www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.ir

درسنامه

۳-۱

ویژه شاغلین طرح تابستانی فعالیت معنوی

سازمان اوقاف و امور خیریه

بسم الله الرحمن الرحیم

درسنامه : محتواهای دانش آموزی دوره ابتدایی ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی

نویسنده:

معاونت فرهنگی واجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

ناشر چاپی:

اسوه - سازمان اوقاف و امور خیریه جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

درسنامه : محتواهای دانش آموزی دوره ابتدایی ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی ----- ۶۸

مشخصات کتاب ----- ۶۸

جلد ۱ ----- ۶۸

اشاره ----- ۶۸

فهرست درس ها ----- ۷۲

مقدمه ----- ۸۶

چند نکته مهم درباره درسنامه ها ----- ۸۷

درس اول: ستاره های روشن ----- ۹۰

بهانه ارتباط ----- ۹۰

مسابقه اول ----- ۹۰

مسابقه دوم ----- ۹۱

تبیین متن و محتوا ----- ۹۱

چهارده ستاره؛ چهارده الگوی زیبا ----- ۹۲

اشاره ----- ۹۲

ستاره اول: پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ----- ۹۳

خوش اخلاقی ----- ۹۳

ستاره دوم: حضرت زهرا(علیهاالسّلام) ----- ۹۴

ستاره سوم: امام علی(علیه السّلام) ----- ۹۵

ستاره چهارم: امام حسن(علیه السّلام) ----- ۹۵

ستاره پنجم: امام حسین(علیه السّلام) ----- ۹۶

ستاره ششم: امام سجاد(علیه السّلام) ----- ۹۶

ستاره هفتم: امام باقر(علیه السّلام) ----- ۹۶

ستاره هشتم: امام صادق(علیه السّلام) ----- ۹۷

ستاره نهم: امام کاظم(علیه السّلام) ---- ۹۸
ستاره دهم: امام رضا(علیه السّلام) ---- ۱۰۰
اشاره ---- ۱۰۰
حکایتی از مهربانی امام رضا(علیه السّلام) ---- ۱۰۰
ستاره یازدهم: امام جواد(علیه السّلام) ---- ۱۰۱
ستاره دوازدهم: امام هادی(علیه السّلام) ---- ۱۰۲
ستاره سیزدهم: امام حسن عسکری(علیه السّلام) ---- ۱۰۳
ستاره چهاردهم: امام زمان(علیه السّلام) ---- ۱۰۴
پیامهای کاربردی تربیتی ---- ۱۰۴
امامزادگان، ستارگان هدایت ---- ۱۰۵
دعا و نیایش ---- ۱۰۵
درس دوم: قطار بندگی ---- ۱۰۶
اشاره ---- ۱۰۶
بهانه ارتباط ---- ۱۰۶
سؤال های واگن اول ---- ۱۰۷
سؤال های واگن دوم ---- ۱۰۷
سؤال های واگن سوم ---- ۱۰۷
شیوه کشف جواب ---- ۱۰۷
تبیین متن و محتوا ---- ۱۰۸
اشاره ---- ۱۰۸
یک: ایمان زبانی ---- ۱۰۸
دو: ایمان قلبی ---- ۱۰۸
اشاره ---- ۱۰۸
نادرشاه و گدای حرم امام رضا(علیه السّلام) ---- ۱۰۹
سه: ایمان عملی ---- ۱۱۰
اشاره ---- ۱۱۰

داستان هارون مکی ---------- ۱۱۱
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۱۲
یک نکته مهم ---------- ۱۱۲
دعا و نیایش ---------- ۱۱۳
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۴
یک نمونه از مدعیان بی عمل ---------- ۱۱۴
احادیثی در مورد ایمان ---------- ۱۱۶
درس سوم: احسان و نیکوکاری ---------- ۱۱۸
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۸
متن صحیح حدیثها ---------- ۱۲۰
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۱
اشاره ---------- ۱۲۱
داستان اول ---------- ۱۲۱
داستان دوم ---------- ۱۲۳
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۲۳
آثار احسان و نیکوکاری ---------- ۱۲۳
شیو پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۱۲۴
کلمات مورد نظر: آرامش، ثروت، سلامت، سعادت ---------- ۱۲۴
توضیح کوتاه درباره کلمات جدول ---------- ۱۲۴
یک داستان ---------- ۱۲۵
پیام ویژه وقفی ---------- ۱۲۷
دعا و نیایش ---------- ۱۲۷
متن مطالعاتی ---------- ۱۲۸
نمونه هایی از اهل احسان و نیکوکاری ---------- ۱۲۸
شهید حسن فا یده ---------- ۱۲۸
شهید چمران ---------- ۱۲۹

حجت الاسلام شهید محمد شهاب ---------- ۱۲۹
برخی دیگر از آثار احسان و نیکوکاری ---------- ۱۳۰
یک: تداوم نعمت ---------- ۱۳۰
دو: جلوگیری از بدمرگی ---------- ۱۳۱
سه: عزت و محبوبیت ---------- ۱۳۱
درس چهارم: زودباور ---------- ۱۳۳
بهانه ارتباط ---------- ۱۳۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۳۴
مرد زودباور ---------- ۱۳۴
بدخواهان یعنی چه کسانی؟ ---------- ۱۳۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۳۸
پیام انقلابی ---------- ۱۳۸
دعا و نیایش ---------- ۱۳۹
متن مطالعاتی ---------- ۱۴۰
تسویل شیطان ---------- ۱۴۰
درس پنجم:مثل برف ---------- ۱۴۳
بهانه ارتباط ---------- ۱۴۳
متن خوانی با یک نفس ---------- ۱۴۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۴۴
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۴۶
داستان ---------- ۱۴۷
داستان اول ---------- ۱۴۷
داستان دوم ---------- ۱۴۸
دعا و نیایش ---------- ۱۴۸
متن مطالعاتی ---------- ۱۴۹
الف: داستانی از پیامد زبان ---------- ۱۴۹

ب: روایاتی پیرامون خوش زبانی ---------- ۱۴۹
درس ششم:همکاری ---------- ۱۵۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۵۱
مسابقه گروهی ---------- ۱۵۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۵۲
همکاری ---------- ۱۵۳
حکایت آش سنگ ---------- ۱۵۴
حکایتی از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۱۵۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۵۷
همکاری در دینداری ---------- ۱۵۸
دعا و نیایش ---------- ۱۵۸
درس هفتم: زیبا و ناب، مثل حجاب ---------- ۱۶۰
بهانه ارتباط ---------- ۱۶۰
اشاره ---------- ۱۶۰
سوال ها: ---------- ۱۶۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۶۱
فواید پوشش ---------- ۱۶۱
اشاره ---------- ۱۶۱
فایده اول: ---------- ۱۶۲
فایده دوم: ---------- ۱۶۲
فایده سوم: ---------- ۱۶۳
فایده چهارم: «م ف ح ا ظ ت رح م ا» ---------- ۱۶۳
اشاره ---------- ۱۶۳
داستان سقوط از الاغ ---------- ۱۶۴
فایده پنجم: ---------- ۱۶۵
بازی با کلمات ---------- ۱۶۵

آشنایی با محرم و نامحرم ---------- ۱۶۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۶۸
یک داستان واقعی ---------- ۱۶۸
فرمول های فرشته شدن و جلب رضایت امام زمان (علیه السّلام) ---------- ۱۶۹
دعا و نیایش ---------- ۱۷۰
درس هشتم: زیان زبان ---------- ۱۷۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۷۱
نوشتن جملات، بدون نقطه گذاری ---------- ۱۷۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۷۲
مسابقه جورچین ---------- ۱۷۴
بدزبانی عبدالله ---------- ۱۷۵
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۷۶
اشاره ---------- ۱۷۶
کلمه اول: ایمان ---------- ۱۷۸
کلمه دوم: قلب ---------- ۱۷۸
کلمه سوم: قیامت ---------- ۱۷۹
دعا و نیایش ---------- ۱۷۹
متن مطالعاتی ---------- ۱۸۰
سفارشی از لقمان حکیم ---------- ۱۸۰
ضرب المثلهای زبان ---------- ۱۸۰
درس نهم: آب و نان ---------- ۱۸۲
اشاره ---------- ۱۸۲
بهانه ارتباط ---------- ۱۸۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۸۴
شیوه کشف پیام: ---------- ۱۸۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۱۸۶

مسابقه پایانی ---------- ۱۸۸
دعا و نیایش ---------- ۱۹۰
درس دهم:امانتداری ---------- ۱۹۱
اشاره ---------- ۱۹۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۹۱
کشف راز دایره ها ---------- ۱۹۳
شعر: ---------- ۱۹۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۹۴
انواع امانت ---------- ۱۹۶
اشاره ---------- ۱۹۶
الف) نعمت سلامتی ---------- ۱۹۶
ب) مال و ثروت سپرده شده ---------- ۱۹۷
ج) امامان و امامزادگان ---------- ۱۹۹
د) انقلاب ---------- ۱۹۹
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۰۰
دعا و نیایش ---------- ۲۰۰
متن مطالعاتی اهمیت و فضیلت امانتداری ---------- ۲۰۱
اشاره ---------- ۲۰۱
آثار امانتداری ---------- ۲۰۲
خشنودی و رضایت خداوند ---------- ۲۰۲
رفاه و گشایش اقتصادی ---------- ۲۰۳
داستان ---------- ۲۰۳
امنیت و آسایش اجتماعی ---------- ۲۰۴
جلب اعتماد و اطمینان مردم ---------- ۲۰۵
رستگاری دنیا و آخرت ---------- ۲۰۵
درس یازدهم: چند پله بالاتر ---------- ۲۰۷

بهانه ارتباط ---------- ۲۰۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۰۷
اشاره ---------- ۲۰۷
الف. بله نوع اول: بله های تله و گرفتاری ---------- ۲۰۸
یک: بله به شیطان ---------- ۲۰۸
اشاره ---------- ۲۰۸
راهکار خلاصی از دست شیطان ---------- ۲۰۸
دو: بله به دوستان شیطان ---------- ۲۰۹
اشاره ---------- ۲۰۹
معیار تشخیص ---------- ۲۱۰
سه؛ مثل بله ی بی عرضه ها ---------- ۲۱۰
ب: بله نوع دوم: بله ی موفقیت ---------- ۲۱۱
اشاره ---------- ۲۱۱
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۲۱۱
پیام های کاربردی ---------- ۲۱۲
اشاره ---------- ۲۱۲
کارت اول: نماز ---------- ۲۱۲
کارت دوم: قرآن ---------- ۲۱۲
کارت سوم: زیارت ---------- ۲۱۲
کارت چهارم: دوست ---------- ۲۱۳
کارت پنجم: والدین ---------- ۲۱۳
داستان پایانی ---------- ۲۱۳
دعا و نیایش ---------- ۲۱۵
متن مطالعاتی ---------- ۲۱۶
برخی از وظایف فرزندان ---------- ۲۱۶
برگی از برکات زیارت ---------- ۲۱۸

۱. زیارت و دیدار در قیامت ---------- ۲۱۸
۲. شفاعت ---------- ۲۱۸
۳. آمرزش گناهان ---------- ۲۱۸
۴. گره گشایی مادی ---------- ۲۱۹
۵.تجدید عهد با خوبان ---------- ۲۲۰
درس دوازدهم:شناخت معصوم ---------- ۲۲۱
بهانه ارتباط ---------- ۲۲۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۲۴
موارد استفاده از قدرت ---------- ۲۲۵
یک نمونه جالب ---------- ۲۲۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۲۷
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۲۲۸
نتیجه گیری و پیام نهایی ---------- ۲۲۸
دعا و نیایش ---------- ۲۲۹
متن مطالعاتی ---------- ۲۳۰
چند نمونه از کرامات و معجزات ---------- ۲۳۰
نسوزاندن آتش، نشانه امامت ---------- ۲۳۱
معجزه و کرامت امام هفتم ---------- ۲۳۲
نامه ای بدون مرکب ---------- ۲۳۳
الاغ مرده! ---------- ۲۳۳
درس سیزدهم:الگو ---------- ۲۳۵
بهانه ارتباط ---------- ۲۳۵
نقاشی با چشم بسته ---------- ۲۳۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۳۶
اشاره ---------- ۲۳۶
کارت اول: یاد خدا ---------- ۲۳۶

کارت دوم: خوش قلب و خیرخواه ---------- ۲۳۷
کارت سوم: حفظ حریمها ---------- ۲۳۹
کارت چهارم: تلاش برای آینده ---------- ۲۳۹
کارت پنجم: به فکر دیگران ---------- ۲۳۹
پیام انقلابی کارت پنجم: الگوبرداری ---------- ۲۴۰
دعا و نیایش ---------- ۲۴۱
متن مطالعاتی ---------- ۲۴۲
چند داستان مرتبط ---------- ۲۴۲
مثل بچه های فقیر ---------- ۲۴۲
داستانی از پیامد بدخواهی ---------- ۲۴۳
چه مکن بهر کسی ---------- ۲۴۳
درس چهاردهم:تنبل ها ---------- ۲۴۵
بهانه ارتباط ---------- ۲۴۵
اجرای پانتومیم ---------- ۲۴۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۴۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۴۷
راهکارهای دوری از تنبلی ---------- ۲۴۹
پیام انقلابی ---------- ۲۴۹
دعا و نیایش ---------- ۲۵۰
متن مطالعاتی ---------- ۲۵۱
تنبلی؛ پیامدها و آسیب ها ---------- ۲۵۱
درس پانزدهم:نعمت های الهی ---------- ۲۵۵
بهانه ارتباط ---------- ۲۵۵
اشاره ---------- ۲۵۵
نفر اول: پاسخ ها با حرف «ن» ---------- ۲۵۵
نفر دوم: پاسخ ها با حرف«م» ---------- ۲۵۶

نفر سوم: پاسخ ها با حرف «چ» ---- ۲۵۶
تبیین متن و محتوا ---- ۲۵۸
اشاره ---- ۲۵۸
حالا یک سؤال: ---- ۲۵۸
اظهار نظر چند دانش آموز... ---- ۲۵۸
قدرت چشم... چند مگاپیکسل ؟! ---- ۲۵۹
تخم مرغ و دیصانی ---- ۲۵۹
نعمت های بی شمار خداوند ---- ۲۶۲
پیام های کاربردی تربیتی ---- ۲۶۲
پیامها و اهداف رفتاری ---- ۲۶۴
اشاره ---- ۲۶۴
وظایف ما ---- ۲۶۵
ش ---- ۲۶۵
شک ---- ۲۶۵
شِکر ---- ۲۶۵
شُکر ---- ۲۶۵
تشکر ---- ۲۶۵
دعا و نیایش ---- ۲۶۶
متن مطالعاتی ---- ۲۶۷
الف: شعرهای میوه ای ---- ۲۶۷
نارنگی ---- ۲۶۷
هندوانه ---- ۲۶۷
سیب ---- ۲۶۹
انار ---- ۲۶۹
ب: تأملی در پاسخ امام صادق (علیه السّلام) ---- ۲۷۰
ج: مراقبت از چشم ---- ۲۷۲

درس شانزدهم:دوست داشتنی ---------- ۲۷۳
بهانه ارتباط ---------- ۲۷۳
اشاره ---------- ۲۷۳
سوال ها: ---------- ۲۷۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۷۴
باغبان مهربان کیست؟ ---------- ۲۷۴
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۷۷
اشاره ---------- ۲۷۷
چه کارهای دیگری باید انجام دهیم؟ ---------- ۲۷۷
همنشین بهشتی ---------- ۲۷۸
مسابقه جدول ---------- ۲۷۹
رمز جدول: عدد ۴ ---------- ۲۸۰
دعا و نیایش ---------- ۲۸۰
متن مطالعاتی ---------- ۲۸۱
والدین و بایدها و نبایدهای فرزندان ---------- ۲۸۱
درس هفدهم: زلال ---------- ۲۸۴
بهانه ارتباط ---------- ۲۸۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۸۵
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۸۶
ارزش زیارت ---------- ۲۸۷
مسابقه جدول ---------- ۲۸۷
زیارت امامزادگان ---------- ۲۸۸
دعا و نیایش ---------- ۲۸۸
متن مطالعاتی ---------- ۲۹۰
زیارت؛ نماد مهرورزی و مودت ---------- ۲۹۰
درس هجدهم:یک خواب خوب ---------- ۲۹۲

بهانه ارتباط ---------- ۲۹۲
بازی با کلمات ---------- ۲۹۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۲۹۳
یک داستان جالب ---------- ۲۹۳
تفاوت خواب و رؤیای صادقه ---------- ۲۹۴
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۲۹۵
اشاره ---------- ۲۹۵
روی کارت اول: کوه ---------- ۲۹۵
روی کارت دوم: ظرف طلا ---------- ۲۹۶
روی کارت سوم: کبوتر ---------- ۲۹۶
روی کارت چهارم : عذاب ---------- ۲۹۶
روی کارت پنجم: مُردار ---------- ۲۹۷
مسابقه جدول ---------- ۲۹۷
دعا و نیایش ---------- ۲۹۹
متن مطالعاتی ---------- ۳۰۰
رؤیاهای پیام رسان ---------- ۳۰۰
خواب و رؤیاهای قرآنی ---------- ۳۰۱
درس نوزدهم:رتبه ی اول ---------- ۳۰۴
بهانه ارتباط ---------- ۳۰۴
اشاره ---------- ۳۰۴
مسابقه اصلی ---------- ۳۰۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۰۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۰۹
دعا و نیایش ---------- ۳۱۱
متن مطالعاتی ---------- ۳۱۲
چند دلیل برای نماز خواندن ---------- ۳۱۲

نکته هایی پیرامون اهمیت و آثار نماز اول وقت ---------- ۳۱۳
درس بیستم:امام زیبایی ها ---------- ۳۱۶
بهانه ارتباط ---------- ۳۱۶
بازی با حروف ---------- ۳۱۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۱۷
حسن یعنی زیبا و دلنشین ---------- ۳۱۷
زیبایی های امام حسن (علیه السّلام) ---------- ۳۱۸
اشاره ---------- ۳۱۸
کارت اول: انفاق و بخشش ---------- ۳۱۸
کارت دوم: صبور و بردبار ---------- ۳۱۹
کارت سوم: نماز و عبادت ---------- ۳۲۰
کارت چهارم: باهوش و با ادب ---------- ۳۲۱
کارت پنجم: خوش اخلاق ---------- ۳۲۲
امام حسین(علیه السّلام) (یک حدیث، یک مسابقه) ---------- ۳۲۲
دعا و نیایش ---------- ۳۲۳
متن مطالعاتی ---------- ۳۲۴
جایگاه امام حسن (علیه السّلام) نزد پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۳۲۴
بازی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) با امام حسین (علیه السّلام) ---------- ۳۲۶
جلوه هایی از زیبایی های امام حسن (علیه السّلام) ---------- ۳۲۷
مهربانی ---------- ۳۲۷
بخشش ---------- ۳۲۸
درس بیست ویکم: کلیدهای روشن ---------- ۳۳۰
بهانه ارتباط ---------- ۳۳۰
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۳۰
کلیدهای روشن ---------- ۳۳۰
اشاره ---------- ۳۳۰

کارت اول: نور نماز ---------- ۳۳۲
روی کارت: نور نماز ---------- ۳۳۲
پشت کارت: بی حالی و سرگرمی ---------- ۳۳۲
کارت دوم: نور والدین ---------- ۳۳۲
روی کارت: نور والدین ---------- ۳۳۲
پشت کارت: بی احترامی و بی ادبی ---------- ۳۳۳
کارت سوم: نور زبان ---------- ۳۳۳
روی کارت: نور زبان ---------- ۳۳۳
پشت کارت: تشویق به بدزبانی ---------- ۳۳۴
کارت چهارم: نور نگاه ---------- ۳۳۴
روی کارت: نور نگاه ---------- ۳۳۴
پشت کارت: نگاه آلوده ---------- ۳۳۴
کارت پنجم: نور پوشش ---------- ۳۳۵
روی کارت: نور حجاب ---------- ۳۳۵
پشت کارت: بی حیایی و بدحجابی ---------- ۳۳۵
مسابقه جدول ---------- ۳۳۵
شیوه تکمیل جدول ---------- ۳۳۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۳۶
داستان آن خانهٔ نورانی ---------- ۳۳۷
دعا و نیایش ---------- ۳۳۸
متن مطالعاتی ---------- ۳۳۹
برگی از آفات زبان ---------- ۳۳۹
تمسخر؛ ---------- ۳۳۹
لقب های زشت؛ ---------- ۳۴۰
غیبت؛ ---------- ۳۴۰
تهمت؛ ---------- ۳۴۰

روایاتی پیرامون نگاه عبادت ---------- ۳۴۱
درس بیست و دوم: تابلوی بهشت ---------- ۳۴۴
بهانه ارتباط ---------- ۳۴۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۴۵
شداد و بهشت دنیایی ---------- ۳۴۵
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۴۸
اشاره ---------- ۳۴۸
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۳۴۹
دعا و نیایش ---------- ۳۵۰
متن مطالعاتی ---------- ۳۵۱
منکران قیامت ---------- ۳۵۱
جلوه ای از زیبایی های بهشت ---------- ۳۵۲
درس بیست و سوم: ذره ذره ---------- ۳۵۶
بهانه ارتباط ---------- ۳۵۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۵۷
اشاره ---------- ۳۵۷
توضیح کوتاه درباره محتوای نقاشی ها ---------- ۳۵۷
همخوانی سوره ---------- ۳۵۸
مراقب این ذره ها باشید! ---------- ۳۵۹
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۶۱
دعا و نیایش ---------- ۳۶۲
متن مطالعاتی ---------- ۳۶۳
پوشش مو در قرآن ---------- ۳۶۳
پیامدهای برخی گناهان ---------- ۳۶۴
پیامدهای دروغگویی ---------- ۳۶۴
پیامدهای حسد ---------- ۳۶۶

کینه توزی ---------- ۳۶۶
درس بیست و چهارم: نور عبادت ---------- ۳۶۹
اشاره ---------- ۳۶۹
بهانه ارتباط ---------- ۳۶۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۷۱
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۷۶
اشاره ---------- ۳۷۶
سوال ها ---------- ۳۷۷
دعا و نیایش ---------- ۳۷۸
درس بیست و پنجم:زیارت ---------- ۳۷۹
اشاره ---------- ۳۷۹
بهانه ارتباط ---------- ۳۷۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۸۲
اشاره ---------- ۳۸۲
آداب زیارت ---------- ۳۸۳
اشاره ---------- ۳۸۳
۱- غسل زیارت ---------- ۳۸۳
۲- پوشیدن لباس پاکیزه ---------- ۳۸۴
۳ - استعمال عطر ---------- ۳۸۴
۴ - ترک کلام بیهوده ---------- ۳۸۴
۵- حفظ احترام حرم ---------- ۳۸۴
۶- ذکر گفتن ---------- ۳۸۴
۷- اجازه ورود ---------- ۳۸۴
۸ - ایستادن در مقابل قبر امام و پشت به قبله بودن ---------- ۳۸۵
۹- خواندن قرآن، نماز و زیارت های وارده ---------- ۳۸۵
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۸۵

یک داستان زیبا ---------- ۳۸۶
دعا و نیایش ---------- ۳۸۷
متن مطالعاتی ---------- ۳۸۸
چرا به زیارت قبور پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، و ائمه (علیهم السّلام) سایر اهل قبور می رویم؟ ---------- ۳۸۸
درس بیست و ششم: حق و باطل ---------- ۳۹۱
اشاره ---------- ۳۹۱
بهانه ارتباط ---------- ۳۹۱
اشاره ---------- ۳۹۱
سوالها: ---------- ۳۹۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۳۹۳
اشاره ---------- ۳۹۳
ترازوی سنجش ---------- ۳۹۴
مسابقه حدیث خوانی ---------- ۳۹۶
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۳۹۷
مبارزه دائمی با باطل ---------- ۳۹۷
پیام ویژه (چرایی حضور امامزادگان در ایران) ---------- ۳۹۹
دعا و نیایش ---------- ۴۰۰
درس بیست و هفتم: بندگی ---------- ۴۰۳
اشاره ---------- ۴۰۳
بهانه ارتباط ---------- ۴۰۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۴۰۴
گلبرگ اول: حرف ب ---------- ۴۰۴
اشاره ---------- ۴۰۴
گفتگوی دو شیطان ---------- ۴۰۵
گلبرگ دوم: حرف ن ---------- ۴۰۵
«ن» اول چیه؟ ---------- ۴۰۵

نماز اول وقت در مسابقه ---- ۴۰۶
از نماز تا شوق پرواز ---- ۴۰۶
گلبرگ سوم: حرف د ---- ۴۰۸
«د» أول چیه بچه ها؟ آفرین! اول درس. ---- ۴۰۸
نمره بیست و دو ---- ۴۰۹
گلبرگ چهارم: حرف ک ---- ۴۰۹
«گ» اول چیه؟ ---- ۴۰۹
دعای مستجاب ---- ۴۱۰
گلبرگ پنجم: حرف ی ---- ۴۱۰
«ی» أول چیه؟ ---- ۴۱۰
پیام های کاربردی تربیتی ---- ۴۱۱
دعا و نیایش ---- ۴۱۱
متن مطالعاتی ---- ۴۱۲
خاطراتی از شهید چمران ---- ۴۱۲
داستانی در مورد نماز امام خمینی(رحمه الله) ---- ۴۱۲
درس بیست و هشتم: هنر دوستی ---- ۴۱۵
اشاره ---- ۴۱۵
بهانه ارتباط ---- ۴۱۵
تبیین متن و محتوا ---- ۴۱۶
اشاره ---- ۴۱۶
یک داستان ---- ۴۱۹
حکایتی زیبا ---- ۴۲۴
پیام های کاربردی تربیتی ---- ۴۲۵
شعر پایانی ---- ۴۲۶
دعا و نیایش ---- ۴۲۷
درس بیست و نهم: کشتی نجات ---- ۴۳۰

بهانه ارتباط ----- ۴۳۰
تبیین متن و محتوا ----- ۴۳۱
اشاره ----- ۴۳۱
اهل بیت(علیهم السّلام) ، کشتی نجات ----- ۴۳۵
پیام های کاربردی تربیتی ----- ۴۳۶
اشاره ----- ۴۳۶
شرط اول: توبه ----- ۴۳۷
شرط دوم: نماز ----- ۴۳۸
اشاره ----- ۴۳۸
نماز ظهر عاشورا ----- ۴۳۸
شرط سوم: ادب ----- ۴۳۹
اشاره ----- ۴۳۹
الف: ادب در مقابل خداوند ----- ۴۳۹
اشاره ----- ۴۳۹
ادب امام حسین (علیه السّلام) در برابر خداوند ----- ۴۳۹
ب: ادب در مقابل پدر و مادر ----- ۴۳۹
ج: ادب در زیارتها ----- ۴۴۰
دعا و نیایش ----- ۴۴۰
متن مطالعاتی ----- ۴۴۱
داستان توبه حر ----- ۴۴۱
درباره حضرت ایوب (علیه السّلام) ----- ۴۴۲
درس سی ام:امام مهربان ----- ۴۴۴
بهانه ارتباط ----- ۴۴۴
اشاره ----- ۴۴۴
جدول امام مهربان ----- ۴۴۴
تبیین متن و محتوا ----- ۴۴۵

اشاره ---------- ۴۴۵
حکایتی دیگر از مهربانی امام رضا(علیه السّلام) ---------- ۴۴۷
سلام بر امام ---------- ۴۴۷
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۴۴۸
چند سفارش از امام مهربان برای زندگی بهتر ---------- ۴۴۸
اشاره ---------- ۴۴۸
اول: نماز اول وقت ---------- ۴۴۸
دوم: با آدب بودن ---------- ۴۴۹
سوم: کمک به دیگران ---------- ۴۵۰
اشاره ---------- ۴۵۰
داستانی از امام رضا(علیه السّلام) ---------- ۴۵۰
چهارم: خوش اخلاقی و فروتنی ---------- ۴۵۲
دعا و نیایش ---------- ۴۵۲
متن مطالعاتی ---------- ۴۵۴
داستان زنده شدن عکس شیر ---------- ۴۵۴
جلوه هایی از مهربانی امام رئوف(علیه السّلام) ---------- ۴۵۵
حکایتی زیبا ---------- ۴۵۵
شمه ای از اخلاق حضرت ---------- ۴۵۸
جلد ۲ ---------- ۴۶۰
مشخصات کتاب ---------- ۴۶۰
اشاره ---------- ۴۶۰
فهرست ---------- ۴۶۴
مقدمه ---------- ۴۷۹
چند نکته مهم درباره درسنامه ها ---------- ۴۸۰
درس اول: اوقات خوش ---------- ۴۸۳
بهانه ارتباط ---------- ۴۸۳

اشاره ---------- ۴۸۳
مسابقه یک خط و دو خط ---------- ۴۸۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۴۸۵
اشاره ---------- ۴۸۵
الگوهای موفق ---------- ۴۸۵
یک سؤال مهم ---------- ۴۸۷
شیوه تکمیل جدول ---------- ۴۸۸
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۴۸۹
اشاره ---------- ۴۸۹
چه معیاری؟ ---------- ۴۸۹
اشاره ---------- ۴۸۹
یک: مفید بودن ---------- ۴۹۰
اشاره ---------- ۴۹۰
چرا می گوییم فایده چندانی برای ما ندارد؟ ---------- ۴۹۰
دو: دوری از گناه(پاک بودن) ---------- ۴۹۱
دعا و نیایش ---------- ۴۹۲
متن مطالعاتی ---------- ۴۹۴
الف: چه باید کرد؟ ---------- ۴۹۴
ب: بایستگی بهینه سازی زمان ---------- ۴۹۵
ج: اشعاری درباره غنیمت دانستن فرصت ---------- ۴۹۶
درس دوم:مسابقه ---------- ۴۹۹
بهانه ارتباط ---------- ۴۹۹
اشاره ---------- ۴۹۹
سؤال: ---------- ۴۹۹
سؤال: ---------- ۵۰۰
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۰۰

اشاره ---------- ۵۰۰
تیم شیطان ---------- ۵۰۱
تیم انسان ---------- ۵۰۱
کری خوانی های پیش از مسابقه ---------- ۵۰۲
سفارش های مهم قبل از مسابقه ---------- ۵۰۲
تاکتیک های شیطان برای نفوذ ---------- ۵۰۳
کدام جهت ها؟ ---------- ۵۰۴
اشاره ---------- ۵۰۴
کارت اول: روبرو ---------- ۵۰۴
کارت دوم: پشت سر ---------- ۵۰۴
کارت سوم: راست ---------- ۵۰۵
کارت چهارم: چپ ---------- ۵۰۵
مسابقه جدول ---------- ۵۰۶
شیوه تکمیل جدول ---------- ۵۰۶
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۵۰۷
اشاره ---------- ۵۰۷
یک: نماز و مناجات ---------- ۵۰۷
دو: بستن راههای نفوذ ---------- ۵۰۷
اشاره ---------- ۵۰۷
یک پیام انقلابی ---------- ۵۰۸
دعا و نیایش ---------- ۵۰۸
متن مطالعاتی ---------- ۵۱۰
پیرامون روایت امام باقر(علیه السّلام) ---------- ۵۱۰
برخی از نقطه ضعف های تیم انسان ---------- ۵۱۰
برخی راههای نفوذ شیطان و راهکارهای مقابله ---------- ۵۱۱
راهکارهای دوری از شیطان ---------- ۵۱۲

درس سوم: صورت های نورانی ----- ۵۱۴
بهانه ارتباط ----- ۵۱۴
تبیین متن و محتوا ----- ۵۱۴
اشاره ----- ۵۱۴
یک فرد نورانی ----- ۵۱۷
کربلایی کاظم ----- ۵۱۷
صورتهای تاریک ----- ۵۱۸
پیامهای کاربردی تربیتی ----- ۵۱۹
اشاره ----- ۵۱۹
یک: ترک گناه ----- ۵۱۹
دو: حضور در مکانهای نورانی ----- ۵۲۰
سه: دوستی با دوستان نورانی ----- ۵۲۰
چهار: عبادت و ذکر ----- ۵۲۰
پنج: حب امیر المؤمنین(علیه السّلام) ----- ۵۲۱
دعا و نیایش ----- ۵۲۱
متن مطالعاتی ----- ۵۲۳
اشاره ----- ۵۲۳
هدایت جوان مسیحی در پرتو نور قرآن ----- ۵۲۳
درس چهارم:صاحب الزمان ----- ۵۲۶
بهانه ارتباط ----- ۵۲۶
تبیین متن و محتوا ----- ۵۲۷
اشاره ----- ۵۲۷
حکایت آن عصر جمعه.... ----- ۵۲۸
پاسخ به شبهه طول عمر حضرت ----- ۵۳۱
اشاره ----- ۵۳۱
کارت اول: پاسخ قرآنی ----- ۵۳۲

کارت دوم: پاسخ روایی ---------- ۵۳۲
کارت سوم: پاسخ تاریخی ---------- ۵۳۳
کارت چهارم: پاسخ عقیدتی ---------- ۵۳۴
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۵۳۵
وظایف منتظران ---------- ۵۳۵
دعا و نیایش ---------- ۵۳۷
متن مطالعاتی ---------- ۵۳۸
طول عمر در قرآن کریم ---------- ۵۳۸
نکته هایی پیرامون حضرت خضر(علیه السّلام) ---------- ۵۳۹
نقش حضرت خضر(علیه السّلام) در زمان غیبت ---------- ۵۳۹
درس پنجم: یار و بار ---------- ۵۴۱
بهانه ارتباط ---------- ۵۴۱
اشاره ---------- ۵۴۱
مراحل اجرا ---------- ۵۴۱
شرح اجرا ---------- ۵۴۱
جملات انتخابی برای گزینش سه نفر اول ---------- ۵۴۲
تذکر: ---------- ۵۴۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۴۳
اشاره ---------- ۵۴۳
(کارت اول: یار) ---------- ۵۴۳
(کارت دوم: بار) ---------- ۵۴۴
اشاره ---------- ۵۴۴
داستان دو دوست جهنمی ---------- ۵۴۴
(کارت سوم: تار) ---------- ۵۴۷
(کارت چهارم: نار) ---------- ۵۴۸
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۵۴۸

دعا و نیایش ---------- ۵۴۹
متن مطالعاتی ---------- ۵۵۰
دوستان خوب و معنوی ---------- ۵۵۰
آفتهای دوست بد ---------- ۵۵۲
درس ششم: آینه ---------- ۵۵۴
بهانه ارتباط ---------- ۵۵۴
مسابقه پاسخ معکوس ---------- ۵۵۴
برخی از سؤالات ---------- ۵۵۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۵۷
اشاره ---------- ۵۵۷
گریز به دوستیها ---------- ۵۵۹
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۵۵۹
اشاره ---------- ۵۵۹
شیوه تکمیل جدول ---------- ۵۶۱
فرمولهای غبارزدایی از دل ---------- ۵۶۱
هدیه ای برای خدا ---------- ۵۶۴
نتیجه گیری نهایی ---------- ۵۶۴
دعا و نیایش ---------- ۵۶۶
متن مطالعاتی ---------- ۵۶۷
زنگار دلها ---------- ۵۶۷
نقش گناه در زنگار قلب ---------- ۵۶۸
پیامد زنگار قلب ---------- ۵۶۹
درس هفتم: فیض حضور ---------- ۵۷۲
بهانه ارتباط ---------- ۵۷۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۷۳
اشاره ---------- ۵۷۳

آداب زیارت ---------- ۵۷۵
یک: غسل زیارت ---------- ۵۷۵
یک داستان ---------- ۵۷۵
دو: لباس تمیز ---------- ۵۷۶
سه: معطر بودن ---------- ۵۷۶
چهار: وقار ---------- ۵۷۷
پنج: خضوع و خشوع ---------- ۵۷۷
شش: ذکر ---------- ۵۷۸
هفت: اذن دخول ---------- ۵۷۹
هشت: ادب ---------- ۵۸۰
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۵۸۰
اشاره ---------- ۵۸۰
مسابقه حروف پراکنده ---------- ۵۸۰
اخلاق زیارت ---------- ۵۸۱
جواب مسابقه ---------- ۵۸۱
خوش رفتاری با همسفران ---------- ۵۸۱
رسیدگی به زائران و اذیت نکردن آنها ---------- ۵۸۲
احترام به خادمان ---------- ۵۸۳
کمک به نیازمندان ---------- ۵۸۳
بلند نکردن صدا و ترک کلام بیهوده ---------- ۵۸۴
دعا و نیایش ---------- ۵۸۶
درس هشتم: آزادی و آزادگی ---------- ۵۸۷
بهانه ارتباط ---------- ۵۸۷
کشف رمز با چند سؤال ---------- ۵۸۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۸۸
اشاره ---------- ۵۸۸

دام های شیطان ---------- ۵۹۰
مسابقه جدول ---------- ۵۹۰
شیوه تکمیل جدول ---------- ۵۹۰
پیامهای کاربردی تربیتی(راه های اسارت شیطان) ---------- ۵۹۱
یک: چشم و نگاه حرام ---------- ۵۹۱
دو: دلبستگی ---------- ۵۹۲
سه: بی احترامی ---------- ۵۹۳
نمونه ای از آزادی و آزادگی در کربلا ---------- ۵۹۴
دعا و نیایش ---------- ۵۹۵
درس نهم:دومینو ---------- ۵۹۸
بهانه ارتباط ---------- ۵۹۸
تبیین متن و محتوا ---------- ۵۹۹
اشاره ---------- ۵۹۹
تذکر: ---------- ۵۹۹
قطعات دومینوی خدایی مثل چی؟ ---------- ۶۰۰
قطعات دومینوی شیطانی مثل چی؟ ---------- ۶۰۰
چند داستان ---------- ۶۰۱
شهید بابایی ---------- ۶۰۱
چرا این همه حساسیت؟ ---------- ۶۰۳
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۶۰۴
ریزش دومینوها ---------- ۶۰۴
جدول یک راز مهم ---------- ۶۰۵
شیوه تکمیل جدول ---------- ۶۰۵
دعا و نیایش ---------- ۶۰۶
متن مطالعاتی ---------- ۶۰۷
متن روایت فرمول های ترک گناه ---------- ۶۰۷

خشیت الهی ---------- ۶۰۷
بی حیایی؛ نقطه مقابل خشیت الهی ---------- ۶۰۸
پیامدهای اصرار بر گناه ---------- ۶۰۹
درس دهم: لطیفه ها ---------- ۶۱۲
بهانه ارتباط ---------- ۶۱۲
اشاره ---------- ۶۱۲
لطیفه اول ---------- ۶۱۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۶۱۴
لطیفه دوم: ---------- ۶۱۴
لطیفه سوم: ---------- ۶۱۵
اشاره ---------- ۶۱۵
جورچین کلمات پراکنده ---------- ۶۱۶
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۶۱۷
اشاره ---------- ۶۱۷
نمونه های تاریخی از شوخی پیامبر و معصومین(علیهم السّلام) ---------- ۶۱۷
خلاصی از پادرد ---------- ۶۱۷
چه کسی این غلام را می خرد؟ ---------- ۶۱۸
شوخی با حضرت علی(علیه السّلام) ---------- ۶۱۸
یک درس مهم ---------- ۶۱۹
شیوه حل جدول ---------- ۶۱۹
دعا و نیایش ---------- ۶۲۱
متن مطالعاتی ---------- ۶۲۲
چند نمونه دیگر از مزاح ها ---------- ۶۲۲
اشاره ---------- ۶۲۲
ستایش مزاح در روایات ---------- ۶۲۳
شوخی های مذموم ---------- ۶۲۳

شوخی به چه قیمت؟ ---------- ۶۲۴
دلقک مدینه ---------- ۶۲۴
درس یازدهم:حریم ---------- ۶۲۶
بهانه ارتباط ---------- ۶۲۶
اشاره ---------- ۶۲۶
چرا او را مجرم و خطا کار می نامند؟ ---------- ۶۲۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۶۲۷
اشاره ---------- ۶۲۷
اولین حریم: حریم پدر و مادر ---------- ۶۲۷
یک داستان ---------- ۶۲۷
دستور خدا ---------- ۶۲۹
فعال سازی دانش آموزان با یک پرسش ---------- ۶۲۹
حریم دوم: محرم و نامحرم ---------- ۶۳۰
حریم سوم: حریم الهی ---------- ۶۳۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۶۳۲
اشاره ---------- ۶۳۲
فرمول اول: ترمز، توقف ---------- ۶۳۲
اشاره ---------- ۶۳۲
تنوع در اجرا ---------- ۶۳۳
فرمول دوم: خدا میبیند ---------- ۶۳۴
اشاره ---------- ۶۳۴
مسابقه جدول ---------- ۶۳۴
شیوه تکمیل جدول ---------- ۶۳۴
دعا و نیایش ---------- ۶۳۶
متن مطالعاتی ---------- ۶۳۷
یک: نظارت الهی بر اعمال انسان ---------- ۶۳۷

اشاره ---------- ۶۳۷
برخی از آیات همراهی خدا با انسان ---------- ۶۴۰
دو: چگونگی نفوذ شیطان در قلب انسان ---------- ۶۴۱
سه: وظایف فرزندان در قبال والدین ---------- ۶۴۲
الف: شناخت مقام والدین ---------- ۶۴۲
ب: خدمت به والدین ---------- ۶۴۲
ج: جبران کم کاری های گذشته ---------- ۶۴۳
چهار: چند آیه و روایت درباره حریم الهی ---------- ۶۴۵
درس دوازدهم: شهر فرنگ ---------- ۶۴۸
بهانه ارتباط ---------- ۶۴۸
مسابقه جدول (شهر فرنگ) ---------- ۶۴۸
شیوه حل جدول ---------- ۶۴۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۶۴۹
اشاره ---------- ۶۴۹
کلمات پراکنده ---------- ۶۵۱
تذکر: ---------- ۶۵۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۶۵۱
اشاره ---------- ۶۵۱
نتیجه گیری نهایی ---------- ۶۵۳
دعا و نیایش ---------- ۶۵۴
متن مطالعاتی ---------- ۶۵۵
الف: پیشرفت علم در عصر ظهور ---------- ۶۵۵
ب: سخنان مقام معظم رهبری ---------- ۶۵۷
فرصت استفاده صحیح از فضای مجازی ---------- ۶۵۷
برخی بازی های اینترنتی از مظاهر تهاجم فرهنگی اند ---------- ۶۵۷
کمک گرفتن قدرت های سلطه گر از فضای مجازی ---------- ۶۵۸

شیطان امروز از راه اینترنت و ماهواره سراغ شما می آید ---- ۶۵۸
نسل جوان کنونی انقلاب، متدیّن است ---- ۶۵۸
ج: برخی از آفتهای فضای مجازی ---- ۶۵۹
ابتلا به ویروس گناه ---- ۶۵۹
بی حالی و تنبلی معنوی ---- ۶۵۹
حسرت و پشیمانی ---- ۶۵۹
درس سیزدهم: پازل دینداری ---- ۶۶۲
بهانه ارتباط ---- ۶۶۲
تبیین متن و محتوا ---- ۶۶۲
اشاره ---- ۶۶۲
دین گزاره ای ---- ۶۶۳
داستان فیل و تاریکی ---- ۶۶۴
رمز گشایی از محتوا ---- ۶۶۷
پیامهای کاربردی تربیتی ---- ۶۶۸
اشاره ---- ۶۶۸
یک پرسش و پاسخ آن ---- ۶۶۹
دعا و نیایش ---- ۶۷۰
متن مطالعاتی ---- ۶۷۱
اهمیت وجود کارشناس دین ---- ۶۷۱
حکایتی دیگر از بهلول ---- ۶۷۲
درس چهاردهم: نیرو ---- ۶۷۵
بهانه ارتباط ---- ۶۷۵
تبیین متن و محتوا ---- ۶۷۷
اشاره ---- ۶۷۷
علی(علیه السّلام) مبارز همیشه پیروز ---- ۶۷۸
داستان ---- ۶۷۹

توصیه اسلام به ورزش های مفید ---------- ۶۸۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۶۸۲
اشاره ---------- ۶۸۲
کلام آخر ---------- ۶۸۳
شعر ---------- ۶۸۳
حدیث ---------- ۶۸۳
دعا و نیایش ---------- ۶۸۴
متن مطالعاتی ---------- ۶۸۵
اشاره ---------- ۶۸۵
هشت فایده مهم ورزش کردن ---------- ۶۸۶
زیان های بازی های رایانه ای ---------- ۶۸۷
الف) آسیب های جسمانی ---------- ۶۸۷
ب) آسیب های روانی - تربیتی ---------- ۶۸۸
درس پانزدهم:گنج همراه ---------- ۶۹۱
بهانه ارتباط ---------- ۶۹۱
اشاره ---------- ۶۹۱
جذابیت اول: ---------- ۶۹۱
جذابیت دوم: ---------- ۶۹۱
سؤالها: ---------- ۶۹۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۶۹۲
اشاره ---------- ۶۹۲
برداشت و فهم شما از این داستان چیست؟ ---------- ۶۹۵
نکته مهم ---------- ۶۹۶
روح؛ توانایی ممتاز انسان ---------- ۶۹۶
حکایتهای معنوی ---------- ۶۹۶
خبردادن از ذهن! ---------- ۶۹۷

دیوار شیشه ای ---------- ۶۹۸
حرف شنوی موریانه ها! ---------- ۶۹۸
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۷۰۰
اشاره ---------- ۷۰۰
یک فرمول کارگشا ---------- ۷۰۰
شیوه تکمیل جدول ---------- ۷۰۱
دعا و نیایش ---------- ۷۰۲
متن مطالعاتی ---------- ۷۰۳
قصهٔ مرتاضان ---------- ۷۰۳
داستانهایی از عالمان ربانی ---------- ۷۰۵
درس شانزدهم: حجاب ---------- ۷۰۸
بهانه ارتباط ---------- ۷۰۸
اجرای پانتومیم ---------- ۷۰۸
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۰۹
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۱۳
اشاره ---------- ۷۱۳
شیو پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۷۱۴
یک داستان واقعی ---------- ۷۱۵
دعا و نیایش ---------- ۷۱۵
متن مطالعاتی ---------- ۷۱۷
یک: پوشش مو در قرآن ---------- ۷۱۷
دو: یک شبهه ---------- ۷۱۸
درس هفدهم:حرکت آهسته ---------- ۷۲۱
بهانه ارتباط ---------- ۷۲۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۲۲
اشاره ---------- ۷۲۲

حرکت آهسته اول: گناه ---------- ۷۲۲
اشاره ---------- ۷۲۲
چه باید کرد؟ ---------- ۷۲۳
گول نخورید؛ ---------- ۷۲۳
تقویت اراده؛ ---------- ۷۲۳
خدا می بیند؛ ---------- ۷۲۴
حرکت آهسته دوم: بی احترامی به والدین ---------- ۷۲۴
حرکت آهسته سوم: تنبلی و بی حالی ---------- ۷۲۶
حرکت آهسته چهارم: بدخواهی برای دیگران ---------- ۷۲۷
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۲۷
اشاره ---------- ۷۲۷
شیوه تکمیل جدول ---------- ۷۲۸
دعا و نیایش ---------- ۷۲۹
متن مطالعاتی ---------- ۷۳۰
خلوتهای آشکار ---------- ۷۳۰
درس هجدهم:درب همیشه باز ---------- ۷۳۳
بهانه ارتباط ---------- ۷۳۳
اشاره ---------- ۷۳۳
سؤالهای جدول ---------- ۷۳۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۳۴
اشاره ---------- ۷۳۴
تذکر مهم ---------- ۷۳۷
اجرای مسابقه ---------- ۷۳۷
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۳۹
دعا و نیایش ---------- ۷۴۰
متن مطالعاتی ---------- ۷۴۲

اشاره ---------- ۷۴۲
حکایتی از توبه یک گناهکار ---------- ۷۴۴
درس نوزدهم: عیب جویی ---------- ۷۴۷
بهانه ارتباط ---------- ۷۴۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۴۹
اشاره ---------- ۷۴۹
داستان ---------- ۷۴۹
یک سؤال... ---------- ۷۵۱
روش اهل بیت(علیهم السّلام) ---------- ۷۵۱
شرمندگی در قیامت ---------- ۷۵۳
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۵۴
اشاره ---------- ۷۵۴
حالا وظیفه ما چیست؟ ---------- ۷۵۴
داستان ---------- ۷۵۶
دعا و نیایش ---------- ۷۵۷
متن مطالعاتی ---------- ۷۵۸
دلائل رو آوردن به عیوب دیگران (عیب جویی) ---------- ۷۵۸
عواقب عیب جویی ---------- ۷۵۸
الف: رسوا شدن عیبجو در این دنیا ---------- ۷۵۸
ب: نزدیک شدن به کفر ---------- ۷۵۹
ج: بی دوست ماندن و منفور شدن ---------- ۷۶۱
برخی از راههای شناخت عیوب خود ---------- ۷۶۱
درس بیستم: قهرمانان واقعی ---------- ۷۶۵
بهانه ارتباط ---------- ۷۶۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۶۶
اشاره ---------- ۷۶۶

کارت اول: حیات دائمی ---------- ۷۶۶
کارت دوم: مهمان ویژه خداوند ---------- ۷۶۷
کارت سوم: خوشحالی از قهرمانی ---------- ۷۶۷
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۶۸
اشاره ---------- ۷۶۸
اولین تمرین: سبقت در کار نیک ---------- ۷۶۸
تمرین دوم: فداکاری و ایثار ---------- ۷۷۱
تمرین سوم: غیرت ---------- ۷۷۲
پیام های کاربردی تربیتی ---------- ۷۷۳
دعا و نیایش ---------- ۷۷۴
متن مطالعاتی ---------- ۷۷۵
برخی دیگر از امتیازات و مدالهای شهادت ---------- ۷۷۵
درس بیست و یکم:دید و بازدید ---------- ۷۷۷
بهانه ارتباط ---------- ۷۷۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۷۹
اشاره ---------- ۷۷۹
کارت اول: ارتباط واقعی ---------- ۷۷۹
کارت دوم: ارتباط مجازی ---------- ۷۸۰
اشاره ---------- ۷۸۰
برکات و آثار ---------- ۷۸۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۸۲
اشاره ---------- ۷۸۲
یک: نگاه حرام ---------- ۷۸۳
دو: لمس ---------- ۷۸۳
دعا و نیایش ---------- ۷۸۴
متن مطالعاتی ---------- ۷۸۵

اهمیت صله رحم ---------- ۷۸۵
پیامدهای قطع رابطه ---------- ۷۸۵
داستانهایی از پیامد قطع رحم ---------- ۷۸۷
درس بیست و دوم:آسانسور ---------- ۷۸۹
بهانه ارتباط ---------- ۷۸۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۹۰
اشاره ---------- ۷۹۰
باور کنیم! ---------- ۷۹۱
مسابقه جدول ---------- ۷۹۱
شیوه تکمیل جدول ---------- ۷۹۲
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۹۲
دعا و نیایش ---------- ۷۹۴
درس بیست و سوم: سه انقلاب ---------- ۷۹۵
اشاره ---------- ۷۹۵
بهانه ارتباط ---------- ۷۹۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۷۹۶
اشاره ---------- ۷۹۶
شیوه تکمیل جدول ---------- ۷۹۷
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۷۹۸
اشاره ---------- ۷۹۸
کارت اول: به خاطر خدا ---------- ۷۹۸
اشاره ---------- ۷۹۸
خاطره ای از اخلاص امام خمینی(رحمه الله) ---------- ۷۹۹
کارت دوم: استقلال ---------- ۸۰۰
کارت سوم: ایثارگری ---------- ۸۰۰
کارت چهارم: استکبارستیزی ---------- ۸۰۱

نکته آخر ---------- ۸۰۲
دعا و نیایش ---------- ۸۰۲
درس بیست و چهارم: نائب ---------- ۸۰۴
بهانه ارتباط ---------- ۸۰۴
مرحله اول؛ ---------- ۸۰۴
مرحله دوم؛ ---------- ۸۰۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۰۵
اشاره ---------- ۸۰۵
نیابت انسان از خدا در روی زمین ---------- ۸۰۶
نیابت هارون از حضرت موسی(علیه السّلام) ---------- ۸۰۷
نیابت حضرت علی(علیه السّلام) از محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۸۰۷
تشبیه امام علی(علیه السّلام) به هارون(علیه السّلام) ---------- ۸۰۸
نیابت چهار جانشین از حضرت مهدی(علیه السّلام) ---------- ۸۱۰
حکایتی از تشرف ---------- ۸۱۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۱۲
نیابت فقها از امام زمان(علیه السّلام) ---------- ۸۱۲
دعا و نیایش ---------- ۸۱۳
متن مطالعاتی ---------- ۸۱۴
غیبت موسی(علیه السّلام) و انحراف مردم ---------- ۸۱۴
بازگشت موسی از میقات ---------- ۸۱۵
دوران غیبت صغری و کبری ---------- ۸۱۶
چرایی دو غیبت ---------- ۸۱۷
درس بیست و پنجم:شتر دیدی ندیدی ---------- ۸۱۸
بهانه ارتباط ---------- ۸۱۸
اشاره ---------- ۸۱۸
سؤالهای جدول ---------- ۸۱۸

تبیین متن و محتوا ---------- ۸۱۹
اجرای مسابقه ---------- ۸۱۹
بیان داستان ضرب المثل ---------- ۸۲۰
مسابقه پازل ---------- ۸۲۰
دو داستان از روش معصومین(علیهم السّلام) ---------- ۸۲۱
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۲۳
دعا و نیایش ---------- ۸۲۴
متن مطالعاتی ---------- ۸۲۵
اشاره ---------- ۸۲۵
مراتب عفو ---------- ۸۲۶
داستانهایی از عفو و گذشت ---------- ۸۲۷
عفو امام سجاد(علیه السّلام) ---------- ۸۲۷
داستانی از شهید مطهری ---------- ۸۲۹
درس بیست و ششم: زیارت ---------- ۸۳۲
اشاره ---------- ۸۳۲
بهانه ارتباط ---------- ۸۳۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۳۵
یک: تعریف زیارت ---------- ۸۳۵
دو: زیارت در دین اسلام ---------- ۸۳۶
سه: انواع زیارت ---------- ۸۳۷
اشاره ---------- ۸۳۷
زیارت اهل قبور ---------- ۸۳۷
زیارت برادران دینی ---------- ۸۳۷
زیارت مکه و مدینه ---------- ۸۳۷
زیارت قبور معصومین(علیهم السّلام) ---------- ۸۳۸
زیارت امامزادگان ---------- ۸۳۸

پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۳۸
دو پرسش اساسی درباره زیارت ---------- ۸۳۸
ریشه قرآنی توسّل ---------- ۸۴۰
داستانی زیبا از دستاورد توسل ---------- ۸۴۱
دعا و نیایش ---------- ۸۴۲
متن مطالعاتی ---------- ۸۴۳
اشاره ---------- ۸۴۳
داستانی از توسل ---------- ۸۴۴
درس بیست و هفتم: تقلید ---------- ۸۴۶
اشاره ---------- ۸۴۶
بهانه ارتباط ---------- ۸۴۶
اشاره ---------- ۸۴۶
مسابقه مشاعره ---------- ۸۴۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۴۹
اشاره ---------- ۸۴۹
حکایت ---------- ۸۴۹
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۵۱
اشاره ---------- ۸۵۱
شیوه تکمیل جدول ---------- ۸۵۳
دعا و نیایش ---------- ۸۵۳
متن مطالعاتی ---------- ۸۵۵
درس بیست و هشتم: پیشوای صادق ---------- ۸۵۸
بهانه ارتباط ---------- ۸۵۸
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۶۰
اشاره ---------- ۸۶۰
پاسخ به شبهات ---------- ۸۶۲

پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۶۴
اشاره ---------- ۸۶۴
شیوه تکمیل جدول ---------- ۸۶۴
دعا و نیایش ---------- ۸۶۵
متن مطالعاتی ---------- ۸۶۶
اشاره ---------- ۸۶۶
علت نامگذاری امام ششم به صادق؟ ---------- ۸۶۶
حکایتی از هدایت گمراهان و پاسخ به شبهات ---------- ۸۶۷
تأکید بر زیارت ائمه و ذریه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۸۶۹
درس بیست و نهم: پشتوانه بی نظیر ---------- ۸۷۲
اشاره ---------- ۸۷۲
بهانه ارتباط ---------- ۸۷۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۷۳
اشاره ---------- ۸۷۳
سؤالهای جدول ---------- ۸۷۵
یک سؤال ---------- ۸۷۷
یک مسابقه ---------- ۸۷۹
شیوه اجرای مسابقه ---------- ۸۷۹
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۸۱
اشاره ---------- ۸۸۱
دو فرمول جلب پشتیبانی و نصرت الهی ---------- ۸۸۳
دعا و نیایش ---------- ۸۸۳
درس سی ام:امام رئوف ---------- ۸۸۵
بهانه ارتباط ---------- ۸۸۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۸۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۸۸۷

اشاره ---------- ۸۸۷
دو نمونه از علم گسترده ی امام رضا(علیه السّلام) ---------- ۸۸۸
جواب قاطع امام رضا(علیه السّلام) به مسیحیان ---------- ۸۸۸
صابر، فاضل و زکی ---------- ۸۸۹
رئوف ---------- ۸۹۰
خاطره آن شب؛ یک داستان زیبا ---------- ۸۹۰
پیامهای کاربردی تربیتی ---------- ۸۹۴
متن مطالعاتی ---------- ۸۹۶
فضائل و دستاوردهای زیارت امام رضا : ---------- ۸۹۶
یک: بهشتی شدن ---------- ۸۹۶
دو. کسب اجر شهید ---------- ۸۹۷
سه. استجابت دعا ---------- ۸۹۷
چهار. همنشینی و رفاقت با امام(علیه السّلام) ---------- ۸۹۸
پنج. شفاعت در روز قیامت ---------- ۸۹۸
شش. فریادرسی در سه جا ---------- ۸۹۹
هفت: آمرزش گناهان ---------- ۸۹۹
هشت: رفع مشکلات و غمها ---------- ۸۹۹
جلد ۳ ---------- ۹۰۱
مشخصات کتاب ---------- ۹۰۱
اشاره ---------- ۹۰۲
فهرست درس ها ---------- ۹۰۶
مقدمه ---------- ۹۲۰
چند نکته درباره درسنامه ها ---------- ۹۲۱
درس اول: باورهای واقعی ---------- ۹۲۴
بهانه ارتباط ---------- ۹۲۴
اشاره ---------- ۹۲۴

پاسخ ---------- ۹۲۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۹۲۵
اشاره ---------- ۹۲۵
داستان مرگ صدساله ---------- ۹۲۶
پیامهای کاربردی ---------- ۹۲۹
اشاره ---------- ۹۲۹
تقوا یعنی چی؟ ---------- ۹۳۰
دعا و نیایش ---------- ۹۳۱
درس دوم: پوست خربزه ---------- ۹۳۲
بهانه ارتباط ---------- ۹۳۲
اشاره ---------- ۹۳۲
آش؛ آش نخورده و دهان سوخته ---------- ۹۳۲
علاج؛ علاج واقعه قبل از وقع باید کرد ---------- ۹۳۳
شتر؛ شتر دیدی، ندیدی ---------- ۹۳۳
بشنو؛ بشنو و باور مکن ---------- ۹۳۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۹۳۳
اشاره ---------- ۹۳۳
فلفل؛ فلفل نبین چه ریزه، بشکن ببین چه تیزه ---------- ۹۳۴
پوست خربزه؛ زیر پای کسی پوست خربزه گذاشتن ---------- ۹۳۴
همان آش و همان کاسه ---------- ۹۳۵
پیامهای کاربردی ---------- ۹۳۵
اشاره ---------- ۹۳۵
راه های دور شدن از شیطان ---------- ۹۳۶
فرمول های ماندگار ---------- ۹۳۷
دعا و نیایش ---------- ۹۳۷
درس سوم:کرامت و معجزه ---------- ۹۴۰

بهانه ارتباط ----- ۹۴۰
ذهن خوانی ----- ۹۴۰
تبیین متن و محتوا ----- ۹۴۱
اشاره ----- ۹۴۱
چند نمونه از کرامات ----- ۹۴۲
اشاره ----- ۹۴۲
امام حسن(علیه السّلام)؛ دانه های خرما ----- ۹۴۲
امام باقر(علیه السّلام)؛ شفای نابینا ----- ۹۴۴
امام جواد(علیه السّلام)؛ طی الارض ----- ۹۴۵
یک پرسش و چند پاسخ ----- ۹۴۷
پیامهای کاربردی ----- ۹۴۹
دعا و نیایش ----- ۹۴۹
متن مطالعاتی ----- ۹۵۱
تفاوت اعجاز و کرامت ----- ۹۵۱
چند نمونه دیگر از کرامات ----- ۹۵۲
آتش در اطاعت امام صادق(علیه السّلام) ----- ۹۵۲
خبر از شهادت برخی یاران ----- ۹۵۳
آگاهی از غیب ----- ۹۵۴
زنده کردن گاو مرده ----- ۹۵۴
معجزه ای از امام هادی(علیه السّلام) ----- ۹۵۵
سخن گفتن به زبان ترکی ----- ۹۵۶
نشانه امامت ----- ۹۵۶
خبردادن از آینده ----- ۹۵۷
استجابت دعا ----- ۹۵۷
درس چهارم: قضاوت ممنوع ----- ۹۵۹
بهانه ارتباط ----- ۹۵۹

تبیین متن و محتوا ---------- ۹۶۱
اشاره ---------- ۹۶۱
داستان شیخ ارده شیره ---------- ۹۶۲
پیامهای کاربردی ---------- ۹۶۵
دعا و نیایش ---------- ۹۶۶
متن مطالعاتی ---------- ۹۶۷
قضاوت حضرت مهدی(علیه السّلام) بر اساس واقعیات ---------- ۹۶۷
درس پنجم: تابلو ---------- ۹۶۹
بهانه ارتباط ---------- ۹۶۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۹۷۰
اشاره ---------- ۹۷۰
تابلوهای خدا برای سعادت ---------- ۹۷۲
اشاره ---------- ۹۷۲
تابلوی اول: عفو و گذشت ---------- ۹۷۳
تابلوی دوم خداوند: سبقت ممنوع ---------- ۹۷۴
تابلوی سوم: پارک ممنوع ---------- ۹۷۴
تابلوی چهارم: احتیاط ---------- ۹۷۵
تابلوی پنجم: پیچ خطرناک ---------- ۹۷۵
شیوهٔ پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۹۷۶
پیامهای کاربردی ---------- ۹۷۷
تابلوی دوربرگردان ---------- ۹۷۷
دعا و نیایش ---------- ۹۷۷
درس ششم: شاخص قیمت ---------- ۹۸۰
بهانه ارتباط ---------- ۹۸۰
تبیین متن و محتوا ---------- ۹۸۲
اشاره ---------- ۹۸۲

شاخص دلبستن ---------- ۹۸۳
پیامهای کاربردی ---------- ۹۸۴
اشاره ---------- ۹۸۴
قیمت: بهشت ---------- ۹۸۵
خریدار: خداوند ---------- ۹۸۵
مراقب باشیم! ---------- ۹۸۵
دعا و نیایش ---------- ۹۸۶
درس هفتم:خانه دیگران ---------- ۹۸۸
بهانه ارتباط ---------- ۹۸۸
تبیین متن و محتوا ---------- ۹۹۰
اشاره ---------- ۹۹۰
مصادیق این خانه ساختن در زمین دیگران: ---------- ۹۹۰
یک: دوستی های بدون خدا ---------- ۹۹۰
دو: فرار از خانه ---------- ۹۹۱
سه: فرار از احکام شرعی و مسائل دینی ---------- ۹۹۲
چهار: چشم امید داشتن به کفار ---------- ۹۹۳
پیامهای کاربردی ---------- ۹۹۳
اشاره ---------- ۹۹۳
شیوه تکمیل جدول ---------- ۹۹۴
خشت های گناه ---------- ۹۹۵
دعا و نیایش ---------- ۹۹۷
متن مطالعاتی ---------- ۹۹۸
الف: خانه دیگران در بیان شهید مطهری(رحمه الله) ---------- ۹۹۸
ب: گر بگریزی ز خراجات شهر ---------- ۹۹۹
درس هشتم:ملامت ---------- ۱۰۰۳
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۰۳

اشاره ---------- ۱۰۰۳
روند اجرای مسابقه ---------- ۱۰۰۳
اشاره ---------- ۱۰۰۳
جدول اول: اسامی چهار حرفی ---------- ۱۰۰۴
جدول دوم: اسامی سوره های قرآنی ---------- ۱۰۰۴
جدول سوم: اسامی شهرهای سه حرفی ---------- ۱۰۰۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۰۸
اشاره ---------- ۱۰۰۸
ملامت در قرآن.... ---------- ۱۰۰۸
انواع ملامت ---------- ۱۰۰۸
یک: مثبت(ملامت درونی) ---------- ۱۰۰۸
اشاره ---------- ۱۰۰۸
وجدان درد بت پرستان ---------- ۱۰۱۰
دو: منفی(ملامت بیرونی) ---------- ۱۰۱۱
اشاره ---------- ۱۰۱۱
هودج کسایی ---------- ۱۰۱۱
استقامت و نگاه به افقهای آینده، راز موفقیت ---------- ۱۰۱۳
ملامت اهل ایمان؛ شگرد شیطان ---------- ۱۰۱۴
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۱۵
استقامت، پادزهر ملامت ---------- ۱۰۱۵
کاپیتان فضای مجازی ---------- ۱۰۱۶
دعا و نیایش ---------- ۱۰۱۸
متن مطالعاتی ---------- ۱۰۱۹
آیاتی درباره ملامت ---------- ۱۰۱۹
درس نهم: عینک دودی زشت ---------- ۱۰۲۲
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۲۲

تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۲۳
اشاره ---------- ۱۰۲۳
داستان پر ماجرای إفک ---------- ۱۰۲۵
اجرای یک مسابقه ساده و جالب ---------- ۱۰۲۷
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۲۸
اشاره ---------- ۱۰۲۸
قرار گرفتن در جایگاه تهمت ---------- ۱۰۲۸
همنشینی با دوستان بد ---------- ۱۰۲۹
آخرین نکته؛ ---------- ۱۰۲۹
بدترین سوء ظن ---------- ۱۰۲۹
دعا و نیایش ---------- ۱۰۳۰
درس دهم:رفاقت ---------- ۱۰۳۲
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۳۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۳۳
اشاره ---------- ۱۰۳۳
رفقای خوب ---------- ۱۰۳۴
شرط رفاقت با این چهار گروه ---------- ۱۰۳۵
فراموش خانه ---------- ۱۰۳۷
شهید بابایی ---------- ۱۰۳۷
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۳۸
دعا و نیایش ---------- ۱۰۴۰
متن مطالعاتی ---------- ۱۰۴۱
رفاقت های بهشتی ---------- ۱۰۴۱
شأن نزول آیه رفاقت ---------- ۱۰۴۲
هشت عمل برای رفاقت با خوبان ---------- ۱۰۴۲
رفقای بد ---------- ۱۰۴۳

جدایی از رفیق بد ---------- ۱۰۴۴
درس یازدهم:تست کیفیت ---------- ۱۰۴۶
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۴۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۴۹
اشاره ---------- ۱۰۴۹
رجبعلی خیاط ---------- ۱۰۵۰
داستان نوجوان پاک ---------- ۱۰۵۱
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۵۴
دعا و نیایش ---------- ۱۰۵۵
متن مطالعاتی ---------- ۱۰۵۶
یک: عظمت علامه جعفری ---------- ۱۰۵۶
اشاره ---------- ۱۰۵۶
متأثر شدن دکتر حسابی ---------- ۱۰۵۶
عنایات اهل بیت(علیهم السّلام) ---------- ۱۰۵۷
دو: داستانی از پاکان ---------- ۱۰۵۸
داماد شاه عباس ---------- ۱۰۵۸
درس دوازدهم:درجات و درکات ---------- ۱۰۶۲
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۶۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۶۳
اشاره ---------- ۱۰۶۳
درجات متفاوت مؤمنان ---------- ۱۰۶۴
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۶۵
راههای ارتقای درجه ---------- ۱۰۶۵
درجه مثبت ---------- ۱۰۶۵
درجه منفی ---------- ۱۰۶۷
پیام مناسبتی ---------- ۱۰۷۰

دعا و نیایش ---------- ۱۰۷۰
متن مطالعاتی ---------- ۱۰۷۲
درجات بهشت و درکات جهنم ---------- ۱۰۷۲
درجات ایمان ---------- ۱۰۷۳
برکات و درجات؛ در احسان به والدین ---------- ۱۰۷۴
بوسیدن دست پدر و مادر ---------- ۱۰۷۴
شهاب الدین! ---------- ۱۰۷۵
تبسم سیدالشهدا(علیه السّلام) ---------- ۱۰۷۶
درس سیزدهم: تمدن خیالی ---------- ۱۰۷۸
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۷۸
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۸۰
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۸۲
دعا و نیایش ---------- ۱۰۸۳
درس چهاردهم:مخلصین ---------- ۱۰۸۶
بهانه ارتباط ---------- ۱۰۸۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۰۸۹
اشاره ---------- ۱۰۸۹
مخلِص ---------- ۱۰۸۹
چه کشکی چه پشمی ---------- ۱۰۹۰
مخلَص ---------- ۱۰۹۱
پیامهای کاربردی ---------- ۱۰۹۲
پاکی، شاخصه مخلَصین ---------- ۱۰۹۲
یک پیام فراگیر و مهم ---------- ۱۰۹۲
شرط سربازی ---------- ۱۰۹۳
دعا و نیایش ---------- ۱۰۹۴
متن مطالعاتی ---------- ۱۰۹۶

اشاره ---------- ۱۰۹۶
ویژگی های مخلَصین در قرآن کریم ---------- ۱۰۹۷
الف: شیطان از گمراه کردن این گروه ناتوان است؛ ---------- ۱۰۹۷
ب: این گروه ستایش خدارا آن طور که مناسب است، انجام می دهند؛ ---------- ۱۰۹۸
ج: این گروه از سؤال و حساب و حشر و میزان در قیامت معاف هستند؛ ---------- ۱۰۹۸
د: پاداش و جزای این گروه به مقدار عملشان نمی باشد، بلکه پاداش بی حد و حصر منتظرشان است؛ ---------- ۱۰۹۸
درس پانزدهم: جوانمردان ---------- ۱۱۰۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۰۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۰۳
اشاره ---------- ۱۱۰۳
جوانمرد کیست؟ ---------- ۱۱۰۳
جوانمردان قرآنی ---------- ۱۱۰۴
ارتباط مناسبتی ---------- ۱۱۰۵
جوانمردان اسلام ---------- ۱۱۰۵
علی(علیه السّلام)؛ مولای جوانمردان ---------- ۱۱۰۷
پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۰۹
دوری از گناه، نشانه جوانمردان ---------- ۱۱۰۹
تقوا چیست؟ ---------- ۱۱۱۰
دعا و نیایش ---------- ۱۱۱۲
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۱۳
یک: چند روایت در باب فتوت و جوانمردی ---------- ۱۱۱۳
دو: لذت ایمان، با چشم بستن بر گناه ---------- ۱۱۱۴
سه: اصحاب کهف، از یاران خاص امام زمان(عج) ---------- ۱۱۱۵
درس شانزدهم: از خاتم تا خاتم ---------- ۱۱۱۶
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۱۶
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۲۳

پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۲۵
دعا و نیایش ---------- ۱۱۲۸
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۲۹
خشت آخر از خانه ای زیبا ---------- ۱۱۲۹
خاتم الانبیاء(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۱۱۳۰
آیات پیرامون گسترهی تبلیغ و نبوت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ---------- ۱۱۳۱
خاتمُ الأوصیاء ---------- ۱۱۳۲
درس هفدهم: راهزنان ایمان ---------- ۱۱۳۴
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۳۴
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۳۶
حفظ آب باریکه با خدا ---------- ۱۱۳۶
عاقبت فضیل ---------- ۱۱۳۷
یک نمونه دیگر(راهزن نمازخوان) ---------- ۱۱۳۸
پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۳۹
یک: راهزن های ایمان ---------- ۱۱۳۹
اشاره ---------- ۱۱۳۹
راهزنان مدرن ---------- ۱۱۴۰
سنجش میزان سرقت ---------- ۱۱۴۰
دو: مراقب باشیم! ---------- ۱۱۴۱
دعا و نیایش ---------- ۱۱۴۱
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۴۳
اهمیت و فضیلت امانتداری ---------- ۱۱۴۳
ترک گناه؛ نشانه نماز مقبول ---------- ۱۱۴۴
نماز و تقویت معنویت ---------- ۱۱۴۶
سه: تا آخرین لحظه ---------- ۱۱۴۶
خوش عاقبتی فضیل ---------- ۱۱۵۰

درس هجدهم: بدتر از گناه ---------- ۱۱۵۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۵۱
اشاره ---------- ۱۱۵۱
مال بی ارزش یا کم ارزش ---------- ۱۱۵۱
پیدا کردیم چه کار کنیم؟ ---------- ۱۱۵۲
چطوری اعلام کنیم؟ ---------- ۱۱۵۲
اگر صدقه دادیم و مالک پیدا شد! ---------- ۱۱۵۲
حالا یک سؤال دیگر: ---------- ۱۱۵۲
مثال دوم: ---------- ۱۱۵۳
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۵۴
مثال سوم: واکنش های پس از گناه ---------- ۱۱۵۴
سیره ی شهدا و اهل ایمان ---------- ۱۱۵۵
پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۵۷
بدتر از گناه ---------- ۱۱۵۷
اشاره ---------- ۱۱۵۷
یک: استحقار ---------- ۱۱۵۷
دو: افتخار ---------- ۱۱۵۸
سه: شادمانی کردن به گناه ---------- ۱۱۵۹
چهار: اصرار بر گناه ---------- ۱۱۵۹
دعا و نیایش ---------- ۱۱۶۰
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۶۲
اشاره ---------- ۱۱۶۲
خطر گناهان کوچک ---------- ۱۱۶۳
درس نوزدهم: سبک زندگی ---------- ۱۱۶۵
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۶۵
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۶۶

اشاره ---------- ۱۱۶۶
پس از شنیدن نظرات.... ---------- ۱۱۶۶
زندگی قیفی ها ---------- ۱۱۶۶
زندگی شیپوری ها ---------- ۱۱۶۸
پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۶۹
اشاره ---------- ۱۱۶۹
خواندن دعای غریق ---------- ۱۱۷۰
متن مطالعاتی ---------- ۱۱۷۲
دستاورد اجابت به آموزه های دینی ---------- ۱۱۷۲
پیامدهای اجابت نکردن ---------- ۱۱۷۳
درس بیستم: هفت حرف حمد ---------- ۱۱۷۷
بهانه ارتباط ---------- ۱۱۷۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۱۷۸
اشاره ---------- ۱۱۷۸
یک سؤال: ---------- ۱۱۷۸
ویژگی ممتاز(از زبان بندگان) ---------- ۱۱۷۹
از حمد تا شفاء ---------- ۱۱۷۹
دست بریده ---------- ۱۱۷۹
پیامهای کاربردی ---------- ۱۱۸۰
هفت آیه، بدون هفت حرف ---------- ۱۱۸۰
شرح کوتاه هفت حرف ---------- ۱۱۸۱
حرف «ث» اشاره به «ثبور» (هلاکت و عذاب) ---------- ۱۱۸۱
اشاره ---------- ۱۱۸۱
فرار از ثبور ---------- ۱۱۸۱
حرف «ج» اشاره به «جحیم» (یعنی دوزخ و جهنم/ جحیم نام یکی از درکات دوزخ) ---------- ۱۱۸۳
حرف «خ» اشاره به «خبیث» (ناپاک) ---------- ۱۱۸۴

حرف «ز» اشاره به «زقوم» (غذای بسیار تلخ دوزخ) ---- ۱۱۸۴
حرف «ش» اشاره به «شقاوت» (بدبختی) ---- ۱۱۸۴
حرف «ظ» اشاره به «ظلمت» (تاریکی) ---- ۱۱۸۵
حرف «ف» اشاره به «فراق» است ---- ۱۱۸۵
پیام نهایی ---- ۱۱۸۵
دعا و نیایش ---- ۱۱۸۵
متن مطالعاتی ---- ۱۱۸۷
نکاتی درباره سوره حمد ---- ۱۱۸۷
چرا سوره حمد؟ ---- ۱۱۸۸
درس بیست و یکم: شانس و توفیق ---- ۱۱۸۹
بهانه ارتباط ---- ۱۱۸۹
تبیین متن و محتوا ---- ۱۱۹۰
اشاره ---- ۱۱۹۰
شانس یعنی چی؟ ---- ۱۱۹۰
اشاره ---- ۱۱۹۰
نمونه شماره یک ---- ۱۱۹۲
اشاره ---- ۱۱۹۲
پشت پرده حوادث ---- ۱۱۹۴
نمونه شماره دو ---- ۱۱۹۵
نمونه شماره سه ---- ۱۱۹۷
نمونه شماره چهار ---- ۱۱۹۷
دست اندازهای زندگی ---- ۱۱۹۸
پیامهای کاربردی ---- ۱۱۹۹
رابطه شانس و موفقیت ---- ۱۱۹۹
راز موفقیت ابن سینا ---- ۱۲۰۰
دعا و نیایش ---- ۱۲۰۱

متن مطالعاتی ---------- ۱۲۰۴
یک: دیدگاه شهید مطهری در مورد شانس ---------- ۱۲۰۴
دو: علل گرایش به شانس ---------- ۱۲۰۶
اشاره ---------- ۱۲۰۶
الف: تبلیغات رسانه ها ---------- ۱۲۰۶
ب: ضعف ایمان ---------- ۱۲۰۶
سه: شانس ایرانیان ---------- ۱۲۰۷
درس بیست و دوم: حجاب ---------- ۱۲۰۹
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۰۹
ربط کلمات به هم یا جمله سازی ---------- ۱۲۰۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۱۰
اشاره ---------- ۱۲۱۰
در متن اول: ---------- ۱۲۱۰
در متن دوم: ---------- ۱۲۱۱
در متن سوم: ---------- ۱۲۱۲
اشاره ---------- ۱۲۱۲
آفرینش متفاوت زن و مرد ---------- ۱۲۱۲
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۱۲۱۵
پیام های کاربردی ---------- ۱۲۱۵
اشاره ---------- ۱۲۱۵
راه اول: انتخاب پوشش مناسب ---------- ۱۲۱۶
راه دوم: حفظ نجابت و حیا ---------- ۱۲۱۶
راه سوم: رابطه با نامحرم، ممنوع؛ ---------- ۱۲۱۷
راه چهارم: افزودن انس و دوستی با خدا؛ ---------- ۱۲۱۷
راه پنجم: یک تفاوت قاطعانه؛ ---------- ۱۲۱۸
دعا و نیایش ---------- ۱۲۱۸

متن مطالعاتی ---------- ۱۲۱۹
نگاهی به تفاوت های زن و مرد در خلقت ---------- ۱۲۱۹
درس بیست و سوم:لذت بزرگ ---------- ۱۲۲۲
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۲۲
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۲۷
اشاره ---------- ۱۲۲۷
فرمول فراگیر ---------- ۱۲۲۸
سه نمونه ---------- ۱۲۲۹
داستان گوهرشاد ---------- ۱۲۳۰
پیامهای کاربردی ---------- ۱۲۳۲
چگونه به این لذت برسیم؟ ---------- ۱۲۳۲
دعا و نیایش ---------- ۱۲۳۳
متن مطالعاتی ---------- ۱۲۳۴
راه رسیدن به لذت برتر ---------- ۱۲۳۴
درس بیست و چهارم:بیماری خطرناک ---------- ۱۲۳۶
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۳۶
اشاره ---------- ۱۲۳۶
یک: بیماری جسمی ---------- ۱۲۳۶
دو: بیماری روحی ---------- ۱۲۳۷
اشاره ---------- ۱۲۳۷
حسادت: ---------- ۱۲۳۷
ریاکاری: ---------- ۱۲۳۸
اسراف: ---------- ۱۲۳۸
ظلم: ---------- ۱۲۳۸
سه: بیماری معنوی ---------- ۱۲۳۸
اشاره ---------- ۱۲۳۸

نشانه اول: « زَوَالُ حَلَاوَهِ اَلطَّاعَهِ ؛ از بین رفتن شیرینی عبادت» ---- ۱۲۳۹
نشانه دوم: «وَ عَدَمُ مَرَارَهِ اَلْمَعْصِیَهِ ؛ تلخ نشدن معصیت» ---- ۱۲۴۰
اشاره ---- ۱۲۴۰
حلاوت گناه در دل ---- ۱۲۴۰
نشانه سوم: «وَ اِلْتِبَاسُ عِلْمِ اَلْحَلَالِ وَ اَلْحَرَامِ؛ فرق نگذاشتن در حلال و حرام». ---- ۱۲۴۱
پیامهای کاربردی ---- ۱۲۴۱
اشاره ---- ۱۲۴۱
نسخه درمان ---- ۱۲۴۴
دعا و نیایش ---- ۱۲۴۵
متن مطالعاتی ---- ۱۲۴۶
یک: پیرامون استغفار ---- ۱۲۴۶
دو: نشانه های بیماران روحی ---- ۱۲۴۷
الف: ریاکاران ---- ۱۲۴۷
اشاره ---- ۱۲۴۷
داستانی از ریا ---- ۱۲۴۸
ب: حسادت ---- ۱۲۴۹
ج: تکبر و غرور ---- ۱۲۵۲
درس بیست و پنجم: رسم الخط مبارزه ---- ۱۲۵۴
بهانه ارتباط ---- ۱۲۵۴
نوشتن جملات بدون نقطه ---- ۱۲۵۴
تبیین متن و محتوا ---- ۱۲۵۵
اشاره ---- ۱۲۵۵
برد تلخ و گریه آور ---- ۱۲۵۵
شکست افتخارآفرین ---- ۱۲۵۶
پیروز جنگ عاشورا ---- ۱۲۵۸
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---- ۱۲۵۸

پیامهای کاربردی ---------- ۱۲۵۹
اشاره ---------- ۱۲۵۹
رسم الخط مبارزه ---------- ۱۲۶۰
دعا و نیایش ---------- ۱۲۶۱
متن مطالعاتی ---------- ۱۲۶۲
محبت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به امام حسین(علیه السّلام) ---------- ۱۲۶۲
جلوه ای از مبارزه معصومین(علیهم السّلام) ---------- ۱۲۶۳
نمونه ای از اعتراضها و مخالفتها ---------- ۱۲۶۵
در مقابل معاویه ---------- ۱۲۶۶
اعتراض به ولایت عهدی یزید ---------- ۱۲۶۶
خطبه امام سجاد(علیه السّلام) ---------- ۱۲۶۷
درس بیست و ششم: سکوی هشدار ---------- ۱۲۷۰
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۷۰
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۷۱
اشاره ---------- ۱۲۷۱
چند هشدار اصلی خدا ---------- ۱۲۷۱
اشاره ---------- ۱۲۷۱
یک: زندگی حیوانی ---------- ۱۲۷۲
اشاره ---------- ۱۲۷۲
رفع یک شبهه ---------- ۱۲۷۴
دو: مثل چوب ---------- ۱۲۷۴
سه: دلهای سنگی ---------- ۱۲۷۵
پیامهای کاربردی ---------- ۱۲۷۶
اشاره ---------- ۱۲۷۶
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۱۲۷۶
آخرین هشدار ---------- ۱۲۷۸

دعا و نیایش ---------- ۱۲۷۹
درس بیست و هفتم:کارنامه درخشان ---------- ۱۲۸۱
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۸۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۸۲
اشاره ---------- ۱۲۸۲
کارنامه و برنامه ---------- ۱۲۸۳
کارنامه پیامبران ---------- ۱۲۸۳
اشاره ---------- ۱۲۸۳
یک: خیرخواهی و دلسوزی ---------- ۱۲۸۶
دو: صراحت و قاطعیت و کوتاه نیامدن از اصول ---------- ۱۲۸۷
پیام های کاربردی ---------- ۱۲۸۸
دعا و نیایش ---------- ۱۲۸۹
درس بیست و هشتم:بوسه شیطان ---------- ۱۲۹۰
بهانه ارتباط ---------- ۱۲۹۰
اشاره ---------- ۱۲۹۰
یک خالکوبی متفاوت ---------- ۱۲۹۱
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۲۹۱
اشاره ---------- ۱۲۹۱
خطر عادت به گناه ---------- ۱۲۹۵
گر لذت ترک لذت بدانی ---------- ۱۲۹۵
چند مثال عینی و ملموس ---------- ۱۲۹۸
یک تمثیل زیبا ---------- ۱۲۹۹
بوسه شیطان ---------- ۱۳۰۰
شیوه پیدا کردن رمز جدول: ---------- ۱۳۰۱
دعا و نیایش ---------- ۱۳۰۳
متن مطالعاتی ---------- ۱۳۰۴

یک: فرصت جوانی در نگاه رهبری ---------- ۱۳۰۴
اشاره ---------- ۱۳۰۴
تمتع از جوانی یعنی جوانی را در اطاعت خدا گذراندن ---------- ۱۳۰۴
دو: نگاهی به خالکوبی و تتو ---------- ۱۳۰۵
درس بیست و نهم: میلیاردر متحرک ---------- ۱۳۰۷
بهانه ارتباط ---------- ۱۳۰۷
اشاره ---------- ۱۳۰۷
مسابقه گروهی ---------- ۱۳۰۷
اشاره ---------- ۱۳۰۷
مرحله اول ---------- ۱۳۰۸
مرحله دوم ---------- ۱۳۰۸
اشاره ---------- ۱۳۰۸
قطعه اول ---------- ۱۳۰۸
قطعه دوم ---------- ۱۳۰۸
قطعه سوم ---------- ۱۳۰۹
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۳۱۰
اشاره ---------- ۱۳۱۰
مرحله دوم مسابقه ---------- ۱۳۱۰
مرحله سوم ---------- ۱۳۱۱
پیامهای کاربردی ---------- ۱۳۱۴
اشاره ---------- ۱۳۱۴
حالا یک سؤال خصوصی: ---------- ۱۳۱۵
دعا و نیایش ---------- ۱۳۱۶
درس سی ام:عاشقان بند کیف ---------- ۱۳۱۷
بهانه ارتباط ---------- ۱۳۱۷
تبیین متن و محتوا ---------- ۱۳۱۸

اشاره ---------- ۱۳۱۸
متن داستان ---------- ۱۳۱۹
پیامهای کاربردی ---------- ۱۳۲۱
اشاره ---------- ۱۳۲۱
فرمول های انتخاب دوست ---------- ۱۳۲۲
اشاره ---------- ۱۳۲۲
۱ - خداوند متعال، دوستی عاقل است؛ ---------- ۱۳۲۳
۲- خداوند متعال دوستی صادق است؛ ---------- ۱۳۲۳
۳- خداوند متعال دوستی خیرخواه است؛ ---------- ۱۳۲۳
۴- خداوند متعال دوستی ستار و عیب پوش است؛ ---------- ۱۳۲۴
۵- خداوند متعال دوستی بخشنده است؛ ---------- ۱۳۲۴
دعا و نیایش ---------- ۱۳۲۵
درباره مرکز ---------- ۱۳۲۷

درسنامه : محتواهای دانش آموزی دوره ابتدایی ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی

مشخصات کتاب

محتواهای دانش آموزی دوره ابتدایی ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی

- سازمان اوقاف و امور خیریه -

ناشر، تهیه و تنظیم: مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

سرپرست نویسندگان: رضا اخوی

لیتوگرافی،چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

نوبت چاپ: اول/ بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

آدرس مجتمع: قم، بلوار ۱۵ خرداد، جنب امامزاده شاه سیدعلی

مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان اوقاف و امورخیریه

امورخیریه، معاونت فرهنگی و اجتماعی و لوشاتو، سازمان اوقاف آدرس: تهران، خیابان نوفل

تلفن:۰۲۵-۳۸۱۸۷۱۵۶

سایت سازمان www.oghaf.ir

سایت معاونت: www.mfso.ir

سایت مجتمع:www.mfpo.ir

ص: ۱

جلد ۱

اشاره

فهرست درس ها

مقدمه ۲

درس اول: ستاره های روشن ۱۷

بهانه ارتباط ۱۷

تبیین متن و محتوا ۱۸

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۱

دعا و نیایش..... ۳۲

درس دوم: قطار بندگی ۳۳

بهانه ارتباط ۳۳

تبیین متن و محتوا ۳۵

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۹

دعا و نیایش..... ۴۰

متن مطالعاتی ۴۱

درس سوم: احسان و نیکوکاری ۴۵

بهانه ارتباط ۴۵

تبیین متن و محتوا ۴۷

پیام های کاربردی تربیتی..... ۴۹

دعا و نیایش..... ۵۳

متن مطالعاتی ۵۴

درس چهارم: زودباور..... ۵۹

بهانه ارتباط ۵۹

تبیین متن و محتوا ۶۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۶۴

دعا و نیایش..... ۶۵

متن مطالعاتی ۶۶

درس پنجم: مثل برف ۶۹

بهانه ارتباط ۶۹

تبیین متن و محتوا ۷۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۷۲

دعا و نیایش..... ۷۴

متن مطالعاتی ۷۵

درس ششم: همکاری ۷۷

بهانه ارتباط ۷۷

تبیین متن و محتوا ۷۸

پیام های کاربردی تربیتی..... ۸۲

دعا و نیایش..... ۸۳

درس هفتم: زیبا و ناب، مثل حجاب..... ۸۵

بهانه ارتباط ۸۵

تبیین متن و محتوا ۸۶

پیام های کاربردی تربیتی..... ۹۲

دعا و نیایش..... ۹۴

ص: ۶

درس هشتم: زیان زبان ۹۵

بهانه ارتباط ۹۵

تبیین متن و محتوا ۹۶

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۰۰

دعا و نیایش..... ۱۰۲

متن مطالعاتی ۱۰۳

درس نهم: آب و نان..... ۱۰۵

بهانه ارتباط ۱۰۵

تبیین متن و محتوا ۱۰۷

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۰۹

دعا و نیایش..... ۱۱۲

درس دهم: امانتداری ۱۱۳

بهانه ارتباط ۱۱۳

تبیین متن و محتوا ۱۱۶

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۲۰

دعا و نیایش..... ۱۲۰

متن مطالعاتی ۱۲۱

درس یازدهم: چند پله بالا تر..... ۱۲۷

بهانه ارتباط ۱۲۷

تبیین متن و محتوا ۱۲۷

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۳۲

دعا و نیایش.....۱۳۵

متن مطالعاتی ۱۳۶

ص: ۷

درس دوازدهم: شناخت معصوم ۱۴۱

بهانه ارتباط ۱۴۱

تبیین متن و محتوا ۱۴۴

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۴۷

دعا و نیایش..... ۱۴۹

متن مطالعاتی ۱۵۰

درس سیزدهم: الگو ۱۵۵

بهانه ارتباط ۱۵۵

تبیین متن و محتوا ۱۵۶

دعا و نیایش..... ۱۶۱

متن مطالعاتی ۱۶۲

درس چهاردهم: تنبل ها..... ۱۶۵

بهانه ارتباط ۱۶۵

تبیین متن و محتوا ۱۶۶

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۶۷

دعا و نیایش..... ۱۷۰

متن مطالعاتی ۱۷۱

درس پانزدهم: نعمت های الهی ۱۷۵

بهانه ارتباط ۱۷۵

تبیین متن و محتوا ۱۷۷

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۸۱

دعا و نیایش..... ۱۸۴

متن مطالعاتی ۱۸۵

ص: ۸

درس شانزدهم: دوست داشتنی..... ۱۸۹

بهانه ارتباط ۱۸۹

تبیین متن و محتوا ۱۹۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۹۲

دعا و نیایش..... ۱۹۵

متن مطالعاتی ۱۹۶

درس هفدهم: زلال ۱۹۹

بهانه ارتباط ۱۹۹

تبیین متن و محتوا ۲۰۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۰۱

دعا و نیایش..... ۲۰۳

متن مطالعاتی ۲۰۵

درس هجدهم: یک خواب خوب ۲۰۷

بهانه ارتباط ۲۰۷

تبیین متن و محتوا ۲۰۸

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۱۰

دعا و نیایش..... ۲۱۴

متن مطالعاتی ۲۱۵

درس نوزدهم: رتبه ی اول..... ۲۱۹

بهانه ارتباط ۲۱۹

تبیین متن و محتوا ۲۲۱

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۲۴

دعا و نیایش..... ۲۲۶

متن مطالعاتی ۲۲۷

ص: ۹

درس بیستم: امام زیبایی ها ۲۳۱

بهانه ارتباط ۲۳۱

تبیین متن و محتوا ۲۳۲

دعا و نیایش..... ۲۳۸

متن مطالعاتی ۲۳۹

درس بیست ویکم: کلیدهای روشن ۲۴۵

بهانه ارتباط ۲۴۵

تبیین متن و محتوا ۲۴۵

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۵۱

دعا و نیایش..... ۲۵۳

متن مطالعاتی ۲۵۴

درس بیست و دوم: تابلوی بهشت ۲۵۹

بهانه ارتباط ۲۵۹

تبیین متن و محتوا ۲۶۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۶۳

دعا و نیایش..... ۲۶۵

متن مطالعاتی ۲۶۶

درس بیست و سوم: ذره ذره..... ۲۷۱

بهانه ارتباط ۲۷۱

تبیین متن و محتوا ۲۷۲

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۷۵

دعا و نیایش..... ۲۷۶

متن مطالعاتی ۲۷۷

ص: ۱۰

درس بیست و چهارم: نور عبادت ۲۸۳

بهانه ارتباط ۲۸۳

تبیین متن و محتوا ۲۸۵

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۸۸

دعا و نیایش..... ۲۹۰

درس بیست و پنجم: زیارت ۲۹۱

بهانه ارتباط ۲۹۱

تبیین متن و محتوا ۲۹۴

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۹۷

دعا و نیایش..... ۲۹۹

متن مطالعاتی ۳۰۰

درس بیست و ششم: حق و باطل..... ۳۰۳

بهانه ارتباط ۳۰۳

تبیین متن و محتوا ۳۰۵

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۰۸

دعا و نیایش..... ۳۱۱

درس بیست و هفتم: بندگی ۳۱۳

بهانه ارتباط ۳۱۳

تبیین متن و محتوا ۳۱۴

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۲۱

دعا و نیایش..... ۳۲۱

متن مطالعاتی ۳۲۲

ص: ۱۱

درس بیست و هشتم: هنر دوستی..... ۳۲۵

بهانه ارتباط ۳۲۵

تبیین متن و محتوا ۳۲۶

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۳۵

دعا و نیایش..... ۳۳۷

درس بیست و نهم: کشتی نجات..... ۳۳۹

بهانه ارتباط ۳۳۹

تبیین متن و محتوا ۳۴۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۴۵

دعا و نیایش..... ۳۴۹

متن مطالعاتی ۳۵۰

درس سی ام: امام مهربان ۳۵۳

بهانه ارتباط ۳۵۳

تبیین متن و محتوا ۳۵۴

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۵۷

دعا و نیایش..... ۳۶۱

متن مطالعاتی ۳۶۳

مقدمه

تربیت مـذهبی و دینی کودکان، افزون بر دشواری ها و حساسیت ها، از ماندگاری و تأثیر خاصی برخوردار است؛ زیرا شاکله اصلی شخصیت انسان، در همین دوران سیادت و بازی است که شکل می گیرد.

بر اهـل نظر و کارشـناسان حیطه تربیت و بالنـدگی معنوی و مـذهبی کودکـان پوشـیده نیست که القـای غیر مسـتقیم مطـالب با استفاده از بازی، شعر، مشارکت دادن دانش آموزان در اجرای برنامه و دیگر تنوعات و جذابیتها، از اصول اولیه کار با این قشر از مخاطبان است، همچنانکه پرهیز از بمباران اطلاعاتی و محتواهای ثقیل و غیر مرتبط، ضرورتی بایسته و شایسته است.

به تعبیر دیگر، آنچه در تـدوین محتوای درسـنامه کودکـان اهمیت دارد، انتقـال پیام های کوتاه، کاربردی و قابل فهم در قالب بازی، شعر و پویایی جلسه است، نه کثرت صفحات و مطالب درسنامه.

بر این باور، چینش محتوایی و خط فکری اصلی درسنامه های کودکان، بیان هنرمندانه زیباییهای آموزه های دینی، تلاش برای بیـان معـارف اصـیل دینی، اصـلاح نگرش هـا و رفتارها، واقع گرایی در محتوا، توجه به دوسـتان و همسالان به عنوان ایفاگران نقش هـای مهم، و نیز توجه به نیازمنـدیهایی نظیر مبـاحث دوستی، حجـاب دخترانه، نماز و عبادت، ورزش و تفریـح، زیارت و ایجـاد علقه هـای معنوی، معرفی الگوهـای مناسب و... بر پایه ایجاد تنوع، پویایی و جـذاب سازی محتوایی، در راسـتای ارتقای سبک زندگی کودکان، تعریف شده است.

ص: ۱۳

چند نکته مهم درباره درسنامه ها

یک: محتواها بر اساس زمان ۴۵ دقیقه تا یک ساعت چینش شده است؛ اگرچه ممکن است برخی محتواها بیشتر از این زمان نیاز داشته باشند، در این صورت مبلغ گرامی باید به گونه ای مدیریت زمان داشته باشند که در انتقال پیام های اصلی، خللی وارد نشود.

دو: در هر درسنامه، ابتدا بهانه و جذابیتی برای ارتباط گیری با مخاطب جهت پویایی جلسه و همراه کردن آنان تعریف و پس از آن محتوای اصلی تبیین و نکات کاربردی، تربیتی و نیز مصادیق عینی و ملموس برای ارتقای سبک زندگی و اصلاح رفتارها ارائه می گردد.

سه: تلاش شده است، مناسبت های دینی در تدوین درسنامه ها لحاظ گردد، از این رو شایسته است مبلغ گرامی متن درسنامه ها را تا انتها مطالعه و موضوع مورد نظر را متناسب با جلسه مناسبتی، انتخاب نماید.

چهار: در پایان بسیاری از درسنامه ها، متن مطالعاتی که در واقع پشتیبان علمی مبلغان گرامی برای افزایش اطلاعات درباره موضوع جلسه است، تدوین شده است. ضمن اینکه همین اطلاعات فراتر از متن اصلی، می تواند دستمایه منبر و سخنرانی مبلغان گرانقدر گردد.

پنج: در بسیاری از درسنامه ها قابلیت امتیازدهی و گروه بندی لحاظ شده است تا در صورت وجود مخاطبان ثابت و همیشگی، از این طریق بتوان آنان را در ادامه مسیر با برنامه های طرح، همراه و همگام نمود.

شش: با توجه به تنوع مخاطبان خیمه های معرفت و وجود کودکان متفاوت از جهت سن (سه ساله اول با همان دوره اول ابتدایی و سه ساله دوم یعنی دوره دوم ابتدایی) تلاش شده است در درسنانامه این تفاوت سنی نیز لحاظ و جذابیت های کودکانه نیز به برخی درسنامه ها اضافه گردد.

هفت: نکته ای که نباید از آن غفلت کرد اینکه، مصالح یک ساختمان اگر بالاترین کیفیت و زیباترین ظاهر را داشته باشند، باز این معماری و بنای کاربلد و خلاق است که با چینش درست و استفاده درست از آن، بنای زیبایی خواهد ساخت؛ همانگونه که توپ زیبا و زمین با کیفیت و ارزش را توانایی ها و خلاقیت های بازیکنان است که زیبا و همراه با موفقیت و سربلندی می سازد.

ص: ۱۴

به عبارت دیگر، نقش اساسی مبلغان گرامی در ارائه بهینه محتواها و جذاب سازی متن کلاس، غیر قابل انکار بی بدیل است. این مبلغ محترم است که با توانایی و اخلاص مثالی زدنی خود، نوشتار را به نطق وا می دارد و بر کارآیی و تاثیرگذاری آن، مُهر تایید می زند.

بر خود لازم می دانم از نویسندگان ارجمندی که در این مسیر بازیگر ما بودند، به ویژه حجج اسلام و المسلمین آقایان سید محمدباقر ابطحی، علیرضا نجفی، حامد تقی راد، مهدی حقگو ،محمد خدابخش، علی اکبر نژادصفری، حامد حبیبی، و نیز خانم معصومه صادق پور، تشکر و قدردانی نمایم.

با احترام؛ رضا اخوی

ص: ۱۵

درس اول: ستاره های روشن

بهانه ارتباط

مسابقه اول

در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی با دانش آموزان، مبلغ محترم از سه نفر از دانش آموزان که توانایی و علاقه به کشیدن نقاشی دارند، دعوت می کند تا تصویری را روی تابلو ترسیم کنند. یکی از شرایط شرکت کنندگان در این مسابقه این است که باید دوست و رفیق او در این جلسه حضور داشته باشد.

در مرحله اول: هر کدام از آنها باید تصویر صورت دوست خود که در این جلسه حضور دارد را با استفاده از تصویر ذهنی خود بکشد.

در مرحله دوم، دوست او حاضر شده و این بار از روبرو و با نگاه به دوست خود، تصویر او را می کشد.

سپس با مقایسه نقاشی های ذهنی و حقیقی، به تفاوتها و شباهتها اشاره و به برترین نفرات، جوایزی داده می شود.

ص: ۱۷

مسابقه دوم

پس از اجرای مسابقه اول، مبلغ گرامی از دو نفر دیگر از دانش آموزان دعوت می کند برای کشیدن نقاشی حاضر شوند.

در این مرحله، مبلغ گرامی از نفر اول می خواهد که تصویر یک شخصیت و چهره مشهور علمی، ورزشی، یا تصویر گل و مانند آن را بکشد. سپس مبلغ گرامی تصویر واقعی آن نقاشی را به آن دانش آموز داده و از او می خواهد که این بار از روی تصویر یا حتی با چسباندن آن روی تابلو و به روش الگویی، آن تصویر را کامل نماید.

برای نفر دوم نیز تصویر یک ضریح و حرم و سپس تصویر واقعی آن داده می شود تا او از روی آن، تصویر شبیه تری به واقعیت را ترسیم کند.

تبیین متن و محتوا

دوستان منِ!

شاید وقتی دوستان شما از روی ذهن خود تصویر دوست خود با آن شخصیت و حرم مقدس را کشیدند، با اینکه خیلی تلاش کردند شبیه آن باشد، ولی چندان شباهتی نداشت، ولی وقتی تصویر واقعی و خود دوست او حاضر شدند، تصویر بهتر و کامل تری کشیده شد. یعنی با استفاده از«ل گ و ا »چی؟

بله! با استفاده از الگو تصویر واقعی تر شد.

بچه های عزیز!

خداوند هم برای اینکه انسان بتواند مسیر درست زندگی را نقاشی کند و راه درست را پیدا کند، برای ما الگوهایی فرستاده است تا راه را روشن کنند و انسانها در تاریکی های گناه و زشتی ها، گم نشوند.

ص: ۱۸

تـذکر: مبلغ گرامی این چهـار تـابلو را از قبل جلسه آماده کرده و با اینکه آنها را روی کاغـذ یا مقوای رنگی مناسب آماده می کند، و سپس از دانش آموزان می خواهد چینش آنها را به صورت صحیح قرار دهند.

وَ عَلاماتٍ

وَبِالنَّجمِ

یَهتَدوُن

هُم

«وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ یَهْتَدُونَ »؛ و (نیز) علاماتی قرار داد و آنها به وسیله ستارگان هدایت می شوند».(۱)

یعنی خداوند یک سـری« س ا ر ه ش ن ر و ت ه ای »احسنت؛ «ستاره های روشن» برای ما قرار داده است تا مسیر زندگی ما را روشن و نورانی کند.

این نشانه ها و ستاره های نورانی چه کسانی هستند؟ بله! چهارده ستاره ی پیامبر و امامان (علیهم السّلام). (۲)

چهارده ستاره؛ چهارده الگوی زیبا

اشاره

بچه های خوب و عزیز! اگر ما از هر کدام از این ستاره های زیبا و نورانی، یک نکته یاد بگیریم

۱- سوره نحل، آیه ۱۶.

۲- امـام رضا فرمود: «الامام کالشـمس الطالعه المجلله بنورها للعالم وهی فی الافق بحیث لاتنالها الایـدی والابصار، الامام البـدر المنیر والسـراج الزاهر والنور الساطع والنجم الهادی فی غیاهب الـدجی ...، الامام النار علی الیفاع، الحار لمن اصـطلی به والدلیل فی المهالک . من فارقه فهالک؛امام ماننـد خورشـید فروزان است که نورش عالم را فراگیرد و خودش در افق [اعلا] قرار دارد؛ به گونه ای که دسـتها و دیـدگان به آن نرسـد، امـام مـاه تابـان، چراغ روشن، نور درخشان و سـتاره راهنما در تاریکیها،... امام آتش روشن بر بلنـدیها [برای هـدایت گم گشـتگان]، وسـیله گرمی برای هر که از آن گرمـا خواهـد و رهنمای هلاکت گاهها است . هر که از او جدا شود هلاک شود .»کافی ، ج۱، ص ۲۸۶؛ تحف العقول ، ص ۴۳۶.

و سعی کنیم در زندگی خود از آنها استفاده کنیم و به کار ببندم، زندگی ما هم روشن و نورانی خواهد شد.

حالا به عنوان نمونه من برای هر ستاره به یکی از این نکته ها اشاره می کنم.

تذکر: مبلغ گرامی می تواند این بحث را در قالب کارت اجرا کند به گونه ای که روی هر کارت نام معصوم و پشت آن، نکته یا آیه و در روایت مربوطه را درج می کنند و سپس برای دانش آموزان به صورت کوتاه، تبیین می کند.

ستاره اول: پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

خوش اخلاقی

می دانیم که شأن و مقام پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و امامان(علیهم السّلام) ما بسیار بالاست، ولی آنان با تمام بزرگی خودشان، نسبت به همه ی مردم و به ویژه کودکان بسیار خوش اخلاق و مهربان بودند و همیشه نسبت به محبت کردن و دوست داشتن آن ها سفارش می کردند.

چند نفر از بچه ها در کوچه مشغول بازی بودند. ناگهان با دیدن پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)که به سمت مسجد می رفت، دست از بازی کشیدند و به سوی حضرت دویدند. آن ها اطراف حضرت حلقه زدند و چون دیده بودند پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، حسن(علیه السّلام) و حسین(علیه السّلام) را به دوش خود می گیرد و با آن ها بازی می کند، به این امید، هر یک دامن پیامبر را گرفته، می گفتند: مرا روی دوش خود سوار کن!

مردم در مسجد منتظر بودتاه و پیامبر می خواست هر چه زودتر خود را برای نماز جماعت به مسجد برساند، از طرفی دوست نداشت بچه ها را ناراحت کند.

بلال (مؤذن پیامبر) وقتی ماجرا را دید، سعی کرد بچه ها را از پیامبر دور کند. ولی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «دوست ندارم بچه ها را ناراحت کنم».

بعد پیا میر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از بلال خواست برود و از منزل چیزی برای کودکان بیاورد.

بلال رفت و با هشت دانه گردو برگشت. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هم گردوها را بین بچه ها تقسیم کرد و آن ها

راضی و خوشحال، به بازی خودشان مشغول شدند.(۱)

همچنین نقل شده که پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) هر وقت از سفر بر می گشت، به سراغ کودکان می رفتند و با آن ها بازی می کردند. یا وقتی در راه به کودکان بر می خوردند، به یاران خود دستور می دادند تا کودکان را بلند کنند و به سوی ایشان ببرند. بعد پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) برخی از کودکان را در آغوش خودشان و برخی را هم در پشت شان سوار می کردند.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هم خودشان با بچه ها بازی می کردند و هم به یاران خودشان سفارش می کردند تا کودکان را در آغوش گیرند و با آن ها مهربان باشند.

جالب این که وقتی بازی تمام می شد، آن بچه ها بر یکدیگر دیگر فخرفروشی می کردند. یکی می گفت: پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) مرا در آغوش خودش گرفت، اما تو را بر پشت خویش سوار کرد! یکی دیگر می گفت: پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)به یارانش دستور داد تو را در پشت سرش سوار کنند و...(۲)

به همین جهت خداوند متعال رسول گرامی اش را تحسین کرده و فرمود:«وَإِنَّکَ لَعَلَی خُلُقٍ عَظِیمٍ » و بی شک تو دارایی اخلاقی عظیم و برجسته ای هستی».(۳)

ستاره دوم: حضرت زهرا(علیهاالسّلام)

یکی از خوبی ها و صفات آن حضرت این بود که همیشه به بزرگترها و به ویژه پدر و مادر خود احترام می گذاشت. آن حضرت دست پدر را می بوسید(۴) و به پیشواز پدر می رفت.(۵)

۱- نفایس الأخبار، ص ۲۸۶.

۲- شرف المصطفی، ابو سعید خرگوشی نیشابوری، ج ۴، ص ۳۷۰؛ المحجه البیضاه فی تهذیب الأحیاء، ج ۳، ص ۳۶۶.

۳- سوره قلم، آیه ۴.

۴- کان اذا دَخَل عَلیْها قامَتْ الیه وَ رَحَّبَتْ بِهِ وَاَخَذَتْ بِیَدِهِ فَقَبَّلَتْهَا؛ هرگاه پیامبر به دیدار فاطمه (علیهاالسّلام) می رفت فاطمه برمی خاست و خوش آمد می گفت و دست پیامبر را می گرفت می بوسید. عقد الفرید، ج ۳، ص ۲۳۰.

۵- کانَتْ فاطِمَهُ علیهاالسلام اِذا سافَرَ رَسُولُ اللّه ِ صلی الله علیه و آله وَبَلَغَها قُدُومُهُ تَخْرُجُ اِلی بابِ الْبَیْتِ تَنْتَظِرُهُ فَاِذا رَأَتْهُ بادَرَتْ اِلَیْهِ وَ تَقَبّ لَوَجْهَهُ؛ هرگاه که خبر بازگشت پیامبر از سفر، به مدینه می رسید، فاطمه بر در خانه به انتظار می نشست و آنگاه که پدر را می دید به استقبال می رفت و صورت او را می بوسید. کشف الغمه، ج ۱، ص ۱۴۵.

ستاره سوم: امام علی(علیه السّلام)

حضرت علی (علیه السّلام) زیباییهای نورانیتهای بی شماری داشتند، شجاعت، اخلاص، قدرت، عبادت و مناجات، علم و آگاهی، یتیم نواز و...

یکی از نورانیتهای ایشان این بود که فراوان قرآن می خواند. خودش همواره می فرمود« خانه ای که در آن قرآن خوانده می شود و یاد خدا می شود، برکتش زیاد می شود و ملائکه در آن خانه حاضر وارد می شوند و شیاطین از آن خانه دور می گردند. آن خانه برای اهل آسمان نور می دهد، هم چنان که ستارگان آسمان به اهل زمین نور می دهد».(۱)

ستاره چهارم: امام حسن(علیه السّلام)

یک ویژگی حضرت، صبر و تحمل و گذشت ایشان بود؛ به گونه ای که در مقابل افراد بی أدب و توهین کنندگان، صبر و گذشت می کردند.

یک روز امام حسن مجتبی (علیه السّلام) سوار بر مرکب خودشان، در حال عبور بودند که یک نفر از اهل شام و از طرفداران معاویه، وقتی حضرت را شناخت، شروع کرد به لعن و نفرین امام و سخنان زشتی به امام گفت و خیلی بی ادبی کرد.

امام حسن مجتبی (علیه السّلام) ، بدون این که عصبانی شوند، سکوت کردند و هیچ حرفی نزدند. وقتی مرد شامی عقده ی دل را خالی کرد و ساکت شد، امام حسن(علیه السّلام) به مرد بی ادب اول سلام کرد و با لبخندی زیبا و مهربانانه فرمود: «ای مرد! فکر می کنم در این شهر غریب باشی و شاید هم مرا به اشتباه گرفته ای ؟ حالا اگر از ما رضایت بطلبی از تو راضی می شویم و اگر چیزی از ما بخواهی، به تو می بخشیم، اگر راه گم کرده ای راهنمایی ات می کنیم، اگر گرسنه ای تو را سیر می نماییم، اگر لباس نداری تو را می پوشانیم، اگر نیازمندی تو را غنی می کنیم، اگر از جایی رانده شده یا فراری هستی، تو را پناه می دهیم، اگر خواسته ای داری بر می آوریم، اگر مسافری مهمان ما باش و تا هنگام رفتن از تو

۱- وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۹۹.

پذیرایی می کنیم، چون که خانه ی ما وسیع و امکانات مهمان نوازی مان فراهم است.

آن مرد وقتی چنین برخوردی را از حضرت دید، شرمنده شد و شروع کرد به گریه کردن. بعد گفت: شهادت می دهم که تو امام و خلیفه ی خداوند بر روی زمین هستی، خداوند داناتر است که رسالت اش را در کدام خانواده قرار دهد. الله أعلم حیث یجعل رسالَتَهُ».

بعد همراه امام حسن (علیه السّلام) راهی خانه ی آن حضرت شد و تا روزی که در مدینه بود در مهمان سرای حضرت پذیرایی می شد و بعد از آن هم در ردیف دوستان و ارادت مندان اهل بیت(علیهم السّلام) قرار گرفت.(۱)

ستاره پنجم: امام حسین(علیه السّلام)

شجاعت و دلاوری و اینکه اگر لازم باشد، انسان باید خودش را برای دین خدا فدا کنند، شبیه کاری که امروزه مدافعان حرم و امنیت کشور در سوریه انجام می دهند و با پیروی از امام حسین(علیه السّلام) جان خودشان را برای حفظ اسلام، فدا می کنند.

ستاره ششم: امام سجاد(علیه السّلام)

از صفات حضرت، عبادت و سجاده های طولانی بود و به ما یاد داد که انسان باید اهل راز و نیاز و خلوت با خدا باشد، به ویژه به نماز و قرائت قرآن باید اهمیت ویژه بدهد.

ستاره هفتم: امام باقر(علیه السّلام)

امام باقر(علیه السّلام) اهل علم و دانش بودند، همانطور که اهل ورزش هم بودند. یعنی باید ورزش و تفریح و نیز درس خواندن و علم آموزی در کنار هم باشند.

درباره مهارت امام باقر(علیه السّلام) در تیر اندازی، از زبان فرزندان امام صادق (علیه السّلام) این گونه نقل شده است. وقتی ما را از مدینه به شام نزد هشام بن عبد الملک - خلیفه وقت - بردند، به مجالسی که

۱- المناقب، ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۱۹؛ الکامل، ابوالعباس محمد بن یزید المعروف بالمبرد،ج۱، ص ۲۳۵، ط مصر.

نزدیکان او و فرماندهان نظامی حضور داشتند وارد شدیم. هشام که گویا می خواست ضربه ای روحی به پدرم وارد کند و او را نزد بزرگان دربار ضعیف و حقیر جلوه دهد، او را به مسابقه با تیراندازان فرا خواند. پدرم با عذر کهنسالی از هشام خواست که از درخواست خود صرف نظر نماید، اما او نپذیرفت. تیر و کمانی به پدرم داده شد، پدرم تیر و کمان را گرفت و تیر اول را انداخت که به وسط هدف اصابت کرد. تیر دوم را که رها کرد، انتهای تیر اول را شکافت و دقیقاً بر همان نقطه هدف نشست و به همین ترتیب نُه تیر رها کرد که همه به دنبال هم بر همان نقطه اصابت کردند.

هشام که زنگ بر رخسار نداشت و با تعجب و سر افکندگی شاهد ماجرا بود، پدرم را نزد خود برد و پس از کمی گفتگو از او پرسید: این گونه تیر اندازی را چه زمانی و از چه کسی آموخته ای؟

پدرم پاسخ داد: در مدینه زمانی که نوجوان بودم، تیر اندازی را آموختم.(۱)

تذکر مهم: مبلغ گرامی به اقتضای زمان و حوصله دانش آموزان، مباحث را تبیین می کند.

ستاره هشتم: امام صادق(علیه السّلام)

یکی از درس هایی که می توانیم از ایشان بیاموزیم، صداقت و راستگویی و کنترل زبان است. چون بیشترین آسیب و زیان انسان از طرف زبان است که باعث گرفتاری او و انجام گناهان فراوان می شود؛ مثل دروغ، تهمت، فحش دادن، بی ادبی کردن و حرفهای نادرست دیگر.

روزی یکی از یاران امام صادق(علیه السّلام) همراه ایشان عازم جایی بودند. آن مرد غلامش را که از آن ها عقب افتاده بود صدا زد، ولی غلام جوابی نداد، بار دوم نیز او را صدا کرد، اما پاسخی نشنید، برای بار سوم او را صدا زد، ولی جوابی از غلام نرسید، آن گاه او را دشنام داد و حرف زشتی به زبان آورد.

در این هنگام امام صادق(علیه السّلام) ، با شنیدن این سخن زشت، ایستادند و فرمودند: «چه گفتی ؟»

۱- بحار الأنوار، ج ۴، ص ۳۰۶. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۷۹.

آن مرد گفت: یابن رسول الله، این که به او این حرف زشت را زدم اشکالی ندارد، آخر پدرمادرش اهل هندوستان اند و مسلمان نیستند.

حضرت فرمود: «مرا با پدر و مادر او کاری ندارم، به تو می گویم چرا فحاشی و بد زبانی می کنی ؟»

بعد فرمودند: «دیگر حق نداری با من رفت و آمد کنی».(۱)

ستاره نهم: امام کاظم(علیه السّلام)

زود عصبانی نشدن و واکنش عجولانه نشان ندادن در مقابل دیگرانی که ما را عصبانی و ناراحت می کنند، یکی از درسهای این ستاره نورانی است. همان رفتاری که امام کاظم(علیه السّلام) در مقابل بد خواهان انجام دادند.

در شهر مدینه، مردی بود که همیشه به آزار و اذیت امام موسی کاظم (علیه السّلام) می پرداخت و به آن بزرگوار ناسزا می گفت.

روزی یاران امام، به حضرت عرض کردند: «اجازه دهید ما این مرد را بکشیم ».

حضرت، آن ها را نهی فرمود و سراغ آدرس آن مرد را گرفت.

گفتند: در یکی از مناطق نزدیک مدینه، کشاورزی دارد.

حضرت سوار مرکب خود شدند و به دیدار او رفتند. او در زمین خود مشغول کار بود که حضرت وارد مزرعه ی شدند.

آن مرد داد زد: زراعت ما را خراب نکن و از آنجا نیا.

امام به همان نحو جلو رفت تا به آو رسید و در کنارش نشست و با او شروع به خوش و بش نمودن کرد و با گشاده رویی سخن گفت.

از او پرسید: چه مقدار خرج کشاورزی خود کرده ای ؟»

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۲۴.

آن مرد گفت: صد اشرفی!

فرمود:« چه مقدار امید داری از آن بهره ببری ؟»

گفت: غیب نمی دانم.

حضرت فرمود: « من گفتم چه اندازه امید داری سود کنی؟»

گفت: دویست اشرفی.

حضرت، کیسه ی زری که در آن سیصد اشرفی بود را به آن مرد مرحمت کردند و فرمودند:

«از این را بگیر و کشاورزی ات نیز باقی است و خداوند آن چه را که امید داری به تو روزی خواهد کرد.»

وقتی آن مرد این مهربانی و بزرگوار را از امام مشاهده کرد، برخاست و سر آن حضرت را بوسید و از آن حضرت درخواست نمود که او را ببخشد.

حضرت تبسمی نموده و بازگشتند.

روزی آن مرد در مسجد نشسته بود، وقتی نگاهش به حضرت افتاد، گفت: «اللهُ أَعَلَمُ حیثُ یَجعَل رِسالَتَهُ »؛(۱) خداوند خودش بهتر می داند که رسالت و امامت را در چه خاندان و افرادی قرار دهد! و بدین ترتیب او از دوستداران امام شد.

وقتی امام (علیه السّلام) این تحول رفتاری آن مرد را دیدند، خطاب به یاران خود فرمودند:« کدام یک بهتر بود، آن چه شما اراده کرده بودند، یا آنچه من انجام دادم ؟ به درستی که من اخلاق او را با پولی درست کردم و شرّ او را دفع نمودم.»(۲)

۱- سوره انعام، آیه ۱۲۴.

۲- منتهی آلامال، شیخ عباس قمی، ج ۲، ص ۲۸۰؛ مناقب آل ابی طالب، ج ۴، ص ۳۴۴.

ستاره دهم: امام رضا(علیه السّلام)

اشاره

این امام عزیز به مهربانی و رئوف بودن مشهور است؛ به همین دلیل کسانی که به زیارت ایشان بروند، حضرت آنها را مورد لطف و توجه خود قرار می دهند.

حکایتی از مهربانی امام رضا(علیه السّلام)

هنگامی که امام رضا(علیه السّلام) از مدینه به طرف خراسان حرکت کرد، به سمت شهر بغداد رفت. وقتی به آنجا رسید، مردی حمّامی، به نام «رجب» از شیعیان امام رضا(علیه السّلام) به استقبال ایشان رفت و آن حضرت را به خانه ی خود برد.

چند روزی امام در بغداد بودند، روزی به حمامی فرمودند: «امشب می خواهم به حمام بروم، آن را آماده کن».

او حمام را نظافت کرد. در نزدیکی حمام، مردی بود که مرض بَرَص (۱)(پیسی) داشت و به همین خاطر کم تر از خانه بیرون می آمد. او وقتی شنید امام امشب به حمام می آیند، نزد« گلخن تاب »(۲)آمد و پنجاه درهم به او داد تا در گوشه ای از حمام مخفی شود تا وقتی امام وارد می شوند خدمت ایشان برسد و شفایش را از امام بگیرد.

وقتی امام به حمام تشریف آوردند، آن مرد خدمت ایشان رسید و عرض کرد: ای فرزند امیر مؤمنان! شما منبع کرامات هستید، نظری به حال من بفرمایید.

حمامی می خواست او را بیرون کنند که امام مانع شد. آن گاه از جا برخاست. ظرفی پر از آب کرد و سوره فاتحه (حمد) بر آن خواند و آب را بر سر او ریخت و بلافاصله آن مرض از او دفع شد و بدن او سرخ و سفید گشت.

آن گاه امام به حمامی فرمودند« او را بیرون ببر و لباس های من را به او بپوشان و آن را نگه دار تا از حمام خارج شوم» .

۱- لکه های سفیدی که از پوست بدن ظاهر می شود و به آن پیسی می گویند.

۲- کسی که در اجاق حمام هیزم می ریزد.

وقتی امام از حمام خارج شد، مرد شفا یافته به دست و پای امام افتاد و چون نزدیکان وی باخبر شدند، حدود پانصد نفرشان دوست دار امام شدند و به حقانیت مذهب شیعه پی بردند!(۱)

ستاره یازدهم: امام جواد(علیه السّلام)

امام جواد(علیه السّلام) اهل جود و بخشندگی بودند، دستگیری و کمک به نیازمندان و صدقه دادن، از درس های این ستاره نورانی و عزیز است. ایشان به دوستان و پیروان خود همیشه لطف و عنایت داشتند.

«محمّدبن سهل قمی» می گوید: از مکه به مدینه آمدم و به حضور حضرت جواد علیه السلام رسیدم. در نظر داشتم که از آن امام عالی قدر درخواست کنم که به من لباسی به عنوان تبرک عنایت کند، امّا فرصت نشد و از محضرش خداحافظی کردم و بیرون آمدم.

با خود گفتم: «حالا که نتوانستم خواسته ام را به صورت حضوری برای آقا بیان کنم، پس طی نامه ای از محضر آن گرامی، خواسته ام را طلب می کنم» نامه ای نوشتم و دلخواهم را در آن اظهار کردم و سپس تصمیم گرفتم که به مسجد بروم و دو رکعت نماز بخوانم. آن گاه صد مرتبه به درگاه الهی استخاره کنم. اگر به دلم افتاد که نامه را به حضورش می فرستم و اگر نیفتاد، نامه را پاره می کنم.

نماز را خواندم و بعد از نماز به دلم افتاد که نامه را به حضورش نبرم. در نتیجه آن را پاره کردم و از شهر مدینه منّوره بیرون آمدم.

در همین موقع که به راه افتاده بودم، پیکی از راه رسید. او لباسی را به همراه داشت که در بقچه ای پیچیده بود و از اهل کاروان در باره محمّد بن سهل قمی می پرسید تا اینکه به من رسید و من را شناخت. به من گفت: «مولای تو (امام جواد علیه السلام) این لباس را برایت هدیه فرستاده است. لباسهای اعطایی امام علیه السلام دو لباس نرم و نازک بود.(۲)

۱- یک صد موضوع، پانصد داستان، ج ۲، صص ۱۷۷ - ۱۷۸.

۲- بحارالأنوار، ج ۵۰، ص ۴۴

ستاره دوازدهم: امام هادی(علیه السّلام)

امام هادی (علیه السّلام) سعی می کرد مردم را از انجام کارهای اشتباه و خطاها و گناهان دور کنند و راه درست را به آنها نشان دهد،در آن زمان، یک گروه از مردم اصفهان ، برای درخواست کمک و دادخواهی، به دربار متوکل رفتند، در میان آنها شخصی به نام از «عبدالرحمان» بود. او می گوید: به در کاخ که رسیدیم، شنیدیم دستور داده امام هادی علیه السلام را احضار کنند. پرسیدم: علی بن محمد کیست که متوکل چنین دستور داده؟

گفتند: شیعیان او را امام خود می دانند. پیش خود گفتم: شاید متوکل او را خواسته تا به قتل برساند. تصمیم گرفتم همان جا بمانم تا او را ملاقات کنم.

مدتی بعد، سوار آهسته به کاخ متوکل نزدیک شد با وقار شکوهی خاص بر اسب نشسته بود و مردم از دو طرف او را همراهی می کردند. به چهره اش که نگاه کردم، محبتی عجیب از او در دلم افتاد. ناخواسته به او علاقه مند شدم و از خدا خواستم که شرّ دشمنش را از او دور گرداند..

او از میان جمعیت گذشت تا به من رسید. من مشغول تماشای چهره زیبایش بودم و برایش دعا می کردم. مقابلم که رسید، در چشمانم نگاه کرد و با مهربانی فرمود: «خداوند دعاهای تو را در حق من مستجاب کند، عمرت را طولانی سازد و مال و اولادت را بسیار گرداند!»

وقتی سخنانش را شنیدم، از تعجب - که چگونه از دل من آگاه است - ترس وجودم را فرا گرفت. تعادل خود را از دست دادم و بر زمین افتادم. مردم اطرافم را گرفتند و پرسیدند: چه شد؟

گفتم: خیر است ان شاء الله و چیزی به کسی نگفتم تا اینکه به خانه ام بازگشتم.

دعای امام هادی (علیه السّلام) در حق من مستجاب شد. خدا دارایی ام را فراوان کرد. به من ده فرزند عطا فرمود و عمرم نیز اکنون از هفتاد سال فزون شده است. من نیز امامت کسی را که از دلم آگاه بود، پذیرفتم و شیعه شدم.» (۱)

۱- سفینه البحار، شیخ عباس قمی، ج ۲، ص ۲۴۰.

دوستان من!

ما هم می توانیم دست دوستان و همسالان خود را بگیریم و به جای رفتن به جاهای مناسب، همراه با دوست خود به مکانهایی مثل زیارتگاه، مسجد و هیئت و... برویم

ستاره سیزدهم: امام حسن عسکری(علیه السّلام)

یکی از درس های ایشان دوری از اسراف بود. شخصی به نام« محمد بن حمزه» می گوید: نامه ای توسط ابوهاشم که با من دوست بود برای امام حسن عسکری(علیه السّلام) نوشتم. چون خیلی تنگدست شده بودم، درخواست کردم دعا بفرمایید شاید خداوند وسعتی به من عنایت کند. جواب نامه به وسیله ابوهاشم از طرف حضرت رسید.

امام (علیه السّلام)نوشته بود: خداوند تو را بی نیاز کرد، پسر عمویت یحیی ابن حمزه از دنیا رفت، مبلغ صد هزار درهم به تو ارث می رسد که در آتیه نزدیکی برایت می آورند.« فَاشْکُرِاللهَ وَ عَلیْکَ بِالاِقْتِصَادِ وَ إیّاکَ والْإِسْرَافَ فَإنّهُ مِنْ فِعْلِ الشّیْطَنَهِ؛ خدا را سپاسگزاری کن، ولی متوجه باش از روی اقتصاد و میانه روی زندگی کنی. مبادا اسراف نمایی، زیرا اسراف عملی شیطانی است».

بعد از چند روز شخصی از حَران آمد و اسنادی مربوط به دارایی پسر عمویم به من تحویل داد و فهمیدم تاریخ فوت او مطابق با روزی بود که آیوهاشم نامه حضرت عسکری(علیه السّلام) را به من رسانید.

تنگدستی ام برطرف شد، حقوق خدایی که در آن مال بود خارج نموده به اهلش رسانیدم و نسبت به برادران دینی خود کمک هایی نیر کردم. پس از آن مطابق دستور امام از روی اقتصاد به زندگی خود ادامه دادم.(۱)

۱- بحارالانوار، ج ۵۰، ص ۲۴۵.

ستاره چهاردهم: امام زمان(علیه السّلام)

آخرین ستاره خداوند برای هدایت انسانها حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند، باید سعی کنیم خودمان را با دعا کردن برای ظهور حضرت، با صدقه دادن برای سلامتی ایشان، با تلاش برای خوب بودن، ... خود را به حضرت نزدیک کنیم. باید با انجام کارهای خوب و دوری از بدیها، لیاقت حضور در محضر ایشان را پیدا کنیم و بتوانیم از یاران آن حضرت باشیم.

یکی از درسهایی که از این ستاره نورانی می توانیم یاد بگیریم، توجه ویژه به اقامه نماز است که بهترین کمک برای دوری از شیطان و نزدیک شدن آن حضرت است. آن حضرت خود می فرماید:«.فَمَا أُرْغِمَ أَنْفُ الشَّیْطَانِ بِشَیْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاهِ فَصَلِّهَا وَ أَرْغِمْ أَنْفَ الشَّیْطَانِ؛ بهترین چیز برای به خاک مالیدن بینی شیطان، نماز است، پس نماز بخوان و بینی شیطان را به خاک بمال ».(۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

دوستان من!

امروز یاد گرفتیم که خداوند ستاره های نورانی را برای هدایت و کمک به ما فرستاده است ستاره هایی که سرشار نور و معنویت و خوبی ها و زیبایی ها هستند و ما می توانیم با شنیدن و گوش دادن به سخنان ایشان و نیز آموختن و عمل به روش زندگی آن خوبان، زندگی ما هم سرشار نور و معنویت شود. ما باید تلاش کنیم با الگو قرار دادن ایشان، خود را شبیه ایشان کنیم.

۱- کمال الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق، ص ۵۲۰: وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۲۳۶.

امامزادگان، ستارگان هدایت

نکته دیگری که نباید فراموش کنیم این است که همین قبور امامزادگان و بقاع متبرکه، در واقع ستاره های دیگری هستند که در آسمان امامت و ولایت اهل بیت(علیهم السّلام) در حال درخشش و نورافشانی هستند و ما با حضور خود و زیارت ایشان، در واقع به نورانی شدن خود کمک می کنیم تا در تاریکی های گناه و زشتی ها، راه خود را گم نکنیم.

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را قدردان این ستاره های نورانی قرار بده!

ما را با امامان و امامزادگان بزرگوار بیشتر آشنا کن!

توفیق زیارت امامان و امامزادگان را به ما عنایت کن!

ما را پیرو خوبی برای ایشان قرار بده!

رهبر عزیز انقلاب حفظ و حمایت بفرما!

در ظهور امام زمان (علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۲

درس دوم: قطار بندگی

اشاره

به نام خدا نکته گویم مدام

پس از ذکر نامش عزیزان سلام

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی قطاری با سه واگن روی تابلو می کشد و سپس محتوای مدنظر را به تدریج ارائه می کند.

تذکر: در صورتی که مبلغ محترم به هر دلیل نتواند این نقاشی را ترسیم کند، می تواند از دانش آموزان توانا در نقاشی برای این کار استفاده و یا اینکه قبل از جلسه، شکل زیر را روی کاغذ بزرگی کپی کرده و روی تابلو نصب کند.

قطار ایمان

زبانی

قلبی عملی

تصویرقطار

ص: ۳۳

خب! اگر برای پاسخ به سؤالها آماده هستید، یک صلوات قشنگ بفرستید.

سؤال های واگن اول

سؤال اول: زشت نیست؟

سؤال دوم : بزرگترین سوره قرآن؟

سؤال سوم : به معنی پادشاه؟

سؤال چهارم: بزرگترین حیوان دریایی ؟

سؤال پنجم: نام پیامبری که در خواب دید خورشید، ماه و یازده ستاره بر او سجده می کنند؟

سؤال های واگن دوم

سؤال اول :نام فرزند سیزده ساله امام حسن (علیه السّلام) که در کربلا امام حسین (علیه السّلام) رایاری کرد؟

سؤال دوم: پرنده ای سفید رنگ و دارای پاهای بلند؟

سؤال سوم: عروس فصل ها؟

سؤال چهارم: پیامبری که مانند امام حسین (علیه السّلام)سر از تنش جدا کردند؟

سؤال های واگن سوم

سؤال اول: به معنی لشکر (لقب امام یازدهم)؟

سؤال دوم: نام مادر حضرت عیسی(علیه السّلام) که نام یک سوره هم هست؟

سوال سوم: معروف به گل شهیدان ؟

سؤال چهارم: قاتل امام حسین(علیه السّلام) ؟

شیوه کشف جواب

حالا رمز هر کدام از واگن ها را بگویید. حرف اول همه جواب ها را جمع کنیم، رمز هر واگن

مشخص می شود.« زبانی، قلبی، عملی»

تبیین متن و محتوا

اشاره

بله بچه ها! بحث ما در مورد ایمان است. ایمان به فرموده حضرت علی(علیه السّلام) ، به سه بخش تقسیم می شود: الْإِیمَانُ مَعْرِفَهٌ بِالْقَلْبِ وَ إِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَ عَمَلٌ بِالْأَرْکَانِ؛ ایمان زبانی، قلبی و عملی» .

یک: ایمان زبانی

یکی از مراحل ایمان، اقرار کردن و به زبان آوردن است. کسانی که می خواهند مسلمان شوند، ابتدا باید شهادتین (اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انّ محمدا رسول الله) را به زبان جاری کنند.

اما این یک مرحله از ایمان است و باید هر سه مرحله با هم باشد. امام حسین (علیه السّلام) در مورد بعضی از مردم کوفه می فرمود: «النّاسَ عَبیدُ الدُّنْیا وَ الدِّینُ لَعْقٌ عَلی اَلْسِنَتِهِمْ یَحوطونَهُ ما دَرَّتْ مَعائِشُهُمْ فَإذا مُحِّصوا بِالْبَلاءِ قَلَّ الدَّیّانونَ؛ مردم بندگان دنیایند و دین، تنها بر زبانشان جاری است، هنگامی که زندگی شان سرشار است، دین گرایند، ولی هنگامی که در تنگنای بحرانها قرار گرفتند، دینداران واقعی اندک می گردند». (۱)

دو: ایمان قلبی

اشاره

قسمت دیگر ایمان، ایمان قلبی است: یعنی علاوه بر ایمان زبانی و لفظی، باید ایمان قلبی هم وجود داشته باشد. مثل داستان گدای حرم امام رضا(علیه السّلام) !

۱- بحارالأنوار، ج ۴۴، ص ۳۸۳.

نادرشاه و گدای حرم امام رضا(علیه السّلام)

نادرشاه یک وقتی آمده بود حرم امام رضا(علیه السّلام) در مسیر راه و جلوی درب حرم، مرد نابینایی می نشست و مشغول گدایی کردن بود. گدا سر و صدا را که شنید، خوشحال شد که من یک پولی از این مردم می گیرم، اما وقتی متوجه شد نادرشاه افشار آمده، کمی ترسید؛ چون نادر شاه به ابهت و صلابت معروف بود.

نادر شاه از مرد نابینا پر سید: چند سال است اینجا نشسته ای و داری گدایی می کنی؟

گدا با لکنت زبان گفت: آقا، شش سال!

نادر شاه گفت: شش سال دَم حرم نشستی، هنوز بینایی ات را از امام رضا(علیه السّلام) نگرفتی؟

من الان میروم، نیم ساحت زیارت می کنم بر می گردم، اگر بینایی ات را به دست نیاورده باشی، دستور می دهم گردنت را بزنند. بعد دو تا مأمور هم سپرد که مراقبش باشند تا فرار نکند.

گدای نابینا رو کرد به حرم امام رضا(علیه السّلام) و گفت: یا امام رضا! قضیه شوخی شوخی جدی شد. قضیه مرگ و زندگی است. بعد شروع کرد خاضعانه التماس کردن و متوسل شدن به حضرت!

بعد از نیم ساعت نادر شاه از زیارت برگشت، دید بینایی اش را به دست آورده. نادر شاه رو کرد به آن گدا و گفت: تا حالا ایمان نداشتی و فقط با زبانت دعا می کرد، دعاهایت از تَه دل نبود، به خاطر همین مستجاب نمی شد، اگر ایمان و دعایت واقعی بود، همان شش سال پیش بینایی ات را گرفته بودی.(۱)

بله! خیلی ها شاید دعا می کنند، ولی چون قلبی و با توجه کامل نیست، لذا مستجاب نمی شود، مثل همین گدا که شش سال از امام رضا(علیه السّلام) می خواست او را شفا بدهد، اما فقط نیم ساعتش دعای قلبی و واقعی بود.

۱- roshangari.ir

سه: ایمان عملی

اشاره

نوع سوم ایمـان، ایمـان عملی است. یعنی رفتـار مـا به گونه ای باشـد که هر کس مـا را مشاهـده کرد، بفهمـد که اهـل ایمان و دیندازی هستیم؛ وگرنه لقلقه زبانی و فقط این ادعا که ما در دل خدا را می خوانیم و دوست داریم، فایده ندارد.

مثل برخی از آدمها که برای فرار از احکام خدا، همیشه دنبال بهانه و توجیه هستند؛

وقتی حرف از حجاب برای خانم ها می شود، می گویند دل باید پاک باشد!

بله! دل باید پاک باشد، ولی رفتار هم باید پاک و درست باشد؛ نمی شود که از لجنزار، گل های زیبا انتظار داشت!

یـا بعضـی هـا از نمـاز فرار می کننـد و بهانه هایی مثل خجالت، با انجام کارهای خوب و خیرخواهانه مثل کمک به دیگران را بهانه می کنند و می گویند عبادت یعنی خدمت به خلق!

به اینها بایـد گفت که کمک به دیگران، احسان و انفاق و دسـتگیری از نیازمنـدان خیلی خوب است، خـدا هم در قرآن به آن سفارش کرده، همانطور که به نماز هم بارها تأکیـد کرده است. ولی اگر قرار بود کار خیر جای نماز را بگیرد، خدا خودش در قرآن می فرمود و دیگر نیازی نبود ما از طرف خودمان، چیزی بر قرآن اضافه کنیم!

دوستان خوب من!

کسـانی که این گونه فکر می کننـد، همان کسانی هسـتند که موقع خطر و نیاز فراری انـد و جز ادعاهایی دروغ و الکی، چیزی ندارند؟

به عنوان مثال، همانطور که شما هم می دانید و شنیده اید، در زمان امام حسین(علیه السّلام) نیز خیلی ها امام را دعوت کردند، اما به بهانه های مختلف دعوت امام را اجابت نمی کردند و به کمک و یاری امام نرفتند.

ص: ۳۷

داستان هارون مکی

یکی دیگر از این افراد پرادعای بی عمل، شخصی به نام «سهل بن حسن خراسانی» بود. او روزی خدمت امام صادق (علیه السّلام)آمد و پس از سلام کردن در محضر آن حضرت نشست. آن گاه عرض کرد: ای پسر رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)شما خانواده ای رئوف و رحیم هستید، امامت از شما است پس چرا برای گرفتن حق خود قیام نمی کنید، با این که صد هزار از پیروانتان با شمشیرهای آتشبار از شما دفاع می کنند؟

حضرت فرمود: اکنون بنشین. (تا حقیقت بر تو آشکار شود).

حضرت به کنیزی دستور داد تنور را بیفروزد. آتش افروخته شد به طوری که شعله های آن، قسمت بالای تنور را سفید کرد. آن گاه به سهل فرمود: اگر مطیع مایی برو و میان تنور بنشین.

مرد خراسانی آشفته و ناراحت شد و با التماس پوزش خواست و گفت: یابن رسول الله! مرابا آتش مسوزان و ببخش.

آن حضرت فرمود: نگران نباش من تو را بخشیدم.

در همین حین هارون مکی- یکی از یاران باوفای آن حضرت- وارد شد. حضرت خطاب به او فرمود: نعلین را بینداز و درون تنور بنشین.

هارون داخل تنور شد و نشست. امام (علیه السّلام) با مرد خراسانی شروع کرد به صحبت کردن و از اوضاع بازارها و خصوصیات خراسان چنان شرح می داد که گویا چندین سال در آنجا به سر برده است.

مدت زمانی گذشت، سپس حضرت به مرد خراسانی فرمود: برو ببین وضع تنور چگونه است؟ سهل خراسانی می گوید: بر سر تنور آمدم، آن مرد را دیدم که میان خرمن آتش، آسوده و آرام نشسته بود.

وقتی هارون مکی از تنور بیرون آمد، حضرت از مرد خراسانی پرسید: در خراسان چند نفر از این ها پیدا می شوند؟ عرض کرد: به خدا سوگند یک نفر هم یافت نمی شود.

آن حضرت نیز گفته مرا تکرار و تأیید کردند و اضافه کردند: ما تا زمانی که پنج نفر همدست و همداستان پیدا نکنیم، قیام نخواهیم کرد. ما موقعیت و شرایط را بهتر می دانیم.(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

بچه های خوب و باهوش!

اگر کسی می خواهد با قطار ایمان به سوی خدا و جلب رضایت او حرکت کند، باید علاوه بر اقرار زبانی و قلبی، در عمل هم به دستورهای خداوند عمل کند.

باید اخلاق و رفتارش را اصلاح کند؛ با پدر و مادرش مهربان باشد؛ از زبان خودش مراقبت کند و هر حرفی را به زبان نیاورد؛ اهل دعا و نماز باشد؛ اهل زیارت و توسل به امامان در امامزادگان باشد ....

وقتی این طور شدیم، مشخص می شود که سوار قطار ایمان شده ایم و به سوی خدای مهربان، در حال حرکت هستیم.

یک نکته مهم

این قطار راننده نیاز دارد، راهنما نیاز دارد، به نظر شما چه کسانی می توانند راهنمای و راننده این قطار ایمان باشند؟

پیامبر- امامان- امامزادگان

به همین دلیل است که ما وظیفه داریم رابطه خودمان را با ایشان بیشتر کنیم و با حضور در زیارتگاه ها و بقاع متبرکه و یادگیری سبک زندگی ایشان، خودمان را در قطار ایمان همراه این خوبان کنیم و مسیر خداخواهی و خوب بودن را بهتر و دقیق تر بیاموزیم. ان شاء الله

۱- بحار الانوار، ج ۱۷، ص ۲۹۵.

دعا و نیایش

حالا چند تا دعا می کنم، همه شما با صدای بلند آمین بگویید.

خدایا! به ما ایمان واقعی عنایت کن!

پدر، مادر، معلمین و همه کسانی که برای ما زحمت می کشند را حفظ بفرما!

رهبر معظم انقلاب اسلامی را طول عمر با عزت عنایت بفرما!

فرج و ظهور امام زمان(علیه السّلام) را نزدیک بگردان!

ما را از سربازان امام زمان (علیه السّلام) قرار بده!

آمین

ص: ۴۰

متن مطالعاتی

یک نمونه از مدعیان بی عمل

«عبید الله بن حر جعلی» از اشراف، شجاعان و شعرای معروف کوفه بود و در گروه پیروان عثمان قرار داشت.

پس از قتل عثمان، کوفه را به قصد شام ترک گفت و در کنار معاویه جای گرفت و با سپاه او در جنگ صفین شرکت جست. وی پس از شهادت حضرت علی (علیه السّلام) به کوفه بازگشت.(۱)

ابن حر در منزل بنی مقاتل(۲) با کاروان امام حسین(علیه السّلام) مواجه شد، حضرت نخست «حجاج بن مسروق» را به منظور همراهی و یاری نزد او فرستاد، لیکن عبید الله بن حر به فرستاده امام جواب رد داد و گفت: به خدا سوگند از گونه بیرون نیامدم، جز آن که اکثر مردم خود را برای جنگ مهیا می کردند و برای من کشته شدن حسین(علیه السّلام) حتمی گردید. من توانایی باری او را ندارم و اصلا دوست ندارم که او مرا ببیند و نه من او را!

پس از بازگشت حاجیان از مکه، امام خود به همراه چند تن از یارانش به نزد عبید الله رفت و پس از سخنان آغازین به وی چنین فرمود: «ابن حر! مردم شهرتان به من نامه نوشته اند که همه

۱- این حزم، جمهره انساب العرب، ص ۳۸۵؛ تاریخ طبری، ج ۵، ص ۱۲۸.

۲- این منزل، منسوب به مقاتل به حسان بن شعبه است بین عین التمر و قطقطانیه قرار دارد. نک: یاقوت حموی، معجم البلدان، ج ۴، ص ۳۷۴.

آنان به یاری من اتحاد نموده و پیمان بسته اند و از من درخواست کرده اند که به شهرشان بیایم، ولی واقع امر بر خلاف آن چیزی است که ادعا کرده اند، تو در دوران عمرت گناهان زیادی مرتکب شده ای، آیا می خواهی توبه کنی تا گناهانت پاک گردد ؟!»

ابن حر گفت: چگونه؟

امام فرمود:« فرزند دختر پیامبرت را یاری کن و در رکابش بجنگ.»

ابن حر گفت: به خدا قسم کسی که از تو پیروی می کند به سعادت ابدی قائل می گردد، ولی من احتمال نمی دهم که یاری ام به حال تو سودی داشته باشد، زیرا در کوفه برای شما یاوری نیست. به خدا سوگندت می دهم که از این کار معافم دار، زیرا نفس من به مرگ راضی نیست و من از مردن سخت گریزانم، اینک اسب معروف خود « ملحقه» را به حضورت تقدیم می دارم، اسبی که تاکنون هر دشمنی را که تعقیب کرده ام، به او رسیده ام و هیچ دشمنی نیز نتوانسته است به من دست یابد! شمشیر من را نیز بگیر، همانا آن را به کسی نزدم جز آن که مرگ را بر آن شخص چشانیده ام!

امام در برابر سخن نسنجیده و نابخردانه ابن حر چنین فرمود: «حال که در راه ما از نثار جان دریغ می ورزی، ما نیز به تو و به شمشیر و اسب تو نیاز نداریم، زیرا که من از گمراهان نیرو نمی گیرم. تو را نصیحت می کنم همان گونه که تو مرا نصیحت نمودی، تا می توانی خود را به جای دور دستی برسان تا فریاد ما را نشنوی و کارزار ما را نبینی: «فوالله لایسمع واعیتنا أحد و لاینصرنا الا اکبه الله فی نار جهنم؛ به خدا سوگند اگر صدای استغاثه ما به گوش کسی برسد و به یاریمان نشتابد، خداوند او را در آتش جهنم خواهد افکند .(۱)

دنیازدگی و مرگ گریزی « ابن حر»، مانع وزش نسیم سعادت بر زندگی گناه آلودش شد، نسیم روح افزایی که می رفت کردار ناشایست گذشته اش را محو و او را در صف صالحان و شهدا قرار دهد.

۱- ابن اثیر، الکامل فی التاریخ، مؤسسه الأعلمی، ج ۴، ص ۵۰و ۵۱؛ شیخ مفید، الارشاد، موسسه آل البیت، ج ۲، ص ۸۱ و ۸۲ مقتل الحسین، مقرم، ص ۱۸۹.

گرچه عبید الله بن حر، امام را در منزل بنی مقاتل ترک گفت، اما حسرت و پشیمانی ابدی بر باقی مانده عمرش سایه افکند و زندگی اش را قرین تأسف و ماتم ساخت؛ حتی در سروده هایش آهنگ ندامت و حسرت پدیدار گشت.(۱)

احادیثی در مورد ایمان

امام علی (علیه السّلام): (علامه) الْإِیمَانِ أَنْ تُؤْثِرَ الصِّدْقَ حَیْثُ یَضُرُّکَ عَلَی الْکَذِبِ حَیْثُ یَنْفَعُکَ؛ (نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زبان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی.(۲)

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «برترین ایمان آن است که معتقد باشی هر کجا هستی، خدا با توست ».(۳)

امام باقر (علیه السّلام): « هر چیزی کلیدی دارد و کلید ایمان، مدارا کردن و نرمی است».(۴)

امام صادق (علیه السّلام) فرمود: « اِنَّ مِنْ حَقیقَهِ الْایمانِ اَنْ تُؤْثِرَ الْحَقَّ وَ اِنْ ضَرَّکَ عَلَی الْباطِلِ وَ اِنْنَفَعَکَ وَ اَنْ لا یَجوزَ مَنْطِقُکَ عِلْمَکَ؛ از حقیقت ایمان این است که حق را بر باطل مقدم داری، هر چند حق به ضرر تو باشد و نیز از حقیقت ایمان آن است که گفتار تو از دانشت بیشتر نباشد».(۵)

۱- نک: ادب الطف ، جواد شبر، ج ۱، ص ۹۳-۱۰۰.

۲- نهج البلاغه(صبحی صالح)، حکمت ۴۵۸.

۳- نهج الفصاحه، ح ۲۲۹..

۴- کافی، ج ۲، ص۱۸۸.

۵- محاسن،ج ۱، ص ۲۰۵.

درس سوم: احسان و نیکوکاری

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی، سه گروه برای اجرای مسابقه جورچین انتخاب می شوند. بهتر است هر گروه متشکل از حداقل دو یا سه نفر باشند تا هم تعداد دانش آموزان فعال در مسابقه بیشتر شود و هم اینکه با همکاری و همفکری هم بتوانند به پاسخ صحیح برسند.

تذکر: مبلغ گرامی لازم است قبل از جلسه، کارتهای لازم که متن هر گروه رو و پشت آن درج شده است را برای اجرای مسابقه آماده نماید تا پس از حضور دانش آموزان، در اختیار آنها قرار دهد تا در مدت زمان مشخص (مثلا سه دقیقه) بتوانند جورچین را کامل کنند و نفرات برتر و برگزیده، مورد تشویق و دریافت جایزه قرار بگیرند.

گروه اول:

مَنْ جاءَ

فَلَهُ عَشْرُ

أَمْثالِها

بِالْحَسَنَهِ

ص: ۴۵

هر کس بجا آورد

برای او ده برابر

آن پاداش خواهد بود

کار نیکی

گروه دوم:

نِعْمَ

زَادُ الْمَعَادِ

إِلَى الْعِبَادِ

الْإِحْسَانُ

پشت کارت:

زاد و توشه مناسبی است

برای جهان آخرت

به بندگان خدا

احسان و کمک

گروه سوم:

رَأْسُ

الْإِيمَانِ

إِلَى النَّاس

الْإِحْسَانُ

کمک

به مردم

ایمان است

رأس

متن صحیح حدیثها

امیر مؤمنان (علیه السّلام) می فرماید: «نِعْمَ زَادُ الْمَعَادِ الْإِحْسَانُ إِلَی الْعِبَادِ؛ احسان و کمک به بندگان خدا، زاد و توشهٔ مناسبی برای جهان پس از مرگ است.» (۱)

ص: ۴۶

۱- عیون الحکم و المواعظ، علی بن محمد لیثی واسطی، دارالحدیث، قم، ص ۴۹۴.

او در سخنی دیگر می فرماید: « رأسُ الإیمانِ الإحْسانُ إلی النّاسِ؛ کمک به مردم رأس ایمان است.»(۱)

متن آیه: «مَنْ جَاءَ بالحَسَنهِ فَلَهُ عَشْرُ امثالِهَا؛ هر کس کار نیکی به جا آورد، ده برابر آن پاداش دارد.»(۲)

تبیین متن و محتوا

اشاره

یکی از کارهای خوبی که همه باید آن را انجام دهند و خودشان را موظف به آن بدانند، کمک کردن و دستگیری از افراد ضعیف و نیازمند است. احسان و نیکوکاری و بخشش و سخاوت از صفات زیبای انسانها است که اگر آن را درباره همنوعان و نیازمندان به کار ببندند ، مورد توجه و رضایت خداوند قرار می گیرند و خداوند آنها را مورد لطف و رحمت خود قرار می دهد.

بسیاری از افراد بوده اند که به این صفت آراسته بودند و خود را موظف می دانستند که در حد توان و بضاعت خود به دیگران کمک کنند و گره از مشکلات آنان بگشایند. یکی از این افراد برجسته و مورد عنایت خداوند، کسی است که حتی در دوران کودکی و نوجوانی خود چنین روحیه ای داشت و هر جا که می توانست، به دیگران یاری می رساند.

حالا من دو داستان کوتاه از زندگی ایشان نقل می کنم تا شما بتوانید اسم ایشان را حدس بزنید

داستان اول

سرایدار یک مدرسه می گوید: کمردرد داشتم و نمی توانستم کار روفت و روب مدرسه را خوب انجام دهم، مدیر مدرسه هم بالاخره جلوی یک مشت بچه، سکه ی یک پولم کرد و گفت:

۱- تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ص ۳۸۳.

۲- سوره انعام، آیه . ۱۶۰.

اگر اوضاعت همیشه این باشد، باید بروی بیرون و مجبورم اخراجت کنم. اگر من را بیرون می کردند، خیلی اوضاع زندگی ام بدتر می شد. آن شب همه اش در فکر حرف های مدیر بودم که اگر من را بیرون بیندازد، چه خاکی توی سرم کنم؟

فردا صبح که بلند شدم و رفتم مدرسه، دیدم حیاط مدرسه و کلاس ها عین دسته گل شده، منبع آب هم پر است. از همسرم که برنمی آمد؛ چون توان این همه کار را نداشت. خلاصه نفهمیدم کار کی بوده.

با همسرم آن شب را تا صبح بیدار ماندیم تا از قضیه سر در بیاوریم. نزدیک صبح هر دو خواب مان برد. بلند که شدیم، دیدیم برنامه دیروز تکرار شده.

شب بعد، با هر جان کندنی بود، نخوابیدم. صبح علی الطلوع، یک پسر بچه از دیوار پرید پایین و یک راست رفت سراغ جارو و خاک انداز. شناختم اش، از بچه های مدرسه خودمان بود. مراکه دیده ایستاد، سرش را پایین انداخت.

با بغضی که در گلویم نشسته بود، گفتم: پسرم! کی هستی؟ اسمت چیه؟ گفت: عباس... هستم.

گفتم: پسرم! چرا این کارها را می کنی؟

گفت: من به شما کمک می کنم تا خدا هم به من کمک کند، چه اشکالی دارد؟

گفتم: اشکالش این است که اگر پدر و مادرت بفهمد، من بیچاره می شوم .

توی چشم هایم خیره شد و گفت: اگر شما چیزی به آن ها نگویید، از کجا می خواهندبفهمند؟(۱)

۱- علمدار آسمان،ص ۲۴.

داستان دوم

پادر این مرد بزرگ می گوید: این بچه از دوران نوجوانی، به یاد مردم ضعیف و کمک به آن ها بود. هیچ وقت سعی نکرد دل آن ها را بشکند.

بعد پدرشان این خاطره را نقل کردند. برادر زنم (یعنی دایی عباس) در همان مدرسه ای که عباس درس می خواند، ناظم بود. یک روز دیدیم با ناراحتی آمد خانه مان و گفت: حاج اسماعیل! آبرو برای ما نگذاشتید؛ آن قدر به سر و وضع این بچه نرسیدید که امروز اسمش را در لیست بچه های فقیر مدرسه نوشتند تا به او کمک مالی کنند.

تا این حرف را زد، نَفسم بند آمد. دستش را گرفتم و بردم سر کمد عباس. در کمد را باز کردم و ردیف پیراهن ها و کت و شلوارها را نشانش دادم.

با دل خوری گفتم: تو دیگر چرا؟ واقعاً خیال می کنی من برای عباس کم می گذارم؟ خودش می گوید من لباس نو نمی پوشم، می گوید مدرسه ما بچه فقیر زیاد دارد، از آن ها خجالت می کشم. نمی خواهم جلوی من احساس نداری کنند.(۱)

خب بچه ها!

توانستید شخصیت مورد نظر ما را حدس بزنید؟

آفرین! «شهید عباس بابایی» .

پیام های کاربردی تربیتی

آثار احسان و نیکوکاری

دوستان عزیز من! همیشه کارهای خوب و خداپسندانه و ثمرات زیبا و دلنشینی دارد که به افرادی که اهل کار خیر هستند، می رسد. چهار تا از این آثار در جدول زیر وجود دارند که شما باید در مدت پنج دقیقه، آنها را پیدا کنید.

۱- همان، ص ۲۳.

جدول

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (الف) را نوشته و با رمز پنج به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ر) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۹ حرف که کامل شد، با آنها چهار کلمهٔ مورد نظر را پیدا کنید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

کلمات مورد نظر: آرامش، ثروت، سلامت، سعادت

تذکر: پس از استخراج کلمات از میان حروف جدول، مبلغ گرامی توضیح کوتاهی پیرامون آن کلمات می دهد.

توضیح کوتاه درباره کلمات جدول

آرامش ؛ از بهترین و لذت بخش ترین آثار کمک ،آرامش روحی روانی و رضایت از خود است که توانسته کار مثبت و خوبی انجام دهد؛ مثل اینکه جایش را به بزرگتر می دهد، یا پیرمردی را از خیابان رد می کند، به همسایه ناتوان و از کار افتاده اش کمک می کند، به دوستش در درسها یاری می رساند و باعث موفقیت او می شود و...

ص: ۵۰

دوستان من!

واقعا چه لذتی از این بالاتر که انسان کاری کند که پدر و مادر از او راضی و خوشحال شوند و با چشمانی خوشحال و مملو از رضایت و شادمانی، برای موفقیت و سربلندی فرزندشان دعا کنند...

ثروت؛ کسی که اهل احسان و نیکوکاری باشد و از مال و جان خود برای دیگران مایه بگذارد، خداوند هم این خیر خواهی او را به بهترین شیوه جبران می کند و نه تنها از مال و ثروتش کم نمی کند، بلکه به او سلامتی همراه با ثروت و دارایی بیشتر می دهد. (۱)

این وعدهٔ خدای سبحان است که می فرماید: «لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَهِ خَيْرٌ ؛ برای کسانی که نیکی کردند، در این دنیا نیکی است و سرای آخرت از آن هم بهتر است».(۲)

یک داستان

امام کاظم (علیه السّلام) می فرماید: «در بنی اسرائیل مرد صالحی، زن نیکوکاری داشت. مرد شبی در خواب دید که شخصی به او می گوید: خذا فلان مقدار عمر برای تو مقدّر کرده است که نصف آن در رفاه و آسایش هستی و نصف دیگر در مضیقه و تنگدستی، هر کدام از دو نصف را می خواهی اول انتخاب کن!

مرد جواب داد: من زن خوبی دارم که شریک زندگی ام است، با او مشورت می کنم سپس به تو خبر می دهم. صبح جریان را با همسرش در میان گذاشت و از او مشورت خواست.

همسرش گفت: ابتدا نصف رفاه و آسایش را برگزین، شاید خدا بر ما رحم کند و در نصف دیگر نیز نعمتش را از ما قطع نکنند.

۱- امیرمؤمنان (علیه السّلام) می فرماید: «مَنْ بَسَطَ يَدَهُ بِالإِنْعَامِ حَصَّنَ نِعْمَتَهُ مِنَ الِانْصِرَام؛ کسی که دستش را برای بخشندگی (به دیگران)بگشاید، نعمتش (و دارایی اش) را از نابودی حفظ می کند.« تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۷۹.

۲- سوره نحل، آیه ۳۰.

شب دوم فرا رسید و بار دیگر آن شخص به خوابش آمد. مرد صالح در جواب گفت: من نصف رفاه و آسایش را اول انتخاب کردم. بعد از آن رویا، دنیا از هر طرف به آو روی آورد. چون نعمتهای الهی نزد او فراوان و آشکار شد، همسرش به او گفت: خویشان، همسایگان و افراد محتاج را کمک کن! آن مرد به توصیه همسرش عمل نمود. نصف تعیین شده از عمر او در کمال رفاه و آسایش و کمک به دیگران گذشت، سپس از نصف هم گذاشت و همچنان وضع مالی او خوب بود. برای سومین بار، همان شخص در عالم را نزد او آمده، گفت: نیکی و احسان تو باعث شد که خدا به تو پاداش مرحمت فرماید. تو تا آخر عمر در نعمت و رفاه به سر خواهی برد.»(۱)

سلامت؛ به واسطه کارهای خوب و زیبایی که انسان انجام می دهد، هم دیگران در حق انسان دعا می کنند و هم اینکه انجام کار خوب باعث رضایت الهی و فرود آمدن نعمتهای زیاد و از جمله سلامتی و تندرستی برای انسان می شود. امام صادق (علیه السّلام) می فرمودند: کمک به دیگران و احسان و نیکی باعث طول عمر انسان می شود.(۲)

سعادت انسان های نیکوکار وقتی وارد جهان آخرت می شوند، خوشحال و شادمان می گردند و آرزو می کنند که ای کاش بیشتر از این کار نیک و خداپسندانه انجام می دادیم. حضرت علی (علیه السّلام) می فرمود: «بر شما باد به احسان و نیکوکاری در حق دیگران، که آن برترین و پر منفعت ترین کشت و زرع و سود آخرتی برای شما خواهد بود.(۳)

و فرمود: «طوبی لِمَن أحسَنَ إلَی العِبادِ و تَزَوَّدَ لِلمَعادِ ؛ خوشا به حال کسی که به بندگان خدا نیکی کند و برای روز قیامت توشه بردارد.»(۴)

۱- قصص الأنبیاء، قطب الدین راوندی، بنیاد پژو هشهای آستان قدس رضوی، ص۱۸۲- ۱۸۳؛ بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۶۲.
۲- مَنْ یَعِیشُ بِالْإِحْسَانِ أَکْثَرُ مِمَّنْ یَعِیشُ بِالْأَعْمَارِ.؛ کسانی که به خاطر نیکی زنده می مانند(و طول عمر می یابند) بیش ازکسانی هستند که عمر معمولی می کنند.» الأمالی، شیخ طوسی، ص ۳۰۵.
۳- «عَلَیْکَ بِالإِحْسَانِ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ زِرَاعَهٍ وَ أَرْبَحُ بِضَاعَهٍ. تصنیف غرر الحکم فی سنن الکلم، دفتر تبلیغات اسلامی، قم،ص ۳۸۳.
۴- تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ص ۱۴۹.

تذکر: مبلغ گرامی با توجه به نیاز و ظرفیت دانش آموزان، می تواند از آیات و روایات استفاده کرده و از استفاده زیاد از متن عربی پرهیز نماید.

پیام ویژه وقفی

برخی آدمهای زرنگ و باهوش که علاقه به کار نیک و احسان و نیکوکاری دارند، کاری می کنند که تا سالهای سال و حتی شاید برای همیشه این کار خوبشان ادامه داشته باشد و برای همیشه، از کار خوبشان ثواب ببرند. اسم این کار زیبا، « وقف» است.

وقف نوعی سخاوت و کمک دائمی به دیگران است که آثار ماندگار و فراوانی دارد و خداوند به انسانهای واقف چندین برابر پاداش می دهد و گاهی یکی کار خیر کوچک برای همیشه باقی می ماند و ثوابش به حساب انسان واریز می شود؛ مثل هدیه دادن کتاب به کتابخانه، قرآن به مسجد و هئیت، ... و تنها عملی است که اگر انجام دهیم، تبدیل به همیشه می شویم.

دعا و نیایش

خدایا! زندگی ما را با برکت قرار بده!

به روحیه احسان و کمک به نیازمندان عنایت بفرما!

به ما توفیق انجام کار خیر و وقف کردن عنایت کن!

علما و بزرگان و والدین ما را سلامت بدار!

رهبر عزیز انقلاب را طول عمر با عزت عنایت کن!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۵۳

متن مطالعاتی

نمونه هایی از اهل احسان و نیکوکاری

شهید حسن فا یده

مقابل منزل ما زنی گارگر زنـدگی می کرد که روزگار را به سـختی می گذرانـد. گاهی حسن که از خریـد بر می گشت، می دیـدم مواد غـذایی مورد نیـازم، کمتر از حـدی است که سـفارش کرده بودم. روزی علت این کـار را از او پرسـیدم. گفت: «با همسایه مان، صـغری خانم، تقسـیم کردیم. بنـده خـدا نیازمند است. باید به فکرش باشـیم.» گفتم: «شاید مهمانی از راه برسد و خودمـان احتیـاج داشـته باشـیم!» در جـوابم گفت: « میهمـان روزی اش را بـا خود می آورد؛ خـدا ضـمانت کرده، شـما نگران نباش».(۱)

هم رزم شهید فایده می گوید: سیره اش بود که هوای ضعیفان را داشته باشد. شبی توفیق داشتم تا برای سرکشی از خانواده ای همراهش بردارم. در حومه شـهر بیرجند، به منزل نیمه ویرانی رسـیدیم. پیرزن قد خمیده ای به اسـتقبال ما آمد. در گوشه ای از آن ویرانه، مرد کهن سالی از درد به خود می پیچید. پیرزن خیلی عاجزانه گفت:« مدتی است کسـی دیگر به ما سـر نمی زند و همسـرم روزهاست که بیمار است.» شهید فایده بلافاصله به دنبال تهیه ماشین رفت. مرد بیمار را به بیمارستان رساندیم و بعد از معاینه و تهیه دارو که به منزلش برگرداندیم. آن شب، دعاهای پیرزن بدرقه راه ما بود.»(۲)

ص: ۵۴

۱- افلاکیان، ص ۲۶۳.

۲- همان ، ص ۲۷۱.

شهید چمران

« آن زمـان بـا چمران لبنان بودیم. یک ماشـین و لووی قراضه داشت که با آن می رفتیم و به اردوگاه های لبنان سـر می زدیم. هرجا بچه ای، فردی را می دید که روی خاک نشسـته، گریه می کند یا آرام و ماتم گرفته است، از ماشـین پیاده می شد و می رفت کنارش می نشـست. اگر بچه بود، بغلش می کرد، سـر و صورت و اشک هایش را پاک می کرد و می بوسـیدش. بعضی وقت ها می دیـدم با دیدن اشک های آنها خودش هم گریه می کند. اوایل فکر می کردم افراد را می شـناسد. به او که گفتم، گفت:« نه نمی شـناسم.» می گفت: « همین که می دانم شـیعه است، برایم کافی است چون می دانم هزار و سـیصدو چنـد سال است که ظلم را به دوش می کشـند.» این قـدر به این بچه هـای اردوگـاه محبت می کرد که انگـار همه شـان بچه های خودش هستند.

یک بار با هم رفتیم محل نگهداری این بچه ها؛ منطقه« اسـفر لبنان» در حومه بیروت تا بچه ها صدای پای چمران را شنیدند، از کلاس دویدنـد بیرون روی سـر دکتر. نشسـتن روی گردنش و سوارش شدند. متحیر شدم که چطور می تواند با آن شخصـیت علمی و رزمی، این طور به مردم و بچه هـا عشق بورزد. بـا آن هـا بـازی می کرد، کشـتی می گرفت و می گفت:« می بینی چه زوری دارنـد؟ » پیش خودم می گفتم: «مـا الاـن کلی کـار داریم. وقت طلاـست و... » یک بار دلم طاقت نیاورد و به او گفتم: «چرا بایـد اینجا وقتمان را تلف کنیم؟» گفت:« تمام کار من و زندگی من این بچه ها هسـتند. سـعی کن تا با من هستی، این را فراموش نکنی!» راست هم می گفت. بچه هـا که بزرگ می شدنـد، می بردشـان آموزشـگاه نظـامی، به آن ها رزم انفرادی یاد می داد و آماده شان می کرد برای مبارزه.(۱)

.

حجت الاسلام شهید محمد شهاب

یکی از همرزمان شهید شهاب می گوید: در شب های ماه مبارک رمضان، آقای شهاب و شهید

۱- مرگ از من فرار می کند، ص ۲۵.

رحیمی به صورت ناشناس غذای آماده را در مناطق مستضعف نشین شهر توزیع می کردند. ایشان حتی برای افرادی که یخچال نداشتند، یخ در نظر می گرفت تا زمان افطار، آب سرد داشته باشند. بعضی اوقات می گفت: از «مردم پایین شهر، از خوردن گوشت محروم اند.» با کمک دوستان گوسفندی می گرفت و به همراه لوزام مدرسه، پتو ،و... به منزل محرومان می برد و تأکید ایشان این بود که اسمی از ایشان برده نشود.(۱)

برخی دیگر از آثار احسان و نیکوکاری

یک: تداوم نعمت

یکی از دستاوردها و برکات احسان آن است که نعمتهای الهی بر انسان پایدار شده، تداوم می یابد، امیر مؤمنان(علیه السّلام) می فرماید: «مَنْ بَسَطَ یَدَهُ بِالإِنْعَامِ حَصَّنَ نِعْمَتَهُ مِنَ الاِنْصِرَام؛ کسی که دستش را برای بخشندگی (به دیگران)بگشاید، نعمتش (و دارایی اش) را از نابودی حفظ می کند.»(۲)

اصولا یکی از نیازها و بایسته های هنگام نعمت، سپاسگزاری از آن است، همانگونه که حضرت علی (علیه السّلام)فرمود: ای کمیل اگر سختی و فشار به تو روی آورد، زیاد بگو: «لا حول و لا قوه الا بالله العلی العظیم» تا سختی ها بر طرف گردد. و اگر نعمتی از جانب خدا به تو رسید ، زیاد بگو: « الحمدلله» تا نعمت افزون گردد و چون روزی ات دیررسید، زیاد بگو: « أستغفر الله ربی و اتوب الیه» تا روزی است، وسعت یابد .(۳)

۱- افلاکیان، ص ۲۲. به نقل از: ظرافت های اخلاقی شهداء رضا آبیار، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، قم، دفترعقل ، ۱۳۸۸.

۲- تصنیف غررالحکم ودررالکلم ، ص ۳۷۹.

۳- تحف العقول ، ص ۱۶۸.

دو: جلوگیری از بدمرگی

به فرموده روایات، احسان و نیکوکاری عامل جلوگیری از مرگهای بـد معرفی شده است. امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: «صَنَائِعُ الْمَعْرُوفِ تَقِی مَصَارِعَ السُّوءِ؛ کارهای نیک (انسان) را از مرگهای بد باز می دارند.» (۱)

سه: عزت و محبوبیت

از دیگر آثار احسان و نیکوکاری، محبوبیت انسان نزد خدا و خلق است. جدای از تعابیر بسیاری که در بارهٔ انسانهای نیکوکار در قرآن کریم آمـده است، جمله زیبای: « وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛« و نیکی کنبـد! که خدا نیکوکاران را دوست می دارد.»(۲) بیانگر جایگاه و ارزش احسان و نیکوکاری در پیشگاه خدا می باشد. ضمن آنکه هدیه و نیکی به مردم، باعث اقبال آنـان به انسـان و عزیز و محبوب انسـان می گردد. افزون بر این، احسـان و نیکوکاری از ذلت و خواری نیکوکار جلوگیری می کنند(۳) و انسان را از لغزش گاه های خطرناک حفظ می نماید.(۴)

۱- الأمالی، شیخ صدوق، ص ۲۵۴.

۲- سوره بقره ،آیه ۱۹۵.

۳- سوره یونس، آیه ۲۶.

۴- کافی، ج ۴، ص ۲۹.

درس چهارم: زودباور

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، پس از خوش و بش اولیه و سلام و احوالپرسی، مبلغ محترم جدول را ترسیم و پرسش ها را از دانش آموزان می پرسد تا موضوع جلسه، مشخص شود و بستر تبیین متن و محتوا، فراهم گردد

جدول

طعم؟ مزه

پیامبر کشتی ساز؟ نوح

ص: ۵۹

پدر بزرگ انسانها؟ آدم

رنگ تیم استقلال ؟ آبی(۱)

سایه بی انتها؟ سای(۲)

وقتی آن را به کسی دادی، خودت باید از آن مواظبت کنی؟ قول

زن نیست؟ مرد

خب بچه ها! حالا برای بدست آوردن عنوان جلسه امروز، باید خیلی زود و سریع، حروف ردیف وسط جدول را کنار هم بچینید تا جمله مورد نظر تکمیل شود. آفرین ! زودباور

تبیین متن و محتوا

بعضی بچه ها و حتی خیلی از آدم بزرگها، خیلی زودباور و ساده هستند. یعنی هر کس چیزی که به آنها می گوید، زود باور می کنند و به دیگران هم خبر می دهند. اصلا فکر نمی کنند شاید آن فرد دروغ گفته یا خواسته او را اذیت کند و به قول معروف، سرکار بگذارد. یک نمونه از این افراد زود باور و ساده لوح را در این داستانی که الان برای شما خواهم گفت، مشاهده می کنید تا بعد کمی بیشتر در این مورد صحبت کنیم.

مرد زودباور

مردی روستایی در حالی که زنگوله و ریسمانی به گردن بُزش آویخته و سر آن را به دست گرفته بود، سوار بر الاغش به شهر می رفت. سه دزد او را دیدند، یکی از آنها گفت: من بُزش می دزدم. دیگری گفت: من الاغش را می برم. نفر سوم هم گفت: من لباس هایش را می رُبایم.

دزد اول آهسته آمد و ریسمان و زنگوله را از گردن بز در آورد و به دُم الاغ بست و بز را برداشت

۱- سؤال جایگزین؛ سوره ای به معنی ترشرو و عبوس ؟ عبس

۲- سؤال جایگزین: آخرین سوره قرآن؟ ناس

پا به فرار گذاشت.

دزد دوم نزد مرد روستایی آمد و با تمسخر گفت: همه ریسمان و زنگوله را به گردن الاغ می بندند، تو به دُم الاغ بسته ای؟

مرد ساده پشت سرش را نگاه کرد. دید بزش نیست. گفت: ای وای، بزم چه شد؟

دزد گفت: □زت چه جوری بود؟ او نشانه های بز را به دزد گفت. دزد گفت: چند لحظه پیش کسی را دیدم که بزی با این نشانه ها همراه داشت و از این راه می رفت.

مرد روستایی گفت: این الاغ را چند لحظه نگهدار تا من برگردم.

دزد دوم هم به راحتی الاغ را برداشته و فرار کرد.

هنگامی که از یافتن بز مایوس شد، برگشت، دید الاغش را هم برده اند. به ناچار به طرف روستایش برگشت.

دزد سوم سر چاهی نشسته بود و گریه می کرد. مرد زودباور، او را دید و سبب گریه وی را پرسید. دزد گفت: من یک جعبه پر از جواهرات داشتم. می خواستم آن را برای سلطان ببرم، اینجا از دستم داخل چاه افتاد. هر کس آن را بیرون آورد به او ده اشرفی می دهم.

مرد بیچاره لخت شد و به ته چاه رفت، ولی هرچند نگاه کرد، جعبه ای نادید. وقتی از چاه بیروان آمد، دید لباس هایش را نیز دزدیده اند.

از آن پس از همه مردم می ترسید و از آنان فرار می کرد و گاهی به افراد مشکوک، با فحش و دشنام حمله می کرد.

اهالی روستا از او سؤال کردند: چه شده است؟ چرا چنین می کنی؟ مگر دیوانه شده ای ؟ او ماجرا را برای آنها نقل کرد. مردم دل شان به حال او سوخت، پولی جمع کردند و یک الاغ ویک دست لباس برایش خریدند. مرد ساده لوح این دفعه افسار الاغ را به دست گرفته بود و خودش از جلو و الاغ به دنبال او می رفت.

دو نفر دزد او را با این حالت دیدند. یکی از آنها افسار را از گردن الاغ باز کرد و به گردن خودش انداخت. دزد دیگر الاغ را برداشت و گریخت.

ص: ۶۱

مقداری راه را طی کردند دزد، سرفه کرد. مرد روستایی پشت سرش را نگاه کرد، دید افسار الاغ به گردن مردی است و اثری از الاغش نیست. تعجب کرد، گفت: الاغم چه شد؟!

دزد گفت: الاغ تو من بودم. هر گاه مادرم را اذیت می کنم، او مرا نفرین می کند و من برای مدتی کوتاه به صورت الاغ تغییر چهره می دهم. بعد که می بیند مردم چگونه از من بار می کشند، دلش به حالم می سوزد و برایم دعا می کند و من به صورت اولیه بر می گردم. چند دقیقه پیش مادرم دعا کرد و من به صورت انسان در آمدم!

مرد خوش باور از او عذرخواهی کرد و گفت: اگر به شما جسارتی کردم، مرا بخشید. سپس افسار را از گردنش برداشت و او را رها کرد.

چند روز بعد دید الاغش را در بازار می فروشند. نزدیک الاغ رفت و در گوشش گفت: ای بی حیا، باز مادرت را اذیت کردی. من هرگز تو را نخواهم خرید!(۱)

این داستان شاید جنبه ی طنز و شوخی داشت، ولی واقعیت این است که اگر انسان دقت کافی نداشته باشد، خیلی راحت سرش کلاه خواهد رفت. به همین دلیل انسان با ایمان باید همواره زرنگ و با کیاست باشد تا فریب بدخواهان را نخورد.

بدخواهان یعنی چه کسانی؟

شما خودتان می توانید آن را از این اعداد تشخیص دهید. پس خوب و با دقت به تابلو نگاه کنید.

تذکر: مبلغ محترم روی تابلو به صورت مکرر عدد یک را می نویسد، فقط عدد ۸ که به عنوان «ط» استفاده می شود، به عدد یک بزرگ چهارمی - از چپ به راست چسپیده می شود.

مرحله اول روی تابلو:

۱- مختار الجوامع، ص ۵۲، میر محمد حسین بن محمد علی شوشتری جزایری به نقل از کشکول جبهه، داستان ۱۱۰، موسسه فرهنگی نور.

مرحله نیمه تکمیلی:

مرحله تکمیلی:شیطان

یاد آوری، شیوه تکمیل کلمه شیطان: کافی دو خط مستقیم (یکی بلند و دیگری کوتاه برای حرف ن) زیر اعداد بکشید، تا کلمه مورد نظر بدست بیاید.

شاید بعضی از دوستان شما بپرسند: از کجا می گویید شیطان بدخواه ماست؟

در جواب می گوییم. او خودش گفته که من همه انسانها را فریب می دهم تا مثل خودم از چشم خدا بیفتند و جهنمی شوند. در قرآن آمده است که شیطان، بعد از آن که شکست فاحشی خورد و از از درگاه خدا اخراج شد، چنین گفت: «قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَـٰذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ؛:به من بگو که این کسی (یعنی آدم را) که بر من برتری دارد [برای چه بود؟]اگر تا روز قیامت مهلتم دهی، به یقین فرزندانش را- جز افراد اندکی زمامشان را خواهم گرفت و به سمت خود می برم». (۱)

۱- سوره اسراء، آیه ۶۲

پیام های کاربردی تربیتی

بنـابراین بایـد مراقب بود تـا فریب شـیطان را نخوریم؛ زیرا او از راههـای مختلفی وارد می شود تا انسان را بفریبـد. یکی از این راهها این است: ن خ ی پ ر د ز ا ه ص

چی؟ هر کس این کلمه را تشخیص دهد، جایزه دریافت خواهد کرد.

احسنت !صحنه پردازی

یعنی زیبـا سازی کارهای زشت تا انسان به آن علاقه منـد شود و با ساده لوحی و زودباوری، فریب شـیطان را بخورد و آن کار ناپسند و گناه را انجام دهد.

امیر مؤمنان، امام علی (علیه السّلام) می فرمودند: «الشَّیطانُ... یُزَیِّنُ لَهُ المَعصیهَ لِیَرکبَها؛ شیطان گناه را برای آدمی می آراید، تا آن را مرتکب شود».(۱)

البته دوسـتان خوب من! این حرف و ادعای شیطان به این معنی نیست که حتما می توانند همه مردم را فریب دهد؛ نه! خیلی ها مثـل معصـومین علیهم السـلام و حـتی افراد عـادی هسـتند که به وسـوسه هـای شـیطان بی اعتنـایی می کننـد و فریب او را نمی خورند.

خداونـد می فرماید: «إِنَّ عِبَادِی لَیْسَ لَکَ عَلَیْهِمْ سُلْطَانٌ وَکَفَی بِرَبِّکَ وَکِیلًا ؛ قطعاً تو بر بندگان (خالص) من تسـلّطی نداری و حمایت و نگهبانی پروردگارت (برای آنان) کافی است» .(۲)

پیام انقلابی

بنـابراین فراموش نکنیم که نبایـد به شـیطان اعتماد کرد؛ بایـد مراقب و سوسه ها و حیله گریهای شـیطان باشـیم که از هر راهی شده، ما را وسوسه می کند تا در دام خطا و اشتباه بیندازد. یکی از این تورهای شیطان برای به دام انداختن بچه ها این است که همیشه در گوشـشان وسوسه می کنـد که در مقابل پـدر و مادر خود بایسـتند، به حرفشان گوش ندهنـد و با صدای بلند با آنان صحبت

۱- نهج البلاغه، خطبه ۶۴.

۲- سوره اسراء، آیه ۶۵.

کنند. اگر در خواستی کردن، دیر انجام دهند، اگر کمکی خواستند، بهانه بیاورند و ..

دوستان خوب! مواظب ترفند ها و حیله های شیطان باشید.

دعا و نیایش

خدایا! ما را از شر حیله های شیطان نجات بده!

پروردگارا! ما در انجام کارهای خوب، یاری کن!

خدایا! قلب ما را در مقابل پدر و مادر مهربان و حرف شنو، قرار بده !

خداوندا! ظهور آقا امام زمان (علیه السّلام) را نزدیک تر بفرما!

رهبر عزیز انقلاب، امام خامنه ای را حفظ و حمایت بفرما

پایان

ص: ۶۵

متن مطالعاتی

تسویل شیطان

تسویـل به معنـای زیبـا جلوه دادن زشتی ها است که البته با نوعی فریب نیز همراه است. «سَوَّلَتْ له نفسه کـذا، زَیَّنَتْه له؛ نفس او فلاـن چیز را برایش تسویـل نمود؛ یعنی آن را برایش زیبـا جلوه داد».(۱) به عبارت دیگر، «التسویل: تحسـین الشـیء و تزیینه و تحبیبه إلی الإنسان لیفعله أو یقوله؛ تسویل یعنی نیکو نمودن، تزیین و محبوب کردن چیزی برای انسان، تا آن کار را انجام دهد یا آن حرف را بگوید».(۲)

قرآن در قصه برادران یوسف (علیه السّـلام) می فرمایـد: «وَجَـاءُوا عَلَی قَمِیصِهِ بِدَمٍ کَـذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَکُمْ أَنْفُسُـکُمْ أَمْرًا ؛ و پیراهن او را بـا خونی دروغین (آغشـته سـاخته، نزد پـدر) آوردنـد، گفت: هوس هـای نفسـانی شـما این کار را برایتان آراسـته نمود».(۳)

ولی حضـرت یعقوب (علیه السّـلام) فریفته سخن آنان نشد و در پاسخ آنان گفت؛ بلکه نفس شما کار زشتی را در نظرتان زیبا جلوه داده است».

واژه تسویل در آیات دیگری نیز آمده است، از جمله: «إِنَّ الَّذِینَ ارْتَدُّوا عَلَی أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ

۱- ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۱، ص ۳۵۰، بیروت، دار صادر.

۲- همان.

۳- سوره یوسف، آیه ۱۸.

مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ ؛

کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است».(۱)

واژه «تزیین» نیز از جمله واژگانی است که در همین راستا قابل تفسیر است؛ مانند: «وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ ».(۲) و آیه: «« رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ » ؛ پروردگارا به علت آن که مرا گمراه ساختی، من[امکانات دنیایی را]در زمین برایشان می آرایم -آنان را خواهم فریفت- و همه را گمراه خواهم ساخت».(۳)

۱- سوره محمد، آیه ۲۵ .

۲- سوره نحل، آیه۲۴

۳- سوره حجر، آیه ۳۹.

درس پنجم:مثل برف

بهانه ارتباط

متن خوانی با یک نفس

در ابتدای جلسه مبلغ محترم از تعدادی از دانش آموزان دعوت می کند تا با یک نفس، برخی جملات و متن های مانند آن را انجام دهند؛ مثل خواندن سوره ی حمد، کوثر یا فلق، قدر و...، یا این که مثلاً دانش آموز خود را به طور کامل معرفی کند، همراه با ذکر کلاس و نام معلم، معدل سال گذشته، دوست صمیمی و...

آفرین به دوستانی که به خوبی توانستند مسابقه را با زیبایی و دقت انجام دهند. حالا من چند سوال دیگر می پرسم تا کسانی که هنوز در برنامه شرکت نکرده اند نیز، فرصت حضور و کسب جایزه را پیدا کنند.

تذکر: مبلغ محترم سؤالها را که همراه با چاشنی طنز و شادی برای دانش آموزان است، بیان کرده و پاسخها را در تابلو به صورت عمودی می نویسد و به نفرات برگزیده، جوایزی اهدا می کند.

سوال اول:

یک جانور موذی سر تا پا طلادوزی

ص: ۶۹

اگر با آن کنی بازی صد ناله براندازی زنبور عسل

سوال دوم:

هم در داروخانه است و هم در فرودگاه؟ باند

سوال سوم:

سه دکان تو در تو، اولی چرم فروش، دومی پرده فروش، سومی یا قوت فروش؟ انار

سوال چهارم:

هم در دریاست و هم در غذا؟ نمک

سؤال پنجم:

آن چیست که پا و سر ندارد گرد است و دراز، در ندارد توی شکمش ستارگان است جز نام دو جانور ندارد؟ خربزه سوال ششم:

بزرگترین حیوان دریایی؟ وال

سوال هفتم: وقتی فوتش گنی، جیغ می کشد؟ شیپور

خب بچه ها! حالا یک دقیقه فرصت دارید تا با کنار هم قرار دادن حروف اول این کلمات، جمله مورد نظر را پیدا کنید. یک دقیقه از همین الان شروع شد.....

آفرین! «زبان خوش»

تبیین متن و محتوا

یکی از نعمت های بسیار با ارزش خداوند به انسان، زبانی است که با وجود کوچکی و مخفی بودن در دهان انسان، کارهای بزرگ - مثبت یا منفی - انجام می دهد.

خداوند در قرآن کریم به ما یاد داده است که با مردم این طور حرف بزنید: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ

حُسْنًا »(۱) یعنی با مردم با زبان خوش حرف بزنید.

یاد آوری: آیه روی تابلو نوشته شود.

زبان خوش داشتن، یعنی احترام گذاشتن به شخصیت دیگران. این مثل مشهور را همه شنیده ایم که گفته می شود (بفرما، بشین و بتمرگ) هر سه به یک معنا هستند؛ یعنی هر سه جمله، یک مطلب را می رسانند، ولی جمله اول زیباست و باعث خوشحالی و احساس شخصیت مخاطب می شود و جمله سومی زشت است و باعث ناراحتی مخاطب می شود و جمله وسطی، ما بین آن دو است.

به خاطر همین است که خداوند تاکید می کند که با همگان با زبان خوش، مهربانانه و محترمانه حرف بزنید. مثلا وقتی به نانوایی می رویم، خوب است به نانوا بگوییم: سلام آقای نانوا !لطفاً دو تا نان» به اینکه همین طور برویم و پول را آنجا بگذاریم و نان را برداریم و برگردیم!

یا در مدرسه وقتی می خواهیم سؤالی از معلّم خود بپرسیم، خوب است با احترام از معلّم خود اجازه بگیریم و بعد صحبت کنیم، نه اینکه وسط حرف معلم با دیگران بپریم و صحبتشان را قطع کنیم!

در خانه هم اگر خواستیم مثلاً درباره غذای ناهار بپرسیم، همین که از بیرون آمدیم، نگوییم مامان! ناهار چی درست کردی ؟!

اول باید سلام کرد و خسته نباشید گفت، بعد با ادب و احترام سؤال خودمان را بپرسیم که چه غذایی پخته است.

وقتی این طور با دیگران سخن گفتیم، نتیجه اش چه می شود؟

یادآوری: مبلغ محترم در راستای پویایی جلسه، از نظرات دانش آموزان استفاده کند.

آنها هم به شخصیت ما احترام می گذارند و ما را به خاطر با ادب بودن، دوست خواهند داشت و با احترام با ما برخورد خواهند زد.

۱- سوره بقره، آیه ۸۳.

امام محمد باقر (علیه السّلام)درباره این گفته خداوند که« با مردم به زبان خوش سخن بگویید» فرمودند: معنای این آیه این است که یعنی بهترین سخنی که دوست دارید مردم به شما بگویند، به آنها بگویید».(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

خب بچه های عزیز، حالا می خواهم یک جمله یادگاری و زیبا برای شما نقل کنم. البته خودتان باید از میان این جدولی که برای شما می کشم، این جمله را به دست بیاورید.

جدول حروف (م ر ش گ)

(ث ف ن ر)

(ل ب ه گ)

(ب ا ت)

رمز جدول: عدد ۴

شیوه ی پیدا کردن رمز: ابتدا حرف اول (م) را نوشته و با رمز ۴ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دومین حرف به دست آمده (ث) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۵ حرف که کامل شد، با آنها جمله مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جزء شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود

جمله مورد نظر، مثل برف باش نه تگرگ.

یعنی حرفی که از دهان انسان بیرون می آید، باید مثل برف لطیف و نرم باشد تا دل دیگران را خنک و آرام کند، نه مثل تگرگ که خسارت زا بوده و همه از آن فرار می کنند.

۱- فی قَولِهِ «قُولُوا لِلنّاسِ حُسنا» قال: قُولوا لِلنّاسِ أحسَنَ مَا تُحبّونَ أن یُقالَ لَکُم، فَاِنَّ اللّه عزَّوَجلَّ یُبغِضُ اللَّعّانَ السَّبّابَ الطَّعّانَ عَلیَ المُؤمِنین، اَلفاحِشَ المُتَفَحِّشَ السّائَلَ المُلحِفَ، وَ یُحِبُّ الحَیّی الحَلیمَ اَ لعفیفَ المُتعَفِّفَ؛. امالی صدوق، ص۳۲۶.

خداونـد در قرآن می فرمایـد: «فَبِمَـا رَحْمَهٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيـظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ؛ به (برکت)رحمت الهی، در برابر آنان [= مردم] نرم (و مهربان) شدی! و اگر خشن و سنگدل بودی، از اطراف تو، پراکنده می شدند».(۱)

پس فراموش نکنیم که حرف مثل برف است؛ اگر به قول قرآن کریم، «نرم و لیّن »باشد، بر دل می نشیند و دلنشین خواهد شد.

داستان

داستان اول

حالاـ در پایـان جلسه، من دو داسـتان برای شـما نقـل می کنم تـا ببینیـد بزرگـان و پیشوایـان ما در مقابل بـد زبانی دیگران چه واکنشی داشتند.

روزی یکی از یـاران امام صادق (علیه السّـلام) همراه ایشان عازم جایی بودنـد. آن مرد غلامش را که از آن ها عقب افتاده بود صدا زد، ولی غلام جوابی نداد، بار دوم نیز او را صدا کرد، اما پاسـخی نشنید، برای بار سوم او را صدا زد، ولی جوابی از غلام نرسید، آن گاه او را دشنام داد و حرف زشتی به زبان آورد

در این هنگام امام صادق (علیه السّلام)، با شنیدن این سخن زشت، ایستادند و فرمودند: «چه گفتی؟»

آن مرد گفت: یابن رسول الله، این که به او این حرف زشت را زدم اشـکالی نـدارد، آخر پـدر و مادرش اهل هندوسـتان انـد و مسلمان نیستند.

حضرت فرمود: «مرا با پدر و مادر او کاری ندارم، به تو می گویم چرا فحاشی بد زبانی می کنی؟

بعد فرمودند: «دیگر حق نداری با من رفت و آمد کنی».(۲)

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۵۹.

۲- کافی، ج ۲، ص ۳۲۴.

داستان دوم

یهودیان با یکدیگر نقشه کشیدند که نسبت به پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ناسزا بگویند. آنها یکی یکی □ر حضرت وارد می شدند و به عنوان سلام می گفتند: السام علیکم؛ یعنی مرگ بر شما.

حضرت با متانت، در پاسخ آن ها تنها می گفتند: «علیکم»

همسر پیامبر «عایشه» از این گستاخی یهودیان ناراحت شد و آنان را به باد دشنام گرفت و گفت: مرگ بر شما باد ای فرزندان خوک و میمون.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) عایشه را از این کار بازداشت و فرمود: «[خودت هم مثل آنان رفتار می کنی و فحش می دهی]، اگر حقیقت، ناسزاگویی مُجسّم شود و [به شکل تصویر در آید]، زشت ترین صورت ها را دارد. مگر نشنیدی که من در جواب آن ها فقط "علیکم" گفتم؛ یعنی بر خود شما».(۱)

دعا و نیایش

خدایا! زبان ما از زشتی و آلودگی به گناه دور کن!

خداوندا! کمک کن تا با دیگران، با زبان ادب و احترام حرف بزنیم.

خدایا! سخنان شایسته و مؤدبانه بر زبان ما جاری کن! خدایا ما را از بدزبانی، تهمت، دروغ و بی ادبی، دور کن!

خدایا زبان ما را به ذکر، دعا، مناجات، صلوات فرستادن و مهربان سخن گفتن با پدر و مادر، عادت بده!

خدایا! ظهور آقا امام زمان (علیه السّلام) را نزدیک کن! خداوندا! رهبر عزیز انقلاب، حفظ بفرما.

پایان

۱- جواهرالکلام، ج۱۱، ص ۱۱۴.

متن مطالعاتی

الف: داستانی از پیامد زبان

شخصی به نام «ثابت بن قیس، گوش هایش سنگین بود و هنگامی که وارد مسجد می شد کنار پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) جایی برایش باز می کردند تا سخن حضرت را بشنود. روزی دیر رسید. پیامبر بعد از نماز مشغول سخن گفتن بود.

ثابت، صف های جماعت را یکی پس از دیگری شکافت تا به صف اول رسید. وقتی که خواست از این صف نیز بگذرد تا نزدیک پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) برود، شخصی به او گفت: همین جا بنشین، اما او در جواب با بدزبانی پاسخ داد و گفت: ای فرزند فلان زن!

ثابت در این جا آن شخص را با نام مادرش صدا زد که در جاهلیت بر اساس رسم های جاهلی کارهای زشتی کرده و اینک بدنام بود، از این رو آن مرد شرمگین شد، در این هنگام این آیه نازل شد که: ««یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَا یَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَی أَنْ یَکُونُوا خَیْرًا مِنْهُمْ ».(۱)

ب: روایاتی پیرامون خوش زبانی

حضرت علی(علیه السّلام) روایات ناب و سخنان بسیار زیبایی در این باره دارند که به تعدادی از آنها اشاره می کنیم.

۱- سوره حجرات، آیه ۱۱.

۱. أجملوا فی الخطاب تسمعوا جمیل الجواب؛ سخن گفتن (با دیگران) را زیبا کنید تا پاسخ زیبا (از آنان) بشنوید.»(۱)

۲. «مَنْ عَذُبَ لِسَانُهُ کَثُرَ إِخْوَانُهُ ؛ هر کس شیرین سخن باشد، برادران او فراوان شوند.»(۲)

۳.« جَمیلُ القَولِ دَلیلُ وُفورِ العَقلِ؛ زیبایی سخن، نشانه فزون خردی است. »(۳)

۴. «المره یوزن بقوله و یقوّم بفعله فقل ما ترجّح زنته و افعل ما تجلّ قیمته؛ انسان به گفتارش سنجیده و به رفتارش ارزشگذاری می شود. بنابراین، چیزی بگو که گرانپایه و کاری بکن که گرانبها باشد. »(۴)

۵. «فَکِّرْ ثُمَّ تَکَلَّمْ تَسْلَمْ مِنَ الزَّلَلِ؛ نخست اندیشه کن آن گاه سخن گوی تا از لغزش ها در امان باشی.»(۵)

۶. «من لانت کلمته وجبت محبّته؛ هر کس سخن گفتنش نرم و روان باشد، دوست داشتنش نیز بایسته باشد. »(۶)

۷. «عود لسانک حسن الکلام تأمن الملام؛ زبان خویش را به سخنان پسندیده عادت ده تا از سرزنش دیگران در امان باشی.» (۷).

۸.«إیاک و مایستهجن من الکلام فإنّه یحبس علیک اللئام و ینفّر عنک الکرام؛ از سخنان زشت پرهیز کن؛ زیرا فرومایگان را به گردت نگه می دارد و گرانپایگان را از گردت می راند. »

(۸)

۱- معجم الفاظ غرر الحکم و دُرر الکلم، ص ۲۹۴، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۴۱۳.

۲- ص ۱۰۲۸.

۳- همان ، ص ۹۴۶.

۴- همان ، ص ۱۲۶۴.

۵- پیشین ، ص ۹۹۴.

۶- همان.

۷- همان ، ص ۹۹۵.

۸- غرر الحکم، ص ۱۵۶.

درس ششم:همکاری

بهانه ارتباط

مسابقه گروهی

در ابتـدای جلسه دو گروه پنـج نفری تا ده نفری (متناسب با فرصت و حوصـله و تعداد دانش آموزان کلاس) همزمان با هم در این مسابقه شرکت می کنند.

نفرات گروه اول، دسـتها را به پشت برده، به هم می چسـبند و یک صف را تشـکیل می دهنـد. نفرات گروه دیگر هم روبروی گروه اول می ایسـتند. یـک نفر باقیمانـده از هر گروه یک توپ بزرگ(مثل توپ بسـکتبال) در دست می گیرد و پشت صـف گروه خودش قرار می گیرد

بـا شـروع مسـابقه، بچه های هر گروه دسـتهای خود را که پشت خود گرفته انـد، باز می کننـد و آماده گرفتن توپ می شونـد. همزمـان، هم گروهی شان که توپ در دسـتش است، پشت آنها حرکت می کننـد و طوری که گروه مقابل متوجه نشود، توپ را در دست یکی از اعضای گروهش می گذارد.

گروه مقابـل همزمان همین کار را انجام می دهنـد. کاری که گروه چنـد نفری انجام می دهـد این است که بـدون اینکه گروه مقابل متوجه شود، توپ را با هر مـدلی که خواسـتند جابه جا کننـد و دست به دست بدهند. (هیچ نظمی برای جابه جایی توپ وجود ندارد و هر طور که خواستند

ص: ۷۷

می توانند توپ را دست به دست کنند)، در عین حال مراقب گروه روبرو باشند که توپ دست چه کسی از گروه از روبرو است.

با فرمان استپ (ایست) مجری، بچه ها دیگر توپ را تکان نمی دهند. حال هر گروه باید بگوید توپ دست کدامیک از نفرات گروه روبرو است

اگر درست تشخیص داد، شخصی که توپ در دستش بوده از گروه بیرون می رود در نتیجه به همین روش تعداد اعضای گروه کم شده و تشخیص برای گروه مقابل راحت تر می گردد. در انتها هر گروهی که اعضای بیشتری داشته باشند، برنده خواهند بود.

تذکر: مشابه این بازی می تواند به صورت مسابقه گروهی دارت و مانند آن و یا حتی مسابقه فکری گروهی هم انجام شود.

تبیین متن و محتوا

دوستان من! حالا ـ پس از این مسابقه جذاب، چند تا سوال می پرسم تا به موضوع بحث امروز پی ببرید. کسانی که آماده هستند، یک صلوات بلند بفرستند. « اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم»

۱- نام پیامبری که همراه حضرت موسی بود؟ هارون

۲- نام یکی از زنان برگزیده خداوند که در قرآن اسمشان آمده؟ مریم

۳- نام یکی از سوره های چهار قل؟ کافرین

۴- پیامبری که به دستور خدا قرار بود ذبح شود؟ اسماعیل

۵ - نام سوره ای که پایتخت یکی از کشورهای اروپایی است؟ روم

۶- پیامبری که ۱۲ پسر داشت؟ یعقوب

تذکر: اگر دانش آموزان، ابتدای کلمات جواب را به هم متصل کنند، موضوع به دست می آید.

ص: ۷۸

همکاری

بعد از جواب دادن به سوال ها و مشخص شدن موضوع، مبلغ گرامی همراه دانش آموزان شعر زیر را همخوانی کنند

مبلغ:

وقتی که با هم هستیم

دنیا تو دستای ماست

دنیای بی انتها

کوچیکه چون که تنهاست

بچه ها:

ما با همیم همیشه

تنها باشیم نمی شه

مبلغ:

وقتی که با هم هستیم

قوی و پر زور می شیم

دست همو می گیریم

از سختی ها دور می شیم

بچه ها:

ما با همیم همیشه

نابغه ایم، باهوشیم

لباس علم و دانش

رو تن هم میپوشیم بچه ها

تنها باشیم نمی شه

بچه ها:

با همیم همیشه

تنها باشیم نمیشه

شعار بچه ها:

کمک علاج کاره

یه دست صدا نداره

حکایت آش سنگ

مردم ده همگی گرسنه بودند.. خشکسالی، سرما و آفت همه محصولاتشان را پشت سر هم

ص: ۷۹

به یغما برده بود..

نگـاه های بی روح شـده، چنان چشم انتظار آسـمان لعنتی بود تا معجزه ای از آن بیرون بیایـد که اگر از میانشان ناله ای بر می خاست و کسی طلب کمک می کرد، کسی نمی شنیدش...

اما اگر حرفی از حاصل خیزی و پر باره محصول سالهای گذشته می شد؛ هر کس خاطره ای داشت و یا اگر از اهالی ده بالایی کسـی خواسته یا ناخواسته چیزی می گفت، همه بالاخواه (خاطر خواه و مدافع) ده خودشان در می آمدند و درباره بهتر بودن ده خرابه خودشان اظهار نظر می کردند!

اما شکم ها هنوز گرسنه بود و اگر کسی از بین خودشان دست نیاز بالا می گرفت، فقط حرف های او را نمی شنیدند...

روز مسافری غریب به ده رسید، به گرد و خاک و خس و خاشاکی که در کوچه پس کوچه های ده سرگردان بودند و در هوا بازی می کردند نگاهی کرد، انگار فهمید که اوضاع ده از چه قرار است.

از کوله بارش دیگی در آورد و از آب پر کرد در وسط ده آتشی افروخت و سنگی توی دیگ انداخت و دیگ را روی آتش بار گذاشت و شروع به هم زدن دیک کرد!

هر کسی هم از آنجا رد می شد دعوت می کرد تا وقتی آش سنگ حاضر شد، مهمان او شود!

شکم های گرسـنه کم کم به دور مرد و دیگش جمع شدند و با تعجب به آن مرد که دائماً بخار توی دیگ را بو می کرد و از آن حظ می برد، نگاه می کردند.

کمی که گـذشت، غریبه سـرش را بالا گرفت و گفت: اگر کمی بُن شَـن(۱) داشـتیم خیلی خوب می شـد، این آش هم خیلی خوشمزه تر می شد!

یکی از اهالی گفت: کمی در پستوی خانه من فکر می کنم بُن شَن مانده باشند، صبر کن بیارمش!

۱- حبوباتی از قبیل نخود، عدس، ماش، لوبیا، باقلا و غیره.

کمی گذشت، غریبه گفت اگر کمی هم سبزی خشک داشتیم، طعم این آش سنگمان بهتر می شد!

پیرزنی از میان جمع گفت: فکر کنم کمی در خانه سبزی خشک داشته باشم.

غریبه دوباره گفت: اگر کمی رشته هم با این سبزی توی آش سنگ بریزم، انگشتانتان را قول می دهم بخورید و همین طور ادامه پیدا کرد و هر کدام از اهالی ده، چیزی از خانه شان آوردند و سهیم شدند و آش سنگ، حسابی پر ملات شد، طوری که همه بعد از اینکه خوردند و سیر شدند، باز هم توی دیگ اضافه باقی ماند..

مسافر از آن ده رفت و آن سنگ را برای اهالی یادگار گذاشت تا دیگر کسی آنجا گرسنه نماند ...

بچه های عزیز! شما از این داستان چه نتیجه ای گرفتید؟ یاد آوری: پس از شنیدن نظرات دانش آموزان، مبلغ گرامی بحث را تکمیل می کند.

خیلی وقتها انسان قدر داشته های خود را نمی داند و به همین دلیل چه بسا دچار یأس و ناامیدی می شود و به جای فعالیت، به تنبلی و بی حالی در می آورد، در حالی که اگر با همان داشته ها حرکت و تلاش کند، می تواند به موفقیت برسد.

نتیجه دیگری که از این داستان گرفتیم آن است انسانها با همکاری و تلاش گروهی، زودتر و بهتر به نتیجه و موفقیت می رسند. مثل بازیهای ورزشی همانند فوتبال، والیبال، هندبال و دیگر ورزشهای گروهی که وقتی با هم همکاری می کنند، بهتر و بیشتر به موفقیت می رسند.

در کارهای شخصی و نیز امور خانوادگی نیز باید این همکاری وجود داشته باشد؛ مثل کمک به پدر و مادر در امور خانه همانند خرید نان و دیگر لوازم، یا مثلا همکاری در مسافرتها و میهمانیها و....

حکایتی از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

د سفری پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

به اصحابشان امر فرمودند گوسفندی ذبح کنند. کسی ذبح آن را به عهده

ص: ۸۱

گرفت. دیگری گفت: پوست کندن آن با من، دیگری گفت: قطعه قطعه کردن آن با من. دیگری گفت: پختن آن با من.

رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود:« من نیز هیزم جمع می کنم»

عرض کردند: یا رسول الله! قسم به پدران و مادران ما! شما زحمت نکشید. ما کار شما را انجام می دهیم.

حضرت فرمودند: «می دانم؛ ولی خداوند کراهت دارد که بنده اش همراه دوستان خود باشد و خود را جدا کند .»(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

دوستان من! چه خوب و زیباست اگر این همکاریها، در راه کارهای خداپسندانه باشد.

اگر این همکاری و دست به دست هم دادن در راه خوبیها و نیکیها باشد، خداوند نیز کمک کار و یاور انسان خواهد بود و او را تنها نمی گذارد.

خداوند در قرآن کریم هم یک سفارش به همه مسلمانان کرده است. شاید شما این آیه را شنیده باشید، من کلمات این آیه را به صورت پراکنده می نویسم، شما باید در عرض یک دقیقه صحیح آن را بگویید.

عَلَی

البِّر

تَعَاوَنُوا

وَالتَّقوَی

تذکر: این چهار کلمه می توانند در قالب کارتهای پراکنده ارائه شود و به چهار دانش آموز داده شود و از دیگران خواسته شود که با جابجایی آن چهار نفر، آیه را به صورت صحیح، کنار هم قرار دهند. این کار ضمن رسیدن به پاسخ، باعث ایجاد تنوع و جذابیت در کلاس می شود.

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۷۳، ص ۲۷۳.

چی شد؟

«وَتَعَاوَنُوا عَلَی الْبِرِّ وَالتَّقْوَی »(۱) یعنی در نیکوکاری و پرهیزکاری، با یکدیگر تعاون و همکاری داشته باشید.

یعنی در نیکوکاری با هم همکاری کنید؛ مثل چی؟

مثلا اگر می خواهید برای مدرسه، مسجد، امامزاده یا جاهای دیگر، قرآن، مفاتیح، کتاب یا وسیله دیگری تهیه کنید، ولی به تنهایی توان مالی شما نمی رسد، می توانید پولهای خودتان را کنار یکدیگر بگذارید و آن کار را انجام دهید.

همکاری در دینداری

یکی دیگر از سفارشهای خداوند در این آیه آن است که در تقوا و پرهیزکاری هم مشارکت کنید. یعنی چی؟

پس از شنیدن نظرات دانش آموزان ...

یعنی مثلا دوستانی داشته باشد که او را به کار درست می کشاند، سایتها، گروه ها و کانالهای پاک و دور از گناه را معرفی و عضو می کند، به زیارت و مسجد و نماز و هیئتی بودن تشویق و همراهی می کند، به ورزش و تفریح سالم دعوت می کند و...

دعا و نیایش

خداوندا!

به ما توفیق همکاری در کارهای مثبت عنایت بفرما!

ما را در مسیر مورد رضایت خودت قرار بده!

دوستان خوب و اهل ایمان نصیب ما بگردان!

رهبر عزیز انقلاب حفظ و حمایت بفرما!

ص: ۸۳

۱- سوره مائده، آیه ۲.

در ظهور امام زمان (علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین یا رب العالمین

ص: ۸۴

درس هفتم: زیبا و ناب، مثل حجاب

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتـدای جلسه و پس از سـلام و احوالپرسـی، برای ایجـاد تنوع و برقراری ارتبـاط بـا دانش آموزان، مبلغ گرامی با طرح چند معمای متنوع و طنزگونه، فضا را برای ارائه بحث اصلی فراهم می کند.

چند معمای متنوع

در شب بیشتر از روز است؟ جواب: نقطه

کدام کلید است که به هیچ دری نمی خورد؟ جواب: کلید برق

پنج سوره یی نقطه را نام ببرید؟ جواب: حمد، هود، محمد، اسراء، عصر

پولدار دارد، ولی گدا ندارد؟ جواب: نقطه

چه کسی می تواند این جمله را سه بار سریع تکرار کند: «چرا چند تا جوراب چین دار تو چمدرن چپوندی؟»

« آهو رفت به چرا تا هم بچرد هم بچراند بچه را؛ تو که رفتی به چرا، چرا نبردی بچه را؛ هم بچری هم بچرانی بچه راه.»

این جمله را سه بار تند و سریع تکرار کنید: «کانالِ کولر، تالارِ تونل »!

ص: ۸۵

احسنت به شما بچه های باهوش! حالا من چند تا سوال دیگر می پرسم، آماده اید؟

سوال ها:

۱. به معنی رهبر، مقتدا و امام است؟ (پنج حرفی است).پیشوا

۲. معنای شیعه چیست؟پیرو

۳. دانیال نبی در این شهر مدفون است؟شوش

۴. روز قیامت به افراد مؤمن و با تقوا می دهند؟ پاداش

متشکرم؛ حالا چه کسی می تواند رمز این کلمات را پیدا کند؟

تذکر: اگر دانش آموزان نتوانستند تشخیص دهند، مبلغ محترم با دست، به صورت حروف اول و آخر، دانش آموزان را راهنمایی می نماید.

بله؛ ممنونم رمز ما کلمهٔ: « پوشش» است.

تبیین متن و محتوا

فواید پوشش

اشاره

دختران خوب من! همانطور که می دانید، پوشش برای انسان فایده های فراوانی دارد. مثل چی؟ شما به من کمک کنید تا ببینیم پوشش بدن چه فایده هایی دارد

یاد آوری: مبلغ محترم در کنار کلمهٔ پوشش که از قبل روی تابلو نوشته شده بود، برخی نظرات دانش آموزان را نیز اضافه می نماید.

خب، ممنونم. حالا نگاهی به آیه های نورانی قرآن می اندازیم تا ببینیم خداوند چه فایده هایی را بیان می کند.

ص: ۸۶

فایده اول:

قرآن می فرماید: پوشش برای حفظ از = » سرام و گرام، فرب و بانار است. چی؟!

چی؟!

تذکر: مبلغ محترم این کلمات را روی تابلو بنویسد و از دانش آموزان بخواهد حروف پراکنده را تکمیل کنند.

آفرین: سرما و گرما، برف و باران.

یک پیام: بچه ها ! ما که فقط حروف این کلمات را جابجا کردیم، دیدیم که چقدر معنا متفاوت می شود؛ ولی بعضی از زنان و دختران در عمل و رفتار خودشان، دستور خداوند در مورد پوشش را تغییر داده و آنچه دلشان می خواهد، می پوشند.

حالا ببینیم اولین فایده پوشش چیست؟(۱)

«وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ ؛(۲)

وَجَعَلَ لَكُمْ؛یعنی قرارداد برای شما

سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ؛ پیراهن هایی که شما را از گرما و [سرما]حفظ می کند .»(۳)

وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ ؛؛ و پیراهن هایی (زره های جنگی)که به هنگام جنگ، حافظ شماست.»

فایده دوم:

پوشش برای حفظ (ت ف ع و ا ی ح»؛ یعنی چی؟ آفرین، «عفت و حیا».

ص: ۸۷

۱- آیه روی تابلو نوشته شود.

۲- سوره نحل ، آیه ۸۱.

۳- اگر پرسیده شود که لازم بود یگوید: شما را از سرما حفظ می کند، پس چرا فرموده از گرما حفظ می کند ؟ باید گفت:حفظ کردن از سرما روشن و آشکار است و چون لباس از گرما هم نگه می دارد؛ لذا فایده مخفی را ذکر کرده است.

قرآن در سوره نور، آیه ۳۱ می فرماید: ««وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ؛ به زنان با ایمان بگو، چشم های خود را از نگاه های آلوده فروگیرند و عفت خود را حفظ کنند».

نکته: مبلغ محترم می توانـد با همراه داشـتن قرآن، از دانش آموزانی که توانایی قرائت و روخوانی قرآن دارنـد، بخواهـد تا این آیات را تلاوت نمایند.

فایده سوم:

فایده دیگر پوشش، حفظ «ی ی ی ز ا ب و ق ر ا» بله، ممنونم؛ « زیبایی و وقار» است..

«يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا »؛ ای فرزندان آدم، لباسی برای شـما فرسـتادیم تا هم زشتی [برهنگی]شما را بپوشاند و هم مایهٔ زینت شماست ».(۱)

به همین دلیـل است که همه تلاش می کننـد با انتخاب لباس های زیبا و مناسب، به شـیک پوشـی و خوش لباس بودن معروف شونـد و بسـیاری از مردم با همین لباس است که زیبایی و ابهت پیـدا می کنند و دیگران از دیدن آنها احساس خوشایندی پیدا می کنند.

فایده چهارم: «م ف ح ا ظ ت رح م ا»

اشاره

مثل این که کمی سخت شد؟ آفرین به کسانی که می خواستند حدس بزنند!! جواب ما «حفظ احترام» است.

حفظ احترام یعنی کسانی که پوشـش مناسب و به ویژه اگر چادر داشـته باشند، مورد احترام دیگران هستند و روی آنها حساب ویژه باز می کننـد، برخلاف کسانی که با پوشـش های نامناسب و بی حجابی از خانه خارج می شوند که معمولا نگاه دیگران به آنها، خالی از احترام و به دور از حفظ شأن و حریم آنان است.

۱- سوره اعراف، آیه ۲۶.

در زمان پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)زنان برای شرکت در نماز جماعت مسجد، از منزل خارج می شدند تا پشت سر رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نماز جماعت بخوانند. در این میان، هنگامی که زنان برای نماز مغرب و عشا و صبح، برای رفتن به مسجد از منزل خارج می شدند، جوانان لا ابالی سر راه آنها می نشستند و متعرّض آنان شده و آنها را اذیت می کردند. پس در همین رابطه، این آیه نازل شد: «یَا أَیُّهَا النَّبِیُّ قُلْ لِأَزْوَاجِکَ وَبَنَاتِکَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ یُدْنِینَ عَلَیْهِنَّ مِنْ جَلَابِیبِهِنَّ ذَلِکَ أَدْنَی أَنْ یُعْرَفْنَ فَلَا یُؤْذَیْنَ وَکَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِیمًا »(۱) ای پیامبر! به زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو که خویشتن را به چادر فرو پوشند که این کار برای این که آن ها به عفت و آزادگی شناخته شوند تا از تعرض و جسارت هوس رانان آزار نکشند، بر آنان بسیار بهتر است و خدا در حق خلق آمرزنده و مهربان است».(۲)

داستان سقوط از الاغ

همچنین نقل شده که روزی پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) همراه عده ای از یاران خودشان در بقیع مشغول صحبت بودند. در این هنگام زنی که سوار بر الاغ بود، از جلوی آنها عبور کرد. ناگهان، پای جلویی الاغ در چاله ای افتاد و آن زن نقش بر زمین شد. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) وقتی چشمش به این منظره افتاد، زود سر مبارکشان را پایین انداختند و رو برگرداندند.

اصحاب عرض کردند: ای رسول خدا! این زن شلوار پوشیده بود [لذا جایی از بدنش آشکار نگردید].

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) سه مرتبه فرمودند: «خدایا! زنانی را که شلوار می پوشند، مورد لطفت قرار بده! سپس فرمودند: ای مردم! از شلوار استفاده کنید که پوشش بهتری است و هنگام خارج شدن از منزل، به وسیله شلوار، زنانتان را از [نگاه نامحرم] حفظ کنید ».(۳)

۱- سوره احزاب، آیه ۵۹

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۱۹۶، ذیل آیه جلباب .

۳- بحارالانوار، ج ۸۶، ص ۱۷۰.

فایده پنجم:

ن م ا ا ی ب ش ی ت ر

آفرین جواب: « ایمان بیشتر» است

خداوند در قرآن دستور داده که دختران و زنان مسلمان باید حجاب داشته باشند، یعنی هر کس این حرف خدا را بشنود و عمل کنند، مورد رضایت خدا خواهد بود و انجام دستور خدا، نشانه ایمان آنها خواهد بود.

بازی با کلمات

یکی دیگر از راههایی که ایمان افراد باحجاب بیشتر می شود، را شما دانش آموزان باهوش و دختران با ایمان باید با پاسخ به چند تا سوال پیدا کنید. کسانی که آماده هستند، یک صلوات بلند بفرستند، اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

تذکر: در این مرحله، مبلغ گرامی پس از شنیدن اولین پاسخ، حرف « میم» را روی تابلو نوشته و سپس به آن حرف هایی را اضافه می نماید تا در قالب بازی با کلمات، بستر بحث محرم و نامحرم فراهم گردد.

پنجمین حرف الفبای زبان فارسی از آخر؟م

نام پایتخت کشور ایتالیا؟ رُم

به حافظه رایانه چه می گویند ؟ رَم

برای زیارت به آنجا می رویم؟حَرم

اگر هنگام وضو بر روی دست باشد، مانع وضو است و باید برطرف شود؟جِرم

کسی که مرتکب آن شود، او را به زندان می اندازند؟جُرم

به کسی که مرتکب جرمی شده، چه می گویند؟مجرم

به ماه عزاداری امام حسین (علیه السّلام) می گویند؟مُحرّم

ص: ۹۰

کسی که دختران و زنان می توانند بدون روسری و چادر پیش او حاضر شوند؟مَحرم

کسی که دختران و زنان نمی توانند بدون روسری و چادر پیش او حاضر شوند؟ نامحرم

آشنایی با محرم و نامحرم

حالا شما به کارت ها نگاه کنید و تند و سریع بگویید: محرمه یا نامحرمه

بابا: بله، محرمه

پسر خاله: بله ممنونم، نامحرمه

داداش: محرمه

عمو محرمه

پسرعمو: نامحرمه

دایی: محرمه

پدر بزرگ: بله ایشونم محرمه

پسرعمه: نامحرمه

پسر دایی: نامحرمه

پدر پدر بزرگ: محرمه

شوهر خواهر: نامحرمه

شوهر خاله: نامحرمه

شوهر عمه: نامحرمه

آقای دکتر: نامحرمه

دوست بابا: نامحرمه

دوست داداش: نامحرمه

پسر همسایه: نامحرمه

پسر خواهر: محرمه

ص: ۹۱

پسرهای داداش: محرمه.

عزیزان من! از سرعت عمل و جواب های خوب شما خیلی متشکرم.

یاد آوری: سرعت عمل و جابجایی در نمایش تکراری برخی کارت ها، باعث هیجان و جذابیت برنامه خواهد شد.

پیام های کاربردی تربیتی

دختران خوب من!

انسان با حجاب و پوشش مناسب و پوشاندن بدن و موها از نامحرم، محبوب خدا و امام زمان(علیه السّلام) و دیگر امامان می شود، مگر نه این است که وقتی می خواهید به حرم امام رضا(علیه السّلام) مشرف شوید، سعی می کنید با چادر و پوشش مناسب باشد؟

چرا؟

چون می دانید امام رضا (علیه السّلام)محترم است و از این نوع پوشش و حجاب خوشحال می شود، پس باید سعی کنیم همیشه این روش را ادامه دهیم و بهترین پوشش را انتخاب کنیم.

البته ممکن است برخی ها مخالف حجاب ما باشند، حتی مخالفت کنند، مسخره و توهین کنند، ولی مهم آن است که شما تصمیم بگیرید خدا را راضی نگه دارید و به مردم و فامیل و دوستان را.

یک داستان واقعی

نمرود دختری داشت به نام رعضه. در ماجرای سوزاندن حضرت ابراهیم(علیه السّلام) ، نمرود به همراه دخترش، منظره به آتش انداختن حضرت ابراهیم(علیه السّلام) را نگاه می کرد. «رعضه» برخاست و بر بالای بلندی ایستاد تا منظره را بهتر ببیند. او ابراهیم(علیه السّلام) را می دید که در میان آتش نمی سوزد، بلکه در آتش، گلستانی است. رعضه نزدیک رفت و پرسید: چگونه آتش شما را نمی سوزاند؟

حضرت ابراهیم (علیه السّلام) فرمود: کسی که زبان او به ذکر خدا گویا و قلب او از شناخت خدا

سرشار باشد، نمی سوزد

رعضه گفت: من دوست دارم با شما همراه شوم.

حضرت (علیه السّلام)فرمود: بگو: «لا اله الا الله، أبراهیم خلیل الله »و داخل آتش شو.

گفت: «لا اله الا الله، ابراهیم خلیل الله» و پا در میان آتش نهاد. بدین ترتیب، او به حضرت ابراهیم(علیه السّلام) ایمان آورد و سپس با سلامتی کامل، به جانب نمرود برگشت.

نمرود با دیدن این منظره تعجب کرد. به خاطر ترس از دست دادن حکومتش، رعضه را نصیحت کرد. نصیحت نمرود در دخترش اثر نکرد نمرود ناراحت شد و دستور داد تا رعضه را در آفتاب سوزان شکنجه کنند تا بمیرد.

ولی به دستور خداوند، جبریل امین، رعضه را از شکنجه نجات داد و او نیز نزد حضرت ابراهیم(علیه السّلام) رفت و در تحمّل تمام سختی ها با آن حضرت همراه شد. حضرت ابراهیم (علیه السّلام) نیز رعضه را برای همسری فرزندش انتخاب کرد. خداوند متعال نیز فرزندانی به آنها عنایت فرمود که همه آنها به پیامبری رسیدند.(۱)

یعنی اگر کسی تصمیم بگیرد خوب باشد و رضایت امام زمان (علیه السّلام)را به دست بیاورد، می تواند حتی اگر برخی ها با او مخالفت کنند، خداوند او را یاری خواهد کرد.

.

فرمول های فرشته شدن و جلب رضایت امام زمان (علیه السّلام)

یک سوال: آقا اجازه ! اگر یک دختر بخواهد مثل فرشته ها پاک و دوست داشتنی بماند، باید چه کارهایی بکند؟

جواب: یک دختر عفیف و فرشته پاک نشانه هایی دارد که چند مورد آن را برای شما توضیح می دهم.

یک: حفظ حجاب؛ بیرون نبودن موها، آرایش کردن در کوچه و خیابان و عروسی ها، نپوشیدن لباس های کوتاه در بیرون از منزل و...

۱- خزینه الجواهر فی زینه المنابر، علی نهاوندی ، ص ۶۶۳.

دو: حفظ حریم محرم و نامحرم؛ مثل دست ندادن با نامحرم، حفظ حجاب پیش داماد خانواده، پسرعموها و پسر خاله ها و...

سه: دوری از گناهان؛ مثل موسیقی حرام، دروغ، تهمت، غیبت و...

چهار: اهتمام به نماز؛ خصوصاً نماز اول وقت

پنج: احترام به بزرگترها؛ البته تا جایی که از او نخواهند گناه نماید، مثلاً بی حجاب باشد یا در مقابل نامحرم آرایش نماید و...

دعا و نیایش

در پایان برنامه چند تا دعا می کنم، شما هم با صدای بلند آمین بگویید.

خدایا، به ما توفیق بده تا با حفظ حجاب خودمان، رضایت تور را کسب کنیم!

ما را پیروی حضرت زهرا (س) قرار بده!

رهبر عزیز ما را حفظ و حمایت بفرما!

در ظهور و فرج امام زمان ما تعجیل بفرما.

الهی آمین

حالا با هم دعای سلامتی امام زمان (عج) را می خوانیم: اللهم کن لولیک الحجه ابن الحسن...

امیدوارم همه شما با حجاب خوب، امام زمان (عج) یعنی حضرت مهدی (علیه السّلام) را از خودتان راضی کنید و آن حضرت برای شما دعا کنند .

ص: ۹۴

درس هشتم: زیان زبان

بهانه ارتباط

نوشتن جملات، بدون نقطه گذاری

در ابتدای جلسه مبلغ محترم از سه نفر از دانش آموزان دعوت می کند برای اجرای مسابقه پای تابلو بیایند. سپس به ترتیب، متنی را(با سرعت نسبتا زیاد) برای هر کدام می خواند و آنان باید در زمان و نوبت خودشان، این جملات را بدون نقطه گذاری بنویسند. در پایان کسی که کمترین اشتباه و بالاترین دقت و تمرکز را داشته باشد، مستحق تشویق و دریافت جایزه خواهد بود.

متن نفر اول: یکی از مهم ترین و لذت بخش ترین کارهای دنیا، حضور در حرم امامان و امامزادگان است.

متن نفر دوم: بنام خدا من پسر خیلی خیلی خوبی هستم، فقط حرف مامان و بابا را گوش نمی کنم![1]

ص: ۹۵

۱- تذکر: این گونه جملات صرفا جهت ایجاد شادی و ارتباط با مخاطب است و مبلغ گرامی به صلاحدید و سلیقه خود می تواند جملات مشابهی را جایگزین نماید.

متن نفر سوم: کشور آمریکا یکی از دشـمنان و بـدخواهان مردم ایران است و رابطه با آنها، مثل رابطه و دوستی گرگ و میش است.

دوستان من!

کلمات بدون نقطه، معنای چندانی ندارند و نمی توان از آنها مفهوم صحیحی را برداشت کرد، ولی وقتی کلمات نقطه گذاری می شوند، تازه مفهوم پیدا می کنند و می توان روی آن کلمات حساب باز کرد. بسیاری دیگر از حروف و کلمات هستند که با کمی تغییر و جابجایی معنایشان متفاوت و دگرگون می شود.

یاد آوری: در هر مرحله مبلغ گرامی اجازه می ده تا دانش آموزان مشارکت کرده و حدسیات خود را بیان و در روند تکمیل و تشخیص کلمات، همکاری و همراهی کنند.

مثل: حسم؛ که می تواند: خشم، چشم، جسم و حَشَم باشد.

و مثل: بار، تار، یار، نار و...(۱)

و مثل:

رُبان

زبان

زیان

زنان

ژیان

تبیین متن و محتوا

یکی از مهم ترین نعمت هـای خداونـد بر انسـان، نعمت، سـخن گفتن است که آثـار مثبت و منفی فراوانی برای انسان به دنبال می آورد. زبان هم چون شمشیر دولبه است که با تمام کوچکی خود،

۱- مبلغ گرامی کلمه اول را بدون هرگونه نقطه ای روی تابلو می نویسد.

می تواند منشأ خوبی و بدی، ثواب و عقاب و عزت و ذلت باشد.

از امیر مؤمنان (علیه السّلام) سؤال شد: زیباترین آفریده های خداوند چیست؟

فرمود: «سخن گفتن»

سپس سؤال شد: زشت ترین مخلوقات خدا چیست؟ فرمود: «سخن گفتن» .

سپس فرمود: «با زبان و سخن گفتن، چهره ها سفید و نورانی می شود، و با همین سخن گفتن، چهره ها سیاه می گردد».(۱)

« لقمان حکیم» مردی سیاه چهره بود. شخصی او را به غلامی خرید. وقتی لقمان به خدمت گرفته شد، پس از مدتی صاحبش فهمید او فردی حکیم و دانشمند است. روزی برای امتحان به لقمان دستور داد: گوسفندی را بکش و بهترین اعضای او را برای من بیاور.

لقمان گوسفندی را کشت و دل و زبانش را نزد صاحبش برد. روز دیگر صاحبش به او گفت: امروز هم گوسفندی بکش، ولی بدترین اعضایش را برایم بیاور.

لقمان گوسفندی را ذبح کرد و این بار هم دل و زبانش را برد. صاحبش گفت: دلیل این کار چیست؟ چرا دل و زبان، بهترین و بدترین عضو بدن است؟

لقمان گفت: «اگر دل و زبان پاک باشند، هیچ چیز بهتر از این دو عضو نیست و اگر ناپاک باشند، هیچ چیز بدتر از آنها نیست».(۲)

بله بچه ها!

واقعیت این است که زبان نقش خیلی مهمی در زندگی ما دارد و می تواند ما را به خوشبختی و یا بدبختی بکشاند.

۱- تحف العقول، ص ۱۵۴.

۲- بحارالانوار، ج۱۳، ص۴۲۴.

مسابقه جورچین

شما باید جعبه های زیر را به صورت صحیح کنار هم بچینید تا معنای حدیث درست و کامل شود. فراموش نکنید که اگر ناقص بچینید، معنای سخن حضرت علی (علیه السّلام)برعکس و اشتباه خواهد شد.

جُرمُهُ

صَغِیرٌ

ثَقِیلٌ

جِرمُهُ

تذکر: مبلغ گرامی پس از چینش متفاوت توسط دانش آموزان، به معنای آن اشاره کند و با ایجاد تنوع در گفتار و ترجمه حدیث، بر جذابیت جلسه بیفزاید.

آفرین بر شما!

امیر مومنان(علیه السّلام) در باره زبان می فرماید: «جُرمُهُ صَغِیرٌ وَ جِرمُهُ ثَقِیلٌ؛ حجم و جسم زبان کوچک است، ولی جرم و گناه آن بزرگ است».(۱)

زبان انسان با اینکه چند گِرَم بیشتر نیست، ولی دهها خطا و گناه می تواند از آنها سر بزند، مثل چی؟

دروغ گفتن، فحاشی کردن، تهمت زدن، عیب جویی کردن، قسم دروغ، غیبت کردن، بی ادبی به بزرگ ترها، بلند صحبت کردن با پدر و مادر، داد و فریاد بی دلیل، مسخره کردن، لقب های زشت دادن و...

دوستان خوب! آزار زبانی، یکی از آثار شری است که از سوی زبان به افراد مختلف می رسد و از سخت ترین انواع آزار و اذیت می باشد.

چه بسیار زخم زبان ها که دل هایی را به درد می آورد و چه بسیار زخم هایی بر دل می نشیند که از نیش زدن زبان انسان پدید می آید و جراحتی است که هیچ گاه التیام نمی یابد.

۱- ستارگان حرم، ج ۱۲، ص ۶۲.

بدزبانی عبدالله

«عبدالله بن مقفع »، نویسنده ی معروف ایرانی بود. او به خاطر لیاقتی که داشت دبیر و کاتب پادشاه بود. ابن مقفع یک عادت خیلی زشت داشت. او مردی بدزبان و فحّاش بود. هر جا می نشست به حاضران بدزبانی می کرد و مردم از زبان او رنج می بردند. مثلاً ابن مقفع با استاندار بصره، «سفیان بن معاویه»، دشمن بود.

ابن مقفع، سفیان را مسخره می کرد و چون بینی[دَماغ]سفیان بزرگ بود، در وقت سلام کردن، می گفت: «السلام علیکما، سلام بر شما دو نفر، یعنی سلام بر تو و بر بینی بزرگت».

سفیان، کینه ی او را در دل گرفت و منتظر فرصتی بود که از او انتقام بگیرد. پس از مدتی جنگی بین بعضی از فامیل های پادشاه اتفاق افتاد. پادشاه هم لشگری به جنگ آن ها فرستاد و آنها را شکست داد و تعدادی را هم اسیر کرد.

در میان اسیران، یکی از نزدیکان یکی از درباریان بود. او پیش پادشاه رفت و تقاضای بخشش کرد. پادشاه هم قبول کرد، ولی آن فرد برای اطمینان بیش تر، از پادشاه [منصور] خواست تا امان نامه ای به او بدهد.

بنا شد ابن مقفع این امان نامه را تنظیم کند. ولی او در این امان نامه، حرف ها و تعبیرات زشت و زننده ای نسبت به پادشاه به کار برد و گفت: اگر پادشاه به حرف و قولش عمل نکند، زنان خود را باید طلاق دهد و تمام اموالش از او گرفته شود و همه بردگانش آزاد شوند و ...

وقتی پادشاه این نوشته را دید، بی نهایت خشمگین شد و به صورت محرمانه، به سفیان، استاندار بصره دستور داد تا او را بُکشد، استاندار هم که منتظر چنین فرصتی بود، از این دستور خوشحال شد، او بهانه ای جور کرد و جمعی از بزرگان را که ابن مقفع نیز در میان آن ها بود، نزد خود فرا خواند. پس از مذاکرات لازم، حاضران با اجازه ی وی مجلس را ترک کردند، ولی به ابن مقطع اجازه ی رفتن نداد و دستور داد او را بازداشت کنند.

سفیان به جلّاد خاص دستور داد او را بکشد و در تنور بیندازد. ابن مقفع به التماس افتاد و

تقاضای گذشت می کرد، ولی سفیان اعتنایی نمی کرد و حرف های زشت او را یاد آوری کرد. بدین ترتیب، ابن مقفع به سزای بدزبانی خود رسید. تنبیهی که از یک حرف به ظاهر بی ارزش زبان صادر شد و آثار آن دامن او را گرفت و نابود کرد.(۱)

بله! تمسخر دیگران و دادن لقب های زشت و ناپسند گناهی بزرگ است. خداوند نیز انسان را از به کار بردن القاب زشت، برحذر داشته و اعلام کرده که یکدیگر را به القاب زشت صدا نزنید:« وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ؛(۲) و یکدیگر را با القاب زشت و ناپسند یاد نکنید که پس از ایمان آوردن، نامی که نشان از فسق و فجور دارد بسیار زشت است».

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

زبان کارکردهای مثبت و بسیار زیبا هم دارد، این ما هستیم که می توانیم از آن خوب استفاده کنیم یا بد. مثلا با زبان می توان چه کارهای مثبت و خداپسندانه ای انجام داد؟

پس از شنیدن نظرات و مشارکت دانش آموزان...توبه واستغفار

قرائت قرآن شکر خداوند

صلوات فرستادن

تشکر از پدر و مادر و معلم

مهربانی کردن به پدر و مادر

گفتن حرف حق

نماز خواندن

دفاع از خود

امر به معروف و نهی از منکر

سخن گفتن مؤدبانه و محترمانه

ذکر گفتن

راهنمایی کردن دیگران

و...

ص: ۱۰۰

۱- تربیت فرزند، آیه الله مظاهری، ص۲۶۱؛ گفتار فلسفی، جوان، ج ۲، ص ۲۰.باتصرف فراوان

۲- سوره حجرات، آیه ۱۱.

دوستان عزیز من! حالا ـ من با سه کلمه به شما خواهم گفت که اگر بخواهیم با همین سه کلمه، می توانیم زبان خود را کنترل کنیم.

البته باید خودتان این سه کلمه را از میان جدول زیر کشف کنید.(ا ب ی ق م ی ا)

(ا ن م ق ت ل)

شیوه ی پیدا کردن رمز: ابتدا حرف اول (ا) را نوشته و با رمز۲ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دومین حرف به دست آمده (ی) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۳ حرف که کامل شد، با آنها سه کلمه مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جزء شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود.

سه کلمه مورد نظر: ایمان، قلب، قیامت

کلمه اول: ایمان

ایمان داشتن و خدا را باور داشتن، لازمه اش این است که به دستورهای خدا هم گوش کنیم و از آنها اطاعت کنیم. یعنی انسانی که خداوند را قبول دارد، می داند که بدزبانی، فحش، تمسخر، تحقیر، دروغ و ... گناه است و گناه هم باعث نارضایتی خداوند متعال است، پس برای جلب رضایت پروردگار، باید این گناهان را ترک و زبانش را کنترل کند.

کلمه دوم: قلب

رابطه مستقیمی بین قلب و زبان وجود دارد.

انسانهای بدزبان و دروغگو، هم قلب خودشان خراب و آلوده می شود و هم دیگران نسبت به آنها احساس بدی پیدا می کنند و با زبانی ها و بی ادبی های آنان را تحمل نخواهند کرد. به همین خاطر پیامبر که می فرمود: «لایستقیمُ ایمانُ عبدٍ حتی یَستقیم قَلبُه و لایَستقیمُ قلبُهُ حتی

یَستقیمَ لِسانه؛ هیچ گاه ایمان بنده ای کامل و استوار نمی شود، مگر این که قلب او درست باشد و قلب او راست و درست نمی شود، مگر این که زبانش سالم باشد.(۱)

کلمه سوم: قیامت

انسان بدزبان و کسانی که اهل دروغ، غیبت، تهمت، فحاشی، تمسخر و... هستند، باید بدانند که در روز قیامت، همین اعضا و جوارح انسان به اذن الهی بر ضد آنها شهادت خواهند داد و کارهای بد آنان را بازگو می کنند. قرآن کریم می فرماید: «یَوْمَ تَشْهَدُ عَلَیْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَیْدِیهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا کَانُوا یَعْمَلُونَ ؛ در آن روز زبان ها و دست ها و پاهای شان بر ضدّ آن ها به کارهایی که انجام داده اند، گواهی می دهند».(۲)

دعا و نیایش

خدایا!

زبان را مدافع دین خودت قرار بده!

زبان ما را از بدگوییها و سخنان ناروا پاک کن!

توفیق تلاوت قرآن و ذکر گفتن به ما عنایت کن!

ما را در قیامت شرمنده و رسوا نکن!

ما را نسبت به والدین و بزرگان، مؤدب قرار بده!

رهبر عزیز انقلاب طول عمر با عزت عنایت کن!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

۱- میزان الحکمه، ج۸، ص ۴۹۳.

۲- سوره نور، آیه ۲۴.

متن مطالعاتی

سفارشی از لقمان حکیم

لقمان به پسرش چنین می گوید: «یا بُنَیَّ اِنّی خَدَّمْتُ اَرْبَعَمِأَهَ نَبِیٍ و اخذْتُ مِنْ کَلامِهِمْ أرْبَعَ کلماتٍ، و هِیَ : إذا کُنْتَ فی الصّلوهِ فاحْفَظْ قَلْبَکَ، وَ إذا کُنْتَ عَلَی المائدهِ فَاحفَظْ حلقَکَ، و إذا کُنْتَ فی بَیْتِ الْغَیْرِ فاحْفَظْ عینَک، وإذا کُنْتَ بَیْنَ الخَلقِ فاحْفَظْ لِسانَکَ؛ای پسرجان! من چهارصد پیامبر را خدمت کردم، و از گفتار آنها چهار سخن را برگزیدم:

۱. هنگامی که در نماز هستی، حضور قلبت را حفظ کن.

۲. هنگامی که در کنار سفره نشستی گلویت را(از مال حرام) حفظ کن.

۳- هنگامی که به خانه دیگری رفتی، چشم خود را (از نگاه به نامحرم) حفظ کن.

۴- و هنگامی که بین انسان ها رفتی، زبانت را حفظ کن».(۱)

.

ضرب المثلهای زبان

با زبان خوش، مار از لانه بیرون می آید.

زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد.

زبان گوشت است، به هر طرف که بچرخانی می چرخه.

۱- المواعظ العددیه، ص ۱۴۲.

زخم زبان از زخم شمشیر بدتره.

اسلواکی: تا وقتی که« زبان» زنده است «ملت» نمرده. چینی : قلم زبان باید در جوهر دل فرو برده شود.

یونانی: زبان استخوان ندارد، ولی استخوان شکن است.. ایرلندی: اگر چه زبان استخوان ندارد، ولی می تواند سرهای زیادی را بشکند. (۱)

۱- نک: دائره المعارف ضرب المثل های جهان، صص۳۳۷-۳۴۰.

درس نهم: آب و نان

اشاره

به نام خدا، خالق آسمان

به نام خدا، خالق این

به نام خدا، رازق آب ونان

به نام خدایی که هست مهربان

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه، پس از سـلام و احوالپرسـی، بـا همخوانی بـا دانش آموزان، بستر ایجاد ارتباط با مخاطب و زمینه تبین محتوا فراهم می گردد.

بچه های خوب سلام!

حالتان خوب است؟ سرحال و شاداب هستید؟

الحمدلله، امیدوارم همیشه سرحال و سرزنده باشید؟

بچه های گل و نازنین! هر کاری را با چه شروع می کنیم؟ بله، با نام و یاد خدا

من هم در ابتدای برنامه شعری را می خوانم و شما با پاسخ «بسم الله» مرا همراهی کنید.(۱)

نام خدا بسم الله

ص: ۱۰۵

۱- مبلغ گرامی، شما شعر را می خوانید و دانش آموزان با «بسم الله »شما را همراهی خواهند کرد.

مشکل گشا بسم الله

اول کار بسم الله

وقت غذا بسم الله

موقع خواب بسم الله

گفتار ما

بسم الله

در هر کجا بسم الله

یک بار دیگر همه با هم، یک صدا می گوییم: «بسم الله الرحمن الرحیم»: به نام خداوند بخشنده مهربان

حالا یک معما: آن چیست که همه موجودات به آن نیاز دارند؟ آفرین بر شما، بله آب

حالا هر کدامتان یک قلم بردارید و در دفترتان یک لیوان آب که در کنارش ساقه ای از گندم است را نقاشی کنید.(۱)

تذکر: مبلغ گرامی می تواند همزمان از یکی دو نفر از دانش آموزان بخواهد این تصویر را روی تابلو بکشند.

ص: ۱۰۶

۱- از دانش آموزان بخواهید لیوان آب و ساقه گندم را نقاشی کنند. البته شما هم روی تابلو این تصاویر را نقاشی کنید.

تبیین متن و محتوا

بله دوستان! بیشتر کره زمین یعنی دو سوم آن از آب تشکیل شده است. دو سوم بدن ما انسان ها هم از آب تشکیل شده است. همان طوری که تمام موجودات و گیاهان به آب نیاز دارنـد، بـدن ما نیز به آب نیاز دارد. البته غیر از آب، بـدن ما به خوردنی های دیگری هم نیاز دارد که یکی از آنها همیشه در سفره های ما پیدا می شود. آن چیست؟

بله، «نان» . حالا بگویید ببینم:(۱)

آب از چیه؟ از باران

نان از چیه؟ از گندم

گندم کجاست؟ تو صحرا

صحرا کجاست؟ تو روستا

کی می کاره؟ روستایی

کی می پزه؟ نانوانی

کی می خره؟ بابایم

کی خالقه؟ خدایم

بله، خالق همهٔ این نعمت های زیبا خدای مهربان است. خدایی که چنین نعمت هایی را برای ما آفریده، وظایفی برای ما تعیین کرده است.

در حدیثی پیغمبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چنین فرموده است:

«خدا از بنده ای راضی می شود که خواندنی ها را بخورد و نوشیدنی ها را هم بنوشد ..... »

برای این که با ادامه کلام پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آشنا شویم، باید جدول زیر را حل کنیم.

۱- شعر را به گونه ای بخوانید که مصرع های دوم را بچه ها پاسخ دهند.

سوال ها:

۱.خالق جهان آفرینش کیست؟خدا(۱، ۱۵و ۱۳)

۲. به سپاسگزاری در مقابل نعمت های خدا چه گفته می شود؟ شکر (۶، ۹ و ۱۰)

۳. نام هر چیزی که راحت باشد و دشوار نباشد، چیست؟ آسان(۵ ، ۱۱، ۷ و ۸)

۴. خدای دروغین را چه می گویند؟بت (۱۶ و ۱۴)

۵. به عضوی که وظیفه اش رساندن هوا به شش ها است؟ چه می گویند؟ نای (۱۲، ۱۷ و ۳)

۶ . برای ورود به خانه را چه می گویند ؟در (۴و ۲)

ص: ۱۰۸

شیوه کشف پیام:

برای این که پیام جدول را به دست آوریم، حرف خانه اول را می نو یسیم و سه تا سه تا می شماریم تا پیام به دست آید. از حالا یک دقیقه فرصت دارید تا ادامه کلام پیامبر را از جدول حدس بزنید.(۱)

بله، پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: «خدا از بنده ای راضی می شود که خوردنی ها را بخورد و نوشیدنی ها را بنوشد و خدا را بر آن ستایش کند.»(۲)

فهمیدیم وقت خوردن و آشامیدن شکر خدا را به جا آوریم.

پیام های کاربردی تربیتی

آیا می دانید آداب خوردن و آشامیدن چیست ؟(۳) بله، خوردن و آشامیدن آدابی دارد.

به جمله هایی که روی تابلو می نویسم توجه کنید:

۱.در آغاز بر زبان آوردن..... .

۲. خوب..... غذا.

۳. کم..... کردن به صورت دیگران

۴. شستن .....

۵. لقمه را..... گرفتن.

۶. هنگام غذا خوردن از..... بپرهیزیم.

۷. در پایان غذا خوردن..... خدا را به جا آوردن و در پایان آب نوشیدنی، ..... فرستادن. بر امام حسین(علیه السّلام) .

ص: ۱۰۹

۱- فرصت لازم برای حل جدول و به دست آورن پیام به دانش آموزان بدهید.

۲- أن الله لیرضی عن العبد أن یاکل الاکله فیحمده علیها او یشرب الشربه، فیحمده علیها». (نهج الفصاحه، ص ۱۶۱).

۳- پس از شنیدن دیدگاه دانش آموزان مطلب را ادامه دهید.

حالا جاهای خالی را به کمک کلمه هایی که درون کارت ها نوشته ام و به شما نشان می دهم، تکمیل نمایید.(۱)

۱. در آغاز بر زبان آوردن نام خدا، یعنی گفتن بسم الله الرحمن الرحیم؛ اولین وظیفه ای است که هر مسلمان بر عهده دارد.

۲. خوب جویدن غذا

همه می دانیم که وقتی غذا را خوب می جویم به راحتی در بدن هضم می شود و به بدن ما انرژی لازم را می بخشد.

۳. کم نگاه کردن به صورت دیگران .

هنگام خوردن غذا، حواسمان فقط به غذا خوردن خودمان باشد و به چهرهٔ دیگران نگاه نکنیم.

۴. شستن دست ها.

قبل از غذا دست های خود را بشوییم، چون ممکن است پس از بازی، با کار و تلاش با دست آلوده سر سفره بنشینیم و میکروب ها از دست آلوده ما وارد بدنمان شوند و ما را دچار بیماری کنند.

۵. لقمه را کوچک گرفتن.(۲)

یکی دیگر از وظایف ما این است که لقمه هایمان را کوچک انتخاب کنیم و به قول معروف بر اساس ظرفیت دهانمان لقمه بگیریم، تا هم نشانهٔ ادب باشد و هم غذا روی لباسمان نریزد.

۶. هنگام غذا خوردن از پُرخوری بپرهیزیم.

۷. در پایان غذا خوردن شکر خدا را بجا آوردن و در پایان آب نوشیدن، فرستادن سلام بر امام حسین (علیه السّلام).

بچه های نازنین باید همیشه به یاد داشته باشیم و فراموش نکنیم، تمام نعمت هایی که داریم خداوند مهربان به ما عنایت کرده است. پس لازم است بعد از خوردن غذا از خدا تشکر کنیم و

۱- می توان به جای اینکه کلمات را روی کارت بنویسیم، روی تابلو بنویسیم و یا از خود بچه ها بپرسیم تا جاهای خالی را پر کنند.

۲- برگرفته از بحارالأنوار، ج ۶۶، ص ۳۸۳ و....

برای تشکر کردن، بگوییم « الحمد لله » و موقع نوشیدن آب هم سلام بر امام حسین (علیه السّلام) را فراموش نکنیم.

یکی دیگر از چیزهایی که باید به یاد داشته باشیم و برای سلامتی لازم است این است که: باید قبل از سیر شدن کامل، دست از غذا بکشیم.

حالا بچه های خویم، به این شعر خوب گوش کنید و بگویید در شعر نام چه نوشیدنی و غذایی آمده است.

گاوه می گه آی بچه ها

من که می دم شیر به شما

خوب می دونید که من کی ام

این همه خوشحال از چی ام

علف که خوردم شیر می شه

ماست و کره و پنیر می شه

من بچه ها را رو دوست دارم

برایشان شیر می آرم

هر روز به آن ها شیر می دم

شیر زیاد می دم نه کم

حالا کدام یک از شما می تواند نام خوردنی ها و یا نوشیدنی های مفیدی که در شعر آمده است را بگوید؟ بله، شیر، ماست، کره، پنیر.

همان طوری که بدن ما به آب و غذا احتیاج دارد به خوردنی ها و نوشیدنی های دیگری هم نیاز دارد.

یکی از آن ها شیر است که از حیوانات خوب و مهربانی، مثل گوسفند و گاو می گیریم تا بدنی نیرومند با استخوان های محکم داشته باشیم. علاوه بر آن دندان هایمان هیچ گاه دچار پوسیدگی نشوند..

نه تنها از شیر، بلکه از گوشت گاو و گوسفند هم استفاده می کنیم

مسابقه پایانی

خیلی خوب، نوبت مسابقه رسید.

چه کسانی حاضر هستند من را در این مسابقه یاری کنند؟(۱)

ص: ۱۱۱

۱- مبلغ گرامی دو نفر از دانش آموزان را برای اجرای نمایش آماده می نماید و چگونگی نمایش را به شرکت کنندگان می گوید، به طوری که دانش آموزان دیگر متوجه نشوند.

من دو عدد سیب را از قبل آماده کرده ام. هر کدام(۱) را به یکی از دوستان شرکت کننده می دهم تا آن ها نمایش کوتاهی اجرا کنند. شما با توجه به حرکت های نمایشی دوستانتان، بگویید هر کدام چه کاری را انجام دادند.

احسنت، نفر اول سیب را شست و سپس آن را خورد، ولی نفر دوم بدون شستن سیب، آن را خورد، کار کدام بهتر است و باید ما هم یاد بگیریم و آن را رعایت کنیم ؟ بله، بهتر است میوه را پیش از خوردن بشوییم.

حالا نوبت نمایش دوم است.(۲)

احسنت، نفر اول بعد از غذا برای سلامتی دندان هایش مسواک زد، اما نفر دوم این کار را انجام نداد.

دعا و نیایش

خیلی خوب! با تشکر از دوستان شما، برنامه را با چند دعا به پایان می بریم.

خدایا!

راه شکرگذاری نعمت های خود را به ما بیاموز !

غذاهای پاک و پاکیزه به ما عنایت بفرما!

ما را قدردان نعمتهای فراوان خودت قرار بده!

رهبر عزیز انقلاب را طول عمر با عزت عنایت بفرما!

چشم ما را به جمال ولی عصر (عج) روشن بفرما.

آمین

ص: ۱۱۲

۱- یک نفر حالت شستن سیب و بعد خوردن آن را نشان دهد و نفر دیگر بدان شستن، حالت خوردن سیب را نمایش دهد.
۲- یک نفر غذا خوردن و بعد مسواک زدن را به نمایش می دهد و نفر دیگر خوردن غذا و مسواک نزدن را نشان می دهد.

درس دهم:امانتداری

اشاره

آواز پرنده وقت پرواز، سلام

پیغام شکوفه ای که شد باز،

آغاز تمام کارها نام تو است

ای نام تو بهترین سرآغاز، سلام(۱)

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی پس از سـلام و احوالپرسـی، با اسـتفاده از روش ابهام، بستر تبیین بحث جلسه را فراهم می کند.

سلام به گرمی وجود همه شما دوستان خوبم. امیدوارم سالم و سرحال، آماده اجرای برنامه امروز باشید.

دوسـتان من! مطمئن هسـتم که شـما بچه های زرنگ و باهوشـی هستید، پس حتماً می توانید حدس هم بزنید که من امروز می خواهم در مورد چه موضوعی با شما گفتگو کنم.

تا شما یک صلوات بلند می فرستید من موضوع را برایتان در تابلو می نویسم.

ص: ۱۱۳

۱- مبلغ گرامی باید با خواندن شعر، توجه دانش آموزان را به بلند سلام گفتن جلب نماید.

تذکر: بعد از رسم شکل دایره ها، مبلغ گرامی از دانش آموزان می خواهد حدس بزنند که موضوع گفتگو امروز چیست و بعد با راهنمایی کردن در مرحله بعد، حروف کلمه امانت را از بیرون دایره ها به هم متصل کرده و بحث را ادامه می دهد.

امانت

آفرین بچه ها! موضوع گفتگوی امروزمان در مورد امانت است، حتماً می دانید که امانت وظیفه ای ای است که خداوند برای همه ما نسبت به حقوق دیگران قرار داده است.

حالا چه کسی می تواند برای ما امانت را توضیح دهید.(۱)

ص: ۱۱۴

۱- مبلغ گرامی به جهت فعال کردن فضای کالاس لازم است گفتگوهای دو طرفه را با دانش آموزان افزایش دهید.

کشف راز دایره ها

خب دوستان حتماً کنجکاوید که بفهمید دایره های داخل کلمه امانت برای چیست؟

حالا همراه هم باید دایره ها را کشف کنیم. آماده اید با هم برویم سراغ سؤال ها تا به راز امانت برسیم.

تذکر: اول جواب هر سؤال را داخل دایره مربوط به آن قرار می دهیم و در آخر حروف را به هم وصل می کنیم. (جواب راز را نباید تا آخر پاسخ به سؤالها اعلام شود).

۱. نام امام اول ما شیعیان چیست؟علی(علیه السّلام)

۲. سوره سه حرفی به معنای شب؟لیل

۳. گل خوشبو به رنگ سفید یا زرد یا کبود، معروف به گل حضرت فاطمه زهرا (علیهاالسّلام)؟یاس

۴. شهری در ایران، که سوغات معروف آن زیره و پسته و خرماست؟ کرمان

۵. فصلی که آغاز سرسبزی بازشدن شکوفه هاست؟بهار

۶. عملکردی که در مدرسه با رعایت آن ادب و نزاکت اجتماعی خود را نشان می دهیم ؟ انضباط

۷. نام یک بازی دخترانه؟لی لی

۸. نام سرزمین و وطن ماست؟ایران

۹. نام یکی از پیامبران اولوالعزم که از معجزات او عصا و ید بیضاء می باشد؟ موسی

۱۰. اولین جانشین پیامبر (ص)، چه کسی بود؟امام علی (ع)

۱۱. دومین اصل از اصول دین؟نبوت

۱۲- پیامبری که بر قوم عاد مبعوث شد ؟ هود

پاسخ: «ع ل ی ک ب ال ا م ا ن ه= علیک بالأمانه» .

امام علی (علیه السّلام) فرمودند: «بر شما باد به امانتداری»

ص: ۱۱۵

شعر:

مامانم داده یادم

یعنی بَده که آدم

بگیره یه امانت

اما کنه خیانت

مواظبش نباشه

مراقبش نباشه

یه وقت خرابش کنه

یا اینکه آبش کنه

مگر نگفت امامت

علیک بالأمانه

تبیین متن و محتوا

دوستان من! اگر خدای نکرده ما نسبت به نگه داشتن امانت بی توجه باشیم، انگار نسبت به گفتار اماممان بی توجه هستیم.

آیا کسی هست که دوست داشته باشد امامش را ناراحت کند؟ یا خدای ناکرده دل امامش را بشکند؟ پس همه ما نسبت به آنچه که بر عهده ماست مسئول هستیم.

الأن ممکن است که مثلاً آقا محمد که تازه از مسافرت برگشته و از درس ها عقب مانده است، از دوستش آقا جواد دفترش را برای چند روز قرض بگیرد و این خوب نیست که نسبت به دفتر دوستش بی توجه باشد. مثلاً ـ با بی توجهی و سهل انگار رویش آب بریزد، غذا بریزد، با دستان کثیف آن را ورق بزند، یا بدون اجازه با خودکار و مداد در دفتر چیزی بنویسد یا در آن علامت گذاری کند!

همانطوری که با وسایلمان را دوست داریم و برای آن ها ارزش قائل هستیم، باید برای وسایل دیگران هم ارزش قائل باشیم.

مگر معصومین (علیهم السّلام) نفرموده اند. آنچه را برای خود می پسندی برای دیگران هم بپسند و آنچه را برای خود نمی پسندی برای دیگران هم نپسند.

بچه ها! آیا ما نسبت به اموال یکدیگر که گاهی آن ها را به امانت می گیریم مراقب هستیم؟ یا نسبت به مسئولینی که به ما سپرده می شود امانتدار هستیم؟ یا اگر چیزی را پیدا کردیم تا وقتی که

ص: ۱۱۶

صاحبش پیدا شود آیا مراقب آن هستیم که آسیبی به آن وارد نشود؟ آیا نسبت به آبروی دیگران که حفظ آن امانتی بزرگ بر گردن ما است توجهی داریم یا نه؟

پس دوستان من، لازم است اول با امانت آشنا شویم و بعد وظایف خود را نسبت به آن بدانیم. تا خدای نکرده گول شیطان را نخوریم و ایمان مان را از دست ندهیم.

انواع امانت

اشاره

انواع امانت: نعمت سلامتی، مال و ثروت، امامان و فرزندان آنها، انقلاب.(۱)

انقلاب

امامان و فرزندان آنها

مال و ثروت

نعمت سلامتی

بچه های، خیلی ها فکر می کنند که امانت فقط در حفظ و نگهداری از مال و اموال دیگران است، که البته این هم درست است، ولی دوستان خوبم، امانت در زمینه های دیگری هم وجود دارد که نمونه هایی از آن را برایتان ذکر می کنم.

الف) نعمت سلامتی

همین چشم و زبان و دل و فکر و دست و پا و ... همه اینها امانت های الهی هستند. خداوند آنها را به ما امانت داده است و روزی از ما پس می گیرد و اگر ما نسبت به این امانت های الهی غافل و بی توجه باشیم، یا در راههای نادرست از آنها استفاده کنیم، همین امانت ها فردای قیامت در پیشگاه خداوند از دست ما شکایت خواهند کرد.

به خاطر همین است که خداوند در سوره بقره آیه ۱۸۷ می فرمایند: « أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ »، یعنی خداوند می دانستند که انسان ها به خودشان خیانت می کنند.

۱- مبلغ محترم می تواند بحث انواع امانت را در قالب کارت برای دانش آموزان اجرا کند.

خیانت کردن انسان به خودش چه موقعی است؟ اگر ما نسبت به یک مالی که دیگران نزد ما سپرده اند خیانت کنیم، صاحب مال با ما چگونه برخورد می کند ؟

حال اگر نسبت به وجود خودمان که صدها درجه از مال و اموال بالاتر و مهمتر است غافل باشیم، مطمئناً در محضر خداوند باید پاسخگو باشیم.

واجبات الهی مثل نماز و روزه و...

نوع دیگر امانت که جزء وظایف دینی ماست، انجام تکالیفی است که خداوند بر ما واجب کرده است. واجباتی مثل نماز و روزه ...

ب) مال و ثروت سپرده شده

انسان نسبت به اموال دیگران باید همانگونه توجه داشته باشد که نسبت به مال خود توجه دارد. همانطور که امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: «اگر قاتل حضرت علی(علیه السّلام) شمشیر خود را به رسم امانت به من بسپارد و من بپذیرم، امانت را به او سالم تحویل خواهم داد».(۱)

ما هم باید اگر چیزی از کسی امانت گرفتیم، صحیح و سالم آن را برگردانیم. چون بعضی ها هستند که وقتی پول یا جنسی را امانت می گیرند، فوراً برایش نقشه می کشند که چطور از آن استفاده کنند؟

گنده و تپل شده

قلک برادرم

از مال و فکر بد

باز پر شده سرم

می شود از آن کشید

چند دانه اسکناس

کیک و بستنی خرید

ساندویچ و کلاس

توپ می شود خرید

رنگ رنگ و راه راه

وای! خسته ام از این

فکرهای اشتباه

ص: ۱۱۸

۱- نک: تفسیر نمونه ، ج۳، ص ۵۴۹.

ای خیال های بد

درد می کند سرم

پیش من امانت است

قلک برادرم

ج) امامان و امامزادگان

یکی دیگر از چیزهایی که می توانیم از آنها به عنوان امانت یاد کنیم،(۱) وجود حرم امامان و امامزادگان و حضور آنان در نقاط مختلف کشور است که وظیفه داریم قدردان آنها باشیم و با حضور همیشگی در حرمها و برسر مزار و زیارت آنان و نیز مراقبت از شأن و کرامت آن بزرگواران و احترام همه جانبه به ایشان، این امانتی که در خاک کشور ما به ایرانیان و شیعیان واگذار شده را به بهترین وجه ممکن مراقبت کنیم.

د) انقلاب

آخرین نوع امانت، امانتی است که از طرف امام خمینی و شهدا به ما رسیده است و آن امانت، انقلاب اسلامی و آرمانهایی است که به خاطر آن این همه شهید، اسیر، جانباز و مجروح دادیم و ما امروزه وظیفه داریم به سهم خودمان، از این امانت مراقبت و دفاع کنیم، مثل شرکت در راهپیماییها، حمایت از رهبر و دعا برای سلامتی ایشان، خوب درس خواندن برای اینکه در ساخت آینده موفق نقش داشته باشیم و...

۱- موید این سخن، فرمایش پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)است که فرمود: إِنِّی تَارِکٌ فِیکُمُ الثَّقَلَیْنِ مَا إِنْ تَمَسَّکْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا، کِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِی؛ أَهْلَ بَیْتِی وَ إِنَّهُمَا لَنْ یَفْتَرِقَا حَتَّی یَرِدَا عَلَیَّ الْحَوْضَ مَا إِنْ تَمَسَّکْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا »من در میان شما دو چیز گرانبها می گذارم، کتاب خدا و عترتم: اهل بیتم، و این دو از هم جدا نمی شوند؛ تا اینکه در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند، تا زمانی که به این دو چنگ زده اید گمراه نمی شوید.» اکمال الدین، شیخ صدوق، انتشارات اسلامیه، ، ج ۱ ص ۶۴: الطبرانی، المعجم الکبیر دار احیاء التراث العربی، ج۵، ص ۱۵۴.

پیام های کاربردی تربیتی

حالا ـ به جهت اینکه با احکام امانتداری هم آشنا بشویم، هر کاری که من می گویم اگر ممنوع بود شما بگویید: (ای ممنوع آی ممنوع) و هر کار جایز را بگو یید(آی جایزه ای جایزه)

می شود امانت را پاره کرد با کثیف نمود؟ آی ممنوع آی ممنوع

می شود امانت را به دیگری امانت داد؟آی ممنوع آی ممنوع

استفاده از امانت در حضور صاحبش درست است؟ آی ممنوع آی ممنوع

اگر چیزی را پیدا کردیم می توانیم برای خودمان برداریم؟ آی ممنوع آی ممنوع

می توانیم چیزی را که پیدا کردیم باز کنیم تا ببینیم داخل آن چیست تا راحت تر صاحب آن را پیدا کنیم؟

ای جایزه ای جایزه

دعا و نیایش

خدایا! به ما توفیق عطا فرما تا امانتدار راستین برای نعمتهایت باشیم!

ما را قدردان امنیت و سلامتی که به ما روزی فر مودی قرار بده!

ما را قدردان نعمت انقلاب اسلامی قرار یده!

رهبر عزیز انقلاب حفظ و حمایت بفرما!

ما را از سربازان مخلص آقا امام زمان (عج) قرار بده.

آمین

ص: ۱۲۰

متن مطالعاتی اهمیت و فضیلت امانتداری

اشاره

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا»؛ خداوند به شما فرمان می دهد که امانت ها را به صاحبان آنها بدهید».(۱)

و می فرماید: «فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِی اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ »؛ اگر کسی از شما به دیگری امانتی سپرد، شخص امین باید آن ودیعه را به صاحبش برگرداند و از خداوندی که پروردگار اوست، پروا کند!»(۲)

روایات نیز بر عظمت و جایگاه امانتداری تأکید دارند و از آن به عنوان معیار دینداری نام برده اند. امام صادق(علیه السّلام) نقل شده که فرمود: «لَا تَنْظُرُوا إِلَى طُولِ رُكُوعِ اَلرَّجُلِ وَ سُجُودِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ شَیْءٌ اِعْتَادَهُ فَلَوْ تَرَكَهُ اِسْتَوْحَشَ لِذَلِكَ وَ لَكِنِ اُنْظُرُوا إِلَى صِدْقِ حَدِيثِهِ وَ أَدَاءِ أَمَانَتِهِ.؛ (تنها) نگاه به رکوع و سجود طولانی افراد نکنید، زیرا ممکن است عادتی برای آنها شده باشد که از ترک آن ناراحت شوند، ولی نگاه به راستگویی در سخن و اداء امانت آنها کنید» .(۳)

این ویژگی و خصلت، در همه پیامبران الهی وجود داشته است، همانگونه که امام صادق (علیه السّلام)

۱- سوره نساء ، آیه ۵۸.

۲- سوره بقره، آیه ۲۸۳.

۳- کافی، ج ۲، ص۱۰۴، ح ۲.

فرمودند: « إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيّاً إِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَ أَدَاءِ الْأَمَانَهِ إِلَى الْبَرِّ وَ الْفَاجِرِ؛ خداوند هیچ پیامبری را برنینگیخته، جز به راستگویی و ادای امانت به نیکوکار و بدکار ».(۱)

امیر مومنان (علیه السّلام) فرمود: سوگند می خورم که لحظه ای قبل از وفات پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) سه بار از او شنیدم که فرمود: «یا ابا الْحَسَنِ ادِّ الْامانَهَ الی البِرِّ وَالْفاجِرِ فیما قَلَّ وَجَلَّ حتَّی فی الخَیطِ وَالْمِخْیطِ؛ ای ابالحسن! امانت را به نیکوکار و بدکار پس بده، کم باشد یا زیاد، حتّی نخ و سوزن».(۲)

حضرت صادق (علیه السّلام) همچنین به یکی از دوستان خود چنین فرمود: إنّ ضارِبَ علیٍّ بالسّیفِ و قاتِلَهُ لوِ ائْتَمَنَنی و اسْتَنْصَحَنی و اسْتَشارَنی ثُمّ قَبِلتُ ذلکَ مِنهُ لَأَدَّیتُ إلَیهِ الأمانهَ؛ اگر قاتل علی (علیه السّلام) امانتی پیش من می گذاشت و یا از من نصیحتی می خواست و یا با من مشورتی می کرد و من آمادگی خود را برای این امور اعلام می داشتم، قطعاً حق امانت را ادا می نمودم ».(۳)

و امام باقر (علیه السّلام) می فرماید:« از خداوند اجازه ترک سه چیز را به هیچ کس نداده: یکی رد امانت (به صاحبش) می باشد چه نیکوکار باشد چه بدکار...» (۴).

آثار امانتداری

خشنودی و رضایت خداوند

اگر می خواهیم نزد خداوند محبوبیت پیدا کنیم، باید نسبت به امانتی که بر عهده ما قرار داده شده است، کوشا باشیم و کوتاهی نکنیم. امیر مؤمنان علی (علیه السّلام) فرمود: :«إذا أحَبَّ اللهُ عَبداً حَبَّبَ إلَیهِ الأَمانَهَ؛ هرگاه خدا بنده ای را دوست داشته باشد، امانت داری را در نظر او دوست داشتنی می کند. »بنابراین هرکس که امین و امانتدار است دوست و محبوب خداست» (۵).

۱- الکافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۱.

۲- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۷۵.

۳- نک: تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۵۴۹ .

۴- مشکاه الأنوار طبرسی، ج ۳، ص ۱۴۲.

۵- غرر الحکم، عبدالواحد آمدی، نشر دفتر تبلیغات،۱۳۶۶ ش ، ج ۳، ص ۱۴۰.

رفاه و گشایش اقتصادی

از دیگر آثار امانت داری، فراوانی رزق وروزی و پر برکت بودن آن است. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اَلْأَمَانَهُ تَجْلِبُ اَلرِّزْقَ؛ امانت داری موجب جلب روزی است.»(۱) و در حدیث دیگری امانت داری را موجب ثروتمند می داند: «اَلأَمَانَهُ تَجْلِبُ الْغِنی؛

: امانت داری بی نیاری را به همراه دارد.»(۲)

در مقابل، خیانت و نادرستی، فقر آور و موجب ذلت است. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اَلْخِیَانَهُ تَجْلِبُ اَلْفَقْرَ.؛ خیانت، فقر و فلاکت به همراه دارد.» (۳)

شخصی به امام صادق (علیه السّلام) عرض کرد: زنی در مدینه در آرایش بانوان و دختران اشتغال دارد و ما کسی را مثل او سراغ نداریم که رزق و روزی از هر سو برایش ریزان باشد. امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «اِنَّها صَدَقَتِ الْحَدیثَ وَ اَدَّتِ الاَمانَهَ وَ ذلِک یجْلِبُ الرِّزْقَ؛ و راست می گوید و امانتدار است و این سبب فراوانی روزی است. »(۴)

داستان

در شهر مکه جوانی فقیر زندگی می کرد و همسر خیلی خوبی داشت. یک روز هنگام بازگشت از مسجد الحرام، در راه کیسه ای پیدا کرد. وقتی کیسه را باز کرد، دید هزار دینار طلا داخل کیسه است. خوشحال رفت و ماجرا را برای همسرش تعریف کرد.

همسرش به او گفت: این لقمه حرام است، باید آن را به همانجا که پیدا کردی ببری و اعلام کنی، شایاد صاحبش پیدا می شود.

جوان از خانه بیرون آمد وقتی به جایی رسید که کیسه طلا را پیدا کرده بود. شنید مردی صدا می زند: چه کسی کیسه طلایی را پیدا کرده که هزار دینار داخلش است؟

۱- کافی، ج ۵ ص ۱۳۳.

۲- قرب الأسناد، آبی العباس حمیری، ص ۵۵ .

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۹، ص ۶۸.

۴- پیشین.

جوان جلو رفت و گفت: من این کیسه را پیدا کردم، این کیسه مال تو است، طلاهایت را بگیر!

مرد کیسه را گرفت و شمرد، دید بله درست است دوباره پول ها را به جوان برگرداند و گفت: مال خودت باشد، با من به منزل بیا، کاری با تو دارم.

بعد جوان را به خانه خودش برد تا کیسه دیگر که در هر کدام از آنها هزار دینار زر سرخ بود به اور داد و گفت: همه این پول ها مال تو باشد!

جوان که واقعاً تعجب زده شده بود، گفت: مرا مسخره می کنی؟

مرد گفت: به خدا قسم که تو را مسخره نمی کنم. ماجرا از این قرار است که من قصد داشتم مکه مشرف شوم، یکی از اقوام این طلاها را به من داد و گفت: اینها را با خودت به مکه ببر و یک کیسه آن را در محل عبور بینداز، بعدش فریاد کن چه کسی این کیسه را پیدا کرده؟

اگر کسی آمد و گفت من برداشتم! این کیسه دیگر را هم به او بده، چون او فرد أمین این روزگار است. هم خودش از این ما می خورد و هم به دیگران می دهد .... جوان پول ها را به خانه آورد به دلیل امانتداری و صداقت، از خوبان روزگار شد.

امنیت و آسایش اجتماعی

رسول گرامی اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مورد این ره آورد اجتماعی امانت داری در جامعه می فرماید: « لا تَزَالُ أُمَّتِی بِخَیْرٍ مَا لَمْ یَتَخَاوَنُوا وَ أَدَّوُا الامَانَهَ ؛ پیوسته امت من در خوشی و راحتی خواهند بود، مادامی که به همدیگر خیانت نورزند و امانتها را ادا کنند.»(۱)

امام کاظم (علیه السّلام) این دستاورد را برای تمام ساکنان زمین پیش بینی نموده و سعادت و خوشبختی آنان را در امانت داری در عمل به حق می داند. آن حضرت در روایتی حکیمانه می فرماید: «اَهْلُ الاَرْضِ بِخَیرٍ ما یخافُونَ وَادُّوا الاَمانَهَ وَ عَمِلُوا بِالْحَقِّ؛ : اهل کره خاکی، زندگی خوش و نیکویی خواهند

۱- وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی، ج ۹، ص ۲۵.

داشت، اگر[از گناه کردن] بترسند و امانت داری پیشه کنند و به حق عمل نمایند.» (۱)

جلب اعتماد و اطمینان مردم

طبیعی است که همه ما دوست داریم که اشیاء با ارزش ویا گرانبهای خود را نزد کسی که مورد اطمینان ما باشد به امانت بگذاریم. پس ما با امانتداری، اعتماد دیگران را نسبت به خود جلب می کنیم و در نزد آن ها آمین خواهیم شد. همانطوری که پیامبر ما در دوران جوانی، امین مردم حساب می شد، آن هم مردمی که غالباً جاهل و بی تمدن بودند.

بنابراین، شخص امین با عملکرد شایسته خویش، اعتماد عمومی را به خود جلب می کند و مردم در موارد مهمی از زندگی به او اطمینان کرده، داراییهای خود را به او می سپارند.

امام صادق (علیه السّلام) به عبد الرحمن بن سیابه فرمود: آیا به تو سفارشی ارزنده داشته باشم؟ او گفت: آری یابن رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) امام فرمود: «عَلَیْکَ بِصِدْقِ اَلْحَدِیثِ وَ أَدَاءِ اَلْأَمَانَهِ تُشْرِکُ اَلنَّاسَ فِی أَمْوَالِهِمْ هَکَذَا ؛ بر تو باد راستگویی و اداء امانت که در این صورت شریک مال مردم خواهی بود. [پس امام دو انگشت خود را به هم چسبانیده و فرمود مثل این.»(۲)

رستگاری دنیا و آخرت

حضرت لقمان در میان نصایحی که به فرزندش دارد، می فرماید: «یا بُنیَّ ، أدِّ الأمانهَ تَسلَمْ لکَ دُنیاکَ وآخِرتُکَ ؛ فرزندم امانت را ادا کن تا دنیا و آخرت تو سالم بماند. و در دو جهان رستگار شوی». (۳)

۱- همان ، ج ۱۹، ص ۷۰.

۲- همان ، ج ۱۹، ص ۶۹.

۳- معانی الاخبار، شیخ صدوق، ص ۲۵۳.

درس یازدهم: چند پله بالاتر

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتدای جلسه، پس از سـلام و احوالپرسـی، چند سؤال از دانش آموزان پرسـیده می شود تا زمینه دستیابی به موضوع جلسه فراهم گردد.

کلمه ای دو حرفی برای هنگام عصبانیت و لج (وقتی لجمان در می آید چه می گوییم)؟ اه تو فشار جمعیت معمولاً این جوری می شویم :له

موشها در آن گیر می افتند؟ تله

طبقات نردبان؟ پله

عروس خانمها سر سفره عقد می گویند؟بله

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! همه ما در زندگی در پاسخ خیلی از سؤالها می گوییم بله! خیلی از موارد هم می گوییم نه!

بستگی به سود و ضرر آن دارد، گاهی بله گفتن گران تمام می شود، لذا بعضی از بچه های نه

ص: ۱۲۷

چندان خوب، وقتی مشغول بازی هستند، یا اینکه صدای مادرشان را می شنوند، ولی جواب نمی دهند، چون می ترسند بازی را از دست بدهند و مجبور شوند به دنبال کاری بروند.

البته این پاسخ ندادن هم ممکن است برای ما گران تمام شود، وقتی پدر یا مادر متوجه شوند شنیده ایم و به روی مبارکه خودمان نیاورده ایم.

در هر حال، گذشته از شوخی و خنده بچه های عزیز! ما دو نوع بله داریم:

بله ای که تله است

بله ای که پله است

یعنی چی؟ یعنی بعضی جاها وقتی بگوییم بله، در تله می افتیم و گرفتار می شویم و بعضی جاها بله گفتن، پله ای می شود برای صعود و موفقیت.

کجاها پله است و کجاها تله؟

الف. بله نوع اول: بله های تله و گرفتاری

یک: بله به شیطان

اشاره

همیشه انجام کار زشت و ارتکاب گناه، در اولین بار آن خیلی سخت است، ولی وقتی شیطان اولین «بله» را از آنان می گیرد، انسان در دفعات بعدی، خیلی راحت به او سواری می دهد و گاه تا آنجا پیش می رود که دست آموز شیطان می شود و چنان به گناه عادت می کند که با یک اشاره شیطان، برای مدت ها نیاز به شارژ و جدید شیطان ندارد.

راهکار خلاصی از دست شیطان

حالا چطور می توانیم از دست شیطان خلاص شویم و به وسوسه هایش «نه» بگوییم؟

جواب خیلی ساده است؛ وقتی ناخود آگاه دست شما به سیم برق لخت برخورد می کند، یا ناخواسته ظرف داغ را از روی شعله بر می دارید، چه می کنید ؟ آفرین! خیلی زود حساب کار

دستان می آید و فوری دست خود را می کشید.

برای برخورد یا شیطان و جواب رد دادن به او نیز همین کار را بکنید؛ یعنی شیطان وقتی قصد فریب شما را داشت... جواب را خودتان از میان این کلمات پراکنده پیدا کنید.

تذکر: مبلغ گرامی می تواند این کلمات را بر روی کاغذ نوشته و به ده نفر از دانش آموزان بدهد و از آنان بخواهد که چینش این کلمات را به صورت صحیح و کامل انجام دهند. ناگفته روشن است که جابجایی ها و مشارکت دانش آموزان در تکمیل روند ترجمه آیه مورد نظر، باعث ایجاد جذابیت و پویایی جلسه خواهد گردید و بستر را برای تبیین مناسب تر محتوا، فراهم می سازد

فوراً - پناه- وسوسه- آغوش - خدا -می برند - شیطان - هنگام به- مؤمنان

آفرین به دوستانی که کمک کردند تا کلمات را به صورت صحیح کنار هم قرار دهیم: «از مؤمنان، هنگام وسوسه شیطان، فوراً به آغوش خدا پناه می برند».(۱) پس وقتی شیطان انسان مؤمن را وسوسه کرد و به کار زشت و نادرست دعوت کرد، فوراً حواسشان جمع می شود و از گناه دوری می کنند.

دو: بله به دوستان شیطان

اشاره

یکی دیگر از بله هایی که تله هستند،« بله »گفتن به دوست نمایانی است که حرف های شیطان را تکرار می کنند؛ چون گاهی وقت ها شیطان از زبان برخی دوست نماها ، حرفها و وسوسه هایش را را به ما القا می کند. چطوری؟

باید خیلی مراقب بود، چون برخی آدم ها هم کار شیطانی می کنند و انسان را به انجام کارهای ناپسند دعوت می کنند. مثل خیلی از بازیها، فیلم ها، عکس ها، شوخی ها و لطیفه هایی که به عنوان تفریح و شوخی استفاده می شود.

۱- خداوند می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ »؛ همانا کسانی که تقوا دارند،هرگاه وسوسه ای از شیطان به آنان برسد، متذکّر می شوند و فوراً بینا می گردند».

معیار تشخیص

از کجا بفهمیم که دوست ما حرف های شیطان پسند می زند؟

جواب این است که هرجا دیدیم حرف هایش بوی گناه و مخالفت با دستور خداوند می دهد، بدانیم که خواسته یا ناخواسته یار شیطان شده است. مثل چه کارها و پیشنهاداتی ؟ مثل تشویق به بدحجابی(۱) و پوشیدن لباس های نامناسب،، شرکت در مهمانی ها و مجالس گناه، پیامک و فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی، گوش دادن به موسیقی حرام، تشویق برای بی اعتنایی و بی احترامی به پدر و مادر و بزرگتر ها و..

سه؛ مثل بله ی بی عرضه ها

بعضی از بچه ها وقتی در جو و فضایی دوستان و همکلاسی ها قرار می گیرند، چنان از خود بی خود می شوند که توانایی بر زبان آوردن یک کلمه دو حرفی را ندارند. انگار این کلمه برایشان اندازه وزنه های سنگینی است که توانایی گفتن آن را ندارند. این کلمه دو حرفی چیست؟

آفرین! «نه»

در حالی که این کلمه در انتخاب مسیر زندگی خیلی اهمیت دارد؛ آن قدر که ممکن است مسیر او را برای همیشه تغییر دهد.

تذکر: مبلغ گرامی کلمه حدا را بدون نقطه روی تابلو بنویسد. این چه کلمه ای است؟ حدا

پس از شنیدن نظرات دانش آموزان،...

بله! می توانند «خدا» باشد و می تواند «جدا» باشد. یعنی گاهی یک انتخاب اشتباه، مسیر زندگی را دگرگون می کند و می تواند او را از خدا، جدا کند. لذا نباید به بهانه اینکه از دیگران عقب نمانیم، یا برای فرار از تمسخر، توهین و مانند آن، هر حرفه و پیشنهاد دوستان یا حتی بزرگترها را

۱- برای جلسه دخترانه.

قبول کنیم.

فراموش نکنیم که «بله» کم نیاوردن، شبیه «بله» بی ارادگی و «بله» رو کم کنی است، یعنی کسانی تحت تأثیر حرف های دیگران قرار می گیرند که اعتماد به نفس شان پایین است و قدرت و قاطعیت «نه» گفتن ندارند، لذا سعی می کنند مثل آنها باشند و خود را به رنگ جماعت در بیاورند.

ب: بله نوع دوم: بله ی موفقیت

اشاره

حالا ـ زمان آن رسیده که بگوییم چه جاهایی بله گفتن، مثل یک پله، نردبان و آسانسوز عمل می کند و ما را به موفقیت و سعادت می رساند .

شما باید این بله ها را از میان خانه های این جدولی که برای شما می کشم، پیدا کنید. آماده اید؟

نکته: به نفرات برتر در هر مسابقه، جوایزی اهدا شود

جدول(ن ا ت ا م ن)

(د ل ا ز و ر)

(ز ی س ی ق ا)

(ت ن ر ر ن)

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول «ن» را نوشته و با رمز چهار به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (م) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۲۳ حرف که کامل شد، با آنها پنج کلمه مورد نظر را پیدا کنید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت مشخص شده است، جز شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود

کلمات مورد نظر: نماز، قرآن، زیارت، دوست، والدین

ص: ۱۳۱

پیام های کاربردی

اشاره

تـذکر مهم: در این بخش، مبلغ گرامی کلمات استخراج شـده از جـدول را روی پنـج کارت نوشـته در پشت هر کدام از آنها، فرازی از آیه یا روایت را می نویسد و به صورت کوتاه و اجمالی نکات کاربردی و مفید را برای دانش آموزان، بیان می کند، به گونه ای که آخرین کارت یعنی والدین، با داستان مربوط به رهبر معظم انقلاب پایان می یابد.

کارت اول: نماز

روی کارت: نماز

پشت کارت: «أَقِمِ الصَّلَاهَ لِذِکْرِی ».(۱)

کارت دوم: قرآن

روی کارت: قرآن

پشت کارت: «یَوْمُ الْقِیَامَهِ یُقَالُ لِقَارِیِ الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَارْقَ»(۲)

کارت سوم: زیارت

روی کارت: زیارت

پشت کارت: «مَنْ زارَنی اَوْ زارَ اَحَداً مِنْ ذُرِّیَّتی، زُرْتُهُ یومَ الْقِیامَهِ»(۳)

۱- نماز را برای به یاد من بودن، بپادار . سوره طه، آیه ۱۴.

۲- امـام جعفر صـادق (علیه السّـلام)عَلَیْکُمْ بِتِلاَـوَهِ اَلْقُرْآنِ فَإِنَّ دَرَجَاتِ اَلْجَنَّهِ عَلَی عَـدَدِ آیَاتِ اَلْقُرْآنِ فَإِذَا کَانَ یَوْمُ اَلْقِیَامَهِ یُقَالُ لِقَـارِئِ اَلْقُرْآنِ اِقْرَأْ وَ اِرْقَ فَکُلَّمَـا قَرَأَ آیَهً رَقِیَ دَرَجَهً ؛ بر شـما بـاد به خوانـدن قرآن که درجات بهشت به شـماره آیات آنست و روز قیامت به قاری قرآن گویند بخوان و بالا رو هر آیه بخواند یک درجه بالا رود.» امالی شـیخ صدوق، ترجمه کمره ای، ص ۳۵۹، مجلس پنجاه وهفتم.

۳- پیامبر اعظم (صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) فرمودنـد: «مَنْ زَارَنِی أَوْ زَارَ أَحَـداً مِنْ ذُرِّیَّتِی زُرْتُهُ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ فَأَنْقَـذْتُهُ مِنْ أَهْوَالِهَ؛ کسی که مرا یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، روز قیامت او را زیارت می کنم و از سختی های قیامت نجات می دهم.وسائل الشیعه،ج ۱۴، ص ۳۳۱؛ بحار الأنوار ، ج ۱۰۰، ص ۱۲۳، ح ۳۱.

کارت چهارم: دوست

روی کارت: دو ست

پشت کارت: «قارِنْ اَهْلَ الْخَیْرِ تَ-کُنْ مِنْهُمْ» (۱)

کارت پنجم: والدین

روی کارت: والدین

پشت کارت: «وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَهِ »(۲)

داستان پایانی

دوستان خوب من! کسی که می خواهد به مقامات بالا و پیشرفت های خوب برسد ، دردرس و تحصیل ممتاز شود و در آینده نیز انسان موفق و خوشبختی باشند، باید حتماً کار ی کند که پدر و مادرشان از او راضی باشند. حالا من داستان یک نمونه از این افراد موفق را برای شما نقل می کنم.

این خاطره را یکی از افراد بسیار موفق که همهٔ شما او را می شناسید، نقل کرده است. من خاطره را از زبان خود ایشان نقل می کنم و تا پایان داستان صبر می کنم تا خودتان بتوانید شخصیت مورد نظر را حدس بزنید.

ص: ۱۳۳

۱- امام علی (علیه السّلام): قارِنْ اَهْلَ الْخَیْرِ تَکُنْ مِنْهُمْ وَ بایِنْ اَهْلَ الشَّرِّ تَبِنْ عَنْهُمْ؛: با خوبان دوستی و معاشرت کن تا از انان باشی و از بدان دوری کن تا از آنان نباشی. نهج البلاغه، نامه ۳۱. همچنین فرمود: «الصَّدیقُ مَن کانَ ناهیا عَنِ الظُّلمِ و العُدوانِ ، مُعِینا علی البِرِّ و الإحسانِ ؛ دوست، کسی است که از ظلم و تجاوزگری باز داردو بر انجام خوبی و نیکی یاری کنند .غررالحکم، ج ۲، ص ۱۲۸، ح ۲۰۷۸.

۲- «وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَهِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا کَمَا رَبَّیَانِی صَغِیرًا »: و بال های تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود آر و بگو: پروردگارا همان گونه که آنها مرا در کوچکی تربیت کردند، مشمول رحمتشان قرار ده». سوره اسراء آیه ۲۴.

ایشان می فرمایند: پدرم در سنین پیری که مرد ۷۰ ساله ای بود، به بیماری آب چشم دچار شد. بنده آن وقت در قم بودم، تدریجاً در نامه هایی که ایشان برای ما می نوشت، مشخص شد که ایشان چشمانش درست نمی بیند، من به مشهد آمدم و دیدم که ایشان محتاج دکتر است، قدری به دکتر مراجعه کردم و بعد برای تحصیل به قم برگشتم...

در سال ۱۳۴۳ بود که من ناچار شدم ایشان را به تهران بیاورم، چون معالجات در مشهد جواب نمی داد، به چند دکتر که مراجعه کردم، ما را مایوس کردند و گفتند هر دو چشم ایشان معیوب شده و قابل معالجه نیست... پدرم در آن زمان مطلقاً نمی دید و ما باید دستانش را می گرفتیم و راه می بردیم؛ لذا برای من غصه شده بود که اگر پدرم را رها می کردم و به قم می آمدم، ایشان مجبور بود گوشه ای در خانه بنشیند و قادر به مطالعه و معاشرت و هیچ کاری نبود. از طرف دیگر اگر می خواستم ایشان را همراهی کنم و از قم دست بردارم، این هم برای من غیر قابل تحمل بود، زیرا با قُم انس گرفته بودم و تصمیم داشتم تا آخر عمر در قم بمانم... یک روز خیلی ناراحت بودم، شدیداً در حال تردید و نگرانی و اضطراب به سر می بردم. به سراغ یکی از دوستانم رفتم، به او تلفن کردم و گفتم: وقت دارید پیش شما بیایم؟

گفت: بله. من به منزل ایشان رفته و قضیه را گفتم. به او گفتم من دنیا و آخرتم را در قم می بینم و از طرفی نمی توانم پدرم را با این چشم نابینا تنها بگذارم.

او یک تامّل [و مکث]مختصری کرد و گفت: شما بیا یک کاری بکن [بیا با خدا معامله کن] و برای خدا از قم دست بکش و برو در مشهد بمان، خدا دنیا و آخرت تو را می تواند از قم به مشهد منتقل کند.

من یک تأمّلی کردم و دیدم عجب حرف خوبی است و لذا برای خاطر خدا، پدر را به مشهد می برم و پیش او می مانم، خدای متعال هم اگر ازاده کند، می تواند دنیا و آخرت من را از قم به مشهد بیاورد.

با حال بشُاش و آسودگی به منزل آمدم. پدر و مادرم که چند روزی من را ناراحت دیده بودند و اکنون بشاش و خوشحال، تعجب کردند. گفتم: من تصمیم گرفتم که به مشهد بیایم، آنها اوّل

باورشان نمی شد، از بس این تصمیم را امر بعید می دانستند که من از قم دست بکشم.

خلاصه به مشهد رفتم و خدای متعال توفیقات زیادی به من داد... اگر بنده در زندگی توفیقی داشتم، اعتقادم این است که ناشی از همان برّی (نیکی) است که به پدر، بلکه به پدر و مادرم انجام داده ام.(۱)

بچه ها حدس زدید این فرد چه کسی بود؟ (پس از شنیدن نظرات دانش آموزان...)

آفرین! رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله العظمی امام خامنه ای حفظه الله ؛ حالا برای سلامتی ایشان یک صلوات بلند بفرستید.

دعا و نیایش

خداوندا!

لذت اطاعت از دستورات خودت را به ما بچشان!

طعم شیرین نماز خواندن را به ما بچشان!

توفیق زیارت همراه با معرفت به ما عنایت فرما!

امام زمان ما را از ما راضی و خشنود بفرما!

رهبر معظم انقلاب، امام خامنه ای را حفظ و حمایت بفرما.

آمین

ص: ۱۳۵

۱- ماهنامه گلبرگه اردیبهشت ۱۳۸۳، شماره ۵۰.

متن مطالعاتی

برخی از وظایف فرزندان

۱. اطاعت؛ امام علی(علیه السّلام) فرمودند: « حقّ اَلْوَلَدِ أَنْ یُطِیعَهُ فِی کُلِّ شَیْءٍ إِلاَّ فِی مَعْصِیَهِ اَللَّهِ سُبْحَانَهُ ؛

حق والـدین بر فرزنـدان این است که در هر چیزی از او اطـاعت کنـد، مگر در چیزی که موجب معصـیت و نافرمـانی خـداوند سبحان است».(۱)

وقتی از امـام صادق (علیه السّـلام)در مورد معنای آیه « وَبِالْوَالِدَیْنِ إِحْسَانًا »پرسـیدند، حضـرت فرمودنـد: «الإحسانُ أن تُحسـن صحبتهُمـا...، احسان به پـدر و مادر این است که رفتارت را با آنها نیکو سازی و مجبورشان نکنی تا چیزی را که نیاز دارنـد از تو بخواهند. (یعنی قبل از اظهار نیاز درخواست آنها را برطرف کنی».(۲)

۲. احترام همه جانبه؛ امام رضا(علیه السّلام) فرمودند: سألَ رجلٌ رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم): ما حقُّ الوالِدِ علی ولدِهِ؟ قال: لا یسـمیّه باسْمِهِ، و لا یمشی بین یدیه ولا یجلسُ قبلَهُ ولا یستَسِبُّ له؛ مردی از پیامبر خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)سؤال کرد: حقّ پدر بر فرزند چیست؟ حضـرت فرمودند: او را با نام صدا نکند، در راه رفتن از او جلو نیفتد، قبل از او ننشیند و کاری انجام ندهد که مردم پدرش را لعنت کرده و دشنام دهند».(۳)

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۳.

۲- بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۷۹.

۳- بحارالأنوار، ج ۷۴، ص۴۵.

همچنین فرمودنـد: «عَلیکَ بطِاعَهِ الاَبِ وَ بِرِّهِ وَ التَّواضُعِ وَ الخُضُوعِ وَ الإعظامِ وَ الإکرامِ لَهُ، وَ خَفضِ الصَّوتِ بِحَضـرَتهِ؛ بر تو باد که از پدر فرمانبرداری کنی، به او نیکی کنی، در برابرش فروتنی و کرنش و بزرگداشت و احترام داشته باشی و صدایت را در حضور او پایین بیاوری» .(۱)

۳. نگاه مهربانانه؛ رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمودند: « اَلنَّظَرُ إِلَی اَلْوَالِدَیْنِ بِرَأْفَهٍ وَ رَحْمَهٍ عِبَادَهٌ؛ نگاه کردن از روی مهر و محبت به چهره پـدر و مادر، عبادت به شـمار می آیـد».(۲) همچنین فرمودنـد: «نگاه از روی علاقه و دوستی فرزنـدان به پدر و مادر، عبادت است».(۳)

امـام صـادق(علیه السّـلام) نیز فرمودنـد: « لاَـ تَمْلَأْ عَیْنَیْکَ مِنَ اَلنَّظَرِ إِلَیْهِمَا إِلاَّ بِرَحْمَهٍ وَ رِقَّهٍ وَ لاَ تَرْفَعْ صَوْتَکَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا وَ لاَ یَدَکَ فَوْقَ أَیْدِیهِمَا وَ لاَ تَتَقَدَّمْ قُدَّامَهُمَا .؛ چشـمهایت را جز از روی دلسوزی و مهربانی به پدر و مادر خیره مکن و صدایت را بلندتر از صدای آنان نبر و دست هایت را بالاتر از دست های آنان نیاور و جلوتر از آنان قدم بر مدار».(۴)

۴. سـکوت در هنگام غضب: پیامبر اعظم (صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) می فرماینـد: «مِن حَقِّ الوالِدِ علی وَلَدِهِ أن یَخشَعَ لَهُ عِندَ الغَضَبِ .؛ حقّ پدر بر فرزند این است که به هنگام غضب و خشم پدر، فرزند در مقابل او خاشع بوده و سـر تسـلیم فرود آورد». (۵)

۵.ناراحت نکردن آنها؛ پیامبر اعظم(صـلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «مَنْ أَحْزَنَ وَالِدَیْهِما فَقَدْ عَقَّهُمَا: هر کس پدر و مادرش را ناراحت کند، عاق شده است».(۶) و فرمود: «و منَ العُقوقِ أن ینظُرَ الرّجِلُ الی والـدیه فَیُحدَّ النَّظر الیهما.؛ یکی از ملاک ها و نشانه های عاق شدن انسان، این است که فردی با تندی و تیزی، به پدر و مادرش نگاه کنند» .(۷)

۱- فقه الرضا،(علیه السّلام) ص ۳۳۴.

۲- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹؛ مستدرک الوسائل، ج۹، ص ۱۵۳.

۳- مستدرک الوسائل، ج۹، ص ۱۵۲.

۴- بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۷۹.

۵- کنز العمال، ح ۴۵۵۱۲.

۶- مستدرک الوسائل، ج ۱۵ ، ص ۱۸۸.

۷- کافی، ج ۲، ص ۳۴۹.

برگی از برکات زیارت

۱. زیارت و دیدار در قیامت

وقتی که امام حسین (علیه السّلام) از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) پرسید: «یَا أَبَتِاه مَا لِمَنْ زَارَکَ ؟ ای پدر! پاداش کسی که تو را زیارت کند چیست؟»

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) چنین پاسخ فرمود: «یَا بُنَیَّ مَنْ زَارَنِی حَیّاً أَوْ مَیِّتاً أَوْ زَارَ أَبَاکَ أَوْ زَارَ أَخَاکَ أَوْ زَارَکَ کَانَ حَقّاً عَلَیَّ أَنْ أَزُورَهُ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ حَتَّی أُخَلِّصَهُ مِنْ ذُنُوبِهِ.؛ کسی که مرا در حیات یا مماتم زیارت کند با پدر تو [علی(علیه السّلام)] را زیارت کند یا برادرت (حسن(علیه السّلام)) را زیارت کند با تو را زیارت کند، بر من لازم است که روز قیامت او را زیارت کنم و او را از گناهانش رها سازم» .(۱)

۲. شفاعت

درباره دستگیری و شفاعت أئمه (علیهم السّلام) و نیز امامزادگان، احادیث فراوانی وارد شده است. به عنوان نمونه، امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «و تَدخُلُ بِشَفاعَتِها شِیعَتی الجَنَّهَ بِأجمَعِهِم؛ با شفاعت فاطمه معصومه(علیهاالسّلام) ، همه شیعیان ما وارد بهشت خواهند شد».(۲)

و امام هشتم (علیه السّلام) فرمود: «مَنْ شَدَّ رَحْلَهُ إِلَی زِیَارَتِی اُسْتُجِیبَ دُعَاؤُهُ... وَ کُنْتُ أَنَا وَ آبَائِی شُفَعَاءَهُ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ ؛ کسی که برای زیارت من کمر مسافرت ببندد، دعایش مستجاب می شود... و من و پدرانم او را در روز قیامت شفاعت می کنیم».(۳)

۳. آمرزش گناهان

امام باقر (علیه السّلام) فرمود: فمَنْ زَارَ قُبُرَ شُهَدَاءِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ یُرِیدُ اَللَّهَ بِذَلِکَ وَ صِلَهَ نَبِیِّهِ خَرَجَ مِنْ

۱- کافی، کلینی، ج ۴، ص ۵۴۸، ح ۴.

۲- سفینه البحار، ج ۲، ص ۳۷۶

۳- بحارالأنوار، ج ۱۰۲، ح ۵۱.

ذُنُوبِهِ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ؛ کسی که قبر شهدای آل محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را زیارت کند و با این زیارت خدا و تقرب به نبی را قصد کرده باشد، از گناهانش همچون روزی که از مادر متولد شده است، خارج می شود».(۱)

حضرت علی(علیه السّلام) از رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) نقل کرده است که ایشان فرمود:سَتُدْفَنُ بَضْعَةٌ مِنِّی بِخُرَاسَانَ مَا زَارَهَا مَكْرُوبٌ إِلَّا نَفَّسَ اللَّهُ كَرْبَهُ وَ لَا مُذْنِبٌ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَه؛؛ به زودی پاره تن من در سرزمین خراسان دفن می شود، هیچ غمگینی او را زیارت نمی کنند جز آنکه غمش بر طرف می شود، و گناهکاری او را زیارت نمی کند، جز آنکه خداوند گناهان او را می بخشد».(۲)

۴. گره گشایی مادی

به فرموده روایات و متون دینی، اصل رفتن به زیارت، برای انسان افزایش رزق و روزی ان را به دنبال می آورد؛ همانگونه که امام علی (علیه السّلام) فرمودند: وَبِالْقُبُورِ الَّتِی أَلْزَمَكُمُ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ حَقَّهَا وَ زِيارَتَهَا و اطْلُبُوا الرِّزْقَ عِنْدَهَا؛ رو به زیارت قبوری بروید که خدا حق و زیارت آنها را بر شما لازم نموده [همانند قبور امامان و امامزادگان] و نزد آن قبور طلب رزق کنید». (۳) و امام باقر (علیه السّلام) درباره برکات مادی زیارت امام حسین (علیه السّلام) فرمود: « اِنّ الحُسَينَ صاحِبَ كَربَلاء... وَحَقٌّ عَلَى اللهِ عَزَّوَ جَلَّ أَنْ لَا يأْتِيهُ لَهْفَانٌ... إِلَّا نَفَّسَ اللهُ كُربَتَهُ وَ أَعْطاهُ مَسْأَلَتَهُ وَ غَفَرَ ذُنُوبَهُ [ذَنْبَهُ] وَ مَدَّفِی عُمُرِهِ وَ بَسَطَ فِی رِزْقِهِ ؛ حسین(علیه السّلام) صاحب [و شهید] کربلا است،... بر خلای عزیز و جلیل حق است که غصه داری و ... به زیارت او نیاید جز آنکه خدا مشکلش را برطرف و خواسته اش را اجابت می کند و گناهانش را می پوشاند و عمرش را طولانی می کند و رزقش را افزایش می دهد» .(۴)

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۳۱، باب ۲، ح ۲۲: بحارالأنوار، ج ۱۰۱، ص ۲، ج ۱۰.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۵۳ : بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۳۳، ح ۱۰ .

۳- خصال، شیخ صدوق، النشر الاسلامی، قم، ۱۴۰۳ق، ج ۲، ص ۶۱۶

۴- بحارالأنوار، علامه مجلسی ج ۱۰۱، ص ۴۶، ح۵ ؛ کامل الزیارات، ابن قولویه ،ص ۱۶۸، باب ۶۹ ، ح ۵ ؛مستدرک الوسائل، میرزای نوری، ج ۱۰، ص ۲۳۹، ح۱۷.

۵.تجدید عهد با خوبان

رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمود:فَمَنْ زَارَنِی بِعْدَ وَفَاتِی فَکَاَنَّمَا زَارَفَاطِمَهَ وَمَنْ زَارَ فَاطِمَهَ فَکَاَنَّمَازَارنی وَمَنْ زَارعَلِیّ بْنَ اَبِی طَالِبٍ فَکَاَنَّمَا زَارَفَاطِمَهَ وَمَنْ زَارَ الْحَسَنَ وَالْحُسَینَ فَکَاَنَّمَازَارَ عَلِیًّا وَمَنْ زَارَ ذُرِّتَهُمَا فَکَاَنَّمَازَارَ هُمَا؛ پس کسی که مرا بعد از وفاتم زیارت کند، گویا فاطمه را زیارت نموده، و کسی که فاطمه را زیارت کند، گویا مرا زیارت کرده، و کسی که علی (علیه السّلام) را زیارت کند، گویا فاطمه (علیهاالسّلام) را زیارت نموده و کسی که حسن و حسین (علیهماالسّلام) را زیارت کند، گویا علی (علیه السّلام) را زیارت نموده و کسی که فرزندان آن دو را زیارت کند، گویا آن دو را زیارت نموده است».(۱)

ص: ۱۴۰

۱- بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۲۲،ح ۲۸؛ مستدرک الوسائل، میرزا حسین نوری، ج ۱۰، ص ۱۸۲، ح ۴.

درس دوازدهم:شناخت معصوم

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه پس از سلام و احوالپرسی، مبلغ گرامی با استفاده از روش داستان گویی، توجه مخاطبان را برای ادامه جلسه با خود همراه می سازد.

روزی روزگاری در زمان حضرت موسی(علیه السّلام) مرد جوانی به خدمت او رسید و گفت: «ای پیامبر خدا! سال هاست که آرزو دارم زبان جانوران را یاد بگیرم. از تو خواهش می کنم زبان آن ها را به من بیاموز. دوست دارم با آموختن زبان آنها به تقویت دین و ایمان خود بپردازم و به کمال برسم؛ زیرا صدای آدمیان همه برای به دست آوردن آب و نان است. شاید زبان حیوانات مرا به خداوند نزدیک تر کند».

حضرت موسی(علیه السّلام) گفت: «این چه هوس خامی است! از این آرزو بگذر که برای تو خطرناک است.» اما مرد جوان دست بردار نبود و هی اصرار می کرد و می گفت: تو را به آن خدایی که می پرستی، آرزویم را برآورده کن!»

حضرت موسی(علیه السّلام) با خدا به راز و نیاز پرداخت و به خدا عرض کرد: «خدایا این جوان ساده لوح را شیطان به بازی گرفته است. اگر زبان جانوران را به او بیاموزم، به زیان او تمام می شود و او

تحمّل آن را ندارد. اگر هم به او یاد ندهم، دلش از ما تیره می گردد.»

وحی آمد: «ای موسی! خواسته او را اجابت کن که ما از کَرَم، دعای کسی را هرگز رد نمی کنیم.»

گفت ای موسی بیاموزی که ما

رد نکردیم از کَرَم هرگز دعا

حضرت موسی (علیه السّلام) سرانجام تنها زبان خروس و سگ را به او آموخت. مرد جوان از این که زبان این دو موجود را یاد گرفته بود بسیار خوشحال بود. روز اول خدمتکارش برایش صبحانه آورد و مقداری از نان خرده ها را در حیاط ریخت.

سگ و خروس جلو دویدند. خروس تکّه بزرگ نان را با نوکش گرفت. سگ اعتراض کرد « ای خروس ! تو همیشه به ما ظلم می کنی، آخر تو می توانی دانه گندم و جو بخوری، اما من نمی توانم. از این مختصر غذایی که قسمت ما سگ هاست هم نمی گذری؟»

خروس گفت: «دوست عزیز ناراحت نباش! فردا اسب اربابمان می میرد، مردن اسب، جشن شما سگ هاست. تا می توانید از لاشه آن خواهید خورد.»

مرد جوان وقتی این را از خروس شنید، فوری به بازار رفت و اسبش را فروخت.

روز دوم باز هم هنگام صبحانه شنید که سگ به خروس گفت: «ای دروغگوا مگر نمی گفتی اسب ارباب می میرد ؟ پس چرا نمرد؟»

خروس گفت: چرا مُرد؛ ولی در جای دیگر؛ چون ارباب همان دیروز آن را فروخت. اما دوست عزیزم ناراحت نباش! فردا قاطر ارباب می میرد و شما تا چند روز گوشت سیری می خورید.»

مرد جوان با شنیدن این سخن، قاطر را هم به بازار برد و فروخت.

روز سوم مرد جوان باز هم به صحبت های سگ و خروس گوش داد. سگ گفت:« ای دروغگوی فریبکار! چند روز است که با وعده های بی اساس فریبم می دهی. مگر نگفتی قاطرش می میرد؟ پس چه شد؟ »

خروس گفت: «تقصیر من چیست؟ این دیگر از بدشانسی شماست. من دروغ نگفتم.

قاطرش مرده؛ ولی ضررش به خریدار رسیده؛ زیرا همان دیروز او قاطرش را فروخت.

أما ناراحت نباش! غلام ارباب فردا می میرد. ارباب و نزدیکان غلام خیرات خواهند کرد و نان های زیاد نصیب شما خواهد شد.» مرد جوان تا این را شنید، غلامش را هم به بازار برد و فروخت.

روز چهارم مرد جوان خیلی خوشحال بود و با خود می گفت: «چه موفقیت بزرگی نصیبم شده. از آن زمان که زبان حیوانات را آموختم، جلوی بسیاری از زیانها را گرفتم و بلاها را از خود دور ساختم».

در همین فکر و خیالی بود که صدای بلند سگ و خروس را شنید. سگ با عوعوی تند و عصبانی اش می گفت: «ای خروس! از من دور شو تا روی دروغگویی چون تو را تبینم.»

خروس که شرمنده شده بود گفت: «می دانم. حق با تو است. باید هم با من این جور رفتار کنی؛ ولی باور کن من مقصر نیستم. ما خروس ها دروغگو نیستیم. اگر بودیم که لطف خدا شامل حال ما نمی شد و این صدای لطیف را به ما نمی داد تا با صدای خود هنگام نماز مسلمانان را آگاه سازیم. برای من هم عجیب است. هر که را اسم می برم، ارباب آن را می فروشد؛ اما دوست عزیز! فردا صد درصد به آرزویت خواهی نرسید و غذایی سیری خواهی خورد. »

سگ گفت: «لابُد این دفعه نوبت کنیزش هست و ارباب هم آن را خواهد فروخت».

خروس جواب داد: نه! دیگر خرید و فروشی در کار نخواهد بود.»

سگ با تعجّب پرسید: «چطور مگر؟ »

خروس گفت: «آخر این بار نوبت خود ارباب است.

فردا او می میرد و تا چند غذای زیادی به شما سگ ها خواهد رسید.»

مرد جوان تا این را شنید، وحشت کرد. با شتاب به سوی خانه حضرت موسی (علیه السّلام) دوید. به پای موسی افتاد و با گریه و زاری گفت: ای کلیم الله به فریاد من برس! حضرت موسی (علیه السّلام)پرسید: «چه شده؟»

مرد تمام ماجرا را برایش تعریف کرد، حضرت موسی (علیه السّلام) گفت: خُب، تو که خیلی در کارت

اوستا شدی، برو خودت را هم بفروش! من همان روز اوّل به تو هُشدار دادم که این کار برای تو خطرناک است؛ اما تو گوش نکردی و اصرار داشتی که اگر زبان حیوانات را بیاموزم، از دین و دنیا عبرت می گیرم و به خدا نزدیک تر می شوم. پس چه شد آن همه ادعا؟ تو نه تنها عبرت نگرفتی، بلکه گناه هم کردی. هر زبانی که به تو روی آورد، آن را به مردم بیچاره تحمیل کردی.

آن اسب و قاطر و غلام «بلاـ گردان» تو بودند. مردن آنها تا زمانی که تو صاحب شان بودی، بلا را از تو دور می کرد؛ اما تو...»

تا بدانی که زبان جسم و مال

سود جان باشد، رهانَد از وَبال

مرد جوان باز اصرار کرد که مرا از مرگ نجات بده. موسی گفت: «با تقدیر الهی نمی شود کاری کرد. تنها می توانم برایت دعا کنم تا خداوند از گناهت درگذرد و با ایمان از دنیا بروی».

بنابراین حضرت موسی (علیه السّلام) به درگاه خدا دعا کرد: «خدایا از گناهانش درگذر و او را با ایمان از دنیا ببر! خداوندا تو خود شاهدی که به او گفتم دانستن اسرار غیبی در توان تو نیست، اما او قبول نکرد و به گناه افتاد. خدایا از تو می خواهم از کناهش درگذاری!»

سرغیب آن را سَزَد آموختن

که گفتن لب تواند دوختن(۱)

تبیین متن و محتوا

تذکر: در این قسمت بحث، مبلغ گرامی دو کلمه ظرفیت و عصمت را به صورت حروف پراکنده روی دو کارت می نویسد و ابتدا نوشته روی کارت (حروف پراکنده) و سپس پشت کارت که جمله صحیح و تکمیل شده است را برای دانش آموزان به نمایش می گذارد. بله بچه ها! برخی

(ت رف ظ ی)

۱- مجله سلام بچه ها، فروردین ماه سال ۱۳۸۸ شماره ۱۹، به قلم محمود پور وهاب.

چی؟

پس از دادن فرصت برای حل کلمه، پشت کارت نشان داده می شود: ظرفیت

ظرفیت ندارند از خیلی چیزها باخبر باشند؛ چون ممکن است از دانش و اطلاعات خودشان سوء استفاده کنند؛ لذا خدا تعدادی را خود بر می گزیند و به آنها

(ت م ص ع)

به صورت همزمان علم و (عصمت)

آفرین! عصمت می دهد تا راه خطا نروند و با این اطمینان و ضمانت از طرف خداوند، از دانسته های خود فقط برای کارهای مفید و مورد تأیید خداوند استفاده کنند.

به همین دلیل است که ما معتقد هستیم پیامبران و امامان ما همگی معصوم و دور از خطا هستند و به هیچ وجه از این قدرتهایی که خداوند در اختیار آنها قرار داده است، سوء استفاده که هیچ، حتی برای کارهای شخصی خودشان هم استفاده نمی کنند.

خداوند در قرآن کریم، درباره پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: «وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى! پیامبر کسی است که هرگز سخنی از روی هوا و هوس نمی گوید و آنچه که می گوید به جز وحی که به وی می شود نمی باشد».(۱)

موارد استفاده از قدرت

شاید بپرسید پس چرا خداوند این قدرت را تنها و به ویژه ائمه معصومین (علیهم السّلام) داده است؟ پاسخ این است که این قدرت خارق العاده از این توانایی شگفت انگیز برای این است که اولا

۱- سوره نجم ، آیه ۳و۴.

به همه کسانی که ممکن است در حقانیت آنها شک دارند، ثابت کنند که آنها نماینده خداوند توانا هستند و اوست که چنین قدرتی به آنها داده است و از سوی دیگر، هر کجا که برای پیشرفت دین لازم باشد، از این قدرت استفاده کنند .

یک نمونه جالب

یک نمونه از استفاده مثبت و در راه دین، اتفاقی بود که در عصر امام حسن عسکری (علیه السّلام) پیش آمد.

وقتی آن حضرت در زندان بود، مردم سامرا دچار قحطی شدیدی شدند.. «معتمد» ، پسر متوکل ، دستور داد مردم برای طلب باران از شهر بیروران بروند.

مردم سه روز طلب باران کردند، اما باران نیامد. از روز چهارم جاثلیق مسیحی (بزرگ مسیحیان) همراه مسیحیان و راهبان به صحرا رفت، راهبی میان آنان بود که به محض اینکه دست به سمت آسمان گرفت، باران سیل آسا و شدیدی شروع به باریدن کرد.

روز دوم هم به همین منظور بیرون رفتند و باران فراوانی بارید؛ چنان که مردم سیراب شدند و درخواست کردند باران قطع شود. این ماجرا موجب شگفتی و تردید مسلمانان شد و گروهی به مسیحیت متمایل شدند.

خلیفه، شخصی را نزد «صالح بن وصیف» فرستاد و گفت: امام حسن عسکری (علیه السّلام) را از زندان آزاد کن و او را نزد من بیاور.

وقتی امام آمد، خلیفه گفت: امت محمد(علیه السّلام) را از این هلاکت و بدبختی رها کن.

امام فرمود: به آنها بگو فردا هم از شهر بیرون روند. خلیفه گفت: وقتی مردم از باران بی نیاز شده اند، برای چه بیرون بروند؟ فرمود: برای اینکه شک را از دل آنان بزدایم و از ورطه ای که در آن گرفتار آمده و با آن عقل و اندیشه ساده لوحان را به تباهی کشیده اند، رها سازم.

به این ترتیب، روز بعد هم آنان بیرون رفتند و امام (علیه السّلام) با جمعیتی انبوه از مسلمانان نیز از شهر خارج شد.

ص: ۱۴۶

مسیحیان طبق معمول درخواست باران کردند و آن راهب دستهایش را به آسمان بلند کرد و نصارا و راهبان نیز دست به دعا برداشتند. همان زمان ابری پیدا شد و باران آمد. أمام دستور داد دست راهب را بگیرند و آنچه در دست دارد، خارج سازند.

وقتی چنین کردند، دیدند استخوانی میان انگشتان اوست. آن را گرفتند و نزد امام آوردند. حضرت آن را در پارچه ای پیچید و به راهب فرمود: حالا درخواست باران کن. او درخواست کرد، اما باران نیامد. بلکه ابرها هم کنار رفت و خورشید پیدا شد.

مردم شگفت زده شدند و خلیفه از امام علت آن را پرسید، فرمود: «در دست او قطعه ای از استخوان یکی از پیامبران خدا بود که از قبور انبیا به دست آورده اند. هرگاه استخوان پیامبری زیر آسمان ظاهر شود، باران سیل آسا می بارد.» مردم با گفتار امام (علیه السّلام) آرام شدند و دلهاشان مطمئن شد.(۱)

به این ترتیب، امام عسکری (علیه السّلام) با علم و قدرت خدادادی خودشان، مردم را فریب خوردن نجات دادند و دروغگویان را رسوا کردند.

پیام های کاربردی تربیتی

بچه های عزیز! خداوند مهربان، پیامبران و امامان معصوم (علیهم السّلام) را برای ما فرستاد تا راه درست را به ما نشان دهند و با دوری از بدیها و گناهان، به سوی نور و خوشبختی حرکت کنیم. اما باید بدانیم که این برگزیدگان خداوند، یک ویژگی و خصوصیت ممتاز دارند. شما باید این ویژگی را از میان حروف این جدول پیدا کنید.

جدول(ر ن ی)(ه ی د)

ص: ۱۴۷

۱- الفصول المهمه، شیخ حرّ عاملی، ص ۲۶۸؛ صواعق المحرقه، ابن حجر، حیثمی،ص ۲۰۷: کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۱۹(باتفاوت).

جدول(ا م ا)(د ت ه) (ه ا ی) (ا ش شکل ساعت)

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (ر) را نوشته و با رمز شش به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ا) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۷ حرف که کامل شد، با آنها جمله مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانه آخر که با شکل ساعت مشخص شده است، جز شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

رمز جدول:« راهنمایان هدایت شده».

نتیجه گیری و پیام نهایی

خداوند این خوبان را برگزید. برای اینکه راه هدایت و خوشبختی را به مردم نشان دهند؛ چون اگر کسی خودش راه بلد نباشد، دیگران را نمی تواند به مقصد برساند، لذا در قرآن کریم می فرماید: « أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لَا يَهِدِّي إِلَّا أَنْ يُهْدَى »: آیا کسی که به حق هدایت می کند، به پیروی کردن از او سزاوارتر است یا کسی که خود از هدایت بی بهره است مگر آنکه (توسط دیگری) هدایت شود».(۱)

بنابراین، اینان هستند که شایسته پیروری هستند، زیرا تنها به فکر مردم هستند و برای نجات آنان تلاش می کنند و هیچ سوء استفاده شخصی از این مسئله نمی کنند.

امروزه هم ما می توانیم با حضور در حرم امامان و امامزادگان محترم، از نورانیت و صفای

۱- سوره یونس، آیه ۳۵.

معنوی آنان استفاده کنیم و از آنان بخواهیم که دست ما را بگیرند و به سوی خوبیها هدایت کنند.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را پیرو واقعی امامان(علیهم السّلام) قرار بده!

قلب ما را نسبت به خوبیها نرم و پذیرا قرار بده!

قلب ما را نسبت به بدیها، سخت و خشن قرار بده!

به توفیق و لیاقت شناخت بیشتر امامان عنایت کن!

امام زمان ما را از ما راضی قرار بده!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

رهبر عزیز انقلاب را حفظ و حمایت بفرما.

آمین

ص: ۱۴۹

متن مطالعاتی

چند نمونه از کرامات و معجزات

امام جعفر صادق(علیه السّلام) فرمود: عده ای نزد پدرم امام باقر(علیه السّلام) رفتند و پرسیدند:« وظیفه ی شیعه در برابر امام چیست؟ »

امام باقر(علیه السّلام) فرمود: «شما شیعیان وظایف زیادی در برابر امام دارید. هر گاه نزد او رفتید، او را احترام کنید و بزرگ بشمارید و هر چه فرمود اطاعت کنید. بر امام نیز واجب است که شما را هدایت فرماید، همه ی امامان نشانه ی مشترکی دارند و آن این است که به دلیل جلال و هیبتشان، هیچ کس نمی تواند در چشم آنان خیره شود. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز چنین بوده است.»

پرسیدند: آیا امام شیعیان خود را می شناسید؟

فرمود: «بله. در همان نگاه او».

پرسیدند: آیا ما شیعه شما هستم؟

امام فرمود: «بله. همه شما شیعه من هستید».

گفتند: علامت آن را برای ما بگویید.

امام فرمود: «آیا می خواهید نام خودتان و پدرانتان را بگویم ؟ »

گفتندند: بله.

ص: ۱۵۰

امـام یک به یک نام آنان، پـدران و قبایلشان را ذکر کرد. سـپس فرمود: «آیا می خواهیـد بگویم سؤال بعـدی تان چیست؟ می خواهید تفسیر این آیه را بپرسید:« کَشَجَرَهٍ طَیِّبَهٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِی السَّمَاءِتُؤْتِی أُکُلَهَا کُلَّ حِینٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ».(۱)

گفتند بله.

فرمود: «درختی که ریشه اش ثـابت و شاخه هایش در آسـمان است، ما ائمه معصومین (علیهم السّـلام) هستیم. ماییم که از علم خود، هر چه بخواهیم به هر کس از شیعیان خود عطا می کنیم. »

سپس فرمود: « آیا قانع شدید یا بیشتر بگویم ؟ »

گفتند: ما به کمتر از اینها نیز قانع بودیم.(۲)

نسوزاندن آتش، نشانه امامت

مفضل بن عمر می گویـد: امام جعفر صادق (علیه السّـلام) امام پس از خود را موسـی بن جعفر(علیه السّـلام) معرفی کرده بود، ولی پس از شـهادتش، پسـر او به نام عبد الله افطح که پس از اسماعیل - که در زمان خود امام صادق از دنیا رفت - بزرگترین پسر امام بود، ادعای امامت نمود و گروهی را به دور خود جمع کرد.

موسـی بن جعفر(علیه السّـلام) دسـتور داد هیزم فراوانی در میان خانه جمع کردند، سـپس اصـحاب بزرگ و برادرش عبدالله را احضـار فرمـود. پس از آنکه همه حاضـر شدنـد، به دسـتور امـام، هیزم هـا را به آتش کشـیدند و هیـچ کس نمی دانست نقشـه حضرت چیست.

وقتی شـعله های آتش گسترده شد، امام (علیه السّلام) از جا برخاست، داخل آتش شد و میان شعله های آتش نشست و شروع کرد به صـحبت کردن. یک ساعت به همین منوال گذشت، آن گاه از جا برخاست و از میان شـعله های آتش بیرون آمد و در میان اصحاب نشست. سپس رو به برادرش

۱- سوره ابراهیم، آیه ۲۴.

۲- بحارالانوار، ج ۴۶، ص۲۴۴، حدیث ۳۲.

عبدالله کرد و فرمود: «اگر چنین گمان می کنی که تو امام بعد از پدر هستی، در میان آتش بنشین و با مردم سخن بگو.»

عبد الله از زور خجالت و غضب، رنگ به رنگ شد و از منزل امام بیرون رفت.(۱)

معجزه و کرامت امام هفتم

مسیب، زندانیان امام موسی کاظم (علیه السّلام) می گویند: سه روز قبل از شهادت امام مرا طلبید و فرمود: «امشب عازم مدینه هستم، تا عهد امامت پس از خود را به فرزندم علی واگذار کنم و او را وصی و خلیفه خود نمایم.»

گفتم: آیا توقع دارید با وجود این همه مأمور و قتل و زنجیر، امکان خروج شما را فراهم کنم ؟!

فرمود: «ای مسیب، تو گمان می کنی قدرت و توان الهی ما کم است؟»

گفتم: نه، ای مولای من.

فرمود: «پس چه ؟»

گفتم: دعا کنید ایمانم قوی تر شود.

امام چنین ادعا کرد: «خدایا او را ثابت قدم بدار».

سپس فرمود: من با همان اسم اعظم الهی که آصف بن برخیا (وزیر حضرت سلیمان(علیه السّلام)) تخت بلقیس را در یک چشم به هم زدن از یمن به فلسطین آورد، خدا را می خوانم و به مدینه می روم.»

ناگهان دیدم امام دعایی خواند و ناپدید شد. اندکی بعد بازگشت و با دست خود زنجیرهای زندان را به پای مبارک بست.

سپس فرمود: «من پس از سه روز از دنیا می روم.»

من به گریه افتادم. فرمود:« گریه مکن و بدان که پسرم علی ابن موسی الرضا پس از من، امام توست.»(۲)

۱- بحارالأنوار، ج ۴۸، ص ۶۷ ح ۸۹ .

۲- بحار الانوار، ج ۴۸، ص ۲۲۴ ،ح ۲۶.

نامه ای بدون مرکب

در زمان امام حسن عسکری (علیه السّلام)نیز بسیاری بودند که با عنایت حضرت در زمره شیعیان قرار گرفتند و ندای هدایت ایشان را اجابت کردند. « محمد بن عیاش» می گوید: چند نفر بودیم که در مورد کرامات امام عسکری (علیه السّلام) با هم گفتگو می کردیم. فردی ناصبی (دشمن اهل بیت) گفت: من نوشته ای بدون مرکّب برای او می نویسم، اگر آن را پاسخ داد، می پذیرم که او بر حق است.

ما مسائل خود را نوشتیم. ناصبی نیز بدون مرکّب روی برگه ای مطلب خود را نوشت و آن را با نامه ها به خدمت امام فرستادیم. حضرت پاسخ سؤالهای ما را مرقوم فرمود و روی برگه مربوط به ناصبی، اسم او و اسم پدرش را نوشت. ناصبی چون آن را دید از هوش رفت، و چون به هوش آمد، حقانیت حضرت را تصدیق کرد و در زمره شیعیان قرار گرفت.(۱)

الاغ مرده!

علی بن ابی حمزه می گوید: روزی به همراه امام موسی کاظم (علیه السّلام) از مدینه به سمت صحرا خارج شدیم. در راه به مردی از مغرب بر خوردیم که در کنار الاغ مرده ای می گریست.

امام به او فرمود: «چه شده؟ »

گفت: «با دوستانم عازم حج بودیم که ناگهان الاغ من مُرد و آنان رفتند و من نومید و تنها ماندم. »

امام فرمود: «شاید نمرده باشد.»

گفت: دلت به حال من نمی سوزد که مرا دست انداخته ای!

امام فرمود: «من دعای خوبی می دانم.»

مرد گفت: غم و غصه من کم نیست که تو هم مرا مسخره کنی؟!

امام نزدیک مرکب مرد رفت و کلامی زیر لب زمزمه کرد که من نفهمیدم چه بود. سپس با چوبی که آنجا افتاده بود ضربه ای به الاغ زد و او را هی نمود.

۱- مناقب آل ابی طالب، ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۴۴۰، به نقل از سیره پیشوایان، ص ۶۲۸.

ناگهان الاغ صحیح و سالم سر پا ایستاد.

امام فرمود: «آیا مسخره کردنی در کار بود؟! اکنون برو به همسفرهایت برس. »(۱)

ص: ۱۵۴

۱- بحار الأنوار، ج ۴۸ ص ۷،ح ۹۵.

درس سیزدهم:الگو

بهانه ارتباط

تذکر: برای اجرای این برنامه، به ابزار زیر نیاز است: تابلو، ماژک، چشم بند یا پارچه تمیر

نقاشی با چشم بسته

در ابتدای جلسه، مبلغ محترم چند نفر از دانش آموزان را انتخاب کرده و برای کشیدن نقاشی با چشمان بسته، فرا می خواند، هر کدام از آنان باید با چشمان بسته، تصویر مشخصی -به انتخاب مبلغ و متناسب با فضای مخاطبان جلسه- را ترسیم نماید که می تواند شکل حیوانات انسان، گل، خانه، ماشین و مانند آن باشد.

در مجموع، این بخش که همراه با شوخی و خنده دانش آموزان و همراهی و راهنمایی آنان و نیز ادعای بهتر کشیدن نقاشی توسط آنان خواهد بود، به پویایی کلاس و ارتباط با مخاطبان می انجامد و فضا را برای تبیین بحث مهیا می سازد.

ص: ۱۵۵

تبیین متن و محتوا

اشاره

بچه های عزیز! کسی که می خواهد یک تصویر را نقاشی کند، دو جور می تواند عمل کند: اول آنکه قلم به دست می گیرد و با کمک گرفتن از ذهن خود، شروع به کشیدن آن تصویر می کند.

راه دوم آن است که معدل آن نقاشی را تهیه کرده و با نگاه به آن الگو، شروع به کشیدن نقاشی می کند

بدون شک، راه دوم عاقلانه تر و برای کشیدن بهتر نقاشی کمک خوبی خواهد بود. در زندگی هم ما انسانها نیازمند الگو برای بهتر زندگی کردن و درست زندگی کردن هستیم.

خداوند متعال به عنوان آفریننده انسانها، مدل زندگی (۱)«م ی ب ر پ ا» چی؟ آفرین! پیامبر و «ت ب ه ا ل ی» بارک الله به شما اهل بیت(علیهم السّلام) را برای ترسیم زندگی سالم و زیبا فرستاده است تا همه انسانها با استفاده از این الگو، به سعادت و خوشبختی برسند. حالا در این جلسه، من

چند تا از مدلهای زندگی را که پیامبر و اهل بیت(علیهم السّلام) برای ما بیان کرده اند را روی این کارتها نوشته ام تا بدانیم که برای رسیدن به زندگی مورد نظر خدای مهربان و ترمیم یک چهره زیبا از انسان خداپسند و با ایمان، چه کارهایی باید انجام دهیم.

تذکر: مبلغ محترم، کارتهایی را که قبل از جلسه آماده کرده است و تیترها و عناوین روی آن نوشته شده است را به ترتیب به دانش آموزان نشان داده و پیرامون هرکدام، توضیحات کوتاهی - که حاوی پیامهای تربیتی متعددی است را ارائه می کند.

کارت اول: یاد خدا

یعنی انسان در هر جای که هست و مشغول هر کاری که باشد، یاد خدا را از دل و زبان خود جدا نکند و هیچ گاه او را فراموش نکند. چنین حالتی باعث می شود تا دست عنایت و رحمت

۱- تذکر مبلغ محترم کلمات را به صورت پراکنده روی تابلو تا در تابلوی فرضی که در هوا ترسیم می کند، می توید تا تمرکز و همراهی دانش آموزان راجلب نماید.

خدا همواره روی سر انسان باشد و در همه حال او را یاری نماید. یکی از برترین راههای به یاد خدا ماندن، نماز خواندن است که انسان را سرپا و سرحال نگه می دارد؛ همانطور که وقتی شارژ موبایل تمام می شود، آن را شارژ می کنید؛

به ماشین بنزین می رسانید تا حرکت داشته باشد؛

به هیکل مبارک، بارها در روز تغذیه می رسانید تا خدایی نکرده، ذره ای از انرژی شما کم نشود و...

نماز هم شارژ معنوی و غذای روح و جان انسان است که ذکر و یاد خدا را در دل زنده نگه می دارد و باعث می شود که انسان از بدیها دور ی کند. به خاطر همین نه تنها پیامبر و امامان (علیهم السّلام) بلکه حتی بزرگان ما هم توقع نماز، تمام کارهایشان را تعطیل می کردند.

رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)موقع نماز که می شد، حال معنوی خاصی پیدا می کرد و می فرمود: «گرسنه از غذا سیر و تشنه از آب سیراب می شود، ولی (نماز و گفت و گو با خداوند متعال، برای من چنان لذتی دارد که) من از نماز سیر نمی شوم ».(۱)

یا حضرت علی (علیه السّلام) هنگام جنگ گاه گاهی به خورشید نگاه می کرد. یکی از یاران حضرت پرسید چرا به آسمان نگاه می کنید؟

حضرت فرمود: «برای این که نماز اول وقت از دستم نرود». پرسید: «حالا و در این شرایط ؟»

فرمود: «آری!»(۲)

کارت دوم: خوش قلب و خیرخواه

یعنی برای همه خوبی بخواهید و از کینه، حسادت و بد خواهی برای دیگران، پرهیز کنید.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۴.

۲- سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴.

چون خدا خودش به دل و قلب انسان نگاه می کند و از واقعیت های ذهنی انسان با خبر است، پس اگر نیت زیبا و قشنگ داشته باشد، خدا هم او را بیشتر دوست خواهد داشت، ولی اگر بدخواهی و کینه توزی در دل داشته باشند، زندگی را برای خودش تلخ کرده، از آن لذت نمی برد و چه بسا خودش را هم گرفتار و مصیبت زده می کند.

نقل شده که الان یکی از شهرها، زنی بود بسیار حسود. حسود یعنی کسی که خوشی و شادی برایش قابل تحمل نیست و می خواهد هر طور شده، آنان را گرفتار و ناراحت کند.

بچه های عزیز! این زن، او همسایه ای داشت به نام «خواجه سلمان» که مردی ثروتمند و محترم بود. زن به خواجه حسادت می کرد و خیلی دوست داشت تا راهی پیدا کند که هم مال و ثروت او را از بین ببرد و هم او را بدنام کنند و از چشم مردم بیندازد؛ ولی تمام نقشه هایش تقش بر آب می شد و کاری از پیش نمی برد.

او بالاخره تصمیم گرفت او را بکشد. برای اجرای نقشه، او حلوایی پخت و در آن زهر ریخت. موقع صبح وقتی خواجه در حال بیرون رفتن بود، نان حلوا را در نانی گذاشت و به خواجه داد و گفت: «خیراتی» است .

خواجه چون عجله داشت، آن را نخورده، به راه افتاد و از شهر خارج شد. در ازراه دو جوان را دید که خسته و گرسته بودند. او نان و حلوا را به آن ها داد.

آن دو با خوشحالی نان و حلوا را گرفتند و خوردند و به محض خوردن آن، مُردند.

خبر به حاکم شهر رسید. دستور داد خواجه را دستگیر کردند. هنگامی که از در بازجویی شد، خواجه داستان را بازگو کرد.

زمان را حاضر کردند. چون چشم زن به آن جنازه ها افتاد، شروع کرد به داد و فریاد و گریه و زاری. معلوم شد که آن دو، یکی فرزند و دیگری برادر او بوده است. خود آن زن نیز از شدت تأثر و ناراحتی پس از دو روز مُرد.(۱)

۱- حسد، رضا صدر، ص ۴۹.

امیر مؤمنان (علیه السّلام) در روایتی زیبا می فرماید:«مَن حَفَرَ بِئرا لِأخیهِ المُؤمنِ وَقَعَ فیه؛ کسی که چاه بِکَند تا برادر دینی او در آن بیفتد، اول از همه خودش در آن خواهد افتاد.»(۱)

کارت سوم: حفظ حریمها

یعنی به حریم دیگران تجاوز و بی احترامی نکنیم؛ مثل حفظ حریم پدر و مادر بزرگترها معلم، علما و روحانیون و....

حفظ حریم یعنی اینکه ما حق نداریم همه چیز را به شوخی بگیریم و به سادگی از کنار آن عبور کنیم. پس حواسها باید خیلی جمع باشد.

برای اینکه حریمها را بشناسیم، باید کتابهای دینی را بیشتر بخوانیم، در مسجد و هیئت و کلاسهای دینی حاضر شویم، احکام شرعی را یاد بگیریم و ...

کارت چهارم: تلاش برای آینده

تلاش و کوشش اصلی امروز شما، همان درس خواندن، مطالعه کردن، شرکت در کلاسها و مانند آن است که باید با جدیت و پشتکار همراه باشد تا آینده خوبی داشته باشید؛ نه اینکه تنبلی کنید و فقط دنبال بازی و تفریح باشید. البته بازی در ورزش و تفریح و ... خوب است، ولی به اندازه.

کارت پنجم: به فکر دیگران

یعنی انسان نسبت به مشکلات و گرفتاری دیگران بی تفاوت نباشد و تا آنجا که از دستش بر می آید، به دیگران کمک کند.

یکی از دوستان شهید عباس بابایی می گوید: یک روز بعد از تعطیلی از مدرسه، همین طور که با عباس و بچه ها به طرق منزل می رفتیم، دیدیم چند تا کارگر دارند زمین را می کَنند تا لوله آب

۱- کافی، ج ۵، ص ۲۷۳.

و فاضلاب کار بگذارند.

نگاه عباس متوجه یکی از کارگرها شده بود که خیلی پیرو استخوانی بود. ناگهان دیدیم عباس از ما جدا شد و رفت به طرف کارگرها بیل را از دست پیر مرد گرفت و با اصرار شروع کرد به کندن زمین.

از فردا، به محض این که از مدرسه تعطیل می شد، می رفت به همان خیابان، سراغ پیر مرد تا جای او کار کند.(۱)

پیام انقلابی کارت پنجم: الگوبرداری

آخرین کارت جلسه امروز، الگوبرداری واقعی از برگزیدگان خداوند یعنی پیامبر و اهل بیت (علیهم السّلام) است که این الگوبرداری را باید در زندگی پیاده کنیم و با تمام وجود، از آنها اطاعت کنیم و با دوری از کارهای زشت و گناه، به دستورها و سفارشات آنان، عمل کنیم.

یکی از مهم ترین سفارش های آنها، اطاعت و پیروی از رهبر در ولایت است، که امروزه چون امام زمان (علیه السّلام) غائب هستند- و انشاء الله خداوند متعال ظهور ایشان را زودتر برساند- ، همه وظیفه دارند که از رهبر انقلاب یعنی امام خامنه ای(حفظه الله) ، اطاعت و حمایت کنند و برای سلامتی ایشان دعا کنند و گوش به فرمان دستورهای ایشان باشند که در این صورت، خدا، ائمه و به ویژه امام زمان (علیه السّلام)، از ما راضی خواهند شد. چون بناست این انقلاب به دست امام زمان(علیه السّلام) بر سد و تا آن زمان، ما وظیفه داریم که از این انقلاب مواظبت کنیم. همانطور که امروز هم رهبر عزیز انقلاب همان راهی را می رود که امام خمینی رفته بودند و در واقع، فرقی بین راه امام خامنه ای و راه امام خمینی وجود ندارد و به قول معروف: خامنه ای، خمینی دیگر است.

۱- عملدار آسمان ، ص ۲۶.

دعا و نیایش

خداوندا! ظهور امام زمان ما را برسان!

خدایا! رهبر انقلاب اسلامی ما را حفظ و حمایت بفرما! خدایا! ما را از رفتارهای زشت دو رکن!

پایان

ص: ۱۶۱

متن مطالعاتی

چند داستان مرتبط

مثل بچه های فقیر

پدر شهید بابایی می گوید: این بچه از دوران نوجوانی، به یاد مردم ضعیف و کمک به آن ها بود. هیچ وقت سعی نکرد دل آن ها را بشکند.

پدر شهید بعد این خاطره را نقل کرد: برادر زنم در همان مدرسه ای که عباس درس می خواند ناظم بود. یک روز دیدیم با ناراحتی آمد خانه مان و گفت: حاج اسماعیل! آبرو برای ما نگذاشتید؛ آن قدر به سر و وضع این بچه نرسیدید که امروز اسمش را در لیست بچه های فقیر مدرسه نوشتند تا به او کمک مالی کنند.

تا این حرف را زد، نفسم بند آمد. دستش را گرفتم و بردم سر کمد عباس. در کمد را باز کردم و ردیف پیراهن های کت و شلوارها را نشانش دادم.

با دل خوری گفتم: تو دیگر چرا؟ واقعاً خیال می کنی من برای عباس کم می گذارم؟ خودش می گوید من لباس نو نمی پوشم، می گوید مدرسه ما بچه فقیر زیاد دارد، از آن ها خجالت می کشم. نمی خواهم جلوی من احساس نداری کنند.(۱)

۱- عملدر آسمان ،ص ۲۳.

داستانی از پیامد بدخواهی

چه مکن بهر کسی

در ایام خلافت معتصم عباسی، شخصی از ادبا وارد مجلس او شد. از صحبت های او معتصم خیلی خوشحال شد و دستور داد هر چند روز یک بار، پیش او حاضر شود و با هم گفتگو کنند. سرانجام آن را به عنوان یکی از ندیمان (همدم و هم صحبت) خود انتخاب کرد.

یکی دیگر از ندیمان خلیفه وقتی جایگاه او را دید، حسادتش گل کرد و ترسید مبادا رفته رفته خلیفه او را به عنوان وزیر انتخاب کند و جایگاه خودش را از دست بدهد؛ از این رو به فکر فرو رفت تا راه چاره ای پیدا کند و بهانه ای جور کند تا او را از چشم خلیفه بیندازد و او را از سر راه وزارت خود بردارد.

او برای نقشه خود، یکی از روز هنگام ظهر که همراه با ادیب از حضور خلیفه بیرون آمدند، از او خواهش کرد به منزلش بیاید و کمی صحبت کنند و ناهار پیش آو بماند. آن بیچاره هم بی خبر از همه جا، قبول کرد.

موقع ناهار، سیر گذاشته بود و ادیب از آن سیر زیاد خورد. وقت عصر، صاحب خانه یعنی همان فرد حسود، پیش خلیفه رفت و صحبت از ادیب را پیش کشید و با چرب زبانی و تملق گویی، چنین گفت: من نمک پرورده نعمت های شما هستم؛ نمی توانستم این سر را پنهان کنم که این ادیب که ندیم شما شده، در پنهانی به مردم می گوید: بوی دهن خلیفه دارد مرا از بین می برد، پیوسته مرا نزد خود احضار می کند.

خلیفه از این حرف بی اندازه آشفته و عصبانی شد و دستور داد فوراً آن ادیب را حاضر کنند. ادیب چون سیر خورده بود، کمی با فاصله نشست و با دستمال دهن خود را گرفته بود.

خلیفه یقین کرد که حرفه وزیر درست است. نامه ای نوشت به یکی از کارگزارانش که حامل نامه را گردن بزند.

آن ندیم حسود، بیرون اتاق خلیفه منتظر نتیجه نقشه خود بود که دید خیلی زود، ادیب از

حضور خلیفه بیرون آمد و نوشته ای هم در دست دارد.

خیال کرد خلیفه در نامه نوشته مال زیادی به وی بد هند. عصبانیتش بیشتر شده ولی به روی خود نیاورد و با زبانی به ظاهر خیرخواهانه و دلسوزانه گفت: تو زحمت نکش، این دو هزار درهم را بگیر و به جایی برو تا استراحت کنی. فقط تا چند روز خودت را به خلیفه نشان نده. او هم قبول کرد.

ندیم حسود نامه را به مأمور خلیفه داد، مأمور هم وقتی نامه را خواند؛ فوری او را به قتل رساند.

مدتی بعد، خلیفه که فکر می کرد ادیب کشته شده است، از خدمتگزارانش پرسید: آن ادیب خوش زبان و خوش گفتار کجاست؟ آیا به سفر رفته؟

گفتند: ما او را دیده ایم. خلیفه که تعجب کرده بود، گفت: او را نزد من بیاورید. سپس رو به ادیب کرد و گفت: من به تو نامه ای داده بودم، آن را به مأمور ندادی؟

ادیب ماجرای نامه و گرفتن وزیر را نقل کرد. خلیفه گفت: از تو یک سوال می کنم، دروغ نگو! بگو تو به ندیم ما گفتی: بوی دهن خلیفه مرا اذیت می کند؟

گفت: نه،

خلیفه بیشتر تعجب کرد و گفت: چرا وقتی نزد من آمدی، دورتر نشستی و با دستمال، دهان خود را گرفتی؟

عرض کرد: ندیم شما، مرا به خانه خود برد و سیر به من خورانید. چون به حضور شما آمدم، ترسیدم بوی دهانم خلیفه را اذیت کند.

اینجا بود که خلیفه از واقعیت این ماجرای عجیب آگاه شد.(۱)

۱- یک صد موضوع، پا نصد داستان، ص ۲۰۳، با تغییر صداقت، سید علی اکبر، قم، ناصر، چاپ دوم، ۱۳۸۰.

درس چهاردهم:تنبل ها

بهانه ارتباط

اجرای پانتومیم

در ابتدای جلسه، پس از اسلام و احوالپرسی، مبلغ محترم با چند سوال و معما، سه نفر را برای اجرای پانتومیم انتخاب می کند.

پولدار دارد، ولی گدا ندارد؟ جواب: نفطه

پنج خوردنی که انسان از خوردن آن سیر نمی شود؟ جواب: کتک، قسم، سرما، هوا، گل خوردن در فوتبال.

غذایی که اگر هنگام پختن، چند کیلو هم به آن نمک اضافه کنیم، باز موقع خوردن بی نمک است؟ جواب: تخم مرغ؛ چون پوست آن نمک را به خود جذب نمیکند.

این جمله را سه بار تند و سریع تکرار کنید: «کانال کولر، تالار تونل»!

پانتومیم نفر اول:

نکته: مبلغ محترم، برگه مربوط به اجرای پانتومیم را به نفر اول می دهد که روی آن، نقش او نوشته شده است.

ص: ۱۶۵

نفر اول: رفتن کنار آینه، شانه کردن موها، پوشیدن لباس و خارج شدن از خانه و خرید بستنی مثلا و خوردن آن در مسیر راه.

نفر دوم: برنده شدن در مسابقه، احساس و ابراز خوشحالی، پوشیدن لباس، زدن عینک به چشم، استفاده از عطر و رفتن بالای سن و جایگاه و ابراز احساسات برای مخاطبان.

نفر سوم: مشغول بودن به بازی با رایانه یا موبایل همراه با هیجان و خوشحالی، نگاه کردن به ساعت (مثلا ساعت روی دیوار یا ساعت مچی)، ناراحتی و نگرانی از دیر شدن، حرکت با عجله و شتاب، وضو گرفتن و به نماز ایستادن و یک نفس راحت کشیدن و دوباره برگشت به بازی...

یاد آوری: به بهترین اجرا، به انتخاب دانش آموزان جایزه تعلق می گیرد و در صورت امکان، به مخاطبانی که بتواند با سرعت عمل بهتر، موضوع پانتومیم را حدس بزنند نیز، هدیه ای تعلق می گیرد.

تبیین متن و محتوا

دوستان من! حتما می دانید که بعضی بچه ها ن ب ل ت هستند. چی؟ تبلت؟ نه، تنبل و بی حال وقتی کاری به آنها سپرده می شود، از حال می روند و انگار که جابجایی یک کوه را به آنان سپرده باشند، ماتم می گیرند و وا می روند .

البته مشکل تنبلی مخصوص این دوره زمانه یا فقط مردم ما نیست، بلکه همیشه وجود داشته و حتی یک بار مسابقه انتخاب تنبل ترین تنبل برگزار شده است. می گویند در زمان پادشاهی شاه عباس، او یک روز گفت: خدا را شکر که همه اصناف در مملکت ایران به نوایی رسیده اند و هیچ کس نیست که بدون درآمد باشد. سپس خطاب به مشاوران خود گفت: همین طور است؟ همه سخن شاه را تأیید کردند، اما وزیر گفت: قربانتان بشوم، فقط تنبل ها هستند که سرشان بی کلاه مانده و در آمد و کسب و کاری ندارند!

شاه بلافاصله دستور داد تا تنبل خانه ای در اصفهان تأسیس شود و به امور تنبل ها بپردازد. بودجه ای نیز به این کار اختصاص داده شد. کلنگ تنبل خانه بر زمین زده شد و تنبل خانه مجللی و باشکوهی تاسیس شد.

ص: ۱۶۶

تنبل ها از سراسر ایران به آنجا آمدند و زندگیشان از بودجه دولتی تأمین می شد.

مخارج و هزینه های تنبل خانه روزز به روز بیشتر می شد، شاه گفت: این همه پول برای تنبل خانه ؟ عرض کردند: بله. تعداد تنبلها زیاد شده و هر روز هم بیشتر از دیروز می شود!

شاه به صورت سرزده و با لباس مبدل به صورت ناشناس از تنبل خانه بازدید کرد. دید این قدر جمعیت زیاد شده که تنبلها از در دیوار ایوان بالا می روند و جای سوزن انداختن نیست.

شاه خودش را معرفی کرد. هر چه گفتند: شاه آماده، فایده ای نداشت، آن قدر شلوغ بود که شاه هم نمی توانست داخل شود. شاه فهمید که بسیاری از این ها اصلاً تتبل نیستند و خود را تنبل جا زده اند تا حقوق بگیرند و بدون تلاش و کار کردن، راحت بخورند و بخوابند.

شاه به کاخ خود برگشت و برای حل مسأله با مشاوران خود مشورت کرد. هریک طرحی ارایه دادند تا بتوانند تنبل های واقعی را از غیر تنبل ها تشخیص بدهند؛ ولی هیچ یک از این طرح ها عملی نبود.

سر انجام دلقک شاه گفت: برای تشخیص تنبل های حقیقی از تنبل نماها، همه را به حمامی ببرید و دریچه های حمام را ببندید و آتش و گرمای حمام را به تدریج زیاد کنید، تنبل نماها تاب و تحمل حرارت را ندارند و از حمام بیرون میان می روند، ولی تنبل های واقعی، در حمام می مانند.

شاه این روش را پسندید و آن را به اجرا در آورد. تنبل نماها یک به یک از حمام فرار کردند. در آخر، فقط دو نفر باقی ماندند که روی سنگ های سوزان کف حمام خوابیده بودند. یکی ناله می کرد و می گفت: آخ موختم، آخ سوختم. دیگری حال ناله و فریاد هم نداشت و فقط گاهی با صدای ضعیف می گفت: بگو رفیقم هم سوخت!

پیام های کاربردی تربیتی

بله بچه ها! شاید بعضی تو دل خودشان بگویند مگر تنبلی چه عیبی دارد؟ نه اینکه بد نیست، خیلی هم خوب است؛ شما مثل پادشاه و رئیس می نشینی برایت غذا آماده می کنند، رختخواب پهن می کنند، وسایل شخصی شما را منظم می کنند و...

جواب این تنبل ها چیست؟

پس از شنیدن تعدادی از نظرات دانش آموزان...

آفرین به دوستان خوبی که خیلی خوب و دقیق اشاره کردند؛ عقب ماندن از پیشرفت، شکست در درس و تحصیلات، نرسیدن به ثروت و دارایی، نگاه بد دیگران به او به عنوان یک تنبل و بی عرضه، وقت تلف کردن های زیاد و...

ولی بچه ها! یک آفت و بدی خیلی مهم این گونه زندگی کردن که باعث اتفاقات ناگواری برای تنبل ها می شود، همان چیزی است که شما باید در این جدول آن را پیدا کنید.جدول

رمز جدول لها: عدد ۴

شیوه پیدا کردن رمز: ابتدا حرف اول (ب) را نوشته و با رمز ۴ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دو مین حرف به دست آمده (ی)خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۹ حرف که کامل شد، با آنها جمله مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جز شماره جدول نبوده و شمرده نمی شود.

جمله مورد نظر: بی حالی معنوی، آفت تنبلی.

امام باقر(علیه السّلام) در این باره فرمودند: «مَنْ کَسِلَ عَنْ أَمْرِ دُنْیاهُ فَهُوَ عَنْ أَمْرِ آخِرَتِهِ أَکْسَلُ .؛ کسی در کار دنیای خود تنبل باشند و مستی کند، در کار آخرتش، بیشتر سستی خواهد کرد».(۱)

۱- کافی، ج ۵، ص ۸۵.

یعنی کسی که حال غذا خوردن ندارد، مطمئنا حال نماز هم نخواهد داشت؛ کسی که حال درس خواندن و مطالعه کتاب ندارد، قرآن را هم نخواهد خواند، کسی که حال رفتن به ورزش و پیاده روی و کوهنوردی ندارد، برای راهپیمایی، رفتن به مسجد و مانند آن هم تنبلی خواهدکرد...

راهکارهای دوری از تنبلی

پس اگر می خواهیم در زندگی موفق باشیم، از همین الان باید تصمیم جدی بگیریم که تنبلی را کنار بگذاریم. باید با برنامه ریزی برای کارها، از انجام کارهای شخصی و درس و مطالعه خود شروع کنیم، بعد بخشی از کارهای خانه را بر عهده بگیریم؛ مثل کمک به پدر و مادر در کارهای خانه و خرید وسائل،در مرحله بعد، در جمع های مختلف و فضاهای عمومی حاضر شویم؛ مثل رفتن به مسجد و شرکت در نماز جماعت، شرکت در فعالیتهای جمعی و گروهی مثل کلاسها با حضور در هیئت و کانون، انجام ورزش مورد علاقه، فاصله گرفتن از موبایل و تبلت و رایانه و ... را انجام دهیم تا به جای آدم تنبل، یک فرد موفق، زرنگ و خوشبخت لقب بگیریم.

پیام انقلابی

تنبلی یک بیماری و مریضی است که نه فقط برای یک فرد ممکن است اتفاق بیفتد، بلکه حتی برای خانواده یا حتی جامعه هم اتفاق می افتد؛ به این صورت که مسئولان و کسانی که باید تلاش و کوشش خود را بیشتر کنند و با مدیریت صحیح و جهادی و روحیه انقلابی، برای موفقیت کشور گام بردارند، اما با تنبلی و بی حالی خودشان، فقط به فکر واردات و آوردن اجناس از خارج از کشور می افتند و خودشان مثل آن بچه تنبل، پاهایشان را روی هم می اندازند و می گویند: تنبلی چه ایرادی دارد، خیلی هم خوب است!!

به همین دلیل است که رهبر معظم انقلاب (حفظه الله) امروزه خیلی تأکید دارند که باید اقتصاد

مقاومتی راه بیفتد؛ یعنی همه باید تلاش کنند و از تنبلی و بی حالی بیرون بیایند و با عزم و اراده همگانی و تحرک و پویایی، کشور را به آبادانی و سربلندی بیشتر برسانند

حالا نقش شما به عنوان یک دانش آموز چیست؟

برای تحقق این مهم، دانش آموزان می توانند با خرید جنس های ایرانی و نخریدن وسائل خارجی مثل لباس، کیف و کفش، لوازم التحریر و ... به این دستور رهبری عمل کنند و جامعه را از وابستگی به بیگانگان و چشم به دست بیگانگان داشتن رها کنند و با جدیت در درس و تحصیل، تنبلی و سستی را کنار بگذارند و موفقیت و سربلندی آینده را برای ایران و مردم کشورشان فراهم کنند.

دعا و نیایش

خدایا! ما را از تنبلی و بی حالی در کن!

خداوندا!نشاط و سر زندگی معنوی و حال عبادت ونماز به ما عنایت کن!

خدایا! پرچم دار عزیر انقلاب اسلامی، امام خامنه ای عزیز را حفظ و حمایت بفرما!

خدایا! انقلاب اسلامی ایران را از روزه به روز موفق تر بگردان!

خداوندا! روح امام و شهدا را شاد کن!

خدایا! ظهور امام زمان ما را برسان. آمین

ص: ۱۷۰

متن مطالعاتی

تنبلی؛ پیامدها و آسیب ها

علامت منافقان: قرآن کریم در مورد منافقان فرموده است: « وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاهِ قَامُوا كُسَالَى»؛ و چون به نماز می ایستند، به کسالت و تنبلی بر می خیزند» .(۱)

در آیه ای دیگر می خوانیم: «وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاهَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ » هیچ چیز مانع قبول انفاقهای آنها نشد، جز اینکه آنها به خدا و پیامبرش کافر شدند، و نماز بجا نمی آورند جز با کسالت، و انفاق نمی کنند مگر با کراهت».(۲)

مبغوض خدا: امیر مؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «إِنَّ مِنْ أَبْغَضِ الرِّجَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لَعَبْداً وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى نَفْسِهِ جَائِراً عَنْ قَصْدِ السَّبِيلِ سَائِراً بِغَيْرِ دَلِيلٍ إِنْ دُعِيَ إِلَى حَرْثِ الدُّنْيَا عَمِلَ وَ إِنْ دُعِيَ إِلَى حَرْثِ الْآخِرَهِ كَسِلَ كَأَنَّ مَا عَمِلَ لَهُ وَاجِبٌ عَلَيْهِ ؛وَ كَأَنَّ مَا وَنَى فِيهِ سَاقِطٌ عَنْهُ؛ از دشمن ترین مردمان نزد خدا بنده ای است که خدا او را به خود واگذارد، از راه درست خارج گردد و بی رهنما گام بردارد، اگر به کار دنیایش خوانند، چست باشد؛ و اگر به کار آخرتش خوانند، تنبل و سست باشد. گویی آنچه برای آن کار کند بر او بایسته است، و آنچه در آن سستی ورزد، از او

۱- سوره نساء، آیه ۱۴۲.

۲- سوره توبه، آیه ۵۴.

ناخواسته است».(۱)

نشانه های تنبل؛ پیامبر خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم): «وَ أَمَّا عَلَامَهُ الْکَسْلَانِ فَأَرْبَعَهٌ: یَتَوَانَی حَتَّی یُفَرِّطَ وَ یَفَرَّطُ حَتَّی یُضَیِّعَ وَ یُضَیِّعُ حَتَّی یَأْثِمَ وَ یَضْجَرَ ؛ نشانه تنبل، چهار چیز است: چندان سستی می کند که به کندی می گراید و چندان کندی می کند که (اصل کار) را فرو می گذارد؛ و چندان فرو گذاری می کند، که گنه کار و دل مرده می شود».(۲)

حضرت علی (علیه السّلام) نیز فرمود: «تَأخیرُ العَمَلِ عُنوانُ الکَسَلِ؛ به تأخیر افکندن کار، نشانه تنبلی است».(۳)

محرومیت ها: امام صادق (علیه السّلام): «إِیَّاکَ وَ اَلْکَسَلَ وَ اَلضَّجَرَ فَإِنَّهُمَا یَمْنَعَانِکَ حَظَّکَ مِنَ اَلدُّنْیَا وَ اَلْآخِرَهِ.: از تنبلی و بی حوصلگی دوری کن؛ که آن دو، تو را از بهره دنیا و آخرتت باز می دارند». (۴).

امام باقر(علیه السّلام) نیز فرمودند: ««الکَسَلُ یَضُرُّ بالدِّینِ و الدُّنیا؛ تنبلی و کسالت، به دین و دنیا ضرر می زند» .(۵)

خطر تنبلی: امام صادق (علیه السّلام) می فرماید: «از دو صفت بپرهیز؛ ملالت و تنبلی؛ اگر ملول باشی حق را تحمل نکنی و اثر تنبل باشی از ادای حق باز مانی ».(۶)

آسیب های معنوی: امام صادق(علیه السّلام) فرمود: « مَنْ کَسِلَ عَنْ طَهُورِهِ وَ صَلَاتِهِ فَلَیْسَ فِیهِ خَیْرٌ لِأَمْرِ آخِرَتِهِ وَ مَنْ کَسِلَ عَمَّا یُصْلِحُ بِهِ أَمْرَ مَعِیشَتِهِ فَلَیْسَ فِیهِ خَیْرٌ لِأَمْرِ دُنْیَاهُ ؛ کسی که نسبت به پاکیزگی و نماز خود، تنبلی و کسالت ورزد، در او خیری برای آخرتش نیست، و کسی که نسبت

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۰۲.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۶۶ .

۳- عیون الحکم و المواعظ ص ۲۰۱؛ میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۷۰۶.

۴- کافی، ج ۵ ،ص ۸۵.

۵- بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۱۸۰.

۶- کافی، ج۵، صص ۷۱-۷۹.

به انجام اموری که معاشش را اصلاح می کند تنبلی ورزد، در امور خیری برای دنیایش نیست».(۱)

امام باقر (علیه السّلام) نیز فرمودند: «إیَّاکَ وَ الْکَسَلَ وَ الضَّجَرَ فَإِنَّهُمَا مِفْتَاحُ کُلِّ شَرٍّ ، مَنْ کَسِلَ لَمْ یُؤَدِّ حَقّاً؛ از تنبلی و کم حوصلگی بپرهیز که آن دو کلید هر شرّی هستند؛ آدم تنبل هیچ حقّی را ادا نمی کند ».(۲)

و حضرت علی (علیه السّلام)فرمودند: «الْکَسَلُ یُفْسِدُ الْآخِرَهَ؛ تنبلی، آخرت را تباه می کند ».(۳)

آسیب های دنیایی: حضرت علی (علیه السّلام) می فرمایند: «کَثْرَهُ النَّوْمِ وَ الْکَسَلِ یُورِثُ الْفَقْرَ؛ خواب زیاد و تنبلی، نتیجه اش فقر و نداری خواهد بود».(۴) و در تمثیلی زیبا فرمودند: «لَمَّا ازْدَوَجَتِ الْأَشْیاءَ ازْدَوَجَ الْکَسَلُ وَ الْعَجْزُ، فَنَتَجَ مِنْها الْفَقْرُ؛: هنگامی که هر چیزی با دیگری ازدواج کرد تنبلی با ناتوانی ازدواج نمود و حاصل این ازدواج فقر و تنگدستی شد».(۵) و فرمودند: «آفَهُ النُّجْحِ الْکَسَلُ؛ آفت موفقیت، تنبلی است

یک راهکار: حضرت علی (علیه السّلام)؛ وضادُّوا التَّوانِی بالعَزم؛ با عزم و اراده و به مبارزه سستی بروید».(۶)

پایان

۱- کافی ، ج ۵، ۸۵؛ وسائل الشیعه ، ج ۱۷، ص ۵۹، ح ۲۱۹۷۴.

۲- تحف العقول، ص ۶۵۶ .

۳- مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۵.

۴- جواهر المطالب فی مناقب الامام علی (ع)، محمد بن احمد دمشقی، تحقیق محمد باقر محمودی، نشر احیاء الثقافه الأسلامیه، قم، ج ۲، ص ۱۴۹.

۵- کافی، ج ۵، ص ۸۶؛ تحف العقول، ص ۲۲۰ - میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۴۴۸؛ بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۵۹. وسائل الشیعه، چ ال البیت، ج ۱۷، ص ۶۰.

۶- غرر الحکم، ۳۹۶۸؛ منتخب میزان الحکمه، ۴۹۲.

درس پانزدهم:نعمت های الهی

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتدای جلسه، مبلغ محترم از چند نفر از دانش آموزان دعوت می کند تا در مسابقه پاسخ به سوالها شرکت کنند.

شبوه مسابقه: دانش آموز شرکت کننده باید با حرف مشخص شده، جواب ها را بگوید و در صورت مکث زیاد در پاسخ گویی، بازنده خواهد بود.

نفر اول: پاسخ ها با حرف «ن»

اسمت چیه؟

فامیلت؟

نام یک حیوان؟

یک عدد دو رقمی؟

چه بازیکنی را دوست داری؟

اسم ستاره ای در آسمان؟

ص: ۱۷۵

یک سوره از قرآن؟

اسم یک میوه؟

اگر بیاد تاریکی میره؟

مورچه به زبان عربی؟

اسم یک گل؟

نفر دوم: پاسخ ها با حرف«م»

اسمت چیه؟

فامیلت؟

نام یک حیوان؟

نام یک ورزش؟

یک سوره از قرآن ؟

اسم یک میوه؟

ناهار چی خوردی؟

اسم یک گل؟

ماشین مورد علاقه؟

اسم سیاره ای در آسمان ؟

نفر سوم: پاسخ ها با حرف «چ»

اسمت چیه؟

فامیلت؟

نام یک شهید معروف؟ چمران

حجاب برتر زنان؟ چادر

ص: ۱۷۶

نوشیدنی داغ؟چای

ناهار چی خوردی؟

تیم فوتبال ایرانی یا خارجی؟

ماشین مورد علاقه؟

نام یک کشور؟

رنگ مورد علاقه؟

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! قبل از اینکه جلسه را ادامه دهیم، یک صلوات بلند بفرستید.

همانطور که دیدید، دوستان شما با قدرت و هوش و سرعت عمل خودشان توانستند پاسخها را بیان کنند. در این پاسخ دادن، خیلی از اجزای بدن درگیر شد؛ مثل ذهن و حافظه، چشم، و ...

حالا یک سؤال:

اگر امروز وارد خانه خودتان شدید و دیدیا بسته ای کادو شده و روی آن نوشته شده: «تقدیم به شما، » اولین سوالی که به ذهن می آید چیست؟ چرا؟

اظهار نظر چند دانش آموز...

خب! حالا لحظه ای همگی چشم های خود را ببندید، این چشمان بسته شما مثل هدیه ای کادو شده از طرف خداوند است. حالا این کادو را باز کنید (چشمانتان را باز کنید). به نظر شما ارزش آن چقدر است؟ به بزرگی همه دنیا. چرا؟ چون همه دنیا را با آن می بینیم.

دوستان من ! خداوند نعمتهای بی شماری به ما انسانها داده است که خیلی وقتها بر اثر بی توجهی یا فراموش کردن ارزش و اهمیت آنها، برای ما عادی جلوه می کنند. مثل همین چشم که فقط آنهایی که از این نعمت محروم شده اند، ارزش آن را درک می کنند. خداوند در آفرینش این

چشم، قدرت خود را به رُخ کشیده و به زیبایی هر چه تمام تر، آن را در رنگها و شکل های مختلف و با قدرت دید بسیار بالا آفریده است.

قدرت چشم... چند مگاپیکسل ؟!

بچه های عزیز! بهترین دوربین دیجیتالی که داشته اید یا دیده اید چند مگاپیکسل بوده؟ ۱۰ مگاپیکسل؟ ۱۴ مگاپیکسل ؟ ۱۶ مگاپیکسل؟ ۲۴ مگاپیکسل؟

تا به حال به اینکه چشمتان چند مگاپیکسل است فکر کرده اید؟ به نظرتان چشم انسان چند مگاپیکسل است؟

جواب در عین سادگی، شگفت انگیز و کمی غیر قابل باور است. چشم انسان ۵۷۶ مگاپیکسل است.(۱)

تخم مرغ و دیصانی

اجازه بدهید حالا که بحث نعمت چشم شد، به یک داستان زیبا هم اشاره کنم. روزی فردی به نام از «ابوشاکر دیصانی»، یکی از یاران خوب و موفق امام صادق(علیه السّلام) به نام « هشام بْنِ حَکَم» را دید و از او پرسید: آیا تو به خدا اعتقاد داری؟ هشام پاسخ داد: آری. ابوشاکر پرسید: خدای خود را قادر و توانا می دانی ؟

هشام پاسخ داد: آری.

ابوشاکر پرسید: آیا او می تواند همه ی دنیا را درون یک تخم مرغ جای دهد، به گونه ای که نه تخم مرغ بزرگ تر و نه دنیا کوچک تر شود؟

هشام گفت: باید به من مهلت بدهی: الان جواب را نمی دانم.

ابوشاکر که مطمئن بود او نمی تواند جوابی برای این سؤال پیدا کند، گفت: یک سال به تو

۱- مشرق نیوز، کد خبر:۱۷۸۱۲۸.

مهلت می دهم.

پس هشام در کوتاه ترین زمانه خود را به امام صادق (علیه السّلام) رساند و گفت: ای فرزند رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، عبدالله دیصانی سؤالی از من پرسیده و جز خدا و شما پاسخ آن را نمی داند. بعد سؤال دیصانی را مطرح کرد.

امام صادق (علیه السّلام) فرمود:« ای هشام، کدام یک از حواس پنج گانه ی تو از همه کوچک تر است ؟»

هشام گفت: چشم هایم.

امام(علیه السّلام) فرمود: «مقدار بینایی آن چقدر است؟ »هشام گفت: به اندازه یک عدس یا کمتر.

امام(علیه السّلام) فرمود: «با چشم هایت به اطراف خویش بنگر و به من بگو چه می بینی ؟»

هشام گفت: آسمان، زمین، خانه ها، قصرها، بیابان ها، کوه ها و نهرها را می بینم.

امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «آن خدایی که می تواند آنچه را تو دیدی در درون یک عدس و کمتر از آن قرار دهد؛ می تواند همه ی دنیا را درون تخم مرغ جای دهد؛ به گونه ای که نه تخم مرغ بزرگ تر و نه دنیا کوچک تر می شود».

هشام که از شنیدن این پاسخ زیبا خوشحال شده بود، خود را در آغوش امام صادق (علیه السّلام) انداخت و صورت و دست و پای آن حضرت را بوسید و گفت: ای فرزند رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، پاسخ شما کافی است و با خوشحالی به خانه ی خود بازگشت.

فردای آن روز، دیصانی نزد او آمد و گفت: ای هشام من آمدم که عرض کنم، نه آنکه از تو جواب بخوابم!

هشام گفت: اگر برای گرفتن جواب هم آمده ای، پاسخت آماده است. بعد جواب حضرت را به او گفت. دیصاتی وقتی فهمید این پاسخ زیبا را امام صادق (علیه السّلام) گفته است، به خانه امام صادق(علیه السّلام) آمد و اجازه ورود خواست. چون وارد شد گفت: ای جعفر بن محمد، مرا به پروردگار خود راهنمایی کن»، امام صادق(علیه السّلام) فرمود: نام تو چیست؟ او جواب نداد و از خانه امام خارج شد. اصحاب امام به او گفتند: برای چه نام خود را نبردی، دیصانی گفت: اگر می گفتم: نام من

عبد الله است، او می پرسید آن خدایی که تو بنده ی او هستی، کیست؟ به او گفتند: باز گرد و بخواه که این سؤال را نپرسد!

پس دیصانی به خانه امام (علیه السّلام) برگشت و گفت: مرا به پروردگارم راهنمایی کنید و از نام من سوال نفرمایید. امام صادق(علیه السّلام) به جایی اشاره کردند و فرمودند: بنشین.

در آنجا یکی از کودکان امام (علیه السّلام) تخم مرغی در دست داشت و با آن بازی می کرد. حضرت به او فرمود: این تخم مرغ را بمن بده. کودک آن را به امام داد حضرت فرمود: ای دیصانی، چنان که می بینی این تخم مرغ، بسته است و پوسته ی غلیظی برروی آن قرار گرفته در زیر این پوسته ی غلیظ و محکم، پوسته ی رقیق و نازکی قرار دارد و درون پوسته ی رقیق، دو مایع روان نقره ای و طلایی وجود دارد؛ که هیچ کدام داخل دیگری نمی شوند و همان گونه که می دانی، نه کسی از آن خارج شده که خبر از سلامت آن بدهد و نه کسی در آن داخل شده که خبر از فساد و خرابی آن بدهد و معلوم نیست آیا برای پیدایش جوجه نر آفریده شده و یا برای پیدایش جوجه ماده. از مثل این تخم ها انواع طاووس ها [و جوجه های گوناگون دیگر] بیرون می آید: آیا فکر نمی کنی که برای این آفرینش مدبری [حکیم] لازم است؟

ابوشاکر دیصانی چیزی نگفت و سر به زیر انداخت و پس از اندکی تأمل، رو به آن حضرت کرد و در حالی که نور ایمان بر قلبش تابیده بود، گفت:« گواهی می دهم که معبودی جز خدایی یکتا نیست و او یکتا و بی همتا است، و گواهی می دهم که محمد صلی الله علیه وسلم بنده و رسول خدا است، و تو امام و حجّت از طرف خدا بر مردم هستی، و من از عقیده باطل و از اعمال گذشته خود توبه می کنم».(۱)

۱- «أشهد أن لا اله الا الله وحده لا شریک له و أن محمداً عبده و رسوله، و أنک امام و حجه من الله علی خلقه، و أنا تائب مماکنت فیه. کافی، ج ۱، ۱۲۵.

نعمت های بی شمار خداوند

آنچه گفتیم فقط در مورد یکی از نعمتهای خداوند یعنی چشم بود و اگر بخواهیم یقیه نعمتها را بشماریم، به فرموده قرآن: «اللَّهُ الَّذِی خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ... *وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ؛ خداوند، همان کسی است که آسمانها و زمین را آفرید و از آسمان آبی فرستاد و با آن میوه ها [ی مختلف را برای روزی شما [از زمین] بیرون آورد... و از هر چیزی که از او خواستید (نیازمند بودید) به شما داد و اگر [بخواهید] نعمتهای خدا را بشمارید، هرگز آنها را شماره نتوانید کرد.»(۱)

خداوند در این آیه می فرماید: میوه های مختلف را برای شما آفریده است: مثل چی!

خب بچه ها! حالا من چند تا از نعمت های خداوند را نام می برم، ببینم چه کسی می تواند در باره ی آن ها یک بیت شعر بگوید یا اگر شعری در حافظه دارد، نقل کند:(۲)

سیب: سیب درشت و تپلی

داره دو تا لپ گُلی

انگور: خوشه ی شاد انگور

که می درخشد از دور

لیمو شیرین: لیمو شیرین بیدار باش

داروی هر بیمار باش

انار: صد دانه یاقوت

دسته به دسته .....

تذکر: چون بچه ها این شعر را بلد هستند، اجازه د هید خودشان بخوانند تا فضای کلاس شورانگیز شود.

پیام های کاربردی تربیتی

تا اینجا مثالهایی که زده شد، همه خوردنی بودند. اما یکسری نعمتها هم وجود دارند که ارزش خیلی مهم تری دارند و خوشبختی و سعادت زندگی الان ما و خوشحالی و سر بلندی آیندهٔ

۱- سوره ابراهیم، آیات ۳۲ - ۳۴.

۲- نمونه ای از این شعرها در متن مطالعاتی ذکر شده است.

ما وابسته به آنان است.

یکی از این نعمت ها: ن ق ر آ است(۱) که هر چه بخواهیم در آن وجود دارد و هر فرد مسلمانی وظیفه دارد تا همواره به قرآن مراجعه و روزانه چند آیه را تلاوت کند؛ خصوصاً همراه با معنای آن.

اما دومین نعمت مهمی که خداوند به همه ما داده چیست؟

شما باید با پاسخ دادن به این سؤالاتی که از شما می پرسم، جواب را پیدا کنید. آماده اید؟

۱. سفر دسته جمعی و گروهی دانش آموزان که خیلی دوست دارند؟اردو

۲. لقب امام دهم؟ هادی

۳. سوره ای به معنای شب؟ لیل

۴. لقب حضرت ابالفضل العباس؟ باب الحوایج

۵. کشور مظلوم و همسایه عربستان که سعودیها به کشورشان حمله کرد؟ یمن

۶. دعایی که شب های چهارشنبه خوانده می شود؟توسل

خب بچه ها! حالا حروف اول این کلمه ها را کنار هم بگذارید تا دو مین نعمت خداوند را متوجه شویم؟

احسنت! اهل بیت(علیهم السّلام)

همان کسانی که راه درست را به ما نشان می دهند و خدای برای راهنمایی و نشان دادن مسیر درست زندگی، آنها را آفریده و نزد ما انسانها فرستاده است.

پیامها و اهداف رفتاری

اشاره

خب! حالا ما چه وظیفه ای داریم؟ خدائی که چنین تعمتهایی به ما هدیه کرده، نباید فراموش کنیم که ما چه وظیفه ای داریم.

۱- بلغ گرامی حروف پراکنده را روی تابلو می نویسد.

یـاد آوری: مبلغ محترم می توانـد این بخش را بـا اسـتفاده از کـارت و به صورت مرحله به مرحله و همراه بـا توضـیحات کوتاه انجام دهید اینکه همزمان با بیان این جملات، حرف ش را روی تابلو نوشته و سپس مطلب را ادامه می دهد.

وظایف ما

ش

ش چیست؟ شنا شیرجه؟ شیر ؟ شلنگ شتر؟ شیرینی شکلات؟ شلغم؟ یا ... بهتر است کارت بعدی را ببینیم.

شک

این هم که خوب نیست؛ چون آدم نباید اهل شک باشد یا اگر هم در مورد چیزی شک کرد، از بزرگترها بپرسد.

شِکر

این یکی خیلی خوب است؛ هم شیرین است و هم مفید که می توان با آن چای شیرین یا شربت درست کرد.

شُکر

آفرین! شکر خدا را به جای می آوریم. البته فراموش نکنیم که از پدر و مادر هم باید چه کار کنیم:

تشکر

وظیفه دیگر مـا این است که از نعمتهـا در راه درست اسـتفاده کنیم. مثلا با چشم خودمان نگاه مهربانانه به صورت پـدر و مادر داشـته باشـیم؛ با دسـتمان به دیگران کمک کنیم؛ با زبان، ذکر خـدا بگوییم و زیاد صـلوات بفرستیم؛ از مال و دارایی خودمان برای سـلامتی امام زمان(علیه السّلام) و شفای بیماران صدقه بدهیم؛ در مراسم مذهبی و مساجد و زیارتگاهها حضِور پیدا کنیم و به ائمه و امامزادگان، ادای احترام کنیم و..

اما اگر در هر کدام از این موارد برعکس عمل کنیم، یعنی خدای ناکرده به پدر و مادر نگاه تند و خشمگینانه داشته باشیم، یا با زبان کلماتی بگوییم که آنها ناراحت شوند؛ یا به جای استفاده درست از اعضای بان، از آنها برای اذیت و آزار دیگران استفاده کنیم با دوستان نامناسب رفیق باشیم. سخنان زشت و ناپسند مانند دروغ و تهمت و حرفهای زشت بر زبان بیاوریم، نسبت به نماز و قرآن بی اعتنا و تنبل باشیم، و... همه اینها ناسپاسی نعمت است و باید این کارها را ترک کنیم.

وظیفه سوم ما این است که به حرفها و دستورات خدا گوش دهیم؛ قرآن بخوانیم؛ به بزرگترها احترام بگذاریم؛ نماز بخوانیم و در پایان نماز، سجده کنیم و حداقل سه بار بگوییم: شُکراً لله؛ یعنی خدایا شکرت از این همه نعمت که به ما داده ای.

دعا و نیایش

خدایا! تعمتهای خوب و زیبای خودت را از ما نگیر.

خداوندا! کمک کن از این نعمتها در راههای خوب و مورد رضای تو استفاده کنیم.

خدایا! رهبر انقلاب، امام خامنه ای عزیز را موفق و سلامت بدار.

خداوند! فرج امام زمان ما را نزدیک کن.

ص: ۱۸۴

متن مطالعاتی

الف: شعرهای میوه ای

نارنگی

خنده می کرد نارنگی

باادا و زرنگی

گفتم از من نرنجی

آهای نازک نارنجی

خوشمزه و خوش رنگی

نرم لطیف ، قشنگی

بوی خوشت در هوا

پیچیده در همه جا

خوردن تو بی زحمت

چه ساده چه راحت

هندوانه

هندوانه سبز و گلی

گرد و قلنبه قلقلی

به بوته ای بند بود

مزه اش مثل قند بود

با بازی و با خنده

سلامی کرد به بنده

از سوز و سرما میگفت

از شب یلدا می گفت

از آجیل و کرسی داغ

کلاغ های توی باغ

از قصه مادر بزرگ

حکایت بره و گرگ

ص: ۱۸۵

سیب

میوه ها شاد و خندان

از شاخه ها آویزان

سیب سرخ لپ گلی

گرد و چاق و تپلی

وقتی مرا آنجا دید

شاد شد و زود خندید

گفت به من با ادا

بیا جلو بفرما

من تازه و پر آبم

خوشبو مثل گلابم

هم قرمز و هم زردم

داروی هر چه دردم

انار

یکباره از آن کنار

آمد صدای انار

انار دانه دانه

به من می داد نشانه

پر آب و شیرینم من

قرمز و رنگین ام من

دانه هایم مثل نگین

روی سرم تاجی ببین

میوه فصل پائیز

یکی درشت یکی زیر

ب: تأملی در پاسخ امام صادق (علیه السّلام)

یکی از نکات قابل دقت در پاسخهای پیامبر و ائمه(علیهم السّلام) ، پاسخگویی متناسب با فهم و درک مخاطبان بود؛ لذا امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: «مَا کَلَّمَ رَسولُ اللّه ِ صلی الله علیه و آله اَلْعِبادَ بِکُنْهِ عَقْلِهِ قَطُّ، قَالَ رَسُولُ اللّه ِ صلی الله علیه و آله : اِنّا مَعاشِرَ الاَنْبیاءِ اُمِرْنا اَنْ نُ-کَلِّمَ النّاسَ عَلی قَدْرِ عُقولِهِمْ ؛ هیچ گاه پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) یا مردم از عمق عقل خویش سخن نگفت و می فرمود: ما گروه پیامبران مأموریم با مردم به اندازهٔ عقل خودشان سخن بگوییم» .(۱)

بشنو موعظه اهل عقول

کلّم الناس علی قدر عقول

اصل معنا است نه تزیین کلام

سخن آن است که فهمند عوام

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۲۸: بحارالانوار، ج ۱۶، ص ۲۸۰، ح ۱۲۲.

امام علی (علیه السّلام) نیز با عنایت به رعایت میزان فهم مخاطب فرمود: «اَحْسَنُ الْکَلامِ ما لا تَمُجُّهُ الأذانُ وَلا یتْعِبُ فَهْمُهُ الْأَفْهام؛ زیباترین سخن، آن است که برای گوشها ناخوشایند و درک آن برای فهم مردم سخت نباشد. »(۱)

یا در جای دیگر می فرماید: «أحسنُ الکلام ما زانَهُ حُسنُ النظام، وفَهِمَه الخاصُّ والعامّ»

بهترین کلام آن است که زیبایی ترکیبش آن را زینت داده و برای خاص و عام قابل فهم باشد. »(۲)

بدین جهت آنان همین آموزه را همواره مد نظر داشته و متناسب با ظرفیت و سطح فهم و دانش مخاطبان مطالب را ارائه می کردند. در این بحث نیز امام صادق (علیه السّلام)، پاسخی ساده و اقناعی ارائه کردند که همین جواب به ظاهر ساده، باعث گرایش آن فرد به حقیقت گردید.

البته باید توجه داشت که پاسخهای دیگری به سؤالات این چنین می توان داد از جمله آنکه از طرف مقابل یک سؤال بدیهی پرسیده شود که آیا می شود به یک پرفسور و ریاضیدان گفت: اگر ریاضیدان ماهر و نخبه ای هستی، طوری محاسبه کن که ۲ ضربدر ۲ مساوی ۷ شود؟! آیا می توان او را ناتوان و عاجز و کم سواد دانست ؟!

به عبارت دیگر، اگر این گونه سؤالها شکافته شود، اساساً سؤال غلطی است؛ به تعبیر دیگر، صورت مسأله اشتباه است؛ زیرا مفهوم این سؤال این است که با فرض تحقّق این امر، باید جهان هستی ضمن بزرگ بودن، کوچک هم باشد، مثل این که گفته شود موجودی در عین این که ده متر است در همان لحظه ۲۰ متر باشد، این، تناقض و محال است و صورت مساله غلط است. اگر شما از دانش آموزی بخواهید که ۲۰ عدد گردو را بین ۳۰ نفر تقسیم کند به صورتی که به هر یک از آنان یک گردوی کامل و درست برسد و او این کار را نتواند انجام دهد، در این حال، آیا اشکال از دانش آموز است یا از تقاضای غیر ممکن شما؟ قطعاً این امر نشانگر عدم توانایی دانش آموز در انجام این کار نیست، بلکه صورت سؤال و تقاضای شما غلط است.

در مثال مذکور نیز اصل مسئله اشتباه و ناممکن است؛ لذا وقتی شخصی از امیر المؤمنین (علیه السّلام)

۱- کافی، ج ۵، ص ۵۱۰.

۲- غرر الحکم، ص ۲۱۰، حدیث ۴۰۵۱.

پرسید که: «هَلْ یَقْدِرُ رَبُّکَ أَنْ یُدْخِلَ الدُّنْیَا فِی بَیْضَهٍ مِنْ غَیْرِ أَنْ تَصِیغُرَ الدُّنْیَا أَوْ تَکْبُرَ الْبَیْضَهُ، آیا پروردگار تو می تواند دنیا را در تخم مرغی داخل کند بدون آنکه دنیا کوچک و تخم مرغ بزرگ شود، امام (علیه السّلام)فرمود: «إِنَّ اَللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لاَ یُنْسَبُ إِلَی اَلْعَجْزِ وَ اَلَّذِی سَأَلْتَنِی لاَ یَکُونُ؛ همانا خداوند به عجز و ناتوانی متصّف نمی شود، ولی آن چه تو از من درباره آن پرسپدی، ناشدنی است[و قابلیت وجود ندارد]».(۱)

ج: مراقبت از چشم

امام سجاد (علیه السّلام) پیرامون حق چشم می فرماید: «اَمّا حَقّ بَصَرِکَ فَغَضّهُ عَمّا لَا یَحِلّ لَکَ وَ تَرْکُ ابْتِذَالِهِ إِلّا لِمَوْضِعِ عِبْرَهٍ تَسْتَقْبِلُ بِهَا بَصَراً اَوْ تَسْتَفِیدُ بِهَا عِلْماً فَإِنّ الْبَصَرَ بَابُ الِاعْتِبَارِ . اما حق چشمت این است که آن را از آنچه بر تو حلال نیست فرو بندی و مبتذلش نسازی (و به کارش نبری) مگر برای جای عبرت آموزی که دیده ات را بدان بینا کنی یا به وسیله آن از دانشی بهره مند شوی؛ زیرا چشم دروازه عبرت آموزی است».

بر این باور، چشم انسان نعمتی مهم و بی بدیل است؛ از این رو خداوند نیز برای آن محافظهای متعددی قرار داده است که عبارتند از:

الف: محافظ داخل ساختمان چشم: «اشک»، که توسط لوله فاضلابی دائما اشک چشم در حال عوض شدن است.

ب: محافظ درب چشم؛ «مژه ها» که چشم را از گرد و غبار محافظت می کنند.

ج: محافظ پشت درب چشم؛ «پلک ها» که چشم را از گرما و سرما محافظت می کنند.

د: محافظ روی پشت بام ساختمان چشم: « آبروها » که عرق های پیشانی را به دو طرف صورت هدایت می کنند.

ه: «خطوط پیشانی» که محافظان آسمان چشم می باشند و از داخل شدن عرق های سر - که سموم دفع شده بدن هستند- به داخل چشم جلوگیری می کنند.

پایان

ص: ۱۸۸

۱- توحید صدوق، ص ۱۳۰.

درس شانزدهم:دوست داشتنی

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی چند سؤال از دانش آموزان می پرسد که باید با پایان یافتن آنها، رمز حروف را به دست بیاورند. به فردی که بتواند رمز را کشف کند، جایزه تعلق خواهد گرفت.

سوال ها:

کور نیست؟بینا

پیشوا و رهبر؟امام

حرف بیست و دوم از حروف الفبای فارسی؟غ

ورزشی با حرف ب؟بستکبال

پیامبری که با کمک پسرش اسماعیل، کعبه را ساختند؟ ابراهیم

بازیکن برزیلی و مطرح تیم بارسلونا؟(۱)نیمار

زن نیست؟مرد

ص: ۱۸۹

۱- برای جلسات دخترانه می توان سوالات مشابه طرح کرد.

پرنده شانه به سر؟هدهد

شهر باران؟ رشت

پسر بابا؟برادر

لقب پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) امین

کلید بهشت؟ نماز

خب بچه ها! سؤال ها تمام شد؛ حالا یک دقیقه فرصت دارید تا حروف اول کلمه ها را کنار هم بگذارید تا جمله مورد نظر بدست آید. آماده اید ؟ زمان شروع شد.....

کلمه صحیح باغبان مهربان

تبیین متن و محتوا

باغبان مهربان کیست؟

همان کسی که با تلاش و کوشش خودش سعی می کند تا گل های زیبا و رنگارنگ و درختان سر سبز و سربلند با میوه های مفید و متنوع پرورش دهند که همه از دیدن آنها سرحال و شاداب گردند و از کنار آنها بودن، احساس لذت و خوشحالی داشته باشند.

بچه های عزیز! خداوند مهربان برای رشد و شکوفایی انسانها، برای تک تک آنها، این باغبان مهربان را قرار داده است. چه کسی را؟

یادآوری: مبلغ محترم برای ایجاد تنوع می تواند حروف را به صورت پراکنده «و د ر ر پ م د ا» روی تابلو بنویسد و یا می تواند به ترسیم تابلوی خیالی در جلوی خود، جمله «پدر و مادر» را روی آن بنویسد تا هم تمرکز حواس ایجاد نماید و هم باعث پویایی و مشارکت دانش آموزان شود.

بله دوستان من! همه پدران و مادران، تمام تلاششان را برای موفقیت فرزندان به کار می بندند تا شاهد رشد و شکوفایی و پیروزی و سربلندی آنان باشند؛ اگرچه گاهی همانند باغبان، سخت گیر و غضبناک می شوند و فرزند را از برخی جذابیتها و دوست داشتنی ها محروم می کنند، ولی

این کـار به صـلاح آنان بوده و هماننـد هرس کردن علف های هرز، درون باغ و بوسـتان است که باعث می شود آفتها از آنها دور شده، ثمرات بهتری بدهند.

بنابراین، فرزنـدان نبایـد از برخی سـخت گیری های والدین خود ناراحت شوند و خدای ناکرده، رفتار ناپسـندی در مقابل آنها داشـته باشـند؛ چون مطمئنـا هیـچ کس مثـل پـدر و مـادر، دلسوز و خیر خواه انسان نیست و مهریاتی و عطوفت آنها را نخواهد داشت. واقعا چه کسی- جز خدا- می تواند مهربان تر از پدر و مادر برای انسان باشد ؟

تذکر: مبلّغ محترم هنگام نقل داستان، مبالغ را روی تابلو بنویسد.

می گویند یک روز پسر بچه ای یک برگ کاغذ به مادرش داد.

مادر که در حال آشپزی بود، دست هایش را با حوله تمیز کرد و نوشته را با صدای بلند خواند.

پسرش برای او نوشته بود: صورت حساب!

مرتب کردن وسایل خانه: ۵۰۰۰ تومان

مراقبت از برادر کوچکم ۲۰۰۰ تومان

نمره ی ریاضی خوبی که گرفتم: ۳۰۰۰ تومان

بیرون گذاشتن زباله: ۱۰۰۰ تومان

جمع بدهی شما به من: ۱۲۰۰۰ تومان!

مـادر نگـاهی به چشـمان منتظر پسـرش کرد. چنـد لحظه خـاطراتش را مرور کرد و سـپس خودکاری برداشت و پشت برگه ی صورت حساب نوشت:

بابت ۹ ماه بارداری که در وجودم رشد کردی: هیچ.

بابت تمام شب هایی که به پایت نشستم و برایت دعا کردم: هیچ.

بابت تمام زحماتی که در این چند سال کشیدم تا تو بزرگ شوی: هیچ.

بابت غذا، نظافت تو و خرید اسباب بازی هایت: هیچ.

پسرم! اگر این ها را جمع بزنی خواهی دید که: هزینه ی محبت واقعی من به تو هیچ است.

وقتی پسر نوشته ی مادرش را خواند، چشمانش پر از اشک شد و در حالی که به چشمان

ص: ۱۹۱

مادرش نگاه می کرد، گفت: مامان... دوستت دارم. آن گاه خودکاری برداشت و زیر صورت حساب نوشت: قبلاً به طور کامل پرداخت شده است.

یادآوری: دانش آموزان با شنیدن این داستان که با چاشنی عاطفه همراه است، به یاد فداکاری های مادر می افتند. در این هنگام مبلّغ محترم می پرسد: یک نکته ی انحرافی در این داستان وجود داشت، مثل این که کسی متوجه آن نشد؟ روی تابلو دقت کنید...

نکته ی انحرافی: مادر متوجه نشد که پسرش سرش کلاه گذاشته، چون جمع بدهی می شود ۱۱۰۰۰ تومان، نه ۱۲۰۰۰ تومان که پسر از مادرش درخواست کرده بود!

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

حالا گذشته از این شوخی، بابت زحماتی که پدر و مادر برای انسان می کشند، ما نیز باید به وظایف خودمان عمل کنیم و در بالاترین درجه، به آنها احترام بگذاریم.

حداقل کارهایی که ما وظیفه داریم انجام دهیم، چیست؟ یاد آوری: مبلغ محترم از نظرات دانش آموزان استفاده کند.

امام کاظم(علیه السّلام) که امام هفتم ما شیعیان است، فرمود: مردی از پیامبر خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)سؤال کرد: حق پدر بر فرزند چیست ؟ حضرت فرمود: ۱- او را با نام صدا نکند؛ ۲- جلوتر از او راه نرود؛ ۳-قبل از او ننشیند؛۴ - کاری انجام ندهید که مردم، پدرش را فحش بدهند.».(۱)

چه کارهای دیگری باید انجام دهیم؟

امامان عزیز ما و کسانی که نماینده خدا هستند، کارهای دیگری را نیز که خیلی ساده اما مهم هستند را بیان کرده اند که یادآوری و رعایت آنها می تواند مسیر سعادت و خوشبختی انسان را هموار کند و رضایت خداوند را بدست آورد.

۱- سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «ما حَقُّ الْوِلَدِ عَلَی الْوَلَدِ قالَ: لایُسَمّیهِ بِاسْمِهِ، وَلا یَمْشی بَیْنَ یَدَیْهِ ، وَلَا یَجْلِسُ قَبْلَهُ وَلاَ یَسْتَسِبُّ لَهُ». کافی، ج۲، ص۱۸۵.

نکته: مبلغ محترم می تواند در قالب کارت یا نوشتن روی تابلو و مانند آن، مباحث را ارائه کند.

۱. صدایش را بالاتر از صدای آنها نبرد؛

۲. با خشم به آنها نگاه نکند؛

۳. دستانش را موقع صحبت بالا نبرد؛

۴. به آنها خیره نشود مگر از روی مهربانی؛(۱)

همنشین بهشتی

اگر این گونه شدیم، آن وقت خواهیم دید که بسیاری از گرفتاریهای درسی و مانند آن، به راحتی حل خواهد شد و مهم تر از همه اینکه، خداوند از ما راضی خواهد شد و لیاقت بهشتی شدن را پیدا خواهیم کرد.

روزی حضرت موسی(علیه السّلام) در ضمن مناجات به پروردگار عرض کرد: خدایا می خواهم همنشینی را که در بهشت دارم، بینم چگونه شخصی است.

جبرئیل بر او نازل شد و گفت: ای موسی(علیه السّلام) ، قصابی که در فلان محله است، همنشین تو است. حضرت موسی(علیه السّلام) به درب دکان قصاب آمد و دید جوانی مشغول فروختن گوشت است.

شب که شد، جوان مقداری گوشت برداشت و به سوی منزل حرکت کرد.

موسی(علیه السّلام) دنبال او حرکت کرد تا درب منزلش رسید و به او گفت: مهمان نمی خواهی؟

گفت: بفرمایید و حضرت موسی(علیه السّلام) را به درون خانه برد. حضرت دین جوان غذایی آماده کرد و بعدش زنبیلی از طبقه فوقانی به زیر آورد، پیرزنی سالخورده را از درون زنبیل بیرون آورد و آن را شست و شو داد و با دست خودش، برایش لقمه گرفت و در دهان او گذاشت.

۱- امام صادق(علیه السّلام) :«و لا تملأ عینک من النظر الیهما الا برحمه و رقه و لا ترفع صوتک فوق اصواتهما و لایدک فوق ایدیهما ولا تقدم قدمهما؛ چشمهایت را جزاز روی دلسوزی و مهربانی با پدر و مادر خیره مکن و صدایت را بلندتر از صدای آنها نکن دستهایت را بالای دستهای آنهامبر، و جلوتر از آنان راه مرو..» بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۷۹ ؛مشکاه الانوار فی غرر الاخبار .ابوالفضل علی الطبرسی.ص ۲۷۷).

موقعی که خواست زنبیل را به جای اول بیاویزد، پیرزن چیزهایی نامفهومی گفت. بعد جوان برای حضرت موسی (علیه السّلام) غذا آورد و با هم غذا خوردند.

حضرت موسی (علیه السّلام) سؤال کرد. قصه تو با این پیرزن چیست؟

عرض کرد: این پیرزن مادر من است، چون وضع مادی ام خوب نیست که کنیزی برایش بخرم، خودم کارهایش را انجام می دهم .

پرسید: آن کلماتی که به زبان جاری می کرد چه بود؟

گفت: هر وقت او را شست و شو می دهم و غذا به او می خورانم، می گوید: خدا تو را ببخشد و همنشین هم درجه ی حضرت موسی (علیه السّلام) در بهشت کند.

موسی(علیه السّلام) فرمود: ای جوان بشارت می دهم به تو که خداوند دعای او را در باره ات مستجاب گردانیده است، جبرئیل به من خبر داد که در بهشت، تو همنشین من هستی.(۱)

مسابقه جدول

تذکر: مبلغ محترم همزمان با کشیدن جدول، توضیحات زیر را برای دانش آموزان بیان می کند و از آنها می خواهند تا جدول را در دفتر خود ترسیم کنند.

در پایان جلسه، حالا یک سفارش خیلی مهم از طرف خداوند را برای شما نقل می کنم که همه ما باید آویزه گوش خود کنیم و همیشه و همه جا، آن را رعایت کنیم و انجام دهیم. شما باید این جمله را از جدولی که برای شما می کشم و شما هم در دفتر خودتان می کشید، به دست بیاورید

جدول

ص: ۱۹۴

۱- صداقت، سید علی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، ج۱، ص۱۳۸.

رمز جدول: عدد ۴

شیوه پیدا کردن رمز: ابتدا حرف اول (س) را نوشته و با رمز ۴ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دومین حرف به دست آمده (پ) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۲۳ حرف که کامل شد، با آنها جمله مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جزء شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود.

جمله مورد نظر: سپاسگزار من و پدر و مادرت باش.

این همان سفارش خداوند در قرآن کریم است که فرمود: « أَنِ اشْکُرْ لِی وَلِوَالِدَیْکَ ».(۱)

دعا و نیایش

خدایا! ما را قدردان زحمات پدر و مادر قرار بده!

خداوند! به همه پدران و مادران، سلامتی و طول عمر عنایت کن!

پروردگارا! بد رفتاریها و اشتباهات گذشته ما را ببخش! خداوندا! پدران و مادرانی که فوت کرده اند را در بهشت زیبای خودت، خوشحال و راحتی بدار!

خدایا! ظهور آقا امام زمان(علیه السّلام) را زودتر برسان. خداوندا! به رهبر معظم انقلاب، امام خامنه ای عزیز، طول عمر و سلامت عنایت بفرما.

پایان

ص: ۱۹۵

۱- سوره لقمان، آیه ۱۴.

متن مطالعاتی

والدین و بایدها و نبایدهای فرزندان

۱. پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) : « الصَّدَقَهُ عَلَی وَجْهِهَا ، ِوَبِرُّ الْوَالِدَیْنِ وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوف یحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَهً وَیزِیدُ فِی الْعُمُرِ؛ صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند وبر عمر می افزاید».(۱)

۲. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم): « اَلْعَبْدُ الْمُطیعُ لِوالِدَیْهِ وَلِرَبِّهِ فِی اَعْلی عِلّیینَ؛ بنده ای که مطیع پدر و مادر و پروردگارش باشد، روز قیامت در بالاترین جایگاه است».(۲)

۳. امام علی (علیه السّلام): «بِرُّ الوالِدَینِ أکبَرُ فَریضَهٍ؛ بزرگترین تکلیف الهی، نیکی کردن به پدر و مادراست..(۳)

۴. امام رضا (علیه السّلام): إِنَّ اَللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَ بِثَلاَثَهٍ مَقْرُونٍ بِهَا ثَلاَثَهٌ أُخْرَی أَمَرَ بِالصَّلاَهِ وَ اَلزَّکَاهِ فَمَنْ صَلَّی وَ لَمْ یُزَکِّ لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ صَلاَتُهُ وَ أَمَرَ بِالشُّکْرِ لَهُ وَ لِلْوَالِدَیْنِ فَمَنْ لَمْ یَشْکُرْ وَالِدَیْهِ لَمْ یَشْکُرِ اَللَّهَ وَ أَمَرَ بِاتِّقَاءِ اَللَّهِ وَ صِلَهِ اَلرَّحِمِ فَمَنْ لَمْ یَصِلْ رَحِمَهُ لَمْ یَتَّقِ اَللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ: خداوند متعال فرمان داده سه چیز همراه سه چیز دیگر انجام گیرد: ۱- به نماز همراه زکات فرمان داده است، پس کسی که

۱- کنز العمال ، ح ۴۴۴۴.

۲- کنز العمال ، ج ۱۶، ص ۴۶۷.

۳- عیون الحکم والمواعظ، ص ۱۹۵.

نماز بخوانـد و زکات نپردازد، نمازش نیز پذیرفته نمی شود. ۲- به سپاسـگزاری از خودش و پدر و مادر فرمان داده است، پس کسـی که از پـدر و مادرش سپاسـگزاری نکند، خدا را شـکر نکرده است. ۳- به تقـوای الهی فرمـان داده و به صـله رحم، پس کسی که صله رحم انجام ندهد، تقوای الهی را هم بجا نیاورده است».(۱)

۵. پیامبر اعظم(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) «کُن بارّاً واقتَصِر عَلَی الجَنَّهِ، وإن کُنتَ عاقّاً فَظّاً، فَاقتَصِر عَلَی النّار؛ [با پدر و مادر] نیکوکار باش و در بهشت، جای بگزین» و اگر[با پدر و مادرت]بدرفتار و درشت خوی بودی، به آتش[دوزخ]بسـنده کن[و آرزوی بهشت را در سر مپروران]»(۲)

۶. امـام صـادق(علیه السّـلام) : بِرُّ الْوالِدَینِ مِنْ حُسْنِ مَعْرِفَهِ الْعَبْدِ بِاللهِ اِذْ لاعِبـادَهَ اَسْرَعُ بُلُوغا بِصاحِبِها إلی رِضَـی اللهِ مِنْ حُرْمَهِ الْوالِدَینِ الْمُسْـلِمَیْنِ لِوَجْهِ اللهِ تَعالی: نیکی به پدر و مادر نشانه شـناخت شایسته بنده خداست؛ زیرا هیچ عبادتی زودتر از رعایت حرمت پدر و مادر مسلمان به خاطر خدا انسان را به رضایت خدا نمی رساند».(۳)

۷. امام باقر(علیه السّـلام) : «ثَلاثٌهٌ لَمْ یَجْعَلِ اَللَّهُ لِأَحَـدٍ مِنَ اَلنَّاسِ فِیهِنَّ رُخْصَهً بِرُّ اَلْوَالِدَیْنِ بَرَّیْنِ کَانَا أَوْ فَاجِرَیْنِ وَ الوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِلْبَرِّ وَ اَلْفَـاجِرِ وَ أَدَاءُ اَلْأَمَـانَهِ لِلْبَرِّ وَ اَلْفَاجِرِ؛ سه چیز است که خداونـد عز و جل در باره هیـچ یک از آنها اجازه مخالفت نـداده است. برگرداندن امانت به صاحبش نیک باشد یا بد، وفای به عهد نیک یا بد، و نیکی به اطاعت از پدر و مادر، نیک باشد یابد».(۴)

۸. امام صادق(علیه السّـلام) : «اِن اَحبَبتَ اَن یَزیدَ اللّه ُفی عُمُرِکَ فَسُرَّ اَبَ-وَیکَ ؛ اگر دوست داری که خداوند عمرت را زیاد کند، پدر و مادرت را شاد کن».(۵)

۱- عیون أخبار الرضا(علیه السّلام)، ج ۱، ص ۲۵۸.

۲- صحیح مسلم، ج ۱، ص ۹۲،ح ۱۴۶: السنن الکبری، ج ۱۰، ص ۳۹۷، ح ۲۱۰۸۶.

۳- بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۷.

۴- بحارالأنوار، ج ۷۴، ص۵۶.

۵- وسایل الشیعه، ج۱۸، ص ۳۷۲؛ بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۸۱، ح ۸۴.

۹. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم): « یُفْتَحُ أَبْوَابُ اَلسَّمَاءِ بِالرَّحْمَهِ فِی أَرْبَعِ مَوَاضِعَ عِنْدَ نُزُولِ اَلْمَطَرِ وَ عِنْدَ نَظَرِ اَلْوَلَدِ فِی وَجْهِ اَلْوَالِدِ وَ عِنْدَ فَتْحِ بَابِ اَلْکَعْبَهِ وَ عِنْدَ اَلنِّکَاحِ.؛ درهای آسمان رحمت الهی در چهار مورد گشوده می شود، هنگام آمدن باران، آن گاه که فرزند به صورت پدر و مادر خود نگاه کند و هنگام بازگشایی درب خانه خدا و هنگام ازدواج».(۱)

۱۰. از امام صادق (علیه السّلام) پرسیدند: أی الأعمال أفضَلُ؟ امام فرمودند: « الصّلاهُ لِوَقتِها و برّ الوالدین و الجِهادُ فی سبیل الله؛ برترین اعمال کدامند؟ نماز اوّل وقت، نیکی به پدر و مادر و جهاد در راه خدا ».(۲)

۱۱. امام صادق (علیه السّلام): «و منَ العُقوقِ أن ینظُرَ الرّجِلُ الی والدیه فَیُحدَّ النَّظر الیهما.؛ از چیزهایی که موجب عاق شدن است، این است که انسان به پدر و مادر خویش تیز نگاه کند. (خیره شود)».. (۳)

۱۲. امام صادق(علیه السّلام) : «یَجبُ للوالدَین علی الوَلَدِ ثلاثهُ أشیاءَ: شکرهما علی کلّ حالٍ، و طاعتهما فیما یأمرانه و ینهیانه عنه فی غیر معصیه الله و نصیحتهما فی السّر و العلانیه؛ پدر و مادر سه حق بر فرزند خویش دارند؛ در هر حال سپاسگزار و شاکر آنان باشد؛ در آنچه به آن امر و یا از آن نهی می کنند، مطیع آنان باشد، مگر اینکه موجب معصیت پروردگار شود؛ در آشکار و نهان، خیرخواه و دلسوز آنان باشد». .(۴)

۱- بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

۲- بحارالأنوار، ج ۷۴، ص ۸۵.

۳- کافی، ج ۴، ص ۵۰ .

۴- تحف العقول، ص ۲۳۸.

درس هفدهم: زلال

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه مبلغ محترم از چند نفر از دانش آموزان می خواهد با آمدن پای تابلو، چند تصویر را که مبلغ به آنها می گوید، نقاشی کنند. تصاویری مانند مسجد، زمین فوتبال همراه با بازیکنان، تصویر دختر یا پسر، تصویر برخی شخصیتها و.... که به طور طبیعی همراه با شوخی و ادعای مخاطبان مبنی بر نقاشی بهتر توسط آنها می شود که همه اینها باعث ایجاد جذابیت، شور و هیجان و ارتباط دوستانه با مخاطب برای ارائه بهتر محتوای جلسه می شود.(۱)

نقاشی پایانی: تصویر رودخانه ای که در کنار آن، چاله آبی وجود دارد .

یاد آوری: بهتر است نقاشی ها برتر با مادی یا معنوی همانند صلوات، تشویق کردند.(۲)

ص: ۱۹۹

۱- تصاویر می توانند به اقتضای مخاطب و زمان جلسه، تغییر کند

۲- در صورت مهیا بودن جلسه، می توان به برخی از احکام شرعی طهارت یا آب قلیل و آب کر (شیر آب و آب کم مثل لیوان) به صورت کاربردی اشاره کرد.

تبیین متن و محتوا

بچه های عزیز! این چاله آب اگر با فاصله چند متر از رودخانه و دریا قرار داشته باشد، چه اتفاقی برای آن خواهد افتاد؟

پاسخ دانش آموزان....

آفرین! همانطور که دوستان شما اشاره کردند، این چاله آب پس از مدتی گندیده یا خشک خواهد شد و از بین خواهد رفت.

برای اینکه این اتفاق نیفتند، چه باید کرد؟

أحسنت! باید بین چاله آب و رودخانه، ارتباط و اتصال برقرار کنیم.(۱) ارتباط برقرار کردن بین چاله آب و رودخانه، منجر به زلال و دائمی شدن آن می شود و هر چه زمان بگذرند، این راه بزرگتر و بیشتر خواهد شد، تا جایی که چه بسا یکی شوند و آن چاله، متصل به رودخانه شود و از کوچک بودن و کم ارزش بودن بیرون بیاید.

دوستان من! ارتباط با خداوند و برگزیدگان او یعنی پیامبر و اهل بیت (علیهم السّلام) نیز همین طور است. یعنی اگر انسان با اهل بیت (علیهم السّلام) ارتباط برقرار کند، همیشه زلال، پاک و جاری خواهد ماند. به همین دلیل، خدا ما را به پیامبر اعظم حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) وصل کرد(۲) و ایشان نیز ما را به کوثر ولایت اهل بیت(علیهم السّلام) و امامان دوازده گانه متصل نمود تا انسان با ایمان و شیعیان امیر مؤمنان (علیه السّلام) همیشه پاک و زلال باقی بمانند و ناپاکی ها و آلودگی ها، آنان را از بین نبرد.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) خودشان فرمودند: «إِنِّی تَارِکٌ فِیکُمُ اَلثَّقَلَیْنِ کِتَابَ اَللَّهِ وَ عِتْرَتِی أَهْلَ بَیْتِی وَ إِنَّهُمَا

۱- مبلغ محترم همزمان با توضیح مطلب، این راه ارتباطی را در تصویر تابلو ایجاد کند تا محتوا به صورت بصری ارائه گردد.
۲- در آیه «مَنْ یُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّی فَمَا أَرْسَلْنَاکَ عَلَیْهِمْ حَفِیظًا ؛ کسی که از پیامبر خدا اطاعت و فرمانبرداری کند از خدا اطاعت و فرمانبری کرده است، (ای پیامبر) کسی که از فرمان خدا سر باز زند. تو در برابر او مسؤل نیستی . سوره نساء، آیه ۸۰. همچنین آیه: «قُلْ إِنْ کُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِی یُحْبِبْکُمُ اللَّهُ وَیَغْفِرْ لَکُمْ ذُنُوبَکُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ ؛ بگو: اگر خدا را دوست دارید، از من پیروی کنید تا خدا نیز شما را دوست بدارد، و گناهانتان را ببخشد و خدا آمرزنده مهربان است». سوره آل عمران، آیه ۳۱.

لَنْ یَفْتَرِقَا حَتَّی یَرِدَا عَلَیَّ اَلْحَوْضَ مَا إِنْ تَمَسَّکْتُمْ بِهِمَا لَمْ تَضِلُّوا؛من در میان شما دو چیز گرانبها می گذارم، کتاب خدا و عترتم؛ اهل بیتم، در این دو از هم جدا نمی شوند؛ تا اینکه در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند، تا زمانی که به این دو چنگ زده اید گمراه نمی شوید». (۱)

یعنی اگر می خواهید مانند آن چاله آب، خشک و گندیده نشوید و از مسیر صحیح زندگی جدا و منحرف نگردید، باید اتصال و ارتباط خودتان را با اهل بیت(علیهم السّلام) برقرار کنید چون آنها همیشه با مهربانی و لطفی که دارند، یاری رسان شما در مشکلات خواهند بود.

پیام های کاربردی تربیتی

حالا سوال این است که ما چگونه می توانیم با اهل بیت(علیهم السّلام) ، رابطه برقرار کنیم؟

برای انجام این مهم، راههای زیادی وجود دارد که خیلی از آنها را همه ما به راحتی می توانیم انجام دهیم.

تذکر: مبلغ محترم این موارد را با نوشتن روی کارتها، همراه با توضیحات کوتاهی به دانش آموزان ارائه کند.

هیئت: شرکت در هیئتها و مجالس عزاداری یا مراسم مولودی خوانی آنان؛

مطالعه: خواندن و مطالعه زندگی نامه ایشان و عمل به دستورهای آنان؛

اهدا: اهدای ثواب اعمال مستحبی مانند قرائت قرآن، صلوات و مانند آن به ایشان تا هم ثواب آن بیشتر شود و هم اینکه برکت زیادتری پیدا کند و ....

اما یکی از بهترین کارهایی که ما می توانیم انجام دهیم، این است: رت ا ز ی چی شد ؟ آفرین زیارت

۱- وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۳۳؛ کمال الدین، شیخ صدوق، ج۱ ص ۶۴: صحیح مسلم، ج۷، ص ۱۲۳: المعجم الکبیر،الطبرانی، دار إحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۵ق، چاپ دوم، ج ۵، ص ۱۵۴.

ارزش زیارت

یکی از بهترین راههای ارتباط با اهل بیت(علیهم السّلام) رفتن به زیارت آن بزرگواران است؛؛ جاهایی مثل کربلا، کاظمین، مشهد مقدس، قم و حرم حضرت معصومه، امامزادگان و ...

انسان وقتی کسی را دوست داشته باشد، سعی می کند به او سر بزند و دیدار تازه کند تا با روحیه بهتر و نشاط و شادابی، برگردد. رفتن به سفرهای زیارتی، هم روح و جان ما را زنده می کند و هم اینکه باعث انس و ارتباط ما با آن بزرگواران و برگزیده های خداوند می گردد. به همین دلیل است که رفتن به زیارت خیلی سفارش شده است تا انسان از برکات و دستاوردهای بسیار زیاد آن استفاده نماید. چون آنان همواره به مانظر لطف و عنایت ویژه دارند و بر سر زائران خود، دست محبت و مهربانی می کشند. مثلا وقتی به مشهد مقدس و زیارت امام رضا (علیه السّلام)می رویم، ایشان با توجه به مهربانی زیادی که دارند و به امام رؤوف هم مشهور هستند، حتما به ما نگاه

خواهند کرد و اگر حاجات مناسب داشته باشیم که به مصلحت ما باشد، حتما از خداوند می خواهند که حاجت ما را برآورده کند.

مسابقه جدول

خب بچه ها! پس زیارت، راهی زیبا برای ارتباط و اتصال با اهل بیت (علیهم السّلام) است که باعث زلالی و پاکی انسان از زشتی ها و رفتارهای نادرست می شود، زیارت، پیامهای مهمی هم از طرف زائر خواهد داشت. یکی از مهمترین این پیام ها در این جدول برای شما قرار داده شده، که باید با رمز۳ آن را پیدا کنید.

جدول حروف

ص: ۲۰۲

رمز جدول: عدد ۳

شیوه پیدا کردن رمز: ابتدا حرف اول (ز) را نوشته و با رمز۳ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دو مین حرف به دست آمده (ی) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۲۰ حرف که کامل شد، با آنها جمله مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جزء شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود.

جمله مورد نظر، زیارت، نشانه دوستی و محبت.

این سخن را امام رضا(علیه السّلام) فرموده است: «إنّ لِکلِّ إمامٍ عَهداً فی عُنُقِ أولِیائِهِ وشیعَتِهِ، وإنَّ مِن تَمامِ الوَفاءِ بالعَهدِ وحُسنِ الأداءِ زیارَةَ قُبورِهِم، فَمَن زارَهُم رَغبَةً فی زیارَتِهِم وتَصدیقاً بما رَغِبوا فیهِ کانَ أئمَّتُهُم شُفَعاءَهُم یومَ القِیامَهِ.؛ همانا که هر امامی، عهد و پیمانی بر گردن دوستان و شیعیانش دارد و به درستی که وفای کامل به عهد و ادای زیبای این پیمان، با زیارت قبور آنها حاصل می شود. پس هر که آنها را روی شوق و رغبت و باور نسبت به این شوق، زیارت کند، آنان در روز قیامت از او شفاعت خواهند نمود».(۱)

زیارت امامزادگان

بچه ها! البته اگر نتوانستیم به زیارت کربلا یا مشهد و دیگر امامان برویم، خیلی راحت می توانیم به زیارت امامزادگانی برویم که حتما در نزدیکی های محل سکونت ما یا با فاصله کمی، در همان شهر یا استان ما وجود دارند تا از ثواب زیارت و همچنین، توجه آنان برخوردار شویم.(۲)

دعا و نیایش

خدایا! ما را دوستدار واقعی اهل بیت(علیهم السّلام)

قرار بده!

ص: ۲۰۳

۱- الفصول المهمه فی اصول الائمه (علیهم السّلام) ، شیخ حر عاملی، ج۳، ص ۳۷۰

۲- روایات مربوطه در بخش متن مطالعاتی ذکر شده است.

خداوندا! توفیق زیارت امامان و امامزادگان را به همه ما عنایت کن!

خداوندا! دشمنان اهلبیت (علیهم السّلام) به ویژه داعش و حامیان آنها را نابود کن!

خدایا! توفیق دیدار حضرت مهدی (علیه السّلام) را به ما عنایت کن!

خدایا! رهبر معظم انقلاب حفظ و حمایت بفرما!

ص: ۲۰۴

متن مطالعاتی

زیارت؛ نماد مهرورزی و مودت

در دل داشتن محبت اولیاء و خوبان درگاه الهی، یکی از نشانه های ایمان و از وظایف مؤمنان نسبت به سادات، فرزندان و نوادگان خاندان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) است . امیر مؤمنان(علیه السّلام) در این رابطه می فرماید: «هر کس می خواهد بداند که آیا عاشق حقیقی اهل بیت(علیهم السّلام) است یا نه، به قلب خویش رجوع نماید، اگر در دلش محبت دوستان ما هست پس او دوست ماست، ولی اگر یکی از دوستان ما را در دلش دشمن می دارد، او دوستدار حقیقی ما نیست».(۱)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) مودت و دوستی اهل بیت(علیهم السّلام) و وابستگان به خود را نشانگر دوست داشتن خود دانستند و فرمودند: «أحِبُّوا اللهَ لِمَا یَغْذُوکُمْ بِهِ مِنْ نِعَمِهِ وَ أَحِبُّونِی لِحُبِّ اللهِ عَزّوَجَلّ وَ أَحِبُّوا أَهْلَ بَیْتِی لِحُبِّی؛ خدا را دوست بدارید، به جهت آنکه از نعمت هایش به شما روزی می دهد و مرا نیز به جهت دوستی خدا دوست بدارید و اهل بیتم را به جهت دوستی من دوست بدارید ».(۲)

امام موسی کاظم (علیه السّلام)نیز فرمود: «مَنْ لَمْ یُقَدِّرْهُ أَنْ یَزُورَنَا فَلْیَزُرْ صَالِحِي مَوَالِینَا- یُکْتَبْ لَهُ ثَوَابُ زِیَارَتِنَا وَ مَنْ لَمْ یَقْدِرْ عَلَی صِلَتِنَا فَلْیَصِلْ عَلَی صَالِحِی مَوَالِینَا یُکْتَبْ لَهُ ثَوَابُ صِلَتِنَا؛ هر کسی توانایی ندارد که به زیارت ما بیاید، پس دوستان صالح و شایسته ما را زیارت کند تا ثواب

۱- بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۵۳.

۲- بحارالأنوار، ج۶۷،ص ۱۴، مستدرک حاکم نیشابوری، ج ۳، ص ۱۵۰.

زیارت ما برای او نوشته شود و کسی که توانایی حمله و نیکی به ما را ندارد، پس موالی صالح و شایسته ما را صله و نیکی کنند، تا ثواب صله و نیکی به ما برای او نوشته شود».(۱)

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز بر زیارت ذربه و فرزندان خود سفارش نموده و وعده یاری و کمک آخروی به دوستداران ایشان داده است. ایشان فرمود « هر کس مرا زیارت کند، یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، من هم روز قیامت به زیارت او می روم که او را از هول و هراسهای قیامت میرهانم».(۲)

امام صادق(علیه السّلام) نیز فرمود: «هر کس که نتواند به زیارت قبر ما (امامان) بیاید، پس قبر برادران صالح و شایسته ما را زیارت کند». (۳)

پایان.

ص: ۲۰۶

۱- کامل الزیارات، ص ۳۱۹.

۲- بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۱۲۳.

۳- بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۳۱۱.

درس هجدهم:یک خواب خوب

بهانه ارتباط

بازی با کلمات

مبلغ محترم پس از سلام و احوالپرسی اولیه، از دانش آموزان چند سوال می پرسد تا ضمن ایجاد جذابیت ،بستر تبیین متن و محتوا فراهم گردد.

عادت خو

بعضی ها بدجور دچار آن می شوند جو(گیر)

تو کوچه و خیابان هاست جوب

همه ی شما چی هستید؟ خوب

ولی ظاهرا بعضی ها تو این جلسه، چی هستند؟ خواب

البته شوخی کردم، چون همه شما با نشاط و سرحال هستید. حالا آنهایی که خواب بودند، یک صلوات بلند بفرستند!!

حالا آنهایی که بانشاط و پرانرژی می خواهند در جلسه امروز مشارکت فعال داشته باشند، یک صلوات بلند برای سلامتی امام زمان(علیه السّلام) بفرستند. اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم.

ص: ۲۰۷

تبیین متن و محتوا

البته خواب نه تنها چیز بدی نیست، بلکه یک ضرورت و نیاز طبیعی بدن است که خداوند به واسطه ی لطف خود برای انسان قرار داده، تا در سایه ی آن به آرامش و تجدید قوا برسد و بتواند دوباره به فعالیت و تلاش ادامه دهد. ولی بعضی ها زیاده روی می کنند و روی خواب را بدجوری کم می کنند.

راستی رکورد خواب شما چند ساعت است؟

نظرات دانش آموزان،... ۱۰ ساعت، ۱۲ ساعت، ۱۸ ساعت، ماشاء الله ۲۴ ساعت...

یک داستان جالب

امام موسی کاظم (علیه السّلام)فرمود: در زمان سابق مردم خواب نمی دیدند. خداوند پیامبری(را برای قومی) مبعوث کرد و او مردم را به اطاعت از خدا دعوت فرمود، مردم گفتند: اگر از خدا اطاعت کنیم چه چیز برای ما خواهد بود؟

فرمود: شما را داخل بهشت می کند و اگر با او مخالفت کنید، شما را داخل آتش می نماید.

عرض کردند: بهشت و جهنم را برای ما توصیف کن. وقتی توصیف کرد، گفتند: کی داخل آنها می شویم؟ فرمود: وقتی از دنیا رفتیم.

گفتند: بعد از مردن خبری نیست، زیرا ما مرده ها را می بینیم که پوسیده می شوند و از بین می روند..

خداوند رویا و خواب دیدن را برای آنها به وجود آورد و آنان چیزهای خوب و بد را در خواب دیدند.

وقتی آمدند خدمت پیامبر زمانشان و قضیه را برای او عرض کردند، فرمود: خداوند بر شما احتجاج کرد و دلیل آورد. او می خواست بدانید که روح شما بعد از مردن، به ثواب و عقاب می رسد، در حالی که بدن های شما پوسیده شده است.(۱)

۱- انسان از مرگ تا برزخ، نعمت الله صالحی حاجی آبادی، ص ۱۱۰.

تفاوت خواب و رؤیای صادقه

بله دوستان من! همه ما موقع خواب- به ویژه خواب شب-، خوابهای متفاوت و زیادی می بینیم که بیشتر اوقات آنها را فراموش می کنیم یا فقط قست های کمی از آن را به خاطرمی آوریم.

البته دلیل بیشتر خواب ها، همان چیزهایی است که ذهن در روز با آنها درگیر و مشغول شده و یا آرزوها و خواستنی هایی است که دوست داریم داشته باشیم.(۱) مثلا کسانی که خیلی فکرشان را مسابقات ورزشی، بازیکنان و ورزشکاران مشغول کرده، موقع خواب هم همان روند ادامه پیدا می کند. یا کسی که نگران درس و امتحان است، ، موقع خواب هم همان چیزها برایش تکرار می شود و همین طور بقیه افراد.

هر کسی به تناسب روحیات و افکار خود، خواب های رنگی و متفاوتی می بیند. در این میان برخی بزرگان، انبیا و امامان هستند که وضعیتشان با دیگران تفاوت دارد. خواب آنها قابل مقایسه با دیگران نیست؛ چرا که آنها اهل افکار باطل و چیزهایی بیهوده نیستند که بخواهد فکرشان را مشغول کند یا شیطان به آنها راه داشته باشد و بتواند از این طریق آنها را بفریبد. به همین دلیل، خداوند متعال، گاهی اوقات برای اینکه پیام با مطلبی را به افراد برگزیده خود بگوید، از طریق خواب، این مطلب را به او می رساند که به این گونه خوابها، رویای صادقه یعنی خواب های راست و قابل اعتماد گفته می شود. مثل خوابی که حضرت یوسف دیده بود:

«إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ؛ آن گاه که یوسف به پدر خویش گفت: ای پدر! همانا من (در خواب) یازده ستاره با خورشید و

۱- پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: الرؤیا ثلاثه بشری من الله و تحزن من الشیطان والذی یحدث به الإنسان نفسه فیراه فی منامه؛خواب و رؤیا سه گونه است؛ گاهی بشارتی از ناحیه خداوند است، گاه وسیله غم و اندوه از سوی شیطان، و گاه مسائلی است که انسان در فکر خود می پروراند و آن را در خواب می بیند». تفسیر نمونه، ج ۹، ص۳۱۲؛ بحارالانوار، ج ۱۴، ص ۴۴۱.

ماه دیدم، آنها را در برابر خود سجده کتان دیدم ».(۱)

یادآوری: مبلغ محترم می توانـد از یکی از دانش آموزان بخواهـد که این آیه را از روی قرآن تلاوت کنـد، دلیل تأکیـد بر این روش، آشـنایی و انس دانش آموزان برای ارتباط و رجوع به قرآن می باشـد تا با دیدن زیبایی های آن، گرایش بیشتری به آن پیدا کنند.

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

خب! حالا من یک خواب واقعی را برای شما نقل می کنم که این خواب را امام رضا(علیه السّلام)نقل کرده است.(۲)

تـذکر: مبلغ محترم قبـل از جلسه، کـارت هـایی که دو طرف آنها با عناوین مشـخص نوشـته است، این قسـمت را با اسـتفاده از کارت، اجرا می کند.

امام هشتم می فرماید:(۳)

خـدای متعـال به یکی از پیـامبرانش وحی کرد: که وقتی صـبح از خـانه بیرون آمـد، اولین چیزی را با آن روبرو شـدی، بخور؛ دومین چیزی را که دیـدی، آن را پنهان کن؛ سومین چیزی را که می بینی، بپذیر و حفظش کن؛ چهارمین چیزی را که دیدی، ناامید نکن؛ و از پنجمین چیزی که دیدی، فرار کن.

صبح شد، وقتی آن پیامبر از خانه بیرون آمد، اولین چیزی که دید چی بود؟

روی کارت اول: کوه

کوه بزرگی را جلوی خود دید. به یاد سخن خدا افتاد که به او فرموده بود: اولین چیزی را که دیدی بخور!

۱- یوسف /۴.

۲- عیون اخبار الرضا(علیه السّلام) ، ج ۱، ص ۲۷۵.

۳- مبلغ گرامی می تواند پنج عنوان اولیه را روی تابلو بنویسد.

او تعجب کرد، بعد با خودش فکر کرد که خدا مرا به چیزی که توان انجامش را ندارم، دستور نمی دهد، پس به طرف کوه رفت تا آن را بخورد، ولی هر چقدر به کوه نزدیک تر می شد، کوه کوچک تر می شد، تا آنجا که وقتی به کوه رسید، کوه اندازه یک لقمه شده بود.

روی کارت دوم: ظرف طلا

دوباره حرکت کرد، دومین چیزی را که دید ظرف طلاـ بود؛ چون خدا امر کرده بود دومین چیزی را که می بینی آن را چه کار کن؟

آفرین! بپوشان و خفی کن، به همین دلیل آن پیامبر چاله ای کند و آن را در خاک پنهان کرد و به راه خود ادامه داد که یک...

روی کارت سوم: کبوتر

را در آسمان دید که ...

روی کارت چهارم : عذاب

کبوتر را دنبال کرده و قصد شکار کردن آن را دارد.

بچه ها! خدا درباره سومین چیز چه دستور داده بود آفرین! گفته بود که آن را بپذیر و حفظش کن.

پیامبر هم لباسش را باز کرد و کبوتر را در آنجا پناه داد.

پس وقتی این کار را کرد باز شکاری به او گفت: من چند روزی است که دنبال این مرغ هستم تا شکارش کنم و تو او را پناه دادی و نگذاشتی که من شکارش کنم، چون خدا گفته بود چهارمین چیزی را که دیدی نا امید و مأیوس نکن، تکه گوشتی از طرف خودش به عقاب داد و به راه خود ادامه داد.

اما پنجمین مورد هنوز باقی مانده. آن چی بود؟ احسنت به بچه های حواس جمع!

باید از آن فرار می کرد.

ص: ۲۱۱

روی کارت پنجم: مُردار

رفت و رفت با لاشه ی یک حیوان بدبو و کرم زده را دید، و خیلی زود از آن فرار کرد و به خانه برگشت.

شب در خواب، فرشته الهی دوباره به خوابش آمد و گفت: کارهایی را که انجام دادی، آیا معنای واقعی و حقیقت این رفتارها را می دانی چه بود؟

گفت: نه!

مسابقه جدول

خب بچه ها! حالا شما با رمز ۳ باید باطن و حقیقت رفتارهای آن پیامبر را از میان خانه های این جدولی که برای شما می کشم، بیرون بیاورید. توجه کنید که باید با این حروف، پنج کلمه را به دست بیاورید.(۱)

جدول(خ ن ی ش ص ر م)

(ی غ ن ح ی ی ت)

(ب ک ف ت ی ق شکل ستاره)

رمز جدول: عدد ۳

شیوه پیدا کردن کلمات: ابتدا حرق اول (خ) را نوشته و با رمز ۳ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دومین حرف به دست آمده (ش) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۲۰ حرف که کامل شد، با آنها کلمات مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص است، جزء شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود.

کلمات مورد نظر: خشم، نیکی، نصیحت، فقیر، غیبت

۱- مبلغ محترم همزمان با این توضیحات، جدول راترسیم می کند و از دانش آموزان هم می خواهد که آن را در دفترشان بکشند.

تـذکر: مبلغ محترم پس از ترسـیم جـدول و اسـتخراج کلمـات، متنـاسب بـا زمـان و ظرفیت دانش آموزان، توضـیحات کوتاهی پیرامون محتواهای پشت کارت ارائه می کند.

دوسـتان من! این کلمه هایی که از جدول اسـتخراج کردید، در واقع همان پاسخهای خداوند به واقعیت کارهای آن پیامبر بود. یعنی خداوند فرمود:

آن کوه را که دیـدنی و بعـد جلو رفتی که بخوری و هرچه به آن نزدیک تر می شـدی، کوچکتر می شد و آخر لقمه ای لذیذ شد، آن پشت کارت اول: خشم

و غضب است. یعنی کسی که عصبانی می شود، انگار کوهی جلوی او باشد، هیچ جا را نمی بیند و حرفها و کارهایی می کند که بعـد پشـیمان می شود، ولی اگر صبر و زمان بگذرد خشـمش فروکش کرده و در آخر از اینکه حرکت یا حرف بدی نزده، خوشحال می شود و این فروخوردن خشم، برایش گوارا و لذیذ می شود.

امـا آن طشت طلاـ که پنهـانش کردی، پشت کـارت دوم: کار خوب و نیک است که اگر آن را پنهان کنی و به کسـی نگویی (ریـا نکنی) خداونـد آن را ظـاهر می کنـد و به همه نشان می دهـد. پس انسان بایـد کار خوب را فقط برای رضایت خـداوند انجام بدهد تا هم ثواب ببرد و هم اینکه خداوند به انسان عزت و سربلندی عنایت کند.

امـا آن کبـوتری کـه پنـاهش داد و حفظش کردی، آن پشـت کـارت سـوم: پنـد و نصـیحت اسـت؛ یعنی آدم بایـد نصـیحتهای بزرگترها مثل پـدر و مادر، معلم و روحانی و کسانی که قابل اعتماد هسـتند را قبول کنـد، چون تجربه آنها بیشتر است و باعث می شود انسان در زندگی موفق تر عمل کند.

اما آن عقاب که نا امیدش نکردی، معنی اش این است که پشت کارت چهارم: فقیر و نیاز مندی اگر به شما مراجعه کرد، او را ناامید نکند. البته کسانی که واقعا فقیر و نیازمند باشند، نه مثل بسیاری از این متکدیان و گدانماها که شغلشان گدایی است.

اما آخرین مورد که از آن فرار کرده بود، آن در مواقع پشت کارت پنجم: غیبت

غیبت در بدگویی پشت سـر دیگران است که نه تنها انسان نباید آن را انجام دهد، بلکه اگر جایی دید کسی غیبت می کند، از آنجا فرار کند و بیرون برود.

دعا و نیایش

خدایا! ما را جزء بندگان خوبت قرار بده!

خداوندا! ما را به کارهای خوب و مورد رضایت خودت، موفق کن!

خدایا! ما را از زشتی ها و گناهان، دور کن!

خداونـدا! ما را پیرو خوبان یعنی انبیا و امامان قرار بـده! خـدایا! ظهور آخرین ذخیره الهی امام زمان(علیه السّـلام) را زودتر قرار بده!

خداوندا! رهبر معظم انقلاب را حفظ و حمایت بفرما!

آمین یا رب العالمین.

ص: ۲۱۴

متن مطالعاتی

رؤیاهای پیام رسان

یکی از فواید رؤیا، ایجاد ارتباط انسان با جهانی فراتر از دسترس اوست. رؤیاها به انسان، پیام ها و راهنمایی هایی را ارائه می دهند که کشف آنها از طریق مادی غیر ممکن است. متکامل ترین حد این قوه را می توان در انبیا و اولیا یافت. به تناسب بحث، به نمونه ای از رؤیاهای پیام رسان اشاره می نماییم:

مردی پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) را در عالم رؤیا دید که به او می فرماید: «برو به فلان مجوسی بگو آن دعا مستجاب شد»، مرد می گوید از خواب بیدار شدم و با خودم گفتم مجوسی که ایمان به پیامبر و اعتقاد به دعا ندارد، من به او چه بگویم؟ و از رساندن پیام خودداری کردم. اما برای دفعه دوم و سوم همین رؤیا برایم تکرار شد. ناچار نزد مرد مجوسی که فردی متمول و ثروتمند بود رفتم و در خلوت به او گفتم پیامبر اسلام مرا نزد تو فرستاده اند که به تو بگویم آن دعا مستجاب گردید. مجوسی به من گفت: آیا مرا می شناسی؟

- آری.

- من منکر دین اسلام و نبوت پیامبرم.

- این را می دانم اما پیامبر سه مرتبه در عالم رؤیا به من امر فرمودند که این پیام را به تو برسانم.

- اشهد ان لا اله الا الله، اشهد ان محمدا رسول الله.

ص: ۲۱۵

سپس خاندان و پیروانش را فرا خواند و به آنان گفت: من تاکنون گمراه بودم و اینکه به حق پیوستم. هر کس از شما اسلام را بپذیرد، هرچه از اموال من در دست اوست به او خواهم بخشید و هر کس بر ضلالت پافشاری کند، اموالم را از او خواهم ستاند. سپس این مهمان تازه سفره هدایت پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم)به من گفت: آیا می دانی آن دعایی که مستجاب شد چه بوده است؟

- خبر نمی دانم، و الآن می خواستم از شما سوال کنم.

- من در مراسم عروسی فرزندم سفره ای گستردم و هم کیشان خود را فرا خواندم و در همسایگی ما خانواده ای محترم ولی بی بضاعت بود. همین که سفره غذا در حیاط گسترده شد من صدای دخترک همسایه را شنیدم که به مادرش می گفت: «مجوسی با این بوی غذایش ما را آزرده». در این هنگام غذای زیادی همراه با لباس و پول برای آنان فرستادم. وقتی اعضای این خانواده مستضعف چشمشان به این کمک ها افتاد دخترک به دیگران گفت: به خدا قسم از این غذا نمی خوریم تا برای این مرد دعا کنیم. سپس دستها را به آسمان دراز کردند. دخترک گفت: «خداوند تو را با جدّ ما رسول الله محشور گرداند» و دیگران هم آمین گفتند. این بود دعایی که مستجاب گردید.(۱)

خواب و رؤیاهای قرآنی

قرآن در سوره های مختلف، از رؤیاهایی نام برد که حقیقت آنها به وقوع پیوسته، از جمله:

الف: رؤیای یوسف(علیه السّلام) درباره سجده ی یازده ستاره و ماه و خورشید بر او که با رسیدن او به قدرت و تواضع برادران و پدر و مادر در برابر اور تعبیر گردید.(۲)

ب: رؤیای دو یار زندانی بوسف که بعداً یکی از آنها آزاد و دیگری اعدام شد. (۳)

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۹، ص ۳۱۵-۳۱۲

۲- سوره یوسف، آیه ۴.

۳- «وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ». سوره یوسف، آیه ۳۶.

ج: رؤیای پادشاه مصر درباره گاو لاغر و چاق که تعبیر به قحطی و خشکسالی بعد از فراخ شد.(۱)

د: رؤیای پیامبر اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره عداد اندک مشرکان در جنگ بدر که تعبیر به شکست مشرکان شد.(۲)

ه: رؤیای پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره ورود مسلمانان با سر تراشیده به مسجد الحرام، که با فتح مکّه و زیارت خانه خدا تعبیر شد. (۳)

و: رؤیای مادر حضرت موسی که نوزادش را در صندوق گذاشته و به آب بیاندازد،«إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّكَ مَا يُوحَى أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ »(۴) که به گفته روایات، مراد از وحی در اینجا، همان رؤیاست.

ز: رقبای حضرت ابراهیم در مورد ذبح فرزندش حضرت اسماعیل.(۵) پایان.

۱- سوره یوسف، آیه ۴۳.

۲- سوره انفال، آیه ۴۳.

۳- سوره فتح، آیه ۲۷.

۴- سوره طه آیات ۳۸- ۳۹.

۵- سوره صافات، آیه ۱۰.

درس نوزدهم:رتبه ی اول

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتدای جلسه مبلغ محترم با چند سؤال، ضمن ایجاد جذابیت اولیه و ارتباط گیری با دانش آموزان، چند نفر را برای شرکت در مسابقه (همراه با جایزه) انتخاب می کند.

تذکر: مبلغ محترم قبل از جلسه سه جایزه با ارزش متفاوت و قابل توجه تهیه می نماید تا پس از اجرای مسابقه، به دانش آموزان اهدا نماید. به عنوان مثال به نفر اول جایزه ده هزار تومانی، به نفر دوم جایزه پنج هزار تومانی و به نفر سوم، جایزه پانصد تومانی یا جوایز غیرنقدی با همین تفاوت چشمگیر اهدا می کند.

قابل توجه اینکه این تفاوت، در تبیین متن و محتوای جلسه کاربرد مستقیم دارد.

دوستان من! در جلسه امروز مسابقه و جایزه های زیادی داریم که با کمی تلاش و تمرکز، می توانید آنها را به دست بیاورید. ابتدا من چند سؤال می پرسم تا سه نفر را برای مرحله بعدی مسابقه انتخاب کنیم.

اهمیت این پرسش ها بدان جهت است که کسی که وارد مرحله بعدی مسابقه شود، حتما جایزه دریافت خواهد کرد و آنجا هم وابسته به تلاش و کوشش خودش، می تواند کیفیت و ارزش

جایزه خود را بالا ببرد.

حالا برای تمرکز و آرامش بیشتر، یک صلوات بلند بفرستید. اللهم صل علی محمد و آله محمد و عجل فرجهم

تکرار جمله: چه ژست زشتی /یا: برزیل گلر نداشت، لودر داشت.

معما: نوزادی که از پدر و مادر سیاه پوست متولد شده، دندانش سیاه است یا سفید؟ جواب: نوزاد دندان ندارد.

هم در فوتبال است و هم در کشتی؟ کاپیتان

سؤال قرآنی: سوره ای که اولش حرف دال و به معنای دود است؟ جواب: دخان

یاد آوری: روشن است که پس از انتخاب سه نفر، ادامه سؤالها نیاز نیست و مرحله بعدی اجرا می شود.

مسابقه اصلی

مسابقه اول: شناخت سوره های قرآنی از طریق بازی حروف درست یا اشتباه؛

بدین صورت که مبلغ محترم از هر یک از دانش آموزان منتخب، دو سؤال قرآنی می پرسد که باید حروفی را برای حدس نام سوره بگویند، در صورت صحیح بودن حروف، آن را در بالا نوشته و در صورت نادرست بودن، در پایین نوشته خواهد شد. در پایان، امتیاز به دست آمده در این قسمت، ذخیره می شود تا با بازی بعدی، جمع گردد و نفرات اول تا سوم انتخاب شود.

تذکر: مبلغ محترم به سلیقه خود، سوره های چند حرفی را برای دانش آموزان انتخاب می نماید.

مسابقه دوم: حرف آخر؛ بدین صورت که مبلغ محترم یک اسم (افراد، شهر، کشور، سوره، ماشین، ورزش، گل و مانند آن را می گوید و دانش آموزان مسابقه دهنده، باید با آخرین حرف آن، نام بعدی را ذکر کنند. به عنوان مثال: شهر دامغان، نفر دوم: نوشهر، نفر سوم: رشت و ...

ص: ۲۲۰

در پایـان مسابقه نیز، به تناسب امتیازات بـدست آمـده، جوایز متفاوت نفرات اول تا سوم، همراه با تشویق دیگر دانش آموزان، داده می شود.

تبیین متن و محتوا

هنگام قرعه کشـی و اهـدای جوایز برخی مسابقات و برنامه ها، گاهی انتخاب یک گزینه تفاوت چشـمگیری یا دیگر گزینه ها دارد؛ مثلا گزینه اول ۱۰۰ میلیون، گزینهٔ دوم ۱۰ میلیون در گزینه سوم ۱۰۰ هزار تومان.

طبعاً همه مشـتاق انـد گزینه اول را انتخاب کننـد، یا لااقل گزینه دوم را و در غیر این صورت با اکراه و ناراحتی، گزینه سوم به اسم آنان بیفتد.

شبیه همین مسـئله در مسابقات مختلف ورزشـی و مانند آن هم وجود دارد؛ ورزشـکاران تمام تلاش خود را ابتدا برای دریافت مدال طلا، اگر نشد نقره و یا لااقل کسب برنز به کار می بندند.

بچه های عزیز! نماز هم دارای سه وقت است: وقت طلایی؛ وقت نقره ای: وقت برنزی!

وقت طلایـی نمـاز همـان چنـد دقیقه اول است که وقت اختصاصـی و ویژهٔ هر نماز است که بالاترین پاداش و ارزش را دارد و همانند کسب طلا و جایزه ۱۰۰ میلیونی است.

وقت نقره ای نماز؛ وقت مشترک بین نمازها است که همانند مقام دوم و پاداش ده میلیونی است.

گزینهٔ سوم و مدال برنز هم وقت پایانی و انتهایی نماز است که حداکثر، استحقاق دریافت ۱۰۰ هزار تومان جایزه را دارد.

شما کدام گزینه را انتخاب می کنید ؟!

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمودند: «نماز اول وقت باعث خشنودی خداوند میان وقت دربردارندهٔ رحمت خداوند و پایان وقت، موجب عفو خداوند است».(۱)

۱- تفسیر قرطبی، ج ۲، ص ۱۶۵؛ کنزالعمال، ج۷، ص۴۱۴، ج ۱۹۵۷۶.

و امام صادق (علیه السّلام) فرمودند:(۱)

برتری اوّل وقت است بر دنیا بر نماز آخر آخرت وقت مانند برتری نمازچه کسی می تواند این حدیث را که به صورت کلمات پراکنده نوشته شده، کامل کند؟

تذکر: مبلغ پس از تعیین زمان مشخص – مثلا ۲ دقیقه -برای تکمیل حدیث، از یکی دو نفر می خواهد آن را بخوانند یا در تابلو صحیح آن را بنویسند.

آفرین! حضرت فرمودند: «برتری نماز اوّل وقت بر نماز آخر وقت، مانند برتری آخرت است بر دنیا ».(۲)

بنابراین، دوستان خوب من! باید توجه کنیم که نماز یکی از واجبات بسیار مهم است که خداوند متعال بارها در قرآن اعلام فرموده است که باید آن را بجا بیاورید و انسان نباید به بهانه های الکی، آن را ترک کند.

همه ما وظیفه داریم که برای تقویت درستی در ارتباط با خداوند، نماز بخوانیم و دوستی خودمان را با خدا، روزبه روز بیشتر کنیم، ضمن اینکه با نماز خواندن، به خدا اعلام می کنیم که قدردان نعمتهای او هستیم و نمک نشناس نیستیم.

می گویند یکی از خیرین اصفهان که به علامه مجلسی ارادت داشت، شبی بعد از نماز جماعت خدمت ایشان آمد و گفت: گرفتاری مهمی برایم پیش آمده است.

علامه مجلسی گفت: چه گرفتاری؟

آن مرد گفت: لوطی باشی محل، به من خبر داده است که امشب با دوستانش می خواهند به خانه من بیایند و شام میهمان من باشند و قهراً می دانم اسباب لهو و لعب را هم می آورند و موجبات ناراحتی ما را فراهم می کنند و ما را در حرام می اندازند.

علامه مجلسی گفت: خودم می آیم و به لطف خداوند، مسأله آن را آن طوری که خدا بخواهد حل و فصل می کنم.

۱- مبلغ محترم کلمات پراکنده: حدیث را در تابلو می نویسد .

۲- کافی، ج ۳، ص ۲۷۵.

جناب علامه از راه مسجد جلوتر از میهمان ها به خانه آن مرد رسید، وقتی بعد از مدتی لوطی باشی و رفقایش وارد شدند، ناگهان چشمشان به علامه مجلسی افتاد، تنبک و تنبورهای خود را پنهان کردند و مؤدبانه در محضر او نشستند. اما لوطی باشی از میزبان سخت ناراحت و دلگیر شد که او علامه مجلسی را موی دماغ و مزاحم خوشی آنها کرده بود.

لوطی باشی شروع به سخن گفتن کرد و گفت: جناب مجلسی! ما لوطی ها صفات خوبی هم داریم، کمتر از اهل علم هم نیستیم.

علامه مجلسی گفت: من که چیزی از خوبی های شما نمی دانم.

لوطی باشی گفت: جناب مجلسی! تو با ما معاشرت نداری که بدانی ما چه صفات خوبی داریم؛ ما در نمک شناسی بی نظیریم. لوطی کسی است که اگر نمک کسی را چشید، تا آخر عمر یادش نمی رود و به صاحب نمک خیانت نمی کند.

علامه گفت: ولی من این حالت را در شما نمی بینم.

لوطی گفت: دراصفهان ، از هر کس می خوا هید، بپرسید تا ببینید ما نمک چه کسی را خورده ایم که نمکدانش را شکسته باشیم و به او بد کرده باشیم.

مجلس گفت: خودم گواهی می دهم که همگی شما نمک نشناس هستید. آیا شما نمک خداوند را نخورده و نمکدان او را نشکسته اید ؟ خداوند که این همه نعمت به شما داده، نعمت سلامتی و چشم و گوش و دهان و دست و پا و ... به شما داده و هر روز شما را بر سفره خود نشانده و روزی شما را رسانده است، چرا نمک به حرامی می کنید. این همه از نعمت های الهی استفاده می کنید و باز هم سرکشی و گناه و پیروی از هوا و هوس می نمایید.

سکوت سراسر مجلس را فرا گرفت، رنگ خجالت بر چهره شان نشست، زیر چشم به هم نگاهی کردند و بدون اینکه سخنی بگویند، خانه را ترک کردند.

صبح روز بعد درب خانه علامه به صدا در آمد، وقتی که در خانه را باز کرد، رییس آن گروه را دید که پشت در خانه ایستاده است. رئیس زودتر از علامه سلام کرد و گفت: دیشب سخن شما مرا به فکر وا داشت، اینک توبه کرده ام و آمده ام تا شما مسائل دینی را به من بیاموزید، لبخند

رضایت برلبان علامه نشست و با روی گشاده او را به خانه خود دعوت و از او پذیرایی کرد.(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

اما دوستان من! نماز خوب است و باید هم آن را اقامه کنیم، به شرطی که با عمل صالح و رفتارهای درست و زیبا نیز همراه باشد و از ثواب و اثر نماز کم نکنیم. چون برخی کارها باعث می شود که خداوند نماز انسان را قبول نکند یا ثواب چندانی نداشته باشد مثل چی؟

نگاه خیره به والدین؛ یعنی اگر کسی با چشمان خیره و عصبانی به پدر و مادرش نگاه کند خداوند نماز او را قبول نمی کند. امام صادق (علیه السّلام) می فرمود:« هر که به پدر و مادر خود - اگر چه به وی ستم کرده باشند - با نگاه غضب آلود بنگرد، خداوند نمازش را نمی پذیرد».(۲)

تذکر: این قسمت مخصوص جلسات دخترانه می باشد.

یا مثل دختر خانم هایی که حجاب خودشان را ر عایت نمی کنند و همواره موها یا دست هایشان بیرون است، با لباس کوتاه و نامناسب می پوشند و انگار نه انگار که باید پیش نامحرم حجاب داشته باشند و نجابت و عزت خود را حفظ کنند؛ هر چند پیش شوهر خواهر -داماد- پسر عمو، پسر دایی، پسر خاله باشد، یا پیش مردان کوچه و خیابان.

پس باید خیلی مراقب باشیم تا کارهای خوب را با رفتارهای بد خراب نکنیم و از بین نبریم، چون خدا فقط از کسانی قبول می کنند که ایمان خودشان را دو دستی می چسبند و از گناه دور ی می کنند.

تذکر: در صورت وجود زمان کافی و ظرفیت دانش آموزان، این قسمت ارائه می گردد، در غیر این صورت حذف می گردد.

حالا در آخر جلسه، یک داستان زیبا از فردی برای شما نقل می کنم که فکر می کرد همین که

۱- علی محمد عبداللهی. عاقبت بخیران عالم، ج۱: ص ۸۱. قم نشر روح ۱۳۷۳، با اندکی تغییر

۲- کافی، ج ۲، ص ۳۴۹.

انسان کار خوب انجام دهند، کافی است، حالا اگر چند تا گناه هم کنار آن انجام کرد، اشکالی ندارد و خداوند قبول می کنند. امام ششم(علیه السّلام) می فرماید:

شنیدم که مردم کسی را به عقل و درایت ستوده، از او تعریف و تمجید می کردند. دوست داشتم او را از نزدیک ببینم به سراغش رفتم؛ دیدم جمعی دورش حلقه زده اند. صبر کردم تا از مردم جدا شد و به راه افتاد. دنبالش رفتم. سر راهش به دکان نانوایی رسید؛ ایستاد. دیدم از غفلت نانوا استفاده کرد و دو عدد نان برداشت و زیر لباسش پنهان کرد.

تعجب کردم. آیا مؤمن و دزدی ؟ با خود گفتم: شاید با نانوا حساب و داد و ستدی دارد. از آنجا گذشت و به مغازه میوه فروشی رسید و ایستاد. آنجا هم مرد میوه فروش را غافلگیر کرد و دو انار از سبد میوه او برداشت و زیر لباسش پنهان کرد. تعجب من بیشتر شد. باز گفتم: شاید با میوه فروش هم حسابی دارد؛ اما چرا غافلگیرانه عمل می کند ؟

از آنجا گذشت؛ به فقیر بیماری رسید و آن دو نان و در انار را به او بخشید. من دیگر تأمل نکرده، جلو رفتم و از راز کارش جویا شدم. نگاهی به من کرد و گفت: تو شاید «جعفربن محمد» باشی؟

گفتم: بله، من جعفر بن محمد هستم.

گفت: تو رفتی از دین جدت بی خبر باشی، تنها انتساب به او چه سودی برای تو خواهد داشت؟

گفتم: چگونه من از دین جدم بی خبرم؟

گفت: قرآن، کتاب خدا می فرماید: «هر کس حسته و کار نیکی انجام دهد ده برابر پاداش خواهد داشت و هر کس گناهی مرتکب شود، بیش از یک مجازات خواهد داشت».

من دو نان و دو انار دزدیدم؛ مجموعاً چهار گناه مرتکب شدم و چون همه آن چهار را صدقه داده ام (به حساب یک حسنه به ده ثواب) پس چهل ثواب به دست آورده ام. وقتی چهار گناه از چهل ثواب کم کنی، سی و شش ثواب برایم باقی مانده است.

اینک دیدی که تو از دین جدت بی خبری؟

ص: ۲۲۵

گفتم: مادرت در عزایت بگرید: تو از کتاب خدا بی خبری که می فرماید: « إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ؛ خداوند اعمال نیک را فقط از افراد با تقوا می پذیرد».(۱)

صدقه و انفاق مال از پرهیزکاران مقبول است، نه از دزدان و خیانتکاران. تو که دو نان و دو انار دزدیدی، چهار گناه مرتکب شدی و چون آنها را که مال مردم بود، بدون رضایت صاحبانش به دیگری دادی، چهار گناه دیگر به گناهان چهارگانه خویش افزود. حال آیا من جاهل به دین جدم هستم یا تو؟

نگاهی به چهره من کرد و راه خود را در پیش گرفت و رفت.(۲)

دعا و نیایش

خدایا! ما را جزء بندگان خوب و با ایمان واقعی قرار بده! خداوندا! لذت نماز خواندن در گفت و گوی صمیمانه با خودت را به ما بچشان!

خدایا! نماز ما را به برکت و احترام نمازهای امام زمان(علیه السّلام) قبول کن !

خداوندا! اشتباهات و گناهان ما را به لطف خودت ببخش! خدایا! رهبر عزیز انقلاب اسلامی، امام خامنه ای را حفظ و حمایت بفرما!.

آمین یا رب العالمین.

پایان

ص: ۲۲۶

۱- ۱. سوره مائده، آیه ۲۷.

۲- وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۴۶۷.

متن مطالعاتی

چند دلیل برای نماز خواندن

دستور خداوند: به فرموده قرآن، نماز فریضه ای واجب بر عهده انسان است که جایگزینی ندارد و هر مسلمانی به حکم الهی، موظف به اقامه آن می باشد: «فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ؛ نماز را به(طور معمول) انجام دهید، زیرا نماز وظیفه ثابت و معینی برای مؤمنان است ».(۱)

به یاد خدا بودن: «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ؛ نماز را برای یاد من بپا دار».(۲) و انسانی که به یاد خدا باشند، قلبی آرام و مطمئن به وعده های الهی داشته، امنیت و آرامش را در زندگی تجربه می نماید: «أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ؛ آگاه باشید که دل ها تنها به یاد خدا آرام می یابد ».(۳)

نشانه ایمان: « وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ؛ و نماز را بر پا دارید و از مشرکان نباشید».(۴)

دوری از زشتی ها: خداوند می فرماید: «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ؛ و نماز را به پادار، که همانا نماز (انسان را) از فحشا و منکر باز می دارد» .(۵)

رهایی از جهنم: «فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ -عَنِ الْمُجْرِمِينَ -مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ -مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ -«قَالُوا لَمْ نَكُ

۱- سوره نساء، آیه ۱۰۳.

۲- سوره طه، آیه ۱۴.

۳- سوره رعد ، آیه ۲۸.

۴- سوره روم، آیه ۳۱.

۵- سوره عنکبوت، آیه ۴۵.

مِنَ الْمُصَلِّینَ ؛ بهشتیان سؤال می کنند چه چیزی شما را جهنمی کرد؟ گویند: ما از نمازگزاران نبودیم». (۱)

نکته هایی پیرامون اهمیت و آثار نماز اول وقت

مقید بودن به نماز اول و قت، آثار و برکات فراوانی را برای انسان به ارمغان خواهد آورد که به چند نمونه آن اشاره می کنیم.

شناسایی اهل ایمان: امام صادق (علیه السّلام):یعرَفُ مَن یَصِفُ الحَقَّ بِثَلاثِ خِصالٍ: یُنظَرُ اِلی اَصحابِهِ مَن هُم؟ وَ اِلی صَلاتِهِ کَیفَ هی؟ وَ فِی اَی وَقتٍ یُصَلّیها؟؛کسی که از حق دم می زند یا سه ویژگی شناخته می شود؛ ببینید دوستانش چه کسانی هستند؟ نمازش چگونه است؟ و در چه وقت آن را می خواند». (۲)

دور شدن شیطان: پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: « لاَ یَزَالُ اَلشَّیْطَانُ ذَعِراً مِنَ اَلْمُؤْمِنِ مَا حَافَظَ عَلَی اَلصَّلَوَاتِ اَلْخَمْسِ فَإِذَا ضَیَّعَهُنَّ تَجَرَّأَ عَلَیْهِ وَ أَوْقَعَهُ فِی اَلْعَظَائِمِ.، تا وقتی که آدمی نمازهای پنجگانه

خویش را به وقت خود بگزارد، شیطان از او ترسان و گریزان است و چون نمازها را تباه کند شیطان بر او دست می یابد و او را در گناهان بزرگ می کشاند» .(۳)

رفع غم و اندوه: پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «ما مِن عَبدٍ اهتَمَّ بمَواقیتِ الصَّلاهِ و مَواضِعِ الشَّمسِ إلاّ ضَمِنتُ لَهُ الرَّوحَ عندَ المَوتِ، و انقِطاعَ الهُمُومِ و الأحزانِ، و النَّجاهَ مِنَ النارِ؛ هیچ بنده ای نیست که به اوقات نماز و مواضع خورشید اهتمام ورزد، مگر این که آسودگی هنگام مُردن، و از بین رفتن غم و اندوهها، و نجات از آتش را برایش ضمانت کنم».(۴)

مشمول دعای خیر نماز: امام صادق(علیه السّلام): اِنَّ الْعَبْدَ اِذا صَلَّی الصَّلاهَ لِوَقْتِها، وَحافَظَ عَلَیْها

۱- سوره مدثر، آیات ۴۰- ۴۳.

۲- بحارالأنوار، ج ۶۴، ص ۳۰۲.

۳- کافی، ج ۳، ص ۲۶۹.

۴- بحار الأنوار، ج ۸۰، ص ۹.

اِرْتَفَعَتْ بَیْضاءَ نَقِیَّهً، تَقُولُ: حَفَظْتَنی حَفَظَکَ اللّهُ، وَاِذا لَمْ یُصَلِّها لِوَقْتِها، وَ لَمْ یُحافِظْ عَلَیْها رَجَعَتْ عَلَیْهِ سَوْداءَ مُظْلِمَهً، تَقُولُ: ضَیَّعْتَنی ضَیَّعَکَ اللّهُ؛ هر که نمازهای واجب را در اول وقت بخواند و درست ادا کند، فرشته آن را پاک و درخشان به آسمان رساند و آن نماز فریاد زند خدا تو را حفظ کند چنانچه حفظم کرد و تو را به خدا سپارم چنانچه مرا به فرشته ای کریم سپردی و هر که بدون عذر بعد از وقتش، آن را بدون دقت و ارتباط معنوی لازم بخواند، فرشته آن را سیاه و تاریک بالا برد و آن نماز فریاد کشد خدا ضایعت کند چنانچه ضایعم کردی و رعایتت نکند چنانچه رعایتم نکردی .».(۱)

معیار انتخاب دوست: امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «خْتَبِرُوا إِخْوَانَکُمْ بِخَصْلَتَیْنِ فَإِنْ کَانَتَا فِیهِمْ وَ إِلَّا فَاعْزُبْ ثُمَّ اعْزُبْ ثُمَّ اعْزُبْ مُحَافَظَهٍ عَلَی الصَّلَوَاتِ فِی مَوَاقِیتِهَا وَ الْبِرِّ بِالْإِخْوَانِ فِی الْعُسْرِ وَ الْیُسْر؛ برادران دینی خود را با دو خصلت بسنجید! اگر این دو علامت در آنها بود، [با آنان همراهی کنید وگرنه هر چه می توانید از آنان فاصله بگیرید! [آن دو نشانه عبارت است از:]۱. محافظت بر نماز در وقت فضیلت آن، ۲ نیکی به برادران دینی در سختی و راحتی».(۲)

برکت یافتن زندگی: رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) : « لِلمُصَلّی حُبُّ المَلائِکَهِ وَ هُدیً و ایمانٌ وَ نورُ المَعرفَهِ وَ بَرَکَهٌ فِی الرِّزقِ؛ برای نمازگزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است».(۳)

و فرمود: ثَلاثٌ لَو یَعْلَمُ النّاسُ ما فیهِنَّ ما اُخِذْنَ اِلّا بِسَهْمَهٍ حِرصا عَلی ما فیهِنَّ مِنْ الْخَیْرِ وَ الْبَرَکَهِ: اَلتَّأْذینُ بِالصَّلاهِ وَ التَّهجیُر بِالجَماعاتِ وَ الصَّلاهُ فی اَوَّلِ الصُّفوفِ؛ سه چیز است که اگر مردم آثار آن را می دانستند، به جهت حریص بودن به خیر و برکتی که در آنها هست، ، به قرعه متوسل می شدند: آذان نماز، شتاب به نماز جماعت و نماز در صف اول ».(۴)

پایان

۱- کافی ، ج ۳، ص ۲۶۸؛ وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۸.

۲- کافی، ج ۲، ص ۶۷۲.

۳- خصال، ص ۵۲۲.

۴- کنز العمال، ج ۱۵، ص ۸۱۴، ح ۴۳۲۳۵.

درس بیستم:امام زیبایی ها

بهانه ارتباط

بازی با حروف

تذکر: مبلغ محترم در ابتدای جلسه، پس از سلام و احوالپرسی و «من»، سلام را روی تابلو می نویسد و با صدای بلند می گوید: سلام

پس از پاسخ دانش آموزان.... مبلغ گرامی با تغییر و جابجایی حروف و توضیحات خود، قضا را برای تبیین موضوع جلسه مهیا می کند.

س

چرا این قدر بی حال ؟ چقدر شل و بی...

حس

انگار سرما خوردید و صداتون... خِس

خِس می کنه

شایدم مثل سی دی ها روش

خَش افتاده

ص: ۲۳۱

نکنه اعصاب ندارید و ...

خشن شدید

ولی نه! چون امروز روز...

جشن است

روز شادی و روز ولادت امام ...

حسن (علیه السّلام)

تبیین متن و محتوا

حسن یعنی زیبا و دلنشین

چون امام حسن(علیه السّلام) هم چهره زیبایی داشتند و هم نورانیت و معنویت خاصی در چهره ایشان بود. امام حسن (علیه السّلام)روز پانزدهم ماه رمضان سال سوم هجری قمری به دنیا آمدند. با تولد اولین نوه پیامبر خدا و اولین فرزند امام علی(علیه السّلام) و حضرت زهرا(علیهاالسّلام)، همه خوشحال و شاد بودند.

امام علی(علیه السّلام) و فاطمه زهرا(علیهاالسّلام) ، پدر و مادر این کودک هم خیلی خوشحال بودند. آنها می خواستند مژده این تولد را هر چه زودتر به پیامبر بدهند. وقتی خبر به پیامبر رسید، بسیار شاد و خوشحال شدند و به سوی خانه دخترشان رفتند. وقتی وارد خانه شدند، نوزاد را درون قنداقه سفید گذاشته و نزد پدر بزرگ آوردند، پدر بزرگ کودک را بغل کرد او را بر سینه اش چسبانید و بوسید. بعد از گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه گفت.(۱)

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از حضرت علی (علیه السّلام) پرسیدند: «آیا برایش اسم انتخاب کرده ای؟ عرض کرد: «نه» منتظر بودیم شما برای او اسم انتخاب کنید .

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: « من هم در انتخاب اسم، بر خداوند سبقت نمی گیرم». در این هنگام جبرئیل از آسمان فرود آمد و از سوی خدای متعال به آن حضرت تبریک و تهنیت گفت و سپس

۱- بحارالأنوار: ج ۴۳، ص ۲۸۲.

ادامه داد: خداوند فرموده که نام این پسر را «حسن» بگذار. به این ترتیب، نام کودک زیبای شهر مدینه، از طرف خاله«حسن» گذاشته شد. اسمی که منحصر به فرد بود و تا آن زمان، روی هیچ کس گذاشته نشده بود.

زیبایی های امام حسن (علیه السّلام)

اشاره

امام حسن(علیه السّلام) علاوه بر چهره ی زیبا و دوست داشتنی، زیبایی های دیگری هم داشتند، مثل چی؟

مثل:

تذکر: مبلغ گرامی می تواند تیترهای زیبایی های اخلاقی را در قالب کارت به دانش آموزان ارائه کند.

کارت اول: انفاق و بخشش

رفتار و کارهایی که انجام می دادند هم زیبا بود؛ مثل کمک به دیگران، کمک به ضعیفان، بخشندگی و...

روزی امام مجتبی(علیه السّلام) به اتفاق برادرش امام حسین(علیه السّلام) در باغ های «ابن عباس» در کنار جویی نشسته بودند، غذایشان هم قرص نانی با نمک و مقداری سبزی بود. در این هنگام غذای خوبی هم آورده شده امام مجتبی(علیه السّلام) همان قرص نان و نمک را خورد و دستور داد غلامان و کارگران را جمع کردند و غذایی خوب را آنان خوردند.(۱)

ویژگی بخشندگی و جود و کَرَم فراوان حضرت آن قدر زیاد بود که مشهور است امام (علیه السّلام) دو بار تمام ثروت خود را در راه خدا خرج کرد و سه بار دارایی اش را به دو نصف کرده، نیمی را

۱- تاریخ ابن عکاسر، ج ۴، ص ۲۱۲.

برای خود گذاشت و نصف دیگر را در راه خدا انفاق کرد.(۱)

شخصی حضور امام حسن(علیه السّلام) رسید و اظهار نیاز کرد. امام به او فرمود: «اِذْهَبْ فَاکْتُبْ حَاجَتَکَ فِی رُقْعَه وَارْفَعْهَا إِلَیْنَا نَقْضِیهَا لَکَ؛ برو و حاجت خود را در نامه ای بنویس و برای ما بفرست ما حاجتت را بر می آوریم» . آن مرد رفت و حاجت خود را در نامه ای نوشته برای امام (علیه السّلام) ارسال داشت. آن حضرت نیز دو برابر آنچه را خواسته بود به او عنایت فرمود. شخصی که در آنجا نشسته بود عرض کرد: «ما کان اعظم برکه الرقعه علیه یابن رسول الله! براستی چه پر برکت بود این نامه برای این مرد ای پسر رسول خدا!.

امام (علیه السّلام)فرمود: «برکت این کار برای من بیشتر بود که سبب شاد شایستگی انجام این کار نیک را بیابم، زیرا بخشش راستین آن است که بدون درخواست شخص، نیازش را بر آوری، ولی اگر آن چه را خواسته است، به او بدهی، در واقع قیمتی است که برای آبرویش پرداخته ای».(۲)

کارت دوم: صبور و بردبار

حضرت خیلی صبور و بردبار بودند. زود عصبانی نمی شدند و خشمگین نمی شدند. یک نفر از مردم شام (که طرفداران معاویه و دشمن اهل بیت(علیهم السّلام) بودند) که روزی امام حسن (علیه السّلام) را دید. آن مرد خودش می گوید: به مدینه رفتم و مردی را دیدم که بر استری سوار است که زیباتر و خوش لباس تر از او ندیده بودم و مرکبی هم بهتر از مرکب او مشاهده نکرده بودم، من از آن مرد خوشم آمد و از شخصی پرسیدم: این مرد کیست؟ گفتند: حسن بن علی بن ابیطالب است؛

در این هنگام سینه ام پر ان کینه شد و نسبت به علی ابن ابیطالب رشک و حسد بردم که فرزندی این گونه داشته باشد، از این رو به نزد او رفته و به او گفتم: تو پسر ابوطالب هستی؟

فرمود: من پسر فرزند آویم.

۱- تاریخ یعقوبی، ج ۲ ص ۲۱۵؛ ترجمه الامام الحسن(علیه السّلام) ، ابن سعد، ص ۱۵۹؛ تاریخ الخلفاء، سیوطی، ص ۷۳؛ تذکره الخواص ، ص ۱۹۶ .

۲- المحاسن والمساوی، بیهقی، ص ۵۵.

من شروع کردم به دشنام دادن او بر پدرش، چون سخن من تمام شد، آن حضرت رو به من کرد و فرمود: «اَحْسِبُک غَریباً؛ به گمانم تو در این شهر غریب هستی؟»

گفتم: آری.

فرمود: اگر نیازمند خانه و منزل هستی به تو منزل دهیم و اگر نیاز به مال داری به تو بدهیم و اگر نیاز دیگری داری کمکت کنیم ؟»

مرد شامی می گوید: من از نزد آن حضرت رفتم، در حالی که احدی در روی زمین نزد من از وی محبوب تر نبود.(۱)

کارت سوم: نماز و عبادت

یکی از زیبایی های حضرت، زیبایی معنوی بود. یعنی ارتباط ایشان با خداوند متعال. آن حضرت ارتباطشان با خدا خیلی زیاد بود. اهل نماز و عبادت بود.

امام حسن مجتبی (علیه السّلام) هرگاه برای نماز بر می خواست ، بهترین لباس خود را می پوشید و می فرمود: «خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد»(۲) و زمانی که به سوی مسجد حرکت می کرد، وقتی به در مسجد می رسید، سرش را به سوی آسمان بلند می کرد و با خشوع مخصوص می گفت: «الهی ضیفک ببابک... خدایا ! مهمان تو به در خانه تو آمده!».(۳)

آن حضرت هرگاه صدای مؤذن را می شنید، رخسارش متغیر می شد و رنگ شان به زردی می گرایید، وقتی از آن بزرگوار علت آن را پرسیدند، فرمود: «خدای متعال، موذن را به سوی من فرستاده که از من بخواهد خدمت ویژه نماز را انجام دهم و من نمی دانم آیا آن خدمت و عمل را از من می پذیرد یا نه؟ اکنون چگونه رنگم متغیر نگردد .(۴)

۱- الکامل، ابوالعباس محمد بن یرید المعروف بالمبرد، ج ۱، ص ۲۳۵،ط مصر: وفیات الأعیان، ابن خلکان، ج ۲، ص ۶۸ .

۲- وسائل الشیعه، ج۴ ، ص ۴۵۵ .

۳- منتهی الأمال، ج ۱، ص ۲۶۷ .

۴- نماز وعبادت حضرت امام حسن مجتبی (علیه السّلام)ص ۱۷.

همچنین آن بزرگوار، صوتی زیبا در قرائت قرآن داشت و علوم قرآن را از کودکی به خوبی می دانست. همواره پیش از خوابیدن، سوره کهف را تلاوت می کرد و سپس می خوابید.

کارت چهارم: باهوش و با ادب

امام حسن(علیه السّلام) خیلی با هوش و زرنگ بودند. البته این هوش و ذکاوت باعث نمی شد احترام بزرگترها را نادیده بگیرد یا خدای نکرده به آنها بی احترامی کند.

یک نمونه از باهوش بودن ایشان این است که امام حسن(علیه السّلام) ، همیشه همراه پیامبر (پدر بزرگ) به مسجد می رفت، پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مسجد برای مردم سخنرانی می کرد و آیه هایی را که فرشته ی خدا (جبرئیل) برای ایشان آورده بود، برای مردم بیان می کرد

امام حسن (علیه السّلام) که آن وقت هفت ساله بود، این آیه ها را از زبان پیامبر می شنید و وقتی به خانه می آمد، برای مادرش حضرت فاطمه(علیهاالسّلام) می خواند. وقتی پدر امام حسن(علیه السّلام) (یعنی حضرت علی (علیه السّلام)] وارد خانه می شد، می دید آیات جدیدی که بر پیامبر نازل شده (با صحبت های پیامبر که تازه در مسجد گفته شده بود) را حضرت فاطمه(علیهاالسّلام) می داند. با تعجب می پرسید: « این ها را از کجا می دانی ؟»

حضرت فاطمه(علیهاالسّلام) می فرمود: «از پسرت حسن شنیده ام» .

یک روز حضرت علی (علیه السّلام)که دوست داشت چگونگی صحبت کردن پسرش را ببیند، زودتر به خانه آمد و در گوشه ای مخفی شد، جوری که امام حسن او را نمی دید.

امام حسن (علیه السّلام) مثل هر روز وارد خانه شد، ولی همین که خواست آیات قرآن را برای مادرش بخواند، انگار که زبانش به لُکنت افتاده باشد، نتوانست آنها را مثل هر روز سریع بخواند.

مادرش تعجب کرد. امام حسن (علیه السّلام) گفت: «مامان! فکر می کنم شخصیت بزرگی در خانه است که با وجود او نمی توانم راحت صحبت کنم ».

در این لحظه، حضرت علی (علیه السّلام) از جایی که مخفی شده بود بیرون آمد و امام حسن را در

آغوش گرفت و بوسید.(۱)

ولی متأسفانه برخی بچه ها هستند که چند تا چیز جدید که یاد می گیرند، فکر می کنند پروفسور و علامه شده اند و احترام پدر و مادرشان را حفظ نمی کنند.

کارت پنجم: خوش اخلاق

یکی دیگر از خصلتهای زیبای حضرت، مهربانی و خوش اخلاقی بود. یکی از کنیزان حضرت، دست گلی را به عنوان هدیه به آن حضرت تقدیم کرد. حضرت او را در مقابل آزاد نمود. وقتی به آن حضرت گفتند: چگونه کنیزی را که قیمت گزافی دارد در مقابل یک دسته گل آزاد کردی؟ فرمود: خداوند ما را این چنین تربیت نموده و فرموده است:«وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ؛ هرگاه با تحیّتی به شما تحیّت گفته شد، شما نیز تحیّتی بهتر یا همانند آن بفرستید.»(۲) و من هدیه ای را بهتر برای این کنیز از آزادی او نیافتم.(۳)

امام حسین(علیه السّلام) (یک حدیث، یک مسابقه)

دوستان خوب من! آن حضرت نه تنها اهل گذشت و عفو کردن بودند و خودشان این خوش اخلاقی را رعایت می کردند، بلکه به همه هم سفارش می کردند که این گونه باشند. حالا که از امام حسن و صحبت کردیم، یک حدیث هم از ایشان برای شما نقل می کنم

نکته: مبلّغ محترم عبارت زیر را بر روی تابلو نوشته و از دانش آموزان بخواهد آن را کامل کنند. می توانید دانش آموزان را به صورت مرحله ای یاری نموده تا به پاسخ صحیح رسیده و در صورت امکان، حدیث کامل شده را چند بار تکرار و هم خوانی کنند تا در ذهن دانش آموزان تثبیت شود.

مرحله ی اول:

مرحله دوم:

مرحله سوم:

۱- بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۳۳۸.

۲- سوره نساء ،آیه ۸۶.

۳- بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۳۳۲.

حسن الحسن قَالَ الْحَسَن :

حسن احسن اِنَّ اَحْسَنَ

حسن الحسن الْحَسَن

حسن الحسن خُلْقُ الْحَسَن

امام حسن(علیه السّلام) فرمود: «زیباترین خوبی ها، اخلاق خوب است ».(۱)

دعا و نیایش

خدایا! ما را دوستدار همیشگی امام حسن (علیه السّلام) قرار بده!

کمک کن تا زیبایی های امام حسن(علیه السّلام) را در زندگی خودمان پیاده کنیم!

ما را نسبت به فقیران و نیازمندان مهربان و دلسوز قرار بده!

ما را نسبت به پدر و مادر خود فروتن و با ادب بگردان!

به حق امام حسن (علیه السّلام)، رهبر عزیز انقلاب را حفظ کن!

ظهور امام زمان(علیه السّلام) را هر چه زودتر قرار بده!

آمین

ص: ۲۳۸

۱- بحارالأنوار، ج ۶۸، ص ۳۸۶.

متن مطالعاتی

جایگاه امام حسن (علیه السّلام) نزد پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

حضرت ختمی مرتبت (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فضایل و امتیازات فرزندش امام حسن مجتبی(علیه السّلام) را بین مسلمانان تبلیغ می کرد و آنان را به سوی محبت و ولایت ایشان فرا می خواند. پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مناسبتهای مختلف به فضائل ایشان و نیز علاقه الهی و محبت خدایی خویش را به آنان ابراز می نمود و مردم را نیز به محبت و تبعیت ایشان دعوت می نمود.

«انس بن مالک» نقل می کنند که: رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در باره ی امام حسن (علیه السّلام) به من فرمود: «ای انس! حسن فرزند و میوه ی دل من است، اگر کسی او را اذیت کند، مرا اذیت کرده و هر کس مرا بیازارد، خدا را اذیت کرده است» .(۱)

همچنین فرمودند: «اللَّهُمَّ إِنِّی أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ ؛ بار خدایا من او را دوست می دارم پس تو هم دوستش بدار».(۲)

گاهی می فرمودند: «اللَّهُمَّ إِنِّی أُحِبُّهُمَا و فَأَحِبَّهُمَا ، وَأَحِبَّ مَنْ یُحِبُّهُمَا؛ خداوندا من آن دو (حسن و حسین) را دوست دارم پس دوست بدار آنها را و کسانی که آن ها را دوست می دارند ».(۳)

۱- کنز العمال، متقی هندی ج۶ ص ۲۲۲.

۲- اسد الغابه، ابن اثیر، ج ۲، ص ۱۹.

۳- اسدالغابه، ج ۲، ص ۱۱.

در مجالی دیگر، محبت او را در راستای محبت خود و خدا می دانستند و مردم را از دشمنی و بغض ایشان بر حذر می داشتند و می فرمودند: «مَنْ أَحَبَّ اَلْحَسَنَ وَ اَلْحُسَيْنَ أَحْبَبْتُهُ، وَ مَنْ أَحْبَبْتُهُ أَحَبَّهُ اَللَّهُ، وَ مَنْ أَحَبَّهُ اَللَّهُ أَدْخَلَهُ جَنَّاتَ النَّعيم وَمَن اَبَغَضَهُما أَو بَغَي عَلَيهما اَبَغَضْتُهُ وَمَن

أَبغَضتُهُ اَبغَضَهُ اللهُ وَمَن اَبغَضَهُ اللهُ اَدخَلَهُ جَهَنَّم وَلَهُ عَذابٌ مُقيمٌ؛ کسی که حسن و حسین را دوست بدارد، دوستش دارم و کسی را که من دوست بدارم خدا دوستش می دارد و آن کس را که خدا دوست بدارد وارد بهشت پر نعمت خواهد کرد و کسی که آنان را دشمن بدارد و نسبت به آنان نافرمانی و ستم کند، دشمنش می دارم و کسی را که من، دشمن بدارم خداوند نیز او را دشمن می دارد و هر کس را که خداوند دشمن بدارد وارد جهنم می کند و برای او عذاب جاودانی خواهدبود».(۱)

نیز می فرمودند: «مَن اَحَبَّنی فَلیُحِب هذَین یَعنی الحُسَن وَالحُسَین؛ کسی که مرا دوست دارد، پس باید این دو فرزند (حسن و حسین) را دوست داشته باشد» .(۲)

زیبر می گوید: رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)حسن را می بوسید و او را به سینهٔ خود می فشرد و می بویید. در خدمتش مردی از انصار بود که از عمل پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) تعجب کرد و گفت: من پسری دارم که به حد بلوغ رسیده و تاکنون او را نبوسیده ام. پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود: «این که خداوند رحمت و عاطفه را از دل تو برگرفته، من چه گناهی دارم!».(۳)

حضرت در تعبیری از آنان به «ریحانه» نام می برد و می فرماید: « اَلحَسَنُ وَالحُسَینُ رَیحانَتای مِنَ الدُّنیا ؛حسن و حسین گل های خوشبوی من در دنیا هستند».(۴) در جایی دیگر، در خصوص امام مجتبی (علیه السّلام) فرمود: «اِنَّهُ رَیْحَانَتَایَ مِنَ اَلدُّنْیَا. حسن گل خوشبوی من در دنیاست».(۵)

۱- کنزالعمال، ج ۱۲، ص ۱۲۲؛ مستدرک الصحیحین، ج ۳، ص ۱۶۶.

۲- کنز العمال ج ۱۲، ص ۱۲۲؛ مستدرک الصحیحین، ج ۳، ص ۱۶۶.

۳- مستدرک الصحیحین، ج ۳، ص ۱۷۰ .

۴- اسدالغابه، ج ۲، مهر ۱۹.

۵- اسد الغابه، ج ۲، ص ۱۵.

گاه آن حضرت از تأیید ایشان و درستی مسیر آنان سخن می فرمود که به بهشت و رضوان الهی منتهی خواهد گردید؛ بدین معنا که روش و سلوک زندگی ایشان مورد رضایت الهی است و نیکبختی و سعادت را به همراه خواهد آورد.

جابر بن عبدالله انصاری می گویند: رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود:« مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى سَيِّدِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ؛ . هر کس دوست دارد تا به آقای جوانان اهل بهشت نظر کند، باید به حسن بن علی نظر نماید».(۱) نیز فرمودند: «الحَسَنُ و الحُسَيْنُ سَيِّدا شَبَابِ أهْلِ الجَنَّهِ ؛حسن و حسین آقای جوانان اهل بهشت هستند».(۲)

چنان که در روایتی دیگر دارد: «لَاتَسُبُّوا الحَسَنُ و الحُسَيْنُ فانهما سَيِّدا شَبَابِ أهْلِ الجَنَّهِ مِن الْأَوَّلينَ وَالآخِرينَ؛ حسن و حسین را دشنام ندهید که آن دو آقایان جوانان اهل بهشت هستند از اولین و آخرین».(۳)

همچنین پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره مقام ارجمند ایشان می فرماید: «وَ أَمَّا اَلْحَسَنُ(علیه السّلام) فَإِنَّهُ اِبْنِی وَ وَلَدِی وَ مِنِّی وَ قُرَّهُ عَيْنِی وَ ضِيَاءُ قَلْبِی وَ ثَمَرَهُ فُؤَادِی وَ هُوَ سَيِّدُ شَبَابِ أَهْلِ اَلْجَنَّهِ وَ حُجَّهُ اَللَّهِ عَلَى اَلْأُمَّهِ أَمْرُهُ أَمْرِی وَ قَوْلُهُ قَوْلِی مَنْ تَبِعَهُ فَإِنَّهُ مِنِّی وَ مَنْ عَصَاهُ فَلَيْسَ مِنِّی؛ حسن، پسر من، و فرزند من و از من است، او نور چشم من و روشنایی قلب من، و میوه جان من است، او سید و آقای جوانان اهل بهشت و حجت خدا بر امت من است. دستورهای او دستورهای من و سخن او سخن من است. کسی که از اور پیروی کند او از من است و کسی که با دستورهای او مخالفت کند از من نیست.»(۴)

بازی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) با امام حسین (علیه السّلام)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) علاوه بر هم بازی شدن با فرزندان و کودکان، به تماشای بازی آنان می نشستند و آنان را تشویق می کردند.

۱- وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۶ : کنز العمال، ج ۱۲، ص ۱۱۶؛ البدایه و النهایه، ج ۸، ص ۳۵.

۲- مسند احمد بن حنبل، ج۳، ص ۳: صحیح ترمذی، ج ۱۳، ص ۱۹۱: خصائص، نسائی، ص ۳۶.

۳- کنزالعمال، ج ۱۱، ص ۵۷۳.

۴- بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۳۹.

از امام علی (علیه السّلام) نقل شده است که روزی امام حسن و حسین (علیهم السّلام) مشغول گشتی گرفتن نزد رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)بودند. هنگام مسابقه، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به حسن(علیه السّلام) فرمود: «زود باش حسن!».

به پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) عرض کردم: «یا رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم)! آیا بزرگ تر را بر علیه کوچک تر بازی می دهید؟»

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در پاسخ من فرمودند: «فرشته ی خدا، جبرئیل حسین را تشویق می کند و می گوید حسین زود باش و من هم حسن را تشویق می کنم و می گویم: حسن ازود باش!».(۱)

رفتار پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) با کودکان به گونه ای بود که آنان هیچ محدودیتی در نوع رابطه با ایشان نداشتند. به گونه ای که حسین(علیه السّلام) بر پشت پیامبر سوار می شدند و در حالی که رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم)چهار دست و پا راه می رفتند به ایشان «حل حل» می گفتند و رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)هم خطاب به آنان می فرمود: شتر شما چه شتر خوبی است!(۲)

جلوه هایی از زیبایی های امام حسن (علیه السّلام)

مهربانی

اَنس می گوید: روزی در محضر امام بودم. یکی از کنیزان ایشان با شاخه گلی در دست دارد شد و آن را به امام تقدیم کرد. حضرت گل را از او گرفت و با مهربانی فرمود: «برو تو آزادی »من که از این رفتار حضرت شگفت زده بودم، گفتم: «ای فرزند رسول خدا! این کنیز، تنها یک شاخه گل به شما هدیه کرد، آن گاه شما او را آزاد می کنید ؟!» امام در پاسخم فرمود: «از خداوند بزرگ و مهربان به ما فرموده است: «وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا ؛ (۳)هر کس به شما مهربانی کرد، دو برابر او را پاسخ گویید.» سپس امام فرمود: «پاداش در برابر مهربانی او نیز آزادی اش بود.»(۴)

۱- الطبقات الکبری، ابن سعد، ص ۲۸۵ : قرب الإسناد، حمیری قمی، ص ۴۸.

۲- شرف المصطفی، ج۵، ص ۲۹۵؛ کشف الغمه، ج ۱، ص ۵۲۶ .

۳- سوره نساء ، آیه ۸۶.

۴- مناقب ابن شهر آشوب، ج۴، ص۱۸.

امام، همواره، مهربانی را با مهربانی پاسخ می گفت؛ حتی پاسخ وی در برابر نامهربانی نیز مهربانی بود؛ همچنان که نوشته اند، امام کوسفند زیبایی داشت که به آن علاقه نشان می داد. روزی دید گوسفند، خوابیده است و ناله می کند. جلوتر رفت و دید که پای آن را شکسته اند. امام از غلامش پرسید:« چه کسی پای این حیوان را شکسته است؟» غلام گفت: «من شکسته ام.» حضرت فرمود: «چرا چنین کردی ؟» گفت: «برای اینکه تو را ناراحت کنم». امام یا تبسّمی دلنشین فرمود: «ولی من در عوض، تو را خشنود می کنم و غلام را آزاد کرد.»(۱)

همچنین آورده اند، روزی امام، مشغول غذا خوردن بودند که سگی آمد و برابر حضرت ایستاد. حضرت، هر لقمه ای که می خوردند، یک لقمه نیز جلوی آن می اندختند. مردی پرسید:

«ای فرزند رسول خدا! اجازه دهید این حیوان را دور کنم.» امام فرمود: دَعْهُ إِنِّی لَأَسْتَحْیِی مِنَ اَللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ یَکُونَ ذُو رُوحٍ یَنْظُرُ فِی وَجْهِی وَ أَنَا آکُلُ ثُمَّ لاَ أُطْعِمُهُ .؛ نه رهایش کنید. من از خدا شرم می کنم که جانداری به صورت من نگاه کند و من در حال غذا خوردن باشم و به او غذا ندهم.»(۲)

بخشش

آورده اند روزی امام مجتبی (علیه السّلام) شنید مردی در دعا با پروردگار خویش با گریه می گوید: « خدایا! ده هزار درهم به من روزی بده.» امام وقتی سخن او را شنید سریع از مسجد به خانه برگشت و به همان مقدار در هم از خانه برداشت و به او داد. مرد، بسیار خوشحال شد؛ اما وقتی خواست که سکه ها را ببرد نتوانست آن را حمل کند. رو به امام کرد و گفت: «اکنون دو نفر را صدا بزن که این سکه ها را برای من حمل کنند» امام، عبایش را از دوش برداشت و سکه ها را درون آن گذاشت و دستور داد تا آن را برای مرد ببرند؛ اما دیگر در همی در میان نبود که به آن دو نفر بدهد.

۱- حیاه الامام الحسن بن علی(علیه السّلام) ، باقر شریف القرشی، ج ۱، ص ۳۱۴.

۲- بحارالأنوار، ج ۴۳، ص ۳۵۲.

غلامان حضرت گفتند: والله ما عندنا در هم؛ دیگر [حتی] در همی نداریم، امام فرمود: «لَکنِّی أَرْجُو أَنْ یکونَ لِی عِنْدَ اللَّهِ أَجْرٌ عَظِیمٌ»؛ اما من امید پاداشی بزرگ از نزد پروردگار خویش دارم.»(۱)

روزی خلیفه سوم در مسجد نشسته بود که مرد فقیری وارد مسجد شد. نزد او رفت و درخواست کمک کرد. عثمان به او پنج درهم داد. آن مرد نگاهی به سکه ها کرد و گفت: « مرا نزد کسی راهنمایی کن [تا کمک بیشتری به من کند]. عثمان او را به امام مجتبی (علیه السّلام) که همراه حسین (علیه السّلام) و عبد الله بن جعفر نشسته بودند، فرستاد و گفت:« نزد آن چند جوان برو و از آنها کمک بخواه.» فقیر نزد آنها رفت و نیاز خود را بیان داشت. امام حسن (علیه السّلام) برای نمایاندن جنبه های تربیتی بخشش، از مرد پرسید: « إِنَّ الْمَسْأَلَهَ لاَ تَحِلُّ إِلاَّ فِی إِحْدَی ثَلاَثَ دَمٍ مُفْجِعٍ أَوْ دَینٍ مُقْرِحٍ أَوْ فَقْرٍ مُدْقِعٍ فَفِی أَیهَا تَسأَلُ ؟ کمک خواستن از دیگران، تنها در سه مورد رواست:

۱ . خون بهایی به گردن انسان باشد [و توان پرداخت آن نداشته باشد]؛

۲. بدهی سنگینی داشته باشد[و از عهده پرداخت آن برنیاید]؛

۳. در مانده باشد[که دستش به جایی نرسد.] تو کدام یک از این سه دسته هستی ؟»

مرد فقیر سبب نیازمندی خود را بیان کرد. سپس امام حسن (علیه السّلام) پنجاه دینار طلا به او بخشید. حضرت امام حسین (علیه السّلام) به پیروی از ایشان و نیز رعایت جایگاه امامت، چهل و نه درهم و عبد الله بن جعفر نیز با همین انگیزه چهل و هشت درهم به او کمک کردند. عثمان با دیدن این جریان گفت: «این خاندان، کانون علم، حکمت و سرچشمه همه نیکیها هستند. »(۲)

۱- بحارالأنوار: ج ۴۳، ص۳۴۷ .

۲- همان، ص ۳۳۳.

درس بیست ویکم: کلیدهای روشن

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ محترم در آغاز جلسه، با چند پرسش، توجه مخاطبان را جلب و زمینه تبیین بحث را فراهم می نماید.

سوره یک حرفی و خوردنی؟ن

تازه و جدید؟ نو

سوره ای که سفارش شده خانم ها بخوانند ؟ به معنای روشنایی نور

ماهیگیران برای صید تعداد زیاد ماهی می اندازند؟ تور

تبیین متن و محتوا

کلیدهای روشن

اشاره

یک معما: کدام کلید است که هیچ دری را باز نمی کند؟ جواب: کلید برق

کارهای خوب نورانیت و زیبایی می آورد؛ انسان را خوش چهره و جذاب می کند، درست مثل

ص: ۲۴۵

اینکه در یک اتاق تاریک وقتی کلید برقی را می زنید و همه جا روشن و نورانی می شود، انجام کارهای خوب و خداپسندانه و معنوی نیز، درون انسان را از روشن و منور می کند.

چه کسانی برادر یا خواهر کوچک دارند؟

حتما شما هم دیده اید که برخی بچه های کوچک، علاقه زیادی به خاموش کردن لامپ دارند؛ بعضی وقتها به بهانه روشن کردن شمع، لامپ خواب یا بازی و مانند آن، اینها بچه هستند و از روی کنجکاوی، تنوع و جلب توجه این کار را می کنند، ولی یکی هست که عمداً سعی می کند نور معنویت درون انسان را خاموش کند. چه کسی؟ ط ن ی ش ا

کارشیطان همی است که جلوی نورانی شدن انسان را بگیرد و هر جا احساس کرد که انسان می تواند با آن کار نورانی شود، جلوی او می ایستد و سعی می کند کلید آن نور را خاموش کند. یعنی هرگاه وجدان و فطرت پاک آدم، او را به انجام کارهای درست و صواب فرامی خواند و دکمه معنویت و نور را در ذهن و فکر او روشن می کند، شیطان بلافاصله وارد عمل می شود و آن دکمه را خاموش می کند. حالا من چند تا مثال می زنم تا ببینیم عکس العمل شیطان در این موارد چیست.

تذکر: مبلغ گرامی کارتهایی را از قبل آماده کرده و متن های ذکر شده را روی و پشت کارتها می نویسد و به تناسب تبیین بحث، برای دانش آموزان ارائه می کند. روی کارت نام نور و پشت کارت، کار شیطان نوشته می شود.

ص: ۲۴۶

کارت اول: نور نماز

روی کارت: نور نماز

توضیح کوتاه: نماز، چه واجب و چه مستحب، خود نور است و نمازگزار را نورانی می کند چنانکه پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: الصَّلَاهُ نُورُ الْمُؤْمِنِ وَ الصَّلَاهُ نُورٌ مِنَ اللهِ؛ نماز نور مؤمن است و نماز نوری است از جانب خدا. »(۱)

پشت کارت: بی حالی و سرگرمی

موقع نماز و آن هنگام که صدای معنوی و دلنشین اذان شنیده می شود، نوری در دل انسان روشن می گردد و نیرویی او را به برخاستن و اقامه نماز دعوت می کند، اما با آمدن احساس انس در مناجات با خدا، شیطان بلافاصله وارد عمل می شود و ذهن او را به چیزهای دیگری مشغول می کند تا نور نماز در زندگی او تابیدن نگیرد.

گاهی دیدن ادامه کارتون یا برنامه های تلویزیون، تمام کردن این مرحله از بازی، تماشای فوتبال و از دیگر علاقه ها صحبت به میان می آورد و معنا را عوض می کند؛ گاهی هم با کسالت و چرت زدن و ادامه خواب در صبح و مانند آن وارد می شود که تا انسان به خودش بیاید، دوباره به خواب رفته و چه بسا نمازش قضا می شود.

کارت دوم: نور والدین

روی کارت: نور والدین

توضیح کوتاه: احترام به والدین را هر عقل سالم و هر انسان با انصافی قبول دارد؛ اینکه اگر کسی به جای آن همه زحماتی که پدر و مادر برای او کشیده اند، ناسپاسی و بی احترامی کند، نهایت بی انصافی و بی معرفتی است.

۱- مستدرک الوسائل، محدث نوری ۳،ج ۳، ص ۹۲، ح ۲۹.

دعای پدر و مادر در حق فرزندشان مستجاب می شود؛ خواه دعای خیر باشد و خواه نفرین و آه و ناله!

بایـد مراقب بود و نهایت ادب و احترام آنها را نگه داشت؛ پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)در پاسخ به سؤال از حقّ پدر بر فرزنـدش فرمود: «او را به اسم صـدا نزنـد، جلوتر از و راه نرود، پیش از او ننشـیند و برایش دشـنام نخرد (یعنی کاری نکنند که مردم به پدرش فحش و ناسزا بگویند)». (۱)

پشت کارت: بی احترامی و بی ادبی

احترام به والدین نور و نورانیت می آورد، بوسیدن دست پدر و مادر باعث خوشبختی و سعادت انسان می شود، ولی شیطان اینجا هم وارد می شود و وقتی انسـان می خواهـد مثلاـ دست آنهـا را ببوسـد، بهانه ای مثل خجالت را ایجاد می کنـد، یا وقتی درخواسـتشان را پدر و مادر انجام نمی دهند، در ذهن او القا می کند که با صدای بلند پرخاش کند یا به حرفشان گوش ندهد و مقابله به مثل و بی احترامی کند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «نسبت به پدر و مادر نیکوکار باش تا پاداش تو بهشت باشد، ولی اگر عاق آنها شوی جهنمی خواهی بود».(۲)

کارت سوم: نور زبان

روی کارت: نور زبان

توضیح کوتاه: زبان انسان هم می تواند نورانیت و زیبایی ایجاد کند. چگونه؟

با خوش زبانی، با محبت کردن، با ادب و احترام با بزرگترها صحبت کردن، با ذکر و دعاء یا قرائت قرآن و...

۱- امام موسـی کاظم(علیه السّـلام) فرمودنـد: «سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اَللَّه صَـلَّی اَللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ مَا حَقُّ اَلْوَالِـدِ عَلَی وَلَدِهِ قَالَ لاَ یُسَـمِّیهِ بِاسْمِهِ وَ لاَ یَمْشِی بَیْنَ یَدَیْهِ وَ لاَ یَجْلِسُ قَبْلَهُ وَ لاَ یَسْتَسِبُّ لَهُ .. کافی، ج۳ ،ص ۲۳۱، ح۵.

۲- کافی، ج ۲، ص ۳۴۸.

پشت کارت: تشویق به بدزبانی

اما شیطان برای اینکه این نور را از انسان بگیرد و کلید نورانیت درون انسان را خاموش کند ، او را به دروغ، غیبت و تهمت، لقب زشت دادن، فحش و بد زبانی، بی احترامی و... دعوت و وسوسه می کند.

کارت چهارم: نور نگاه

روی کارت: نور نگاه

توضیح کوتاه: برخی نگاه ها عبادت حساب می شوند، مثل چه نگاهی؟ پس از شنیدن نظرات دانش آموزان....

احسنت! مثل نگاه به آیات قرآن، به چهره پدر و مادر از روی مهربانی، به کعبه ی سادات مؤمن و اهل تقوا .

پیامبر خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)می فرمود:« هر فرزند نیکوکاری که با مهربانی به پدر و مادرش نگاه کند، در مقابل هر نگاه، ثواب یک حج کامل مقبول به او داده می شود».(۱)

پشت کارت: نگاه آلوده

از آن طرف شیطان چه می کند؟

انسان را به نگاه های آلوده دعوت می کند؛ به دیدن تصاویر، کلیپ ها و فیلم هایی که چشم را آلوده می کند و آن را از یاد خدا دور می کند.

۱- بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۷۳.

کارت پنجم: نور پوشش

روی کارت: نور حجاب

توضیح کوتاه: خداوند آدم های باحیا و کسانی را که حریم ها را رعایت می کنند، مثل حریم مَحرم و نامحرم، دوست دارد و این کارها را نشانه ایمان می داند.

پشت کارت: بی حیایی و بدحجابی

ولی شیطان نور حجاب و پوشش مناسب را طاقت نمی آورد و برای اینکه این نور را در وجود پسران و دختران خاموش کند، آنها را به بهانه به روز بودن و رعایت هر مدی که وارد می شود؛ خواه مناسب یا مناسب، به پوشش های نامناسب، دعوت می کند و رفته حیا و شرم از کارهای بد را از آنها می گیرد و کلید نور پوشش را در دل آنها، خاموش می کند.

حجاب هم مخصوص دختران نیست، پسران هم باید پوشش مناسب داشته باشند و از انتخاب لباسهای جلف و یا دارای نوشته هایی که معنای بدی دارد و آنها معمولا خبر ندارند، یا لباسهایی با عکس ها و تصاویر زشت، پرهیز کنند.

مسابقه جدول

دوستان خوب من! پوشش و حجاب مناسب نور دارد، نور و نورانیتی که نشان دهنده یک نور خدایی است، حالا شما باید این نور را از میان حروف این جدول پیدا کنید.

جدول حروف(ح ب ی د ج ش)

(م ل ا ن ا ا)

(ب و ن س ت ر)

(د ت ا ا ر شکل ساعت)

ص: ۲۵۰

شیوه تکمیل جدول

حرف اول (ح) را نوشته، به صورت افقی و با رمز ۴، از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی پنجم (که در شمارش دور اول، خانه شماره شش و حرف« ج» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۴ ادامه می دهیم تا ۲۳ حرف کامل شود.

در این هنگام باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در مدت زمان مشخص، در اختیار مبلغ قرار دهند و به نفرات برگزیده نیز جوایزی اهدا گردد.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ ساعت مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود. مبلغ محترم باید این نکته را قبل از شروع به شمارش تذکر دهد.

رمز جدول: عدد ۴ پاسخ جدول:« حجاب، تابش نور ایمان در دل است».

پیام های کاربردی تربیتی

انسان باید خودش را به خدا متصل کند؛ درست مثل لامپ هایی که به نیروگاه و منبع انرژی متصل هستند، وگرنه زمانی می رسد که دکمه های معنویت خاموش می شود و از مدار خداخواهی خارج می گردد. آن موقع هر قدر هم دکمه ها و کلید ها زیبا و رنگارنگ باشند، ولی چون به منبع نور وصل نیستند، خاصیتی ندارند و جایی را روشن نمی کنند، چون اتصالش قطع شده است.

باید مراقب باشیم شیطان این دکمه های نورانی را در وجود ما از کار نیندازد. چگونه؟ کارهای شیطان پسند انجام ندهید. به عبارت دیگر، فرمول و قاعده اش این است که هر جا که شیطان خوشحال می شود را انجام ندهید، بلکه برعکس خواسته شیطان، هر کاری را که شیطان با آن مخالف است، انجام دهید؛

. مثل نماز خواندن و به ویژه در اول وقت و آن هم در مسجد و یا جماعت؛

. احترام کامل و همیشگی به پدر و مادر و بوسیدن دست آنان و کمک به آنها؛

ص: ۲۵۱

. کنترل زبان و به جای غیبت و تهمت و دروغ و بد زبانی، به یاد خدا بودن و ذکر صلوات و دیگر ذکرها را گفتن ؛

. رعایت حیا و ادب در خانه و بیرون و حتی فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی ؛

. کنترل چشم و گوش از تصاویر، کلیپها و موسیقی های آلوده و حرام؛

.و....

داستان آن خانهٔ نورانی

وقتی انسان نورانی شد، خدا و امام زمان(علیه السّلام) هم به او توجه می کنند و مورد عنایت قرار می دهند.

«آیت الله سیدباقر سیستانی»، پدر آیت الله «سید علی سیستانی» که در حال حاضر در کشور عراق به سر می برند و از مراجع بزرگ شیعیان هستند، در مشهد مقدس برای اینکه بتواند امام زمان (عج) را ملاقات کند، ختم زیارت عاشورا گرفتند. به این صورت که تا چهل هفته و هر هفته در مسجدی از مساجد شهر، زیارت عاشورا خواندند. خود او می گوید: در یکی از جمعه های آخر، ناگهان شعاع نوری را مشاهده کردم. نور از طرف خانه ای که در نزدیک مسجدی که در آنجا زیارت عاشورا می خواندم بود. حال عجیبی به من دست داد. بلند شدم و به دنبال آن نور به در خانه رفتم.

خانه کوچک و فقیرانه ای بود، از درون خانه نور عجیبی می تابید، در زدم، وقتی در را باز کردند، مشاهده کردم حضرت ولی عصر (عج) در یکی از اتاق های آن خانه تشریف دارند. در آن اتاق جنازه ای هم بود که پارچه سفیدی روی آن کشیده شده بود. وقتی وارد شدم، اشک از چشمانم سرازیر شد، سلام کردم، حضرت به من فرمودند: چرا این گونه دنبال من می گردی و رنج ها متحمل می شوی، مثل این باشید. (اشاره به آن جنازه کردند)، تا من دنبال شما بیایم. بعد فرمودند: این بانویی است که در دورهٔ بی حجابی (رضاخان پهلوی) هفت سال از خانه بیرون

نیامده، مبادا چادر از سرش بکشند و نامحرم او را ببیند.(۱)

همان گونه که از این داستان متوجه شدید، امام زمان (عج) به همه به ویژه به دخترانی که مراقب عفاف و حجاب خود هستند، عنایت ویژه ای دارنـد. شـما هم با حفظ عفت و حجاب و تقوا، توجه حضـرت را به خودتان جلب کنید و مشـمول دعاهای آن حضرت شوید. ان شاء الله

دعا و نیایش

خداوندا! نور ایمان را در دل ما همیشه روشن و نورانی قرار بده!

اراده ما را قوی تر کن تا در برابر وسوسه های شیطان مقاومت کنیم!

ما را نسبت به والدین، بزرگترها، علما و خوبان، مؤدب و مهربان بگردان!

ما را انسانهای خوب و شایسته قرار بده!

رهبر عزیز انقلاب را حفظ و حمایت بفرما!

در ظهور آقا امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

آمین

ص: ۲۵۳

۱- نک: شیفتگان حضرت مهدی، ج۳، ص۱۵۸.

متن مطالعاتی

برگی از آفات زبان

تمسخر؛

شخصی به نام ثابت بن قیس، گوش هایش سنگین بود و هنگامی که وارد مسجد می شد کنار پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) جائی برایش باز می کردند تا سخن حضرت را بشنود. روزی دیر رسید. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) بعد از نماز مشغول سخن گفتن بود.

ثابت صف های جماعت را یکی پس از دیگری شکافت تا به صف اول رسید. وقتی که خواست از این صف نیز بگذرد تا نزدیک پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) برود، شخصی به او گفت: همین جا بنشین. او در جواب گفت: ای فرزند فلان زن! ثابت در این جا آن شخص را با نام مادرش صدا زد که در جاهلیت بر اساس رسم های جاهلی کارهای زشتی کرده و اینک بدنام بود، از این رو آن مرد شرمگین شد، لذا این آیه نازل شد که: «یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَا یَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَی أَنْ یَکُونُوا خَیْرًا مِنْهُمْ ...»(۱)

همچنین نقل شده است که بعضی از همسران پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ، «أمّ سَلمه» را به خاطر لباس مخصوصی که پوشیده بود یا به خاطر کوتاهی قدش مسخره کردند. آیه ۱۱ سوره حجرات « وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ ... »نازل شد و آن ها را از این عمل بازداشت.

۱- سوره حجرات، آیه ۱۱.

لقب های زشت؛

روزی «صفیه» دختر حُیی ابن اخطب (همان زن یهودی که بعد از فتح خیبر مسلمان شد و به همسری پیامبر اسلام در آمد) خدمت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آمد در حالی که اشک می ریخت. پیا میر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) علت گریه اش را سؤال کرد، او گفت: عایشه مرا سرزنش می کند و می گوید: « ای یهودی زاده!» پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمود: چرا نگفتی پدرم هارون، عمویم موسی و همسرم محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) است؟ در اینجا این قسمت از آیه نازل شد که:. « وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ ...»(۱)

غیبت؛

دو نفر از اصحاب رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) رفیقشان سلمان را خدمت پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرستادند تا غذایی از آن حضرت گرفته و برایشان بیاورد. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سلمان را نزد اسامه ابن زید که مسؤول بیت المال بود، فرستاد. اسامه گفت: الان چیزی نداریم.

سلمان برگشت و ماجرا را نقل کرد. آن دو نفر گفتند: اسامه بخل ورزید.

آن ها در باره سلمان هم گفتند: اگر او را به سراغ چاه سمیحه (چاه پر آبی بود) بفرستیم، آب فروکش خواهد کرد.

این دو نفر خودشان راه افتادند و نزد اسامه آمدند تا در مورد موضوع مورد نظر تجسس کنند. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) آن ها را دید و فرمود: من آثار خوردن گوشت را در دهان شما می بینم. گفتند: ما امروز مطلقاً گوشت نخورده ایم. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: آری گوشت سلمان و اسامه را می خوردید . در اینجا این آیه نازل شد: «لَا یَغْتَبْ بَعْضُکُمْ بَعْضًا أَیُحِبُّ أَحَدُکُمْ أَنْ یَأْکُلَ لَحْمَ أَخِیهِ ...»(۲)

تهمت؛

امام صادق(علیه السّلام): « اِذَا اتَّهَمَ المُؤْمِنُ اَخاهُ اِنماثَ الایمانُ مِن قَلبِهِ کَما ینماثُ المِلحُ فِی الماءِ ؛ هر

۱- همان.

۲- سوره حجرات، آیه ۱۲. نک: نشریه مبلغان، ش ۲۸.

گـاه مؤمن به برادرش تهمت بزنـد ایمان در قلبش از بین می رود همان گونه که نمک در آب ناپدیـد می شود.(۱) و فرمود: « مَنِ اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ فِی دِینِهِ فَلَا حُرْمَةَ بَیْنَهُمَا ؛ هر گاه مؤمنی برادرش را در دینش متهم سازد، دیگر حرمتی بین آن دو باقی نمی ماند (پرده دری می شود).»(۲)

روایاتی پیرامون نگاه عبادت

از میان نگاه های مختلف چند نوع آن به عنوان عبادات به شـمار آمده و برای آن اجر و پاداش در نظر گرفته شده است، که به برخی از آنها اشاره می کنیم.

نگـاه به آیات قرآن رسول خـدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودنـد: النَظَرُ إلی المُصحَفِ عِبَادَةٌ: نگاه کردن به قرآن عبادت محسوب می گردد».(۳)

نگـاه به کعبه: امام صادق(علیه السّلام) در روایتی چنین فرمودنـد:« هر کس به کعبه نگاه کنـد، یک حسـنه برای او نوشـته می شود و ده گنـاه از او آمرزیـده می گردد».(۴) پیامبر اسـلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز فرمودند: نگریسـتن به کعبه عبادت است.(۵)

نگـاه به چهره پـدر و مادر: رسول خـدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمودنـد: « النَظَرُ اِلَی الوالِدَیْنِ بِرَأفَةٍ وَ رَحْمَةٍ عِبَادَةٌ نگاه از روی مهر و محبت به چهره پدر و مادر ، عبادت به شمار می آید» .(۶)

امام صادق (علیه السّلام) نیز می فرمایند: « النَظَرُ اِلَی الوالِدَیْنِ عِبَادَةٌ؛ نگاه کردن به والدین عبادت و دارای اجر و پاداش خواهد بود.»(۷)

نگاه به چهره عالم : پیامبر اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمودند: «اَلنَّظَرُ فِی وَجْهِ اَلْعَالِمِ حُبّاً لَهُ عِبَادَةٌ ؛ نگاه از

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۶۱.
۲- امالی صدوق، ص ۲۸.
۳- مستدرک الوسائل، ج۹ ، ص ۱۵۳.
۴- کافی، ج ۴، ص ۲۴۰.
۵- وسائل الشیعه، ج۱۳، ص ۲۶۳.
۶- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹.
۷- کافی، ج ۴، ص ۲۴۰.

روی محبت به صورت عالم و دانشمند دینی عبادت است».(۱)

حضرت علی(علیه السّلام) نیز فرمود:« نگاه کردن به عالم در نزد خداوند از یک سال اعتکاف در خانه خدا (کعبه) دوست داشتنی تر و محبوب تر است».(۲)

نگاه به چهره فرزند: رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چنین فرمودند: «نَظَرُ الْوَالِدِ إِلَی وَلَدِهِ حُبّاً لَهُ عِبَادَةٌ؛ نگاه محبت آمیز پدر و مادر به صورت فرزندشان، عبادت نوشته می شود».(۳)

نگاه به چهره سادات: حسین بن خالد می گوید: امام رضا(علیه السّلام) فرمودند: «نگاه کردن به چهره ذریه ما عبادت محسوب می شود». عرض کردم: منظور شما نگاه کردن به چهره پیشوایان و امامان از نسل شما است، یا نگاه به ساداتی که ذریه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به شمار می آیند ؟

حضرت فرمود: « بَلِ اَلنَّظَرُ إِلَی جَمِیعِ ذُرِّیَّهِ اَلنَّبِیِّ صَلَّی اَللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ عِبَادَةٌ مَا لَمْ یُفَارِقُوا مِنْهَاجَهُ وَ لَمْ یَتَلَوَّثُوا بِالْمَعَاصِی .؛ بلکه نگاه به تمامی کسانی که از ذریه و نسل پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هستند عبادت است، به شرطی که این ذریه از راه و روش پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) رویگردان نباشند و خود را به گناه و معصیت آلوده نکرده باشند» .(۴)

نگاه به مظاهر قدرت خداوند: نگریستن به چیزهایی که قدرت و عظمت پروردگار را در دلها زنده می کند، مانند طبیعت، کود، دریا و ... نیز از جمله نگاه های عبادت به شمار می روند. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در روایتی چنین فرمودند: «النَّظَرُ فی ثَلاثَهِ أشیاءٍ عِبادَةٌ: النَّظَرُ فِی وَجهِ الوالِدَینِ و فِی المُصحَفِ و فِی البَحرِ.؛ نگریستن به همه چیز عبادت است: نگاه کردن به پدر و مادر، نگریستن به قرآن کریم و نگاه کردن به دریا».(۵)

نگاه به چهره برادر دینی: رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «نگاه کردن به چهره برادر دینی که به او در

۱- مستدرک الوسائل، ج۹، ص ۱۵۲.

۲- بحار الأنوار، ج۱، ص ۲۰۵.

۳- مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۷۰.

۴- وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۱۱.

۵- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹.

راه خدا محبت می ورزی ، عبادت است».(۱)

همچنین فرمودند: «نگاهی که فرد با ایمان از روی مهر و محبت به صورت برادر مؤمن خود می اندازد، عبادت است».(۲)

نگـاه به چهره پیشوای عـادل: رسول خـدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) فرمودنـد: «نگـاه کردن به صورت پیشوای عادل عبادت است».(۳)

ص: ۲۵۸

۱- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹ .

۲- مستدرک الوسائل، ج۹، ص ۱۵۲.

۳- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹.

درس بیست و دوم: تابلوی بهشت

بهانه ارتباط

مبلغ گرامی پس از سلام و احوالپرسی اولیه، با ذکر یک صلوات و با استفاده از روش بازی با کلمات، دانش آموزان را آماده پاسخگویی به پرسش ها می کند.

نام تنها سوره تک حرفی نقطه دار؟ ق

از مبطلات روزه که حال به هم زن هم هست؟قی

سرپرست و مسئول بچه؟قیّم

غذای خوشمزه و سنتی؟قیمه

ارزش مادی جنس و کالا را با آن می سنجند؟ قیمت

دنیای پس از مرگ؟قیامت

یک سوره از قرآن هم داریم که به همین اسم است.

تذکر: مبلغ گرامی برای معنویت جلسه، خود یا یکی از دانش آموزان به صورت ترتیل یا قرائت، آیاتی از این سوره را قرائت و ترجمه آن را برای مخاطبان بازگو می کند.

ص: ۲۵۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَهِ *وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَهِ *أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ *بَلَى قَادِرِينَ عَلَى أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ *بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ *يَسْئَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَهِ؛ به نام خداوند بخشنده بخشایگر. سوگند به روز قیامت. وسوگند به (نفس لوّامه و) وجدان بیدار و ملامت گر (که رستاخیز حق است!). آیا انسان می پندارد که هرگز استخوان های او را جمع نخواهیم کرد ؟! آری قادریم که انگشتان او را موزون و مرتب کنیم! (انسان شک در معاد ندارد) بلکه او می خواهد در تمام عمر گناه کند، (از این رو) می پرسد: «قیامت کی خواهد بود»؟!

تبیین متن و محتوا

بله بچه های عزیز!

قیامت همان روزی است که انسان پس از اینکه مدت زندگی دنیایی اش به اتمام می رسد وارد برزخ و پس از آن وارد زندگی جدید و آخرتی خود می شود.

در این سوره قیامت که خوانده شد، خداوند می فرماید: انسانها می دانند و می فهمند که قیامتی خواهد بود، ولی چون اگر اعتراف کنند مجبورند قید بعضی خوشی ها و لذتهای آلوده و حرام خودشان را بزنند، یا برخی عبادتها که زحمت و مشقت دارد مثل روزه گرفتن و ... برای فرار از این مسأله، قیامت را انکار می کنند و سؤالات الکی که شاید قیامتی نباشد، اصلا کی از آن دنیا برگشته، اصلا بهشت همین جاست و ... خودشان را به بی تفاوتی و انکار قیامت می زنند.

شداد و بهشت دنیایی

یکی از پیامبران بزرگ خداوند که یک سوره هم به نام ایشان است...

ض رح ت د و ه

آفرین! حضرت هود(علیه السّلام) است.

حضرت هود(علیه السّلام)، از سوی پروردگار مأمور بود تا قومش را به توحید و یکتاپرستی دعوت کند.

ص: ۲۶۰

اما این، برای پادشاه آن قوم که «شداد» نام داشت، بسیار ناخوشایند بود.

«شداد» هر روز می شنید که هود(علیه السّلام) مردم را به خدا پرستی دعوت می کند. او می دانست که سرانجام، مردم گفته های هود(علیه السّلام) را می پذیرند و به خدا ایمان می آورند و این مسأله به زبان پادشاهی و حکومت او بود؛ زیرا مردم دیگر تابع دستورها و فرمان های وی نبودند و این روند برای او و دستگاه حکومت وی خطر آفرین بود. شداد به فکر فرو رفت و دستور داد تا هود(علیه السّلام) را نزد او بیاورند.

ساعتی گذشت. مردی خوش سیما با اندامی میانه، قدم به کاخ سلطنتی گذاشت. نگهبانان او را به جایی که شداد بود، راهنمایی کردند. شداد که بر تخت خود تکیه زده بود، نگاهی به سر تا پای هود(علیه السّلام) کرد و منتظر ماند تا او در برابرش تعظیم کنند، امّا انتظار بیهوده بود.

شداد عصبانی شد و به هود(علیه السّلام) گفت: چرا بر ما تعظیم نمی کنی؟

پاسخی نشنید، آن گاه از تختش بلند شد و خود را به هود(علیه السّلام) نزدیک کرد و چشم در چشمش دوخت و گفت: ای هود! شنیده ام مردم را با سخنانت فریب می دهی، برایشان از سختی جهنم و زیبایی بهشت سخن می گویی. راستش را بگو! در سرت چه می گذرد؟ آیا به ریاست بر این مردم می اندیشی؟ تو به چه منظور این اعمال را انجام می دهی؟

امّا پیامبر خدا همچنان سکوت اختیار کرده بود. این بار، شداد با لحن مهربان تری به او گفت: حال، اگر من خدای تو را بپرستم، چه چیزی نصیبم می شود؟

با این سؤال، هود(علیه السّلام) سکوت را شکست و فرمود: جایگاهت در بهشت خواهد بود و به زندگانی جاویدان می رسی.

شداد نگاه تمسخر آمیزی به او کرد و گفت: بگو بدانم! این بهشت چگونه جایی است؟

حضرت هود(علیه السّلام) گوشه ای از نعمت ها و زیبایی های بهشت را برای شداد بازگو کرد. نعمت هایی که هرگز در فکر و ذهن شداد نمی گنجید. پس از سخنان هود(علیه السّلام)، شداد گفت: آیا تنها به دلیل این چیزهای بی ارزش که تو برشمردی، باید خدا را عبادت کنم؟ من می توانم در همین دنیا بهتر از آنها را فراهم کنم.

از آن روز به بعد، شداد تمامی سعی و تلاش خویش را بر این گذاشت تا بهشتی در همین دنیا بسازد. تمام کسانی را که از او فرمانبرداری می کردند، به کار گرفت؛ حتی از کسانی که در خارج از قلمرو حکومتش بودند، استفاده کرد، از آن جمله، به ضحاک پادشاه ایران، نامه ای نوشت و او را از تصمیم آگاه کرد و از او خواست هر آنچه طلا و نقره که در اختیار دارد، برای او بفرستد؛ او نیز چنین کرد.

برای ساختن این بهشت، بهترین و خوش آب و هواترین منطقه شام را انتخاب کرد و دستور داد بهشت را آنجا بسازند. او، استادان ماهر را از سراسر کشور جمع کرد و به آنجا آورد. پس از گذشت ده ها سال، آن بهشت آماده شد؛ بهشتی که تا آن روزگار کسی به چشم ندیده بود. قصری از طلا و نقره که دیوارهای آن با جواهر و گوهر های گران قیمت آراسته شده بود. در آن جوی هایی وجود داشت که به جای ریگ های کوچک، در کف آن سنگ ریزه هایی از جواهر ریخته بودند.درخت های آن قصر از طلا ساخته شده بود و مشک و عنبر از شاخه هایش آویخته بود. هر زمان باد می وزید، بوی خوش از آنها به مشام می رسید.

شداد هرچه توان، قدرت و سیم زر بود، برای به وجود آوردن این بهشت زیبا به کار گرفت و در آن وسایل راحتی و خوش گذرانی فراهم نمود.

شداد، عمری را به انتظار به سر برده بود و برای دیدن بهشتش لحظه شماری می کرد. سرانجام، روزی به او خبر دادند که بهشت آماده شده است. چشمانش برقی زد و از شدت خوشحالی آرام و قرار نداشت. با لشکری فراوان، برای دیدن آن بهشت به راه افتاد. در دل شداد غوغایی به پا بود، او خود را تحسین می کرد که عاقبت توانسته بهشتی در همین دنیا بسازد.

آن گاه با خود گفت: حال به هود ثابت می کنیم که اگر بهشت و جهنمی هم باشد، در همین دنیاست.

برای دیدن بهشتش به راه افتاد. راه طولانی بود و انتظار دیدن بهشت موعود! او را از خود، بی خود کرده بود.

یک نفر از سپاهیان فریاد زد به بهشت رسیدیم.

ص: ۲۶۲

شـداد، بـا دقت نگاه می کرد تا بتوانـد از دور آنجا را ببینـد. ناگهان از دور چشـمش به آهویی افتاد که پاهایش از نقره و شاخ هایش از طلا بود. با اسبش به دنبال آهو تاخت و از لشکر جدا شد.

در میان راه، ناگهان سواری را دید که با قیافه ای وحشت انگیز به او نزدیک می شد. شداد بسـیار ترسیده بود، سوار خود را به او رساند و گفت: ای شداد! چه خیال کرده ای؟ فکر می کنی با این عمارت، می توانی از مرگ در امان باشی؟

شداد بر خود لرزید و گفت: تو کیستی؟

- من عزراییل هستم.

شدّاد او را نشناخت. از او پرسید: چکاری می توانم برایت انجام دهم تا از سر راهم کنار روی؟

- من برای گرفتن جانت آماده ام.

شداد تازه فهمید که او کیست. به شدت ترسیده بود. پس شروع کرد به ناله و التماس تا مگر از او مهلتی بگیرد، امّا بیهوده بود. می خواست آن بهشت را ببینـد و زحماتی را که ده ها سال برای ساختن آن کشـیده بود از نزدیک مشاهـده کنـد و پس از آن بمیرد، امّا عزراییل نپذیرفت.

آن گاه شداد در همان حال از اسب فرو افتاد و جان از تنش خارج شد و آرزوی دیدن بهشت را به گور بُرد.(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

برای رسـیدن به بهشت بایـد کلیـدهای بهشتی را برای خودمان فراهم کنیم. به این منظور باید تابلوهای بهشتی را شـناسایی و با نگـاه و عمل به آنها، به بهشت موعود و زیبای خداونـد برسـیم. من چهار تا از این تابلوهایی که نشانی بهشت روی آنها نوشـته شده و آنسان را به طرف بهشت هدایت می کنند را در جدول زیر نوشـته ام و شـما ۵ دقیقه فرصت داریـد تا این چهار کلمه را پیدا کنید.

۱- مصطفی، زمانی وجدان؛ داستان ها و پندها، تهران، پیام عدالت، ۱۳۷۴، ج ۱، ص۳۶.

تصویر جدول(ن ا ا پ م)،(ل ح ا ا د)،(س ک ز ی ا)،(ی و ن ن شکل ساعت)

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (ن) را نوشته و با رمز۴ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (م) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۹ حرف که کامل شد، با آنها کلمات مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانه آخر که با شکل ساعت مشخص شده است، جز؛ شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

جمله رمز: «نماز، والدین، احسان، پاکی».

تذکر: مبلغ محترم می تواند این چهار کلمه را روی کارت نوشته و به تناسب زمان و حوصله مخاطبان، پیرامون هر کدام توضیح کوتاهی ارائه کند.

همانطور که از این جدول کشف کردند، این چهار تابلو انسان را به مقصد بهشت راهنمایی می کنند.

کارت اول: نماز؛ کسی که دوستدار بهشتی شدن است، باید همیشه نمازهایش را به موقع بخواند.

کارت دوم: احترام به والدین و رضایت آنان از فرزندانشان؛ فراموش نکنیم که هیچ وقت حق نداریم به آنها بی احترامی کنیم، یا خدای نکرده صدایمان را در مقابل آنها بالا ببریم و...

کارت سوم: احسان؛ یعنی نیکی و کمک به دیگران، خواه به نیازمندان و خواه افراد دیگری که به کمک و دستگیری ما نیاز دارند.

ص: ۲۶۴

کارت چهارم: پاکی؛ یعنی دوری از زشتی ها و گناهان.

دعا و نیایش

خدایا! ما را نسبت به اصول دین، آشناتر بگردان!

یقین ما را نسبت به باور زیبای آخرت، بیشتر کن!

ما را از انسانهای خوب و پاک خودت قرار بده!

ما را در رسیدن به نعمتهای بهشتی یاری کن!

پدر و مادر ما را از ما راضی و خوشحال قرار بده!

به رهبر معظم انقلاب طول عمر و سلامتی عنایت بفرما! در ظهور امام زمان (علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۲۶۵

متن مطالعاتی

منکران قیامت

او از سرشناسان قریش بود. روزی مردم را گرد آورد و خود بر بالای بلندی قرار گرفت. مردم نمی دانستند قصد «ولید بن مغیره» از این کار چیست و چرا آن ها را در آن موقع از روز، یک جا جمع کرده است، اگرچه، همه از دشمنی او با پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آگاه بودند و می دانستند که او علیه پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)سخن خواهد گفت.

ولید، قطعه استخوانی پوسیده را از لابه لای پارچه ای بیرون آورد و به حاضران نشان داد پیا مبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که در گوشه ای ایستاده بود، به نیت پلید او پی برد.

ولید، استخوان را میان دو دست خود فشرد و نرم کرد و بی آن که سخنی بگوید، آن را به سوی آسمان پاشید. ذرّات استخوان در هوا پراکنده شد، به طوری که دیگر ذره ای به چشم نمی خورد.

آن گاه، ولید به مردم گفت: «آیا شما ذره ای از این استخوان را می بینید ؟»

همه گفتند: «نه، ذره ای نمی بینیم» .

مردم، هم چنان مات و مبهوت به ولید می نگریستند و می خواستند از قصد او آگاه شوند. ولید ادامه داد: «محمّد ادعا می کند که این ذرات دوباره به هم می پیوندند و یک جا جمع می شوند. شما چه می گویید؟»

سپس، به پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) اشاره کرد و گفت: «آیا کسی، سخن این مرد را می پذیرد؟ او می گوید ما

دوباره زنده می شویم و برای حساب رسی نزد خدا حاضر می گردیم، نیکوکاران به بهشت و بدکاران به دوزخ راه می یابند».

سخن او به پایان رسید. سکوت همه جا را فرا گرفت. نگاه ها به سوی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) دوخته شد. همه منتظر بودند که او نیز پاسخ بگوید و دلیل خود را بر وقوع معاد را بیان کند.

در این جا، آیات ۶۶ - ۷۰ سوره مریم، نازل شد و به آفرینش ابتدایی انسان از نیستی اشاره کرد:

« آیا انسان، به خاطر نمی آورد که ما پیش از این او را آفریدیم، در حالی که چیزی نبود!»(۱)

جلوه ای از زیبایی های بهشت

«فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِیَ لَهُمْ مِنْ قُرَّهِ أَعْیُنٍ جَزَاءً بِمَا کَانُوا یَعْمَلُونَ ؛ هیچ کس نمی داند چه پاداش مهمّی که مایه روشنی چشم هاست برای آنان نهفته است، این پاداش کارهایی است که انجام می دادند». (۲)

در آیات فراوانی از انواع نعمتهای مادّی بهشت، میوه ها، نهرها، (تختها)، انواع شرابهای طهور (نوشیدنی های حلال)، انواع لباسها، سایه ها، درختان مختلف و انواع لذایذ جسمانی و نیز لذتهای معنوی دیگر، سخن گفته شده است. به عنوان نمونه:

۱.«وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ »؛

۲.«ذَوَاتَا أَفْنَانٍ »؛

۳.«فِیهِمَا عَیْنَانِ تَجْرِیَانِ »؛

۴.«فِیهِمَا مِنْ کُلِّ فَاکِهَهٍ زَوْجَانِ »؛

۵.«مُتَّکِئِینَ عَلَی فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ »؛

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص ۱۱۳.

۲- سوره سجده، آیه ۱۷

۶.« وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ »؛

۷.«وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ »؛

۸.«فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ »؛

۹.«فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ »؛

۱۰.«فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ »؛

۱۱.«حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ »؛

۱۲.«لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ »؛

۱۳.«مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ »؛

۱. و برای کسی که از مقام پروردگارش بترسد دو باغ بهشت است؛ ۲. آن دو باغ بهشت دارای انواع نعمتها و درختان پر طراوت است؛ ۳. در آنها در چشمه دائماً در جریان است ،۴. در آن دو از هر میوه ای دو نوع وجود دارد ؛ ۵.این در حالی است که آنها بر فرشهایی تکیه کرده اند که آستر آنها از پارچه های ابریشمین است؛ ۶. و میوه های رسیده آن دو باغ بهشتی در دسترس است؛ ۷. و پایین تر از آنها در بهشت دیگر است؛ ۸. در آنها دو چشمه در حال فوران است ؛۹. در آنها میوه های فراوان و درخت و نخل و انار است؛ ۱۰. و در آن باغهای بهشتی، زنان نیکو خلق و زیبا هستند؛ ۱۱. حوریانی که در خیمه های بهشتی مستورند؛ ۱۲. زنانی که هیچ انس و جن قبلاً ـ با آنها تماس نگرفته است؛ ۱۳. این در حالی است که این بهشتیان بر تختهایی تکیه زده اند که با بهترین و زیباترین پارچه های سبز رنگ پوشانده شده است».(۱)

همچنین، قرآن به سبب جایگاه ویژهٔ حسّ بینایی و تأثیر عمیق نعمتهای قابل لمس و درک بر روان انسان، بهشت را باغی پر از چشمه، به وسعت آسمانها و زمین دانسته که از زیر درختان رنگارنگ و گوناگون و سایه سار آن، جویهای آب روان است و آبشارها و چشمه های جوشان، بر زیبایی آن می افزاید.

۱- نک : سوره الرحمان، آیات ۴۶ - ۷۶. قابل ذکر اینکه آیات مربوطه گزینش شده از میان این آیات هستند.

«فِی سِدْرٍ مَخْضُودٍ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ وَظِلٍّ مَمْدُودٍ «وَمَاءٍ مَسْکُوبٍ ؛ در جنگلی از سدر بی خار در بوستانی از درختان موز با خوشه های چیده بر نظم، با سایبانی پردوام از شاخسار درختان با آبشارهای ریزان. »(۱)

«فِیهَا عَیْنٌ جَارِیَهٌ ؛ آنجا چشمه های گوناگون است.»(۲)

قرآن برای پذیرایی بهشتیان نیز مجموعه ای از سینی های زرّین، جامهای بلورین و سیمین و خادمانی زیبا که در پیرامون بهشتیان، چون رشتهٔ گسسته ای از مروارید پراکنده اند، بیان می کند. در این میان رنگ سبز، آرامش بخشی درختان و لباسهای بهشتیان است. همچنین از لباسهای ابریشمی، دستبندهایی از طلا و نقره نیز یاد می کند.

«مُتَّکِئِینَ عَلَی سُرُرٍ مَصْفُوفَهٍ ؛ بر کرسیهای راحتی لم داده اند.» (۳)

«یَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِینَ ؛ از حریر سبز نازک و ابریشم جامه بر تن دارند و گرد هم می نشینند.» (۴)

« یُحَلَّوْنَ فِیهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِیهَا حَرِیرٌ ؛ در آن بوستانها با دستبند ها از طلا و مروارید زیور می شوند و جامه هایشان از حریر است. »(۵)

«وَیَطُوفُ عَلَیْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَیْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا ؛ بر گردشان (برای پذیرایی) نوجوانانی جاودانی می گردند که هرگاه آنها را بینی گمان می کنی مروارید پراکنده اند. »(۶)

امام علی (علیه السّلام) نیز نعمتهای بهشتی را غیرقابل درک برای انسان می شمارد و می فرمایند: کُلُّ شَیءٍ مِنَ الدُّنیا سَماعُهُ أعظَمُ مِن عِیانِهِ،وکُلُّ شَیءٍ مِنَ الآخِرَهِ

عِیانُهُ أعظَمُ مِن سَماعِهِ ،

۱- سوره واقعه، آیه ۲۸.

۲- سوره غاشیه ،آیه ۱۲.

۳- سوره طور، آیه ۲۰.

۴- سوره دخان، آیه ۵۳.

۵- سوره حجر، آیه ۲۳.

۶- سوره دهر، آیه ۱۹.

فَلیَکفِکَم مِنَ العِیانِ السَّماعُ ومِنَ الغَیبِ الخَبَرُ،وَ اعْلَمُوا أَنَّ مَا نَقَصَ مِنَ الـدُّنْیَا وَ زَادَ فِی الْآخِرَهِ خَیْرٌ مِمَّا نَقَصَ مِنَ الْآخِرَهِ وَ زَادَ فِی الدُّنْیَا فَکَمْ مِنْ مَنْقُوصٍ رَابِحٍ وَ مَزِیدٍ خَاسِرٍ؛

و هر چیزی از نعمت های دنیا شنیدنش بزرگتر، مهم تر و با عظمت تر از دیدن آن و هر چیزی از آخرت، دیدن آن، بزرگتر از شنیـدنش است. نعمت های دنیا وصـفشان بهتر از دیـدنشان، ولی نعمت های آخرت دیـدنشان بهتر از وصـفشان است؛ پس هم اکنون که در دنیا زندگی می کنید و شما را یارای دیدن نعمت های آخرت نیست، به شنیدن نعمت های آخرت به جای دیدن نعمت های آن و نیز به خبرهای غیبی از جهان رستاخیز به جای دیدن آنچه که اکنون از دیدگان شما پنهان است، بسنده کنید و بدانیـد آنچه از دنیـا کـاهش یـافته و بر آخرت افزوده گردد، بهـتر است از آنچه که از آخرت کـاهش یـافته و بر دنیـا افزوده گردد، چه بسا کاهش یافته هایی که سود آور است ، و افزایش داشته هایی که زیان آور بود».(۱)

و در سخن دیگری درباره نعمت های بهشتی این گونه فرمود: «فَأَمَّا أَهْلُ الطَّاعَهِ فَأَثَابَهُمْ بِجِوَارِهِ وَ خَلَّدَهُمْ فِی دَارِهِ حَیْثُ لَا یَظْعَنُ النُّزَّالُ وَ لَا تَتَغَیَّرُ بِهِمُ الْحَالُ وَ لَا تَنُوبُهُمُ الْأَفْزَاعُ وَ لَا تَنَالُهُمُ الْأَسْقَامُ وَ لَا تَعْرِضُ لَهُمُ الْأَخْطَارُ وَ لَا تُشْخِصُهُمُ الْأَسْفَارُ؛ پس آنان که پیرو و مطیع خداوند هستند، خداوند به آنان پاداش همجواری با خود را بخشیده و در سرای خود آنان را زندگانی جاوید داده است. آن جایی که وارد شونـدگان آن، بیرون نیاینـد و حال آنان دگرگون نشود، تر س ها به آنان روی نیاورد و بیماری ها به آنان نرسد و به خطرها گرفتار نگردند و سفرها آنان را به رنج نیندازد.».(۲)

یـاد آوری: مبلغ گرامی برای آشـنایی بیشتر دانش آموزان بـا بهشت و آخرت و ارتقـای معـاد بـاوری، انان را به قرائت جزء ۳۰ قرآن کریم در منزل تشویق و دعوت می کند.

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۱۴.

۲- همان، خطبه ۱۰۹.

درس بیست و سوم: ذره ذره

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه و پس از سلام و صلوات آغازین جلسه، مبلغ محترم از چند دانش آموز که علاقه مند و ماهر در نقاشی هستند دعوت می کند تا در پای تابلو حاضر شده و هنر و مهارت نقاشی خود را به نمایش بگذارند.

یادآوری: مبلغ محترم باید قبل از شروع جلسه، وسائل مورد نیاز از قبیل ماژیک های رنگی و... تهیه نماید.

نقاشی اول: نقاشی جنگل و روشن بودن آتش در گوشه ای از آن و آتش گرفتن برخی درختان

نقاشی دوم: ترسیم یک ساختمان چند طبقه و کشیدن چند گرم دینامیت یا جرقه سیمهای برق و آتش سوزی نقاشی سوم: پمپ بنزین و چند ماشین صف کشیده برای بنزین زدن و یک نفر در حال سیگار کشیدن

نقاشی چهارم: بادکنک بزرگ و بعد بادکنک سوراخ شده و ترکیده به وسیله نوک سوزن با یک سنجاق

نقاشی پنجم: ترسیم یک کشتی و سوراخ کوچک داخل آن

ص: ۲۷۱

تبیین متن و محتوا

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی پس از پایان یافتن نقاشی ها و اهدای جوایز به دانش آموزان، به تبیین کوتاهی درباره مورد به مورد نقاشی ها می پردازد و تقش، تأثیر و پیامدهایی اتفاق های به ظاهر ساده و بی آزارش می پردازد.

توضیح کوتاه درباره محتوای نقاشی ها

بله بچه های عزیز!

یک شعله کوچک کیریت می تواند باعث آتش گرفتن و سوختن جنگل شود؛

یک لحظه جرقه ی سیمهای برق، می تواند آتشی به پا می کند که ساختمانی چندین طبقه و بتنی را آوار نماید، یا مقداری دینامیت چنان قدرتی دارد که می تواند ساختمان چند طبقه را در عرض چند ثانیه تخریب کند؛

یک تَه سیگار چه بسا زبانه های سوزان آتش را در پمپ بنزین شعله ور می سازد؛

یک سر سوزن کوچک، بادکنک بزرگی را از بین می برد؛

کوچک ترین سوراخی می تواند بزرگ ترین کشتی ها را غرق کند و سرنشینان آن را گرفتار و نابود کند؛

همه این مثالها به ما هشدار می دهد که حق نداریم کارهای کوچک را نادیده بگیریم و یا بی تفاوتی از کنار آن رد شویم. قرآن هم همین دستور و سفارش را به ما دارد و می فرماید: هر کار خوب یا بدی که انجام بدهید، همه آنها را خداوند می نویسد و ثبت می کند و در روز قیامت از شما سؤال و بازخواست خواهد کرد؛ حتی اگر به اندازه یک ذره یاشد!

کجای قرآن این سخن خداوند متعال ذکر شده است؟ أحسنت! سوره زلزال.

ص: ۲۷۲

همخوانی سوره

کسی این سوره را می تواند از حفظ بخواند؟

تـذکر: در صورتی که دانش آموزی آن را از حفـظ خوانـد، پس از تشویق، مبلغ گرامی خود یـا توسـط یکی از دانش آموزان این سوره را همخوانی می کند و سپس ترجمه آیات خوانده می شود.

لازم به یـادآوری است که همخوانی آیه یـا سوره ای کوتـاه از قرآن کریم با صـدای بلنـد، یکی از بهترین روشـها برای ایجاد آرامش روحی در کودکان و نوجوانان است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا * وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا *وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا *يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا *بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا *«يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ *«فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ *«وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ .

ترجمه: هنگامی که زمین شدیداً به لرزه در آید، و از این بارهای سنگینش را خارج سازد، و انسان می گوید: «زمین را چه می شـود(که این گونه می لرزد)؟!»، در آن روز زمین تمـام خبرهـایش را بـازگو می کنـد، چرا که پروردگـارت به او وحی کرده است!، در آن روز مردم به صورت گروه های پراکنـده (از قبرها) خارج می شونـد تا اعمالشان به آنها نشان داده شود، پس هر کس هم وزن ذرّه ای کار خیر انجام دهد آن را می بیند، و هر کس هم وزن ذرّه ای کار بد کرده، آن را می بیند» .

بچه ها! خداونـد در این سوره می فرماینـد: حق نداریـد «ذره ها» را کم بشـمارید. نبایـد کارهای کوچک را بی ارزش بدانیـد؛ کارهـای به ظاهر کوچکی مثل کمک به بزرگترها، احترام به پـدربزرگ و مادر بزرگ برداشـتن آشـغالی که در مثلا تو حیاط حرم امامزادگان افتاده، تمیز کردن و غبار رو یی مسـجد و حرم ها، صدقه دادن هر چند پول کمی باشد، واگذار کردن صندلی خود به بزرگتری که در اتوبوس ایستاده، گفتن حتی یک ذکر صلوات یا ذکرهای دیگر و ... شاید خیلی از همین کارهایی که ما مهم نمی دانیم، همانها را خداوند دوست داشته باشد و روز قیامت، به خاطر آنها به ما پاداش خیلی خوبی بدهد.

مراقب این ذره ها باشید!

از آن هم طرف هم باید خیلی مواظب باشیم و نگوییم که این حرکت، این حرف، این نگاه و... مهم نیست، چون خدا همه آن «ذره ها» را هم حساب می کند. به تعبیر قرآن: «فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ؛ هر کس ذرّه ای کار نیک یا بد انجام دهد، آن را در روز قیامت خواهد دید.»

روی کارت پشت کارت

بی احترامی به والدین ،قبول نشدن نماز (۱)

یک ذره دروغ،رسوایی(۲)

یک ذره حسادت و کینه ،ناراحتی روحی(۳)

یک ذره زخم زبان و ادامه شکستن

اتفاق های بد(۴)

یک ذره حق الناس عذاب روز قیامت

یک ذره حق الله خجالت پیش خدا(۵)

یک ذره بیرون گذاشتن موی دختران

گناه و ناراحتی خدا(۶)

۱- امام صادق (علیه السّلام) می فرمایند: «مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبَوَيْهِ نَظَرَ مَاقِتٍ وَ هُمَا لَهُ ظَالِمَانِ لَمْ يَقْبَلِ اَللَّهُ تَعَالَى لَهُ صَلَاةً؛هرکس به پدر ومادرش ازروی خشم نگاه کند، حتی اگرآنها درحق او ظلم کرده باشند ، خدا هیچ نمازی[وکار خوبی] را از او قبول نمی نماید».کافی ، ج ۴، ص ۵۰.

۲- مثل ماجرای چوپان دروغگو .امام صادق(ع) می فرماید: «إِنَّ مِمَّا أَعَانَ اَللَّهُ بِهِ عَلَى اَلْكَذَّابِينَ اَلنِّسْيَانَ؛یکی از مجازات های دروغگو این است که خداوند فراموشی را بر اومسلط می کند».کافی ، ج ۲، ص ۳۴۱؛ وسائل الشیعه ، ج ۱۲، ص ۲۴۵.

۳- امام علی (علیه السّلام) می فرمایند: «مَنْ كَثُرَ حَسَدُهُ طَالَ كَمَدُه ؛ کسی که حسدش زیاد باشد، اندوهش طولانی است. »غررالحکم ، تمیم امدی ، شماره ۱۷۷۴.

۴- امیرمؤمنان (علیه السّلام)می فرماید:« إِذَا فَسَدَتِ اَلنِّيَّةُ وَقَعَتِ اَلْبَلِيَّه؛ هرگاه نیت فاسد شود، بلاـ و گرفتاری پیش می آید.

».نهج البلاغه، خطبه ۹۱.

۵- مثل ترک نماز و روزه و ...

۶- قرآن کریم خطاب به زنان مسلمان می فرماید:« وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ؛زنان باید سر و سینهٔ خود را با مقنعه بپوشانند».سوره نور، آیه ۳۱.

تذکر ۱: مبلغ گرامی می توانـد ذره هـای بحث را روی کـارت و نکات تلنگری را پشت کارت نوشـته و به ترتیب و همزمان با توضیحات، آنها را به دانش آموزان ارائه کند.

تذکر ۲: در جلسات دخترانه می توان روی بحث حجاب و پوشش مو، مانور بیشتری داد.

پیام های کاربردی تربیتی

بچه های عزیز! امروز یاد گرفتیم که باید مراقب «ذره ها» باشیم، چون همین یک ذره ذره و مثقال ذره(۱) در دنیا و آخرت می توانـد روی زنـدگی انسان اثرگـذار باشـد و زمانی متوجه شود که این ذره ها تبـدیل به کوهی از خطا و اشـتباه شده باشد. مثل داسـتان پیامبر(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) که نقل شده آن حضرت همراه با یاران خودشان در بیابان و زمین ی گیاهی فرود آمدنـد. بعـد برو به یاران کردنـد و فرمودنـد: قـدری هیزم بیاورید. گفتند: یا رسول الله! در بیابان و زمین بی گیاه آمده ایم، در اینجا هیزم نیست!

حضـرت فرمود: هر کس هر چه پیـدا کرد بیـاورد. یـاران به دنبال هیزم ها و خارهای بیابان رفتنـد و کم کم میز مها و خارها را آوردنـد و در برابر آن حضـرت انباشـته کردنـد. پیامبر خـدا (صـلّی الله علیه و آله وسـلّم)وقتی این همه هیزم و خار را دیدیـد، نگاهی به آنان کردنـد و فرمودنـد: گناهان این گونه جمع می شود. یعنی کم کم و ذره ذره جمع می شوند و روی هم انباشـته شده، کوهی از گناه و خطا جمع می شود.

بعد فرمودند: از گناهان کوچک (یا از اشتباهات، خطاها و گناهانی که به نظر شما کوچک شمرده می شود) بپرهیزید.(۲)

انشـاء الله از امروز همـانطور که از اشـتباهات کوچک دوری می کنیم، کارهای کوچک و بزرگ خوب و خداپسـندانه را زیاد می کنیم، تا لطف و عنایت خداوند، بیشتر شامل حال گردد.

۱- « وَمَـا یَعْزُبُ عَنْ رَبِّکَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّهٍ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَلَا أَصْـغَرَ مِنْ ذَلِکَ وَلَا أَکْبَرَ إِلَّا فِی کِتَابٍ مُبِینٍ ؛هیـچ چیز در زمین و آسـمان، از پروردگـار کار تو مخفی نمی مانـد؛ حتی به انـدازه سـنگینی ذرّه ای و نه کوچک تر از آن او نه بزرگ تر؛ مگر اینکه همه آنها در کتاب آشکار [و لوح محفوظ علم خداوند] ثبت است. سوره یونس، آیه ۶۱ .

۲- وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۴۶۲.

دعا و نیایش

خدایا !

ما را جز بندگان خوب و پاک خودت قرار بده!

ما را از خطاها و اشتباهات کوچک و بزرگ، دور کن!

گناهان و اشتباهات ما را ببخش!

ما را در انجام کارهای خوب و مثبت، موفق کن!

پدر و مادر ما را از ما راضی و خوشحال بگردان!

در ظهور امام پاکی ما به زیبایی ها، با امام زمان (علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۲۷۶

متن مطالعاتی

پوشش مو در قرآن

برخی خواسته اند چنین القا کنند که آیات قرآن کریم، تنها ناظر به پوشش اعضای بدن است و سخنی از لزوم پوشش مو به میان نیامده است.

در جواب به این گونه القائات باید گفت: در قرآن کریم برای پوشش بانوان، دو نوع لباس مطرح شده است:

الف: خمار یا مقنعه؛ قرآن کریم خطاب به زنان مسلمان می فرماید: « وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ؛ زنان باید سر و سینهٔ خود را با مقنعه بپوشانند».(۱) خُمُر که جمع خمار است، در لغت عرب به پوشش مخصوصی گفته می شود که سر و اطراف سر بانوان را می پوشاند، یعنی همان مقنعه معروف زنان ایرانی.(۲)

ب) جلباب یا چادر؛ واژه جَلْباب، به معنای پوشش گسترده و فراگیر تمام بدن است که زنان بر روی لباس های دیگر می پوشند که به چنین پوششی در زبان فارسی، چادر گفته می شود.(۳)

بنابراین ناگفته روشن می گردد که چون مقنعه و چادر، موی سر را به بهترین شکل ممکن

۱- سوره نور آیه ۳۱.

۲- مجمع البیان، ج ۷، ص۲۴۱؛ تفسیر المیزان، ج۱۵ ، ص۱۱۲؛ معالم المدرستین، ج ۲، ص ۲۰۰: البحرالرائق، ج۳، ص ۵۲۴.

۳- سوره احزاب، آیه ۵۹.

خواهند پوشاند، لذا قرآن کریم، هنگام خروج از خانه، استفاده از مقنعه و چادر را برای زنان مسلمان لازم می شمارد؛ بدین روی، از شبهه افکنان باید پرسید: آیا روسری و چادر، جز آنچه بر سر می افکنند و موها را بدان می پوشانند، معنایی دارد؟

ضمن اینکه نگاهی به سیره و روایات، زوایای مختلف این بحث را روشن تر خواهد نمود. به عنوان نمونه، ابن عباس در تفسیر جملهٔ « وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ؛ گفته است: «تُغَطِّي شَعْرَهَا وَ صَدرهَا وَ تَرَائِبِهَا وَسَوَالفها؛ یعنی زن مو و سینه و دور گردان و زیر گلوی خود را بپوشاند».(۱)

همسر پیامبر نیز می گوید: وقتی این آیه نازل شد، هر یک از زنان به سمت لباس هایی مخصوص خود رفتند و از آن تکه ای جدا کردند و مقنعه ای مشکی پوشیدند.(۲)

ضمن اینکه دقت در حکمت پوشش نیز گویای لزوم پوشش مو خواهد بود؛ زیرا مهم ترین فلسفه پوشش زن در ارتباط با دیگران، مسأله زیبایی و جذّابیت اوست و معمولاً موی دختران و زنان، جذّاب و دلرباست؛ قرآن کریم نیز تأکید دارد که زنان زینت های خویش را از نامحرمان بپوشانند(۳) و بی گمان، موهای زنان، یکی از دو عنصر اصلی زیبایی به شمار می رود که باید از نامحرمان پوشانده شود. در روایتی از رسول اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) وارد شده است که هنگام خواستگاری، از موهای عروس نیز پرسید؛ زیرا موها یکی از دو زیبایی مهم زن است.(۴)

پیامدهای برخی گناهان

پیامدهای دروغگویی

یکی از پیامدهای دروغ -به عنوان یکی از گناهان کبیره- خواری و ذلت است؛ زیرا فرد

۱- مجمع البیان، ذیل آیه ۳۱ سوره نور .

۲- لسان العرب، ج ۱۱، ص ۲۷۸؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۲۹۵.

۳- «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ؛سوره نور، آیه ۳۱.

۴- إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدُ الْجَمَالَيْن». بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۸، ح ۳۶.

دروغگو و کسی که می خواهد کارهای خود را با گناه دروغ، نیرنگ و فریب به پیش ببرد، خداوند نیز او را از راه نسیان رسوا کرده، موجبات خفت و خواری او را فراهم می آورد. امام صادق (علیه السّلام) درباره عارضه فراموشی در افراد دروغگو می فرماید: « إِنَّ مِمَّا أَعَانَ اللَّهُ عَلَى الْكَذَّابِينَ النِّسْيَان؛ یکی از مجازات های دروغگو این است که خداوند فراموشی را بر او مسلط می کند».(۱)

یکی از دلایل مهم در خواری و ذلت فرد در دروغگو این است که فرد دروغگو قابل اطمینان نیست و کسی به او اعتماد نمی کند؛ زیرا یکی از معیارهای از ارجمندی و ارزش انسان در جامعه و روابط خانوادگی به میزان اطمینان و اعتماد افراد نسبت به انسان بستگی دارد و اینکه در روابط اجتماعی و خانوادگی او را فردی قابل اعتماد دانسته، روی گفتارها و رفتارهای او حساب باز کنند و ارزش قائل شوند؛ در حالی که فرد دروغگو بر اثر دروغگویی، چه بسابر اثر فراموشی یا غلط از آب در آمدن گفته هایش آبروی خود را از دست می دهد. امیر مومنان(علیه السّلام) در روایتی مرد دروغگو را با انسان مرده و فاقد حیات برابر می داند و می فرماید: «الكَذّابُ و المَيِّتُ سَواءٌ ، فإنّ فَضيلَةَ الحَيِّ علَى المَيِّتِ الثِّقةُ بِهِ ، فإذا لم يُوثَقْ بكَلامِهِ بَطَلَت حَياتُهُ؛ دروغگو و مرده یکسان هستند؛ زیرا برتری مرده بر زنده در اعتماد و اطمینان مردم به او است، پس وقتی مردم به سخن دروغگو اعتماد نکنند زنده بودن و حیات او هم بی ارزش خواهد بود.»(۲)

امیر کلام حضرت علی(علیه السّلام) در تحلیل یکی دیگر از پیامدهای دروغ می فرمایند: «شایسته است انسان مسلمان از دوستی با دروغگو بپرهیزد؛ زیرا او آنقدر دروغ می گوید که اگر سخن راستی مهم بر زبان بیاورد دیگر باور نخواهد شد.»(۳)

یکی را که عادت بود راستی

خطایی رود، در گذارند ازو

وگر نامور شد به قول دروغ

دگر راست باور ندارند ازو(۴)

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۴۱: وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۴۵؛ بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۲۵۱.

۲- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۹۷۵.

۳- کافی ، ج ۲، ص ۳۴۱: وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۰۲.

۴- سعدی.

امام صادق(علیه السّلام) نیز فرمود: «مَن کَثُرَ کذبُهُ ذَهَبَ بَهاؤهُ؛ کسی که بسیار دروغ می گوید [و به این کار عادت کرده است]. جمال، زیبایی، منزلت و وقارش نزد مردم از بین می رود.(۱)

پیامدهای حسد

خداوند در قرآن می فرماید: «أَمْ یَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَی مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَیْنَا آلَ إِبْرَاهِیمَ الْکِتَابَ وَالْحِکْمَةَ وَآتَیْنَاهُمْ مُلْکًا عَظِیمًا ؛ (۲) آیا یهود حسد می ورزد نسبت به مردم [: پیامبر و خانواده اش و یا به مسلمین] از اینکه خداوند آنان را از فضل خویش برخوردار کرده است؟ به تحقیق ما به آل ابراهیم کتاب و حکمت دادیم و به آنها حکومت و سلطنت عظیمی عطا کردیم.»

و می فرماید: «وَدَّ کَثِیرٌ مِنْ أَهْلِ الْکِتَابِ لَوْ یَرُدُّونَکُمْ مِنْ بَعْدِ إِیمَانِکُمْ کُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَیَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ؛بسیاری از اهل کتاب از روی حسد [که در وجود آنها ریشه دوانده] دوست دارند شما را بعد از اسلام و ایمان به حال کفر بازگردانند، پس از آنکه حق کاملاً برای آنها روشن شده است. »(۳)

حسد باعث می شود حسود در نزد مردم منفور شود؛ چرا که شخص حسود حسادت خود را بروز می دهند باعث می شود مردم از او بیزار شوند. شخص حسود برای اینکه محسودان خود را ضایع و بد چهره کند، شروع به غیبت، تهمت و بدگویی می کند و یا اینکه به آنها زخم زبان و طعنه می زند و باعث تنفر دیگران از خود می شود.(۴)

کینه توزی

کینه توزی از روحیات منفی و زشتی است که باعث ناراحتی و سلب آرامش شخص کینه توز

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۴۱: وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۴۴.

۲- سوره نساء، آیه ۵۴.

۳- سوره بقره، آیه ۱۰۳.

۴- حسد، سید رضا صدر، ص ۲۳۵.

و چه بسا نزول بلاها و گرفتاری های فراوان برای او گردد. پس چه بهتر که نیت های خود را اصلاح کنیم و یا بخشش، خیر خواهی و مثبت نگری نسبت به دیگران، رحمت و فضل خداوند را نیز به سوی خود جلب نماییم. حضرت علی (علیه السّلام)فرمود: «عَوِّد نَفسَکَ حُسنَ النِّیَّهِ و جَمیلَ المَقصَدِ ، تُدرِکْ فی مَباغیکَ النَّجاحَ ؛ خودت را به داشتن نیت خوب و مقصد زیبا عادت ده، تا در خواسته هایت موفق شوی».(۱)

امیر مؤمنان (علیه السّلام) همچنین می فرماید: «مَن أساءَ النِّیَّهَ مُنِعَ الاُمنِیَّهَ ؛ هرکه بد نیت باشد، از رسیدن به خواسته ها و آرزوها باز می ماند» .(۲)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز می فرماید:«ما اَسَرَّ عَبْدٌ سَریرَهً اِلاّ اَلْبَسَهُ اللّه ُرِداءَها اِنْ خَیْرا فَخَیْرٌ وَ اِنْشَرّا فَشَرٌّ؛ هر نیتی که بنده به دل گیرد، خداوند نشان و جلوه اش را همانند لباس، بر او نمودار و آشکار می کند؛ اگر نیک باشد نیک و اگر بد باشد، بد».(۳)

۱- غررالحکم، ح ۶۲۳۶.

۲- غرر الحکم، ص ۴۲۱، ح ۸۹۸۴ .

۳- نهج الفصاحه، ص ۵۹۵، ح ۳۱۹۲.

درس بیست و چهارم: نور عبادت

اشاره

به نام خداوند جان آفرین

حکیم سخن در زبان آفرین

خداوند جان و خداوند رای

خداوند روزی ده، ره نمای

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ محترم پس از سلام و احوالپرسی، توجه دانش آموزان را به اجرای برنامه جلب و زمینه تبیین بحث را فراهم می کند.

سلام دوستان! حال شما خوب است؟ حواس ها جمع است؟ آماده اجرای برنامه هستید؟

برای این که معلوم شود کدام یک از شما حواسش جمع تر است، من از یک تا سه می شمارم ،شما با شنیدن عدد سه بلند بگویید: «یا الله»

مربی: یک، دو ، سی.(۱)

یک، دو، سیزده

یک، دو، سه «یا الله»

ص: ۲۸۳

۱- در عمل چند بار به جای عددسه ،عدد دیگری بگویید تا هم ذکر «یالله» گفته شود و هم حواس بچه ها جمع شود.

خیلی متشکرم.

حالا روی تابلو، یک گل زیبا برای

بچه های آماده و باهوش نقاشی می کنم.

نوبتی هم باشد، نوبت چند سؤال است تا بپرسم و پاسخ های شما را در گلبرگ های این گل قشنگ بنویسم.

تصویر گلبرگ

۱. چشم چشم دو ابرو..... در کدام قسمت بدن قرار دارد؟ صورت

۲. مقابل بیداری چیست؟خواب

۳. آنچه که به چیز دیگر اضافه شود چه می گویند؟ مضاف

این گل زیبای ما یک پیام دارد. پیام آن یک کلمه است.

شما باید حرف دوم کلمه های درون گلبرگ های گل را کنار هم قرار دهید تا پیام گل را به دست آورید.

بله، وضو

ص: ۲۸۴

تبیین متن و محتوا

حالا یک سؤال:

آیا می توانید رابطه «وضو» را با این سه کلمه که درون گلبرگ ها نوشته ام را بیان کنید ؟(۱)

اجازه دهید قدری شما را راهنمایی کنم.:

ما وقتی وضو می گیریم چند عضو را باید بشوییم؟

تذکر: ابتدا پاسخ های بچه ها را گوش دهید.

بله، سه عضو که من آن ها را روی تابلو می نویسم. این سه عضو به ترتیب عبارت است از:

۱. صورت: اولین عضوی که باید شسته شود صورت است که در گلبرگ آن را به دست می آوریم.

۲. دست راست: دومین عضو در وضو گرفتن، شستن دست راست از آرنج تا نوک انگشتان دست است.

۳. دست چپ: سومین عضو هم دست چپ است که همانند دست راست باید شسته شود.

حالا به نظر شما چند تا دیگر از کارهای وضو مانده است که شستنی نیستند ؟

بله، مسح، که ترتیب آن چنین است: فرق سر، روی پای راست، زافی پای چپ

حالا که با ترتیب وضو گرفتن آشنا شدید، با هم شعری زیبا می خوانیم و یک وضوی نمایشی می گیریم؟

ابتدا با هم یک صلوات به پیامبر مهر و رحمت هدیه بفرستیم.

«اللهم صل علی محمد و آل محمد »

با نام خدا می گیرم وضو

نیت می کنم از برای او

دست و پاهایم، صورت و مویم

می کنم تمیز قبل ازوضویم

گردی صورت حالا می شویم

بالا به پایین از زیر مویم

ص: ۲۸۵

۱- اجازه دهید دانش آموزان پاسخ های لازم را بدهند و در انتها شما جواب را کامل کنید.

حالا نوبت شستن دست هاست

اول کدوم دست، اول دست راست

از روی آرنج تا سر انگشت

می شویم با آن به یک مشت و دو مشت

مثل دست راست، دست چپم را

بالا به پایین، می شویم آن را

می کشم یک بار، مسح سرم را

به جلوی سر، دست ترم را

بعد از مسح سر، مسح هر دو پاست

اول کدام پا، آول پای راست

جای مسح پا، انگشت تا مچ است

پایین به بالا، بکش کف دست

با دست راستم، روی پای راست

این دست چپم، پای چپ اینجاست

آماده هستیم، برای نماز

با یاد خدا، می کنیم آغاز

در دست من چند کارت(۱) هست که روی هر کدام کلمه ای نوشته شده است.

از دوستانی که به خوبی توانستند تا این قسمت از برنامه به سوال های من جواب دهند، تقاضا می کنم جلو بیایند تا ادامه برنامه را اجرا کنیم.(۲)

هر کدام از این افراد باید یک کارت بردارند و با توجه به کلمه ای که درونش نوشته شده است بگویند که در آن مورد لازم است با وضو باشیم، یا بهتر است(۳) با وضو باشیم.(۴)

مواردی که لازم است وضو داشته باشیم :

۱. نماز خواندن: خواندن نماز واجب، بدون وضو درست نیست.

۲. نام خدا :دست زدن به نام خدا بدون وضو جایز نیست. ۳. لمس قرآن: به خط های قرآن، بدون وضو حق نداریم دست بزنیم.

ص: ۲۸۶

۱- این قسمت به کمک کارت های ۱۰ضربدر ۲۰ اجرا می شود. و اژه های داخل کادرها به صورت کارت تهیه شود .
۲- دانش آموزانی را که در قسمت های قبلی خوب پاسخ دادند را، شناسایی می کنیم و در اجرای این قسمت از آن ها کمک می گیریم.
۳- منظور از بهتر است، همان «مستحب» است که در روایات و احادیث آمده است .
۴- دانش آموزان هر کدام یک کارت می گیرند او زیارۀ واجب بودن ، یا مستحب بودن، آن توضیح می دهند. در صورت ناقص بودن جواب، مبلغ گرامی پاسخ ها را تکمیل می کند.

مواردی که لازم نیست، بلکه بهتر است با وضو باشیم : ۱. قرآن خواندن: برای خواندن قرآن بهتر است با وضو باشیم.

۲. زیارت: برای رفتن به زیارت معصومان و حرم آنان بهتر است با وضو باشیم.

۳. دعا خواندن: موقع خواندن دعاهایی مانند؛ دعای توسل بهتر است با وضو باشیم.

۴. خوابیدن: موقع خوابیدن در شبانه روز بهتر است با وضو باشیم.

این خواب برای خودش داستان هایی دارد.

اگر آماده شنیدن داستان هستید، صلواتی محمدی بفرستید.

وحیده داشت تکالیف مدرسه اش را آماده می کرد. در همین لحظه در چوبی اتاق باز شد و پدر بزرگ وارد شد. وحیده وقتی دید دست های پدر بزرگ از آب و ضو خیس است، زود بلند شد و حوله را به او داد. پدر بزرگ مهربان حوله را گرفت و از وحیده تشکر کرد. پدر بزرگ سراغ قرآن روی طاقچه اش رفت و آن را برداشت در کنار پنجره نشسته و با صدای زیبا مشغول خوانان قرآن شد.

پس از خواندن قرآن آن را بوسید در بالای طاقچه گذاشت. آن گاه گوشه ای دراز کشید و به خواب رفت. حالا دیگر وقت اذان بود. صدای مؤذّن از مسجد به گوش می رسید. وحیده وضو گرفت و لباس مدرسه اش را پوشید. سجاده و چادر نمازش را برداشت و آماده رفتن به مدرسه شد که ناگهان پدر بزرگش را دید که کنار حوض درون حیط، مشغول وضو گرفتن است. تعجب کرد. آخر پدر بزرگش همین چند دقیقه پیش وضو گرفته بود. همچنان با تعجب از پشت پنجره پدر بزرگ را نگاه می کرد که مادر بزرگش سراغش آمد.

وحیده! مادر به چی زُل زدی؟

مادر بزرگ! پدر بزرگ مگر چند بار وضو می گیرد؟

چطور دخترم؟

مادر بزرگ! آخه پدر بزرگ همین چند دقیقه قبل وضو گرفته بود، ولی دوباره دارد وضو می گیرد.

مادربزرگ دستی بر سر وحیده کشید و گفت: عزیزم! وضوی قبلی پدر بزرگ با خوابیدن باطل شد. برای همین دوباره وضو می گیرد.

ص: ۲۸۷

وحیده حالا ـ فهمید که اگر انسان و ضو بگیرد و بخوابد و بعد از خواب بلند شود، باید برای خواندن نماز دوباره وضو بگیرد.(۱)

حالا سراغ کلمه بعدی می رویم که با این تصویر ارتباط دارد.(۲)

با این تصویری که می کشم دقت کنید: آب+=آب سیب

راهنمایی می کنم. یکی از سه کلمه ای که در ابتدای درس درون گلبرگ ها نوشتیم، کلمه «مضاف» بود.

بله با آب مضاف، یعنی آبی که از چیزی گرفته شده و یا چیزی به آن اضافه شده است، مثل آب سیب.

آیا می توان با چنین آبی وضو گرفت؟(۳)خیر

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

تصویر گلبرگ

ص: ۲۸۸

۱- بهنام لطفی احکام ده دقیقه ای، ره توشه تابستان. ۱۳۸۱، ص ۲۹.

۲- کمک کنید تا خود دانش آموزان به جواب برسند.

۳- به توضیح المسائل، قسمت شرایط وضو مراجعه شود.

تـا حـال دربـاره وضو صـحبت کردیم. خداونـد هم در قرآن دربـاره آن پیـامی داده است که از داخل گلبرگ های این گل به دست می آید. اول به سوال ها پاسخ دهید تا من آن را داخل گلبرگ ها بنویسم. سپس ترجمه آیه را به دست آوریم.

سوال ها

۱. چه چیز تمیز است و نجس نیست؟ پاک (۶، ۳ و ۸)

۲. به سرّ یا مطلب پوشیده و پنهان چه می گویند؟ راز (۴، ۵و ۱۰)

۳. وعده سوم غذایی چه نام دارد؟شام(۱، ۷و۲)

۴. چه کلمه ای به معنای بی نقش و نگار است؟ ساده (۱۲، ۱۳، ۱۵ و ۱۱)

۵ اول و آخر زندگی چیست؟ زی (۱۴ و ۹)

حالا اگر حروف را به ترتیب خانه های جـدول کنار هم قرار دهیـد، کلام خدا به دست می آید:«شـما را پاکیزه سازد».(۱) بله، می توانیم با وضو زیبایی که می گیریم، با پاکیزگی و زیبایی خاصی با خدای مهربان خویش صحبت کنیم.

در پایان برنامه، شعری زیبا تقدیم شما دسته گل های زیبا می کنم.

تیک و تیک و تلک

صبح شد بچه ها

با نام خدا

برخیزید از جا

برخیزید از جا

با لب خندان

ص: ۲۸۹

۱- سوره مائده، آیه۶ . ..«وَلَکِنْ یُرِیدُ لِیُطَهِّرَکُمْ ....».

سلام به بابا

سلام به مامان

شست و شوی دست

شست و شوی رو

با آب تمیز

بگیر عضو

با نماز صبح

با شکر خدا

می شود شروع

روز خوب ما(۱)

دعا و نیایش

خداوندا !!

ما را به بندگان خوب خودت قرار بده!

لذت نماز و تلاوت قرآن را به ما بچشان!

پدر و مادر و بزرگتر های ما را حفظ کن!

رهبر عزیز انقلاب سلامت بدار!

در ظهور امام زمان (علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۲۹۰

۱- مصطفی رحماندوست.

درس بیست و پنجم:زیارت

اشاره

خدایی که با یاد او

دلم می شود مهربان

خدایی که در هر کجاست

زمین، توی دل، آسمان

خدایی که یاری کند

مرا، هر کجا، هر زمان

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ محترم پس از سلام و احوالپرسی، با استفاده از روش ابهام، فضای ذهنی دانش آموزان را برای اجرای برنامه آماده می کند.

دوستان عزیز و دانش آموزان گرامی سلام.

حالتون چطوره؟ امیدوارم سرحال و شاداب، آماده اجرای برنامه امروز باشید.

نوبتی هم باشد، نوبت این است که ببینیم موضوع درس امروز چیست؟

به آنچه روی تابلو می نویسم خوب دقت کنید تا موضوع را خوب حدس بزنید:(۱)

ص: ۲۹۱

۱- برای حدس زدن کلمه مورد نظر به بچه ها فرصت کافی بدهید تا حدس بزنند.

برای اینکه بتوانید کلمه مورد نظر را حدس بزنید، به این تصاویری که به شما نشان می دهم خوب و با دقت نگاه کنید:(۱)

تصویر

ص: ۲۹۲

۱- مبلغ گرامی بایـد تصاویری از حرم پیامبر اکرم(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم)، ائمه (علیهم السّـلام) و سایر زیارتگاهها جهت نمایشی دادن تهیه نماید و در کلاس به بچه ها نشان بدهد.

تصویر

تصویر

گلهای خوب ایران زمین، تصاویری که دیدید مربوط به چه مکان هایی بود ؟ بله تصاویری از حرم پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ، حرم امام حسین و حرم امام هشتم(علیه السّلام) و حرم سایر ائمه (علیهم السّلام) .

حالا باید بتوانید با توجه به تصاویری که دیدید موضوع برنامه امروز را حدس بزنید ؟

موضوع درس امروز ما به تصاویری که دیدید مربوط می شود. کلمه ای پنج حرفی و پنج نقطه ای است.

زیارت

بله درس امروز ما راجع به« زیارت »است.

ص: ۲۹۳

تبیین متن و محتوا

اشاره

بچه های گلم! می دانید وقتی می خواهیم به زیارت مشرّف شویم و در زیارتگاه ها حضور پیدا کنیم، چه آدابی را باید مراعات نماییم؟ آداب زیارت رفتن چیست؟

بله بچه ها! همانطور که دوستانتان گفتند زیارت رفتن آدابی دارد که شما در شکل زیر حروف به هم ریخته آن کلمات را می بینید که باید حدس بزنید. به من بگویید، تا کلمه ها را در تابلو بنویسم.

تابلو حروف(ل س غ)(ل س ب ا)(خ ا ن ن و د)

آداب زیارت (ط ر ع) (ق ا ب ل م)

(ر ق ا و) (ج ا ه ز ا) (ر ک ذ)(م ا ل ک)

حالا ـ که کلمات را به هم ریخته می بینید، درست آنها را بگویید تا در تابلو بنویسم و راجع به تک تک آنها با همدیگر صحبت کنیم.(۱)

غسل - لباس - عطر - وقار- ذکر - کلام - اجازه - مقابل - خواندن

ص: ۲۹۴

۱- می توان هر کلمه را جدا نوشت و صحبت کرد و می توان هر ۹ کلمه را از جدول خارج کرده و یک به یک ، کلمه ها را توضیح داد.

تـذکر: مبلغ گرامی پس از تکمیل حروف پراکنده، پیرامون هر کدام از آداب زیارت، به صورت کوتاه توضیحاتی را ارائه می کند.

حالا بپردازیم به توضیح یکایک آداب زیارت

آداب زیارت

اشاره

زیارت قبور ائمه اطهار(علیهم السّلام) آداب خاصی دارد که توجّه به آنها برای قبولی زیارت لازم است.

از آنجا که ائمه معصومین (علیهم السّلام) ، زائرین خود را می بیننـد و کلام آنها را می شـنوند و پاسخ می دهند، و نیز به دلیل طهـارت مکـان رفت و آمـد أمامـان دیگر در ملائکه الهی و ارواح انبیاء و اولیاء خداونـد آداب این حرم های الهی بایـد کاملاً مراعات شود.

ما عقیـده داریم امامان معصوم (علیهم السّلام)تا زنـده اند. بنابراین در هنگام زیارت باید خود را در محضـر شـریف آن ارواح مقدّسه ببینیم و به غیر آنها توجهی نداشته باشیم

دوستان خوب من!

برای تشرّف به زیارت رسول خدا و ائمه اطهار(علیهم السّلام) دستورات زیادی در روایات وارد شده است، از جمله آن موارد چند تا را در شکل به کمک همدیگر نوشتیم و هر کدام را مختصری توضیح می دهیم:(۱)

۱- غسل زیارت

مسـتحب است قبل از رفتن به زیارت غسل زیارت کنیم تا با نورانیت و پاکی به محضـر امام یا امامزادگان مشرف شویم. ضمن اینکه فایده دیگر غسل کردن این است که باعث می شود اگر نجاست و کثیفی در بدن ما باشد، آن هم برطرف شود.

۱- در زیارت امام حسـین (ع) این امور وجود ندارد و زیارت آن حضرت آداب خاصی دارد که لازم است به کتابهای مربوطه مراجعه شود.

۲– پوشیدن لباس پاکیزه

سعی کنیم مانند رفتن به مسجد، در رفتن به حرم معصومین (علیهم السّلام) هم بهترین و پاکیزه ترین لباسهایمان بر تن کنیم و بعد به زیارت مشرّف شویم.

۳ – استعمال عطر

وقتی برای زیارت به حرم ائمه (علیهم السّلام) وارد می شویم، از استعمال عطر و بوی خوش غافل نباشیم. چون جایی که می رویم محل رفت و آمد ملائکه و فرشتگان است.

۴ – ترک کلام بیهوده

۵– حفظ احترام حرم

در حرم ائمه ، مساجد و مکانهای متبرّک باید مراقب رفتار خود باشیم و زبان و اعضای خود را کنترل کنیم و از رفتار یا گفتار نامناسب دوری کنیم.

۶– ذکر گفتن

زمانی که در صحن و شبستان های حرم قدم بر می داریم، باید ضمن حفظ حرمت و احترام حرم، از گفتن ذکر غافل نباشیم که بهترین آن، صلوات بر محمد و آل محمد است.

۷– اجازه ورود

در هنگام ورود به حرم مقدّس ائمه اطهار باید از آن بزرگواران اجازه ورود خواست. بهتر است هنگام ورود در مقابل در بایستیم و اجازه ورود بخواهیم و دعایی که در این زمینه وارد شده را قرائت کنیم.

هنگام خارج شدن از حرم هم باید یادمان باشد، بدون اینکه به قبر امام پشت کنیم، از حرم خارج شویم.

۸ – ایستادن در مقابل قبر امام و پشت به قبله بودن

هنگامی که به حرم وارد شـدیم، باید رو بروی قبر بایستیم و در حالی که پشت به قبله هستیم، با امام و معصومی که به زیارتش رفته ایم، به گفتگو و مناجات بپردازیم و دعا بخوانیم.

۹– خواندن قرآن، نماز و زیارت های وارده

یکی از کارهای خوب در زیارت، تلاوت قرآن، دعا و هـدیه کردن ثواب آن به امام و یا امامزاده ای است که به زیارتش رفته ایم. مثـل خوانـدن دو رکعت یـا بیشتر نماز زیارت و خوانـدن زیاراتی که از طرف ائمه معصومین (علیهم السّـلام) به ما رسـیده است که شاید بهترین زیارت نامه ها برای همه امامان، خواندن زیارت جامعه کبیره باشد.

همچنین می توانیم بعضـی از زیـارت هـای خود را به نیـابت از طرف پـدر و مـادر و نزدیکان خود انجام دهیم. مثلا به نیابت از معلم، یا پدر بزرگ و مادر بزرگ یا کسانی که با ما نیستند و یا حتی از دنیا رفته اند.

همین طور می توانیم زیارت خودمان را به شـهدا و به ویژه شـهدای مدافع حرم هدیه کنیم تاروح آنها هم شاد شود و دعاگوی ما شوند.

پیام های کاربردی تربیتی

بچه ها!

گاهی برخی ها که به زیارت می روند، همش به فکر تفریح و بازی هسـتند. مثلا مشـهد که می روند، بیشتر به فکر رفتن به باغ وحش، استخر فلان و ... هستند، به طوری که گاهی چند روز در مشهد هستند، ولی به زیارت امام رضا(علیه السّلام) می روند. یـا خیلی ها به مرقـد خیلی از امامزاده ها که می رونـد، فقط به فکر جای مناسب برای تهیه کباب و غـذا هسـتند و آخر سـر اگر وقتی باقی ماند، به زیارت بروند یا از همان سر سفره یا موقع ورود و خداحافظی، سلامی بدهند و برگردند.

در حالی که یکی از شرایط مهم زیارت این است که انسان به داخل حرمها برود و با ادب و

خضوع سلام کند و زیارتنامه بخواند. بعد هم اگر توانست (بدون ایجاد مزاحمت برای دیگران)، خودش را به ضریح بچسباند و دعا کند.

یک داستان زیبا

شخصی از بزرگان هند به قصد مجاورت کربلای معلّی به این شهر آمد و مدت شش ماه در آنجا ساکن شد و در این مدت داخل حرم مطهر نشده بود و هر وقت زیارت حضرت امام حسین (علیه السّلام) را اراده می کرد، بر بام منزل خود رفته، به آن حضرت سلام می کرد و او را زیارت می نمود؛ تا این که سرگذشت او را به «سید مرتضی» که از بزرگان آن عصر بود رساندند.

سید مرتضی به منزل او رفت و در این خصوص او را سرزنش نمود و گفت: از آداب زیارت در مذهب اهل بیت(علیه السّلام) این است که داخل حرم شوی و عتبه و ضریح را ببوسی. این روشی را که تو داری برای کسانی است که در شهرهای دور می باشند و دستشان به حرم مطهر نمی رسد.

آن مرد چون این سخن را شنید گفت: این مرد بزرگ! از مال دنیا هر چه بخواهی از من بگیر و مرا از رفتن معذور دار.

هنگامی که سید مرتضی سخن او را شنید بسیار ناراحت شد و گفت: من که برای مال دنیا این سخن را نگفتم، بلکه این روش را بدعت و زشت می دانم و نهی از منکر واجب است.

وقتی آن مرد این سخن را شنید، آه سردی از جگر پر دردش کشید، سپس از جا برخاست و غسل زیارت کرد و بهترین لباسش را پوشید و پابرهنه و باوقار از خانه خارج شد و با خشوع و خضوع تمام، نالان و گریان متوجه حرم حسینی گردید تا این که به در صحن مطهر رسید.

نخست سجده شکر کرد و عتبه صحن شریف را بوسید. سپس برخاست و لرزان، مانند جوجه گنجشکی که آن را در هوای سرد در آب انداخته باشند، بر خود می لرزید و با رنگ و روی زرد، همانند کسی که یک سوم از روحش خارج گشته باشد، حرکت می کرد، تا این که وارد کفش کن شد. دوباره سجده شکر به جا آورد و زمین را بوسید و برخاست و مانند کسی که در حال احتضار باشد، داخل ایوان مقدس گردید و با سختی تمام خود را به در رواق رسانید.

چون چشمش به قبر مطهر افتاد، نفسی اندوهناک برآورد و مانند زن بچه مرده، ناله جانسوزی کشید. سپس به آوازی دل گداز گفت: « اَهَذا مَصرَعِ سیدُالشهداء؟ اَهَذا مَقتَلُ سیدُالشهداء؟؛ آیا اینجا جای افتادن امام حسین (علیه السّلام) است؟ آیا اینجا جای کشته شدن حضرت سیدالشهداء است؟.(۱)

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را لحظه ای از پیامبر و اهل بیتش جدا نکن!

ما را با پیامبر و اهل بیتش همنشین بفرما!

زیارت با معرفت و کامل را روزی همه ما بگردان!

علما، رهبر و پدر و مادر مان را عمر با عزت عنایت بفرما!

ظهور امام زمان (عج) را برسان.

آمین یا رب العالمین

ص: ۲۹۹

۱- داستان های علوی، ج ۴، ص ۲۱۰؛ دارالسلام عراقی، ص ۳۰۱.

متن مطالعاتی

چرا به زیارت قبور پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، و ائمه (علیهم السّلام) سایر اهل قبور می رویم؟

همسر پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می گوید: روش پیامبر بر این بود که هر شب در آخر شب به بقیع می رفت و به سوی اهل قبرستان نظر می انداخت و می فرمود: «درود بر شما که در خانه مؤمنین آرمیده اید، و به شما آنچه که در باره فردا وعده داده شده بود، عنایت کردید، و ما نیز به شما إنشاء الله ملحق خواهیم شد.» در پایان این زیارت دست به دعا بر می داشت و برای اهل بقیع دعا می کرد: «خدایا اهل بقیع را بیامرز»(۱)

رفتن به زیارت اهل قبور، از اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السّلام) گرفته تا سایر مؤمنین و از جمله پدر، مادر، فرزند و سایر ارحام، یکی از دستورهای لازم و مورد تأکید آموزه های دینی و سیره معصومین(علیهم السّلام) است. چنانچه حضرت فاطمه زهرا(علیهاالسّلام) نیز در زمان پدر بزرگوارشان و پس از آن به زیارت قبر حمزه ی سید الشهداء و سایر شهدا(علیه السّلام) می رفتند.

أحادیث و روایات از پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اهل بیت(علیهم السّلام) در این زمینه بسیار است، اما با دو حدیث از آنها را برای شما بیان می کنیم:

حدیث اول: از حسین بن علی(علیه السّلام) نقل شده : فاطمه دختر پیغمبر، قبر عمویش حمزه را در هر جمعه زیارت می کرد. سپس نماز می خواند و نزد قبر او می گریست.(۲)

۱- صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۶۹.

۲- المستدرک علی الصحیحین، ج ۱، ص ۵۳۳: سنن الکبری، البیهقی، ج ۴، ص ۷۸.

حدیث دوم: ابن مسعود از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نقل می کند: آگاه باشید، از این پس قبور را زیارت کنید؛ چرا که شما را نسبت به دنیا بی اعتنا می سازد و آخرت را به یاد می آورد.(۱)

بر این باور، همانطور که در این دو حدیث هم آمده، برخی از دستاوردهای زیارت عبارتند از:

۱. زیارت پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)، ائمه (علیهم السّلام) ، اهل قبور از مؤمنین و مسلمانان و دعا، خیرات و فاتحه برای آنان، یکی از کارها و رفتارهای بسیار خوب، شایسته و مؤثر در زندگی انسان است.

۲. زیارت، مورد سفارش بزرگان دین مان است. چرا که شخص پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اهل بیت(علیهم السّلام) ، بسیار بر آن توصیه نموده اند. به ویژه زیارت قبور پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ، ائمه اطهار(علیهم السّلام) ، شهداء، علما و بزرگان اسلام و ارحام.

۳- زیارت، ما را به آخرت و جمع آوری توشه برای آخرت آگاه می کند تا بیشتر مراقب اعمال و رفتارمان در دنیا باشیم.

۴. زیارت، ما را با اهداف و نیتهای پاک خوبان و برگزیدگان خدا آشنا می کند.

۵. زیارت به ما می آموزد که از این خوبان درس زندگی بگیریم و مانند آنها اهل جهاد، تلاش و استقامت در راه خدا باشیم.

۶. زیارت به ما یاد می دهد که هر کس با خدا باشد و برای خدا کار کند، خدا به او عزت می دهد.

۷. زیارت باعث می شود که ما حاجات و درخواستهای خودمان با واسطه این برگزیدگان، از خداوند متعال درخواست کنیم و همیشه امیدوار باشیم که کسانی هستند که در گرفتاریها و مشکلات، می توانند به ما کمک کنند.

۸. زیارت....

۱- سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۵۰۱.

درس بیست و ششم: حق و باطل

اشاره

به نام خداوند رنگین کمان

خداوند بخشنده مهربان

خداوند زیبایی و عطر و رنگ

خداوندپروانه های قشنگ

بهانه ارتباط

اشاره

تـذکر: مبلغ محترم پس از سـلام و احوالپرسـی بـا دانش آموزان بـا مهارت راز گل ها، ضـمن فعال کردن مخاطبان، بستر تبیین محتوا را مهیا می کند.

بچه های عزیز!

برنامه را با راز گل ها شروع می کنیم. بَه به چه گلی کشیدم! بچه ها، اول یک سوال؟

می توانید بگویید گل در چه شرایطی عمرش طولانی می شود؟

یادآوری: مبلغ گرامی پس از شنیدن نظرات دانش آموزان، بحث را تکمیل می کند.

بله ممنونم! عمر گل در صورتی زیاد می شود که گل آفت نگرفته باشد.

بچه ها! شما هم گل هستید، اگر مراقب افت ها نباشیم، گل وجود شما ممکن است افت ببیند و خراب شود.

ص: ۳۰۳

دروغ یکی از آفت هایی هست که اگر خدای نکرده در زندگی ما باشد، آفت گل وجود ما را نابود می کند. متاسفانه بعضی ها عادت کردند که دروغ بگویند! اما بچه های خوب همیشه شعارشان این است:

من راست میگم همیشه

دروغ سرم نمیشه

من حق میگم همیشه

ناحق سرم نمیشه

آفرین به شما بچه های خوب که همیشه راست می گویید و دروغ تو کار شما نیست.

شما باید به سؤالها جواب صحیح بدهید تا به راز گل ها پی ببرید.

تذکر: مبلغ گرامی گلی را طراحی می نماید مانند تصویر زیر که دارای ۶ گلبرگ است، البته ساقه و پرچم آن حرف واو است، یعنی طوری نوشته می شود که حرف واو را درست نماید، چون بعداً به آن نیاز داریم. ضمنا راز کلمات به صورت یک در میان حرف اول و آخر است (یعنی از جواب اول، حرف آخر (ح) و از جواب دوم حرف اول (ق) الی آخر را می خواهیم).

سوالها:

۱. پیامبری که ۹۵۰ سال مردم خود را هدایت کرد، اما پس از این همه سال فقط تعداد کمی ایمان آوردند؟ نوح(علیه السّلام)

۲. وسیله ای لازم و ضروری برای دانش آموزان که از آن بسیار استفاده می کنند، نام سوره ای از قرآن نیز هست؟ قلم

۳. آن را از گل می گیرند؟ گلاب

۴. به رهبر و پیشوا چه می گویند ؟ امام

۵. نمره ای که به نظم بر می گردد؟ انضباط

۶.به نام سوره ای از قرآن دارای سه حرف که از هر طرف آن را بخوانی همان می شود(به معنای شب)؟ لیل

ممنونم که به سؤال های ما به طور دقیق جواب دادید. حال از شما می خواهم تا تلاش کنیدکه به راز گل

پی ببرید. چه کسی می تواند سریعتر به رازگل پی ببرد؟

تصویر گل

بله ممنونم! درسته جواب می شود؛حق و باطل

تبیین متن و محتوا

اشاره

چه کسی می تواند حق و باطل را توضیح دهد؟

نکته: مبلغ گرامی این سؤال را جهت محک اطلاعات عمومی دانش آموزان می پرسد.

بله ممنونم! حق یعنی هر چیزی که خوب باشد و به نفع انسان باشد و خداوند که خالق ماست، آن کار یا عمل را تأیید کرده باشد. باطل هم به عمل یا چیزی می گویند که خوب نباشد و

ص: ۳۰۵

خدا هم راضی به آن کار نباشد و هر کسی آن را انجام دهد، ضرر و زیان نصیب او خواهد شد.

خب! حالا می خواهم شعری که برای شما آورده ام را بخوانم، آماده اید؟ چون شما هم باید با من همکاری کنید و چهار عدد چهار عدد بشمارید، بعد من یک مصرع شعر می خوانم، دوباره شما چهار عدد دیگر می شمارید.

یک و دو و سه و چار

از خواب غفلت بیدار

دو و سه و چار و پنج

حق و باطل را بسنج

چار و پنج و شش و هفت

باید سوی خدا رفت

پنج و شش و هفت و هشت

باید دنبال حق گشت

شش و هفت هشت و نه

دشمن کَه هست و ما کُه

هفت و هشت و نه و ده

اثر کوشش به به

بچه ها! کجای شعر ما مربوط به موضوع بحث امروز ما یعنی «حق و باطل» است؟ احسنت! حق و باطل را بسنج و باید دنبال حق گشت.

ترازوی سنجش

ترازو را دیده اید بچه ها! با ترازو چه کار می کنند ؟ بله! وسایل را می کشند و وزن می کنند.

دوستان من! بعضی از ترازوها یک دقت و ظرافت خاصی دارند، مثل آن زمانی که مامان و بابا می خواهند برای دخترشان طلا بخرند که ترازوی مخصوص طلا، خیلی حساس و دقیق است.

خدا به ما هم یک ترازوی دقیقی داده تا به وسیله آن بتوانیم حق را از باطل تشخیص بدهیم. آن ترازو چیست؟

آن ترازو، عقل ماست، تا بدانیم مثلا دو نفر وقتی با هم دعوا کردند، یکی به دیگری حرف زشت زد، کدامیک از آنها کارش درست بود و کدام نادرست؟

حالا هر کاری من می گویم، اگر بد است، شما باید بگویید: آی باطله ای باطله!

ص: ۳۰۶

و هر کاری که خوب است، بگویید: آی حقه آی حقه!

تذکر: مبلغ گرامی برای بچه ها مواردی را با صوت می خواند تا دانش آموزان هم مشارکت داشته باشند و تکرار کنند، به نظر می رسد که این شعر تا کلاس چهارم قابل اجراء باشد، اگرچه با شیوه خاص برای کلاس ششم هم می توان اجرا کرد.

آی بچه های نازنین، نماز خوندن چطوریه چطوریه؟ ای حقه آی حقه

دعا برای ما کنیم، چطوریه چطوریه؟آی باطله آی باطله

دست تو جیب بابا کنیم، چطوریه چطوریه؟آی باطله آی باطله

حرف مامان، گوش نکنیم، چطوریه چطوریه؟ آی باطله آی باطله

شیطونو در به در کنیم، چطوریه چطوریه؟آی حقه آی حقه دعوا با دوستا بکنیم، چطوریه چطوریه؟آی باطله آی باطله

روزه مونو ما نگیریم، چطوریه چطوریه؟آی باطله آی باطله

نمره ها رو یاد بگیریم، چطوریه چطوریه؟آی باطله آی باطله

مادر مون، خواهر مون حجاب کنه، چطوریه چطوریه؟ آی حقه آی حقه

مسابقه حدیث خوانی

ممنونم از همکاری شما حالا می خواهم برای شما یک سخن زیبا از حضرت علی(علیه السّلام) درباره حق و باطل بخوانم.

شیوه اجرای مسابقه: مبلغ گرامی حدیث را روی برگه های نسبتا بزرگی نوشته و به ترتیب متن حدیث، آنها را شماره گذاری می کند. سپس از دو گروه پنج نفره از دانش آموزان دعوت می کند که نزد او بیایند. پس از استقرار دانش آموزان، به هر کدام از آنان یکی از برگه ها داده می شود (برگه هایی که چینش شماره آنها به هم خورده است) و پس از توضیح مبلغ، آنها ۳۰ ثانیه وقت دارند که بر اساس شماره حدیث، چینش خود را به صورت صحیح کامل کنند. در پایان گروهی که شماره های بیشتری را کامل کرده باشد، برنده و مستحق دریافت جایزه خواهد بود.

ص: ۳۰۷

اَلْحَقُّ طَریقُ الْجَنَّهِ وَ الْباطِلُ طَریقُ النّارِ وَ عَلی کُلِّ طَریقٍ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵

داعٍ؛

۶

أحسنت به دوستانی که در زمان تعیین شده، موفق به چینش صحیح حدیث شدند.

بله بچه ها! امام علی(علیه السّلام) فرمودند: «اَلْحَقُّ طَریقُ الْجَنَّهِ وَ الْباطِلُ طَریقُ النّارِ وَ عَلی کُلِّ طَریقٍ داعٍ؛ یعنی: حق، راه بهشت، و باطل راه آتش است و بر سر هر راهی دعوتگری وجود دارد.». (۱)

بچه های گلم! حق و باطل همیشه بوده و هست. یعنی از زمانی که خداوند حضرت آدم (علیه السّلام) را خلق کرد، حق و باطل و طرفدارانش بودند و تا روزی که امام زمان عجل الله تعالی فرجه ظهور کنند و باطل را نابود کنند، این زندگی حق و باطل ادامه دارد. (۲)ان شاء الله که به زودی امام زمان عجل الله تعالی فرجه ظهور می کنند و تمام چیزهایی که باطل هستند را از بین خواهند برد و جز حق چیز دیگری وجود نخواهد داشت.

پیام های کاربردی تربیتی

مبارزه دائمی با باطل

دوستان خوب من! مهم آن است که بدانیم که نباید در برابر ستم و ناحقی های باطل سکوت کرد. امامان و پیشوایان ما به ما یاد داده اند که در مقابل باطل و کسانی که می خواهند دوستان شیطان در دنیا حکومت و پادشاهی کنند، باید ایستاد و مبارزه کرد. مثل امام حسین(علیه السّلام) که در مقابل دشمنان دین خدا ایستاد و مبارزه کرد، نه فقط در کربلا، بلکه حتی در دوران کودکی و نوجوانی هم در مقابل باطل ایستادگی می کرد و بدیهای آنان را گوشزد می کرد تا مردم بیدار شوند و حق و باطل را بشناسند.

۱- راه و رسم زندگی در بیان قرآن و روایات، ج ۳، ص ۲۹۱.

۲- قرآن کریم می فرماید: «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ؛ حق آمد و باطل نابود شد، به یقین باطل نابود شدنی است. سوره أسراء، آیه ۸۱.

یکی نمونه ی آن زمانی است که «ابوبکر» به ناحق خلیفه و جانشین پیامبر شد، روز جمعه ای برای سخنرانی روی منبر رفت. امام حسن(علیه السّلام) و امام حسین(علیه السّلام) که در سنین کودکی بودند، برای شرکت در نماز جمعه رفته بودند. امام حسین(علیه السّلام) که جلوتر بود، پیش رفت تا به ابوبکر که بر فراز منبر قرار داشت رسید و به او فرمود: «هَذَا مِنْبَرُ أَبِی لاَ مِنْبَرُ أَبِیکَ؛ این منبر [جایگاه و محل سخنرانی= کنایه از حقانیت] پدر من است نه منبر پدرتو!»(۱)

یعنی به او و همه مردم فهماند که حکومت این افراد باطل است و ناحق.

هم چنین نقل شده که در زمان خلیفه ی دوم، وقتی او بر بالای منبر رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) مشغول سخنرانی بود و در حرفهای خود سخنان نادرست و ادعای دروغ استفاده کرده بود، امام حسین(علیه السّلام) با آن شجاعت مثال زدنی، از گوشه ی مسجد صدا زد:« ای دروغ گو! از منبر پدرم رسول الله پایین بیا، این منبر پدر تو نیست ».

خلیفه که دست و پای خودش را گم کرده بود و از ناراحتی و عصبانیت نمی دانست چه جوابی بدهد، گفت: به جان خودم قسم درست است، منبر پدر توست، نه منبر پدر من. بگو چه کسی این را به تو آموخت، پدرت علی بن ابی طالب؟

حضرت فرمود: «اگر دستور پدرم را اطاعت کنم، سوگند به جانم، او مرا به خوبی و درستی و راه راست هدایت می کند... وای بر کسانی که حق ما اهل بیت(علیهم السّلام) را نادیده می گیرند».(۲)

مردم ایران اسلامی هم قبل از انقلاب وقتی دیدند کشور عزیزشان ایران توسط آمریکائی ها به واسطه شاه خائن در حال غارت شدن است و حقشان پایمال شده و به دست ظالم افتاده است، ساکت ننشستند و یک صدا و متحد با رهبری امام خمینی، مبارزه را آغاز کردند تا اینکه بالاخره

۱- مستدرک الوسایل ، ج ۱۵، ص ۱۶۵.

۲- خود امام حسین می فرماید(علیه السّلام) «برمنبر بالا رفتم درحالی که عمر بر منبر نشسته بود، به او گفتم : از منبر پدر من بیا پایین وبرو بر منبر پدر خودت بنشین . عمر گفت: منبر پدر تو است سوگند به خدا که منبر پدر تو است ، آیا جز شما کسی دیگری به ما آبرو داده است»معرفه الثقات من رجال أهل العالم والحدیث ومن الضعفاء وذکر مذاهبهم وأاخبارهم ، العجلی ، ج ۱، ص ۳۰۱.

موفق شدند باطل را نابود کنند و حکومت شاهنشاهی را از بین ببرند.

از طرفی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی باز دشمنان چشم دیدن پیروزی ایران را نداشتند، لذا تصمیم گرفتند در مدت کوتاهی توسط عراق به کشور عزیزمان حمله کنند، مردم برای رهایی کشور از دست دشمنان، به جبهه ها رفتند و با شعاری که امام حسین(علیه السّلام) در کربلا داده بودند (هَیهَاتَ مِنَّا الذِّلَّه)، دشمن را از خاک کشورمان بیرون کردند.

پیام ویژه (چرایی حضور امامزادگان در ایران)

این همه مرقد و مزار و بقعه که در ایران هست، این همه امامزاده و نوادگان ائمه(علیهم السّلام) که در جاهای مختلف ایران هستند، همگی به خاطر مبارزه با باطل و ظلم و ستم حاکمانی بود که حاضر نبودند حق را بپذیرند، لذا فرزندان پیامبر و ائمه(علیهم السّلام) با آنان به مبارزه برخواستند، اگرچه جان مبارکشان را در این راه از دست دادند ولی عزت و محبت الهی را خریدند و بهشت را جایگاه همیشگی خود کردند.

این یعنی اینکه در مقابل باطل و ظلم ظالمان نباید سکوت کرد، چون اگر انسان سکوت کند و برای مبارزه قیام نکند، آنها او را تحقیر کرده و با زور به تسلیم وادار می کنند.

امروزه هم می بینیم که باطلی به نام داعش در مقابل جبهه حق ایستاده است، ولی مدافعان حرم و عاشقان حق، با آنان به مقابله برخاسته اند، اگر چه جانشان به خطر می افتد و بسیاری نیز به شهادت می رسند، ولی آنچه اهمیت دارد این است که همگان بدانند که حق و باطل یکی نیست و باید با باطل مبارزه کرد تا چهره زیبای حق روشن و آشکار شود، همانگونه که امام حسین (علیه السّلام) چنین کردند و با یزید مبارزه کردند تا چهره زیبای اسلام واقعی را نشان دهند.

دوستان خوبم! حالا که صحبت از کربلا در امام حسین (علیه السّلام)شد، خوب است چند جمله ای هم درباره امام حسین (علیه السّلام) نوحه بخوانیم و برایم غمهای ایشان، به سینه بزنیم.

حسینم وا حسینم وا حسینا

حسینم وا حسینم وا حسینا

ص: ۳۱۰

غریبم وا غریبم وا غریبا حسینم وا حسینم وا حسینا

شهیدم وا شهیدم وا شهیداحسینم وا حسینم وا حسینا

اگر گشتند چرا راست بریدند حسینم وا حسینم وا حسینا

زکینه بر نوک نیزه نمودند حسینم وا حسینم وا حسینا

اگر گشتند چرا خاکت نکردند حسینم وا حسینم وا حسینا

کفن بر جسم صد چاکت نکردندحسینم وا حسینم وا حسینا

اگر کشتند چرا آبت ندادند حسینم وا حسینم وا حسینا

چرا زآن دُر نا یابت ندادن حسینم وا حسینم وا حسینا

مگر تو همسفر با ما نبودی حسینم وا حسینم وا حسینا

چرا تو بر سرنی جا نمودی حسینم وا حسینم وا حسینا

حسین جان سلیمان زمانی حسینم وا حسینم وا حسینا

چرا انگشت و انگشتر نداری حسینم وا حسینم وا حسینا

به کهنه جامه ای کردی قناعت حسینم وا حسینم وا حسینا

به سوی خواهرت داری حسینم وا حسینم وا حسینا

عزیز فاطمه جانم فدایت حسینم وا حسینم وا حسینا

الهی خواهرت زینب بمیرد حسینم وا حسینم وا حسینا

نماند بهر تو ماتم بگیرد حسینم وا حسینم وا حسینا

عزیز فاطمه بر پیکر تو حسینم وا حسینم وا حسینا

نگه کن افتاده دختر تو حسینم وا حسینم وا حسینا

دعا و نیایش

خدایا! به ما توفیق پیروی از حق و دوری از باطل عنایت بفرما!

ص: ۳۱۱

به همه ما توفیق شناخت دقیق نسبت به شیطان که دشمن حقیقی همه ماست، عنایت بفرما!

همه ما را از مکر و حیله شیطان مصون بدار!

به ما توفیق شناخت نسبت به دشمنان اسلام و واکنش مناسب در مقابل کارهایشان عنایت بفرما!

توفیق نماز اول وقت و احترام به والدین به همه ما عنایت بفرما !

شر شیطان بزرگ آمریکای جنایتکار و اسرائیل غاصب را به خودشان برگردان!

ما را در درسهایمان موفق بدار!

بیماران اسلام را شفا عنایت بفرما !

به مقام معظم رهبری طول عمر با عزت و عظمت عنایت کن!

در ظهور آقا امام زمان عجل الله تعالی فرجه تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۱۲

درس بیست و هفتم: بندگی

اشاره

به نام خداوند رنگین کمان

خداوند بخشنده مهربان

بهانه ارتباط

تـذکر: مبلغ محترم پس از سـلام و احوالپرسـی، بـا تبیین کوتـاهی از بحث، نگاه و توجه دانش آموزان را به اجرای برنامه جلب می کند

بچه ها سلام!

اول از همه می خواهم برای شـما یک گل بکشم، یک گل خیلی قشنگ که پنج تا گلبرگ دارد. کسانی که دوست دارند می توانند همراه من در دفترشان این نقاشی را بکشند.

این گل را کشـیدم که بگویم بچه هایی که نمونه هسـتند، مثل گُل هستند. حالا چه کسی دوست دارد یک بچه موفق، ممتاز و نمونه باشد؟

یعنی کسی باشد که در درسها و زندگی موفق باشد و خدای مهربان هم از او راضی باشد؟

حالا که همه شما علاقه دارید که نمونه باشید، پس امروز نشانه های یک فرد نمونه را با هم یاد می گیریم. این که چگونه می توانیم یک بچه موفق و نخبه باشیم و هم در دنیا موفق باشیم و هم

ص: ۳۱۳

خدا از ما راضی باشد.

من حروف این کلمات را روی گلبرگها می نویسم.

تـذکر: مبلغ گرامی به ترتیب، داخـل هر گلبرگ حرف اول کلمات زیر را نوشـته تا در پایان، با کنار هم قرار دادن حروف اول این کلمات، کلمه رمز مشخص شود.

تبیین متن و محتوا

گلبرگ اول: حرف ب

اشاره

«ب» اول چیه؟ بله! آفرین، بسم الله. بچه نمونه هر کاری را با نام خدا شـروع می کند. حالا من می خواهم یک شـعر برای شـما بخوانم و توی این شـعر به سؤالهایی از شـما بپرسم. هرجا که بایـد بسم الله بگویم، شـما با صـدای بلنـد بگوییـد: «بگو بگو بگو بگو»

آماده اید ؟ اگر آماده اید، یک صلوات کوبنده. « اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم»

می خوام برم پیش خدا تا بخونم نماز و دعا بسم الله بگم یا که نگم بگو بگو بگو بگو

می خوام قرآن بخونم سوره فرقان بخونم بسم الله بگم یا که نگم بگو بگو بگو بگو

می خوام بپوشم لباس تا که برم من کلاس بسم الله بگم یا که نگم بگو بگو بگو بگو

می خوام بخورم غذا تا نخورم من دوا بسم الله بگم یا که نگم بگو بگو بگو بگو

می خوام برم بخوابم درون رختخوابم بسم الله بگم یا که نگم بگو بگو بگو بگو

آفرین به شـما که همه کارهای خودتان را با نام خدا شروع می کنید. پیامبر مهربان ما حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هـم می فرمـود: « کُلُّ اَمْر ذی بـال لَمْ یُـذْکَرْ فیهِ اسْمُ اللهِ فَهُـوَ اَبْتَرُ؛ هر کـار ارزشـمندی که در آن بسم الله ذکر نشـود، نـاقص است».(۱)

۱- بحارالأنوار، ج ۷۳، ص ۳۰۵.

گفتگوی دو شیطان

یک روز شیطان چاقی، شیطان لاغری را ملاقات کرد. شیطان چاق، از شیطان لاغر پرسید: چرا تو این قدر لاغر و ضعیف شده ای؟

شیطان لاغر جواب داد: من بر شخصی مسلّط و مأمور شده ام که او را گمراه کنم، ولی آن شخص در اوّل هر کاری که انجام می دهند، اول ذکر «بسم الله الرحمن الرحیم» می گوید، از این رو از نفوذ در او و شرکت در کارهای او محروم هستم و همین سبب، موجب لاغری من شده است، حال تو بگو بدانم چطور چاق شده ای؟

شیطان چاق پاسخ داد: چاقی من به خاطر آن است که شاد هستم، زیرا بر شخص غافل و بی خبر و بی تفاوتی مسلّط و مأمور شده ام که در هیچ کاری ، «بسم الله» نمی گوید، مثلاً هنگام ورود و خروج و هنگام خوردن و نوشیدن و... و در هر کاری، آن چنان غافل و سرگرم است که اصلاً به یاد خدا نیست.(۱)

بچه ها! پس حواسها باید جمع باشد و در اول هر کازی گفتن« بسم الله الرحمن الرحیم» را فراموش نکنید.

گلبرگ دوم: حرف ن

«ن» اول چیه؟

بله نماز. نماز یکی از واجبات دینی ماست. یک بچه نمونه، همیشه نمازهایش را اول وقت می خواند؛ چون:

نماز ستون دینه معراج مؤمنینه نماز صحبت با خداست صحبت با اون شیرینه هر کی نماز بخونه پیش خدا عزیزه هر کی نماز نخونه دور از خدا می مونه

۱- نک: داستان هایی از اذکار و ختوم و ادعیه مجرب.

نماز اول وقت در مسابقه

او از همان سنین کودکی به نماز اول وقت اهمیت می داد و فضیلت نماز اول وقت را با هیچ چیز دیگر عوض نمی کرد. در دوران جوانی که به ورزش کشتی می رفت، روزی برای انجام مسابقات به اتفاق هم به سالن رفتیم. مسابقات فینال بود، در میان جمعیت به تماشا نشسته بودم که چند نفر از رقیبان با هم مبارزه کردند.

نوبت به عباس(۱) رسید. چند بار نام او را برای مبارزه خواندند، امّا او نبود و حاضر نشد، تا این که دست رقیب او را به عنوان برنامه مسابقه بالا بردند.

نگران شدم، به خودم می گفتم: یعنی عباس کجا رفته؟ در جستجوی او بودم، نگاهم به او افتاد که از درب سالن وارد می شد. جلو رفتم و گفتم: کجا بودی؟ اسمت را خواندند، نبودی؟ گفت: وقت نماز بود، نماز از هر کاری برایم مهم تر است. رفته بودم نماز جماعت.(۲)

از نماز تا شوق پرواز

آنهایی که او را از کودکی می شناختند، برای عباس همیشه اوصاف مؤمنانه قائل بودند. شاید خودش هم نفهمید که از کی نماز خواندن را یاد گرفت، می گویند. از وقتی که یاد می آمد، به نماز خواندن علاقه داشت. البته فقط نماز نبود، مرحوم حاج اسماعیل بابایی به تمام فرزندانش یاد داده بود که پایبندی محکم و متعصبانه ای بر حلال و حرام دین داشته باشند. عباس بابایی از کودکی هم در مراسم تعزیه خوانی که پدرش برپا می کرد تعزیه می خواند و هم در هیئت عزاداری محرم مداحی می کرد. با تمام این روحیات، عباس مسیر تحصیل را ادامه داد و به سمت خلبانی رفت.

زمانی که به آمریکا اعزام شد، همین روحیات متعالی و اخلاق اسلامی باعث شد تا از مظاهر

۱- عباس حاجی زاده بعدها در یکی از عملیاتها به فیض شهادت نائل آمد.

۲- ستارگان خاکی، ص ۲۱۹.

بی بند و بار دنیای غرب فراری باشد. با اینکه متناسب با فضای آن روزها دانشجویان ایرانی که به غرب اعزام می شدند، خیلی راحت با فرهنگ غربی کنار می آمدند، اما عباس بابایی بخاطر همین پایبندی ها خودش را گم نکرد. هم اتاقی آمریکایی اش گزارش او را به مقامات بالاتر داده بود و نوشته بود که او یک شخصیت منزوی و احتمالا دارای اختلالات روانی است. خودش را از زنان دور می کند و با فرهنگ غربی مشکل دارد. به خصوص اشاره کرده بود که عباس شب ها به گوشه ای می رود و با خودش زمزمه می کند و گاهی اشک می ریزد.

همین گزارش ها برای عباس بابایی دردسر ایجاد کرد. به خصوص که وقتی دانشجویان هم دوره اش مدرک خلبانی خودشان را دریافت کردند، مدرک او صادر نشد و مسئولان او را احضار کردند.

خود شهید بابایی نقل می کند که وقتی وارد دفتر ژنرال شد، پرونده اش روی میز او بود و او با دقت گزارش ها را می خواند. برای همین از عباس بابایی در مورد آنها پرسش می کرد. در همین حین کاری برای ژنرال پیش می آید و او به خارج از اتاق می رود: «به ساعتم نگاه کردم، وقت نماز ظهر بود. با خود گفتم، کاش در اینجا نبودم و می توانستم نماز را اول وقت بخوانم».

انتظارم برای آمدن ژنرال طولانی شد. گفتم که هیچ کار مهمی بالاتر از نماز نیست، همین جا نماز را می خوانم. ان شاء الله تا نمازم تمام شود، أو نخواهد آمد. به گوشه ای از اتاق رفتم و روزنامه ای را که همراه داشتم به زمین انداختم و مشغول نماز شدم.

در حال خواندن نماز بودم که متوجه شدم ژنرال وارد اتاق شده است. با خود گفتم چه کنم ؟ نماز را ادامه بدهم یا بشکنم ؟ بالاخره گفتم، نمازم را ادامه می دهم، هر چه خدا بخواهد همان خواهد شد. سرانجام نماز را تمام کردم و در حالی که بر روی صندلی می نشستم از ژنرال معذرت خواهی کردم.

ژنرال پس از چند لحظه سکوت نگاه معناداری به من کرد و گفت: چه می کردی؟ گفتم عبادت می کردم. گفت: بیشتر توضیح بده. گفتم: در دین ما دستور بر این است که در ساعت های معین از شبانه روز باید با خداوند به نیایش بپردازیم و در این ساعات زمان آن فرا رسیده بود، من

هم از نبودن شما در اتاق استفاده کردم و این واجب دینی را انجام دادم.

ژنرال بـا توضـیحات من سـری تکان داد و گفت: همه این مطالبی که در پرونـده تو آمـده مثل اینکه راجع به همین کارهاست. این طور نیست؟

پاسخ دادم: آری همین طور است.

او لبخنـدی زد. از نوع نگاهش پیـدا بود که از صـداقت و پایبندی من به سـنت و فرهنگ و رنگ نباختنم در برابر تجدد جامعه آمریکـا خوشـش آمـده است. با چهره ای بشاش خودنویس را از جیبش بیرون آورد و پرونـده ام را امضا کرد. سـپس با حالتی احترام آمیز از جا برخاست و دستش را به سوی من دراز کرد و گفت به شما تبریک می گویم. شما قبول شدید.(۱)

بله بچه ها! یکی از رازهای موفقیت شهید بابایی، همین نماز خواندن و به ویژه نماز اول وقت بود.

امام کاظم(علیه السّـلام) نیز فرمودنـد: « أفضَل مَا یَتَقَرَّبُ بِه العَبـدِ إلَی الله بَعـدَ المَعرِفَهُ بِه الصَّلاه وَ بِرُّ الوالِـدَینِ و تَرکُ الحَسَـد و العُجبُ و الفَخر؛ بهترین چیزی که به وسـیله آن بنـده به خداوند تقرب می جوید و نزدیک می شود، بعد از شـناختن او، نماز و نیکی به پدر و مادر و ترک حسد و خودبینی و فخر فروشی است».(۲)

گلبرگ سوم: حرف د

«د» أول چیه بچه ها؟ آفرین! اول درس.

یک بچه با هوش و نمونه درسهایش را خوب می خواند و تکالیف درسی خودش را به موقع انجام می دهد.

۱- پرواز تا بی نهایت، ص ۴۲.

۲- تحف العقول ، ص ۴۱۲.

نمره بیست و دو

در دانشگاهی که شهید چمران درس می خواند، استاد سخت گیری بود که به هیچ کس نمره بیست نمی داد. به استاد گفتند. ولی چمران نمره بیست می گیرد!

گفت: امکان ندارد، من در عمرم به کسی نمره بیست ندادم!

گفتند: پس چمران اولین کسی خواهد بود که نمره بیست می گیرد.

بالاخره موقع امتحان رسید. از استاد دانشگاه شهید چمران پرسیدند: چی شد؟ نمره چند به چمران دادی؟ گفت: باورتان نمی شود، می خواهم به او نمره بیست و دو بدهم!

گفتند: چی شد؟ واسه چی؟

گفت: می خواهم بگویم در دنیا فقط یکی بوده که این نمره را گرفته و او هم مصطفی چمران است.(۱)

گلبرگ چهارم: حرف ک

«گ» اول چیه؟

تذکر: مبلغ گرامی برای راهنمایی دانش آموزان به گوش اشاره می کند.

آفرین! گوش کردن به حرف پدر و مادر و معلم گوش دادن.

امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «نیکی به پدر و مادر نشانه شناخت شایسته بنده خداست؛ زیرا هیچ عبادتی زودتر از رعایت حرمت پدر و مادر مسلمان به خاطر خدا، انسان را به رضایت خدا نمی رساند»..(۲)

۱- با اندکی تغییر. http://www.farsnews.com

۲- بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۷۷.

دعای مستجاب

مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی(رحمه الله) می فرمودند: روزی هنگام ظهر، مادرم گفت: پدر را برای ناهار صدا کن! به طبقه بالا رفتم تا پدر را صدا بزنم، دیدم در حال مطالعه به خواب رفته اند، اگر ایشان را صدا نمی زدم، شاید مادرم ناراحت می شد و اگر بیدارش می کردم، شاید موجب رنجش پدر می شد.

خم شدم، لب هایم را کف پای پدر گذاشتم و چند بوسه زدم تا اینکه به آرامی بیدار شده و فرمودند: شهاب الدین تو هستی؟

گفتم: بله آقا.

پدرم وقتی این علاقه و احترام من را دید، دستش را به سمت آسمان بلند کرد و فرمود: پسرم خدا عزتت را زیاد کند و تو را از خادمین اهل بیت (علیهم السّلام) قرار دهد.

مرحوم آیت الله العظمی شهاب الدین مرعشی نجفی(رحمه الله) می فرمودند: هرچه دارم از برکت آن دعای پدر است.(۱)

خداوند هم در قرآن می فرماید:«وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا ؛ انسان را به نیکی کردن به پدر و مادر سفارش کردیم».(۲)

گلبرگ پنجم: حرف ی

«ی» أول چیه؟

آفرین! اول یار است، یار امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف). بچه خوب و نمونه، امام زمان خودش را دوست دارد برای سلامتی امام زمان دعا می کند و صدقه می دهد. کارهای خوب که می داند باعث خوشحالی امام زمان می شود را انجام می دهد و از کارهای ناپسند و از گناهان دوری می کند.

۱- رمز موفقیت بزرگان، ص ۱۱۶

۲- سوره احقاف، آیه ۱۵.

دوستان من! حالا بیاییم در این فرصت، همه با هم دعای سلامتی امام زمان(علیه السّلام) را بخوانیم.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ اللَّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ الحُجَهِ بنِ الحَسَن

صَلَواتُکَ علَیهِ و عَلی آبائِهِ فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ...

پیام های کاربردی تربیتی

بچه های خوب!

حالا اگر حرف های اول این کلمات را کنار هم قرار بدهیم، یک کلمه با معنای زیبا می شود!

هر کسی زودتر آن را کشف کند، جایزه خواهد گرفت. احسنت به شما! «ب ن د گ ی» کنار هم می شود: «بندگی ».

یک بچه ی نمونه، بنده خوب خداست؛ یعنی همیشه کارهایش را با بسم الله شروع می کند ، نمازهایش را اول وقت می خواند، درسهایش را با دقت و علاقه می خواند و به حرف پدر و مادر و بزرگترها، گوش می کند و همیشه با قرآن خواندن و دعا کردن و دیگر کارهای خوب، به یاد خدا و امام زمان (علیه السّلام) هست تا انشاء الله لیاقت پیدا کند و یار و یاور امام زمان(علیه السّلام) باشد و آن حضرت برای ایشان دعا کند.

دعا و نیایش

خداوندا؟

ما را جزء بندگان خوب خودت قرار بده!

به ما توفیق انجام کارهای خوب عنایت کن !

توفیق نماز اول وقت، گوش دادن به حرف والدین، به ما عنایت بفرما!

به رهبر عزیز انقلاب، سلامتی و طول عمر عطا بفرما!

ما را در زمره یاران امام زمان (علیه السّلام) قرار بده!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۲۱

متن مطالعاتی

خاطراتی از شهید چمران

سال دوم یک استاد داشتیم که گیر داده بود همه باید کراوات بزنند. سر امتحان، چمران کراوات نزد، استاد دو نمره ازش کم کرد. شد هجده، بالاترین نمره.

چند بار رفته بود دنبال نمره اش. استاد نمره نمی داد. دست آخر گفت: شما نمره گرفته ای، ولی اگر بروی، آزمایشگاه نیروی بزرگی از دست می دهد.

خودش می خندید. می گفت: کارم تمام شده بود. نمره ام را نگه داشته بود پیش خودش که من هم بمانم.(۱)

داستانی در مورد نماز امام خمینی(رحمه الله)

نماز شب امام خمینی پنجاه سال ترک نشد. امام در بیماری، در صحت، در زندان، در خلاصی، در تبعید، حتی در بر روی تخت بیمارستان قلب هم نماز شب می خواند. امام در قم بیمار شدند و به دستور اطباء می بایست به تهران منتقل شوند. هوا بسیار سرد بود و برف می بارید، یخبندان عجیبی در جاده ها وجود داشت امام چندین ساعت در آمبولانس بودند و پس از انتقال به بیمارستان قلب، باز نماز شب خواندند . شبی که امام از پاریس به سوی تهران می آمدند، تمام

۱- نک: کتاب چمران، رهی رسولی فر، انتشارات روایت فتح.

افراد در هواپیما خوابیده بودند و تنها امام در طبقه بالای هواپیما نماز شب می خواندند و شما اگر از نزدیک دیده باشید، آثار اشک بر گونه های مبارک امام حکایت از شب زنده داری و گریه های نیمه شب وی دارد.

جالب این است که امام همیشه موقع نماز، عطر و بوی خوش مصرف می کردند و شاید بدون بوی خوش سر نماز نایستاده باشند، حتی در نجف هم که نماز شب را پشت بام می خواندند، در همان پشت بام نیز یک شیشه عطر داشتند.(۱)

۱- سرگذشت های ویژه، ج ۲، ص ۵۱.

درس بیست و هشتم: هنر دوستی

اشاره

به نام آن که دل کاشانه اوست

چراغ هر کسی در خانه اوست

بهانه ارتباط

تـذکر: مبلغ محترم پس از سـلام و احوالپرسـی، فضای جلسه و تمرکز و توجه دانش آموزان را برای پاسـخ به سؤالها آماده می کند.

دوستان من سلام. حال و احوالتون چطوره؟ تعطیلات تابستان خوش می گذره؟

ان شاء الله که خوب و خوش و سلامت باشید و بتوانید از این تعطیلات به طور صحیح استفاده نمایید.

دوستان من، اگر آماده باشید می خواهیم برنامه امروز را با ۳ سوال شروع کنیم، شما می توانید جواب سؤال را در شماره هایی که می گوییم، با هم قرار دهیم تا رمز جدول به دست آید.

تذکر: ابتدا مبلغ بر روی تخته یک شکل ساده چشم می کشد و سپس بر روی آن ۱۲ دایره کشیده و شماره گذاری می کند.

۱- دوست و کمک کار و هم خانواده کلمه یار: «یاو» جواب در خانه های (۸-۹-۲-۱)

ص: ۳۲۵

۲- از معامله موفق به دست می آید: «سود» جواب در خانه های (۶-۵-۴)

۳ - شبیه بی انتها(یعنی بدون حرف آخر): «شبی» جواب در خانه های (۳-۱۰-۱۱)

تصویرجدول چشمی

بچه های عزیز! چه کسی می تواند حدس بزند پیام جدول چشمی ما چیست؟

یادآوری: مبلغ گرامی زمان مشخصی همانند دو دقیقه به دانش آموزان برای حدس پیام جدول فرصت می دهد. این پیام از کنار هم چیدن حروف به ترتیب شماره ها به دست می آید

احسنت! «روش دوست پایی».

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! بحث امروز ما درباره این است که چگونه می توانیم دوستانی پیدا کنیم که در زندگی ما سودمند باشند و ما نیز برای آنان مفید باشیم.

با دقت در شکل جدول در می یابیم که برای شروع دوستی، توجه به اطرافیان و نگریستن با توجه لازم است. اهمیت دادن به آنها، شنونده خوبی برای آنان بودن و ارزش قائل شدن برای آنان

ص: ۳۲۶

لازم است.

یعنی باید ما ۵۱۰۸۱۰۸ نباشیم!

یعنی چی؟

بچه ها چه کسی می داند پنج میلیون و صد و هشت هزار و صد و هشت چیست؟ دقت کنید؛خودخواه

بله این عدد با کمی تکمیل شدن چه می شود؟ خودخواه

چه کسانی را برای دوستی انتخاب کنیم؟

ما باید برای شروع دوستی، خودخواهی را کنار بگذاریم؛ چرا که آدم خودخواه همیشه تنهاست. به جای اینکه تمام توجهمان به خودمان و خواسته هایمان باشد، به دیگران و اطرافیانمان توجه کنیم، آنان را درک کنیم، برای آنان احترام قائل باشیم و سپس با ارزیابی آداب و رفتارشان و داشتن گزینه های مثبت، مقدمات دوستی با آنان را ایجاد نماییم.

دوستان من!

ابتدا باید بدانیم که با چه کسی دوست بشویم؟

امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «دوستی را شرایطی است و اگر همه این شرایط در کسی نباشد، او را دوست کامل نشمار و کسی که هیچ یک از این شرایط در او نباشد، در هیچ مرتبه از دوستی با او رفاقت نکن».

..... و ..... او نسبت به تو یکسان باشد. شرط اول

ص: ۳۲۷

زینت و ..... تورا زینت خود و زشتی تورا زشتی خود بداند

شرط دوم

..... و مقام تو ، او را نسبت به تو تغییر ندهد.

شرط سوم

هرچه در ..... دارد از تو دریغ نورزد.

شرط چهارم

تو را در هنگام ..... رها نکند.

شرط پنجم

خوب دوستان من!

برای اینکه این پنج شرطی که روی تخته نوشته ایم، مشخص شود، باید کلمات این کارت ها را پیدا کنید:

تذکر: مبلغ گرامی باید قبلا کلمات مورد نظر را به صورت حروف پراکنده در یک طرف مقوا نوشته و سپس کلمات تکمیل شده اش را در پشت همان کارت بنویسد و با پرسیدن از دانش آموزان، یک یک آنها را مشخص کرده و به کسانی که حدس درست زدند، امتیاز و در صورت امکان جایزه، بدهد.

روی اول کارت ها به ترتیب:(ه ظ ا ر)(ط ا . ن ب)

(و ر ب ا ی)(ی ا د ر ا ی)(ا ر ا خ ی ت)(ف گ ر ت ا ر)

ص: ۳۲۸

روی دوم کارت ها به ترتیب:ظاهر، باطن، آبروی،دارایی

اختیار،گرفتاری

شرط اول آنکه ظاهر و باطن او نسبت به تو یکسان باشد؛ یعنی منافق و دورو نباشد. مثلا در ظاهر خودش را آدم راستگویی جلوه بدهد، در حالی که در حقیقت و باطن، آدم دروغگویی است.

دوم آنکه زینت و آبروی تو را زینت خود بداند و زشتی تو را زشتی خود بداند؛ یعنی مراقب آبروی تو باشد، همانگونه که مراقب آبروی خودش است و کاری نکند که باعث آبروریزی از تو شود.

سوم آنکه دارایی و مقام تو، او را نسبت به تو تغییر ندهد؛ یعنی هنگامی که دارای مقام و ثروت شدی، دائم در کنار تو باشد، ولی تا مقامت گرفته شد و یا فقیر شدی، تو را رها کند.

چهارم آنکه هرچه در اختیار دارد از تو دریغ نورزد؛ یعنی هنگامی که به چیزی احتیاج داری و او آن چیز را دارد و امکان دادن آن چیز به تو را داشته باشد، از تو دریغ نکند.

پنجم آنکه تو را در هنگام گرفتاری رها نکند؛ یعنی هنگام گرفتاری و بیماری مراقب تو باشد و به تو کمک کند.(۱)

یک داستان

جنگ جهانی اول همچون یک بیماری وحشتناک، تمام دنیا رو فرا گرفته بود. در میدان نبرد یکی از سربازان به محض این که دید دوست تمام دوران زندگی اش در باتلاق افتاده و در حال

۱- نک: خصال شیخ صدوق.

دست و پنجه نرم کردن با مرگ است، از مافوقش اجازه خواست تا برای نجات دوستش برود و او را از باتلاق خارج کند.

مافوق به سرباز گفت: اگر بخواهی می توانی بروی، اما هیچ فکر کردی این کار ارزشش را دارد یا نه ؟ دو ستت احتمالا مرده و ممکن است تو حتی زندگی خودت را هم به خطر بیندازی.

حرف های مافوق اثری نداشت و سرباز به نجات دوستش رفت. به شکل معجزه آسایی توانست به دوستش برسد، او را روی شانه هایش کشید و به پادگان رساند.

افسر مافوق به سراغ آنها رفت. سربازی را که در باتلاق افتاده بود، معاینه کرد و با مهربانی و دلسوزی به دوستش نگاه کرد و گفت: من به تو گفتم که ارزشش را نداشت. دوستت مرده است! خودت را هم بیهوده زخمی و خسته کردی.

سرباز در جواب گفت: قربان ارزشش را داشت.

افسر با حالت تعجب نگاه کرد و پرسید. منظورت چیه که ارزشش را داشت؟

سرباز جواب داد: زمانی که به او رسیدم هنوز زنده بود، من از شنیدن این چیزی که او گفت، أحساس رضایت قلبی می کنم.

او گفت: دوست عزیزم! من می دانستم که تو به کمک من می آیی.

بله بچه ها!

دوست خوب کسی است که در گرفتاری به کمک انسان بیاید، اگرچه فایده ای نداشته باشد و نتواند خیلی کاری از پیش ببرد، ولی همین که او را تنها نگذاشته و بی توجهی و بی اعتنایی نکرده، خودش نشانه خوبی است و رسم دوستی را به جا آورده است.

چه کسانی را برای دوستی انتخاب نکنیم؟

عزیزان من حالا می خواهیم ببینیم با چه کسانی نباید طرح دوستی ریخت؟

امام صادق (علیه السّلام) از پدر بزرگوارشان یعنی چه کسی؟

بله امام پنجم امام باقر(علیه السّلام)، نقل می کنند که آن حضرت فرموده اند: فرزندم در نظر داشته باش

که با پنج کس همنشین نگردی و با آنان گفت و گور و رفاقت نکن.

عرض کردم: پدرجان آنها کیانند؟

بچه ها حالا چه کسی می تواند این افراد را و علت اینکه چرا نباید با آنان دوستی کرد را نشان دهد.(هردانش آموزی آمد باید با ماژیک افراد را به علت ها وصل کند اگر درست انجام داد امتیاز می گیرد)

جدول

دروغ گو=چون مانند سرابی است که دور را در نظرت نزدیک ساخته و نزدیک را برایت دور جلوه می دهد.

فاسق=چون تو را به لقمه ای یا به کمتر از آن می فروشد.

بخیل=چون در سخت ترین هنگام نیازمندیت، مالش

را از تو دریغ می نماید.

احمق=چون می خواهد به تو سود رساند ولی (به واسطه نادانیش) به تو ضرر می رساند.

قطع رحم=چون در ۳ جای قرآن او لعنت شده است.

یک: با دروغگو رفاقت نکن؛ چون مانند سرابی است که دور را در نظرت نزدیک ساخته و

نزدیک را برایت دوز جلوه می دهد

یعنی دروغگو حقایق را بر عکس به شما جلوه می دهد، لذا باعث گمراهی شما می شود.

دو: با فاسق (گنهکار) رفاقت مکن؛ چون تو را به لقمه ای یا به کمتر از آن می فروشد.

سه: با بخیل رفاقت نکن؛ چون در سخت ترین هنگام نیازمندیت، مالش را از تو دریغ می نماید.

چهار: با احمق (نادان) رفاقت مکن؛ چون می خواهد به تو سود برساند، ولی (به واسطه نادانی اش به تو ضرر می رساند.

بچه ها مثل دوستی خاله خرسه که داستانش را حتما شنیده اید.

تذکر: مبلغ محترم برای ایجاد جذابیت و تنوع بیشتر و نیز تقویت اعتماد به نفس در دانش آموزان، می تواند از یکی از دانش آموزان بخواهد که این داستان را برای دیگران بیان کند.

داستان مردی است که با یک خرس دوست است. هنگامی که مرد در خواب است مگس ها باعث آزار وی می شوند. خرسی که دوست مرد بوده است برای دفع آزار مگس ها، قطعه سنگی را به سوی مگسی که در صورت مرد نشسته بود پرتاب می کند. مگس فرار می کند، ولی مرد بر اثر اصابت سنگ به سرش می میرد. بچه های عزیز!

پس دوستی با آدم نادان، انسان را گرفتار حماقت هایی که به انسان ضرر می رساند، می کند.

پنج: با قاطع رحم (کسی که با خویشاوندانش ارتباط و رفت و آمد ندارد) رفاقت نکن، چون در ۳۳ جای قرآن او لعنت شده است.

یعنی کسی که با خویشاوندانش ارتباط ندارد، آن قدر گناهش زیاد است که از رحمت خدا دور است و خدا به خاطر اهمیت این مطلب، در قرآن به این نکته ۳ بار تأکید کرده است.(۱)

۱- کافی، ج ۲، ص ۶۴۱.

مدل های گوناگون دوستی

بچه های عزیز!حالا می رویم سراغ انواع مدل های دوستی، آماده اید؟

به این تصاویر توجه کنید؛ انواع مدل دوستی است و حدس بزنید نام این مدل ها چیست؟

تذکر: مبلغ گرامی باید قبل از جلسه این ۳ عکس را از اینترنت گرفته و در ۳ کاغذ پرینت رنگی کند و بر روی ۳ پاکت چسبانده و آماده داشته باشد و روی ۳ کاغذ، کلمات مدل غذایی، مدل بیماری و مدل دارویی را نوشته و هر کدام را در پاکت مربوط به خود بگذارد تا در موقع اجرا آنها را آرام بیرون کشیده و به مخاطبان نشان بدهد و پشت پاکت ها هم ۳ کلمه عاقل، احمق و اندیشمند را نوشته و هنگام اجرا به کسی که حدس درست بزند، امتیاز و جایزه بدهد. پشت پاکت ها:عاقل-احمق-اندیشمند

روی پاکت ها:تصویرخوراکی - تصویر مدل بیماری- تصویرمدل دارویی

مقوای داخل پاکتها:مدل خوراکی -مدل بیماری -مدل دارویی

آفرین دوستان من!

ص: ۳۳۳

اما حکایت این مدل ها چیست؟

امام صادق(علیه السّلام) در حدیثی فرمودند: برادران و دوستان صمیمی سه دسته اند:

یک دسته مانند خوراکی هستند که (حیات آدمی به آن وابسته و آدمیان) در همه حالات به او نیازمند هستند،

و او رفیق عاقل و خردمند است.

دسته دوم مانند بیماری هستند (که ادامه دوستی با او حیات انسان ها را تهدید می کند) ، او رفیق احمق است.

دسته سوم مانند دارو هستند(که برای دردهای درونی انسان ها همچون دارویی شفابخش عمل می نماید)، و او رفیق فرزانه و اندیشمند است.(۱)

حکایتی زیبا

دو دوست در بیابان همسفر بودند. در طول راه با هم دعوا کردند. یکی به دیگری سیلی زد. دوستی که صورتش به شدت درد گرفته بود، بدون هیچ حرفی روی شن نوشت: امروز بهترین دوستم مرا سیلی زد.

آنها به راهشان ادامه دادند تا به چشمه ای رسیدند و تصمیم گرفتند حمام کنند. ناگهان دوست سیلی خورده به حال غرق شدن افتاد و دوستش او را نجات داد او بر روی سنگ نوشت: امروز بهترین دوستم، زندگی ام را نجات داد.

دوستی که او را هم سیلی زده و هم نجات داده بود پرسید: چرا وقتی به تو سیلی زدم، بر روی شن و حالا بر روی سنگ نوشتی؟

دوستش پاسخ داد: وقتی دوستی تو را ناراحت می کند باید آن را بر روی شن بنویسی تا بادهای بخشش آن را پاک کند. ولی وقتی به تو خوبی می کند، باید آن را روی سنگ حک کنی تا

۱- تحف العقول، ص ۳۳.

هیچ بادی آن را پاک نکند.

پس عزیزان من!سعی کنیم از این بعد هم خودمان عاقل و اندیشمند باشیم و هم رفقای عاقل و اندیشمندی پیدا کنیم و از آدم های احمق دوری کنیم. اما چگونه؟

پیام های کاربردی تربیتی

معیار انتخاب دوست خوب

تذکر: در این بخش مبلغ محترم اشکال زیر را روی تخته کشیده و کلمات زیر را درون آنها می نویسد.

دوست خوب =آزمایش در مشخ- آزمایش در رفس آزمایش در تورث

ص: ۳۳۵

بچه ها رسیدیم به بحث معیارهای انتخاب دوست، اما چه کسی می تواند حدس بزند این ۳ کلمه نامفهوم چیست و امتیاز بگیرد؟

بله احسنت بر شما!

کلمه های «خشم، سفر، ثروت» بودند که بر عکس نوشته شده بودند، اما توضیح این معیارها:

امام صادق (علیه السّلام) می فرماید: کسی را برای دوستی انتخاب نکن، مگر اینکه او را در ۳ چیز آزمایش کرده باشی:

۱- هنگام خشم

یعنی آیا می تواند بر خشمش مسلط شود و خود را کنترل کند یا اینکه از حق و درستی دور می شود؟

۲- با ثروت (آیا در موارد صحیح و لازم آن را به کار می گیرد یا از تو دریغ می کند ؟)

۳ - با او مسافرت کن (و ببین با همسفرانش چگونه رفتار خواهد کرد؟

یعنی آیا در سختی های سفر کم نمی آورد و با همه گرفتاری ها و ناملایمات سفر می تواند با همسفرانش مهربان باشد؟(۱)

شعر پایانی

دوستان من با این شعر زیبا برنامه امروز را به پایان می بریم:

دوستی را باید آموخت از یکی برگ درخت،

آن زمانی که جدا می شود از شاخه و رقصان،

می نشیند با عشق،

در کنار آن درخت.

دوستی را باید آموخت از گل و شاپرکی،

۱- بحار الانوار ج ۷۷، ص ۸۴.

که شدند عاشق هم در لحظه های بی کسی.

دوستی را باید آموخت از همان قاصدکی.

که برای بردن آنان های چمن، پیش خدا،

می شود همسفر بهار و می رود تا نا کجا.

دوستی را باید آموخت از پاره ای ابر سپید،

که در آن ظلمت شب،

می شود زینت آسمان شب تار.

دوستی را باید آموخت از آینه ای با دل صاف،

که به تو خواهد گفت،

هر چه باشد، نیک و بد در ذات تو،

دوستی را آموختم من از خداوند جهان،

که بود همدم و همراه من و بی همرهان.(۱)

دعا و نیایش

بارالها!

ما را جزو دوستان خودت و اهل بیت (علیهم السّلام) قرار بده !

توفیق تحکیم دوستی هایمان را با عمل به دستورات اهل بیت (علیهم السّلام) به ما عنایت فرما!

احترام ما را نسبت به بهترین دوستان یعنی پدر و مادر، بیشتر کن!

به ما لیاقت دوستی با خوبان عنایت بفرما!

دوستان خوب، مهربان، عاقل و با ایمان را نصیب ما بگردان! آمین یا رب العالمین

۱- شاعر: زهرا مرادی

درس بیست و نهم: کشتی نجات

بهانه ارتباط

تـذکر: مبلغ محـترم پس از سـلام و احوالپرسـی، بـا چنـد سوال و کشف رمز موضوع جلسه بسـتر تـبیین متن و محتوای جلسه را آماده می کند.

اگر برای پاسخ به سؤالها آماده هستید، یک صلوات قشنگ بفرستید.

۱. قبله تمام مسلمین؟کعبه

۲. بهترین نوع مرگ؟شهادت

۳. سوره ای در قرآن به معنی انجیر؟تین

۴. پیامبری که مدتی در شکم ماهی بود؟یونس

۵ ستون دین؟نماز

۶ . لقب یازدهمین معصوم؟جواد

۷. پیامبر بت شکن؟ابراهیم

۸. نام دیگر سوره اخلاص؟توحید

حالا رمز جواب های ما چه می شود؟

ص: ۳۳۹

آفرین! «کشتی نجات»

یاد آوری: اگر حرف اول جواب ها را کنار هم بگذاریم، پاسخ به دست می آید.

تبیین متن و محتوا

اشاره

صدای ارّه ها و چکش های سنگی، در نخلستان می پیچید. مردان با سر و روی عرق کرده، سرگرم کار بودند. تنه بزرگ درختان را می بریدند. چوب ها را صاف می کردند و تخته ها را به طرف کشتی می بردند. نوح به اتاق پسرانش سام و حام و یافث، تخته ها را به بدنه کشتی میخ می کردند.

نوح هرگاه همسرش را بلند می کرد، از دیدن یارانش که سخت در تلاش بودند، شاد می شد و خستگی از تنش بیرون می رفت. با شوق به سام و حام و یافث نگاه می کرد و در دلش برای آن ها دعا می کرد، نوع افتخار می کرد که چنین پسران رشید و با ایمانی دارد، اما گاهی دلش می گرفت. او هرگاه به یاد پسرش کنعان می افتاد، غمگین می شد. نوح آرزو داشت که کنعان هم در کنار او باشد و در ساختن کشتی کمکش کند، اما کنعان همیشه خودش را از نوح و خانواده اش دور نگه می داشت. حتی با دشمنان نوح همراه و همصدا شده بود و حرف آن ها را به زبان می آورد.

- ای نوح! تو و پیروانت دروغگو هستید.

- ای نوح! فقط افراد فقیر و پست در اطراف تو جمع می شوند و به سخنان بیهوده تو گوش می دهند. اگر راست می گویی، آن ها را رها کن و با ما ثروتمندان دوست باش.

نوح، از این حرف های مردم دلش می گرفت و می گفت: ای مردم! من شما را به نیکی و پاکی دعوت می کنم، به خداوند یکتا ایمان بیاورید تا زندگی با سعادتی داشته باشید ؛چرا از من می خواهید که یاران مومن و با وفای خود را رها کنم. اگر به خدا ایمان بیاورید، عذابی بزرگ در انتظار شماست.

مردم به حرف های نوح می خندیدند. او را کتک می زدند و می گفتند. اگر راست می گویی، به خدایت بگو تا آن عذاب را بفرستد. ما از خدای تو ترسی نداریم.

نوح با سرو روی خون آلوده از آنها دور می شد. دست هایش را به طرف آسمان بلند می کرد تا

آنها را نفرین کند، اما دلش به رحم می آمد و می گفت باز هم به آنها فرصت می دهم، شاید از گمراهی نجات یابند.

سال های زیادی گذشته بود. نوح در این سال ها، هر روز مردم را به سوی دین خدا دعوت می کرد، اما هر روز که می گذشت، آنها بیشتر بر عقیده خودشان پافشاری می کردند و به یت پرستی و فساد ادامه می دادند.

روزی دیگر، همان طور که به یارانش چشم دوخته بود و به گذشته ها فکر می کرد، صدای عده ای را شنید که به آن جا نزدیک می شدند. نروح آنها را شناخت. همان مردمی بودند که بارها او را مسخره کرده بودند و کتکش زده بودند و نوح عمر هر بار می خواست نفرین شان کند، دلش به رحم می آمد. پسرش کنعان را هم در میان آنها دید. سرش را پایین انداخت و به کار مشغول شد، اما صدایی را شنید که به او گفت: ای نوح! کشتی به این بزرگی را به کدام دریا می اندازی. بهتر نبود که اول یک دریا می ساختی و بعد مشغول ساختن کشتی می شدی؟

نوع صدای خنده آنها را شنید، چیزی نگفت و به کارش ادامه داد. دیگری گفت: شاید نوح می خواهد دریا را به این جا بیاورد.

نوح سرش را بلند کرد و با خشم نگاه شان کرد. ناگهان خنده از لب ها محو شد و چند لحظه، همه ساکت شدند، اما یک نفر سکوت را شکست و گفت: اگر تو عاقل بودی، در خشکی کشتی نمی ساختی.

نوح همچنان ساکت بود و کار می کرد. آنها هر چه بیشتر او را مسخره می کردند، نوح با تلاش بیشتری کار می کرد و چکش را محکم تر روی میخ ها می کوبید. انگار می خواست خشم خودش را از جهل مردم، به وسیله ضربه های چکش خالی کند. در دلش با خدا حرف می زد و می گفت: خدایا! این مردم گمراه شده اند و هیچ امیدی به نجات شان نیست. سراسر زمین را کفر و فساد گرفته است. مردم مثل حیوانات وحشیانه زندگی می کنند و هیچ قانونی را رعایت نمی کنند. خدایا هر چه زودتر عذابی را که وعده دادی بفرست تا زمین از کفر و جهل پاک شود.

هیچ کس در آن لحظه نمی دانست که عافیت نوح، تحملش تمام شده و دارد آنها را نفرین

می کند.

روزها و هفته ها و ماه ها گذشت. نوح در برابر مخالفت ها و طعنه های مردم مقاومت می کرد و با جدیت به کار ساخت کشتی ادامه می داد. تا آن که کشتی ساخته شد. وقتی مردم کشتی را دیدند، از تعجب دهان شان باز ماند و گفتند:

- چه کشتی بزرگ و غول پیکری است.

- به اندازه یک شهر است.

- آیا واقعاً نوح می خواهد این کشتی را به حرکت در بیاورد؟

- نه، هرگز نمی تواند چنین کاری کنند. در این بیابان که جز خاک و شن چیز دیگری نیست.

کشتی به آب نیاز دارد. آن هم کشتی به این بزرگی، فقط در دریا می تواند حرکت کند.

- اما دریا کجاست؟ در این نزدیکی که دریایی وجود ندارد .

- من که گفتم نوح عقلش را از دست داده. این کارها فقط از یک آدم دیوانه و مجنون بر می آید.

- بگذارید دلش به رویاهایش خوش باشد. حتماً سال ها روی عرشه کشتی می نشیند و به آسمان چشم می دوزد تا خدایش برای او دریایی بفرستد.

هر روز مردم به کنار کشتی می آمدند و با خنده و تمسخر، به تماشای آن می ایستادند. نوح از دیدن آنها و شنیدن حرف های طعنه آمیزشان ناراحت می شد، اما به رای خودش نمی آورد. تا آن که خداوند به نوح فرمان داد که آماده شود.

- ای نوح! از هر حیوانی یک جفت انتخاب کن و با خانواده ات و همه مومنان به کشتی برو. لحظه عذاب نزدیک است.

نوح از هر حیوانی یک جفت انتخاب کرد و به همراه خانواده و یارانش به کشتی آمد. ناگهان سراسر آسمان ابری شد. ابرها به هم فشرده شدند و آسمان غرّید و رعد و برق زد. هوا تاریک شد. مردم در خانه هایشان چراغ روشن کردند و وحشت زده به آسمان نگاه کردند. باد تندی وزید. قطره های درشت باران آرام بر زمین بارید. باران کم کم شدت گرفت. هوا طوفانی شد. آب باران

در تمام شهر به راه افتاد. آب بالا آمد و خانه ها و ساختمان ها را در خود فرو برد. بت های سنگی سرنگون شدند و در آب فرو رفتند. کافران در میان خروشان سیل، دست و پا می زدند و بت ها را صدا می کردند. گویی هنوز امید داشتند تا آن خدایان سنگی به کمک شان بیایند و آنها را نجات دهند.

نوح روی عرشه کشتی ایستاده بود و به رشته های باران که زمین و آسمان را به هم می دوخت، خیره شده بود. سمام و حام و یافث (پسران نوح)، آخرین گروه حیوانات را به کشتی آوردند. آب کم کم از بدنه کشتی بالا آمد. در اطراف تا چشم کار می کرد، آب بود. گویی دنیا به یک اقیانوس پهناور تبدیل شده بود، فقط کوه های بزرگ در مقابل کشتی قد برافراشته بودند و با غرور، خودنمایی می کردند، ناگهان نوح از جا تکان خورد. به طرف جلوی کشتی رفت. با دقت به رو به رو نگاه کرد. کنعان لحظه ای ایستاد و به نوع نگاه کرد. بعد با دست به قله کوه اشاره کرد و فریادزد:

- من به کشتی تو احتیاج ندارم. بالای این کوه می روم تا نجات پیدا کنم.

کنعان با شتاب از کوه بالا رفت. خودش را به قله کوه رساند. بالای قله ایستاد و با غرور به اطرافش نگاه کرد. ناگهان تعجب کرد. در دوردست هیچ اثری از شهر و خانه ها نبود. همه جا به دریای بزرگ تبدیل شده بود. به کشتی پدرش نگاه کرد. کشتی مثل قایق کوچکی در دل امواج بالا و پایین می رفت. کنعان دست هایش را بالا گرفت و مشت هایش را با خوشحالی در هوا تکان داد وی گفت: من موفق شدم. در این جا از هر خطری در امان هستم.

نوح با نا امیدی به بالای کوه نگاه کرد. کنعان مثل نقطه کوچکی بر فراز کوه در حرکت بود. ناگهان کشتی تکان شدیدی خورد. امواج به سرعت بالا آمدند. آب از دیواره کوه ها بالا رفت. قله ها زیر آب رفتند. کنعان وحشت زده در میان آب دست و پا می زد. نوح به سام و حام و یافث که پشت سر او ایستاده بودند، نگاه کرد. همه با نگرانی به کنعان نگاه می کردند. لحظه ای بعد، کنعان در میان امواج فرو رفت و دیگر بالا نیامد. نوح دستهایش را به طرف آسمان بلند کرد و گفت: خدایا فرزند من غرق شد. تو وعده داده بودی که خانواده ام را نجات دهی. صدای جبرئیل

را شنید: ای نوح! او دیگر از خاندان تو نیست. خداوند می فرماید ما وعده دادیم که مومنان را نجات دهیم.

نوح از حرف خودش پشیمان شد. سجده کرد و گفت: خدایا مرا ببخش.

باران شدت گرفته بود. خانه ها و کوه ها و بناهای بزرگ در آب غرق شده بودند. کشتی نوح در میان امواج به حرکت در آمده بود و به سوی مقصدی نامعلوم می رفت. همه روی عرشه جمع شده بودند و زیر بارش شدید باران، دعا می خواندند. هیچ کس نمی دانست که عاقبت چه خواهد شد و کشتی، آنها را به کجا خواهد برد. همه به نوح خیره شده بودند و به چهره آرام و مطمئن او نگاه می کردند و نوح در این فکر بود که عاقبت خداوند به وعده اش عمل و زمین را از بت پرستان و جاهلان پاک کرد.

نوح و یارانش به آرزوی دیرینه خود رسیده بودند. آرزویی که سال ها برای به دست آوردن آن سختی کشیدند و مبارزه کردند و حالا همه می رفتند تا زندگی جدیدی را شروع کنند، زندگی پر از سعادت و خوشبختی که با ایمان و اعتماد به خداوند یکتا همراه بود.(۱)

تذکر: مبلغ گرامی به تناسب ظرفیت و حوصله دانش آموزان، این داستان را با بیان زیبا و شورانگیز بیان می کند.

نکته دیگر اینکه مبلغ محترم می تواند برای ایجاد تنوع در بحث و نیز فعال سازی دانش آموزان، از خود آنها برای نقل داستان کمک بگیرد.

اهل بیت(علیهم السّلام) ، کشتی نجات

خب بچه ها! این داستان را گفتم تا این روایت را برای شما نقل تعریف کنم:(۲)

ص: ۳۴۴

۱- نک: بخش کودک و نوجوان تبیان:net teyan.net .

۲- می توان این حدیث را به صورت کلمات پراکنده داری کارت نوشت: و از دانش آموزان خواست که آن را به صورت صحیح چینش کنند.

پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند:« مَثَلُ أهلِ بَیتی مَثَلُ سَفینَهِ نُوحٍ؛ مَن رَکِبَها نَجا و مَن تَخَلّفَ عَنها غَرِقَ ؛ مثل اهل بیت من، مثل کشتی نوح است که هر کس سوارش شد نجات یافت و هر کس که از آن باز ماند، غرق گشت».(۱)

دوستان من!

همانطور که می دانید، امام حسین(علیه السّلام) به کشتی نجات بودن مشهور هستند، لذا در ایام محرّم این جمله را زیاد دیده و شنیده ایم: «ان الحسین مصباح الهدی و سفینه النجاه»(۲)

یک نفر از امام صادق (علیه السّلام) سوال کرد: یابن رسول الله! مگر همه اهل بیت کشتی نجات نیستند، چرا می گویند: «ان الحسین مصباح الهدی و سفینه النجاه؛ حسین(علیه السّلام) چراغ هدایت و کشتی نجات است؟

امام صادق (علیه السّلام) در جواب فرمودند: «کُلُنا سُفُن النّجاه و لکن سَفینه جَدّی الحُسُین أوسَع وفی لُجج البحار أسرع؛ همه ما اهل بیت کشتی های نجاتیم، ولی کشتی جدم حسین (علیه السّلام) وسیع تر و در عبور از امواج سهمگین دریا ها سریعتر است».(۳)

پس همانطور کسانی که در کشتی نوح سوار نشدند غرق شدند، کشتی اهل بیت و کشتی امام حسین(علیه السّلام) نیز همین شرایط را دارد

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

اگر کسی بخواهد سفر خارجی برود باید شرایطی را طی کند:

کارت پایان خدمت، پاسپورت، ویزا، و .....

ص: ۳۴۵

۱- کنز العمال، ح ۳۴۱۵۱.

۲- امام رضا(علیه السّلام)، «إن الحسین مصباح الهدی و سفینه النجاه ». این نما حلی، جعفر بن محمد مثیر الأحزان، ص۴ ، مدرسه امام مهدی، قم، ۱۴۰۶ق؛ بحرانی، سید هاشم بن سلیمان، مدینه معاجز الأئمه الإثنی حشر، ج ۴، ص ۵۲، مؤسسه المعارف الإسلامیه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق.

۳- بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۳۲۲، حدیث ۱۴.

کسانی می توانند وارد کشتی امام حسین(علیه السّلام) بشوند که مقدمات را فراهم کنند و شرایط لازم را انجام دهند.

امروز می خواهیم سه شرط از شرایط وارد شدن بر کشتی نجات سید الشهدا(علیه السّلام) را با هم مرور کنیم. البته خود شما باید این سه شرط را از میان حروف این جدول پیدا کنید. آماده اید؟ جدول

شیوه پیدا کردن رمز: ایتدا حرف اول (ت) را نوشته و با رمز ۲ به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی دومین حرف به دست آمده (و)خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۱ حرف که کامل شد، با آنها سه کلمه مورد نظر را کامل کنید. توجه داشته باشید که خانه ی آخر که با رنگ تیره مشخص شده است، جزه شمارش جدول نبوده و شمرده نمی شود.

سه کلمه مورد نظر: توبه، نماز، ادب

شرط اول: توبه

توبه یعنی پاک کردن زشتی ها و رفتارهای غلط و آلوده از فکر و ذهن انسان کسانی لب تاب یا کامپیوتر دارند، هر چند وقت یک بار باید ویروس کشی کنند تا سیستم شان ویروسی نشود. قلب انسان هم نیاز به ویروس کشی و پاک کردن دارد، بهترین راه هم توبه است.

همانطور که وقتی سیستم و یروسی باشد، سنگین شده و به اصطلاح، راحت بالا نمی آید، انسان آلوده هم همین طور است. ولی وقتی قلب و فکر انسان از ویروسهای آلوده پاک شد، حق را راحت تر می پذیرد و نسبت به کارهایی مثبت، علاقه و اشتیاق نشان می دهد.

در ماجرای کربلا- وقتی جناب«حُرّ» توبه کرد و از کارهای بدش پشیمان شد، سیستم حق طلبی و دوستی با سیدالشهدا(علیه السّلام) در او فعال شد و به سمت امام حسین(علیه السّلام) گرایش پیدا کرد.

ص: ۳۴۶

شرط دوم: نماز

اشاره

اهمیت نماز و عبادت به قدری برای سیدالشهدا(علیه السّلام) مهم و ارزشمند بود که آن حضرت در شب آخر، از دشمن فرصت می گیرد که یک شب بیشتر عبادت کند. در روز عاشورا و در گرماگرم جنگ هم، آن حضرت نماز اول وقت را بجا آوردند.

نماز ظهر عاشورا

نماز ظهر عاشورا به هنگام ظهر، یکی از یاران امام (علیه السّلام) به نام «ابوثمامه صیداوی»، آن حضرت را متوجه وقت نماز ظهر کرد. امام حسین که به نماز اهمیت ویژه ای می داد، دستور داد که جنگ را متوقف کرده و همگی به نماز پردازند.

پیشنهاد امام حسین (علیه السّلام) مورد موافقت دشمن قرار نگرفت و آنان همچنان به نبرد خود ادامه می دادند. امام حسین به ناچار، یکطرفه جنگ را متوقف کرد و با یاران اندک خود نماز ظهر را به صورت نماز خوف (نماز ویژه زمان جنگ) به جای آورد.

یاران آن حضرت دو دسته شده، دسته ای به نماز امام (علیه السّلام) اقتدا کرده و دسته ای دفاع می نمودند. اما دشمنان هیچ گونه ترحمی به امام (علیه السّلام) و نمازگزاران نکرده و با رها کردن تیر، آنان را هدف قرار می دادند. برخی از مدافعان امام حسین (علیه السّلام) دشمن را از اطراف نمازگزاران پراکنده کرده و برخی دیگر خود را سپر تیرها قرار داده و مانع رسیدن آنها به وجود مقام امام حسین (علیه السّلام) می شدند.

«سعید بن عبد الله حنفی» ، از جمله آنانی بود که خود را سپر امام (علیه السّلام) قرار داد. وی هر تیری که به جانب امام حسین(علیه السّلام) می آمد، خود را سپر آن می کرد و آن قدر در این راه ایستادگی کرد تا نماز امام (علیه السّلام) به پایان رسید. در آن هنگام به زمین افتاد و به شرف شهادت نائل آمد. علاوه بر زخم شمشیر و نیزه، از بدن این شهید دلاور، تعداد سیزده چو به تیر یافتند.

دوستان من! اگر ما نماز نخوانیم، چطور می توانیم در طوفان زندگی، سوار بر کشتی امام حسین (علیه السّلام) شویم؟

شرط سوم: ادب

اشاره

سومین شرط از شرایط سوار شدن بر کشتی امام حسین(علیه السّلام) ، ادب است. ادب هم چند گونه است. گاهی در مقابل خداوند است و گاه در برابر بندگان خاص خدا.

الف: ادب در مقابل خداوند

اشاره

حضرت ایوب (علیه السّلام) دارایی بسیار و فرزندان زیادی داشت. شیطان بر سپاسگزاری او رشک و حسد برد. شکرگزاری آن حضرت(علیه السّلام) را نتیجه رفاه و نعمت زیاد خدا بر او قلمداد می کرد، شیطان می گفت: سپاسگزاری ایوب(علیه السّلام) به دلیل سلامتی و دارایی فراوان اوست. خداوند نخست ایوب (علیه السّلام) را به از دست دادن اموال و آن گاه به مصیبت های جسمی و بیماری گوناگون آزمود، ولی ایوب (علیه السّلام) همچنان صابر، شکیبا و سپاسگزار ماند.

ادب امام حسین (علیه السّلام) در برابر خداوند

امام حسین (علیه السّلام) نیز با وجود آن همه مشکلات و مصائب، وقتی در گودی قتلگاه قرار گرفتند، هیچ گله و شکایتی از پرودگار نکردند، بلکه همان جمله ای را فرمودند که زمانی که بر دوش پیغمبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمودند: «الهی رِضاً بِرِضاکَ» خدایا! راضی به رضای تو هستم».

ب: ادب در مقابل پدر و مادر

خداوند در قرآن به انسان سفارش فرمود: « وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ؛ به پدر و مادر نیکی کنید ».

«شیخ انصاری» فقیهی بزرگ و پرآوازه بود. با این وجود لحظه ای از احترام و ادب نسبت به مادرش کوتاهی نمی کرد. او مادرش را تا نزدیک حمام به دوش می گرفت و او را به زن حمامی سپرده، می ایستاد تا بعد از پایان کار او را به خانه برگرداند. هر شب به دست بوسی مادر می آمد و صبح با اجازه او از خانه بیرون می رفت. پس از مرگ مادر به شدت می گریست و می فرمود: گریه ام برای این است که از نعمت بسیار مهمی چون خدمت به مادر محروم شدم.

پس از مرگ مادر، با وجود کار زیاد، تدریس و مراجعات فراوان، تمام نمازهای واجب عمر مادرش را خواند، با آنکه مادرش از زنان خوب و مؤمن روزگار بود.(۱)

ج: ادب در زیارتها

یکی از جلوه های این ادب، هنگامی است که در بارگاه امامان و امامزادگان می ایستیم و الست به سینه گذارده، اذن قانون ورود می خوانیم و با ادب و احترام، به زیارت می رویم.

بچه های عزیز! پس سومین شرط از شرایط سوار شدن بر کشتی سید الشهدا(علیه السّلام) ادب در مقابل خداوند، پدر و مادر، معلم، بزرگترها و ... می باشد.

ان شاء الله خدا توفیق بدهد همه ما مورد عنایت امام حسین(علیه السّلام) و دیگر ائمه (علیهم السّلام) قرار بگیریم.

دعا و نیایش

خدایا! ما را بر کشتی نجات سید الشهدا(علیه السّلام) سوار کن!

شفاعت امام حسین(علیه السّلام) را در حق ما قبول بفرما!

ما را اهل نماز، زیارت و رعایت ادب قرار بده!

پدر، مادر معلمین و همه کسانی که برای ما زحمت می کشند را حفظ بفرما!

به رهبر معظم انقلاب، طول عمر و سلامتی عنایت بفرما! فرج امام زمان(علیه السّلام) را نزدیک بگردان!

ما را از سربازان امام زمان (علیه السّلام) قرار بده.

آمین

ص: ۳۴۹

۱- نک: کتاب آداب الطلاب، و کتاب موعظه، ص ۳۱.

متن مطالعاتی

داستان توبه حر

هنگامی که «حرّ»(علیه السّلام) فریاد غریبانه امام حسین را که طلب بازی می کرد شنید، نزد «عمر سعد» رفت و پرسید: آیا تو با این مرد خواهی جنگید ؟ عمر گفت: آری به خدا قسم، با او جنگی خواهیم داشت که دست کم، سرها قطع گردد و دست ها جدا گردد.

حر گفت: شما چه خواهید کرد ؟ آیا پیشنهاد او مورد پسند شما نیست؟

ابن سعد گفت: اگر کار دست من بود« هر آینه از جنگ با او) دست می کشیدم. اما امیر تو (ابن زیاد) از این کار سر باز می زند.

حر او را ترک کرد و یا دیگران در انتظار ایستاد، در حالی که در کنار او قره پسر قیس قرار داشت.

حربه قره گفت: آیا اسب خود را امروز آب داده ای؟

قره گفت: نه.

حر گفت: آیا می خواهی آن را سیراب کنی؟

قره فهمید که حُرّ قصد کناره گیری از سپاه ابن سعد را دارد، در حالی که حر چندان تمایلی نداشت که قره جدا شدن او را مشاهده کند. پس او را ترک کرد و رفت. اینجا بود که حر به امام حسین (علیه السّلام) قدرتی نزدیک شد. مهاجر پسر اوس به حر گفت: آیا تو می خواهی که حمله کنی؟

ص: ۳۵۰

در پاسخ این سؤال، حر ساکت شد و بر خود می لرزید، پس در حالی که مهاجر از این حال «حر» به شک افتاده بود، او را مورد خطاب قرار داد و گفت: اگر از من درباره شجاع ترین مرد کوفه سؤال می شد، تو را معرفی می کردم، این چه حالتی است که در تو می بینم؟ حر گفت: همانا خود را بین بهشت و دوزخ متحیر می بینم، به خدا سوگند اگر مرا با آتش بسوزانند، من جز بهشت چیز دیگری را انتخاب نخواهم کرد. پس از آن با شلاق به اسب خود نواخت و به سوی امام حسین (علیه السّلام) رهسپار شد.

او به سبب آنچه پیش از آن به آل رسول روا داشته بود و آنها را در مکانی بی آب و گیاه و انهاده بود، سر از خجالت به پایین انداخته بود و به سوی آنها پیش می رفت.

«پروردگارا! من به سوی تو باز می گردم، پس توبه ام را پذیرا باش. من دل اولیا و فرزندان پیامبرت را به وحشت انداخته ام ».

ای اباعبدالله! من بازگشته ام و تائب هستم، آیا برای من راهی به توبه هست؟

امام در پاسخ حر فرمود: آری، خداوند به تو روی خواهد کرد.

این گفتار امام حسین (علیه السّلام) حر را شادمان کرده بود. او به یقین دریافت که به زندگانی بی پایان و نعمت های همیشگی راه یافته است.(۱)

درباره حضرت ایوب (علیه السّلام)

درباره چگونگی و مصائب حضرت ایوب (علیه السّلام) سخن های ناروا و افسانه های زیادی گفته اند که از ساحت قدس آن پیامبر الهی بسیار دور است.

حضرت ایوب (علیه السّلام) با پرداختن به کشاورزی و دامپروری، ثروت زیادی به دست آورد. زندگی اش سرشار از نعمت های الهی گردید. او همواره شکرگزار خدا بود. ابلیس به او حسد برد. به خدا عرض کرد: اگر ایوب این همه شکر می کند، به خاطر نعمت هایی است که بر او

۱- مقتل الحسین مقرم، ص ۲۲۷ - ۲۲۹.

ارزانی داشته ای. مرا بر او مسلّط کن، تا معلوم شود که مطلب همین است یا نه؟

خداوند برای اینکه زندگی حضرت ایوب (علیه السّلام) سندی برای رهروان حقّ گردد، به ابلیس اجازه داد. ابلیس پس از آن، دام ها، باغ ها، زراعت ها، اموال، خانه و فرزندان ایوب (علیه السّلام) را تایید کرد. او چند همسر داشت، همه آنها یکی پس از دیگری بر اثر بی صبری، او را تنها گذاشته و رفتند، تنها یکی از همسرانش به نام «رحمه» و ماند.

حضرت ایوب(علیه السّلام) در برابر تمام این حوادث بسیار ناخوشایند، سنگین و پر رنج، استقامت نمود و هم چنان به شکر الهی ادامه داد. خداوند در برابر آن حوادث دشوار، بر درجات مقام شکر حضرت ایوب (علیه السّلام) می افزود.(۱)

۱- نک: تفسیر نمونه، ج ۱۳، ص ۴۷۹؛ قصص الأنبیاء، رسول محلاتی: قصص قرآن، فاطمه مشایخ، انتشارات فرحان، تهران، ۱۳۸۱ ش، چاپ اول، ص ۳۰۶.

درس سی ام:امام مهربان

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتدای جلسه، پس از سلام و احوالپرسی، چند سؤال از دانش آموزان پرسیده می شود تا به موضوع جلسه دست پیدا کنیم.

جدول امام مهربان

خب بچه ها کسانی که آماده پاسخ و دریافت جایزه هستند، یک صلوات بلند بفرستند.

سؤالها:

لقب خاص حضرت علی(علیه السّلام) ؟امیرالمؤمنین (علیه السّلام)

بدون آب می میرد؟ ماهی

پسر حضرت ابراهیم(علیه السّلام) ؟اسماعیل (علیه السّلام)

شهر امام رضا(علیه السّلام) مشهد

رفیق بی کلک؟مادر

لقب امام دهم؟هادی (علیه السّلام)

ص: ۳۵۳

کانالهای خون در بدن؟رگ

کوچک نیست؟بزرگ

دشمن ایران ؟ امریکا /اسرائیل

سوره ای به معنای روشنایی ؟نور

حالا یک دقیقه فرصت دارید تا حروف اول این کلمات را کنار هم قرار دهید و از رمز جلسه امروز را به دست بیاید.

آفرین! «امام مهربان»

تبیین متن و محتوا

اشاره

یکی از القاب امام رضا (علیه السّلام)مهربانی و رئوف بودن ایشان است؛ لذا وقتی می خواهند به ایشان سلام بدهند، می گویند: السلام علیک یا امام الرئوف یا علی ابن موسی الرضا(علیه السّلام).

بچه ها! خدای مهربان چون ما را خیلی دوست داشت و نمی خواست حرف شیطان را گوش کنیم، به خاطر همین انسان های خیلی مهربانی را برای راهنمایی ما فرستاده است. امامان مهربان ما، همه ی انسان ها و خصوصاً بچه ها را دوست داشتند و همیشه به فکر آن ها بوده و خوشحالی و شادی آن ها را می خواهند. مثل قصه ی آن پیرزن. کدام پیرزن؟

تو چند کیلومتری مشهد، پیرزنی زندگی می کرد که خیلی فقیر بود. ولی همین پیرزن وقتی هر سال برای زیارت امام رضا (علیه السّلام)می رفت، برای تمام بچه های روستای خودشان سوغاتی می آورد. یه پیرزن می گفتند: آخه تو که وضع مالی خوبی نداری، پس چه طور این همه سوغات برای بچه ها می آوری؟

پیرزن می گفت: «خود امام رضا (علیه السّلام) پولش را به من می دهد!»

مردم حرف او را باور نمی کردند و فکر می کردند که حتماً پیرزن در مشهد گدایی می کند و برای بچه ها سوغاتی می آورد. تا این که یک سال وقتی خواست به مشهد برود، یکی از هم روستایی هات پیرزن مخفیانه او را تعقیب کرد تا ببیند پول سوغاتی بچه ها را از کجا تهیه می کند.

وقتی پیرزن به مشهد رسید، منزل یکی از هم روستایی های خودش رفت و پس از برطرف شدن خستگی و تجدید وضو، برای زیارت به سمت حرم امام رضا (علیه السّلام) حرکت کرد.

همان مرد هم دنبالش راه افتاد. پیرزن رفت توی حرم و شروع کرد به زیارت و صحبت کردن با امام رضا(علیه السّلام). آن مرد منتظر بود تا پیرزن برگردد...

وقتی زیارت پیرزن تمام شد و برگشت، مرد رفت جلو و پس از سلام و احوال پرسی، گفت: چرا زیارتت این همه طول کشید؟

پیرزن گفت: چه کنم، امام رضا(علیه السّلام) با من احوالپرسی می کرد و از اهل آبادی و بچه ها می پرسید و بعد هم این پول ها را داد تا برای آن ها سوغاتی بخرم. بعد پیرزن دستانش را باز کرد و پول ها را به آن مرد نشان داد.

آن مرد گفت: شما خسته ای، بده به من بروم بخرم . گفت: نه! امام رضا(علیه السّلام) به خودم فرموده است: زشت است دستور آقا را به کس دیگری واگذارکنم.

آن مرد هم راز قصه را فهمید و محبت امام رضا(علیه السّلام) نسبت به بچه ها را بیشتر درک کرد.(۱)

دوستان من! البته این دوست داشتن اختصاص به بچه ها نداشت، بلکه آن حضرت همه را دوست داشت. امام رضا(علیه السّلام) آن قدر مهربان بود که سعی می کرد هرگز تنها غذا نخورد، به همین دلیل، موقع غذا که می شد. هر کس که در دور و بَر حضرت بود به غذا دعوت می شد.(۲) آن حضرت هنگام صرف غذا دستور می داد سفره می انداختند و همه ی افراد را از غلامان و خادمان و نیز مهمانان را بر سر یک سفره جمع می کرد و حتی مسئول نگه داری اسب ها را هم بر سر همان سفره می نشاند و با آن ها غذا می خورد.(۳)

۱- نک :حکایات دیده های برزخی، سید محمد حسن جواهری، ص ۵۱، دارالحسین (ع)، قم، چ اول، ۱۳۸۴، با تصرف و تغییر: منتخب التواریخ ملا هاشم خراسانی، باب دهم، ص ۲۰۵، با دخل و تصرف .

۲- بحارالأنوار، ج ۴۹، ص ۱۰۱.

۳- همان، ص ۱۶۴.

حکایتی دیگر از مهربانی امام رضا(علیه السّلام)

یسع بن حمزه می گوید: مردی به خدمت علی بن موسی الرضا(علیهما السّلام) آمد و گفت: سلام بر تو ای فرزند رسول خدا! من از محبین شما و پدرانتان هستم و از سفر حج باز می گردم، پول و زاد و توشه ام کمتر از آن است که مرا به مقصد برساند، اگر صلاح می دانید به من کمک کنید تا به شهر و دیارم برگردم، خداوند به من نعمت و امکاناتی داده که اگر برگردم، آنچه را که به من عطا کرده اید، از جانب شما صدقه خواهم داد و نیاز نیست که به من صدقه بدهید.

در این هنگام، امام (علیه السّلام) وارد خانه شد و مدتی بعد برگشت و دست خود را به طوری که دیده نشود از درب خانه بیرون آورد و به آن شخص فرمود: این دویست دینار را بگیر و از آن استفاده کن و نیازی نیست که آن را از جانب من صدقه بدهی. برو، من تو را نمی بینم تو هم مرا نمی بینی.

بعد از آن ماجرا، وقتی آن حضرت از خانه خارج شد، از ایشان سؤال شد که چرا به این صورت به او کمک کردید ؟ (چهره خود را از او مخفی کردید). آن حضرت فرمودند:« از ترس اینکه مبادا خواری و خجالت درخواست کمک برای رفع حوائجش را در چهره او مشاهده کنم. آیا این حدیث را از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نشنیده ای که: کسی که کار نیکی را در خفاء انجام دهد، ثواب

هفتاد حج برای اوست، و کسی که معصیت و گناهی را آشکارا انجام دهد، خوار و ذلیل می شود، و کسی که معصیت و گناه [خود]را از دیگران مخفی کند، بخشیده می شود.»(۱)

سلام بر امام

بچه ها! امام رضا(علیه السّلام) آن قدر مهربان هستند که هرکس از تَهِ دل صداش بزند و با ایشان صحبت کند، جوابش را می دهند. شما هم دوست دارید با امام (علیه السّلام) صحبت کنید؟

پس من یک دقیقه سکوت می کنم. شما هم چشمان خودتان را ببندید. اول یک سلام به امام رضا(علیه السّلام) بدهید و بعدش با آنها صحبت کنید.

۱- مناقب آل ابی طالب، ابن شهر آشوب، مطبعه الحیدریه، ج ۳، ص ۴۷۰.

پیام های کاربردی تربیتی

چند سفارش از امام مهربان برای زندگی بهتر

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی می تواند این بخش را با تهیه کارت و به شکل بازی با کارت اجرا نماید.

ما هم باید مهربان باشیم، با پدر و مادر با خواهر و برادر و دوستان خودمان. برای اینکه به این صفت برسیم، باید کارهایی را انجام دهیم که امام رضا(علیه السّلام) هم انجام می دادند. کارهای خوبی که خداوند آنها را دوست دارد و باعث می شود اخلاق و رفتار ما هم خوب شود و جزء بندگان خوب خدا قرار بگیریم.

اول: نماز اول وقت

یکی از کارهای خوب و همیشگی امام رضا این بود که هیچ وقت نماز اول وقتشان ترک نشد، یعنی به هیچ بهانه ای حاضر نبودند نمازشان را به تأخیر بیندازند.

امام رضا(علیه السّلام) در زمانی زندگی می کردند که شبهات علیه اسلام بسیار زیاد شده بود و خلفای وقت هم، این شبهات را دامن می زدند و مجالسی را تشکیل می دادند که در آن، افرادی حضور می یافتند و شبهات و سوال های خود را مطرح می کردند.

امام رضا(علیه السّلام) هم با توجه به مهربانی و دلسوزی که برای هدایت مردم داشتند و سعی می کردند که آنها را از رفتن به سمت کارهای نادرست بی گناه باز دارند، از این رو در جلسات مختلفی شرکت می کردند و به کسانی که سوال داشتند، پاسخ می دادند تا متوجه اشتباه خودشان شوند و به سمت خدا برگردند و فریب وسوسه های شیطان را نخورند.

در یکی از جلسات، امام رضا(علیه السّلام)، شخصی به نام «عمران صابی» که از دانشمندان برجسته بود، در مجلس حاضر شد و در حضور «مأمون» در باره ی توحید و یگانگی خدا، با امام رضا(علیه السّلام) به بحث و سوال و جواب پرداخت.

هر سؤالی که مطرح می کرد، امام با استدلال محکم جواب او را می داد. بحث و مناظره به

اوج خود رسیده بود.

در همین هنگام، وقت ظهر فرا رسید امام رضا(علیه السّلام) به مأمون فرمود: «الصلاه قد حَضَرَت؛ وقت نماز فرا رسید ».

عمران صابی گفت: « یاسیدی لا تَقطَعُ علیَّ مسألَتی فَقَد رقَّ قَلبی؛ ای آقای من! دنباله ی بحث و بررسی و پاسخ به سؤال مرا قطع نکن (بنشین بعد از پایان بحث، برای نماز برو]، همانا دلم نرم شده[نزدیک است که بپذیرم].

امام رضا(علیه السّلام) تحت تأثیر احساسات عمران صابی قرار نگرفت و نماز اوّل وقت را فدای بحث و بررسی نکرد و باکمال قاطعیت فرمود: «نُصَلِّی وَ نَعُود: نماز می خوانیم و باز می گردیم» .

امام، با همراهان برخاستند و نماز خواندند. پس از نماز به همان مجلس بازگشته و به بحث و بررسی ادامه دادند تا اینکه او در آن مجلس ایمان آورد.(۱)

دوم: با آدب بودن

امام رضا(علیه السّلام) مثل دیگر ائمه (علیهم السّلام) ، بسیار مؤدب و مهربان بودند. حتی در رفتارهای شخصی و برخورد با دیگران این گونه بودند. در مورد امام رضا(علیه السّلام) معروف است که آن حضرت، هرگز به کسی - ولو به یک کلمه - جفا و بی مهری نمی کردند و با زبان کسی را آزار نمی دادند.

آن حضرت هرگز سخن کسی را قطع نمی کرد، بلکه صبر می کرد تا سخن او به آخر برسد و ندیدم که آن حضرت تا آنجا که امکان داشت تقاضای کسی را رد نماید. او هرگز پاهایش را در کنار افرادی که در حضورش بودند دراز نمی نمود، هرگز در حضور کسی تکیه نمی کرد و هرگز آن حضرت به خدمتکاران و غلامان آزاد شده اش ناسزا نمی گفتند. همچنین هیچ وقت در حضور افراد، آب دهانش را بیرون نمی انداختند. با صدا و قهقهه نمی خندیدند، بلکه خنده اشان تبسم و لبخند بود.

۱- «ثم خَرّ ساجداً نحو القبله وأسْلَم». عیون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۷۲...

هنگام غذا خوردن به همراه غلامان بر سر یک سفره می نشست و همه خدمتکاران و غلامان، حتی در بان ها را کنار سفره می نشاند و با هم غذا می خوردند.(۱)

سوم: کمک به دیگران

اشاره

آن حضرت هرگز فقیری را رد نمی کرد، بلکه محبوب ترین عمل نزد آن حضرت، احسان به دیگران و کمک به فقرا و بیچارگان بود؛ لذا در حَد توان تلاش می کرد فقیر و نیازمندی را ناامید برنگرداند. در مورد آن حضرت نقل شده است: «هر گاه می توانست حاجت نیازی را برآورده سازد، او را بی پاسخ رد نمی کرد.»(۲)

زمانی که حضرت در خراسان بودند، در روز عرفه ای تمام اموال خود را به فقرا انفاق نمود. «فضل بن سهل» به او اعتراض کرد و عرضه داشت: این خسارت و زیان است. حضرت در جواب فرمود: بَلْ هُوَ الْمَغْنَمُ لَما تَعُدَنَّ مَغْرَماً مَا ابْتَغَیتَ بِهِ أَجْراً وَ کَرَماً؛ بلکه مفید و سودآور است. هرگز خسارت نشمار آنچه را که به عنوان اجر (الهی) و یا کرم و بخشش داده ای.» (۳)

البته این کارشان با حفظ احترام و آبروی فرد نیازمند بود. به این داستان خوب گوش کنید.

داستانی از امام رضا(علیه السّلام)

جمعیت زیادی در حضور امام رضا(علیه السّلام) نشسته بودند و سوال هایی را که در باره ی مسائل دینی داشتند از حضرت می پرسیدند. امام(علیه السّلام) نیز جواب سؤال آن ها را می دادند. در همین حال یک مرد بلند قد وارد مجلس شد و پس از آن که سلام کرد به امام هشتم(علیه السّلام) گفت: من از دوستان شما و ارادتمندان به پدر گرامی و اجداد پاک شما هستم. مسافر حج هستم. پولم تمام شده است و

۱- عیون اخبار الرضا(علیه السّلام)، ج ۲، ص ۱۸۴، باب فی ذکر اخلاق الرضا(علیه السّلام): کشف الغمه، ج ۳، ص ۱۵۶.

۲- عیون، اخبار الرضا(علیه السّلام) ، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۱۸۴.

۳- مناقب آل ابی طالب زین الدین محمد بن علی بن شهر آشوب، انتشارات ذوی القربی، سوّم، ۱۴۲۹ ق، ۱۳۷۸ ش، ج ۴، ص ۳۹۰.

خرجی راه نـدارم تا خودم را به وطنم برسانم. خواهش می کنم اگر ممکن است به من کمکی بفرمایید تا بتوانم نزد خانواده ام برگردم.

آن مرد کمی که مکث کرد در ادامه حرف هایش گفت: اگر چه حالا پول نـدارم، اما آدم فقیری نیسـتم و وضع مالی ام خوب است. وقتی به وطنم برسم، به اندازه ی پولی که به من کمک بفرمایید از طرف شما صدقه خواهم داد.

امام رضا (علیه السّلام)پس از شنیدن سخنان این مرد به او فرمودند: «بنشین. خداوند تو را مورد لطف قرار دهد».

مرد نشـست. امام (علیه السّـلام) به پاسخ دادن به سوالات مردم ادامه دادند. به جز سه نفر از دوسـتان حضـرت، کم کم همه ی مردم پراکنـده شدنـد و رفتنـد. امـام رضـا(علیه السّـلام) خطاب به آن سه نفر فرمودنـد: «چنـد لحظه به من اجازه بدهیـد، بر می گردم» .

حضـرت برخاسـتند و به اتاق دیگری رفتند و چند دقیقه دیگر بازگشتند، اما وارد اتاق نشدند. از همان پشت در آهسته آن مرد نیاز مند را صدا زدند. مرد مسافر با شـنیدن صدای حضرت از جا برخاست و نزدیک درب اتاق رفت. امام رضا(علیه السّلام) از لاـی در، دست مبـارک شان را وارد اتاق کردنـد و فرمودنـد: « بیا این پول ها را بگیر و خرج راهت کن. این پول را به خودت بخشیدم، لازم نیست آن را از طرف من صدقه بدهی، پول را بگیر و به امان خدا برو».

کسانی که آنجا نشسـته بودند، با دیدن این صـحنه خیلی تعجب کردند. بعد از رفتن مرد مسافر، حضرت وارد اتاق شدند. یکی از آن افراد از امام (علیه السّـلام) پرسید: چرا پول را از پشت دربه مرد مسافر بخشیدید؟ و چرا به او فرمودند برود تا همدیگر را نبینید؟ اگر ممکن است علت این مسئله را برای ما توضیح بفرمایید.

امام رضا(علیه السّـلام) در پاسخ فرمودند: «نمی خواستم وقتی که پول را از من می گیرد چهره ی خجالت زده و شرمنده اش را ببینم. می خواستم شخصیت خُرد نشود».

آن چند نفر با شنیدن سخنان امام رضا(علیه السّلام) درس برزگی آموختند و آن درس این بود که باید به

گونه ای به افراد نیازمند کمک کنند که شخصیت آن ها از بین نرود.(۱)

چهارم: خوش اخلاقی و فروتنی

یکی دیگر از جلوه های مهربانی امام رضا (علیه السّلام)آن بود که به هیچ وجه کوچکترین تکبر و غروری نداشتند، بلکه در نهایت تواضع و فروتنی بودند. آن حضرت - با اینکه به ظاهر ولی عهد بود - در بسیاری از کارها سعی می کرد از غلامان و خدمهٔ خو کمک نگیرد بلکه کارهایش را خود انجام می دادند؛ لذا وقتی نیاز به حمّام پیدا می کرد، سختش بود که دستور دهد کسی برای او حمّام آماده کند؛ بلکه به حمام عمومی شهر می رفت. روزی حضرت وارد حمّام شد، سربازی داخل حمّام بود (که به منزله خدمتکار ولی عهد بود) از حضرت خواست که آب بر سر و صورت او بریزد، حضرت این عمل را انجام داد. مردی وارد حمّام شد، در حالی که حضرت را می شناخت، پس فریاد کشید: هلاک شدی، آیا پسر دختر رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را به خدمت گرفته ای؟ پس آن سرباز فریاد کشید و خود را بر دست و پای امام انداخت و با تضرّع عرض کرد: ای پسر رسول خدا! چرا وقتی به شما دستور دادم که (آب بر بدنم بریزید) نافرمانی نکردید؟ حضرت لبخندی زد و با مدارا و ملاطفت فرمود: «إِنّها لَمَثُوبَهٌ وَ مَا اَردتُ اَن اَعصِیَکَ فیما اَثَابَ عَلَیه؛ آن کار ثواب داشت، لذا قصد نکردم که در کارهای که ثواب دارد تو را نافرمانی کنم.»(۲)

دعا و نیایش

خدایا! ما را دوست دار واقعی امامان قرار بده!

به زودی ما را مسافر مشهد مقدس و زائر امام رضا بگردان!

توفیق زیارت مرقد امامان و امامزادگان بزرگوار را به ما عنایت کن!

۱- مناقب، ج۴، ص ۳۶۰: برگرفته از کتاب داستان های از زندگانی چهارده معصوم: با اندکی تصرف.

۲- نورالابصار، ص ۱۳۸: اعلام الهدایه المجمع العالمی لاَ هلِ اَلبَیتِ، قم، ج ۱، ص ۲۶.

رهبر انقلاب، جانشین امام زمان ما را حفظ کن!

کمک کن تا یار خوبی برای امام زمان و رهبر عزیزمان باشیم. آمین یا رب العالمین

ص: ۳۶۲

متن مطالعاتی

داستان زنده شدن عکس شیر

وقتی دشمنان مهربانی های امام رضا(علیه السّلام) را می دیدند، ترس شان بیش تر می شد و سعی می کردند با هر نقشه ای که شده، امام را به شهادت برسانند. یکی از نقشه های آنان را با هم مرور می کنیم.

مدت زیادی بود باران نیامده بود و خشکسالی شده بود. «مأمون» فکری کرد و از امام رضا(علیه السّلام) تقاضا کرد که دعا کند تا باران ببارد. او فکر می کرد با این وضعیت هوا، باران نخواهد آمد و وقتی امام دعا کند و باران نیاید، مردم دیگر امام رضا(علیه السّلام) را قبول نخواهند داشت. ولی وقتی حضرت دعا کردند، باران زیادی آمد و همین کار باعث شد علاقه ی مردم نسبت به امام رضا (علیه السّلام) بیش تر شود و دشمنی دشمنان هم زیادتر.

بعد از این ماجرا، یکی از بد خواهان و حسودان به نام «حمید بن مهران»، به قصد انتقام گرفتن از حضرت رضا(علیه السّلام) نزد مأمون رفت و به او گفت: کارها و اخلاق امام رضا (علیه السّلام) باعث شده مردم به سوی او علاقه مند شوند. صلاح در آن است که مجلسی بزرگ تشکیل دهید تا من با جملاتی او را در میان مردم رسوا کنم و آبروی از دست رفته را بازگردانم.

مأمون هم قبول کرد و فوراً مجلسی تشکیل شد. وقتی امام رضا (علیه السّلام)وارد مجلس شد، حمید بن مهران خطاب به حضرت گفت: ای پسر موسی بن جعفر! تو از حدّ و مرز خود تجاوز کرده ای و بارانی را که خداوند در وقت تقدیر شده اش فرو فرستاده از دعای خود می دانی و خود را مردی با

عظمت و دارای شُکوه در نزد خداوند به مردم معرفی می کنی، چنان سخن می گویی که گویا هم چون معجزه ی ابراهیم خلیل را آورده ای که پرندگانی را به اذن خداوند، زنده کرد. اگر راست می گویی به این دو صورت شیر که بر مَسند مأمون نقش بسته است فرمان بده تا زنده شوند و مرا پاره پاره کنند. این، معجزه خواهد بود، نه بارانی که طبق معمول در وقتش می بارد!

امام رضا (علیه السّلام) از سخنان زشت و بیهوده او ناراحت شدند، پس نگاهی به عکس شیرها کردند و فرمودند: « این مرد پَست و گناه کار را بگیرید» .

ناگهان آن شیرها به صورت واقعی در آمدند و به حمید بن مهران حمله کردند و پیش از آن که او تکانی به خود بدهد، او را پاره پاره کردند و هیچ اثری از او باقی نگذاشتند و حتی خونش را که بر زمین ریخته بود، لیسیدند.

بعد، آن دو تا شیر در برابر امام رضا(علیه السّلام) آمدند و عرض کردند: ای ولیّ خدا؟ اگر فرمان دهید این شخص «با اشاره به مأمون) را نیز به رفیقش ملحق می کنیم. وقتی مامون این جمله را شنید، از ترس بی هوش شد.

امام (علیه السّلام)فرمود: «خداوند خود در مورد او، حکم خواهد کرد. اکنون شما به جایگاه و حالت اول خود برگردید».(۱)

جلوه هایی از مهربانی امام رئوف(علیه السّلام)

حکایتی زیبا

قلب هوا در تب و تاب بود، قطرات اشک از گوشه ی چشمان به گودی نشسته اش، زیر سرش را نشانه می رفت. دلش هوایی شده بود. زن، دست هایش را قلاب کرد و زیر سرش گذاشت و نفس عمیقی کشید و به خوابش اندیشید. مادر بزرگ، مثل دوران کودکی دست او را گرفته بود و با

۱- عیون اخبار الرضا(علیه السّلام)، ج ۲، ص ۱۷۰.

هم راهی حرم بودند. هنوز گرمی دست مادر بزرگ را زیر پوست دستش حس می کرد. صدای زنگ تلفن رشته ی افکارش را پاره کرد. سلام حوّا، ببین از طرف اداره مأموریت دادند، فردا باید بروم مشهد، کارهاتون را بُکنید که فردا راهی هستیم.

زن با شادی گفت: خدایا شکر! به دلم برات شده بود که امام ما را طلب می کنه، می دونستم که خدا امیدی را ناامید نمی کنه.

بیم و امید در دل زن گره می خورد؛ یعنی مشکلی که سه سال با آن دست به گریبان بود و به خاطر آن از جمع گریزان بود تا چند روز آینده حل خواهد شد؟ زن شادمان و امیدوار مشغول آماده شدن برای سفر به خانه ی یار شد. به مشهد که رسید، دلش پَر کشید به سوی حرم، در راه فقط در ذهن اش رسیدن به حرم مولا را تجسم می کرد. دلش مثل کبوتر بال بال می زد تا زودتر چشمانش به گنبد و بارگاه آقا روشن شود.

به راسته ی خیابان رسید، تلالُؤ گنبد و بارگاه، دلش را هوایی کرد. با عجله طول خیابان را پیمود و به حرم رسید. وارد حرم که شد، چیزی درونش شکست، دلش لرزید. زیر لب گفت:

خدایا! آیا این جا حرم رضای تو است، حرم کسی که هم تو از او راضی هستی و هم بزرگان از او راضی، پس به واسطه این آقا نظر لطفی هم به ما کن و بر دل دردمند من مَرهم بگذار.

کبوترهای حرم به زوّار خوش آمد می گفتند. حرم آکنده از عطر پاک و دل انگیز معنویت بود... طنین رضاجان از نقاره ها در فضا می پیچید و گوش جان را نوازش می داد. حوّا تصمیم گرفته بود سه روز اقامت در مشهد را به امید شفا در حرم بگذراند. زن، چادر را روی سر لرزانش جا به جا کرد و به سوی پنجره فولاد به راه افتاد، دستش که به پنجره فولاد رسید بغض آش ترکید. آقا جون! سه سال دردی به جانم افتاده که به قول دکترا باید تا آخر عمر تحملش کنم، دردی که بیش تر روحم را آزار می ده و باعث شده من از جمع کناره بگیرم؛ چرا که هر موقع جایی می روم، احساس می کنم نگاه های همه به سوی من و سرِ لرزانم است؛ آقا جون! من شفا می خواهم. حوا، دومین شب توسل را هم به امید شفا در حرم گذراند.

زن که تازه از زیارت برگشته بود، به سوی بچه هایش رفت و به دیوار تکیه داد. حسین خواب

بود، مادر، سر پسر را روی زانو گذاشت، دانه های عرق را از صورت فرزندش پاک کرد.

پلک های حوا سنگین شد، چشم هایش را فرو بست، اما گویا رو به محبوبش چشم گشود. مردی جوان با عجله از مقابل حوا گذشت، حوا به ناگاه از جا برخاست و به دنبال او دوید، هرچه زن برشتاب قدم هایش می افزود، مرد نیز تندتر می رفت، حوا همین طور که می دوید به زمین خورد، سرش را که بلند کرد، پیر مردی را دید که عصا در دست، در مقابل او ایستاده است. زنه عصای پیرمرد را گرفت و بلند شد و در چشمان پیر مرد نگاه کرد و گفت: اقا من با امام رضا(علیه السّلام) کار دارم.

پیر مرد گفت: پشت سر تو است. زن به پشت سرش نگاه کرد، آقایی در هاله ای از نور ایستاده بود، زن با هیجان گفت: امام رضا (علیه السّلام)شمایی؟ آقا خیلی دلم پُر درد است، خیلی سختی کشیدم، همه ی درها به رویم بسته است. آقا خواهش می کنم جوابم را بده. آقا تو هم جوابم را نمی دهی ؟ مگر چه کار کرده ام که در خانه ی تو هم به رویم بسته است و به من عنایت نمی کنی ؟!

امام با لطیف ترین لحن فرمود: «پشت سرم بیا». زن پشت سر امامش حرکت کرد. کمی آن سوتر، نور از حرکت ایستاد و با اشاره به صحن و سرا، خطاب به زن گفت: «همه ی این درها به رویت باز است، این در، آن در... همه ی درهای خانه ی ما به روی تو باز است، ناراحت نباش» .

زن به یک باره چشم گشود، خود را در حرم حضرت یافت، در آن لحظات ملکوتی سحری، مؤذن، دل ها را خدایی می کرد. زن، متحّیر مانده بود، نمی توانست فاصله ی بین خواب و بیداری را درک کند.

همسرش به سوی او آمد و گفت: حوا وقت نماز است. مرد متعجب به زن نگریست و گفت: حوا... حوا دیگه سرت نمی لرزه، ببین لرزش سَرَت خوب شده.

زن ساکت به چشمان همسرش خیره شد، دلش تازه از سیر ملکوتی بازگشته بود. سینه ی فضا آکنده از عطر محمدی بود. گویا فرشتگان دامن دامن گل بر سر زوار می ریختند؛ بی تابی می کرد. اشک در چشمان زن حلقه زد و به گونه هایش دوید. مرد به حال همسرش غبطه می خورد. صدای

الله اکبر مؤذن صحن و سرا را پر کرده بود، واقعاً چه قدر خدا بزرگ است و ما کوچک.(۱)

شمه ای از اخلاق حضرت

۱. با گفتارش دل کسی را هرگز نرنجاند و به کسی اهانت نکرد: «مَا رَأَیْتُ أَبَا اَلْحَسَنِ اَلرِّضَا عَلَیْهِ السَّلَامُ جَفَا أَحَداً بِکَلَامِهِ قَطُّ»

۲. هرگز به کسی ناسزا نگفت و به احدی دشنام نداد: «وَلا رَأیتُهُ شَتَمَ أحَدا مِن مَوالیهِ وَمَمالیکِهِ قَطُّ.»

۳. هرگز سخن کسی را قطع نمی کرد و اجازه می داد که شخص سخنانش را تمام کند و به آخر رساند: «وَ مَا رَأیتُ قَطَعَ عَلی أحَدٍ کَلامَهُ حَتَّی یَفرُغَ مِنهُ»

۴. پای خود را هنگام نشستن در حضور دیگران که مقابل و یا اطراف حضرت نشسته بودند، دراز نمی کرد: «وَ لَا مَدَّ رِجْلَیْهِ بَیْنَ یَدَیْ جَلِیسٍ لَهُ قَطُّ.»

۵. در حضور دیگران به دیوار تکیه نمی زد و این را خلاف ادب و احترام حضّار می دانست: وَ لَا اتَّکَأَ بَیْنَ یَدَیْ جَلِیسٍ لَهُ قَطُّ.»

۶. هرگز دیده نشد که آب دهان خود را بیرون اندازد: «وَ لَا رَأَیْتُهُ تَفَلَ قَطُّ.»

۷. با صدای بلند نمی خندند؛ بلکه خنده اش تبسّم و لبخند ملیح بود: «وَ لَا رَأَیْتُهُ یُقَهْقِهُ فِی ضَحِکِهِ قَطُّ بَلْ کَانَ ضَحِکُهُ التَّبَسُّمَ الشتم.»(۲)

۸- میهمان را گرامی می داشت و او را به کار وا نمی داشت: «نَزَلَ بِأَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام ضَیْفٌ وَ کَانَ جَالِساً عِنْدَهُ یُحَدِّثُهُ فِی بَعْضِ اللَّیْلِ فَتَغَیَّرَ السِّرَاجُ فَمَدَّ الرَّجُلُ یَدَهُ لِیُصْلِحَهُ فَزَبَرَهُ أَبُو الْحَسَنِ علیه السلام ثُمَّ بَادَرَهُ بِنَفْسِهِ فَأَصْلَحَهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّا قَوْمٌ لَا نَسْتَخْدِمُ أَضْیَافَنَا»؛ میهمانی بر علی بن

۱- ماهنامه زائر، شماره ی ۱۴۵؛ داستان شفایافتگی «حوا حسینی ریگ چشمه ای»

۲- بحارالأنوار، علامه مجلسی، ج۴۹، ص ۹۰؛ عیون اخبار الرضا(علیه السّلام)، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۱۸۴؛ مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۳۸۹.

موسی (علیهماالسّلام) وارد شد و تا شب هنگام نزد آن حضرت نشسته و سخن می گفت، ناگهان چراغ دچار مشکل شد و شعله اش تغییر کرد (و فرو افتاد) میهمان خواست دست برد که چراغ را درست کند؛ ولی حضرت رضا (علیه السّلام) مانع شد، سپس خود اقدام به اصلاح چراغ نمود آنگاه فرمود: ما مدّعی هستیم که میهمان خود را به کار وا نمی داریم.» (۱)

۹. قبل و بعد از غذا دستها را می شست و نکات زیر را مراعات می کرد: «رَأَیْتُ أَبَا اَلْحَسَنِ عَلَیْهِ اَلسَّلاَمُ إِذَا تَوَضَّأَ قَبْلَ اَلطَّعَامِ لَمْ یَمَسَّ اَلْمِنْدِیلَ وَ إِذَا تَوَضَّأَ بَعْدَ اَلطَّعَامِ مَسَّ اَلْمِنْدِیلَ .؛ ابالحسن علی بن موسی (علیهم السّلام) را مشاهده کردم که هر گاه قبل از غذا وضو می گرفت (و دست خود را می شست) با حوله آن را خشک نمی کرد (و رطوبت آن را نمی گرفت)؛ ولی وقتی بعد از غذا وضو می گرفت(و دست خود را می شست) آن را با حوله خشک می کرد.»(۲)

۱۰. در مورد بخشندگی و احسان آن حضرت نقل شده است: «و مارَدَّ أحَدا عَن حاجَهٍ یَقدِرُ عَلَیها؛ هر گاه می توانست حاجت نیازی را برآورده سازد، او را بی پاسخ رد نمی کرد.»(۳)

والحمد لله اولا و آخرا.

۱- بحارالأنوار، علامه مجلسی، ج۴۹، ص ۱۰۲، ح ۲۰؛ فروع کافی، شیخ کلینی، ج ۶، ص ۲۸۳ .

۲- فروع کافی، شیخ کلینی، ج ۶، ص ۲۹۸.

۳- عیون، اخبار الرضا(علیه السّلام) ، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۱۸۴.

جلد ۲

مشخصات کتاب

درسنامه جلد ۲

محتواهای دانش آموزی دوره ابتدایی

ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی

- سازمان اوقاف و امور خیریه -

ناشر، تهیه و تنظیم: مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

سرپرست نویسندگان: رضا اخوی

لیتوگرافی،چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

نوبت چاپ: اول/ بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

آدرس مجتمع: قم، بلوار ۱۵ خرداد، جنب امامزاده شاه سیدعلی مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان اوقاف و امورخیریه

آدرس: تهران، خیابان نوفل لوشاتو، امورخیریه، معاونت فرهنگی و اجتماعی

تلفن:۰۲۵-۳۸۱۸۷۱۵۶

سایت سازمان www.oghaf.ir

سایت معاونت: www.mfso.ir

سایت مجتمع:www.mfpo.ir

ص: ۱

اشاره

فهرست

مقدمه ۱۳

چند نکته مهم درباره درسنامه ها ۱۴

درس اول: اوقات خوش ۱۷

بهانه ارتباط ۱۷

تبیین متن و محتوا ۱۹

پیامهای کاربردی تربیتی ۲۳

دعا و نیایش..... ۲۶

متن مطالعاتی ۲۷

درس دوم: مسابقه ۳۱

بهانه ارتباط ۳۱

تبیین متن و محتوا ۳۲

پیامهای کاربردی تربیتی ۳۹

دعا و نیایش..... ۴۰

متن مطالعاتی ۴۱

درس سوم: صورتهای نورانی ۴۵

بهانه ارتباط ۴۵

تبیین متن و محتوا ۴۵

پیامهای کاربردی تربیتی ۵۰

دعا و نیایش..... ۵۲

متن مطالعاتی ۵۴

ص: ۵

درس چهارم: صاحب الزمان ۵۷

بهانه ارتباط ۵۷

تبیین متن و محتوا ۵۸

پیامهای کاربردی تربیتی ۶۵

دعا و نیایش..... ۶۷

متن مطالعاتی ۶۸

درس پنجم: یار و بار..... ۷۱

بهانه ارتباط ۷۱

تبیین متن و محتوا ۷۳

پیامهای کاربردی تربیتی ۷۷

دعا و نیایش.....۷۸

متن مطالعاتی ۷۹

درس ششم: آینه ۸۳

بهانه ارتباط ۸۳

تبیین متن و محتوا ۸۵

پیامهای کاربردی تربیتی ۸۶

دعا و نیایش.....۹۱

متن مطالعاتی ۹۲

درس هفتم: فیض حضور..... ۹۷

بهانه ارتباط ۹۷

تبیین متن و محتوا ۹۸

آداب زیارت..... ۱۰۰

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۰۵

دعا و نیایش..... ۱۱۰

ص: ۶

درس هشتم: آزادی و آزادگی ۱۱۱

بهانه ارتباط ۱۱۱

تبیین متن و محتوا ۱۱۲

پیام های کاربردی تربیتی..... ۱۱۴

دعا و نیایش..... ۱۱۸

درس نهم: دومینو..... ۱۲۱

بهانه ارتباط ۱۲۱

تبیین متن و محتوا ۱۲۲

چند داستان ۱۲۴

پیامهای کاربردی تربیتی ۱۲۷

دعا و نیایش.....۱۲۹

متن مطالعاتی ۱۳۰

درس دهم: لطیفه ها ۱۳۵

بهانه ارتباط ۱۳۵

تبیین متن و محتوا ۱۳۷

پیامهای کاربردی تربیتی ۱۴۰

دعا و نیایش..... ۱۴۴

متن مطالعاتی ۱۴۵

درس یازدهم: حریم..... ۱۴۹

بهانه ارتباط ۱۴۹

تبیین متن و محتوا ۱۵۰

پیامهای کاربردی تربیتی ۱۵۵

دعا و نیایش..... ۱۵۹

متن مطالعاتی ۱۶۰

ص: ۷

درس دوازدهم: شهر فرنگ ۱۷۱

بهانه ارتباط ۱۷۱

تبیین متن و محتوا ۱۷۲

پیامهای کاربردی تربیتی ۱۷۴

دعا و نیایش..... ۱۷۷

متن مطالعاتی ۱۷۸

درس سیزدهم: پازل دینداری..... ۱۸۵

بهانه ارتباط ۱۸۵

تبیین متن و محتوا ۱۸۵

پیامهای کاربردی تربیتی ۱۹۰

دعا و نیایش..... ۱۹۲

متن مطالعاتی ۱۹۳

درس چهاردهم: نیرو..... ۱۹۷

بهانه ارتباط ۱۹۷

تبیین متن و محتوا ۱۹۹

پیام های کاربردی تربیتی..... ۲۰۴

دعا و نیایش ۲۰۶

متن مطالعاتی ۲۰۷

درس پانزدهم: گنج همراه ۲۱۳

بهانه ارتباط ۲۱۳

تبیین متن و محتوا ۲۱۴

پیامهای کاربردی تربیتی ۲۲۱

دعا و نیایش..... ۲۲۳

متن مطالعاتی ۲۲۴

ص: ۸

درس شانزدهم: حجاب ۲۲۹

بهانه ارتباط ۲۲۹

تبیین متن و محتوا ۲۳۰

پیامهای کاربردی تربیتی ۲۳۳

دعا و نیایش.....۲۳۵

متن مطالعاتی ۲۳۷

درس هفدهم: حرکت آهسته ۲۴۱

بهانه ارتباط ۲۴۱

تبیین متن و محتوا ۲۴۲

پیامهای کاربردی ۲۴۷

دعا و نیایش..... ۲۴۹

متن مطالعاتی ۲۵۰

درس هجدهم: درب همیشه باز. ۲۵۳

بهانه ارتباط ۲۵۳

تبیین متن و محتوا ۲۵۴

پیام های کاربردی ۲۵۹

دعا و نیایش..... ۲۶۰

متن مطالعاتی ۲۶۲

درس نوزدهم: عیب جویی ۲۶۷

بهانه ارتباط ۲۶۷

تبیین متن و محتوا ۲۶۹

پیام های کاربردی ۲۷۳

دعا و نیایش ۲۷۶

متن مطالعاتی ۲۷۷

ص: ۹

درس بیستم: قهرمانان واقعی ۲۸۳

بهانه ارتباط ۲۸۳

تبیین متن و محتوا ۲۸۴

پیام های کاربردی ۲۸۶

دعا و نیایش..... ۲۹۲

متن مطالعاتی ۲۹۳

درس بیست و یکم: دید و بازدید ۲۹۵

بهانه ارتباط ۲۹۵

تبیین متن و محتوا ۲۹۷

پیام های کاربردی ۳۰۰

دعا و نیایش..... ۳۰۲

متن مطالعاتی ۳۰۳

درس بیست و دوم: آسانسور ۳۰۷

بهانه ارتباط ۳۰۷

تبیین متن و محتوا ۳۰۸

پیام های کاربردی ۳۱۰

دعا و نیایش..... ۳۱۲

درس بیست و سوم: سه انقلاب ۳۱۳

بهانه ارتباط ۳۱۳

تبیین متن و محتوا ۳۱۴

پیام های کاربردی تربیتی..... ۳۱۶

دعا و نیایش..... ۳۲۰

ص: ۱۰

درس بیست و چهارم: نائب..... ۳۲۱

بهانه ارتباط ۳۲۱

تبیین متن و محتوا ۳۲۲

پیام های کاربردی ۳۲۹

دعا و نیایش..... ۳۳۰

متن مطالعاتی ۳۳۱

درس بیست و پنجم: شتر دیدی ندیدی ۳۳۵

بهانه ارتباط ۳۳۵

تبیین متن و محتوا ۳۳۶

پیام های کاربردی ۳۴۰

دعا و نیایش..... ۳۴۱

متن مطالعاتی ۳۴۲

درس بیست و ششم: زیارت ۳۴۹

بهانه ارتباط ۳۴۹

جدول قرآنی..... ۳۵۰

تبیین متن و محتوا ۳۵۲

پیام های کاربردی ۳۵۵

دعا و نیایش..... ۳۵۹

متن مطالعاتی ۳۶۰

درس بیست و هفتم: تقلید..... ۳۶۳

بهانه ارتباط ۳۶۳

تبیین متن و محتوا ۳۶۵

پیام های کاربردی ۳۶۷

دعا و نیایش..... ۳۶۸

متن مطالعاتی ۳۷۰

ص: ۱۱

درس بیست و هشتم: پیشوای صادق ۳۷۳

بهانه ارتباط ۳۷۳

تبیین متن و محتوا ۳۷۵

پیامهای کاربردی ۳۷۹

دعا و نیایش..... ۳۸۰

متن مطالعاتی ۳۸۱

درس بیست و نهم: پشتوانه بی نظیر..... ۳۸۷

بهانه ارتباط ۳۸۷

تبیین متن و محتوا ۳۸۸

پیام های کاربردی ۳۹۵

دعا و نیایش..... ۳۹۷

درس سی ام: امام رئوف ۳۹۹

بهانه ارتباط ۳۹۹

تبیین متن و محتوا ۴۰۰

پیام های کاربردی ۴۰۱

دعا و نیایش..... ۴۰۹

متن مطالعاتی ۴۱۰

مقدمه

از ارزشمندترین دوران زندگی انسان، سنین نوجوانی و جوانی است. دوران پرباری که با قدرت و تحرّک، سازندگی و بالندگی، شور و نشاط و مهربانی و اثرپذیری همراه است. در این میان، نوجوانی دوره ای از زندگی است که بین کودکی و بزرگسالی قرار دارد. نوجوانی را می توان

دروازه ورود به بزرگسالی دانست. این دوره، یکی از بحرانی ترین، حساس ترین و پرتلاطم ترین دوران زندگی هر فرد به شمار می آید به شکلی که روان شناسان آن را دوره عاطفه پرستی، احساس گرایی و دوران فشار نامیده اند.

یکی از ویژگی های ممتاز دوران نوجوانی و جوانی، گرایش های مذهبی و روحیه دین پذیری است

که اگر با اقناع، منطق و بیان صحیح همراه شود، جوان را مشتاق و استوار در این مسیر می سازد.

در روایات، حضرات معصومین(علیهم السّلام) ، دوره نوجوانی را فرصتی استثنایی و زمینه ای مناسب

برای برداشتن گام های بلند و حرکت به سوی کمال مطلوب می دانند و از وجود انگیزه های مذهبی و زمینه های پذیرش سخن گفته شده است. پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ضمن آنکه خودشان در عمل و رفتار توجه ویژه ای به نوجوانان داشتند، در بیان نیز اصحاب را به نیکی و توجه شایان به نوجوان ترغیب می کردند. در حدیثی نورانی از ایشان نقل شده است که فرمودند: «من به شما سفارش

می کنم که به نوجوانان و جوانان نیکی کنید، زیرا آنان دلی رقیق تر و قلبی فضیلت پذیرتر دارند».(۱)

امام علی (علیه السّلام)نیز می فرمود:«إنّما قَلبُ الحَدَثِ کَالأرضِ الخالِیَهِ مَهما أُلقِیَ فیها مِن کُلِّ شَیءٍ قَبِلَتهُ ؛

همانا دل جوان، مانند زمین آماده ای است که هر آنچه در آن کاشته شود، می پذیرد». (۲)

بنابراین، آنچه اهمیت و ضرورت دارد، استحکام پایه های ایمان و دینداری در این قشر از طریق برخورد و بیان صحیح و همراه با چاشنی منطق و عاطفه است تا بتوان آنها را با زیبایی های آموزه های دینی آشنا نمود و زمینه زندگی به سبک اسلامی و معنوی را بنیان نهاد.

بر این باور، بنیان و خط فکری اصلی درسنامه های نوجوان، تولید ایمان، تعمیق و تقویت باورها، اصلاح نگرش ها و رفتارها، زدودن شبهات و غبارهای ذهنی، واقع گرایی در محتوا، توجه به دوستان و همسالان به عنوان ایفاگران نقش های مهم، و نیز توجه به نیازمندیهایی نظیر مباحث تقلید، دوستی با جنس مخالف، توجه به پاکی و عفیف بودن، شادابی و نشاط، کنترل و مدیریت نگاه، نماز و عبادت، انقلابی گری و دفاع از انقلاب اسلامی، ورزش و تفریح، زیارت و ایجاد علقه های معنوی، معرفی

الگوهای مناسب و... در راستای ارتقای سبک زندگی، تعریف شده است.

چند نکته مهم درباره درسنامه ها

یک: محتواها بر اساس زمان ۴۵ دقیقه تا یک ساعت چینش شده است؛ اگرچه ممکن است برخی محتواها بیشتر از این زمان نیاز داشته باشند، در این صورت مبلغ گرامی باید به گونه ای مدیریت زمان داشته باشد که در انتقال پیامهای اصلی، خللی وارد نشود.

دو: در هر درسنامه، ابتدا بهانه و جذابیتی برای ارتباط گیری با مخاطب جهت پویایی جلسه و همراه کردن آنان تعریف و پس از آن محتوای اصلی تبیین و نکات کاربردی، تربیتی و نیز مصادیق عینی و ملموس برای ارتقای سبک زندگی و اصلاح رفتارها ارائه می گردد.

۱- محمد علی چنارانی، رفتار پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) با کودکان و نوجوانان، مشهد، آستان قدس رضوی، چ۲ ، ۱۳۸۰، ص۶۵.

۲- نهج البلاغه، نامه ی ۳۱، قسمت چهارم.

سه: تلاش شده است مناسبت های دینی در تدوین درسنامه ها لحاظ گردد، از این رو شایسته است مبلغ گرامی متن درسنامه ها را تا انتها مطالعه و موضوع مورد نظر را متناسب با جلسه مناسبتی، انتخاب نماید.

چهار: در پایان بسیاری از درسنامه ها، متن مطالعاتی که در واقع پشتیبان علمی مبلغان گرامی برای افزایش اطلاعات درباره موضوع جلسه است، تدوین شده است. ضمن اینکه همین اطلاعات فراتر از متن اصلی، می تواند دستمایه منبر و سخنرانی مبلغان گرانقدر گردد.

پنج: در بسیاری از درسنامه ها قابلیت امتیازدهی و گروه بندی لحاظ شده است تا در صورت وجود مخاطبان ثابت و همیشگی، از این طریق بتوان آنان را در ادامه مسیر، با برنامه های طرح، همراه و همگام نمود.

شش: نکته ای که نباید از آن غفلت کرد اینکه، مصالح یک ساختمان اگر بالاترین کیفیت و زیباترین ظاهر را داشته باشند، باز این معمار و بنای کاربلد و خلاق است که با چینش درست و استفاده درست از آن، بنای زیبایی خواهد ساخت؛ همانگونه که توپ زیبا و زمین با کیفیت ورزش را

توانایی ها و خلاقیت های بازیکنان است که زیبا و همراه با موفقیت و سربلندی می سازد.

به عبارت دیگر، نقش اساسی مبلغان گرامی در ارائه بهینه محتواها و جذاب سازی متن کلاس، غیرقابل انکار و بی بدیل است. این مبلغ محترم است که با توانایی و اخلاص مثال زدنی خود، نوشتار را به نطق وامی دارد و برکارآیی و تأثیرگذاری آن، مُهر تأیید می زند.

بر خود لازم می دانم از نویسندگان ارجمندی که در این مسیر یاریگر ما بودند، به ویژه حجج اسلام والمسلمین آقایان سیدمحمدباقر ابطحی، علیرضا نجفی، حامد تقی راد، مهدی حقگو، حامد حبیبی، و نیز خانم ها قضایی و صادق پور، تشکر و قدردانی نمایم.

با احترام؛ رضا اخوی

ص: ۱۵

درس اول: اوقات خوش

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی گرم و صمیمی با دانش آموزان، آنان را برای شرکت در یک مسابقه ترغیب می کند.

دوستان من! قبل از اینکه برنامه امروز را شروع کنیم، یک سؤال و یک مسابقه داریم تا متوجه شویم حواسها جمع هست یا نه؟

سؤال ما خیلی ساده است. آماده اید بپرسم؟

آن چیست هم اتمی است هم شنی؛ هم آفتابی است و هم آبی؛ هم مکانیکی است و هم الکترونیکی؟

یادآوری: مبلغ محترم می تواند همزمان با شنیدن پاسخها، به تدریج مراحل کشیدن ساعت را روی تابلو انجام دهد.

آفرین! ساعت

ص: ۱۷

مسابقه یک خط و دو خط

چه کسی می تواند با یک خط راست، ساعت را به گونه ای به دو قسمت کند که مجموع عددهای هر دو قسمت با یکدیگر برابر باشد؟

تذکر: مبلغ در هر قسمت از مسابقه چند نفر را برای حضور و پاسخ دادن پای تخته فرا می خواند، البته نباید این روند زیاد به طول انجامد و زمان مباحث اصلی را تحت الشعاع قرار دهد.

نکته دیگر آنکه در صورت پاسخ صحیح دانش آموز، او با صلوات و طیب طیب الله یا جایزه مادی و مانند آن، تشویق می شود.

تصویرساعت

پاسخ: اگر مابین اعداد ۱۰ و ۹ و ۳ و ۴ یک خط راست کشیده شود، عددهای هر دو قسمت، ۳۹ می شود.

ص: ۱۸

حالا کدام یک از شما می تواند با دو خط راست، ساعت را به گونه ای به سه قسمت مساوی تقسیم کند که مجموع عددهای هر سه قسمت با هم برابر باشند.

پاسخ: اگر مابین اعداد ۱۰ و ۱۱ و ۲ و۳ و نیز بین اعداد ۹ و ۸ و ۴ و ۵ خط راست کشیده شود، مجموع عددهای سه قسمت، ۲۶ می شود.

تصویر ساعت

تبیین متن و محتوا

اشاره

رمز موفقیت زندگی، استفاده مفید از زمان و بهره برداری صحیح و دقیق از فرصت هایی است که در اختیار انسان قرار دارد. آنهایی که در زندگی موفق شده و نامور شده اند، کسانی بودند که از لحظه لحظه ی عمر خود، به بهترین وجه استفاده کرده اند. آنان با مدیریت زمان، اوقات خود را بیهوده تلف نمی کردند.

الگوهای موفق

این شخصیتها را چقدر می شناسید؟

«بوعلی سینا»، برخی از حدود ۲۳۸ کتاب، رساله، نامه و دیگر آثار و تألیفاتش را در سفر،زندان و وزارت تألیف نمود؛ مثلاً قسمت طبیعیات کتاب شفا را در هنگام وزارت، و کتاب

الهدایه، القولنج و رساله حی بن یقظان را، در مدت چهار ماهی که در زندان بود، نوشته است.(۱)

«دکتر بورنی»(۲)، زبان فرانسوی و ایتالیایی را در طی رفتن به اداره و بازگشت از آن یاد گرفت.

«الیاهو بوربت»، که به آهنگر دانشمند معروف است، هجده زبان قدیم و جدید و بیست لهجه مختلف اروپایی را در ضمن آهنگری که وسیله ی معیشت او بود، فرا گرفت.(۳)

«ادیسون» مخترع رادیو، روزی شانزده ساعت کار می کرد و غالباً در محل کارش روی صندلی می خوابید.

او شب در حالی که همه اهل خانه خواب بودند، تا نزدیکی های سحر کار می کرد و گاهی ازفرط خستگی به خواب می رفت، ولی دوباره با نیروی اراده ی خویش بر می خاست و تا صبح کار می کرد.

درباره ی «علامه حلّی» که یکی از پرکارترین و پر اثرترین فقهای شیعه است، طبق محاسبه ای که از تعداد تألیفات و مدت عمر او کردند، می توان گفت که به طور نسبی ایشان روزی هزار سطر می نوشت. (۴)

«آیت الله سید حسین طباطبایی بروجردی(رحمه الله)»(۵) می گوید: «در وقت خوردن غذا، در دست چپم کتاب بود و با دست راست لقمه ای بر می داشتم و تا این یک لقمه غذا را می خوردم، دو سطر

از کتاب را مطالعه می کردم و تا غذا را به پایان می بردم، دو صفحه از کتاب را مطالعه کرده بودم.

من در تمام عمرم یک دقیقه را به بطالت صرف نکردم».»(۶)

«علّامه میرزا محمدعلی مدرّس تبریزی»، مؤلف «ریحانه الأدب و دیوان المعصومین» و...

از چهره های درخشنده ی علم و ادب معاصر، یکی از آثار گران بهای خود را درباره ی مترادفات

۱- گوهر وقت، ص ۲۰۸.

۲- موسیقی دان انگلیسی که تاریخ موسیقی را تألیف کرد.

۳- گوهر وقت، ص ۱۹۰.

۴- فقهای نامدار شیعه، عقیقی بخشایشی، ص ۱۳۱.

۵- مرجع عالی قدر جهان تشیع.

۶- مجله ی حدیث زندگی، ش ۳، اسفند ۱۳۸۰.

زبان فارسی، هنگام صرف صبحانه نوشت.(۱)

یاقوت حَمَوی (متوفای ۶۲۶ق) صاحب کتاب «معجم البلدان»، بَرده ای بیش نبود. ارباب او عسکر حموی، وی را برای تجارت به شهرهای مختلف می فرستاد.

یاقوت، چون مردی فعّال و باهوش بود، فرصت را غنیمت شمرده، وضعیت شهرهایی را که می دید، به دقّت مطالعه می کرد و یادداشت بر می داشت و آن یادداشت ها را به صورت کتابی درآورد و تحت عنوان «معجم البلدان»، منتشر ساخت و بدین وسیله، نام خود را در ردیف مشاهیر جهان ثبت کرد. (۲)

تنها یکی از آثار علامه مجلسی، به نام بحار الانوار، صد و ده جلد شده است، آن هم با امکانات حدود ۳۵۰ سال قبل که خبری از این همه امکانات نشر کتاب نبود! (۳)

یادآوری: مبلغ گرامی به تناسب مخاطب و زمان جلسه، تعدادی از این افراد را نام می برد.

یک سؤال مهم

شاید الان خیلی از شماها بگویید ما نیاز به تفریح و شادی و بازی داریم و اصلاً حوصله این کارها را نداریم!

پاسخ این است که هیچ کسی نمی گوید فقط باید مطالعه کرد و روز و شب دست به کتاب بود و قید ورزش و تفریح و خوشی ها را زد؛ اصلاً بزرگان و پیشوایان دین ما، خودشان هم اهل تفریح و شادی بودند هم اهل کار و عبادت و رسیدگی به مردم و مانند آن.

آنها خودشان می فرمودند: انسان با ایمان و عاقل، باید زمان زندگی اش را به سه قسمت تنظیم

۱- رمز موفقیت بزرگان، ص ۱۷۸.

۲- رمز موفقیت بزرگان، ص۱۳۲.

۳- علامه مجلسی در ۲۷ رمضان سال ۱۱۱۱ هجری قمری وفات کردند و در کنار مسجد جامع اصفهان و جنب مدفن پدر بزرگوارش، مولا محمدتقی مجلسی، به خاک سپرده شد.

کنـد. امام علی(علیه السّـلام) فرمودند: «لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ فَسَاعَةٌ يُنَاجِی فِيهَا رَبَّهُ وَ سَاعَةٌ يَرُمُّ مَعَاشَهُ وَ سَاعَةٌ يُخَلِّی بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَحِلُّ وَ يَجْمُلُ ».(۱)

پاسخ را می توانید از این جدول بیابید. آماده اید؟

ع د ل

ت ی ب

ت ا ف

ح ا ت

ش ر

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ع) از خانه دوم به صورت افقی شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی پنجم (که در واقع خانه شماره ششم و حرف «ب» است) که رسـیدیم، حرف آن را کنـار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت ادامه می دهیم تـا ۱۴ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، سه کلمه مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که با شکلک مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۵ جمله ی مورد نظر: عبادت، تلاش، تفریح

۱- نهج البلاغه ، حکمت ۳۹۰.سـپس حضرت علی علیه السلام در ادامه فرمودند:«وَ لَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصاً إِلَّا فِی ثَلَاثٍ: مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ، أَوْ خُطْوَةٍ فِی مَعَادٍ، أَوْ لَذَّةٍ فِی غَيْرِ مُحَرَّمٍ؛خردمند راسـزاوار نیست که جزدرپی سه چیز باشد: بهبود معیشت ، توشه گرفتن برای آخرت ، یاخوشی حلال».

حضـرت فرمودند: مؤمن باید شـبانه روز خود را به سه قسـمت تقسیم نماید، زمانی برای نیایش و عبادت پروردگار مثل: نماز و عبادات، احسان ونیکی به دیگران، خوشرفتاری با پدر و مادر و هر کاری که رضایت الهی را در پی دارد.

زمـانی هم برای کـار و تلاـش و تـأمین لوازم زنـدگی مثل درس خوانـدن برای شـما که آینـده را روشن و افق های پیشـرفت و خوشبختی و سعادت را نمایان می سازد. و نیز مانند کمک به والدین در کارهای منزل و ....

قسمت سوم زمان زندگی هم برای خوشی ها و تفریحات سالم و حلال است.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

دوسـتان من! امروزه بهانه برای وقت تلف کردن و از بین بردن ساعتهای زیاد شـبانه روز زیاد است؛ از انواع و اقسام برنامه های ورزشـی و تفریحی و فیلم و سـریالهای تلویزیون گرفته، تا بازیهای رایانه ای، پلی استیشن، گیم نت ها، بازیهای موبایلی، شبکه های اجتماعی و فضاهای

مجازی و ماننـد آن که نوجوان و جوان گاه چنان جـذب آنها می شونـد که غذا خوردن و استراحت را هم فراموش می کنند و ساعتها وقت صرف آن می کنند.

این تفریحـات به خودی خود بـد نیست، ولی بایـد انـدازه نگه داشت و ساعتهـای مشخصـی را برای این مسـئله قرار داد؛ وگرنه پشیمانی و حسرت دامنگیر او خواهد شد. یعنی باید خط کش و معیاری برای این بازیها قرار داد.

چه معیاری؟

اشاره

یادآوری: مبلغ محترم با استفاده از کارت یا نوشتن روی تابلو این دو معیار را تبیین می کند.

حضرت علی(علیه السّلام) دو معیار مشخص می کنند:

ص: ۲۳

یک: مفید بودن

اشاره

اولین معیاری که حضرت ذکر می کنند، این است که این مسائل به درد انسان بخورد و ارزش آن را داشته باشد که عمر گرانبها و وقت ارزشمند نوجوان و جوان صرف آن شود.

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «إنَّ أوقاتَکَ أجزاءُ عُمرِکَ ، فَلا تُنفِدْ لَکَ وَقتا إلاّ فیما یُنجیکَ؛همانا وقتهای تو اجزای عمر تو هستند، پس وقتی را برای خود سپری مکن؛ مگر در آنچه که تو را نجات می دهد.» (۱)

وقت گذاشتن برای مطالعه مطالب بیهوده سایتها و کانالها و چیزهایی که هیچ دردی از انسان درمان نمی کند، هیچ؛ گرفتاری های ذهنی و پرسشهای بی جواب، بی حالی و خستگی و ناراحتی پدر و مادر را هم به دنبال می آورد...

به دست آوردن جزئیات زندگی ورزشکاران، هنرمندان و مانند آن که حداکثر چیزی که نصیب انسان می شود، تبدیل شدن حافظه انسان به چیزی شبیه همان سایتها و کانالها است!! یعنی حداکثر شما هم می شوید شبیه همانها و شاید فقط برخی وقتها بتوانید با به رخ کشیدن اطلاعات پیش دوستان، کم نیاورید؛ ولی باز هم چیزی دست شما را نمی گیرد! یا مثل بازیهای بیهوده و

طولانی مدت با موبایل و تبلت یا در رایانه...

چرا می گوییم فایده چندانی برای ما ندارد؟

تذکر: شنیدن نظرات دانش آموزان می تواند در پویایی جلسه و تکمیل بحث از زبان خودشان، مفید باشد.

احسنت به شما!

اگر ساعتها بازی کنید و با بیشترین امتیازها هم بازی را به پایان برده و موفق شوید، باز هم

۱- تصنیف غرر الحکم و دررالکلم، محمد تمیمی آمدی، تحقیق: مصطفی درایتی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، دوم، ۱۳۷۸ ش، ص ۱۵۹.

چیزی حقیقی به دست نخواهید آورد، جز اینکه فکر و ذهن خود را خسته کرده و البته لحظاتی هم خوشحالی و هیجان را تجربه کرده اید. در حالی که اگر همین وقت را صرف مطالعه مفید، ورزش، کلاسهای علمی و فرهنگی و مانند آن می کردید، بعد از مدتی هم نتیجه اش شما را شاد و خوشحال می کرد و هم از زندگی، لذت واقعی می بردید.

ناگفته نماند که کسی با هیجان و شادی و نشاط نوجوان مخالف نیست، تمام دغدغه و درد این است که چرا باید وقت نوجوان ایرانی صرف چیزهای کم ارزشی شود که او را از چیزهای مهم تر باز می دارد.

اگر دنبال هیجان و شادی هستید، به جای بازی با موبایل و اینترنت و مانند آن، خود آن بازی و ورزش را انجام دهید و به جای اینکه از بازی دیگران لذت ببرید، خودتان در میدان ورزش حضور پیدا کنید و به ورزش بپردازید.

دو: دوری از گناه(پاک بودن)

معیار دومی حضرت علی(علیه السّلام)، پرهیز از گناهانی است که در این گونه موارد زیاد وجود دارد و خطری جدی برای روح و روان و معنویت انسان به شمار می رود.

به عبارت دیگر، بزرگترین خطری که وقت گذاشتن زیاد در این فضاها برای نوجوان و جوان دارد، این است که وقتی او در دریایی از مطالب متنوع و تصاویر و فیلمها غوطه ور شد، مطمئنا با بسیاری از محتواها و تصاویر نامناسب و فراتر از نیاز و فهم خود مواجه می شود که چشم و دل او

را آلوده به گناه می کنند و ناخشنودی پروردگار را به دنبال می آورند و به جای آنکه انسان را به سمت پیشرفت ببرند، باعث عقب ماندگی معنوی او می شوند.

یعنی آنجا که حضرت علی(علیه السّلام) فرموده بود یکی از قسمتها را به خوشی ها حلال بپردازید، تبدیل به خوشی های آلوده به گناه و ناراحتی خداوند می گردد؛ از این رو باید با مدیریت بازیها و تفریحات، از گناه دوری کرد تا از نعمت عمر بهترین بهره برده شود. همانگونه که امیرمؤمنان(علیه السّلام) می فرماید:«إنَّ عُمرَکَ مَهرُ سَعادَتِکَ إن أنفَدتَهُ فی طاعَهِ رَبِّکَ؛ همانا عمر تو، مهریهٔ سعادت و

خوشبختی توست، به شرط آنکه در طاعت و بندگی پروردگارت صرف کنی.»(۱)

همچنین می فرماید: «اِحفَظْ عُمرَکَ مِنَ التَّضییعِ لَهُ فی غَیرِ العِبادَهِ و الطّاعاتِ ؛عمرت را از ضایع کردن در غیر عبادت و طاعتها حفظ کن.»(۲)

یعنی همین خوشیها و تفریحات به شرط حلال بودن و دوری از گناه، می توانند کار نیک و پسندیده به شمار آیند و باعث خوشحالی و رضایت خداوند و بستری برای کسب موفقیت و سعادت در زندگی حال و آینده.

به قول حافظ:

اوقات خوش آن بود که با دوست به سر رفت

باقی همه بی حاصلی و بی خبری بود

خوش بود لب آب و گل و سبزه و نسرین

افسوس که آن گنج روان رهگذری بود

خود را بکش ای بلبل از این رشک که گل

با باد صبا وقت سحر جلوه گری بود

هر گنج سعادت که خدا داد به حافظ

از یمن دعای شب و ورد سحری بود(۳)

دعا و نیایش

خدایا! عمر ما را در راه بندگی خودت قرار بده!

به ما بینش و درک صحیح زندگی عنایت کن!

ما را از آفتها و گناهان حفظ فرما.

ظهور امام زمان را نزدیک تر بفرما.

رهبر عزیز انقلاب حفظ و حمایت بفرما.

۱- تصنیف غرر الحکم و دررالکلم، محمد تمیمی آمدی، تحقیق: مصطفی درایتی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، دوم، ۱۳۷۸ ش، ص۱۵۸.

۲- همان، ص ۱۶۰.

۳- حافظ، غزل ۲۱۶.

متن مطالعاتی

الف: چه باید کرد؟

نوجوان و جوان هنوز اول راهند و بهترین فرصت برای استفاده بهینه از عمر را دارند.

امیدبخشی و نگاه به آینده، از جمله آموزه هایی است که در روایات به چشم می آیند. در شعر زیبایی که برخی بزرگان به امام علی(علیه السّلام) نسبت داده اند، آمده است که آن حضرت فرمودند: «ما فاتَ مَضی وَ ما سیأتیکَ فَاَیْنَ؟ قُمْ فَاغْتَنِم الفُرصَهَ بَینَ العَدَمَین؛ آنچه گذشت، از دست رفت و آنچه می آید کجاست؟ برخیز و فرصت میان دونیستی را دریاب. (۱)

سعدیا دی رفت و فردا همچنان موجود

در میان این و آن فرصت شمار امروز را

امیرمؤمنان(علیه السّلام) در نامه ای به یکی از یارانش می نویسد: «فَتَدَارَکْ مَا بَقِی مِنْ عُمُرِکَ وَ لاَ تَقُلْ

غَداً اَوْ بَعْدَ غد فَإِنَّمَا هَلَکَ مَنْ کَانَ قَبْلَکَ بِإِقَامَتِهِمْ عَلَی الْاَمَانِی وَ التَّسوِیفِ حَتَّی اَتَاهُمْ اَمْرُ اللهِ بَغْتَهً وَ هُمْ غَافِلُونَ ؛ باقیماند عمرت را تدارک کن و نگو فردا و پس فردا؛ همانا پیش از تو کسانی هلاک شدند که روی آرزوها و تأخیر انداختن کارها ایستادند، تا ناگهان امر خدا فرا رسید، در

حالی که آنان غافل بودند.» (۲)

امام باقر(علیه السّلام) می فرماید: «إیّاکَ و التَّفریطَ عِندَ إمکانِ الفُرصَهِ فَإنَّهُ مَیدانٌ یَجری لِأهلِهِ

۱- حُسن دل، ص ۳۸.

۲- مشکاه الأنوار، ابو الفضل علی بن حسن طبرسی، کتابخانه حیدریه، نجف اشرف، ۱۳۵۸ق، ص ۲۶۷.

بالخُسرانُ ؛ از کم کاری هنگام [به دست آمدن] فرصت بپرهیزید! به راستی که فرصت عرصه ای است که برای اهلش (فرد کم کار) زیان بار خواهد بود.» (۱)

امام صادق(علیه السّلام) نیز در این زمینه می فرمود: «الْأَیَّامُ ثَلَاثَةٌ فَیَوْمٌ مَضَی لَا یُدْرَکُ وَ یَوْمٌ النَّاسُ فِیهِ فَیَنْبَغِی أَنْ یَغْتَنِمُوهُ وَ غَداً إِنَّمَا فِی أَیْدِیهِمْ أَمَلُه؛ روزها سه گونه اند: یا روزی است که گذشته و دیگر به دست نمی آید و یا روزی است که مردم در آن به سر می برند و شایسته است که آن را غنیمت شمارند و یا آینده ای است که آرزوی رسیدن امام صادق(علیه السّلام) نیز در سخن زیبای دیگری فرمودند: «مَنِ انتَظَرَ بمُعاجَلَهِ الفُرصَهِ مُؤاجَلهَ الاستِقصاءِ سَلَبَتهُ الأیّامُ فُرصَتَهُ ؛ هرکس که فرصت را به امید فردایی بهتر از دست بدهد، زمانه فرصت را از او برباید». (۲)

ب: بایستگی بهینه سازی زمان

بدون شک یکی از عوامل اصلی موفقیت، برنامه ریزی، نظم و تقسیم بندی اوقات و برنامه های روزانه است. در کتاب زندگی انسان های برجسته که قله ی موفقیت ها را فتح و درهای کمالات را گشوده اند، یک واژه تکرارش بیشتر است، و آن واژه ی نظم است که جلوه ی آن در تقسیم اوقات آنهاست.

در حالات امام خمینی(رحمه الله) آمده است: نظم در زندگی ایشان به گونه ای بود که برخی طلاب نجف اشرف، ساعات خود را با رفت و آمد ایشان به درس و تشرف به حرم مطهر تنظیم می کردند.

نظم امام به گونه ای دقیق بود که پلیس های فرانسه از روی رفت و آمد امام برای نماز، ساعت

۱- تحف العقول، حسن بن شعبه حرانی، انتشارات جامعه مدرسین، قم، دوم، ۱۴۰۴ ق، ص ۲۸۶.

۲- تحف العقول، ص ۳۸۱.

خود را تنظیم می کردند.(۱)

همچنین، امانوئل ـ کانت، فیلسوف آلمانی قرن هجدهم، نمونه کامل نظم و ترتیب و وقت شناسی بود. بیدار شدن، صبحانه خوردن، درس دادن و قدم زدن او، وقت معینی داشت.

هنگامی که او دست به عصا به سوی پارک، قدم می زد و از خانه خارج می شد، همسایگان می دانستند که ساعت، درست سه و نیم است.(۲)

امام علی(علیه السّلام) نیز در آخرین لحظه های زندگی خویش، نظم را در کنار یکی از والاترین ارزش های الهی، یعنی تقوا نشانده و فرمودند :«أُوصِیکُمَ بِتَقْوَی اللَّهِ وَ نَظْمِ أَمْرِکُمْ؛ شما را به خود نگهداری و تقوای الهی، و نظم داشتن در کارهایتان سفارش می کنم. (۳)

ج: اشعاری درباره غنیمت دانستن فرصت

تِک تِک ساعت چه گوید گوش دار

گویدت بیدار باش ای هوشیار

عقربک آهسته پندت می دهد

پند شیرین تر از قندت می دهد

گویدت ماه و شب و ایام رفت

شامگاه و بامداد و سال رفت

فرصت وقت عزیز خویش را

صرف در باطل نکن ارجش بدار

مولوی می گوید:

تا نمرده است این چراغ با گهر

هین فتیلش ساز و روغن زودتر

هین مگو فردا که فرداها گذشت

تا به کلّی نگذرد ایام کشت

نیکو نبود برای عاقل که حضور

پیدا کند الا به سه مورد زامور

ص: ۲۹

۱- برداشتهای ویژه از سیره امام خمینی، ج ۲، ص۳۸

۲- رمز موفقیت بزرگان، ص۱۹۴.

۳- نهج البلاغه، نامه ۴۷.

یا بهر معاش خود و یا زاد معاد

یا لذت خالی از حرام مأجور

سعدی در این زمینه می گوید:

تا دگر باد صبائی به چمن باز آید

عمر می بینم چون برق یمان می گذرد

ناصر خسرو شب و روز و سال و ماه را نابود کننده عمر می داند و عمر را به راه کوتاهی تشبیه می کند:

عمر مرا بخورد شب و روز و سال و ماه

پنهان و نرم چون موشان و راسوان

بنگر که عمر تو به رهی ماند

کوتاه، اگر تو اهل هُش و رأیی

ص: ۳۰

درس دوم:مسابقه

بهانه ارتباط

اشاره

مبلغ محترم در ابتدای جلسه، پس از سلام و احوالپرسی و صلوات دانش آموزان، از آنها می خواهد که به شعری که می خواند با دقت گوش کنند، چون با اتمام شعر، از خود شعر سؤالهایی طرح و از آنها پرسیده خواهد شد و به نفرات برتر، جوایزی داده خواهد شد.

بگذشت زمان و دست به کاری نزدیم

بر گردن لحظه ها مهاری نزدیم

صد «توپ» زدی تمام را کردی «اوت»

صد «پاس» گرفته «آبشاری» نزدیم

سؤال:

این شعر در مورد چه ورزشی است؟ والیبال

چند بار کلمه توپ آمده بود؟ ۱ بار

حالا شعر بعدی:

بر دامن «گل» دست توسل نزدیم

از حرف به «میدان» عمل «پل» نزدیم

افسوس که فرصت به تماشا بگذشت

صد «گیم» تمام گشت ما «گل» نزدیم

ص: ۳۱

سؤال:

در این شعر چند بار کلمه گل آمده بود؟ ۲ بار

کلمه نزدیم چند بار تکرار شده بود؟ ۳ بار

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! در زندگی هم ما یک میدان مسابقه داریم با حریفی که تمام تلاش خود را به کار بسته تا ما را شکست دهد.

تذکر: مبلغ محترم همزمان با توضیحات، تصویر زمین فوتبال، هندبال، بسکتبال، والیبال، یا حتی تشک کشتی، رینگ بوکس و مانند آن را ترسیم کند، ولی از آنجا که علاقه دانش آموزان به فوتبال بیشتر است، زمین فوتبال جذابیت بیشتری -به ویژه برای پسرها- خواهد داشت.

تابلو

در این میدان مسابقه، در یک سوی آن انسان است و در سوی دیگر آن، شیطان. هر دو گروه هم هواداران و طرفداران خود را دارند با قابلیت های زیاد و روشهای مختلفی که می تواند آنها را به پیروزی برساند. درصد احتمالی برد هر تیم نیز، تقریبا مساوی است و بستگی به توانایی،

ص: ۳۲

واکنش ها و استفاده از موقعیت ها و فرصت های ایجاد شده، هر تیمی می تواند پیروز این میدان باشد.

ابتدا من تیم ها و نام بازیکنان و دیگر مشخصات را برای شما معرفی می کنم. البته بازیکنان این تیم متناسب با شرایط مختلف تغییر می کنند، ولی حریفی که ما امروز به تصویر می کشیم، با این ترکیب پا به میدان مسابقه گذاشته است:

یادآوری: مبلغ گرامی برای پویایی بیشتر کلاس، از دانش آموزان نظرخواهی کرده و آنان را در بحث مشارکت می دهد.

تیم شیطان

سرپرست: ابلیس

سرمربی: شیطان

مربی: دشمنان دین و بدخواهان انسان

بازیکنان اصلی: موسیقی حرام، نگاه به نامحرم مجازی یا حقیقی، دروغ، وسوسه، فحاشی، تهمت، تقلب و دزدی، ظلم و ستم، مال حرام، خشم و غضب، تنبلی و بی حالی

بازیکنان ذخیره: وسواس، اسراف، کینه توزی، بدخواهی، توهین و بدزبانی، قمار، شراب، دعوا و درگیری، و....

تیم انسان

سرپرست: خدا(۱)

سرمربی: پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ائمه(علیهم السّلام)

مربی: مراجع تقلید و کارشناسان دین

۱- «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا ». سوره بقره، آیه ۲۵۷.

بازیکنان اصلی: بندگی، توکل، عبادت، نماز، روزه، ولایت، احسان به نیازمندان، دیدار با خویشاوندان، تلاوت قرآن، مهربانی با والدین، ذکر.

بازیکنان ذخیره: اخلاق پسندیده، توسل، عدالت و مهرورزی، حق الناس، شجاعت، حج، معرفت و شناخت، قلب سلیم، و...

کری خوانی های پیش از مسابقه

جالب اینکه حتی در این میدان مسابقه نیز رجزخوانی و به تعبیر امروزی ها «کری خوانی» وجود دارد و شیطان برای خدا شاخ و شانه می کشد و می گوید:« لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَکَ الْمُسْتَقِیمَ ؛ و به یقین در سر راه مستقیم تو، برای گمراه سازی آنان می نشینم». (۱)

و با اطمینان از پیروزی خود، قسم خورده که حتماً تیم انسان را شکست دهد و نابود کند: «قَالَ فَبِعِزَّتِکَ لَأُغْوِیَنَّهُمْ أَجْمَعِینَ ؛ به عزتت سوگند، همه آنها را فریب خواهم کرد و به گمراهی خواهم کشانید». (۲)

البته تیم انسان هم بیکار ننشسته و با تحقیر شیطان، او را ناچیز، ضعیف، بی اهمیت و ... خوانده است:

« إِنَّ کَیْدَ الشَّیْطَانِ کَانَ ضَعِیفًا ؛ همانا کید و حیله ی شیطان ضعیف است». (۳)

«إِنَّ عِبَادِی لَیْسَ لَکَ عَلَیْهِمْ سُلْطَانٌ ؛ همانا بندگان من، تو را بر آنها تسلطی نیست». (۴)

سفارش های مهم قبل از مسابقه

همواره روحیه بالا و شناخت توانایی ها، نقش خیلی مهمی در پیروزی دارد؛ از این رو

۱- سوره اعراف، آیه ۱۶.

۲- ر. ک: سوره ص، آیه ۸۲ و سوره حجر، آیه ۳۹.

۳- سوره نساء، آیه ۷۶.

۴- سوره اسراء، آیه ۶۵.

سرمربی و مربی تیم همواره در رختکن و قبل از مسابقه، آنان را تشویق و تمجید می کنند تا با آمادگی بالاتری وارد مسابقه شوند. خداوند متعال نیز در قرآن کریم، انسان را برای این مسابقه مهم آماده کرده است و ویژگی ها و امتیازات او را ذکر کرده است، تا با روحیه ای قوی، به مصاف شیطان برود که به پنج مورد آن اشاره می کنیم:

ارزش و جایگاه خودتان را بدانید؛ شما نماینده ی خدا هستید: «ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ؛ خداوند شما را خلیفه و جانشین خود در روی زمین قرار داده است».(۱)

شما بهترین و با کیفیت ترین مخلوق خدا هستید: «لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ؛ خداوند انسان را در مقام احسن تقویم و نیکوترین مراتب صورت وجود آفریده است». (۲)

مطمئنا شما برتر از دیگران هستید:«وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ ؛

خداوند انسان را بر بسیاری از مخلوقات خود برتری بخشیده و گرامی داشته است».(۳)

عجله نکنید:«وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ؛ انسان موجودی عجول و شتابگر است».(۴)

مراقب جوسازی شیطان باشید: «الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ ؛ شیطان به شما وعده ی فقر می دهد و شما را به فحشاء و زشتی ها امر می کند».(۵) «يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ؛ به آن ها وعده ی می دهد و آنها را به آرزو وادار می کند و شیطان به آنها جز غرور و فریب وعده نمی دهد». (۶)

تاکتیک های شیطان برای نفوذ

حالا سراغ تیم شیطان می رویم تا تاکتیک ها و ترفندهای آنان را شناسایی و تحلیل کنیم؛ وقتی

۱- سوره یونس، آیه ۱۴.

۲- سوره تین، آیه ۴.

۳- سوره اسراء، آیه ۷۰.

۴- سوره اسراء، آیه ۱۱.

۵- سوره بقره، آیه ۲۶۸.

۶- سوره نساء، آیه ۱۲۰.

شیطـان در حـال رجزخوانی بود، شـیوه هـای حمله و راه هـای نفوذ خودش را اعلام کرده و گفته که در میـدان مسابقه دنیا، از چهار جهت به انسان حمله ور می شود.(۱)

کدام جهت ها؟

اشاره

تـذکر: مبلغ محترم جملات راه های نفوذ شـیطان را در در قالب کارت (روبرو، راست، چپ، پشت سـر) به ترتیب و با توضـیح کوتاه ارائه می کند.

کارت اول: روبرو

البته دوسـتان من به خوبی می دانند که منظور از چهار طرفی که شـیطان گفته، جهت های جسـمی نیست، بلکه منظور حمله از چهار طرف به فکر، ذهن و قلب انسان است تا بتواند هدفهایش را پیاده کند.

مثلاـ اینکه گفته از روبرو حمله می کنم، یعنی آینـده و زمان پیش رو که مسـئله مرگ و آخرت است را برای آنها بی ارزش و آسان جلوه می دهم تا به فکر خوش گذرانی و لذت بردن از امروزشان باشـند و با فراموشـی قیامت، هر گناهی که خواستند را انجام دهند.

کارت دوم: پشت سر

اینکه گفت: از پشت سـرشان حمله می کنم؛ یعنی آنهـا را به جمع کردن مال و ثروت امر می کنم و با وسوسه ی اینکه به فکر آینـده ی فرزنـدان خود باشـید، فقـط به فکر پول جمع کردن باشـند و از ثروتشـان در راه هـای خیر و پرداخت واجبـات مـالی، استفاده نکنند.

۱- «ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَـمَائِلِهِمْ ؛ انسانها را از جلو می رانم و از پشت تعقیب می کنم و از طرف راست و چپ گرفتارشان می سازم» . سوره اعراف، آیات ۱۶و ۱۷.

کارت سوم: راست

حملات از طرف راست، تلاش شیطان برای منحرف کردن انسان از مسیر درست و خارج کردن او از زمین بازی است که این هدف را با تلقین شبهه و به شک انداختن آنها انجام می دهد.

همان کاری که شیطان و طرفداران آنها امروزه در شبکه های اجتماعی، فضاهای مجازی، ماهواره ها، سایتها و کانال های مجازی مشغول هستند تا درباره همه چیز- به ویژه دین و مقدسات-، شبهات به انسان منتقل کنند تا به همه چیز با چشم تردید و شک نگاه کنند.

کارت چهارم: چپ

حمله ور شدن شیطان از سمت چپ یعنی چی؟

اینکه از چپ حمله می کند، یعنی اینکه لذت ها و خواسته های دلشان را چپه و برعکس می کنم و چنان با خوشی ها و سرگرمی های بیهوده سرگرم شان می کنم، که خودشان هم نفهمند. (۱)

یعنی شیطان تمام تلاشش را به کار بسته است تا فکر و ذهن ما را به سوی ثروت و دارایی ها، مدل گوشی و ماشین، تبلت و لپ تاب، آیفون چند و تیم های مختلف با تمام جزئیات بازیکنان، سرمربی و مربی و .... معطوف کند و آن را چنان لذت بخش و مهم جلوه دهد که انسان به تنها

چیزی که اهمیت می دهد، به دست آوردن آنها باشد. پس معلوم می شود شیطان خیلی هم ناموفق نبوده است!!

چرا؟ چون اگر بخواهید واقعی و منصفانه پاسخ دهید، اطلاعات دینی نوجوانان و جوانان امروزی و نیز اطلاعات پیرامون شهدا، ائمه و مانند آن بیشتر است، یا اطلاعات پیرامون تیم های ورزشی، فوتبالیستها و والیبالیستها، مدل ماشینها، و... این یعنی همان چپه کردن افکار انسان!

۱- نکته های گفته شده، برداشت هایی از روایت امام باقر علیه السلام است. به متن مطالعاتی مراجعه کنید.

مسابقه جدول

اگر بخواهیم تمامی هدف های شیطان را در یک جمله خلاصه کنیم، باید این سخن خداوند در قرآن کریم را همیشه به یاد داشته باشیم:

س ن ن ر د

س ا گ ا ف

ی ن ک ا

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (س) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی سوم (که در شمارش دور اول، خانه شماره چهار و حرف «ر» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۳ ادامه می دهیم تا ۱۴ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۳ پاسخ جدول: سرافکندگی انسان

خداوند می فرماید:-«وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ؛

و شیطان همیشه باعث سرافکندگی و خواری انسان است». یعنی برنامه ها و وسوسه هایش را طوری تنظیم کرده است که هر کس پیرو آن شود، نتیجه اش سرافکندگی و شکست و خواری در دنیا و آخرت خواهد بود. پس انسان عاقل کسی است که خود را در تیم انسان، با سرپرستی و ولایت خدا و ائمه(علیهم السّلام) قرار دهد و از شر حملات شیطان به خدا پناه ببرد.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

در پایان جلسه به دو راه برای مقابله با نفوذ شیطان اشاره می کنیم تا بدانیم که با کمی دقت و زیرکی، به راحتی می توانیم تیم شیطان را با شکست بدرقه کنیم و جام معنویت و خداخواهی را با افتخار بالای سر ببریم.

یک: نماز و مناجات

شاید بعضی ها ترسیده باشند و بگویند: ای وای بر ما! با این همه حمله و وسوسه شیطان، نمی توانیم خود را از دست شیطان رها کنیم؟ وقتی از چهار طرف حمله کند، چگونه می توانیم خودمان را نجات دهیم؟

جالب است که همین سؤال را فرشتگان از خدا پرسیدند. آن وقتی که شیطان به خداوند گفت: من از چهار طرف (رو به رو، پشت سر، راست و چپ) انسان را گرفتار و گمراه می کنم.

فرشتگان پرسیدند: شیطان از چهار سمت بر انسان

مسلط است،پس چگونه انسان نجات می یابد؟

خداوند فرمود: «راه بالا ـ و پایین باز است، راه بالا نیایش و مناجات با پروردگار، و راه پایین، نماز خواندن و به سجده افتادن است. بنابراین، کسی که دستی به سوی خدا بلند کند یا سری بر آستان او بساید، می تواند شیطان را طرد کند». (۱)

دو: بستن راههای نفوذ

اشاره

راه دیگر برای جلوگیری از نفوذ شیطان را به همان سبک شروع این جلسه، با یک شعر برای شما نقل می کنم. پس خوب و با دقت گوش کنید، شاید دوباره سؤالی از آن بپرسیم و جایزه ای تقدیم دوستان حواس جمع و باهوش کنیم. آماده اید؟

۱- بحارالانوار، ج ۶۰، ص ۱۵۵.

خواهی نخوری ز «تیم» ابلیس شکست

باید به «دفاع» از دل و دیده نشست

چون «شوت» شود به سوی دل «توپ»

«دروازه» دل به روی آن باید بست

سؤال: در این شعر چند نکته فوتبالی ذکر شده بود؟

جواب صحیح: ۵ مورد (تیم، دفاع، شوت، توپ، دروازه).

یک پیام انقلابی

دشمنی و بدخواهی شیطان و یارانش همواره ادامه دارد و او با کمک اعوان و انصار خود درصدد فریب انسانها بر می آید... اگر بخواهیم دوستان و همراهان شیطان را بشناسیم و در نقطه مقابل، طرفداران حق و بندگان خدا را بشناسیم و به حمایت از انها بپردازیم، باید به کارهای آنان

دقت کنیم که آیا خوشایند شیطان است یا خدا.

اینکه رهبر عزیز ما امام خامنه ای می فرمایند آمریکا و اسرائیل دشمن ما هستند یعنی همین!

یعنی رفتار و کردار آنان، روش زندگی و انتخابهایشان بر ضد انسان و تنها برای خوشی و راحتی خودشان است؛ قتل این همه کودکان، مردان و و زنان، پیران و جوانان؛ خرابی ها، معلولیتها، و ... همه اینها چیزهایی است که خداوند با آن مخالف است و دوست دارد همه در کنار یکدیگر، بندگی خدای متعال را داشته باشند و در صلح و صفا زندگی کنند. انشاءالله که این آرزوی زیبا، با ظهور امام زمان(علیه السّلام) محقق شود و همگان سعادت و آرامش را با حضور ایشان تجربه نمایند. به این امید دعای سلامتی یا فرج حضرت را زمزمه می کنیم: اللهم کن لولیک ....

دعا و نیایش

ما را در میدان مسابقه با شیطان، پیروز و موفق بدار.

دعا، عبادت، اهمیت دادن به نماز و قرآن را برای ما لذت بخش قرار بده.

خدایا ظهور امام زمان ما را برسان.

رهبر عزیز ما را برای مقابله با شیطان های بزرگ دنیا، موفق و سربلند کن.

متن مطالعاتی

پیرامون روایت امام باقر(علیه السّلام)

ایشان درباره مفهوم حملات چهارگانه شیطان حضرت فرمودند: «اینکه شیطان گفت از رو به رو حمله می کنم؛ یعنی اینکه مسئله مرگ و آخرت را برایشان آسان جلوه می دهم. آنها را با خوشی و لذت های دنیا مشغول می کنم تا آخرت را فراموش کنند، مبادا به خاطر ترس از آخرت،

دست از گناه بکشند. اینکه گفت: از پشت سرشان حمله می کنم؛ یعنی آنها را به جمع کردن مال و ثروت امر می کنم و با وسوسه ی اینکه به فکر آینده ی فرزندان خود باشید، آنان را از پرداخت حقوق و واجبات مالی منع می کنم.

حملات از طرف راست، معنایش این است که با زینت دادن گمراهی و زیبا جلوه دادن شبهات، دین شان را فاسد می کنم و اینکه از چپ حمله می کنم، یعنی اینکه با محبوب قرار دادن لذت ها و غلبه دادن شهوات بر قلب هایشان، به آنان حمله می کنم».

برخی از نقطه ضعف های تیم انسان

عجول و شتاب زده: « وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ؛ انسان موجودی عجول و شتابگر است».(۱)

۱- سوره اسراء، آیه ۱۱.

نادان: « كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ؛ انسان موجودی ستمگر و بسیار نادان است».(۱)

ناسپاس :« إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ؛انسان موجودی بسیار ناسپاس و کافر کیش است».(۲) «إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ؛انسان نسبت به پروردگارش ناسپاس است».(۳)

کم صبر(هلوع): «إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ؛ انسان حریص وناشکیبا آفریده شده است».(۴)

تنگ نظر:« وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ؛ انسان موجودی ممسک و تنگ نظر است». (۵)

کم طاقت: «إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ؛ اگر شر و زیانی به انسان رسد، جزع و بی قراری می کند».(۶)

برخی راههای نفوذ شیطان و راهکارهای مقابله

سخن در این باره بسیار است که در این فرصت، به اشاراتی کوتاه بسنده می کنیم. امام علی النقی(علیه السّلام) می فرماید: «ابلیس نزد حضرت نوح(علیه السّلام) آمد و گفت: تو حقّ بزرگی بر گردن من داری، پس از من نصیحت بپذیر که هرگز به تو خیانت نمی کنم. نوح از گفتار او ناراحت و متأثّر شد. آن وقت خدا به او وحی کرد که با ابلیس همکلام شو و از در مسالمت درآ که هر آینه من او را با حجّتی بر تو به نطق وامی دارم. سپس نوح به ابلیس گفت: سخن بگو! ابلیس گفت: وقتی یکی از بنی آدم را بخیل، حریص، حسود، ستمگر یا عجول می یابیم، او را مانند توپی به سوی یک دیگر می رانیم و وقتی تمام اخلاقهای بد در او جمع شد، او را شیطان می نامیم.»(۷) همچنین اسراف،(۸) وسواس، اعتقاد به برتریهای موهوم،(۹) و ... از دیگر راههای نفوذ شیطان بر انسانها هستند.

۱- سوره احزاب، آیه ۷۲.

۲- سوره حج، آیه ۶۶.

۳- سوره عادیات، آیه ۶.

۴- سوره معارج، آیه ۱۹.

۵- سوره اسراء، آیه ۱۰۰.

۶- سوره معارج، آیه ۲۰.

۷- قصص الأنبیاء، قطب الراوندی، بنیاد پژوهش های اسلامی، آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۶۸ ش، ص ۸۵.

۸- سوره اسراء، آیه ۲۷.

۹- همان، آیه۶۱.

راهکارهای دوری از شیطان

خداوند متعال در آیهٔ ۲۲ سورهٔ لقمان راه نجات از وسوسه های شیطان را تسلیم خدا شدن و

انجام کار نیک می داند. همچنین یاد خدا؛(۱) ایمان به آخرت؛(۲) اطاعت از پیامبر اکرم(۳) و

جانشینان حضرت؛(۴) ازدواج(۵) و... از جمله راه های رهایی از مکر شیطان هستند.

رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)می فرماید: «ثلاثةٌ مَعصومونَ مِن إبلیسَ و جنودِهِ : الذاکرونَ للّه ، و الباکُونَ مِن خَشیَهِ اللّه ، و المُستَغفِرونَ بِالأسحارِ ؛ سه گروه از شرّ شیطان و لشکر او مصون اند: ذاکران الهی، گریه کنندگان از خوف خدا و استغفار کنندگان در سحرها.» (۶)

همچنین فرمود: «اَلا اُخْبِرُکُمْ بِشَیْ ءٍ اِنْ اَنْتُمْ فَعَلْتُموهُ تَباعَدَ الشَّیْطانُ مِنْکُمْ کَما تَباعَدَ الْمَشْرِقُ مِنَ الْمَغْرِبِ؟ قالوا: بَلی، یا رسول اللّه قالَ: اَلصَّوْمُ یُسَوِّدُ وَجْهَهُ وَ الصَّدَقَهُ تَکْسِرُ ظَهْرَهُ وَ الْحُبُّ فِی اللّه ِ وَ الْمُوازَرَهُ عَلَی الْعَمَلِ الصّالِحِ یَقْطَع دابِرَهُ وَ الْاِسْتِغْفارُ یَقْطَعُ وَ تینَهُ و لکلّ شی ء زکاه و زکاه لأبدان الصِّیام.؛ آیا شما را از کاری با خبر کنم که اگر انجام دهید شیطان به فاصله شرق و غرب از شما دور می شود؟ گفتند: آری ای رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم).

حضرت فرمود: روزه، چهره اش را سیاه می کند. صدقه کمرش را می شکند. محبت در راه خدای عزوجل و همیاری در کار نیک دنباله اش را قطع می کند (او را نومید می سازد) و استغفار، رگ گردنش را می برد و هر چیز زکاتی دارد و زکات بدنها، روزه داری است.» (۷)

پایان

ص: ۴۳

۱- سوره زخرف، آیه ۳۶.

۲- سوره انعام، آیه ۱۱۳.

۳- وسائل الشیعه، ج۲۷، ص ۲۰۰.

۴- الغیبه، شیخ طوسی، مؤسسه معارف اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق، ص ۲۹۰.

۵- حکمت نامه پیامبر اعظم (عربی)، ری شهری، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۹ ش، ج۱۲، ص۳۴۲.

۶- مستدرک الوسائل، محدث نوری، ج۱۲، ص۱۴۶.

۷- من لا یحضره الفقیه، ابن بابویه، ج۲، ص۷۵.

درس سوم: صورت های نورانی

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی از چند نفر از دانش آموزان برای شرکت در مسابقه جمله سازی دعوت می کند و اعلام می کند که به بهترین جمله ای که ساخته شود، به انتخاب دانش آموزان، جایزه ای اهدا خواهد شد.

یادآوری: بهتر است به همه شرکت کنندگان مسابقه جایزه داده شود، ولی جایزه نفر برگزیده باید متفاوت باشد.

کلمات برای جمله سازی:

زشت، مانکن، لامپ، عروسک، زیبا، تعجب، نور

تذکر: مبلغ گرامی کلمات را روی تابلو بنویسد، زیرا هنگام تبیین بحث به آنها نیاز دارد.

تبیین متن و محتوا

اشاره

خیلی چیزها مثل لامپ، عروسک، مانکن و... شاید زیبا باشند، ولی نور ندارند!

چون ما یک نور داریم و یک زیبایی. بین این دو خیلی فرق است. یک زیبایی چهره و

خوشگلی ظاهر داریم و یک نورانیت معنوی.

خیلی ها ممکن است زیبا باشند و دارای چهره ای مانکن و دلنشین، ولی اگر نور معنویت و نور ایمان نداشته باشند، ارزشمند و گرانقیمت نیستند، چهره شان غبارگرفته و تاریک است. اما وقتی نور ایمان در آنها به وجود بیاید و روشن شود، زیبا می شوند، مثل لامپی که به منبع انرژی

متصل می شود و نورانی و زیباتر می گردد.

عروسک و مانکن هم شاید خیلی زیبا باشند، ولی چون روح در آنها وجود ندارد، ارزش ندارند، چون روح از طرف خداست و اگر کسی این روح ارزشمند و معنوی را بپذیرد، محترم و گرانقدر می گردد.

منطق خدا در قرآن این است که می فرماید: « وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ؛ و یک کنیز با ایمان، بهتر است از یک زن مشرک، اگرچه زیبایی او شما را به شگفتی وادار کند».(۱)

یعنی هر چقدر هم کسی زیبا باشد، ولی اگر نور ایمان در دلش نیابیده باشد، او از نگاه دین زیبا و ارزشمند نیست.

ولی گاهی یک سیاه پوست یا حتی یک چهره نازیبا و معمولی از چنان نورانیت و ارزشی برخوردار می شود که در آغوش سیدالشهدا(علیه السّلام) قرار می گیرد.

شخصی به نام «جون» که در گذشته غلام اباذر بود، همراه امام حسین(علیه السّلام) به کربلا آمد.

لحظه ای که آمد از امام حسین(علیه السّلام) اجازه میدان بگیرد، حضرت به او فرمود: «ای جون! من بیعت را از تو برداشتم؛ زیرا تو به امید عافیت و آسایش تا اینجا به همراه ما آمده ای، در راه ما خود را به مصیبت مبتلا مگردان!» (۲)

جون در جواب امام گفت: نه هرگز، من در سلامت و امنیت با شما بودم، و از سفره شما بهره

۱- سوره بقره، آیه ۲۲۱.

۲- بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۲۳؛ کتاب لهوف ابن طاووس، ص ۴۷.

منـد شـدم. حـال که لحظه هـای خطر است، شـما را رهـا کنم! هرگز دست از شـما برنمی دارم. اگر چه رنگ پوست من سیاه است، عرقم بدبو، و نسبم غیر معروف، اما شما را رها نمی کنم تا خون ما با خون شما به هم آمیزد. بنابراین، حضرت اجازه داد و بعد از شـهادت او، در کنار جنازه اش چنین دعا فرمود:«أَللّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهَهُ، وطَيِّبْ ريحَهُ، وَاحْشُرْهُ مَعَ الْابْرارِ، وَعَرِّفْ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مُحَمَّد وَ آلِ مُحَمَّد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)؛خدایا! چهره اش را سفید، و بدنش را خوشبو کن و با نیکان محشورش گردان! و میان او و محمد و آلش آشنایی برقرار فرما!» (۱)

در نمـونه ای دیگر، انس بـن مالـک می گویـد: شخصـی بابیـان نشـین(و روسـتایی) بـه نـام «زاهر بن حرام» گـاهی نزد رسـول خـدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) می آمـد و حضـرت نسـبت به او احترام فراوانی می کردنـد و به او علاقه منـد بودنـد. روزی رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) زاهر بن حرام را در بازار مدینه دیدند که مشغول فروش

کالای خود است، حضرت جهت مزاح چشمان او را از پشت سر گرفتند.

زاهرگفت: رهایم کن! این دیگر کیست که مرا از پشت گرفته است؟!

در همین حالت رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «چه کسی این عبد را می خرد؟»

زاهر وقتی متوجه شـد که رسول خدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) چشـمان او را گرفته و در واقع او در آغوش پیامبر(صـلّی الله علیه و آله وسلّم) قرار گرفته است، دیگر دوست نداشت از آن حال بیرون بیاید.

بعد خطاب به رسول خدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) گفت: ای رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) من شخص بی ارزشی هستم که مشتری و رونقی ندارد. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به او فرمود: «ولی تو در نزد خدا بی مشتری و ارزان نیستی، بلکه به عکس، ارجمند و گرانقیمت هستی». (۲)

یعنی در پیشگاه الهی، یک فرد ساده و روستایی نیز وقتی نور ایمان معنویت در وجودش باشد، از هزاران فرد به ظاهر با کلاس ثروتمند، ولی بی ایمان، ارزشمندتر است.

۱- بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۲۲؛ فرهنگ سخنان امام حسین علیه السلام، ص ۵۱۲.

۲- حلیه الابرار، ج ۱، ص ۳۱۳؛ سبل الهدی و الرشاد، ج ۷، ص۱۱۴.

یک فرد نورانی

تصویر

تذکر: مبلغ محترم می تواند عکس را بزرگ کرده و روی تابلو بچسباند و از آنان سؤال کند که آیا او را می شناسند؟

کربلایی کاظم

داستان زندگی کربلایی کاظم، خیلی مشهور است. وی حدود سال ۱۳۰۰ ه.ق. در روستای سارق از توابع فراهان اراک متولد شد. او کسی بود که سواد نداشت و «الف» را از «ب» تشخیص نمی داد؛ اما در اثر اجتناب از مال حرام و گناه و بها دادن به دستورات دینی، مشمول لطف و

عنایت خداوند و اولیای او قرار گرفت و تا پایان عمر، تمام قرآن را حفظ بود و هر آیه ای از او پرسیده می شد، با آیهٔ قبل و بعد آن می خواند و اگر از او می خواستند که آیه ای از قرآن را نشان دهد، فوراً صفحهٔ مورد نظر را می گشود و بی درنگ دست بر روی همان آیه می گذاشت. او حتی

به خواص سوره های قرآن آگاه بود. اگر از او پرسیده می شد که مثلا حرف «واو» یا «ک» چند بار در سورهٔ بقره به کار رفته است، بی درنگ جواب می داد. او حتی می توانست قرآن را از آخر به اول بخواند.

اگر یک کلمه عربی یا غیرعربی از او پرسیده می شد، فوراً می گفت که در قرآن هست یا خیر.

ص: ۴۸

وقتی روزنامه یا کتابی را مقابل او می گشودنـد، او که کلمات را تشـخیص نمی داد و درکی از آنها نـداشت، فوراً دست روی آیـهٔ قرآن می نهاد و می گفت: آیات قرآن نور دارنـد و من از نوری که از آن ها ساطع می شود، آن ها را تشـخیص می دهم. (۱)

این همان نور است که گفتیم اگر انسان پاک باشـد، نورانیت را تشـخیص می دهـد. قرآن هم نور است، لذا این پیرمرد ساده و بی آلایش، آن نور را دید، بلکه مهم تر از آن، این نور در قلبش تابیدن گرفت و همه وجودش را نورانی کرد.

صورتهای تاریک

انسان برخی چهره ها را که می بینیـد، جذب او می شود، انگار نورانیت و کششـی دارند که انسان خواه ناخواه آنها را دوسـت دارد. ولی بعضـی چهره هـا تاریـک هسـتند. چه بسـا از لحاظ ظاهری هیـچ ایرادی نداشـته باشـند، ولی دل انسان به او گرایش ندارد.

به عبـارت دیگر، اگر انسـان معنویت را در سـبک زنـدگی خود جاری نسازد، اگر زیباترین چهره و بالاترین و گرانقیمت ترین لباسها را هم پوشیده باشد، چون نور ایمان و معنویت ندارد، چهره اش دارای تاریکی و غبارگرفتگی است.

قرآن کریم درباره چهره تاریک گناهکاران می فرمایـد: «وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ؛ و کسانی که مرتکب گناهان شدنـد، جزای بدی بمقدار آن دارند و ذلت و خواری چهره آنها را می پوشاند و هیچ چیز نمی تواند آنها را از [مجازات] خدا نگهدارد، [چهره هایشان آنچنان سیاه و تاریک است که] گویی پاره هایی از شب تاریک، صورت آنها را پوشانده است. آنها یاران آتش اند و جاودانه در آن خواهند ماند.» (۲)

۱- داستان های شگفت، ص ۵۰؛ و سروش وحی، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۳، شماره ۱۱.

۲- سوره یونس، آیه۲۷.

امام صادق(علیه السّلام) این آیه را این گونه معنا فرمودند: «اَمَا تَرَی الْبَیتَ إِذَا کانَ اللَیلَ کانَ أَشَدَّ سَواداً فکذلِک هُمْ یزْدادُون سَوَداً؛ آیا خانه را دیده اید وقتی شب هنگام شود [و چراغی روشن نباشد] به شدّت سیاه است. پس این گناهکاران نیز این گونه بر سیاهی [چهره های] شان افزوده می شود.» (۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

تذکر: این بخش می تواند در قالب بازی با کارت اجرا شود.

حال چه کنیم که ما هم نورانی شویم. راههای نورانی شدن و لذت بردن از معنویات چیست؟

یک: ترک گناه

اولین و مهم ترین قدم برای کسی که می خواهد نورانیت را احساس کند، این است که باید گناه را ترک کند؛ چون گناه از جنس تاریکی و معنویات از جنس نور هستند، لذا کسی که می خواهد به نور برسد، باید تاریکی ها را کنار بزند. (۲)

به همین جهت است که کسانی که اهل گناه هستند، به تدریج از مسجد، نماز، هیئت، و دوستان خوب و ... فاصله می گیرند و راهشان جدا می شود؛ چون همانطور که کار نیک عبادت باعث روشنی در چهره و نور در قلب و محبوب شدن در قلوب دیگران می شود، گناه نیز باعث تاریکی چهره و قلب و سستی در بدن و ایجاد نفرت در قلوب دیگران می شود. از آن بدتر، این افراد چون خودشان نور ندارند، نور دیگران هم برایشان تحمل پذیر نیست و چشمانشان تحمل دیدن آنها را ندارد، لذا رفته رفته با خوبان هم بد می شوند و حس بدی نسبت به آنها پیدا می کند، ولی با افراد هم جنس و هم فکر خودش که اهل گناه و معصیت هسستند، حس خوشایندی دارد و به طرف آنها شتابان می شود و اگر دعوت به گناه کنند، فوراً می پذیرد.

۱- تفسیر صافی، ج۲، ص ۴۰۰.

۲- قرآن کریم درباره اثر تقوا و ترک گناه می فرماید: « وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا یَمْشِی بِهِ فِی النَّاسِ ؛ ما برای او نوری - ایمان و معرفت - قرار دادیم که با آن، در میان مردم راه برود.» سوره انعام، آیه ۱۲۲.

دو: حضور در مکانهای نورانی

حضور در اماکن مقدسی همانند حرم امامان و امامزادگان، باعث جلای قلب و روح و نورانیت انسان می شود. انسان با حضور در این مکانها، احساس خوبی به او دست می دهد، یک احساس آشنا و دلنشین. هر قدر که انسان پاک و معنوی باشد، این حس زیبا و شیرین را بیشتر احساس می کند.

بنابراین، حضور در مکانهای نورانی، انسان را نورانی می کند، مثل مسجد، زیارتگاه، خانه عالم دینی، هیئت و مجلس عزا و شادی ائمه(علیهم السّلام) و....

سه: دوستی با دوستان نورانی

دوست خوب نعمتی است که در دنیا و آخرت به درد انسان می خورد، همانگونه که دوست بد، دردی است که در دنیا و آخرت، انسان را گرفتار و دردمند می کند.

دوستی با دوستان معنوی و اهل عبادت، نماز، قرآن(۱) و .... باعث می شود انسان هم در همان مسیرها گام بردارد و خودش هم نورانی شود.

چهار: عبادت و ذکر

عبادت و ذکر خداوند هم یکی از راههایی است که انسان را نورانی و معنوی می کند. در این میان با وضو بودن و اینکه انسان سعی کند همیشه با وضو باشد، باعث نورانیت می شود، به فرموده معصوم (علیه السّلام)

«الْوُضُوءُ نُورٌ؛ وضو نور است.»(۲)

همچنین اقامه نماز و به ویژه نماز شب، چهره انسان را نورانی، زیبا و جذاب می کند. به طور کلی، نماز، چه واجب و چه مستحب، خود نور است و نمازگزار را نورانی می کند؛ چنان که پیامبر

۱- « قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ؛ از طرف خداوند نور و کتاب روشن کننده آمده است. » سوره مائده، آیه۱۵.

۲- وسائل الشیعه، ج۱، ص۳۷۷ و در روایت دیگر آمده است که تجدید وضو نیز نورانیت می آورد: «الْوُضُوءُ عَلَى الْوُضُوءِ نُورٌ عَلَى نُورٍ ؛ وضو گرفتن بعد از وضو داشتن، نوری است بر نور» (همان مدرک).

اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «الصَّلَاهُ نُورُ الْمُؤْمِنِ وَ الصَّلَاهُ نُورٌ مِنَ اللهِ ؛ نماز نور مؤمن است و نماز نوری است از جانب خدا.»(۱) مخصوصاً نمازهایی چون عشا، صبح، نافلهٔ شب که در تاریکی اقامه می شوند، در قیامت و مراحل مختلف آن و حتی در همین دنیا ایجاد نورانیت می کند.

از امام سجاد (علیه السّلام) سؤال شد: چرا چهره کسانی که تهجد و شب بیداری (با حال عبادت) دارند، نیکو و نورانی است؟ حضرت فرمود:«لِأَنَّهُمْ خَلَوْا بِاللَّهِ فَكَسَاهُمُ اَللَّهُ مِنْ نُورِهِ؛ زیرا آنها با خدا خلوت کرده اند و خدا نیز با نور خود آنها را پوشانده است.» (۲)

پنج: حب امیر المؤمنین(علیه السّلام)

یکی دیگر از چیزهایی که نور است و نورانیت می آورد، دوست داشتن امیر المؤمنین(علیه السّلام) است. پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «أَلَا وَ مَنْ أَحَبَّ عَلِيّاً جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَهِ وَ وَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَهَ الْبَدْرِ؛ بدانید! هر کس علی را دوست داشته باشد، روز قیامت در حالی خواهد آمد که صورتش مانند ماه شب چهاردهم می درخشد.» (۳)

لذا یکی از القاب حضرت علی(علیه السّلام): «قائدُ الغُرِّ المُحَجَّلین ؛است، یعنی رهبر و پیشوای سپیدرویان عالَم.

تذکر: مبلغ گرامی این لقب را روی تابلو نوشته و سپس معنا می کند.

دعا و نیایش

خداوندا!

محبت امیرالمؤمنین(علیه السّلام) را در قلب ما روز افزون بگردان!

ما را جزء شیعیان و دوستداران واقعی حضرت قرار بده!

۱- مستدرک الوسائل، ج۳، ص ۹۲.

۲- علل الشرائع، صدوق، ص ۳۶۶، باب ۸۷، روایت ۱.

۳- من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج۱، ص۴۷۵، ح ۱۳۷۴؛ بحارالانوار، ج۲۷، ص۱۱۵، باب ۴، ح۸۹.

چشم ما را به دیدن نور جمال امام زمان(علیه السّلام) روشن و منور بفرما!

لذت نورانیت و عبادت خودت را به ما بچشان!

ما را در دنیا و آخرت از روسیاهی نجات بده.

آمین

ص: ۵۳

متن مطالعاتی

اشاره

امام حسین(علیه السّلام) در روز عاشورا به یکایک سپاهیان خود ارزش بخشید و بین آنها تفاوتی قائل

نشد؛ حتی بین آنها و خانواده خود که برترین انسانها بودند، تفاوتی نگذاشت. امام بر بالین همه شهیدان سپاه خود حاضر شد و از آنان تفقد و دلجویی نمود؛ از علی اکبر(علیه السّلام) فرزند رشیدش و اباالفضل العباس (علیه السّلام) برادر باوفایش گرفته، تا غلام سیاه پوست خویش «جَون بن حُوَی» که غلامی سیاه و اهل «نوبه» بود. (۱)

جون به میدان شتافت و پس از کشتن ۲۵ نفر به شهادت رسید.(۲) هنگامی که بدنش بر زمین افتاد، امام بر بالین سر او رفت و با دیدگانی اشکبار عرضه داشت: «خدایا ! صورتش را سفید گردان و بدنش را خوشبو ساز و او را با محمد و آل محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) محشور گردان!» امام باقر(علیه السّلام) فرمود: «روزها پس از شهادت جون، بدن او بوی مشک می داد.»(۳)

هدایت جوان مسیحی در پرتو نور قرآن

زکریا بن ابراهیم، یکی از محدثین شیعی و از یاران امام صادق(علیه السّلام) است. او در شرح حال خود می گوید: من اوایل، مسیحی بودم و سپس به اسلام گرویدم. به خانه خدا مشرف شده و در

۱- تنقیح المقال، عبدالله مامقانی، نجف، مکتبه المرتضویه، بی تا، ج ۱، ص ۲۳۸.

۲- مقتل الحسین علیهالسلام، مقرم، ص ۲۵۲؛ مثیر الاحزان، ابن نما الحلی، تهران، دار الخلافه، ۱۳۱۸، ه. ق، ص ۶۳.

۳- بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۲۳؛ مقتل الحسین علیهالسلام، مقرم، ص ۲۵۳.

همان سفر معنوی، به محضر امام صادق(علیه السّلام) شرفیاب گشتم.

به آن پیشوای بزرگ عرض کردم: «آقا! من مسیحی بودم و الآن به دین شما گرویده ام. » امام صادق(علیه السّلام) پرسید: «در اسلام چه امتیازی احساس کردی که آن را داوطلبانه پذیرفتی؟ » گفتم: «این آیه از قرآن به دلم نشست: « مَا كُنْتَ تَدْرِی مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِی بِهِ مَنْ نَشَاءُ ؛ تو نمی دانستی کتاب و ایمان یعنی چه؛ ولی ما آنرا نوری قرار دادیم که هر کسی را

که بخواهیم بدان هدایت کنیم.» (۱)

امام(علیه السّلام) فرمود: «خداوند تو را به اسلام هدایت فرموده و قلبت را به نورانیت آن روشن ساخته است. » آنگاه برایم دعا کرد و هدایت بیشتری را از خداوند برایم مسئلت نمود. در ادامه گفتم:

«پدر و مادرم و سایر بستگانم همچنان به آئین مسیحیت باقی مانده اند و مادرم هم نابینا است. آیا با این حال بر من جایز است که با آنها زندگی کنم و ارتباط نزدیک خانوادگی داشته باشم؟»

امام صادق(علیه السّلام) پرسید: «آیا آنها گوشت خوک می خورند؟»

گفتم: «نه!»

فرمود: «معاشرت تو با آنان مانعی ندارد. » پس سفارش کرد که: «درباره مادرت بیشتر مراقبت کن! به او نیکی و احسان نما! و هرگاه زندگی اش به پایان رسید و از دنیا رفت، خودت عهده دار کفن و دفنش باش!»

چون از سفر مکّه و مدینه به زادگاهم کوفه برگشتم، طبق فرمان امام ششم(علیه السّلام) به مادرم بیش از

گذشته و زیادتر از دیگران رسیدگی و مهربانی نمودم. خودم به او غذا می دادم، لباسش را مرتب می کردم، سرش را شانه می زدم و عهده دار تمامی خدمات لازم برای مادرم بودم. زمانی که مادرم این تغییرات را در روش من احساس کرد، به من گفت: «زکریا! تو در آن روزگاری که به دین ما بودی، چنین به من خدمت نمی کردی! چه دلیلی موجب شده که بعد از مسلمان شدن این قدر به

من محبت می کنی؟»

۱- سوره شوری، آیه۵۲.

گفتم: «یکی از فرزندان پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به من دستور داده که اینگ ونه رفتار کنم. » گفت: «آیا او همان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شما است؟ » گفتم: «نه؛ بعد از پیامبر ما دیگر پیامبری مبعوث نخواهد شد. او فرزند پیغمبر ما است. » گفت: «این دستورات از آموزه های پیامبران است و دین تو از دین من

بهتر است؛ مرا راهنمایی کن تا مسلمان شوم. » من طریقه اسلام را به او آموختم و او مسلمان شد.

نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء را خواند و در نیمه شب حالش منقلب شد. من در کنار بسترش ایستاده و به پرستاری او مشغول بودم. به من گفت: «پسر جان! اعتقادات اسلام را دوباره برایم تکرار کن. » من آنها را برای او بازگو کردم و او به همه آنها اقرار کرد و در همان شب چشم از جهان فرو بست. بامداد روز بعد جنازه اش به وسیله گروهی از مسلمانان و طبق مراسم اسلامی

تشییع شد و من بر جنازه مادرم نماز خواندم و با دست خود او را به خاک سپردم.» (۱)

پایان

ص: ۵۶

۱- اصول کافی، کتاب الایمان والکفر، باب البّر بالوالدین، حدیث ۱۱.

درس چهارم:صاحب الزمان

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه، چنـد سؤال از دانش آموزان پرسـیده می شود، تـا بـا کنار هم نهادن حروف اول و آخر آنها، به جمله مورد نظر دست یابند.

کسانی که آماده پاسـخگویی سـریع و هوشمندانه هستند، یک صلوات بلند بفرستند. اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

شدت زیبایی را به آن تشبیه می کنند؟ ماه

برادر مادرِ؟ دایی

با عشق می آید: عشق و .... صفا

لقب پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم)؟ حبیب

نامه ای که در قیامت به انسان می دهند؟ نامه ... اعمال

مزمز وارونه؟ زمزم

نام دیگر آدم؟ انسان

حالا شما یک دقیقه فرصت دارید تا حروف اول و آخر این کلمات را کنار هم بگذارید تا

ص: ۵۷

جمله مورد نظر به دست بیاید. شروع شد.....

جمله مورد نظر: مهدی صاحب الزمان

آفرین به دوستان زیرکی که قبل از دیگران، جمله را تکمیل کردند. حضرت مهدی(علیه السّلام)، آخرین یادگار خاندان عترت که همه منتظر ظهور ایشان هستند تا همگان، آرامش و خوشی و عدالت و مهرورزی را تجربه کنند و غمها و ظلمها، تبعیضها و بی عدالتی ها پایان یابد و مردم جهان،

شیرینی دینداری و لذت با خدابودن را بچشند. از این رو در وصف حضرت گفته اند:

مثل آبی، نه مثل خورشیدی

نه،از آن بهتری، تو امیدی

آب هستی برای تشنه لبان

نور هستی برای شب زدگان

نور امید خسته ها هستی

داروی دل شکسته ها هستی

روزی از راه کعبه می آیی

تا که درهای بسته بگشایی

بهتر از حرف این و آن هستی

مهدی صاحب الزمان هستی(۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

بله! حضرت همان نور امیدی است که سالیان سال است منتظران چشم به راه حضرت مانده اند تا روزی که بشارت و مژده ظهور برسد. البته متاسفانه بسیاری از افراد که خود را منتظر حضرت می نامند، آن قدر مشغول روزمرگی ها و کار و زندگی خود شده اند که منتظر بودن، بیشتر

از آنکه حقیقت داشته باشد، تنها لقلقه زبان آنان است. حالا به یک داستان واقعی و بسیار جالب گوش کنید، تا با این نکته ای که گفتم، بیشتر آشنا شوید.

حکایت آن عصر جمعه....

باد ملایمی می وزید. پرچم سبز رنگی که بر بام خانه بود، موج برداشت. حیات خانه بزرگ

ص: ۵۸

۱- شاعر: مصطفی رحماندوست. نک: آیه های آفتاب، دفتر تبلیغات قم، ۱۳۷۵، ص ۱۳۴.

بود. همه جای آن را آب و جارو زده بودند. قسمتی از حیات، با بوریا و حصیر فرش شده بود.

جمع زیادی، لباس سفید به تن داشتند. آنها رو به قبله ایستاده بودند و دسته جمعی به دعا گوش می دادند.

دعای سمات عصر جمعه تمام شد. شیخ علی کتابش را بست و به سوی حوض آب راه افتاد.

همه نگاهها به یکدیگر بود. تا غروب زمان زیادی نمانده بود، اما هنوز خبری نبود. شخصی به بغل دستی اش تلنگری زد و ابرو بالا انداخت و چشمش را به سوی شیخ علی چرخاند. شیخ علی را به او نشان داد و گفت: «حتماً شیخ خیالاتی شده است، آن طور که او می گوید باید تا

حالا پیدایش می شد. » بلند شد و رو به شیخ ایستاد. صدایش را بلند کرد و گفت: «پس چرا نیامد؟ دیر زمانی است که چشم به راه هستم و خبری نیست؟ باید به خانه هایمان باز گردیم».

شیخ علی دانه های تسبیحش را آرام می چرخاند و لبانش پیوسته به هم می خورد. او در جواب

مرد گفت: «دیر نشده، کو تا غروب؟»

شیخ علی آبی به صورتش زد. چشمان روشن و نافذی داشت. شانه چوبی کوچکی را از جیب جلیقه اش درآورد. ریش جو گندمی اش را مرتب کرد. صورتش خنک شد. سرش را بالا گرفت. نگاهش در راه پله ای که به پشت بام می رفت، ایستاد. کسی را دید. او را شناخت. قلبش

هری ریخت. اشکهایش جاری شد. در همان حال که اشک می ریخت، لبخندی روی لبش بود.

رو به جمعیت کرد و گفت: «آقا آمد. » و با دست پشت بام را نشان داد. سرها بالا رفت. سر و صدا شد. میان جمعیت رفت. از آنان خواست آرام باشند.

مرد قصاب کنار شیخ بود و اشک می ریخت. سر و صدای جمعیت کم شد. صدایی از پشت بام آمد. همه ساکت شدند. صدا را همه شنیدند. مرد قصاب را به اسم خواند و از او خواست، به پشت بام برود. مرد قصاب حرکت کرد و رفت. طولی نکشید خون از ناودان بام جاری شد.

نگاهها در هم گره خورد. نفسها در سینه حبس شد. همه هاج و واج به هم نگاه می کردند. ترس در چشم همه خانه کرده بود.

دوباره همان صدا آمد. هنوز خون از ناودان می چکید. این بار شیخ را خواست. نوبت شیخ

علی بود. چشمان شیخ علی درخشید. دستش را روی سرش گذاشت. دندانهایش آشکار شد. از میان جمعیت گذشت. در چند لحظه خودش را به پشت بام خانه رساند.

گویا زمان ایستاده بود. چشمها دوباره به سوی ناودان رفت. این بار نیز در برابر نگاه ناباورانه آنان، ناودان پر از خون شد. خون گرم از ناودان خانه می آمد. سنگفرش حیاط رنگین شده بود.

هول و هراس به تن همه راه یافته بود.

آیا شیخ علی به دست امام زمان(علیه السّلام) کشته شد؟ هیچکس از جمعیت نمی دانست روی پشت

بام چه خبر است. هر کس فکر می کرد الان است که اسم او خوانده شود. شخصی که رنگش پریده بود، خودش را جابه جا کرد و بلند گفت: «نکند او امام نباشد. » و به سوی در حیاط دوید.

قیل و قال جمعیت فضا را پر کرد. همه به سوی در حیاط هجوم بردند. همه زور می زدند و تقلا می کردند تا از در و دیوار بالا روند و فرار کنند.

شیخ علی تا نزدیک امام شد، خودش را روی پاهای امام انداخت. با اشاره امام بلند شد. ابوصالح قصاب لاشه گوسفندی را که سر بریده بود، از کنار ناودان می

کشید. شیخ علی به کمک او رفت. لاشه را پیش لاشه گوسفند اول گذاشتند. امام به شیخ علی گفت: «برو نزد مهمانهایت و از آنان بخواه تا نزد من آیند».

شیخ علی خوشحال شد. به حیاط برگشت. هنوز به حیاط خانه نرسیده بود که بلند بلند گفت: «بشارت. » و سرش را بالا گرفت. حرفش ناتمام ماند. چشمان او گشاد و پاهایش سست شد. چه می دید؟ حیاط خانه خالی و ساکت بود. هیچکس را ندید.

در حیاط باز بود. گرد و خاک زیادی در حیاط و کوچه به هوا برخاسته بود. باورش نمی شد.

صورتش گر گرفت. به یاد آن روز و حرفهایش افتاد. در آن روز امام به شکل عربی رهگذر از او پرسیده بود: شیخ علی! چرا این قدر ناراحتی؟ می بینم مدتهاست به اینجا می ایی و در این گوشه خلوت می کنی و ناله و گریه سر می دهی.

مشکلت چیست؟

شیخ علی در جواب امام که فکر کرده بود از عربهای چادرنشین اطراف است، گفته بود: گناه

همه جا را گرفته است، ظلم بیداد می کند، چرا امام زمان(علیه السّلام) ظهور نمی کند؟ در حدیث خوانده ام

وقتی یاران واقعی امام به تعداد جنگجویان و یاران رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در جنگ بدر برسد، امام

زمان(علیه السّلام) ظهور خواهد کرد. در صورتی که فقط در شهر حله، امام زمان(علیه السّلام) بیش از هزار نفر

جنگجو دارد. آنان همه پا به رکاب و آماده جانفشانی اند!

آن گاه امام خودش را معرفی کرده و به او گفته بود من امام زمان(علیه السّلام) تو هستم. در شهر حله،

من دو یار واقعی بیشتر ندارم که یکی تو و دیگری ابوصالح قصاب است و امام از شیخ علی خواسته بود برای آنکه حقیقت برایش آشکار شود، به شهر حله برود و با مشورت و کمک ابوصالح قصاب از میان آن هزار نفر، چهل نفر که فکر می کنند از بهترینها هستند، برگزینند و از آنها دعوت کنند تا عصر جمعه در منزل او جمع شوند تا با آنان ملاقات کند.

امام دستور داده بود قبل از آمدنش دو گوسفند به دور از چشم دیگران به پشت بام خانه اش ببرد و آنها را آنجا ببندد. ،شیخ علی حالا به حقیقت حرف های امام پی

برده بود. از آن چهل نفر حتی یک نفر نمانده بود. (۱)

پاسخ به شبهه طول عمر حضرت

اشاره

بله دوستان من! در طول این سالهای طولانی یعنی ۱۱۸۲ سال که از عمر حضرت می گذرد، خیلی ها ادعای دوستی و محبت و منتظر بودن داشتند، ولی وقتی پای عمل رسید، خبری از آن همه ادعا نبود و دروغها آشکار شد.

راستی گفتم عمر حضرت چقدر است؟ آفرین! ۱۱۸۲ سال.

چون امسال ۱۴۳۷ هجری قمری است و سال تولد حضرت هم ۲۵۵ هجری قمری است؛

یعنی اگر ۲۵۵ را از ۱۴۳۷ کم کنیم، طول عمر حضرت بدست می آید.

حتما برای شما هم جای سؤال است که چطور ممکن است یک انسان این همه عمر طولانی

۱- نک: انتظار نوجوان، دی ۱۳۸۶، شماره ۳۰.

داشته باشد.

در این جلسه، با چند دلیل واضح و روشن، خواهیم فهمید که داشتن چنین طول عمری نه تنها عجیب نیست، بلکه به راحتی امکان پذیر است.

تذکر: در این مرحله، مبلغ محترم با استفاده از کارت هایی که از قبل آماده کرده است، پاسخها را برای دانش آموزان تبیین می کند.

شما به این چند کارتی که در دست من است با دقت توجه کنید تا پاسخها را با هم مرور کنیم.

کارت اول: پاسخ قرآنی

تذکر: مبلغ محترم از یکی از دانش آموزان که توانایی قرائت قرآن دارد، دعوت می کند تا متن و ترجمه آیه چهاردهم سوره عنکبوت را بخواند.

«وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ؛ و ما نوح را به سوی قومش فرستادیم، و او در میان آنان نُه صد و پنجاه سال، درنگ کرد، اما سرانجام طوفان و سیلاب آنان را فرا گرفت، در حالی که ظالم بودند».

کارت دوم: پاسخ روایی

حتماً نام حضرت خضر(علیه السّلام) را شنیده اید. ایشان یکی از پیامبران الهی است که داستانهایی در قرآن از جمله داستان ایشان با حضرت موسی(علیه السّلام) مشهور است.(۱) حضرت خضر(علیه السّلام) از آب حیات نوشید و عمری جاودان پیدا کرد.(۲)

هم اکنون بیش از شش هزار سال از عمر شریف حضرت خضر(علیه السّلام) می گذرد و ایشان همچنان

۱- نک: سوره کهف، آیات ۸۲-۶۰.

۲- به متن مطالعاتی مراجعه کنید.

زنده هستند. (۱)

امام صادق(علیه السّلام) درباره دلیل و فلسفه زنده بودن حضرت خضر(علیه السّلام) می فرماید: «چون خداوند

می خواست به قائم ما(حضرت مهدی - عج-) عمر طولانی بدهد و می دانست که بندگانش بر طول عمر او اشکال خواهند کرد، به همین دلیل عمر حضرت خضر را طولانی نمود، تا عمر امام زمان(علیه السّلام) به او تشبیه شود».(۲)

در واقع، خداوند یک نمونه عینی آفرید تا کسی نتواند به عمر امام زمان(علیه السّلام) اشکال بگیرد و شک و شبهه ای به دل خود راه دهد.

کارت سوم: پاسخ تاریخی

تاریخ، نام بسیاری از افراد را ذکر کرده است که عمر طولانی داشته اند؛ اگرچه ممکن است شنیدن این اعداد و ارقام برای مردم امروز که میانگین عمرها کمتر از ۷۰- ۸- سال است، کمی عجیب و غیرقابل باور باشد، ولی اینها نکات و واقعیاتی است که در کتابهای تاریخی ذکر شده

است.

حالا من چند نمونه از افرادی که عمر طولانی داشته اند را برای شما نقل می کنم.

یادآوری: مبلغ محترم اعداد را روی تابلو بنویسد، ضمن آنکه برای ایجاد تنوع می تواند از اعلان نظر دانش آموزان در تخمین عمرها نیز استفاده نماید.

حضرت نوح(علیه السّلام): ۲۵۰۰سال(۳)

۱- فرهنگ الفبای مهدویت، موعودنامه، مجتبی تونه ای، ص ۳۰۰، به نقل از یوم الخلاص، ص۱۵۷.

۲- شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۵۷؛ امام مهدی(علیه السّلام) از ولادت تا ظهور، سیدمحمد کاظم قزوینی، نشر الهادی، قم، ص ۴۴۵.

۳- به تصریح قرآن کریم، فقط مدت زمان ایام تبلیغ حضرت، ۹۵۰ سال بوده است. امام صادق علیه السلام درباره طول عمر آن حضرت فرمود: حضرت نوح علیه السلام ۲۵۰۰ سال عمر کرد. به ترتیب که ۸۵۰ سال قبل از پیامبری و ۹۵۰ سال پیامبری کرد و مردم را به سوی خدا دعوت نمود و ۲۰۰ سال به ساختن کشتی اشتغال داشت و ۵۰۰ سال پس از فرو نشستن طوفان، زندگی نمود که مجموعا ۲۵۰۰سال خواهد شد. بحارالانوار، ج۱۱، ص ۲۸۵؛ امالی صدوق، ص ۳۰۶.

حضرت آدم و حضرت سلیمان(علیه السّلام): ۹۳۰سال

عزیز مصر که در سوره یوسف از او نام برده شده است: ۷۰۰ سال(۱)

عمرمعمولی مردم زمان نوح(علیه السّلام): ۳۰۰ سال

شیث پسر آدم: ۹۱۲ سال

انوش پسر شیث: ۹۰۵سال(۲)

کارت چهارم: پاسخ عقیدتی

قرآن کریم قصه ای را در آیه ۲۵۹ سوره بقره نقل می کند و می فرماید: پیغمبری سوار الاغ بودو از کنار روستایی می گذشت، دید که آنجا سالها کهنه شده است و از بین رفته است. از خدا پرسید: خدایا! چگونه این مرده ها را زنده می کنی؟

خداوند در همان لحظه جان او را گرفت و بعد از ۱۰۰ سال او را زنده کرد و از او پرسید: چند وقت است که اینجایی؟ پیغمبر جواب داد: ساعاتی یا لحظه ای... خداوند فرمود: که ۱۰۰ سال است که اینجایی و حالا الاغ را در پیش نظر تو زنده می کنم. سپس سفره طعام او را به او نشان داد

که هیچ فاسد نشده است.

۵۲۰۰ هفته غذای این پیامبر خراب نشده است و این نشان عظمت خداست که اگر خدا بخواهد این اتفاق می افتد. خداوند می خواهد و این گونه می شود که غذا بعد از ۵۲۰۰ هفته خراب و فاسد نمی شود. این آیه به ما می گوید که قدرت خدا محدودیت ندارد و هر آنچه بخواهد

اتفاق میافتد. خداوند اگر بخواهد آدمی را ثابت و سالم نگه می دارد و دیگری را متغیر و این نشان عظمت خداوند است.

حال این خدا با این عظمت اگر بخواهد، می تواند امام زمان را هزاران سال حی و زنده نگه

۱- نک: امام مهدی(علیه السّلام) از ولادت تا ظهور، سیدمحمد کاظم قزوینی، نشر الهادی ، قم، ص ۴۵۷.

۲- نک: راز طول عمر امام زمان(علیه السّلام)، علی اکبر مهدی پور، انتشارات طاووس، چاپ سوم، ص ۸۹.

دارد. پس اگر کسی در طول عمر امام شک کرد، یعنی قدرت خداوند را نشناخته است؛ زیرا خداوند بر همه قادر و تواناست و هر کاری که بخواهد، می تواند انجام دهد.

باید باور کنیم که خداوندی که این جهان را از کران تا کران با قدرت بی کرانش آفریده و بیش از ۲۰۰ میلیارد کهکشان را با دست توانایش از میلیونها سال پیش نگه داشته است، هرگز از نگهداری ولی و حجت خود ناتوان نخواهد بود.

خدایی کاین جهان پاینده دارد

تواند حجتی را زنده دارد

پیامهای کاربردی تربیتی

وظایف منتظران

اکنون که می دانیم امام و ولی خدایی هست که منتظر صدور فرمان الهی برای ظهور و ایجاد جامعه ای طلایی و سرشار از خوبی ها و شایستگی هاست، ما نیز باید به وظیفه خود عمل کنیم و ضمن شناخت صحیح از زوایای مختلف زندگی و نقش حضرت در بقای زمین و زمان، باید

تلاش کنیم تا در حد توان و بضاعت خودمان، مسیر ظهور را آماده کنیم و خودمان نیز بیش از گذشته، با حضرت ارتباط معنوی و سازنده برقرار کنیم.

در پایان جلسه، من چند تا از کارهایی که می توانیم انجام دهیم، که در واقع فرمولهای دوستی با امام زمان(علیه السّلام) است را برای شما می نویسم.

انجام وظایف بندگی که همان اطاعت از خدا و انجام واجبات و ترک گناهان است و این مسئله، مهم ترین چیزی است که حضرت از ما انتظار دارد.

مطالعه بیشتر پیرامون حضرت و خواندن تشرفات و حکایات کسانی که به دیدار حضرت توفیق یافته اند.

سعی کنید بهانه هایی جور کنید که شما را به یاد حضرت بیندازد؛ مانند تابلو، برچسب، نذر صلوات روزانه برای حضرت، و...

بعد از هر نماز رو به قبله بایستید و با گفتن «السلام علیک یا بقیه الله» به او سلام کنید. بهتر است در این حالت دست را بر سر بگذارید.

برای شناساندن حضرت به دیگران از طریق سایت، شبکه های اجتماعی و ... تلاش کنید.

در مکانهای منسوب به حضرت مانند جمکران حضور یابید.

در حد امکان برخی دعاهای مربوط به ایشان مانند دعای فرج، دعای ندبه، دعای آل یس و...را بخوانید و برای سلامتی حضرت، صدقه بدهید.

دوستان من! آخرین نکته اینکه، با توجه مهیا بودن گناهان رنگارنگ و متنوع و آلودگی محیطهای مختلف مجازی و حقیقی، برای ثابت ماندن در دین و منحرف نشدن از مسیر امام زمان(علیه السّلام) ، دعای غریق را زیاد بخوانید. (۱)

«عبدالله بن سنان» یکی از یاران امام صادق(علیه السّلام) نقل می کند که روزی آن حضرت خطاب به ما فرمود:سُتصِیبَکُمْ شُبْهَهٌ فَتَبْقُونَ بِلَا عَلَمٍ یُرَی وَلا اِمَامٍ هُدَی، لایَنْجُو مِنْها اِلَّا مَنْ دَعا بدُعاءَالْغَریقِ؛ ؛ به زودی شبهه ای به شما روی خواهد آورد و شما نه پرچمی خواهید داشت که دیده شود و نه امامی که هدایت کند. تنها کسانی از این شبهه نجات خواهند یافت که «دعای غریق» را

بخوانند.

گفتم: دعای غریق چگونه است؟

حضرت فرمود: می گویی:«یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ یا مُقَلِّبَ القُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلی دِینِکَ!؛ ِ ای خدا، ای بخشنده، ای بخشایشگر، ای کسی که قلبها را دگرگون می سازی! قلب مرا بر دینت پایدار فرما». (۲)

۱- کیفیت و متن و ترجمه دعای غریق می تواند به عنوان تکلیف نیز به دانش آموزان ارائه گردد تا در جلسه بعدی همراه خود بیاورند.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۹.

دعا و نیایش

خدایا! معرفت و شناخت ما را نسبت به امام زمان(علیه السّلام) افزون بفرما!

خداوندا! ما در انجام واجبات و ترک گناه موفق بدار!

خداوندا! ما را در زمره سربازان خوب حضرت حجت(علیه السّلام) قرار بده!

خدایا! نائب امام زمان، رهبر معظم انقلاب، خامنه ای عزیز را حفظ و حمایت بفرما!

خدایا! ما را مطیع و گوش به فرمان امام زمان و نائب امام زمانت قرار بده!

خدایا! قلبهای ما را خطرات و آسیبهای رنگارنگ آخرالزمان، محفوظ بدار!

خدایا! دل امام زمان را از ما راضی و خشنود قرار بده!

خدایا! به ما توفیق انجام کارهای امام زمان پسند عنایت بفرما!

پایان

ص: ۶۷

متن مطالعاتی

طول عمر در قرآن کریم

آیاتی از قرآن کریم از عمر طولانی در امت های پیشین خبر می دهد، مانند:

۱. «بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ؛ بلکه آنها و پدرانشان را از متاع دنیوی ِ برخوردار ساختیم تا از عمر طولانی بهره مند شدند..»(۱)

۲.«فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ؛اگ او(یونس) از زمره تسبیح کنندگان نبود، تا روز رستاخیز در شکم ماهی می ماند.» (۲)

این آیه تصریح دارد در این که عمر بسیار طولانی (از زمان حضرت یونس تا روز قیامت) که در اصطلاح زیست شناسان عمر جاویدان نامیده می شود، برای انسان و ماهی از نظر قرآن کریم، امکان پذیر است.

۳.قرآن کریم در مورد حضرت نوح(علیه السّلام) می فرماید: «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ؛ به راستی ما نوح را به سوی قومش فرستادیم، پس ۹۵۰ سال در میان آنها درنگ نمود». (۳)

۱- انبیاء/ ۴۴.

۲- صافات / ۱۴۳و ۱۴۴.

۳- عنکبوت / ۱۴.

نکته هایی پیرامون حضرت خضر(علیه السّلام)

خضر(علیه السّلام) از اُمرای ارتش ذی القرنین و از ابنای ملوک و شاهزاده بود و در پیش قراولان ارتش او

قرار داشت که به کنار چشمه ای رسید و ماهی مرده ای داشت، خواست بشوید و بپزد و بخورد، ماهی که به آب اصابت کرد، بلافاصله زنده شد و به آب چشمه فرورفت و خضر که با لشکر ذی القرنین در طلب این آب بود، مسأله را فهمید و از آن آب سیر نوشید و برگشت.

ذی القرنین علّت تأخیر را جویا شد، او قضیه را بازگو کرد. ذی القرنین با سرعت تمام به آنجا آمدند که آن آب را بخورند، امّا هرچه جستند و این سو و آن سو دویدند، اثری ندیدند. ذی القرنین برگشت و به خضر گفت: آن آب در تقدیر تو بوده است. (۱)

قرآن کریم هرچند آشکارا نام او را نبرده است، اما از او به عنوان عالم یاد کرده است. در سوره کهف در جریان ملاقات حضرت موسی (علیه السّلام)با حضرت خضر(علیه السّلام) چنین آمده است: «فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ؛ (در آنجا) بنده ای از بندگان ما را یافتند که رحمت عظیمی از سوی خود به او داده، و علم فراوانی از نزد خود به او آموخته بودیم». (۲)

امام رضا(علیه السّلام) درباره حضرت خضر(علیه السّلام) می فرماید: «إنّ الخضرَ شَرِبَ مِن ماءِ الحَياهِ فهُو حَيٌّ لا يَموتُ حتّى يُنفَخَ فی الصُّورِ ، و إنّهُ لَيَحضُرُ المَوسِمَ كُلَّ سَنهٍ يَقِفُ بعَرَفَهَ فيُؤمِّنُ على دُعاءِ المؤمِنينَ ،؛ حضرت خضر(علیه السّلام) از آب حیات نوشید. پس او زنده است تا نفخ صور دمیده شود. او همه ساله در مراسم حج حضور می یابد و تمام مناسک حج را نیز انجام می دهد و در عرفات، در کنار سایر حجاج خانه خدا می ایستد و به دعای مؤمنان آمین می گوید». (۳)

نقش حضرت خضر(علیه السّلام) در زمان غیبت

افزون بر تشبیه به عمر طولانی ایشان که در درسنامه به آن اشاره شد، حضرت خضر(علیه السّلام) جزء

۱- سیمای جهان در عصر امام زمان عج، محمد امینی گلستانی، نشر مسجد مقدس جمکران، قم، ص ۲۲۰.

۲- سوره کهف، آیه ۶۵.

۳- بحارالانوار، ج۱۳ ،۳۰۰؛ کمال الدین و تمام النعمه، ج۲، ص ۳۹۱.

سی نفری است که همواره در محضر حضرت بقیه الله(علیه السّلام) هستند و رتق وفتق امور به فرمان آن

حضرت در دست آنهاست.(۱)

و از همه مهمتر آن است که خداوند به وسیله خضر، امام زمان را در ایام غیبت از تنهایی بیرون آورده، مونس آن حضرت خواهد بود. امام رضا می فرماید: «وَ سَیُونِسُ اَللَّهُ بِهِ وَحْشَهَ قَائِمِنَا فِی غَیْبَتِهِ وَ یَصِلُ بِهِ وَحْدَتَهُ؛ و در آینده خداوند به وسیله او وحشت قائم ما را در ایام غیبتش به انس مبدل خواهد کرد و یار آن حضرت در تنهایی خواهد بود».(۲)

۱- فرهنگ الفبای مهدویت ، موعودنامه ص۳۰۰، به نقل از غیبه نعمانی، ص ۹۹؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۸.

۲- بحارالانوار، ج۱۳ ،۳۰۰؛ کمال الدین و تمام النعمه، ج۲، ص ۳۹۱.

درس پنجم: یار و بار

بهانه ارتباط

اشاره

تـذکر: در ابتدای جلسه مبلغ گرامی پس از سـلام و احوالپرسـی، آنان را به مسابقه گروهی دعوت و مراحل اجرای آن را تبیین می کند.

مراحل اجرا

یک: پرسیدن چند جمله و تکرار آنها توسط چند نفر از دانش آموزان که در نهایت منجر به انتخاب سه نفر خواهد شد.

دو: برگزیدن دوست و همکار توسط دانش آموزان منتخب برای ادامه مسابقه

سه: اجرای مسابقه با همکاری و مشورت گروه های دو نفره

شرح اجرا

سه نفر از طریق معما یا تکرار جملات مشخص و تپق نزدن انتخاب می شوند و هر کدام از آنها برای مرحله بعدی مسابقه، باید دوست و رفیق قابل اعتماد و صمیمی خود را انتخاب کنند تا

بتواند در ادامه مسابقه او را یاری دهد و با مشورت، راهنمایی و همکاری یکدیگر، برنده باشند.

جملات انتخابی برای گزینش سه نفر اول

یادآوری: لازم است که دانش آموز جمله را حداقل ۳ یا ۵ بار با سرعت و بدون تپق زدن، تکرار کند.

۱ . چه ژست زشتی.

۲ . برزیل گلر نداشت، لودر داشت.

۳. افسر ارشد ارتش اتریش.

پس از انتخاب سه نفر و همراه شدن دوست آنان، در مرحله دوم مسابقه، مبلغ به نفر اول هر گروه کاغذی می دهد که او باید بدون سخن گفتن و با حرکات دست و مانند آن، تلاش کند بازیکن خودی را برای حدس مورد منتخب و درج شده در کاغذ، در مدت زمان مشخص یا تعداد جواب مشخص (مثلاً ۵ پاسخ)، یاری کند که در صورت تشخیص صحیح، برنده شده و جایزه دریافت خواهند کرد.

گروه اول: پرتگاه کوه بلند و خطر افتادن

گروه دوم: گرمای هوای تابستان و لذت شنا

گروه سوم: تماشای فوتبال و خوشحالی از گل زدن و ناراحتی از گل خوردن

تذکر:

مبلغ محترم می تواند به تناسب مخاطب و فضای اجرای برنامه از دیگر مثالها برای اجرا استفاده نماید و از مواردی مثل پرنده یا حیوانات یا حتی خوردنی های متناسب با تابستان مثل بستنی یا ورزشهایی مثل شنا نیز بهره ببرد.

ص: ۷۲

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوران نوجوانی دوران دوستی ها و هیجان هاست. دورانی است که قلب آدمی به انس گرفتن، محبت ورزی و محبت دیدن نیازمند و مشتاق است. به همین دلیل است که نوجوانها تمام تلاش خود را به کار می بندند و با صرف ساعتها وقت جلوی آینه و با هزینه های زیاد در آرایشگاه، یا خرید انواع و اقسام لباس و تزیینات مختلف، بهترین ترفنده ای گفتاری و رفتاری را به کار می بندند تا با خوشایندترین و جذاب ترین ظاهر، در مقابل دیگران حاضر شوند و میل و رغبت آنان را برای دوستی و هم نشینی با خود، برانگیزانند.

تذکر: در این قسمت مبلغ با استفاده از «بازی با کلمات» در تابلو یا از طریق «بازی با کارتها» این مرحله را اجرا و محتوای جلسه را برای مخاطبان تبیین می کند.

(کارت اول: یار)

نکته مهم آن است که توجه داشته باشیم چه کسانی را به عنوان یار، رفیق و همنشین خود انتخاب می کنیم.

هرکسی یاری انتخاب می کند از جنس مخالف گرفته تا شغل، رفتار و گفتار و عادتها، دوستان مرد و نامرد و....

بعضی دوستان هم واقعا یار انسان هستند و در سختی ها و مشکلات، در درس، در اصلاح رفتارهای نادرست و مانند آن دوست خود را یاری می دهند و باعث رضایت خداوند و خوشحالی پدر و مادر می شوند.

نکته مهم آن است که بدانیم همانگونه که زغالهای خاموش را، کنار زغالهای روشن می گذارند تا روشن شود، همنشینی با دیگران هم اثر دارد. اگر انسان کنار کسانی بنشیند که روشنند و نورانیت و حرارت معنوی دارند، او هم نورانیت و حرارتی می گیرد، وگرنه همچنان خاموش و سیاه و بی خاصیت باقی می ماند.

بدتر آنکه برخی مانند زغال، روی انسان را سیاه و زشت می کنند و...

(کارت دوم: بار)

اشاره

باری بر دوش انسان می شوند. یعنی برخی یارها، بارند و روی دوش انسان سنگینی خواهند کرد و باعث کندی حرکت انسان به سوی خدا و معنویات می شوند. مانند یارهایی که برخی جوانان از جنس مخالف می گیرند و باری بر دوش آنها شده، آلودگی به گناه و دوری از خدا و

معنویات را برای شان ایجاد می کند. یا دوستانی که اهل خوش گذرانی و ولنگاری هستند و سر همه چیز پایه هستند، جز معنویات و کارهای خداپسندانه ای مانند نماز و عبادت.

داستان دو دوست جهنمی

عقبه بن أبی معیط و أبی بن خلف از دوستان قدیمی همدیگر بودند. یکی از عادات عقبه این بود که هرگاه از مسافرت باز می گشت، غذایی فراهم می ساخت و بزرگان قومش را دعوت می کرد و با پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز زیاد مجالست و همنشینی می نمود.

روزی از مسافرت باز گشت، غذایی فراهم نمود و میهمانی بزرگی ترتیب داد. پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

نیز به میهمانی دعوت شد. هنگامی که موقع خوردن غذا فرا رسید، پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از این فرصت برای هدایت عقبه استفاده کرد.

او که از عادات اعراب در زشتی نخوردن غذا توسط میهمان با خبر بود، به عقبه فرمود: تا شهادت به وحدانیت خداوند متعال و رسالت من ندهی، از غذای تو نمی خورم.

عقبه گفت: « اَشهدُ انْ لا اِلَهَ الا الله و اَشهدُ انَّ محمّداً رسولُ الله.»

خبر شهادتین عقبه به گوش ابی بن خلف که در آن مجلس حضور نداشت، رسید. نزد او آمد و گفت: آیا تو نیز شیفته محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شده ای؟

عقبه گفت: نه، به خدا سوگند! مردی بر سر سفره من حاضر شده بود و حاضر نبود از غذای من بخورد، مگر آنکه شهادتین را بر زبان جاری کنم. من شرم کردم که او غذا نخورده از منزل من

برود. به همین سبب، شهادتین را گفتم. او نیز غذا خورد.

أبی بن خلف گفت: من هرگز از تو راضی نمی شوم، مگر اینکه نزد او بروی و [نعوذ بالله] بر صورت او آب دهان بی فکنی. عقبه نیز چنین کرد و با تحریک دوست و رفیق بی ایمان خود، مرتد گردید و از اسلام خارج شد. او علاوه بر این کار زشت خود، زِهدان چهار پایی را گرفت و بر

کتف آن حضرت افکند.

البته هنگامی که عقبه به صورت پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آب دهان انداخت، آب دهان او [به اعجاز

الهی] بر چهره خودش برگشت و گونه هایش را سوزانید؛ به گونه ای که جای سوختگی گونه هایش تا هنگام مرگ بر صورت او بود.»

پس از این ماجرا، آیات ۲۷و ۲۸ و ۲۹ سوره فرقان نازل شد: «وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا » ،«يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا »

،«لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ؛ روزی که ستمکار دو دست خود را [از

روی حسرت] به دندان می گزد و می گوید: ای کاش با رسول [خدا]، راهی پیش می گرفتم (با پیامبر همراه می شدم)»، «ای وای بر من، کاش فلانی را دوست خود نمی گرفتم»، «به راستی او مرا از یاد خدا گمراه ساخت، بعد از آنکه برای من آمده بود و شیطان همیشه باعث سر افکندگی انسان است». (۱)

یادآوری: بهتر است این آیات را یکی از دانش آموزان به همراه ترجمه آن قرائت کند.

۱- مجمع البیان، ابو علی طبرسی، بیروت، دارالمعرفه، دوم، ۱۴۰۸ ه. ق، ج ۷، صص ۲۶۱ – ۲۶۰؛ داستان دوستان، ص ۷۲۷ ، محمد محمدی اشتهاردی، دفتر تبلیغات اسلامی قم.

تصویر

«یَا وَیْلَتَی لَیْتَنِی لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِیلًا [فرقان ۲۸]

(ای وای ! کاش فلانی رابه دوستی نمی گرفتم)

گناهان: دوست بد رااز زندگیت حذف کن

بنابراین باید خیلی مراقب دوست و رفیق خود بود؛ چون اگر معتقد به دین و اهل نماز و دوری از گناه نباشند، همان پیشنهادهایی را می دهد که شیطان می خواهد؛ (۱)

او را به گناه دعوت می کند؛

با چرب زبانی و تحریک حس غرور، او را به کشیدن سیگار؛

دیدن فیلمها و تصاویر آلوده یا شرکت در مهمانی ها و جشن های مختلط و مانند آن دعوت و وسوسه می کند تا سرانجام او را فریب داده، شبیه خودشان می کنند.

بارزترین جلوه این گونه بارها این است که جلوی دید انسان، جلوی فهم و درک انسان و جلوی گرایش های معنوی انسان را می گیرند. و دید او را...

(کارت سوم: تار)

می کنند و باعث می شوند از دیدن حقایق و زشتی ها ناکام بمانند و دانسته یا نادانسته، برای اینکه محبت او را از دست ندهد، با او همراه می شود(حب الشیئ یعمی و یصم)،(۲) تا آنجا که بر

۱- مبلغ محترم می تواند موارد را روی تابلو یادداشت نماید تا با استفاده از جلوه بصری، محتوا، ماندگاری بیشتری در ذهن ذهن مخاطب پیدا کند.

۲- امام علی علیه السلام فرمودند: لاَ یَنْبَغِی لِلْمَرْءِ اَلْمُسْلِمِ أَنْ یُوَاخِیَ اَلْفَاجِرَ فَإِنَّهُ یُزَیِّنُ لَهُ فِعْلَهُ وَ یُحِبُّ أَنْ یَکُونَ مِثْلَهُ وَ لاَ یُعِینُهُ عَلَی أَمْرِ دُنْیَاهُ وَ لاَ أَمْرِ مَعَادِهِ وَ مَدْخَلُهُ إِلَیْهِ وَ مَخْرَجُهُ مِنْ عِنْدِهِ شَیْنٌ عَلَیْهِ .؛ شایسته نیست که یک انسان مسلمان با فرد فاجر [و تبهکار] رابطه برادرانه برقرار کند، زیرا او عمل و رفتار خود را برایش زینت می دهد و دوست دارد که او هم به مانند خودش شود و او را نه در امر دنیا و نه در امر آخرتش یاری نمی کند و رفت و آمدش برای او ننگ است. » کافی، ج ۲ ،ص ۴۶۰، ح۲.

اثر تارهای زیادی که دور او را فراگرفته، به سقوط و نابودی، شرمندگی و بی آبرویی و در نتیجه به سوی سقوط در...

(کارت چهارم: نار)

یعنی آتش دوزخ و آتش خشم و غضب الهی کشانده، از سعادت باز بمانند، مانند بسیاری از دعواها و درگیریهایی که در آنها چند نوجوان یا جوان به خاطر دفاع از دوست خود وارد معرکه شده و به جراحت یا حتی قتل و مانند آن رسیده، دنیا و آخرت خود را تباه کردند.

پیامهای کاربردی تربیتی

برای اینکه یاری که انتخاب می کنیم، تبدیل به بار نشود و ما را به نار نکشاند، باید کسانی را به عنوان رفیق، همراه و همنشین خود انتخاب کنیم که طول عمر دوستی مان را تا قیامت امتداد ببخشد؛ چون همانطور که در داستان عقبه هم دیدیم، دوستی ها تا قیامت ادامه پیدا می کند و

آنجا هم کمک کار یا گریبانگیر انسان خواهد شد.

بنابراین؛ باید کسانی را به عنوان رفیق انتخاب کنیم که نه تنها باری بر دوش ما نیستند، بلکه در خورجین و کوله پشتی خودشان، خوردنی های خوشمزه و غذاهای لذتبخش معنوی دارند؛

اهل نماز و مسجد، عبادت و ذکر خدا، رفتن به هیئت و کلاسهای مفید و دارای خانواده ای خوب و با ایمان هستند، این دوستان همان کسانی هستند که انسان را برای رسیدن به خدا و هدفهای اصلی زندگی، یاری می کنند و در روز قیامت هم دست در دست یکدیگر، به سوی بهشت و نعمتهای چشم نواز خداوند خوشحال و شادمان خواهند بود؛ مانند خیلی از این شهدا که به تازگی بسیاری از آنها را در صف مدافعان حرم حضرت زینب سلام علیها می بینیم.

ص: ۷۷

دعا و نیایش

خدایا! دوستان خوب و معنوی را روزی ما بفرما!

ما را از آفتهای دوستان بد، رها کن!

خداوندا! قاطعیت «نه گفتن» و ایستادگی در مقابل وسوسه های شیطانی دوستان بد را به ما عنایت کن!

خدایا! سرانجام دوستی های ما را به سلامت و سعادت و رضایت خودت ختم کن!

پروردگارا! ما را با خوبان و دوستان واقعی انسان یعنی اهل بیت(علیهم السّلام) محشور و همنشین کن!

خدایا! در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

خداوندا! به رهبر معظم انقلاب، طول عمر و سلامتی عنایت بفرما!

پایان.

ص: ۷۸

متن مطالعاتی

دوستان خوب و معنوی

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «قَالَتِ اَلْحَوَارِيُّونَ لِعِيسَى يَا رُوحَ اَللَّهِ مَنْ نُجَالِسُ قَالَ مَنْ يُذَكِّرُكُمُ اَللَّهَ رُؤْيَتُهُ وَ يَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقُهُ وَ يُرَغِّبُكُمْ فِي اَلْآخِرَةِ عَمَلُهُ ؛ از حضرت عیسی(علیه السّلام) سؤال شد:

با چه کس همنشین باشیم؟ فرمود: با کسی همنشین باشید که دیدن او شما را به یاد خدا بیندازد، و سخن او بر علم و دانش شما بی فزاید، و عمل او شما را به آخرت ترغیب نموده و مایل سازد».(۱)

حضرت امام صادق(علیه السّلام) نیز در باره مفهوم دوست خوب و بد چنین می فرماید: «اُنْظُرْ إِلَى كُلِّ

مَنْ لَا يفيدُكَ مَنْفَعَةً فِي دِينِكَ فَلَا تَعْتَدَّنَّ بِهِ وَ لَا تَرْغَبَنَّ فِي صُحْبَتِهِ فَإِنَّ كُلَّ مَا سِوَى اللهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مُضْمَحِلٌّ وَخِيمُ عَاقِبَتُهُ ؛ هر کس که منفعت دینی به تو نرساند، بشناس! به او توجهی مکن و رغبتی به همراهی با او نداشته باش؛ زیرا آنچه غیر از خداوند تبارک و تعالی است، نابود شدنی و عاقبت آن ناگوار است.» (۲)

امیر مؤمنان(علیه السّلام) نیز در سخنی زیبا، ۱۱ ویژگی برای برادر محبوب و مقبول خودشان ذکر کردند و فرمودند:

«كَانَ لِي فِيمَا مَضَى أَخٌ فِي اللَّهِ وَكَانَ يُعْظِمُهُ فِي عَيْنِي صِغَرُ الدُّنْيَا فِي عَيْنِهِ وَكَانَ خَارِجاً مِنْ سُلْطَانِ بَطْنِهِ فَلا يَشْتَهِي مَا لا يَجِدُ وَلا يُكْثِرُ إِذَا وَجَدَ وَكَانَ أَكْثَرَ دَهْرِهِ صَامِتاً فَإِنْ قَالَ

۱- کافی، ج ۱، ص ۳۹.

۲- بحار الانوار، ج ۷، ص ۱۹۱ .

يَذَّ الْقَائِلِينَ وَنَقَعَ غَلِيلَ السَّائِلِينَ وَكَانَ ضَعِيفاً مُسْتَضْعَفاً فَإِنْ جَاءَ الْجِدُّ فَهُوَ لَيْثُ غَابٍ وَصِلُّ وَادٍ لا يُدْلِي بِحُجَّةٍ حَتَّى يَأْتِيَ قَاضِياً وَكَانَ لا يَلُومُ أَحَداً عَلَى مَا يَجِدُ الْعُذْرَ فِي مِثْلِهِ حَتَّى يَسْمَعَ اعْتِذَارَهُ وَكَانَ لا يَشْكُو وَجَعاً إِلَّا عِنْدَ بُرْئِهِ وَكَانَ يَقُولُ مَا يَفْعَلُ وَلا يَقُولُ مَا لا يَفْعَلُ وَكَانَ إِذَا غُلِبَ عَلَى الْكَلامِ لَمْ يُغْلَبْ عَلَى السُّكُوتِ وَكَانَ عَلَى مَا يَسْمَعُ أَحْرَصَ مِنْهُ عَلَى أَنْ يَتَكَلَّمَ وَكَانَ إِذَا بَدَهَهُ أَمْرَانِ يَنْظُرُ أَيُّهُمَا أَقْرَبُ إِلَى الْهَوَى فَيُخَالِفُهُ فَعَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْخَلائِقِ فَالْزَمُوهَا وَتَنَافَسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِيعُوهَا فَاعْلَمُوا أَنَّ أَخْذَ الْقَلِيلِ خَيْرٌ مِنْ تَرْكِ الْكَثِيرِ؛ در گذشته برادری الهی ودینی داشتم (که وصفش چنین بود): آنچه او را در نظرم بزرگ جلوه می داد کوچکی دنیا در نظر او بود. او از تحت حکومت شکم خارج بود، ازاینرو آنچه نمی یافت اشتهایش را نداشت (و به دنبال آن نمی رفت) و آنچه را می یافت زیاد مصرف نمی کرد. بیشتر اوقات زندگانی اش ساکت بود و (در عین حال) اگر سخنی می گفت بر گویندگان چیره می شد و عطش سؤال کنندگان را فرو می نشاند. (به دلیل نهایت تواضع بر حسب ظاهر) انسان ضعیفی بود و مردم نیز او را ضعیف می شمردند؛ ولی هرگاه کار مهم و جدی به میان می آمد همچون شیر بیشه می خروشید و مانند

مار بیابانی به حرکت درمی آمد. پیش از حضور در مجلس داوری، دلیلی اقامه نمی کرد.

هیچکس را نسبت به کاری که انجام داده، در آنجا که امکان داشت عذری داشته باشد ملامت نمی کرد تا عذر او را بشنود. او هرگز از درد خود جز هنگام بهبودی شکایت نمی کرد.

همواره سخنی می گفت که خود انجام می داد و چیزی را که انجام نمی داد نمی گفت.

اگر در سخن گفتن مغلوب می شد، هرگز در سکوت، کسی بر او غلبه نمی یافت. او بر شنیدن حریص تر بود تا گفتن. او چنان بود که هرگاه دو کار برایش پیش می آمد اندیشه می کرد که کدام به هوا و هوس نزدیکتر است، با آن مخالفت می ورزید. (و آن را که خلاف هوای نفس

بود مقدم می شمرد، اگر می خواهید راه سعادت و نجات را پیدا کنید:)

بر شما باد که این صفات را تحصیل کنید، پیوسته با آن باشید و از یکدیگر در داشتن آنها سبقت بگیرید واگر نمی توانید همه آنها را انجام دهید (به مقدار توان انجام دهید) و بدانید انجام

دادن مقدار کم بهتر از ترک بسیار است».(۱)

آفتهای دوست بد

امام علی(علیه السّلام) بدی دوست ناباب را این چنین توصیف می فرماید: «اِحْذَرْ مُجَالَسَهَ قَرِینِ اَلسَّوْءِ فَإِنَّهُ یُهْلِکُ مُقَارِبَهُ وَ یُرْدِی مُصَاحِبَهُ ؛ از نشست و برخاست کردن با همنشین بد بپرهیز؛ زیرا او همدم [و دوستش] را به هلاکت و همراهش را به پستی می کشاند». (۲)

در جای دیگر می فرماید:« فَسادُ الأخلاقِ بِمُعاشَرَهِ السُّفَهاء ...؛ فساد اخلاق به خاطر همنشینی با انسانهای کم عقل است». (۳)

و فرمود: «اعْلَمُوا...مُجَالَسَهَ أَهْلِ الْهَوَی مَنْسَاهٌ لِلْإِیمَانِ وَ مَحْضَرَهٌ لِلشَّیْطَانِ؛بدانید که ارتباط با اهل هوا و هوس، باعث فراموشی ایمان و حضور شیطان می گردد».(۴)

امام صادق (علیه السّلام) می فرمایند: «مَن یَصحَب صاحِبَ السُّوءِ لایَسلَم ؛ هر کس با شخص بدی همنشین شود، سالم نمی ماند».(۵) و فرمود: «مَنْ جَالَسَ أَهْلَ اَلرَّیْبِ فَهُوَ مُرِیبٌ ؛ کسی که با مردم متهم همنشینی کند، خودش نیز متهم می گردد».(۶)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز می فرمایند: « أَوْلَی اَلنَّاسِ بِالتُّهَمَهِ مَنْ جَالَسَ أَهْلَ اَلتُّهَمَهِ ؛سزاوارترین مردم برای بدنامی، کسانی هستند که با مردم بدنام رفاقت و همنشینی می کنند». (۷)

۱- نهج البلاغه، حکمت ۲۸۹.

۲- غرر الحکم، ص ۴۳۱، حدیث ۹۸۱۶.

۳- کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۴۹.

۴- نهج البلاغه، ص ۱۱۶.

۵- بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۶۱.

۶- وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۶۵؛ بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۹۷.

۷- امالی، شیخ صدوق، ص ۳۹۵؛ بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۹۰.

درس ششم: آینه

بهانه ارتباط

مسابقه پاسخ معکوس

در ابتـدای جلسه، مبلغ محترم پس از خوش و بش اولیه با دانش آموزان، چنـد نفر را برای مسابقه انتخاب می کند و به ترتیب، سؤالاـتی از آنـان پرسـیده می شود که بایـد جواب هـا را به صورت معکوس پاسـخ دهنـد؛ یعنی اگر جواب «بله» است، بگوید «خیر» و اگر جواب «خیر» است، بگوید «بله».

با اولین پاسخ اشتباه یا مکث زیاد در پاسخ گویی، دانش آموز از دور مسابقه خارج می شود.

برای اجرای مسابقه، می توان تعداد سؤال مشخص یا زمان معینی را مشخص کرد.

برخی از سؤالات

فوتبال همون پینگ پونگه؟

انگشت ناخن داره؟

ص: ۸۳

کرم می دوه؟

آیا روز روشنه؟

وزن خرس همون مورچه گندس؟

موش گوش داره؟

خودکار همون مداده؟

مداد از وسایل نقاشیه؟

انار خوردنیه؟

خر شاخ داره؟

تابستون هوا گرمه؟

پدر «ر» داره؟

پارک تاب داره؟

الان لباس عروس تنته؟

شما با ادبی؟

نمک همون قنده؟

چایی رو با مسواک هم میزنن؟

مریم اسم گُله؟

گاو نیش می زنه؟

دروغ گفتن گناهه؟

تابستون برف میاد؟

موبایل پوشیدنیه؟

هر کس چشم داره آدمه؟

دروازه بان همون گلره؟

پشه به بچه ش شیر میده؟

ص: ۸۴

یادآوری: مبلغ محترم به نفرات برگزیده جوایزی اهدا می کند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

آفرین به دوستانی که خیلی خوب پاسخ دادند و هنرمندانه در مسابقه شرکت کردند. البته این فقط یک مسابقه بود که تمرکز و هوش را نشان می داد. چون اگر آدمها بخواهند همیشه پاسخ معکوس و به ظاهر اشتباه بدهند، همه چیز به هم خواهد ریخت و راست و دروغ معلوم نخواهد

شد. بنابراین، در زندگی واقعی، پاسخها هم باید حقیقی و صادقانه باشد؛ درست مثل «ی ن ه

آ»

مثل چی؟

آفرین! آینه

ویژگی آینه چیست؟

تذکر: مبلغ محترم همزمان با شنیدن نظرات دانش آموزان، تعدای از آنها را روی تابلو می نویسد و گویندگان نظرات زیبا را مورد تشویق قرار می دهد.

برخی از ویژگی های آینه عبارت است از:

آینه عیب را از روی صفا می گوید نه انتقام و غرض؛

آینه عیب را از آنچه بزرگتر باشد، نشان نمی دهد مگر اینکه خراب باشد یا ...؛

آینه نقاط مثبت و قوت را هر دو را نشان می دهد؛

آینه عیب را روبرو می گوید، نه پشت سر؛

آینه عیب را بی سر و صدا می گوید؛

آینه عیب را در دل خود نگه می دارد و همین که از کنارش رد شدی، عیب از صفحه او پاک می شود؛

آینه عیب را صادقانه می گوید لذا نباید ناراحت شویم و به جای اصلاح خود، آن را بشکنیم؛

گریز به دوستیها

به خاطر همین است که بزرگان دین و امامان معصوم(علیهم السّلام) که خواستار خوشبختی و سعادت ما هستند، همیشه سفارش کرده اند که دوستان آینه ای انتخاب کنید؛ یعنی کسانی که با صداقت با شما رفتار می کنند و اگر عیب و ایرادی در شما بود، خیلی دوستانه و مهربانانه تذکر می دهند.

وگرنه دوستی که فقط به به و چه چه کند و انسان را بخواند و در خوشی ها فقط همراه انسان باشد،

دوست کامل و قابل اعتمادی نخواهد بود.

پیامبر دلسوز و مهربان ما (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: ««اَلمؤمِنُ مِرآتُ الْمُؤمِنْ ؛ مؤمن آیینه مؤمن است.»(۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

یکی از شرایط اصلی کارآیی و زیبایی آینه آن است که «آینه باید غبارزده و کثیف نباشد»

وگرنه نمی تواند واقعیات را منعکس کند و همانند پاسخهای معکوس و اشتباهی، جوابهای ناقص

و نادرست تحویل داده، زشتی ها و زیبایی ها را نشان نمی دهد.

دوستان خوب من! دل و قلب آدمی هم مثل آینه است که اگر نرم و صاف و زلال باشد، خوبی ها و نور خدا در آن منعکس شده، واقعیات را همانطور که هست، نشان خواهد داد. چنین قلبی به سمت کارهای خوب، نماز و عبادت، زیارت و دعا و دیگر خوبی ها و اعمال شایسته

گرایش دارد، ولی اگر معکوس شد و به جای نور خدا، تاریکی های شیطانی گناه، خطا و اشتباه و رفتار و گفتار ناپسند در آن جا گرفت، آن وقت است که همه چیز برعکس می شود و به جای پاسخ های واقعی، جوابهای معکوس از آن شنیده می شود و گاهی برخی افراد تا آنجا پیش می روند که هرچه خدا پیام می دهد، آنها برعکس پاسخ می دهند؛

مثل چی؟

نکته: مبلغ محترم همزمان با شنیدن نظرات دانش آموزان، نکته هایی را روی تابلو یادداشت

۱- بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۲۶۸.

می کند.

نماز بخوان - ترک یا بی اعتنایی می کنند

گناه نکن- توجهی ندارند و گناه می کنند

دروغ نگو- به راحتی دروغ می گویند

صبور باش- همیشه عجول و عصبی هستند

با ادب باش- اهل فحش و بدزبانی و بی احترامی هستند

و .....

نتیجه چنین جوابهایی این می شود که آینه دل مکدر و تاریک شده، نور خدا و نور معنویت در آن منعکس نمی شود. وقتی نور خدا در آن نتابید، کم کم مثل آینه شکسته و تاریک شده از غبار، خاصیت و فایده خود را از دست می دهد و به پالس های معنوی، پاسخی نمی دهد.

خداوند در مورد این گونه قلبها تعبیری جالب و البته هشدار دهنده دارد که شما باید در این جدول، آن پیام را در مدت زمان ۴ دقیقه کشف کنید و به نفرات برتری که بتوانند صحیح و کامل پاسخ دهند، جوایزی اهدا خواهد شد.

تذکر: در این قسمت مبلغ محترم جدول را ترسیم و توضیحات لازم برای چگونگی تکمیل و یافتن پیام جدول را برای دانش اموزان تبیین می کند.

جدول

ص: ۸۷

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (د) و به صورت افقی از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی پنجم (که در شمارش دور اول، خانه شماره شش و حرف «ل» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۵ ادامه می دهیم تا ۱۹ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۵ پاسخ جدول: دل آنها زنگار گرفته است.

خداوند در قرآن کریم برای اینکه نشان بدهد اعمال گذشته انسان موجب شده به این حالت بیفتند، می فرماید:«كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ؛هرگز چنین نیست بلکه اعمالی که انجام داده اند، موجب زنگار دلشان شده است.»(۱)

درست مثل زنگ زدگی فلزات که حالت طبیعی و اولیه خود را از دست می دهد، اعمال بد انسانها نیز موجب زنگار دلشان شده و روی دلشان را پوشانده است.

فرمولهای غبارزدایی از دل

سؤال این است که از کجا می توان فهمید که به این بیماری مبتلا شده است. یعنی نشانه های دل زنگار گرفته از گناه چیست؟ در این حالت، چه اتفاقی برای قلب می افتد؟

بی حالی نسبت به عبادت؛(۲)

بدبینی نسبت به خوبان؛ (۳)

۱- سوره مطففین، آیه۱۴.

۲- امام علی علیه السلام: « كَيفَ يَجِدُ لَذَّةَ العِبادَهِ مَن لا يَصومُ عنِ الهَوى؟!؛ چگونه لذّت عبادت را بچشد کسی که از هوی هوی و هوس باز نمی ایستد؟ ». مستدرک الوسائل، ج۱۲، ص ۱۱۵.

۳- امام صادق علیه السلام به جابر فرمود: « إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ فِيكَ خَيْراً فَانْظُرْ إِلَى قَلْبِكَ فَإِنْ كَانَ يُحِبُّ أَهْلَ طَاعَهِ اَللَّهِ وَ يُبْغِضُ أَهْلَ مَعْصِيَتِهِ فَفِيكَ خَيْرٌ وَ اَللَّهُ يُحِبُّكَ وَ إِنْ كَانَ يُبْغِضُ أَهْلَ طَاعَهِ اَللَّهِ وَ يُحِبُّ أَهْلَ مَعْصِيَتِهِ فَلَيْسَ فِيكَ خَيْرٌ وَ اَللَّهُ يُبْغِضُكَ ؛ هر گاه بخواهی بدانی در تو خیر و نیکی وجود دارد یا نه، نگاهی به قلبت کن، اگر اهل اطاعت الهی را دوست و اهل معصیت خدا را دشمن می شمرد، در تو خوبی وجود دارد و خدا تو را دوست دارد و اگر قلبت، اهل اطاعت الهی را

دشمن و اهل معصیتش را دوست می دارد، نیکی در تو نیست و خدا تو را دشمن می دارد. اصول کافی، ج ۲، ص۱۲۶.

شوخی گرفتن همه چیز؛

بی ادبی نسبت به پدر و مادر؛

بی حیایی و بدحجابی؛

تلف کردن بیش از اندازه و افراطی وقت با بازیهای بیهوده و نامفید؛

و ..... از نشانه های این وضعیت خطرناک است که باید خیلی زود دست به کار شد و با زدودن غبارها از آینه جان، آن را به حالت اولیه و اصلی خود برگرداند.

چگونه؟

تذکر: مبلغ محترم این فرمولها را روی تابلو نوشته و از دانش آموزان بخواهد در دفتر خود یادداشت کنند.

پاک کردن آینه دل از گناهان با استغفار و توبه

اهمیت دادن به عبادت به ویژه نماز و علی الخصوص نماز جماعت (۱)

انس با قرآن (۲)

همنشینی با دوستان خوب و اهل معنویت

همراهی با دوستان معنوی و شرکت در هیئت، مسجد، بارگاه امامزادگان، اردوهای زیارتی، کلاسهای مفید و ....

۱- امیر مؤمنان (علیه السّلام): «اَلصَّلاهُ صَابُونُ الخَطایا؛ نماز، صابون[پاک کنندهٔ] گناهان است». شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۱۴.

۲- پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) در ضمن سؤالی به این موضوع اشاره فرمودند: «إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ ، كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا جِلاؤُهَا ؟ قَالَ : " قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ ذِكْرِ الْمَوْتِ ؛ همچنان که آهن زنگ می زند، این دلها نیز زنگار می بندد. عرض شد: ای رسول خدا! صیقل دادن آنها به چیست؟ فرمود: تلاوت قرآن و به یاد مرگ بودن». مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۱۰۴.

هدیه ای برای خدا

اگر چنین شدیم و این فرمولها را در زندگی به کار بستیم، می توانیم هدیه ای زیبا به خدا بدهیم.

چه هدیه ای؟

مشهور است که وقتی دوست حضرت یوسف پیامبر(علیه السّلام) نزد وی آمد، یوسف(علیه السّلام) پرسید که از

سفر چه هدیه و سوغاتی آورده ای؟

آمد از آفاق یاری مهربان

یوسف صدیق را شد میهمان

بعد قصه گفتنش گفت ای فلان

هین چه آوردی تو ما را ارمغان

رفیق او گفت: هر چه گشتم، هدیه ای که لایق تو باشد پیدا نکردم، از این رو آیینه ای آورده ام که جمال زیبای خود را در آن ببینی که بهترین هدیه است.

گفت من چند ارمغان جستم تو را

ارمغانی در نظر نامد مرا

لائق آن دیدم که من آیینه ای

پیش تو آرم چو نور سینه ای

تا ببینی روی خوب خود در آن

ای تو چون خورشید شمع

نتیجه گیری نهایی

ما هم بهترین هدیه ای که می توانیم به خداوند بدهیم، قلب پاک و زلال و پیراسته از گناه و ناپاکی است؛ همان قلب زلالی که روز اول خداوند به ما عنایت کرده است تا جمال خدا و نور معنویت در آن تابانده شود و زیبایی های دنیا و آفریده های خدا را در آن مشاهده کنیم. (۱)

۱- نک: گنجینه سخنوران، ص۳۴۳ به نقل از گفتار وعاظ، ج ۲، ص ۳۵۰، محمد مهدی تاج لنگرودی واعظ، نشر دفتر نشر ممتاز، چ دوازدهم ۱۳۷۸.

دعا و نیایش

خداوندا! ما را دوستدار معنویت قرار بده!

خدایا! ما را در دوری از گناه یاری کن!

خداوندا! کمک کن با دوری از گناه، قلب امام زمان(علیه السّلام) را شاد کنیم.

خدایا! رهبر عزیز انقلاب را حفظ کن!

پایان.

ص: ۹۱

متن مطالعاتی

زنگار دلها

امروزه اعتیاد به شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی، چشم چرانی و هرزه گردی در سایتها، بازیهای هدف دار دشمنان برای اغوای نوجوانان و جوانان با بزرگنمایی و تحریک مسائل جنسی و شهوانی، جمع های غیرضروری و آلوده با دوستان یا فامیل بی اعتنا به مسائل دینی،

ولنگاری در رابطه با محرم و نامحرم، پرسه های بی هدف خیابانی و... همه اینها، بسترهایی است

که به راحتی جوان را در دام آلودگی ها و گناهان می اندازد و قلب و روح بی آلایش جوان را مسموم

و تیره می سازد و به همین سادگی، او را از مشاهده زیبایی های معنوی و حقایق دینی محروم می سازد؛ به گونه ای که در مرور زمان، زیغ و گمراهی قلب او را فراگرفته، معنویات و خداخواهی به حاشیه رانده می شود؛ همانگونه که رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره مردم آخرالزمان فرمودند: يَأْتِي عَلَى اَلنَّاسِ زَمَانٌ بُطُونُهُمْ آلِهَتُهُمْ وَ نِسَاؤُهُمْ قِبْلَتُهُمْ وَ دَنَانِيرُهُمْ دِينُهُمْ وَ شَرَفُهُمْ مَتَاعُهُمْ لاَ يَبْقَى مِنَ اَلْإِيمَانِ إِلاَّ اِسْمُهُ وَ مِنَ اَلْإِسْلَامِ إِلاَّ رَسْمُهُ وَ لاَ مِنَ اَلْقُرْآنِ إِلاَّ دَرْسُهُ مَسَاجِدُهُمْ مَعْمُورَةٌ وَ قُلُوبُهُمْ خَرَابٌ عَنِ اَلْهُدَى ...فَتَعَجَّبَ اَلصَّحَابَةُ وَ قَالُوا يَا رَسُولَ اَللَّهِ أَ يَعْبُدُونَ اَلْأَصْنَامَ قَالَ نَعَمْ كُلُّ دِرْهَمٍ عِنْدَهُمْ صَنَمٌ ؛ زمانی برای مردم فرا رسد که شکمهاشان خدایانشان است و زنانشان، قبله آنان و دینارهایشان، دینشان و شرف و افتخارشان، کالاهایشان است. از ایمان فقط نامی و از اسلام تنها نشانی و از قرآن فقط درسی باقی می ماند. ساختمان مساجدشان آباد و قلبهایشان از هدایت

ص: ۹۲

خراب و ویران است...صحابه تعجّب کردند و گفتند: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله! آیا آنان بتها را می پرستند فرمود: آری، هر درهمی نزد آنان بتی است». (۱)

نقش گناه در زنگار قلب

آیات متعددی از قرآن با صراحت از تأثیر گناه در تاریک ساختن دل، سخن به میان آورده و بر آن تأکید کرده است؛ چنان که در سوره مؤمن می فرماید: « كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ؛ خداوند، اینگونه بر قلب هر متکبر طغیانگری مهر می نهد.»(۲)

نیز می فرماید: «كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ؛ چنین نیست که آنها می پندارند؛ بلکه اعمالشان چون زنگاری بر دلهایشان نشسته است.» (۳)

همچنین در جای دیگر درباره گروهی از گنهکاران لجوج و عنود می فرماید: «خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ؛ خداوند بر دلهای آنها مهر نهاده، و همچنین بر گوشها و بر چشمهایشان پرده ای فرو افتاده است و برای آنها عذاب بزرگی

است.» (۴)

در آیه دیگری می خوانیم:« فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ؛ چشمهای ظاهر، نابینا نمی شود؛ بلکه دلهایی که در سینه ها جای دارد، نابینا می شود.» (۵)

آری، بدترین اثر گناه و ادامه آن، تاریک ساختن قلب، و از میان بردن نور علم و حس تشخیص است. گناهان از اعضا و جوارح به سوی قلب سرازیر می شود، و قلب را به یک باتلاق متعفن و گندیده مبدل می سازد. اینجاست که آدمی، راه و چاه را تشخیص نمی دهد، و مرتکب

۱- بحارالأنوار، علامه مجلسی، ج ۲۲، ص ۴۵۳.

۲- مؤمن /۳۵.

۳- سوره مطففین، آیه۱۴.

۴- سوره بقره، آیه ۷.

۵- سوره حج، آیه ۴۶.

اشتباهات عجیبی می شود که همه را حیران می کند؛ یعنی با دست خود تیشه به ریشه سعادت خویش می زند و سرمایه خوشبختی خویش را به باد فنا می دهد.

رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز درباره گناه و گسترش و فراگیری آن در وجود انسان می فرمایند: «إِنَّ اَلْمُؤْمِنَ إِذَا أَذْنَبَ كَانَتْ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ فِي قَلْبِهِ فَإِنْ تَابَ وَ نَزَعَ وَ اِسْتَغْفَرَ صُقِلَ قَلْبُهُ مِنْهُ وَ إِنْ زَادَ زَادَتْ فَذَلِكَ اَلرَّيْنُ اَلَّذِي ذَكَرَهُ اَللَّهُ فِي كِتَابِهِ «كَلاّ بَلْ رَانَ عَلىٰ قُلُوبِهِمْ مٰا كٰانُوا يَكْسِبُونَ ؛ هنگامی که بنده گناه کند، نقطه سیاهی در قلب او پیدا می شود، اگر توبه کند و از گناه دست بردارد و استغفار کند، قلبش را از گناه صیقل داده است و اگر گناه را زیاد کند، سیاهی افزون می شود [تا تمام قلبش را فرا

می گیرد.] این، همان زنگاری است که خداوند در قرآن ذکر کرده است: «چنین نیست که آنها می پندارند؛ بلکه اعمالشان چون زنگاری بر دلهایشان نشسته است.»(۱)

پیامد زنگار قلب

بدترین بلایی که زنگارهای گناه و معصیت به تدریج انسان را بدان مبتلا می کنند، گرفتن قدرت تشخیص خیر و شر و خوب و بد است که نتیجه تداوم گمراهی و زیبا دیدن عملکرد خویش است تا جایی که از عطوفت و مغفرت الهی بدور مانده، قلب او در زمره قلبهای سنگی قرار می گیرد(۲) و رویگردانی خدا از خویش را نمی فهمد و به بدترین عذاب مبتلا می گردد.

همانگونه که وقتی مردی به شعیب پیغمبر ص گفت: چرا من این همه گناه می کنم، خداوند مرا عقوبت نمی کند؟ جواب آمد که تو گرفتار بدترین عقوبتها (قساوت و سنگدلی) هستی و خود

۱- روضه الواعظین، محمد بن حسن فتال نیشابوری، قم، انتشارات رضی، ج ۲، ص ۴۱۴.

۲- «ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ؛ سپس دلهای شما بعد از این واقعه سخت شد همچون سنگ، یا سخت تر! چرا که پارهای از سنگها می شکافد، و از آن نهرها جاری می شود و پاره ای از آنها شکاف برمی دارد، و آب از آن تراوش می کند و پاره ای از خوف خدا [از فراز کوه] به زیر می افتد [اما دلهای شما، نه از خوف خدا می تپد، و نهرچشمه علم و دانش و عواطف انسانی است!] و خداوند از اعمال شما غافل نیست».سوره بقره، آیه ۷۴.

نمی دانی.

مولوی به همین داستان اشاره دارد، آنجا که می گوید:

آن یکی می گفت در عهد شعیب

که خدا از من بسی دیده است عیب

چند دید از من گناه و جرمها

وز کرم یزدان نمی گیرد مرا

حق تعالی گفت در گوش شعیب

در جواب او فصیح از راه غیب

که بگفتی چند کردم من گناه

وز کرم نگرفت در جرمم اله

عکس می گویی و مقلوب ای سفیه

ای رها کرده ره و بگرفته تیه

چند چندت گیرم و تو بی خبر

در سلاسل مانده ای پا تا بسر

زنگ تو بر توست ای دیگ سیاه

کرد سیمای درونت را تباه

بر دلت زنگار بر زنگارها

جمع شد تا کور شد ز اسرارها (۱)

۱- مثنوی مولوی، به نقل از عدل الهی، مرتضی مطهری، قم، انتشارات صدرا، چاپ دهم،۱۳۵۷، صص ۱۸۷-۱۸۶.

درس هفتم: فیض حضور

بهانه ارتباط

به نام خداوند مردان مرد خداوند شیران وقت نبرد

همان ها که در بندگی اولاند و در آفرینش زیک گوهرند

تذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی گرم و صمیمی با دانش آموزان، آنان را برای پاسخ به سؤالها ترغیب و زمینه تبیین بحث را فراهم می کند.

بچه ها، برنامه امروز را با یک بازی شروع کنیم بازی با کلمات، تا موضوع بحث امروز مشخص شود.

آماده هستید؟ من سؤال می کنم، شما پاسخ دهید:

دهمین حرف الفبای فارسی د

باد بدون سر اد

قوم حضرت هود(علیه السّلام) عاد

جمع بنده به عربی عباد

بندگی کردن را گویند عبادت

ص: ۹۷

دیدار مریض عیادت

افزونی زیادت

دیدار با ائمه (علیهم السّلام) زیارت

احسنت! بحث امروز ما چیست؟ زیارت

همان طور که می دانید، به دیدار ائمه(علیهم السّلام) رفتن را زیارت می گویند. مگر آنها زنده اند که ما به

دیدار آنها برویم؟

امامان زنده و مرده ندارند. روحشان بر تمام احوال و کارهای ما نظارت دارد. تمام برکات عالم از وجود آنها سرچشمه می گیرد. همانطور که در زیارت نامه آنان می خوانیم: «أشْهَدُ اَنَّکَ تَشْهَدُ مَقامی وَ تَسْمَعُ کَلامی وَتَرُدُّ سَلامی وَاَنْتَ حَی عِنْدَ رَبِّکَ مَرْزوْقٌ ؛ شهادت می دهم که تو جایگاه مرا می دانی، کلام مرا می شنوی و جواب سلام مرا می دهی و تو زنده ای و نزد پروردگارت روزی

می خوری».

به خاطر همین ما در حضور آنان دعا می کنیم و خواسته هایمان را از آنها می خواهیم؛ برای اینکه آنها واسطه بین ما و خدا هستند و می توانند دعاهای ما را به اجابت برسانند و ما را به سمت سعادت و کمال رهنمون گردند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! زنده ترین و مؤثرترین راه برای شناخت و ایجاد ارتباط قلبی و فکری با ائمه اطهار(علیهم السّلام) ، زیارت است. ما با توجهاتی که در حرم داریم و خواندن زیارت نامه آنان و تفکر در متن آن و زندگینامه آنها، با امامانمان بیشتر آشنا شده و از آنان بهره های مهم معنوی برده و روش

زندگی کردن را از آنان می آموزیم.

اما اول از همه ببینیم زیارت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و امامان(علیهم السّلام) چه ثوابی دارد؟

رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمایند: «هرکس من یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، روز قیامت او را

زیارت خواهیم کرد و پس از وحشت و اضطراب، نجاتش می دهم».(۱)

خوب حالا کسی که به زیارت امامان می رود باید بداند که چگونه حرم امامان را باید زیارت کرد؛ یعنی آداب زیارت را بلد باشد.

چون مراعات این آداب هم ثواب بیشتر دارد، هم زائر را در دستاوردهای معنوی زیارت موفق تر می سازد.

بچه ها! اگر می خواهید با آداب زیارت آشنا شوید به جدول زیر توجه کنید و آنها را پیدا کنید:

خ م ا ذ ن د خ و ل ا

ض ق ج ت ف غ س ل ه

و ل ب ا س ت م ی ز

ع ز و ق ا ر ب ذ ا

ک م ع ط ک ر ع ل س ک د

ح ص ل ر غ گ ب ر ب

تذکر: مبلغ گرامی می تواند قبل از برنامه، جدول را بر روی کاغذ بزرگ و یا روی تخته آماده کند و سپس با پرسش از بچه ها و مشخص شدن هر کدام، دور آن حروف را خط بکشد و به آن دانش آموز امتیاز بدهد.

۱- کامل الزیارات، ص ۱۱.

خوب دوستان من! کلماتی که مشخص شده را می نویسم و توضیح می دهم: «غسل، لباس تمیز، معطر، وقار، خضوع ، ذکر، اذن دخول، ادب».

آداب زیارت

یک: غسل زیارت

برای حضور در حرم ها، زائر باید پاک باشد، هم پاکی ظاهری، هم درونی. غسل زیارت از آنجا که به عنوان یک عمل عبادی انجام می گیرد، علاوه بر تمیزی جسم و لباس، طهارت روح و روان را هم در پی دارد.

غسل زیارت هم قبل از آغاز سفر زیارتی و هنگام بیرون رفتن از خانه و شهر و پیش از شروع مسافرت، مستحب است و هم قبل از تشرف به حرم های مطهر معصومان(علیهم السّلام) .

غسل، یک طهارت جسمی است، ولی صفای روحی و معنوی هم دارد؛ چون همراه با نیت، ذکر خدا و دعاست و تنها دوش گرفتن و شستن بدن نیست؛ مثل وضو که صرف شستن صورت و دست ها نیست. نورانیت و آثار معنوی و روحی آن در سایه توجه و قصد قربت و عبادت فراهم می شود. وضو به عنوان مقدمه نماز و غسل به عنوان مقدم

زیارت است.

یک داستان

چند نفر در مدینه قصد تشرّف به حضور امام صادق(علیه السّلام) را داشتند. در راه، یکی از اصحاب از کوچه ای بیرون آمد و به این جمع پیوست؛ در حالی که نیاز به غسل داشت و اینان نمی دانستند.

وقتی خدمت امام رسیدند و سلام دادند، حضرت خطاب به آن شخص فرمود: «آیا نمی دانی که شخص نیازمند غسل، سزاوار نیست به خانه انبیا وارد شود؟» او برگشت و بقیه به خدمت امام

شرفیاب شدند.(۱)

همچنین وقتی از امام صادق(علیه السّلام) درباره معنای آیه « خُذُوا زِینَتَکُمْ عِنْدَ کُلِّ مَسْجِدٍ ؛ پرسیدند، آن حضرت غسل هنگام دیدار هر امام را مصداقی از آراستگی هنگام عبادت یا حضور در عبادتگاه به شمار می آورده است و این برای زائران درس تمیزی و خوش بویی و ادب ظاهری

است. (۲)

دو: لباس تمیز

پوشیدن لباس تمیز از آداب دیگر تشرف به حرم های مطّهر است. از آنجا که حالت روحی و جسمی و ظاهر و باطن در یکدیگر تأثیر متقابل دارند، نوع لباس و وضع ظاهری زائر در پدید آمدن حال مناسب روحی و ایجاد نشاط معنوی مؤثر است. لباس تمیز و نو هم همین اثر روحی را دارد. به علاوه، احترام به شخصیتی که به دیدارش می رویم، بخشی هم در آراستگی ظاهر و مرتب بودن لباس و سر و وضع جلوه می کند.

سه: معطر بودن

«صفوان جمال» یکی از یاران حضرت صادق(علیه السّلام) از حضرت پرسید: امیرالمؤمنین را چگونه زیارت کنم؟

امام می فرماید: «هرگاه اراده زیارت کردی، غسل کن و جامه تمیز و شسته شده ات را بپوش، عطر بزن و با بوی خوش به زیارت برو».(۳)

بنابراین، خوش بویی و تمیزی از اخلاق انبیاست و برای زیارت اولیای الهی تأکید بیشتری بر آن شده است.

۱- بحارالانوار ، ج۹۷، ص۱۲۶.

۲- حضرت فرمود: «الغُسل عِندَ لقاءِ کُلِّ امامٍ ». وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص۳۰۳.

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص۳۰۴.

چهار: وقار

آرامش و وقار ظاهری، نشانه آرامش درونی است. رفتار شتاب زده، برای باطن آشفته و نابسامان است. در توصیه های مربوط به زیارت آمده است که: با وقار و آرامش راه بروید، قدم ها را کوچک بردارید». اینها آداب ظاهری است که در باطن و درون زائر هم اثر می گذارد.

دوستان عزیز! پیاده رفتن بعضی از ائمه(علیهم السّلام) به سفر حج را شاید شنیده اید؛ مثل امام حسن مجتبی(علیه السّلام) و امام کاظم(علیه السّلام). پیاده روی هم اثرگذار بر روح و درون است. «صفوان جمال» نقل می کند که با حضرت صادق(علیه السّلام) همسفر بود، به کوفه که رسیدند، امام دستور داد تا شتر را بخواباند و

فرمود: اینجا قبر جدم امیرمؤمنان(علیه السّلام) است. سپس حضرت غسل کرد، لباس دیگری پوشید، به

طرف تپه ای که مرقد امام علی(علیه السّلام) آنجا بود، راه افتاد و به صفوان فرمود: «تو هم مثل من کن، گام هایت را کوچک بردار، نگاهت را به طرف پایین بگیر، متواضعانه راه برو...» . سپس خودش با صفوان به طرف قبر حرکت کردند؛ در حالی که با وقار بودند و تسبیح می گفتند، تا به قبر شریف رسیدند. (۱)

پنج: خضوع و خشوع

از جمله آداب زیارت، داشتن خضوع و خشوع هنگام زیارت است. خشوع ، حالتی قلبی و درونی است که از معرفت و محبت به یک مقام و شخصیت در دل ایجاد می شود.

تأثیر عظمت او در قلب، حالتی پدید می آورد که رعایت احترام در ظاهر را در پی دارد؛ حتی نوع ایستادن، نشستن، نگاه کردن، سخن گفتن، وارد و خارج شدن، همه تحت تأثیر آن حالت درونی است. پس خشوع قلبی، خضوع اعضا و جوارح را پدید می آورد.

هر چه معرفت به مقام امام زیادتر باشد، خشوع دل هم عمیق تر و بیشتر و رعایت ادب و خضوع ظاهری هم بیشتر خواهد شد.

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص۳۰۵.

بچه ها! اینکه بعضی هنگام خروج از حرم، عقب عقب می روند و حاضر نیستند پشت به ضریح کنند و بیرون روند، نشانه خضوع و ادب ظاهری است.

در زیارتگاه ها تنها با جسم و بدن به یک امام معصوم نزدیک نمی شویم، بلکه نزدیکی روحی هم باید پیدا کنیم. زائر باید خود را در محضر امام حس کند و امام را ناظر و مراقب رفتارش ببیند و چنین تصور کند که از راه دور آمده و اجازه یافته به حضور معصوم برسد. در این حال، چه

حالتی خواهد داشت؟

خداوند به حضرت موسی فرمان می دهد که: «ای موسی! تو در وادی مقدس طور، کفشهایت را درآور».(۱) همین نکته سبب شده که بزرگان در توصیه های خود بر بیرون آوردن کفش در حریم قدسی زیارت گاه ها، تأکید کنند و خودشان هم در عمل، پابرهنه به حرمها مشرّف شوند.

و نکته دیگر، توجه به اینکه با کوله باری از اشتباهات و گناهان و با حالتی بیمارگونه برای شفا و درمان خدمت این بزرگواران آمده ایم.

شش: ذکر

از آدابی که برای زیارت مرقدهای مطهر بیان شده، ذکر گفتن است. یاد خدا و حمد و ستایش او هم توجّه دادن به عظمت خداوند است، هم برای این است که درباره این پیشویان الهی، دچار غلّو نشویم. اما چه اذکاری؟

دوستان عزیز! من ذکرهایی که قبل از زیارت مستحب است بخوانیم را روی تخته می نویسم و شما باید نام آنها را حدس بزنید آماده اید؟

۱- سوره طه، آیه ۱۱.

تسبیح –سبحان الله

تحمید –الحمدلله

تهلیل– الاله االالله

تکبیر – الله اکبر

اما بچه ها! اسم دیگر این چهار ذکر چیست؟ بله! تسبیحات اربعه. ذکر دیگری که قبل از زیارت مستحب است، ذکر صلوات است.

هفت: اذن دخول

خواندن «اذن دخول» هنگام زیارت، یکی دیگر از آداب است. این کار از روی ادب است که بی اجازه وارد حریم حرم نشویم و با خواندن اذن ورود، هم ادای احترام کنیم، هم دل را آماده تر سازیم. دقت در متن «اذن دخول»های روایت شده، آموزنده نکاتی است که در افزایش ایمان و

معرفت و توجّه زائر به موقعیتی که در آن قرار دارد و کسی که به زیارتش آمده، مؤثر است.

هشت: ادب

زائری که توفیق تشرّف به حرم ها را می یابد، باید خود را در حریم خانه امام یا امامزاده احساس کند و همه نوع ادب لازم را به جا آورد. زائر در حال زیارت، رو به مزار بایستد، با حالت دعا، تضرع کند و سمت چپ صورت را بر ضریح بگذارد، دعا کند و از خدا حاجت بطلبد و به صاحب قبر توسل جوید تا خدا حاجتش را برآورد و او را مشمول شفاعت گرداند و در دعا اصرار و مبالغه کند، آن گاه به طرف بالای سر برود و رو به قبله دعا بخواند. کیفیت ایستادن کنار قبر و نحوه زیارت، باید گویای ادب زائر باشد.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

دوستان خوبم! حال که با آداب زیارت آشنا شدیم می خواهیم با اخلاق زیارت نیز آشنا شویم

تا ببینیم چه کارهایی در حرم امامان(علیهم السّلام) پسندیده است و چه کارهایی را نباید در حرم آن بزرگواران

انجام دهیم.

مسابقه حروف پراکنده

بچه های عزیز! شما باید کلمات زیر که از حروف در هم ریخته تشکیل شده را تشخیص دهید، سپس آنها را در جای خالی قرار دهید.

تذکر: مبلغ محترم می تواند کلمات زیر را قبلاـ بر روی مقوا نوشته و یا روی تخته بنویسد و سپس با کمک دانش آموزان، کلمات را به دست آورده و در جای خالی جایگزین کند و به دانش آموزانی که حدس صحیح زده اند، امتیاز و جایزه بدهد.

ص: ۱۰۵

ادص املک افسرمن

امخدان ازمنانیدن ازارین

یادآوری: کلمات به ترتیب:

ردیف اول: صدا، کلام، همسفران

ردیف دوم: خادمان، نیازمندان، زایرین

اخلاق زیارت

خوش رفتاری با .....

رسیدگی به ..... و اذیت نکردن آن ها

احترام به .....

کمک به .....

بلند نکردن ..... و ترک ..... بیهوده.

جواب مسابقه

خوش رفتاری با همسفران

مهم ترین اخلاق زیارت خوش رفتاری با همسفران است. چرا که این کار باعث نزدیکی به امامان و روش زندگانی آن بزرگواران است.

روزی از روزها یک کاروان به سفر حج می رفت. در این کاروان مردی بود بسیار مهربان که به

همه کمک می کرد، حتی در جمع کردن هیزم، تهیه غذا، کمک به بستن بار شتران و...

آدم های کاروان هم که می دیدند او مردی مهربان و پر تلاش است، کارهای خودشان را به او می گفتند. یک روز که در راه بودند، مردی اسب سوار به کاروان نزدیک شد و از آنها خواست تا رسیدن به شهر مکه با آنها همسفر شود. آنها هم قبول کردند.

هنوز کمی راه نرفته بودند که مرد اسب سوار آن مرد مهربان را شناخت و خودش را به او رساند و سلام کرد و به احترام او از اسبش پیاده شد. مردم تا این کار او را دیدند، پرسیدند: مگر او کیست که این چنین رفتار می کنی؟

مرد اسب سوار گفت: او امام چهارم ما شیعیان امام سجاد(علیه السّلام) است. بعد با ناراحتی گفت:

شما چرا کارهای خودتان را به ایشان می دادید؟

مردم تا این ماجرا را فهمیدند، پیش امام رفتند و از ایشان عذرخواهی کردند و گفتند: شما تا شهر مکه مهمان ما باشید و اجازه دهید ما کارهای شما را انجام دهیم.

امام سجاد(علیه السّلام) با مهربانی فرمود: «من یک بار با گروهی که مرا می شناختند، مسافرت کردم و

آنان مدام مرا از انجام هر کاری به دلیل انتسابم به رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) باز می داشتند. حال تصمیم گرفتم به گونه ناشناس سفر کنم؛ چرا که این برای من پسندیده تر و محبوب تر است». (۱)

رسیدگی به زائران و اذیت نکردن آنها

یکی دیگر از اخلاق زیارت، رسیدگی به دیگر زائران است. کمک هایی از قبیل زیارت نامه خواندن برای کسانی که سواد کافی ندارند؛ راهنمایی زائران برای رفتن به نقاط مختلف حرم؛

کمک به ناتوانان جسمی برای حرکت در حرم و یا بالا و پایین رفتن از پله ها؛ آب آوردن برای زائران و یا آوردن زیارت نامه، قرآن و یا مهر برای آنان؛ هم زبانی و یا همدردی و یا هم سخنی با دیگر زائران و ... اموری است که باعث می شود انسان به صاحب آن مرقد نزدیکتر شود.

۱- سفینه البحار، ج۱ ، ص۳۸۲ .

در عین حال اذیت کردن زائران باعث دوری از مرام امامان است. اموری همچون اذیت و فشارآوردن برای رسیدن به ضریح و یا بوسیدن ضریح، سوار کردن کودکان بر دوش دیگران برای بوسیدن ضریح، تنه زدن، مزاحمت و...

احترام به خادمان

خادمان حرم ها، با عشق و محبت در حرم اهل بیت و امامزادگان و فرزندان پیامبر(علیهم السّلام) خدمت

می کنند و انتظار می رود که برخوردشان با زوّار، با محبت و دلسوزی و راهنمایی باشد. زائران نیز باید جایگاه آنان را بشناسند و قدر بدانند و مورد احترام قرار دهند.

در مقابل خدمات و حسن خلق آنها، زائران نیز برخورد کرامت آمیز و همراه با احترام و ادب و همکاری با خدمتگزاران حرم اولیای خدا داشته باشند و مسئولان، مأمور نظافت و شستشو و انتظامات، پذیرایی کنندگان، نگهبانان، کفشداری ها، امانتداران، راهنمایی کنندگان و خدّام رسمی و افتخاری و هر کس را که به نوعی افتخار خدمت دارد، مورد تکریم قرار دهند و از احسان و نیکی متناسب با شأن آنان دریغ نورزند.

کمک به نیازمندان

در اماکن و شهرهای زیارتگاهی، نیازمندان آبرومندی هستند که چشم امیدشان به خیر و مساعدت زائران است. زائران، مستمندان را شناسایی و کمک رسانی کنند، با حفظ آبرو و حیثیت آنان، بدون آنکه تحقیری صورت بگیرد و به سادات فقیر و بینوایان غریب رسیدگی کنند و اگر امکان کمک ندارند حداقل از آنان دلجویی کرده و یا معذرت خواهی کنند.

گاهی چنین خرج ها و کمک هایی از روی عشق به صاحب مرقد و مزار انجام می گیرد، گاهی هم بر اساس نذر قبلی، کمک های مالی می کنند. زائر، خوب است که در این گونه سفرهای زیارتی به طور کلی در هر مسافرتی، دست و دل باز باشد و خیرش به دیگران برسد.

بلند نکردن صدا و ترک کلام بیهوده

اخلاق دیگر در تشرّف به حرم های مطهر، پرهیز از هر کاری است که با ادب منافات است؛

از جمله کلمات لغو و حرف های بیهوده و حرکات سبک و ناپسند و دور از شأن زیارتگاه.

هدف از زیارت، بهره بردن از فیض های معنوی است. پرداختن به سخنان و کارهای لغو، مانع استفاده از فیض حضور در این اماکن مقدس می شود و وقت و زمان کسی که در داخل حرم ها به چنین حرف ها و کارهایی سر می شود، از فیض بی بهره بماند.

به علاوه، صحبت های بلند بلند هم، علاوه بر اینکه خلاف اخلاق و ادب در محضر ولیّ خداست، برای دیگران هم مزاحمت و حواس پرتی می آورد.

رعایت این نکته، یک ادب اجتماعی و معاشرتی است؛ حتی نه حرف های عادی، بلکه زیارتنامه را هم بلند بلند خواندن، یا حتی ندای صلوات سر دادن به نحوی که تمرکز روحی و حضور قلبی دیگران را به هم بزند، مناسب نیست.

آنچه در این اماکن رعایتش خوب است، آرامش و فضای آرام است تا برای پیدایش حضور قلب و روح عبادت و زیارت مؤثر باشد. سر و صداهای بسیار یا صلوات و زیارت بلند بلند، این حالت را از بین می برد و رشته پیوند و اتصال زائران دیگر را هم قطع می کند.

خوب دوستان من! با یک شعر زیبا برنامه امروز را به پایان می بریم:

«هوای پرواز»

صحن حرم، از نسیم پر بود

از پرپر یاکریم پر بود

خورشید دوباره بوسه می زد

بر چهره مهربان گنبد

گنبد پراز آفتاب می شد

آهسته غم من آب می شد

رفتم طرف ضریح او باز

تا پرشوم ازهوای پرواز

اطراف ضریح گریه ها بود

دل های شکسته و دعا بود

از چشم همه گلاب می ریخت

باران خدا خدا خدا بود

ص: ۱۰۹

دلها همه زیر بارش اشک

مانند کبوتری رها بود

عطر گل یاس در دل من

عطر صلوات در فضا بود. (۱)

دعا و نیایش

بارالها!

توفیق زیارت و شناخت معصومین(علیهم السّلام) و امامزادگان بزرگوار را نصیب ما بفرما!

توفیق شفاعت آن بزرگواران را به همه ما عطا بفرما!

ما را زائر خوب و با معرفت ایشان قرار بده!

ما را پیرو واقعی آنان بگردان!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

روح امام و شهدا را شاد بگردان!

رهبر معظم انقلاب، طول عمر و سلامتی عنایت بفرما.

آمین یا رب العالمین.

۱- شعر از: سید سعیدهاشمی.

درس هشتم: آزادی و آزادگی

بهانه ارتباط

کشف رمز با چند سؤال

در ابتدای جلسه، مبلغ محترم، با چند سؤال، افزون بر ایجاد ارتباط با مخاطبان، فضا را برای تبیین محتوا فراه می کند.

سؤال اول: نام مادر پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم)؟ آمنه

سؤال دوم: کدام عمل است که در روز قیامت اگر انسان به آن عمل نکرده باشد، باقی اعمال مورد قبول خداوند قرار نمی گیرد؟ نماز

سؤال سوم: پیامبری که به صفت صبر معروف است؟ ایوب

سؤال چهارم: یکی از سوره های قرآن که جزء اصول دین ما هم هست؟ توحید

سؤال پنجم: پیامبری که در خواب دید یازده ماه و خورشید و ستاره بر او سجده کردند؟ یوسف

حالا رمز جواب های ما رو بگویید؟

ص: ۱۱۱

اگر حرف اول و آخر کلمات را به صورت ضربدر جمع کنیم، رمز جواب های ما مشخص می شود؟

آفرین بر شما! آزادی

دو تا برادر با هم زندگی می کردند. برادر کوچک یک طوطی داشت که علاقه زیادی به او داشت و هنگام غذا اول به او غذا می داد و همیشه با طوطی صحبت می کرد، اما برادر بزرگتر از علاقه برادرش به طوطی سوء استفاده می کرد و به او می گفت: برو نان بخر!

- داداش کوچیک می گفت: الان نمی توانم

- نمیری؟ الان طوطی رو آزاد می کنم

- خب باشه، الان میرم

و به این بهانه مرتب اذیتش می کرد. گاهی نیمه شب از خواب بیدارش می کرد و می گفت:

برایم آب بیار

-گفت الان تو رختخوابم نمی تونم!

- نمیری؟ الان طوطی رو آزاد می کنم!

و همیشه این کار رو دنبال می کرد تا اینکه یه روز به برادرش گفت: برو وسایل مرا جمع کن.

- گفت: نمی توانم

- نمیری؟ باشه، الان میرم طوطی رو آزاد می کنم!

- زحمت نکش صبح خودم رفتم آزادش کردم!

- آخه چرا؟

- آزادش کردم تا خودم آزاد شوم؛ چون تا حالا من زندانی تو بودم و همیشه علاقه من به طوطی باعث می شد تو مرا اذیت کنی.

تبیین متن و محتوا

اشاره

بله دوستان، شیطان هم همین کار را با انسان می کند، گاهی وقتها ما را دعوت به گناه می کند

ص: ۱۱۲

و زمانی که حرف شیطان را گوش کنیم، به گناه علاقه مند و اسیر شیطان می شویم.

دام های شیطان

ماهیگیرها وقتی می خواهند ماهی صید کنند، گاهی وقتها خمیر استفاده می کنند، اگر ماهی نوک نزد، کرم را به عنوان طعمه استفاده می کنند، اگر باز هم ماهی نوک نزد، انجیر استفاده می کنند و اگر باز هم ماهی نوک نزد، از جگر استفاده می کنند.

شیطان هم برای به دام انداختن انسان از راههای مختلفی استفاده می کند تا انسان را به تور گناه بیندازد و او را طعمه هوس ها و افکار شیطانی کند.

دوستان عزیز! چند تا از این دامها را در این جدول نوشته ام که شما می توانید در مدت پنج دقیقه، آن دامها را پیدا و شناسایی کنید.

مسابقه جدول

چ ب ب ر ش

س ی ا م ت

ا م د گ ح

ی ل ی ت

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (چ) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی چهارم (که در شمارش دور اول، خانه شماره پنج و حرف «ش» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر

قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۴ ادامه می دهیم تا ۱۹ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، سه کلمه مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ گرامی قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

پاسخ جدول: چشم، دلبستگی، بی احترامی

پیامهای کاربردی تربیتی(راه های اسارت شیطان)

یک: چشم و نگاه حرام

یکی از راحت ترین دامهای شیطان که خیلی ها در آن گرفتار می شوند، چشم چرانی و نگاه های آلوده است. این نوع دام امروزه همه جا گسترده شده است؛ از فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی گرفته، تا دید و بازدیها و روابط خانوادگی و فامیلی تا کوچه و بازارها و جشن ها و ... .

بنابراین خیلی باید مراقب چشم و نگاه خود باشیم تا آلوده نشود و در تور شیطان گرفتار نشویم، وگرنه اگر خدای نکرده چشم چرانی برای ما تبدیل به یک عادت شود، بعد باید خیلی تلاش کنیم تا بتوانیم خودمان را رها کنیم.

یکی از راههای خوبی که به ما کمک می کند تا گرفتار نشویم، این است که فضاهایی که می دانیم این تورها و دامها جاسازی شده اند، وارد نشویم. (۱)

ضمن اینکه نوجوان و جوانی که به خاطر خدا از این گناه چشم پوشی می کند، نزد خدا خیلی

۱- حضرت علی علیه السلام فرمود: « مُحادَثَةُ النِّساءِ تَدعُو إلَی البَلاءِ و تُزیغُ القُلوبَ وَ الرَّمْقَ لَهُنَّ یَخْطَفُ نُورَ أَبْصَارِ الْقُلُوبِ وَ لَمْحَ الْعُیُونِ مَصَائِدُ الشَّیْطَان ؛ ای بندگان خدا! بدانید که... گفت وگو و اختلاط مردان با زنان نامحرم سبب نزول بلا و بدبختی خواهد شد، و دلها را منحرف می سازد و پیوسته به زنان چشم دوختن، نور چشم دل را خاموش می گرداند، و همچنین با گوشهٔ چشم به نامحرم نگاه کردن، از حیله و دام های شیطان است». تحف العقول، ص ۱۵۱.

ارجمند، عزیز و محبوب می شود.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمایند: «هر مسلمانی که نگاهش به زیبایی های زنی بیفتد و چشمان خود را از نگاه فرو بندد، خداوند حلاوت و شیرینی عبادت را به او می چشاند». (۱)

دستور خداوند در قرآن کریم هم این است که: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ؛ به مؤمنان بگو چشم های خود را از نگاه (به نامحرم) فرو گیرند و عفت و پاکدامنی خود را حفظ نمایند». (۲)

دو: دلبستگی

یکی دیگر از ابزارهایی که باعث می شود انسان اسیر شیطان شود، دلبستگی به دنیاست. این دلبستگی می توانید به زیباییها و لذتهای دنیایی باشد، یا به یکی مثل دنیا خانوم!

یعنی رابطه با جنس مخالف که باعث می شود انسان چشم بر خیلی چیزها ببندد و ناخواسته در دام گناه بیفتد و در تور شیطان، گیر کند. بنابراین، محبت و دلبستگی به دنیا یکی از دامها و ابزارهای شیطان برای صید انسان است.

نقل شده که در خراسان، شخصی در حال جان دادن بود. خویشاوندان و دوستدارانی که دور او جمع شده بودند به او گفتند: بگو «لا اله الا الله سبحان الله...»

دیدند که پیوسته می گوید: «نشکن نمی گویم!»

پس از لحظاتی که به هوش آمد و از مرگ نجات یافت، از او پرسیدند: این چه حرفی بود که می گفتی؟

در پاسخ گفت: ساعت مرا بیاورید، ساعت او را آوردند، ساعت را به دست گرفت و شکست، بعد گفت: من در زندگیم علاقه زیادی به این ساعت داشتم و همیشه آن را در جای ویژه، در میان

۱- میزان الحکمه، ج۴، ص۳۲۹۲؛ کنزالعمال ، ج۵، ص۳۲۷.
۲- نک: سوره نور، آیه ۳۱-۳۰.

قاب زربافتی نگاهداری می کردم.

در حال جان کندن دیدم شیطان همین ساعت را به یک دست گرفته و در دست دیگرش چکشی را روی ساعت نگاه داشته و به من می گوید: اگر «لا اله الا الله یا سبحان الله» را بگویی، ساعتت را می شکنم.

من هم چون بسیار علاقمند به آن ساعت بودم، راضی به شکستن نمی شدم، از این رو می گفتم: «نشکن نمی گویم». (۱)

این دشمن سرسخت و نقشه کش همیشه انسان را تحت نظر و مراقبت دارد و هیچ وقت دست از او بر نمی دارد تا اینکه به هدف پلید خود برسد و آدمی را روسیاه بگرداند، اگر پیش از جان کندن توانست او را فریب دهد و ایمانش را از دستش بگیرد، همین کار را انجام می دهد.

پس مراقب دلبستگی ها و علاقه های خودمان باشیم، وگرنه شیطان ما را اسیر و گرفتار خواهد کرد.

سه: بی احترامی

روزی پسر بچه ای یک برگ کاغذ به مادرش داد.

مادر که در حال آشپزی بود، دست هایش را با حوله تمیز کرد و نوشته را با صدای بلند خواند.

پسرش برای او نوشته بود: صورت حساب!

مرتب کردن وسایل خانه: ۵۰۰۰ تومان

مراقبت از برادر کوچکم: ۲۰۰۰ تومان

نمره ی ریاضی خوبی که گرفتم: ۳۰۰۰ تومان

بیرون گذاشتن زباله: ۱۰۰۰ تومان

جمع بدهی شما به من: ۱۲۰۰۰ تومان!

مادر نگاهی به چشمان منتظر پسرش کرد. چند لحظه خاطراتش را مرور کرد و سپس

۱- پندهایی از تاریخ، ج ۱، ص ۱۵۴.

خودکاری برداشت و پشت برگه ی صورتحساب نوشت:

بابت ۹ ماه بارداری که در وجودم رشد کردی: هیچ.

بابت تمام شب هایی که به پایت نشستم و برایت دعا کردم: هیچ.

بابت تمام زحماتی که در این چند سال کشیدم تا تو بزرگ شوی: هیچ.

بابت غذا، نظافت تو و خرید اسباب بازی هایت: هیچ.

پسرم! اگر اینها را جمع بزنی خواهی دید که: هزینه ی محبت واقعی من به تو هیچ است.

وقتی پسر نوشته ی مادرش را خواند، چشمانش پر از اشک شد و در حالی که به چشمان مادرش نگاه می کرد، گفت: مامان... دوستت دارم. آنگاه خودکاری برداشت و زیر صورتحساب نوشت: قبلاً به طور کامل پرداخت شده است.

یادآوری: دانش آموزان با شنیدن این داستان که با چاشنی عاطفه همراه است، به یاد فداکاری های مادر می افتند. در این هنگام مبلّغ محترم می پرسد: یک نکته ی انحرافی در این داستان وجود داشت، مثل اینکه کسی متوجه آن نشد؟

نکته ی انحرافی: مادر متوجه نشد که پسرش سرش کلاه گذاشته، چون جمع بدهی می شود

۱۱۰۰۰ تومان، نه ۱۲۰۰۰تومان که پسر از مادرش درخواست کرده بود!

بله دوستان نوجوان من!

یکی دیگر از دامهای شیطان برای اسارت انسان، ترغیب و تشویق انسان به بی احترامی نسبت به بزرگترها و به ویژه پدر و مادر است. خدا در قرآن می فرماید:«فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا ؛ به پدر و مادر حتی اف نگویید. یعنی حق کوچکترین بی احترامی به آنها را ندارید، چه برسد به اینکه بخواهد صدای خود را برای آن دو بالا ببرد یا خدای نکرده توهین کند.

نمونه ای از آزادی و آزادگی در کربلا

دوستان من!

اگر می خواهیم از اسارت شیطان رها شویم و به آزادی و آزادگی برسیم، باید زنجیرهای

شیطانی را از دست و دل خودمان باز کنیم و خودمان را آزاد و رها از هر قید و بند شیطانی کنیم.

مثل جناب حر در حادثه عاشورا.

وقتی حُرّ مقابل امام حسین(علیه السّلام) ایستاد و به امام گفت حق ندارید از این جلوتر حرکت کنید و باید همین جا توقف کنید، در اینجا حُر اسیر شیطان شد و مقابل امام ایستاد، اما روز عاشورا امام دید کسی به سمت خیمه ها می آید که شبیه دشمن نیست، چون سپرش را برعکس کرده و چکمه ها را هم دور گردنش آویزان کرده است، یعنی علامت جنگیدن ندارد.

امام نگاه کردند، دیدند حُر آمده است.

حر با کلی خجالت و شرمندگی، در حالی که بدنش می لرزید آمد خدمت حضرت عرضه داشت: «فَهَل تَری لی مِن توَبهٍ ؛ آیا راه بازگشتی برای منم هست؟

حضرت فرمود: قال: نعم، یتوب الله علیک و یغفر لک، ما اسمک؛ بله! خدا تو را ببخشد، اسمت چیست؟

قال: أنا الحرّ.

انزل». قال: أنت الحرّ کما سمّتک امّک إن شاء الله فی الدنیا و الآخره، انزل».(۱)

حضرت فرمود: مادرت خوب نامی برایت انتخاب کرده؛ تو آزاده برگشتی، چون حر هم به معنی آزادگی است.

بنابراین، انسان زمانی آزاد خواهد شد که از پیروی و تبعیت شیطان دست بکشد و از گناهانش توبه کند. تفاوت حُرّ روز تاسوعا و حُرّ روز عاشورا این بود که حُرّ روز تاسوعا، زندانی شیطان بود، اما حُرّ روز عاشورا آزاد بود و به واسطه آزادی، تا مرز شهادت پرواز کرد.

دعا و نیایش

خدایا!

۱- تسلیه المجالس و زینه المجالس، ج ۲، ص ۲۸۰.

ما را اسارت شیطان رها کن!

ما را گرفتار دامها و فریبهای شیطان قرار نده!

به ما عزم و اراده دوری از وسوسه های شیطانی عنایت بفرما!

دلهای ما را از دلبستگی های شیطانی، آزاد بگردان!

فرج امام زمان(علیه السّلام) را نزدیک تر بگردان!

پرچم اسلام و مسلمین را از با دستان رهبر عزیزمان، به دستان آقا امام زمان(علیه السّلام) برسان.

آمین یا رب العالمین

ص: ۱۱۹

درس نهم:دومینو

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، برای حدس عنوان درس امروز، دانش آموزان باید به شش پرسش پاسخ دهند، هر کس بتواند قبل از دیگران آن را تشخیص دهد، برنده محسوب شده و جایزه ای دریافت خواهد کرد.

نکته قابل توجه آنکه، هر کس فقط یک بار می تواند از فرصت حدس استفاده کند. (این یک بار متناسب با تعداد دانش آموزان قابل تغییر است). آماده اید؟

تذکر: مبلغ محترم بر اساس پاسخها، تنها حرف اول کلمات را روی تابلو می نویسد تا کلمه «دومینو» کامل شود. دقت کنید که برای ایجاد دقت و جذابیت بیشتر، حروف از انتها کامل می شوند.

نام یکی از تیمهای فوتبال لالیگای اسپانیا که با «و» شروع می شود؟ والنسیا

یکی از سوره های قرآنی که تک حرفی است و در آن خداوند به قلم سوگند می خورد؟ ن

سرزمین اویس قرنی؟ یمن

رفیق بی کلک؟ مادر

ص: ۱۲۱

حیوان دریایی بزرگ؟ وال

ورزش دویدنی؟ دو

احسنت به دوستانی که سریع تر از دیگران موفق به حدس کلمه «دومینو» شدند.

دومینو چیست؟

دومینو، ورزش و سرگرمی فکری و جذابی است که با چیدن مهره هایی مستطیلی، اشکال و تصاویر دلخواه و زیبایی از آن ساخته می شود.

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! زندگی انسان هم شبیه دومینو از قطعه های مختلفی تشکیل شده است که کنار هم چیدن آنها، شخصیت انسان را تکمیل می کند و باعث شکل گیری و ترسیم تصاویر مثبت یا منفی از آن خواهد شد.

به فرموده قرآن کریم، قطعه های مثبت و منفی، هر دو در وجود انسان قرار داده شده(۱) و این انسان است که با اختیار و انتخاب خود، می تواند از دوراهی خوشبختی و بدبختی، یکی را برگزیند.

اگر انسان قطعات دومینوی وجودش را با باورهای عمیق قلبی، عبادتهای بیرونی و رفتارهای دینی بچیند، تصویری زیبا از بندگی خداوند ساخته خواهد شد؛ ولی آنگاه که دومینوی شخصیت انسان را قطعه های گناه و رفتارهای ناشایست تشکیل دهد، سرگرمی جذابی برای

هوای نفس و تصویری زیبا برای شیطان به نمایش درخواهد آمد.

تذکر:

در این قسمت مبلغ محترم ضمن بهره مندی از نظرات دانش آموزان، می تواند با استفاده از

۱- «فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ؛ سپس شر و خیرش را به او الهام کرد». (شمس: ۸).

کارت یا نوشتن روی تابلو، تعدادی از این محتواها را ارائه و توضیح کوتاهی پیرامون آن ارائه کند.

قطعات دومینوی خدایی مثل چی؟

همه کارهای خوب و شایسته؛ خوش اخلاقی، مهربانی، احسان و کمک، حفظ حریمها و حرمتها، اهمیت دادن به نماز و عبادت، صدقه دادن، ذکر و یاد خدا، استغفار و توبه، اهل مسجد و هیئت بودن و ....

قطعات دومینوی شیطانی مثل چی؟

هرآنچه انسان را از خدا دور می کند و باعث خرابی و نقص دین و دنیایش می شود؛ مثل رابطه های بی ضابطه و آزاد با نامحرم، چشم چرانی در فضاهای مجازی یا حقیقی، همنشینی با دوستان فاسد و اهل گناه، تماس فیزیکی با نامحرم، غرور و تکبر، ترک نماز، بداخلاقی، توهین و

بدزبانی، دنیاطلبی افراطی، بی غیرتی و بدحجابی، بی تفاوتی و لذت بردن از گناه، و....

دوستان من! انسان بر اساس فطرت پاک خدایی، نسبت به خوبی ها و کارهای مثبت گرایش دارد و با کنار هم چیدن قطعه های مثبت، زندگی خداپسندانه را ترسیم می کند، ولی از سوی دیگر، شیطان تلاش دارد با جایگزینی قطعه های خود، باعث اختلال و خرابی دومینوی شخصیت

و فروریختن مهره های معنوی، باورهای دینی، بی حالی نسبت به نماز و عبادت، بدبینی به خوبان و ... شود.

شیطان می داند که اگر یک قطعه را بتواند در دومینوی وجود انسان جاگذاری کند، گاه همان یک مهره نامناسب ممکن است باعث فروریختن و خرابی دومینوی معنویت و خداخواهی شود.

به خاطر همین مسئله، بزرگان و کسانی که دلشان را به خدا سپرده بودند و اساس و بنای زندگی آنان بر تنها راه سعادت و خوشبختی یعنی ن ه ت ر گ ک ا (۱)«ترک گناه» بود، به گناه حساسیت

۱- مبلغ محترم حروف پراکنده را روی تابلو و یا برای جلب توجه مخاطبان، روی تابلوی فرضی که در هوا شکل می دهد، می نویسد تا دانش آموزان ضمن شرکت در بحث، آن کلمات را حدس بزنند.

شدیدی داشتند و سنسور گناه آنان فعال بود و به محض احساس خطر، فریاد خداخواهی و خدادوستی دلشان بلند می شد و بلافاصله از گناه فاصله می گرفتند.

چند داستان

شهید بابایی

همسر شهید عباس بابایی می گوید: یک سال بعد از عروسی مان، یکی از دوستان عباس ما را به منزلش دعوت کرد. وقتی رفتیم، دیدیم اوضاع خیلی خراب است و مجلس زننده ای است.

عباس نتوانست تحمل کند و از آنجا زدیم بیرون. داخل خانه که آمدیم، نتوانست تحمل کند و شروع کرد به گریه کردن. خودش را سرزنش می کرد که چرا رفته. بلند شد، رفت وضو گرفت و شروع کرد به خواندن قرآن، بعد هم نماز خواند. خیلی از دوستانش آن شب ماندند و توجهی به

گناه هم نکردند، اما عباس نتوانست تحمل کند. آن شب تا صبح، قرآن و نماز خواند و گریه کرد، تا نفس امّاره را مغلوب کند. (۱)

حالا ـ شاید بسیاری از نوجوانها و جوانها روزشماری کنند تا فلان عروسی و جشن برپا شود تا فرصت گناه برای آنان فراهم شود؛ یعنی برخی ها نه تنها از گناه فاصله نمی

گیرند، بلکه خود شان چهار دست و پا دنبال گناه می دوند و هر جا که بوی نافرمانی خدا می آید، بیشتر حضور پیدا

می کنند، اما امثال این شهید بزرگوار با اینکه امکان گناه برایشان فراهم بود، اما خود را نه تنها آلوده نکرد، بلکه از اینکه ناخواسته و ندانسته، حتی لحظاتی در این فضا حضور پیدا کرد، پشیمان شد و توبه کرد. چرا؟

چون بنایش این بود که گناه نکند و دومینوی وجودش را با قطعه های گناه نچیند که خدا

۱- صمدی، محمدعلی، علمدار آسمان، ص ۳۷، مشهد، پیام فاطمیون، چاپ اول، ۱۳۸۴.

ناراضی و شیطان شاد گردد. به همین دلیل او وقتی حتی در آمریکا هم بود، از گناه دوری می کرد.

تـذکر: مبلغ محترم به تناسب بحث و ظرفیت مخاطبان می توانـد از داسـتان ترک گناه «امیر» که در متن مطالعاتی ذکر شده هم استفاده کنند.

یکی از هم دوره های شهید بابایی در امریکا، می گوید:

روزهایی در امریکا دوره آموزش خلبانی می دیدیم، یک روز دیدم در بولتن خبری پایگاه «ریس»، مطلبی نوشـته شده که نظر همه را جلب کرده بود. مطلب به این مضـمون بود: «دانشـجو بابایی، ساعت دو بعـد از نصف شب می دود تا شـیطان را از خود دور کند. » تا این مطلب را خواندم، رفتم سـراغ عباس و گفتم: «عباس، قضیه چیست؟ » گفت: «چند شب پیش، بدخواب شدم. رفتم میـدان چمن تا کمی بدوم. کلنل باکستر و زنش مرا دیدند. از شب نشـینی می آمدند، کلنل به من گفت: «این وقت شـب برای چی می دوی؟ » گفتم: «دارم ورزش می کنم. » گفت:

دروغ می گویی.» گفتم: «راستش محیط اینجا خیلی آلوده است. برای من «راستش را بگو، داری من

وسوسه انگیز است. شـیطان بـدجوری اذیتم می کنـد و می خواهـد من را به گناه بیندازد. دین ما توصـیه کرده اینطور موقع ها، عمل سخت انجام بدهید. کل داستان همین بود.(۱)

یک روز هم برای درس خواندن رفتم به اتاق عباس. دیدم یک نخ وسط اتاق نصب کرده.

گفتم: «این نخ دیگر چیست؟ چرا اتاق را نصف کردید؟ » گفت: «ولش کن بیا این طرف تا به درسـمان برسـیم. » بعداً، متوجه شدم که هم اتاقی عباس مشـروب می خورده و عکس زنان را به دیوار می زده و عباس هم چون نمی توانست اتاقش را عوض کند، آن را نصف کرده بود. با آن

دانشـجوی خارجی هم توافق کرده بود که هیچکس طرف دیگری نرود. هر چنـد وقت که می رفتم به اتاقش، می دیـدم نخ را برده بالاتر نصب کرده.(۲)

۱- امیر مؤمنـان، علی(علیه السّـلام) فرمـود: «در ترک گنـاه، بـا نفس خـویش دست و پنجه نرم کنیـد تـا کشانـدن آن به سـوی طاعات و عبادات، بر شما آسان شود». (جامع احادیث شیعه، قم، منشورات المطبعه العلمیه، ۱۳۹۷ ه. ق، ج ۳، ص ۳۲۶)
۲- علمدار آسمان، صص ۲۹ و ۳۰.

چرا این همه حساسیت؟

چرا این همه حساسیت داشتند؟ چون می دانستند که همین یک گناه ظاهرا کوچک، می تواند آنان را با مشکلات جدی و پیوسته دیگری مواجه سازد... برای شیطان، مهم این است که بتواند اولین بله را از انسان بگیرد.

لذا وقتی مردی خدمت پیامبر رسید و عرض کرد: یا رسول الله! مرا چیزی بیاموز که باعث سعادت و خوشبختی من باشد. حضرت فرمود: «برو و غضب نکن و عصبانی مباش!»

مرد گفت: همین نصیحت برایم کافی است.

سپس نزد خانواده و قبیله اش بازگشت. دید پس از او حادثه ناگواری رخ داده است؛ قبیله او با قبیله دیگر اختلاف پیدا کرده [و] مقدمه جنگ میان آن دو آماده است و کار به جایی رسیده که هر دو قبیله در برابر یکدیگر صف آرایی کرده، اسلحه به دست گرفته اند و آماده یک جنگ خونین

هستند. در این حال، مرد برانگیخته شد و بی درنگ لباس جنگی پوشید و در صف بستگان خود قرار گرفت.

ناگاه اندرز پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که فرموده بود: غضب نکن، به خاطرش آمد. فوری سلاح جنگ را بر زمین گذاشت و به سوی قبیله ای که با خویشان او آماده به جنگ بودند، شتافت و به آنان گفت:

مردم! هرگونه [ضرر و زیان] مثل زخم و قتل... [که] از جانب ما به شما وارد شده و علامت ندارد (ضارب و قاتلی معلوم نیست)، به عهده من است و من آن را به طور کامل از مال خود می پردازم و هرگونه زخم و قتل که ضارب و قاتلش معلوم است، از آنها بگیرید.

بزرگان قبیله پیشنهاد عاقلانه او را شنیدند، دلشان نرم شد و شعله غضبشان فرو نشست و از او تشکر کردند و گفتند: ما هیچ گونه نیازی به این چیزها نداریم و خودمان به پرداخت جریمه و عفو و گذشت سزاوار هستیم. بدین گونه، با ترک غضب، هر دو قبیله با یکدیگر صلح و آشتی کردند [و] آتش کینه و عداوت در میانشان خاموش گردید. (۱)

۱- محمود ناصری، داستان های بحارالانوار، قم، دارالثقلین، ۱۳۷۷، ج ۳، ص۲۷۷.

یا مثل اولین بله که قابیل به شیطان گفت و با حسادت نسبت به برادرش، در نهایت او را به قتل رساند و بعد از آن هم پشیمان شد،(۱) ولی چه سود!

یادآوری: خوب است که در صورت صلاحدید مبلغ محترم، آیات مرتبط از روی قرآن قرائت شود.

پیامهای کاربردی تربیتی

ریزش دومینوها

بنابراین باید خیلی مراقب باشیم تا دومینوی گناه در وجودمان شکل نگیرد، وگرنه شیطان با کوچکترین لغزشی، ایمان و معنویت ما را به هم می ریزد و شخصیت معنوی ما را از بین می برد.

یعنی وقتی شیطان اولین قطعه را خودش انتخاب کرد و در مسیر زندگی ما چید، برای چیدن بقیه قطعه ها هم مشکلی نخواهد داشت و خیلی ساده و راحت، دومینوی گناه را در وجود انسان طراحی می کند و گناهان مداوم و زیادی را برای انسان رقم می زند و خیلی آسان، معنویت و ایمان ما را فرو می ریزد و به گناه وام یدارد. چون دومینو یعنی پیوستگی و وابستگی؛ یعنی کافی است

اولین قطعه برداشته شود، تا بقیه قطعه ها فرو بریزند.

۱- زمانی که قابیل برادرش را به قتل رساند، او را رها ساخت و متحیر ماند و نمی دانست با آن، چه کند. خداوند دو کلاغ را چنین مأموریت داد که یکی از آنها دیگری را بکشد و با منقار و پاهایش چاله ای برای آن بکند و سپس او را در آن چاله افکند. هنگامی که قابیل ملاحظه کرد، آن کلاغ چگونه کلاغ دیگر را مدفون ساخت، دلش به رحم آمد و دوست نداشت عاطفه ای کمتر از آن داشته باشد، از این رو برادرش را در زیر خاک نهان ساخت، حیرت زده و غمگین و از کرده خویش پشیمان شد: «فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْءَةَ أَخِيهِ ۖ قَالَ يَا وَيْلَتَا أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْءَةَ أَخِي ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ؛ پس خدا کلاغی را برانگیخت که زمین را می کاوید تا به او نشان دهدچگونه جسد برادرش را پنهان کند [قابیل] با خود گفت: وای بر من، آیا من از این کلاغ ناتوان ترم؟ پس جسد برادرم را در خاک نهان می کنم. و بدین سان، از کارخویش پشیمان گشت». نک: مائده/ ۲۷ —۳۰.

جدول یک راز مهم

حالا می خواهم یک راز مهم که بارها درباره آن شنیده اید را برای شما نقل کنم. اگر خودتان باید آن را کشف کنید. من با کمک این جدول، شما را به آن راهنمایی خواهم کرد. اگر آماده هستید، یک صلوات بلند بفرستید. اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

ن ز ن

ی ا ا

م م ع

ز ی ن

ا ا ر

ش م

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ن) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی ششم (که در شمارش دور اول، خانه شماره هفت و حرف «م» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۵ ادامه می دهیم تا ۱۷ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۶ پاسخ جدول: نماز مانع ریزش ایمان

بله عزیزان من! به همین خاطر است که در آموزه های دینی، این همه روی اقامه نماز تأکید

ص: ۱۲۸

شده است؛ چون نماز خواندن، از شکل گیری دومینوی گناه در وجود انسان جلوگیری می کند؛(۱)

چگونه؟

کسی که می خواهد نماز بخواند باید با طهارت باشد، لباس و بدنش پاک باشد، از مال حرام نباشد، در جای غصبی نباشد، و... ضمن اینکه بهتر است حضور قلب داشته باشد، با تمرکز و حواس جمع نماز بخواند، در جماعت و فضای عمومی حضور داشته باشد و...

همه اینها، چیزهایی است که نمازگزار را به خدا نزدیک و از شیطان دور می کند.

پس فراموش نکنیم که برخی گناهان مثل ترک نماز، مانند افتادن اولین قطعه دومینو می ماند که با افتادن آن، بقیه هم سقوط خواهد کرد.

دعا و نیایش

خدایا! قدرت تشخیص گناه و دوری از گناه را به ما عنایت کن!

پروردگارا! قلب ما خانه عشق و محبت خودت قرار بده!

ما را پیامدهای گناه محفوظ بدار!

گناهان گذشته ما همین لحظه ببخش و بیامرز!

آینده ما را مطابق خواست و رضایت خودت قرار بده!

امام زمان ما را برسان.

رهبر معظم انقلاب، امام خامنه ای عزیز را حفظ و حمایت بفرما!

۱- «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ؛ و نماز را به پادار، که همانا نماز (انسان را) از فحشا و منکر باز ِمی دارد». سوره عنکبوت، آیه۴۵.

متن مطالعاتی

متن روایت فرمول های ترک گناه

« ...."افْعَلْ خَمْسَهَ أَشْیَاءَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ!فَأَوَّلُ ذَلِکَ: لَا تَأْکُلْ رِزْقَ اللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ!وَ الثَّانِی: اخْرُجْ مِنْ وَلَایَهِ اللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ!وَ الثَّالِثُ: اطْلُبْ مَوْضِعاً لَا یَرَاکَ اللَّهُ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ!وَ الرَّابِعُ: إِذَا جَاءَ مَلَکُ الْمَوْتِ لِیَقْبِضَ رُوحَکَ فَادْفَعْهُ عَنْ نَفْسِکَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ!وَ الْخَامِسُ: إِذَا أَدْخَلَکَ مَالِکٌ فِی النَّارِ فَلَا تَدْخُلْ فِی النَّارِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ؛ اول: روزی خدا را نخور و هر چه می خواهی گناه کن. دوم: از حکومت خدا خارج شو و هر چه می خواهی گناه کن. سوم: جایی را انتخاب کن که خداوند تو را نبیند و هر چه می خواهی گناه کن. چهارم: وقتی عزرائیل برای گرفتن

جانت آمد، او را از خود دور کن و هر چه می خواهی گناه کن. پنجم: زمانی که مالک دوزخ تو را به سوی آتش می برد، در آتش وارد مشو و هر چه می خواهی گناه کن.» (۱)

خشیت الهی

یکی از ویژگی ها و خصلت های پسندیده فرد مسلمان، رعایت حریم الهی و خوف و خشیت

۱- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۶، ح ۷؛ فرهنگ جامع سخنان امام حسین علیهالسلام، گروه حدیث پژوهشکده باقر العلوم علیهالسلام، ترجمه علی مؤیدی، شرکت چاپ و نشر بین الملل وابسته به مؤسسه انتشارات امیر کبیر، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۱، ص ۸۴۲.

از پروردگـار متعـال است. خشـیت یعنی وقتی عظمت و بزرگی یـک وجود را چنان درک کنیم که احساس حقارت و ناچیزی خود را در جنب آن ببینیم، این حالت درک عجز و ناچیزی خود در برابر عظمت و بلنـدی یک حقیقت را خشـیت می گوینـد. به تعبیر شهید مطهری(رحمه الله): خشیه الله

یعنی آن چنـان هیبت و عظمت الهی در قلبش ورود دارد [و نفوذ کرده است] که تـا تصور یـک گنـاه در قلبش پیـدا می شود، این خشیت، گناه را عقب می زند. (۱)

به بیان دیگر: خشـیت، ترسـی است که با تعظیم و بزرگداشت چیزی همراه است و بیشتر این حالت از راه علم و آگاهی نسـبت به چیزی که از آن خشیت و بیم هست، حاصل می شود؛(۲) از این رو در حالات امام کاظم

(علیه السّلام) آمـده است: «کَانَ یَبْکِی مِنْ خَشْـیَهِ اَللَّهِ حَتَّی تَخْضَلَّ لِحْیَتُهُ بِالدُّمُوعِ ؛ همیشه از خشـیت خداونـد گریه می کرد تا ریش آن حضرت از اشکش تر شود.» (۳)

بنـابراین، «خشـیت» آن حـالتی است که از «درک عظمت الهی» و حقارت خویش برای انسان پیـدا میشود و با ترس از عقاب و عذاب فرق می کند. چنین خشیتی باعث سعادت ابدی انسان، تأثیرپذیری از انذارهای آسمانی، و عبرت آموزی از حوادث می گردد و انسان را در مسیر رشد و کمال معنوی یاری می رساند.

بی حیایی؛ نقطه مقابل خشیت الهی

نقطه مقابـل خاشـعان، متضـرعان و خائفـان از مقـام بـا عظمت و جبروت الهی، کسـانی هسـتند که خوف الهی در دل آنـان راه نداشـته و بر اثر کثرت گناه، به قساوت قلب و بی پروایی مبتلا شده باشـند. چنین افرادی نه تنها در خلوت و تنهایی از گناه شرم نمی نمایند، بلکه در جلوت و اجتماع

نیز بی پروا و جسور بوده، رفتارهای آلوده به معصیت و مخالفت با فرامین الهی از خود بروز

۱- نک: سیری در سیره نبوی، ص ۲۱۸.

۲- المفردات فی غریـب القرآن، راغب اصـفهانی، ص ۲۸۳ . قرآن می فرمایـد: « إِنَّمَا یَخْشَـی اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ؛ از بنـدگان خدا، تنها دانایانند که از او می ترسند» . فاطر/۲۸ .

۳- بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۳۳۶.

می دهند و واجبات الهی را نادیده می انگارند.

بی شک، یکی از دلایل اصلی و بنیادین این روحیه سرکش، نداشتن خوف و خشیت الهی در دل است که به او جرأت و جسارت زیرپانهادن دستورات الهی را می دهد و شیطان وار، در مقابل فرامین الهی، تکبر می ورزد؛ همانند کسانی که در مقابل نماز کاهلی و بی اعتنایی می نمایند، و یا زنان و دخترانی که پوشش و حجاب را مراعات نمی نمایند. چنین افرادی چون عظمت مقام الهی

را درک نکرده اند، از این رو بی حیایی در مقابل مردم نیز برایشان عادی می گردد؛ این جاست که که در امام حسن عسکری(علیه السّلام) به زیبایی می فرماید: «مَن لَم یَتَّقِ وُجُوهَ النّاسِ لَم یَتَّقِ اللّه؛ کسی که درمقابل مردم بی باک باشد و رعایت مسائل اخلاقی و حقوق مردم را نکند، تقوای الهی را نیز رعایت نمی کند». (۱)

و امام باقر (علیه السّلام) فرمود: «فَإِذَا دَعَتْکَ نَفْسُکَ إِلَی کَبِیرَهٍ مِنَ اَلْأَمْرِ فَارْمِ بِبَصَرِکَ إِلَی اَلسَّمَاءِ فَإِنْ لَمْ تَخَفْ مَنْ فِیهَا فَانْظُرْ إِلَی مَنْ فِی اَلْأَرْضِ لَعَلَّکَ أَنْ تَسْتَحْیِیَ مِمَّنْ فِیهَا فَإِنْ کُنْتَ لاَ مِمَّنْ فِی اَلسَّمَاءِ تَخَافُ وَ لاَ مِمَّنْ فِی اَلْأَرْضِ تَسْتَحِی فَعُدَّ نَفْسَکَ فِی اَلْبَهَائِمِ.؛ زمانی که نفس تو به گناه کبیره ای دعوتت کرد، به آسمان نگاه کن! پس اگر از کسی که در آسمان است، نترسیدی، به کسی که در زمین است، نگاه کن! شاید از کسانی که در زمین هستند، شرم کنی. پس اگر کسی هستی که از خدا و مردم حیا نمی کنی، خودت را در شمار چهارپایان به حساب آور!» (۲)

پیامدهای اصرار بر گناه

قرآن کریم نیز درباره صفات پرهیزکاران می فرماید: وَلَمْ یُصِرُّوا عَلَی مَا فَعَلُوا وَهُمْ یَعْلَمُونَ؛آنان آگاهانه بر گناهانشان، اصرار نمی ورزند».(۳) گویا گناه صغیره همچون نخ نازک و باریکی است که اگر تکرار شود، طناب و ریسمان ضخیم و کلفتی می گردد که پاره کردنش مشکل است؛

۱- بحارالانوار، ج۶۸، ص ۲۳۶.

۲- مستدرک الوسائل، نوری، میرزا حسین، ج ۱۱، صص ۲۱۲.

۳- سوره آل عمران، آیه۱۳۵.

لذا در روایات اهل بیت(علیهم السّلام) به توبه و استغفار فوری سفارش شده است و اینکه انسان مؤمن نباید

هیچ لغزش و گناهی را کوچک بشمارد و اگر مرتکب لغزش و گناهی شد، فوراً استغفار نماید و با عزم و اراده ای قوی، از مسیر گناه آلود جدا و به جاده دینداری و تقوا بازگردد. امام باقر(علیه السّلام) در شرح آیه فوق فرمود: «اصرار، عبارت از این است که کسی گناهی کند و از خدا آمرزش نخواهد و در فکر توبه نباشد.» (۱)

امیرمؤمنان علی (علیه السّلام)نیز می فرمود: «إِیاکَ وَ الْإِصْرَارَ فَإِنَّهُ مِنْ أَکبَرِ الْکبَائِرِ وَ أَعْظَمِ الْجَرَائِمِ؛ از اصرار بر گناه بپرهیز، چرا که از بزرگترین جرایم است».(۲)

رسول اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «مَن أذنَبَ ذَنباً و هُوَ ضاحِکٌ دَخَلَ النّارَ وهُوَ باکٍ؛کسی که گناه کند و در آن حال خندان باشد وارد آتش دوزخ می شود در حالی که گریان است». (۳)

امام حسن عسکری(علیه السّلام) می فرمایند: «مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی لَا یغْفَرُ لَیْتَنِی لَا أُؤَاخَذُ إِلَّا بِهَذَا؛ ازگناهان نابخشودنی این است که انسان بگوید: کاش مرا به غیر از این گناه مجازات نکنند. (یعنی آن گناه مورد اشاره را کوچک بشمارد». (۴)

و جد بزرگوارشان امیرمؤمنان علی (علیه السّلام)می فرماید: «أَشَدُّ الذُّنُوبِ مَا اسْتَهَانَ بِهِ صَاحِبُهُ؛ بدترین گناهان، آن است که صاحبش آن را کوچک بشمرد». (۵)

راوی می گوید: وقتی امام صادق(علیه السّلام) فرمود: از گناه حقیر و ریز، بپرهیز (سبک مشمار) که آمرزیده نشود»، عرض کردم: گناهان حقیر چیست!؟ فرمود آن است که: « «اَلرَّجُلُ یُذْنِبُ اَلذَّنْبَ فَیَقُولُ طُوبَی لِی إِنْ لَمْ یَکُنْ لِی غَیْرُ ذَلِکَ .؛ کسی گناه کند و بگوید خوشا به حال من اگر غیر از این گناه نداشتم». (۶)

۱- کافی، ج ۲ ص ۲۸۸.

۲- مستدرک الوسائل، ج۱۱، ص ۳۶۸.

۳- مشکاه الانوار، علامه طبرسی، ص ۳۹۴؛ وسائل الشیعه، ج ۱۱ ص ۱۶۸.

۴- تحف العقول، ص۴۸۷.

۵- نهج البلاغه، حکمت ۳۴۸.

۶- کافی، ج ۲ ص ۲۸۷.

بنابراین باید به خدا پناه برد و همانند سید ساجدان

(علیه السّلام) چنین عرضه داشت: اَللَّهُمَّ إِنیِّ أَعُوذُ بِکَ مِنْ...اَلْإِصْرَارِ عَلَی اَلْمَأْثَمِ ، وَ اِسْتِصْغَارِ اَلْمَعْصِیَهِ؛ پروردگارا ! به تو پناه می برم از اصرار بر گناهان، و کوچک شمردن گناه». (۱)

۱- صحیفه سجادیه، دعای هشتم.

درس دهم: لطیفه ها

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتـدای جلسه، مبلغ محترم از دانش آموزان می خواهـد که دفتر ذهنشـان را مرور کننـد و یک جوک یا لطیفه خوب را پای تابلو برای دیگران نقل کند، به چند شرط:

یک: جوک یا لطیفه باید جذاب و خنده دار باشد؛

دو: بی ادبی و نکات منفی در آن وجود نداشته باشد، یا توهین به اشخاص و قومیت ها نباشد؛

سه: حداقل یک پیام مفید و مثبت در آن باشد که باید پس از ذکر لطیفه، برای دیگران نقل کنند.

تـذکر مهم: مبلغ محترم دقت داشـته باشـد که همراه با شوخ طبعی، فضای کلاس را در اختیار داشـته باشد و مدیریت جلسه، از کنترل او خارج نگردد.

حالا تا شـما جوکها را مرور می کنید و پیام آن را آماده می کنید، من یک نمونه همراه با پیام آن را برای شـما نقل می کنم تا هم با سبک مورد نظر ما آشنا شوید و هم لطیفه های خودتان را آماده کنید. توجه کنید که در پایان، به دو تا از بهترین جوکها و پیامهای شما، جایزه داده می شود. حتی اگر یکی از شنوندگان بتواند پیام زیباتری ارائه کند، جایزه به او تعلق خواهد گرفت.

ص: ۱۳۵

پس خوب و با دقت گوش کنید.

لطیفه اول

فرهاد و هوشنگ هر دو بیمار یک آسایشگاه روانی بودند. یک روز همین طور که در کنار استخر قدم می زدند، فرهاد ناگهان خود را به قسمت عمیق استخر انداخت و به زیر آب فرو رفت.

هوشنگ فوراً به داخل استخر پرید و خود را در کف استخر به فرهاد رساند و او را از آب بیرون کشید.

وقتی دکتر آسایشگاه از این اقدام قهرمانانه هوشنگ آگاه شد، تصمیم گرفت که او را از آسایشگاه مرخص کند.

هوشنگ را صدا زد و به او گفت: من یک خبر خوب و یک خبر بد برایت دارم. خبر خوب این است که می توانی از آسایشگاه بیرون بروی، زیرا با پریدن در استخر و نجات دادن جان یک بیمار دیگر، قابلیت عقلانی خود را برای واکنش نشان دادن به بحرانها، نشان دادی و من به این نتیجه

رسیدم که این عمل تو، نشانه وجود اراده و تصمیم در توست.

اما خبر بد این که بیماری که تو از غرق شدن نجاتش دادی، بلافاصله بعد از این که از استخر بیرون آمد، خود را با کمربند حوله حمامش دار زده است و متاسفانه وقتی ما باخبر شدیم که او مرده بود.

هوشنگ که به دقت به صحبت های دکتر گوش می کرد، گفت: او خودش را دار نزد. من آویزونش کردم تا خشک بشه! حالا من کی می تونم برم خونه؟

تذکر: پس از نقل هر لطیفه، ابتدا مبلغ گرامی با فعال نمودن دانش آموزان، از آنها می خواهد پیام یا نکته خود را بگویند، سپس خود مبلغ محترم، پیام مدنظر را بیان می کند.

پیام : آنچه را ما را دیوانه می نامیم، بیمار روانی است، دیوانه واقعی کس دیگری است.

روزی از روزها که پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از کوچه ای عبور می کرد، عده ای از مردم را دید که در آنجا

جمع شده اند. حضرت از آنها پرسید: ِبر گِرد چه جمع شده اید؟

عرض کردند: دیوانه ای است که اعمال جنون آمیز و خنده آورش مردم را متوجه خود ساخته است.

پیامبر آنها را به سوی خود فراخواند و فرمود: «او مریض است و دیوانه نیست. اما می خواهید دیوانه واقعی را به شما معرفی کنم؟»

همه خاموش بودند و با تمام وجودشان گوش می دادند. عرض کردند: بفرمایید، ای رسول خدا! حضرت فرمود:

« إِنَّ اَلْمَجْنُونَ حَقَّ اَلْمَجْنُونِ اَلْمُتَبَخْتِرُ فِی مِشْیَتِهِ اَلنَّاظِرُ فِی عِطْفَیْهِ اَلْمُحَرِّکُ جَنْبَیْهِ بِمَنْکِبَیْهِ ، یَتَمَنّی علَی اللهِ جَنَّتَهُ وَهُو یَعصیهِ ، الذی لایُؤمَنُ شَرُّهُ ولا یُرجی خَیرُهُ فَذَلکَ اَلْمَجْنُونُ وَ هَذَا اَلْمُبْتَلَی؛ دیوانه حقیقی کسی است که با تکبر و غرور راه می رود،متکّبرانه به دو طرف خود نگاه می کند و پهلوهایش را با شانه هایش حرکت می دهد.(۱) نافرمانی خدا می کند و با این حال بهشت او را آرزو می کند. کسی از شرّ او ایمن نیست و به خیرش امیدی نمی

رود. پس دیوانه واقعی او است و این را که دیدید، تنها یک بیمار است». (۲)

پس پیام این لطیفه چی شد: دیوانه واقعی کسی است که می داند خدا و آخرتی هست، ولی باز گناه می کند.

خب بچه ها! حالا نوبت لطیفه های شماست.

تذکر: مبلغ به تناسب زمان جلسه، به چند لطیفه همراه با پیام آنها فرصت ارائه می دهد.

تبیین متن و محتوا

لطیفه دوم:

فکر کرده بودن یارو مرده، ولی تو غسالخانه دوباره زنده شد...همه فرار کردن...یکی چوب و

۱- شبیه بعضی ها که تا دو روز نشده که به باشگاه بدنسازی سر زده اند، لباس تنگی به تن می کنند و چنان مغرورانه راه می روند که انگار پنج تا هندوانه بزرگ زیر بغل زده اند.

۲- الخصال، ص ۳۳۲.

چماقی برداشت و افتاد به جان آن بیچاره... بعد دوید سمت اقوام و گفت: نترسید...برگردید..او را کشتم.....

پیام: دشمن می خواهد ما زنده نباشیم، فکر و روحمان، مذهب و ایمانمان، تقوا و مدیریت خواسته هایمان....او هم چماقی از جنس شهوت و لذتهای جسمی و جنسی، با افکاری سراسر انحراف برداشته و دینمان را بر سنگ و تخت ماهواره و شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی

خوابانده و به جان ایمان ما افتاده است...این چماق چون با ذائقه خواهش های غریزی انسان هماهنگ است، درد جسمی ندارد تا انسان فوراً متنبه و متوجه گردد، از این رو فهمیدن و احساس کردن آن، کمی دشوار و باورناپذیر است؛ لذا وقتی به نوجوان و جوان گفته می شود، فورا گارد مبارزه گرفته، با سر و صدا و جیغ و فریاد و گاه و توهین و بی احترامی، آن را انکار می کند.

او فکر می کند پدر و مادر، معلم و مربی و روحانی او را درک نمی کنند و به احساسات و خوشی هایش احترام نمی گذارد، در حالی که آنها چیزهایی می دانند که او از آنها بی خبر است و شاید زمانی متوجه شود، که دیگر دیر شده است.

لطیفه سوم:

اشاره

یک لطیفه تکراری ولی با مفهوم زیبا و قابل تأمل.

می گویند کسی آتش گرفته بود، وقتی رسوندنش بیمارستان مرده بود. تو برگه پزشکی قانونی،

علت فوت رو ۲ درصد سوختگی و ۹۸ درصد شکستگی نوشته بودند. بررسی کردند دیدند بنده خدا رو با دسته بیل خاموش کرده بودند.

پیام: هنگام رویارویی با مشکلات و حوادث، اگر کار به کاردان سپرده نشود، به جای درمان، بیماری تشدید خواهد شد.

تذکر: تبیین این بحث توسط مبلغ مرد، برای جلسات دخترانه مناسب نیست.

دوران نوجوانی و جوانی، برخی غرایز مانند غریزه جنسی در نوجوان فعال می شود که متأسفانه برخی از در دوستی و خیرخواهی، برخی با پُز روشنفکری، عده ای با ژست روانشناسانه و برخی

دیگر هم از روی نادانی یا غرض ورزی، به نوجوان و جوانی که با غول شهوت در حال دست و پنجه نرم کردن و مبارزه هستند، به جای آنکه او را به کنترل غریزه و دوری از گناه دعوت کنند، با معرفی سایتها یا کانالهای نامناسب، هدیه دادن فیلترشکن، سی دی های نامناسب، شوخی های

زننده، و ... او را بیشتر به گناه دعوت می کنند و گاه توصیه می کنند که برای فروخواباندن شعله های شهوت، به خودارضایی دست بزنند تا به آرامش و سکون برسند!

پیچیدن چنین نسخه ای مانند آن است که به جای خاموش کردن آتش با آب و دیگر روش های علمی، بنزین روی آتش ریخته و خود گوشه ای بایستند و سوختن دیگران را به تماشا بنشینند.

شاید بپرسید پس چه باید بکنیم؟

جواب این است که اگر کسی واقعا به دنبال درمان باشد، راهکار دین، مدیریت کانال های ورود مواد شهوانی یعنی «چشم، گوش، شکم، فکر و خیال» است.

یادآوری: مبلغ محترم می تواند موارد فوق را در قالب کارت ارائه و توضیح کوتاهی ارائه کند.

جورچین کلمات پراکنده

به همین دلیل است که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) با هشدار نسبت به نسخه پیچیدن افردا کم اطلاع و ناآگاه می فرمود:

یادآوری: مبلغ محترم به دانش آموزان دو دقیقه فرصت می دهد تا روایت را کامل کرده و برای دانش اموزان بخواند. این روش افزون بر ایجاد تنوع و پویایی مخاطبان، باعث دقت بیشتر آنان در محتوای روایت خواهد شد.

درست کردن- تخصص- کسی که- و- خراب کردنش- بیشتر- از اوست- بدون آگاهی- انجام دهد- کاری را.

جمله صحیح این است: «کسی که بدون آگاهی و تخصص، کاری را انجام دهد، خراب

کردنش بیشتر از درست کردن اوست».(۱)

بنابراین، پیام این لطیفه این است: نباید به حرف افراد ناآگاه در مورد مسائل مهم زندگی اعتنا کرد، وگرنه آفتهای بزرگی دامنگیر نوجوان خواهد شد.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

دوستان من! پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ائمه(علیهم السّلام) نه تنها با شوخی مخالف نبودند، بلکه به آن سفارش می کردند و می فرمودند که انسان با ایمان باید اهل شوخی و بذله گویی باشد، نه اخمو و عصبی!

آنان حتی خودشان با دیگران شوخی می کردند و دل آنها را شاد می کردند. چون فرصت کم است، فقط به یکی دو نمونه اشاره می کنم.

نمونه های تاریخی از شوخی پیامبر و معصومین(علیهم السّلام)

خلاصی از پادرد

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در جمع اصحاب و انصار نشسته بودند و پای مبارکشان خسته شده بود؛ ولی با توجه به حیا و ادب بسیار بالایی که داشتند، پای مبارک را دراز نمی کردند. پس از گذشت لحظاتی، یک پایشان را دراز کردند و از حاضران پرسیدند: «این پای من، به چه چیزی شبیه می باشد؟»

هر یک از حضّار، به مقتضای ذوق و سلیقه خود، تشبیهاتی کردند و پیامبر هیچ یک را نپذیرفت. گفتند: «یا رسول الله! خودتان بفرمایید که پای مبارکتان شبیه به چیست؟»

حضرت، تبسمی کرده و پای دیگرشان را نیز دراز نموده و فرمودند: «آن پای من، به این پای

۱- « مَنْ عَمِلَ عَلَی غَیْرِ عِلْم کَانَ مَا یُفْسِدُ أَکْثَرَ مِمَّا یُصْلِحُ ». . کافی، ج ۱، ص۴۴ . امام صادق علیه السلام نیز فرمودند: «اَلْعَامِلُ عَلَی غَیْرِ بَصِیرَهٍ کَالسَّائِرِ عَلَی غَیْرِ اَلطَّرِیقِ لاَ یَزِیدُهُ سُرْعَهُ اَلسَّیْرِ إِلاَّ بُعْداً ؛ آن که بدون آگاهی و شناخت، کاری را انجام می دهد، مانند کسی است که بیراهه می رود؛ هر چند شتاب کند، از هدف دورتر می گردد. « کافی، ج ۱، ص ۴۳.

من شبیه می باشد.»(۱)

چه کسی این غلام را می خرد؟

انس بن مالک می گوید: شخصی روستایی و بادیه نشین به نام «زاهر» گاهی نزد رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می آمد و حضرت او را خیلی دوست داشتند و به او احترام می کردند. روزی رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) زاهر را در بازار مدینه دیدند که مشغول فروش کالای خود بود، حضرت جهت مزاح چشمان او را از پشت سر گرفتند.

زاهر گفت: رهایم کن! این دیگر کیست که مرا از پشت گرفته است؟!

در همین حالت رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «چه کسی این عبد را می خرد؟»

زاهر وقتی متوجه شد که رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چشمان او را گرفته و در واقع او در آغوش پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) قرار گرفته است، دیگر دوست نداشت از آن حال بیرون بیاید.

بعد خطاب به رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) گفت: ای رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) من شخص بی ارزشی هستم که مشتری و رونقی ندارد.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به او فرمود: «ولی تو در نزد خدا بی مشتری و ارزان نیستی، بلکه به عکس، ارجمند و گرانقیمت هستی». (۲)

شوخی با حضرت علی(علیه السّلام)

روزی حضرت رسول(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به همراه امیر مؤمنان(علیه السّلام) مشغول خوردن خرما بودند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هر خرمایی که می خوردند، پنهانی هسته اش را جلوی حضرت علی(علیه السّلام) می گذاشتند.

تا اینکه خرماها تمام شد، ولی نزد پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هیچ هسته خرمایی نبود، در حالی که همه

۱- مردان علم در میدان عمل، ج۳، ص۳۶۴.

۲- حلیه الابرار، ج ۱،ص ۳۱۳.مناقب ال البیت(علیهم السّلام) ،ص ۴۵۵ . سبل الهدی و الرشاد،ج ۷، ص۱۱۴.

هسته ها جلوی حضرت علی(علیه السّلام) بود.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «یا عَلِیُّ اِنَّکَ لَاَکُولٌ ؛ ای علی! تو خیلی پرخور (خوش خوراک) هستی!»

حضرت علی (علیه السّلام) نیز در پاسخ مزاح پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اَلْاَکُولُ مَن یَأْکُلُ الرُّطَبَ وَالنَّوا؛ پرخور کسی است که خرما را با هسته اش خورده است!»

در این هنگام پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز تبسمی کردند و دستور دادند تا به حضرت هدیه ای بدهند.(۱)

روشن است که در تمام این بذله گویی و شوخی، هیچ گونه تحقیر و توهین یا کار گناه و ناپسندی صورت نمی گرفت، بلکه حتی در بسیاری از آنها، پیامها و درسهای زیادی برای آموختن و به کار بستن در زندگی وجود دارد.

یک درس مهم

حالا ـ وقت آن رسیده که یک پیام مهم و خیلی جدی را آویزه گوشمان کنیم. پیامی که با توجه به پیشرفتهای تکنولوژی و فضاهای مجازی، شبکه های اجتماعی، جمع های دوستانه و نیز سایتها و کتابهای مختلف، خیلی زیاد شده و برخی ندانسته مرتکب این کار ناشایست می شوند.

شاید آن را حدس زده باشید، اگر نه با حل این جدول، این پیام را یاد خواهید گرفت.

ش م م و ق م

خ د ن ی س و

ب ا ع ا ت

شیوه حل جدول

حرف اول را نوشته (ش) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی سوم (که در شمارش دور اول، خانه شماره چهارم و حرف «و» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف

۱- التحفه السنیه، ص ۳۲۳. خزائن، ص ۳۹۶.

دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۳ ادامه می دهیم تا ۱۷ حرف کامل شود.

در این هنگـام دانش آموزان بایـد با این حروف، جمله مورد نظر را در مـدت زمان مشـخص - مثلاً سه دقیقه- تکمیل نموده و در اختیار مبلغ محترم قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۳ پاسخ جدول: «شوخی با مقدسات ممنوع».

یعنی جوک گفتن و شوخی با مقدسات ممنوع است؛ خواه متنی باشد یا فیلم و کلیپ یا حتی دابسمش و ترول و مانند آن.

تـذکر: مبلغ محترم در قسـمت پایـانی جلسه، خود یـا توسط دانش آموزان، آیات مربوطه را از روی قرآن قرائت کرده و ترجمه آن را بیان می کند تا ماندگاری و اثربخشی آن افزونتر شود. ان شاءالله.

بله دوسـتان من! خداونـد با تخطئه و زشت شـمردن چنین رفتاری، چنین هشـدار می دهد: «وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ؛ اگر از آنها بپرسـی [چرا این اعمال خلاف را انجام دادیـد؟!]، می گوینـد: ما بازی و شوخی می کردیم!.

بگو: آیا خدا و آیات او و پیامبرش را مسخره می کردید؟!»(۱)

همچنین خداوند متعال در آیه دیگری می فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ؛ ای کسانی که ایمان آورده ایـد! کسانی را که دین شـما را به بازیچه گرفته انـد- چه از کسانی که پیش از شـما کتاب داده شده اند و چه از کافران- دوستان خود مگیرید- و از خدا بترسید اگر واقعاً مؤمن هستید».(۲)

و در آیه دیگر می فرماید: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ

۱- سوره توبه، آیه ۶۵.

۲- سوره مائده، آیه ۵۷.

عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ؛و برخی از مردم کسانی اند که سخن بیهوده را می خرند تا [مردم را] بی هیچ دانشی از راه خدا گمراه کنند و آیات الهی را به ریشخند گیرند، برای آنان عذابی خوار کننده خواهد بود». (۱)

دعا و نیایش

خدایا! ما را جزء بندگان خوب خودت قرار بده!

شادی های معنوی و لذت مناجات با خودت را به ما بچشان!

ما را در زمره کسانی که به دستورهای تو را محترم می شمارند، قرار بده!

عاقبت ما را ختم به سعادت و شهادت بگردان.

ما را جزء یاران امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

رهبر عزیز انقلاب، امام خامنه ای را حفظ و حمایت بفرما.

آمین یا رب العالمین

۱- سوره لقمان، آیه ۶.

متن مطالعاتی

چند نمونه دیگر از مزاح ها

اشاره

نقل شده است که روزی پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) خطاب به پیرزنی از قبیله اشجع فرمودند: ای زن

اشجعی! پیرزنان داخل بهشت نمی شوند! آن زن وقتی این حرف را شنید، شروع کرد به گریه کردن.

بلال حبشی آن پیرزن را گریان دید و نزد پیامبر آمد و جریان را بازگو کرد.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: سیاهان هم وارد بهشت نمی شوند!

بلال هم بنا گذاشت به گریه کردن. عباس عموی پیامبر آن دو را دید که در حال گریه هستند؛از این رو نزد پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آمد و جریان را برای حضرت نقل کرد. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) خطاب به

عباس که در سنین پیری به سر می برد هم فرمودند: پیرمردان هم وارد بهشت نمی شوند.

سپس پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آنان را خواست و دلداری داد و فرمود که خداوند در روز قیامت ،آنان را در بهترین هیئت، وارد بهشت می گرداند و آنان به صورت جوانانی نورانی وارد بهشت می شوند و فرمود بهشتیان، بی نقص و کامل و به صورت جوان زیبا وارد بهشت می گردند. (۱)

پولش را بده!

نقل شده است که عربی بیابان نشین، گاه گاهی به حضور پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می رسید و برای آن

۱- بحار الانوار، ج ۱۶،ص ۲۹۵؛ مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۱۰.

حضرت هدیه ای می آورد، ولی به محض آنکه هدیه را می داد، می گفت: پولش را بده!

این جریان موجب خنده پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می شد؛ لذا هر وقت آن حضرت محزون می شد می فرمود: ما فَعَلَ الأعرابِی لَیتَهُ اتانا.؛ آن مرد بادیه نشین کجاست، کاش نزد ما می آمد و ما را شاد می ساخت».(۱)

ستایش مزاح در روایات

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «اَلمُؤمِنُ دَعِبٌ لَعِبٌ وَ المُنافِقُ قَطِبٌ غَضِبٌ. ؛ مؤمن شوخ و شاد است ِ و منافق اخمو و عصبی مزاج».(۲)

امام صادق (علیه السّلام) نیز فرمودند: «مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ فِیهِ دُعَابَةٌ قُلْتُ وَ مَا اَلدُّعَابَهُ قَالَ اَلْمِزَاحُ ؛هیچ مؤمنی نیست مگر اینکه در او دُعابه هست. راوی می گوید: عرض کردم:دُعابه چیست؟ فرمود: شوخی». (۳)

امام باقر (علیه السّلام) نیز فرمود: «إِنَّ اَللَّهَ یُحِبُّ اَلْمُدَاعِبَ فِی اَلْجَمَاعَهِ بِلَا رَفَثٍ . ؛ خداوند کسی را که در میان جمع بدون اینکه سخن ناپسندی بر زبان آورد، شوخی کند، دوست دارد».(۴)

شوخی های مذموم

باید دانست که شرط اصلی مزاح، خارج نشدن از محدوده شرع و نداشتن پیامدهای منفی است.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود: « إِنِّی لأَمْزَحُ وَلا أَقُولُ إِلا حَقًّا ؛ من شوخی می کنم، اما جز حق نمی گویم؛(۵)

یعنی مزاح و شوخی لازم است و انسان باید رویی گشاده و چهره ای همواره متبسّم »؛۵

۱- کافی، ج ۲، ص ۶۶۳؛ وسائل الشیعه، ج۱۲، ص ۱۱۲ .

۲- تحف العقول، ص ۴۹؛ بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۵۳.

۳- کافی، ج۲، ص ۶۶۳.

۴- کافی، ج۲، ص۶۶۳.

۵- میزان الحکمه، ج ۴، ص۲۸۹۶.

متبسّم داشته باشد، ولی این شوخی و مزاح باید بدور از هرگونه جنبه های ضد اخلاقی و شرعی باشد؛ همچنانکه فرمود:وَیلٌ للذی یُحَدِّثُ فَیکذِبُ لیُضحِکَ ِالقَومَ ! وَیلٌ لَهُ ، وَیلٌ لَهُ ؛ وای بر آنکس که دروغ می گوید تا دیگران را بخنداند. وای بر او، وای بر او، وای بر او».(۱) اینک دو نمونه از این نوع شوخی های ناپسند:

شوخی به چه قیمت؟

شخصی بنام ابوالحسن که یکی از شرکت کنندگان در پیمان عقبه و جنگ بدر بود، می گوید: با رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نشسته بودیم که مردی از جمع ما برخاست و رفت و کفش هایش را فراموش کرد.

یک نفر آنها را برداشت و زیر خود گذاشت. آن مرد برگشت و گفت : کفش هایم؟

افرادی که آنجا نشسته بودند، گفتند:ما آنها را ندیده ایم.

مردی که کفش ها را زیر خود پنهان کرده بود، گفت: کفش هایت اینجاست!

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «ترساندن مؤمن چه معنایی دارد؟»

آن مرد گفت: ای رسول خدا، به شوخی این کار را کردم. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) دو یا سه بار فرمودند:

«ترساندن مؤمن چه معنا دارد؟!» (۲)

دلقک مدینه

در مدینه مرد دلقک و هرزه گویی بود که مردم را می خندانید. او مگفت: این مرد –امام سجاد(علیه السّلام) – مرا درمانده و عاجز کرده است و تاکنون نتوانسته ام او را به خنده بیندازم.

روزی امام سجاد(علیه السّلام) با دو تن از غلامان خودشان از جایی می گذشتند که آن مرد دلقک آمد و

۱– میزان الحکمه، ج۲، ص ۱۶۹۶.

۲– میزان الحکمه، ج۴، ص ۲۸۹۷ . اسد الغابه، ج۵، ص ۱۷۲.

ردای حضرت را از روی شوخی از دوشش کشید و فرار کرد.

امام(علیه السّلام) به او توجهی نکردند. مردم رفتند و ردای آن حضرت را از آن مرد گرفتند و آوردند و بر دوش مبارکش انداختند.

امام پرسید: این مرد که بود؟

گفتند: مرد هرزه گو و خوشمزه ای است که مردم مدینه را می خنداند.

حض رت فرمود: به او بگویید:« إِنَّ لِلَّهِ يَوْماً يَخْسَرُ فِيهِ اَلْمُبْطِلُونَ . ؛ برای خداوند روزی است که بیهوده گویان و یاوه سرایان، در آن روز زیان می کنند».(۱)

پایان

۱- امالی شیخ صدوق، ص ۲۸۹؛ وسائل الشیعه، ج۱۲، ص ۱۱۶.

درس یازدهم:حریم

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: مبلغ محترم در ابتدای جلسه، با فعال کردن دانش آموزان از طریق چند پرسش، بستر تبیین محتوا را مهیا می سازد.

دوستان عزیز! قبل از هر چیز اگر موافقید، چند سؤال بپرسم تا آمادگی شما را برای جلسه امروز که باید خیلی مشارکت داشته باشید را بسنجم. آماده اید؟

حافظه ی رایانه که برای ذخیره سازی اطلاعات به کار می رود؟ رَم

به مکانهای مقدس و بارگاه های امامان و امامزادگان چه می گویند؟ حرم

ماه عزاداری امام حسین(علیه السّلام)؟ محرم

نامحرم نیست؟ مَحرم

کسی که جرم و خطا مرتکب می شود؟ مجرم

چرا او را مجرم و خطا کار می نامند؟

چون رفتار مخالف قانون و ناشایست داشته که مستحق محرومیت و تنبیه شده است. به

عبارت دیگر، ر ی ح م را شکسته و به منطقه ممنوعه و محدوده حفاظت شده قانون وارد شده است؛ لذا حکم به مجرم بودن او می شود و تنبیه و مجازات در انتظار او خواهد بود؛ همانگونه که اگر کسی بدون پاسپورت و ویزا وارد کشوری شود، او را دستگیر و روانه زندان می کنند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

بنابراین، همه موظفند حریم و محدوده های مشخص شده را رعایت کنند. خداوند نیز حریمها و محدوده هایی دارد که بندگان خدا موظف به رعایت آن هستند. در این جلسه، به چند مورد از این حریمها اشاره می کنیم که هر کس وارد آنها شود، باید منتظر مجازات الهی بماند؛ چرا که دیر یا زود، گرفتار خواهد شد.

برای شروع، یک صلوات بلند بفرستید. اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

اولین حریم: حریم پدر و مادر

یک داستان

مردی در خراسان به شغل رانندگی مشغول بود و از این راه، گذران عمر می کرد. او از جهت مالی در مضیقه ی شدیدی قرار داشت. روزی در تصادفی ناخواسته، ماشین او کاملاً از بین رفت.

از او پرسیدند: «علت این همه اتفاق های بد برای تو چیست»؟

گفت: «از نفرین مادر است».

او ادامه داد: من یکی از ثروتمندترین افراد مشهد بودم، اما ثروتم مرا مغرور کرده بود، به گونه ای که با چند دختر ازدواج می کردم و پس از مدتی آنها را طلاق می دادم. مادرم مرا از این کار نهی می کرد اما من توجهی نمی کردم.

تا اینکه مرتبه ی آخر، با دختری ازدواج کردم و همانند موارد قبلی تصمیم گرفتم که او را طلاق دهم، اما مادرم به شدت مخالفت کرد و مرا سرزنش نمود.

من که عصبانی بودم و او را سدّ ی در برابر خواسته های خودم می دیدم، به جای گوش دادن به نصیحت های خیرخواهانه ی او، دست روی او دراز کردم و با جسارت و بی ادبی گفتم: چرا در کارهای من دخالت می کنی؟

در این هنگام او مرا نفرین کرد و همه ی بدبختی های من از همان وقت شروع شد.

شبی در خواب دیدم که تمام بدنم را شپش فرا گرفته، با وحشت از خواب پریدم.

فردا صبح تلفن زنگ زد. گوشی را برداشتم. خبر دادند که آن کشتی ای که از خارج به طرف ایران می آمد، تمام اموالش و از جمله اموال من که در واقع تمام دارایی ام بود، غرق شده است.

خیلی زود خبر ورشکستگی ام همه جا پخش شد و طلبکارها به سوی من هجوم آوردند و همه ی دار و ندارم را بردند، به گونه ای که به نان شبم محتاج شدم.

بعد از آن با زحمت و قرض، یک ماشین سواری قدیمی خریدم تا به اصطلاح اموراتم را با آن بگذرانم.

اما نفرین مادر هم چنان رهایم نمی کرد.

یک روز ماشینم پنچر شد. کنار خیابان پارک کردم و رفتم داخل مغازه آپاراتی. ناگهان تانکر بزرگی آمد و ماشینم را له کرد و کمی جلوتر توقف نمود.

بعد معلوم شد که راننده ی تانکر قبل از رسیدن به ماشین من، سکته ی قلبی کرده و پشت فرمان بیهوش بوده و پس از له کردن ماشین من، بر اثر ضربه ی فرمان به هوش می آید.

گویا او فقط مأموریت داشته که به من ضرر برساند». (۱)

بدون شک، رعایت حریم و حُرمت پدر و مادر از واجباتی است که رعایت آنها باعث خوشبختی و سعادت انسان می گردد. شما هیچ کس را نمی توانید پیدا کنید که نفرین والدین پشت سرش باشد و با اینم حال رنگ خوشبختی و سعادت دیده باشد.

از آن طرف، راز پیشرفت و موفقیت در احترام به پدر و مادر و خشنودی و رضایت آنان است.

این هم کار سختی نیست، چون والدین انتظار زیادی از فرزند خود ندارند؛ آنها فقط احترام،

۱- داستان هایی از احترام به پدر و مادر، ص ۷۹.

رعایت ادب، حرف شنوی و حفظ و مراعات جایگاه خود و قدردانی از زحماتشان را می خواهند که همه اینها، با کمی دقت و حوصله قابل اجراست.

دستور خدا

یادآوری: مبلغ محترم این آیه را روی تابلو می نویسد.

خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: «وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَهِ(۱) ؛وبال های تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود آور».

فعال سازی دانش آموزان با یک پرسش

به نظر شما معنای این آیه چیست؟

شنیدن نظرات تعدادی از دانش آموزان...

احسنت! یعنی در مقابل پدر و مادر خاضع، فروتن و مهربان باش، نه مثل برخی از بچه ها که صدایشان را از صدای پدر و مادر بالاتر می برند و با عصبانیت و تندی به آنها خیره شده و همیشه قیافه طلبکارانه و حق به جانب به خودشان می گیرند.

امام صادق(علیه السّلام) درباره معنی این آیه فرموده اند: «یعنی به پدر و مادر خیره مشو، مگر از روی مهربانی و محبت و صدایت را بلندتر از صدای آن دو مکن و دستت را هم روی دست آن دو بلند مکن و جلوتر از آنها قرار مگیر».(۲)

پس اگر دنبال سعادت و موفقیت هستیم، باید رضایت و خشنودی پدر و مادر را همراه داشته باشیم و با حفظ حریم آنها، رضایت خداوند را هم جلب نماییم.

۱- بال ذلت و تواضع خودت را از روی رحمت برای پدر و مادر بگشا.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۰۴ و ۲۰۶.

حریم دوم: محرم و نامحرم

یکی دیگر از این حریمهای مهم، حریم محرم و نامحرم است. خداوند با توجه به شناختی که از روحیات بندگان خود دارد، فاصله و حجابی را بین آنها قرار داده است تا زندگی متفاوتی نسبت به حیوانات داشته باشند. یعنی در زندگی حیوانی حریم چندانی بین آنها وجود نداشته و رابطه ها بر اساس شهوت و علاقه های جسمی است، از این رو وقتی می خواهند بی بند و باری را به چیزی تشبیه

کنند، به زندگی حیوانات مثال می زنند که بدون هرگونه تکلیفی، با یکدیگر ارتباط دارند.

اما خداوند متعال برای انسان پرونده ویژه ای باز کرده و شأن او را ممتاز از دیگر آفریده ها قرار داده است؛ به گونه ای که او را خلیفه و جانشین خود دانسته و همه جهان آفرینش را در اختیار او قرار داده است. (۱)

آیا به حال دیده اید که انسانی خدمتگزار حیوان باشد و خداوند مقام او را از انسان برتر دانسته باشد؟

قطعا نه!

تو به قیمت ورای دو جهانی

چه کنم قدر خود نمی دانی

مفروش خویش ارزان

که تو بس گرانبهایی(۲)

روشن است که برای رسیدن به این مقام و جایگاه و دور ماندن از فضای حیوانی، باید یکسری بایدها و نبایدها را رعایت و برخی حریمها را مراعات نماید که پرهیز از رابطه بی پروا و بی حد و حصر با نامحرم، یکی از این خواسته های خداوند است که یاریگر او، در راه رسیدن به

هدف های اصلی زندگی خواهد بود.

۱- «خَلَقْتُ الْأَشْیآءَ لِأَجْلِک، وَ خَلَقْتُک لِأَجْلی؛ همهٔ چیزها را به خاطر تو آفریدم، ولی تو را برای خودم آفریدم». الجواهر السنیه، ص۷۱۰؛ المواعظ العددیه، ص۵۷۴.

۲- فیه ما فیه مولانا، ص۱۵.

حریم سوم: حریم الهی

مهم تر از همه این حریم ها که در واقع اساس و پایه همه این حریمها محسوب می شود، رعایت حریم الهی و به عبارتی، محترم نگه داشتن مقام خداوند است و اینکه انسان به پاسداشت عظمت پروردگار، از کارهای حرام، اعمال ناشایست و گناهان دوری کند. در واقع، احترام

گذاشتن به امر و نهی خداوند و بایدها و نبایدهای الهی، نشانه بندگی حقیقی و نمایانگر رتبه و درجه ایمان انسان است.

این چیست؟

تصویر نردبان

تذکر: مبلغ محترم همزمان با بیان کارهای شایسته که با همراهی و همکاری دانش آموزان انجام می پذیرد، این کلمات را روی پله های نردبان می نویسد.

بله دوستان! ایمان به خدا، همانند پله های این نردبان است که هر کار شایسته مثل عبادت، دعا و زیارت، ذکر و قرائت قرآن، کمک به دیگران، سر زدن به خویشاوندان، ترک گناه، نماز جماعت، پیروی از رهبر و ...، آدمی را به خدا نزدیک می کند و سعادت او را تضمین می نماید.

اما اگر پله های این نردبان با گناه، بی احترامی، دروغ و تهمت، فحاشی و بدزبانی، بی ادبی و تمسخر، نگاه های حرام، بی تفاوتی نسبت به نماز و عبادت و...، شکسته شوند، چگونه انسان

می تواند به اوج برسد و آن مقام شایسته انسانی خود را به دست بیاورد؟![(۱)]

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

چه کنیم وارد قرقگاه و محدوده قوانین الهی نشویم و خود را محروم از محبت و نعمت های الهی نکنیم؟

در این فرصت من دو فرمول قرآنی را برای شما می خوانم که عمل کردن به آن باعث می شود از ترفندهای شیطان در امان بمانید.

مبلغ می تواند این فرمولها را در قالب کارت یا روی تابلو بنویسد و از دانش آموزان نیز بخواهد که آنها را یاداشت کنند.

فرمول اول: ترمز، توقف

اشاره

معنای این فرمول قرآنی آن است که مراقب سیاست گام به گام شیطان باشیم و به محض آنکه احساس کردیم وسوسه های شیطانی شروع شده و ما را به گناه و شکستن حریمهای الهی دعوت می کند، فوری ترمز و توقف کنیم و ادامه ندهیم. لذا خداوند نیز در قرآن می فرماید: « تِلْکَ حُدُودُ

۱- در این مرحله نیز مبلغ گرانقدر، نکته های منفی را روی پله های نردبان می نویسد.

اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا ؛ این است حدود احکام الهی، پس [به قصد گناه] بدان نزدیک نشوید».

چون وقتی انسان به گناه نزدیک شد، مثلا فیلترشکن تهیه کرد، یا وارد سایتها و کانالهای مستهجن و غیراخلاقی شد، آن وقت است که کنترل کار مشکلی خواهد شد؛ لذا خدا می فرماید از ابتدا جلوی این آلودگی را بگیرید و وارد این فضاها نشوید.

تنوع در اجرا

تذکر: مبلغ محترم در صورت امکان تخم مرغ را از قبل تهیه کند، در غیر این صورت در تابلو تصویر آن را کشیده یا حروفش را به صورت پراکنده می نویسد.

این چیست؟

آفرین! تخم مرغ

یعنی چه؟ ربطش به بحث ما چیست؟

جوابش این است: ه ج و ج

اینکه بدتر شد و جواب را سخت تر کرد!

دوستان من! حضرت علی(علیه السّلام) می فرماید: باید جلوی وسوسه های شیطان مقاومت کنید و قاطعانه به درخواستهایش «نه» بگویید، در غیر این صورت، اگر به شیطان چراغ سبز نشان دادید، شیطان سراغ شما می آید و به تدریج درون فکر و قلب شما لانه می کند و تخم می گذارد و جوجه می کند،و به طور کامل بر شما تسلط پیدا می کند ، آن گاه دیگر توان مقابله نخواهید داشت.(۱)

۱- « اتَّخَذُوا الشَّيْطَانَ لِأَمْرِهِمْ مِلَاكاً وَ اتَّخَذَهُمْ لَهُ أَشْرَاكاً فَبَاضَ وَ فَرَّخَ فِي صُدُورِهِمْ وَ دَبَّ وَ دَرَجَ فِي حُجُورِهِمْ فَنَظَرَ بِأَعْيُنِهِمْ وَ نَطَقَ بِأَلْسِنَتِهِمْ فَرَكِبَ بِهِمُ الزَّلَلَ وَ زَيَّنَ لَهُمُ الْخَطَلَ فِعْلَ مَنْ قَدْ شَرِكَهُ الشَّيْطَانُ فِي سُلْطَانِهِ وَ نَطَقَ بِالْبَاطِلِ عَلَى لِسَانِه؛آنان در زندگی به شیطان اعتماد کردند؛ او را تکیه گاه خویش و ملاک کارشان قرار دادند، او هم آنان را دام خود و وسیله ای برای اضلال دیگران قرار داد و سینه های آنها را لانه خود ساخت. در درون آنها تخم های رذالت و پستی گذاشت و جوجه های آن را در دامنشان پرورش داد؛ با چشم آنها می بیند و با زبان آنها سخن می گوید و به کمک آنها بر مرکب اضلال و گم راهی خود سوار شده، کارهای زشت و ناپسند را در نظرشان زیبا جلوه داده است. اینان مانند کسی هستند که عملشان شاهد بر این است که با مساعدت شیطان انجام شده و گفتار باطل را او بر زبانشان جاری کرده است» . نهج البلاغه، خطبه ۷

فرمول دوم: خدا میبیند

اشاره

امروزه بسیاری از اتفاقات و حوادث را از طریق دوربینهای مداربسته و در محیط های بزرگتر همانند جاده ها و خیابانها، با دوربین های پیشرفته کنترل و رصد می کنند و بسیاری از خلافها را از همین طریق کشف و متخلفان را شناسایی و بازداشت می کنند.

وقتی انسان با توانایی اندک خود می تواند بسیاری از چیزها را به نظارت و کنترل خود در بیاورد، به یقین برای خداوند متعال به عنوان آفریننده جهان نیز چیزی مخفی و پوشیده نخواهد بود.

مسابقه جدول

جدول

ه ش ا ر ی ش ک

د م ج خ ا د

س ب ا ت ا ب

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ه) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی سوم (که در شمارش دور اول، خانه شماره چهار و حرف «ر» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت ادامه می دهیم تا ۲۰ حرف کامل شود.

ص: ۱۵۷

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۳ پاسخ جدول: هر کجا باشید خدا با شماست.

این آیه قرآن است که می فرماید: «وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ».

یعنی برای خدا پیدا و پنهان، ظاهر و باطن، خلوت و جلوت، آشکار و مخفی وجود ندارد؛ او بر همه چیز احاطه دارد و همواره انسان را می بیند. برای خدا دنیای حقیقی و مجازی تفاوتی ندارد؛ خدای دنیای واقعی، خدای دنیای مجازی هم هست!

تصویر

اگر ما این فرمول قرآنی را مدنظر داشته و باور کنیم که خدا ما را می بیند، راحت تر می توانیم از دامهای شیطان فرار کنیم و حرمت و احترام پروردگار متعال را نگه داریم. چون مطمئناً هیچ کس دوست ندارد موقع خطا و گناه، کسی او را ببیند، حتی یک کودک و بچه خردسال!

در مقامی که کنی قصد گناه

گر کند کودکی از دور نگاه

شرم داری ز گنه در گذری

پرده عصمت خود را نَدَری

شرم بادت که خداوند جهان

که بُود واقف اسرار نهان

ص: ۱۵۸

بر تو باشد نظرش بیگه و گاه

تو کنی در نظرش کار گناه (۱)

دعا و نیایش

خدایا! شناخت و معرفت ما را نسبت به خودت بیشتر کن!

خداوندا! به توفیق دوری از گناه عنایت کن!

خدایا! کمک کن فراموش نکنیم همواره پیش چشمان تو هستیم!

خدایا! عاقبت ما را ختم به سعادت کن!

در فرج آقایمان تعجیل فرما!

رهبر عزیز انقلاب، امام خامنه ای را حفظ و حمایت بفرما.

آمین رب العالمین.

ص: ۱۵۹

۱- جامی

متن مطالعاتی

یک: نظارت الهی بر اعمال انسان

اشاره

خدای بزرگ، نخستین ناظر و شاهد برکردارهای انسان است . به طور کلی ایمان به خدا و یاد او و توجه به این مطلب که همه ما در محضر او هستیم، از اساسی ترین اهرم های بازدارنده انسان از گناهان است. قرآن کریم ۵۱ بار بر« بصیر» ، ۴۹ بار بر «سمیع» و ۱۶۱ بار بر «علیم» بودن حق تعالی تأکید کرده است. در آیات متعددی از آگاه بودن خداوند به اعمال انسان و شاهد بودن بر رفتارهای او، سخن به میان آمده است و این که هیچ چیزی در جهان بر خداوند پوشیده و مخفی نیست و آشکار و نهان، برای او یکی است و حتی بر خیانت های چشم و آنچه در قلب و

فکر انسان می گذرد نیز، آگاهی دارد.(۱) اکنون به گوشه ای از این آیات اشاره می کنیم.

خداوند می فرماید: « إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ »؛ همانا خداوند بر همه چیز گواه و شاهد است.(۲)

در سوره یونس می فرماید:« فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ »؛ بازگشت همه آنها به سوی ما است، سپس خداوند گواه است بر آنچه آنها انجام می دهند.(۳) و در آیه ای دیگر

۱- «يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ». سوره غافر، آیه ۱۹.

۲- سوره حج، آیه ۱۷.

۳- سوره یونس، آیه ۴۶.

می فرماید: « إِنَّ اللَّهَ کَانَ عَلَیْکُمْ رَقِیبًا ؛همانا خداوند مراقب شماست». (۱)

و نیز می فرماید: «أَلَمْ یَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ یَرَی ؛ آیا انسان نمی داند که خداوند او را می بیند؟» (۲)

در آیه ای دیگر می فرماید:«وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَیَرَی اللَّهُ عَمَلَکُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ؛ بگو: عمل کنید(هر کاری انجام می دهید)؛ خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می بینند».(۳)

در برخی آیات تصریح می کند که حتی کوچکترین حرکت و عملی از خداوند مخفی نمی ماند:«إِنَّ اللَّهَ لَا یَخْفَی عَلَیْهِ شَیْءٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ ».(۴)

در جایی دیگر انسان را توبیخ می کند که انجام گناهان توسط شما به این دلیل که گمان کرده اید خداوند خیلی از اعمال شما را نمی بیند: «وَمَا کُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ یَشْهَدَ عَلَیْکُمْ سَمْعُکُمْ وَلَا أَبْصَارُکُمْ وَلَا جُلُودُکُمْ وَلَکِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا یَعْلَمُ کَثِیرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ؛ اگر شما گناهانتان رامخفی می کردید به خاطر این نبود که از شهادت گوش و چشم و پوست های تنتان بیم داشتید، بلکه گمان می کردید خداوند بسیاری از اعمالی را که انجام می دهید، نمی داند». (۵)

در آیه شصت و یکم سوره یونس نیز می خوانیم:

«وَمَا تَکُونُ فِی شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا کُنَّا عَلَیْکُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِیضُونَ فِیهِ وَمَا یَعْزُبُ عَنْ رَبِّکَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِکَ وَلَا أَکْبَرَ إِلَّا فِی کِتَابٍ مُبِینٍ؛ در هیچ حال و اندیشه ای نیستید و هیچ قسمتی از قرآن را تلاوت نمی کنید و هیچ عملی را انجام نمی دهید، مگر اینکه ما گواه بر شما هستیم، آن هنگام که وارد آن (عمل گناه یا عبادت) می شوید و هیچ چیز در زمین و آسمان از پروردگار تو مخفی نمی ماند، حتّی به اندازه سنگینی ذره ای و نه کوچکتر از آن و نه بزرگتر از آن؛ مگر این که همه آنها در کتاب آشکار (و لوح محفوظ علم

۱- سوره نساء، آیه ۱.

۲- سوره علق، آیه ۱۴.

۳- سوره توبه، آیه ۱۰۵.

۴- سوره های آل عمران/ ۵. و غافر/ ۱۶؛ بقره/ ۲۸۴؛ احزاب/۵۴؛ سبأ/ ۳ و....

۵- سوره فصلت، آیه ۲۲.

خداوند) ثبت است».

افزون بر آیات نورانی قرآن کریم، روایات نیز لحن هشدارگونه و تحذیر دهنده ای داشته، انسان را نسبت به وجود گواهان و شاهدان اعمال- اعم از اعضای بدن و نیز شاهدانی بیرونی همانند زمان، مکان، فضا و اشیا و جمادات، آگاهی و توجه می دهند. در روایتی هشدار دهنده از امیر سخن حضرت علی(علیه السّلام)

چنین می خوانیم: «اِعْلَمُوا عِبَادَ اللَّهِ أَنَّ عَلَيْكُمْ رَصَداً مِنْ أَنْفُسِكُمْ وَ عُيُوناً مِنْ جَوَارِحِكُمْ، وَ حُفَّاظَ صِدْقٍ يَحْفَظُونَ أَعْمَالَكُمْ وَ عَدَدَ أَنْفَاسِكُمْ، لَا تَسْتُرُكُمْ مِنْهُمْ ظُلْمَةُ لَيْلٍ دَاجٍ، وَ لَا يُكِنُّكُمْ مِنْهُمْ بَابٌ ذُو رِتَاجٍ؛ای بندگان خدا ! بدانید که مراقبانی از خود شما بر شما گماشته اند و دیده بان هایی از اعضای پیکر خودتان ناظر شمایند و بدانید که حافظان راستگو، اعمال شما و حتی شماره نفس های شما را ثبت می کنند. نه تاریکی شب، شما را از آنها می پوشاند و نه دری محکم (اتاق خلوت با دری بسته) شما را از آنان پنهان می سازد».(۱)

همچنین فرمودند: « إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى لَا يَخْفَى عَلَيْهِ مَا الْعِبَادُ مُقْتَرِفُونَ فِي لَيْلِهِمْ وَ نَهَارِهِمْ، لَطُفَ بِهِ خُبْراً وَ أَحَاطَ بِهِ عِلْماً؛ أَعْضَاؤُكُمْ شُهُودُهُ وَ جَوَارِحُكُمْ جُنُودُهُ وَ ضَمَائِرُكُمْ عُيُونُهُ وَ خَلَوَاتُكُمْ عِيَانُه؛ همانا آنچه بندگان در شب و روز انجام می دهند بر خداوند پنهان نیست؛ بلکه

با علم دقیق خود از اعمال آنها آگاه است و با علم خویش بر آنها احاطه دارد. اعضای شما گواهان او، اندام شما سپاهیان او و روان و وجدانتان، جاسوسان او هستند و خلوتهای شما بر خداوند آشکار است». (۲)

به همین دلیل می بینیم مولای متقیان به همه سفارش می کند که از گناهان پرهیز کنند چه آن وقت که کسی آنها را می بیند و چه در خلوت ها و نهان های خود، چون شاهد و حاکم یکی است.

آن جا که می فرماید: «اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللهِ فِي الْخَلَوَاتِ، فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ. ؛(۳) از نافرمانی و

عصیان خدا در پنهانی ها هم بپرهیزید؛ زیرا کسی شاهد و ناظر بر جرم و گناه شما است که در

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۵۷.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱۰، ص ۲۰۳ .

۳- نهج البلاغه، حکمت ۳۱۶؛ وسائل الشیعه، چ ال البیت، ج۱۵، ص ۲۳۹

روز قیامت خود ،حاکم و قاضی است»؛ یعنی اگرچه گناه در خلوت و پنهانی انجام گیرد و شاهدی هم در میان نباشد، ولی خود خداوند هم شاهد است و هم حاکم و گواه که حاکم باشد، از گواهی دیگران بی نیاز است. (۱)

امام صادق(علیه السّلام) پیرامون لزوم حفظ حریم پروردگار فرمودند: «خَفِ اَللَّهَ کَأَنَّکَ تَرَاهُ وَ إِنْ کُنْتَ لاَ تَرَاهُ فَإِنَّهُ یَرَاکَ فَإِنْ کُنْتَ تَرَی أَنَّهُ لاَ یَرَاکَ فَقَدْ کَفَرْتَ وَ إِنْ کُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ یَرَاکَ ثُمَّ بَرَزْتَ لَهُ بِالْمَعْصِیَهِ فَقَدْ جَعَلْتَهُ مِنْ أَهْوَنِ اَلنَّاظِرِینَ عَلَیْکَ؛

از خدا چنان پروا کن که گویا او را می بینی و اگر به این

درجه ازیقین و معرفت نرسیده ای، بدان که او تو را در هر حالی که باشی می بیند؛ چون اگر اعتقاد داشته باشی که خداوند تو را نمی بیند، از مسلمانی فاصله گرفته ای و اگر بدانی که خداوند تو را می بیند ولی با این حال مرتکب گناه شوی، در این صورت برای خدا حتی به اندازه کمترین بیننده هم ارزش قائل نشده ای». (۲)

برخی از آیات همراهی خدا با انسان

«هُوَ مَعَکُمْ أَیْنَ مَا کُنْتُمْ ؛ «خدا با ما است».(۳)

«إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا؛ خدا با شماست».(۴)

«إِنَّ اللَّهَ کَانَ عَلَیْکُمْ رَقِیبًا ؛ همانا خداوند مراقب شماست». (۵)

«أَلَمْ یَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ یَرَی ؛ آیا انسان نمی داند که خداوند او را می بیند؟ » (۶)

۱- شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج۱۹، ص۲۳۶.

۲- کافی، ج ۲، ص ۶۸؛ بحارالانوار، ج ۵، ص ۳۲۴و ج ۶۷، ص ۳۵۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۲۰.

۳- سوره حدید، آیه۴.

۴- سوره توبه، آیه ۴۰.

۵- سوره نساء، آیه ۱.

۶- سوره علق، آیه ۱۴.

دو: چگونگی نفوذ شیطان در قلب انسان

حضرت امیر(علیه السّلام) در فرازی از خطبه هفتم می فرماید: اتَّخَذُوا الشَّیْطَانَ لِأَمْرِهِمْ مِلَاکاً وَ اتَّخَذَهُمْ لَهُ أَشْرَاکاً فَبَاضَ وَ فَرَّخَ فِی صُدُورِهِمْ وَ دَبَّ وَ دَرَجَ فِی حُجُورِهِمْ فَنَظَرَ بِأَعْیُنِهِمْ وَ نَطَقَ بِأَلْسِنَتِهِمْ فَرَکِبَ بِهِمُ الزَّلَلَ وَ زَیَّنَ لَهُمُ الْخَطَلَ فِعْلَ مَنْ قَدْ شَرِکَهُ الشَّیْطَانُ فِی سُلْطَانِهِ وَ نَطَقَ بِالْبَاطِلِ عَلَی لِسَانِه»؛ این گروه کسانی هستند که «اتَّخَذُوا الشَّیْطَانَ لِأَمْرِهِمْ مِلَاکاً وَ اتَّخَذَهُمْ لَهُ أَشْرَاکا؛ تکیه گاه خود را شیطان قرار داده اند، «فَبَاضَ وَ فَرَّخَ فِی صُدُورِهِم»؛ این تعبیر یک تعبیر کنایی است. وقتی می خواهند بگویند: کسی در جایی ثابت مانده، بیرون نمی رود، می گویند همانند پرنده است که جایی لانه کرده و تخم گذاشته است تا جوجه هایش درآید، و از تعبیر

«بَاضَ وَ فَرَّخ»؛ استفاده می کنند. این جمله کنایه از این است که شیطان در سینه های اینها لانه و جا خوش کرده است.

«وَ دَبَّ وَ دَرَجَ فِی حُجُورِهِم»:؛ وقتی بچه در دامن پدر و مادرش کم کم بزرگ می شود و جنب و جوش پیدا می کند، می گویند: «دَبَّ وَ دَرَج»، . حضرت می فرماید: اینها کسانی هستند که بچه های شیطان در دامن این ها پرورش پیدا می کنند. «فَنَظَرَ بِأَعْیُنِهِمْ وَ نَطَقَ بِأَلْسِنَتِهِم»

؛ شیطان با چشم اینها نگاه می کند و به زبان اینها سخن می گوید. وقتی اینها حرف می زنند، شما خیال می کنید که خودشان حرف می زنند. این طور نیست و در واقع شیطان است که از زبان این ها سخن می گوید: «فَرَکِبَ بِهِمُ الزَّلَل»؛ آن قدر شیطان در آنها نفوذ می کند که دست و زبانشان را تسخیر می کند و آنها را به لغزش وامی دارد.

«وَ زَیَّنَ لَهُمُ الْخَطَل»؛ ؛ گناهان بزرگ و زشت را برای آنها جلوه می دهد و زینت می کند تا بدان علاقه مند شوند و سراغش بروند. این کار کسی است که شیطان او را در قلمرو قدرت خود شریک کرده است و آن نقشی را که باید خودش ایفا کند، به عهده اینها می گذارد.

شاید تعبیر «شَیاطِینَ الْإِنْسِ وَ الْجِن»؛ در روایات بر همین معنا منطبق شود: «شَیاطِینَ الْإِنْس»؛ آنهایی هستند که کار شیطان را انجام می دهند، گرچه آدمیزاد هستند». «وَ نَطَقَ بِالْبَاطِلِ

عَلَی لِسَانِه»؛ شیطان اینها را شریک خود قرار داده است و به زبان آنها، سخنان باطل را جاری می سازد.(۱)

سه: وظایف فرزندان در قبال والدین

الف: شناخت مقام والدین

«وَوَصَّیْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَیْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَی وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِی عَامَیْنِ أَنِ اشْکُرْ لِی وَلِوَالِدَیْکَ إِلَیَّ الْمَصِیرُ ؛ و ما به انسان درباره ی پدر و مادرش سفارش کردیم؛ مادرش او را با ناتوانی روی ناتوانی حمل کرد [به هنگام بارداری هر روز رنج و ناراحتی تازه ای را متحّمل می شد]، و دوران شیرخوارگی او در دو سال پایان می یابد؛ [آری به او توصیه کردم] که برای من و برای پدر و مادرت شکر به جا آور که بازگشت [همه ی شما] به سوی من است». (۲)

و در سوره ی احقاف می فرماید: «وَوَصَّیْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَیْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ کُرْهًا وَوَضَعَتْهُ کُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّی إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِینَ سَنَةً؛ و ما به انسان توصیه کردیم که به پدر و مادرش نیکی کند، مادرش او را با ناراحتی حمل می کند و با ناراحتی بر زمین

می گذارد و دوران حمل و از شیر بازگرفتنش سی ماه است تا زمانی که به کمال قدرت و رشد و به چهل سالگی برسد». (۳)

ب: خدمت به والدین

امام صادق(علیه السّلام)در تفسیر آیه ی « وَبِالْوَالِدَیْنِ إِحْسَانًا ؛ و به پدر و مادر خود نیکی کنید،می فرماید: «احسان این است که با آنها نیکو معاشرت کنی و آنها مجبور نشوند چیزی را که

۱- نک: بهترین و بدترین ها از دیدگاه نهج البلاغه، جلسه ۱۳، سخنان حضرت آیه الله مصباح یزدی(دامت برکاته) در دفتر مقام معظم رهبری در تاریخ ۲۹/ ۰۱/ ۸۶.

۲- سوره لقمان، آیه ۱۴.

۳- سوره احقاف، آیه ۱۵.

نیاز دارند از تو بخواهند». (۱)

در حدیث دیگری آمده است که مردی، مادر پیر و ناتوان خود را بر دوش گرفته بود و به طواف خانه ی خدا مشغول بود. در همین هنگام خدمت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) رسید و عرض کرد: « هَل اَدَّیتُ حَقَّهَا؛

آیا با این عملم، حق مادرم را ادا کرده ام؟»

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در جواب فرمود: «نه! حتی یک نفس او را جبران نکرده ای».(۲)

نیز نقل شده که «ابراهیم بن شعیب» به امام صادق(علیه السّلام) گفت: « پدری بسیار پیر و ناتوان دارم.

او را به دوش می کشم و برای قضای حاجت بیرون می برم».

امام فرمود: «هر چه می توانی به پدرت خدمت کن و حتی خودت با دستت لقمه در دهان او بگذار که این کار، وسیله ی نجات تو از آتش دوزخ خواهد بود».

ج: جبران کم کاری های گذشته

برای رهایی از آفات و بلایای ناشی از نارضایتی پدر و مادر، لازم است که ضمن شناخت جایگاه و مقام آنان، و ضمن باور به تأثیرگذاری رضایت آنان در زندگی، رفتارها و کم کاری های ناپسند پیشین خود را جبران نموده و به هر نحو ممکن، رضایت آنان را به دست آوریم.

همچنین بر فرزندان لازم است که نسبت به دستاوردهای اکرام و احسان به والدین در لذت

۱- «الاحسان ان تحسن صحبتهما و ان لا تکلفهما ان یساءلاک شیئا مما یحتاجان و ان کانا مستغنین». کافی، ج۲، ص۱۵۷.

۲- تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص۳۳۴.

بردن از زنـــدگی، عمر طولانـی داشـــتن، افزایش روزی(۱) ، قبـولی اعمـال و عبـادات(۲) ، محبـوبیت و احـترام در میـان خویشاوندان،(۳) و... آگاهی یابند و خود را از پیامدهای بی احترامی و بی توجهی نسبت به آنان همانند خشم الهی،(۴) کوتاه شدن عمر،(۵) فقر و تنگدستی،(۶) و مانند آن برهانند.

روشن است که اطاعت از پـدر و مادر تا بـدان جاست که به نافرمانی خداونـد نکشـد؛ از این رو هرگاه تعارض بین امر پـدر و مـادر بـا امر خداونـد باشـد، بـدون شـک، امر الهی مقـدم است و در اینجـا عـاق شـدن و نارضـایتی آنـان معنا و مفهوم نـدارد. همـانگونه که در نوشـته ی حضـرت رضا(علیه السّلام)، خطاب به مأمون آمـده که: «نیکی به پـدر و مادر واجب و لازم است، اگرچه مشرک و کافر باشند، ولی در معصیت خدا نباید اطاعتشان کرد». (۷)

خداوند متعال نیز در قرآن کریم این مطلب را چنین گوشـزد می فرماید: «یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَکُمْ وَإِخْوَانَکُمْ أَوْلِیَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْکُفْرَ عَلَی الْإِیمَانِ وَمَنْ یَتَوَلَّهُمْ مِنْکُمْ فَأُولَئِکَ هُمُ الظَّالِمُونَ ؛ ای اهـل ایمـان! شـما پـدران و برادران خود را نبـاید دوست بدارید، اگر آنها کفر را بر

۱- رسول اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «خداونـد چهـار نعمت را در گرو چهـار عمـل قرار داده است: ۱- بهره مندی از دانش را در احترام به اسـتاد ۲- تـداوم ایمان را در تعظیم خداوند ۳- کامرانی و لـذت زنـدگی را در نیکی به پـدر و مادر ۴- نجات از آتش جهنم را در ترک آزار و اذیت مردم. (مواعظ العددیه، ص ۲۰۸) و فرمود: هر کس می خواهد عمری طولانی، گشایش در زندگی، وسعت رزق و روزی فراوان داشته باشد، به پدر و مادرش نیکی و احسان نماید، چرا که این عمل، بخشی از اطاعت خدا است. (بحارالانوار، ج ۷۱، ص۸۵).

۲- امام صادق(علیه السّلام): «نیکی به پدر و مادر، نشانه ی شناخت شایسته بنده ی خداست؛ زیرا هیچ عبادتی زودتر از رعایت حرمت پدر و مادر مسلمان، به خاطر خدا، انسان را به رضایت خدا نمی رساند». (بحارالانوار، ج۷۴، ص۷۷).

۳- پیـامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هر کس برای من خوشـرفتاری به پـدر و مادرش را تعهـد نمایـد، من نیز متقابلاً فراوانی مـال، زیـادی عمر و محبت و سـربلندی او را در میـان خـانواده و بسـتگانش تضـمین می کنم. (مسـتدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۷۶).

۴- پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «مجازات سه گروه گنهکار در این دنیا، قبل از جزای آخرت خواهد بود؛ نافرمانی نسبت به والدین، ستم بر مردم، بدی در مقابل احسان». بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۷۴.

۵- پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «پروردگارا! فرزندان ناسپاس و عاق والدین را با خشم و غضب خودت، هلاک و نابود ساز». مستدرک الوسائل، ج۱۵، ص۱۷۶.

۶- امام موسـی کاظم(علیه السّلام) « العُقوقُ یُعقِبُ القِلَّهَ و یُؤدِّی إلَی الـذِّلَّهِ »؛ آزار رسانـدن به پـدر و مادر موجب تنگدستی و محرومیت از روزی شده و به ذلت و خواری می انجامد». مستدرک الوسائل، ج ۱۵،ص ۱۹۵؛ بحار الانوار، ج ۷۱،ص ۸۴.

۷- بحارالانوار، ج۷۴، ص۷۲.

ایمان ترجیح دهند و هر کس از شما آنان را دوست بدارد، بی شک، ست مکار است».(۱)

و در سوره ی لقمان می فرماید:«وَإِنْ جَاهَدَاکَ عَلَی أَنْ تُشْرِکَ بِی مَا لَیْسَ لَکَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِی الدُّنْیَا مَعْرُوفًا ؛ اگر آنها [پدر و مادر] به تو اصرار دارند که چیزی را که شریک خدا نمی دانی، برای او شریک قرار دهی، هرگز از آنها اطاعت مکن؛ ولی در زندگی دنیا

با آنها به نیکی رفتار کن». (۲)

چهار: چند آیه و روایت درباره حریم الهی

سوره بقره، آیه ۱۸۷: « تِلْکَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا کَذَلِکَ یُبَیِّنُ اللَّهُ آیَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ یَتَّقُونَ ؛ این است حدود احکام الهی پس [زنهار به قصد گناه] بدان نزدیک نشوید این گونه خداوند آیات خود را برای مردم بیان می کند باشد که پروا پیشه کنند».

سوره بقره، آیه ۲۲۹:« حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ یَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِکَ هُمُ الظَّالِمُونَ ؛ اینها حدود و مرزهای الهی است و از آنها تجاوز نکنید. هر کس از حدود خدا تجاوز کند، ستمگر است».

سوره بقره، آیه ۲۳۰: « وَتِلْکَ حُدُودُ اللَّهِ یُبَیِّنُهَا لِقَوْمٍ یَعْلَمُونَ ؛ و اینها حدود احکام الهی است که آن را برای قومی که می دانند بیان می کند».

سوره نساء، آیه ۱۳: «تِلْکَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ یُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ یُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِینَ فِیهَا وَذَلِکَ الْفَوْزُ الْعَظِیمُ ؛ اینها حدود و مرزهای الهی است و هر کس خدا و

پیامبرش را اطاعت کند، (و قوانین او را محترم بشمرد،) خداوند وی را در باغ هایی از بهشت وارد می کند که همواره آب از زیر درختانش جاری است، جاودانه در آن می مانند و این، پیروزی بزرگی است».

۱- سوره توبه، آیه ۲۳.

۲- سوره لقمان، آیه ۱۵.

رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)إِنَّ حِمَی اَللَّهِ مَحَارِمُهُ فمن یَرْتَعَ حَوْلَ اَلْحِمَی یُوشِکَ أَنْ یَقَعَ فِیه؛

؛ محرمات الهی، قرقگاه های اویند. هرکس گوسفند خود را در کنار قرقگاه ببرد، بیم آن می رود که وارد منطقه ی ممنوعه شود». (۱)

یعنی هرکس گوسفندان هوا و هوس خود را در کنار قرقگاه های الهی بچراند، دانسته یا نادانسته، وارد حریم الهی شده و احکام و دستورات الهی را زیرپا خواهد گذارد.

امیرمؤمنان (علیه السّلام)؛«لا یَسعَدُ أحَدٌ إلاّ بِإقامَهِ حُدودِ اللّه ِ وَ لا یَشقی أحَدٌ إلاّ بِإضاعَتِها؛ هیچ کس جز با برپایی حدود الهی به سعادت نمی رسد و هیچ کس جز با ضایع کردن قوانین او، بدبخت نمی شود.» (۲)

و می فرمود: «أُحَاجُّ اَلنَّاسَ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ بِسَبْعٍ إِقَامِ اَلصَّلاَهِ وَ إِیتَاءِ اَلزَّکَاهِ وَ اَلْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ اَلنَّهْیِ عَنِ اَلْمُنْکَرِ وَ اَلْقَسْمِ بِالسَّوِیَّهِ وَ اَلْعَدْلِ فِی اَلرَّعِیَّهِ وَ إِقَامِ اَلْحُدُودِ .؛ من روز قیامت با هفت اقدام خویش در برابر خداوند پاسخگوی مردم هستم: اقامهٔ نماز، پرداخت زکات، امر به معروف، نهی از منکر، تقسیم عادلانهٔ ثروت، داوری عادلانه در میان رعیت و اقامهٔ حدود الهی.»(۳) پایان.

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۲۴؛ تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۶۵۲.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱۸، ص ۹؛ میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۵۵.

۳- خصال، ج ۲، ص ۳۶۲.

درس دوازدهم: شهر فرنگ

بهانه ارتباط

مسابقه جدول (شهر فرنگ)

پ ش ه

م ه ر

ب ر د

ک ف و

ب ر ه

ب ن د

م گ و

حشره کوچک و دردناک فصل تابستان؟

هنگام سجده استفاده می کنیم؟

باخت نیست؟

هم شأن و همتا؟

ص: ۱۷۱

بچه گوسفند؟

بنده بی انتها؟ (۱)

راز نگفتنی؟

شیوه حل جدول

مبلغ محترم برای ایجاد جذابیت، از دانش آموزان می خواهد که در مدت یک دقیقه، با حروف ردیف وسط جدول از پایین به بالا، جمله را تکمیل کنند. این چینش حروف چون نامفهوم است و صرفاً جهت ایجاد تنوع، لذا برای بار دوم -با اشاره مبلغ- باید در زمان ۹۰ ثانیه و از بالا به پایین، حروف ردیف وسط جدول را کنار هم بگذارند تا «شهر فرنگ» به دست بیاید.

می دانید شهرفرنگ چیست؟

پس از شنیدن اظهار نظر چند دانش آموز....

تبیین متن و محتوا

اشاره

در زمان های قدیم که تنوع و جذابیت های ظاهری کم و از سینما و تلویزیون خبر چندانی نبود، بازار شهر فرنگ رونق زیادی داشت. شهر فرنگ جعبه ای سوار بر چهارچرخ قابل حمل بود که از دریچه های آن می شد عکس های متحرک قدیم ایران و نقاط دیدنی و معروف جهان را مشاهده کرد. (۲)

افراد زیادی برای دیدن این تصاویر و لذت بردن از آن هزینه می کردند و به مشاهده آن می پرداختند. خاصیت این شهرفرنگها این بود که انسان را دلخوش می کردند و او را در فضایی متفاوت و جذاب قرار می دادند و چه بسا او برای لحظات و دقایقی، دچار فریفتگی و فراموشی

۱- یعنی کلمه «بنده» بدون حرف آخر آن که می شود «بند».

۲- در صورت امکان، تصویر آن نمایش داده شود.

خیلی چیزها می شد، اما با گذر دقایق و ثانیه ها، تصاویر نیز به پایان می رسید و همه چیز به حالت اولیه باز می گشت.

دوستان من! به نظر شما شهرفرنگای امروزی چیست؟

پاسخ دانش آموزان و شنیدن چند نمونه از جوابهای آنان....

بله! همانطور که اشاره کردند، شهرفرنگای امروزی بسیار فراتر، جذاب تر، متنوع تر و غیر قابل قیاس با قدیم هستند؛ بازی های متنوع رایانه ای، سینما و تلویزیون، فیلم ها و برنامه های جذاب، برنامه های ورزشی، اینترنت و ماهواره، شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی، موبایل و تبلت و

لپ تاپ و ده ها جذابیت دیگر، همراه و کنار ما هستند و ساعت ها ما را مجذوب و فریفتهٔ خود می سازند و گاه چنان غفلت زده می شویم که ساعت ها از هیچ چیز خبردار نمی گردیم.

می دانید رکورد صرف وقت در بازی های کامپیوتری و موبایلی چقدر است؟ رکود خود شما چقدر است؟ روزی چند ساعت وقت برای بازی های رایانه ای، موبایلی و مانند آن می گذارید؟

پاسخ دانش آموزان....

بچه ها به نظر شما این چه کلمه ای است:

ی ر پ ن ش و م

احسنت! پنیر و موش

مبلغ محترم بعد از تشخیص دادن دانش آموزان، از آنها می خواهد که درباره آن یک ضرب المثل بگویند، مثل:

دیوار موش دارد، موش گوش دارد.

موش تو سوراخ نمی رفت، جارو به دمش می بست.(۱)

دُم به تله ندادن

۱- این ضرب المثل وقتی به کار برده می شود که زورمان به حل یک موضوع نمی رسد، و چند تا موضوع دیگر هم می خواهیم به آن اضافه کنیم.

کلمات پراکنده

حالا می خواهیم یک جمله مهم نقل کنیم که شما باید این جمله یادگاری را با دقت به خاطر بسپارید.

تذکر:

مبلغ محترم در این قسمت می تواند با استفاده از کارتهایی که جملات در آن نوشته شده است

و یا جمله را به صورت کلمات پراکنده در تابلو بنویسد و به دانش آموزان فرصت می دهد تا جمله صحیح را کامل کنند و به نفرات برتر، جایزه ای تعلق می گیرد.

می دهد موش که جایی تنها تله است مجانی پنیر

جمله صحیح: تله موش، تنها جایی است که پنیر مجانی می دهد!

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

یعنی وقتی پیشنهادهای وسوسه انگیز و آن چنانی به انسان می شود، انسان باید مراقب باشد و با دقت و تأمل قدم بردارد، زیرا چه بسا ممکن است تله ای در کار باشد و بخواهد انسان را گرفتار نماید؛ همانند تله موش که پنیر خوشبو و خوش طعمی در آن می گذارند و با تحریک حس

گرسنگی و به هیجان آوردن اشتها، او را به سمت تله کشانده، موش بیچاره به خیال اینکه آنها با قصد و نیت خیرخواهانه این کار را کرده اند، به سمت تله می رود و در یک چشم به هم زدن، زندگی اش را می بازد.

این همه سایت، وبلاگ، تصاویر و فیلم های گوناگون، جذاب و تحریک کننده در شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی، ماهواره و اینترنت و مانند آن، که به رایگان و یا کمترین هزینه ای در اختیار قرار می گیرد، تله هایی است که دشمنان و بدخواهان نوجوان و جوان برای به دام انداختن فکر و ذهن و از بین بردن ایمان او کار گذاشته اند تا آنان را اتلاف وقت، ضایع کردن ذهن و فکر،

مشغول شدن به چیزهای بی ارزش و غیر مفید، خستگی ذهنی و فکری، آلودگی به گناه و در نهایت دوری از هویت حقیقی و کمرنگ شدن ایمان و رفتارهای دینی بکشانند.

یادآوری مهم: مبلغ محترم نباید به گونه ای محتوا را تحلیل کند که مخالفت مطلق یا ناآگاهی از آن احساس شود، بلکه مخاطب باید احساس کند که مبلغ از سر دلسوزی همراه با آگاهی، آنان را از خطرات و آسیب ها آگاه می سازد و صد البته نسبت به فرصت ها و محاسن این موارد، مطلع و معترف است.

دوستان من! قطعاً هیچ آدم عاقلی با پیشرفت و استفاده از تکنولوژی و امکانات مخالف نیست، بلکه هرچه این موارد زیادتر می شود، گفتارهای معصومین و پیشوایان ما در ۱۴۰۰ سال قبل گفته اند، بیشتر آشکار می شود و قدرت خداوند در آفرینش موجودی به نام انسان، با این همه

خلاقیت و ابتکار، بیش از پیش آشکار می گردد و ائمه بزرگوار ما(علیهم السّلام) با اینکه در زمانی زندگی

می کردند که نقل و بیان این موارد با عقل و فهم مردم آن زمان هماهنگی نداشت و چه بسا منجر به انکار و توهین می شد با این همه برخی از این موارد را بیان کرده اند؛ فرموده اند،مثل اینکه زمانی فرا می رسد که:

شخصی در مشرق، برادرش را در مغرب می بیند؛

حضرت مهدی(علیه السّلام) را به هنگام سخنرانی، همه جهانیان می بینند؛

یاران حضرت از فاصله دور با هم سخن می گویند و سخن یکدیگر را می شنوند؛

اشیای درون خانه و دیوارهای خانه به انسان گزارش می دهند؛

برای مسافرت، در یک چشم به هم زدن به مقصد خود می رسند؛ (۱)

عزیزان من! امروزه هرچه علم و تکنولوژی رو به جلو می رود، حقانیت، صحت گفتار و وسعت علم و دانش خدایی آنان، بیش از پیش آشکار می شود تا روزی که به دست آخرین منجی

۱- برای مطالعه بیشتر و نیز مشاهده اسناد و منابع، به متن مطالعاتی مراجعه نمایید.

و امـام دوازدهم یعنی مهـدی موعود عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف برسـد. به همین دلیـل است که امـام صـادق(علیه السّـلام) فرمودند:

تـذکر: مبلغ محترم برای پرهیز از متکلم وحـده شـدن، اعـداد زیر را در تابلو می نویسد و درباره آن از دانش آموزان سؤال می کند.

۲ ۲۷ ۱۲ ۲۵

پس از شنیدن تعدادی از پاسخ ها، چنین تکمیل می کند: (۱)

امام صادق(علیه السّـلام) فرمودنـد: «علم و دانش، بیست و هفت حرف است و همه آنچه پیامبران آورده اند، تنها دو حرف آن است و مردم تاکنون جز با آنـدو حرف [با حرف های دیگر] آشـنایی ندارند و هنگامی که قائم ما قیام کند،بیست و پنج حرف دیگر را بیرون آورده، آن را بین مردم نشر و

گسترش می دهد و آن دو حرف را نیز ضمیمه می کند و مجموع بیست و هفت حرف را در میان مردم منتشر می سازد». (۲)

نتیجه گیری نهایی

بنابراین، نکته مهمی که باید نسبت به آن حساس بود اینکه: اسـلام و آموزه های دینی هیچ مخالفتی با پیشـرفت ندارند و خود امامـان شـیعه جلودار این قضـیه بوده و در زمـان ظهور کامـل کننـده این علم و دانش خواهـد بود، پس بایـد از خوبی های این پیشرفت ها استفاده کنیم، ولی نباید

وقت و فرصت خود را فقط با بازی و خوشی های گذرا از بین ببریم، وگرنه حسرت و پشیمانی به بار خواهد آمد؛

همانگونه که قرآن کریم می فرماید: «وَخَسِرَ هُنَالِکَ الْمُبْطِلُونَ ؛ و اهل لغو و

۱- عدد ۱۲ اشاره به امام دوازدهم است

۲- «الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عِشْرُونَ حَرْفاً فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ، فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ ع أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَ الْعِشْرِينَ حَرْفاً فَبَثَّهَا فِي النَّاسِ، وَ ضَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبُثَّهَا سَبْعَةً وَ عِشْرِينَ حَرْفاً؛ . الجرائح و الخرائج، ج۲، ص ۸۴۱؛ مختصر بصائر الدرجات، ص ۱۱۷؛ بحار الانوار، ج۵۲، ص۳۲۶.

کارهای بیهوده، در قیامت زیانکارند».(۱)

نکته مهم دیگر آنکه، بایـد هوشـیار بود و دُم به تله نداد و باور کنیم که دسترسـی آسان به این حجم گسترده از تصاویر و فیلم هـا در سـایت هـا و شـبکه های اجتماعی و ماننـد آن، ابتکار و تنوع در تله های شـیطان و یاران اسـنان نمای اوست برای به دام انـداختن نوجوانها و جوانهای ایران عزیز! همانگونه که امام علی(علیه السّلام) به زیبایی می فرمود: الشّـهواتُ مصائدُ الشَّیطانِ ؛ جذابیتها و تمایلات،

دامها و تله های شیطان است».(۲)

دعا و نیایش

خدایا! ما را از ترفندهای دشمنان آگاه کن!

خدایا! به ما عزم و اراده دوری از گناه عنایت کن!

خدایا! ظهور امام زمان ما را نزدیک بگردان!

رهبر معظم انقلاب، امام خامنه ای عزیز را حفظ فرما!

انقلاب ما را بر دشمنانش پیروز گردان!

خدایا! چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار!

پایان.

۱- سوره غـافر، آیه ۷۸. مشـابه آیت تعـبیر در آیه دیگری نیز آمـده است. نـک: « وَیَوْمَ تَقُومُ السَّاعَهُ یَوْمَئِذٍ یَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ؛ هنگامی که قیامت برپا شود، در آن روز اهل باطل زیان می بینند». (سوره جاثیه، آیه ۲۷).

۲- میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج۱۱، ص۳۴۳؛ علی بن محمد اللیثی الواسطی، عیون الحکم والمواعظ، ص۲۵.

متن مطالعاتی

الف: پیشرفت علم در عصر ظهور

بخشی از روایات مرتبط به ظهور، مربوط به پیشرفت های عقلی و فکری، معنوی، مذهبی، اجتماعی و نیز ارتقای علم و دانش است. فرق بنیادین پیشرفت در روزگار حضرت مهدی(علیه السّلام) با جهان کنونی در این است که در روزگار ما پیشرفت علم و صنعت در جهت سقوط فرهنگ و

اخلاق جامعه ی بشری است و هر چه انسانها از نظر دانش پیشرفت می کنند، از انسانیت بیش تر فاصله می گیرند و به فساد و تباهی و کشتار رو می آورند؛ ولی در روزگار مهدی(علیه السّلام) این شرایط درست بر عکس شرایط کنونی است و بشر در عین این که به بالاترین رشد علمی و صنعتی می رسد، به همان اندازه به تعالی اخلاق و کمال انسانی نزدیک می گردد.

در این جا به برخی از روایات که نشان دهنده رشد و پیشرفت صنعت و دانش در روزگار حضرت مهدی(علیه السّلام) است، اشاره می کنیم:

امام صادق(علیه السّلام) پیرامون چگونگی ارتباط در روزگار امام عصر(علیه السّلام) می فرماید: «در روزگار

حضرت قائم (علیه السّلام) مؤمن در شرق زمین، برادرش را که در غرب زمین است می بیند. هم چنین مؤمنی که در غرب است، برادرش را که در مشرق است مشاهده

می کند». (۱)

۱- إِنَّ الْمُؤْمِنَ فِی زَمانِ الْقائِمِ وَ هوَ بِالْمَشْرِقِ لَیَری أَخاهُ الَّذی فِی المَغْرِب وَ کذا الَّذِی فِی الْمَغْرِبِ یَری أَخاهُ الَّذِی فِی الْمَشْرِقِ. ؛ بحارالأنوار، ج۵۲، ص ۳۹۲؛ حق الیقین، ج۱، ص ۲۲۹؛ بشاره الاسلام، ص ۳۴۱.

این روایت با توجه به اختراع تلفن های تصویری، بیش تر قابل درک است؛ روشن نیست که آیا همین ارتباطی به گونه ای گسترش می یابد که در همه ی جهان، مردم بتوانند از آن استفاده کنند یا این که سیستم پیشرفته تری جای آن را می گیرد و یا این که مطلب دیگری فوق همه

اینهاست. نیز آن حضرت در روایتی دیگر می فرماید: « هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند، قدرت شنوایی و بینایی شیعیان ما را افزایش می دهد؛ به گونه ای که از فاصله یک برید (چهار فرسنگ) حضرت با شیعیانش سخن می گوید و آنان سخنش را می شنوند و حضرت را می بینند؛ در حالی که حضرت در جایگاه خودش مستقر است». (۱)

مفضل بن عمر از امام صادق(علیه السّلام) پرسید: در چه بقعه و مکانی حضرت مهدی ظاهر می شود؟

حضرت پاسخ داد: « هیچ بیننده ای نیست که به هنگام ظهور، حضرت را ببیند و دیگران او را نبینند (یعنی به هنگام ظهور همه او را می بینند) و اگر کسی جز این مطلب را ادعا کند، تکذیبش کنید».(۲)

امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: «گویا حضرت قائم(علیه السّلام) را می بینم، در حالی که زره پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را بر تن دارد... و اهل سرزمینی نماند، مگر این که حضرت را ببینند؛ به گونه ای که گویی حضرتش با آنان در کشورشان است». (۳)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره چگونگی حمل و نقل در آن روزگار می فرماید: «پس از شما اقوامی

خواهند آمد که زمین زیر پایشان طی و پیموده می شود و درهای جهان به روی شان باز می گردد.

زمین در کمتر از یک چشم برهم زدن پیموده می گردد؛ به گونه ای که اگر کسی از آنان بخواهد

۱- «انَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اَللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِشِيعَتِنَا فِی أَسْمَاعِهِمْ وَ أَبْصَارِهِمْ حَتَّی لاَ یَکُونَ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ اَلْقَائِمِ بَرِیدٌ یُکَلِّمُهُمْ فَیَسْمَعُونَ وَ یَنْظُرُونَ إِلَیْهِ وَ هُوَ فِی مَکَانِهِ ». کافی، ج۸، ص ۲۴۰؛ الجرائح و الخرائج، ج۲، ص ۸۴۰؛ مختصر البصائر، ص۱۱۷؛ صراط المستقیم، ج۲، ص ۲۶۲؛ بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۳۶؛ قال المجلسی: ای یکلمهم فی المسافات البعیده بلا رسول و برید. مراه العقول، ج۲۶، ص۲۰۱.

۲- قال المفضل: یا سیدی- الصادق (علیه السلام) – ففی أی بقعه یظهر المهدی: قال (علیه السلام) :«لا تراه عین فی وقت ظهوره إلا رأته کل عین، فمن قال لکم غیر هذا فکذبوه» . بحار الأنوار، ج۵۳، ص۶.

۳- «کأنی بالقائم و قد لبس درع رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم) لا یبقی أهل بلاد إلا و هم یرون أنه معهم فی بلادهم». کامل الزیارات، ص۱۱۹؛ نعمانی، غیبه، ص ۳۰۹؛ کمال الدین، ج۲، ص ۶۷۱؛ بحار الانوار، ۵۲، ص ۳۲۵؛ مستدرک الوسائل، ج۱۰، ص ۲۴۵.

شرق تا غرب زمین را در ساعتی بپیمایند، این کار را انجام می دهند».(۱)

درباره پیشرفت وسایل اطلاعاتی به هنگام ظهور حضرت و در حکومت امام زمان(علیه السّلام) روایاتی آمده است که به ذکر یک روایت بسنده می کنیم:

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «سوگند به آن که جانم در دست اوست، قیامت برپا نمی شود تا این که کفش یا تازیانه یا عصای شخصی به او خبر دهد که خانواده او پس از خارج شدنش از خانه، چه کاری انجام داده است».(۲)

ب: سخنان مقام معظم رهبری

فرصت استفاده صحیح از فضای مجازی

ابزارهای تسهیل کننده، مثل رایانه ها و ارتباطات اینترنتی و فضای مجازی و سایبری هم که الان در اختیار شماست. اگر بتوانید اینها را یاد بگیرید، می توانید یک کلمه حرف درست خودتان را به هزاران مستمعی که شما آنها را نمی شناسید، برسانید؛ این فرصت فوق العاده ای

است؛ نبادا این فرصت ضایع شود. اگر ضایع شد، خدای متعال از من و شما روز قیامت سؤال خواهد کرد: از فرصت این همه جوان، این همه استبصار، این همه میل و شوق به دانستن، شما برای ترویج معارف اسلامی چه استفاده ای کردید؟(۱۹/ ۰۷/ ۱۳۹۱).

برخی بازی های اینترنتی از مظاهر تهاجم فرهنگی اند

تهاجم فرهنگی یک حقیقتی است که وجود دارد؛ می خواهند برروی ذهن ملّت ما و برروی

۱- «سیکون بعدکم أقوام تطوی لهم الأرض... و تفتح لهم الدنیا ... تطوی لهم الأرض فی دسرع الطرف، حتی لو شاء أحدهم أن یأتی شرقها أو غربها فی ساعه، فعل». فردوس الاخبار، ج۲، ص ۴۴۹؛ احقاق الحق، ج۱۳، ص ۳۵۱.

۲- «والذی نفسی بیده، لا تقوم السعه حتی یخرج أحدکم من أهله، فیخبره نعله أو سوطه، أو عصاه بما أحدث أهله بعده ». مسند احمد، ج۳، ص ۸۹؛ فردوس الاخبار، ج۵، ص ۹۸؛ جامع الاصول، ج۱۱، ص۸۱. برای آگاهی بیشتر، نک: طبسی، نجم الدین؛ دولت موعود، قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، چاپ ششم.

رفتار ملّت ما –جوان، نوجوان، حتی کودک- اثرگذاری کنند. این بازی های اینترنتی از جمله همین است؛ این اسباب بازی هایی که وارد کشور می شود، از جمله همین است که من چقدر سر قضیه تولید اسباب بازی داخلی معنی دار و جذاب حرص خوردم با بعضی از مسؤولین این کار که این کار را دنبال بکنند؛ البته بحمدالله ظاهراً اینجا یک تصمیمی در این زمینه گرفته شد.

.(۱۹/ ۰۹/ ۱۳۹۲).

کمک گرفتن قدرت های سلطه گر از فضای مجازی

قدرت های سلطه گر با تکیه بر ماهواره ها، ابزارهای کامپیوتری، و شبکه های عظیم اطلاع رسانی، خواسته های خود را به هر جایی از اعماق دنیا که بخواهند می رسانند و از این امکانات به عنوان ابزار سلطه سیاسی خود بر دیگران استفاده می کنند، بنا بر این، راه درست برای عدم نفوذ و تسلط قدرتی مانند آمریکا بر ایران، همین کاری است که امام بزرگوار کرد و یک دیوار

محکم و بلندی را در مقابل آمریکا قرار داد.(۱۵/ ۱۱/ ۱۳۷۶).

شیطان امروز از راه اینترنت و ماهواره سراغ شما می آید

این شیطانی که حمله می کند، همیشه یک جور حمله نمی کند .شیطان امروز که از راه اینترنت و ماهواره و روش های ارتباطی مدرن و فوق مدرن سراغ شما می آید، حرفهای مدرنی هم دارد؛ سخت افزارش را مدرن کرده، نرم افزار مدرن هم دارد. شبهه آفرینی دارد، اخلال در عقیده دارد، ایجاد تشویش در ذهن دارد، تزریق ناامیدی دارد، ایجاد اختلاف دارد.(۲۰/ ۰۷/ ۱۳۹۰).

نسل جوان کنونی انقلاب، متدیّن است

شأن نسل جوان کنونی انقلاب، بالاتر از جوان نسل اول انقلاب است؛ زیرا جوان امروز با وجود آنکه پیروزی انقلاب و مسائل بعد از آن را ندیده و در معرض انواع آسیب های ناشی از فضای مجازی و ماهواره ها نیز قرار دارد اما متدیّن است و پای انقلاب ایستاده است.(۱۵/ ۱۲/ ۱۳۹۲).

ج: برخی از آفتهای فضای مجازی

ابتلا به ویروس گناه

افتادن در دام گناه و دوری از خدا که به صورت تدریجی این اتفاق می افتد تا جایی که دیگر دیدن تصاویر و خواندن مطالب نامناسب و آلوده به ویروس گناه، نه تنها ناراحت کننده نمی شود، بلکه انسان را چنان مشتاق و معتاد خود می کند که اول از همه، دنبال این تصاویر و مطالب بیهوده می گردد.

بی حالی و تنبلی معنوی

روحیه انسان به گونه ای است که هر قدر دنبال معنویات و کارهای شایسته و خداپسندانه باشد، به همان مقدار از شیطان و گناه دور می شود، در نقطه مقابل، هر اندازه که به آلودگی به گناهان مبتلا شود و روح و روانش چرکین و سیاه شود، از عبادت و نماز و قرآن خواندن نه تنها

لذت نمی برد، بلکه حال و حوصله و رغبتی هم برای این کار ندارد و به شدت در معنویات تنبل می شود. نوجوانی که ساعتها وقت برای یک بازی می گذارد، کارش به جایی می رسد که حاضر نیست دو دقیقه وقت گذاشته و نماز واجبش را بخواند!

حسرت و پشیمانی

در چندین آیه قرآن کریم، خسارت و آه و افسوس کسانی را که به وقت اهمیت ندادند، در قیامت متذکر شده در یک جا می فرماید: « وَخَسِرَ هُنَالِکَ الْمُبْطِلُونَ ؛ در قیامت اهل باطل و اتلاف گران وقت زیان خواهند دید.» (۱)

و در مورد دیگر می فرماید: «أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ یَا حَسْرَتَی عَلَی مَا فَرَّطْتُ فِی جَنْبِ اللَّهِ ؛ باید ترسید از آن روزی(قیامت) که انسان بیهوده گرا بگوید افسوس

۱- سوره غافر، آیه ۷۸.

بر من از افراط کاری و کوتاهی هایی که در راه اطاعت خدا نمودم.»(۱)

همچنین، عقب ماندگی درسی؛ بازماندن از قافله پیشرفت علم و ابتکار؛ ناراحتی و نگرانی پدر و مادر؛ تغییر ذائقه فکری و روانی با غوطه ور شدن در افکار و سلایق دیگران و عدم توانایی تشخیص صحیح؛ بی احترامی به والدین و نگاه نامناسب به آنها(به عنوان مزاحم و بی اطلاع)؛

گوشه گیری و انزوای خانوادگی و اجتماعی و... از دیگر آسیبهای این مسئله است.

پایان.

ص: ۱۸۳

۱- سوره زمر، آیه ۵۶.

درس سیزدهم: پازل دینداری

بهانه ارتباط

مبلغ محترم یک مربع ۹ خانه بر روی تابلو کشیده، از یک یا چند دانش آموز می خواهد که در زمان معین (دو یه سه دقیقه) اعداد ۴ و ۵ و ۶ را به گونه ای در جدول ۹ خانه ای قرار دهند که از هر طرف (عمودی، افقی و ضربدری)، مجموعاً عدد ۱۵ به دست آید.

۶ ۴ ۵

۴ ۵ ۶

۵ ۶ ۴

تبیین متن و محتوا

اشاره

روزی یکی از دوستان بهلول گفت: ای بهلول! من اگر انگور بخورم، آیا حرام است؟ بهلول

گفت: نه! پرسید: اگر بعد از خوردن انگور در زیر آفتاب دراز بکشم، آیا حرام است؟ بهلول گفت:

نه! پرسید: پس چگونه است که اگر انگور را در خمره ای بگذاریم و آن را زیر نور آفتاب قرار دهیم

ص: ۱۸۵

و بعد از مدتی آن را بنوشیم حرام می شود؟

بهلول گفت: نگاه کن! من مقداری آب به صورت تو می پاشم. آیا دردت می آید؟ گفت: نه!

بهلول گفت: حال مقداری خاک نرم بر گونه ات می پاشم. آیا دردت می آید؟ گفت: نه! سپس بهلول خاک و آب را با هم مخلوط کرد و گلوله ای گلی ساخت و آن را محکم بر پیشانی مرد زد!

مرد فریادی کشید و گفت: سرم شکست! بهلول با تعجب گفت: چرا؟ من که کاری نکردم!

این گلوله همان مخلوط آب و خاک است و تو نباید احساس درد کنی، اما من سرت را شکستم تا تو دیگر جرات نکنی احکام خدا را بشکنی!!

دین گزاره ای

تذکر: مبلغ محترم، عناوین و تیترهای مثالها را روی تابلو نوشته و پس از شنیدن نظرات دانش آموزان و فعال شدن آنها در بحث، توضیح کوتاهی درباره آنها ارائه و محتوای جلسه را تبیین می کند.

موس- هارد- گرافیک- سی پی یو- صفحه کلید- آستین- دکمه- یقه- میله گرد- گوش- دست- پنجره- اتاق

این کلمات چیست؟

شاید بعضی ها فکر کنند که باید با این کلمات جمله بسازند؟ خب اگر می توانید بسازید!

یادآوری: مبلغ محترم برای ایجاد تنوع در بحث، فرصت دهد تا برخی دانش آموزان با ترکیب این کلمات، تعدادی جمله بسازند، اگرچه به طور طبیعی این جملات چندان مفهوم نخواهند داشت، یا مرتبط با بحث نخواهند بود.

آفرین به دوستانی که با خلاقیت و ذهن مبتکر و هنرمند خودشان، جملات زیبایی ساختند.

اما دوستان من! حالا به این نکته ای که می گویم، با دقت زیاد گوش دهید.

قطعات مختلف کامپیوتر یا موبایل، ماشین، خانه، لباس و هر چیزی که در نظر بگیرید، هنگامی اسم واقعی به خود خواهد گرفت که تمام و کمال باشد؛ هیچ وقت به هارد یا گرافیک،

سی پی یو، صفحه کلید، موس و دیگر قسمت های کامپیوتر، به تنهایی رایانه گفته نمی شود؛

همانطور که به آستین یا دکمه و یقه لباس هم پیراهن گفته نمی شود. یا به در و پنجره یا آهن و میله

گرد، گچ و سیمان و دیگر تجهیزات مورد نیاز برای ساخت خانه نیز، خانه گفته نمی شود. از آن طرف، تا اینها کنار هم نباشند نیز، رایانه و لباس و خانه و مانند آن مفهوم پیدا نمی کند.

همه می دانیم که ۱ یا ۲ و ... به تنهایی ریاضی نیستند، وقتی کنار هم قرار می گیرند و ترکیب می شوند، مفهوم و ارزش بیشتری پیدا می کنند.

آشپز ماهر کسی است که مجموعه مواد را با هم ترکیب و غذایی لذیذ تهیه کند؛ وگرنه به تک تک آنها نمی توان غذا اطلاق کرد.

هیچ وقت کسی با دیدن یک پا، یا یک دست، یا یک چشم و گوش و یا یک ابروی انسان، او را انسان نمیداند. وقتی تمامی اعضای کنار هم قرار گرفتند، آن وقت است که به او آدم گفته می شود.

اینها را برای چه گفتیم؟ منظور ما از این حرفها چیست؟

شنیدن نظرات تعدادی از دانش آموزان....

تذکر: مبلغ محترم در این قسمت نیز همچنان موضوع و محتوا را مبهم گذارده، بحث را با داستان زیر ادامه میدهد.

دوستان من! اجازه دهید یک داستان دیگر برای شما نقل کنم تا بیشتر با منظور من آشنا شوید.

داستان فیل و تاریکی

روزی در شهری که مردم فیل ندیده بودند، تاجر یا پادشاهی که همراه خود فیل داشت وارد شد. این خبر به گوش مردم شهر رسید و چون آنها تا به حال فیل ندیده بودند و فقط وصف بزرگی و عظمت او را شنیده بودند، بر آن شدند تا بیایند و فیل را ببینند.

پادشاه دستور داده بود فیل را در اتاقی تاریک بگذارند. همه پشت در ایستاده بودند و می خواستند فیل را ببینند. بالاخره چند نفر وارد اتاق شدند، ولی چون اتاق تاریک بود،

نمیتوانستند چیزی مشاهده کنند.

از برای دیدنش مردم بسی

اندر آن ظلمت همی شد هرکسی

دیدنش با چشم چون ممکن نبود

از برای دیدنش کف می بسود

چون موفق به مشاهده فیل در آن تاریکی نمی شدند، برای درک کردن و دانستن چگونگی فیل، دست بر آن می کشیدند، ولی از قضا هرکدام دست شان را بر عضوی کشیدند که دیگری از آن غافل بود.

یکی بر گوش و دیگری بر پشت و یکی بر خرطوم و آن یکی بر پا و یکی دیگر بر دُ م. هر یک هم خیال و تصویری از فیل در ذهن کشید.

چون بیرون رفتند، مردم جمع شدند تا وصف فیل را از زبان آنها بشنوند. ولی در کمال تعجب دیدند که هر یک آن را به نوعی توصیف می کند.

آن که دست بر پشت فیل کشیده بود، فیل را به تخت بلندی تشبیه کرد و آن کس که دم فیل را لمس کرده بود، گفت: چون شاخه ی درخت است.

کسی که دستش را به گوش فیل کشیده بود، آن را بادبزنی پهن توصیف کرد و شبیه برگ های بزرگ!

دیگری که دستش به خرطوم رسیده بود ، به مردم گفت: شبیه ناودان است و در آخر، کسی که پای او را لمس کرده بود، او را چون ستونی از گوشت وصف کرد.

به همین دلیل بین همه و آن شاهدان جنگ و نزاع رخ داد و هر کسی آن دیگری را دروغگو دانست.

از نظر چون گفت شان شد

آن یکی دالش لقب داد این

در کف هر یک اگر شمعی بدی

اختلاف از گفت شان بیرون

چون جنگ و بحث بالا گرفت، فرد دانایی نزدیک آمد و گفت: گفتار همه ی آنها درست و صحیح است و این اختلاف، به

دلیل این است که هر کدام همان عضوی را که لمس کرده اند،

ص: ۱۸۸

توصیف می کنند.

در حالی که اگر به قول مولانا، در دست هر کدام، شمع و روشنایی ای وجود داشت، این اختلاف حل می شد؛ چرا که فیل تمام آن خصوصیات را با هم دارد.

رمز گشایی از محتوا

دوستان من، به احتمال زیاد، الان دیگر منظور ما را درک کرده اید. همه شما پازل را دیده اید که از قطعات و تکه های مختلفی تشکیل شده که با کنار هم قرار دادن آنها، تصویری به نمایش در می آید.

آیا می توان قبول کرد که کسی در این میان بگوید من از فلان قطعه پازل خوشم نمی آید یا فلان قطعه به دل من نمی چسبد، پس آن را استفاده نمی کنم؟!

مطمئناً پاسخ منفی است؛ چون شرط کامل شدن آن پازل، استفاده از همه قسمتها از یک طرف و جاگذاری صحیح و دقیق آنها از سوی دیگر است، تا تصویر نهایی و مورد نظر، شکل بگیرد.

عزیزان من! دین هم مجموعه ای از قوانین خداوند است که استفاده از همه بایدها و نبایدهای آن(یعنی همان واجب و حرام الهی)، باعث سعادت و خوشبختی انسانها می گردد و با کنار هم گذاشتن آنها و رعایت تمام نکات ریز و درشت آن است که کمال و موفقیت انسان تضمین

می شود. نه اینکه هر کس به دلخواه و مذاق خودش، قسمتی از آموزه های دینی را انتخاب کند و به آن عمل نماید.

یکی بگوید چون حال نماز و روزه ندارد، آنها را ترک کند...

دیگری علاقه مند به تصاویر نامناسب و فیلم و موسیقی حرام است، این پازل دین را قبول نمی کند....

فرد دیگری ارتباط با نامحرم را دوست دارد و لذا این حکم خدا را نمی پذیرد....

فرد دیگری هم پیدا می شود و می گوید فلان حکم شرعی....

اگر این طور باشد، کجای دین سالم باقی می ماند؟

بـدون شک، رمز سـعادت و موفقیت، به کار بسـتن تمام قوانین الهی است، نه این که هرکس هرچه خواست قبول کند و هرچه به مذاقش خوش نی امد و با هوا و هوس ها و تمایلاتش هماهنگ نبود، آن را نپذیرد؟

به همین دلیل، خود معصومین(علیه السّلام)، از همه بیشتر اهل عبادت، دوری از گناه و رعایت مسائل

شرعی بودند.

ببینیم خداوند چه قضاوتی درباره این گونه افراد دمدمی مزاج و ضعیف الایمان دارد.

یادآوری: بهتر است خود مبلغ محترم یا یکی از دانش آموزان، آیه را از روی قرآن بخواند و ترجمه نماید.

خداونـد در قرآن کریم می فرمایـد:«إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ؛

کسانی هستند که به خدا و پیامبرانش کافر می شوند و می خواهند میان خدا و پیامبرانش جدایی افکنند و

می گویند که بعضی را می پذیریم و بعضی را نمی پذیریم و می خواهند در این میانه راهی برگزینند». (۱)

یعنی دسـتور و حکم پیـامبر و همین طور احکـامی که توسـط امامان و جانشـینان پیامبر بیان می شود، در واقع همان حکم خـدا است که از زبان مبارک ایشان، برای مردم نقل می شود. معنای این سـخن آن است که همانطور که همه وظیفه دارنـد از حکم خدا اطاعت کنند، از حکم پیامبر و

امام نیز باید اطاعت کنند و به تمامی واجبات الهی عمل نمایند و از حرامها دوری کنند.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

جمله مولوی در داستان آن فیل که گفت اگر شمع یا چراغی داشتند، دچار تردید و اختلاف

۱- سوره نساء، آیه ۱۵۰.

نمی شدنـد، جمله ای قابل تأمل و دقیق است. یعنی انسان برای یافتن حقیقت و مسیر درست زندگی، نیازمند چراغی و شـمعی است که او را از تـاریکی های نادانی بیرون بیاورد. چون انسان که نسبت به همه چیز آگاهی نـدارد، به قول معروف: همه چیز را همگان دانند. خداوند هم

می فرماید:«فَاسْئَلُوا أَهْلَ الذِّکْرِ إِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ؛ اگر نمی دانید، از آگاهان بپرسید!»(۱)

اگر انسانها همواره به دنبال نور هدایت بگردند و وقتی آن را به دست آوردند، دنباله رو او باشـند، حتما به روشنایی و سعادت می رسند. این نور متعلق به کیست؟

آفرین! امام هر عصـر و زمان، روشن کننده آن شـمع و نورانیتی است که باعث یافتن راه صحیح و دور ماندن از اختلاف و فتنه می گردد.(۲) و همگان باید زیر پرچم ایشان قرار بگیرند تا به سمت

روشنایی هدایت حرکت نمایند؛ همچنانکه امامزادگان نیز جلوه ای دیگر از این نورانیت و هدایت هستند و به همین دلیل است که به زیارت آنها می آییم تا ما نیز نورانی و اهل هدایت گردیم.

یک پرسش و پاسخ آن

در عصر ما که امام زمان ما غائب هستند و دسترسی مستقیم به ایشان وجود ندارد، چه باید کرد؟

پاسخ این سؤال را خود ائمه بزرگوار ما (علیهم السّلام) روشن کرده و چنین پاسخ گفته اند که: با نبود امام

حاضـر و غیبت او، این شـمع به دست ولی فقیه و مجتهـد جـامع الشـرایط و رهبر بصـیر و آگـاه قرار می گیرد تـا راه سـعادت و هـدایت را پیش چشـمان افراد بـا ایمـان روشن نمایـد و از گمراهی و تاریکی جهل و ناآگاهی خارج کنـد؛ به همین دلیل همه وظیفه دارند از او اطاعت و پیروی کنند و مطیع

۱- سوره نحل، آیه ۴۳؛ سوره انبیاء، آیه۷.

۲- امام رضا علیه السـلام: «الامام الماء العذب علی الظماء والدال علی الهدی، والمنجی من الردی، الامام النار علی الیفاع، الحار لمن اصـطلی به و الدلیل فی المهالک، من فارقه فهالک؛ امام آب گوارای زمان تشنگی و رهبر به سوی هدایت و نجات بخش از هلاـکت است، امام آتش روشن روی تپه (و رهنمای گمگشـتگان) است، وسـیله گرمی سـرمازدگان و رهنمای هلاکت گاه هاست. هر که از او جدا شود هلاک شود.» کافی، کتاب الحجه، باب نادر جامع فی فضل الامام و صفاته، حدیث۱.

فرمایشات و دستورهای او باشند.

دعا و نیایش

خداوندا! به ما بصیرت و روشن بینی در دینت عنایت کن!

پروردگارا! قدرت ارج نهادن به احکام شرعی و عمل به آنها را در وجود ما قرار بده!

خدایا! توفیق پیروی از ائمه و جانشین ایشان، رهبر معظم انقلاب، امام خامنه ای عزیز را به ما عنایت کن!

خداوندا! مراجع معظم تقلید را حفظ بفرما!

پروردگارا! در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما. آمین.

ص: ۱۹۲

متن مطالعاتی

اهمیت وجود کارشناس دین

«ابـو شـاکر از فرقه دیصـانیه بود و خـدا را قبول نـداشت. روزی او قرآن را گشود و بـا دیـدن آیه ای، فکر کرد که می توانـد با تـأویلی دیگرگونه، از آن برای عقایـد باطل خود سود جویـد. آیه را به خاطر سپرد و سـراغ شاگرد چیره دست امام صادق(علیه السّلام)، «هشـام بن حکم» رفت. وقـتی او را دیـد، بـا پوزخنـدی شـیطنت آمیز گفت: در قرآن شـما آیه ای وجود دارد که مرا درباره وحـدانیت خـدا به شک انـداخته است. هشام که می دانست توطئه ای در کار است و هیچ آیه ای از قرآن چنین دلالتی نـدارد، گفت: کـدام آیه را می گویی؟ ابو شـاکر گفت: آنجا که نوشـته است:«وَهُوَ الَّذِی فِی السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِی الْأَرْضِ ؛ بنابراین، در آسمان یک خدا وجود دارد و در زمین هم خدای دیگری هست.

هشام مدتی اندیشـید و به او گفت که به پرسـش او پاسخ خواهد داد. به فکر فرو رفت. مطمئن بود که هرگز چنین نیست و ابو شـاکر تـأویلی واژگونه از آیه به کـار برده است. نمی دانست که مراد آیه چیست و چگونه بـایستی به او پاسـخ گویـد. او چند روزی به این موضوع فکر کرد؛ ولی

نتوانست پاسخی مناسب بیابد. از این رو، برای انجام حج و شرفیابی به محضر استاد بی همتای خویش، امام صادق(علیه السّلام) بار سفر بست و به مکه آمد و از آنجا رهسپار دیدار با امام(علیه السّلام) شد. وقتی خدمت رسید، ماجرا را بیان کرد.

امام پس از پذیرایی از هشام، به او فرمود: « هَذَا کَلَامُ زِنْدِیقٍ خَبِیثٍ إِذَا رَجَعْتَ إِلَیْهِ فَقُلْ لَهُ مَا

اِسْمُکَ بِالْکَوفَهِ فَإِنَّهُ یَقُولُ فُلَانٌ فَقُلْ لَهُ مَا اِسْمُکَ بِالْبَصْرَهِ فَإِنَّهُ یَقُولُ فُلَانٌ فَقُلْ کَذَلِکَ اَللَّهُ رَبُّنَا «فِی اَلسَّمٰاءِ إِلٰهٌ وَ فِی اَلْأَرْضِ إِلٰهٌ» وَ فِی اَلْبِحَارِ إِلَهٌ وَ فِی اَلْقِفَارِ إِلَهٌ وَ فِی کُلِّ مَکَانٍ إِلَهٌ ؛ این سخن تنها از یک انسان بی دین و پلید برمی آید. هنگامی که به کوفه بازگشتی، از او بپرس تو را در کوفه

به چه نام می خوانند؟ پاسخ خواهد داد: فلان نام. [دوباره] از او بپرس: تو را در بصره به چه نام می خوانند؟ پاسخ خواهد داد: فلان نام. سپس به او بگو: پروردگار ما نیز چنین است. نام او در آسمان «اله» و در زمین نیز «اله» و در دریا «اله» و در بیابان «اله» است و در هر مکان او اله است» . هشام خرسند از اینکه پاسخ مناسبی به دست آورده است، پس از اندکی درنگ در مدینه، راه شهر خود را در پیش گرفت. هنگامی که به کوفه رسید، نزد ابو شاکر رفت و پاسخ را با او در میان گذاشت و او را قانع کرد. ابو شاکر به او گفت: من مطمئن هستم که این پاسخ از خودت

نبود و آن را از حجاز برای من آورده ای.»(۱)

حکایتی دیگر از بهلول

«بهلول بن عمرو کوفی» از دانشمندان زیرک و زبردست و شاگرد امام صادق و امام کاظم(علیه السّلام)بود. او چون شنیده بود که هارون الرشید در نظر دارد او را قاضی القضات قرار دهد، از این رو خود را به دیوانگی زد تا هارون از او منصرف شود و مقام قضاوت را به او واگذار ننماید.

روزی بهلول گذرش بر در خانه ابوحنیفه افتاد. او مشغول درس گفتن بود و می گفت: جعفر بن محمد الصادق(علیه السّلام) سه مطلب گفته که من هیچ کدام را قبول ندارم.

گفته: شیطان به جهنم می رود و به وسیلهٔ آتش عذاب می شود.(۲) این را نمی پذیرم؛ زیرا

شیطان از جنیان است و جن از آتش است. آتش چگونه آتش را می سوزاند؟

۱- کافی، ج۱، ص ۱۲۸، ح ۱۰.

۲- لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْکَ وَمِمَّنْ تَبِعَکَ مِنْهُمْ أَجْمَعِینَ ؛ که جهنّم را از تو (ای شیطان) و هر کدام از آنان که از تو پیروی کند، » پر خواهم کرد».

دوم: می گوید خدا دیده نمی شود،(۱) با این که هر موجودی به ناچار قابل دیدن است.

سوم: او گفته کارهایی که بنـدگان انجام می دهند، با اختیار خود، انجام می دهند؛ یعنی انسان را مختار می داند، در حالی که ما در کارها مجبوریم.

هنگامی که سخن به اینجا رسید، بهلول کلوخی از زمین برداشت و به سوی او پرتاب کرد.

کلوخ به پیشـانی ابوحنیفه اصـابت کرد و خون جـاری شـد. شاگردان ابوحنیفه بهلول را گرفتنـد. چون او را شـناختند، به سـبب خویشاوندی اش با خلیفه،(۲) جرأت نکردند به او جسارتی کنند و از این واقعه، نزد خلیفه شکایت کردند.

خلیفه بهلول را طلبید. چون حاضرشد، خلیفه او را سرزنش نمود و گفت: چرا سر ابوحنیفه را شکستی و به او تعدی کردی؟

بهلول گفت: من نشکسته ام.

خلیفه دستور داد تاابوحنیفه را حاضر کنند. ابوحنیفه با پیشانی بسته وارد شد.

ّبهلول رو به او نموده و گفت: از من چه تعدّ ی و ستمی به تو شده است؟

ابوحنیفه گفت: کدام تعدّ ی از این بیشتر که سر مرا شکستی و تمام شب به خاطر سردرد، آرام و قرار نداشتم!

بهلول گفت: کجاست درد؟

ابوحنیفه گفت: درد دیده نمی شود!

بهلول گفت: پس درد وجود ندارد، دروغ می گویی، چون خودت می گفتی ممکن نیست شیئ موجود، دیده نشود.

دیگر آنکه کلوخ ممکن نیست به تو صدمه بزند، چراکه تو از خاکی و کلوخ نیز از خاک!

همچنان که آتش، آتش را نمی سوزاند، خاک هم در خاک اثر نمی کند. از اینها مهمتر من نبودم که

۱- «لَا تُدْرِکُهُ الْأَبْصَارُ ؛ چشمها او (خدا) را نمی بینند».

۲- پدرش عمرو عموی هارون الرشید بود.

زدم!

ابوحنیفه گفت: پس چه کسی بود؟

گفت: همان خدایی که همه کارها را از او می دانی و بنده را نیز مجبور!!

هارون جواب او را پذیرفت و ابوحنیفه،شرمنده از آن مجلس بیرون رفت. (۱)

۱- نک: صد و یک مناظره جالب و خواندنی، محمد محمدی اشتهاردی، ص ۱۵۰ – ۱۴۸؛ روضات الجنات، ج ۲، ص ۱۴۵.

درس چهاردهم: نیرو

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی در قالب چند پرسش و تصویرسازی از جدول، دانش آموزان را برای حدس موضوع ترغیب و از این طریق، ارتباط اولیه با آنان جهت تبیین محتوای اصلی، صورت می گیرد.

دوستان خوبم سلام

سرحال و قبراق هستید؟

الحمدلله رب العالمین، امیدوارم همیشه سرحال و سلامت و سرزنده باشید.

دوستان من! همراه من بیایید تا با هم یک جای خوب برویم، ولی قبل از آن باید از یک در رد شویم.

۱ ۲ ن

۳ ۴ ر

ص: ۱۹۷

این دَر چند تا خصوصیت دارد:

اول: طاقش کوتاه است به جهت احترام مکان داخلش.

دوم: آدمهای خاص از آن در رد می شوند که پیش مردم از عزت و احترام ویژه ای برخورد دارند.

سوم: افرادی که وارد آنجا می شوند باید غرور خودشان را بشکنند، وگرنه سرشون محکم به بالای در می خورد.(۱)

کدام دری چنین خصوصیاتی دارد؟ بله، آفرین! درب زورخانه(۲)

خب بچه ها! عجله نکنید من هنوز موضوع بحث امروزمان را به شما نگفته ام.

حالا ما باید جواب سؤالهای روی این درب را پاسخ دهیم تا بعد وارد زورخانه شویم.

تا شاید آنجا به موضوع بحث امروزمان برسیم.

سؤال اول: کدام پیامبر ۹۵۰ سال بین قومش پیامبری کرد؟ نوح

سؤال دوم: کدام پیامبر می توانست مرده را به إذن خداوند زنده کند؟ عیسی

سؤال سوم: درسی که به گفته خیلی از بچه ها، خیلی شیرین و خیلی سخت است؟ ریاضی

سؤال چهارم: میوه ملس و مخصوص فصل تابستان؟ آلبالو

دوستان! حالا به صورت زیگزاک، حرف و آخر کلمات را کنار هم بگذارید و جواب را با ن ی ر و صدای بلند بگویید؟

احسنت! «نیرو»

ز نیرو بود مرد را راستی

ز سستی کژی زاید و کاستی

۱- مبلغ گرامی با ابهام گویی، طرح درب زورخانه را نقاشی می کند و ذهن دانش آموزان را با ابهام گویی مدیریت می کند.
۲- مبلغ گرامی باید اجازه دهد ابتدا دانش آموزان حدس بزنند، سپس خودش بگوید.

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! با چه چیزی انسان نیرومند می شود؟ بله با ورزش کردن هم انسان سلامت و هم نیرومند می شود.

آموزه های دینی هم انسان را به بازی و ورزش و تحرک و پویایی دعوت می کنند و از اینکه انسان کسل و بی حال باشد، نهی شده است. البته اسلام، ورزش را با اهداف متعالی و مقدس می خواهد و نه صرف قهرمانی و پیروز شدن ظاهری. برخی از این شرایط را با هم مرور می کنیم.

تذکر: مبلغ گرامی تواند تیتر این موارد را روی کارت نوشته و سپس برای دانش آموزان تبیین نماید.

اسلام شاداب

اسلام بیشتر از همه چیز تأکید دارد که ما اهل کسالت و گرفتگی و بی حالی نباشیم. در روش زندگی بزرگان دین هم ورزش و تفریح وجود داشته و آنان نیز نیرومند و قوی بوده اند. به عنوان مثال، یک بار پیامبر در مسیر خودشان چوپانی را مشاهده کردند. چوپان خطاب به پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) گفت: بیایید کشتی بگیریم، اگر مرا زمین زدید به شما ایمان می آورم.

حضرت فرمود: «ایمان آوردن به نبوت، که کاری به کشتی گرفتن ندارد». یعنی من حرف منطقی دارم، استدلال دارم، معجزه هم دارم.

چوپان گفت: من کشتی گیر هستم (فقط از همین راه ایمان می آورم).

حضرت فرمود: «باشد». بالاخره کشتی گرفتند و پیامبر او را زمین زد. چوپان باور نمی کرد،

چون تا حالا ـ در جزیره العرب کسی پشت او را به زمین نزده بود و از طرفی چون از اول قرار گذاشته بود که اگر پشتش به زمین خورد، یک گوسفند به عنوان هدیه به رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بدهد، قبول

شکست برایش سخت بود.

چوپان گفت: آقا یک بار دیگر بیایید کشتی بگیریم.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: اگر دوباره زمین خوردی چه؟ چوپان گفت. یک گوسفند دیگر هدیه می

دهم.

بالاخره تا سه گوسفند شد و او هر بار شکست خورد و پیامبر پیروز مبارزه.

در پایان چوپان گفت: یا رسول الله! اسلام را قبول کردم. اینجا بود که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، سه گوسفند را به چوپان بخشید.(۱)

بله دوستان، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هم از لحاظ جسمی و هم از لحاظ مردانگی و فتوت، قوی بودند.

علی(علیه السّلام) مبارز همیشه پیروز

حضرت علی(علیه السّلام) نیز اهل ورزش بودند و از نیروی بدنی زیادی برخوردار بودند. یکی از عادات ابوطالب(علیه السّلام) پدر گرامی حضرت علی(علیه السّلام) و عموی رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) این بود که همه پسرانش و نیز تمامی برادرزاده هایش را جمع می کرد و بین آنها مسابقه کشتی برگزار می کرد.

علی(علیه السّلام) نیز که دوران کودکی خود را سپری می کرد، آستین های خود را بالا زده و با همه برادران و پسر عموهای کوچک و بزرگ خود کشتی می گرفت و همه آنها را بدون استثنا شکست می داد و پدرش پس از هر بار پیروزی او می گفت: «ظَهَرَ عَلِی؛ علی پیروز شد». از این رو آن حضرت را «ظهیر» یعنی همیشه پیروز نامید. وقتی هم بزرگ شد با مردان نیرومند کشتی می گرفت و آنان را بر زمین می زد. (۲)

آن بزرگواران همچنین در کنار عبادت و زندگی خداپسندانه، به ورزشهایی همانند شنا، سوارکاری، تیراندازی و ... می پرداختند.

قلدری ممنوع

یکی از شرایط ورزشکار بودن این است که زور و بازو باید برای خدمت به مردم باشد، نه زورگویی به دیگران.

۱- نک: مستدرک الوسائل، ج۱۴، ص ۸۲.

۲- بحارالانوار، ج ۴۱، ص۲۷۵؛ معانی الاخبار، ص ۶۱.

اگر قرار باشد ما فلان ورزش را یاد بگیریم تا حال مخالفان خودمان را بگیریم و به ضعیف ترها ستم کنیم و دیگران از دست ما دلخور شوند، این دیگر نیرومندی نیست؛ زورگویی و قلدری است.

به همین خاطر در دعای کمیل می گوییم: قوّ علی خدمتک جوارحی؛ یعنی خدایا ! اعضایم را برای خدمت به خودت، قوت و توانایی بده».

داستان

شهید «ابراهیم هادی» که خودش قهرمان کشتی بود، از ورزش کردن و افزودن قدرت بدنی اش بارها در جهت کمک به سپاه اسلامی در جنگ تحمیلی استفاده می نمود. یکی از دوستانش تعریف می کرد که بعد از عملیات مشغول پاکسازی مناطق اطراف شدیم. دیدیم از ابراهیم خبری نیست، بعد از دقایقی دیدیم که ابراهیم یک افسر تنومند عراقی را اسیر گرفته و آورده است.

پرسیدم: آقا ابراهیم این مرد کی بود؟ جواب داد: اطراف مقر در حال گشت زدن بودم که یک دفعه این افسر به سمت من آمد.

بیچاره نمی دانست تمام این منطقه آزاد شده.

من به او گفتم تسلیم بشه ... اما او به سمت من حمله کرد... او اسحله نداشت، من هم اسلحه ام را کنار گذاشتم و با او کشتی گرفتم و زدمش زمین ... بعد دستش را بسته و آوردم....

... همین شهید هادی وقتی که میادین شهر را آب گرفته بود؛ دیدند که پیرمردی را بر دوش گرفته و از خیابان عبور می دهد، وقتی به او می گفتند این چه کاری است؟ می گفت: بدن تنومند برای این روزها به درد می خورد دیگر![(۱)]

هم جسم، هم روح

توصیه اسلام به جسم و روح توأمان است. «پوریای ولی» یکی از پهلوانان معروف ایرانی

۱- سلام بر ابراهیم، ص ۱۵۵.

است و تمام مردم ایران به خصوص ورزشکاران او را مظهر مردانگی و جوانمردی می دانند.

سالی به یکی از کشورها سفر کرد تا با پهلوانان درجه یک آن کشور مسابقه کشتی بدهد. در شب جمعه به پیرزنی برخورد کرد که حلوا پخش می کرد و از مردم التماس دعا داشت. پیرزن حلوا را به پوریای ولی تعارف کرد و گفت: حاجتی دارم برایم دعا کن.

از طرفی پیرزن این پهلوان نامی را نمی شناخت. از این رو گفت: پسر من قهرمان کشور است و قهرمانان دیگری از خارج آمده و قرار است همین روزها با پسرم مسابقه بدهد. تمام زندگی ما با همین حقوق قهرمانی پسرم اداره می شود، اگر پسرم در این مسابقه شکست بخورد، نه تنها آبروی ما می رود، بلکه تمام زندگی ما نیز تباه می شود.

پوریای ولی گفت: مطمئن باش من دعا می کنم که پسرت پیروز شود. بعد با خود فکر کرد که فردا چه کنم؟ اگر زور من بیشتر بود او را زمین بزنم یا نه؟ بعد یاد حرفی افتاد که مدتی قبل شنیده بود: «قهرمان کسی است که با هوای نفس خود مبارزه کند».

بالاخره روز مسابقه که با حریف خودش کشتی گرفت، خود را قویتر از او احساس کرد، به طوری که خیلی راحت می توانست پشت او را به خاک بزند. ولی برای اینکه کسی متوجه نشود، مدتی با او دست و پنجه نرم کرد و بعد هم طوری خود را سست کرد که حریف او را زمین زد و

روی سینه اش نشست.

نوشته اند: پوریای ولی در همان لحظه احساس کرد که خدای متعال یک باره نوری بر قلب او تابانده است که گویی ملکوت را با آن نور مشاهده می کند. چرا؟ برای اینکه یک لحظه جهاد با نفس کرد، بعد این مرد از أولیای خدا شد. (۱)

اگرچه پوریای ولی به ظاهر شکست خورد، ولی در باطن قهرمان حقیقی و پهلوان تاریخی ملت ما گردید.

ورزشهای مفید

ص: ۲۰۲

۱- محمدی اشتهاردی، داستانها و پندها، ج ۹، ص ۲۶.

یکی دیگر از شرایط ورزش این است که ورزش باید برای ما سودمند باشد، یعنی اگر قرار باشد که ورزش کردن برای بدنمان ضرر ایجاد کند، دیگر این ورزش نیست؛ ضرر و زیان و

ضعف هم است.

توصیه اسلام به ورزش های مفید

مثل: آن ورزش هایی که در روایات ما ذکر شده اند:

سوار کاری و تیراندازی؛ که در جنگ ها هم از آنها استفاده می شد.

شنا؛ که هم ورزشی مفرح است و هم انجام آن به دستگاه های قلب و عروق و اعصاب بدن ما کمک می کند.

پیاده روی؛ که امروزه فواید بسیاری برای سلامت انسان از طریق پیاده روی ذکر کرده اند. مثل: تقویت سیستم ایمنی بدن، کار آور کردن ماهیچه ها با ۲۰ دقیقه پیاده روی حداقل برای ۳ روز در هفته و ورزش های دیگری مثل کشتی، شمشیر بازی، وزنه برداری و .....

آن ورزش هایی که در روایات ما ذکر نشده اند: مثل :

کوهنوردی: مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی) از برنامه های هفتگی شان کوهپیمایی است و کوهنوردی را ورزش در اختیار همه می دانند.

ورزش باستانی: که برگرفته از اصول و عقاید مذهبی و آمیخته با ادب و انضباط و جوانمردی است و آن ورزشکاران امیر المؤمنین علیه السلام را مراد و رهبر خود می شناسند.

ص: ۲۰۳

پس بچه ها! ورزش باید مفید و سالم و در مسیر صحیح و در جهت خدمت به خدا و خلق او باشد.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

دوستان من، متأسفانه در زندگی مدرن امروزی، ما به علت های گوناگونی از جمله تنبلی و بی حالی، عوض شدن سبک زندگی ها، معرفی شدن الگوهای کاذب و بعضاً غیر دینی در ورزش های قهرمانی مثل فوتبال و از همه مهمتر، درگیر شدن و وقت گذراندن پای بازی های رایانه ای و مشغول شدن به فضای مجازی، شبکه های اجتماعی و زندگی های آپارتمانی و ... ما از فواید ورزش کردن و تحرک داشتن محروم کرده است. (۱)

یکی از مشکلات نوجوانان امروز، وقت گذراندن پای رایانه ها و گوشی ها، به جای بازی های سالم قدیمی و دوست داشتنی نوجوانان دیروز می باشد. بهتر است تا قبل از اینکه تمام انرژی و استعداد خدادادی دوران نوجوانی خود را صرف بازی های کاذب و بعضاً بی فایده کنیم و روح و

جسم خود را خواسته و ی ناخواسته، مطیع تخیلات دنیایی کنیم که سازندگان آن دلسوزان ما نیستند، خود را از این آفت رها کنیم و روح و جانمان را از ویروس اتلاف وقت و زندگی بیهوده، پاکسازی کنیم و بدانیم که این بازی ها با ترفندهای گوناگون، چنان تأثیری بر فکر و اعصاب ما

می گذارند که در واقع خود ما هم جزیی از این مجموعه ماشینی خواهیم شد.(۲)

پس زود بجنبیم خودمان را از رخوت و سستی نجات دهیم و تصمیم بگیریم که مدیریت شده، از دنیای مجازی بهره ببریم.

۱- برای مطالعه بیشتر به متن مطالعاتی مراجعه گردد.

۲- برای توضیحات و تغییرات بیشتر، مبلغ گرامی می تواند نظر دانش آموزان را هم جویا شود و سپس دیدگاه خود را در مورد تفریحات ناسالم بیان نماید.

کلام آخر

دوستان من! امروز یاد گرفتیم که اولاً باید اهل ورزش و تفریحات سالم باشیم، ثانیاً ورزش باید مفید و سالم و در مسیر صحیح و در جهت خدمت به خدا و خلق او باشد.

در پایان همه با هم این فراز دعای کمیل را مانند مولایمان امیر المؤمنین علی(علیه السّلام) تکرار می کنیم.(۱)

دسته اول -قَوِّ علی خِدْمَتِکَ جَوارِحی

دسته دوم- وَ اشْدُدُ عَلَی ألعَزیمَهِ جَوانِحی

جلسه امروز را با دو بیت شعر و یک حدیث به پایان می رسانم.

تـذکر: در صورت وجود زمان، مبلغ گران قـدر می تواند شـعر را به صورت پراکنده بنویسد و از دانش آموزان بخواهد که آن را تکمیل کنند.

شعر

خواهی نخوری ز تیم ابلیس شکست

باید به دفاع از دل و دیده نشست

چون شوت شود به سوی دل، توپ

دروازه دل به روی آن باید بست

حدیث

امیر المؤمنین (علیه السّلام): «أشجَعُ النّاسِ مَن غَلَبَ هَواهُ؛ شجاع ترین انسانها کسی است که بر هوای

نفس خود پیروز گردد. (۲)

۱- دانش آموزان ۲ دسته می شوند.

۲- سفینه البحار، ص ۱۶۸۸.

دعا و نیایش

خدایا!

همه ما را از سربازان آقا امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

عمر ما و جسم ما و روح ما را در جهت خدمت به خودت و مخلوقاتت، سالم و سلامت بدار!

شر دشمنان و ظالمان و طاغوتیان را به خودشان برگردان!

در ظهور امام عصر(علیه السّلام) تعجیل بفرما. آمین

ص: ۲۰۶

متن مطالعاتی

اشاره

تعالیم دینی انسان را به تأمین سلامتی جسمی سفارش کرده و امیرمؤمنان(علیه السّلام) یکی از ویژگی های مؤمنان را نشاط دائمی و دوری از کسالت و بی حالی بر می شمارند و می فرماید:

ُالمؤمنُ... بَعیدٌ کَسلُهُ، دائِمٌ نَشَاطُهُ ؛ شخص با ایمان از کسالت به دور و همیشه شاداب و با نشاط است». (۱)

همچنین در آموزه های دینی یکی از نکات برجسته و ستودنی فرد مؤمن را، توانایی و نیروی جسمی او می داند. همانگونه که خداوند یکی از دلایل برگزیده شدن طالوت پیامبر را توانایی های جسمی او دانسته و می فرماید:« إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَیْکُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِی الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ ؛ خداوند طالوت را بر شما برگزیده و او را در دانش و نیروی بدنی وسعت بخشیده است». (۲)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز فرمود: «مؤمن نیرومند، بهتر و نزد خداوند محبوب تر از مؤمن ناتوان

است». (۳)

همو فرمود: «ورزش و بازی کنید و تفریح داشته باشید، همانا من ناراحتم از اینکه در دین شما خستگی و بی نشاطی دیده شود». (۴)

۱- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۶.

۲- سوره بقره، آیه ۲۴۷ .

۳- صحیح مسلم، ج ۸، ص ۵۶.

۴- میزان الحکمه، ج۴، ص ۲۸۰۴.

و سالار شهیدان امام حسین(علیه السّلام)

می فرماید: «فَبَادِرُوا بِصِحَّهِ الأجْسَامِ فِی مُدَّهِ الأعْمَارِ؛ در ِ

تمام عمر، برای سلامتی و حفظ تندرستی خود بکوشید».(۱)

هشت فایده مهم ورزش کردن

کمک می کند که بهتر و راحت تر بخوابید؛

تحقیقات مربوط به رابطه ورزش کردن با راحت خوابیدن به تازگی انجام شده است و نشان داده است که به طور میانگین ۲۰ الی ۳۰ دقیقه ورزش برای سه تا چهار روز در هفته کمک می کند که خواب راحت تری داشته باشید.

باعث می شود دیرتر پیر شوید و از مرگ نابهنگام هم جلوگیری می کند؛

ورزش منظم می تواند انسان را از نظر بدنی متناسب و سالم نگاه دارد همچنین وضعیت پوست و ماهیچه ها را هم بهتر خواهد کرد و قابلیت انعطاف را بالاتر برده و از بسیاری بیماری های هارا سالم تر نگه خواهد داشت.

دوران پیری از قبیل پوکی استخوان ها جلوگیری کرده و ماهیچه مفصل ها و استخوان ها و عضلات را سالم تر نگه خواهد داشت؛

سیستم دفاعی بدن را تقویت خواهد کرد؛

مثلاـ تمرینات ورزشی منظم مثل پیاده روی و دوچرخه سواری می تواند به طور تقریبی این ضعف سیستم دفاعی را در بدن کاهش دهد.

حافظه را قوی تر خواهد کرد؛

تحقیقات نشان داده است پیاده روی سه روز در هفته به مدت ۴۵ دقیقه برای بالاـ بردن زیرکی و هوش شما کافی است. و ورزش های هوازی قسمت های جلویی و جداره های بالایی مغز که به تمرکز مرتبط است را تحریک می کند.

انرژی و تحمل را بالا می برد؛

۱- تحف العقول، ص ۲۳۹؛ بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۰.

فشارهای عصبی، افسردگی و اضطراب را کاهش می دهد؛

تحقیقات نشان داده است که از ورزش کردن می توان به عنوان درمانی برای افسردگی نام برد.

احتمال ابتلاء به بسیاری از بیماریها را کاهش می دهد؛

بهترین نتیجه ای که از تمرینات ورزش گرفته می شود این است که احتمال ابتلای شما را به بسیاری از بیماری های جدی و کشنده مثل بیماری های قلبی، فشار خون بالا، دیابت، چاقی، کلسترول بالا و ... را کاهش می دهد. (۱)

زیان های بازی های رایانه ای

الف) آسیب های جسمانی

۱ – چشمان فرد، به دلیل خیره شدن مداوم به صفحه نمایش رایانه، به شدت تحت فشار نور قرار می گیرد و دچار عوارض منفی می شود.

۲– به دلیل اینکه نوجوان در یک وضعیت ثابت تا ساعت ها می نشیند، ستون فقرات و استخوان بندی اش دچار اشکال شده و فرد مبتلا به آرتروز می شود، همچنین احساس سوزش و سفت شدن گردن، کتف ها و مچ دست ها از دیگر عوارض کار ثابت و طولانی مدت با رایانه

است.

۳– هیجان همیشگی هنگام بازی بر روی ارگانیسم فرد تاثیر گذاشته و پیامدهای منفی بر دستگاه گوارش و گردش خون می گذارد، همچنین این هیجان های دروغین، سلامت روانی کودک را به خطر می اندازد.

۴ –پوست فرد در معرض بمباران همیشگی پرتوهایی قرار می گیرد که از صفحه رایانه پخش می شود.

۵– ایجاد تهوع و سرگیجه به ویژه در کودکان و نوجوانان که زمینه صرع دارند از دیگر عوارض

۱– نک: تحقیق در مورد فواید ورزش کردن، سایت مگ ایران.

این بازی است.

ب) آسیب های روانی – تربیتی

۱ – تقویت حس پرخاشگری

مهمترین ویژگی بازی های رایانه ای، حالت جنگی بیشتر آنهاست و اینکه فرد باید برای رسیدن به مرحله بعدی بازی، با نیروهای به اصطلاح دشمن بجنگد. استمرار چنین بازی هایی نوجوان را پرخاشگر و ستیزه جو می سازد و تلاش می کند خواسته ایش را با زور و تهاجم به

دست آورد.

۲– انزواطلبی

نوجوانانی که همیشه با بازی های رایانه ای درگیرند، به انزوا و درون گرایی متمایل شده و در برقراری ارتباط اجتماعی پویا با دیگران ناتوان خواهند بود. این روحیه انزواطلبی باعث می شود که نوجوان از گروه هم سالان جدا شود که این خود زمینه ساز ناهنجاری های دیگر است.

۳– تنبل شدن ذهنی

در این بازی ها، به دلیل اینکه بیشتر کودک و نوجوان با ساخته ها و برنامه های دیگران رو به روست و کمتر قدرت دخالت و تصرف در آنها را می یابد حالت انفعال گرفته و اعتماد به نفس او در برابر ساخته ها و پیشرفت دیگران، متزلزل می شود.

۴– پیامد منفی در روابط خانوادگی

در دوره کنونی که زندگی ها به سوی ماشین شدن پیش می خود به خود، روابط عاطفی رنگ باخته و درکنار هم بودن خانواده کم تر شده است. در چنین وضعی بسیاری از مردم از وجود تلویزیون به عنوان جعبه جادویی که باعث سردی روابط خانوادگی شده است یاد می کنند در

حالی که جعبه جادویی دیگری با جاذبه سحرآمیزتری به نام رایانه نیز به زندگی ماشینی ما وارد شده و دشواری ها دو چندان کرده است.

۵– افت تحصیلی

به دلیل جاذبه مسحور کننده این بازی ها، نوجوانان وقت بسیاری را صرف آن می کنند و در واقع با مصرف انرژی عصبی و روانی خویش و با چشمان و ذهنی خسته به بستر می روند و گاه صبح زودتر از وقت معمولی بیدار می شوند تا پیش از مدرسه نیز اندکی بازی کنند. بی تردید،

این علاقه، سبب افت تحصیلی خواهد شد.

۶- زمینه ساز از خودبیگانگی

دنیای مجازی ولی نزدیک به واقعیتی که در بازی های رایانه ای به تصویر کشیده می شود، آن قدر مسحور کننده و جذاب است که مخاطب کودکان و نوجوان، در معرض تاثیر تمام باورهایی قرار می گیرند که از سوی طراحان این بازی ها به او القا می شود. مثلا در یک بازی به نام

پنج کشور مسلمان که در میان آنها نام ایران هم دیده می شود، به عنوان کشورهای حامی تروریست معرفی می شوند، سپس بچه ها در قالب خلبان هواپیمای جنگنده ماموریت می یابند تا نقاط حساس این کشورها هم چون مراکز اعتقادی و نظامی را بمباران کنند. (۱)

۱- نک: مجله دیدار آشنا، فروردین و اردیبهشت ۸۵، شماره ۶۷ و ۹۸.

درس پانزدهم:گنج همراه

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی با استفاده از دو جذابیت، فرصت طرح موضوع و تبیین محتوا را فراهم می کند.

جذابیت اول:

در صورت امکان، دارت و صفحه آن همراه برده شود و تعدادی از دانش آموزان- به تناسب جمعیت مخاطبان- با یکدیگر مسابقه داده، تلاش می کنند با هدف گیری نقطه اصلی- خال-، برنده مسابقه باشند. در این صورت، مبلغ محترم برای ایجاد حلقه وصل تبیین محتوای جلسه،

چنین ادامه می دهد که خیلی ها به تیراندازی علاقه مند هستند و بالاتر از اینها، کسانی هستند که

به کشف گنج و اشیای عتیقه و قیمتی تمایل دارند.

جذابیت دوم:

پرسش هایی که جمله «گنج همراه» از اتصال حروف آخر کلمات آن، به دست خواهد آمد.

ص: ۲۱۳

سؤالها:

کوچک نیست؟ بزرگ

زیردریایی حضرت یونس که در قرآن هم آمده؟ نون

خرج سبیل؟ باج

آهوی بی انتها؟ آه

مادر حضرت عیسی(علیه السّلام)؟ مریم

چهارمین ماه سال؟ تیر

جرّ و بحث؟ دعوا

تنها سوره بدون بسم الله؟ توبه

برای به دست آوردن رمز کلمات، یک دقیقه فرصت دارید حروف آخر کلمه ها را به هم متصل کنید؟ آماده اید؟ زمان شروع شد. آفرین!

رمز کلمات: گنج همراه

تبیین متن و محتوا

اشاره

مردی بود که همیشه دنبال گنج می گشت. او همیشه از خدا درخواست می کرد که بتواند گنجی را به دست آورده، عمری را راحت و شاد زندگی کند.

این آدم مثل خیلی از آدم های امروزی بود که دلشان می خواهد پایشان در یک گنجی فرو رود و بعد، یک عمر راحت زندگی کنند. می گفت: خدایا این همه آدم در این دنیا آمده اند و گنج ها زیر خاک پنهان کرده اند، (این همه گنج در زیر زمین مانده است و صاحبانش رفته اند)، تو

یک گنج به من نشان بده. مدت ها کار این مرد همین بود و شب ها تا صبح زاری می کرد. تا اینکه یک شب خواب دید (خواب نما شد).

هاتفی در عالم خواب به او گفت: از خدا چه می خواهی؟ گفت: من از خدا گنج می خواهم.

هاتف گفت: من از طرف خدا مأمورم گنج را به تو نشان دهم، من نشانی هایی به تو می دهم و از روی آن نشانی ها، سرفلان تپه می روی و تیر و کمانی با خودت بر می داری، روی فلان نقطه می ایستی و تیر را به کمان می کنی. این تیر هر جا که افتاد، گنج همانجاست.

آن مرد از خواب بیدار شد، دید عجب خواب خوب و روشنی دیده است. پیش خود گفت:

اگر نشانی ها درست بود، یعنی چنین جایی با آن نشانه ها وجود داشت، حتماً می توانم گنج را پیدا

کنم.

وقتی رفت، متوجه شد همه نشانه ها درست است. روی آن نقطه ایستاد. حالا فقط باید تیر را پرتاب کند، تیر به هر جا که افتاد، آنجا گنج است.

ولی یادش آمد که هاتف به او نگفت تیر را به کدام طرف پرتاب کن.

گفت: اول به یک طرف مثلاً رو به قبله پرتاب می کنم، انشاءالله که همان طرف است.

تیر را برداشت به کمان کرد و با تمام قوت کشید و آن را رو به قبله پرتاب کرد. تیر در جایی افتاد. بیل و کلنگ را برداشت و رفت آن جا را کند، ولی هرچه کند به گنجی نرسید.

گفت: حتماً جهت را اشتباه کرده ام. تیر را به طرف دیگری پرتاب کرد، ولی باز به نتیجه نرسید. به هر طرفی که پرتاب کرد، گنجی پیدا نکرد.

مدتی کارش این بود و این زمین را سوراخ سوراخ کرد، ولی به چیزی دست نیافت. ناراحت شد.

باز به گوشه ی مسجد آمد و شروع به گله کردن کرد: خدایا! این چه راهنمایی ای بود که به من کردی! پدر من درآمد و به نتیجه نرسیدم.

مدت ها زاری می کرد، تا بالاخره آن هاتف دوباره به خوابش آمد، یقه اش را گرفت و گفت:

این چه معرفی ای بود که به من کردی؟ ! حرف تو غلط از آب درآمد.

هاتف گفت: مگر تو چه کردی؟

گفت: به همان جا رفتم، نشانی ها درست بود و من نقطه ی مورد نظر را پیدا کردم. تیر را به کمان کردم و اول به طرف قبله پرتاب کردم.

هـاتف گفت: من کی چنین چیزی به تو گفتم؟ تو از دسـتور من تخلف کردی، من گفتم تیر را ِ به کمـان بگـذار، هر جـا افتاد همانجا گنج است، نگفتم به قوّت بِکش.

گفت: راست می گویی. فردا با بیل و کلنگ و تیر و کمان رفت، تیر را به کمان گـذاشت. تا تیر را رها کرد، پیش پای خودش افتاد. زیر پایش را کند، دید گنج همانجاست.

برداشت و فهم شما از این داستان چیست؟

پس از شنیدن تعدای از نظرات....

احسـنت! همانطور که دوسـتان اشاره کردند، انسان بر اثر عجله و ناآگاهی، خیلی وقتها دنبال چیزهایی می رود که نه تنها او را به هدف نمی رساند، بلکه فقط وقت و توان او را هدر می دهد؛ در حالی که اگر درست و دقیق به سـخنان راهنما گوش دهد، خیلی راحت تر و سریع تر به هدف می رسد.

نکته دیگری که در این حکـایت وجـود دارد، این است که همه انسانهـا گنجی در درون خود دارنـد که بـا کشف و شـناسایی آن، می توانند مسـیر زندگی خود را هموار کنند و ارزش های درونی خود و اسـتعدادهای خدادادی خود را شـکوفا نمایند. به همین دلیل، شهید مطهری درباره ی این

داسـتان می فرماید: «یکی از علما که از فضلا و آدم باحال و معتقدی بود، می گوید: این داستان را خوانده بودم و معنی اش را نمی دانسـتم. از مرد دانشـمندی پرسـیدم: این داسـتان چه می خواهـد بگویـد؟ او در جواب من یـک جمله بیشـتر نگفت: «وَفِی أَنْفُسِکُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ؛ گنج حقیقی در خود شماست، آیا نمی بینید و نمی اندیشید؟!» (۱)

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز می فرمود: وجود انسان مثل معدن طلا و گنج است که با کشف و

شناسایی آن می تواند، گنج سعادت را تصاحب نماید. (۲)

۱- انسان کامل، ص۲۰۳-۲۰۰، با اندکی دخل و تصرف.

۲- «اَلّناسُ معادِنُ کَمَعادِنِ الّذهَبِ وَ الْفِضَّهِ؛ مردم، معـدن هایی همچون معـدن های طلا و نقره اند». من لا یحضـره الفقیه، شـیخ صدوق، ج۴، ص ۳۸۰، ح ۵۸۲۱؛ کافی، ج ۸، ص ۱۷۷؛ بحارالأنوار، ج ۶۴، ص ۱۲۱.

یعنی خداوند متعال استعدادهای سرشار مادی و معنوی به انسان عطا کرده است و او می تواند با استفاده صحیح از آنها، سعادت دنیا و آخرتش را تأمین کند؛ همانطور که امروزه، بشر با استفاده از همین استعدادها، بسیاری از علوم و تکنولوژی ها را به کار بسته و امکانات رفاهی،

پیشرفت های فناوری، پزشکی، علمی، ورزشی و مانند آن را به دست آورده است.

نکته مهم

روح؛ توانایی ممتاز انسان

خداوند متعال در وجود انسان یک تحفه و هدیه ممتاز به نام «روح الهی» قرار داده است(۱)

که رمز و راز این همه پیشرفت های معنوی او به شمار می رود. انتظاری که خداوند از انسان دارد

این است که اکنون که از میان این همه مخلوقات، او را به عنوان جانشین خود برگزیده است، او قدر خود را بداند و خود را ارزان نفروشد.

حکایتهای معنوی

حالا من چند داستان واقعی برای شما نقل می کنم تا ببینید کسانی که به ارزش و جایگاه خود پی برده بودند، به چه درجه ها و مقاماتی رسیدند. همان هایی که دلشان را به خدا سپرده بودند و با اطاعت از او، روح آنها به قدرت های شگفت انگیز و عجیبی دست پیدا کرده بود. البته آنها برای رسیدن به این مقام ها، از خدا اطاعت نمی کردند، بلکه این کارهای به ظاهر شگفت آور، بخش کوچک و ناچیزی از قدرت روحی و معنوی آنان و طُفیلی وجودشان بوده است که در اثر ترک

۱- « وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي ». (ص/۷۱). البته معنای این سخن، آن نیست که روح انسان جزئی از روح خداوند است که از او جدا شده و به انسان منتقل شده است؛ بی تردید چنین تصوری باطل است. معنای آن، این است که مثلاً وقتی شخصی در یک تالار آیینه قرار می گیرد، صدها تصویر از او در آینه ها می افتد، بدون اینکه چیزی از او کم شده باشد . این حالت را اصطلاحاً إفاضه به شیو تجلی می گویند. در اینجا نیز مقصود همین است. همچنین می فرماید:«ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ؛ سپس اندام انسان را موزون ساخت و از روح خویش در وی دمید». نک: سوره های سجده/۹؛ ص/۷۲؛ و حجر/۲۹.

گناه و اطاعت از خدا، خود به خود روحشان چنین قدرتی پیدا کرده بود.

دوستان من! حتما شما هم دوست دارید که برای کنجکاوی هم که شده، از ذهن و فکر و خیال دیگران با خبر شوید و بدانید که مثلا او الان در چه فکر و خیالی است.

خبردادن از ذهن!

می گویند یک روز هنگام نماز جماعت، ناگهان مردی در هیأت و شکل افراد دهاتی وارد شد و از صفوف جماعت عبور کرد تا صف اول پشت سر امام جماعت ایستاد.

نمازگزاران از اینکه یک نفر دهاتی در جایی قرار گرفته بود که باید بزرگان حضور داشته باشند، ناراحت شدند. اما آن مرد اعتنایی نکرد. بالاخره نماز شروع شد. در رکعت دوم، هنگام قنوت، آن فرد قصد فُرادا نمود و نمازش را تمام کرد و عجیب تر اینکه همان جا نشست و سفرهای را که همراه خود داشت، باز کرد و شروع به خوردن نان کرد.

وقتی نماز تمام شد، مردم از هر طرف به او اعتراض کردند؛ ولی او هیچ نمی گفت.

در این هنگام امام جماعت متوجه مردم شد و گفت: چه خبر است؟ گفتند: امروز این مرد ،آمده صف اول پشت سر شما اقتدا کرده، آنگاه وسط نماز قصد فرادا دهاتی جاهل به مسأله کرده و بعد هم نشسته و مشغول خوردن است! (۱)

امام جماعت به آن شخص گفت: چرا چنین کردی؟

در جواب گفت: سبب آن را آهسته به خودت بگویم یا در این جمع بگویم؟

گفت: در حضور همه بگو.

گفت: من وارد این مسجد شدم به امید اینکه از فیض نماز جماعت با شما بهره ای ببرم.

چون اقتدا کردم در اواسط سورهٔ حمد، دیدم که شما از نماز بیرون رفتید و در این خیال بودید که من پیر شده ام و از آمدن به مسجد عاجزم. الاغی(وسیله نقلیه ای) لازم دارم که سواره حرکت

۱- مبلغ محترم می تواند به تناسب فضا، یکی دو مسئله از احکام نماز جماعت را ذکر کند.

کنم؛ پس به میـدان الاغ فروش ها رفتید و خری را انتخاب کردید. در رکعت دوم در خیال تدارک خوراک الاغ و تعیین جای او بودید که من عاجز شدم و دیدم بیش از این سزاوار نیست و نمی توانم با شما باشم. برای همین نمازم را تمام کردم.

پیرمرد این را گفت و سفره اش را جمع کرد و حرکت نمود.

امام جماعت که معنویت و مقام بلند آن مرد به ظاهر ساده را مشاهده کرد، خیلی غبطه خورد و از افکار و نداشـتن حضور قلب ناراحت شد و گفت: او مرد بزرگی است؛ او را نزد من بیاورید.

ولی وقتی مردم به دنبال او رفتند، ناپدید شده بود و دیگر کسی او را ندید. (۱)

دیوار شیشه ای

دوستان من! حتی کسانی بوده اند که آن طرف دیوار را می دیدند و چیزی مانع دیدن آنها نبود.

آیت الله حاج شیخ حسین شب زنده دار فرمودند: یکی از دوستان کاسب من، در اثر تقوا و پرهیز از غذای شبهه ناک، به جایی رسـیده بود که گاهی دیوار برای او حجاب نبود. ایشان تعریف می کرد: روزی برای خرید جنسی به طرف منزل شخصی رفتم. صاحب منزل در حالی که در کوچه ایستاده بود، گفت: چنین جنسی را ندارم؛ ولی چون دیوارها و ستون ها برای من حجاب

نبود و به صورت شیشه بود، از پشت دیوار، همان جنس را در زاویه ای از زیرزمین منزل او می دیدم. (۲)

حرف شنوی موریانه ها!

بالاـتر از این مقامهـا، در اختیـار گرفتن حیوانات و تسـلط بر آنها است؛ به طوری که حتی آنها نیز حرف انسان را گوش کرده، مطیع او می شوند.

۱- داستان های شگفت، ص۵۸.

۲- روزنه هایی از عالم غیب، ص۱۷۲.

شهید بهشتی می فرمود: شخصی شهردار مشهد شده بود که از نظر دینی وضع خوبی نداشت

و متعبّد به آداب اسلامی نبود. پس از مدتی او را دیدم که متعبّد به آداب اسلامی شده است.

از او پرسیدم: چطور تغییر کردی؟

گفت: واقع مطلب این است که در سالن بیمارستان رضاشاه، موریانه پیدا شد و من نیز با جدّیت تمام به مبارزه با آنها پرداختم. انواع دواهای موریانه کش به کار گرفته شد، ولی نتیجه ای نداشت.

روزی در دفتر کار خودم نشسته بودم که یکی از کارمندان، با اجازه به داخل اتاقم آمد. به او گفتم: چه کار داری؟

گفت: می خواهم ببینم ناراحتی شما برای چیست؟

من با عصبانیت گفتم: به تو مربوط نیست.

وی از دفتر بیرون رفت، با خودم گفتم: این چه کاری بود مرتکب شدم؛ شاید او بتواند راهی را به من نشان دهد. دوباره او را خواستم و مشکل موریانه را به او گفتم و اضافه کردم که اگر سالن خراب شود، جواب رضاشاه را چه بدهم؟

گفت: راه حل این است که پیش آقای شیخ حسنعلی اصفهانی بروید و از ایشان کمک بگیرید.

گفتم: تو برو و بگو.

گفت: نمی شود، شما خودتان باید نزد ایشان بروید و مشکل را مطرح کنید. گفتم: پس بیا با هم برویم. او نیز قبول کرد.

تا آنکه روزی خدمت آن بزرگوار رسیدیم. ایشان در اتاق بدون فرشی روی حصیر نشسته بود.

وقتی ما را دید، سر خود را بالا کرد و فرمود: چه می خواهید؟

مشکل را گفتم. آن بزرگوار کاغذی برداشت و روی آن نوشت: موریانه ها بروید.

آن را به من داده و فرمود: این کاغذ را وسط سالن به سقف آویزان کنید. من از حرف ایشان نزدیک بود بخندم؛ ولی به هر زحمتی بود، خود را کنترل کردم. آنگاه با هم برگشتیم.

در راه به آن فرد گفتم: اگر من چنین کاری بکنم، همه جا پخش می شود و مورد تمسخر قرار می گیریم.

کارمند مذکور گفت: من آن را آویزان می کنم. فردا که به سالن آمدم، آن را به سقف آویزان دیدم. ناگهان مشاهده کردم که تمام موریانه ها به صف شده و از سقف به پایین آمده و در همان جا می میرند. چیزی نگذشت که همهٔ آنها از بین رفته و لاشه های آنها روی هم انباشته گردید.(۱)

پیام های کاربردی تربیتی

اشاره

به راستی وقتی انسان می تواند با دوری از گناه و انجام واجبات به این گونه مقامها برسد، چقدر حیف است که به کارهای بی ارزشی مانند نشستن پای برنامه های ماهواره، نگاه به تصاویر و فیلم های حرام، پرسه زدن بیهوده در کوچه و خیابان های خیالی یا شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی و... بپردازد، یا اینکه خودش را با نگهداری حیواناتی مانند سگ و گربه و مانند آن مشغول کند! یا بدتر از آن اینکه، عده ای با صرف هزینه های هنگفت، خودشان را به شکل الاغ و سگ در می آورند و به جای نزدیک شدن به مقام انسانیت، به شبیه حیوان بودن خود، افتخار می کنند! حکایت اینها مثل این شعر است:

تذکر: می توان برای جذابیت جلسه، شعر را به صورت پراکنده روی تابلو نوشت تا دانش آموزان آن را مرتب نمایند و به نفر برگزیده، هدیه ای داده شود.

بلبل به باغ و جغد به ویرانه تاخته

هر کس به قدر همّت خود خانه ساخته

یک فرمول کارگشا

همه ما نیز باید مراقب باشیم این نعمتی که خدا به ما عنایت کرده را قدر بدانیم و برای دور ماندن از این خطرات، ضمن انجام واجبات و دوری از گناه، همواره این جمله را با خود تکرار

۱- روزنه هایی از عالم غیب، ص۱۷۶.

کنیم.

کدام جمله؟

شما باید با رمز ۵ این فرمول را به دست بیاورید. دوستانی که آماده هستند، یک صلوات بلند بفرستند.

م ی ۱

ش د ن

ل ر م

م خ ی

ز ن

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (م) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی پنجم (که در شمارش دور اول، خانه شماره شش و حرف «ن» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۵ ادامه می دهیم تا ۱۴ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۵ پاسخ جدول: «من خیلی ارزشمندم».

بله دوستان من! ما باید همواره این جمله را به خودمان یادآور شویم تا وسوسه های شیطان و جذابیت های دنیایی که اطراف ما را فرا گرفته، فریبمان ندهد و در دام گناه و نافرمانی خداوند نیفتیم. بله! ما خیلی ارزشمند و گرانبها هستیم، لذا در تمام نمازها به خودمان سلام مدهیم و

می گوییم: السلام علینا و علی عبادالله الصالحین.

یعنی ما در صف و رتبه خوبان خداییم و نباید به کمتر از آن قناعت کنیم؛ همانگونه که حضرت علی (علیه السّلام)

می فرمود: «إنَّهُ لیسَ لأنْفُسِکُم ثَمَنٌ إلّا الجَنّهُ، فلا تَبیعوها إلّا بِها»؛ بهای وجود شما جز بهشت نیست؛ پس خود را جز در إزای آن نفروشید».(۱)

دعا و نیایش

خدایا! ما را به خودمان بشناسان!

خداوندا! توفیق دوری از گناه و آدم شدن را به ما عنایت کن!

پروردگارا! ما را جزء بندگان صالح و خوب خودت قرار بده!

خدایا! گناهان و اشتباهات گذشته ما را ببخش!

خداوندا! در فرج و ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل و تسریع بفرما!

خدایا! مقام امام و شهدا که مسیر خوب بودن را برای ما هموار کردند، متعالی بگردان!

خدایا! رهبر معظم انقلاب که ادامه دهنده این راه پربرکت هستند، حفظ و حمایت بفرما!

آمین.

۱- نهج البلاغه، حکمت ۴۵۶.

متن مطالعاتی

قصهٔ مرتاضان

شاید پرسیده شود که این گونه کارهای خارق العاده و خارج از توان عادی را، افرادی مانند ساحران یا مرتاضان هم انجام می دهند؛ پس این نمونه ها چیزی را ثابت نمی کند!

در پاسخ می گوییم: پیش از این اشاره کردیم که انسان دارای روحی است که اگر تقویت شود، قدرت تصرف در امور و اشیای دیگر را به دست می آورد. این گونه کارها که از سوی برخی افراد مانند دیوید کاپرفیلد و یا مرتاضان هندی انجام می گیرد، به نوعی تأیید گفتار ما مبنی بر

عظمت و اصالت و قدرت روح انسان و فرعی بودن جسم به شمار می رود؛ زیرا این کارها همگی نشان از همان توانمندی و قدرت روح و تسلط و فرماندهی آن بر جسم انسان دارد؛ اگرچه انجام دهندگان آن، به خدا و دینی هم معتقد نباشند، با توانمند ساختن روح، می توانند کارهای به ظاهر عجیب و خارق العاده انجام دهند، مثلاً روی آب راه بروند، از وسط دیوار رد شوند، قطار را متوقف کنند و کارهایی مانند آن.

اما یک نکتهٔ اساسی در این بین وجود دارد؛ اینکه ما به چه قیمتی مجاز به تقویت روح خود هستیم؟ آیا بزرگان ما که به آن درجات رسیده اند، به کارهای غیرمعقول و ریاضت های نابجا دست یازیده اند یا خیر؟

تمام صحبت ما سر همین نکته است که آری، روح انسان - با هر فکر و عقیده ای -این ظرفیت و توانایی را دارد که با تقویت آن، به انجام کارهای خارق العاده توانا گردد؛ ولی سخن ما

این است که اگر بزرگان و علمای ما بدان درجات رسیده اند، برای این نبود که از ابتدا به چنین نیّتی گام در این مسیر نهاده اند، بلکه طبیعت عبودیت و بندگی، رسیدن به این مقامات است و تصرف در امور، لازمه و جزء لاینفک انجام عبادت و بندگی حق تعالی است؛ یعنی همان رسیدن از مسیر عبودیت و بندگی خداوند، به خداوندگاری و قدرت تصرف در امور.

اما نباید فراموش کنیم که خداوندی که این اندام و جسم را برای انسان آراسته است، به او اجازه آزار و اذیت و آسیب رساندن به جسم را هم نمی دهد، چه رسد به روح؛ در نتیجه، امثال ریاضت های مرتاضان هندی یا اعمال جادوگران و احضارکنندگان جن، یوگا، هیپنوتیزم و مانند

آن، کاری مورد تأیید عقل و شرع نیست و دین هیچگاه چنین اموری را توصیه نمی کند.

ضمن اینکه تفاوت های جدی بین کارهای عرفا و مرتاضان و افرادی مانند آنان وجود دارد که به چند مورد اشاره می کنیم.

۱. تمام کارهای عارفان با توجه به اجازه و رضایت الهی و بر اساس شرع و فضایل اخلاقی است؛ آنان در بروز کرامت، پا را از محدوده شرع فراتر نمی گذارند و بدون مجوز شرعی، به هیچ کاری دست نمی یازند و در همه حال، بنده اویند؛ بر خلاف مرتاضان که بر اساس خواهش نفس

کار می کنند و چه بسا با تمرین های خلاف شرع، نفس خود را تقویت می کنند، یا کارهای خلاف اخلاق نیز انجام می دهند.

۲ . هدف عرفا، بروز کرامت نیست. هدف آنها بندگی خدا و دعوت مردم به توحید و بندگی خداوند متعال است و کراماتشان، برای دعوت مردم به ماورای طبیعت و حقایق معنوی، یا کمک به رفع مشکلات مردم تحقق می یابد. در حالی که هدف مرتاضان، رسیدن به شهرت، یا تقویت

نفس است.

۳. عرفا بسته به درجهٔ بندگی و قربشان به حق تعالی، دارای قدرت تصرف و کارهای خارق العاده می شوند. آنها خدایی شده اند و خدای عالم هم نامحدود است؛ پس هر چه بهره آنها از فیض الهی بیشتر باشد، قدرت تصرف و نفوذ بیشتری می یابند. در حالی که مرتاضان از قدرت محدود و کارهایی با تنوع اندک بهره می برند؛ مثلاً آنها نمی توانند مرده زنده کنند، ولی

عارف بالله با اجازه الهی می تواند مرده را زنده کند.

۴ . کارهای مرتاضان بر آموزش و تمرین استوار است و انجام هر کاری با آموزش و تمرین و پشتکار فرد میسر می شود؛ اما عارف، تنها بر اساس بندگی و مقام قرب، دارای قدرت تصرف می شود. (۱)

داستانهایی از عالمان ربانی

جان پرور است قصهٔ ارباب

رمزی برو بپرس و حدیثی بیا بگو (۲)

حکایت اول: هنگامی که امام در پاریس بودند، عده ای از دشمنان تصمیم می گیرند برای ترور امام، فردی را در پوشش لباس روحانیت نزد امام بفرستند. آنها سلاح را در عمامهٔ او جاسازی می کنند تا از این طریق، امام خمینی را ترور کند.

به امام اطلاع می دهند که یک روحانی آمده و می خواهد شما را ببیند. امام در پاسخ می گوید: به او بگویید عمامه را از سرش بردارد و بعد داخل شود. بدین ترتیب، یکی از دسیسه های منافقان نقش بر آب شد. (۳)

حکایت دوم: نقل شده که جواهرات حاکم اصفهان، ظِلُّ السلطان مفقود شد. او عدّه ی زیادی از خدمتکاران را تحت شکنجه و آزار قرار داده تا اعتراف به دزدی کنند. وزیر او در یک جلسه، نزد آقای حاج شیخ حسنعلی اصفهانی و یکی از عالمان، از این آزار و اذیت خبر داد.

آقای اصفهانی- که در سن ۲۴ سالگی بود- فرمود: اگر قول بدهد دزد را نخواهد، من جای جواهرات را می گویم و باید دست خط و امضا بدهد که دزد را پیگیری نمی کند.

بعد از امضا و دست خط ظل السلطان، آقای اصفهانی گفت: در خارج از شهر، در فلان نقطه، قنات متروکه ای است؛ در داخل چاه، زمین را حفر کنید، جواهرات آنجاست.

پس از یافتن جواهرات، وزیر نزد آیت الله اصفهانی آمد و گفت: ظل السلطان، دزد را می خواهد.

۱- نک: آدمهای نقد و نسیه، نشر مسجد مقدس جمکران، ص۹۹-۱۰۲.

۲- دیوان حافظ.

۳- برداشت هایی از سیره امام خمینی، ج۳، ص۱۵۴.

آقا گفت: شما چه طور تعهّد خود را نادیده می گیرید؟

ظل السلطان گفت: من این حرف را نمی فهمم؛ من دزد را می خواهم.

آقا گفت: من اول شرط کردم و شما هم قبول کردید و کاری از من ساخته نیست.

ظل السلطان گفت: من دستور می دهم که تو را فلک نمایند تا اقرار کنی.

کار که به اینجا رسید، شیخ حسنعلی گفت: اگر قرار است من مضروب شوم، تو برای این موکّلین و نیروهای نامریی که در اختیارش بود، امر کرد تا او را به امر، بهتر هستی. بنابراین، به حیاط باغ حکومتی برده، بر پایه بستند و شروع به چوب زدن کردند و وقتی خدمتکاران هم جلو

می رفتند، خود مضروب می شدند و فرار می کردند. او نیم ساعت چوب خورد.

بعد از این واقعه، شیخ حسنعلی از اصفهان خارج شد و به مشهد مقدس سفر کرد. وی در مشهد، علاوه بر درس و تحصیل، به تزکیه نفس و ادامه ی ریاضت های شرعی خود پرداخت. (۱)

حکایت سوم: «علامه طباطبایی» به مقامات معنوی زیادی رسیده بود. از جمله اینکه خودشان می فرماید: روزی در مسجد کوفه نشسته و مشغول ذکر بودم، در آن بین یک حوریه ی بهشتی از طرف راست من آمد که یک جام شراب بهشتی در دست داشت و آن را برای من آورده

بود. او خود را به من ارائه می نمود. همین که خواستم به او توجهی کنم، ناگهان یاد حرف استادم، مرحوم قاضی افتادم، که فرموده بود: چنانچه در بین نماز و یا قرائت قرآن و یا در حال ذکر و فکر، برای شما پیش آمدی کرد و صورت زیبایی را دیدید، توجه ننمایید و دنبال عمل خود باشید. به

همین دلیل من نیز توجهی نکردم.

آن حوریه برخاست و از طرف چپم آمد و بار دیگر آن جام را به من تعارف کرد، باز توجهی نکردم، آن حوریه رنجید و از من دور شد. از آن زمان، هر وقت چنین منظره ای را به یاد می آورم از آزردگی وی متأثر می شوم. (۲)

۱- پرسمان، آذر ۱۳۸۴، شماره ی۳۹.

۲- مهر تابان، ص۱۹.

درس شانزدهم: حجاب

بهانه ارتباط

اجرای پانتومیم

یادآوری: در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی از دانش آموزان، از سه نفر که علاقه مند به اجرای پانتومیم هستند دعوت می شود که متنهای زیر را اجرا کنند و در پایان به دانش آموزانی که بتوانند موضوع را حدس بزنند، جوایزی اهدا و در صورت امکان به خود اجراکنندگان

نیز هدایایی داده می شود.

متن نفر اول: دختر بی خیال: دختری که نسبت به همه چیز از جمله درس خواندن، پوشش، تمیزی و نظم وسائل در خانه و در نهایت در حال بستنی خوردن در خیابان و عبور از خیابان و تصادف با ماشین.

متن نفر دوم: دختر حساس و ظریف و اهل دقت: اینکه همه چیز را با روح حساس خود نگاه می کند، از دیدن فیلم اشک می ریزد و پس از آن از تماشای یک صحنه جذاب، هیجان زده می شود

ص: ۲۲۹

متن نفر سوم : دختری در حال ساختن دومینو و خراب شـدن آن: دختری که چنـد بار قطعات دومینو را کنار هم می چیند و هر بار با کمی بی دقتی، قطعات فرو می ریزد و باید دوباره از نو شروع کند.

تبیین متن و محتوا

دومینو، ورزش و سرگرمی فکری و جـذابی است که با چیـدن مهره هایی مسـتطیلی، اشـکال و تصاویر دلخواه و زیبایی از آن ساخته می شود.

تصویر

گـاهی یـک اشتیـاه کوچـک و یک سـهل انگاری و بی خیالی هنگام چیـدن قطعات دومینو یا سازه های ماکارونی و امثال آن باعث می شود زحمت های بسیار هدر رود و همه آنچه برنامه ریزی و هدف گذاری شده بود، از بین برود.

ص: ۲۳۰

تصویر

شاید اگر کسی بی تفاوت باشد یا با واقعیت آشنا نباشد، بگوید حالا یک قطعه مثلا یک سانت جلو یا عقب مانده، یا یک لحظه دست به آن خورده و باعث خرابی و ریزش دومینو و سازه ها شده، این که اشکالی ندارد، مگر چی شده حالا؟ !

انصافا این بی تفاوتی و این جور صحبت کردن، باعث تورم رگهای گردن و عصبانیت شدید در حد خفه کردن طرف مقابل می شود.....

در حالی که هر عاقلی می داند که یک جابجایی کوچک یا یک اشکال به ظاهر ساده می تواند تغییرات زیاد و مشکلات متعددی ایجاد کند.

تذکر: در این قسمت مبلغ گرامی جملات زیر را به ترتیب روی تابلو می نویسد و با اندکی مکث، اجازه می دهد تا دانش آموزان نیز در حدس کلمه و تغییر کلمات با جابجایی حروف، مشارکت داشته باشند. ضمن آنکه این بازی با کلمات می تواند با پیام های کاربردی و کوتاه و تلنگرهای تربیتی همراه شود.

وقتی یک کرَم با کمی تغییر می شود کِرم

یا کتک می شود کپک

کتاب میشود کباب

روز می شود زور

ص: ۲۳۱

چشم می شود خشم

رحمت می شود زحمت

ژست می شود زشت

قصه می شود غصه

زبان می شود زیان

نور می شود تور

مَحرم می شود مجرم

خدا می شود جدا

و....

خواهران من!

وقتی یک قطعه کوچک دومینو یا سازه هایی که از ماکارونی و مانند آن درست می کنند، با یک حرکت نابجا و یک بی دقتی خیلی ساده، همه زحمت ها را بر باد می دهد، یا وقتی یک حرف یا یک تغییر و جابجایی کوچک می تواند معنا را تغییر دهد، حتما یک یا چند تار مو هم شاید بتواند زندگی یک نفر را تغییر دهد، یا حداقل زندگی خودش را و با این کار از نعمت های الهی محروم

شود و آینده اش دچار مشکل شود.

پس چه کسی گفته یک کم اهمیت ندارد؟ واقعیت این است که یک ذره بیرون بودن مو هم می تواند خیلی تأثیرات داشته باشد. بیرون بودن چند تار مو، آن قدر قدرت دارد که چه بسا می تواند دومینوی سقوط معنوی یک دختر را رقم بزند و آغازی برای ریزش دیگر باورها و

اعتقادات که با بی اعتنایی و کم انگاری نسبت به این واجب است، برایش اتفاق بیافتد؛ لذا پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «به کوچکی گناه نگاه نکن، ببین چه کسی را نافرمانی کرده ای؟!».(۱)

و امام کاظم (علیه السّلام)فرمودند: «لَا تَسْتَقِلُّوا قَلِیلَ الذُنُوبِ فَاِنَّ قَلِیلَ الذُّنُوبِ یَجْتَمِعُ حَتَّی یَکُونَ

۱- لا تَنظُرو الی صَغیرِ الذّنبِ ولَکَنِ نظروا الی ما اجتَرَأتُم؛». مکارم الاخلاق، ص ۴۶۰.

کَثِیراً ؛ گناهان کوچک را کم نشمارید که همان معصیت های به ظاهر کوچک وقتی جمع شود، خیلی خواهد شد». (۱)

بنابراین، اینکه می پرسند حالا اگر چند تار مو پیدا شد، چه اثر بدی دارد یا چه اتفاق خاصی می افتد؟ جوابش این است که:

تذکر: مبلغ محترم همزمان با تبیین محتوا، فلش ها را روی تابلو می نویسد تا توجه و همراهی مخاطبان را جلب نماید.

اگر شما نقشه ای برای رسیدن به گنجی داشته باشید، فرضا باید ۴ متر به طرف راست بعد ۵ متر به بالا بروید و بعد زمین را بکنید. اگر به جای ۴ متر، ۶ متر بروید، به گنج مورد نظر نخواهید رسید.

در مورد احکام دین و ضوابط شرعی هم باید طبق نقشه و طرح الهی و مطابق با خواست خداوند انجام دهیم، وگرنه به گنج ایمان و سعادت نخواهیم رسید.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

حالا نوبت آن است که یک جمله یادگاری و مهم زندگی را برای شما بیان کنم. شما می توانید این جمله را از جدول زیر استخراج کنید و به نفرات برتر نیز هدایایی تعلق می گیرد. شما باید با رمز ۶ و درمدت ۷ دقیقه، این جمله را پیدا کنید.

تذکر: مبلغ گرامی همزمان با توضیحات، جدول را روی تابلو ترسیم می کند.

ب ج ب

و ل و

ا ا ا

۱- کافی، ج۲، ص۲۸۷، ح ۲ .

گ ن ر

ح ب ش

و خ .

شیو پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (ب) را نوشته و با رمز شش به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (الف) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۱۷ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت

مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

رمز جدول: «با حجاب باش و گول نخور».

دختران و خواهران گرامی! وقتی خداوند با صراحت می فرماید: حجاب خودتان را رعایت کنید،(۱) آرایش و خودنمایی نکنید،(۲) با نامحرم، با ناز و کرشمه حرف نزنید(۳) و ... دیگر هر گونه توجیه و دلیل تراشی، نادرست و مخالفت با خواست و رضایت الهی است.

یادآوری: مبلغ محترم می تواند آیات را به همراه آدرس کامل آن، روی تابلو بنویسد.

کسی که خدا و آموزه های الهی را قبول دارد، در مقابل هر مشکلی می ایستد، حتی اگر با سختی ها و مشکلات هم مواجه شود، چون به خاطر خداست، برایش لذتبخش و قابل تحمل خواهد بود. مثل «رعضه»، دختر نمرود.

۱- اشاره به آیه: «وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ؛ زنان باید سر و سینهٔ خود را با مقنعه بپوشانند». سوره نور، آیه۳۱. و آیه: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ؛ به زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو که خویش را به چادر فرو پوشند». سوره احزاب، آیه۵۹.

۲- « وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى ». سوره احزاب، آیه۳۳.

۳- « فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ؛ در گفت و گوها با ناز و کرشمه و به گونه ای هوس انگیز سخن مگوئید که مبادا بیمار دلان به شما طمع کنند». سوره احزاب، آیه۳۲.

یک داستان واقعی

نمرود دختری داشت به نام رعضه. در ماجرای سوزاندن حضرت ابراهیم(علیه السّلام)، نمرود به همراه دخترش، منظر به آتش انداختن حضرت ابراهیم(علیه السّلام) را نگاه می کرد. «رعضه» برخاست و بر بالای بلندی ایستاد تا منظره را بهتر ببیند. او ابراهیم(علیه السّلام) را می دید که در میان آتش نمی سوزد، بلکه در آتش، گلستانی است. رعضه نزدیک رفت و پرسید: چگونه آتش شما را نمی سوزاند؟

حضرت ابراهیم(علیه السّلام) فرمود: کسی که زبان او به ذکر خدا گویا وقلب او از شناخت خدا سرشار باشد، نمی سوزد.

رعضه گفت: من دوست دارم با شما همراه شوم.

حضرت(علیه السّلام) فرمود: بگو: «لا اله الا الله، ابراهیم خلیل الله» و داخل آتش شو.

رعضه گفت: «لا اله الاالله، ابراهیم خلیل الله» و پا در میان آتش نهاد. بدین ترتیب، او به حضرت ابراهیم(علیه السّلام) ایمان آورد و سپس با سلامتی کامل، به جانب نمرود برگشت.

نمرود با دیدن این منظره تعجب کرد. به خاطر ترس از دست دادن حکومتش، رعضه را نصیحت کرد. نصیحت نمرود در دخترش اثر نکرد. نمرود ناراحت شد و دستور داد تا رعضه را در آفتاب سوزان شکنجه کنند تا بمیرد.

ولی به دستور خداوند ،جبرییل امین، رعضه را از شکنجه نجات داد و او نیز نزد حضرت ابراهیم (علیه السّلام) رفت و در تحمّل تمام سختی ها با آن حضرت همراه شد. حضرت ابراهیم(علیه السّلام) نیز رعضه را برای همسری فرزندش انتخاب کرد. خداوند متعال نیز فرزندانی به آنها عنایت فرمود که همهٔ آنها به پیامبری رسیدند. (۱)

دعا و نیایش

خداوندا!

۱- خزینه الجواهر فی زینه المنابر، علی اکبر نهاوندی، ص۶۶۳.

ایمان واقعی و راستین به ما عنایت کن!

ما را در عمل به دستورات و احکام دینی موفق بدار!

توفیق دوری از گناهان کوچک و بزرگ به ما عنایت بفرما!

سعادت و خوشبختی در دنیا و آخرت را نصیب ما بگردان.

آمین

ص: ۲۳۶

متن مطالعاتی

یک: پوشش مو در قرآن

برخی خواسته اند چنین القا کنند که آیات قرآن کریم، تنها ناظر به پوشش اعضای بدن است و سخنی از لزوم پوشش مو به میان نیامده است!

در جواب به این گونه القائات باید گفت: در قرآن کریم برای پوشش بانوان، دو نوع لباس مطرح شده است:

الف: خمار یا مقنعه؛ قرآن کریم خطاب به زنان مسلمان می فرماید:« وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ؛ زنان باید سر و سینهٔ خود را با مقنعه بپوشانند».(۱) خُمُر که جمع خمار است، در لغت عرب به پوشش مخصوصی گفته می شود که سر و اطراف سر بانوان را می پوشاند، یعنی همان مقنعه معروف زنان ایرانی. (۲)

ب: جلباب یا چادر؛ واژه جَلباب به معنای پوشش گسترده و فراگیر تمام بدن است که زنان بر روی لباس های دیگر می پوشند که به چنین پوششی در زبان فارسی، چادر گفته می شود. (۳)

بنابراین ناگفته روشن می گردد که چون مقنعه و چادر، موی سر را به بهترین شکل ممکن

۱- سوره نور، آیه۳۱.

۲- مجمع البیان، ج۷، ص۲۴۱؛ تفسیر المیزان، ج۱۵، ص۱۱۲؛ معالم المدرستین، ج۲، ص۲۰۰؛ البحرالرائق، ج۳، ص۵۲۴.

۳- سوره احزاب، آیه۵۹.

خواهنـد پوشاند، لذا قرآن کریم، هنگام خروج از خانه، استفاده از مقنعه و چادر را برای زنان مسلمان لازم می شـمارد؛ بدین روی، از شبهه افکنان باید پرسید: آیا روسری و چادر، جز آنچه بر سر می افکنند و موها را بدان می پوشانند، معنایی دارد؟

ضمن اینکه نگاهی به سیره و روایات، زوایای مختلف این بحث را روشن تر خواهد نمود. به عنوان نمونه، ابن عباس در تفسیر جملهٔ « وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ؛ گفته است: « تُغَطِّي شَعْرَ هَا وَ صَدرهَا وَتَرَائِبَهَا وَ سَوَالفها؛

یعنی زن مو و سینه و دور گردن و زیر گلوی خود را بپوشاند»(۱)

همسر پیامبر نیز می گویـد: وقتی این آیه نازل شد، هر یک از زنان به سـمت لباس های مخصوص خود رفتند و از آن تکه ای جدا کردند و مقنعه ای مشکی پوشیدند. (۲)

ضمن اینکه دقت در حکمت پوشـش نیز گویـای لزوم پوشـش مو خواهـد بود؛ زیرا مهمـترین فلسـفهٔ پوشـش زن در ارتبـاط با دیگران، مسأله زیبایی و جـذابیت اوست و معمولاً موی دختران و زنان، جذاب و دلرباست؛ قرآن کریم نیز تأکید دارد که زنان زینت هـای خویش را از نامحرمان بپوشانند(۳) و بی گمان، موهای زنان، یکی از دو عنصـر اصـلی زیبایی به شمار می رود که باید از نامحرمان پوشانده شود. در روایتی از رسول اعظم(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) وارد شده است که هنگام خواستگاری، از موهای عروس نیز بپرسید؛ زیرا موها یکی از دو زیبایی مهم زن است. (۴)

دو: یک شبهه

آیا بدی و زشتی بیرون بودن چند تار مو، این قدر زیاد است که انسان با انجام دادن آن مستحق مجازات شدید و جهنم شود؟

جواب این است که بزرگی و کوچکی خیر و شر یک کار، نیازمند محاسبات دقیقی است که

۱- مجمع البیان، ذیل آیه۳۱ سوره نور.

۲- لسان العرب، ج۱۱، ص۲۷۸؛ تفسیر ابن کثیر، ج۳، ص۲۹۵.

۳- « وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ ». سوره نور، آیه۳۱.

۴- «إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدُ الْجَمَالَيْن ». بحارالانوار، ج۱۰۰، ص۲۳۸، ح۳۶.

از توان انسان خارج است و نمی توان با معادلات ساده به پاسخ رسید. مثل اینکه گاهی تَه ماند یک سیگار، پمپ بنزینی را به آتش می کشد و خسارات جانی و مالی فراوانی به بار می آورد؛ یا نوک یک سوزن کوچک -که دیدن آن هم نیازمند دقت است-، چشمی را کور می کند و ...

دانش آموزی را در نظر بگیرید که چند سال دبیرستان را با زحمت و تلاش زیاد و با نمرات عالی به پایان ببرد، بعد در کلاس کنکور شرکت کند و این ظرفیت و استعداد را هم دارد که رتبهٔ تک رقمی بیاورد. از بسیاری تفریحات، مسافرت ها و خوشی ها بگذرد. با تمام این اوصاف، اگر صبح روز کنکور کسی که بناست او را به سر جلسهٔ امتحان برساند، دیر برسد و باعث شود که او بعد از شروع امتحان برسد و تمام تلاش های چهار سالهٔ او از بین برود و مجبور شود یک سال دیگر منتظر بماند و چه بسا

دچار مشکلات روحی شده، حتی مسیر زندگی او عوض شود، در چنین موقعیتی، چه حالی به او دست خواهد داد؟ ! خصوصاً اگر راننده با خونسردی بگوید: من فقط پنج دقیقه دیر رسیدم!!

البته او راست می گوید، شاید به ظاهر، پنج دقیقه زمان زیادی نباشد، ولی همین زمان ساده و به ظاهر کم ارزش، باعث اتفاقی ناگوار شده است.

یا اگر کسی سر جلسه کنکور، حواس دیگری را پرت کند و باعث شود تمرکز و روحیهٔ او به هم بریزد و نتواند از پس امتحان بر بیاید و بدین ترتیب، آینده او دستخوش تغییر شود؛ یا مثلاً بیمار اورژانسی که باید در مدت کوتاهی به بیمارستان برسد، ولی یک راننده به آمبولانس راه

ندهد و باعث از بین رفتن جان انسانی شود؛ آیا نسبت به این گونه موارد به ظاهر ساده و کوچک، می توان به سادگی عبور کرد و بی تفاوت بود؟ !

حتماً شما هم مثل همهٔ انسانهای عاقل و با ذکاوت، جواب منفی خواهید داد؛ زیرا کوچکی کار،دلیل بی ارزشی آن نیست. به قول معروف: میخی از نعلی کنده شد و نعلی از پای اسبی کنده شد و اسب پایش پیچ خورد، اسب زمین خورد، سرداری بر زمین افتاد، جنگی مغلوبه شد،

مردانی کشته شدند و کشوری تاراج شد.

اگر نعلبند میخ را محکم می زد، هیچکدام از این اتفاقات نمی افتاد؛ البته نعلبند بیچاره هیچ وقت فکر نمی کرد یک سهل انگاری کوچک، چنین اتفاقات تلخ و شومی در پی داشته باشد.

درس هفدهم:حرکت آهسته

بهانه ارتباط

در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی چند نفر که توانایی اجرای نمایش دارند و علاقه مند به اجرای آن هستند را انتخاب کرده و متنی را به هر کدام از آنان داده و از آنها می خواهد که متن را به صورت حرکت آهسته اجرا کند. در پایان به انتخاب دانش آموزان، به بازیگر منتخب جایزه اهدا

می شود. (۱)

متن نفر اول: رانندگی با سرعت زیاد و صحبت با تلفن همراه و تصادف و خوردن سر به شیشه ماشین

متن نفر دوم: درگیری و دست به یقه شدن، ضربه زدن به حریف با سر و خوردن مشت به صورت و کج شدن شدن و کشیدن صورت به عقب با حرکت آهسته

متن نفر سوم: نگاه به توپ سانتر شده، ضربه با سر و گل شدن توپ، خوشحالی بازیکن و اعلام آفساید و ناراحتی و افسوس بازیکن زننده گل....

ص: ۲۴۱

۱- مبلغ محترم می تواند به تناسب فضا و جنسیت مخاطبان، جذابیت های متنی جدید اضافه کند، مانند این متن: دعا با شدت و اصرار، شکرگزاری با دستان بالارفته به سمت آسمان و بعد رفتن به زیارت، گرفتن شبکه های ضریح و بوسیدن و انداختن پول در ضریح.

تبیین متن و محتوا

اشاره

یکی از چیزهای رایج در مسابقات ورزشی، بازبینی فیلم و نمایش حرکات آهسته است که در این صورت اگرچه در حرکت عادی شاید کسی متوجه خطا و اشتباه و یا شدت برخورد و خطا بودن یا نبودن، گل شدن یا نشدن و مانند آن نشده باشد، ولی بازبینی فیلم، چرایی و واقعی بودن

یا نبودن آن را روشن می کند. یا مثلا امروزه در مسابقات والیبال ویدئو چک گذاشته اند و با چک و مرور دوباره حرکت، درست یا اشتباه بودن تصمیم داور را بررسی می کنند.

انسانها هم در مسیر زندگی دچار اشتباهات و خطاهایی می شوند که باعث ایجاد بن بست و گرفتاری در زندگی می شود. شاید خیلی ها موقع گرفتاری، بیماری، قبول نشدن دعاها و مانند آن، زبان به شکایت می گشایند و حتی نسبت به خدا بدبین شده، قهر و اعتراض هم می کنند، ولی با بازبینی رفتارهای گذشته و مشاهده حرکت اسلوموشن(۱) یا همان حرکت آهسته و به تصویر

کشیده شدن دوباره فیلم زندگی، اشتباهات زیاد و رفتارهای ناپسند و زشتی که انسان انجام داده

است، برایش روشن می شود و گرفتن کارت زرد یا قرمز الهی را حق خود می داند.

در این جلسه به بازبینی تعدادی از عواملی که باعث ایجاد بن بست و گره در زندگی می شود می ردازیم و مواردی از آن را بررسی می کنیم.

حرکت آهسته اول: گناه

اشاره

برخی اوقات نوجوان عصبی و پرخاشگر، بی حوصله و کلافه است، بدبیاری های زیادی برایش پیش می آید، احساس می کند درسها را خوب نمی فهمد، پدر و مادرش مدام به او گیر می دهند، از ظاهر خود ناراضی است، حال نماز و قرآن خواندن ندارد، هرچه دعا می کند مستجاب نمی شود، و.....

وقتی حرکت آهسته زندگی او پخش می شود، واقعیاتی روشن می شود که بسیاری از آنها قابل

۱- حرکات کند برای پخش صحنه های حساس فیلم ها و مسابقات ورزشی جهت نشان دادن جزییات بیشتر صحنه ها.

گفتن نیست؛ به ویژه وقتی که خلوتها مورد بررسی قرار بگیرند و لحظه های تنهایی او مورد بازبینی قرار بگیرند.

برخی نوجوانها مبتلا به عادتهای آلوده و گناهانی مانند خودارضایی و چشم چرانی، گوش دادن به موسیقی حرام و مانند آن هستند که هم باعث ناراحتی های جسمی و روحی برای آنان می شود و هم باعث ناراحتی و کارت زرد خدا می شود و در صورت تکرار آن، چه بسا کارت قرمز

هم دریافت نماید. باید باور کنیم که دوری از خدا و انجام گناه، آرامش انسان را بر هم می ریزد و ریتم زندگی را با مشکل مواجه می کند؛ به گونه ای که دیگر حال و حوصله خودش را هم ندارد، چه برسد به دیگران!

چه باید کرد؟

تذکر: مبلغ محترم می تواند تیتر راهکارها را به صورت اشاره در تابلو یادداشت نماید و توضیح کوتاهی ارائه کند.

گول نخورید؛

نوجوان باهوش و عاقل، نباید فریب حرفها و دروغهایی که درباره بی ضرر بودن آن می گویند را باور کند.

تقویت اراده؛

کلید اصلی این کار، داشتن اراده قوی و عزم بر ترک گناه است، چون تا خودش نخواهد و مقدمات را فراهم نکند، به گناه مبتلا نمی شود. وقتی به امام صادق(علیه السّلام) گفتند که فلانی مبتلا به انحراف جنسی شده و از خود هیچ اراده ای ندارد، حضرت با عصبانیت فرمود: «یعنی در جمع و پیش چشم دیگران هم حاضر است چنین کاری را انجام دهد؟»

گفتند: نه!

ص: ۲۴۳

فرمود: «پس معلوم می شود به اراده و اختیار خود او است». یعنی اگر خودش بخواهد، این اراده را دارد که ترک نماید. (۱)

خدا می بیند؛

فراموش نکنیم که خدا همه لحظه ها و تصاویر زندگی را می بیند و بر خلوتها و آشکارهای ما آگاهی و نظارت دارد. به فرموده حضرت علی (علیه السّلام): «خَلَوَاتُکُمْ عِیَانُهُ ؛ خلوت های شما بر خداوند آشکار است».(۲)

حرکت آهسته دوم: بی احترامی به والدین

شاید برای شما نیز اتفاق افتاده باشد که برخی زمان ها، انسان دچار سردرگمی و تحیر می شود، درس را خوب نمی فهمد، احساس کسالت و بی حالی می کند، بی حوصله است و... گاهی وقت ها نیز اتفاق می افتد که فرد، با اینکه فرصت مرور دقیق و کامل درسها را نیافته و تنها موفق به مطالعه تنها قسمت هایی از کتاب شده بود، اما از قضا، سؤال های ورقه ی امتحان، از همان

قسمت هایی بود که او آمادگی پاسخ به آنها را داشت! و او به راحتی از امتحان سربلند و موفق بیرون می آید.

برخی در طول زندگی، کارها برایشان به راحتی انجام می شود و همه چیز انگار برایشان مهیا شده و فقط منتظر اقدام او بوده اند.

آیا اینها همه، اتفاقی و از روی خوش شانسی و بدشانسی است؟

بی شک جواب منفی است.

همه این چیزها، ریشه در کارهای قبلی انسان دارد که یکی از آنها، رضایت مندی و یا

۱- ر.ک: ناصر مکارم شیرازی، مشکلات جنسی جوانان، ص۱۵۵.

۲- نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱۰، ص ۲۰۳.

نارضایتی پدر و مادر است.

فرزنـدی که باعث ناراحتی پـدر و مادرش شـده است، نبایـد هم درس را خوب بفهمد، نباید همه چیز بر طبق روال عادی پیش برود، که اگر این گونه باشد، جای شک و پرسش خواهد داشت.

در طرف مقابل، کسی که رضایت پدر و مادر را همراه خود دارد، در کارها سربلند و موفق خواهد شد.

بی تردیـد یکی از عوامـل معنوی موفقیت انسان، همین رضایت و خرسـندی پـدر و مادر است که با جلب رضایت آنان، دعای خیرشان بـدرقه راه انسان و عاملی مهم و کلیدی در موفقیت خواهد بود. در نقطه مقابل نیز فرزندی که نارضایتی پدر و مادر را با خود به همراه داشته باشد،

زنـدگی او به سـختی خواهـد گـذشت و چه بسـا در کسب موفقیت ها ناکام بمانـد، که یکی از دلایل آن این است که پـدر و مادری که از فرزند خود آزار ببینند و از او ناراضی باشند، خواه ناخواه او را نفرین خواهند کرد - اگر چه با زبان دل باشد - و نفرین والدین هم قطعاً مستجاب خواهد شد،

همانگونه که رسول اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند:

«از نفرین پـدر (و مادر) دوری کنیـد؛ زیرا به طور حتم به هـدف اجابت خواهـد نشـست و تأثیر نفرین آنها، از شمشـیر برنده تر است». (۱)

مردی در خراسان به شـغل رانندگی مشغول بود و از این راه، گذران عمر می کرد. او از جهت مالی در مضیقه ی شدیدی قرار داشت. روزی در تصادفی ناخواسته، ماشین او کاملاً از بین رفت.

از او پرسیدند: «علت این همه اتفاق های بد برای تو چیست»؟

گفت: «از نفرین مادر است».

او ادامه داد: من یکی از ثروتمندترین افراد مشـهد بودم، اما ثروتم مرا مغرور کرده بود، به گونه ای که با چند دختر ازدواج می کردم و پس از مدتی آنها را طلاق می دادم. مادرم مرا از این کار نهی می کرد اما من توجهی نمی کردم.

۱- بحار الانوار، ج ۷۱،ص ۸۴.

تـا اینکه مرتبه ی آخر، بـا دختری ازدواج کردم و هماننـد موارد قبلی تصـمیم گرفتم که او را طلاـق دهم، امـا مادرم به شـدت مخالفت کرد و مرا سرزنش نمود.

من که عصبانی بودم و او را سدّ ی در برابر خواهش های خودم می دیدم، به جای گوش دادن به نصیحت های خیرخواهانه ی او، او را به باد کتک گرفتم و گفتم: چرا در کارهای من دخالت می کنی؟

در این هنگام او مرا نفرین کرد و همه ی بدبختی های من از همان وقت شروع شد.

شبی در خواب دیدم که تمام بدنم را شپش فرا گرفته، با وحشت از خواب پریدم.

فردا صـبح تلفن زنگ زد. گوشـی را برداشتم. خبر دادند که آن کشتی ای که از خارج به طرف ایران می آمد، تمام اموالش و از جمله اموال من که در واقع تمام دارایی ام بود، غرق شده است.

خیلی زود خبر ورشکسـتگی ام همه جا پخش شـد و طلبکارها به سوی من هجوم آوردند وهمه ی دار و ندارم را بردند، که به گونه ای به نان شبم محتاج شدم.

بعـد از آن بـا زحمت و قرض، یـک ماشـین سواری قـدیمی خریـدم تـا به اصـطلاح اموراتم را بـا آن بگـذرانم. اما نفرین مادر همچنان رهایم نمی کرد.

یک روز ماشینم پنچر شد. کنار خیابان پارک کردم و رفتم داخل مغازه آپاراتی. ناگهان تانکر بزرگی آمد و ماشینم را له کرد و کمی جلوتر توقف نمود.

بعـد معلوم شـد که راننـده ی تـانکر قبـل از رسـیدن به ماشـین من، سـکته ی قلبی کرده و پشت فرمان بیهوش بوده و پس از له کردن ماشین من، بر اثر ضربه ی فرمان به هوش می آید. گویا او فقط مأموریت داشته که به من ضرر برساند». (۱)

حرکت آهسته سوم: تنبلی و بی حالی

این ویژگی بـاعث فرار از درس و مطـالعه، خوردن هـای پیوسـته و ناسـیری، دیر خوابیـدن و مشـغول شـدن به چیزهـایی بیهوده دیگری می شود که فقط وقت را تلف می کند و انسان را از

۱- داستان هایی از احترام به پدر و مادر، ص ۷۹.

کارهای مهم تر بازمی دارد.

حرکت آهسته چهارم: بدخواهی برای دیگران

ظرفیت روحی و روانی برخی افراد پایین است و نمی توانند خوشی و موفقیت دیگران را ببینند، از این رو به جای آنکه خودشان را بالا بکشند، سعی می کنند بالا رفته ها را پایین بکشند تا تلخی احساس شکست را کمتر کنند.

به فرموده امیر مؤمنان:(علیه السّلام) «ذَا فَسَدَتِ اَلنِّیَّهُ وَقَعَتِ اَلْبَلِیَّه؛ هرگاه نیت فاسد شود، بلا و گرفتاری پیش می آید». (۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

خداوند نوجوان پاک را دوست دارد و به شدت هوای او را دارد. به همین جهت تا آنجا که بتواند با ستاریت و پرده پوشی، جلوی بی آبرویی و رسوایی بندگان را می گیرد و اجازه نمی دهد پیش کسی شرمنده شود، مگر اینکه خودش آن قدر در گناه و اشتباه های پیوسته غوطه ور شود که به دست خودش بی آبرو و مفتضح شود. بنابراین، مراقب باشیم خدای مهربانی که این همه هوای

بنده اش را دارد، ناراحت نکنیم و این جمله را هرگز فراموش نکنیم.....

تذکر: در این قسمت مبلغ گرامی جدول را روی تابلو ترسیم کرده و با توجه به توضیحات، از دانش آموزان می خواهد که جمله مورد نظر را از میان حروف جدول کشف کنند.

ت د و ف ا ا ت

ب ن خ ه پ ا ن

ا ر و ک خ ج

۱- نهج البلاغه، خطبه ۹۱.

شما باید در این جدول، آن پیام را در مدت زمان ۵ دقیقه کشف کنید و به نفرات برتری که بتوانند صحیح و کامل پاسخ دهند، جوایزی اهدا خواهد شد.

تذکر: در این قسمت مبلغ محترم جدول را ترسیم و توضیحات لازم برای چگونگی تکمیل و یافتن پیام جدول را برای دانش آموزان تبیین می کند.

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (الف) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی سوم (که در شمارش دور اول، خانه شماره چهار و حرف «ف» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۳ ادامه می دهیم تا ۲۰ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود. مبلغ محترم باید این نکته را قبل از شروع به شمارش تذکر دهد.

رمز جدول: عدد ۳ پاسخ جدول: افتخار خدا به نوجوان پاک

یعنی نوجوانی که می تواند کارهای زشت انجام دهد، ولی خود را کنترل می کند و اجازه نمی دهد شیطان آن قلب مهربان و پاک را آلوده و چرکین کند، خداوند بزرگ به داشتن چنین بنده ای مباهات می کند. همان نوجوان یا جوانی که می تواند به موسیقی های حرام گوش کند، به

تصاویر و متن های سایتها و کانالهای نامناسب و تصاویر زننده و حرام نگاه کند، ولی به خاطر خدا از آن می گذرد و چشم و قلبش را ناپاک و آلوده به گناه نمی کند. آری! خدا به نوجوان و جوانی که به خاطر خدا از رابطه و دوستی با نامحرم می گذرد و چشم پوشی می کند، افتخار می نماید.

پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «خداوند به جوان اهل عبادت و مناجات، نزد فرشتگان مباهات میکند و می فرماید: به این بنده ام بنگرید که چگونه به خاطر من، از شهوات نفسانی و

خوشی های خود دست برداشته است».(۱)

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را از بندگان خوب و پاک خودت قرار بده!

به ما توفیق عبادت و بندگی و دوری از گناه عنایت کن!

ما را از یاران خوب امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

رهبر معظم انقلاب امام خامنه ای عزیز را حفظ و حمایت بفرما.

آمین

۱- میزان الحکمه، ج۲، ص۱۴۰۱؛ الجامع الصغیر، ج۲، ص۲۸۲.

متن مطالعاتی

خلوتهای آشکار

خداونـد متعـال، نـاظر و شاهـد برکردارهای انسان است. به طور کلی ایمان به خـدا و یاد او و توجه به این مطلب که همه ما در محضـر او هستیم، از اساسـی ترین اهرم های بازدارنده انسان از گناهان است. قرآن کریم ۵۱ بار بر«بصیر»، ۴۹ بار بر «سمیع» و ۱۶۱ بار بر «علیم» بودن حق

تعالی تأکیـد کرده است.در آیات متعـددی از آگاه بودن خداونـد به اعمال انسان و شاهـد بودن بر رفتارهای او، سـخن به میان آمـده است و این که هیـچ چیزی در جهـان بر خداونـد پوشـیده و مخفی نیست و آشـکار و نهـان برای او یکی است و حتی بر خیانت های چشم و آنچه در قلب و فکر انسان می گذرد نیز آگاهی دارد.(۱) اکنون به گوشه ای از این آیات اشاره می کنیم.

خداوند می فرماید:« « إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ؛ همانا خداوند بر همه چیز گواه و شاهد است».(۲)

در سوره یونس می فرمایـد: «فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَـهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ ؛ بازگشت همه آنها به سوی ما است، سـپس خـداوند گواه است بر آنچه آنها انجام می دهند».(۳) و در آیه ای دیگر می

۱- «يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ». سوره غافر، آیه۱۹.

۲- سوره حج، آیه۱۷.

۳- سوره یونس ،آیه ۴۶.

فرمایـد:« إِنَّ اللَّهَ کَانَ عَلَیْکُمْ رَقِیبًا ؛همانا خداوند مراقب شـماست».(۱) و نیز می فرمایـد:«أَلَمْ یَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ یَرَی ؛آیا انسان نمی دانـد که خداونـد او را می بیند؟» (۲) در آیه ای دیگر می فرمایـد:«وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَیَرَی اللَّهُ عَمَلَکُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ؛ بگو: عمل کنید(هر کاری انجام می دهید)؛ خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می بینند».(۳)

در برخی آیات تصریح می کنـد که حتی کوچکترین حرکت و عملی از خداوند مخفی نمی ماند:«إِنَّ اللَّهَ لَا یَخْفَی عَلَیْهِ شَیْءٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ)».(۴)

در جایی دیگر انسـان را توبیـخ می کنـد که انجام گناهان توسط شـما به این دلیل است که گمان کرده ایـد خداونـد خیلی از اعمال شـما را نمی بیند: «وَمَا کُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ یَشْهَدَ عَلَیْکُمْ سَمْعُکُمْ وَلَا أَبْصَارُکُمْ وَلَا جُلُودُکُمْ وَلَکِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا یَعْلَمُ کَثِیرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ؛ اگر شما گناهانتان را

مخفی می کردیـد بخاطر این نبود که از شـهادت گوش و چشم و پوست های تنتان بیم داشتید، بلکه گمان می کردید خداوند بسیاری از اعمالی را که انجام می دهید نمی داند». (۵)

در آیه شـصت و یکم سوره یونس که شاید صریح ترین آیه مرتبط با بحث ما باشد، می فرماید:«وَمَا تَکُونُ فِی شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا کُنَّا عَلَیْکُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِیضُونَ فِیهِ وَمَا یَعْزُبُ عَنْ رَبِّکَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِکَ وَلَا أَکْبَرَ إِلَّا فِی کِتَابٍ مُبِینٍ ؛در هیچ حال و اندیشه ای نیستید و هیچ قسـمتی از قرآن را تلاوت نمی کنید و هیچ عملی را انجام نمی دهید، مگر این که ما گواه بر شما هستیم آن هنگام

که وارد آن (عمـل گناه یا عبادت) می شویـد و هیـچ چیز در زمین و آسـمان از پروردگار تو مخفی نمی مانـد ،حتی به انـدازه سنگینی ذره ای و نه کوچک تر از آن و نه بزرگ تر از آن؛ مگر این که همه

۱- سوره نساء، آیه ۱.

۲- سوره علق، آیه ۱۴.

۳- سوره توبه ، آیه ۱۰۵.

۴- سوره آل عمران، آیه ۵.و سوره های:غافر، آیه ۱۶.بقره، آیه ۲۸۴.احزاب، آیه ۵۴. سبأ، آیه ۳ و....

۵- سوره فصلت، آیه ۲۲.

آنها در کتاب آشکار (و لوح محفوظ علم خداوند) ثبت است».

در روایات نیز به این حقیقت اشاره شده است. حضرت علی (علیه السّلام) میفرماید: « اِعْلَمُوا عِبَادَ اَللَّهِ أَنَّ عَلَيْكُمْ رَصَداً مِنْ أَنْفُسِكُمْ وَ عُيُوناً مِنْ جَوَارِحِكُمْ وَ حُفَّاظَ صِدْقٍ يَحْفَظُونَ أَعْمَالَكُمْ وَ عَدَدَ أَنْفَاسِكُمْ - لَا تَسْتُرُكُمْ مِنْهُ ظُلْمَةُ لَيْلٍ دَاجٍ وَ لَا يُكِنُّكُمْ مِنْهُ بَابٌ ذُو رِتَاجٍ؛ ای بندگان خدا ! بدانید که مراقبانی از خود شما بر شما گماشته اند و دیده بان هایی از اعضای پیکر خودتان ناظر شمایند و بدانید که حافظان راستگو،اعمال شما و حتی شماره نَفسَ های شما را ثبت می کنند. نه تاریکی شب، شما را از آنها می پوشاند و نه دری محکم (اتاق خلوت با دری بسته) شما را از آنان پنهان می سازد». (۱)

همچنین فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى لَا يَخْفَى عَلَيْهِ مَا الْعِبَادُ مُقْتَرِفُونَ فِي لَيْلِهِمْ وَ نَهَارِهِمْ، لَطُفَ بِهِ خُبْراً وَ أَحَاطَ بِهِ عِلْماً؛ أَعْضَاؤُكُمْ شُهُودُهُ وَ جَوَارِحُكُمْ جُنُودُهُ وَ ضَمَائِرُكُمْ عُيُونُهُ وَ خَلَوَاتُكُمْ عِيَانُه؛همانا آنچه بندگان در شب و روز انجام می دهند بر خداوند پنهان نیست؛ بلکه با علم دقیق خود از اعمال آنها آگاه است و با علم خویش بر آنها احاطه دارد. اعضای شما گواهان او، اندام شما سپاهیان او و روان و وجدانتان، جاسوسان او هستند و خلوت های شما بر خداوند آشکار است». (۲)

مولای متقیان همچنین می فرماید:«اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ؛از نافرمانی و عصیان خدا در پنهانی ها هم بپرهیزید؛ زیرا کسی شاهد و ناظر بر جرم و گناه شما است که در روز قیامت خود ،حاکم و قاضی است». (۳)

پایان

۱- نهج البلاغه، خطبه۱۵۷؛ بحار الانوار، ج۵، ص ۳۲۲.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱۰، ص ۲۰۳ .

۳- نهج البلاغه، حکمت،۳۱۶ ؛ وسائل الشیعه، ج۱۵، ص ۲۳۹..

درس هجدهم:درب همیشه باز

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ محترم پس از سلام و احوالپرسی با دانش آموزان، از طریق جدول، جذابیت لازم را ایجاد و زمینه تبیین محتوا را فراهم می کند.

دوستان خوبم سلام، حالتون خوبه؟ احوالتون خوبه؟ خدارو شکر. امیدوارم همیشه سالم و سرزنده و سرافراز باشید.

درس امروز را می خواهیم با یک جدول کوچک شروع کنیم.

یادآوری: مبلغ گرامی، یک جدول شانزده خانه ای مانند شکل زیر بر روی تخته بکشد و چهار سؤال زیر را به ترتیب مطرح کند. پاسخ ها را به ترتیب از بالا به پایین و از سمت راست به چپ در جدول قرار دهد.

ص: ۲۵۳

جدول

رمز جدول کلمه «توبه» به شکل اریب از سمت راست به چپ و از بالا به پایین می باشد.

سؤالهای جدول

۱- نام دیگر سپاسگزاری؟ (تشکر)

۲- پیامبری که زیر دریایی سوار شد؟ (حضرت یونس(علیه السّلام))

۳- نام یکی از شهرهای مازندران که نام قدیمی آن بار فروش بوده است؟ (بابل)

۴- نام بزرگ ترین سوره قرآن کریم؟ (بقره)

دوستان عزیز! چه کسی معنای کلمه توبه را می داند؟

توبه یعنی بازگشت از مسیر خطا و اشتباه و قرار گرفتن در مسیر طبیعی، انسانی و عادی زندگی.

تبیین متن و محتوا

اشاره

تذکر: لازم است مبلغ گرامی، داستان ذیل را با تمرکز، احساس و لطافت خاصی تعریف کند.

در روز ۵ اسفند سال ۱۲۸۴ شمسی، در محله ای قدیمی، در یکی از خیابان های شهر تبریز،

فرزند مشهدی جعفر و آسیه خانم یعنی رسول چشم به جهان گشود.

آسیه خانم یکی از گریه کنان روضه امام حسین(علیه السّلام)، با عشق و محبتی که به مولایش داشت،

فرزنـد خود را بزرگ کرد، ولی بازیهای روزگار از رسول، جوانی خلافکار و لاابالی بارآورد. بعد از سـنین بیست و چهار پنج سـالگی، رسول شـهر و دیـار خود را رهـا کرد و به تهران آمـد. از آنجایی که رسول آذری زبان بود، در تهران به رسول ترک شهرت یافت.

یکی از شبهای دهه اول محرم بود و رسول ترک دهانش را از نجاستی که خورده بود، با آب کشیدن به خیال خود پاک کرد، چرا که بـاز می خواست به همان هیأتی برود که شـبهای گذشـته نیز در آن شـرکت داشت. ولی این بار گویا فرق می کرد. پچ پچ مسئولان هیأت که با نیم نگاهی او را

زیر نظر داشتند، برایش ناخوشایند بود.

رسول یکی از قلدرهای شـروری بود که حتی مأموران کلانتریهای تهران از اینکه بخواهند با او برخورد جدی داشته باشند، بیم و هراس داشتند.

رسـول از انجـام هیـچ گنـاهی مضـایقه نکرده بود و این به زعم هیأتیهـا که او در مجلس روضه شـان بود، گران تمـام می شـد. بالاخره یکی از میان آنها برخواست و در مقابل رسول قـد راست کرد و در برابر لبخند رسول، از او با لحنی تند خواست که از مجلس بیرون رود.

رسول ساکت بود و فقط با ناراحتی به حرفهای او گوش می داد. خیلی ناراحت و عصـبانی شد، ولی چیزی نمی گفت. همه جا را سکوت فراگرفته بود. به گمان بعضی ها و طبق عادت، رسول می بایست دعوایی راه می افتاد، اما او بدون هیچ شکایتی و با دلی شکسته آنجا را ترک کرد

و رو به سوی خانه حرکت کرد.

هرچند رسول آدمی بسیار قلدر و شرور بود، ولی اعتقادش به آقا امام حسین(علیه السّلام) به اندازه ای

بود که به او اجازه نمی داد تا از خادمان حسینی(علیه السّلام) کینه و عقده ای به دل بگیرد و دعوا کند. آن

شب نیز مثل شـبهای دیگر گـذشت. صـبح خیلی زود بود و هنوز شـهر هیاهوی روزانه خود را شـروع نکرده بود که در یکی از خانه ها باز شـد و مردی بیرون آمـد. از حالتش پیـدا بود که برای انجام امری عادی و روزمره نمی رود. او به سوی خانه رسول ترک می رفت. به جلوی در خانه رسید و

شروع به در زدن کرد.

رسول با شنیدن صدای در، خود را به پشت در رساند و در را باز کرد. پشت در کسی را می دید

که به طور ناخودآگاه نمی توانست از او راضی باشد، بله، حاج اکبر ناظم، مسئول هیأت دیشبی بود. همان هیأتی که رسول دیگر حق نداشت به آنجا برود. اما برخورد گرم و صمیمی حاج اکبر حکایت از چیز دیگری داشت. بعد از کلی معذرت خواهی، از رسول خواست تا در شبهای آینده

در جلسات آنها شرکت کند.

اما چرا؟ مگر چه شده؟

ناظم دیگر بیش از این نمی خواست توضیح دهد، ولی اصرار رسول پرده از رازی عجیب برداشت.

مرحوم حاج اکبر ناظم در شب گذشته در عالم خواب دیده بود که در شبی تاریک در صحرای کربلاست. او تصمیم می گیرد که به طرف خیمه های امام حسین(علیه السّلام) برود، ولی متوجه می شود که سگی در حال پاسبانی از آنجاست و به هیچ کس اجازه نزدیک شدن به آن خیمه ها را نمی دهد.

ناظم زمانی که می خواهد به آنجا نزدیکتر شود، سگ به او حمله می کند. وقتی که می خواهد خود را از چنگال آن سگ رها کند، متوجه منظره ای عجیب می شود، بله، چهره آن سگ همان چهره رسول ترک بود. مسئول پاسبانی از خیمه های امام حسین(علیه السّلام) را رسول ترک برعهده داشت.

این همان چیزی بود که در رسول انقلابی عظیم ایجاد کرد و به یکباره از رسول ترک، حر بن یزید ریاحی دیگری ساخت.

بله، رسول به یک باره اسیر زلف یار شده بود و دیگر هر چه بر زبان می آورد، شهد و شکری سوزان بود؛

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

واندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند

او از آن روز به بعد یکی از شیداترین و دلسوخته ترین دلداده ها و ارادتمندان به امام حسین(علیه السّلام)

می شود، به گونه ای که هر سخنی که از او درباره آقا بیرون می آمد، هر شنونده ای را گریان و منقلب می ساخت.

سرانجام در شب نهم دی ماه سال ۱۳۳۹ شمسی مصادف با پانزدهم رجب سال ۱۳۸۰قمری درحالی که او حاج اکبر ناظم را بر بالین خود می بیند، با گفتن مکرر «آقام گلدی، آقام

گلدی»، روح بزرگش از بدنش خارج و به دیار باقی می شتابد. جنازه مطهرش را در قم، در قبرستان حاج آقای حائری (قبرستان نو) به خاک می سپارند. (۱)

تذکر مهم

برای تأثیرگذاری بیشتر داستان و پرهیز از القاء منفی، لازم است مبلغ گرامی در پایان داستان توضیح دهد که وقتی فردی با آن همه آلودگی و گناه، باز هم لیاقت پیدا می کند که امام حسین(علیه السّلام)به او نظر کند، پس چه زیبا خواهد شد وضعیت کسانی که از آلودگی دور باشند و با پاکی و طهارت از گناه در مجلس سیدالشهدا شرکت می کنند.

دوستان من! فراموش نکنیم که هنر آن است که که پاک باشیم و در درجات بالای ایمان و معنویت، نه آنکه گناه کنیم و بعد پشیمان شویم. این داستانها برای آن است که ناامید نشویم و بدانیم در خانه خدا و اهل بیت(علیهم السّلام) همیشه باز است و حق مأیوس شدن نداریم.

اجرای مسابقه

مبلغ گرامی از دو گروه دو نفره برای انجام یک مسابقه دعوت می کند. ابتدا دانش آموزان خود را معرفی کنند. مبلغ محترم از قبل باید دو سری مکعب که از کوچک به بزرگ باشند را طراحی کرده باشد. – مانند شکل زیر- و در اختیار هر دو گروه قرار دهد.

مبلغ ارجمند، می تواند از جعبه یا کارتون های بزرگ و کوچک غیر قابل استفاده نیز استفاده کند. هر اندازه حجم مکعب ها بزرگ تر و تعداد آنها بیشتر باشد، مسابقه جذاب تر خواهد شد.

۱- نک: کتاب رسول ترک، تألیف محمد حسین سیف اللهی.

شکل مکعب ها

مبلغ گرامی، در یک زمان محدود، (تقریبا یک دقیقه) از هر دو گروه می خواهد مکعب ها را روی هم بچینند. البته این چینش باید این گونه باشد که کوچکترین مکعب در زیر قرار بگیرد و همین طور به ترتیب ادامه پیدا کند و بزرگ ترین مکعب باید در رأس قرار بگیرد.

گروهی که بتواند مکعب ها را به گونه ای بچینند که نریزند، باید سریع وارد مرحله بعد شود و در کوتاه ترین زمان آن را انجام دهند.

مبلغ گرامی، دو عبارت «الهی عفوک أفضل من عملی»(۱) و « إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ »(۲) را در کاغذهای رنگی متفاوت مانند شکل زیر در پنج قطعه طراحی کرده و هر

جمله را به صورت جداگانه و بهم ریخته در اختیار هر گروه قرار می دهد.

افضل- الهی - عفوک- عملی- من

إِنَّ اللَّهَ-الْمُتَطَهِّرِينَ-وَيُحِبُّ-التَّوَّابِينَ-يُحِبُّ

مبلغ محترم، از شرکت کنندگان می خواهد این کلمات را به شکل صحیح در کنار هم قرار دهند. تذکر:

۱- مناجات شعبانیه.

۲- سوره بقره، آیه ۲۲۲.

مبلغ گرامی می تواند با چسباندن یک آهن ربای کوچک در پشت هر قطعه، از دانش آموزان بخواهد آنها را در کنار هم بر روی تخته وایت برد بچسبانند، تا دیگر دانش آموزان نیز جملات را ببینند.

بعد از کامل شدن و تصحیح کردن چینش آنها، معنای جمله را از هر دو گروه بپرسد و آن گروهی که در زمان کمتری مراحل مسابقه را انجام دادند و معنای دقیق تری را بیان کردند، امتیاز بیشتری را کسب خواهند کرد.

پیامهای کاربردی تربیتی

دوستان من!

فراموش نکنیم که گناهان ما هر مقدار هم بزرگ باشند، در برابر عفو خداوند کوچک هستند؛ مانند نسبت مکعب های کوچکتر به مکعب های بزرگتر!

یکی از بدترین عوارض گناه در زندگی ما ایجاد یأس و ناامیدی است، لذا برای دوری از ناامیدی باید گناه و خطا را ترک کرد؛ زیرا ناامیدی منشأ همه گناهان است. زمانی که ما دچار توهم شویم که نیازهای طبیعی خود را در دنیا نمی توانیم از مسیر انسانی آن برطرف کنیم،

می رویم سراغ مسیرهای غیر انسانی و غیر الهی، یعنی گناه و بدتر در ناامیدی و یأس فرو می رویم و را بازگشت را سخت و دشوار می کنیم.

باید بدانیم که خداوند در توبه را باز گذاشته، تا هر کس هر زمانی که پشیمان شد، بازگردد.

امام زین العابدین در مناجات «تائبین» به پیشگاه خدا چنین عرضه می دارد: «اِلهی اَنْتَ الَّذی فَتَحْتَ لِعِبادِکَ باباً اِلی عَفْوِکَ، سَمَّیْتَهُ التَّوْبَهَ فَقُلْتَ: تُوبُوا اِلَی اللهِ تَوْبَهً نَصُوحاً. فَما عُذْرُ مَنْ اَغْفَلَ دُخُولَ الْبابِ بَعْدَ فَتْحِهِ»؛ خدای من! تو کسی هستی که دری به سوی عفوت به روی بندگان

خود گشوده ای و نامش را توبه نهاده ای و فرموده ای: بازگردید به سوی خدا و توبه کنید؛ توبه ای خالصانه و حقیقی. اکنون عذر کسانی که از ورود از این در، بعد از گشایش آن، غافل شوند چیست؟»

ص: ۲۵۹

خداونـد در قرآن می فرماید:«قُلْ یَا عِبَادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلَی أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعًا »؛ ای پیامبر! به بنـدگان گنهکار من بگو: ای بنـدگان من که بر خود اسـراف و سـتم کرده ایـد! از رحمت و بخشایش خداوند ناامید نشوید، خداوند همه ی گناهان شما را می آمرزد». (۱)

نه تنها انسان حق یأس و نامیدی ندارد، بلکه باید بداند که خداوند منتظر بازگشت اوست و از توبه او بسیار خوشحال می شود. در حـدیثی از امام باقر (علیه السّلام)می خوانیم: «إِنَّ اَللَّهَ تَعَالَی أَشَدُّ فَرَحاً بِتَوْبَهِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ أَضَلَّ رَاحِلَتَهُ وَ زَادَهُ فِی لَیْلَهٍ ظَلْمَاءَ فَوَجَدَهَا؛ خداونـد از توبه ی بنده اش از کسـی که مرکب و توشه ی خود را در بیابان در یک شب تاریک گم کرده و سـپس آن را بیابد، بیشتر شاد می گردد». (۲)

و در روایت «ابوبصـیر» از حضـرت امـام صـادق(علیه السّلام) نقل شـده که آن حضـرت فرمود: «إِنَّ اَللَّهَ یُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ اَلْمُفَتَّنَ اَلتَّوَّابَ ؛ خداوند از میان بندگانش آنان را که ابتدا فریب خورده ولی سپس توبه می کنند، دوست می دارد». (۳)

دعا و نیایش

خدایا!

به ما توفیق بازگشت به آغوش عفو و رحمت خودت عنایت بفرما!

ما را از گناهان و معاصی حفظ کن!

شر شیطان و اعوان و انصار او را از سر ما دفع کن!

به ما قدرت و اراده ترک گناه مرحمت بفرما!

عاقبت ما را ختم به خیر و سعادت بگردان.

۱- سوره زمر، آیه ۵۳.

۲- کافی، ج ۲، ص ۴۳۵.

۳- همان، ص ۴۳۲.

خدایا!

به مـا توفیق آن ده، همـانطور که تو ما را دوست داری و هیـچ وقت دست از محبت و مهربانی بر ما برنـداشتی، ما نیز معرفت و عشق خودمان را به تو با افکار و اعمال صالحمان نشان دهیم.

خدایا!

توفیق زیارت عاشق ترین و امیدوارترین انسانت یعنی امام زمان را به ما عنایت بفرما.

خدایا!

وسوسه های شیطان و بزرگ ترین گناه یعنی گناه ناامیدی از رحمت و عفو بخشش را از ما دور بگردان. آمین

ص: ۲۶۱

متن مطالعاتی

اشاره

باب توبه و برگشت از هر مسیر خطا و گناهی همیشه باز بوده و هست. اگر ما به معنای واقعی و قلبا از گناهان گذشته خود پشیمان باشیم، توبه واقعی در وجود ما تحقق پیدا کرده است.

همانطور که امام باقر(علیه السّلام) فرمود: «کَفَی بِالنَّدَمِ تَوْبَه؛ در تحقق توبه پشیمانی از خطا و گناه کفایت

می کند.» (۱)

خداوند متعال کسی است که همیشه توبه بندگان خویش را می پذیرد؛ «وَهُوَ الَّذِی یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبَادِهِ وَیَعْفُو عَنِ السَّیِّئَاتِ وَیَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ؛ او کسی است که توبه را از بندگانش می پذیرد و بدی ها را می بخشد، و آنچه را انجام داده اید را می داند»(۲)بی گمان او توبه ما را پذیرفته است، البته پذیرفته شدن توبه به این معنا نیست که ما وظیفه خود را درست انجام داده

ایم، بلکه از این جهت مطمئن به بخشش گناهان خود هستیم که خداوند متعال بر اساس بزرگ منشی و رحمت بی کران خود با گنهکاران و روسیاهانی مانند ما رفتار می کند؛ إِلَهِی إِنْ کُنْتُ غَیْرَ مُسْتَأْهِلٍ لِرَحْمَتِکَ فَأَنْتَ أَهْلٌ أَنْ تَجُودَ عَلَیَّ بِفَضْلِ سَعَتِکَ ؛ خدای من، هرچند لیاقت رحمت

تو را ندارم، اما تو اهل آن هستی که جود و بخشش شامل حال من نیز بشود چرا که فضیل و بخشش تو آن قدر وسیع است که شامل حال کسی مانند من نیز می شود.» (۳)

۱- کافی، ج۲ ، ص ۴۲۶.

۲- سوره شورا، آیه ۲۵.

۳- ابن طاووس، علی بن موسی، إقبال الأعمال، تهران، دار الکتب الإسلامیه، ۱۴۰۹ ق، ج۲، ص۶۸۶.

خداوند متعال همیشه، همه بندگانش را دوست داشته و دارد و هیچ زمان دست از محبت به آنان بر نخواهد داشت:

«و إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ؛ خداوند نسبت به مردم رحیم و مهربان است!»(۱) متأسفانه این ما هستیم که بعضا با گناهان خود، دست و روی خود را از محبت و رحمتش برمی گردانیم و خود را از بی نهایت امید و زندگی، محروم می کنیم.

زمانی که هر انسانی، مرتکب هر گناهی، به هر بزرگی شود، خدای متعال دوست دارد آن انسان، هیچ وقت از عفو و بخشش او ناامید نشود؛ زیرا این ناامیدی، یک وسوسه بزرگ شیطانی است تا دوباره زمینه تکرار آن گناه و گناهان دیگر را فراهم کند. از همین باب خداوند متعال

فرمود: «بگو: ای بندگان من که بر خود اسراف و ستم کرده اید! از رحمت خداوند نومید نشوید که خدا همه گناهان را می آمرزد، زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است.» (۲)

پس هیچ وقت و در هیچ شرایطی جای هیچ ناامیدی وجود نداشته و نخواهد داشت. ما چه در دنیا و چه در آخرت با خدای أرحم الراحمین سر و کار داریم: «رَحْمانَ الدُّنیا وَ الْآخِرهِ وَ رَحیمَهُما؛ ای کسی که هم در دنیا و هم در آخرت، هم رحمان هستی و هم رحیم».(۳) و به فرمایش امیرالمؤمنین (علیه السّلام)

، با خدایی روبرو هستیم که «سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَه؛ رحمتش بر غضبش پیشی گرفته است».(۴)

جالب است بدانیم خداوند متعال آن قدر بخشنده است که هنگام توبه انسان گنه کار، نه تنها گناهان گذشته او را می بخشد، بلکه با ادامه دادن مسیر درست و صحیح در زندگی خود، گناهان او را تبدیل به خوبی ها و نیکی ها می کند:« يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ؛ خداوند گناهان آنان را به حسنات مبدل می کند». (۵)

۱- سوره حج، آیه ۶۵.

۲- سوره زمر، آیه ۵۳.

۳- إقبال الأعمال، ج ۱، ص ۲۳۲.

۴- همان، ج ۱، ص ۲۲۲.

۵- سوره فرقان، آیه ۷۰.

بنابراین، آن چه ما باید از آن خوف داشته باشیم خدا و قیامت و رفتار خداوند متعال با ما نیست، بلکه باید از رفتارها و اعمال خودمان بترسیم که دوباره ما را به ناامیدی و تاریکی نکشانند.

حکایتی از توبه یک گناهکار

ابوبصیر (یکی از یاران باوفای امام صادق(علیه السّلام)) می گوید: همسایه ای داشتم که از معاونین و

همکاران سلطان جور بود و از این راه ثروت زیادی به دست آورده بود. چند کنیز آوازه خوان و مطرب هم داشت و پیوسته مجلسی از هواپرستان تشکیل می داد و به لهو و لعب و عیش و طرب می گذرانید. کنیزان آواز می خواندند و آنها شراب می خوردند.

چون مجاور و همسایه من بود، همیشه به واسطه شنیدن آن منکرات از دست او ناراحتی داشتم. چند مرتبه به او گوشزد کردم، ولی نپذیرفت، آن قدر اصرار و مبالغه نمودم تا روزی گفت:

من مردی مبتلا و اسیر شیطانم، اما تو گرفتار شیطان و هوای نفس نیستی، اگر وضع مرا به صاحب خود حضرت صادق(علیه السّلام) بگویی، شاید خداوند مرا از پیروی نفس به واسطه تو نجات دهد.

ابوبصیر گفت: سخن آن مرد بر دلم نشست، صبر کردم تا زمانی که خدمت حضرت صادق(علیه السّلام) رسیدم، داستان همسایه ام را به آن جناب عرض کردم. حضرت فرمود: وقتی به کوفه برگشتی، او به دیدن تو می آید، بگو جعفربن محمد(علیه السّلام) می گوید: آنچه از کارهای زشت می کنی ترک کن، من نیز برایت بهشت را ضمانت می کنم.

هنگامی که به کوفه برگشتم، مردم به دیدنم آمدند، او نیز با آنها بود. همین که خواست حرکت کند، نگاهش داشتم. وقتی اطاق خلوت شد، گفتم: وضع تو را برای حضرت صادق(علیه السّلام) شرح دادم، فرمود: به او سلام برسان و بگو آن حال را ترک کند، تا برایش بهشت را ضمانت کنم.

آن مرد گریه اش گرفت و گفت: تو را به خدا قسم! جعفربن محمد(علیه السّلام) این حرف را به تو فرمود؟

سوگند یاد کردم که آری.

گفت: همین مرا بس است و از منزل خارج شد. پس از چند روز، دنبال من فرستاد، وقتی پیش او رفتم دیدم پشت درب ایستاده و برهنه است.

گفت: هرچه در خانه مال داشتم، در محلش صرف کردم و چیزی باقی نگذاشتم، اینک می بینی از برهنگی پشت درب ایستاده ام.

ابوبصیر می گوید: من به دوستان خود مراجعه کردم و مقداری لباس تهیه کرده و برایش آوردم.

باز پس از چند روز دیگر پیغام داد که مریض شده ام، بیا تو را ببینم.

در مدت مریضی اش مرتب از او خبر می گرفتم و به معالجه او مشغول بودم. بالاخره به حال احتضار رسید، در کنار بسترش نشسته بودم و او در حال مرگ بود. در این هنگام بیهوش شد، وقتی به هوش آمد (در حالی که لبخندی بر لبانش آشکار بود) گفت: ابابصیر! مولایت حضرت

صادق(علیه السّلام) به وعده خود وفا کرد، این بگفت و دیده از جهان فروبست.

در همان سال وقتی به حج رفتم، در مدینه خدمت حضرت صادق(علیه السّلام) رسیدم. همین که وارد شدم، هنوز یک پایم در خارج و یکی داخل منزل بود که حضرت فرمود: ابابصیر! ما به وعده خود نسبت به همسایه ات وفا کردیم». (۱)

همین است که گفته می شود خداوند منتظر و مشتاق بازگشت انسان است، همانگونه که در حدیث قدسی فرمود:« لَو یَعلَمُ المُدبِرونَ عَنّی کَیفَ انتِظاری لَهُم ، و رِفقی بِهِم ، و شَوقی إلی تَرکِ مَعاصیهِم ، لَماتُوا شَوقا إلَیَّ ؛ اگر کسانی که از من روی گردانده اند [و با من قهرهستند] می دانستند که من چه قدر منتظر بازگشت آنها هستم و چه اندازه با آنها مدارا می کنم و چه قدر دوست دارم

که ایشان دنبال گناه و معصیت نروند، از شدت خوشحالی و محبت نسبت به من می مُردند». (۲)

۱- کافی، ج۱، ص۴۷۴؛ بحارالانوار، ج۴۷، ص۱۴۵.

۲- میزان الحکمه، ج۴، ص ۲۷۹۷.

درس نوزدهم: عیب جویی

بهانه ارتباط

در ابتـدای جلسه، مبلغ گرامی بـا فعـال سـازی دانش آموزان از طریق مشـارکت در اجرای برنـامه، بستر تبیین محتوا را مهیـا می کند.

سلام و صد سلام به شما دوستان زرنگ و باهوش.

امیدوارم حال همه شـما خوب باشد و مثل همیشه سرحال و آماده شنیدن مطالب قشنگ و دلنشین از دین زیبای ما، اسلام عزیز باشید.

دوستان من اول از همه می خواهم موضوع بحث امروزمان را حدس بزنید. (۱)

تصویر

ص: ۲۶۷

۱- مبلغ گرامی با ایجاد انگیزه در مخاطبین، توجه آنان را به تابلو جلب می نماید و تصویر یک کادو را می کشد.

آفرین دوستان باهوش من.

همان طور که حدس زدید... این تصویر یک کادو و هدیه است. خب حالا موافقید که کادو را باز کنیم و ببینیم که داخلش چیست؟ ! شاید به موضوع امروز ما برسیم!

۱ ۲ ۳

ی ی □ □ □ ج و

خب دوستان! این که حروفهایش به هم ریخته شد، حالا ما سعی می کنیم با پاسخ به سؤالها و جاگذاری در کاورهای خالی، به رمز کادوی امروزمان برسیم و ببینیم که چه هدیه ای برایمان فرستاده شده است.

فقط توجه کنید که حرف اول جواب سؤالات را در جای خالی مربوط به آن سؤال قرار دهید.

سؤال اول: نام اولین مؤذن اسلام؟ بلال حبشی

سؤال دوم : کدام پیامبر درون شکم ماهی به سر برد؟ یونس

سؤال سوم : نام یکی از کشورهای همسایه غربی خودمان؟ عراق

۱ ۲ ۳

(۱)

ی ی ع ی ب ج و

حالا باید این حروف به هم ریخته را با هم مرتب کنیم.

(۲)

۱- مبلغ گرامی سعی می کند حروف را به هم ریخته ارائه نماید تا توجه دانش آموزان را به پاسخ سؤالها جلب نماید.
۲- مبلغ محترم همراه دانش آموزان حروف را مرتب می نماید و سعی می کند با شاد کردن فضای کلاس شروع مناسبی را آغاز نماید.

رمز کادو - عیب جو یی

اَمام صادق(علیه السّلام) می فرمایند: «أَحَبُّ إِخْوَانِی إِلَیَّ مَنْ أَهْدَی إِلَیَّ عُیُوبِی؛»

محبوبترین برادرانم نزد من کسی است که عیب هایم را به من هدیه کند. (۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

بله دوستان من! همه ما در درون خود عیب هایی داریم و البته دوست هم نداریم این عیب ها را کسی بفهمد و یا خدای نکرده این عیب ها را دستاویز سوء استفاده از آبرو و شخصیت ما قرار دهد.

چقدر خوب است که اگر کسی بخواهد با مهربانی و خوش زبانی عیوب ما را تذکر دهد و یا به تعبیر امام صادق(علیه السّلام)، هدیه دهد، ما هم با کمال میل قبول کنیم و بپذیریم.

مثل عیبی که در وضوی پیرمرد بود و امام حسن و امام حسین(علیه السّلام) به جای گفتن با زبان، با عمل او را متوجه نمودند و آن پیرمرد هم با میل پذیرفت.

حالا کدام یک از شما می تواند این داستان را برای همه کلاس تعریف کند.

تذکر:به جهت اینکه این داستان در کتاب درسی دانش آموزان آمده است لذا غالبا دانش آموزان این داستان را حفظ می باشند و به جهت ایجاد فضای همکاری در کلاس و پویایی جلسه، بهتر است یکی از دانش آموزان آن را بیان کند.

داستان

پیرمردی وضو می گرفت ولی درست وضو نمی گرفت، امام حسن و امام حسین(علیه السّلام) که کوچک بودند، وضوی پیرمرد را می دیدند؛ با خودشان فکر کردند که اگر نزد او بروند و به او بگویند که غلط وضو می گیرد، پیرمرد ناراحت می شود و خجالت می کشد. بنابراین با هم

۱- کافی، ج ۲، ص ۶۳۹.

قراری گذاشتند و نزد پیرمرد رفتند و گفتند: «ای پیرمرد، نگاه کن و بگو وضوی کدام یک از ما درست است».

پیرمرد پس از آنکه وضو گرفتن آن دو را دید، گفت: «وضوی هر دوی شما درست است، وضوی من اشتباه بوده است.» (۱)

دوستان خوبم! همین جا لازم است که این روایت دلنشین امام حسن عسکری(علیه السّلام) را برایتان ذکر کنم. پیشوای یازدهم ما امام حسن عسکری(علیه السّلام) فرمودند: «کسی که برادر دینی خود را در پنهان پند دهد، زینت بخش او شده است، اما اگر در برابر دیگران نصیحتش کند، موجب سرشکستگی او می شود». (۲)

نصیحت در نهانی بهتر است

گره از جان و بند از دل گشاید

به خاطر همین وقتی که امام حسن و امام حسین(علیهماالسّلام) به پیرمرد تذکر دادند و عیب او را گفتند، نه تنها ناراحت نشد، بلکه بلافاصله متوجه اشتباهش هم شد و از آنها تشکر کرد. خود ما هم اگر

مثلاـ روزی خدای نکرده مریض شویم و یا گذرمان به درمانگاه و بیمارستان بیفتد، وقتی پزشک ناراحتی و بیماری ما را تشخیص دهد، هیچ وقت از دست پزشک ناراحت نمی شویم؛ چون اولا خودمان متوجه بیماری خود شدیم، ثانیا پزشک را یک انسان دلسوز می دانیم که قصدش مداوای ما است.

پس دوستان چقدر خوب است که قدر تذکرات دلسوزانه افراد دلسوز مثل پدر و مادر، مربی و دوست خوب و .... را بدانیم و اگر روزی هم خودمان قصد کمک به کسی را داشتیم، دلسوزانه او را با عیبش آشنا کنیم، نه اینکه با جار و جنجال او را ضایع کنیم و بعد خدای نکرده او را بی آبرو و مفتضح کنیم.

۱- مناقب، ج ۳، ص ۴۵۲.

۲- تحف العقول، ص ۳۶.

یک سؤال...

شما تا حالا خودتان را در آینه نگاه کرده اید؟

اولین چیزی که از تو آینه می بینید چیست؟

بله، آفرین طبعا در آینه خودمان را می بینیم و عیب ها و زیبایی های خود را مشاهده می کنیم.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمایند: «مؤمن آینه برادر مؤمن خویش است؛ در غیابش برای او

خیرخواهی می کند و در حضورش، ناخوشایندی ها را از او دور می گرداند». (۱)

تذکر: مبلغ گرامی برای ایجاد جذابیت بیشتر می تواند بیت اول شعر را روی تابلو بنویسد و بیت دوم را به صورت پراکنده بنویسد و از دانش آموزان بخواهد که آن را تکمیل کنند.

دوست آن است که معایب دوست

همچو آینه رو به رو گوید

نه که چون شانه با هزار زبان

در قفا رفته و مو به مو گوید (۲)

رفقای خوب من! عیب زدایی و عیب جویی دو صفت از خلقیات ما انسان ها به شمار می روند؛ به عکس عیب جویی، عیب زدایی و مخفی کردن عیوب دیگران از صفات بسیار خوب و پسندیده است؛ زیرا انسان در صورتی کامل می شود که عیوب خود را برطرف سازد. شکی نیست

که در تمام افراد بشر، جز معصومین نواقص و کمبودهایی دارند و هیچ یک از گناه و اشتباه خالی نیستند.

روش اهل بیت(علیهم السّلام)

یکی از اصحاب امام کاظم(علیه السّلام) می گوید: یک روز امام موسی بن جعفر(علیه السّلام) در باغ خرمایشان

مشغول بریدن شاخه های خرما بودند، در این موقع یکی از غلامان آن حضرت را دیدم که از خوشه های خرما برداشت و آنها را پشت دیواری انداخت، من رفتم آن غلام را گرفتم و نزد

۱- بحار الانوار، ج ۲۹، ص ۲۳۳.

۲- صائب.

حضرت آوردم و گفتم: من این غلام را دیدم که این خوشه ها را برداشته و پشت دیوار پنهان کرد.

حضرت به او فرمود: آیا گرسنه مانده بودی؟

غلام گفت: نه آقای من!

فرمود: پس چرا این خوشه ها را برداشتی؟

گفت: چون اینها را دوست داشتم و دلم می خواست برداشتم، اما بد کردم و پشیمانم، مرا ببخشید. حضرت فرمودند: راه صحیح و درستش این بود که به من می گفتی. حالا برو و همه این خوشه های خرما مال خودت. ولی دیگر چنین کاری نکن.

سپس امام فرمود: او را رها کنید. رازش نزد ما پنهان می ماند کارش را فاش نکنید». (۱)

اکنون که در شیوه و راه و روش ائمه معصومین(علیهم السّلام) ما این چنین آمده است، ما که خود را شیعه

و پیرو آنها می دانیم؛ آیا نباید راه و روش ایشان را در پیش گرفته و به جای اینکه عیوب و زشتی های مردم را فاش کنیم و متعرض آبروی آنها شو یم، رازدار عیوب و زشتیهای مردم و حافظ آبروی ایشان گردیم؟

شرمندگی در قیامت

عزیزان من... روایت شده است هنگامی که روز قیامت فرا می رسد، رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از خدای سبحان درخواست می کند که به وقت حسابرسی خلایق، امت او را در حضور فرشتگان و پیامبران و امتهای دیگر محاسبه نکند؛ تا عیب های امت مسلمان برایشان آشکار نشود. بلکه به طریقی آنها را محاسبه کند که جز خدای سبحان و پیغمبر هیچکس دیگر بر عیوب و گناهان امت مسلمان آگاه نشود.

وقتی که این درخواست از جانب پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) مطرح می شود، خداوند در پاسخ آن

حضرت می فرماید: «ای حبیب من، من نسبت به بندگانم از تو مهربانترم، زیرا همچنانکه تو

۱- آفات زبان، ج ۱، ص ۲۵.

دوست نداری و مایل نیستی عیب های امتت نزد غیر تو آشکار شود، من هم دوست ندارم و روا نمی دارم که عیوب آنها حتی برای تو نیز آشکار گردد. به همین دلیل من خود به تنهایی آنان را محاسبه کرده و به حسابشان رسیدگی می کنم به طوری که جز من کسی بر عیوب و لغزشهای ایشان آگاه نشود». (۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

دوستان من، امروزه راههای عیب جویی و آبروبری گسترده شده و با توجه به فضاهای مجازی جدید، احتمال آلوده شدن به این گناه بیش از گذشته شده است.

الان یکی از بزرگترین آسیب های فضای مجازی پرداختن و بزرگ کردن عیوب دیگران است و از طرفی غافل ماندن از عیوب خود می باشد، توجه کنیم که اگر قرار است موارد اثبات نشده را گروه به گروه و کانال به کانال نشر دهیم روزی هم خودمان دچار آن خواهیم شد.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمایند: کسی که در جستجوی عیوب دیگران باشد خداوند عیب او را جستجو می کند و او را در خانه اش رسوا می کند. (۲)

حالا وظیفه ما چیست؟

به هر حال ما در جامعه امروز، ناگزیریم که با فضای مجازی مرتبط باشیم و در دنیای بی حد و حصر آن زندگی نماییم، ولی برای اینکه خواسته یا ناخواسته ما هم آلوده چنین فضایی نشویم و بی آنکه بخواهیم در زمین کسانی که مغضوب خدا و رسولش هستند بازی نکنیم، چند راهکار

وجود دارد.

تذکر: مبلغ گرامی ابتدا از دانش آموزان می خواهد تا آنها نظرات خود را مطرح نمایند و بعد

۱- کافی، ج ۳، ص ۱۶۸ .

۲- «لَا تُذمُوا الْمُؤْمِنِینَ ، وَلَا تَتَبَعُوا عَوْرَاتِهِمْ ، فَإِنَّ مَنْ تَتَبَعَ عَوْرَهَهم تَتَبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ ، وَمَنْ تَتَبَعَ اللَّهُ تعالی عَوْرَتَهُ یفَضَحهُ لو فِی بَیْتِهِ ".». کافی، ج ۲، ص ۲۵۴؛ وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۷۵.

خودش هم نظرات را جمع بندی می کند و راهکارها را بیان می کند.

۱- کمترین کارهای ممکن این است که ما در نشر و توزیع این گونه کارها فعالیت نکنیم.

۲- در صورتی که که مطلب بی پایه و اساس باشد، در دفاع از آن برآییم و آن را تکذیب نماییم. می گویند: مردی در حضور رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از کسی بدگویی کرد، در همان جا فرد دیگری از او دفاع کرد. حضرت فرمودند: «کسی که جلوی ریختن آبروی برادر مؤمنش را بگیرد، از آتش دوزخ در امان است».

در روایت دیگر است که فرمودند: «کسی که در غیاب برادر مسلمان خود از او دفاع کند، بر خداوند لازم است که او را از آتش جهنم محافظت کند».

۳- قطع رابطه با این افراد. چنانچه امیرالمومنین علی(علیه السّلام) می فرمایند: «از معاشرت با عیب جویان بپرهیزید، زیرا هیچکس از ضرر آنها در امان نمی ماند».(۱) اگر مردم از معاشرت با افراد عیبجو دوری کنند، در نتیجه مشتری این گونه کارها کم می شود و آنها متوجه اشتباه خود خواهند شد و از این کارهای زشت دست برمی دارند.

۴- راه اندازی کمپین هایی در جهت منفور جلوه دادن این دست کارها که خود یک حرکت رو به جلو است که می توان نتیجه ای مطلوب را در دراز مدت برای جامعه حاصل نماید.

۵- تولید و پخش آیات و روایات مربوط به این موضوع با عکس نوشته و....

دوستان! فراموش نکنیم که فرهنگ یک جامعه نشانگر تک تک افراد آن جامعه می باشد، پس بیاییم و نگذاریم که فرهنگ جامعه ما که یک جامعه اسلامی و دینی است و تمدن و فرهنگی کهن دارد و انسان هایی با اراده پولادین در آن ساخته و به دنیا معرفی شده اند را یک عده کسانی

که دنباله رو تفکرات شیطانی هستند، مدیریت کنند.

۱- غررالحکم ، ۲۶۴۹.

خب دوستان! یک سؤال در پایان جلسه امروز:

به نظر شما اگر کسی خانه خدا را خراب کند یا به آن بی حرمتی کند، چه مجازاتی در انتظارش است؟

وضعش پیش خداوند چگونه است؟

ما باید با او چگونه برخورد کنیم؟

ولی دوستان! حرمت مؤمن و آبروی آن از خانه خدا هم بالاتر است و کسی که آبرویش را ببرد، انگار خانه خدا را خراب نموده است. پس مراقب ایمان خود و آبروی دیگران باشیم.

به همین دلیل است که بزرگان و خوبان تمام تلاش خود را می کردند تا کسی از دست آنها رنجیده خاطر نشود و حق الناسی بر گردن آنها نیاید، زیرا خوب می دانستند که بی احترامی یا آبروی دیگران را بردن، چه عواقب بدی به دنبال خواهد داشت.

داستان

آیت الله بروجردی مرجع تقلید شیعیان بود روزی ایشان مشغول درس گفتن بودند که یکی از شاگردانشان به درس اشکال کردند. چند دقیقه ای رد و بدل اشکال و جواب طول کشید، تا اینکه آقا عصبانی شد، به گونه ای که شاگردشان متاثر و منقلب شد؛ آن درس تمام شد، یکی از

شاگردان آقا می گوید: نماز مغرب و عشا را خواندم و به محضر آقا رسیدم، دیدم ایشان بسیار متاثر است و از من می پرسد: این چه رفتاری بود که من با آن طلبه انجام دادم؟ الان باید بروم و دست ایشان را ببوسم و حلالیت بطلبم تا از من بگذرد و بعد بیایم نماز مغرب و عشا را بخوانم!

عرض کردم: آقا ایشان در فلان مسجد نماز می خواند و بعد از نماز مسأله شرعی می گوید، به ایشان اطلاع می دهم که آقا فردا صبح به منزل شما خواهند آمد.

صبح شد، من رفتم حرم و برگشتم دیدم آقا سوار بر درشکه در کنار منزل ما، منتظر من هستند.

ص: ۲۷۵

همراه ایشان به منزل آن طلبه رفتیم، وقتی که ایشان آن طلبه را دیدند می خواستند دست او را ببوسند ولی آن طلبه نگذاشتند، آقا فرمودند: از من بگذرید، از حالت طبیعی خارج شدم و بر شما پرخاش کردم..... مرا عفو کنید، همین کار ایشان باعث شد تا آخر عمر این طلبه مورد عنایت آیت الله بروجردی قرار گرفتند. (۱)

دعا و نیایش

خدایا!

آخر و عاقبت همه را ختم به خیر بگردان!

همه ما را از خدمتگزاران و سربازان امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

ما را در زمره کسانی که مغضوب خودت و رسولت باشند قرار نده!

رهبر معظم انقلاب حفظ و حمایت بفرما!

روح امام و شهدای انقلاب اسلام و شهدای مدافع حرم را شاد بگردان!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما. آمین یا رب العالمین

دست علی(علیه السّلام) به همراهتان

خدای بزرگ نگهدارتان

صلوات

ص: ۲۷۶

۱- داستان دوستان، ج ۵، ص ۸۰.

متن مطالعاتی

دلائل رو آوردن به عیوب دیگران (عیب جویی)

۱- بی توجهی به عیب خود؛ امیرالمومنین(علیه السّلام): «کسی که عیب خود را ببیند از پرداختن به عیب دیگران پرهیز می کند».(۱)

۲- ثروت زیاد و نامشروع و بالا گرفتن خود «وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ الَّذِی جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ؛ وای بر عیب جو همان که مال فراوانی جمع کرده (بی آنکه مشروع و نامشروع آن را حساب کند». (۲)

۳- کنترل نداشتن زبان؛ « وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ؛ یکدیگر را مورد طعن و عیب جویی قرار ندهید و با القاب زشت و ناپسند یکدیگر را یاد نکنید». (۳)

۴- خودخواهی؛ امیرالمومنین(علیه السّلام): «کسی که به عیوب مردم بنگرد و کراهت بورزد و بعد آن را

برای خودش روا بدارد، این شخص نادان واقعی است».(۴)

عواقب عیب جویی

الف: رسوا شدن عیبجو در این دنیا

قطعا کسی که به دنبال عیب دیگران بگردد در همین دنیا رسوا خواهد شد. کافی است که به

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۳۱۳.

۲- سوره همزه، آیه ۱ و ۲ .

۳- سوره حجرات، آیه ۱۱.

۴- نهج البلاغه، حکمت ۳۴۹.

سرگذشت این افراد مراجعه شود.

امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «برادر خود را شماتت مکن؛ اگر چنین کنی خدا به او رحم می کند و این بلا را بر تو نازل می نماید».(۱)

و فرمود: «هر کس برادر[دینی] خود را به خاطر مصیبتی که به او رسیده، شماتت کند، از دنیا نمی رود مگر اینکه به آن مصیبت دچار خواهد شد». (۲)

همچنین در روایتی چنین نقل شده است: «مَن عَیَّرَ أخاهُ بِذَنبٍ قَد تابَ مِنهُ لَم یَمُتْ حَتّی یَعمَلَهُ؛ هر کس برادر خود را برای گناهی که از آن توبه کرده است سرزنش کند، نمیرد تا خود آن گناه را مرتکب شود» . (۳)

و حضرت رسول(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در بیان پیامدهای مطلق گناه، که عیب جویی و تمسخر نیز از آنها

می باشد، فرمود: «اَلذَّنْبُ شومٌ عَلی غَیْرِ فاعِلِهِ اِنْ عَیَّرَهُ ابْتُلِیَ بِهِ وَ اِنْ اَغْتابَهُ أَثِمَ وَ اِنْرَضیَ بِهِ شارَکَهُ؛؛ گناه برای غیر گنه کار هم شوم است؛ اگر بر او عیب گیرد خودش مبتلا می گردد، اگر او را غیبت کند گناه کرده و اگر هم به آن رضایت دهد، در آن شریک شده است». (۴)

ب: نزدیک شدن به کفر

امام صادق(علیه السّلام): «نزدیکترین حالت بنده به کفر در صورتی است که مواظب کار برادر خود باشد و لغزش های او را بشمارد، تا در روزی او را سرزنش کند».(۵)

متأسفانه بعضی ها مداوم در پی جستجوی عیوب دیگران هستند. این گونه افراد رفتار دیگران را زیر ذره بین قرار می دهند تا به محض مشاهده کوچکترین لغزش و اشتباه، شروع به عیب

۱- کافی، ج۲، ص ۳۵۱.

۲- همان، ج۲، ص ۳۵۶.

۳- تنبیه الخواطر، ج۱، ص ۱۱۳؛ کافی، ج ۲، ص ۳۵۶.

۴- نهج الفصاحه، ح ۱۶۲۳.

۵- کافی، ج۲، ص ۳۵۵.

جویی کنند.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چنین به خداوند عرضه می دارد: «اَللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ ... مِنْ خَلِیلٍ مَاکِرٍ عَیْنَاهُ تَرَانِی وَ قَلْبُهُ یَرْعَانِی إِنْ رَأَی خَیْراً دَفَنَهُ وَ إِنْ رَأَی شَرّاً أَذَاعَهُ؛

خدایا! پناه می برم به تو از دوست حیله گری که چشم های او همیشه دنبال من است و قلب و دلش همیشه مرا می چرخاند؛ اگر از من خوبی ببیند پنهان می کند، اما اگر از من بدی بنگرد، در میان مردم پخش می کند». (۱)

این گونه افراد رفتارهایشان ناشی از عداوت و حسادت است و چون بعضا کینه و دشمنی با افراد را در دل می پرورانند و یا خود دچار کمبودهایی هستند که قصد جلب توجه دارند و انگیزه هایی مثل نگاه مادی، مشهور شدن در بین دوستان و فامیل و یا ..... را دارند، با عیب جویی و به قیمت ریختن آبروی دیگران، علاوه بر تهییج کینه های خود را از بین رفتن رایحه محبت در جامعه، موجب از هم گسیختگی نظام و شیرازه اجتماع می شوند و قطعا گناه نابخشودنی را مرتکب می شوند.

این افراد برای سرپوش گذاشتن بر عیوب خود، خودشان را با افرادی که دارای عیوب بدتری هستند مقایسه می کنند و قصد دارند با جلوه دادن خود به عنوان انسان هایی که عاری از هرگونه عیب و خط و خش در زندگی هستند، عقده های شخصی خود را جبران نمایند.

امیرمؤمنان(علیه السّلام) فرمودند: « أَکبَرُ العَیبِ أن تَعیبَ غَیرَکَ بِما هُوَ فیکَ ؛ بزرگترین عیب این است که دیگران را به سبب عیبی سرزنش کنی که همانندآن عیب در خود تو نیز وجود داشته باشد» . (۲)

همچنین فرمودند:«شَرُّ النّاسِ مَنْ کانَ مُتَتَبِّعا لِعُیوبِ النّاسِ عَمِیّا مَعایِبِهِ؛ ؛ بدترین مردم کسی است که دنبال عیوب مردم باشد؛ ولی معایب خود را نبیند». (۳)

همه عیب خلق دیدن، نه مروت است و مردی

نگهی به خویشتن کن که همه گناه داری

ره طالبان عقبا، کرم است و فضل و احسان

تو چه از نشان مردی به جز از این کلاه داری

۱- همان، ص ۳۳۷.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۳۱۵؛ عیون الحکم و المواعظ، ص ۱۱۶.

۳- مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص۳۱۵؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۱۴۲۱.

تو حساب خویشتن کن نه حساب خلق

که بضاعت قیامت، عمل تباه داری

و دیگری گفته:

چشم فرو بسته ای از عیب خویش

عیب کسانت شده آیینه پیش

دیده ز عیب دگران کن فراز

صورت خود بین و در آن عیب ساز

در همه چیزی هنر و عیب هست

عیب مبین تا هنر آری به دست

عیب کسان منگر و احسان خویش

دیده فرو کن به گریبان خویش

ج: بی دوست ماندن و منفور شدن

امام صادق(علیه السّلام): «از نهان مردم بازرسی مکن، چرا که بی دوست می مانی».(۱) چون قطعا دوستش هم می ترسد که روزی او را رسوا کند و به همین خاطر ترجیح می دهد دوستی اش را

قطع نماید.

الان در جامعه کسانی هستند که متاسفانه به دنبال انتشار کلیپ های خصوصی دیگران هستند

تا آمار بازدیدهای خودشان را بالا ببرند، در حالی که امام صادق(علیه السّلام) می فرمایند: این حالت

نزدیک به کفر هست! ما باید مراقب باشیم بازار شایعات را داغ نکنیم و با نقل شنیده های بی اساس، آبروی افراد را نبریم.

برخی از راههای شناخت عیوب خود

یک: لطف خدا؛ پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «هر گاه خداوند به بنده ای خیر را اراده کند..... عیوبش را

به او می شناساند». (۲)

دو: رفیق خوب؛ امام صادق(علیه السّلام): «سعی کنید اوقات شبانه روز خود را به چهار قسمت تقسیم

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۵۶.

۲- نهج الفصاحه، کلمه ۱۴۳.

کنید: یک قسمت را برای عبادت و خلوت با خدا، یک قسمت را برای تامین معاش و تحصیل و به دست آوردن هزینه زندگی و قسمتی را برای رفت و آمد و معاشرت با برادران مورد اعتمادی که شما را عیوبتان آگاه می سازند و قلبا نسبت به شما خلوص و صفا دارند. ساعتی را هم برای تفریح و لذایذ مشروع خود اختصاص دهید».(۱)

سه: محاسبه نفس؛ یعنی اگر انسان مواظب اعمال و رفتار خویش باشد و خودش را مورد محاسبه و حسابرسی قرار دهد، به ویژه اگر خودش را با معیارها و الگوهای مورد قبول صالحان و پارسایان مقایسه کند، چون خودش را فاقد آن فضیلت ها می بیند، به خوبی می تواند به عیوب

خودش پی ببرد و از طرفی عبرت گرفتن از رفتار و کردارهای آدمهای بزهکار و نادرست، خودش بهترین روش است.

۱- تحف العقول، ص ۳۰۷.

درس بیستم: قهرمانان واقعی

بهانه ارتباط

تذکر: در آغاز جلسه، مبلغ محترم از طریق چند پرسش، ضمن برقراری ارتباط با دانش آموزان و ایجاد جذابیت اولیه، به تبیین موضوع و محتوای جلسه می پردازد.

یک قهرمان خیلی تلاش و خیلی سختی می کشد تا بتواند به مقام قهرمانی دست پیدا کند.

یکی از قهرمانی هایی که خیلی ها حسرتش را می خورند و عناوین متعددی را کسب کرده، موضوع بحث امروز ماست.

ابتدا چند سؤال می پرسم و بعد در مورد موضوع صحبت می کنیم:

خب سؤال اول:

۱ . حضرت موسی داماد کدام پیغمبر بود؟ شعیب

۲ . اُمُّ الائمه(مادر امامان)؟ فاطمه

۳. کدام پیغمبر در خواب دید که یازده خورشید و ماه وستاره بر او سجده کردند؟ یوسف

۴ . سوره ای از قرآن که اگر حرف اولش را برداریم نام یک سوره دیگر می شود واگر دو حرف اولش را برداریم به معنی کشش است؟ محمد

ص: ۲۸۳

۵. ذبیح الله لقب کدام پیامبر است؟ اسماعیل

۶ . مهم ترین واجب و اولین پرسش قیامت؟ نماز

در اینجا از دانش آموزان می خواهیم رمز جواب ها را بگویند.

تذکر: حرف اول وآخر کلمات را به صورت ضربدری کنار هم بگذاریم، رمز مورد نظر مشخص میشود.

آفرین! «شهیدان»

آن قهرمان هایی که می گفتم، همین شهدا هستند. هر کسی قهرمان شود و عنوان بهترین بازیکن را به دست بیاورد، جایزه اش را حداکثر از رییس کنفدراسیون یا شخصیتی مشابه او می گیرد و فقط تا مدتی این لذت و طعم قهرمانی می چشد، اما این قهرمان های واقعی یعنی شهدا، جایزه شان را از خدا می گیرند و مدالشان نیز همیشگی و دائمی است.

تبیین متن و محتوا

اشاره

حالا چند تا از آن جایزه هایی که خدا برای آنها انتخاب کرده را با هم نگاه می کنیم.

یادآوری: مبلغ گرامی این بحث را در قالب کارت اجرا می کند و تیترها را روی کارت و آیه مربوطه پشت کارت نوشته می شود.

کارت اول: حیات دائمی

پشت کارت: «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا » هرگز فکر نکنید شهدا مرده اند، حتی فکرش هم خطاست. در جنگ جهانی دوم خیلی ها کشته شدند، اما علت اینکه مسلمان ها برای دفاع از دین و مملکتشان کشته می شوند و همیشه جاویدانند، به خاطر این وعده در این آیه(۱) و نیز آیه ۱۵۴ سوره بقره است که خداوند می فرماید:

۱- « بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ؛ هرگز کسانی را که در راه خدا کشته شده اند، مرده مپندار، بلکه زنده اند و نزد پروردگارشان روزی داده می شوند». سوره آل عمران، آیه ۱۶۹.

«وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ؛ به آنهایی که در راه خدا کشته می شوند مرده و اموات نگویید، بلکه آنها زنده اند، ولی شما نمی فهمید».

دوستان نوجوان من!

هر سال ایام عید کلی از کاروان های راهیان نور برای زیارت و بازدید از سرزمین های دوران دفاع مقدس می روند و محل شهادت شهدا را می بینند و گریه می کنند و حتی به شهدا متوسل می شوند، فقط به خاطر اینکه شهدا زنده اند.

مادر شهید ضمیرایی وقتی فرزندش شهید شد، به تنهایی زندگی می کرد، پسر دیگرش گفت:

مادر تو الان تنهایی، بیا با ما زندگی کن!

گفت: من هیچ وقت احساس تنهایی نمی کنم، همیشه حضور اسماعیل شهیدم رو احساس می کنم. (۱)

کارت دوم: مهمان ویژه خداوند

پشت کارت: « عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ؛فوتبالیست ها وقتی می خواهند با تیمی قرار داد ببندند، اول حواسشان را جمع می کنند ببینند تیم از جایی حمایت می شود یا نه؟ اسپانسر خوب و مطرحی دارند یا نه؟ اما این قهرمانها

اسپانسرشان هم خداست؛ «عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ» ازخود خدا روزی می خورند.

کارت سوم: خوشحالی از قهرمانی

پشت کارت: «فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ »بعضی از فوتبالیست ها وقتی گل می زنند، شادی پس از گل دارند، بعضی ها دست خود را بر

۱- راوی حجت الاسلام حقگو.

روی گوشـشان می گذارنـد و به طرف تماشـاگران می رونـد، بعضـی ها دسـتهایشان را روی چشـمهایشان به نشانه عینک می گذارند، بعضـی ها توپ را زیر پیراهن می برند، بعضـی ها هم خوشـحالی منشوری دارند، اما همه این خوشحالی ها فقط برای لحظه گل زدن هست و اگر همان

بازیکن یک اشتباه انجام بدهد، از طرف تماشاگران مورد توهین و تحقیر قرار می گیرد.

اما خوشـحالی که شـهدا دارنـد، همیشـگی است و خـدا در قرآن از این خوشـحالی رونمایی می کند: «فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ »؛ خوشحال و شادمان از جایزه و هدیه ای که خدا به آنان مرحمت کرده است.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

وقتی از قهرمانان المپیک و جهان سؤال کنید چطور توانستید به این مقام برسید؟ می گویند:

تمرین هـای سـختی داشتیم و دوران دشواری را گذرانـدیم تـا این قهرمـانی را به دست بیـاوریم؛ شـهدا هم تمرین های سـختی داشـتند تا به مقام شـهادت برسند، چون توفیق شهادت نصیب هر کسی نمی شود. ما هم اگر می خواهیم در همان فضای زیبا و دوست داشـتنی شهدا زندگی کنیم و و همانند آنها به مقامات عالیه سعادتمندی برسیم، باید مثل آنان تمرین کنیم. اکنون چند نمونه از

تمرین های شهدا را یادآوری می کنیم.

اولین تمرین: سبقت در کار نیک

در یکی از روزهـای سـال ۱۳۶۲، زمـانی که آیت الله خـامنه ای رییس جمهور بودنـد، برای شـرکت در مراسـمی از ساختمـان ریاست جمهوری، واقع در خیابان پاسـتور خارج می شد، در فاصـله حرکتشان تا خودرو، متوجه سـر و صدایی شد که از همان نزدیکی شنیده می شد. صدا از

طرف محافظ ها بود که چند نفرشان دور کسی حلقه زده بودند و چیزهایی می گفتند. صدای جیغ مانندی هم دائم فریاد میزد: «آقای رییس جمهور! آقای خامنه ای! من باید شما را ببینم».

رییس جمهور از پاسداری که نزدیکش بود پرسید: چی شده؟ کیه این بنده خدا؟

پاسدار گفت: نمی دانم حاج آقا! ماندم چطور تا اینجا توانسته بیاد جلو.

پاسدار که ظاهرا مسئول تیم محافظان بود، وقتی دید رییس جمهور خودش به سمت سر و صدا به راه افتاد، سریع جلوی ایشان رفت و گفت: حاج آقا! شما بمانید، من می روم ببینم چه خبراست. بعد هم با اشاره به دو همراهش، آنها را نزدیک رییس جمهور مستقر کرد و خودش رفت طرف شلوغی.

کمتر از یک دقیقه طول کشید تا برگشت و گفت: حاج آقا ! یه بچه است. می گوید از اردبیل کوبیده اومده اینجا و با شما کار واجب داره. بچه ها می گویند با عجز و التماس خودش را رسانده تا اینجا. گفته فقط می خوام قیافه آقای خامنه ای رو ببینم، حالا می گه می خوام باهاش حرف هم بزنم.

رییس جمهور گفت: بگذار بیاد حرفش رو بزند. وقت هست.

لحظاتی بعد پسرکی ۱۳-۱۲ ساله از میان حلقه محافظان بیرون آمد و همراه با سرتیم محافظان، خودش را به رییس جمهور رساند. صورت سرخ و سرما زده اش، خیس اشک بود.

هنوز در میانه راه بود که رییس جمهور دست چپش را دراز کرد و با صدای بلند گفت: سلام بابا جان! خوش آمدی.

پسر با صدایی که از بغض و هیجان می لرزید، با لهجه ی غلیظ آذری گفت: سلام آقاجان! حالتان خوب است؟

رییس جمهور دست سرد پسرک را در دست گرفت و گفت: سلام پسرم! حالت چطوره؟

پسر به جای جواب تنها سر تکان داد. رییس جمهور از مکث طولانی پسرک فهمید زبانش قفل شده. سر تیم محافظان گفت: اینم آقای خامنه ای! بگو دیگر حرفت را.

ناگهان رییس جمهور با زبان آذری سلیسی گفت: شما اسمت چیه پسرم؟

پسر که با شنیدن گویش مادری اش انگار جان گرفته بود، با هیجان و به ترکی گفت: آقاجان!

من مرحمت هستم. از اردبیل تنها اومدم تهران که شما را ببینم.

آقای خامنه ای دست مرحمت را رها کرد و دست روی شانه او گذاشت و گفت: افتخار دادی

پسرم. صفا آوردی. چرا این قدر زحمت کشیدی؟ بچه کجای اردبیل هستی؟

مرحمت که حالا کمی لبانش رنگ تبسم گرفته بود، گفت: انگوت کندی آقاجان!

رییس جمهور پرسید: از چای گرمی؟

مرحمت انگار هم ولایتی پیدا کرده باشد، تندی گفت: بله آقاجان! من پسر حضرتقلی هستم.

آقای خامنه ای گفت: خدا پدر و مادرت را برایت حفظ کنه.

مرحمت گفت: آقاجان! من از اردبیل آمدم تا اینجا که یک خواهشی از شما بکنم.

رییس جمهور عبایش را که از شانه راستش سر خوره بود، درست کرد و گفت: بگو پسرم. چه خواهشی؟

آقا! خواهش می کنم به آقایان روحانی و مداحان دستور بدهید که دیگر روضه حضرت قاسم(علیه السّلام) نخوانند!

چرا پسرم؟

مرحمت به یک باره بغضش ترکید و سرش را پایین انداخت و با کلماتی بریده بریده گفت:

آقاجان! حضرت قاسم (علیه السّلام)۱۳ ساله بود که امام حسین(علیه السّلام) به او اجازه داد برود در میدان و بجنگد، من هم ۱۳ سالم است، ولی فرمانده سپاه اردبیل اجازه نمی دهد به جبهه بروم. هر چه التماسش

می کنم می گوید ۱۳ ساله ها را نمی فرستیم. اگر رفتن ۱۳ ساله ها به جنگ بد است، پس این همه روضه حضرت قاسم(علیه السّلام) را چرا می خوانند؟

حالا دیگر شانه های مرحمت آشکارا می لرزید. رییس جمهور دلش لرزید. دستش را دوباره روی شانه مرحمت گذاشت و گفت: پسرم! شما مگر درس و مدرسه نداری؟ درس خواندن هم خودش یک جور جهاد است.

مرحمت هیچی نگفت. فقط گریه کرد و این بار هق هق ضعیفی هم از گلویش به گوش می رسید.

رییس جمهور مرحمت را جلو کشید و در آغوش گرفت و رو به سرتیم محافظانش کرد و گفت: آقای...! یک زحمتی بکش با آقای ... تماس بگیر، بگو فلانی گفت: این آقا مرحمت رفیق

ما است. هر کاری دارد راه بیاندازید. هر کجا هم خودش خواست ببریدش. بعد هم یک ترتیبی هم بدهید برایش ماشین بگیرند تا برگردد اردبیل. نتیجه را هم به من بگویید.

آقای خامنه ای خم شد، صورت خیس از اشک مرحمت را بوسید و گفت: ما را دعا کن پسرم. درس و مدرسه را هم فراموش نکن. سلام مرا به پدر و مادر و دوستانت در جبهه برسان.

و...

کمتر از سه روز بعد، فرمانده سپاه اردبیل، مرحمت را خوشحال و خندان دید که با حکمی پیشش آمد. حکم لازم الاجرا بود. می توانست باز هم مرحمت را سر بدواند، ولی مطمئن بود که می رود و این بار از خود امام خمینی(رحمه الله) حکم می آورد.

گفت: اسمش را نوشتند و مرحمت بالا زاده رفت در لیست بسیجیان لشکر ۳۱ عاشورا.

مرحمت بالازاده یک سال بعد، در عملیات بدر، در تاریخ ۲۱ اسفند ۱۳۶۳ با فاصله بسیار کمی از شهادت مرادش، شهید مهدی باکری، بال در بال ملائک گشود و میهمان سفره حضرت قاسم (علیه السّلام) گردید. (۱)

دوستان نوجوان من!

شما اگر جای مرحمت بودید و دشمن به کشورتان حمله می کرد، چکار می کردید؟

تمرین دوم: فداکاری و ایثار

دایی شهید «عباس بابایی» می گوید: یک روز با عباس سوار موتورسیکلت بودیم. تا مقصد چند کیلومتری مانده بود. یک دفعه عباس گفت: دایی نگه دار!

متوجه پیرمردی شدم که با پای پیاده تو مسیر می رفت. عباس پیاده شد، از پیرمرد خواست که پشت سر من سوار موتور شود. بعد از سوار شدن پیرمرد، به من گفت: دایی جان، شما ایشان را برسان؛ من خودم پیاده بقیه راه رو میام.

۱- www.basij.ir

پیرمرد را گذاشتم جایی که می خواست برود. هنوز چند متری دور نشده بودم که دیدم عباس دوان دوان رسید؛ نگو برای آنکه من به زحمت نیفتم، همه مسیر را دویده بود. (۱)

همچنین درباره دوران نوجوانی شهید «ابراهیم امیرعباسی» نوشته اند: مادر بهش گفت: مادر بهش گفت:

ابراهیم، سرما اذیتت نمی کند؟

گفت: نه مادر، هوا خیلی سرد نیست.

البته هوا خیلی سرد بود، ولی نمی خواست ما را توی خرج بیندازد. دلم نیامد؛ همان روز رفتم و یک کلاه برایش خریدم. صبح فردا، کلاه را سرش کشید و رفت. ظهر که برگشت، بدون کلاه بود!

گفتم: کلاهت کو؟

گفت: اگه بگویم دعوایم نمی کنی؟

گفتم: نه مادر! مگه چیکارش کردی؟

گفت: یکی از بچه های مدرسه با دمپایی میاد، امروز سرماخورده بود، دیدم کلاه برای اون واجب تر است. (۲)

تمرین سوم: غیرت

تمرین سوم: غیرت

یادم می آید یک روز که در بیمارستان بودیم، حمله شدیدی صورت گرفته بود. به طوری از بیمارستان های صحرایی هم مجروحین زیادی را به بیمارستان ما منتقل می کردند. اوضاع مجروحین به شدت وخیم بود. در بین همه آنها، وضع یکی شان خیلی بدتر از بقیه بود. رگ هایش پاره پاره شده بود و با این که سعی کرده بودند زخم هایش را ببندند، ولی خونریزی شدیدی داشت. مجروحین را یکی یکی به اتاق عمل می بردیم و منتظر می ماندیم تا عمل تمام شود و بعدی را داخل ببریم.

۱- علمدار آسمان، ص ۲۷ .

۲- ساکنان ملک اعظم، منزل امیرعباسی، ص ۵.

وقتی که دکتر اتاق عمل این مجروح را دید، به من گفت که بیارش داخل اتاق عمل و برای جراحی آماده اش کنم.

من آن زمان چادر به سر داشتم. دکتر اشاره کرد که چادرم را در بیاورم تا راحت تر بتوانم مجروح را جا به جا کنم.

همان موقع که داشتم از کنار او رد می شدم تا بروم توی اتاق و چادرم را در بیاورم، مجروح که چند دقیقه ای بود به هوش آمده بود، به سختی گوشه چادرم را گرفت و بریده بریده و سخت گفت: من دارم می روم که تو چادرت را در نیاوری. ما برای این چادر داریم می رویم... چادرم

در مشتش بود که شهید شد.

از آن به بعد در بدترین و سخت ترین شرایط هم چادرم را کنار نگذاشتم. (۱)

همین شهدای مدافع حرم که این روزها خبر شهادتشان آنجا نجنگند و آننجا دفاع نکنند، باید با داعشی ها در سرزمین خودمان بجنگیم و آن موقع هست که زنان ما

کنیزی می برند، اما غیرت این قهرمانان واقعی است که اجازه نمی دهد اینها وارد حرم حضرت زینب سلام الله علیها و دیگر عتبات عالیات و نیز حریم ایران بشوند.

دوستان من! فراموش نکنیم که هر کسی در این دنیا غیرت داشته باشد، می تواند به این مقام نزدیک شود. ما هم می توانیم به اندازه خودمان غیرت به خرج دهیم؛ هم درباره حجاب ظاهری خواهر و مادر و هم غیرت در پاسداری از کشور و قهرمانان واقعی آن.

پیام های کاربردی تربیتی

شاید بگویید حاج آقا! خوش به حال شهدا! ما که چنین توفیقی نداریم که بتوانیم شهید بشویم.

جواب این است که اولا: راه شهادت همیشه باز است؛ مقام معظم رهبری فرمودند: «اگرچه

۱- www.forum.۹۸ia.com

جنگ تمام شده، اما هنوز روزنه هایی برای شهادت وجود دارد». پس بستگی به خودمان دارد که چقدر آمادگی داشته باشیم.

دوم اینکه: ترویج و تبلیغ و ذکر و یاد شهدا را زنده نگه داشتن، ثوابش کمتر از شهادت نیست.

ما می توانیم در فضاهای مجازی و حقیقی، بخشی از دین خودمان را به شهدا ادا کنیم.

سوم اینکه: کار اصلی شهدا و سبک زندگی آنان این بود که در زندگی خود گناه نکنند. آنان هر جا که زمینه گناه فراهم می شد، فوری از آنجا دوری می کردند. ما هم می توانیم با کنترل فکر و خیال، با کنترل چشم، با دوری از رابطه های آلوده مجازی و حقیقی، خودمان را شبیه شهدا کنیم.

امیر مؤمنان(علیه السّلام) می فرمودند:«مَا الْمُجَاهِدُ الشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمَ أَجْراً مِمَّنْ قَدَرَ فَعَفَّ لَكَادَ الْعَفِيفُ أَنْ يَكُونَ مَلَكاً مِنَ الْمَلَائِكَهِ ؛کند، ولی بر اثر پاکدامنی از آن پرهیز می کند، بیشتر نیست و چه بسا که انسان پاکدامن و عفیف در شمار فرشتگان الهی باشد».(۱)

دعا و نیایش

خدایا!

ما را شرمنده قهرمان هایی که مدالشان پلاکشان شد، قرار نده!

توفیق شهادت در رکاب امام زمان را نصیب همه ما بگردان!

شهدا را شفیع ما در قیامت قرار بده!

شهدای ما را با امام حسین(علیه السّلام) محشور بگردان!

امام و شهدا، به ویژه شهدای مدافع حرم را مهمان سیدالشهدا قرار بده!

رهبر معظم انقلاب، حفظ و حمایت بفرما!

امام زمان ما را برسان.

آمین

۱- نهج البلاغه، حکمت ۴۷۴.

متن مطالعاتی

برخی دیگر از امتیازات و مدالهای شهادت

مرگ آسان؛ یکی از بشارتهای شهید این است که هنگام شهادت، هیچ گونه درد و ناراحتی حس نمی کند. رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «ألشَّهیدُ لا یَجِدُ أَلَمَ الْقَتْلِ اِلّا کَما یَجِدُ أَحَدُکُمْ مَسَّ الْفُرْصَهِ؛شهید درد کشته شدن را احساس نمی کند، مگر در حد ی که یکی از شما پوست دست خود را بین دو انگشت فشار دهد(چیزی شبیه نیشگون گرفتن)».(۱)

و در جایی دیگر می فرماید: «عُضَّهُ نملَهٍ اَشدُّ علی الشهید من مسّ السلاح بَلْ هی اَشْهی مِن شرابِ ماءٍ باردٍ لذیذٍ فی یومٍ ضائفٍ ؛ درد گزش مورچه ای برای شهید بیشتر از درد اصابت حربه و سلاح دشمن است؛ بلکه کشته شدن برای شهید، از نوشیدن آب خنک و گوارایی در روز گرمای شدید لذت بخش تر است». (۲)

چه بسا برای کسانی که عمر خویش را در اطاعت پروردگار گذراندند و تقوای الهی پیشه کردند، این حد از درد [نیشگون یا گزش مورچه] هم وجود ندارد و مرگ آنان همانند بوییدن یک گل خواهد بود. (۳)

۱- کنز العمال، ج ۴، ص ۳۹۴.

۲- کنز العمال، ج ۴، ص ۳۹۲.

۳- امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «للمؤمن کأطیب ریح یشمّه فینعس لطیبه وینقطع التَعب و الألم کلّه عنه؛ مرگ برای مؤمن مانندخوشبوترین بویی است که استشمام می نماید و در اثر لذت آن از درد و رنج و خستگی راحت می شود». علل الشرایع، ج۱ ،ص ۲۹۸، باب ۲۳۵، ح ۲.

بخشش تمام گناهان؛ خون شهید، محترم و ارزشمند است به گونه ای که با اولین قطره خونی که از او بر زمین بریزد، تمام گناهان او بخشیده خواهد شد. رَسُولُ الله الاعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمودند: « لِلشَّهِیدِ سَبْعُ خِصَالٍ مِنَ اَللَّهِ أَوَّلَ قَطْرَهٍ مِنْ دَمِهِ مَغْفُورٌ لَهُ کُلُّ ذَنْبٍ؛ به شهید هفت امتیاز از طرف خداوند عطا می شود، اولین آنها بخشیدن تمام گناهان اوست به واسطهٔ اولین قطره خونش».(۱)

و امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «مَنْ قُتِلَ فِی سَبیلِ اللَّهِ لَمْ یعَرِّفْهُ اللَّهُ شَیئاً مِنْ سَیئاتِهِ؛ کسی که در راه خدا کشته شود، خداوند هیچ یک از گناهان او را به روی او نمی آورد». (۲)

شفاعت از خانواده؛ یکی از مقامات ویژه شهدا این است که نه تنها خود نجات می یابند، بلکه این مقام و فرصت نیز به آنان داده می شود که از دیگران نیز دستگیری کنند و آنان را از جهنمی شدن نجات بخشند.

رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: «یشفع الشهید فی اهل بیته؛ شهید اهل خانهٔ خویش را شفاعت می کند».(۳)

امام سجاد(علیه السّلام) نیز از قول جد بزرگوار خود حضرت علی(علیه السّلام) می فرماید: «و یشفع الرجل منهم سبعین الفاً من اهل بیته و جیرانه حتّی ان الجارین یختصمان ایهما اقرب؛ هر یک از شهدا، هفتاد هزار نفر از خویشاوندان و همسایگان خود را شفاعت می کند به گونه ای که بعضی و از همسایه ها بر سر اینکه کدامیک از آنها به شهید نزدیکتر بوده، با هم درگیر می شوند».(۴)

امتیازات و ویژگی های فراوان دیگری مانند اینکه فرشتگان در قبر از او سؤال و جواب نمی پرسند و از عذاب قبر محفوظ خواهد ماند. (۵)

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۹، ح ۲۰.

۲- همان، حدیث ۱۹.

۳- کنز العمال، ج ۴، ص ۴۰۱.

۴- بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۱۲.

۵- «سئل النبی (صلّی الله علیه و آله وسلّم):ما بالُ الْمؤمنینَ یَفْتَنُونَ فی قُبورِهِم الّا الشَّهیدُ؟ کَفَی بِبارِقَهِ السُّیوفِ عَلَی رَاسِهِ فِتْنَهً.از پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سؤال شد: چگونه است که همهٔ مؤمنین در قبر مورد سوال و امتحان قرار می گیرند مگر شهید؟ حضرت فرمود: امتحانی که در زیر برق شمشیر داده است، برای او کافی است» . کنز العمال، ج ۴، ص ۴۰۷، حدیث ۱۱۱۳۸.

درس بیست و یکم:دید و بازدید

بهانه ارتباط

برای شروع درس، پس از سلام و احوالپرسی، مبلغ محترم از چند نفر دانش آموزان می خواهد که تصاویر زیر را روی تابلو نقاشی کنند. بعد از تکمیل این مرحله، از آنها می پرسد که با دیدن این تصاویر، به یاد چه چیزهایی می افتند؟ و در مرحله سوم، از رابطه میان این تصاویر سؤال

می کند. بنابراین، سیر بحث این گونه است:

مرحله اول: نقاشی

مرحله دوم: حدس رابطه میان تصاویر

مرحله سوم: حدس موضوع از طریق پرسشها

تذکر: مبلغ گرامی با توجه به امکانات خود، می تواند تصاویر زیر را برای دانش آموزان به نمایش بگذارد، یا اسامی آنها را روی تابلو بنویسد، ولی بهتر آن است که از روش نقاشی استفاده کند.

ص: ۲۹۵

تصاویرها

حالا چه کسی می تواند بگوید چه رابطه ای میان این موارد وجود دارد؟

برای رسیدن به جواب، یک راهنمایی می کنم که در واقع آخرین تصویر ماست؛ تصویر یک خانه.

برای اینکه به جواب برسیم ابتدا به این سؤالات پاسخ دهید.

تنها سوره یک حرفی و بی نقطه؟ ص

انسان بی زبان؟ لال

ورزشی چمنی، یخی و سالنی؟ هاکی

حافظه رایانه که برای ذخیره سازی اطلاعات به کار می رود؟ رم

ص: ۲۹۶

معصوم چهارم؟ حسن

نماد گذشت، فداکاری و مهربانی؟ مادر

برای رسیدن به پاسخ باید حروف اول این کلمات را کنار یکدیگر بگذارید تا به پاسخ برسید.

«صله رَحِم»

تبیین متن و محتوا

اشاره

صله رحم یعنی چه؟

«صله» در لغت به معنای احسان و دوستی آمده است و مراد از «رحم» خویشاوندان و بستگان هستند. در اصطلاح هم، صله رحم محبت و ارتباط داشتن و با خبر بودن از خویشان و نزدیکان است.

آری! همه اینهایی که در بالا ذکر کردیم در واقع نمایانگر شیوه های ارتباط گیری و معاشرت و با خبر شدن از دیگران است؛ خواه با مسافرت و به دیدار خویشاوندان رفتن باشد، یا با تلفن، موبایل، پیامک، استیکر و مانند آن.

شاید تعجب کنید ولی جالب است که بدانید موارد و شیوه هایی که در ابتدا ذکر کردیم، همه ی آنها به نوعی در دین ما وارد شده است. برای اینکه این موضوع را بهتر درک کنیم لازم است به دو نوع که در کارتها نوشته شده دقت کنید:

کارت اول: ارتباط واقعی

یعنی اینکه انسان با اقوام و خویشان خود رفت و آمد داشته باشد و از نزدیک آنان را ببیند و در کنارشان حضور فیزیکی داشته باشد. در این صورت است که انسان با هواپیما، ماشین و هر چیز دیگری خود را به دیدار آنان می رساند و از ثمرات و برکات صله رحم استفاده می نماید.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: به آنان که حاضرند و آنان که غایبند و آنان که تا روز قیامت به دنیا

خواهند آمد، سفارش می کنم که صله رحم نمایند، گرچه مستلزم پیمودن یک سال راه باشد، زیرا صله رحم (یکی) از (مسائل مهم) دین است. (۱)

کارت دوم: ارتباط مجازی

اشاره

آنچه که مورد نظر و پسند اسلام است این که اصل ارتباط حفظ شود و بهترین شیوه نیز همان دید و بازدید و چهره به چهره بودن دیدارها است؛ حال اگر کسی نتواند به هر دلیلی، این شیوه را اجرا نماید در مرحله بعدی باید از روش های جایگزین استفاده کنند. پیامک، تلفن، نامه، پست

الکترونیکی(ایمیل) و وسائل ارتباطی دیگر از جمله این روشهاست.

در حدیث وارد شده که پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «صِلُوا اَرحامَکُم وَ لَو بِاسَّلامِ؛ صله رحم کنید ولو به سلام گفتن و احوالپرسی باشد».(۲)

امیر مؤمنان (علیه السّلام) نیز فرمود: «صِلُوا اَرحامَکُم وَ لَو بِالتَّسلیمِ ؛ با بستگان خود صله رحم کنید، اگرچه با سلام کردن (به آنان) باشد».(۳)

امام صادق(علیه السّلام) نیز می فرماید: «پیوند میان برادران آن گاه که پیش هم هستند، دیدار همدیگر

است و در مسافرت، نامه نوشتن به یکدیگر». (۴)

امام صادق (علیه السّلام) همچنین فرمود: «صِلْ رَحِمَک وَلو بِشَرْبَهٍ مِن ماءٍ، و أفْضَلُ ما تُوصَلُ بِهِ الرَّحِمُ کفُّ الأذی عنهم؛ صله رحم کن و با خویشانت ارتباط برقرار کن، ولو به جرعه ای آب باشد و بهترین صله رحم، آزار نرساندن به خویشان است». (۵)

۱- بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۰۵ .

۲- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۸۴ و ص ۱۰۴ .

۳- کافی، ج ۲، ص ۱۵۵ .

۴- کافی، ج۲، ص ۶۷۰ .

۵- همان مدرک، ص ۱۵۱ .

البته صله رحم به این موارد خلاصه نمی شود، بلکه رسیدگی های مالی، فکری، حمایت های جانی، اذیت و آزار نرساندن، شرکت در غم و شادی خویشان، و... از جمله بهترین حالات و شیوه های صله رحم است.

با این بیان، روشن می شود که صله رحم یعنی ارتباط و پیوند با اقوام و خویشاوندان که می تواند در قالب شکل های گوناگون نمود خارجی پیدا کند. گاهی اوقات در حد یک سلام کردن و احوالپرسی است، و گاهی به صورت ملاقات های حضوری، کمک مادی و معنوی در

موقعیت های مقتضی و بالاخره تماس های مستقیم و غیرمستقیم با اقوام، به گونه ای که احساس

شود پیوند خویشاوندی همواره بین آنها برقرار است.

برکات و آثار

صله رحم و سرکشی به اقوام و خویشاوندان برکات و فواید زیادی دارد؛ مثل:

تذکر: در هر قسمت، مبلغ گرامی حروف پراکنده را روی تابلو نوشته و به دانش آموزان فرصت حدس و تشخیص کلمه را می دهد و سپس روایت را نقل می کند.

و ت ث ر؛ ثروت

امام رضا(علیه السّلام) در این باره می فرماید: «چه بسا مردی که تنها سه سال از عمرش باقی مانده است، اما خدا به خاطر صله رحم، باقیمانده عمرش را به سی سال می رساند و خدا آنچه را می خواهد، انجام می دهد». (۱)

ع ط و ل م ر؛ طول عمر

حضرت سجاد (علیه السّلام) فرمود: هر کس دوست دارد، خدا عمرش را طولانی و روزی اش را افزایش دهد، باید صله رحم کند. (۲)

۱- همان، ص ۱۵۰ .

۲- کافی، ج ۲، ص ۱۵۶.

امام صادق(علیه السّلام) فرمود: «ما چیزی را جز صله رحم سراغ نداریم که عمر را زیاد کند، تا آنجا که

گاهی تا زمان مرگ یک نفر، سه سال مانده است، ولی او اهل صله رحم می شود. آنگاه خداوند، سی سال بر عمرش می افزاید و سی و سه سال دیگر زنده می ماند. و گاهی اجل کسی سی و سه سال است، به خاطر قطع رحم و گسستن رابطه های خویشاوندی، کاهش می یابد و اجلش سر سه سال فرامی رسد.» (۱)

ل ا و د ر ی ز ا ب؛ دوری از بلا

امام باقر(علیه السّلام) فرمود: «رسیدگی به خویشان بلا را دور می سازد».(۲)

م م م ص ی ی ت ت و ح ب؛ محبت و صمیمیت

امام علی(علیه السّلام) فرمود: «صلهُ الرحم تُوجبُ المَحَبَّهَ ؛ پیوند با خویشاوندان، محبت می آورد».(۳)

و فرمودند: «صله رحم... انسان را در میان خانواده و بستگانش محبوب می سازد.»(۴)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

وقتی به صله رحم می روید، باید مراقب باشید، مراقب ی س و ر و آفرین؛ ویروس

البته منظور ویروس سرماخوردگی یا آنفولانزا نیست، بلکه ویروس های احتمالی گناه و آلودگی روح است. بنابراین باید مراقب بود تا در این کار خوب و پسندیده، به جای آنکه ثوابی برای ما نوشته شود، گناه و معصیت نوشته نشود.

پس: مراقب این دو ویروس باشید:

۱- کافی، ج۲، ص۱۵۲.

۲- همان.

۳- غررالحکم، ص ۴۶، ح ۹۳۰۹؛ شرح آقا جمال الدین خوانساری بر غرر الحکم و درر الکلم ج۴، ص۲۰۹، ح۵۸۲۵.

۴- کافی، ج۲، ص۱۵۱.

یک: نگاه حرام

در مهمانی ها خیلی وقتها برخی افراد فامیل حجاب و پوشش مناسبی ندارند و با همان وضعیت نزد ما می نشینند، در این مواقع باید مراقب چشم خود باشیم و آن را به ویروس چشم چرانی و نگاه حرام مبتلا نکنیم.

دو: لمس

ویروس دیگر مهمانیها و دید و بازدیدهای خانوادگی، همه را به چشم خواهر و برادر دیدن و با همه دست دادن و روبوسی کردن است!

برخی انگار نه انگار که مَحرم و نامحرمی هم وجود دارد، با همه دست می دهند و ویروس گناه را منتشر می کنند. (۱)

تذکر: مبلغ محترم به تناسب ظرفیت زمان و ظرفیت دانش آموزان می تواند بحث محرم و نامحرم و مصادیق آن را اشاره کند.

حالا مهم این است که ما بدانیم کدام یک از اطرافیان بر ما نامحرم هستند. پاسخ را از میان این کلمات پیدا کنید.

دختر(۲)خاله دختر دایی خاله مادر مادر دختر عمه زن برادر عمه دختر عمو مادر پدر زن دایی

نامحرم محرم

ص: ۳۰۱

۱- رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «وَ مَنْ صَافَحَ اِمْرَأَةً حَرَاماً جَاءَ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ مَغْلُولاً ثُمَّ یُؤْمَرُ بِهِ إِلَی اَلنَّارِ وَ مَنْ فَاکَهَ اِمْرَأَةً لاَ یَمْلِکُهَا (حَبَسَهُ اَللَّهُ) بِکُلِّ کَلِمَهٍ کَلَّمَهَا فِی اَلدُّنْیَا أَلْفَ عَامٍ.؛ هر کس با یک زن نامحرم دست بدهد، روز قیامت در غل و زنجیر به محشر وارد می شود و خداوند دستور می دهد که او را به آتش جهنم بیفکنند، و هر کس با یک زن نامحرم شوخی کند (و با سخنان خنده دار و شهوت آمیز با او گفت و گوی نماید)، در مقابل هر کلمهٔ حرامی که به او گفته است، هزار سال حبس خواهد شد» . وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۹۸.

۲- روشن است که برای جلسات دختران، افراد مذکر نوشته می شود.

یادآوری: مبلغ محترم از دانش آموزان می خواهد که هر کدام از محرم و نامحرم را در ستون خود قرار دهند.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را از گناهان کوچک و بزرگ دور کن!

ما را محبوب خویشاوندان و دوستان خود قرار بده!

رابطه ما را با خوبان، با امامان و امامزادگان، روز به روز بیشتر بفرما!

ارتباط ما را با امام زمان(علیه السّلام) که پدر معنوی امت هستند، بیش از بیش بگردان!

قلب نازنین آقا را از ما راضی و خشنود بگردان.

آمین

ص: ۳۰۲

متن مطالعاتی

اهمیت صله رحم

در اسلام، معاشرت و ارتباط با فامیل آن قدر اهمیت و جایگاه دارد که خدای متعال هم آن را در ردیف پرستش خود قرار داده، می فرماید: «وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى... » ؛ خدا را بپرستید و هیچ چیز را شریک او قرار ندهید و به پدر و مادر و خویشان نیکی کنید.

در جای دیگر می فرماید:« وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ؛بترسید از آن خدایی که به نام او از یکدیگر درخواست می کنید؛ و درباره ارحام کوتاهی نکنید، همانا خداوند مراقب شماست» .

قرآن در این باره می فرماید: «وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ؛ (۱) مؤمنان کسانی هستند که پیوندهایی را که خداوند به برقراری آن دستور داده برقرار می دارند و از پروردگارشان می ترسند و از بدی حساب در روز قیامت بیمناکاند».

پیامدهای قطع رابطه

قطع رحم؛ یعنی بریدگی از خویشاوندان و آشنایان و فراموش کردن آنها.

۱- سوره رعد، آیه ۲۱ .

قرآن در این باره می فرماید:«وَیَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ یُوصَلَ وَیُفْسِدُونَ فِی الْأَرْضِ أُولَئِکَ لَهُمُ اللَّعْنَهُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ؛ کسانی که قطع می کنند آنچه را که خداوند به برقراری و وصل آن دستور داده و در روی زمین فساد می کنند، لعنت و بدی (و مجازات) در آخرت برای آنها است»(۱)

در باب قطع رحم و آثار منفی آن در روایات و متون دینی، مطالب بسیاری وارد شده است، یکی از آثار قطع رحم که به آن تأکید شده کوتاهی عمر و آمدن مرگ زود هنگام است.

ابن کوّاء از منافقان و مخالفان امیرالمؤمنین(علیه السّلام) بود و همواره منتظر فرصتی بود که از حضرت ایراد بگیرد. وقتی شنید حضرت میفرماید: «أعوذُ باللّه ِ مِنَ الذُّنوبِ التی تُعَجِّلُ الفَناءَ ؛ پناه می برم به خدا از گناهانی که مرگ انسان را نزدیک می کند»، پرسید:أو تکونُ ذُنوبٌ تُعَجِّلُ الفَناءَ ؛ مگر گناهانی هم هستند که مرگ را جلو بیندازند؟

حضرت فرمود: نَعَم وَیلَکَ قَطیعَهُ الرَّحِمِ ؛ بله! قطع رحم و بریدن از خویشاوندان».(۲)

سپس حضرت در ادامه فرمود: چه بسا خانواده ای اهل ایمان باشند، ولی خداوند آنان را به خاطر قطع رحم محروم کرده، عمرشان را کوتاه می کند و چه بسا خانواده ای اهل گناه و معصیت هستند، ولی خداوند به خاطر صله رحم و روابط ی که با هم دارند و دور هم جمع می شوند، به

آنان روزی داده، عمرشان را طولانی می کند».

همچنین در روایت دیگری فرمودند:« إِنَّ اَلْیَمِینَ اَلْکَاذِبَهَ وَ قَطِیعَهَ اَلرَّحِمِ لَتَذَرَانِ اَلدِّیَارَ بَلَاقِعَ مِنْ أَهْلِهَا ؛ قسم دروغ و قطع رحم، خانه ها را ویران و از اهل و خانمان خالی می گرداند (و باعث می شود عمرانسان کوتاه و دچار مرگ زودرس شود)». (۳)

۱- سوره رعد، آیه ۲۵.

۲- الدعوات، ص ۶۱؛ کافی، ج ۲، ص ۳۴۷.

۳- کافی، ج ۷، ص ۴۳۶؛ وسائل الشیعه، ج ۲۳، ص ۲۰۲ .

داستانهایی از پیامد قطع رحم

یکی از اصحاب امام صادق(علیه السّلام) می گوید: به امام صادق(علیه السّلام) عرض کردم: برادران و عموزادگانم خانه را بر من تنگ کرده اند و از همهٔ خانه تنها یک اتاق را به من داده اند، اگر من در این باره اقدام

کنم، می توانم خانه را از آنها بگیرم.

امام فرمودند: «صبر کن، خداوند برای تو گشایش فراهم خواهد کرد».

راوی می گوید: من خودداری کردم تا این که در سال ۱۳۱، وبایی آمد و همه آنها مردند و یک نفر از آنها باقی نماند. پس از این جریان، نزد امام صادق(علیه السّلام) رفتم، همین که حضرت مرا دیدند فرمودند: «حال اهل خانه ات چطور است؟ » عرض کردم: به خدا همهٔ آنها مردند و یک نفر از آنها باقی نماند. فرمودند: «این به واسطهٔ آن رفتاری است که با تو کردند و آزاری که به تو رساندند». (۱)

همچنین، فردی خدمت حضرت رسول(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آمد و عرض کرد: خویشاوندی دارم که با آنها

پیوند می کنم و رابطه دارم، اما آنان آزارم می دهند، [از این رو] تصمیم گرفته ام آنان را ترک کنم.

حضرت رسول(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «آن گاه، خدا هم تو را ترک می کند!» . گفت: پس چه کنم؟ رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «به کسی که محرومت کرده، عطا کن؛ با کسی که از تو بریده، رابطه برقرار کن؛ کسی که بر تو ستم روا داشته، از او درگذرد. هر گاه چنین کردی، خداوند پشتیبان تو خواهد بود».(۲)

از حضرت علی(علیه السّلام) نیز روایت شده است که فرمود: «با خویشاوندان پیوند و رفت وآمد داشته باشید، هر چند آنان با شما قطع رابطه کرده باشند».(۳)

۱- کافی، ج ۴، ص ۴۷ .

۲- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۱۰۰.

۳- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۹۲.

درس بیست و دوم:آسانسور

بهانه ارتباط

در ابتـدای جلسه مبلغ گرامی چنـد نفر که علاقه به اجرای نمایش دارند را دعوت می کند تا متن مشخصـی را بازی کنند و در پایان به انتخاب دانش آموزان، به نفر برتر هدیه ای تعلق می گیرد.

متن نفر اول: نماز خوانـدن با سـرعت تمام در اتاق و آرام و آهسـته خوانـدن آن پس از مشاهـده پدر یا مادر و دوباره سـرعت گرفتن پس از خروج آنها

متن نفر دوم: اجرای سه حالت از شادی پس از گل

متن نفر سوم: آواز خواندن به خیال اینکه کسی نیست، و جاخوردن و خجالت پس از مشاهده یک نفر

تذکر: هدف از این نمایش، افزون بر ایجاد جذابیت و نشاط در جلسه، ترسـیم حالتهای مختلف انسان در طول شـبانه روز و زیر نظر و نگاه دیگران بودن است.

ص: ۳۰۷

تبیین متن و محتوا

اشاره

احسنت به دوستانی که نمایش را به خوبی اجرا کردند. اکنون یک مسابقه دیگر هم داریم و آن اینکه باید به چند پرسش پاسخ بدهید و سرعت عمل و اطلاعات خود را بسنجید و پس از آن رمز پنهان در این پاسخها را پیدا کنید.

اولین انسان؟ آدم

یکی از واجبات نماز و نام سوره ای از قرآن؟ سجده

لقب منحصر به فرد حضرت علی(علیه السّلام)؟ امیرالمؤمنین

سوره یک حرفی و خوردنی؟ ن

سیاه نیست؟ سفید

نام دختر از واو؟ وحیده(یا وجیهه)

لقب امام هشتم(علیه السّلام) رضا(علیه السّلام)

حالا باید رمز پنهان را کشف کنید. خیلی زود و فوری حروف اول این کلمات را کنار هم قرار دهید تا کلمه مورد نظر را پیدا کنید.

احسنت! آسانسور

شاید دیده باشید که برخی آسانسورها شیشه ای هستند و پایین و بالا که بروند، داخل آن دیده می شود و حالتهای افراد حاضر در آن هم قابل مشاهده است.

دنیا هم مانند فضای کوچک آسانسوری است که انسانها در هر حالی که باشند، زیر نگاه و نظر خداوند هستند.

شاید بارها دیده یا شنیده باشید که برخی افراد زمانی که می خواهند مرتکب عمل خلافی شوند با دقت به اطراف خود نگاه می کنند تا مطمئن شوند کسی آنها را نگاه نمی کند، سپس آن عمل خلاف را انجام می دهند. نکته جالب زمانی است که عمل خلاف او زیر نظر فرد یا تحت

کنترل دوربین مخفی و امثال آن باشد و آن شخص به خیال خود عملی را مرتکب شده است که

کسی او را ندیده است. شبیه بسیاری از دزدیها و خلافهایی که به وسیله دوربین های مخفی نصب

شـده در منـازل، مجتمع های مسـکونی، فروشـگاه ها، مغازه ها و حتی کوچه و خیابانها، کشف می شود و انکار آنها هم ثمری نخواهد داشت و با بازبینی فیلم مربوطه، جز شرمندگی و اعتراف راهی نخواهند داشت.

باور کنیم!

اگر انسان باور کند که دنیا زیر نظر و مشاهده چشمان بینای خداوند است و همه ر فتارها و گفتارهایش ضبط و ثبت می شود، قطعا در کارهایش بیشتر مراقبت می کند، همانند زمانی که وقتی وارد یک فروشگاه می شود، این جمله که «فروشگاه مجهز به دوربین مداربسته است» را

وقتی می بیند، حتی نگاه هایش را هم مراقبت می کند!

اگر انسـان این طور فکر کنـد، مطمئنـا دیگر نیـازی به کنترلهـای پـدر و مـادر یا فیلتر کردن سایت و کانال و ماننـد آن نخواهد داشت، زیرا باور دارد که خـدا می بیند و حتی هنگامی که تک و تنها در اتاق است و هیچ چشـمی او را نمی بیند، ولی باز هم یکی هست که او را می بیند.

مسابقه جدول

اگر می خواهید این تفکر در ذهن شما باقی بماند و باور کنید، این جمله را فراموش نکنید.

جمله ای که خودتان از میان حروف این جدول می توانید کشف کنید و برای همیشه به خاطر بسپارید.

خ ش ل ی و ش ت

ه ه ا ا ی ی

ص: ۳۰۹

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (خ) و با رمز ۲ و از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی سوم (که در شمارش دور اول، خانه شماره سه و حرف «ل» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۲ ادامه می دهیم تا ۱۳ حرف کامل شود.

پس از تکمیل جمله مورد نظر در مدت زمان مشخص مثلاـ سه دقیقه، دانش آموزان باید آن در اختیار مبلغ قرار دهند و به نفرات برتر هدایایی تعلق می گیرد.

رنگ ساعت مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود. توجه: خانه ی آخر که به مبلغ محترم باید این نکته را قبل از شروع به شمارش تذکر دهد.

پاسخ جدول: خلوت های شیشه ای

پیامهای کاربردی تربیتی

انسانی که خود را همواره در مقابل دوربین های الهی ببیند، خواه ناخواه بیشتر مراقب خود خواهد بود، چون می داند که روزی همین فیلم ها برای او به نمایش در خواهد آمد و او راه هیچ گونه انکار و فراری نخواهد داشت.

امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: «یُذْکَرُ بِالْعَبْدِ جَمیعُ مَا عَمِلَ وَ مَا کُتِبَ عَلَیْهِ حَتَّی کَأَنَّهُ فَعَلَهُ تِلْکَ السَّاعَهِ ؛ تمام کارهای انسان و اعمالی را که توسط مأموران الهی در پرونده ی او ثبت شده، برای او آورده می شود [به نمایش در می آید]،گویا که آنها را در همین لحظه انجام داده یا در حال ارتکاب آن است». (۱)

آن حضرت در روایت دیگری فرمودند: «در روز قیامت پرونده ی اعمال [و فیلم زندگی او] به او نشان داده می شود و به او گفته می شود: پرونده ات را بخوان و اعمالت را مشاهده کن!

راوی پرسید: یعنی کارهایی را که انجام داده است در پرونده مشاهده می کند؟

۱- تفسیر المیزان، ج۱۳، ص۷۱؛ تفسیر نورالثقلین، ج۳، ص۱۴۴؛ تفسیر مجمع البیان، ج۶، ص۲۳۱.

امام فرمود: همه ی کارهای خود را، حتی لحظه ها و کوچک ترین کلمه ای که به زبان آورده، هر گامی که برداشته و آنچه انجام داده است را به یاد می آورد، گویا آنها را در همان لحظه انجام داده است». (۱)

این تفسیر مانند آن است که بگوییم فیلم زندگی انسان برایش به نمایش گذاشته می شود و او خود را در حالات مختلف و در زمانی که به آن عمل مشغول بوده است می بیند. (۲)

به راستی که مشاهده ی این لحظات برای افراد گنهکار، وحشت زا و دلهره آور و باعث خجلت و شرمساری است؛ چون در روز قیامت، بسیاری از افراد که در مسیر زندگی از دایره ی دستورهای الهی خارج نشده و به بی عفتی دست نیالوده اند و از لذت های حرام دنیایی گذشتند، وقتی نامه ی عمل خود را مشاهده می کنند، از خوشحالی در پوست خود نمی گنجند و قبولی خود را با افتخار به دیگران نشان می دهند و می گویند: بیایید و نامه ی عمل من و قبولی من در امتحان الهی را ببینید. (۳)

اما کسانی که در امتحان دنیا بازنده شدند و نتوانستند پا بر هوای نفس و خواسته های شهوانی خود بگذارند، با دیدن فیلم زندگانی خود، آرزو می کنند که ای کاش هرگز این صحنه ها را نمی دیدند و این تصاویر برایشان به نمایش در نمی آمد(۴) ، خصوصاً اگر این فیلم، پیش چشم دیگران به نمایش در آید و دیگران هم وضعیت انسان را مشاهده کنند.

از اینرو امامان معصوم(علیهم السّلام) به ما آموخته اند که از خدا این چنین درخواست کنید: «وَ لا

۱- بحارالانوار، ج۷، ص۳۱۴؛ تفسیر المیزان، ج۱۳، ص۳۳۵؛ تفسیر نورالثقلین، ج۳، ص۲۶۷.

۲- حضرت علی علیه السلام فرمودند: « أعْمَالُ الْعِبَادِ فِی عَاجِلِهِمْ نُصْبُ أعْیُنِهِمْ فِی آجِلِهِمْ ؛ اعمالی که بندگان در دنیا انجام می دهند، در روز قیامت مقابل چشمان خود نصب شده می بینند». نهج البلاغه، حکمت۷؛ شرح نهج البلاغه ی ابن ابی الحدید، ج۱۸، ص۱۰۰.

۳- قرآن کریم می فرماید: «فَأَمَّا مَنْ أُوتِیَ کِتَابَهُ بِیَمِینِهِ فَسَوْفَ یُحَاسَبُ حِسَابًا یَسِیرًا وَیَنْقَلِبُ إِلَی أَهْلِهِ مَسْرُورًا ؛ اما کسی که کارنامه اش به دست راستش داده شود، او به زودی وبس آسان محاسبه می شود و شادمان به سوی کسانش باز گردد».سوره انشقاق ، آیه ۱۲.

۴- «وَأَمَّا مَنْ أُوتِیَ کِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ فَسَوْفَ یَدْعُو ثُبُورًا وَیَصْلَی سَعِیرًا ؛واما کسی که کارنامه اش ازپشت سر به او داده شود، زود است که هلاک خویش خواهد و در آتش افروخته در آید». سوره انشقاق، آیه ۱۲.

تَفْضَحْنِی یَوْمَ القِیَامَهِ عَلَی رُوُؤسِ الْاَشْهَادِ ؛ خدایا! مرا در روز قیامت، جلوی چشم دیگران رسوا و مفتضح نکن». (۱)

دعا و نیایش

خدایا!

ما را در پاک زیستن موفق بدار!

ما را از آلودگی ها و گناهان دور کن!

خلوتهای ما را به ذکر و نام خودت، روشن و نورانی بگردان!

ما را در دنیا و آخرت شرمنده اهلبیت و امام زمان(علیه السّلام) قرار نده.

آمین

ص: ۳۱۲

۱- مفاتیح الجنان، مناجات شعبانیه.

درس بیست و سوم: سه انقلاب

اشاره

بنام خدا نکته گویم مدام

پس از ذکر نامش، عزیزان سلام

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی در قالب چند پرسش و کشف رمز موضع جلسه، به تبیین محتوا می پردازد.

دوستان عزیز نوجوان، سلام. حالتون خوبه؟ خب الحمدلله، خیلی خوشحالم که امروز خدا توفیق داد در خدمت شما دوستان عزیز باشیم. امیدواریم لحظاتی که کنار همدیگر هستیم، لحظات خوب و خوشی باشد.

اول جلسه می خواهم از شما چند تا سؤال بپرسم. آماده هستید؟

۱ . نام پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در آسمان ها چیست؟ احمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

۲ . ماه پیروزی انقلاب؟ بهمن

۳. سوره یاسین به چه عضوی از قرآن معروف است؟ قلب قرآن

۴ . لقب کدام پیامبر ذبیح الله می باشد؟ اسماعیل

ص: ۳۱۳

۵. نام برادر حضرت اسماعیل(علیه السّلام)؟ اسحاق(علیه السّلام)

۶ . نام مادر حضرت علی اصغر(علیه السّلام)؟ رباب(علیه السّلام)

خب حالا رمز جواب ها رو به ما بگویید؟

راهنمایی می کنم: حرف اول و آخر کلمات رو به صورت ضربدر جمع کنید، رمز ما آشکار می شود.

آفرین «انقلاب»

تبیین متن و محتوا

اشاره

امروز می خواهیم راجع به سه تا انقلاب با هم حرف بزنیم. قبل از هر چیز شما باید نام این سه انقلاب را از میان جدول زیر کشف کنید، تا بعد توضیح کوتاهی درباره آنها، برای شما ارائه کنم.

آماده اید؟ کسانی که آماده هستند تا در در طول ۴ دقیقه نام این سه انقلاب را از جدول زیر استخراج کنند، یک صلوات بلند بفرستند.

تذکر: مبلغ گرامی همزمان با توضیحات، جدول را را روی تابلو رسم می کند.

ح ی و ی

س- م ی ه

ی ه م- خ ی

ن د م

ص: ۳۱۴

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ح) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی چهارم (که در شمارش دور اول، خانه شماره پنج و حرف «س» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۴ ادامه می دهیم تا ۱۵ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، سه کلمه مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ گرامی قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۴ پاسخ جدول: حسینی، مهدوی، خمینی

یادآوری: مبلغ گرامی به دانش آموزانی که در هر کدام از مراحل جلسه موفق می شوند، با اهدای جایزه تشویق و دیگران را برای پویایی و مشارکت، ترغیب نماید.

بله دوستان! سه انقلابی که گفتیم:

انقلاب حسینی

انقلاب مهدوی

انقلاب خمینی است.

انقلاب حسینی: منظور از انقلاب حسینی، همان قیام حضرت سیدالشهداء(علیه السّلام) بر ضد یزیدیان بود که قصد داشتند اساس اسلام را منحرف کنند و مردم را از دینداری و ایمان جدا کنند.

ولی امام حسین(علیه السّلام) با قیام خود و انفشانی بی نظیری که کردند، این توطئه دشمنان اسلام را خنثی کردند و قطار منحرف شده از ریل را به مسیر اصلی هدایت کردند و جاده هدایت و سعادت و مسیر کفر و ضلالت را نمایان کردند.

انقلاب مهدوی؛ منظور از انقلاب مهدوی، ظهور امام زمان(علیه السّلام) و برقراری عدالت واقعی و

ایجاد آسایش و رفاه واقعی همراه با دینداری و ایمان حقیقی است. با ظهور امام زمان(علیه السّلام)، دنیا به

رنگ واقعی در خواهد آمد و زشتی ها و پلیدی ها رنگ خواهند باخت.

ص: ۳۱۵

ما هم وظیفه داریم به اندازه توان خودمان، نام و یاد امام زمان(علیه السّلام) را زنده نگه داریم و با تلاش

برای پاکی خود و جامعه، زمینه ظهور را فراهم کنیم و آن قدر خوب باشیم که امام زمان(علیه السّلام) روی

ما حساب ویژه باز کند و ما را جزء سربازان و یاران خودشان انتخاب و قبول کنند. ان شاءالله

انقلاب خمینی؛ سومین انقلاب، انقلابی است که میان این دو انقلاب اتفاق افتاده است و با الگو گرفتن و الهام از قیام امام حسین(علیه السّلام)، تلاش می کند تا مقدمه و زمینه ای باشد برای انقلاب مهدوی و دوران زیبا و دلنشین ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، ان شاالله.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

انقلاب اسلامی ایران که در سال ۵۷ به پیروزی رسید، چند تا ویژگی بارز و متمایز از سایر انقلابها داشت.

تذکر: مبلغ گرامی، چند کارت از قبل تهیه می نماید که داخل کارتها این کلمات نوشته شده باشد: به خاطر خدا، استقلال، ایثارگری، استکبارستیزی.

کارت اول: به خاطر خدا

اشاره

اولین ویژگی انقلاب آن است که امام و مردم می خواستند احکام اسلامی در آن حاکم باشد و مردم بتوانند فرامین الهی و آموزه های اسلامی را در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خود اجرا کنند.

دوستان نوجوان من! کسی از شما می داند آیه اسلام چیه؟

«وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ».(۱)

بچه ها! من ترجمه این آیه را به صورت پراکنده برای شما می نویسم، ببینم چه کسی می تواند در عرض چند ثانیه، اینها را کنار هم بچیند. آماده اید؟

۱- سوره آل عمران، آیه ۸۵.

غیر از اسلام – هر کس- انتخاب کند- از او - است – دینی را – نمی شود- قبول – جزء زیانکاران – و او در آخرت

بله ممنونم؛ «هرکس غیر از اسلام دینی را انتخاب کند، از او قبول نمی شود». پس چی می شود؟ آفرین! رفوزه می شود. خدا هم در ادامه آیه می فرمایند: «و او در آخرت جزء زیانکاران است».

یعنی هدف و نیت امام خمینی(رحمه الله)، فقط انجام فرمان خداوند برای مبارزه با ظلم و ستم و ایجاد

حکومت اسلامی بود؛ لذا امام خودش را هرگز مطرح نمی کرد و در همه کارهایش اخلاص داشت.

خاطره ای از اخلاص امام خمینی(رحمه الله)

یک روز شهید بهشتی(رحمه الله) منزل امام(رحمه الله) مهمان بودند. رادیو روشن بود و صدای مردم که در حال

شعار دادن بودند، شنیده می شد.

تذکر: مبلغ گرامی می تواند دست روی دهان خود گذاشته و با نفَس، چند مرتبه صدای جمعیت خانم ها و آقایان را تقلید کند و جمله زیر را تکرار کند. روح منی خمینی، بت شکنی خمینی.

امام صدای رادیو را زیاد کردند؛ در حالی که مردم بلند می گفتند: روح منی خمینی، بت شکنی خمینی.

اینجا بود که امام فرمودند: اگر همه مردم شعار بدهند و بگویند مرگ بر خمینی! من ذره ای از اهدافم عوض نمی شود.

چرا بچه ها؟ چون کارش را برای خدا انجام داد. (۱)

حتی وقتی که جنگ ایران و عراق بود و ما خرمشهر را پس گرفتیم، همه منتظر بودند که ببینند

۱- http://www.gharaati.ir

واکنش امام چیست و از کدام گروه تشکر می کند؛ از بسیج، سپاه، ارتش، مردم و....

اما امام فرمودند: هان ای فرزندان قرآن کریم و نیروهای ارتش و سپاهی و بسیج و ژاندارمری و شهربانی و کمیته ها و عشایر و نیروهای مردمی داوطلب و ملت عزیز، هوشیار باشید که پیروزی ها هر چند عظیم و حیرت انگیز است، شما را از یاد خداوند که نصر و فتح در دست

اوست، غافل نکند. (۱)

در واقع همان جمله معروف درباره آزادی خرمشهر است که فرمود: خرمشهر را خدا آزاد کرد.

کارت دوم: استقلال

البته نه اینکه استقلالی باشد، نه بابا ! استقلال که تیم نیست، مثل پرسپولیس که اون هم تیم نیست(شوخی)!

گذشته از شوخی، منظور از استقلال، مستقل بودن و روی پای خود ایستادن و بر توانایی ها و داشته های خود تکیه کردن است.

در زمان شاه کشور وابسته به کشورهای دیگر از جمله آمریکا بود و کشور هیچ استقلالی از خود نداشت. شاه خائن خیلی از ثروت ها و نفت ما را به دست آمریکایی ها داد و حتی آمریکایی ها بر ارتش ما نظارت داشتند و ایران عزیز ما، باید تجهیزات نظامی را به مراکش و اردن

می فرستاد و در درگیری با سومالی شرکت می کرد. خلاصه اینکه غلام و بنده کشورهای استعمارگر بود واز خود هیچ استقلالی نداشت. (۲)

کارت سوم: ایثارگری

یکی از امتیازات و ویژگی خاص انقلاب، وجود روحیه ایثارگری و جهاد و مبارزه برای تحقق

۱- صحیفه امام، ج۱۶، صص ۲۵۹-۲۵۷.

۲- جمعی از نویسندگان، انقلاب اسلامی و چرایی چگونگی رخداد آن، قم، نشر معارف ۱۳۸۴، ص۱۰۶و۱۰۷.

و حفظ این انقلاب است. چه در دوران دفاع مقدس و جبهه های نبرد و چه در میدان های علمی و

فناوری، و چه در مبارزه با دشمنان امنیت و ناموس در خارج از کشور توسط مدافعان حرم و حریم.

این روحیه باعث زنده ماندن و پویایی انقلاب شده و روحیه ای است که جوانان و دیگر اقشار مردم را از رفتارهای بیهوده و آلوده، به جوانان انقلابی و انسان های وارسته و باتقوا تبدیل کرد، به گونه ای که جان خود برای انقلاب و اسلام گذشتند.

«بیژن نوباوه» یکی از جانبازان دفاع مقدس که در زمان جنگ به عنوان خبرنگار به جبهه اعزام شده بود، می گوید: به همراه جمعی از مسؤولین به آسایشگاه جانبازان رفتیم. جانبازی بود که از پا تا گردن فلج بود و صحنه غمناک و عاطفی را رقم زد. مسؤولین هنگام احواپرسی از او پرسیدند:

چه کاری از ما بر می آید؟ آیا خواسته ای از ما دارید؟

این جا فرصت مناسبی بود که خانه، ماشین و لوازم دنیوی خود را از مسؤولین طلب کند، اما این جانباز فقط یک چیز طلب کرد و آن اینکه بدن مرا داخل کیسه بگذارید و به جبهه ببرید تا به عنوان سنگر از بدنم استفاده شود. می خواهم تک تک سلول های بدنم در راه اسلام وانقلاب

خرج شود.

کارت چهارم: استکبارستیزی

ویژگی بعدی انقلاب، استکبارستیزی است. این ویژگی مهم انقلاب باعث شد امنیت در کشور به وجود بیاید؛ زیرا استکبار ستیزی یعنی قطع کردن دست بیگانگان از کشور و اجازه دخالت ندادن به آنها.

امروزه کشورهایی مثل عراق و افغانستان و... همین که پای آمریکا در آن کشورها باز شد، باعث شد از وجود چنین امنیتی محروم باشند و جنگ و کشتار و ناامنی در این کشورها بیداد کند، اما رهبر کبیر انقلاب امام خمینی رحمت الله علیه در زمانی که هیچ کس جرأت نداشت به

آمریکا یک تو بگوید، فرمودند: آمریکا هیچ غلطی نمی تواند بکند.

ص: ۳۱۹

همین روحیه است که باعث الگوگرفتن بسیاری از کشورها شده و آنها به پیروی از ایران، در مقابل کشور سلطه گر و زورگو جرأت پیدا کردند و قد علم می کنند و خود را پیرو انقلاب اسلامی می دانند.

نکته آخر

هر کدام از ما وظیفه داریم نقش خود را در این انقلاب ایفا کنیم، با حمایت از انقلاب، حمایت از رهبری، حضور در صحنه هایی مانند راهپیمایی و نیز تبلیغ خوبی ها و دستاوردهای انقلاب اسلامی برای دیگران از طریق فضای مجازی، سایتها و مانند آن.

خلاصه این که یک نوجوان و جوان انقلابی حرفش این است:

روزها کوشم و شب نخوابم

پاس می دارم از انقلابم

ولی یک جوان غیر انقلابی و غربزده و تنبل حرفش این است:

روزها چرتی و شب بخوابم

پاس می دارم از تختخوابم!

دعا و نیایش

خدایا!

انقلاب ما را به انقلاب حضرت حجت(علیه السّلام) متصل بگردان!

رهبر عزیزمان را طول عمر با عزت عنایت بفرما!

روح امام و شهدا شاد کن!

ما را شرمنده شهدا مگردان!

ملت ما، کشور ما، ناموس ما، امام و رهبر ما، نوجوانان ما را در پناه خودت حفظ بفرما!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

درس بیست و چهارم: نائب

بهانه ارتباط

مرحله اول؛

در ابتـدای جلسه، پس از خوش و بش اولیه بـا دانش آموزان، مبلغ گرامی به این نکته اشـاره می کنـد که امروز می خواهـد از قدرت خیال و تصویر سازی دانش آموزان استفاده کند. برای شروع، مبلغ محترم پس از ذکر صلوات دانش آموزان، در تابلوی فرضی روبروی دانش آموزان،

چنـد کلمه را به تناوب و تدریج می نویسد تا حدس و تمرکز آنان را بسـنجد. این کلمات می تواند متنوع باشد، مثل اینکه می تواند نام خود را بنویسد، یا از بخش های ورزشی، گلها یا نامها و عناوین دیگر استفاده کند.

مرحله دوم؛

با پایان یافتن این مرحله، مرحله بعدی با حضور دانش آموزان برگزار می شود. برای این منظور پنج نفر انتخاب می شوند و هر کدام نیز باید یک نفر را به عنوان یار و همکار، همراه خود بیاورد.

ص: ۳۲۱

پس از استقرار دانش آموزان، هر تیم باید کلماتی که مبلغ در اختیار آنها قرار می دهد را در تابلوی فرضی، برای یار و هم تیمی خود بنویسد تا او در مدت زمان مشخص(مثلا دو دقیقه)، آن را حدس بزند.

جمله نفر اول: خدا و انسان

جمله نفر دوم: موسی و هارون

جمله نفر سوم: محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و علی(علیه السّلام)

جمله نفر چهارم: نواب اربعه

جمله نفر پنجم: امام زمان و فقها

در پایان نیز تیم یا تیمهای موفق، مورد تشویق و اهدای جایزه قرار می گیرند.

یادآوری: برای پویایی و فعال کردن دیگر دانش آموزان حاضر در جلسه، در صورت عدم حدس کلمه از سوی هر یک از یاران تیمها، آن جمله می تواند در تابلوی فرضی، برای حاضران نوشته شود تا آنها حدس بزنند.

تذکر: مبلغ گرامی جملات حدس زده را روی تابلو یادداشت می کند تا در تبیین بحث از آنها استفاده کند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

یک سؤال: میان این موارد ذکر شده، چه وجه مشترکی وجود دارد؟

برای رسیدن به پاسخ، چند سؤال می پرسم که با پاسخ به آنها می توانید به پاسخ صحیح برسید.

شهر ابوعلی سینا؟ همدان

کمک و امدادرسانی؟ یاری

فوتبال بی انتها؟(یعنی بدون حرف آخر) فوتبا

حیوانی شش حرفی با حرف دال؟ دارکوب

میوه خوردنی دو طرفه؟ توت

حالا شما باید خیلی سریع حروف آخر کلمات را کنار هم بگذارید تا کلمه مورد نظر به دست بیاید؟

احسنت بر شما! «نیابت»

بله دوستان من!

در تمام کلماتی که در تابلوی فرضی نوشته شد، یک چیز مشترک وجود داشت و آن نیابت بود؛

نیابت انسان از خدا در روی زمین

نیابت هارون از حضرت موسی(علیه السّلام)

نیابت حضرت علی(علیه السّلام) از محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

نیابت چهار جانشین از حضرت مهدی(علیه السّلام)

نیابت فقها از امام زمان(علیه السّلام)

یادآوری: مبلغ گرامی می تواند این پنج نیابت را در کارتهای مخصوص نوشته و همزمان با تبیین هر بخش، آنها را برای دانش آموزان به نمایش بگذارد.

نیابت انسان از خدا در روی زمین

خداوند در سوره بقره می فرماید که انسان جانشین خداوند در زمین است: «وَإِذْ قَالَ رَبُّکَ لِلْمَلَائِکَهِ إِنِّی جَاعِلٌ فِی الْأَرْضِ خَلِیفَهً ؛ (به خاطر بیاور) هنگامی را که پروردگارت به فرشتگان ـ گفت: من در روی زمین، جانشینی [نماینده ای] قرار خواهم داد.» (۱)

البته کدام انسان؟

کسانی که راه و روش مورد نظر الهی را در زندگی پیاده کنند، نه کسانی که روز به روز بر

۱- سوره بقره، آیه ۳۰.

گناهانشان افزوده می شود و هر روز که می گذرد، از خدا و آموزه های دینی دورتر می شوند.

نیابت هارون از حضرت موسی(علیه السّلام)

نیابت دومی که خداوند از آن نام برده است، جانشینی حضرت هارون(علیه السّلام) از حضرت موسی(علیه السّلام) است. پس از غرق شدن فرعونیان در نیل، و نجات بنی اسرائیل، خدا به حضرت موسی(علیه السّلام) دستور داد تا به وعده گاه بیاید و در پایین کوه (طور) سی روز روزه بگیرد. حضرت موسی(علیه السّلام) هم حضرت هارون را جانشین خود میان مردم قرار داده و او را به جانشینی خود و رهبری و امامت بنی اسرائیل منصوب کرد و خود برای عبادت به کوه طور رفت. « وَقَالَ مُوسَی لِأَخِیهِ هَارُونَ اخْلُفْنِی فِی قَوْمِی».

حضرت موسی(علیه السّلام) گمان کرد که پس از سی روز، کتاب نازل می شود، پس سی روز در پایین کوه روزه گرفت و با خدا مناجات کرد تا اینکه خدا دستور داد که ده روز دیگر در آنجا روزه بگیرد و با خدا مناجات کند. حضرت به این دستور نیز عمل کرد تا خدای سبحان (بعد از چهل شبانه روز) الواح تورات را بر او نازل فرمود. در این فاصله، «سامری» که در میان بنی اسرائیل شخصی منافق و نیرنگ باز بود، از فرصت استفاده کرد و اکثریت قاطع بنی اسرائیل را منحرف و گوساله پرست نمود. (۱)

نیابت حضرت علی(علیه السّلام) از محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

یکی دیگر از نیابتها، جانشینی و نیابت حضرت علی(علیه السّلام) از پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) است که در موارد مختلفی جانشین ایشان شد و به دستور الهی نیز پس از ایشان، نایب حقیقی و رهبر مردم بودند.

یکی از موارد این نیابت که در زمان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) اتفاق افتاد، در جنگ تبوک بود.

۱- ر.ک: تفسیر منسوب به امام حسن عسکری(علیه السّلام)، مدرسه امام مهدی(علیه السّلام)، قم، ص۲۴۷ - ۲۵۱، ح ۱۲۲؛ تفسیر صافی، فیض کاشانی، انتشارات صدر، ج۱، ص ۱۳۰.

در ماه رجب سال نهم هجرت، پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) با خبر شد که روم شرقی لشکر بزرگی فراهم کرده و قصد حمله به «مدینه» را دارد، لذا فرمان آمادگی صادر کرد و با وجود مشکلات اقتصادی،

گرمی هوا و کار شکنی منافقان، حدود سی هزار لشکر جمع شده، به فرماندهی شخص پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به سوی منطقهٔ «تبوک» حرکت کردند.

لشکر اسلام با تحمل مشکلات فراوان به «تبوک» رسیدند و متوجه شدند که لشکر روم عقب نشینی کرده است. مدتی درآنجا ماندند و پس از انعقاد پیمانهایی با فرمانروایان منطقه، در ماه رمضان همان سال به «مدینه» برگشتند.

در این غزوه، جنگی صورت نگرفت؛ ولی همراه با سختیهای زیادی بود و فواید فراوانی به همراه داشت.

پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در این غزوه برای جلوگیری از توطئهٔ منافقان، حضرت علی(علیه السّلام) را جانشین خود در مدینه قرار داد و حدیث معروف «منزلت» را در حق آن حضرت بیان فرمود.

تشبیه امام علی(علیه السّلام) به هارون(علیه السّلام)

حضرت موسی(علیه السّلام) هنگام رفتن به میقات، برادرش هارون(علیه السّلام) را جانشین خود قرار داد: « وَقَالَ مُوسَی لِأَخِیهِ هَارُونَ اخْلُفْنِی فِی قَوْمِی» و طبق حدیث معروف بین شیعه و سنّی، پیامبراسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مواردی متعدّد و با عباراتی مختلف خطاب به حضرت علی(علیه السّلام) می فرمود: «تو نسبت به من، همانند هارون نسبت به موسی هستی، جز اینکه بعد از من پیامبری نخواهد بود. »

این حدیث به عنوان «حدیث منزلت» معروف شده است. یعنی تمام مقام و منزلتهای حضرت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به جز نبوت و پیامبری، برای حضرت علی(علیه السّلام) وجود دارد و ایشان، شایسته ترین فرد برای جانشینی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هستند.

«عبدالله بن عباس» می گوید: روزی در کنار چاه زمزم نشسته بودم و برای مردم از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) حدیث نقل می کردم. در این حال، ابوذر غفاری به نزد ما آمد و با صدای رسایی گفت: ای مردم!

من از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شنیدم که فرمود:«عَلِی قائِدُ الْبَرَرَهِ وَ قاتِلُ الْکَفَرَهِ مَنْصُورٌ مَنْ نَصَرَهُ مَخْذُولٌ مَنْ

خَذَلَهُ؛ علی(علیه السّلام) رهبر نیکوکاران است و کشنده کافران. هر کس او را یاری کند، یاری خواهد شد و هر کس به او اهانت کند، خوار خواهد گشت.»

آن گاه ابوذر ادامه داد: ای مردم! روزی از روزها با رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مسجد نماز ظهر را

خواندم. بعد از نماز، نیازمندی بلند شد و از مردم یاری خواست، کسی به او چیزی نداد. او دستانش را به سوی آسمان بلند کرد و عرضه داشت: خدایا! تو خود گواه باش در مسجد رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) از مسلمانان یاری خواستم، اما کسی به من پاسخ مثبت نداد. در این موقع، علی(علیه السّلام) در گوشه ای از مسجد در حال رکوع نماز بود که با انگشت کوچک دست خود که انگشتری در آن بود به سائل اشاره کرد و سائل نزدیک آمد و انگشتر را از دست آن حضرت بیرون آورد. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که در حال نماز شاهد این ماجرا بود، وقتی نمازش را تمام کرد، رو به سوی آسمان نمود و عرضه داشت: خداوندا! برادرم موسی از تو درخواست نمود که: پروردگارا ! به من سعه صدر عنایت کن و کارهایم را سهل و آسان نما و گره از زبانم بگشا و سخنانم را روان و راحت گردان! و همچنین موسی(علیه السّلام) تقاضا کرد که: خدایا! برادرم هارون را وزیر و یاور من قرار بده! و به وسیله برادرم مرا نیرومند گردان و او را در کارهایم شریک فرما!

آن گاه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: خداوندا! من نیز محمد پیامبر و برگزیده تو هستم. خدایا! از تو

درخواست می کنم که سینه ام را گشاده گردانی و کارهایم را آسان کنی و از میان خانواده ام، علی

را به عنوان وزیر و پشتیبان من قرار دهی!

ابوذر در ادامه گفت: هنوز دعای پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) تمام نشده بود که حضرت جبرئیل نازل شد و گفت: یا محمد! بخوان! پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) پرسید: چه بخوانم؟ گفت بخوان: «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ؛(۱) همانا رهبر و سرپرست شما خداست و رسول او و کسانی که ایمان آورده اند؛ آنان که نماز اقامه می کنند و در حال رکوع

۱- سوره مائده، آیه ۵۵.

زکات می پردازند.» (۱)

نیابت چهار جانشین از حضرت مهدی(علیه السّلام)

نیابت بعدی که در واقع ادامه همین مسیر است، نیابت چهار نفر از خوبان و برگزیدگان از امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. می دانیم که دشمنان منتظر بودند تا نسل ائمه(علیهم السّلام) را قطع کنند و از ولادت آخرین امام و منجی جلوگیری کنند. لذا پدرش امام حسن عسکری(علیه السّلام) را تحت شدیدترین تدابیر امنیتی و محاصره ها قرار دادند و جاسوسان مختلفی برای کنترل ایشان قرار دادند تا هرگونه حرکت و رفتار ایشان را گزارش کنند. در چنین فضایی برای آنکه قدرت و خواست الهی محقق شود، ولادت آخرین امام به صورت مخفیانه و به دور از چشم دشمنان و مخالفان انجام شد و جز افراد خاص، کسی موفق به مشاهده امام زمان(علیه السّلام) نشد.

دوران کودکی حضرت هم در اختفاء و پنهانی بود تا اینکه امام عسکری به شهادت رسیدند و آخرین حجت خدا به امامت برگزیده شدند.

در این زمان بود که به دوران غیبت صغری معروف است، برای ارتباط با مردم و شیعیان، آن حضرت چهار نفر را به عنوان نماینده و نایب خودشان انتخاب کردند تا هر کس خواست به دیدار ایشان برود یا اگر سؤال و مشکلی داشت، از طریق این واسطه ها، به محضر امام زمان مشرف می شد.

بنابراین، نائبان خاص حضرت مهدی(علیه السّلام) در دوران غیبت صغری، چهارتن از اصحاب با سابقه امامان پیشین و از علمای با تقوا و بزرگ شیعه بودند که «نواب اربعه» نامیده شده اند.

این چهار نفر عبارتند از:

۱ .ابو عمرو عثمان بن سعید عمری (۲۶۷ - ۲۶۰)

۲ . محمد بن عثمان بن سعید عمری (۳۰۵ - ۲۶۷)

۱- مجمع البیان، ج۳، ص۲۱۰.

۳. ابوالقاسم حسین بن روح نوبختی (۳۰۵ - ۳۲۶)

۴ . ابو الحسن علی بن محمد سمری (۳۲۶ - ۳۲۹)

حکایتی از تشرف

انسانهای وارسته و مؤمنان حقیقی توفیق زیارت امام زمان(علیه السّلام) را پیدا کرده و می کنند و این

دیدارها، خود دلیلی بر وجود امام زمان(علیه السّلام) است. به عنوان مثال نقل شده که علامه حلی در شب

جمعه به تنهایی به زیارت سید الشهداء می رفت. او بر الاغی سوار بود و تازیانه ای در دست داشت. در اثناء راه، شخص عربی پیاده به همراه علامه به راه افتاد و با هم به مکالمه مشغول شدند. چون قدری با هم سخن گفتند، بر علامه معلوم شد که این شخص مرد فاضلی است و

متبحر در علوم می باشد؛ لذا مشکلاتی که برای او در علوم حل نشده بود، یک به یک از آن شخص سؤال می کرد و او حل می نمود تا اینکه سخن در مسئله ای واقع شد و آن شخص فتوایی داد، علامه منکر آن شد و گفت: حدیثی بر طبق این فتوا نداریم.

آن مرد گفت: شیخ طوسی در «تهذیب» حدیثی در این باب ذکر کرده و شما از کتاب «تهذیب» فلان مقدار از اول بشمارید، در فلان صفحه و فلان سطر این حدیث مذکور است.

علامه تعجب کرد که این شخص کیست؟

از آن مرد پرسید: آیا در زمان غیبت کبرا، می توان حضرت صاحب الامر(علیه السّلام) را دید یا نه؟

در این هنگام تازیانه از دست علامه افتاد. آن حضرت خم شد و تازیانه را از زمین برگرفت و در میان دست علامه گذاشت و فرمود: «چگونه صاحب الزمان را نمی توان دید و حال آنکه دست او در میان دست توست؟»

علامه بی اختیار خود را از مرکب به زمین انداخت که پای آن حضرت را ببوسد، پس غش نمود و چون به هوش آمد کسی را ندید، و پس از آنکه به خانه بازگشت، رجوع به کتاب «تهذیب» نمود و آن حدیث را در همان ورق و همان صفحه و همان سطر که آن حضرت نشان داده بودند،

یافت. و علامه به خط خود در حاشیه کتاب «تهذیب» نوشت:

ص: ۳۲۸

این حدیث را حضرت صاحب الامر (علیه السّلام) با ذکر صفحه و سطر، محل آن را نشان دادند. (۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

نیابت فقها از امام زمان(علیه السّلام)

چند روز پیش از وفات آخرین نائب امام زمان(علیه السّلام) یعنی علی بن محمد سمری، از ناحیه امام زمان(علیه السّلام) توقیعی به این صورت خطاب به وی صادر شد: «ای علی بن محمد سمری! خداوند در سوگ فقدان تو پاداشی بزرگ به برادرانت عطا کند. تو تا شش روز دیگر از دنیا خواهی رفت.

کارهایت را مرتب کن و هیچ کس را به جانشینی خویش مگمار. دوران غیبت کامل فرا رسیده و من جز با اجازه خداوند متعال ظهور نخواهم کرد و ظهور من پس از گذشت مدتی طولانی و قساوت دلها و پر شدن زمین از ستم خواهد بود». (۲)

به این ترتیب، آخرین نوع نیابت آغاز شد و دوران غیبت کبرای امام زمان شروع گردید. در این دوران که دسترسی به آن حضرت ممکن نیست، به چه کسی باید مراجعه کرد؟

خود امام زمان(علیه السّلام) فرمودند که باید به این فرد که روی تابلو اسم شان را می نویسم مراجعه کنید:

یادآوری: مبلغ محترم می تواند حروف «ولی فقیه» را به صورت پراکنده روی تابلو نوشته و از دانش آموزان بخواهد که کلمه ی مورد نظر را تکمیل نمایند. روش دیگر این است که مبلّغ می تواند حروف را به صورت پراکنده برای دانش آموزان بیان کند و منتظر بماند تا آنان با کنار هم قرار دادن حروف ،کلمه ی ولی فقیه را تکمیل نمایند.

ل ی ی ق ف ه و

احسنت بر شما! «ولیّ فقیه». ولی یعنی سرپرست و فقیه هم یعنی آگاه و عالم و مسلط به

۱- نک: حسین علی پور، جلوه های پنهانی امام عصر علیه السلام، قم، نشر فرهنگ شیعه، چاپ اول، ۱۳۷۶، و تنکابنی، قصص العلماء، ص ۳۵۹.

۲- شیخ طوسی، الغیبه، ص ۲۴۳ - ۲۴۲؛ بحارالانوار، ج۵۱، ص ۳۶۱.

مسائل دین که مردم در دوران غیبت وظیفه دارند به این جانشینان عمومی حضرت که دارای شرایط خاص و مشخصی هستند، مراجعه کنند و مشکلات و سؤالات خود را از ایشان بپرسند.

یعنی خود امام زمان(علیه السّلام) فرمودند که در این زمان، مراجعه کنید به عالمان دین، یعنی مراجع

تقلید و بزرگان دین و رهبر انقلاب حضرت آیت الله امام خامنه ای. یعنی هر کس امام زمان(علیه السّلام) را

دوست دارد، باید از نایب و جانشین ایشان یعنی رهبر انقلاب اطاعت کند تا روزی که خود امام زمان تشریف بیاورند و حکومت را به دست بگیرند. إنشاءالله.

إنشاءالله ما هم به وظیفه ای که به عهده ماست و آن اطاعت از «ولایت فقیه» است را به خوبی انجام دهیم و سعی کنیم تا از دستورات و رهنمودهای ایشان کمال بهره را ببریم؛ چون کسی که اطاعت از ولایت فقیه داشته باشد، قطعاً در مقابل امام زمان(علیه السّلام) نیز سر تسلیم فرود خواهد آورد و کسی هم که الان با ولایت فقیه و رهبر مخالفت می کند، بدون شک اگر امام زمان

هم تشریف بیاورند، با او هم به بهانه های مختلف مخالفت خواهد کرد.

دعا و نیایش

خدایا! در فرج امام زمان تعجیل بفرما!

ما را جزء سربازان امام زمان قرار بده!

به ما آمادگی و توفیق یاری امام زمان را عنایت کن!

ب ه همه ی ما توفیق اطاعت از خدا و ولیّ امر یعنی امام زمان و نائبش امام خامنه ای را عنایت بفرما! آمین

ص: ۳۳۰

متن مطالعاتی

غیبت موسی(علیه السّلام) و انحراف مردم

در دورانی که بنی اسرائیل در مصر به سر می بردند و فرعون بر آنها تسلط کامل داشت، موسی به آنها وعده می داد که چون خداوند متعال فرعون را به هلاکت برساند و سیادت و آقایی به شما بدهد، کتابی از طرف خداوند خواهم آورد که راهنمای شما باشد، در این هنگام که فرعون غرق شد موسی از خداوند درخواست کتاب کرد.

از طرف خداوند به او وحی شد که به میعاد پروردگار به کوه طور آید و سی شب آنجا بماند و سپس کتاب قانونی آسمانی خود را دریافت کند. (۱)

موسی، برادرش هارون را به جانشینی خود تعیین کرد و از میان قوم بیرون آمد و به میقات پروردگار شتافت، در آنجا بنا به مصالحی، ده شب بر مدت تعیین شده، از طرف خداوند افزوده شد و موسی چهل شب از میان قوم غائب بود.

یکی از حوادث اسفناک و در عین حال تعجب آوری که بعد از رفتن موسی(علیه السّلام) به میقات در میان بنی اسرائیل رخ داد، جریان گوساله پرستی آنها است که به دست شخصی به نام «سامری»

۱- «وَوَاعَدْنَا مُوسَی ثَلَاثِینَ لَیْلَهً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِیقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِینَ لَیْلَهً وَقَالَ مُوسَی لِأَخِیهِ هَارُونَ اخْلُفْنِی فِی قَوْمِی وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِیلَ الْمُفْسِدِینَ ».(سوره اعراف آیه ۱۴۳.)

و با استفاده از زیور آلات بنی اسرائیل انجام گرفت.(۱)

سامری از آنجا که می دانست قوم موسی(علیه السّلام) سالها در محرومیت به سر می بردند و به علاوه روح مادّیگری چنانکه در بسیاری از نسلهای امروز آنها نیز می بینیم بر آنها غلبه داشت و برای زر و زیور احترام خاصی قائل بودند، لذا در این مدت سامری وقت را غنیمت شمرد و طلاهای بنی اسرائیل را گرفت و ذوب کرد و مجسمهٔ یک گوساله ساخت و مردم را به پرستش گوساله طلایی

خود دعوت کرد، به مردم گفت این است خدای شما و خدای موسی بیایید و او را سجده کنید.

هارون هر چه بنی اسرائیل را موعظه کرد، نتیجه نداد و آنها گوساله را به خدایی گرفتند و در برابر آن به سجده افتادند.

بازگشت موسی از میقات

موسی به سوی بنی اسرائیل آمد و از دور فریادها و ضجه هایی شنید دانست این صدای مردم است که دور گوساله می رقصند و می نوازند و او را پرستش می کنند. موسی(علیه السّلام) در اینجا باید خشم شدید خود را آشکار سازد و دست به بالاترین عکس العمل ها بزند آنچنان که افکار تخدیر شدهٔ بنی اسرائیل را به هم بریزد و انقلابی در آن جامعه منحرف شده از حق ایجاد کند، در غیر این صورت بازگشت آنها به آسانی ممکن نیست.

قرآن عکس العمل شدید موسی(علیه السّلام) را در برابر این صحنه و در این لحظات بحرانی و طوفانی چنین بازگو می کند «موسی بی درنگ الواح تورات را از دست خود بیفکند و به سراغ برادرش هارون رفت و سر و ریش او را گرفت و به سوی خود کشید»! (۲)

علاوه بر اینها شدیداً هارون را مورد سرزنش و ملامت قرار داد و بر او بانگ زد که آیا در حفظ عقائد جامعهٔ بنی اسرائیل کوتاهی کردی و با فرمان من مخالفت نمودی؟

۱- «قوم موسی(علیه السّلام) بعد از رفتن او به میعادگاه خدا، از زینت آلات خود گوساله ای ساختند، جسد بی جانی که صدای گوساله داشت». سوره اعراف، آیه ۱۴۸.

۲- سوره اعراف آیه ۱۵۰.

و گریبان برادرش هارون را گرفت و گفت چرا گذاشتی بنی اسرائیل گمراه شوند و چرا مانع نشدی و با مفسدین نجنگیدی تا آتش فتنه خاموش شود و مردم محفوظ بمانند.

قرآن می گوید: هارون برای برانگیختن عواطف موسی(علیه السّلام) و بیان بی گناهی خود گفت: «فرزند

مادرم! این جمعیت نادان مرا در ضعف و اقلیت قرار دادند آنچنان که نزدیک بود مرا به قتل برسانند بنابراین من بی گناهم، کاری نکن که دشمنان به شماتت من برخیزند و مرا در ردیف این جمعیت ظالم و ستمگر قرار مده». (۱)

این واکنش شدید و اظهار خشم اثر تربیتی فوق العاده ای در بنی اسرائیل گذارد، و صحنه را به کلی منقلب ساخت، در حال که اگر موسی(علیه السّلام) میخواست با کلمات نرم و ملایم آنها را اندرز دهد شاید کمتر سخنان او را می پذیرفتند.

سرانجام این جریان اثر خود را گذارد و بنی اسرائیل به زودی متوجه زشتی اعمال خویش شدند و تقاضای توبه کردند.

دوران غیبت صغری و کبری

امام دوازدهم(علیه السّلام)، دو مرتبه از دیده ی مردم مخفی شدند. مرتبه ی اول، از سال تولدشان- ۲۵۵ یا ۲۵۶

ه-.ق- یا از سال وفات پدرشان- سال ۲۶۰ ه-.ق- شروع شد و تا سال ۳۲۹ ه-.ق امتداد یافت.

در طول این مدت، اگرچه از نظر عامه ی مردم غایب بود، لیکن ارتباط های ایشان کاملاً قطع نبود. نوّاب خاص خدمت ایشان رسیده و احتیاجات مردم را برطرف می کردند. غایب بودن در این ۶۹ یا ۷۴ سال را غیبت صغرا می گویند.

غیبت دوم، از سال ۳۲۹ ه.ق، که سال اتمام نیابت خاصه بود، شروع شد و تا زمان ظهور امتداد دارد. این را غیبت کبرا می گویند. پیغمبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم)

و ائمه ی اطهار(علیهم السّلام) ، قبلاً از وقوع این دو

غیبت خبر داده بودند.

۱- همان.

«اسحاق بن عمار» می گوید: «از حضرت صادق(علیه السّلام) شنیدم که می فرمود: قائم را دو غیبت

خواهد بود، یکی طولانی و دیگری کوتاه. در غیبت اول، شیعیان خاص جایش را می دانند، ولی در دومی، جز خواص او، کسی از جایش اطلاع ندارد». (۱)

چرایی دو غیبت

یعنی چرا از اول غیبت کامل واقع نشد؟ به عبارت دیگر، غیبت صغرا چه فایده ای داشت؟

اگر بنا بود امام زمان(علیه السّلام) غایب شوند، چرا از همان زمان وفات امام حسن عسکری(علیه السّلام) غیبت کامل شروع نشد؟

در پاسخ باید گفت که غایب شدن امام و رهبر جامعه آن هم زمانی طولانی، امری است غیرمأنوس و باور کردنش برای مردم دشوار است و نیازمند بسترسازی و تمهید مقدمات لازم؛ از این رو، پیامبر و ائمهی اطهار(علیهم السّلام) ، با اتخاذ تدابیر گوناگون، زمینه این حرکت را مهیا و مردم را به تدریج با این مهم آشنا کردند تا افکار را برای پذیرش آن آماده نمایند. به همین جهت است که

حتی از زمان پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و دیگر امامان(علیهم السّلام) ، همواره سخن از دو غیبت و پنهان و مخفی شدن ایشان از دیدگان مردم مطرح است و با برشماری نشانه ها و علائم آن دوران، بر دستاوردها و

برکات و نیز سختی ها و مشکلات آن دوران اشاره کرده و مردم را به استقامت همراه با انتظار و امید به گشایش و ظهور منجی فرامی خواندند.

ضمن آنکه چه بسا اگر بعد از رحلت امام حسن عسکری(علیه السّلام) غیبت کامل شروع می شد،

وجود مقدس امام زمان(علیه السّلام)، مورد غفلت یا حتی انکار واقع شده و کم کم فراموش می گردید. به

همین دلیل، ابتدا غیبت صغرا شروع شد تا شیعیان در آن ایّام، به وسیله ی نواب با امام خود تماس گرفته، علایم و کراماتی را مشاهده نمایند و ایمانشان کامل گردد، سپس هنگامی که افکار مساعد گشت و آمادگی بیشتری پیدا شد، غیبت کبرا شروع گردید.

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۵.

درس بیست و پنجم:شتر دیدی ندیدی

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتـدای جلسه، مبلغ گرامی موضوع بحث را با یک جـدول کوچک برای دانش آموزان مطرح می کنـد. یک جـدول که از دوازده خانه تشکیل شده باشد. مانند شکل زیر را روی تخته کشیده و یا از قبل بر روی مقوا طراحی می کند و سؤالهای زیر را مطرح و جواب هر سؤال را در ردیف خود

قرار دهد.

سؤالهای جدول

۱- نام یکی از سوره های قرآن کریم که به معنای بخشنده است؟ غافر

۲- نـام یکی از سوره هـای قرآن کریم که پیامبر اکرم(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) راجع به آن فرمودنـد: «اگر کسـی آن را با بخوانـد در زمره کسانی قرار خواهـد گرفت که به خـدا و پیامبرش ایمان دارند». البته مسـلما باید با تدبر و تفکر و به کارگیری در زندگی خوانده شود؟ حدید

۳- نام سوره ۴۱ قرآن کریم که به معنای شرح و تفصیل است؟ فصلت

ص: ۳۳۵

تـذکر: رمز جـدول یک کلمه سه حرفی است که در خانه های فوق قرار دارد و دانش آموزان باید با این سه حرف رمز جدول را که کلمه «صفح» به معنای چشم پوشی، ندید گرفتن و مخفی کردن خطا و اشتباه دیگری است، حدس بزنند.

یادآوری: بهتر است مبلغ گرامی ابتدا معنای کلمه صفح را از دانش آموزان بپرسد و اگر بلد نبودند، توضیح دهد.

تبیین متن و محتوا

اجرای مسابقه

مبلغ محترم، از پنـج نفر از دانش آموزانی که در زمینه پانتومیم مهارت دارنـد دعوت می کنـد. از هر کـدام از آنان می خواهد یکی از پاکت هایی را که در هر کدام یک ضـرب المثل راجع به شتر است را بردارند و در یک مدت زمان مشـخص(مثلا سه دقیقه) برای دیگر دانش آموزان به صورت

پانتومیم اجرا کنند، تا آنان بتوانند ضرب المثل را حدس بزنند.

دانش آموزی که ضرب المثل را حدس بزند و دانش آموزی که به بهترین و جذاب ترین و خنده دارترین شکل، پانتومیم خود را اجرا کند، برنده هستند و مستحق دریافت جایزه و تشویق. ضرب المثلها عبارتند از:

- شتر در خواب بیند پنبه دانه

گهی لپ لپ خورد گه دانه دانه

- شتر سواری دولا دولا نمیشه

- کینه شتری داشتن

- مرگ شتری است که در خانه همه می خوابد

ص: ۳۳۶

- شتر دیدی ندیدی

بیان داستان ضرب المثل

مردی در صحرا به دنبال شترش می گشت، تا اینکه به پسر باهوشی برخورد کرد. سراغ شترش را از او گرفت. پسر گفت: شترت یک چشمش کور بود؟ مرد گفت: بله.

پسر پرسید: آیا یک طرف بارش شیرین و طرف دیگرش ترش بود؟

مرد گفت: بله. حالا بگو ببینم شترم کجاست؟

پسر گفت: من شتری ندیدم.

مرد ناراحت شد و فکر کرد که شاید این پسر بلایی سر شتر او آورده، لذا پسرک را نزد قاضی برد و ماجرا را برای قاضی تعریف کرد.

قاضی از پسر پرسید. اگر تو شتر را ندیدی، چطور مشخصات او را درست داده ای؟

پسرک گفت: در راه، روی خاک اثر پای شتری دیدم که فقط سبزه های یک طرف را خورده بود.

حدس زدم و فهمیدم که شاید شتر یک چشمش کور بود.

بعد دیدم در یک طرف راه مگس بیشتر است و یک طرف دیگر پشه بیشتر است، چون مگس شیرینی دوست دارد و پشه ترشی، نتیجه گرفتم که شاید یک لنگه بار شتر شیرینی و یک لنگه دیگرشترشی بوده است!

قاضی از هوش پسرک خوشش آمد و گفت: درست است که تو بی گناهی، ولی زبانت باعث دردسرت شد. پس از این به بعد، شتر دیدی، ندیدی!!

مسابقه پازل

تذکر: مبلغ گرامی، دو آیه شریفه زیر را همراه با ترجمه به شکل زیر با خط و چاپ درشت بر روی شش قطعه کارتون بزرگ بچسباند و به شکل بهم ریخته، در اختیار دو گروه دو نفره قرار دهد و در مدت زمان ۱۰۰ ثانیه از آنها بخواهد تا این پازل را درست در کنار یکدیگر قرار دهند.

ص: ۳۳۷

«وَهُوَ الَّذِی یَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبَادِهِ وَیَعْفُو عَنِ السَّیِّئَاتِ وَیَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ؛ او کسی است که توبه را از بندگانش می پذیرد و بدی ها را می بخشد و آنچه را انجام داده اید و می دهید، می داند.» (۱)

« وَلْیَعْفُوا وَلْیَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ یَغْفِرَ اللَّهُ لَکُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ ؛ آیا دوست نمی دارید خداوند شما را ببخشد؟ ! و خداوند آمرزنده و مهربان است» (۲)

دو داستان از روش معصومین(علیهم السّلام)

امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: «اِنّا اَهْلَ بَیْتٍ مُرُوَّتُنا العَفوُ عَمَّنْ ظَلَمَنا.؛ ما اهل بیتی هستیم که مروت و جوانمردی ما عفو و گذشت از کسی است که به ما ظلم کرده است.» (۳)

تاریخ زندگی پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سرشار از عفو، گذشت و بخشش است. اساساً، پیامبر گرامی، مظهر همه اسماء و صفات الهی و از جمله مظهر رحمانیت و رحیمیت خداوند متعال است؛ یعنی

همانطور که پروردگار عالم، نسبت به همه موجودات، رحمان و رحیم است، پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز نسبت به همه و همه، رحمان و رئوف است:

«وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا رَحْمَهً لِلْعَالَمِینَ ؛ ما تو را جز برای رحمت جهانیان نفرستادیم». (۴)

طبق تاریخ، مشرکین و کفار مکه، تا جایی که می توانستند به پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و سایر مسلمین آزار رساندند، اما ایشان به جای این که خشمگین شوند، آنها را دعا می کردند. در جریان جنگ

اُحُد، دندانهای جلوی دهان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شکست و صورتش شکاف برداشت. اصحاب آن بزرگوار

۱- سوره شورا، آیه ۲۵.

۲- سوره نور، آیه ۲۲.

۳- الامالی، شیخ صدوق، ص۲۸۹، حدیث ۷، المجلس الثامن والاربعون.

۴- سوره انبیاء، آیه ۱۰۷.

بسیار ناراحت شدند و از آن حضرت خواستند که دشمن را نفرین کند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به آنها فرمودند: اِنَّی لَمْ اُبْعَثْ لَعَّاناً وَ لَکِنِّی بُعِثْتُ دَاعِیاً وَ رَحْمَهً ؛ من ناسزاگو مبعوث نشدم، بلکه دعوت کننده و مایه رحمت مبعوث شده ام.»سپس به جای نفرین دعا کردند: « اللّهُمَّ اهْدِ قَوْمِی فَإِنَّهُمْ لا یَعْلَمُونَ ؛ خداوندا! قوم مرا هدایت کن که آنان نمی دانند.

همسر پیامبر می گوید: رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نه بداخلاق بود و نه دشنام گوی و نه پرخاشگر و

غوغاگر در کوچه و بازار. او بدی را با بدی مقابله نمی کرد، بلکه عفو و گذشت داشت». (۱)

سرانجام و پس از آن همه آزار و اذیت، حضرت و مسلمانان مجبور به هجرت از مکه به مدینه شدند. پس از آن هم در مدت ده سال، هشتاد و چهار جنگ از سوی مشرکین به منظور نابودی اسلام و پیامبر تحمیل شد. پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بالأخره مکه را بدون جنگ و خونریزی فتح کردند. در آن هنگام، مشرکین که آن همه آزار و اذیت خود را به یاد داشتند، منتظر بودند پیامبر گرامی دستور جهاد عمومی صادر سازند و تصور می کردند احدی از آنان را زنده نخواهند گذاشت. اما آن حضرت از خود مشرکین پرسیدند: من با شما چه کنم؟ آنها گفتند: هر عقوبتی را برای ما در نظر بگیری، سزاوار ماست.

پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) لبخندی زدند و فرمودند: «من شیوه برادرم یوسف نسبت به برادرانش را پیش می گیرم و به شما می گویم « لَا تَثْرِیبَ عَلَیْکُمُ الْیَوْمَ؛ امروز ملامت و توبیخی بر شما نیست». (۲)

امروز هیچ سرزنشی بر شما نیست، شما رها شدگان هستید و دیگر گذشته ها گذشته است.

بدین ترتیب، آن حضرت در یک لحظه همه مشرکان و کفار را بخشیدند و این عفو عمومی به اندازهای اهمیت پیدا کرد که بنا به گفته قرآن، مردم فوج فوج به دین اسلام گرویدند و در آن داخل شدند و از یکدیگر در ایمان آوردن سبقت گرفتند.

در واقعه عاشورا نیز یکی دیگر از مظاهر رحمت الهی را نظاره کردیم، در حالی که مسبب

۱- خاتم پیامبران، محمد ابوزهره، ترجمه حسین صابری، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ اول، ۱۳۷۳ ش، ج ۱، ص ۳۶۶.
۲- سوره یوسف، آیه ۹۲.

اصلی محاصره کاروان امام حسین(علیه السّلام) و شهادت ایشان و اسارت خانواده ایشان، جناب «حُرّ »

بود. اما روز عاشورا حُرّ به راستی پشیمان شد. در حالی که فرمانده یک لشکر بود، همه چیز را رها کرد و به سوی امام حسین(علیه السّلام) بازگشت و آن حضرت بدون هیچ گونه سرزنشی، او را بخشید.

عفو حُرّ توسط امام حسین(علیه السّلام)، بسیار شگفت آور است و افزون بر آن، نادیده گرفتن گناه او و لطف و محبت آن امام همام به او بود.

پیامهای کاربردی تربیتی

دوستان من!

صفح و چشم پوشی از خطاها و لغزشها، یکی از زیباترین صفات دوست همیشگی ما یعنی خداوند متعال است. اگر ما انسانها نیز بخواهیم رنگ الهی به خود بگیریم، باید این صفت را در حق یکدیگر در وجودمان ایجاد کنیم. (۱)

صفح یعنی همان شتر دیدی ندیدی!

صفح در زندگی باعث می شود انسانها در آرامش زندگی کنند.

صفح، باعث می شود ارتباطات انسانها از رفاقت و محبت فاصله نگیرد و باعث می شود زمینه اصلاح در دیگران و مقدمات امر به معروف و نهی از منکر بهتر فراهم باشد.

البته نباید فراموش کنیم که این گذشت از خطاها تا زمانی است که به حریم افراد تعرض نشود و او را به گناهان بزرگتر نکشاند، وگرنه اگر چشم پوشی و نادیده گرفتن ما باعث شود که فکر کند کار او صحیح و پسندیده و مورد تأیید و تشویق ما است، باید با مهربانی او را متوجه

اشتباهش کنیم و از ادامه رفتار زشت، جلوگیری کنیم.

به عبارت دیگر، ما می توانیم از حقوق شخصی خودمان گذشت کنیم، ولی حق نداریم حق

۱- امیرمؤمنان علیه السلام به مالک فرمودند: «فَاَعطِهِم مِن عَفوِکَ وَ صَفحِکَ مِثلِ الَّذِی تُحِبُّ وَ تَرضَی اَن یُعطِیَکَ اللهُ مِن عَفوِهِ وَ صَفحِهِ ؛ از بخشش و گذشت خود به همان گونه به آنان عطا کن که دوست داری و راضی هستی که خداوند از بخشش و گذشت خود به تو دهد. » نهج البلاغه، نامه ۵۳.

الله را نادیده بگیریم یا حق الناس را پایمال کنیم!

دعا و نیایش

خدایا!

خطاها و گناهان گذشته ما را ببخش!

ما را به سبب گناهان زیادی که انجام دادیم، بی آبرو و شرمنده نکن!

پرونده اشتباهات ما را پیش دوستان و دشمنان ما باز نکن!

ما را شرمنده امام زمان(علیه السّلام) قرار نده.

آمین

ص: ۳۴۱

متن مطالعاتی

اشاره

در فرهنگ دینی ما واژه های عفو، صفح و غفران، از جایگاه والایی برخوردار می باشد و در جایی معنا پیدا می کند که انسان قدرت بر انتقام دارد. از نظر اسلام، بهترین روش در برابر برخوردهای نادرست و رفتارهای ناپسند و زشت دیگران در معاشرت اجتماعی، عفو و گذشت است.

حقوق بسیاری ممکن است توسط دیگران تضییع شود و اگر قرار باشد همه در استیفای حقوق خود سخت گیری کنند و هیچ گونه اغماض و چشم پوشی نداشته باشند، جامعه شاهد منازعات اعضای خود خواهد بود و این مسئله، زندگی را برای همگان تلخ و غیرقابل تحمل

خواهد ساخت. عفو، در حقیقت مجموعه ای از بخشش ها، پیوند، مروت و مدارا و نیکی است و باید بگوییم: عفو، جزئی از تقوا است و فضیلت بنده خدا این است که با ایمان و باتقوا باشد، مردم را دوست بدارد و به آنها مهر بورزد و حقوقی را که بر آنها دارد، ساقط کند.

به طور کلی، در مسایل شخصی اگر حقی از آدمی پایمال شد، شایسته است صفح و گذشت داشته باشد؛ چرا که خداوند صاحب عفو را بسیار دوست دارد و به او پاداش و رحمت الهی را وعده داده است. با این صفت، انسان متخلق به اخلاق و صفات الهی می شود.

هدف اصلی و نهایی از صفح و عفو این است که به عفو و صفح الهی برسیم و برای اینکه موجبات عفو الهی را به وجود آوریم، باید گذشت از دیگران را فراموش نکنیم و همین طور استغفار که ثمره آن دریافت مغفرت الهی است را، مورد توجه قرار دهیم.

ص: ۳۴۲

بایـد سعی کنیم روحیه والای عفو و گـذشت را در خود به وجود بیاوریم، به طوری که اگر دیگران به ما ظلم کردنـد، از آنها درگذریم و این کار با چند بار تکرار به صورت ملکه در می آید و باعث می شود از شیرینی آن لذت ببریم.

خلاصه آنکه، اگر قرار است در زنـدگی دنیایی خود رنگ الهی بگیریم، لازم است در افکار و رفتار ماننـد او شویم و باشـیم و آرامش حقیقی را با زنده کردن این صفت یعنی صفح، به خود هدیه دهیم.

مراتب عفو

عفو و بخشش دارای سه مرتبه است:

مرتبه اول این است که انسان بدی دیگران را ببیند، اما برای خدا از آن بگذرد: «خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ؛ (بـه هر حـال) بـا آنهـا مـدارا کن و عـذرشان را بپـذیر و به نیکی هـا دعـوت نمـا و از جاهلاـن روی بگردان (و بـا آنـان سـتیزه مکن)».(۱)

مرتبه دوم آن است که انسان بدی دیگران را نبیند، که به آن صـفح می گویند: «وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ؛ آیا دوست نمی دارید خداوند شما را ببخشد؟ ! و خداوند آمرزنده و مهربان است». (۲)

مرتبه سوم آن است که انسان در مقابل بدی دیگران، نسبت به آنها نیکی کند. این مرتبه از گذشت، انصافاً مشکل تر از مراتب قبلی است، امـا بایـد دانست که در تعـالیم دینی، این گـونه عفو و احسـان مورد تأکیـد فراوان واقع شـده و به صورت جـدی از مسـلمانان خواسـته شده که اینچنین باشـند:« وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَهِ السَّيِّئَهَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ؛ به وسیله نیکیها، بدیها را دفع می کنند،

اینانند که فرجام نیک آن سرای، ویژه آنان است». (۳)

۱- سوره اعراف، آیه ۹۹.

۲- سوره نور، آیه ۲۲.

۳- سوره رعد، آیه ۲۲.

داستانهایی از عفو و گذشت

روزی ابوهریره -منافق دنیاپرست و جاعل حدیث برای جلب رضایت خلفا و معاویه- خدمت امام علی(علیه السّلام) رسید و با الفاظی توهین آمیز، نسبت به امام جسارت و بی حرمتی کرد.

حضرت سکوت نمود و پاسخی نداد. روز دیگر، دوباره ابو هریره خدمت امام رسید و این بار تقاضای کمک کرد. امیر مؤمنان، علی(علیه السّلام) نیازهای او برآورده ساخت. یکی از یاران امام(علیه السّلام) اعتراض کرد و گفت: ای امیر مؤمنان! این مرد، منافق است و دیروز به شما اهانت کرد؛ چرا به او کمک می کنید؟

حضرت فرمود: من از خدا شرم دارم که نادانی او بر علم و عفو من، و درخواست او بر کرامت من غلبه کند.(۱)

عفو امام سجاد(علیه السّلام)

امام صادق(علیه السّلام) فرمود که در طول ماه مبارک رمضان، حضرت علی بن الحسین(علیه السّلام) درباره

غلامان و کنیزان و سایر زیردستان خود روش عفو و گذشت را به کار می گرفت. به این ترتیب که هر گاه غلامان و کنیزان آن حضرت، خطایی را مرتکب می شدند، آنان را تنبیه نمی کرد.

آن حضرت فقط خطاها و گناهان آنان را در دفتری ثبت می کرد و تخلّفات هر کس را با نام و موضوع تخلف مشخص می کرد. در آخر ماه، همه آنان را جمع کرده، در میان آنان می ایستاد.

آنگاه از روی نوشته، تمام خطاها و اشتباهاتشان را که در طول ماه رمضان مرتکب شده بودند، بر ایشان یادآور می شد و به تک تک آنان می فرمود: «فلانی! تو در فلان روز و فلان ساعت تخلّفی کردی و من تو را تنبیه نکردم، آیا به یاد می آوری؟!» فرد خطاکار هم می گفت: «بلی، ای پسر رسول خدا!» و تا آخرین نفر این مطالب را متذکر می شد و آنان به اشتباهات و خطاهای خود اعتراف می کردند.

۱- کوکب در ی، محمد احمد مدنی، نسیم شمال، گیلان، ۱۳۷۷ ش، ج۱، ص۱۳.

آنگاه به آنان می فرمود: «با صدای بلند به من بگویید که ای علی بن حسین! پروردگارت تمام اعمال و رفتار تو را نوشته است؛ چنانکه تو اعمال ما را نوشته ای. نزد خداوند، نامه اعمالی هست که با تو به حق سخن می گوید و هیچ عمل ریز و درشتی را فروگذاری نمی کند و هر چه انجام داده ای، به حساب آورده، تمام اعمالت را نزد او حاضر و آماده خواهی یافت؛ همچنان که ما اعمال خود را نزد تو آماده و ثبت شده دیدیم. پس ما را ببخش همانطور که دوست داری خدا تو را ببخشد.

ای علی بن حسین! به یاد آر، آن حقارت و ذلّتی را که فردای قیامت در پیشگاه خدای حکیم و عادل خواهی داشت؛ آن پروردگار عادل و حکیمی که ذرّه ای و کمتر از ذرّه ای به کسی ستم روا نمی دارد و اعمال بندگان را همچنان که انجام داده اند، به آنان عرضه خواهد کرد و حسابگری و گواهی خدا کافی است. پس ببخش و عفو کن تا پادشاه روز قیامت از تو درگذرد؛ چنانکه خودش در قرآن می فرماید:«وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ؛ باید ببخشند و عفو کنند. آیا دوست ندارید خداوند شما را بیامرزد؟ ! و خداوند آمرزنده و مهربان

است.» (۱)

حضرت سجاد(علیه السّلام) این کلمات را برای خویش و غلامان و کنیزان تلقین می کرد و آنان با هم تکرار می کردند و خود امام که در میان آنان ایستاده بود، می گریست و با لحنی ملتمسانه می گفت: « رَبِّ إِنَّكَ أَمَرْتَنَا أَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنَا فَقَدْ ظَلَمْنَا فَنَحْنُ قَدْ عَفَوْنَا عَمَّنْ ظَلَمَنَا كَمَا أَمَرْتَ فَاعْفُ عَنَّا فَإِنَّكَ أَوْلَى بِذَلِكَ مِنَّا وَ مِنَ الْمَأْمُورِينَ ؛ پروردگارا! تو به ما فرمودی از ستمکاران خویش درگذریم؛ همانگونه که فرمودی، ما از کسانی که به ما ستم کرده اند، در گذشتیم، تو هم از ما درگذر که در عفو کردن از ما و از تمام مأموران برتری.» (۲)

پس از این برنامه عرفانی و تربیتی، امام سجاد(علیه السّلام) خطاب به خدمتگزاران خویش می فرمود:

۱- سوره نور، آیه ۲۲.

۲- بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۴.

«من شما را عفو کردم، آیا شما هم من و بدرفتاری های مرا بخشیدید که فرمانروای بدی برای شما و بنده فرومایه ای برای فرمانروای بخشاینده عادل و نیکوکار بوده ام؟!»

همگی یکصدا می گفتند: «با اینکه ما از تو جز خوبی ندیده ایم، تو را بخشیدیم»؛ آنگاه به آنان می فرمود: «بگویید: خداوندا! از علی بن حسین درگذر! همان گونه که او از ما درگذشت. او را از آتش جهنم آزاد کن، همان گونه که او ما را از بردگی آزاد کرد. آنان دعا می کردند و امام چهارم(علیه السّلام) آمین می گفت و در پایان می فرمود: بروید! من همه شما را عفو کردم و آزادتان می کنم

به این امید که خدا نیز مرا عفو کرده، آزادم کند.»(۱)

داستانی از شهید مطهری

آیت الله شهید شیخ مرتضی مطهری می گوید: در ایام طلبگی با عده ای از افراد در جلسه ای نشسته بودیم، در آن مجلس مرحوم آیت الله العظمی آقای حجّت مورد غیبت قرار گرفت و با اینکه آن مرحوم حقّ استادی به گردن من داشت و سالها خدمت ایشان درس خوانده بودم، حتّی

در یک مسابقهٔ عمومی از آن مرحوم جایزه گرفته بودم، معهذا در شرایطی قرار گرفتم که من هم در آن برنامه حضور داشتم.

یک وقت احساس کردم که این درست نیست من چرا باید در آن شرایط قرار بگیرم؟ لذا پی فرصت مناسبی بودم تا ایشان را ببینم و از وی رضایت بطلبم تا اینکه در یک تابستانی، مرحوم آیت الله حجّت به حضرت عبد العظیم تشریف آوردند، یک روز بعد از ظهر در خانهٔ ایشان رفتم

و در زدم. در را باز کردند، گفتم: بگویید فلانی است، ایشان در اندرون بودند و اجازه ورود دادند.

یادم هست وقتی که داخل شدم ایشان را در حالی دیدم که کلاهی بر سر داشتند و بر بالشتی تکیه کرده بودند و مریض به نظر می رسیدند، گفتم: آقا من آمده ام یک مطلبی را به شما بگویم.

فرمود: چه مطلبی؟

۱- نک: اقبال الاعمال، سید بن طاووس، دار الکتب الاسلامیه، ج ۱، ص ۴۴۶.

گفتم: من از شما کمی غیبت کرده ام امّا غیبت زیادی نیز از دیگران شنیده ام و از این کار سخت پشیمانم و خود را ملامت می کنم که چرا در جلسه ای که از شما غیبت می کردند حاضر شدم و چرا احیاناً غیبت شما به دهان من نیز بیاید. من چون تصمیم دارم که از این پس غیبت

شما را نکنم و از کسی نیز استماع نکنم، آمده ام که به خود شما بگویم که مرا ببخشید و از من بگذرید.

این مرد با بزرگواری که داشتند فرمودند:

غیبت کردن امثال ما دو جور است، یک وقت به شکلی است که اهانت به اسلام است و یک وقت هم هست که مربوط به شخص خود ما می شود.

من که مقصود ایشان را فهمیده بودم، گفتم: نه بنده چیزی که به اسلام توهین و جسارت شود نگفته ام، بلکه هر چه بود مربوط به شخص خودتان است.

فرمود: من گذشتم، انسان اگر می خواهد توبه کند باید حقوق مردم را بپردازد، اگر خمس و زکات و نماز و روزه و حجّ و... بدهکار است بپردازد و به جای آورد که در عرف به اینها حق الله می گویند و اما اگر رشوه ای به زور از کسی گرفته یا از فردی مالی را غصب کرده و یا در حق شخصی ظلم و تجاوز نموده آنها را به صاحبانش برگردانده و اگر غیبت و تهمتی را مرتکب شده، آن شخص را راضی نموده و در صورتی که ممکن نیست و یا این افراد از دنیا رفته اند، لااقلّ استغفار باید کرد و برای آنها که حقّی از ایشان زایل شده و یا در مورد غیبت و تهمت قرار گرفته اند از خداوند طلب مغفرت نمود که خداوند انشاء الله آنها را راضی می کند. (۱)

۱- گفتارهای معنوی، مقاله هجرت و جهاد، ص۲۵۵.

درس بیست و ششم: زیارت

اشاره

به نام آفریدگار هستی بخش

ای خدایی که تویی بنده نواز

می کنم قفل دلم پیش تو باز

هر کجا می روم و می گذرم

سایهٔ مهر تو باشد به سرم

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی با اسـتفاده از یک جدول قرآنی، ضـمن ارتباط گیری با دانش آموزان، فضای تبیین بحث را مهیا می سازد.

دوستان عزیز و دانش آموزان گرامی سلام. امیدوارم آماده اجرای برنامه امروز باشید.

در آغاز برنامه امروز ، با هم به محضر قرآن کریم می رویم و با چند سؤال قرآنی درباره آشنایی با برخی از سوره ها، جلسه را با قرآن کریم زینت می بخشیم.

آنهایی که آماده هستند، یک صلوات قرآنی بفرستند:

اَللّهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّم، وَزِدْ وَ بارِک، علی رسول الله و آله الاطهار علی رسول الله و آله الاخیار یعنی خداونـدا بر پیامبر و خانـدان پاکش، بر پیامبر و خاندان برگزیده اش درود و رحمت

ص: ۳۴۹

فرست و لطف و رحمتت را در مورد آنها زیاد و با برکت گردان.

و اما اول اجازه دهید جدول قرآنی را روی تابلو برای شما ترسیم کنم، سپس سؤالها را بپرسم.

جدول قرآنی(۱)

۱

۲

۳

۴ *

۵ *

سؤالهای قرآنی:(۲)

سوره چهل و سوم، به معنای زینت و زیور است. با توجه به آیه ۳۵ همین سوره که از ارزش های مادی و فریبنده دنیا مثل طلا و ... سخن می گوید، نام این سوره انتخاب شده است؟

سوره دهم، به نام پیامبری که درون ماهی در دریا سفر کرد؟

سوره هشتاد و هفتم، به معنای برتر، عالی تر، دارنده مقامات بسیار عالی؟

سوره سی ام، یکی از امپراطوری های بزرگ که در این سوره قرآن درباره پیروزی آنان بر ایرانیان سخن گفته است؟

سوره نود و پنجم، به معنای انجیر و سوگندی که در اولین آیه به این میوه خورده شده است؟

۱ ز خ ر ف

۲ ی و ن س

۱- ابتدا جدول ۵ در ۵ رسم کرده و مانند نمونه شماره گذاری کرده و دو خانه را طبق شکل ستاره گذاری می کنیم.

۲- سؤالها را پرسیده و جوابها را طبق سؤالها در ردیف سؤال می نویسیم.

۳ ا ع ل ی

۴ ر و م *

۵ ت ی ن *

حالا نوبت چیست؟ نوبت رمز جدول قرآنی است که موضوع بحث امروز ما است.

راهنمایی: اگر حروف اول خانه های جدول را کنار هم قرار بدهید به کلمه ای خواهید رسید که موضوع بحث امروز را تشکیل می دهید.

زیارت

بله

بحث امروز ما درباره «زیارت» است.

به نموداری که می کشم دقت کنید، تا مراحل مختلف بحث امروز که می خواهیم با همدیگر راجع به آنها گفتگو کنیم، بهتر روشن شود. (۱)

تعریف

زیارت

۱- نموداری به شکل بالا ترسیم شود و هر مرحله موضوع مربوطه نوشته شده و بحث پیرامون آن مطرح شود.

تبیین متن و محتوا

یک: تعریف زیارت

اول ببینیم چه تعریفی می شود برای زیارت بیان کرد. (۱)

به نظر شما زیارت چیست، و زیارت کردن یعنی چه؟

زیارت به معنای دیدار و سر زدن است. یعنی، گویی زیارت کننده از دیگران روی گردانده و به سوی زیارت شونده تمایل پیدا کرده که به زیارت او بشتابد.(۲) در واقع هرگاه فرد به قصد دیداری

می رود، در واقع از دیگر [امیدواری ها و وابستگی ها] برگشته است. (۳)

دوستان عزیز! یکی از راههای بزرگداشت مفاخر و صاحبان کمال و بزرگان، زیارت آنان است که در حقیقت موجب بقا و استمرار حیات علمی، هنری و معنوی آنان می گردد. افزون بر این که زیارت، عامل پیوند نسل حاضر و نسل های آینده با نسل های گذشته و وسیله ارتباط روحی با آنان و کمالاتشان است. تصویر نمودار

زیارت در ینـد لام اس

زیارت

ص: ۳۵۲

۱- ابتدا اجازه دهید بچه ها تعریف خود را از زیارت توضیح دهد و سپس مربی تعریف درست را بیان کند.

۲- فرهنگ قرآن، ج ۱۵، ص ۴۳۹ .

۳- مقاییس اللغه، ابن فارس، ج ۳، ص ۳۶

موضوع دیگری که لازم است درباره ی زیارت بدانیم در نمودار آمده است.

متوجه موضوع شدید؟ زیارت در.....؟

اگر خوب دقت کنید درون دایره دو کلمه با حروف به هم ریخته است. حالابا دقت بگویید چه کلمه ای درست می شود؟

زیارت در..... بله! دین اسلام

دو: زیارت در دین اسلام

در دین مبین اسلام برای دیدار و زیارت بارگاه و حرم های پیشوایان دینی ما، آدابی رسیده است که رعایت آن آداب و خواندن زیارت نامه ها و توجه به مضامین آنها و تأمل و دقت خوب و دقیق در آنها می تواند به صورتی شگفت انگیز، در شخصیت سازی و حماسه گستری کمک ما باشد و انسان را به سوی کمال و سعادت اخروی رهنمون سازد.

حالا برویم سراغ دو موضوع دیگر.

به کلمات درون دایره ها دقت کنید: چه موضوعاتی به دست می آید؟

زیارت در

یند

لام اس

زیارت

آو نع زیارت

اب اد

زیارت

ص: ۳۵۳

بله! دو موضوع دیگری که باید درباره آنها با همدیگر گفتگو کنیم: انواع زیارت – آداب زیارت است.

ابتدا بینیم زیارت چند نوع است؟

سه: انواع زیارت

اشاره

به نظر شما زیارت چند قسم است؟ (۱)

همانطور که دوستانتان هم گفتند زیارت انواع و اقسامی دارد که به ترتیب بیان می کنیم:

زیارت اهل قبور

رفتن به قبرستان و خواندن دعا و زیارت و هدیه فرستادن به عزیزانی که از دنیا رفته اند.

می دانید هر از گاهی که انسان به اهل قبور سر بزند، باعث می شود انسان به یاد مرگ و قیامت بیفتد و مراقب اعمال و رفتارش در دنیا باشد.

زیارت برادران دینی

انسان مسلمان باید در زندگی روزمره خود برنامه ریزی کند و زمانی را برای دیدار و زیارت برادران دینی و ایمانی خویش اختصاص دهد و جویای احوالشان باشد.

زیارت مکه و مدینه

یعنی زیارت بیت الله الحرام در مکه و زیارت حرم پیغمبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و چهار امام معصوم(علیهم السّلام) در مدینه. این زیارت یعنی همان رفتن به حج و خانه خدا و حرم نبوی را زیارت کردن.

ز یارت حاجی: رفتن به دیدار کسی که از حج بازگشته باشد.

۱- ابتدا اجازه دهید بچه ها تقسیماتی که از انواع زیارت می شناسند بگویند و شما نظرات آنها را تکمیل نمایید.

زیارت قبور معصومین(علیهم السّلام)

یعنی اینکه انسان مسلمان قبور متبرک ائمه(علیهم السّلام) را که در عربستان، عراق و ایران است.

زیارت امامزادگان

برخی از امامزادگان عزیز مانند حضرت زینب سلام الله علیها در سوریه، حضرت معصومه سلام الله علیها در قم، شاه چراغ در شیراز و تعداد بسیار زیاد دیگری که در مناطق مختلف کشور دفن شده اند و همانند ستاره هایی درخشان هستند که قلب انسان را به سوی خود جلب و جذب می کنند.

پیامهای کاربردی تربیتی

دو پرسش اساسی درباره زیارت

پرسش اول: به نظر شما چرا به زیارت قبور پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، ائمه(علیهم السّلام) و سایر اهل قبور می رویم؟

یادآوری: ابتدا فرصت داده می شود تا نظرات کلاس بیان شده و نظر نهایی توسط مبلغ بیان می شود.

دوستان من! ابتدا اجازه دهید قبل از اینکه به جمع بندی پاسخ های شما بپردازم، داستانی از همسر پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در این زمینه برایتان نقل کنم:

همسر پیامبر می گوید: روش پیامبر بر این بود که در آخر هر شب به بقیع می رفت و به سوی اهل قبرستان نظر می انداخت و می فرمود: «درود بر شما که در خانه مؤمنین آرمیده اید، و به شما آنچه که درباره فردا وعده داده شده بود، عنایت گردید، و ما نیز به شما إنشاءالله ملحق خواهیم شد.» در پایان این زیارت دست به دعا بر می داشت و برای اهل بقیع دعا می کرد: «خدایا اهل

بقیع را بیامرز». (۱)

۱- صحیح مسلم، ج ۲، ص ۶۶۹.

همانطور که شما هم بیان کردید، رفتن به زیارت اهل قبور، از اهل بیت عصمت و طهارت(علیهم السّلام) گرفته تا سایر مؤمنین و از جمله پدر، مادر، فرزند و سایر ارحام، دستور داده شده به زیارت آنها برویم و تأکید شده و بسیار هم مستحب است.

چنانچه حضرت فاطمه ی زهراء(علیهاالسّلام) نیز در زمان پدر بزرگوارشان و پس از آن، به زیارت قبر حمزه ی سیدالشهداء و سایر شهداء(علیهم السّلام) می رفتند.

احادیث و روایات از پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اهل بیت(علیهم السّلام) در این زمینه بسیار است، اما ما دو حدیث را بیان می کنیم:

- از حسین بن علی(علیه السّلام) نقل شده : فاطمه دختر پیغمبر، قبر عمویش حمزه را در هر جمعه

زیارت می کرد؛ سپس نماز می خواند و نزد قبر او می گریست. (۱)

- ابن مسعود از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نقل می کند: آگاه باشید، از این پس قبور را زیارت کنید؛ چرا که

شما را نسبت به دنیا بی اعتنا می سازد و آخرت را به یاد می آورد. (۲)

پس، زیارت اهل قبور مؤمنین و مسلمانان و دعا، خیرات و فاتحه برای آنان از رفتارهای بسیار خوب و شایسته و مؤثری است که پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اهل بیت(علیهم السّلام) ، بسیار بر آن توصیه نموده اند. به ویژه زیارت قبور پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، ائمه اطهار(علیهم السّلام) ، شهداء، علما و بزرگان اسلام و ارحام و خویشاوندان.

پرسش دوم: چرا به جای اینکه حاجت خود را از خدا درخواست کنیم، از ائمه(علیهم السّلام) حوائجمان

را می خواهیم و از آنان درخواست می کنیم؟ (۳)

توسل به معنای مدد جستن و کمک گرفتن از «وسیله ای» برای رسیدن به مقصود است.

انسان برای رسیدن به مراد خویش، باید به اسباب و واسطه های فیض، متوسل شود.

همه می دانیم ایجاد مزرعه ای آباد، جز از راه شخم زدن زمین و کاشتن نهال و دادن آب و کود

۱- المستدرک علی الصحیحین، ج ۱، ص۵۳۳؛ سنن البیهقی الکبری، ج ۴، ص ۷۸.

۲- سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۵۰۱.

۳- مانند سؤال قبل، ابتدا نظرات دانش آموزان را باید شنید.

به مقدار مشخص و زمان معین و ... امکانپذیر نیست.

یا مثلاـ اگر کسی می خواهد به طبقه دوم یا سوم یک ساختمان برسد، باید از پله های آن بالا رود، یا سوار آسانسور یا پله برقی شود و همین طور در سایر کارهای روزمره زندگی، انسان به اسباب و وسایل برای رسیدن به مقصود خود تمسّک و توسل می جوید؛ مثلاً سوار اتومبیل

می شود تا زودتر به محل کار برسد، با دستان خود کلید را بکار می گیرد تا در را باز کند، وقتی تشنه می شود سراغ آب می رود و وقتی مریض می شود، از راه طبابت و دارو، مریضی را برطرف می کنند، از کامپیوتر برای به دست آوردن امور مورد نیاز سود می جوید و دهها نمونه دیگر که

نشان می دهد همه ما در بر آوردن حاجات خود از اسباب و وسایل بهره می جوییم و این امری کاملاً عادی و روزمره است.

بنابر این، توسّل یعنی «تمسّک جستن به اولیای الهی در درگاه خداوند، به منظور برآمدن نیازها» و کمک گرفتن از خوبان برای رسیدن به درخواستها.

تذکر: مبلغ گرامی می تواند مصادیق توسل به وسائل را با یادداشت تیترهای آن روی تابلو، ضمن ایجاد تنوع در بحث، محتوا را در ذهن مخاطبان تثبیت نماید.

ریشه قرآنی توسّل

خداوند متعال هم در قرآن کریم به ما آموخته است که برای رسیدن به حاجتها و رفع گرفتاریهای خود، به خوبان متوسل شویم و از آنها کمک بگیریم. کجای قرآن فرموده؟

در این آیه که در تابلو می نویسم: «یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَیْهِ الْوَسِیلَهَ ؛(۱)

«ای مؤمنان! پروای الهی داشته باشید و به سوی او وسیله تحصیل کنید.»

۱- سوره مائده، آیه ۳۵.

داستانی زیبا از دستاورد توسل

یکی از رزمندگان دوران دفاع مقدس می گوید: در روزهای جنگ تحمیلی، نیروهای خود را برای عملیات آماده کرده بودیم. به دلیل دوری مسافت و امکان عدم پشتیبانی، مهمات زیادی را می بایست حمل می کردیم.

پس از ساعتها راه رفتن و دویدن به موقعیت دشمن نزدیک شدیم و پشت میدان مین توقف کردیم تا دستور حمله صادر گردد. گرچه تا ساعت ۳ بامداد منتظر ماندیم اما دستور لغو عملیات و بازگشت نیروها صادر شد. حدس زدیم علت آن عدم آمادگی سایر نیروها در بخشهای دیگر

عملیات بود.

به هر حال پس از طی مسافتی طولانی به اردوگاه برگشتیم. بعد از ظهر همان روز خبر دادند بایستی برای عملیات آماده شویم. بچه ها علیرغم خستگی شب گذشته با شور و شادی وصف ناشدنی، خود را برای حمله آماده کردند و بعد از نماز مغرب و عشا عازم منطقه شدند.

هر نیروی پیاده و تک تیرانداز، می بایست علاوه بر تجهیزات و مهمات اضافی مربوط به خود، گلوله های آر. پی. جی هم حمل می کرد. در طی مسیر لازم بود از شیاری که از داخل تپه ها می گذشت، عبور می کردیم. یعنی، همان مسیری که شب گذشته آن را طی کرده بودیم.

نزدیک شیار مزبور که رسیدیم، درباره عبور از آن به رایزنی پرداختیم؛ زیرا ممکن بود دشمن آن را شناسایی کرده باشد.

قرار شد موضوع را با برادر ردانی پور -آن عارف واصل و دلداده ای که ذکر یابن الحسن او آرام و قرار از هر متوسلی می گرفت- هم در میان بگذاریم. ایشان بعد از اطلاع از آخرین وضعیت دشمن و استماع نظرات دیگران، متوسل به حضرت مهدی(علیه السّلام) شد. و با ذکر و دعا تفألی به قرآن زد و تصمیم گرفت از مسیر دیشب (شیار داخل تپه ها) عبور نکنیم.

گفتنی است آن مسیر دو ماه شناسایی شد و داخل آن انبارهای مهمات جاسازی شده و هرپیچ و خم آن علامت گذاری شده بود. برای همین برای ما عمل به تصمیم آقای ردانی پور مشکل

بود، اما چاره ای نداشتیم. سرانجام با حدود هشتصد متر اختلاف، مسیر را عوض کردیم و به سمت خطوط استقرار دشمن حرکت کردیم. وقتی نزدیک دشمن رسیدیم، با رمز مقدس یا زهرا سلام الله علیها عملیات را آغاز کردیم. شتابزده از میدان مین گذشته، به خاکریز دشمن هجوم بردیم.

در وقت صبح، زمانی که همه گردانها موفق شدند به هدف های از پیش تعیین شده خود برسند و بر بلندی های عین خوش مستقر گردند، چند صد نفر از نیروهای دشمن را در محل شیار اسیر کردند. در آن زمان بود که متوجه شدیم تمامی طول آن مسیر را با استقرار چهارصد نفر نیرو

کمین گذاشته بودند. اگر گردانهای ما از آن مسیر حرکت کرده بودند، همه قتل عام می شدند.

در آن لحظه متوجه تأثیر آن تفأل و توسل به حضرت مهدی(علیه السّلام) شدم و سر به سجده گذاشتم.

گریه امانم را بریده بود. (۱)

دعا و نیایش

خدایا!

به ما توفیق شناخت ائمه و امامزادگان بزرگوار را عنایت بفرما!

توفیق زیارت به همه ما عنایت کن!

ما را ادامه دهنده راه و روش آنان قرار بده!

۱- راوی: شهید فنایی، ر.ک: خاطرهٔ خوبان، ص ۳۴ - ۳۱. به نقل از نشریه مبلغان، ش ۷۰.

متن مطالعاتی

اشاره

همه انسانها در زندگی روزمره خود با مشکلات، موانع و گره های متعددی مواجه می شوند که یأس از رفع آنها و اضطراب و دلهره از به بن بست رسیدن مسیر زندگی، انسان را به تاریکی های گمراهی، ناامیدی، افسردگی و ناآرامی خواهد کشاند؛ از این رو همه موجودات در عالم هستی به دنبال پناه و پشتیبانی می گردند تا با اتصال بدانها، مشکلات و موانع احتمالی را برطرف نمایند.

بی تردید این نیازمندی به ملجأ و پناه، ریشه در فطرت انسان دارد؛ از این رو همواره در کشاکش مشکلات، ندایی از درون انسان را به قدرتی برتر و نیرویی فراتر فرا می خواند و نوری را فراروی او قرار می دهد، تا با تمسک و توسل به آن، گره از کار فرو بسته - مادی و معنوی- خود

بگشاید و به سوی روشنایی و آرامش گام بردارد.

این احساس حقیقی و زیبا که در نهاد تمامی موجودات جریان دارد، در باورهای مذهبی با نام توسل خوانده می شود.

شهید مطهری(رحمت الله علیه) در این باره می فرماید: نکته ای عالی و مهم در توحید عبادتی این است که در توسل و استشفاع به اولیاء خدا اول باید تحقیق کرد که به کسی و از کسی باشد که خداوند او را وسیله قرار داده است. قرآن کریم می فرماید: «یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَیْهِ الْوَسِیلَهَ ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید از خدا بترسید و (برای تقرب) به سوی او وسیله بجویید».

به طور کلی، توسل به وسائل و تسبب به اسباب، با توجه به اینکه خداست که سبب را آفریده

است و خداست که سبب را سبب قرار داده است و خداست که از ما خواسته است از این وسائل و اسباب استفاده کنیم به هیچ وجه شرک نیست، بلکه عین توحید است. در این جهت، هیچ فرقی میان اسباب مادی و اسباب روحی، میان اسباب ظاهری و اسباب معنوی، میان اسباب دنیوی و اسباب اخروی نیست، منتهای امر، اسباب مادی را از روی تجربه و آزمایش علمی می توان شناخت و فهمید که چه چیز سبب است؟ و اسباب معنوی را از طریق دین، یعنی از طریق وحی، و از طریق کتاب و سنت باید کشف کرد.

ثانیا هنگامی که انسان متوسل می شود یا استشفاع می کند باید توجهش به خدا، و از خدا به وسیله و شفیع باشد، زیرا چنانکه گفتیم شفاعت واقعی آن است که مشفوع عنده، شفیع را برانگیخته است برای شفاعت، و چون خدا خواسته و رضایت داده است شفیع شفاعت می کند.

برخلاف شفاعت باطل که توجه اصلی به شفیع است برای اینکه اثر بر روی مشفوع عنده بگذارد، لهذا مجرم در این وقت همه توجهش به شفیع است که برود و با قدرت و نفوذی که در مشفوع عنده دارد او را راضی گرداند. پس اگر توجه اصیل به شفیع باشد و از ناحیه توجه به خدا پیدا نشده باشد شرک در عبادت خواهد بود.(۱)

داستانی از توسل

حجت الاسلام آقای افتخاری جهرمی نقل کردند: برادرم در جبهه ترکش خورده بودند و او را به تصور اینکه به شهادت رسیده است، جزو شهدا قرار داده، تا در سردخانه بگذارند. شخصی کمی احساس گرمی در بدن ایشان می کند، او را از میان شهدا بیرون کشیده و به او آمپول مخصوصی تزریق می کند. پس از اطمینان از زنده بودن، او را به اتاق عمل می برند وعمل می کنند، در حالی که امیدی به ادامه حیات او نداشتند.بعد از عمل به خواست خدا ایشان خوب می شوند.

۱- عدل الهی، ص ۳۱۴.

خود او بعداً نقل کرد که من در حال بیهوشی، افرادی را دیدم که به عالم بالا برده می شوند.

نوبت من که رسید، آقایی فرمود: ایشان امانت است، و نگذاشت مرا ببرند.

برادرم پس از خوب شدن وقتی به خانه برگشت، از مادرم پرسید: شما چه کرده بودی؟

مادرم گفت: وقتی تو به جبهه رفتی، به امام حسین(علیه السّلام) متوسل شدم و شما را به حسین بن علی (علیه السّلام) سپرده و امانت دادم. (۱)

صفای دل بجز مهر شما نیست

که بی مهر شما دل را صفا

شما پوشیده در ذات خدایید

خدا هم از شما هرگز جدا

خوشا حال دل بیمار عشقی

که جز وصل شما او را دوا

۱- روزنه هایی از عالم غیب، ص۵۸.

درس بیست و هفتم: تقلید

اشاره

آغاز سخن نام خدا می گوییم

ما پاکی و یاری ز خدا می جوییم

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی با استفاده از جذابیت مشاعره، ضمن پویایی کلاس، به تبیین متن و محتوای جلسه می پردازد.

سلام به شما دوستان خوب و بانشاط. حال واحوالتون خوبه؟ سرحال هستید؟ الحمدلله

مسابقه مشاعره

حالا که سرحال و آماده هستید، یک مسابقه اجرا می کنیم تا میزان اطلاعات شما را بسنجیم.

نام مسابقه ما «مشاعره» است؛ البته مشاعره با سوره های قرآنی.

تذکر۱ : در صورت امکان و با توجه به تعداد دانش آموزان و نیز وجود ظرفیت، مبلغ گرامی می تواند از مشاعره شعری، اسمی و مانند آن هم استفاده کند.

تذکر۲ : نکته و پیام خروجی این مسابقه این است که دانش آموزان متوجه می شوند در

بسیاری از امور دارای اطلاعات کم و ناقص هستند و نیازمند مطالعه، پرسش و مراجعه به دانایان و اهل علم و آگاهی.

یادآوری: به افراد برتر و برندگان مسابقه جوایزی اهدا می شود.

احسنت به شما دوستان فعال و با نشاط جلسه امروز.

خب، حال که سرحال و قبراق و باهوش هستید، ضرب المثلی بگویید که در آن کلمات «حساب و جواب» باشد.

بله. آفرین بر شما: «حرف حساب جواب نداره»

بسیار خوب، آماده هستید دو کلمه حرف حساب با هم بزنیم؟

اگرخواستیم ساختمانی بسازیم باید سراغ چه کسی برویم؟ بنّا

اگر ماشین مان خراب شد باید سراغ چه کسی برویم؟ مکانیک

اگرکسی مریض شد، چه کارهایی می تواند بکند؟

اعتنایی نکند. آن وقت شاید اتفاق ناگواری برایش بیفتد.

آن قدر درس بخواند تا دکتر بشود و خودش را معالجه کند.

بدون مراجعه به پزشک، خوددرمانی کند.

به یک پزشک متخصص مراجعه کند، تا تحت معالجه پزشک قرار بگیرد و سلامتی خود را به دست آورد.

دوستان عزیز!

یادمان باشد، یک قاعده کلی و عقلی هست که همه عاقل ها قبول دارند و آن این است:

«اگر چیزی را نمی دانی، باید سراغ کسی بروی که می داند و اطلاع کافی دارد».

بچه های گلم، به نظر شما!

چرا در یک جامعه، همه مردم یک شغل را انتخاب نمی کنند؟

جامعه به همه شغل ها نیاز دارد.

در هر رشته افرادی که متخصص آن رشته هستند، وجود داشته باشند تا مردم در صورت نیاز

به متخصص هر فن مراجعه نمایند.

آفرین بر شما که با نظرات خوبتان در جلسه امروز خوب و فعال هستید.

تبیین متن و محتوا

اشاره

باید بدانیم، یکی از تخصص هایی که جامعه اسلامی و دینی ما به آن نیاز دارد و عده ای باید در آن رشته مهارت داشته باشند، این است:

تخصص در علوم؟.....ین ید

یک راهنمایی ساده:

اگر نوشته بعد از نقطه چین را برعکس بخوانید درست می شود:

تخصص در علوم دینی بله

به نظر شما، تخصص داشتن در علوم دینی چیست؟ (۱)

یعنی لازم است عده ای با آیات نورانی قرآن کریم و روایات معصومین(علیهم السّلام) آشنایی لازم و کافی را داشته باشند، تا بتوانند دستورات دین را از طریق آیات قرآن کریم و روایات نورانی معصومین(علیهم السّلام) استخراج کرده و به مردم بیان کنند.

خداوند مهربان هم در آیه ۷ سوره انبیاء در همین زمینه به ما می فرماید: «اگر نمی دانید از کسانی که می دانند بپرسید».

حالا یک نفر آیه را برای ما با صدای زیبا تلاوت کند:

«وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَکَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِی إِلَیْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّکْرِ إِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ».

حکایت

زمان امام رضا(علیه السّلام) شخصی نزد ایشان آمد و گفت: آقا من هروقت بخواهم نمی توانم خدمت

۱- ابتدا نظرات بچه ها را بشنوید وسپس نظر درست را بیان کنید.

شما برسم، راه دور است (تلفن و اینترنت و تلگرام و... هم که نیست!!)، سؤالاتم را از کی بپرسم؟!

امام هشتم هم در پاسخ فرمودند: از «یونس بن عبدالرحمن». (۱)

عزیزان و مهربانان!

الآن در عصر امام زمان «عجل الله تعالی فرجه الشریف» قرار داریم. اگر امام زمان(علیه السّلام)حضور داشتند می رفتیم و از ایشان پرسش های دینی مان را می پرسیدیم. ولی ایشان با اینکه هستند از نظرها و دیدگان ما غایب هستند. حالا که غایب هستند، در زمان غیبت ایشان تکلیف ما چیست؟؟؟

برای رسیدن به جواب قدری توضیح لازم است:

امام زمان(علیه السّلام) دو غیبت دارند:

اول: غیبت صُغری(کوتاه مدت). این غیبت بعد از شهادت امام یازدهم شروع شد و به مدت ۶۹ سال طول کشید و امام زمان(علیه السّلام)، از طریق چهار نایب خاص با مردم و شیعیان ارتباط داشتند.

یعنی آن چهار نفر با امام در ارتباط بودند و سؤالات مردم را از امام می پرسیدند:

۱ . عثمان بن سعید

۲ . محمد بن عثمان

۳. حسین بن روح

۴ . علی بن محمد سَیمُری

دوم: غیبت کُبری(بلند مدت): از تمام شدن مدت غیبت صغری، غیبت کبری شروع شد که تاکنون ادامه داشته و کسی جز خدای مهربان از مدت آن اطلاعی ندارد. در طول این مدت وظیفه پاسخگویی به مسائل شرعی مردم به عهده چه کسانی است؟

ب ن ا ی ع م ا

ص: ۳۶۶

۱- رجال نجاشی، ص ۴۴۷.

به راهنمایی که می کنم توجه داشته باشید:

دو کلمه که آغازش «ن» و پایانش «م» است.

راهنمایی دیگر: کلمه اول چهار و کلمه دوم سه حرفی است.

راهنمایی بیشتر: به مراجع تقلید هم مربوط می شود.

بله نایب عام: یعنی همان مراجع تقلید که با تلاش و دقت در قرآن و روایات معصومین(علیهم السّلام)در این زمینه تخصص لازم را کسب نموده اند و احکام و دستورات را به مردم بیان می کنند.

امام ششم حدیث کوتاه وبسیار زیبایی در این زمینه دارند که با هم یاد می گیریم:

تَ فَ قِّ هُ و ا فِ ی ا ل دِّ ی ن

تا شما حروف حدیث را کنار هم می چینید تا حدیث درست شود، من هم ترجمه حدیث را در تابلو می نویسم.

امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: در دین فقیه شوید.(۱) «تَفَقَّهُوا فِی الدِّین»

یعنی عده ای باید برای به دست آوردن احکام دین تلاش کنند و تخصص لازم را در دین به دست آورند و به درجه اجتهاد برسند که به آنها مرجع تقلید می گوییم.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در مورد این که در مشکلات و سؤالات مربوط به دین را باید از چه کسانی بپرسیم، پاسخ ما را داده و راهکار ارائه کرده اند که شما می توانید از میان جدول زیر، به پاسخ آن برسید.

جدول حروف

ب د ع ه ی ه ع

ن ک ل م ن م ر

ی ا ا د ی ح

۱- کافی، ج ۱، ص ۳۶.

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ب) از خانه دوم به صورت افقی شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی چهارم (که حرف «ه» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت ادامه می دهیم تا ۲۰ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

رمز جدول: عدد ۳ جمله ی مورد نظر: «به علمای دین مراجعه کنید».

بله دوستان من! امام زمان(علیه السّلام) فرمودند: «در مشکلات و سؤالات دینی خود به عالمان دینی رجوع کنید که آنها نمایندگان من بر شما هستند و من نماینده خدا هستم.» (۱)

دوستان خوب من! در جلسه امروز، چند نکته مهم و کاربردی برای زندگی آینده خود یاد گرفتیم که با هم مرور می کنیم:

اگر چیزی را نمی دانستیم باید سراغ کسانی برویم که می دانند و از آنها بپرسیم.

امام زمان دو غیبت دارند: غیبت صغری و غیبت کبری

به دستور امام صادق(علیه السّلام) باید عده ای در دین متخصص باشند.

طبق فرموده امام زمان(علیه السّلام) همه باید مرجع تقلید انتخاب کنند.

مراجع تقلید نمایندگان عمومی امام زمان(علیه السّلام) هستند.

دعا و نیایش

خدایا!

۱- «أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ ». کمال الدین، شیخ صدوق، دارالکتب الاسلامیه، قم، ج ۲، ص ۴۸۲.

ما را با وظایف خود آشنا بگردان!

ما را در عمل به دستورات خودت موفق کن!

ما را جزء بندگان خوب خودت قرار بده!

احترام ما را نسبت به بزرگان و علمای دین بیشتر کن!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

مراجع معظم تقلید و به ویژه رهبر معظم انقلاب اسلامی را حفظ و حمایت بفرما. آمین

ص: ۳۶۹

متن مطالعاتی

در جامعه اسلامی که بر اساس توحید بنا شده است، حق حاکمیت و ولایت، مخصوص خدا است و هیچ کس حق حکومت و ولایت بر دیگری را ندارد؛ مگر اینکه از جانب خداوند مأذون باشد و چنین حقی برای پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ائمه اطهار(علیهم السّلام) از جانب خداوند قرار داده شده است و ایشان به عنوان حاکمان جامعه اسلامی معرفی شده اند. اکنون که در زمان غیبت به سر می بریم؛

فقها به صورت عام به عنوان والیان جامعه اسلامی معرفی شده اند. در موارد ادّله ولایت، در جای خود به صورت مبسوط اشاره شده است. ما در اینجا فقط به یک نمونه اشاره می کنیم:

شخصی به نام «اسحاق بن یعقوب» نامه ای برای امام زمان(علیه السّلام) می نویسد و از مشکلاتی که

برایش پیش آمده، سؤال می کند. در جواب، امام زمان(علیه السّلام) چنین مرقوم می فرمایند: «أَمَّا مَا سَأَلْتَ عَنْهُ أَرْشَدَکَ اَللَّهُ وَ ثَبَّتَکَ إِلَی أَنْ قَالَ: وَ أَمَّا اَلْحَوَادِثُ اَلْوَاقِعَهُ فَارْجِعُوا فِیهَا إِلَی رُوَاهِ حَدِیثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِی عَلَیْکُمْ».(۱)در این بخش از حدیث، امام زمان (علیه السّلام)، خود را حجّت خدا بر مردم و فقها را حجت خویش بر مردم معرفی می کند؛ یعنی همانطور که مردم موظفند در همه امور خویش به امامان معصوم (علیهم السّلام) مراجعه کنند، در زمان غیبت نیز وظیفه دارند به فقها مراجعه کنند.(۲) به عبارت دیگر

۱- نک: کمال الدین، شیخ صدوق، دار الکتب الاسلامیه، قم، ج ۲، ص ۴۸۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۰۱؛ احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۲۸۳.

۲- نک: حکومت اسلامی، احمد واعظی، دفتر تألیف و نشر متون درسی حوزه، چ اول، ۱۳۸۰ ش، ص ۱۵۰.

ولایت فقها در راستای ولایت ائمه(علیهم السّلام) است.

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز درباره جایگاه علما، فقها و بزرگان دین فرمودند: «الْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ ؛ علما امین های خدا بر خلق اویند.»(۱) و به فرموده امام صادق(علیه السّلام) علمای دین، وظیفه مرزبانی و پاسداری از شیعیان را بر عهده دارند:«عُلَماءُ شیعَتِنا مُرابِطونَ بالثَّغرِ الّذی یَلی إبلیسَ و عَفاریتَهُ ، یَمنَعونَهُم عَنِ الخُروجِ عَلی ضُعَفاءِ شیعَتِنا ، ؛ دانشمندان و عالمان شیعه همانند پاسداران ومرزدارانی اند که در برابر ابلیس و لشکریانش صف کشیده اند، و از حمله آنها به شیعیان ما که توانایی دفاع از (عقاید وآموزه های) خود را ندارند جلوگیری می کنند». (۲)

۱- کنز العمال، متقی هندی، مؤسسه الرساله، ح۲۸۶۷۵، به نقل از: منتخب میزان الحکمه، دارالحدیث، ص ۳۶۷.

۲- احتجاج طبرسی، ج۱، ص۱۵۵.

درس بیست و هشتم: پیشوای صادق

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی با اشاره به مناسبت دینی روز، با استفاده از دانش آموزان، جلسه را پویا و محتوای مدنظر را تبیین می کند.

امروز روز شهادت امام صادق(علیه السّلام) است. البته همه معصومین(علیهم السّلام) راستگو بودند و لحظه ای

حرف ناصواب و اشتباه نمی گفتند، ولی برخی از امامان به دلایلی، به بعضی صفات بیشتر از دیگر امامان مشهور هستند؛ مثلا حضرت امام حسن مجتبی(علیه السّلام) به کریم بودن، امام حسین(علیه السّلام) به شهادت و جانفشانی در راه خدا و سیدالشهدا بودن، امام سجاد(علیه السّلام) به عبادت و مناجات، امام باقر(علیه السّلام) به شکافنده علوم و همین طور دیگر ائمه(علیهم السّلام) هم به صفتی مشهور بودند، در حالی تمام

صفات خوب و فضائل در این بزرگواران وجود داشته است.

دوستان من!

به مناسبت این روز شهادت، سخنانی از ایشان را مرور می کنیم که در نکته نکته آن درس و عبرت است برای بهتر زندگی کردن.

البته این سخنان را شما باید در قالب یک مسابقه انجام دهید.

ص: ۳۷۳

تذکر: مبلغ گرامی شش نفر را برای نوشتن جملات آن حضرت انتخاب می کند تا برای شرکت در مسابقه پای تابلو حاضر شوند . شیوه مسابقه آن است که مبلغ گرامی جملات هر کدام از شرکت کنندگان را با سرعت تقریبی می خواند و آنها باید این حدیث را بدون نقطه گذاری، روی تابلو بنویسند . به فرد یا افرادی که کمترین اشتباه را داشته باشند، جوایزی داده می شود.

نوشتن جملاتی از امام صادق(علیه السّلام)، بدون نقطه

جمله نفر اول: «آدم های بهشتی، چهار نشانه دارند: سیمای گشاده، زبان نرم و مهربان، قلب مهربان و دست بخشنده». (۱)

جمله نفر دوم: سه چیز نشانه درست اندیشی است: خوش برخوردی، خوب گوش دادن و نیکو پاسخ دادن». (۲)

جمله نفر سوم: «سه چیز نشانه بزرگواری انسان است: خوش اخلاقی، فرو بردن خشم و فرو پوشیدن چشم». (۳)

جمله نفر چهارم: «اگر از عمرت تنها به میزان دو روز مهلت داده شدی، یک روزش را برای ادب خود اختصاص بده تا برای روز مرگ از آن کمک بگیری». (۴)

جمله نفر پنجم: «از ما نیست کسی که بزرگترهایمان را احترام نکند و به کوچکترهایمان ترحم ننماید». (۵)

جمله نفر ششم: «کسی که هنگام خشم، طمع، ترس، و خواسته دل، خویشتن دار باشد، خدا

۱- «اِنَّ لَاَهْلِ الْجَنَّهِ اَرْبَعُ عَلاماتٍ، وَجْهٌ مُنْبَسِطٌ، وَ لِسانٌ لَطیفٌ وَ قَلْبٌ رَحیمٌ وَ یَدٌ مُعْطِیَهٌ ». المواعظ العددیه، علی مشکینی، (قم، الهادی)، ص ۲۳۰ .

۲- «ثَلاثَهٌ یُستَدَلُّ بِها عَلی إصابَهِ الرَّأیِ: حُسنُ اللِّقاءِ، وحُسنُ الاِستِماعِ، وحُسنُ الجَوابِ ». تحف العقول، ص۵۸۲.

۳- «ثَلاثَهٌ تَدُلُّ عَلَی کَرَمِ الْمَرْءِ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ کَظْمُ الْغَیْظِ وَ غَضُّ الْطَرْفِ؛ ». تحف العقول، ص۵۷۲، ح۳۴.

۴- «إن اُجِّلتَ فی عُمرِکَ یومَینِ فَاجعَل أحَدَهُما لِأدَبِکَ لِتَستَعینَ بِه عَلی یَومِ مَوتِکَ». روضه کافی، ج۸، ص ۱۵۰ .

۵- «لَیسَ مِنَّا مَنْ لَمْ یوَقِّرْ کبیرَنا وَلَمْ یرْحَمْ صَغیرَنا ». بحارالانوار، ج۷۵، ص۱۳۸ .

بدنش را بر آتش حرام می کند».(۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من!

آن حضرت در دوران سخت حاکمان ظلم و ستم، تمام تلاششان را انجام می دادند تا مردم را با خدا و سبک زندگی خداپسندانه آشنا کنند.

امام صادق(علیه السّلام) تلاش داشتند تا مردم از ناپاکی ها و آلودگی ها دور شوند و جسم و روحشان با

طهارت و پاکی عجین شود؛ زبانشان صادق و به دور از هرگونه بی ادبی و بی نزاکتی باشد و از گناهان زبان مثل دروغ، تهمت، غیبت، قسم دروغ، مسخره کردن، عیب جویی کردن، دادن لقب های ناپسند و زننده، بی احترامی به بزرگترها و به ویژه والدین، فحاشی و بدزبانی ... پرهیز

کنند.

روزی یکی از یاران امام صادق(علیه السّلام) همراه ایشان عازم جایی بودند. آن مرد غلامش را که از آنها عقب افتاده بود صدا زد، ولی غلام جوابی نداد، بار دوم نیز او را صدا کرد، اما پاسخی نشنید، برای بار سوم او را صدا زد، ولی جوابی از غلام نرسید، آنگاه او را دشنام داد و حرف زشتی

به زبان آورد.

در این هنگام امام صادق(علیه السّلام)، با شنیدن این سخن زشت، ایستادند و فرمودند: «چه گفتی؟»

آن مرد گفت: یابن رسول الله، اینکه به او این حرف زشت را زدم اشکالی ندارد، آخر پدر و مادرش اهل هندوستان اند و مسلمان نیستند.

حضرت فرمود: «مرا با پدر و مادر او کاری ندارم، به تو می گویم چرا فحاشی و بدزبانی می کنی؟»

۱- «مَنْ مَلَکَ نَفْسَهُ إذا غَضِبَ وَإذا رَغِبَ وَإذا رَهِبَ وَإذا اشْتَهی حَرَّمَ اللهُ جَسَدَهُ عَلَی النّارِ»». تحف العقول، ص ۳۶۱.

بعد فرمودند: «دیگر حق نداری با من رفت و آمد کنی».(۱)

همچنین استفاده از لقب های ناروا و ناپسند برای دیگران، از دیگر گناهان زبان است. خداوند متعال در قرآن کریم انسان را از به کار بردن القاب زشت، برحذر داشته و اعلام کرده که یکدیگر را به القاب زشت صدا نزنید:« وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ؛ و یکدیگر را با القاب زشت و ناپسند یاد نکنید که پس از ایمان آوردن، نامی که نشان از فسق و فجور دارد

بسیار زشت است». (۲)

دوستان من!

از دیگر گناهان زبان که خیلی باید مراقب باشیم به آن مبتلا نشویم، بی احترامی کردن و توهین به اعضای خانواده، به ویژه پدر و مادر و برادر و خواهر است. این بدزبانی، توهین و به کار بردن کلمات زشت، ضمن اینکه نشانه ی بی ادبی انسان است، نشان دهنده ی نوعی کم آوردن و ضعف هم هست؛ چرا که انسان با این کار می خواهد خودش را تخلیه کرده و با توهین و تحقیر و

بدزبانی، ضعف شخصیت و شکست خودش را مخفی کند.

به ویژه توهین به پدر و مادر که کاری بس اشتباه و جبران ناپذیر است. حق بزرگی که پدر و مادر بر گردن انسان دارند، به گونه ای است که حتی خدمات شبانه روزی فرزندان نمی تواند ذره ای از زحمات خالصانه و بی دریغ آنان را پاسخگو باشد.

چه قدر زشت و ناپسند است اگر انسانی که توان کوچکترین حرکتی را نداشت و با مراقبت و نگهداری والدین، به دوران شکوفایی و جوانی رسیده است، با ناسپاسی و نمک نشناسی، به والدین ناسزا بگویند و مایه ی رنجش خاطر آنان گردد.

ادب و انسانیت، اقتضا می کند که دست کم اگر نمی توانیم تلاش های طاقت فرسای آنان را ارج بنهیم، با آزار و اذیت و بی حرمتی به والدین، خود را گرفتار عذاب الهی و نفرین والدین

۱- کافی، ج۲، ص۳۲۴.

۲- سوره حجرات، آیه ۱۱.

نسازیم.

پیامبر رحمت(صلّی الله علیه و آله وسلّم) درکلامی گرانسنگ می فرمایند: «مَلْعُونٌ مَنْ سَبَّ أَباهُ مَلْعُونٌ مَنْ سَبَّ أُمَّهُ ؛کسی که به پدر و مادرش ناسزا بگوید ملعون است و از رحمت خدا دور است». (۱)

پاسخ به شبهات

یکی دیگر از فعالیتها و آثار مثبت و ماندگار دوران امام صادق(علیه السّلام)، پاسخ دادن به شبهات و

سؤالاتی بود که مخالفان یا دشمنان می پرسیدند و از این طریق ذهن دیگران را منحرف می کردند.

فردی به نام «ابوشاکر» از فرقه دیصانیه بود و خدا را قبول نداشت. او روزی قرآن را گشود و با دیدن آیه ای، فکر کرد که می تواند با تأویلی دگرگونه، از آن برای عقاید باطل خود سود جوید.

آیه را به خاطر سپرد و سراغ شاگرد چیره دست امام صادق (علیه السّلام)، هشام بن حکم رفت. وقتی او را

دید، با پوزخندی شیطنت آمیز گفت: «در قرآن شما آیه ای وجود دارد که مرا درباره وحدانیت خدا به شک انداخته است.»هشام که می دانست توطئه ای در کار است و هیچ آیه ای از قرآن چنین دلالتی ندارد، گفت: «کدام آیه را می گویی؟ »

ابوشاکر گفت:آنجا که نوشته است:«وَهُوَ الَّذِی فِی السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِی الْأَرْضِ إِلَهٌ » ؛ او کسی است که در آسمان معبود و در زمین معبود است.»بنابراین، در آسمان یک خدا وجود دارد و در زمین هم خدای دیگری هست.»(۲)

هشام مدتی اندیشید و به او گفت که به پرسش او پاسخ خواهد داد.به فکر فرو رفت.مطمئن بود که هرگز چنین نیست و ابوشاکر تأویلی واژگونه از آیه به کار برده است.نمی دانست که مراد آیه چیست و چگونه بایستی به او پاسخ گوید.

او چند روزی به این موضوع فکر کرد؛ ولی نتوانست پاسخی مناسب بیابد. از این رو، برای

۱- نهج الفصاحه، ش ۲۷۴۴.

۲- سوره زخرف، آیه۸۴.

انجام حج و شرفیابی به محضر امام صادق(علیه السّلام) بار سفر بست و به مکه آمد و از آنجا رهسپار دیدار

با امام صادق(علیه السّلام) شد.

وقتی خدمت امام رسید، ماجرا را بیان کرد. امام پس از پذیرایی از هشام، به او فرمود: «هَذَا کَلَامُ زِنْدِیقٍ خَبِیثٍ إِذَا رَجَعْتَ إِلَیْهِ فَقُلْ لَهُ مَا اِسْمُکَ بِالْکُوفَهِ فَإِنَّهُ یَقُولُ فُلَانٌ فَقُلْ لَهُ مَا اِسْمُکَ بِالْبَصْرَهِ فَإِنَّهُ یَقُولُ فُلَانٌ فَقُلْ کَذَلِکَ اَللَّهُ رَبُّنَا «فِی اَلسَّمَاءِ إِلَهٌ وَ فِی اَلْأَرْضِ إِلَهٌ» وَ فِی اَلْبِحَارِ إِلَهٌ وَ فِی اَلْقِفَارِ إِلَهٌ وَ فِی کُلِّ مَکَانٍ إِلَهٌ؛ این سخن یک انسان پست و بی دین است. هنگامی که به سوی او بازگشتی، از او بپرس تو را در کوفه به چه نام می خوانند. پاسخ خواهد داد فلان نام. دوباره از او بپرس در بصره به چه نام می خوانند.پاسخ خواهد داد فلان نام.سپس به او بگو پروردگار ما نیز چنین است. [نام او] در آسمان «اله» است و در زمین نیز «اله» است و در دریاها «اله» و در بیابانها نیز «اله» است. همچنین در هر مکان او «اله» است.»

هشام خرسند از اینکه پاسخ مناسبی به دست آورده است، پس از اندکی درنگ در مدینه، راه شهر خود را در پیش گرفت. هنگامی که به کوفه رسید، نزد ابوشاکر رفت و پاسخ را با او در میان گذاشت و او را قانع کرد.

ابوشاکر به او گفت: «من مطمئن هستم که این پاسخ از خودت نبود و آن را از حجاز برای من آورده ای.» (۱)

دوستان نوجوان من!

این روش، همان کاری است که امروزه نیز توسط دشمنان و بدخواهان انجام مشود و از طریق ماهواره، فضاهای مجازی، شبکه های اجتماعی و... انجام می دهند و تلاش می کنند نوجوانان و جوانان را از راه خدا و زندگی سالم دور کنند و ارتباطشان را با اهل بیت(علیهم السّلام) قطع یا

کمرنگ کنند. وظیفه ما همان است که شاگرد امام صادق(علیه السّلام) انجام داد، یعنی مراجعه به بزرگان

دین و کسانی که تخصص این کار را دارند و با دادن جوابهای صحیح و منطقی، دغدغه و شبهه

۱- بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۲۸، ح ۱۰؛ سفینه البحار، ج ۱، ص ۴۷۴ .

ذهنی را رفع می کنند.

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

برای در امان ماندن از خطرات و آفات، امام صادق(علیه السّلام) راهکاری و فرمولی زیبا به ما معرفی کرده اند تا در پرتو عمل به آن، خود را از گرفتاری ها و خطرهای زمانه نجات دهیم.

شما باید در مدت زمان هفت دقیقه، این راهکار و فرمول را از میان جدول زیر پیدا کنید.

تذکر: مبلغ گرامی همزمان با توضیحات، جدول را روی تابلو ترسیم می کند و شیوه رسیدن به جمله مدنظر را برای دانش آموزان توضیح می دهد.

جدول

د ا ر ا و ه ت

د س ل ر ت ت ب

ی ا ی ی ن س م

ت ع ت ا ب ب

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (د) از خانه دوم به صورت افقی شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی چهارم (که در شمارش دور اول، خانه شماره پنج و حرف «و» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت ادامه می دهیم تا ۲۷ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مبلغ قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به رنگ سیاه مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

ص: ۳۷۹

رمز جدول: عدد ۴ جمله ی مورد نظر: «دوستی ما اهل بیت، برترین عبادت است».(۱)

دوستان من! از مصادیق این دوستی، زیارت امامان و امامزادگان عظیم الشأن(علیهم السّلام) است، از

این در سفارش های پیامبر و ائمه(علیهم السّلام) ، نسبت به زیارت قبور مؤمنان، امامان و امامزادگان به عنوان

ذریه و فرزندان ایشان، تأکید و سفارش شده است.

دعا و نیایش

خدایا!

محبت و دوستی اهل بیت(علیهم السّلام) را در دل ما روزافزون بگردان!

ما را جزء پیروان راستگو و حقیقی امام صادق(علیه السّلام) قرار بده!

ما را جزء پاکان و خوبان و جزء بندگان برگزیده ات قرار بده!

ما را زائر همیشگی قبور امامان و امامزادگان بگردان!

معرفت ما را نسبت به اهل بیت(علیهم السّلام) بیشتر کن!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۸۰

۱- «حُبُّنا أهلَ البَیتِ أفضَلُ عِبادَهٍ ». المحاسن، برقی، ج۱، ص۲۴۷.

متن مطالعاتی

اشاره

حضرت صادق(علیه السّلام)، رئیس مکتب جعفری که نام مبارکش «جعفر» و کنیهاش «ابوعبدالله.» و پدر بزرگوارش امام باقر (علیه السّلام) و مادر مکرّمه اش «ام فروه» می باشد، در هفدهم ربیع الاول سال ۸۳ هجری قمری در مدینه منوره چشم به جهان گشود.

آن حضرت در سال ۱۱۴ هجری به امامت رسید و دوران امامت آن حضرت با حکومت چند تن از خلفای اموی و عباسی هم زمان شد که عبارت انداز:

۱ . هشام بن عبد الملک (۱۰۵ - ۱۲۵ ق) ؛ ۲ . ولید بن یزید بن عبدالملک (۱۲۵ - ۱۲۶ ق) ؛ ۳. یزید بن ولید بن عبدالملک (۱۲۶ ق) ؛ ۴ . ابراهیم بن ولید بن عبدالملک (۷۰ روز از سال ۱۲۶ ق) ؛ ۵ . مروان بن محمد مشهور به مروان حمار (۱۲۶- ۱۳۲ ق) ؛ ۶ - عبد الله سفاح

(۱۳۲ - ۱۳۷ ق) ؛ ۷. ابوجعفر منصور دوانیقی (۱۳۷ - ۱۵۸ ق) .

آن حضرت در بیست و پنجم شوال ۱۴۸ در سن ۶۵ سالگی توسط منصور دوانیقی مسموم و در مدینه به شهادت رسید و در قبرستان بقیع به خاک سپرده شد. (۱)

علت نامگذاری امام ششم به صادق؟

صادق یعنی راستگو و به امام ششم لقب صادق داده اند چرا که در امامت خود راست

۱- نک: مهدی پیشوایی، سیره پیشوایان، صص ۳۵۰ - ۳۴۹؛ اربلی، کشف الغُمه فی معرفه الائمه، ج۲، ص۱۵۴ .

می گفت در مقابل جعفر کذّاب است که ادّعای امامت می کرد ولی امام واقعی نبود: امام دروغین!

جعفر کذّاب برادر امام حسن عسکری(علیه السّلام) است که پس از رحلت آن حضرت ادعای امامت کرد و او را کذّاب گفتند .امام علی نقی(علیه السّلام) درباره او فرمود: حذر کنید از پسر من جعفر که به منزله پسر نوح است! « إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ، إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صالِحٍ؛ همانا او از اهل تو نیست و همانا او کار ناشایستی انجام داد.»(۱)

ابو خالد کابلی از حضرت امام زین العابدین اسامی ائمه را می پرسید، به نام حضرت صادق(علیه السّلام) که رسید عرض کرد: همه شما صادقید (راستگو هستید) چرا او را «صادق» می گویند؟

امام فرمودند: «چون پنجمی از اولاد او نیز جعفر نام دارد، ولی دروغ می گوید و ادّعای امامت دارد!». (۲)

حکایتی از هدایت گمراهان و پاسخ به شبهات

«بُریهه» دانشمندی مسیحی بود که مسیحیان به سبب وجود او، بر خود می بالیدند؛ ولی به تازگی، زمزمه هایی از مردم شنیده می شد. چندی بود که او نسبت به عقاید خود دچار تردید شده بود و در جستجوی رسیدن به حقیقت، از هیچ تلاشی خسته نمی شد.گاه با مسلمانان درباره پرسشهایی که در ذهنش ایجاد می شد، بحث می کرد؛ ولی هنوز فکر می کرد به هدف خود دست

نیافته است و آنچه را می خواهد، بایستی جای دیگری جستجو کند.

روزی از روی اتفاق، شیعیان، او را به یکی از شاگردان امام صادق (علیه السّلام) به نام «هشام بن حکم»

که در مباحث اعتقادی، چیره دست بود، معرفی کردند، هشام در کوفه دکانی داشت. بریهه با چند تن از دوستان مسیحی خود به دکان او رفت. هشام در دکان خود به چند نفر قرآن یاد می داد. وارد دکان او شد و هدف خود را از حضور در آنجا بیان کرد. بریهه گفت: «من با بسیاری از دانشمندان

۱- هزار و یک نکته، ص ۷۴۶.

۲- فضایل و سیره چهارده معصوم(علیهم السّلام) در آثار استاد علامه حسن زاده آملی، ص ۳۵۴.

مسلمان بحث و مناظره کرده ام؛ ولی به نتیجه ای نرسیده ام. اکنون آمده ام تا درباره مسائل اعتقادی

با تو گفتگو کنم».

هشام با رویی گشاده گفت: «اگر آمده اید و از من معجزه های مسیح(علیه السّلام) را می خواهید، باید

بگویم من قدرتی بر انجام آن ندارم. »

شوخ طبعی هشام آغاز خوبی برای شروع گفتگو میان آنان شد. ابتدا بریهه پرسشهای خود را درباره حقانیت اسلام مطرح کرد و هشام با حوصله و صبر، آنچه در توان داشت، برای او بیان کرد. سپس نوبت به هشام رسید. هشام چند پرسش درباره مسیحیت از بریهه پرسید، ولی بریهه

درماند و نتوانست پاسخ قانع کننده ای به آنها بدهد.

فردا دوباره به دکان هشام رفت، ولی این بار تنها وارد شد و از هشام پرسید: آیا تو با این همه دانایی و برازندگی، استادی هم داری؟

هشام پاسخ داد: البته که دارم!

بریهه پرسید: او کیست و کجا زندگی می کند؟ شغلش چیست؟

هشام دست او را گرفت و کنار خودش نشاند و ویژگیهای اخلاقی و منحصر به فرد امام صادق (علیه السّلام) را برای او گفت. او از نسب امام، بخشش، دانش، شجاعت و عصمت او بسیار سخن گفت. سپس به او نزدیک شد و گفت: ای بریهه! پروردگار هر حجتی را که بر مردم گذشته آشکار کرده است، بر مردمی نیز که پس از آنها آمدند، آشکار میسازد و زمین خدا هیچگاه از وجود حجت خالی نمی شود.

بریهه آن روز سراپاگوش شده بود و آنچه را می شنید، به خاطر می سپرد. او تا آن روز این همه سخن جذاب نشنیده بود. به خانه بازگشت، ولی این بار، با رویی گشاده و چهره ای که آثار شادی و خرسندی در آن پدیدار بود، همسرش را صدا زد و به او گفت که هر چه سریع تر آماده سفر به

سوی مدینه شود.

فردای آن روز، به سوی مدینه حرکت کردند. هشام نیز در این سفر آنان را همراهی کرد. سفر با همه سختی هایش به شوق دیدن امام آسان می نمود.

سرانجام به مدینه رسیدند و بی درنگ به خانه امام صادق (علیه السّلام) رفتند. پیش از دیدار با امام، فرزند ایشان، امام کاظم (علیه السّلام) را دیدند.

هشام داستان آشنایی خود با بریهه را برای امام کاظم(علیه السّلام) تعریف کرد. امام به او فرمود: «کَیْفَ عِلْمُکَ بِکِتَابِکَ ؛ تا چه اندازه با کتاب دینت [انجیل] آشنایی داری؟ » پاسخ داد: از آن آگاهم!

امام فرمود:«کَیْفَ ثِقَتُکَ بِتَأْوِیلِهِ؟؛ چقدر اطمینان داری که معانی آن را درست فهمیده ای؟»

گفت: بسیار مطمئنم که معنای آن را درست درک کرده ام.

امام برخی کلمات انجیل را از حفظ برای بریهه خواند. شدت اشتیاق بریهه به صحبت با امام، زمان و مکان و خستگی سفر را از یادش برده بود. او آن قدر شیفته کلام امام شد که از باورهای باطل خود دست برداشت و به اسلام گروید. هنوز به دیدار امام صادق(علیه السّلام) شرفیاب نشده بود که به وسیله فرزند او مسلمان شد. آن گاه گفت: «من پنجاه سال است که در جستجوی فردی

آگاه و دانشمندی راستین و استادی فرهیخته مانند شما هستم.» (۱)

تأکید بر زیارت ائمه و ذریه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

حضور زائر بر مزار و تربت پاک ائمه(علیهم السّلام) و نیز قبور مطهر امامزادگان و تجدید عهد و پیمان حضوری با آن والاقدران، وظیفه ای است که هر دلباخته و محب اهل بیت(علیهم السّلام) بر عهده دارد تا از این طریق، اعلان محبت و دوستی نماید و قدرشناسی خود نسبت به ذریه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اولاد معصومین(علیهم السّلام) را ابراز نماید.

امام رضا (علیه السّلام) می فرمود: « إِنَّ لِکُلِّ إِمَامٍ عَهْداً فِی عُنُقِ أَوْلِیَائِهِ وَ شِیعَتِهِ وَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ اَلْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَ حُسْنِ اَلْأَدَاءِ زِیَارَةَ قُبُورِهِمْ فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِی زِیَارَتِهِمْ وَ تَصْدِیقاً بِمَا رَغِبُوا فِیهِ کَانَ أَئِمَّتُهُمْ شُفَعَاءَهُمْ یَوْمَ اَلْقِیَامَهِ؛.

همانا که هر امامی، عهد و پیمانی بر گردن دوستان و شیعیانش دارد و به درستی که وفای کامل به عهد و ادای زیبای این پیمان، با زیارت قبور آنها حاصل

۱- تحف العقول ، ص ۲۲۷، ح ۱.

می شود. پس هر که آنها را از روی شوق و رغبت و باور نسبت به این شوق، زیارت کند، آنان در روز قیامت از او شفاعت خواهند نمود». (۱)

امام موسی کاظم(علیه السّلام) نیز فرمود: « مَن لَم یَقدِر أن یَزَوُنا صالحِی موالینا، یُکتَب لَهُ ثَوابُ زَیارَتِنا؛ مَنْ لَمْ یَقْدِرْ عَلَی صَلتِنَا فَلْیُصَلِّ عَلَی صَالِحِی مَوَالِینَا یَکْتُبِ لَهُ ثَوَابَ صِلتِنَا .؛ هرکسی توانایی ندارد که به زیارت ما بیاید، پس دوستان صالح و شایسته ما را زیارت کند تا ثواب زیارت ما برای او نوشته شود و کسی که توانایی صله و نیکی به ما را ندارد، پس موالی صالح و شایسته ما را صله و نیکی کند، تا ثواب صله و نیکی به ما برای او نوشته شود». (۲)

بدون تردید، امامزادگان، فرزندان و نوادگان صالح و شایسته اهل بیت(علیهم السّلام) ، از مصادق بارز «صَالِحِی مَوَالِینَا » هستند که زیارت آنان، سفارش و تأکید شده است. پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز بر زیارت ذریه و فرزندان خود سفارش نموده و وعده یاری و کمک اخروی به دوستداران ایشان داده است. ایشان فرمودند: «هر کس مرا زیارت کند، یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، من هم روز قیامت به زیارت او می روم و او را از هول و هراس های قیامت می رهانم». (۳)

امام صادق(علیه السّلام) نیز فرمود: «هر کس که نتواند به زیارت قبر ما (امامان) بیاید، پس قبر برادران صالح و شایسته ما را زیارت کند». (۴)

۱- الفصول المهمه فی اصول الائمه علیهم السلام، شیخ حر عاملی، ج۳، ص ۳۷۰.

۲- کامل الزیارات، ص۳۱۹.

۳- بحار الانوار، ج ۹۷، ص۱۲۳.

۴- بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۱۱.

درس بیست و نهم: پشتوانه بی نظیر

اشاره

به نام آن که باشد مهربان تر

برای ما ز بابا و ز مادر

دهم پندی بکن آویزه گوش

مکن هرگز خدای خود فراموش

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی پس از سلام و احوالپرسی با مخاطبان دانش آموز، با استفاده از هنر ابهام، زمینه تبیین محتوا را فراهم می کند.

برنامه امروز را با نشان دادن یک تصویر شروع می کنیم.

تصویر

ص: ۳۸۷

بچه های عزیز! حدس بزنید عکس چیست؟

بله، عکس یک ویروس است، اما ویروس چی؟ ویروس آنفولانزای پرندگان که مدتی قبل متاسفانه شایع شده بود و باید مراقب باشیم تا به این بیماری مبتلا نشویم.

دوستان من!خداوند متعال در قرآن کریم، آیه ۲۸ سوره مبارکه نساء می فرماید: «خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ؛ یعنی انسان ضعیف خلق شده است».

البته شاید در نگاه اول این مطلب درست به نظر نرسد و شما بگویید که برعکس، انسان، خیلی هم قوی است!

اما اگر کمی توجه کنیم می فهمیم که انسان از جهات زیادی، ضعیف و ناتوان است. مثلاً از نظر سلامتی و بهداشت، یک میکروب و یا ویروس کوچک مانند ویروس آنفولانزای پرندگان که تصویرش را به شما نشان دادیم و آن قدر کوچک است که برای دیدنش باید از میکروسکوپ

الکترونیکی استفاده کرد، ولی همین ویروس کوچک و ناچیز می تواند در مدت چند روز، یک انسان قوی را از پای درآورد.

یا مثلاً یک پشه کوچک، نمرود را که طاغوت زمان حضرت ابراهیم(علیه السّلام) بود را از پای درآورد.

و یا از نظر روحی و روانی، پیش آمدن حوادث تلخ و ناگوار، می تواند افراد را کاملاً ناامید و افسرده کند!

تبیین متن و محتوا

اشاره

پس انسانی که چنین ضعیف است، باید برای مقابله با این خطرات، پشتوانه محکمی برای خود جستجو کند. یا برای اینکه، انسان در برابر انواع سختی ها و ناملایمات احساس ضعف نکند و روحیه خود را از دست ندهد، نیازمند پشتوانه ای است تا با تکیه و توکل به او احساس قدرت کند.

قرآن کریم، چنین پشتوانه ای را به ما معرفی کرده است. او کسی است که این ۳ ویژگی زیر را

دارد؛(۱)

بکل شیئ علیم علی کل شیئ قدیر بکل شیئ محیط

- « بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ »؛ یعنی او حقیقتی است که به همه علوم داناست».

- «علی کل شیئ قدیر؛ یعنی او حقیقتی است که بر هر کاری قادر است».

- بکل شیئ محیط؛ یعنی او حقیقتی است که به همه چیز احاطه دارد».

بچه های خوب! آن حقیقت عظیم کیست؟

الله

آفرین! الله جل جلاله.

مسلماً کسی که با چنین قدرت عظیم و بیکرانی ارتباط برقرار کند، دیگر از هیچ چیز نخواهد ترسید و به پشتوانه او احساس قدرت و قوت می کند.

حتماً این را هم می دانید که بهترین راه ارتباط با خدا، چیست؟ بله بهترین راه ارتباط با خدا «نماز» است.

کسی که نماز می خواند دیگر در برابر مشکلات و قدرت های پوشالی و دشمنان احساس ضعف نمی کند، چون با خواندن نماز و ارتباط با خدا یقین پیدا می کند که همه چیز در دست

۱- مبلغ گرامی باید قبلاً این ۳ خصوصیت را روی مقوا نوشته و با آهنربا بر روی تخته وایت برد بچسباند.

قدرت اوست و او همواره پشتیبان آدمی است.

اما حالا ـ می خواهیم ببینیم کسانی که این ارتباط را به صورت صحیح و قوی برقرار کردند، چه کسانی بودند و داستان زندگیشان و نحوه بهره گرفتن آنان از چنین پشتوانه ای در هنگام خطرات چگونه بوده است؟

اما قبل از آن می خواهیم برویم سراغ یک جدول آماده اید؟

سؤالهای جدول

۱- سوره ای از قرآن کریم که به نام یک زن نمونه تاریخ نامگذاری شده است؟ مریم(علیهاالسّلام)

۲- پیامبری که نهنگ او را بلعید؟ یونس(علیه السّلام)

۳- داستان او از دیدگاه قرآن، بهترین داستان معرفی شده است؟ یوسف(علیه السّلام)

جدول

۱

۲

۳

۴

۴- سوره ای به نام یکی از صفات خدا و به معنی «برتر»: اعلی

بسیار خوب! رمز جدول چیست؟(۱)

بله، موسی!

۱- اگر خانه اول، سوال اول، خانه دوم، سوال دوم، خانه سوم، سوال سوم و خانه چهارم سوال چهارم را کنار هم بگذاریم جواب به دست می آید.

دوستان من! همانطور که می دانید حضرت موسی(علیه السّلام) یکی از پیامبران اولوالعزم است که زندگی بسیار پرماجرایی دارد و به دلیل اینکه همواره خدای بزرگ را در نظر داشته و به او توکل کرده است، خدا هم بسیار به او یاری رسانده و در واقع با معجراتی که به آن حضرت عنایت کرده است، عظمت خود را به نمایش گذاشته است.

هنگامی که حضرت موسی و پیروانش از ظلم فرعونیان به ستوه آمدند، خداوند به موسی(علیه السّلام)

وحی کرد که «پیروان خود را شبانه از مصر خارج کن».

آنها شبانه از مصر به سوی فلسطین حرکت کردند، اما در میانه راه، ناگهان متوجه شدند که آب، راه را بر آنان بسته است! و این در حالی بود که فرعون از حرکت آنها با خبر شده بود و به همراه سپاهیانش در تعقیب آنان بود. بنی اسرائیل که وضع را چنین دیدند از شدت ترس، نزدیک

بود جانشان از کالبدشان پرواز کند و با شیون و فریاد گفتند: « إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ».(۱)یعنی دیگر به دام افتادیم و حتماً کشته خواهیم شد. اما حضرت موسی(علیه السّلام) که به خدا ایمان داشت و از تأثیر دعا و نماز و نیایش با خدا خبر داشت، فرمود: « كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ؛ یعنی، نه! این چنین نیست.

بلکه پروردگار من با من است و راه را به ما نشان خواهد داد».(۲) و آن گاه دست به دعا برداشت.

در این هنگام خداوند به موسی(علیه السّلام) وحی کرد: «عصای خود را به دریا بزن».(۳)

و نیز فرمود: «برای بنی اسرائیل راهی خشک در دریا بگشا که نه از تعقیب (فرعونیان) خواهی ترسید و نه از غرق شدن در دریا». (۴)

موسی(علیه السّلام) به فرمان خدا عصای خود را به دریا زد و بدین ترتیب آب دریا شکافته شد و موسی و بنی اسرائیل از همان راه حرکت کرده و از طرف دیگر به سلامت خارج شدند. فرعونیان هم که در تعقیب آنها بودند، از همان راه به حرکت خود ادامه دادند و زمانی که آخرین نفر از لشکر

۱- سوره شعراء، آیه ۶۱.

۲- سوره شعراء، آیه ۶۲.

۳- سوره شعراء، آیه ۶۳.

۴- سوره طه، آیه ۷۷.

فرعون وارد دریا شدند، ناگهان به فرمان خدا آب ها از هر سو به هم پیوستند و همه فرعونیان را به کام مرگ فرو بردند. (۱)

می بینید دوستان من! چه خوب است انسان با کسی دوست باشد و پشتوانه ای داشته باشد که به فرمان او دریا خشک شده و راه نمایان شود!

یک سؤال

خوب بچه های عزیز! ببینیم چه کسی می تواند این سؤال را پاسخ بگوید؟

او یکی از پیامبران اولوالعزم است. نامش به معنای «پدر عالی»(۲) است. نام پدرش «تارخ»(۳) و نام مادرش «ورقه» بود. در شهر «اور»، در نزدیکی رودخانه فرات متولد و در بابل به رسالت

برگزیده شد.

راهنمایی می کنم: جواب، نام یکی از پیامبران الهی است.

خوب، او کیست؟ !

اگر هنوز نام او را حدس نزدید، بهتر است بدانید که لقب او «خلیل الله» و معروف به «بت شکن تاریخ» است.

بله، حضرت ابراهیم(علیه السّلام)!

بچه ها! شما هم حتماً داستان حضرت ابراهیم(علیه السّلام) را شنیده اید؛ پس از آنکه نمرودیان فهمیدند

ابراهیم بت هایشان را شکسته و از بین برده است، نمرود تصمیم گرفت آن حضرت را به آتش بیاندازد. بت پرستان گروه گروه هیزم می آوردند و در گودال بزرگی که آماده کرده بودند می ریختند.

در کنار این گودال، جایگاه بلندی هم برای نمرود ساخته بودند تا نمرود از بالای آن، صحنه سوختن ابراهیم را نگاه کند و لذت ببرد.

۱- قصص قرآن، بلاغی، ص ۱۴۶.

۲- اعلام قرآن، دکتر محمد خزائلی، ص ۱۶۷.

۳- قصص قرآن، سیدهاشم رسول محلاتی، ص ۱۱۰.

وقتی هیزم ها را آتش زدنـد، شـعله های آتش به قدری اوج گرفت که اگر پرنده ای از بالای آن عبور می کرد، می سوخت و در درون آتش می افتاد. بنابراین برای انداختن ابراهیم به آتش دچار مشـکل شدند. در این هنگام، شـیطان به کمک آنان آمد و برایشان منجنیقی ساخت تا ابراهیم را به وسیله آن، در آتش بیاندازند.

زمانی که ابراهیم را در منجنیق گذاشـتند، همه فریاد شادی سـر دادنـد و هیـچ کس به یاری او نیامـد. به همین خاطر فرشـتگان آسمان، بسیار نگران شدند و گروه گروه نزد ابراهیم آمده و به او گفتند: «آیا از ما یاری نمی خواهی»؟

ابراهیم به آنان گفت: «من جز به پروردگار خویش توکل نمی کنم و فقط از او یاری می طلبم».

فرشـتگان به درگاه خدا رفته و از او درخواست کردند که ابراهیم(علیه السّلام) را نجات دهد. از میان فرشتگان، جبرئیل به خدا عرض کرد: «خـدایا! این بنـده تو و خلیـل تو، ابراهیم است و اینـک جز او کسـی تو را نمی پرسـتد؛ نزدیـک است که در آتش کافران بسوزد».

خداوند متعال خطاب به جبرئیل فرمود: «آری، ابراهیم بنده من است و اگر مرا بخواند، او را اجابت خواهم کرد».

منجنیق که رهـا شـد، ابراهیم بـا آرامش کامـل دست به دعا برداشت و از خـدای بزرگ کمک خواست. در همین لحظه فرمان الهی خطاب به آتش صادر شد که: «ای آتش! برای ابراهیم سرد باش»!

آتش که چاره ای جز فرمانبری از خدا نداشت، سرد شد و به گلستانی سبز و خرم تبدیل گشت!

نمرود که ابراهیم را در گلسـتان دیـد، رو به آزر (پدرخوانـده ابراهیم) کرد و گفت: «به راستی که پسـرت در نزد پروردگارش بسیار ارجمند است. اگر بنا باشد کسی برای خود خدایی انتخاب کند، سزاوار است که خدای ابراهیم را انتخاب نماید». (۱)

۱- قصص قرآن، محمدی اشتهاردی، ص ۱۰۲ -۱۰۰ .

دوستان من!

چقدر خوب است که انسان چنین پشتوانه قادر و مهربانی داشته باشد که حتی بتواند آتش را برای نجات او سرد کند.

یک مسابقه

بچه ها آماده اجرای یک مسابقه هستید؟

برای این مسابقه نیاز به ۵ نفر داریم که این کارت ها را به صورت صحیح و با توجه به معنای آنها، دست بگیرند و رو به دانش آموزان نگه دارند.

روی اول کارتها:

جَلیس- اَنا- مَن -قل الله- ذکرنی

یادآوری: مبلغ محترم ابتدا باید ۵ کارت آچهار-a۴- آماده کرده یک طرف آن کلمات فوق را بنویسد، سپس کلمات زیر را در طرف دیگر بنویسد.

روی دوم کارتها:

م ب ا راه ی

ی م س و

و ح ن

س ی ع ی

د م ح م

شیوه اجرای مسابقه

اول مسابقه مبلغ گرامی کارت ها را به صورت نامرتب بین ۵ دانش آموز پخش کرده و دانش آموزان روی اول کارت ها را به سمت تماشاگران می گیرند، سپس مبلغ ارجمند از بچه ها می پرسد که چه کسی می تواند این کلمات را که حدیثی قدسی می باشد، مرتب کند؟

مبلغ گرامی به کسی که حدیث را تشخیص داد، جایزه می دهد وبه توضیح حدیث می پردازد.

سپس مبلغ محترم کنار هر دانش آموز آمـده و از او می خواهد کلمه داخل کارتش را حدس زده و سـپس توضـیح مختصـری درباره آن شخصیت بدهد و اگر درست گفت، جایزه می گیرد و می نشیند.

دوستان عزیز!

حدیث فوق سخنی از طرف خدا به یکی از پیامبران اولوالعزم است.

ابتـدا هرکـدام از دانش آموزان باید پیامبراولوالعزمی که در روی دوم کارتشان به صورت حروف پراکنده آمده، معرفی کنند، سپس دوستان دیگری که نشسته اند، باید حدیث قدسی را حدس بزنند.

بله! حضرت ابراهیم(علیه السّلام)، حضرت موسی(علیه السّلام)، حضرت عیسی(علیه السّلام)، حضرت نوح(علیه السّلام) و پیامبر ما حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم).

اما حدیثی که باید حدس بزنید، خطاب به حضرت موسی(علیه السّلام) می باشد. خداوند در این

حـدیث قدسـی به حضـرت موسـی فرموده است: «یَا مُوسَـیٰ أَنَـا جَلِیسُ مَنْ ذَکَرَنِی؛ یعنی من همنشـین کسـی هسـتم که مرا یاد کند».(۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

اشاره

خداوند متعال در قرآن کریم فرموده است: «أَقِمِ الصَّلَاهَ لِذِکْرِی ؛ یعنی نماز را برای یاد من به پا دار». (۲)

کسـی که خـدا همنشـینش باشـد، هیـچ وقت در مشـکلات کم نمی آورد، از کسـی نمی ترسد، زیربار ظلم نمی رود، احساس قدرت می کند، شـجاع می شود، شـهامت پیدا می کند. برای همین گفته اند هر شبانه روز ۵ بـار نماز بخوان تا او را یاد کنی و همیشه احساس کنی که قدرت بزرگی

۱- کافی، ج ۲ ص ۴۹۶.

۲- سوره طه، آیه ۱۴.

همنشین و پشتیبان توست.

پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در سخنی به اباذر، شیفتگی و علاقه خود نماز را از علاقه ی انسان گرسنه به غذا و انسان تشنه به آب بیشتر دانسته، می فرماید: «شخص گرسنه هرگاه غذا بخورد سیر می شود و شخص تشنه هرگاه آب بنوشد سیراب می گردد؛ اما من هیچگاه از نماز سیر نمی شوم». (۱)یعنی علاقه حضرت به همنشینی با پروردگار و انس و ارتباط با خداوند چنان بود که هیچ لحظه ای احساس کافی بودن نمی کرد؛ لذا حضرت همیشه با اشتیاق تمام، در انتظار وقت نماز بود (۲)و دو برابر نمازهای واجب، نمازهای مستحبی می خواند.(۳)

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چون خود را همیشه در پیشگاه خدا و همنشین با او می دید، هیچ ترسی به دل راه نمی داد؛ زیرا قرآن کریم می فرماید: «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ؛ آگاه باشید که دوستان خدا نه ترسی دارند و نه غمگین می شوند».(۴)

در سال ۱۳ بعثت، به دلیل آزار شدید مشرکان، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) تصمیم به هجرت به سوی مدینه گرفت. حضرت به همراه ابوبکر از مکه خارج شد و در مسیر خود به غار ثور رفت و در آنجا مخفی شد. مشرکین بهترین ردیاب مکه را – که مثل سگ بو می کشید و اثر پاها را به دقت دنبال می کرد - برای تعقیب پیامبر با خود همراه ساخته و به تعقیب ایشان پرداختند. اما با معجزه ای الهی، آن گاه که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ابوبکر وارد غار شدند، پرنده ای در قسمت ورودی غار لانه گزید و تخم کرد و عنکبوتی نیز به سرعت مشغول تنیدن تار به در غار شد ! با رسیدن مشرکین به در غار، مرد ردیاب که در درستی کار خود تردید نداشت، در کمال تعجب به تار عنکبوت نگریست و رو به ابوجهل کرد و گفت: ردشان تا اینجا آمده است، اما اگر به غار رفته بودند باید این تار عنکبوت پاره میشد! مشرکین که به شدت حیرت زده و کلافه شده بودند، چاره ای جز بازگشت به مکه

۱- سنن النبی، ص ۳۰۴.

۲- همان، ص ۲۶۸.

۳- همان، ص ۲۵۱.

۴- سوره یونس، آیه ۶۲.

ندیدند!

این در حالی بود که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز به یاری خداوند اظمینان داشت و آن گاه که نگرانی و

اضطراب را در چهره همسفر خود مشاهده کرد، به او فرمود: « لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا ؛ غمگین نباش (نترس) که خداوند با ماست».(۱)

آری، چقدر خوب است که انسان همنشینی داشته باشد که حتی با تار عنکبوت (یعنی سست ترین چیزها) بتواند او را از مرگ حتمی نجات دهد و همیشه یار و یاور او باشد!

دو فرمول جلب پشتیبانی و نصرت الهی

برای انجام این مهم باید انسان هم به سوی خدا برود و فرمولهای بندگی را رعایت کند، تا خداوند هم همیشه یاور و پشتیبان او باشد. این دو فرمول را از زبان رهبر معظم انقلاب امام خامنه ای عزیز نقل می کنم.

رهبرانقلاب فرمودند: جوانان مکرر برای تعالی روحی نصیحت مخواهند. چیزی که از بزرگان شنیده ام یک کلمه است: پرهیز از گناه.

توصیه دیگر انجام فرائض است؛ اصلی ترین فریضه هم نماز است؛ اول وقت و با حضور قلب و حتی المقدور با جماعت.

در این صورت فرشته خواهید شد؛ از فرشته هم بالاتر. (۲)

دعا و نیایش

خداوندا!

لذت همنشینی با خودت را نصیب همه ما بگردان!

۱- سوره توبه: آیه ۴۰.

۲- ۲۰/ ۴/ ۹۴.

درس سی ام:امام رئوف

بهانه ارتباط

در ابتـدای جلسه و پس از سـلام و احوالپرسـی مرسوم، مبلغ گرانقـدر جدول زیر را روی تابلو ترسـیم و یا از قبل روی کاغذ یا مقوای مناسبی که دانش آموزان بتواننـد آن را مشاهـده کنند، برای یافتن کلمات مورد نظر که برخی از القاب امام هشـتم علی بن موسی الرضا(علیه السّلام) هستند را، نصب میکند.

تـذکر: لازم به یادآوری است که جهت اطلاع مبلغ گرامی، اسامی و القاب در جـدول مشـخص و متمایز شـده اند و این دانش آموزان هستند که باید در مدت زمان مشخص شده توسط مبلغ، آنها را از میان حروف جدول، بیابند.

ص: ۳۹۹

جدول

تبیین متن و محتوا

همانطور که شما دوستان خوب و اهل دقت اشاره کردید، امام رضا(علیه السّلام) القاب و اسامی زیادی دارند که به برخی از آنها در این جدول اشاره شده بود و شما هم با هوش و ذکاوت خودتان موفق شدید آنها را از میان حروف جدول استخراج کنید. در این فرصت با معنا و چرایی برخی از این القاب و اسامی آشنا می شویم.

«ثامن الائمه»؛ یعنی هشتمین امام

«ضامن آهو»؛ که داستان معروفی دارد و حتما شما هم شنیده اید.

تذکر: مبلغ محترم در صورت درخواست دانش آموزان می تواند به صورت کوتاه، به اصل ماجرای پناه بردن آهو به حضرت اشاره کند.

«رضا»؛ معروف ترین لقب حضرت، «رضا» است. شخصی به امام جواد(علیه السّلام) عرض کرد:

جدول

تبیین متن و محتوا

اشاره

همانطور که شما دوستان خوب و اهل دقت اشاره کردید، امام رضا(علیه السّلام) القاب و اسامی زیادی دارند که به برخی از آنها در این جدول اشاره شده بود و شما هم با هوش و ذکاوت خودتان موفق شدید آنها را از میان حروف جدول استخراج کنید. در این فرصت با معنا و چرایی برخی از این القاب و اسامی آشنا می شویم.

«ثامن الائمه»؛ یعنی هشتمین امام

«ضامن آهو»؛ که داستان معروفی دارد و حتما شما هم شنیده اید.

تذکر: مبلغ محترم در صورت درخواست دانش آموزان می تواند به صورت کوتاه، به اصل ماجرای پناه بردن آهو به حضرت اشاره کند.

«رضا»؛ معروف ترین لقب حضرت، «رضا» است. شخصی به امام جواد(علیه السّلام) عرض کرد:

و امام را می آزمود. امام پاسخ می داد و همه پاسخ هایش به قرآن مستند بود.(۱)

دو نمونه از علم گسترده ی امام رضا(علیه السّلام)

«ابوالصلت هروی» یکی از یاران امام رضا(علیه السّلام) می گوید: امام رضا(علیه السّلام) با هر گروه و ملیتی از

مردم با زبان مادری او سخن می گفت. به خدا سوگند او از خود آنها به زبان محلی شان داناتر بود و از خودشان فصیح تر صحبت می کرد.

روزی به ایشان گفتم: ای پسر رسول خدا، من از آشنایی شما به این همه زبان های مختلف در شگفتم! [چه طور ممکن است یک انسان به این همه زبان های رایج و ملت های مختلف آشنایی کامل داشته باشد؟!]

آن حضرت در پاسخ فرمود: «ای اباصلت! من حجت خداوند بر تمامی مردم روی زمین هستم، و پروردگار متعال کسی را که زبان و گویش قومی را بلد نباشد، حجت و خلیفه ی خویش بر آنها نمی گرداند. آیا سخن امیرمؤمنان(علیه السّلام) را نشنیده ای که فرمود: به ما فصل الخطاب عطا شده است و آیا فصل الخطاب غیر از آشنایی به لغات و زبان های گوناگون، چیزی دیگر است؟!»(۲)

جواب قاطع امام رضا(علیه السّلام) به مسیحیان

یک روز عده ای مسیحی آمدند پیش امام رضا(علیه السّلام) و نظر ایشان را درباره ی حضرت عیسی

مسیح(علیه السّلام) پرسیدند.

امام رضا(علیه السّلام) خیلی از حضرت عیسی(علیه السّلام) تعریف و تمجید کردند و معجزاتش را که در قرآن

کریم آمده، بیان کردند. مسیحیان خیلی ذوق زده شدند و با اشتهای کامل به سخنان حضرت گوش می دادند. اما این خوشحالی آنها زیاد طول نکشید، چون امام رضا(علیه السّلام) برای این که آنها را

۱- عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۸۳ -۱۸۰؛ بحارالانوار، ج ۴۹، ص ۲۱۱ و ۱۰۰.

۲- عیون اخبار الرضا، ج۲، ص ۲۳۰.

متوجه اشتباه بزرگ شان بکند، با کیاست و زرنگی فرمودند: «حضرت عیسی با همه ی خوبی هایی

که داشت، اما یک عیب خیلی بزرگ داشت».

آنها تعجب کردند و گفتند: چه عیبی؟

امام رضا(علیه السّلام) فرمود: «عیب بزرگ حضرت عیسی(علیه السّلام) این بود که اهل عبادت نبود».

آنها گفتند: خیلی از حضرت عیسی(علیه السّلام) تعریف کردی و ما شما را یک دانشمند دیدیم، ولی با

این حرف همه چیز را خراب کردی. چه طور شما نمی دانید که حضرت عیسی(علیه السّلام) آن همه اهل عبادت خدا بود. همه ی روزها روزه بود، حتی یک روز را هم بدون روزه سپری نکرد و همواره شب ها را به شب زنده داری و عبادت می پرداخت.

امام رضا(علیه السّلام) که منتظر شنیدن همین اعتراف از طرف آنها بود، فرصت را غنیمت شمرد و فرمود: «مگر شما نمی گویید خود حضرت عیسی(علیه السّلام) خداست، پس او چه کسی را بندگی و عبادت می کرده است؟ ! او برای چه کسی روزه می گرفت و نماز می خواند؟ »

«فَبُهِتَ الَّذِی کَفَرَ »(۱)مسیحیان هاج و واج مانده بودند که چه جوابی به امام رضا(علیه السّلام) بدهند! و به خاطر همین قضایا بود که خیلی از آنها مسلمان شدند.(۲)

صابر، فاضل و زکی

از دیگر القابی که در جدول بود، صابر، فاضل و زکی بود که معنای آنها مشخص است؛ زیرا صبور بودن و بردباری حضرت در مقابل مشکلات، فضائل و برتری های ایشان و نیز زکی بودن و طهارت ایشان از بدی ها، امری روشن و واضح و بی نیاز از توضیح و تبیین است.

۱- سوره بقره، آیه۲۵۸.

۲- احتجاج طبرسی، ترجمه ی غفاری مازندرانی، ج۴، ص۱۰۳.

رئوف

از القـاب و اسامی مشـهور حضـرت، رئوف بودن و مهربانی حضـرت است. اینکه هر کس با صـداقت و خلوص نیت به زیارت ایشـان برود، و یا حتی اگر از راه دور به ایشان متوسل شود، حتما حاجتش را می گیرد و گره از کارهای مشـکلش برطرف می شود.

خاطره آن شب؛ یک داستان زیبا

تـذکر: مبلغ محترم داسـتان زیبای زیر را با احساس و ظرافت برای مخاطبان بیان کند تا روح توسل و دلدادگی به حضـرت، در این ایشان زنده شود.

شب تولد آقا علی بن موسی الرضا(علیه السّلام) بود. همه مردم دسته دسته خودشان را به داخل حرم آقا

می رساندنـد. تعـدادی هم که زیارتشـان را انجام داده بودن، از حرم خـارج می شدنـد. مـا؛ یعنی من و اکـبر هم، بعـد از یک ساعتی معطلی، زیارت مان را انجام دادیم و خوشحال و خشنود از حرم خارج شدیم. هنوز من در حال و هوای ضریح آقا بودم که صدای اکبر، رشته افکارم را پاره کرد.

علی جون، موافقی یه گشتی این اطراف بزنیم؟

پیشنهاد خوبی بود به همین خاطر بی مقدمه گفتم: «باشه، موافقم، اما یادت باشه ساعت ۸ با بابا و مامان قرار داریم».

نترس پسر جون، تازه ساعت شش، دو ساعت دیگر وقت داریم.

بعـد از گفتن این حرف، شـروع به قـدم زدن در خیابان کردیم، از جلوی هر مغازه که رد می شـدیم با دقت به ویترین نگاه می کردیم تـا بـبینیم آیـا چیز به درد بخور و ارزانی وجود دارد که برای دوسـتانمان به عنوان سوغـاتی بخریم یـا نه. همین طور که جلوی ویترین یکی از مغـازه هـا ایسـتاده بودیم و محو تماشـای اجناس داخل ویترین مغازه بودیم، ناگهان چیزی به شـدت با ما برخورد کرد و هر دویمان را نقش بر زمین کرد... هنوز هاج و واج روی زمین بودیم که صدای

مهربانی گفت: آقا معذرت می خواهم و اصلا حواسم نبود...» وقتی بالای سرمان را نگاه کردیم،

پیرمرد نابینایی را دیدیم که عصای سفیدی در دست داشت. به هر حال از روی زمین بلند شدیم و گرد و غبارهای روی لباسهایمان را تکاندیم.

پیرمرد هنوز ساکت و بی حرکت، ایستاده بود. جلو رفتیم و گفتیم: «عیبی ندارد پدر جان... از این اتفاقات پیش می آید». هنوز صحبتم به درستی تمام نشده بود که اکبر وسط حرفم پرید و گفت: چی چی عیبی ندارد... آقاجون حواست کجاست؟

اکبر را عقب کشی-دم و گفتم: از این حرفهایت خجالت نمی کشی؟ مگر نمی بینی پیرمرد بیچاره، نابیناست.

پیرمرد لبخندی زد و گفت: خدا شاهد است تقصیری نداشتم. آخه خودتان که بهتر می دانید، اینجا خیلی شلوغه و برای من نابینا هم راه رفتن توی همچین جایی خیلی سخته. من که از رفتار اکبر خیلی ناراحت شده بودم، به پیرمرد گفتم: پدرجان شما به دل نگیرید... تازه ما باید از شما معذرت بخواهیم... راستی شما تو همچین جای شلوغی چه کار دارید؟

گفت: پسرم، حقیقتش می خواهم برم داخل حرم آقا، خدا می دونه که به عشق آقا از اون ور ایران پا شدم اومدم اینجا. ولی دو ساعته هر کاری می کنم نمی تونم داخل حرم برم.

گفتم: اینکه دیگر مشکلی نیست، خودمان شما را داخل حرم می بریم

.گفت: الهی پیر شین، الهی خیر از جوونی تون ببینید.

دست پیرمرد را گرفتم و به همراه اکبر، دوباره به طرف حرم راه افتادیم. اکبر هنوز از دست پیرمرد ناراحت بود، اما همین که به داخل حرم رسیدیم، لبخند موذیانه ای روی لبانش نقش بست. زود پرید جلو و دست پیرمرد را گرفت و گفت: محمدجان، بگذار خودم آقا را به داخل صحن ببرم.

از رفتار اکبر خیلی تعجب کردم، اما تعجبم موقعی بیشتر شد که دیدم اکبر پس از عبور از یکی از حیاطهای حرم، به طرف یکی از خروجی ها حرکت کرد. اصلا باورم نمی شد؛ اکبر داشت چه کار می کرد؟ همین طور که پیش می رفتیم، یواشکی در گوش اکبر گفتم: پیرمرد بیچاره

را کجا داری می بری؟ صحن که طرف دیگری است. تو داری او را به بیرون حرم می بری.

ص: ۴۰۵

اکبر گویی از حرف من ناراحت شده بود، گفت: تو کاریت نباشه، من خودم بهتر می دونم که دارم چه کار می کنم!

اکبر، پیرمرد بیچاره را دوباره از حرم بیرون آورد و با لبخند موذیانه ای گفت: ببین پدرجان، امشب صحن اصلی را بستند آخه می خواهند غبارروبی کنند؛ به خاطر همین، الان هیچ کس را توی صحن راه نمی دهند.

پیرمرد تا این حرف را از دهان اکبر شنید، به شدت ناراحت شد و گفت: یعنی امشب نمی تونیم برویم زیارت؟

اکبر گفت: چرا نمی تونیم، اتفاقاً هر کس نتونه، ما می تونیم برویم. آخه پدر من آنجا جزء خدامه، به خاطر همین، صحن را برای ما باز می کنند. من الان شما را می برم آنجا، آن وقت شما با خیال راحت، تا صبح زیارت کنید و مطمئن باشید هیچ کس هم مزاحمتان نمی شود.پیرمرد

بیچاره، بی خبر از همه جا گفت: پسرجان، خیر از جوونیت ببینی، الهی خود آقا اجرت بده.

من که خیلی از رفتار اکبر ناراحت شده بودم، دست به پشتش زدم و گفتم: پسر! حالیت هست داری چه کار می کنی؟ این قدر این پیرمرد بیچاره را اذیت نکن.

اکبر گفت: چند بار تکرار کنم، این کارها به تو هیچ ربطی نداره!

خیلی دلم به حال پیرمرد سوخت، اما خدا وکیلی، کاری از دست من بر نمی آمد. اکبر دو سال از من بزرگتر بود و من هم به عنوان یک برادر کوچک، مجبور بودم هر چه می گوید گوش بدهم.

به هر حال با هزار جان کندن از داخل حرم بیرون آمدیم. اکبر پیرمرد بیچاره را با سرعت هر چه تمامتر دنبال خود می کشید و همواره برای گمراه کردن ذهن پیرمرد فریاد می زد: آقا برید کنار... آقا برید کنار... من پسر آقای فلانیم... زود درها را باز کنید... بگذارید این آقا زیارتش را

بکند...

پیرمرد از همه جا بی خبر، پشت سر هم اکبر را دعا می کرد. به هر حال این وضعیت ادامه داشت تا اینکه به یک مغازه رسیدیم. مغازه بسته بود و کرکره های آن را به طور کامل کشیده بودند.

ص: ۴۰۶

اکبر، آنجا ایستاد و دست پیرمرد را به کرکره های مشبک مغازه چسباند و گفت: بیا پدرجان، این هم ضریح آقا که می خواستی!

تا این حرف را از اکبر شنیدم، بدنم شروع به لرزیدن کرد.پسرک گویی دیوانه شده بود. به هر حال اکبر پس از اینکه پیرمرد را از جلوی مغازه رها کرد، دست مرا گرفت و به سرعت مرا با خود به طرف مسافرخانه برد.

وقتی به مسافرخانه رسیدیم، هنوز پدر و مادر نیامده بودند. به هر حال سریع خودمان را به پنجره رساندیم، بله، پیرمرد کنار مغازه نشسته بود و زار زار گریه می کرد. نمی دانم صدای چه چیزی باعث شد که یک دفعه از خواب بپرم.

نگاهم به ساعت افتاد. ساعت ۳ بعد از نیمه شب بود. اتفاقاً پدر و مادرم و همچنین اکبر هم از خواب بیدار شده بودند؛ همه ما هاج و واج مانده بودیم که سر و صدای چه چیزی ما را از خواب بیدار کرده که ناگهان توجهمان به خیابان جلب شد. عده بسیار زیادی از مردم در اطراف

مغازه روبروی مسافرخانه یعنی دقیقاً همان مغازه ای که ما آن پیرمرد را در آنجا گذاشته بودیم، جمع شده بودند. من و اکبر به سرعت لباسهایمان را پوشیدیم و خودمان را به مغازه رساندیم.

همه مردم پیرمرد را احاطه کرده بودند و مرتب ذکر یا «علی بن موسی الرضا(علیه السّلام)» سر می دادند. به هر زحمتی بود، جمعیت را شکافتیم و توانستیم پیرمرد را برای یک لحظه مشاهده کنیم.

الله اکبر! خدایا چه می دیدیم؟ پیرمرد کور شفا پیدا کرده بود.

من و اکبر خودمان را از جمعیت بیرون کشیدیم و مات و مبهوت به یکدیگر نگاه کردیم.

اشک در چشمهایمان جمع شده بود. هیچ کدام قدرت گفتن حتی یک کلمه را نداشتیم؛ همان طور که درمانده در وسط پیاده رو ایستاده بودیم، ناگهان صدایی توجه ما را به خودش جلب کرد.

دقت کردیم، صدا، صدای آواز درویش دوره گردی بود که به ما نزدیک می شد. گویی او هم قصد داشت تا صبح به عشق آقا، مجنون وار در خیابانها بچرخد و بخواند. او هر چه نزدیکتر می شد، گرم خواندن اشعار خود بود، از کنار ما عبور کرد و من از تمام ابیاتی که می خواند فقط این بیت

را متوجه شدم:

صورت زیبای ظاهر هیچ نیست

ای برادر سیرت زیبا بیار (۱)

پیامهای کاربردی تربیتی

بله دوستان خوب من!

ائمه بزرگوار ما حیات و مماتشان یکسان است؛ یعنی زنده و مرده ندارند و چون متصل به پروردگار هستند، همیشه می توان با ایشان ارتباط برقرار کرد و حاجت ها و درددلها را با ایشان در میان گذاشت. مثل همین پیرمرد نابینا که از راه دل، متصل به حضرت شد و حاجتش را گرفت.

ما هم می توانیم با زیارت و یا از راه دور، دلهایمان را به ضریح زیبای حضرتش گره بزنیم و با ایشان گفتگو کنیم.

زیارت هم که رفتیم، فراموش نکنیم که حضرت در هر حالی متوجه ماست و ما را می بیند، مراقب چشم و دل خود باشیم و با دوری از گناه و چیزهایی که حواس ما را پرت و ذهن را درگیر چیزهای بیهوده می کند، -مانند فضای مجازی و شبکه های اجتماعی-، دوری کنیم تا با زیارتی ماندگار و خاطره انگیز، همراه با توشه هایی از معنویت و معرفت به شهر خود بازگردیم. ان شاءالله.

در پایان، از همین جا دلها را روانه مشهد الرضا(علیه السّلام) می کنیم و صلوات خاصه حضرت را با هم

زمزمه می کنیم.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا الْمُرْتَضَى الْإِمَامِ التَّقِيِّ النَّقِيِّ وَ حُجَّتِكَ عَلَى مَنْ فَوْقَ الْأَرْضِ وَ مَنْ تَحْتَ الثَّرَى الصِّدِّيقِ الشَّهِيدِصَلَاةً كَثِيرَةً تَامَّةً زَاكِيَةً مُتَوَاصِلَةً مُتَوَاتِرَةً مُتَرَادِفَةً كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ

تذکر: در صورت امکان، صوت این صلوات خاصه پخش گردد تا با همنوایی دانش آموزان، جلسه زیبا و خاطره انگیز شود.

ص: ۴۰۸

۱- مجله ی زائر شماره ی اول - فروردین ۷۷. نویسنده: مرتضی ترقی، با اندکی تغییر.

دعا و نیایش

خدایا!

معرفت ما را نسبت به امام رضا(علیه السّلام) بیشتر کن!

محبت ما را نسبت به ایشان، روزافزون بگردان!

توفیق زیارت مداوم همراه با معرفت، نصیب ما بگردان!

ما را پیرو واقعی مرام و مسلک آن حضرت قرار بده!

گوشه هایی از مهربانی و رأفت حضرتش را نصیب ما بگردان!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما!

رهبر معظم انقلاب اسلامی، طول عمر با عزت عنایت بفرما.

آمین

ص: ۴۰۹

متن مطالعاتی

فضائل و دستاوردهای زیارت امام رضا

یک: بهشتی شدن

پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «سَیُدْفَنُ بَضْعَةٌ مِنِّی بِخُرَاسَانَ لاَ یَزُورُهَا مُؤْمِنٌ إِلاَّ أَوْجَبَ اَللَّهُ لَهُ اَلْجَنَّةَ وَ حَرَّمَ جَسَدَهُ عَلَی اَلنَّارِ .؛به زودی پاره ای از تن من در خراسان دفن می شود، مؤمنی او را زیارت نمی کند، مگر آنکه بهشت برای او واجب و بدنش بر آتش حرام می شود.»(۱)

«حمدان» نقل می کند که بر امام جواد(علیه السّلام) وارد شدم و عرض کردم: «کسی که پدرتان را در طوس زیارت کند چه ثوابی برایش قرار داده شده است؟ ایشان فرمودند: «مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِی بِطُوسَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ ؛ هر کس پدرم را در طوس زیارت کند، گناهان گذشته و آینده اش بخشیده می شود».

حمدان می گوید: بعد از این واقعه، نزد «ایوب بن نوح بن دراج» رفتم و فرمایش امام را برای او نقل کردم، او گفت من هم این مطلب را از ایشان شنیده ام و نیز مطلب دیگری شنیدم که برایت نقل می کنم: از امام (علیه السّلام) شنیدم که فرمود: «مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِی ع بِطُوسَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ فإذا کان یوم القیامه نصب لَهُ مِنْبَر بِحِذَاءِ مِنْبَر رسول الله(ص) حَتَّی یَفْرُغَ اللَّهُ مِنْ حِسَابِ العِباد؛ هر کس قبر پدرم را در طوس زیارت کند، گناهان گذشته و آینده او بخشیده می

۱- بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۳۱؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۵۵.

شود و روز قیامت منبری مقابل منبر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) برای ایشان نصب می شود تا اینکه خدا به حساب خلائق رسیدگی کند». (۱)

همچنین علی بن مهزیار نقل می کند که خدمت امام جواد (علیه السّلام) عرض کردم: «مَا لِمَنْ اَتی قَبْرَ الرضاء(علیه السّلام)؛ برای کسی که قبر امام رضا(علیه السّلام) را زیارت کند چه ثوابی قرار داده شده است؟» امام

فرمودند: «الجنهُ والله؛ قسم به خدا! پاداش او بهشت است».(۲)

دو. کسب اجر شهید

از امام هفتم، موسی بن جعفر(علیه السّلام) نقل شده است که: روزی فرزندش [علی] در حالی که تازه جوانی بود بر او گذر کرد و حضرت در جمع فرزندان خود نشسته بود، فرمود: «إنَّ ابنِی هذا یموتُ فی أرضِ غُربَهٍ فَمَن زارَهُ مُسَلِّماً لِأمرهِ عارفاً بِحَقِّهِ کانَ عندَاللهِ عَزَّ و جَلَّ کَشُهَداءِ بَدر

؛به راستی این پسرم در سرزمین غربت از دنیا می رود، پس هر کسی او را زیارت کند، در حالی که تسلیم امامت او و آگاه به حق اوست، در نزد خدا اجر شهدای بدر را دارد.» (۳)

سه. استجابت دعا

«یاسر خادم» می گوید: امام هشتم، علی بن موسی الرضا(علیه السّلام) فرمود: « ألا وَ إنِّی مَقتولٌ بالسَّمِّ ظُلماً و مدفونٌ فی مَوضِعِ غُربَهٍ فَمَن شَدَّ رَحلَهُ إلَی زیارتی استُجِبَ دُعاؤهُ و غُفِرَ له ذُنُوبُهُ؛بدانید که من با سمّ از روی ظلم کشته می شوم و در محل غریبی دفن می گردم، پس کسی که برای زیارت من کمر سفر ببندد، دعایش مستجاب و گناهانش بخشیده می شود.» (۴)

ص: ۴۱۱

۱- عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۹۰؛ بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۳۴.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۵۷؛ عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۸۸.

۳- کامل الزیارات، ابن قولویه، ج۵، ص ۳۰۴؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۴۱، ح ۴۳؛ مستدرک الوسائل، میرزای نوری، ج ۱۰ ، ص ۳۵۶ ،ح ۴.

۴- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۲؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۳۶، ح ۲۱.

چهار. همنشینی و رفاقت با امام(علیه السّلام)

امام هشتم(علیه السّلام) می فرماید: ««أَلَا فَمَن زارَنی فی غُربَتی کَتَبَ اللهُ عَزَّ و جَلَّ لَهُ أجرَ مِائَهِ ألفِ شهیدٍ و مِائهِ ألفِ صِدِّیقٍ و مِائهِ ألفِ حاجٍّ و مُعتَمِرٍ و مِائهِ ألفِ مُجاهِدٍ و حُشِرَ فی زَمرَتِنا و جُعِلَ فی الدَّرَجاتِ العُلَی مِن الجنهِ رفیقنا؛ آگاه باشید! کسی که مرا در حال غربتم زیارت کند، خداوند برای او پاداش صد هزار شهید، صد هزار صدیق، صد هزار حج گذار و عمره گذار می نویسد و در صف ما محشور خواهد شد و در درجات بالای بهشت، رفیق ما خواهد بود.» (۱)

پنج. شفاعت در روز قیامت

«حسن بن علی بن فضال» از امام علی بن موسی الرضا(علیه السّلام) نقل کرده است که آن حضرت فرمود: «در خراسان سرزمینی است که در آینده محل رفت و آمد ملائکه می شود، همیشه گروهی از آسمان فرود آمده، تا روز قیامت گروهی به آسمان صعود می کنند».

گفته شد: ای پسر رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) آن کدام بقعه است؟ فرمود: «هِیَ بأرضِ طوس- و هی و اللهِ روضهٌ مِن ریاض الجنّه...، آن بقعه زمین طوس است. به خدا آن زمین باغی از باغهای بهشت است. کسی که مرا در این بقعه زیارت کند، گویا رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) را زیارت کرده است و خداوند ثواب هزار حج و عمرهٔ قبول شده برای او می نویسد و من و پدرانم روز قیامت او را شفاعت می کنیم.» (۲)

امام هشتم (علیه السّلام) همچنین فرمودند: «مَن شَدَّ رَحَلهُ الی زیارتی، استجیبَ دُعاؤهُ... و کنتُ انا و آبائی شَفَعاءَهُ یوم القیامه؛ کسی که برای زیارت من کمر مسافرت ببندد، دعایش مستجاب می شود... و من و پدرانم او را در روز قیامت شفاعت می کنیم.»(۳)

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۸؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۳۲.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۷، ح ۴؛ بحارالانوار، ۱۰۲، ص ۳۱.

۳- بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۴۴.

شش. فریادرسی در سه جا

اَمام رضا(علیه السّلام) فرمود: «مَن زارنی علی بُعد داری و مزاری أتیتُهُ یوم القیامه فی ثلاثه مواطن حتّی اُخلِّصهُ مِن أهوالها إذا تطایرت الکُتُبُ یمیناً و شمالاً و عند الصِّراط و المیزان؛ کسی که مرا با دوری منزل و مزارم زیارت کند، در روز قیامت در سه جا نزد او می آیم تا او را از سختی

رهایی بخشم: هنگام تحویل پرونده به دست راست یا چپ، وقت گذشتن از پل صراط و کنار میزان [اعمال]». (۱)

هفت: آمرزش گناهان

«حمزه بن حمران» می گوید: امام صادق(علیه السّلام) فرمود: نوه من در خراسان کشته می شود: مَن زَارَهُ إلیها عارفاً بحَقِّهِ أخَذتُهُ بِیَدی یوم القیامهِ و أدخَلتُهُ الجنّهَ وَ إن کانَ مِن أهل الکبائِرِ؛ هرکس او را در آن شهر از سر شناخت نسبت به حقش زیارت کند، من دست او را در روز قیامت گرفته، وارد بهشت می کنم، هر چند اهل گناهان کبیره باشد.»

راوی عرض کرد: فدایت بشوم! شناخت حق او چیست؟ فرمود: «یَعلمُ أنَّهُ إمامٌ مُفتَرَضُ الطّاعَهِ غَریبٌ شهیدٌ مَن زارَهُ عارفاً بحقِّهِ أعطاهُ اللهُ عَزَّ و جَلَّ أجرَ سَبعینَ شهیداً مِمَّنِ استُشهِدَ بین یَدَی رَسولِ اللهِ (صلّی الله علیه و آله وسلّم) عَلَی حقِیقَه؛ بداند او امامی است که اطاعتش واجب و غریب و شهیداست، هر کس «عارفاً بحقّه» او را زیارت کند، خداوند پاداش هفتاد شهید حقیقی از شهدایی که

همراه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شهید شده اند، به او می دهد.»(۲)

هشت: رفع مشکلات و غمها

حضرت علی(علیه السّلام) از رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نقل کرده است که ایشان فرمود: «سَتُدفَنُ بَضعهٌ مَنِّی

۱- کامل الزیارات، ابن قولویه، ص ۳۰۴، باب ۱۰۱، ح۴؛ وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج ۱۴، ص ۵۵۱.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۵۴؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص۳۵.

بخراسانَ، ما زارَها مَکروبٌ إلّا نَفَّسَ اللهُ کَربَهُ و لامُذنِبٌ إلّا غَفَرَ اللهُ لَهُ ذُنُوبَه؛ به زودی پاره تن من در سرزمین خراسان دفن می شود، هیچ غمگینی او را زیارت نمی کند جز آنکه غمش برطرف می شود، و گناهکاری او را زیارت نمی کند، جز آنکه خداوند گناهان او را می بخشد». (۱)

ص: ۴۱۴

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۵۳؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۳۳، ح ۱۰.

جلد ۳

مشخصات کتاب

درسنامه جلد ۳

محتواهای دانش آموزی دوره متوسطه ۲

ویژه مبلغان طرح نشاط معنوی

- سازمان اوقاف و امور خیریه -

ناشر، تهیه و تنظیم: مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

سرپرست نویسندگان: رضا اخوی

لیتوگرافی،چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

نوبت چاپ: اول/ بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

آدرس مجتمع: قم، بلوار ۱۵ خرداد، جنب امامزاده شاه سیدعلی

مجتمع فرهنگی آموزشی معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان اوقاف و امورخیریه

امورخیریه، معاونت فرهنگی و اجتماعی و لوشاتو، سازمان اوقاف آدرس: تهران، خیابان نوفل

تلفن:۰۲۵-۳۸۱۸۷۱۵۶

سایت سازمان www.oghaf.ir

سایت معاونت: www.mfso.ir

سایت مجتمع:www.mfpo.ir

اشاره

فهرست درس ها

مقدمه ۱۳

چند نکته درباره درسنامه ها ۱۴

درس اول: باورهای واقعی ۱۷

بهانه ارتباط ۱۷

تبیین متن و محتوا ۱۸

پیام کاربردی..... ۲۲

دعا و نیایش..... ۲۴

درس دوم: پوست خربزه ۲۵

بهانه ارتباط ۲۵

تبیین متن و محتوا ۲۶

پیامهای کاربردی ۲۸

دعا و نیایش..... ۳۰

درس سوم: کرامت و معجزه..... ۳۳

بهانه ارتباط ۳۳

تبیین متن و محتوا ۳۴

پیامهای کاربردی ۴۱

دعا و نیایش..... ۴۱

متن مطالعاتی ۴۳

درس چهارم: قضاوت ممنوع..... ۵۱

بهانه ارتباط ۵۱

تبیین متن و محتوا ۵۳

پیام های کاربردی ۵۷

دعا و نیایش..... ۵۸

متن مطالعاتی ۵۹

درس پنجم: تابلو..... ۶۱

بهانه ارتباط ۶۱

تبیین متن و محتوا ۶۲

پیامهای کاربردی ۶۸

دعا و نیایش..... ۶۸

درس ششم: شاخص قیمت..... ۷۱

بهانه ارتباط ۷۱

تبیین متن و محتوا ۷۳

پیامهای کاربردی ۷۵

دعا و نیایش.....۷۷

درس هفتم: خانه دیگران ۷۹

بهانه ارتباط ۷۹

تبیین متن و محتوا ۸۱

پیامهای کاربردی ۸۴

دعا و نیایش.....۸۸

متن مطالعاتی ۸۹

ص: ۶

درس هشتم: ملامت ۹۳

بهانه ارتباط ۹۳

تبیین متن و محتوا ۹۶

پیامهای کاربردی ۱۰۲

دعا و نیایش..... ۱۰۵

متن مطالعاتی ۱۰۶

درس نهم: عینک دودی زشت ۱۰۹

بهانه ارتباط ۱۰۹

تبیین متن و محتوا ۱۱۰

پیام های کاربردی ۱۱۵

دعا و نیایش..... ۱۱۷

درس دهم: رفاقت ۱۱۹

بهانه ارتباط ۱۱۹

تبیین متن و محتوا ۱۲۰

پیام های کاربردی ۱۲۵

دعا و نیایش..... ۱۲۷

متن مطالعاتی ۱۲۸

درس یازدهم: تست کیفیت ۱۴۳

بهانه ارتباط ۱۴۳

تبیین متن و محتوا ۱۳۶

پیام های کاربردی ۱۴۱

دعا و نیایش..... ۱۴۲

متن مطالعاتی ۱۴۳

ص: ۷

درس دوازدهم: درجات و درکات ۱۴۹

بهانه ارتباط ۱۴۹

تبیین متن و محتوا ۱۵۰

پیامهای کاربردی ۱۵۲

دعا و نیایش..... ۱۵۷

متن مطالعاتی ۱۵۹

درس سیزدهم: تمدن خیالی ۱۶۵

بهانه ارتباط ۱۶۵

تبیین متن و محتوا ۱۶۷

پیامهای کاربردی ۱۶۹

دعا و نیایش..... ۱۷۰

درس چهاردهم: مخلصین ۱۷۳

بهانه ارتباط ۱۷۳

تبیین متن و محتوا ۱۷۶

پیام های کاربردی ۱۷۹

دعا و نیایش..... ۱۸۱

متن مطالعاتی ۱۸۲

درس پانزدهم: جوانمردان..... ۱۸۷

بهانه ارتباط ۱۸۷

تبیین متن و محتوا ۱۸۹

پیامهای کاربردی ۱۹۴

دعا و نیایش..... ۱۹۷

متن مطالعاتی ۱۹۸

ص: ۸

درس شانزدهم: از خاتم تا خاتم ۲۰۱

بهانه ارتباط ۲۰۱

تبیین متن و محتوا ۲۰۸

پیامهای کاربردی ۲۱۰

دعا و نیایش..... ۲۱۳

متن مطالعاتی ۲۱۴

درس هفدهم: راهزنان ایمان ۲۱۹

بهانه ارتباط ۲۱۹

تبیین متن و محتوا ۲۲۱

پیامهای کاربردی ۲۲۴

دعا و نیایش..... ۲۲۶

متن مطالعاتی ۲۲۸

درس هجدهم: بدتر از گناه ۲۳۵

بهانه ارتباط ۲۳۵

تبیین متن و محتوا ۲۳۸

پیامهای کاربردی(بدتر از گناه) ۲۴۱

دعا و نیایش..... ۲۴۴

متن مطالعاتی ۲۴۶

درس نوزدهم: سبک زندگی ۲۴۹

بهانه ارتباط ۲۴۹

تبیین متن و محتوا ۲۵۰

پیامهای کاربردی ۲۵۳

متن مطالعاتی ۲۵۶

ص: ۹

درس بیستم: هفت حرف حمد ۲۶۱

بهانه ارتباط ۲۶۱

تبیین متن و محتوا ۲۶۲

پیام های کاربردی ۲۶۴

دعا و نیایش..... ۲۶۹

متن مطالعاتی ۲۷۱

درس بیست و یکم: شانس و توفیق ۲۷۳

بهانه ارتباط ۲۷۳

تبیین متن و محتوا ۲۷۴

پیامهای کاربردی ۲۸۲

دعا و نیایش..... ۲۸۴

متن مطالعاتی ۲۸۶

درس بیست و دوم: حجاب ۲۹۱

بهانه ارتباط ۲۹۱

تبیین متن و محتوا ۲۹۲

پیامهای کاربردی ۲۹۶

دعا و مناجات ۲۹۹

متن مطالعاتی ۳۰۰

درس بیست و سوم: لذت بزرگ ۳۰۳

بهانه ارتباط ۳۰۳

تبیین متن و محتوا ۳۰۸

پیامهای کاربردی ۳۱۳

دعا و نیایش..... ۳۱۴

متن مطالعاتی ۳۱۵

ص: ۱۰

درس بیست و چهارم: بیماری خطرنا ک ۳۱۷

بهانه ارتباط ۳۱۷

پیام های کاربردی ۳۲۲

دعا و نیایش..... ۳۲۵

متن مطالعاتی ۳۲۶

درس بیست و پنجم: رسم الخط مبارزه ۳۳۳

بهانه ارتباط ۳۳۳

تبیین متن و محتوا ۳۳۴

پیام کاربردی..... ۳۳۸

دعا و نیایش..... ۳۴۰

متن مطالعاتی ۳۴۱

درس بیست و ششم: سکوی هشدار.....۳۴۹

بهانه ارتباط ۳۴۹

تبیین متن و محتوا ۳۵۰

پیامهای کاربردی ۳۵۵

دعا و نیایش.....۳۵۷

درس بیست و هفتم: کارنامه درخشان..... ۳۵۹

بهانه ارتباط ۳۵۹

تبیین متن و محتوا ۳۶۰

پیامهای کاربردی ۳۶۵

دعا و نیایش.....۳۶۶

ص: ۱۱

درس بیست و هشتم: بوسه شیطان ۳۶۷

بهانه ارتباط ۳۶۷

تبیین متن و محتوا ۳۶۸

پیام های کاربردی ۳۷۴

دعا و نیایش..... ۳۷۷

متن مطالعاتی ۳۷۸

درس بیست و نهم: میلیاردر متحرک ۳۸۱

بهانه ارتباط ۳۸۱

تبیین متن و محتوا ۳۸۴

پیامهای کاربردی ۳۸۸

دعا و نیایش..... ۳۹۰

درس سی ام: عاشقان بند کیف ۳۹۱

بهانه ارتباط ۳۹۱

تبیین متن و محتوا ۳۹۲

پیامهای کاربردی ۳۹۵

دعا و نیایش..... ۳۹۹

مقدمه

ازارزش منـدترین دوران زنـد گی انسـان، سـنین نوجوانی و جوانی است. دوران پربـاری که با قـدرت و تحرّک، سازنـدگی و بالنـدگی، شور و نشاط و مهربانی و اثرپذیری همراه است. در عین حال، دوران جوانی از پیچیده ترین مراحل زندگی است، به گونه ای که هنوز هیـچ یک از متخصـصان امر تعلیم و تربیت، ادعای دست یابی به همه ی مسایل و اسـرار این مرحله را ندارد. تنوع احوال، دگرگونی های دَم به

دم رفتار، خواسـته ها، موضع گیری ها، حساسیت ها و عاطفی بودن ها و... موجب گردیده که روان شناسان، ناگزیر این مرحله از حیات را مرحله ی بحرانی معرفی کنند.

از طرفی، این دوران با توجه به قـدرت و نیروی جوان، فرصتی طلایی و بلکه از بزرگ ترین فرصت ها و نعمت های خداوندی است که در سایه ی تربیت صحیح می تواند خیر و سعادت جوان و جامعه را تأمین کند. (۱)

یکی از ویژگی هـای ممتاز دوران نوجوانی و جوانی، گرایش های مـذهبی و روحیه دین پـذیری است که اگر با اقناع، منطق و بیان صحیح همراه شود، جوان را مشتاق و استوار در این مسیر می سازد.

در روایات، حضـرات معصومین(علیهم السّـلام) ، فرصت جوانی را فرصتی اسـتثنایی و زمینه ای مناسب برای برداشتن گام های بلند و حرکت به سوی کمال مطلوب می دانند. ایشان ضمن بیان اهمیت

۱- علی قائمی، شناخت، هدایت و تربیت نوجوانان و جوانان، ص۵-۶-۱۵.

دوران جوانی، خواستار برخورد مهربانانه با جوانان شده و به مدارا و سازش با او سفارش نموده اند. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید:«اُوصیکُم بِالشُّبّانِ خَیرا فَإِنَّهُم أرَقُّ أفئِدَهً ، إنَّ اللّه ـ بَعَثَنی بَشیرا ونَذیرا فَحالَفَنِی الشُّبّانُ وخالَفَنِی الشُّیوخُ ؛ سفارش می کنم شما را که با جوانان به خوبی و نیکی رفتار کنید ، چرا که آنان نازک دل ترند، خداوند مرا به پیامبری برانگیخت جوانان به من گرویدند یاری ام کردند وبزرگ سالان به مخالفت برخاستند ».(۱)

امام علی(علیه السّلام)نیز فرمود: «إنّما قَلْبُ الحَدَثِ کالأرضِ الخالِیهِ ما اُلقِیَ فیها مِنْ شیءٍ قَبِلَتْهُ؛ همانا دل جوان، مانند زمین آماده ای است که هر آنچه در آن کاشته شود، می پذیرد». (۲)

امام صادق(علیه السّلام) نیز به یکی از یاران خود –مؤمن الطاق – فرمود:«عَلَیْکَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَی کُلِّ خَیْرٍ؛

بر تو باد به جوانان (و به دنبال آنها رفتن) که آنان در (پذیرش) هر نیکی و خیری با شتاب ترند».(۳)

آنچه اهمیت و ضرورت دارد، استحکام پایه های ایمان و دینداری در جوانان از طریق برخورد و بیان صحیح و همراه با چاشنی منطق و عاطفه است تا بتوان آنها را با زیبایی های آموزه های دینی آشنا نمود.

بر این باور، بنیان و خط فکری اصلی درسنامه های جوانان، تولید ایمان، تعمیق و تقویت باورها، اصلاح نگرش ها و رفتارها، زدودن شبهات و غبارهای ذهنی و... در راستای افزایش انس و دوستی با پروردگار متعال، تعریف شده است.

چند نکته درباره درسنامه ها

یک: محتواها بر اساس زمان ۴۵دقیقه تا یک ساعت چینش شده است؛ اگرچه ممکن است برخی محتواها بیشتر از این زمان نیاز داشته باشند، در این صورت مبلغ گرامی باید به گونه ای

۱- سفیهالبحار، ، ج۲، ص ۱۸۶.

۲- نهج البلاغه، نامه ی ۳۱،قسمت چهارم.

۳- کافی ، ج ۸، ص ۹۳.

مدیریت زمان داشته باشد که در انتقال پیامهای اصلی، خللی وارد نشود.

دو: در هر درسنامه، ابتدا بهانه ای برای ارتباط گیری با مخاطب جهت پویایی جلسه و همراه کردن آنان تعریف و پس از آن محتوای اصلی تبیین و نکات کاربردی و مصادیق عینی و ملموس برای ارتقای سبک زندگی و اصلاح رفتارها ارائه می گردد.

سه: تلاش شده است مناسبت های دینی در تدوین درسنامه ها لحاظ گردد، از این رو شایسته است مبلغ گرامی متن درسنامه ها را تا انتها مطالعه و موضوع مورد نظر را متناسب با جلسه مناسبتی، انتخاب نماید.

چهار: در پایان بسیاری از درسنامه ها، متن مطالعاتی که در واقع پشتیبان علمی مبلغان گرامی برای افزایش اطلاعات درباره موضوع جلسه است، تدوین شده است. ضمن اینکه همین اطلاعات فراتر از متن اصلی، می تواند دستمایه منبر و سخنرانی مبلغان گرانقدر گردد.

پنج: نکته ای که نباید از آن غفلت کرد اینکه، مصالح یک ساختمان اگر بالاترین کیفیت و زیباترین ظاهر را داشته باشند، باز این معمار و بنای کاربلد و خلّا ق است که با چینش درست و استفاده درست از آن، بنایی زیبا خواهد ساخت؛ همانگونه که توپ زیبا و زمین با کیفیت ورزش را توانایی هاو خلاقیت های بازیکنان است که زیبا و همراه با موفقیت و سربلندی می سازد.

به عبارت دیگر، نقش اساسی مبلغان گرامی در ارائه بهینه محتواها و جذاب سازی متن کلاس، غیرقابل انکار و بی بدیل است. این مبلغ محترم است که با توانایی و اخلاص مثال زدنی خود، نوشتار را به نطق وامی دارد و برکارآیی و تأثیرگذاری آن، مُهر تأیید می زند.

بر خود لازم می دانم که از نویسندگان ارجمندی که در این مسیر یاریگر ما بودند، به ویژه حجت الاسلام و المسلمین حامد تقی راد و حجت الاسلام محمدعلی امینی، تشکر و قدردانی نمایم.

با احترام؛ رضا اخوی

ص: ۱۵

درس اول: باورهای واقعی

بهانه ارتباط

اشاره

در ابتدای جلسه، پس از سلام و احوالپرسی دوستانه با مخاطبان، معمای زیر از آنان پرسیده می شود.

یک معما: دو برادری که در یک سال به دنیا آمدند و در یک سال هم مردند، ولی یکی ۵۰ و دیگر ۱۵۰ سال داشت؟

پس از شنیدن پاسخ دانش آموزان، مبلغ گرامی جواب تکمیلی را بیان می کند.

پاسخ

هشام بن عبدالملک،(۱) امام باقر(علیه السّلام) را از مدینه به شام تبعید کرد، امام(علیه السّلام) در مدت حضور در شام، در میان مردم می نشست و سؤالات آنان را پاسخ می داد. روزی مشاهده نمود که عده ای از

مسیحی ها به بالای کوهی می روند، امام فرمود: این گروه به کجا می روند؟ مردم پاسخ دادند:

آنها در هر سال یک روز به نزد دانشمند خود می روند و سؤالاتشان را از او می پرسند. امام(علیه السّلام) از

۱- هشام بن عبدالملک (۱۰۵ – ۱۲۵) پنجمین خلیفه معاصر امام بود.

علم و دانش او پرسید، مردم در پاسخ عرض کردند: او عالم ترین آنهاست.

آن حضرت به اتفاق اصحاب اش همراه با مسیحی ها به بالای کوه رفتند. وقتی نزد آن عالم مسیحی رسیدند، او از امام پرسید: آیا تو از ما مسیحی ها هستی یا از امت مرحومه (مسلمانان)؟

امام فرمودند: از امت مرحومه هستم.

پرسید: آیا از دانشمندان آنان هستی یا از جاهلین آنها؟

امام فرمود: از جاهلین آنها نیستم.

پس آن مسیحی رو به امام عرض کرد: آیا می پرسی یا بپرسم؟

امام فرمود: بپرس.

هر سؤالی که نصرانی پرسید، امام(علیه السّلام) جوابش را بیان فرمود، از جمله این سؤال را پرسید که:

دو برادر در یک زمان متولد می شوند و در یک ساعت می می رند و در قبر واحدی دفن می شوند، ولی یکی از آنان ۱۵۰ سال عمر کرده و دیگری ۵۰ سال، این دو برادر چه کسانی هستند؟

امام فرمود: این دو برادر «عزیر» و «عزره» هستند که سی سال با هم زندگی کردند، پس به امر خدا «عزیر» صد سال مرد، ولی «عزره» زندگی می کرد، پس خداوند «عزیر» را زنده کرد و بیست سال با هم زندگی کردند و با هم از دنیا رفتند.

در این لحظه دانشمند نصرانی رو به مسیحی ها کرد و گفت: « ما رایتُ اَحَداً قَطُّ اَعلَم مِن هذَا الرَجُل؛ هرگز احدی را عالم تر از این مرد ندیده ام.» «لا تَسالُونی عَن حرفٍ وَ هَذا بالشام؛ تا زمانی که این مرد در شام است، در مورد هیچ حرفی از من سؤال نکنید.»(۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

پاسخی که امام باقر(علیه السّلام) دادند، برگرفته از قرآن کریم است.

تذکر: بهتر است مبلغ گرامی برای انس بیشتر با قرآن، خود یا یکی از دانش آموزان، این آیات

۱- بحارالانوار، ج۴۶، ص ۳۱۳.

را از روی قرآن قرائت کند.

«أَوْ كَالَّذِی مَرَّ عَلَی قَرْیَهٍ وَهِیَ خَاوِیَهٌ عَلَی عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّی یُحْیِی هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَهَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ کَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ یَوْمًا أَوْ بَعْضَ یَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَهَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَی طَعَامِکَ وَشَرَابِکَ لَمْ یَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَی حِمَارِکَ وَلِنَجْعَلَکَ آیَهً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَی الْعِظَامِ کَیْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَکْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَیَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ ؛ یا مانند آن که از کنار یک آبادی می گذشت؛ در حالی که دیوارهایش به روی سقفهای آن فرو ریخته بود؟ [و اجساد واستخوانهای آن در هر سو پراکنده بود، او با خود] گفت: چگونه خدا اینها را پس از مرگ زنده

می کند؟

خداوند یکصد سال او را می راند و سپس زنده کرد. به او فرمود: چقدر درنگ کردی؟ عرض کرد: یک روز یا قسمتی از یک روز؟ فرمود: [نه]؛ بلکه توقف تو یکصد سال بود. به غذا و نوشیدنی ات نگاه کن؛ ببین هیچ گونه تغییر نیافته است؟ [و بدان خدایی که چنین مواد سریع الفسادی را در طول این مدت حفظ کرده، بر همه چیز قادر است]؛ ولی به الاغ خود نگاه کن [که چگونه از هم متلاشی شده] این برای آن است که تو را نشانه ای [در امر معاد] برای مردم قرار

دهیم. اکنون به استخوانهای (مَرکَب خود) نگاه کن که چگونه آنها را بلند کرده، به هم پیوندمی دهیم. سپس گوشت بر آن می پوشانیم؟ ! هنگامی که [این حقایق] بر او آشکار شد، گفت: می دانم که خداوند بر هر چیزی قادر است.» (۱)

داستان مرگ صدساله

ماجرا از این قرار بود که عزیر در اثنای سفر خود در حالی که بر مرکبی سوار بود و مقداری آشامیدنی و خوراک همراه داشت، از کنار یک آبادی گذشت. آبادی که به شکل وحشتناکی در هم ریخته و ویران شده بود و اجساد و استخوانهای پوسیده ساکنان آن، به چشم می خورد. عزیر

۱- سوره بقره، آیه۲۵۹.

هنگامی که این منظره وحشت زا را دید، گفت: چگونه خداوند این مردگان را زنده می کند؟!

البته این حرف او از روی انکار یا تردید نبود، بلکه از روی تعجب بود. در این هنگام خداوند جان او را گرفت. الاغش نیز همین طور. بدنش پوسید و از هم متلاشی شد و استخوانهایش نیز هر یک به گوشه ای افتاد.

یک صد سال بعد، خداوند او را زنده کرد و از او پرسید: چقدر در این بیابان بوده ای؟

عزیر (علیه السّلام)، نگاهی به اطراف کرد و همه چیز را تغییر یافته دید. اثری از الاغش نبود، اما مشتی

استخوان دید که در گوشه و کنار او پراکنده شده بودند.

عزیر (علیه السّلام) که از همه جا بی خبر بود و نمی دانست چه اتفاق مهمّی در زندگی او افتاده است،

اندکی فکر کرد و گفت: «یک روز یا کم تر».

به او خطاب شد: «صد سال اینجا بوده ای! اکنون به غذا و آشامیدنی خود (که گفته شده انجیر و نوعی آب میوه و هر دو فاسد شدنی بود)(۱) نظری بیفکن و ببین چگونه در طول این مدت،

به فرمان خدا در آنها هیچ تغییری ایجاد نشده است.

حال برای اینکه بدانی و باور کنی که یکصد سال از مرگ تو گذشته است، نگاهی به مرکب سواری خود(الاغ که امکان عمر طولانی دارد) کن و ببین که برعکس غذا و نوشیدنی تو، از هم متلاشی و پراکنده شده و ذرّات آن، در این بیابان متفرق شده است. پس خوب دقت کن و ببین چگونه اجزای پراکنده آن حیوان را جمع آوری و زنده می کنیم».

عزیر(علیه السّلام)، هنگامی که این منظره را دید، گفت: «می دانم که خداوند بر هر چیزی تواناست.

یعنی اکنون آرامش خاطر یافتم و در نظر من زنده شدن مردگان، شکل حسی به خود گرفت». (۲)

خداوند متعال برای آسان کردن فهم برخی باورهای ناب و حقیقی، مثالها و نمونه هایی را پیش چشمان انسان قرار داده است تا هر دل با ایمان و باورمند به خدای متعال، آن به راحتی باور کند

۱- قصه های قرآن، مکارم شیرازی، ص ۴۱۴.

۲- نک: قصه های قرآن، مکارم شیرازی، ص۴۱۴ -۴۱۳؛ تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۲۹۴ .

و سبک زندگی خود را بر همان اساس هماهنگ نماید. باور به آخرت و اینکه روزی دوباره زنده شده و به حیات واقعی و زندگی جاودان خواهیم رسید، یکی از این نمونه ها است که چون فهم و درک آن برای انسان مادی آسان نبود، لذا خداوند برای اطمینان و آرامش قلبی آنان، مثالهای

فراوانی در قرآن ذکر است. از جمله این مثالها همین داستان عزیر است که بیان شد.

نمونه دیگر، داستان حضرت ابراهیم(علیه السّلام) و کشتن چهار پرنده و مخلوط کردن گوشت آنان و قرار دادن آنها روی چهار کوه جداگانه است که همه می دانید و شنیده اید. (۱)

نمونه دیگر قرآنی، داستان اصحاب کهف است که ۳۰۹ سال مردند و بعد به اذن الهی زنده شدند. (۲)

نمونه دیگر که شاید کمتر شنیده باشید، در ماجرای فرار بنی اسرائیل اتفاق افتاده است. این ماجرای قرآنی درباره گروهی است که هزاران نفر بودند و از ترس مرگ، خانه و دیار خود را ترک کرده، فرار کردند؛ ولی این فرار، باعث نجات آنها نشد و به فرمان خدا، همه در چنگال مرگ

گرفتار شدند و سپس خداوند، آنها را زنده کرد: ««أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ ؛ آیا ندیدی (آگاهی نیافتی) نسبت به کسانی که از ترس مرگ از خانه هایشان خارج شدند در حالی که هزاران نفر بودند، و خداوند به آنها فرمود:

۱- «وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»؛ به خاطر بیاور، هنگامی را که ابراهیم گفت: خدایا! به من نشان ده چگونه مردگان را زنده می کنی؟ فرمود: مگر [به معاد] ایمان نیاورده ای؟ عرض کرد: آری آورده ام، ولی می خواهم قلبم آرام یابد [آرامشی که از احساس و شهود برخیزد]. فرمود: پس چهار نوع از مرغان را انتخاب کن و آنها را [پس از ذبح کردن] قطعه قطعه کن [و در هم بیامیز]. سپس بر هر کوهی [که در اطراف تو است] قسمتی از آن را قرار ده. بعد آنها را بخوان [به فرمان خدا زنده می شوند و] به سرعت به سوی تو می آیند، و بدان خداوند، توانا و حکیم است. » سوره بقره، آیه ۲۶۰.

۲- در سوره کهف، این داستان طی چهارده آیه بیان شده و چنین نتیجه گیری شده است: «وَكَذَلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا ؛ و این گونه ما مردم را از حال آنها (اصحاب کهف) آگاه ساختیم تا بدانند وعده خدا حق است و در قیامت و رستاخیز شکی نیست. » سوره کهف، آیه۲۱.

بمیرید [و آنها مردند] سپس آنها را زنده کرد.»(۱)

به گفته مفسران، آنها گروهی از بنی اسرائیل بودند که برای فرار از وبا و یا طاعون از دیار خود گریختند؛ ولی چیزی نگذشت که به همان بیماری از جهان رفتند. یکی از پیامبران بنی اسرائیل به نام «حزقیل» از آنجا عبور کرد و از خدا خواست آنها را زنده کند و خداوند آنها را به عنوان

نمونه ای از احیای مردگان در برابر منکران زنده کرد.

بهار طبیعت و سرسبزی و شکوفایی سبزه ها و درختان، نمونه دیگری است که خداوند برای امکان و حتمی بودن زنده کردن دوباره چیزهای مرده مثال می زند و می فرماید: «وَاللَّهُ الَّذِی أَرْسَلَ الرِّیَاحَ فَتُثِیرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَی بَلَدٍ مَیِّتٍ فَأَحْیَیْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا کَذَلِکَ النُّشُورُ ؛خداوند،آن کس است که بادها را فرستاد تا ابرهایی را به حرکت در آورند. ما این ابرها را به سوی سرزمین مرده ای می رانیم و به وسیله آن، زمین را بعد از مردنش زنده می کنیم. رستاخیز نیز همین گونه است.» (۲)

پیامهای کاربردی

اشاره

دوستان من!

یکی از شاخصه های متقین، ایمان به غیب است. سوره بقره آیه ۲ و ۳ را کسی حفظ است؟

یادآوری: برای حدس و خواندن آیات به دانش آموزان فرصت داده شود و در صورت امکان، به فرد برتر هدیه ای داده شود.

«ذَلِکَ الْکِتَابُ لَا رَیْبَ فِیهِ هُدًی لِلْمُتَّقِینَ *«الَّذِینَ یُؤْمِنُونَ بِالْغَیْبِ وَبِالْآخِرَهِ هُمْ یُوقِنُونَ ؛یعنی آخرت و قیامت را کسی باور می کند که اهل پاکی و تقوا باشد، ولی افراد گنه کار و آلوده

۱- سوره بقره ، آیه ۲۴۳.

۲- سوره فاطر، آیه ۹ . همچنین در سوره ق، آیه۱۱ می فرماید: « وَأَحْیَیْنَا بِهِ بَلْدَهً مَیْتًا کَذَلِکَ الْخُرُوجُ ؛ و به وسیله باران، زمین مرده را زنده کردیم. آری، زنده شدن مردگان نیز همین گونه است.»

به انواع زشتی ها، هر روز که می گذرد، از ایمان آنها به آخرت کاسته می شود و هر روز شک و شبهه جدیدی برای خود می بافند. لذا خداوند می فرماید: «آخرت را مخفی کردم، تا اهل عمل را بشناسم؛ نه اهل ادعا و حرافان پرادعای مغرور و تهی از یقین را». (۱)

لذا شهدا چه می کنند و چه کرده اند؟ همین شهدای مدافع حرم، آیا جز یقین و پاکی آنهاست که باعث می شود از همه چیز بگذرند؛ از زن و فرزند و مال و زندگی خود چشم بپوشند و خود را در میدان مبارزه حاضر کنند. آیا چیزی جز یقین و ایمان به آخرت است؟

ما هم اگر می خواهیم به این یقین برسیم، باید پاک باشیم و از گناه دوری کنیم تا آخرتی آباد داشته باشیم.

یک سؤال: برای آبادی آخرت خودمان چه کنیم؟

تذکر: بهتر است مبلغ گرامی متن روایت را روی تابلو بنویسد تا دانش آموزان هم یادداشت کنند.

جواب: حضرت امیرالمؤمنین(علیه السّلام) یک فرمول و قاعده کوتاه و زیبا ذکر کرده اند: «اَلتَّقْوی خَیرُ زَادٍ لِلمَعادِ ؛ تقوا عالی ترین توشه برای روز معاد می باشد».(۲)

تقوا یعنی چی؟

جواب: امام صادق(علیه السّلام): «اَلتَّقْوی أنْ لایَفْقُدک اللهُ حیثُ أمَرَکَ وَ لایَراکَ حَیْثُ نَهاکَ ؛ تقوا آن است که هرگاه خداوند به تو دستوری داد تو را غایب نیابد و چون تو را باز دارد حاضرت نبیند.» (۳)

یعنی همان انجام واجبات و ترک محرمات و گناهان.

شاید بعضی بگویند: با این همه مشکلات و گرفتاریها، با این همه جذابیتهایی که در فضای

۱- «إِنَّ السَّاعَهَ آتِیَهٌ أَکَادُ أُخْفِیهَا لِتُجْزَی کُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَی ؛ به طور قطع رستاخیز خواهد آمد! می خواهم آن را پنهان کنم، تا هرکس در برابر سعی و کوشش خود، جزا داده شود». سوره طه، آیه ۱۵.

۲- غررالحکم، ص ۲۷۲ (یک جلدی).

۳- بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۸۵.

مجازی و حقیقی هست، چگونه خودمان را کنترل کنیم؟ خیلی اوقات آخرت را فراموش می کنیم، یا در بودنش شک می کنیم، حتی خیلی ها شبهه های متفاوتی نقل می کنند که جوابش را نمی دانیم، چه کنیم؟

جواب خداوند: «فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ؛ پس تو صبر کن که همانا وعده خدا بر حق است و آن کسانی که یقین ندارند، تو را سست نسازند». (۱)

دعا و نیایش

خدایا!

باور ما را به قیامت، همراه با یقین و آرامش قلبی قرار بده!

ما را در مسیر پاک زیستن و پاک ماندن، یاری فرما!

ما را خوش عاقبت و سعادتمند بگردان!

ما را همنشین خوبان و سیدالشهدا(علیه السّلام) قرار بده!

رهبر عزیز ما را حفظ و حمایت بفرما!

آمین

ص: ۲۴

۱- سوره روم، آیه ۶۰.

درس دوم: پوست خربزه

بهانه ارتباط

اشاره

تـذکر: در ابتـدای جلسه، مبلغ گرامی برای اجرای مسابقه ضـرب المثل ها، چنـد نفر از دانش آموزان را انتخاب و پای تابلو می آورد. می توان برای جـذابیت بیشتر، به صورت گروهی اجرا شود و هر کـدام بایـد با شـنیدن کلمه مورد نظر، ضـرب المثلی را ذکر کنند که آن کلمه در آن وجود دارد.

یادآوری این نکته ضـروری است که مبلغ گرامی می تواند به تناسب زمان جلسه، ریشه ضـرب المثل یا مفهوم و پیام کاربردی آن را به صورت کوتاه بیان کند و تعداد ضـرب المثل ها را نیز متناسب با تشخیص خود از زمان و مخاطب جلسه، کاهش داده یا زیاد کند.

دوستان عزیز! همه شما ضرب المثل های زیادی شنیده یا در ذهن خودتان حفظ کرده اید.

کسانی که فکر می کنند می توانند در مسابقه ما شرکت کنند، برای سنجش و محک خود اعلام آمادگی کنند.

آش؛ آش نخورده و دهان سوخته

پیام کوتاه : باید مراقب باشیم با هر کسی دوستی و رفاقت نکنیم، چون وقتی انسان را همراه و

همنشین بدان و افراد لاابالی ببینند، درباره اش قضاوت بد می کنند، در حالی که شاید واقعاً او اهل این چیزها نباشد و چه بسا تازه رفاقت را شروع کرده باشند.

علاج؛ علاج واقعه قبل از وقع باید کرد

پیام کوتاه : مبنای آموزه های دینی بر پیشگیری است. حرام بودن نگاه به نامحرم و ضرورت کنترل نگاه، پرهیز از دوستی با جنس مخالف، دوری از لمس و ارتباط بدنی با نامحرم و... همه برای این است که انسان را از پرتگاه دور کند، چون خیلی از اتفاقات ناگوار، شروعش بر اثر

همین سهل انگاریها بوده است.

شتر؛ شتر دیدی، ندیدی

پیام کوتاه : انسان اگر از دوست مؤمن و خوبش رفتار ناپسندی دید، نباید او را رسوا کند، بلکه مثل خداوند که پرده پوش و آبرونگه دار است، او هم باید آبرویش را حفظ کند.

بشنو؛ بشنو و باور مکن

پیام کوتاه: خیلی حرفها، شایعات و مطالب دروغ و غیرواقعی در رسانه ها و به ویژه فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی زده می شود، انسان عاقل کسی است که فوراً باور نکند و عاقل تر کسی که آن را فوری انتشار ندهد و یک کلاغ چهل کلاغ نشود.

تبیین متن و محتوا

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی به توجه به اهمیت برخی مباحث برای جوانان، دو ضرب المثل نهایی را با تبیین و توضیح بیشتری ارائه می کند.

ص: ۲۶

فلفل؛ فلفل نبین چه ریزه، بشکن ببین چه تیزه

پیام کوتاه: انسان نباید کارهای کوچک یا خطاها و گناهان کوچک خودش را ناچیز فرض کند.

وقتی یک شعله کوچک کبریت می تواند باعث آتش گرفتن و سوختن جنگل شود؛ یا یک لحظه جرقه ی سیمهای برق، می تواند آتشی به پا می کند که ساختمانی چندین طبقه و بتنی را آوار نماید، یا مقداری دینامیت چنان قدرتی دارد که می تواند ساختمان چند طبقه را در عرض چند ثانیه تخریب کند؛ یا وقتی یک تَه سیگار، زبانه های سوزان آتش را در پمپ بنزین شعله ور می سازد، حتماً چند تار

موی ناچیز و یک پوشش و آرایش به ظاهر ساده دختران و زنان، یا نگاه چند ثانیه ای به تصاویر و فیلمهای مستهجن و فاسد هم می تواند طوفانی در دل جوانان ایجاد نماید و بالون افکار و تخیلات او را در آسمان هوا و هوس به پرواز در بیاورد و ساختمان ایمان نوجوان و جوان بیچاره را با آتش شهوت فرو بریزد و همان تصاویر تا ساعتها و روزها، جلوی چشمان او رژه بروند تا با وسوسه های پیوسته شیطان، تخریب ساختمان معنویت را رقم بزند و او را آلوده به گناه نماید.

پوست خربزه؛ زیر پای کسی پوست خربزه گذاشتن

پیام کوتاه: یکی از دام هایشیطان برای فریب و گمراهی انسان، «إزلال» است. إزلال به معنی لغزاندن است که با زلزله از یک خانواده است. گویی شیطان برای گمراه نمودن انسان زلزله بپا می کند.

اولین پوست خریزه را در بهشت و زیر پای آدم و حوا گذاشت و چنان زلزله ای به پا کرد که آنها را از مقام خودشان به مراتب پایین تر کشاند. قرآن می فرماید: «ـ

«فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ؛

پس شیطان ایشان را از بهشت لغزانید، پس خارجشان کرد از آنجایی که در آن بودند.»(۱)

۱- سوره بقره، آیه۳۶.

همان آش و همان کاسه

بعد از آدم، شیطان به کمک اعوان و انصار جنی و اِنسی خود،(۱) برای همه انسانها متناسب با موقعیت و روحیات آنها، دامهای متفاوتی پهن می کند و زیر پایشان پوست خربزه های زیاد و متفاوتی قرار می دهند تا هرجور شده آنان را زمین زده، از رفتن به سوی خدا بازدارد. خود شیطان چنین می گوید:«قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ؛ گفت: پروردگارا! چون مرا گمراه ساختی، من (نعمتهای مادی و زیباییها و لذتهای دنیا را) در زمین در نظر آنها زینت می دهم و همگی را گمراه خواهم ساخت». (۲)

پیامهای کاربردی

اشاره

وقتی در منزل یا پنجره اتاق باز باشد، خواه ناخواه مقداری خاک و گرد و غبارهای بیرون وارد فضای زندگی می شود. به همین جهت است که بسیاری از مادران خاک گیری را در برنامه های هفتگی یا روزانه خود قرار می دهند.

چشم و فضای ذهن و فکر انسان هم همانند درب و پنجره ای است که به سوی اطلاعات و محتواهای بسیار زیادی گشوده شده و از این مسیر، خیلی از مطالب وارد ذهن او می شود. خواه ناخواه برخی از این مطالب، تصاویر و فیلمها، نامناسب و شهوت انگیز است که ذهن انسان را

درگیر و غبارهای شک و تردید بر روی باورها، دانسته ها و شنیده های انسان می نشاند. به این منظور باید گردگیری و غبارزدایی از فکر و ذهن را هم در اولویت برنامه های خود قرار دهیم، تا سیستم ایمان و معنویت انسان دچار ویروس شبهات یک طرفه و بی پاسخ نشود، همانگونه که

روی رایانه و دیگر سیستم های خود، آنتی ویروس نصب کرده و هر از گاهی مطالب اضافی آن را پاک می کنیم.

۱- «الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّهِ وَالنَّاسِ »

۲- سوره حجر، آیه۳۹.

راه های دور شدن از شیطان

برای دور شدن و نجات از وسوسه ها و دامهای شیطان، باید خود را مجهز و آماده کنیم. از آنجایی که تمام همّ و غمّ شیطان، گمراهی انسانها و کشاندن آنان به سوی دوزخی است که خود نیز در آن تا ابد خواهد سوخت؛ آموزه های اسلامی راه های دور کردن شیطان را ترسیم نموده

است. خداوند متعال در آیهٔ ۲۲ سورهٔ لقمان راه نجات از وسوسه های شیطان را تسلیم خدا شدن و انجام کار نیک می داند. همچنین یاد خدا؛(۱) ایمان به آخرت؛(۲) اطاعت از پیامبر اکرم(۳) و

جانشینان حضرت؛(۴) ازدواج؛(۵) دعا و نیایش و... از جمله راه های رهایی از مکر و فریب شیطان هستند.

در روایت آمده که آن هنگام که شیطان سوگند خورد از چهار طرف در کمین انسان باشد تا او را منحرف یا متوقف کند، فرشتگان از روی دلسوزی گفتند: پروردگارا! این انسان چگونه رها خواهد شد؟

در این هنگام خداوند وحی فرستاد: « أَنَّهُ بَقیَ لِلإِنْسَانِ جَهَتَان: الفَوق وَ التَّحت فَإِذَا رَفَعَ یَدَیْه إِلیَ فَوقَ فِی الدُّعَاءِ عَلَی سَبِیلِ الْخُضُوعِ أَوْ وَضَعَ جَبْهَتَهُ عَلَی الأَرْضِ عَلَی سَبِیلِ الْخُشُوعِ غَفَرْتُ لَهُ ذَنْب سَبْعِینَ سَنَهً؛(۶) دو راه از بالای سر و پایین او باز است و هرگاه دست به دعا بردارد، یا صورت بر خاک نهد، گناهان هفتاد ساله اش را می بخشایم.»

رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: « ثلاثهٌ مَعصومونَ مِن إبلیسَ و جنودِهِ : الذاکرونَ للّه ِ ، و الباکُونَ مِن خَشیَهِ اللّه ِ ، و المُستَغفِرونَ بِالأسحارِ ؛ سه گروه از شر شیطان و لشکر او مصون اند: ذاکران الهی،

۱- سوره زخرف، آیه ۳۶.

۲- سوره انعام، آیه ۱۱۳.

۳- وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج۲۷، ص ۲۰۰.

۴- الغیبه، ابو جعفر محمد بن حسن طوسی (شیخ طوسی)، مؤسسه معارف اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق، ص ۲۹۰.

۵- حکمت نامه پیامبر اعظم (عربی)، محمد مهدی ری شهری، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۹ ش، ج۱۲، ص۳۴۲.

۶- مفاتیح الغیب، فخر الدین رازی، دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم، ۱۴۲۰ ق، ج۱۴، ص۲۱۵.

گریه کنندگان از خوف خدا و استغفار کنندگان در سحرها.» (۱)

فرمول های ماندگار

تذکر: بهتر است مبلغ گرامی این سه نکته را روی تابلو نوشته و از دانش آموزان نیز بخواهد یادداشت کنند.

این سه نکته را فراموش نکنید:

یک: بهترین راه مقابله با تزلزل شیطان، مقاوم سازی خانه دل است، باید خانه دل خویش را چنان مستحکم کنیم تا شیطان با سخت ترین زلزله ها نیز نتواند دل ما را تکان دهد.

دو: مراقب قدم هایتان باشید؛ وقتی گام در همان مسیر و فضایی می گذارید که شیطان می خواهد، آن وقت است که احتمال لغزش و زمین خوردن زیاد است.

سه: شیطان از لغزش های پیشین آدمی، پلی برای انحرافات آینده می زند و او را به اشتباهات و گناهان بیشتر می کشاند، تا جایی که حتی در مقابل امام و رهبر جامعه هم می ایستد و هیچ پند و اندرزی را قبول نمی کند، مثل خیلی از سیاستمداران و مسئولینی که به خاطر لجاجت، نادانی، تکبر و کج فهمی و آلودگی های دیگری که داشتند، در مقابل نظام و رهبر انقلاب ایستادند و دیگر

آن حرف شنوی و تبعیت را نداشتند. قرآن کریم می فرماید: « إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا ؛ جز این نیست که شیطان آنان را به سبب برخی از گناهانی که مرتکب شده بودند لغزانید». (۲)

دعا و نیایش

خداوندا!

۱- مستدرک الوسائل، محدث نوری، ج۱۲، ص۱۴۶.

۲- سوره آل عمران، آیه ۱۵۵.

ما از شر شیطان محافظت بفرما!

ما را در مسیر بندگی و عبادت خودت قرار بده!

ما را در شناخت دامهای شیطان موفق بگردان!

عزم و اراده ما برای مقابله با شیطان را مستحکم فرما!

ما را در شناخت فریب های شیطان و یاران إنسی او، موفق گردان!

ما را تابع و اطاعت پذیر در مقابل امام و رهبر جامعه اسلامی قرار بده!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۱

درس سوم:کرامت و معجزه

بهانه ارتباط

ذهن خوانی

در ابتـدای جلسه، از چنـد از دانش آموزان دعوت می شود تا نزد مبلغ محترم آمده و رو به دانش آموزان بایسـتند. سـپس مبلغ گرامی کاغـذهایی که از قبل آماده کرده را به هر یک از آنها می دهد و به ترتیب، دانش آموزان باید پس از مشاهده آن متن یا جمله، آن را در ذهن خود تصور کنند و

بدون هیچ حرف و یا حرکتی، فقط به آن کلمات فکر کنند.

در این حال از دانش آموزان خواسته می شود که فکر ذهنی او را بیان کنند؛ اینکه به چه چیزی فکر می کرده است!

یـادآوری: این جملات می توانـد از موارد متنوع که قـابلیت طنز و شـاداب کردن فضای کلاس دارنـد، انتخاب شونـد، ماننـد: دستکش دروازه بان، قورباغه ای زیر آب، زنبور عسل، پاشنه کفش، دست کردن در دماغ، عدد ۶ و ۴ و....

تـذکر: روشن است که دانش آموزان نخواهنـد توانست ذهن خوانی کنند و از آنچه در فکر و ذهن آنها می گذرد، خبر دهند. هدف از این کار، رسیدن به همین نکته است که انسانهای عادی

ص: ۳۳

نمی توانند از آنچه در فکر دیگران می گذرد، خبر دهند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

همه انسانها از کارهای شگفت انگیز و خارق العاده متعجب و حیران می شوند. اساساً نوع نگاه انسان به گونه ای است که هر چیزی را فوق توانایی و قدرت عادی بشمارد، از آن متعجب می شود؛ خواه کارهایی شبیه کارهای مرتاضان باشد، یا ویژگی های فردی و منحصر به فرد برخی افراد در یادگیری مثلاً چندین زبان، یا توانایی های ورزشی، علمی، هنری و مانند آن.

اما کسانی بودند که واقعا توانایی هایی ممتازی داشتند؛ از هر آنچه انسان در ذهن خود تصور کند، آنان توانایی انجام آن را داشتند. البته آنها یک تفاوت مهم با دیگران داشتند. فرق اساسی آنان با دیگر مدعیان کارهای شگفت انگیز این بود که همیشه یک چیز می گفتند: «بإذن الله».

می گفتند: هر کاری که ما انجام می دهیم، توسط پروردگار و به خواست و اجازه او انجام می شود و نتیجه تمرین یا ریاضت و مانند آن نیست.

توانایی آنان یک بُعدی نبود(برخلاف امثال مرتاضان) و در تمام جهات و هر آنچه به ذهن خطور کند، توانایی داشتند؛ از زنده کردن مرده، طی الارض، فهم زبان و سخن گفتن به زبان های گوناگون، اطلاع دقیق از کتاب های پیشینیان، ذهن خوانی، خبر دادن از آینده، تبدیل خاک و

سنگ به طلا و....

یعنی این توانایی را خدا در اختیار آنان قرار داده بود تا افراد دودل و کسانی که حقیقت برایشان آشکار نشده بود، یا کسانی که هنوز تردید داشتند، با دیدن این معجزات و کرامات، بهانه ای برای فرار و نپذیرفتن خداوند متعال نداشته باشند.

ص: ۳۴

چند نمونه از کرامات

اشاره

چند نمونه از کرامات(۱)

در قرآن کریم، درباره معجزات انبیا که بسیار نقل شده است؛ مثل شفای کورمادرزاد و زنده کردن مرده توسط حضرت عیسی(علیه السّلام)(۲)، آوردن تخت بلقیس در یک چشم بر هم زدن در زمان سلیمان پیامبر(علیه السّلام) و توسط آصف بن برخیا،(۳) فهمیدن زبان حیوانات توسط حضرت سلیمان(۴) و ....

همین روند درباره ائمه(علیهم السّلام) هم ادامه داشت و ایشان به اذن الهی دارای کرامت و توانایی های فوق العاده بودند تا واسطه ای باشند برای ترمیم و تقویت دلهای مردد و گره گشایی از قلبهای دردمند و گرفتار.

تعداد این کرامات بسیار گسترده است، از این رو به ذکر چند نمونه اکتفا می کنیم.

امام حسن(علیه السّلام)؛ دانه های خرما

بعد از گذشت شش ماه از امامت، امام حسن(علیه السّلام) برای حفظ خون شیعیان و مصالح دیگر، با

شرائطی صلح نامه ای با معاویه امضاء کرد. هنوز لشکرگاه خود را در «نخیله» ترک نکرده بود که معاویه وارد شد، و در آنجا به بحث و گفتگو پرداختند. در این میان، پسر هند از امام حسن(علیه السّلام)

۱- این درسنامه در مناسبت های ایام ولادت و شهادت ائمه(علیهم السّلام) قابل اجرا می باشد.

۲- «وَأُبْرِئُ الْأَکْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْیِی الْمَوْتَی بِإِذْنِ اللَّهِ ؛ و به اذن خدا نابینای مادرزاد و پیس را بهبود می بخشم و مردگان را زنده می گردانم». سوره آل عمران، آیه۴۹.

۳- «قَالَ یَا أَیُّهَا الْمَلَأُ أَیُّکُمْ یَأْتِینِی بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ یَأْتُونِی مُسْلِمِینَ ؛ (سلیمان) گفت: «ای بزرگان! کدامی ک از شما تخت او را برای من می آورد، پیش از آنکه به حال تسلیم نزد من آیند؟». «قَالَ الَّذِی عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْکِتَابِ أَنَا آتِیکَ بِهِ قَبْلَ أَنْ یَرْتَدَّ إِلَیْکَ طَرْفُکَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّی لِیَبْلُوَنِی أَأَشْکُرُ أَمْ أَکْفُرُ وَمَنْ شَکَرَ فَإِنَّمَا یَشْکُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ کَفَرَ فَإِنَّ رَبِّی غَنِیٌّ کَرِیمٌ ؛ (اما) کسی که دانشی از کتاب (آسمانی) داشت گفت: «پیش از آنکه چشم بر هم زنی، آن را نزد تو خواهم آورد!» و هنگامی که سلیمان آن (تخت) را نزد خود ثابت و پابرجا دید گفت: این از فضل پروردگار من است، تا مرا آزمایش کند که آیا شکر او را به جا می آورم یا کفران می کنم؟ ! و هر کس شکر کند، به نفع خود شکر می کند؛ و هر کس کفران نماید (به زیان خویش نموده است، که) پروردگار من، غنی و کریم است». سوره نمل، آیات ۴۰-۳۸.

۴- نک: سوره نمل، آیات۲۸-۱۶.

پرسید: ای ابا محمد! شنیده ام که رسول خدا از عالم غیب خبر می داد! مثلاً- می گفت: این درخت خرما چه مقدار میوه و رطب دارد! آیا شما نیز در این موارد علومی دارید؟ زیرا شیعیان شما عقیده دارند که هر چه در آسمانها و زمین است، از شما پوشیده نیست و شما از همه آنها آگاهی دارید !

حضرت در جواب معاویه فرمود: «ای معاویه! اگر رسول خدا از نظر مقدار وکیل این قبیل ارقام را تعیین می کرد، من می توانم به صورت دقیق، تعداد آن را مشخص سازم». (۱)

در این وقت، معاویه به عنوان آزمایش سؤال کرد: این درخت چند دانه رطب دارد؟ حضرت فرمود: دقیقاً چهار هزار و چهار عدد. معاویه دستور داد دانه های خرمای آن درخت را چیدند و به طور دقیق شمردند و با کمال تعجب دیدند تعداد آنها چهار هزار و سه عدد است!!

حضرت فرمود: آنچه را گفته ام درست است. سپس بررسی دقیق تری کردند و دیدند که یک دانه خرما را «عبدالله بن عامر» در دست خود نگه داشته است! آن گاه، حضرت فرمود: ای معاویه! من به تو اخباری می دهم که تعجب کنی که من چگونه این اخبار را در دوران کودکی از

پیامبر آموختم! و آن اینکه تو در آینده زیاد بن ابیه را برادر خود می خوانی! و حجر بن عدی را مظلومانه به قتل می رسانی! و سرهای بریده را از شهرهای دیگر برای تو حمل می کنند». (۲)

امام باقر(علیه السّلام)؛ شفای نابینا

ابوبصیر از شاگردان برجسته امام باقر(علیه السّلام) بود. او از بینایی محروم بود و از این جهت شدیداًرنج می برد. روزی به حضور امام باقر(علیه السّلام) رفت و از آن حضرت پرسید: آیا شما وارث پیامبر هستید؟

امام: بلی.

- آیا رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) وارث تمام پیامبران و وارث علوم و دانش های آنان بود؟

۱- «ان رسول الله کان یخرص کیلا و انا اخرص عددا».

۲- بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۳۳۰۰ - ۳۲۹، ح ۹؛ جلاءالعیوان، شبر، ج ۳، ص ۳۳۴؛ تجلیات ولایت، ص ۳۳۵.

امام: بلی.

- شما می توانید مرده را زنده کنید و کور مادرزاد را معالجه نمایید و از آنچه که مردم در خانه هایشان می خورند، خبر دهید؟

امام: بلی. ما همه اینها را به اذن خداوند انجام می دهیم.

او می گوید: در این هنگام امام باقر(علیه السّلام) فرمود:ای ابابصیر! نزدیک بیا. من نزدیک حضرت

رفتم. آن حضرت با دست مبارک خود روی چشمان مرا مسح نمود. در این حال من خورشید و آسمان و زمین و خانه ها و هرچه در شهر بود همه را دیدم.

آن گاه به من فرمود: آیا می خواهی که این چنین باشی و در روز قیامت حساب تو مانند بقیه مردم باشد و خداوند هرچه را اراده فرمود، همان شود یا می خواهی به حال اول برگردی و بدون حساب به بهشت بروی؟ ! ابوبصیر گفت: می خواهم به حال اول برگردم.

پیشوای پنجم بار دیگر دست بر چشمان ابوبصیر کشید و چشمان او به حال اول برگشت. (۱)

امام جواد(علیه السّلام)؛ طی الارض

شخصی به نام «علی بن خالد» می گوید: زمانی که در سامرا بودم، خبر آوردند که مردی که مدعی نبوت است را از شام آورده و زندانی کرده اند. برای من شنیدن چنین سخنی گران بود.

تصمیم گرفتم به زندانبانان محبت کرده(قلب آنان را به دست آورم) از این رو با آنان رابطه برقرار کردم و آنان اجازه دادند تا با وی ملاقات کنم. چون به نزد او رفتم، برخلاف شایعات پخش شده، او را فردی عاقل و فرهیخته یافتم.

به او گفتم: فلانی به تو نسبت ادعای نبوت داده اند و به همین دلیل نیز زندانی شده ای. او گفت: هرگز چنین ادعایی نکرده ام. ماجرای من از این قرار است که در موضع معروف به رأس الحسین شام، جایی که سر مبارک حضرت حسین(علیه السّلام) را در آنجا نصب کرده اند، مشغول عبادت

۱- کافی، ج ۱، ص ۳۹۱؛ اثبات الهداه، ج ۳، ص ۶۸؛ الفصول المهمه، ص ۱۹۹.

بودم که ناگهان شخصی به نزد من آمد و گفت: برخیز برویم.

بلند شدم و به همراه وی حرکت کردم، کمی که راه رفتیم خودم را در مسجد کوفه دیدم، فرمود: اینجا را می شناسی؟ گفتم: بله مسجد کوفه است. او در آنجا نماز خواند و من هم نماز خواندم. سپس با هم از آنجا بیرون آمدیم. کمی راه رفتیم، ناگهان خود را در مسجد مدینه مشاهده کردم. وی به رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سلام کرد و نماز خواند، من نیز با او نماز خواندم. سپس از آنجا خارج شدیم. مقداری با هم قدم زدیم که ناگاه خود را در مکه دیدم، او کعبه را طواف کرد، من نیز طواف کردم. سپس از آنجا خارج شدیم، چند قدمی راه نرفته بودیم،که خود را در جای نخست، در شام و در حال عبادت الهی مشاهده کردم.

وقتی آن مرد رفت، در شگفتی فرو رفته بودم که خدایا این چه کسی و این چه کرامتی بود؟

یک سال از این واقعه گذشت که باز همان مرد آمد. از دیدن او خوشحال شدم. از من خواست که با وی همراه شوم و چون سال گذشته مرا به کوفه، مدینه و مکه برد و به شام بازگرداند. وقتی خواست برود، به او گفتم: تو را به خداوندی که چنین قدرتی را به تو عطا کرده است سوگند

می دهم که بگویی کیستی؟

فرمود: من محمد بن علی بن موسی بن جعفر(جوادالائمه) هستم. من این ماجرا را به دوستان

و آشنایان بازگو کردم و این ماجرا پخش شد، تا اینکه مرا دستگیر و به ادعای نبوت به اینجا آوردند.

گفتم: جریان تو را با محمد بن عبدالملک زیات(وزیر اعظم معتصم عباسی) در میان می گذارم.

گفت: بازگو کن!

من نامه ای به وزیر نوشتم و موضوع را با او در میان گذاشتم.

وی در زیر نامه من چنین نوشت: نیازی به آزاد کردن او از سوی ما نیست. به کسی که در یک شب او را از شام به کوفه و از کوفه به مدینه و از مدینه به مکه برد و سپس به شام بازگرداند، بگو تا وی را از زندان رهایی بخشد.

علی بن خالد می گوید: پس از مشاهده پاسخ وزیر و ناامید شدن از نجات او، با خود گفتم:

باید نزد او رفته و او را دلداری دهم. وقتی به زندان رفتم، ماموران زندان مضطرب و پریشان از این سو به آن سو می دویدند.

جریان را پرسیدم، گفتند: زندانی مدعی نبوت که در غل و زنجیر در پشت درهای بسته و قفل شده بود، معلوم نیست به آسمان پر کشیده یا زیر زمین فرو رفته و یا مرغان هوا او را شکار کرده اند!

علی بن خالد که خودش فردی زیدی مذهب بود با مشاهده چنین واقعه ای به امامت امام جواد(علیه السّلام) معتقد و از پیروان حضرت شد.(۱)

تذکر: مبلغ گرامی به تناسب ظرفیت زمان و حوصله مخاطبان، کرامات را با زبان جذاب و داستانی، بیان می کند.

یک پرسش و چند پاسخ

یک سؤال: چرا خیلی ها که این معجزات را هم دیدند، ایمان نیاوردند؟

پس از شنیدن نظرات دانش آموزان....

۱ . خیلی ها ایمان آوردند، چه بسا بیشترشان ایمان آوردند و رهرو راه سعادت شدند؛

۲ . شما گاهی یک غذای خیلی خوشمزه آماده می کنید، ولی مریض از آن لذت نمی برد و آن را پس می زند، یعنی گاهی وقت ها، دلها بر اثر گناه، چنان آلوده و بیمار است که زیبایی را تشخیص نمی دهد و از دیدن آن لذت نمی برد و آن را نمی پذیرد؛

۳. معروف است که خوابیده را می توان بیدار کرد، ولی کسی که خودش را به خواب زده، نه!

خیلی از کسانی که ایمان نیاوردند، کسانی بودند که اصلاً بنا نداشتند ایمان بیاورند؛

۴ . جواب بعدی اینکه:

۱- بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۳۷۶؛ کافی، ج ۱، ص ۴۹۲.

تذکر: مبلغ گرامی این کلمات را روی تابلو می نویسد یا تصاویر آن را به نمایش می گذارد:

ساعت، تایپیست، توریست، حرم، زائر.

به نظر شما چه رابطه ای بین این کلمات است؟

یادآوری: مبلغ محترم پس از شنیدن نظرات مخاطبان، محتوا را تبیین می کند.

اینکه برخی دانشمندان یا کسانی که معجزه و کرامت را با چشم خود دیده اند، ولی با این حال ایمان نیاوردند، دلیلش این است که به تعبیر قرآن:«وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَهٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ

؛ و چه بسیار نشانه در آسمان ها و زمین که بر آن می گذرند، در حالی که از آن روی گردانند».(۱)

یعنی خیلی ها فقط به ظاهر نگاه می کنند؛ موقع خرید ساعت، نگاه به کیفیت و ظاهر ساعت می کنند، نه زمان آن!

یا مثل یک تایپیست که به محتوا کاری ندارد و تمام همتش این است که متن را صحیح و بدون غلط تایپ کند!

یا مثل توریستها که فقط به جذابیتها و کارهای هنری و تاریخی نگاه می کنند و از سابقه و مذهب و تمدن هم که می پرسند، برای ایمان آوردن یا کشف حقیقت نیست، بلکه بیشتر برای افزایش اطلاعات است!

یا مثل برخی ها که فقط برای تفریح به زیارت می روند و تنها به فکر شمردن چراغهای لوستر هستند و به ظاهر در و دیوار بقعه و زیارتگاه نگاه می کنند و از شخصیت بزرگ و عظمت امام یا امامزاده مدفون در آنجا غافل می شوند.

۱- سوره یوسف، آیه ۱۰۵.

پیامهای کاربردی

با توجه به آموزه های قرآنی(۱) و روایی و نیز معارف دینی، امام معصوم(علیهم السّلام) ، زنده و مرده ندارد، حیات و مماتش یکی است؛ چنانکه در زیارت امام حسین(علیه السّلام) می گوییم: « أَشْهَدُ أَنَّکَ تَشْهَدُ مَقَامِی وَ تَسْمَعُ کَلامِی وَ أَنَّکَ حَیٌّ عِنْدَ رَبِّکَ تُرْزَقُ فَاسْأَلْ رَبَّکَ وَ رَبِّی فِی قَضَاءِ حَوَائِجِی؛ یا ابا عبدالله! گواهی می دهم که تو مرا می نگری و سخنم را می شنوی و تو نزد پروردگارت زنده ای و روزی می خوری. پس از پروردگار خودت و پروردگار من برآورده شدن حاجاتم را بخواه.»(۲)

یا در زیارت امام رضا (علیه السّلام) می خوانیم: «اَشهَدُ اَنَّکَ تَشهَدُ مَقَامِی تَسمَعُ کَلامِی تَرُدُّ سَلامِی؛ شهادت می دهم که تو ای حجّت خدا مرا می بینی ، کلام می شنوی و جواب سلام مرا می دهی».

این همه شفاگرفتن و روا شدن حاجتها در طول سالهای بسیار زیاد، همگی نشان از این حقیقت دارد که روح بزرگ و متعالی و واصل و وابسته به حق ایشان، از چنان حقانیت و واقعیتی برخوردار است که حتی پس از مرگ نیز قدرت خود را نمایان می کند و راهنمای گمشدگان و نجات بخش گرفتاران می گردد.

حال اگر کسی باور ندارد، یا این کرامات و معجزات خارق العاده را نمی بیند، باید ایراد گیرنده خودش را برطرف کند و پرده ها را کنار بزند تا نور عنایت امامان بر جانش بتابد و او را هم سرسبز و زنده نماید.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را پذیرای حقایق دنیا بگردان!

۱- مثل آیاتی که بر زنده بودن شهید تأکید دارد.

۲- بحار الانوار، ج۹۷، ص۲۹۵ و مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، آداب زیارت امام حسین(علیه السّلام).

ما را با واقعیات دین خودت بیشتر آشنا کن!

توفیق شناخت بیشتر نسبت به انبیا و اولیایت را نصیب ما بگردان!

ما را قدردان نعمت ولایت و پشتیبان ولی فقیه قرار بده!

نور ایمان و معرفت را در دلهای ما بتابان!

ظهور امام زمان(علیه السّلام) را هر چه زودتر مقرر بفرما.

آمین

ص: ۴۲

متن مطالعاتی

تفاوت اعجاز و کرامت

معجزه در اصل از عجز گرفته شده، به معنی عاجز کردن است، بنابراین کارهای خارق العاده ای که از اولیای بزرگ رخ می دهد و دیگران از انجام آن عاجز هستند، به آن معجزه می گویند، مانند زنده کردن مرده، شفادادن بیمار مبتلا به بیماری بی درمان و امثال آن.

اصل معجزه از پیامبران است که برای صدق نبوّت خود، معجزه از خود نشان می دادند و موجب ایمان و اعتقاد مردم به توحید و نبوّت می شدند. چنان که قرآن از دو معجزه بزرگ موسی(ع) در برابر فرعونیان یعنی معجزه عصا و ید بیضاء، تعبیر به برهان کرده و می فرماید:

« فَذَانِکَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّکَ ؛ این دو (عصا و ید بیضاء) دو برهان از طرف پروردگارت می باشند.» (۱)

و درباره ناقه صالح معجزه حضرت صالح پیامبر، می فرماید: « هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَکُمْ آیَةً ؛ این شتر الهی برای شما معجزه ای است.» (۲)

امّا واژه کرامت: در اصل به معنی بزرگواری و عظمت معنوی است و در اصطلاح علم کلام، کارهای خارق العاده ای که از پیامبران برای اثبات نبوّت صادر می گردد با نام معجزه خوانده

۱- سوره قصص، آیه ۳۲. برهان به معنی روشن کردن است، از آنجا که معجزه روشن کننده صداقت پیامبران، و روشنی بخش راه راست است، به آن برهان می گویند.

۲- سوره اعراف، آیه ۷۳، واژه آیه به معنی علامت و نشانه است، زیرا معجزه، نشانه صداقت پیامبران می باشد.

می شود، همین گونه کارها از غیر پیامبران، با نام کرامت ذکر می شود.

بنابراین، کرامت اصطلاحی در گفتار متکلمین به علم کلام، همان معجزه ای است که درباره امور خارق العاده غیر پیامبران، از اولیاء خداوند و امامان(ع) استعمال می شود. چرا که نشانه عظمت و بزرگواری آنها در پیشگاه خداوند است، بر همین اساس امام صادق(ع) فرمود:

«المُعجِزَهُ عَلامهٌ للّهِ لا یُعطیها إلاّ أنبیاءَهُ و رُسُلَهُ و حُجَجَهُ ؛لِیُعرَفَ بِهِ صِدقُ الصّادِقِ مِن کِذبِ الکاذِبِ ؛ معجزه نشانه ای برای خداست که خداوند آنرا به کسی جز پیامبران و رسولان و حجّت هایش عطا نمی کند، و هدف از آن این است که به وسیله آن راستگویی راستگو از دروغگویی دروغگو شناخته شود.» (۱)

چند نمونه دیگر از کرامات

آتش در اطاعت امام صادق(علیه السّلام)

یکی از اصحاب امام صادق(علیه السّلام) بنام مامون رقی نقل کرده است که: در محضر سرور و مولایم امام صادق(علیه السّلام) بودم، سهل بن حسن از شیعیان خراسان وارد شد و سلام کرد و نشست، عرض کرد: ای فرزند رسول خدا کرامت و بزرگی از آن شماست، شما خاندان امامت، چرا بر این حق خود سکوت کرده و قیام نمی کنید و حال آن که هزاران نفر از شیعیان شما آماده شمشیر زدن در رکاب شما هستند.

امام(علیه السّلام) فرمود: ای خراسانی! لحظه ای درنگ کن. پس امر فرمود که تنور را روشن کنند، هنگامی که آتش شعله ور شد، به سهل فرمود: داخل تنور شو، سهل گفت: ای پسر رسول خدا !

مرا از این کار معاف بدار، در این هنگام هارون مکی یکی از اصحاب با وفای امام(علیه السّلام) وارد شد، در حالی که کفش های خود را در دست گرفته بود، س-لام کرد و جواب شنید، امام به او فرمود:

کفش های خود را بر زمین بگذار و داخل تنور شو، او بدون هیچ درنگی وارد تنور شد و در میان

۱- بحارالانوار، ج ۱۲، ص ۷۷.

شعله های آتش نشست.

امام صادق(علیه السّلام) رو به خراسانی کرد و از حوادث خراسان برای او گفت، انگار امام(علیه السّلام) در آن جا

حاضر بوده است، سپس فرمود: داخل تنور را نگاه کن. مامون رقی می گوید: من هم جلو رفتم و داخل تنور را مشاهده کردم، هارون مکی در میان آتش نشسته بود و برخاست و از تنور خارج شد.

امام به سهل فرمود: در خراسان چند نفر مانند او می شناسی؟ عرض کرد: به خدا قسم احدی را نمی شناسم، امام(علیه السّلام) حرف او را تأیید نمود و فرمود: در زمانی که ما حتی پنج نفر از این گونه یاران نداریم چگونه قیام کنیم؟ (۱)

خبر از شهادت برخی یاران

از ابوبصیر نقل شده است: روزی در محضر امام صادق(علیه السّلام) نشسته بودم که صحبت از «معلی

بن خنیس. » به میان آمد، ایشان فرمودند: «ابا محمد! مطلب مهمی را در مورد او به تو می گویم،

آن را از دیگران مخفی نگه دار؛ او به مقام واقعی خود نمی رسد مگر زمانی که از طرف «داود بن علی. » مورد تعرض قرار خواهد گرفت. »

پرسیدم: داود با او چه خواهد کرد؟ فرمودند: «او را دعوت کرده، گردنش را می و بدن او را به دار می آویزد. »

عرض کردم: این حادثه در چه زمانی واقع خواهد شد؟ امام فرمودند: «در سال آینده. »

ابوبصیر می گوید: سال بعد داود والی مدینه شد و معلی را به پیش خود فراخواند و از او خواست که اسامی یاران امام صادق(علیه السّلام) را برایش بنویسد، معلی از این کار امتناع ورزید، داود عصبانی شد و گفت: اگر اسامی آنها را کتمان کنی تو را خواهم کشت، معلی بن خنیس گفت:

آیا مرا به کشته شدن تهدید می کنی!؟ به خدا قسم هرگز چنین کاری نخواهم کرد. داود خشمگین

۱- بحارالانوار، ج ۱۷، ص ۲۹۵.

شد و او را به شهادت رساند و جسد مطهرش را به دار آویخت.(۱)

آگاهی از غیب

ابراهیم بن مهزم می گوید: از محضر امام صادق(علیه السّلام) جدا شدم و به منزل رفتم، شب هنگام بین

من و مادرم مشاجره ای رخ داد، بر سر او فریاد زدم و با تندی با او سخن گفتم، صبح شد، نماز را خواندم و بلافاصله نزد امام آمدم، همین که داخل شدم فرمود:ای پس مهزم! چرا بر سر مادر خود فریاد زدی؟ آیا نمی دانی که او تو را در شکم خود نگهداری کرد و در دامان خود پروراند و با شیر خود تو را تغذیه نمود؟ عرض کردم: آری. ایشان فرمودند: پس هیچ وقت با تندی با او سخن

مگو. (۲)

زنده کردن گاو مرده

در سفر امام جواد(علیه السّلام) از مدینه به بغداد، وقتی حضرت به سرزمین زباله(منطقه واقع در نزدیکی کوفه) رسیدند، زن ضعیفی را مشاهده کردند که بر بالای جسد گاوی مرده در کنار راه نشسته و گریه می کند. حضرت علت گریستن زن را از او پرسید. زن در جواب گفت: یابن رسول الله، من زنی ضعیفم، قدرت هیچ کاری را ندارم و این گاو همه سرمایه زندگی ام بود که اکنون مرده است.

حضرت فرمود: اگر خدای متعال آن را زنده کرد، چه خواهی کرد؟ عرض کرد: ای پسر رسول خدا! همواره سپاسگزار او خواهم بود.

آن گاه حضرت دو رکعت نماز بجای آورد و دعا کرد؛ سپس با پای مبارک خود به پهلوی گاو زد و حیوان زنده شد.

۱- بحار الانوار، ج ۴۷، ص ۱۰۹ .

۲- بصائر الدرجات، صفار قمی، منشورات مکتبه آیت الله النجفی، ص ۲۴۳؛ الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۷۲۹.

در این هنگام زن فریاد زد که این آقا عیسی بن مریم است. حضرت فرمود: نه، بلکه او بنده ای از بندگان مورد عنایت خداست، این از اوصیای پیامبران است. (۱)

معجزه ای از امام هادی(علیه السّلام)

یکی از نگهبانان متوکل می گوید: مرد شعبده بازی را از هند آورده بودند که کارهای خارق العاده انجام می داد. متوکل که دوست داشت امام هادی را خجالت زده کند، به شعبده باز گفت: اگر علی بن محمد را سرافکنده کنی هزار دینار خالص به تو می دهم.

شعبده باز گفت: دستور بده نان های سبک و نازکی بپزند و در سفره بگذارند و مرا کنار او جای بده.

سفره گسترده شد. شعبده باز کنار پشتی ای که عکس شیری بر آن نقش بسته بود نشست.

هنگام غذا امام هادی(علیه السّلام) دست برد که نانی بردارد، اما با شعبده آن شخص، نان از زمین به هوا

بلند شد. بار دیگر امام خواست نان دیگری بردارد که آن نان هم از سفره بلند شد و همه حضار در مجلس خندیدند.

در این هنگام امام هادی(علیه السّلام) دست خویش را به پشتی زد و به نقش شیر روی پشتی فرمود:

«این مرد را بگیر.» در همان لحظه، نقش شیر به صورت شیر درنده ای زنده شد و بیرون پرید و آن مرد را بلعید، آنگاه باز سر جای خودش قرار گرفت و مثل سابق به صورت نقشی درآمد.

همگان متحیر و ترسان شدند. امام هادی(علیه السّلام) برخاست تا از مجلس خارج شود. متوکل گفت:

درخواست می کنم بنشینید و این مرد را دوباره برگردانید.

امام فرمود: «سوگند به خدا دیگر او را نمی بینی، آیا می خواستی دشمنان خدا را بر اولیاء خدا مسلط کنی؟» حضرت این را گفت و از مجلس متوکل خارج شد و از آن مرد شعبده باز دیگر

۱- الثاقب فی المناقب، ص ۵۰۳؛ مسندالامام الجواد(علیه السّلام)، ص۱۲۵.

اثری دیده نشد.(۱)

سخن گفتن به زبان ترکی

ابوهاشم جعفری می گوید: در دوران حکومت واثق، هنگامی که بغا (یکی از فرماندهان متوکل) با لشکرش از بیرون مدینه می گذشت، امام هادی(علیه السّلام) فرمود: «بیایید از شهر خارج شویم تا لشکر این فرمانده ترک را تماشا کنیم».

ما از مدینه خارج شدیم. در این هنگام، یکی از ترک ها از مقابل ما عبور کرد. امام هادی(علیه السّلام) با

زبان تُرکی به او چیزی گفت. او از اسب پیاده شد و سُم اسب امام را بوسید.

من آن شخص ترک را سوگند دادم و از او پرسیدم: امام هادی به تو چه گفت؟

او پرسید: آیا این مرد پیامبر است؟

گفتم: نه، پیامبر نیست.

گفت: او مرا با نامی که در کودکی در شهر خودمان مرا با آن می خواندند، صدایم زد. از آنها که اکنون با من اند، هیچ کس از این نام خبر ندارد. (۲)

نشانه امامت

نصیر خادم می گوید: چندین مرتبه شنیدم که امام عسکری(علیه السّلام) با غلامان ترک و رومی و غیر

آن به زبان خودشان سخن می گفت. من تعجب کردم و با خودم گفتم: امام(علیه السّلام) در مدینه متولد

شده و تا هنگام رحلت پدر بزرگوارش به جایی نرفته و کسی او را ندیده است، پس چگونه به زبان های مختلف سخن می گوید؟ در همین فکر بودم، ناگاه حضرت به من رو کرد و فرمود:

خداوند حجت خود را در همه چیز بر سایر مردم امتیاز بخشیده و آگاهی به زبان ها، شناخت

۱- بحارالانوار، ج ۵۰ ص ۱۴۶.

۲- بحارالانوار، ج ۵۰، ص ۱۲۴.

نسب ها و حوادث آینده را به او عطا فرموده است. اگر چنین نبود، تفاوتی میان امام و حجت خدا و سایر مردم نبود؛ «وَ لَوْ لَا ذَلِکَ لَمْ یَکُنْ بَیْنَ الْحُجَّهِ وَ الْمَحْجُوجِ فَرْقٌ.».(۱)

خبردادن از آینده

«ابوهاشم جعفری» هنگامی که زندانی شد، مخفیانه نامه ای به امام عسکری(علیه السّلام) نوشت و از

وضع شکنجه در زندان به حضرت شکایت کرد. حضرت در پاسخ او نوشتند: «تو امروز آزاد می شوی و نماز ظهرت را منزل خودت می خوانی». همانگونه که امام(علیه السّلام) فرموده بود، وی همان روز آزاد شده و نماز ظهرش را در منزل خواند.

ابوهاشم می گوید: پس از رهایی از زندان از نظر تأمین هزینه های زندگی در تنگنا بودم. از این رو تصمیم گرفتم که در ضمن نامه ای چند دینار از امام(علیه السّلام) درخواست کنم؛ ولی شرم می کردم. طولی نکشید که امام(علیه السّلام) صد دینار برایم فرستاد و برایم نوشته: «هرگاه محتاج شدی، خجالت نکش و پروا مکن. از من بخواه که به خواست الهی به خواسته ات می رسی». (۲)

استجابت دعا

محمد بن حسن می گوید: از امام عسکری(علیه السّلام) در ضمن نامه ای تقاضا کردم در مورد شفای درد یکی از چشمهایم دعا کند. زیرا یک چشمم کور شده و چشم دیگرم شدیداً درد می کرد و در آستانه کوری بود. حضرت در پاسخ نوشت: «خداوند چشمت را برایت نگه دارد». همین دعای حضرت موجب شفای چشمم شد. آن حضرت در پایان نامه نوشته بود: «آجَرَکَ اَللَّهُ وَ أَحْسَنَ ثَوَابَکَ؛ خداوند به تو اجر و پاداش نیکو دهد»من از این جمله امام ناراحت شدم؛ زیرامی دانستم که یکی از خویشاوندانم از دنیا رفته است که امام به من تسلیت می گوید. پس از چند

۱- کافی، ج ۱، ص ۵۰۹.

۲- کافی، ج ۱، ص ۵۰۸.

روز، خبر وفات پسرم را دریافت کردم و به راز تسلیت امام آگاهی یافتم.(۱)

۱- بحارالانوار، ج ۵۰، ص ۲۸۵.

درس چهارم: قضاوت ممنوع

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی موضوع جلسه را با استفاده از روش ابهام و داستان گویی برای مخاطبان بازگو می کند.

روزی امام علی(علیه السّلام) با جمعی از یاران خود از کنار خرابه ای می گذشتند که ناگهان مردی در

حالی که کاردی در دست داشت و دست های او آغشته به خون بود، از خرابه بیرون آمد.

همراهان امام آن مرد را دستگیر نمودند و وقتی به خرابه رفتند، با جسد خونین مردی رو به رو شدند.

یاران امام به حضرت عرض کردند: یا امیر المؤمنین! این مرد قاتل است و باید قصاص شود.

امام از مرد پرسید: در این باره چه می گویی؟ چه کسی او را کشته است؟

مرد گفت: یا امیر المؤمنین! من او را کشتم.

حضرت فرمود: چرا او را کشتی؟

مرد در حالی که این پا و آن پا می کرد گفت: به علت کار خلافی که انجام داده بود.

حضرت دستور داد که مقدمات قصاص قاتل فراهم شود.

ص: ۵۱

همین که قاتل را برای قصاص می بردند، ناگهان مردی شتابان آمد و در دست و پای جلاد افتاد و گفت: او را نکشید. او قاتل نیست. من قاتل آن مرد هستم و باید مرا قصاص کنید، نه او را.

مردم آن مرد را پیش علی(علیه السّلام) بردند. او نیز در حضور حضرت، اقرار کرد که خودش آن مرد را کشته است.

حضرت، مرد اول را که قرار بود قصاص شود به حضور طلبید و از او پرسید: تو که قاتل نبودی، چرا اقرار به قتل کردی؟

مرد گفت: یا امیر المؤمنین!

من در حالی از خرابه بیرون آمدم که کاردی در دست داشته و دست هایم آغشته به خون بود و اگر می خواستم انکار کنم، هیچ کس از من قبول نمی کرد.

سپس عین ماجرا را توضیح داد و گفت: من در حال ذبح گوسفندی در خانه ام بودم، ناگهان صدای ناله و درخواست کمک شنیدم. با همان کاردی که گوسفند را ذبح کرده بودم و با دست های خون آلود، به کمک او رفتم که قاتل با دیدن من فرار کرد و با همان حال از خرابه بیرون

آمدم و با آن نشانه ها، دیگر هیچ کس حرف مرا قبول و باور نمی کرد. من هم برای این که مورد ضرب و شتم مردم قرار نگیرم، مجبور به اقرار شدم.

امام علی(علیه السّلام) پس از شنیدن این ماجرا، به یاران خود رو کرد و فرمود: حکم این مسأله چیست؟

یاران امام عرض کردند: نفر اول را آزاد کنید و دومی را قصاص نمایید.

امام(علیه السّلام) فرمود: این حکم بر خلاف حقیقت است.

آن گاه به آنان فرمود: این دو نفر را به نزد فرزندم حسن(علیه السّلام) ببرید و حکم مسأله را از او بپرسید.

یاران حضرت آن دو را نزد امام حسن(علیه السّلام) برده و ماجرا را برای حضرتش نقل نمودند.

امام حسن(علیه السّلام) فرمود: به امیر المؤمنین(علیه السّلام) بگویید که اگر این مرد دوم (قاتل واقعی) کسی را

کشته، در عوض کسی دیگر (مرد اول) را احیا نموده و از مرگ رهایی بخشیده است و خداوند می فرماید: «... و «وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا ؛ مقرر داشتیم که هر کس، انسانی را بدون ارتکاب قتل یا فساد در روی زمین بکشد، چنان است که گویی همه انسانها را کشته و هر

کس، انسانی را از مرگ رهایی بخشد، چنان است که گویی همه مردم را زنده کرده است».(۱)

بنابراین نباید مرد دوم را قصاص نمود.

یاران امام علی(علیه السّلام) جریان قضاوت امام حسن(علیه السّلام) را به اطلاع حضرت علی(علیه السّلام) رساندند. امام علی(علیه السّلام) پس از شنیدن پاسخ فرزندش امام حسن(علیه السّلام)، به عنوان تأیید و تنفیذ حکم صادره، این آیه را تلاوت فرمود:«ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ ؛ آنها فرزندان (و دودمانی) بودند که از نظر پاکی و تقوا و فضیلت همانند یکدیگر بودند». (۲)

آن گاه حضرت دستور آزادی آن دو نفر را صادر فرمود و مقرر فرمود تا دیه مقتول را از بیت المال پرداخت کنند.(۳)

تبیین متن و محتوا

اشاره

انسانها عادت دارند خیلی زود درباره آنچه با چشم می بینند، قضاوت کنند، در حالی که خیلی از اوقات واقعیت چیز دیگری است و تنها زمانی حقیقت روشن می شود که پرده ها کنار رفته و آفتاب حقیقت نمایان گردد. به همین دلیل است که در آموزه های دینی به ما آموخته اند که

زود درباره همه هر آنچه می بینید، قضاوت نکنید.

امیر المؤمنین(علیه السّلام) فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَخْفَى أَرْبَعَةً فِي أَرْبَعَةٍ : همانا خدای تبارک و تعالی چهار چیز را در چهار چیز پنهان نموده است؛(۴)

یک:أَخْفَى رِضَاهُ فِي طَاعَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئاً مِنْ طَاعَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ رِضَاهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ خشنودی و رضایت خود را در میان طاعت ها مخفی کرده، پس هیچ طاعتی را کوچک

۱- سوره مائده، آیه۳۲.

۲- سوره آل عمران، آیه۳۴.

۳- ماهنامه بشارت سال چهارم، شماره ۲۲، ص۴۶، به نقل از: وسایل الشیعه، ج۱۹، ص۱۰۷؛ جواهر الکلام، ج۴۲، ص ۲۰۷.

۴- بحارالأنوار، ج۷۳، ص۳۴۹؛ وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۸؛ الخصال، ج۱، ص۲۳۱.

مشمار که بسا خشنودی خداوند در همان باشد و تو ندانی.

یعنی ممکن است گاهی کارهای خیلی زیادی انجام دهد و به خیال خودش همه هم برای خدا بوده، در وقتی دیگری کار نیک به ظاهر کوچکی انجام داده است که خودش هم روی آن حساب نکرده است. حضرت علی(علیه السّلام) می فرمایند: کارها را با کمیت آن نسنجید، چه بسا کاری

کوچک مورد قبول واقع شود، ولی کارهای بزرگتر، نه. مثل اقامه، نماز کمک به والدین، دستگیری از نیازمندان، وقف یک مهر یا تسبیح برای مسجد یا حرم امامان و امام زادگان و...

امام خمینی (قدس سره) می گویند: شب بعد از دستگیری(۱)، در مسیر راه به سمت تهران به سربازان گفتم: نماز صبح نخوانده ام و یک جایی نگه دارید که من وضو بگیرم.

گفتند: ما اجازه نداریم. گفتم شما که مسلح هستید، من اسلحه ای ندارم؛ ضمناً چند نفر هستید، من تنها هستم و کاری نمی توانم بکنم. گفتند: ما اجازه نداریم.

فهمیدم که فایده ای ندارد.

گفتم خوب لااقل نگه دارید تا من تیمم کنم! گوش کردند و ماشین را نگه داشتند، ولی اجازه پیاده شدن به من ندادند.

من همین طور که توی ماشین مأمورین نشسته بودم، از توی ماشین خم شدم و دست خود را به زمین زدم و تیمم کردم. نمازی که خواندم پشت به قبله بود، چرا که از قم به تهران می رفتیم و قبله در جنوب بود. نماز با تیمم و پشت به قبله و ماشین در حال حرکت! این طور نماز خودم را

خواندم. شاید همین دو رکعت نماز من مورد رضای خدا واقع شود! (۲)

داستان شیخ ارده شیره

همچنین از حضرت آیت الله العظمی نجفی مرعشی نقل شده که ایشان می فرمودند: در قم

۱- در سحرگاه پانزده خرداد ۴۲.

۲- امام در سنگر نماز، ص۱۳.

شیخی بود معروف به شیخ ارده شیره.

جهت معروف شدنش به این نام آن بود که او به ارده شیره بسیار علاقه داشت و حتی کتابی در وصف ارده شیره نوشته بود. آدم فقیری بود خانه و منزلی نداشت. در حقیقت تارک دنیا بود. یک شب در زمستان در میان مقبره میرزای قمی در قبرستان شیخان قم خوابید.

صبح برای نماز بلند شد، دید برف زیادی آمده پشت در را گرفته، شیخ هر کاری کرد در باز نشد، ماند در میان مقبره. از طرفی وسیله وضو حتی وسیله تیمم هم نبود، چون مقبره با گچ و سیمان و سایر مصالح ساختمانی پوشیده شده بود.

نزدیک طلوع آفتاب شد، دید نمازش قضا می شود، با همان حال بدون وضو و تیمم صحیح نماز را خواند. بعد از نماز رو کرد به طرف آسمان و دستها را بلند نموده، به شوخی به خداوند عرض کرد: خدایا! تا به حال تو به من هر چه دادی من چیزی نگفتم و قبول کردم؛ گاهی نان و

ارده شیره دادی شکر کردم، گاهی هم نان دادی و اصلا خورش ندادی، باز هم قبول کردم، خدایا! تو هم امروز این یک نماز بی طهارت را از من قبول کن و مرا مؤاخذه مکن.

آقای مرعشی می گوید: بعد از وفات شیخ، یکی از دوستان صالحش او را در خواب دید پرسید: خداوند با تو چگونه رفتار کرد؟

گفته بود: خدا مرا به واسطه همان یک نماز بخشید. (۱)

دو: «وَ أَخْفَی سَخَطَهُ فِی مَعْصِیَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَیْئاً مِنْ مَعْصِیَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ سَخَطُهُ مَعْصِیَتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ»

و خشم خود را در میان گناهان پنهان کرده. پس هیچ گناهی را کوچک مپ ندارد که شاید خشم خدا در همان باشد و تو ندانی.

اینکه انسان بگوید این که چیزی نیست، حالا یک گناه کوچولو ما انجام دادیم دیگه! مردم این همه گناهان بزرگ می کنند!

۱- نماز اول وقت، رجایی خراسانی، ص ۱۹۰.

حالا ـ من یک نگاه حرام کردم، یک متلکی به نامحرم انداختم، یک کلیپ خاک بر سری نگاه کردم و... مال مردم که نخوردم!!! (۱)

این توجیهات و فریبهای شیطانی، چه بسا از اصل گناه بدتر باشد، لذا حضرت علی(علیه السّلام) فرمود: هیچ گناهی را کوچک نشمار و از همه ی کارهای بد پرهیز کن.

سه: «وَ أَخْفَی إِجَابَتَهُ فِی دَعْوَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَ شَیْئاً مِنْ دُعَائِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ إِجَابَتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ»و اجابت خویش را در میان دعاهایش پنهان نموده. پس هیچ دعایی را کوچک مدار که بسا همان دعای مستجاب باشد و تو ندانی.

البته برخی زمانها مانند بعد از نمازها، شب جمعه، سحرها، هنگام بارش باران و... و برخی مکانها مانند حرم ائمه و امامزادگان، کعبه و... برای اجابت دعا سفارش شده اند، ولی منظور این است که گاهی انسان یک حس و حال معنوی خوبی پیدا می کند و یک دعای دلی انجام می دهد و همان مستجاب می گردد. پس انسان نباید دعا کردن را دست کم بگیرد.

چهار: «وَ أَخْفَی وَلِیَّهُ فِی عِبَادِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ عَبْداً مِنْ عَبِیدِ اللَّهِ فَرُبَّمَا یَکُونُ وَلِیَّهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ.»(۲)

و ولیّ و دوست خود را در میان بندگان خود پنهان داشته، پس به هیچ بنده ای از بندگان خدا با

۱- پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: « لَا تُحَقِّرَنَّ ذَنْباً وَ لَا تُصَغِّرَنَّهُ وَ اِجْتَنِبِ اَلْکَبائِرَ فَإِنَّ اَلْعَبْدَ إِذَا نَظَرَ یَوْمَ اَلْقِیامَهِ إِلَی ذُنُوبِهِ دَمَعَتْ عَیْنَاهُ قَیْحاً وَ دَماً یَقُولُ اَللَّهُ تَعَالَی یَوْمَ تَجِدُ کُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَیْرٍ مُحْضَراً وَ مَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَیْنَهَا وَ بَیْنَهُ أَمَداً بَعِیداً .«وَیُحَذِّرُکُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ (سوره آل عمران،آیه ۳۰)؛ هیچ گناهی را خوار و کوچک مشمار از گناهان کبیره بپرهیز، چون در روز قیامت بنده به گناهان خود می نگرد، از دو چشمش خون و چرک می ریزد، خدای متعال می فرماید: «روزی که هرکس کارهای نیک و بد خویش را حاضر شده می یابد و آرزو می کند کاش میان او و آن (کارهای بد) فاصله ای دور بود». (کافی، ج ۲، باب الکبیره).

۲- یادآوری: با توجه به اینکه شروع درسنامه با نام امام حسن(علیه السّلام) و تبیین درس نیز بحث پنهان بودن برخی امور است، می توان این درسنامه را در ایام ولادت امام حسن(علیه السّلام) و نزدیک شبهای قدر اجرا کرد و به یکی از دلایل مخفی بودن شب قدر اشاره کرد.

چشم حقارت منگر که شاید همان ولی خدا باشد و تو ندانی.

نقل شده است: بچه خردسالی که روی دست و پا راه می رفت مادرش در بام او را تعقیب می کرده که بگیرد، بچه به سمت ناودان آمد، مادر بچه فریاد و ناله می کرد و عبور کنندگان در کوچه تماشا می کردند و کاری از دست شان ساخته نبود.

ناگهان بچه از بام افتاد، در همان لحظه، بزرگی از اهل ایمان و تقوا حاضر بود و گفت: خدایا ! او را بگیر.

ناگهان بچه در هوا متوقف شد تا آن که آن مؤمن بچه را گرفت و بر زمین گذاشت.

مردم اطراف آن بزرگ را گرفته، روی دست و پای او افتادند. آن بزرگ گفت: مردم! چیز تازه و عجیبی واقع نشده است، عمری است این بنده روسیاه اطاعت او را کرده ام، اگر یک دفعه او(خدا) عرض بنده اش را اجابت فرماید، تعجبی ندارد. (۱)

پیامهای کاربردی

قضاوت بر اساس سوءظن و بدبینی مطلق، بد است و انسان مؤمن نباید این ویژگی منفی را داشته باشد، چون ممکن است به این واسطه بسیاری از دوستان خوب را از دست بدهد، یا اینکه با بدبینی مداوم خود، آرامش خود را از دست داده، پیوسته ذهن و فکرش مشغول چیزهایی باشد که ارزش و واقعیت خارجی ندارد و تنها ساخته و پرداخته ذهن بدبین اوست، با این همه، اگرچه

باید از قضاوت زودهنگام و بدون دلیل دوری کرد، ولی...

ولی وقتی فضا بد شد، افراد بد زیاد شدند، دوستان ناسالم زیاد شدند و خیانت و دروغ و دغل فراگیر شد، آن موقع دیگر انسان حق ندارد خوش بین باشد، آنجا دیگر می توان قضاوت منفی کرد، اصلاً باید بنا را بر قضاوت منفی گذاشت.

به فرموده امام علی(علیه السّلام): «هرگاه فساد بر روزگار و مردم آن حاکم شود و کسی به دیگری

۱- داستان های شگفت، شهید دستغیب، ص ۱۹۴.

خوشبین باشد، خود را فریب داده است».(۱)

وقتی یک به ظاهر دوست، شما را به گناه، به دیدن تصاویر و فیلم های آلوده، به مجالس و جشن های مختلط، به هرزه گردی در کوچه و خیابانهای واقعی یا کوچه پس کوچه های فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی دعوت می کند، اینجا دیگر نمی توانیم نیتش را درست و خیرخواهانه بدانیم، بلکه باید با سوءظن نسبت به او قضاوت کنیم.

اینجا دیگر جای توجیه و مصلحت اندیشی نیست و باید قاطعانه «نه» گفت و راه خود را از او جدا کرد؛ وگرنه مردم ما را به یک چشم می بینند و به فرموده امام صادق(علیه السّلام) «مَنْ جالسَ اهلَ الرَّیْبِ فَهُوَ مُریبٌ ؛ کسی که با مردم متهم همنشینی کند، خودش نیز متهم می گردد».(۲)

دعا و نیایش

خدایا!

ما را از قضاوتهای نانجا و نادرست دور کن!

دوستان مؤمن، اهل نیکی و عمل صالح روزی ما بگردان!

چشم و دل ما را از گناه و ناپاکی رها کن!

ما را شرمنده امام زمان(علیه السّلام) قرار نده!

۱- مستدرک الوسائل، ج۹، ص۱۴۵؛ بحارالانوار، ج۷۲، ص۱۹۷.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۶۵؛ بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۹۷.

متن مطالعاتی

قضاوت حضرت مهدی(علیه السّلام) بر اساس واقعیات

امـام صادق(علیه السّـلام) می فرمایـد: «لَا تَـذْهَبُ الـدُّنْیَا حَتَّی یَخْرُجَ رَجُلٌ مِنِّی یَحْکُمُ بِحُکُومَهِ آلِ دَاوُدَ وَ لَا یَسْأَلُ بَیِّنَهً یُعْطِی کُلَّ نَفْسٍ حَقَّهَا؛دنیا متلاشـی نمی شود تا اینکه مردی از ما قیام کرده و بر اساس حکومت آل داوود،(۱) قضاوت می کند. او بدون اینکه بینه ای بطلبد، حقوق افراد را بر اساس استحقاق بدهد.» (۲)

قضاوت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشـریف) ماننـد محاکم قضائی کنونی، بر اساس شاهـد و قسم نیست، تا برخی با اجیر کردن شاهد و قسم دروغ، حق دیگران را ضایع کنند، بلکه حضرت بر اساس علم غیب قضاوت می کند و بدون اینکه از کسی شاهد بطلبد، حقوق افراد را

به آنها خواهد داد.

در دولت مهـدوی اگر کسـی زناکار باشـد، بدون اینکه شـهودی بر زنای او شـهادت دهند، به سـزای کردارش می رسد و اگر کسـی زکات ندهـد، با اظهار نامه های تقلبی نمی تواند از زیر بار زکات فرار کند، بلکه حضـرت بر اساس واقعیت و علم غیب قضاوت کرده و حقوق افراد را به

ص: ۵۹

۱- به گفته روایـات، حضـرت داود به بـاطن مردم آگـاه بوده و بر اساس آن با مردم برخورد می کرده و حکم صادر می کرده است.

۲- کافی، ج۱، ص۳۹۸.

آن ها خواهد داد.(۱)

حسن بن ظریف می گوید: در ذهن خود دو سؤال داشتم، آنها را برای امام عسکری(علیه السّلام) نوشتم

و چنین سؤال کردم: «اذا قام القائم و اراد ان یقضی این مجلسه الذی یقضی فیه بین الناس؟ فجاء الجواب: سالت عن القائم، فاذا قام یقضی بین الناس بعلمه، کقضاء داود، و لا یسال البینه؛ وقتی حضرت مهدی(علیه السّلام) قیام کرد، از چه مقام و جایگاهی بین مردم حکم خواهد کرد؟ جواب آمد [و امام در آن جواب فرمود] : سؤال از قائم کردی، پس هر گاه [مهدی(علیه السّلام)] قیام کند، در بین

مردم به علم خود قضاوت می کند، شبیه قضاوت حضرت داوود و از شاهد و بینه سؤال نمی کند.» (۲)

۱- «فَإِذَا بَعَثَ اَللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ قَائِمَنَا أَهْلَ اَلْبَيْتِ حَكَمَ فِيهِمَا بِحُكْمِ اَللَّهِ لاَ يُرِيدُ عَلَيْهِمَا بَيِّنَةً اَلزَّانِی اَلْمُحْصَنُ يَرْجُمُهُ وَ مَانِعُ اَلزَّكَاهِ يَضْرِبُ عُنُقَهُ .» کافی، ج۳، ص۵۰۳.

۲- الثاقب فی المناقب، طوسی، محمد، موسسه انصاریان، ص ۵۶۵.

درس پنجم: تابلو

بهانه ارتباط

تذکر: در آغاز جلسه، مبلغ محترم با ورود به فضای ادبیاتی نوجوانان و جوانان، بستر ارتباط و تبیین محتوا را فراهم می آورد.

نوجوانان و جوانان در فضای شاد و مفرح خود، چه بسا ادبیاتی را به کار می برند که چندان خوشایند بزرگترها نیست و از این گونه عبارات ناراحت و دلگیر شده و در برخی موارد، مقابله و توبیخ می کنند.

مثل چی؟

تذکر: مبلغ محترم لازم است هنگام نقل مصادیق احتمالی توسط دانش آموزان، مثال های آنان را با رعایت حریم کلاس بشنود و در صورت بیان کلمات ناپسند، از شیوه ی تغافل و نادیده انگاری بهره بجوید و مراقبت نماید تا در دام شوخی ها و لودگی احتمالی برخی دانش آموزان

نیفتد. مهم آن است که به تناسب ظرفیت، فضا و زمان کلاس، به تعدادی از این کلمات اشاره شود و در پایان، کلمه «تابلو» نوشته شود.

خفن: بی نقص خوب و تحسین برانگیز یا برای هر نوع اغراق به کار می رود

ص: ۶۱

تریپ: قیافه، سبک، شیوه

بچه مثبت: آدم سر به راه

در حد المپیک

پایه: اهلش هست همراهی می کند

سوتی: خرابکاری واضح

دودره: کلک زدن حقه بازی کلاه گذاشتن سر کار گذاشتن کسی

سیریش: سمج

سوتی دادن: ضایع کردن خراب کردن انجام دادن کاری بر خلاف قاعده معقول

قات زدن: قاتی کردن جوش آوردن آشفته و عصبانی شدن

آیکیو: باهوش زرنگ یا برای مسخره کردن هوش طرف به کار می رود

بچه راکفلر: بچه پولدار

بچه پاستوریزه: بسیار تمیز و مرتب

تی تیش: به کسانی گفته می شود که خیلی وسواس دارند و در هر کاری خیلی حساس هستند

کل کل کردن: لجبازی کردن

گیر سه پیچ: سماجت بسیار

آمپر چسبوند: عصبانی شد

آویزون: به کسی گفته می شود که به کسی وابسته است.

تابلو: انگشت نما، مشهور

تبیین متن و محتوا

اشاره

یکی از این کلمات تابلو است. مثلاً ـ وقتی معتادی را می بینند، بلافاصله می گویند: طرف قیافش تابلوست؛ یعنی از سر و ریختش پیداست که اهل منقل و وافور است؛ یا وقتی از چیز واضحی سؤال شود، می گویند: اینکه جوابش تابلوئه!

ص: ۶۲

قیافه برخی جوانان هم تابلو است؛ نه از جهت تیپ و شکل ظاهری، یا سیاه و سفید بودن، مدل مو لباس و... بلکه از رنگ و بوی معنوی تابلو است.

تذکر: مبلغ محترم کلمه رنگ پریده را روی تابلو بنویسد.

حتماً شما هم دیده اید که وقتی پس از مدتی قاب عکس یا ساعت از روی دیوار برداشته می شود، رنگ و روی دیوار به سبب تحمیل تابلو و نبود هوای لازم، دچار تغییر و زردی شده و تصویری متفاوت و ناخوشایند را به نمایش گذارده است.

حال و روز نوجوان و جوانی که برای مدتی طولانی، تابلوی عادت به گناه جنسی بر دیوار وجودش نصب شده و جلوی نفس کشیدن معنوی او را گرفته باشد نیز، زرد و نازیبا خواهد شد.

چه بسا یکی از علت های رنگ پریدگی و چهره زردگونه برخی نوجوانان و جوانان، نرسیدن هوای معنوی به آنان باشد ! چرا که پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود: «کسی که بیشترین فکر و تلاشش

رسیدن به تمایلات جنسی باشد، به تدریج شیرینی ایمان از دل او کنده می شود».(۱) امام علی(علیه السّلام)

نیز می فرمود: «کسی که شهوترانی خود را ترک نکند، پیوسته و دردمند خواهد بود ».(۲)

البته کسانی که چشم باطن و حقیقت بین دارند، واقعیتها را خوب تشخیص می دهند، ولی از لحاظ ظاهری هم افرادی که به این گناه عادت کرده اند، رنگ پریده، ضعیف و رنجور می شوند و از لحاظ معنوی هم نورانیت و جذابیت خود را از دست می دهند.

تابلوهای خدا برای سعادت

اشاره

معنای عرفی و رایج تابلو، ضایع شدن است که در بین جوانان رواج دارد، وگرنه معنای اصلی تابلو، واضح و معلوم بودن است. یعنی چیزی که جلوی چشم انسان است و انسان آن را به راحتی می بیند و مفهوم آن را درک می کند. مثل تابلوهای نقاشی، تابلوهای راهنمایی و رانندگی که پلیس راه

۱- محمد محمدی ری شهری، میزان الحکمه، ج۱، ص۲۰۱.

۲- علی بن محمد اللیثی الواسطی، عیون الحکم والمواعظ، ص۴۲۷.

در جاده ها نصب می کند تا انسان مسیر و انتخابی درست داشته باشد و به راحتی به هدف برسد.

خداوند هم برای سعادت و خوشبختی انسان، در مسیر زندگی او تابلوهای زیادی قرار داده است که تنها با انتخاب درست می توان به مقصد و هدف نهایی رسید.

حالا چند تا از این تابلوها را با هم مرور می کنیم.

تذکر: مبلغ محترم همزمان با توضیحات، تیتر موضوعات را در تابلو بنویسد و سپس شرح کوتاهی همراه با بیان مصادیق عینی و ملموس ارائه کند.

تابلوی اول: عفو و گذشت

بسیاری از رانندگان وقتی در جاده قرار می گیرند، بی تابی کرده و با کوچکترین مسأله ای ناراحت و عصبی شده، واکنش نشان می دهند، در حالی که با صبر و حوصله و نیز گذشت و صبوری می توان به اهداف رسید و از مسافرت خود لذت بیشتری برد. در مسیر زندگی هم عفو و

گذشت آثار زیادی دارد و می توان با بهره جستن از این فرمول، از وقوع حوادث تلخ و غیر قابل جبران پیشگیری نمود. این همه قتل، جر و بحث، دعوا و درگیری و...، بخاطر نداشتن روحیه گذشت و عفو است که باعث واکنش تند و پشیمانی می شود. ولی خدا می فرماید: اگر دنبال آرامش و خوشی هستید، از رفتارهای نادرست یکدیگر بگذرید؛ « فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ؛

عفو کنید و از جرم ضارب چشم بپوشید، آیا دوست ندارید که خداوند نیز از خطاها و گناهان شما درگذرد؟» (۱)

روح این دستورات به این برمی گردد که انسان نباید سختگیر باشد. انسان باید اهل گذشت باشد و از خطاهای دیگران صرف نظر کند؛ البته این حرف به این معنا نیست که انسان همیشه باید چشم پوشی کند، بلکه در مواردی مثل ظلم به دیگران یا احقاق حق، انسان نباید گذشت و

سکوت نماید و با بی تفاوتی از کنار مسأله بگذرد.

۱- سوره نور، آیه۲۲.

تابلوی دوم خداوند: سبقت ممنوع

پلیس همواره هشدار می دهد که نباید سبقت غیرمجاز داشته باشید و یکی از دلایل مهم و اصلی آمار بالای تصادفات و مرگ و میرها، بی توجهی به همین مسأله است. خداوند هم می فرماید که نباید در مسیر زندگی، سبقت غیر مجاز داشته باشید. مثل چی؟

یادآوری: می توان از نظرات دانش آموزان استفاده کرد.

مثل سبقت از پدر و مادر

یعنی چی؟ یعنی اینکه درست است که برخی از پدر و مادرها حوصله شنیدن حرف های فرزندشان را ندارند و چه بسا نمی توانند او را به خوبی درک کنند، ولی این مسأله باعث نمی شود که انسان از آنها بگذرد و بی اعتنایی نماید و بدتر از آن، نسبت به آنان بی احترامی یا توهین داشته باشد.

لذا خداوند تأکید می کند که انسان به هیچ وجه و بهانه ای، حق توهین ندارد و باید در هر حالی، احترام و ادب نسبت به آنان را رعایت نماید و حتی آداب ظاهری را هم مراعات کند؛ مثلاً پایش را جلوی آنان دراز نکند، جلوتر از آنان راه نرود، به اسم صدا نزند و ....

تابلوی سوم: پارک ممنوع

حتماً شما هم دیده اید که خیلی جاها این تابلو نصب شده است. خداوند هم می فرماید در مسیر زندگی خودتان این تابلو را نصب کنید و اجازه ندهید محبت و دوستی غیر خدا در دل شما رسوخ پیدا کند؛ چون وقتی محبت دیگران به جای خدا نشست، رفته رفته جای خدا را می گیرد و

شما را نسبت به خواسته های خداوند بی تفاوت می نماید.

یکی از پارک ممنوع ها، پارک عشق و محبت جنس مخالف در دل است که ممنوع است و نباید به آن دامن زد.

ص: ۶۵

تابلوی چهارم: احتیاط

چه چیزهایی در راهنمایی و رانندگی نمایگر این احتیاط است؟

چراغ زرد، سرعت گیرها، و.... برای اینکه گاهی چنان با سرعت می تازیم که اگر چیزی مانع ما نشود، چنان با شدت به مانع برخورد می کنیم که چیزی از ما باقی نمی ماند.

خدا هم تابلوی احتیاط گذاشته؛ احتیاط در محدوده دوستی ها، احتیاط در رفت و آمدها، احتیاط در پذیرش دعوت های مشکوک، احتیاط در انتخاب رفیق و همنشین و ....

چون :

تابلوی پنجم: پیچ خطرناک

یکی دیگر از تابلوهای نصب شده در جاده ها، تابلوی پیچ خطرناک یا تابلوی لغزنده بودن جاده به ویژه در روزهای بارانی و برفی است.

جاده جوانی هم لغزنده و خطرناک است؛ باید از هر چیزی که باعث لغزنده شدن این جاده و افزایش خطر تصادف و سقوط می شود، خودداری کرد. همانند گردش بیهوده و دور زدنهای بی فایده در سایتها، کانالها و دیگر شبکه های اجتماعی و فضاهای مجازی که باعث تحریک جنسی

و افزایش شهوت و میل به آلودگی در جوان می شود.

بدون شک، بارش مناظر شهوانی و وزش افکار جنسی، باعث ایجاد توفان شهوت در دل و یخ زدگی و کُندی مسیر حرکت به سوی خدا می شود؛ از این رو باید در طول مسیر، با زنجیر ایمان حرکت کرد تا از پیامدها و خطرات در امان ماند و به سلامت به مقصد رسید.

امیرمؤمنان(علیه السّلام) می فرمود: «تمایلات ناروا و شهوات نفسانی را ترک گویید که شما را به وادی

گناهکاری می کشاند و غافلگیرانه، شما را در آغوش گناهان و زشتی ها می افکند».(۱)

۱- میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج۱۱، ص۳۴۳؛ علی بن محمد اللیثی الواسطی، عیون الحکم والمواعظ، ص۸۹. والمواعظ، ص۸۹.

جمله امام جواد(علیه السّلام) هم خیلی زیبا و واقع گرایانه است. جمله ای که جا دارد همیشه آن را به یاد داشته باشیم.

این جمله حضرت را خودتان از میان این جدول پیدا کنید و به یادگار داشته باشید.

س ا و ی ق

ک ت ا و ب

ح س ط ش ت

ت ر ه م

شیوهٔ پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (س) را نوشته و با رمز چهار به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ق) خواهد بود و همی نطور ادامه دهید تا ۱۹ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت

مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

جمله رمز: سقوط راکب شهوت، حتمی است.

امام جواد(علیه السّلام) می فرمود: «راکِبُ الشَّهَواتِ لا تُقالُ عَثرَتُهُ؛ کسی که بر مرکب شهوات خویش سوار است (و خودسرانه می تازد)، هرگز از لغزش و سقوط رهایی نخواهد داشت». (۱)

۱- محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، ج۷۵، ص۳۶۴.

پیامهای کاربردی

تابلوی دوربرگردان

آخرین نکته اینکه: امروزه در جاده ها و مسیرها مشاهده می کنید که در مثلاـ یک اتوبان، میانبرها و دور برگردانهایی برای جبران مسیر اشتباه قرار می دهند تا اگر مسیر را به اشتباه انتخاب کرده، با هزینه و وقت کمتری بتواند با استفاده از میانبرها به مسیر اصلی برگردد.

خداوند هم برای اینکه انسان در زندگی تابلو نشود و کارش به وخامت نینجامد، تابلوهای دوربرگردان یا همان توبه و بازگشت به سمت خود را در سراسر جاده زندگی قرار داده است تا هرجا فهمید اشتباه کرده است، فرمان را به سمت جاده بندگی بچرخاند و با یک نماز و مناجات

عاشقانه، با یک حضور در بقاع متبرکه و واسطه قرار دادن امام یا امامزادگان بزرگوار، دوباره به مسیر اصلی برگردد.

ایام محرم و صفر، روزهای آخر هفته، شب جمعه، ماههای مبارک رجب و شعبان و رمضان، روز عرفه، و دیگر اعیاد و مناسبتها، فرصت خوبی برای بازگشت است و انسان می تواند با استفاده از میانبر محبت اهلبیت(علیهم السّلام) و دوستی با خاندان پیامبر و بویژه حضور و عزاداری و گریستن بر عزای حسین و یادآوری یاد و مرام و سبک زندگی آن حضرت، دوباره به مسیر ایمان و دوستی با

خدا و اهل بیت(علیهم السّلام) بازگردد و با آمرزش گناهان، زندگی جدیدی را آغاز کند.

امام رضا (علیه السّلام) فرمود: «إن بَکَیتَ عَلَی الحُسَینِ حَتّی تَصیرَ دُموعُکَ عَلی خدَّیکَ غَفَرَاللَّهُ لَکَ کُلَّ ذَنبٍ أذنَبتَهُ» ؛ اگر بر حسین بگریی، چندانکه اشک هایت بر گونه ات جاری شود، خداوند تمام گناهانت را می آمرزد».(۱)

دعا و نیایش

خدایا!

۱- بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۸۵.

ما را در مسیر بندگی خودت ثابت قدم بدار!

ما را در جاده ایمان و پاکی استوار بگردان!

ما را از تابلو شدن بواسطه گناهان و بی آبرویی و رسوایی نجات بده!

گناهان آشکار و پنهان ما را به لطف خودت ببخش و بیامرز.

آمین

ص: ۶۹

درس ششم: شاخص قیمت

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی با چند پرسش و توضیح کوتاه، زمینه تبیین محتوای اصلی را مهیا می کند.

دوستان من!

شاید خیلی از شماها حساب بانکی یا کارت بانکی داشته باشید. برخی هم به مناسبت جشن تولد یا موفقیت های دیگری که داشته اند، کارت هدیه گرفته اند.

یک حساب بانکی یا یک کارت عابر بانک را چه چیزی با ارزش می کند؟

احسنت! وقتی اعتبار مالی داشته باشد و پول درون آن باشد؛ وگرنه اگر انسان صد حساب بانکی یا دهها عابر بانک داشته باشد، ولی پولی درونشان نباشد، یا تاریخ انقضای آنها گذشته باشد، ارزشی نخواهند داشت.

آنچه به آنها اعتبار و ارزش می دهد، پشتوانه مالی و وجوه ی است که در حساب خود ذخیره کرده اند.

می گویند یک روز کارمند بانک از دختری خواستگاری کرد و ابراز عشق و علاقه کرد. دختر

که انتظار چنین چیزی را نداشت، از او پرسید: ما که همدیگر را نمی شناسیم، شما چطور وقتی

مرا ندیده اید، عاشق من شده اید؟

کارمند بانک گفت: درست است شما که شما را ندیده ام، ولی در حساب پدر شما چیزهای خوبی دیده ام!!

بله! واقعیت این است که یک کارت را موجودی آن یا حتی یک لامپ را نور و روشنایی آن ارزشمند می کند، وگرنه اگر هزاران مدل لامپ و کلید برق وجود داشته باشد، ولی کنتور برق و منبع انرژی وجود نداشته باشد که آن را روشن و نورانی کند، ارزشی نخواهند داشت.

حالا یک سؤال: انسان را چه چیزی قیمت دار و ارزشمند می کند؟

پس از شنیدن نظرات دانش آموزان....

لباس زیبا و با برند معتبر

پدر و مادر خوب

پول و ثروت

ماشین با کلاس

مدرک و پز عالی

موبایل و تبلت به روز و آخرین مدل

و....

تذکر: مبلغ گرامی می تواند به توجه به ظرفیت جلسه، توضیح وتاه و گذرایی درباره این موارد بدهد که یک نمونه آن در ذیل بیان شده است.

توضیح مختصر درباره پول: بعضی ها می گویند اگر پول داشته باشی، همه ی مشکلات شما حل می شود! اما این حرف درست نیست، می دانید چرا؟ چون خیلی جاها دیگر پول جواب نمی دهد؟ کجاها؟ (۱)

۱- مبلغ محترم اجازه دهد دانش آموزان اظهار نظر کنند و سپس خود تکمیل نماید.

آفرین! پول ممکن است، مدرک جعلی بیاورد، ولی نمی تواند تخصص و علم حقیقی بیافریند.

پول نمی توانـد هوش و حافظه و جـدیت و پشـتکار ایجاد نماید، که اتفاقاً در بیشتر موارد برعکس است؛ چرا که غالباً فرزندان افراد دارا، بـا توجه به احسـاس بی نیـازی ای که دارنـد، از دیگران عقب تر هسـتند؛ از این رو همواره سـعی دارنـد تـا با به رخ کشیدن ثروت و دارایی شان، بر روی این ضعف سرپوش بگذارند.

ضمن اینکه پـول و ثروت نمی توانـد جلـوی مصـائب و بلاهـا را بگیرد، نمی توانـد جلـوی مرگ را بگیرد، نمی توانـد عزت و محبت واقعی ایجاد کنـد، بله ممکن است عده ای بله قربان گو و متملق دور و بر او جمع شوند، ولی همین که بفهمند قدرت و ثروتش تمام شده، فوراً او را ترک می کنند

و...

تبیین متن و محتوا

اشاره

چه چیزهایی باعث ارزشمندی و قیمت دار شدن انسان می شود؟

علامه محمـد تقی جعفری (رحمت الله علیه) می گفتنـد: عـدّه ای از جامعه شـناسان برتر دنیا در دانمارک جمع شـده بودنـد تا پیرامون موضوع مهمّی به بحث و تبادل نظر بپردازند. موضوع این بود: «ارزش واقعی انسان به چیست؟ »

برای سـنجش ارزش خیلی از موجودات، معیار خاصـی داریم. مثلاً معیار ارزش طلا به وزن و عیار آن است. معیار ارزش بنزین به مقدار و کیفیت آن است. معیار ارزش پول، پشتوانهٔ آن است؛ اما معیار ارزش انسانها در چیست؟

هر کدام از جامعه شـناسان صـحبتهایی داشـتند و معیارهای خاصی را ارایه دادند. بعد وقتی نوبت به بنده رسید، گفتم: اگر می خواهیـد بدانید یک انسان چقدر ارزش دارد، ببینید به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می ورزد. کسـی که عشـقش یک ساختمان دو طبقه است،

در واقع ارزشش به مقدار همان ساختمان است. کسی که عشقش ماشین است، ارزشش به همان

میزان است؛ امّا کسی که عشقش خدای متعال است، ارزشش به اندازه معیارهای الهی است.

من این مطلب را گفتم و پایین آمدم. وقتی جامعه شناسان صحبتهای مرا شنیدند، برای چند دقیقه روی پای خود ایستادند و کف زدند. وقتی تشویق آنها تمام شد، من دوباره بلند شدم و گفتم: عزیزان! این کلام از من نبود؛ بلکه از شخصی به نام علی(علیه السّلام) است. آن حضرت در نهج البلاغه» می فرماید: « قیمَهُ کُلِّ امرءٍ مَا یُحسِنُهُ ؛ ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که آن را دوست می دارد.» (۱)

وقتی این کلام را گفتم، دوباره به نشانهٔ احترام به وجود مقدس امیر المؤمنین، علی(علیه السّلام) از جا

بلند شدند و چند بار نام آن حضرت را بر زبان جاری کردند».

علامه جعفری در ادامه می گفتند: عشق حلال به این است که انسان (مثلاً) عاشق پنجاه میلیون تومان پول باشد. حال اگر به انسان بگویند: آی پنجاه میلیونی!، چقدر بدش می آید؟ در واقع می فهمد که این حرف توهین در حق اوست. حالا که تکلیف عشق حلال اما دنیوی معلوم

شد، ببینید اگر کسی عشق به گناه و معصیت داشته باشد، چقدر پست و بی ارزش است!

اینجاست که ارزش و مفهوم «ثارالله» معلوم می شود. ثارالله اضافه تشریفی(۲) است؛ یعنی خونی است که آنقدر شرافت و ارزش پیدا کرده که فقط با معیارهای الهی قابل ارزش گذاری است و ارزش آن به اندازه خدای متعال است. (۳)

شاخص دلبستن

انسان به هر چیزی علاقه مند و دلبسته باشد، ارزش او به همان میزان خواهد بود؛ اگر

۱- نهج البلاغه، حکمت ۸۱.

۲- در ادبیات عرب برای اهمیت دادن، بزرگ جلوه کردن و ارزش دادن به مطلب یا چیزی، آن را اضافه می کنند به چیزی که از تقدس و ارزش به سزایی برخوردار است، تا مضاف با توجه به ارزش مضاف الیه، شرافت و منزلت و فضیلت و تقدس پیدا یابد.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی ، ۲۷/ ۷/ ۱۳۹۰.

معنویات و ارزشهای والای انسانی و الهی بود، قدر و قیمتش اوج می گیرد،(۱) و اگر هم دلبسته شکم و شهوت بود، به همان اندازه شاخص قیمتی اش سقوط می کند!

امیرالمؤمنین (علیه السّلام) فرمودند: «مَن کَانَت هِمَّتُهُ مَا یَدخُلُ بَطنَهُ کَانَت قِیمَتُهُ مَا یَخرُجُ مِنهُ»؛ هر کس همّتش آنچه داخل شکمش می رود باشد، ارزش و قیمتش آن چیزی است که از شکمش خارج می شود». (۲)

کسانی که تمام همتشان را صرف به دست آوردن لذتهای شهوانی و ارضای غریزه جنسی می کنند، مشخص است که قدر و منزلتشان تا کجاهاست!! حضرت علی (علیه السّلام)می فرمایند: «مَا رَفَعَ إمرَءًا کَهِمَّتِهِ وَ لَا وَضَعَهُ کَشَهْوَتِهِ ؛ هیچ چیز مانند همت، انسان را بالا نمی برد و هیچ چیز مانند شهوت، انسان را بر زمین نمی زند و خوار و ذلیل نمی گرداند». (۳)

انسان با شخصیت در کشاکش شهوات بر سر دو راهی قرار می گیرد که یا باید به خواسته شهوانی دل خود برسد، یا اینکه شخصیت و احترام اجتماعی خود را حفظ کند که در اغلب موارد جمع میان این دو غیر ممکن است و غالباً افراد برای رسیدن به امیال و خواسته های خود، کرامت، شخصیت و آبروی خود را فدای شهوت خود کرده، موجب خواری و ذلت خود می شوند. (۴)

پیامهای کاربردی

اشاره

شاخص قیمت انسان فراز و فرود دارد؛ بالا و پایین دارد. برخی انسانها آن قدر خوبند که قیمتی روی آنها نمی توان گذاشت، برخی دیگر آن قدر سقوط می کنند و بی ارزش می شوند که

۱- امیرالمؤمنین(علیه السّلام) فرمودند: «مَنْ کَانَتْ هِمَّتُهُ آخِرَتَهُ کَفَاهُ اَللَّهُ هَمَّهُ مِنَ اَلدُّنْیَا؛ هر کس همّتش آخرتش باشد، خداوند اندوه و گرفتاری دنیایش را برطرف خواهد کرد». کافی، ج۸، ص۳۰۷.

۲- غررالحکم، ص۱۴۳، ش۲۵۷۷.

۳- میزان الحکمه، ج۴، ص ۳۴۶۵.

۴- حضرت علی (علیه السّلام) در این باره می فرمایند: «زِیَادَهُ اَلشَّهْوَهِ تُزْرِی بِالْمُرُوَّهِ. ؛ زیاد شدن شهوت، شخصیت انسان را لکه دار می کند». بحار الانوار، ج ۱۲، ص ۳۲۲؛ عیون الحکم و المواعظ، ص ۲۷۷.

باز هم نمی توان برای آنها قیمت تعیین کرد.

تـذکر: در صورتی که این درسـنامه برای دخـتران اجرا می شود، میتوان این روایت را اضـافه کرد: امـام صـادق(علیه السّـلام) : «لَیسَ لِامرَأهٍ خَطَرٌ لا لِصالِحَتهِنَّ ولا لِطالِحَتِهنَّ ...؛ برای زن بهایی نمی توان تعیین کرد، نه برای خوب آنها و نه برای بدشان؛ اما صالـح ایشـان بـا طلاـ و نقره قابل قیمت گـذاری نیسـتند، چون ارزش آنان بیشتر از طلا و نقره است و گمراهشان با خاک قابل قیمت گذاری نیستند، چون خاک با ارزش تر از آنان است». (۱)

دوستان من!

بر اساس آموزه های دینی، قیمت و مشتری انسان مشخص است.

قیمت: بهشت

حضـرت علی (علیه السّلام) می فرماید: ارزش و قیمت تو، چیزی کمتر از «بهشت» نیست: «إنَّهُ لیسَ لأنْفُسِکُم ثَمَنٌ إلّا الجَنّهُ، فلا تَبیعوها إلّا بِها؛؛ بهای وجود شما جز بهشت نیست؛ پس خود را جز در إزای آن نفروشید».(۲)

خریدار: خداوند

«إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَی مِنَ الْمُؤْمِنِینَ أَنْفُسَـهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ ؛ همانا خداوند، خریدار اموال و جان های مؤمنان در ازای بهشـت است».(۳)

مراقب باشیم!

مراقب باشیم خودمان را ارزان نفروشیم، به یک نگاه، به یک دوستی با جنس مخالف، به

۱- کافی، ج۵، ص ۳۳۱.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۴۵۶.

۳- سوره توبه، آیه ۱۱۱.

لحظات و ساعاتی یک شادی و نشاط آلوده، به رابطه های مجازی و حقیقی ناپاک، به دلبستن های آلوده به گناه و...

قرآن می فرماید: یوسف (علیه السّلام) را به قیمت ارزان و بی ارزشی فروختند: «وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَهٍ ؛

و او را به بهای کمی - چند درهم - فروختند».(۱)

یعنی قیمت واقعی یوسف این نبود، او خیلی گرانقیمت و ارزشمند بود، ولی چون ارزش او را نمی دانستند، با چند پول سیاه معاوضه کردند تا به خوشی و شادی خودشان برسند.

دوستان جوان من!

نکند ما هم برای خوشی خودمان، یوسف فاطمه امام زمان عجل الله تعالی فرجه را را با قیمت ناچیزی معاوضه کنیم و محبت و عنایت حضرت را به دوستی های آلوده، به خلوت های ناپاک، به نگاه های حرام و ... مانند آن بفروشیم. خیلی مراقب خودمان باشیم، چون به قول حافظ:

یار مفروش به دنیا که بسی سود

آنکه یوسف به زر ناسره بفروخته بود

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را آشنا و قدردان نعمتهایی که به ما داده ای، بگردان!

ما را از کم فروشی و نشناختن قدر و قیمت خود، مصون بدار!

ما را شرمنده امام زمان(علیه السّلام) قرار نده!

عاقبت ما را بهشت و نعمتهای جاودان آن قرار بده!

ما را در مقابل فریبهای شیطان و نفس اماره آگاه و هوشیار بگردان.

آمین

۱- سوره یوسف، آیه ۲۰ .

درس هفتم:خانه دیگران

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه با بیانی دلنشین و همراه با ابهام یک داستان واقعی، فضای تبیین محتوا را فراهم می کند.

مهندس مشغول ساختن خانه ای سه طبقه بود. یک روز شخص موجه و محترمی آمد و پس از چند دقیقه بررسی و قدم زدن در آن فضا، نزد مهندس پروژه آمد و بعد از کمی خوش و بش و پرسش و پاسخ رایج درباره کار و ساختمان، خطاب به مهندس پروژه گفت: شما که اینجا مشغول

کار هستید و همه امکانات و مصالح را هم فراهم کرده اید، بیایید و این زمین کناری بنده را هم بسازید.

مهندس، با یک حساب سرانگشتی فهمید که سود زیادی از این ساختن نصیب او خواهد شد؛ چرا که کارگران، مصالح و دیگر وسائل مورد نیاز آماده هستند و با کمی جابجایی و افزایش مصالح ساختمانی، خانه آن فرد هم ساخته خواهد شد. از این رو قبول کرد و کار ساختن آن خانه

هم آغاز شد و دست خطی هم به عنوان سند کاری بین آنها امضا شد.

مدتی گذشت و ساختمان هم تقریباً آماده شده بود که آن شخص با حالت ناراحتی آمد و

گفت: من به خاطر موقعیت شغلی مجبورم از این شهر مهاجرت کنم و در شهرستان ساکن شوم.

حالا که زحمت ساخت آن را شما کشیده اید، اگر دوست داشته باشید خود شما این ساختمان را از من بخرید. اگر خواستید خودتان ساکن شوید یا اینکه به هر کسی دوست داشتید، بفروشید.

من هم چون تصمیم قطعی به مهاجرت دارم، سر قیمت با شما کنار می آیم.

بالاخره پس از صحبت های رایج در معالات، سر قیمت مشخصی توافق کردند و دوباره با نوشتن سند بین خودشان، خریدار بخش عمده پول مثلاً چیزی حدود ۸۰ درصد پول ساختمان را پرداخت کرد.

مهندس بنده خدا خوشحال و سرمست از این معامله و سود فراوان آن بود که ناگهان سر و کله فردی پیدا شد. او کنار ساختمان آمد و با تعجب پرسید: این ساختمان را چه کسی اینجا ساخته است؟

مهندس به گمان مشتری بودن او، خود را معرفی کرد و شروع به تعریف از ساختمان، مصالح درجه یک، زیبایی خانه و امثال آن کرد.

آن شخص گفت: ولی شما در زمین من خانه ساخته اید، چه کسی به شما اجازه چنین کاری داده؟

مهندس که شوکه شده بود، با تعجب پرسید: زمین شما؟!!

گفت: بله! این هم سندش. من مدتی اینجا نبودم و امروز برای دیدن زمین آمدم که دیدم این ساختمان در آن بنا شده است.

خلاصه اینکه وقتی حقیقت ماجرا کشف شد و شیاد بودن آن فرد اول مشخص شد، مهندس بیچاره تلاش کرد تا صاحب زمین واقعی را راضی کند، ولی او به هیچ قیمتی راضی نشد و گفت:

زمین را نیاز دارم، شما مصالح را بردار و هرجا می خواهی ببر!

در نهایت آنچه برای مهندس باقی ماند، ندامت و پش-یمانی از رفتار اشتباه و ضرر دوچندانی

بود که کرده بود، هم پول ساختن خانه و هم پولی که بابت خرید، به آن شخص داده بود.

ص: ۸۰

تبیین متن و محتوا

اشاره

مشابه این اتفاقها چه بسا برای ما هم واقع شود و خواسته و ناخواسته کارهایی انجام می دهند

که در نهایت چیزی ضرر و پشیمانی عایدشان نمی گردد. مثل چی؟

تذکر: مبلغ محترم از نظرات دانش آموزان بهره برده و سپس مصادیق این خانه سازی در زمین

دیگران را تبیین می کند.

مصادیق این خانه ساختن در زمین دیگران:

یک: دوستی های بدون خدا

یکی از نمونه های خانه سازی در زمین دیگران، بنا کردن ساختمان دوستی در زمین کسانی است که از خدا دور هستند. این گونه دوستان شاید خیلی جذاب و شیک هم باشند، و انسان نتواند از آنها دل بکند، ولی پایان این دوستی های بدون خدا، جز حسرت و ندامت نخواهد بود؛

چرا که انسان رفته رفته مجبور می شود مثل آنها رفتار کند و به خاطر آنها، از خدا بگذرد و کارهایی انجام دهد که نه تنها در قیامت حسرت و ندامت به بار می نشاند، بلکه چه بسا در همین دنیا نیز تاثیرات نامطلوبی بر زندگی او بگذارد؛ مانند شرکت در نزاع ها و دعواهای دسته جمعی و

ضرب و جرح و قتل احتمالی، یا شرکت در جشنهای آلوده و مختلط و دستگیری و پرونده سازی، کشیده شدن به سمت اعتیاد و....

ملامت و چسب برای اس-تحکام این دوستی های بدون خدا را هم خود شیطان فراهم می کند، همانطور که به دوستی با خودش هم فرا می خواند، ولی نتیجه و ثمره اش در قیامت، بی تفاوتی و نامردی مطلق شیطان است که می گوید: « فَلَا تَلُومُونِی وَلُومُوا أَنْفُسَکُمْ ؛ مرا سرزنش نکنید، بلکه خودتان را سرزنش کنید».(۱) من فقط دعوت کردم، خودت عقل داشتی می خواستی قبول

۱- سوره ابراهیم، آیه۲۲.

نکنی!

جمله ای شبیه همین دوستی های دنیایی که وقتی گیر می افتند، همه چیز را به عهده دوست خود می اندازند یا به هیچ قیمتی حاضر نمی شود نقش خود را در بدبخت او دوستش بپذیرد!

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: « إنَّ مِن أشَرِّ الناسِ مَنزِلَهً عِندَ اللّه ِیَومَ القِیامَهِ عَبدا أذهَبَ آخِرَتَهُ بِدُنیا غَیرِهِ؛ بدترین مردم از نظر مقام نزد خداوند در روز قیامت، کسی است که آخرتش را برای دنیای دیگران بفروشد.» (۱)

بنابراین، اینکه انسان خدا را بگذارد و دوستانش را انتخاب کند و بخاطر آنها خیلی از خلافها و کارهای ناپسند را مرتکب شود، یا در اشتباهات آنان شریک شود... این بنای دوستی، عاقبت خوبی نخواهد داشت....

دو: فرار از خانه

برخی نوجوانها و جوانها – به ویژه دختران- به خیال خودشان می خواهند از دست گیر دادنهای مدام پدر و مادر رها شوند و خودشان برای آینده شان تصمیم بگیرند، فرار از خانه را انتخاب می کنند و به جای ساختن آینده در خانه پدر و مادر -که با همه گیردادنها و اذیت کردنهای احتمالی و ناخوشایند با مذاق فرزندان، چیزی جز و خیر و صلاح آنان را نمی خواهند- ، می خواهند آینده شان را در کوچه و خیابان یا پارک و مانند آن بسازند که نتیجه و پیامدش،

چیزی جز پشیمانی و غلط کردن نخواهد بود. همانطور که دهها و صدها نفر مثل او چنین فکری کردند و عاقبت به جاهایی رسیدند که به پدر و مادرشان التماس می کردند آنها را نجات دهند!

آری:

بیابان شود هر که ز خراجات

بارکش شاه غول گریزد

چی؟

۱- نهج الفصاحه، ش ۹۱۵.

کسی می تواند این شعر را بخواند؟

البته کلمات این شعر در هم است و باید آنان را منظم کنید.

تذکر: مبلغ محترم به دانش آموزان لحظات و دقایقی فرصت می دهد تا با شعر را تکمیل کنند و به نفر برگزیده جایزه اهدا می کند.

هر که گریزد ز خراجات شاه

بارکش غول بیابان شود

چیزی شبیه همان ضرب المثل معروف؟

کدام ضرب المثل؟

از چاله به چاه افتادن؛ یعنی از یک وضعیت بد به وضعیت بدتر گرفتار شدن.

سه: فرار از احکام شرعی و مسائل دینی

نمونه دیگر خانه ساختن در زمین دیگران، بی اعتنایی به احکام شرعی و آموزه های دینی است. برخی گوششان به سخنان غربیها و فلان دکتر و دانشمند است. همین که چیزی را بیان کنند، باور می کنند، در حالی که علم و دانش حقیقی نزد خداوند است و آنچه خدا فرموده،

پیامبر و اهل بیت(علیهم السّلام) برای مردم تفسیر و تبیین کرده اند و دانشمندان پس از صدها سال تازه به

گوشه هایی از آن پی برده اند.

یک مثال ساده و کوچک، خون است. قبلاً اگر مثلاً هنگام خیاطی سوزن در انگشت دستشان می رفت، خونی مختصری که می آمد را می مکیدند، یا به شلوار و لباس خود می مالیدند، در حالی که امروز با پیشرفت علم و بروز بیماریهایی مانند ایدز که از طریق خون منتقل می شود، به

شدت مراقبند نوک سوزنی از خون فرد مبتلا و آلوده به ایدز، به آنان برخورد نکند و خیلی زود آن را می شستند. همین قاعده و فایده در مورد دیگر احکام نیز وجود دارد و اگر امروزه عقل و درک انسان به آن قد نداده، انسان معتقد و باورمند به خدا و برگزیدگان الهی، با چشم اعتماد و تسلیم به آن می نگرند و عمل می کنند.

چهار: چشم امید داشتن به کفار

یکی از مصادیق این خانه ساختن در زمین دیگران این است که مسئولان کشور، ایران و ایرانی را رها کنند و در زمین آمریکا و غربیها خانه بسازند و به وعده های دروغ آنان دل ببندند.

یک مسئول انقلابی و آزادمرد مسلمان، نباید در مسائل سیاسی، خانه آرزوها و آمال خود را به کشورهایی بند کند که خیرخواه کشور نیستند و تنها به دنبال منافع خود هستند. این امید بستن به غیر، نتیجه اش پشیمانی و عقب ماندگی است، در حالی که به فرموده رهبر معظم انقلاب، علاج این مشکل اجرای اقتصاد مقاومتی است؛ حال اگر مسئولی به جای ساختن کشور با این فرمول

مورد تأیید اقتصاددانان و دانشمندان اقتصادی کشور، چشم امید به کشورهای دیگر داشته باشد، مصداق همان خانه ساختن در زمین دیگران است. (۱)

پیامهای کاربردی

اشاره

یکی از مصادیق ساختن خانه که نقش مهمی در چگونگی زندگی و نوع رفتارها و واکنشهای ما دارد، زمینی است که خدا در اختیار انسان قرار داده است تا ساختمانی مستحکم و زیبا بنا کند.

شما می توانید از طریق جدول زیر، پیام مدنظر را استخراج کنید.

یادآوری: مبلغ محترم همزمان با صحبتها، جدول را ترسیم و سپس چگونگی یافتن پیام را توضیح می دهد.

ب ع ر ن

ن ش ز د

ا ق م ل

ص: ۸۴

۱- امام سجاد(علیه السّلام) در دعای عرفه به ما می آموزد که از خداوند بخواهیم ما را از التماس اهل فسق و گناه دور نگاه دارد؛ «وَ ذُبّنِی عَنِ الْتِمَاسِ مَا عِنْدَ الْفَاسِقِینَ.؛ [پروردگارا!] مرا از دراز کردن دست نیاز به سوی اهل فسق و گناه نگهدار!»

ی د ی

شما باید در این جدول، آن پیام را در مدت زمان ۵ دقیقه کشف کنید و به نفرات برتری که بتوانند صحیح و کامل پاسخ دهند، جوایزی اهدا خواهد شد.

شیوه تکمیل جدول

حرف اول را نوشته (ب) از خانه دوم شروع به شمردن می کنیم. به خانه ی چهارم (که در شمارش دور اول، خانه شماره پنج و حرف «ن» است) که رسیدیم، حرف آن را کنار حرف دیگر قرار می دهیم و به همین صورت با رمز ۴ ادامه می دهیم تا ۱۵ حرف کامل شود.

در این هنگام دانش آموزان باید با این حروف، جمله مورد نظر را تکمیل نموده و در اختیار مربی قرار دهند.

توجه: خانه ی آخر که به شکل ساعت مشخص شده است، در شمارش محاسبه نمی شود.

مبلغ محترم باید این نکته را قبل از شروع به شمارش تذکر دهد.

رمز جدول: عدد ۴ پاسخ جدول: بنای عشق، در زمین دل

دوستان من!

خداوند زمین را (یعنی دل) داده(۱) و مصالح را هم در اختیار انسان قرار داده است، این انسان است که می تواند با استفاده از مصالحی مانند عبادت، نماز و ذکر و دعا، خدمت به مردم، کمک به نیازمندان، و دهها و صدها عمل نیک و صالح دیگر، عشق به پروردگار را معنا ببخشد و برای

خدا، خانه محبت و عشق بسازد.

حال اگر چنین نکند و در خانه و زمین خدا، ساختمانی برای حضور شیطان بسازد، آن وقت است که زندگی به کام او تلخ می شود، حتی اگر بیشترین ثروت و دارایی را داشته باشد، اما باز

۱- امام صادق :(علیه السّلام) «القَلْبُ حَرَمُ اللهِ فَلا تُسْکِنْ فِی حَرَمِ الله غیرَ الله؛ دل حرم خداست، پس در حرم خدا، غیر خدا را ساکن مکن». بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۲۵.

احساس کمبود و ضعف می کند. زیرا دل حریم خداست، شیطان جایش آن جا نیست و فطرت انسان هم شیطان را پس می زند، لذا احساس ناآرامی و نارضایتی می کند، درست مثل لحظه های گناه و معصیت که احساس خوبی ندارد.

خشت های گناه

برای چیدن دیوار، آجرهای آن را یکی یکی روی هم میگذارند تا وقتی که به اندازه مدنظر برسد. حال اگر تنها مشغول به کار باشد، زمان بیشتری نیاز است، ولی اگر همکارانی برای تکمیل دیوار همراه و همدست او باشند، چیدن دیوار سرعت بیشتری می یابد و زودتر به پایان می رسد.

تلخی حادثه زمانی است که پس از پایان کار، انسان متوجه شود که خود را پشت این دیوار محبوس کرده و فضای تنفس و خروج را به روی خود بسته است.

ص: ۸۶

تصویر

بر مبنای آموزه های دینی، هر گناه به مثابه آجر و خشتی است که انسان گناهکار با روی هم چیدن آنها، دیوار فاصله بین خود و خدا ایجاد می نماید. و سخت تر آنکه در این چینش تنها نیست و نفس اماره و شیطان، دست در دست یکدیگر، دیوار بدبختی انسان را تکمیل می کنند.

آدمی نمی داند که با پایان کار، خود اوست که پشت این دیوار ساخته شده از شهوتها و هوسها، زندانی می گردد و زندگی را بر خود تنگ و نفس گیر کرده، از تنفس معنوی محروم می گردد و بین او خدایش فاصله میافتد. به همین دلیل است که انسانهای دور از خدا همیشه احساس کمبود و ناراحتی دارند، زیرا اکسیژن معنوی به آنان نمی رسد و همین مسئله زندگی آنان را تلخ و نفس گیر کرده است؛ به تعبیر قرآن کریم: «وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا ؛ و هر کس از یاد من روی بگرداند، زندگی »

[سخت و] تنگی خواهد داشت». (۱)

بنابراین، انسانی که محبت خدا را رها کند و در زمین شیطان خانه بسازد، یا اهل بیت(علیهم السّلام) را

رها کند و در خانه دیگران خانه دوستی و محبت بسازد، یا عشق و محبت امام حسین(علیه السّلام) را رها

کند، محبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه را رها کند و به کارها و عشق های دیگر مشغول

۱- سوره طه، آیه ۱۲۴.

شود، جز حسرت و پشیمانی نصیب او نخواهد شد. لذا قرآن در پایان آیه: «وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا »می فرماید: « وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ؛ او را روز قیامت کورمحشور می کنیم»؛ یعنی چنین کسی راه را گم می کند، کور و نابینای حقیقی می شود و به جای

آنکه خانه آخرت را آباد کند، فقط دنیایش را زیبا می کند و خداوند هم البته مانع او نمی شود، (۱)

ولی این زیبا سازی فایده ای برایش نخواهد داشت. (۲)

دعا و نیایش

خدایا!

دل و قلب ما را آباد از یاد خودت قرار بده!

دل ما را خرابه ای از گناه و معصیت قرار مده!

شیطان را از دل ما بیرون و یاد خودت را در آن جایگزین بفرما!

توفیق عبادت و بندگی به ما عنایت کن!

ما را در راه آبادی آخرت و شناخت و جلب رضایت اهل بیت(علیهم السّلام) و به ویژه امام زمان(علیه السّلام) موفق

بدار.

آمین

۱- «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا *وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ؛ هر کس خواهان دنیای زودگذر است به زودی هر که را خواهیم از آن می دهیم آن گاه جهنم را که در آن خوار و رانده داخل خواهد شد برای او مقرر می داریم و هر کس خواهان آخرت است و نهایت کوشش را برای آن بکند و مؤمن باشد آنانند که تلاش آنها مورد حق شناسی واقع خواهد شد». سوره اسراء، آیات ۱۸ و ۱۹.

۲- « وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ؛ و هر کس از یاد پروردگارش روی گرداند، او را به عذاب شدید و فزاینده ای گرفتار می سازد». سوره جن، آیه ۱۷.

متن مطالعاتی

الف: خانه دیگران در بیان شهید مطهری(رحمه الله)

یکی دیگر از مصادیق ساختن خانه در زمین دیگران، تلاش های بیهوده ای است که انسان انجام می دهد و در نتیجه به جای آنکه به خدا نزدیک شود، به شیطان نزدیک می شود و موقعی متوجه می شود که عمرش پایان یافته و سوت پایان زندگی به صدا در می آید.

شهید مطهری(رحمه الله) می گوید: تمثیل خیلی خوبی مولوی دارد: فرض کنید انسان زمینی جهت ساختمان برای خودش تهیه کرده، به هر علتی نمی رود آن جا ساختمان کند. هنگام شب عمله و بنا و مهندس و مصالح می فرستد آن جا تا یک ساختمان بسازند برای آنکه در آن سکونت بکند.

پوله ا خرج میکند، خانه ای می سازند مکمل و مجهز و او هم خاطرش جمع که خانه خیلی خوبی برای خودش ساخته است.

آن روزی که حرکت می کند برود داخل خانه، وقتی نگاه می کند می بیند خانه را در زمین دیگران ساخته؛ خانه را ساخته ولی نه در زمین خودش، در زمین دیگران. زمین خودش چطور؟

لخت و عور آنجا مانده. چه حالتی به انسان دست می دهد؟ می گوید این، حالت همان آدمی است که وارد قیامت می شود، خودش را می بیند مثل یک زمین سخت؛ آن که برایش کار نکرده خودش است و آن که برایش کار کرده او نبوده.

در زمین دیگران خانه مکن

کار خود کن کار بیگانه مکن

ص: ۸۹

کیست بیگانه، تن خاکی تو

کز برای اوست غمناکی تو

تا تو تن را چرب و شیرین می دهی

گوهر جان را نیابی فربهی

گر میان مشک، تن را جا شود

وقت مردن گند آن پیدا شود

اگر این بـدن را همیشه توی مشـک بگـذاری، همین قـدر که مرد، دو روز که بگـذرد عفونت می گیرد و مردم مجبورنـد برای فرار از عفونتش آن را دو متر زیر خاک مخفی کنند.

مشک را بر تن نزن، بر جان بمال *** مشک چه بود نام پاک ذوالجلال (۱)

ب: گر بگریزی ز خراجات شهر

سعدی شـیرازی در گلستان این حکایت را نقل کرده که معنایش به زبان ساده این است: در بیابان اسیر کفار شدم و آنها مرا به کارگـل وادار کردنـد. روزی یکی از حاکمـان حلب که سـابقه دوستی بین مـا بود، از آن جـا عبور کرد و مرا شـناخت و به ده سکه مرا از دست دشمنان خلاص

کرد و به حلب برد و دختر خود را با مهریه صد سکه به عقد من درآورد.

دختر ستیزه جو و بدخو بود. روزی به من گفت: تو آن کسی هستی که پدر من به ده سکه آزادت کرد و من گفتم: آری به ده سکه آزاد کرد و به صد سکه به دام تو گرفتارم کرد و از چاله به چاهم انداخت.

حالا هر گاه کسی از حالی به حال بدتر از آن گرفتار شود این مثل حکایت حالش می شود.

شبیه این شعر:

هر که گریزد ز خراجات شاه

بار کش غول بیابان شود

این شعر در غزلیات مولانا به این شکل آمده است:

خشم مرو خواجه! پشیمان

جمع نشین، ورنه پریشان شوی

طیره مشو خیره مرو زین چمن

ورنه چو جغدان سوی ویران

ص: ۹۰

۱- مرتضی مطهری،- فلسفه اخلاق، ص ۱۷۹-۱۷۸.

گر بگریزی ز خراجات شهر

بارکش غول بیابان شوی

گر تو ز خورشید حمل سر

بفسری و برف زمستان شوی

روی به جنگ آر و به صف شیروار

ورنه چو گربه تو در انبان شوی

کم خور ازین پاچهٔ گاو، ای ملک

سیر چریدی، خر شیطان شوی

کافر نفست چو زبون تو شد

گر همه کفری همه ایمان شوی

روی مکن ترش ز تلخی یار

تا ز عنایت گل خندان شوی (۱)

ناگفته نماند که برخی نیز این شعر را این گونه نقل کرده اند:

هر که گریزد ز خرابات شهر

بارکش غول بیابان شود

که البته در انتقال پیام مورد نظر خللی وارد نمی کند.

۱- دیوان شمس مولوی، غزل ۳۱۷۱.

درس هشتم:ملامت

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه، پس از سلام و احوالپرسی صمیمانه با مخاطبان، آنان را به مسابقه اطلاعات عمومی همراه با سرعت و دقت دعوت می کند.

روند اجرای مسابقه

اشاره

انتخاب سه گروه حداقل سه نفره(تعداد گروه ها با توجه به تعداد مخاطبان قابل افزایش است)

کپی از برگه های مخصوص مسابقه که در آنها جدول های مسابقه ترسیم شده است.

نوشتن حروف (م ل ا م ت) به ترتیب مسابقه در ابتدا، وسط و انتهای ستون جدولها

تحویل دادن برگه ها به گروه ها

تعیین مدت زمان مشخص(مثلا ۵ دقیقه)

اعلام برندگان و اهدای جوایز

ص: ۹۳

جدول اول: اسامی چهار حرفی

اسم از میم (محمد، موسی، معین، مانی، محرم، میثم، مسلم، مظفر، مسیب و...)

اسم دختر از لام (لیلا، لیلی، لعیا)

اسم پسر یا دختر از الف(اکبر، اصغر، احمد، امین، افسر، ایران، و...)

اسم از حرف ت(تورج، تراب)

یادآوری: در تمامی جدولها، حرف میم دوبار ذکر شده است که به جهت استخراج موضوع مورد نظر جلسه است.

تذکر: حروف (م ل ا م ت) در ستون اول جدول نوشته می شود.

جدول

م

ل

ا

م

ت

جدول دوم: اسامی سوره های قرآنی

تذکر: حروف (م ل ا م ت) در ستون وسط نوشته می شود.

جوابها به ترتیب عبارتند از:

حمد

قلم(یا بلد)

ناس

قمر

ص: ۹۴

فتح

جدول

م

ل

ا

م

ت

جدول سوم: اسامی شهرهای سه حرفی

تذکر: حروف (م ل ا م ت) در ستون آخر نوشته می شود.

جوابها به ترتیب عبارتند از:

قشم

آمل

فسا(یا نکا)

فَشَم (۱)

رشت(یا شفت)

جدول

م

ل

ا

م

ص: ۹۵

۱- فشم، یکی از شهرهای استان تهران است که در شهرستان شمیرانات قرار گرفته. این شهر در ۲۵ کیلومتری شمال شرقی تهران قرار دارد و آب و هوای خیلی خوبی دارد.

جدول

ت

اینک یک سؤال درباره جدولها: با ترکیب و کنار هم قرار دادن حروف ستون اول جدول اول، ستون وسط جدول دوم و ستون آخر جدول سوم، چه کلمهای به دست می آید؟ «ملامت»

تبیین متن و محتوا

اشاره

ملامت یعنی سرزنش و سرکوفت زدن. اینکه انسان به سبب کارهای بدی که انجام می دهد، مورد ملامت و شماتت قرار بگیرد، یا آن گاه که نتیجه و پیامد اشتباهات خود را می بیند، افسوس و حسرت دامنگیر او می شود و بر خطاهای انجام شده، خود را ملامت کند.

بی گمان همه انسانها در زندگی مرتکب اشتباهاتی می شوند و برخی مسیرها و انتخابها را نادرست برمی گزینند و به سبب همان لغزش و خطا، مورد توبیخ و بازخواست قرار می گیرند.

ملامت در قرآن....

انواع ملامت

یک: مثبت(ملامت درونی)

اشاره

همان وجدان درد معروف خودمان!

خداوند متعال نه تنها در سرشت انسان میل به خوبی و انزجار از بدیها را نهاده، بلکه نفس سرزنش کننده ای به بشر داده است که هنگامی که انسانها از آن گامی فراتر نهادند، آنان را به شدیدترین وضعی ملامت و سرزنش می کند، آن جا که می فرماید:

«لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَهِ ؛ سوگند به روز قیامت* «وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَهِ ؛ و سوگند به وجدان بیدار انسان □ا و نفس ملامت کننده».(۱)

انسان گناه مرتکب می شود، بعد خودش را ملامت می کند. این ملامت وجدان یعنی چه؟

۱- سوره معارج، آیات ۱ و ۲.

این وجدان همانند چراغ کوچکی است در نهاد تمام انسانها روشن است و حتی آنان که اعتقادی به آخرت و قیامت هم ندارند، در درون خود سرزنش کننده ای دارند و آنها را به سبب ارتکاب کارهای ناشایست، سرزنش و ملامت می کند.

وجدان درد بت پرستان

قرآن مجید، ضمن شرح مبارزات پی گیر ابراهیم بت شکن، در آیه کوتاهی به نیروی وجدان اشاره نموده است و مضمون آیه، مربوط به قضات دادگاهی است که برای محکوم کردن ابراهیم تشکیل شده بود. ابراهیم، بتهای بتکده را یکی پس از دیگری شکست و تلّی از چوب در وسط بتکده پدید آورد و سپس تبر را بر دوش بت بزرگ نهاد و بتخانه را ترک گفت.

برای سران قوم از قراین معلوم بود که شکستن بتها کار ابراهیم است و بس؛ وی به دادگاه احضار شد و در برابر هیأت قضات قرار گرفت. وقتی از وی شرح ماجرای بتکده را پرسیدند، وی گفت: جریان را از بت بزرگ بپرسید. در این موقع، هیئت دادرسی در بن بست عجیبی قرارگرفت؛ زیرا اگر بگویند بت بزرگ درک و شعوری ندارد، ابراهیم به آنان اعتراض خواهد کرد که چگونه موجودی را که چیزی نمی فهمد، پرستش می کنید. اگر بگوید او می فهمد و سخن

می گوید، خواهد گفت: پس چرا از من می پرسید؟!

در این موقع، وجدان خفتهٔ آنان بیدار شد و همدیگر را ملامت کردند و گفتند: شما ظالم و ستمگرید. قرآن مجید این صحنه سرشکستگی و محکومیت وجدانی را چنین نقل می کند: «فَرَجَعُوا إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ * «ثُمَّ نُكِسُوا عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ؛(۱)

آنان به وجدان خود مراجعه کردند و همدیگر را ملامت نمودند و گفتند: شما ظالم و ستمگر هستید؛ سپس سرهای خود را از شرمندگی به زیر افکندند و گفتند: تو که می دانی بتها

۱- سوره انبیاء، آیات ۶۵- ۶۴.

قدرت بر سخن گفتن ندارند».(۱)

بنابراین، اگر انسان قدر این نور درون را بداند و آن را با کارهای نیک و گوش دادن به نصیحتهایش، روشن نگه دارد، همین نگهدارنده درونی از انجام بسیاری از خلافها جلوگیری می کند؛ ولی اگر به آن بی اعتنایی کند، رفته رفته نور آن کم سو و چه بسا خاموش می گردد؛ آن

و .... موقع است که از جنایت هم لذت می برد، از کشتن و زجر دادن دیگران خرسند می شود (۲)

دو: منفی(ملامت بیرونی)

اشاره

نوع دیگر سرزنشهایی که انسان با آن مواجه می شود، ملامت به واسطه رفتارهایی است که خوشایند دیگران نیست و آنان چون این شیوه را نمی پسندند، از این رو زبان به شماتت و سرزنش باز می کنند تا عقده های درونی خود را تخلیه کنند.

هودج کسایی

کسائی(یکی از علمای مشهور ادبیات عرب) می گوید: در ایام تحصیل، با فقر و تنگدستی روزگار می گذراندم. هر بامداد هنگام اذان صبح لباس پوشیده به مدرسه می رفتم.

در رهگذر من بقال فضولی بود که هر روز به من کنایه زده می گفت: ای هرزه گرد! کجا می روی؟ این کارهای بیهوده را رها کن و به کاری بپرداز که نان بخور و نمیر از آن بدست بیاوری.

روزی به من گفت: هنوز وقت آن نشده که این کاغذ پاره ها را در چاله ای بریزی و بر آن آب ببندی تا سبز شود؟!

۱- نک: جعفر سبحانی، نظام اخلاقی اسلام، ص۷۹-۷۱.

۲- امیر مؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «أنّهُ مَن لَم یُعَنْ علی نَفسِهِ حتّی یَکونَ لَهُ مِنها واعِظٌ و زاجِرٌ. لَم یَکُن لَهُ مِن غَیرِها لا زاجِرٌ و لا واعِظٌ؛ کسی که برای او واعظ و اندرزدهی از درون نباشد، (که او را از کارهای زشت باز دارد) هرگز برای چنین شخصی،پند دادن و نصحیت کردن از خارج سودمند نخواهد افتاد، و گفتار دیگران درباره او مؤثر واقع نخواهد شد». نهج البلاغه عبده، خطبهٔ ۷۸.

اما من با سرزنش های او دلسرد نشدم و به تلاش و کوشش خود ادامه دادم تا اینکه در رشته های مختلف علم به درجات بلندی رسیدم، اما با این همه از لحاظ مادی چنان بودم که حتی قدرت تهیه لباسی را هم نداشتم.

در همسایگی ما شخصی زندگی می کرد که او هم مرا آزار می داد. روزی از خانه بیرون آمدم و دیدم بر سر کوچه کوشکی(اتاق بلندی که به صورت مجزا می ساختند) ساخته و راه را به گونه ای تنگ کرده که شخص سواره از آن جا نمی توانست عبور کند.

گفتم: در این راه من هم حق دارم چرا این کوشک را ساخته ای؟

گفت: هر زمان هودج تو خواست از این جا عبور کند بگو تا آن را خراب کنم!

من بر این طعنه ها و اذیت ها صبر کردم، تا اینکه روزی در منزل بودم که کاردار امیر بصره آمد و گفت: امیر مرا از پی شما فرستاده است.

پرسیدم: با من چکار دارد؟ من با این وضع لباس نمی توانم خدمت ایشان برسم و از ایشان پوزش می خواهم.

کاردار هم رفت و ساعتی بعد برگشت و جامه ای قیمتی با هزار مثقال طلا برایم آورد و گفت:

این لباس را بپوش و زودتر به مجلس امیر بیا. من نیز اطاعت کردم و به مجلس امیر بصره وارد شدم.

همین که چشم امیر بر من افتاد، گفت: خلیفه امر کرده که تو را برای تعلیم فرزندانش (امین و مأمون) به بغداد بفرستم.

از آن روز به بعد حال و روز من دگرگون شد و در سایه آموزش به فرزندان خلیفه ماهی ده هزار دینار حقوق می گرفتم. حتی هنگام شروع به تعلیم، طَبَق های زر افشاندند و آن روز به اندازه ای طلا جمع کردم که هرگز تصورش را هم نمی توانستم بکنم.

مدتی گذشت تا این که روزی هارون به من گفت: میل دارم امین و مأمون به منبر بروند و خطبه بخوانند.

گفتم: آنها را در این فن یگانه روزگار کرده ام.

روز جمعه ابتدا امین به منبر رفت و خطبه ای زیبا ایراد کرد، در آن روز امیران و اعیان دولت طبق های زر افشانده و خلیفه نیز جایزه ی بزرگی به من داد و گفت: اکنون هر آرزویی داری بخواه.

گفتم: به خاطر الطاف خلیفه، مرا آرزویی نمانده است، اما می خواهم اجازه فرمایید برای دیدار بستگانم به بصره بروم و دو مرتبه باز گردم.

هودجی زرنگار برایم تدارک دیده بودند، همین که به بصره رسیدم، - بر طبق دستور قبلی هارون به والی بصره - جمعیت زیادی به استقبالم آمدند. با همان جمعیت به طرف خانه ی خود رفتم. چون به کوشک آن همسایه رسیدم هودج رد نشد، از این رو دستور دادم تا کوشک را خراب کنند. بعد هم آشنایان به دیدنم آمدند، از جمله همان مرد بقال با هدیه ای نزدم آمد، به او گفتم:

دیدی آن کاغذ پاره ها چه درخت سرسبزی شد و چه ثمری داد؟ (۱)

استقامت و نگاه به افقهای آینده، راز موفقیت

آنچه اهمیت دارد اینکه انسان خودش بداند چه می خواهد و ایمان به خواسته ها و باورهای خود داشته باشد، در این صورت سرزنشها و ملامتها تأثیری در راه انتخابی نخواهد داشت و خللی در عزم و اراده آنان ایجاد نمی کند، لذا به عنوان مثال، تازه مسلمانها به شدت مراقب حجاب و ایمان خودشان هستند، با اینکه داشتن حجاب اجباری نیست، بلکه داشتن به عکس، حجاب در اروپا و آمریکا، با انواع تهمتها، محدودیتها و خطرها همراه است، ولی چون هدف و مقصد مشخص است، این حاشیه ها آنها را منصرف نمی کند.

می گویند در قاهره کسی، شتری اجاره کرد که او را به جاده عباسیه برساند. صاحب شتر پولی گرفت، مسافر را سوار کرد و داشت افسار را به سمت عباسیه می برد. این صاحب شتر هی به این مسافر متلک و فحش می گفت. این هم که سوار شتر بود، فحش ها را می شنید، هیچ نمی گفت.

یک نفر در راه صحنه را دید و گفت: آقا! می دانی این صاحب شتری که افسار را می کشد به تو چه

۱- پند تاریخ، ج ۲، ص ۱۶۷.

میگوید؟ سواره گفت: بله! مرا فحش می دهد. گفت: خوب فحشت می دهد، جوابش را بده؛

مگر تو بوقی که عکس العمل نشان نمی دهی؟!

سواره گفت: ببخشید جاده کجاست؟ گفت: جاده ی عباسیه!

گفت: اگر من را به عباسیه می رساند، بگذار هرچه می خواهد بگوید، بگوید.

البته منظور از این داستان این نیست که انسان همیشه مظلوم باشد و حالت تدافعی و انفعالی داشته باشد، بلکه چه بسا در برخی موارد لازم است انسان با متانت و منطق، از حق و مسر درست خود دفاع کند.

ملامت اهل ایمان؛ شگرد شیطان

در هر حال، باید بدانیم که یکی از شگردهای دشمنان دینداری این است که به تخطئه و تخریب و شماتت و سرزنش اهل ایمان و به ویژه جوانان مؤمن می پردازند؛ اصولاً ـ یکی از کارهای مخالفان همین است که برای هرکار مثبت و خداخواهانه، انگ و نقصی می چسبانند تا

دیگران را از پیمودن چنین راهی مأیوس و منصرف کنند؛ چون برای شیطان و دوستداران و همراهان شیطان تلخ و سخت است که یک جوان در اوج شهوت و تمایل به لذت جویی، از علاقه مندی های نفسانی و زیبایی های ظاهری صرفنظر کند و به خاطر خدا، از لذت حرام چشم

بپوشد.

اینکه به جای موسیقی حرام به مداحی و آهنگ های حلال گوش کند؛

اینکه به جای کتابهای رمان و عشق و خیانت و شهوت، به کتب مذهبی و احادیث و قرائت قرآن بپردازد؛

اینکه به جای رفتن به مهمانی ها و جشن های آلوده به گناه، به مسجد و هیئت و زیارت می رود؛

اینکه به جای سایتها و کانالهای لهو و بیهوده، به کانالها و سایتهای مفید و مذهبی مراجعه می کند؛

و دهها مورد دیگر که همگی این رفتارها باعث ناخشنودی و عصبانیت آنها می شود و به دنبال

راهی برای فریب و وسوسه آنها می گردند، تا رفتارهایشان را بر سوی گناه بکشانند و از جاده

منحرف کنند. در این راه، شماتت و سرزنش و خنده و تمسخر دینداران، یکی از روشهای کثیف و زشت آنان است.

خداوند در قرآن کریم می فرماید:«إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ *وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ *وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ؛ بدکاران به مؤمنان پوزخند می زدند و هنگامی که از کنارشان می گذشتند، به هم چشمک می زدند و آنان را مسخره می کردند و هنگامی

که به خانه هایشان برمی گشتند، نزد زن و فرزندانشان کارها و رفتار مؤمنان را وسیلهٔ سرگرمی خود قرار می دادند و می خندیدند». (۱)

پیامهای کاربردی

استقامت، پادزهر ملامت

پرسش اساسی آن است که چه کنیم؟ چگونه در مقابل این سیل تهمت و شایعه و سرزنش و شماتت مقاومت کنیم و دین خود را حفظ نماییم؟

پاسخ را امام باقر(علیه السّلام) فرموده اند:

تذکر: مبلغ محترم متن حدیث را روی تابلو می نویسد.

المؤمنُ أصْلَبُ مِن الجَبلِ، الجَبلُ يُسْتَقَلُّ مِنه، والمؤمنُ لا يُسْتَقَلُّ مِن دِينِه شَیءٌ؛ ؛ مؤمن از کوه محکم تر است. از کوه کم می شود اما از دین مؤمن چیزی کاسته نمی گردد».(۲)

به قول حافظ:

وفا کنیم و ملامت کشیم و خوش

که در طریقت ما کافریست رنجیدن

۱- سوره مطففین، آیات ۲۹-۳۱.

۲- کافی، ج۲، ص ۲۴۱ ، ح۳۷.

کاپیتان فضای مجازی

حتماً این واژه ها را زیاد شنیده اید؛ لیدر، کاپیتان ....

بنـده خدا بودن و اهل نماز و عبادت بودن، باعث افتخار و مباهات است؛ از این نباید از دیندار بودن خجالت کشـید، بلکه باید از حالت تدافعی خارج شد و با افتخار به عبادت خدای متعال، از هیچ ملامت و سرزنشـی نترسید. امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) یک فرمول و قانون زیبا به ما می آموزد و می فرماید: «لاتَعْتَذِرْ مِنْ اَمْرٍ أطْعْتَ اللهَ سُبْحَانَهُ فیهِ فکفی بذلک منقبه؛ از کاری که با آن خدای سبحان را فرمان برده ای عذرخواهی مکن(و خجالت نکش)، این خودش یک خصلت مثبت برای توست». (۱)

درباره امام خمینی چنین نقل شده است: روزی که سـران کشورهای مسـلمان برای قضیه صلح ایران و عراق به خدمت حضرت امام(رحمه الله) آمده بودند، وسط جلسه بود که اذان ظهر گفته شد. امام بلند شدند و فرمودند که من می خواهم نماز بخوانم و چون مقیّـد بودنـد هنگـام نماز خود را با عطر خوشـبو کننـد، در همان جلسه اشاره کردنـد که عطر من را بیاوریـد، پس از عطر زدن، به نماز ایستادند و دیگران هم پشت سر ایشان نماز جماعت خواندند. (۲)

بر این باور:

خودتان پرچم دینداری را بلند کنید؛ در نماز خواندن، شرکت در مراسم هیئت، حضور در مسجد، کمک به دیگران، و...

کاپیتان معنوی باشید، در فضای مجازی، سایتها، شبکه های اجتماعی، کانالها و...

لیـدر دینداری و سـبک زندگی مؤمنانه باشـید و...؛ هم خودتان اهل رعایت مسائل شـرعی باشـید و هم دیگران را به عبادت و زندگی خداپسند دعوت کنید.

اگر این کارها را کردیم و از خود توان معنوی و استقامت دینی بروز دادیم، آن وقت است که

۱- عیون الحکم، ص ۵۲۵. میزان الحکمه، ج۳، ص ۱۸۶۰.

۲- روش های پرورش احساس مذهبی نماز، ص۳۲.

می توانیم افتخار کنیم که لایق سربازی امام زمان(علیه السّلام) هستیم و ایشان از استقامت دینی و مذهبی

ما خشنود خواهند بود. زیرا یکی از ویژگیهای یاران امام زمان(علیه السّلام)، نترسیدن از سرزنش و ملامت

بدخواهان است. به فرموده قرآن کریم،(۱) یاران آن حضرت دارای این ویژگیها هستند:

یادآوری: این قسمت می تواند در قالب کارت همراه با توضیح کوتاه اجرا شود.

عاشق و دوستدار خدا «یُحِبُّهُمْ وَیُحِبُّونَهُ؛ «خداوند آنان را دوست دارد و آنان او را دوست دارند.»

دوستی با دوستان خدا« أَذِلَّةٍ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ؛ «در برابر مؤمنان، متواضع و فروتن هستند.»

دشمنی با دشمنان خدا «أَعِزَّةٍ عَلَی الْکَافِرِینَ؛ «در برابر کافران، سرسخت و نیرومند هستند.»

مجاهدت در راه خدا « یُجَاهِدُونَ فِی سَبِیلِ؛ «در راه خدا جهاد می کنند. » (مجاهدت و مبارزه از طریق فضاهای مجازی، رفع شبهه و....)

استواری و ثبات قدم « وَلَا یَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ؛ «از سرزنش هیچ ملامت گری هراس ندارند. » (در اقامه نماز و انجام عبادت، شرکت در راهپیمایی و...)

بر این اساس، نهراسیدن از حق گرایی با ملامت دیگران و استقامت و پایداری در دینداری به خاطر خدا، بویژه برای دختران در حفظ حجاب و عفاف و در پسران به گونه ای دیگر، با انجام واجبات و همسو و همرنگ نشدن با جماعت مجازی یا حقیقی اهل گناه و دور از خدا، می تواند

قیمت و ارزش ما را بالا ببرد و به دوستی با امام زمان(علیه السّلام) برساند، همانگونه که امام علی(علیه السّلام) در

تفسیر این آیه می فرمایند: «هُمْ اَصْحَابُ الْقَائِم ؛ آنان یاوران امام قائم(علیه السّلام) هستند.»(۲)

۱- سوره مائده، آیه ۵۴.

۲- منتخب الاثر، آیه الله صافی گلپایگانی، ص ۴۷۵.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را در دینداری ثابت قدم و استوار بگردان!

ما را در راه عبادت خودت توفیق عنایت کن!

ما را از محبان و یاوران امام زمان(علیه السّلام) قرار بده.

آمین

ص: ۱۰۵

متن مطالعاتی

آیاتی درباره ملامت

در قرآن کریم، آیاتی پیرامون ملامت ذکر شده اند که به صورت اختصار به آنها اشاره می شود.

«وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَهِ ؛ قسم به نفس لوامه و وجدان بیدار ملامتگر».(۱)

این آیه شریفه درباره نفس لوّامه است و به وجدان انسان و عاملی که موجب می شود بعد از انجام خطا، خود را ملامت و سرزنش کند، اشاره می کند.

«لَا یَخَافُونَ لَوْمَهَ لَائِمٍ ؛ از ملامت سرزنش کنندگان، نمی ترسند».(۲)

کسانی که از سرزنش ملامتگران هراسی ندارند؛ خداوند در قرآن به مسلمانان هشدار می دهد که اگر بخواهند از دین روگردان شوند و به جاهلیت خود برگردند، خدا مسئولیت دین را به دست دیگران خواهد سپرد. سپس در توصیف این افراد جدید می فرماید:«لَا یَخَافُونَ لَوْمَهَ لَائِمٍ

».

«فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ ؛ حال که کافران سرکش حاضر به پذیرش حق نیستند، از آنان رو برگردان و اعراض کن که به خاطر این کار شایسته سرزنش نخواهی بود». (۳)

۱- سوره قیامه، آیه ۲.

۲- سوره مائده، آیه ۵۴.

۳- سوره ذاریات، آیه ۵۴.

«إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ؛ مگر در برابر همسران و کنیزان خود. که این اشخاص به خاطر رابطه با همسران و کنیزانشان، ملامت و سرزنش نخواهند شد». (۱)

در این آیه، در بیان اوصاف مؤمنانی که از ملامت شدن به دور هستند، می خوانیم: «مؤمنین واقعی در روابط جنسی پاکدامن هستند»، «إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ...».

«« فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ ؛ به جای اینکه مرا ملامت کنید، خودتان را ملامت کنید؛

زیرا مقصر اصلی خود شما هستید که دعوت پیامبران را رها کرده و از من پیروی کردید». (۲)

روز قیامت، گناهکاران، شیطان را عامل گمراهی خود دانسته و او را ملامت می کنند. ولی شیطان به آنان این پاسخ تلخ را می دهد.

« فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ ؛ این همان کسی است که به خاطر علاقه به او مرا سرزنش کردید».(۳)

زنانی که زلیخا را به خاطر درخواست رابطه با یوسف، مورد سرزنش قرار دادند. او برای اینکه ثابت کند شایسته ملامت شدن نیست، یوسف را به آنان نشان داد و این جمله را بر زبان آورد.

« وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ؛ نه آنقدر بخشش کن که برای خودت چیزی باقی نماند و خود را ملامت کنی و دست خالی بمانی». (۴)

سفارش اقتصادی خداوند درباره شیوه صدقه دادن

«فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ؛ ماهی بزرگ او را بلعید در حالی که او شایسته سرزنش بود».(۵)

در ماجرای حضرت یونس(علیه السّلام)، به دریا افتادن و بلعیده شدن توسط ماهی بزرگ.

۱- سوره مؤمنون، آیه ۶؛ سوره معارج، آیه ۳۰.

۲- سوره ابراهیم، آیه ۲۲.

۳- سوره یوسف، آیه ۳۲.

۴- سوره اسراء، آیه ۲۹.

۵- سوره صافات، آیه۱۴۲.

«فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ؛ فرعون و سربازانش را در دریا افکندیم در حالی که سزاوار سرزنش بود». (۱)

«فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ ؛ همدیگر را ملامت می کردند».(۲) درباره کسانی که به باغی که داشتند دل خوش بودند و نمی خواستند حق فقیران را پرداخت کنند و به همین دلیل خدا باغ آنان را نابود ساخت. (۳)

۱- سوره ذاریات، آیه ۴۰.

۲- سوره قلم، آیه ۳۰.

۳- نک: سایت islamquest.net.نمایه ملامت و سرزنش در قرآن

درس نهم: عینک دودی زشت

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ گرامی با بهره مندی از روش داستان گویی، زمینه تبیین محتوای اصلی را مهیا می کند.

پیرمرد سوار اتوبوس خط واحد شد. جای خالی برای نشستن نبود. پسرکی هم بی خیال روی صندلی لم داده بود. پیرمرد شروع کرد به غرغر کردن: جوونم جوونای قدیم، به بزرگ تر از خودشون احترام میذاشتن، بزرگ و کوچیک می فهمیدن، اما حالا چی؟

خدایا شکرت، آخرزمون شده دیگه...

چند دقیقه بعد...

اتوبوس در ایستگاهی توقف کرد. راننده سرش را برگرداند طرف پسرک و گفت: چهار راه بهشتی همینجاست! آقایون کمک کنید این جوون پیاده بشه.

پسرک عینک دودی اش را به چشمانش زد، عصایش را باز کرد و بلند شد...

دوستان عزیز! یکی عینک دودی اش این طوری است، یکی دیگر هم مثل فردی که خوشحال

ص: ۱۰۹

بـود کـه عینـک دودی بـه چشم زده است! او لابـه لای مردم شـهر قـدم برمی داشت و چشـمهایش را به هرکجا که دلش می خواست می دوانـد. خیالش راحت بود که کسـی متوجه چشم چرانی اش نیست، ناگهان نگاهش را روی تابلوی گوشه خیابان ایست داد: «لَا تُـدْرِکُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ یُـدْرِکُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ ؛چشـمها او را نمی بیننـد و او (همه) چشـمها را مبینـد و خداوند مهربان و آگاه است»،(۱) عینکش را برداشت، سرش را به زیر انداخت و با شرمندگی به راهش ادامه داد.

تبیین متن و محتوا

اشاره

مبلغ گرامی، بعـد از بیـان جـذابیت اولیه، دو دایره روی تخته بکشـد. در یکی از آنها «سوءظن» و در دیگر «واقع بینی» بنویسـد؛ مانند شکل زیر:(۲)

واقع بینی

سوءظن

یـادآوری: مبلغ محترم ابتـدا از دانش آموزان معنـای هر کـدام از واژه هـای بالاـ را می پرسـد و اجـازه می دهـد دانش آموزان نظرات مختلف خود را بیان کنند. سپس مبلغ محترم باید با مهارتهای علمی خود، باب بحث و گفتگو را باز کند. بعد از شنیدن نظرات دانش آموزان و تأیید نظرات خوب آنان، در کنار هر دایره تعریف درست آن را بنویسد.

واقع بینی: در یک مفهوم کلی یعنی دیـدن خود و جهان آن گونه که هست، نه آن گونه که شـما خیال یا فکر می کنیـد باشد. «واقع بین» کسی است که جهان را همانگونه که هست می بیند، نه آن

۱- سوره انعام، آیه ۱۰۳.

۲- البته مبلغ گرامی می توانـد این مفاهیمی را که توضـیح خواهیم داد، در قالب یک پاورپوینت برای دانش آموزان به نمایش بگذارد.

گونه که دوست دارد و یا تصور می کند باید باشد.

سوءظن: هرگاه کاری از کسی سر بزند که هم قابل تفسیر و توجیه صحیح و هم قابل تفسیر و توجیه نادرست باشد، اما ما وجهه و صورت نادرست آن را انتخاب کنیم، به این کار می گویند سوءظن.

تذکر: از دانش آموزان بخواهید برای سوءظن چند مثال بیان کنند. مثلا:

- هنگامی که مرد و زن ناشناسی را ببینیم و فکر کنیم آنان با یکدیگر نامحرم هستند و نیت آنها ارتکاب اعمال خلاف است، در حالی که حسن ظن می گوید بگو حتماً محرم یا همسر او است.

- هنگامی که شخصی اقدام به ساختن مسجد یا کار خیر دیگری می کند. مقتضای سوءظن آن است که هدفش ریا کاری یا اغفال مردم است، در حالی که حسن ظن می گوید من نمی دانم و خدا عالم است، شاید بخشی از ثروتش را اینجا وقف کرده تا برای آخرت خودش توشه ای

جمع کند.

- پدر و مادر به فرزندشان بدون هیچ چشم داشتی خدمت می کنند و در حد توان خودشان برای او هزینه جانی و مالی می کنند، اما جوان گمان می کند آنها برای او ارزش قائل نیستند و به فکر او نیستند.

از اینجا روشن می شود که دائره سوءظن بسیار وسیع و گسترده است و نه تنها در مسائل اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی و سیاسی، بلکه در رابطه با خدا و قیامت و آخرت نیز جاری می شود و اصلا یکی از بزرگ ترین تفکراتی که مانع بزرگی برای لذت بردن واقعی از دنیا و آخرت است، همین نگاه بدبینانه به همه حقایق مانند مرگ، برزخ، لحظه جان دادن، آخرت، لحظه قیامت و حتی جهنم است که قطعا اگر نگاهی واقع بینانه به خداوند متعال داشته باشیم و او را همانگونه که هست ببینیم، نگاه مان نسبت به همه دنیا و آخرت و مرگ و برزخ و جهنم، رنگ و بوی دیگری به خود می گرفت و همه آنان را مانند زینب کبری سلام الله علیها زیبا می یافتیم؛

زیرا جهنمی زشت تر از روز عاشورا را نمی توان تصور کرد؛ پس چگونه است که زینب کبری

سلام الله علیها در انتهای همه وقایع ناگوار آن روز، فرمود: «مَا رَأَیْتُ إِلَّا جَمِیلًا» ؛ من چیزی جز زیبایی ندیدم». (۱)

داستان پر ماجرای إفک

دوستان عزیز من، در قرآن کریم یک داستان بسیار شنیدنی راجع به بدبینی و سوءظن می توان یافت. این داستان در شأن نزول آیه ۱۱ سوره مبارکه نور بیان شده است. پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هنگامی که

می خواست سفری برود، در میان همسرانش قرعه می افکند، قرعه به نام هر کس می آمد او را با

خود می برد، در جنگ «بنی المصطلق» در سال پنجم هجرت قرعه به نام یکی از همسران پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) افتاد، او خود تعریف می کند: من با پیامبر حرکت کردم و چون آیه حجاب نازل شده بود، من در هودج (چیزی مانند یک سبد بزرگ که سایبانی بر سر آن قرار دارد و بر پشت شتر می گذاشتند و بر آن می نشستند)، نشسته بودم.

وقتی جنگ به پایان رسید و بازگشتیم، نزدیکی های مدینه که رسیدیم، شب بود، من از لشکرگاه برای انجام حاجتی کمی دور شدم، هنگامی که بازگشتم متوجه شدم گردنبندی که از مهره های یمانی داشتم، پاره شده است. به دنبال آن گشتم و معطل شدم، هنگامی که بازگشتم دیدم لشکر حرکت کرده و هودج مرا بر شتر گذارده اند و رفته اند، در حالی که گمان می کرده اند

من در آن هستم. به هر حال در آنجا تک و تنها ماندم و فکر کردم هنگامی که به منزلگاه برسند و مرا نیابند، به سراغ من باز می گردند. شب را در آن بیابان ماندم.

اتفاقا «صفوان» یکی از افراد لشکر مسلمین که او هم از لشکرگاه دور مانده بود، شب در آن بیابان بود. به هنگام صبح مرا از دور دید، نزدیک آمد. هنگامی که مرا شناخت، بی آنکه یک کلمه با من سخن بگوید، جز اینکه « إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَیْهِ رَاجِعُونَ » را بر زبان جاری ساخت، شتر خود را

خواباند.

۱- سید نعمت الله جزایری، ریاض الأبرار فی مناقب الأئمه الأطهار، ج ۱، ص ۲۴۳.

من بر آن سوار شدم و او مهار ناقه را در دست داشت، تا به لشکرگاه رسیدیم، این منظره سبب شد که گروهی درباره من شایعه پردازی کنند. کسی که بیش از همه به این تهمت دامن می زد، «عبدالله بن ابی سلول» بود.

ما به مدینه رسیدیم و این شایعه در شهر پیچیده بود و اوضاع و احوال ناگواری را برای من و پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) ایجاد کرده بود. کار به جایی کشیده شد که اختلاف و بگو مگو بین این و آن با یکدیگر بالا گرفته بود و تهمت ها به یکدیگر می زدند، تا جایی که نزدیک بود دعوا و درگیری بزرگی بین مسلمین رُخ دهد.

حتی چیزی نمانده بود که بین دو قبیله بزرگ «اوس» و «خزرج» جنگ شروع شود، ولی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آنها را دعوت به آرامش و سکون می کرد.

این وضع همچنان ادامه داشت و غم و اندوه شدیدی همه جا را فرا گرفته بود. سرانجام روزی از جانب خداوند متعال این آیه شریفه بر پیامبر رحمت (صلّی الله علیه و آله وسلّم) نازل شد: ««إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِى تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ؛

مسلّماً کسانی که آن تهمت عظیم را عنوان کردند، گروهی ِ (متشکّل و توطئه گر) از شما بودند، اما گمان نکنید این ماجرا برای شما بد است، بلکه خیر شما

در آن است. آنها هر کدام سهم خود را از این گناهی که مرتکب شدند، دارند و از آنان کسی که بخش مهم آن را بر عهده داشت، عذاب عظیمی برای اوست!».

بعد خداوند چنین فرمود:«لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُبِينٌ ؛ چرا هنگامی که این (تهمت) را شنیدید، مردان و زنان با ایمان نسبت به خود (و کسی که همچون خود آنها بود) گمان خیر نبردند و نگفتند این دروغی بزرگ و آشکار است؟!»

«لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ؛ چرا چهار شاهد برای آن نیاوردند؟ ! اکنون که این گواهان را نیاوردند، آنان در پیشگاه خدا

دروغگویانند!

ص: ۱۱۳

«وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ؛ و اگر فضل و رحمت الهی در دنیا و آخرت شامل شما نمی شد، به خاطر این گناهی که کردید عذاب سختی به شما می رسید!»

«إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ؛ به خاطر بیاورید زمانی را که این شایعه را از زبان یکدیگر می گرفتید، و با دهان خود سخنی می گفتید که به آن یقین نداشتید و آن را کوچک می پنداشتید در حالی که نزد خدا بزرگ

است!»(۱)

تذکر: مبلغ گرامی برای ایجاد تنوع و پرهیز از یکنواختی جلسه می تواند به بخش هایی از آیات یا ترجمه آن اکتفا نماید، یا آنکه آیات توسط خود دانش آموزان خوانده و ترجمه شود.

اجرای یک مسابقه ساده و جالب

مبلغ گرامی، از ده نفر از دانش آموزان دعوت می کند تا در این بخش شرکت کنند.

در ابتدا روایت پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را در یک قطعه کاغذ به نفر اول می دهد و از او می خواهد تا

متن و ترجمه روایت را با دقت مطالعه کند و کاملاً آن را حفظ کند.

رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: « أنّ الجُبْنَ والبُخْلَ والحِرْصَ غَريزَةٌ واحِدَةٌ، يَجْمَعُها سُوءُ الظَّنِّ؛ همانا ترس و بخل و حرص، یک خصلتند که ریشه آنها سوء ظن و بدگمانی است».(۲)

بعداز مطالعه نفر اول، مبلّغ محترم قطعه کاغذ را از او می گیرد و از او می خواهد ترجمه روایت را در گوش نفر دوم بیان کند (بدون این که نفر سوم بشنود) و از نفر سوم می خواهد در گوش نفر چهارم بیان کند. همین طور تا نفر آخر این کار ادامه پیدا کند.

بعد از آن، مبلغ گرامی ابتدا از نفر آخر می خواهد تا بلند برای همه دانش آموزان بگوید که چه

۱- سوره نور، آیات ۱۵ -۱۱ .

۲- بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۴.

جمله ای شنیده است. بعد از نفر اول می خواهد تا بیان کند چه چیزی را بیان کرده است.

به تجربه ثابت شده است که مبلغ و دانش آموزان، تفاوت فاحشی را بین کلمات و جملات نفر اول و آخر مشاهده خواهند کرد.

یادآوری: هدف از این مسابقه مختصر و کوتاه آن است که به دانش آموزان آموزش دهیم چگونه ممکن است یک مسئله بسیار ساده، در اثر دهان به دهان شدن های ما انسانها و خدای نکرده، یک کلاغ و چهل کلاغ کردن های دیگران، کلاً به یک چیز دیگری تبدیل شود و حتی در

بعضی از مواقع تبدیل به یک بحران یا فاجعه شود.

آموزش این که آیا این درست است بدون هیچ علم و آگاهی و فقط بر اساس یک خیال و توهم و یک سوءظن درونی، دیگران را قضاوت کنیم و برای آنها حکم صادر کنیم؟ ! در آخر نیز آن سوءظن و حکم خود را با زبان و نگاه و رفتار خود در حق او جاری کنیم و آبروی او را در جامعه ببریم!

پیامهای کاربردی

اشاره

دوستان عزیز!

درست است که برخی عادت به بدبینی دارند و همه چیز و همه کس را با عینک دودی خود قضاوت می کنند، ولی انسان نیز باید آتو و بهانه دست دیگران ندهد و کاری نکند که دیگران به او بدبین شوند.

به نظر شما چه رفتارهایی است که اگر در ما وجود داشته باشند، باعث بدبینی دیگران به ما می شوند؟

پس از شنیدن نظرات دانش آموزان....

قرار گرفتن در جایگاه تهمت

گاهی بعضی از افراد خود را در معرض گمان بد مردم قرار می دهند؛ یعنی کارهایی می کنند

که هر کسی مشاهده کند، درباره آنان گمان بد می کند. این کارها عاقلانه و مجاز نیست؛ زیرا در چنین صورتی، انسان با اراده و انتخاب خود، گمان بد دیگران را متوجه خود ساخته و مقدمات آن را فراهم نموده است.

امیر المؤمنین(علیه السّلام) فرمودند: «مَنْ وَقَفَ نَفْسَهُ مَوْقِفَ اَلتُّهَمَهِ فَلاَ یَلُومَنَّ مَنْ أَسَاءَ بِهِ اَلظَّنَّ ؛کسی که خود را در معرض تهمت قرار دهد، نباید کسی را که به او گمان بد می برد سرزنش کند».(۱)

همنشینی با دوستان بد

به طور معمول، انسان های بدکردار و بدرفتار، نسبت به صالحان و درستکاران ساکت نیستند، بلکه می کوشند از آنان عیب جویی کنند و اگر ضعف کوچکی در آنان بیابند، آن را بزرگ کنند و اگر نقطه ضعفی ندیدند، برایشان بتراشند.

همنشینی و مصاحبت با چنین افرادی سبب می شود انسان به افراد شایسته بدبین شود و رفتار و تفکرات آنان واژگون تفسیر و تحلیل گردد و کار نیک آنان زشت جلوه کند. امیر المؤمنین(علیه السّلام) فرمودند: «مُجالَسَهُ الأَشرارِ تورِثُ سوءَ الظَّنِّ بِالأَخیارِ؛ همنشینی با بدان، بدگمانی به نیکان را در پی دارد».(۲)

آخرین نکته؛

بدترین سوء ظن

دوستان عزیز، به نظر شما بدترین نوع سوء ظن کدام است؟

۱- بحار الأنوار، ج۷۵، ص ۹۰، ح ۴ . و فرمودند: «إِیَّاکَ وَ مَوَاطِنَ اَلتُّهَمَهِ وَ اَلْمَجْلِسَ اَلْمَظْنُونَ بِهِ اَلسُّوءُ فَإِنَّ قَرِینَ اَلسَّوْءِ یَغُرُّ جَلِیسَهُ ؛ از رفت و آمد به جاهای تهمت برانگیز و مجالسی که گمان بد به آنها برده می شود بپرهیز؛ زیرا دوست بد همنشین خود را می فریبد». بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۹۰.

۲- بحارالانوار، ج ۷۱، ص۱۹۷.

یکی از بدترین و بزرگ ترین نوع بدگمانی، سوء ظن به خداوند متعال است. بدگمانی به خدا، همان حالت یأس و نومیدی از رحمت واسعه الاهی است که نه تنها از گناهان بسیار بزرگ، محسوب می شود، بلکه منشأ همه گناهان و اشتباهات دیگر نیز می باشد.

خداوند متعال به بدترین افراد در بدترین شرایط که شاید تمام وجود آنان را گناه و معصیت پوشانده باشد، اجازه نمی دهد عینک بدبینی را به چشمان خود بزنند و از عفو رحمت بی نهایت الهی مأیوس و ناامید شوند، لذا فرمود:

«قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ؛

«ای بندگان من که بر خود اسراف و ستم کرده اید! از رحمت خداوند نومید نشوید که خدا همه گناهان را می آمرزد، زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است». (۱)

امام رضا (علیه السّلام) نیز فرمودند: «أحسِنِ الظَّنَّ بِاللّه ِ فَإِنَّ مَن حَسُنَ ظَنُّهُ بِاللّه ِ كانَ اللّه ُعِندَ ظَنِّهِ ؛ به خداوند خوشبین باش، زیرا هر که به خدا خوشبین باشد، خدا با گمان خوش او همراه است». (۲)

دعا و نیایش

خدایا!

به بزرگی عفو و کرمت، ما را از زندان سوء ظن و بدبینی رها کن!

به ما توفیق حسن ظن و آرامش عنایت فرما!

ما را از قضاوتهای عجولانه رها کن!

به ما عزم و اراده دوری از همنشینان گناهکار را عنایت بفرما!

ما را از ناامیدی و یأس شیطانی، دور کن!

عاقبت همه ما ختم به خیر و سعادت بفرما.

آمین

۱- سوره زمر، آیه ۵۳.

۲- تحف العقول، ص۴۹۹.

درس دهم:رفاقت

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه مبلغ گرامی با توضـیحاتی ساده و با فعال کردن دانش آموزان، توجه و تمرکز آنها را برای ادامه بحث همراه می سازد.

دوستان من!

انسان نیازهای متفاوتی در زندگی دارد که برخی واقعی و برخی هم خیالی هستند، ولی در

یک نگاه، نیازهای واقعی انسان دو گونه است:

جسمی: شامل خوردن و آشامیدن، استراحت و....

روحی که خودش دو بخش دارد:

نیازهای معنوی: مثل نیاز به عبادت و راز و نیاز و مناجات که هر روح سالمی تشنه و نیازمند آن است.

عاطفی: احساس دوست داشتن و دوست داشته شدن، محبت دیدن و محبت ورزیدن و....

یکی از نیازهای عاطفی

تذکر: در این قسمت مبلغ محترم از دانش آموزان می خواهد که با گفتن حروف، این نیاز

عاطفی را حدس بزنند. در صورت صحیح بودن حدس، حرف در بالا و در صورت اشتباه بودن، در پایین نوشته می شود. در صورتی که دانش آموزان نتوانند در مرحله اول حدس بزنند، یک بار دیگر این روند ادامه می یابد تا کلمه «رفیق» تکمیل شود.

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان من! نیاز انسان به رفیق، همچون نیاز به غذا و دارو است. انسان بی رفیق نمی شود.

همنشینی با رفیق شفیق، یک نیاز طبیعی است و باید ارضاء شود. یک جوان در اثر این حس به سمت دوستان و همفکران خود کشیده می شود، او عاشق رفاقت است و دنبال ارتباط با هم سن و سالان خود است. نکته مهم و حساس، انتخاب نوع و کیفیت رفیق است. چون رفیق سه جور است:

عده ای مثل غذا هستند که انسان بی نیاز از آنها نیست؛

عده ای مثل دارو هستند که انسان گاهی به آنها نیاز دارد؛

گروهی هم مانند درد و مرض هستند و انسان هرگز نیازی به آنها ندارد، اگرچه گاهی به آنها مبتلا می شود.

امام جعفر صادق(علیه السّلام) در سخنی زیبا به همین نکته اشاره کردند و به جوانان چنین رهنمود

دادند: «الاخوان ثلاثه: دوستان سه دسته هستند.

فواحد کالغذاء الذی یحتاج الیه کل وقت فهو العاقل؛ اول: کسی که مانند غذا در هر زمان به او نیاز هست و او دوست عاقل است.

و الثانی فی معنی الداء و هو الاحمق. دوم: کسی که [برای انسان] مانند بیماری و درد [رنج آور] است، و او دوست احمق [و نادان] است.

و الثالث فی معنی الدواء فهو اللبیب؛ سوم: کسی که وجودش برای فرد همانند داروی حیات

بخش است، و آن رفیق روشن بین [و اهل تفکر] است».(۱)

رفقای خوب

بحث رفاقت و دوستی خیلی طولانی و گسترده است و ما هم در این جلسه نمی خواهیم آن مباحث را تکرار کنیم.

نکته ای که باید به آن اشاره کنیم این است که در قرآن کریم، فقط یک بار کلمه رفیق آمده است. آن هم چه رفیقی!

تذکر: مبلغ محترم می تواند از یکی از دانش آموزان حاضر در جلسه بخواهد که این آیه را با لحن زیبا و در صورت امکان با صوت زیبا و گیرا قرائت کند.

«وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ؛ و کسانی که از خدا و پیامبر اطاعت کنند، در زمره کسانی از پیامبران و صدیقان و شهیدان و شایستگان خواهند بود که خدا به آنان نعمت داده و اینان نیکو رفیقانی هستند».(۲)

یک سؤال: تنها دعای قرآنی واجب در نماز چیست؟

مبلغ محترم پس از شنیدن نظرات و اهدای جایزه به فرد پاسخ دهنده....

آیه: اهدنا الصراط المستقیم»

در نمازهای واجب، چندین بار از خدا می خواهیم ما را به راه راست هدایت کند. بعد در ادامه منظور از راه راست را هم مشخص کرده و می گوییم: «صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ؛ خدایا ما را به راه کسانی که به آن ها نعمت داده ای و نعمت یافتگان هستند، هدایت فرما».

حال این سؤال مطرح می شود که نعمت یافتگان چه کسانی هستند که ما می خواهیم خداوند

۱- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۳۷.

۲- سوره نساء، آیه۶۹.

ما را به راه آنها هدایت کند؟ قرآن می فرماید: آنها چهار دسته هستند که در آیه ای که قرائت شد،

معرفی شده اند:«وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ».

این رفقای خوب چه کسانی هستند؟

یک: پیامبران

دو: صدیقین

سه: شهدا

چهار: صالحین

بعد در پایان آیه می فرماید:«وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ». رفیق خوب یعنی اینها. اگر دنبال رفیق خوب می گردید، اگر دنبال هدایت و نجات هستید، با اینها رفاقت کنید.

شرط رفاقت با این چهار گروه

البته رفاقت و دوستی با اینها شرایط دارد؛ کسی که می خواهد به اوج و قله رفاقت برسد و با این چهار گروه که از خواص و برگزیدگان الهی هستند رفاقت و همنشینی داشته باشد، شرطش این است که پیش نیازهای این رفاقت را هم بگذراند. از این رو در ابتدای آیه رفاقت، پیش زمینه و بستر رفاقت با این خوبان را چنین ذکر کرده است: «وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ ...».

یعنی باید همانند آنان رفتار نماید و سبک زندگی خود را بر مبنای رضایت الهی هماهنگ کند.

راه دیگر رسیدن به این هدف که زمینه ساز رسیدن به این رفاقت است، دقت در این مسئله است که بدانیم:

زندگی حد فاصل بین B و D است!

B= Birth =تولد

D = Death =مرگ

ص: ۱۲۲

ولی بین B و D یک حرف دیگر یعنی C هم هست...

Choice = انتخاب

یعنی انتخاب دوست خوب و دیندار، ما را به رفاقت با این خوبان می رساند. اصلا رفیق به کسی می گویند که دیندار و اهل معنویت باشد و انسان را به سوی خوبی ها و معنویات سوق بدهد. امیر المؤمنین (علیه السّلام) رفیق را این طور معنا می کنند: «إِنَّمَا سُمِّیَ اَلرَّفِیقُ رَفِیقاً لِأَنَّهُ یَرْفُقُکَ عَلَی صَلَاحِ دِینِکَ فَمَنْ أَعَانَکَ عَلَی صَلَاحِ دِینِکَ فَهُوَ اَلرَّفِیقُ اَلشَّفِیق ؛ رفیق به این دلیل رفیق نامیده شده است که به تو در صلاح دینت سود می رساند، پس هر کس به تو در صلاح دینت یاری رساند، او رفیق دلسوز است.» (۱)

بنابراین، اگر می خواهیم با آن خوبان همنشینی و رفاقت کنیم، باید در دنیا هم با خوبان رفاقت کنیم تا سعادت و عاقبت به خیری را به دست آوریم و لایق رفاقت با برگزیدگان خدا شویم.

امام صادق(علیه السّلام) نیز فرمودند: «خوب یا بد بودن دوست خود را با دو ویژگی بیازمایید، اگر آن دو ویژگی در او بود شایسته دوستی است، وگرنه بی درنگ از او دور شوید: مواظبت او بر نمازها در وقت آن، نیکی به دوستان در سختی و گشایش». (۲)

یعنی دوست انسان اگر رفیق به معنای واقعی باشد، کمک حال او در عبادت و بندگی خدا خواهد بود؛ وگرنه دعوت به گناه، رفتن به تفریح و شادیهای آمیخته به حلال و حرام، جشنها و پارتی ها، گوش دادن به موسیقی، دعوت به دوستی با جنس مخالف، و... این کارها را هر کسی

می تواند انجام دهد و بعد هم خود را دوست و رفیق معرفی کند.

تذکر: مربی در این قسمت این حروف پراکنده را روی تابلو نوشته و از دانش آموزان می خواهد که آن را تکمیل کنند.

ش و خ ا ن ف ر ه م ا

۱- غرر الحکم، ج۳، ص۷۹.

۲- کافی، ج۲، ص۶۷۲.

فراموش خانه

استاد شهید مرتضی مطهری(رحمه الله) در توضیح جمله ای از حضرت علی(علیه السّلام) که فرمود: «مُجَالَسَهَ أَهْلِ الْهَوَی مَنْسَاهٌ لِلْإِیمَانِ ؛ هم نشینی با هواپرستان فراموش خانه ایمان است».(۱) می فرماید:

تعبیر بسیار رسا و کامل همین است که علی(علیه السّلام) فرمود: فراموش خانه.

یعنی انسان آن قدر تحت تأثیر دوستان و معاشران بد هست که تا وقتی که با آنان هست، مثل این است که او را در فراموش خانه برده اند، افکار و عقاید پاک خود را موقتاً از یاد می برد؛ مثل این است که در آن وقت، همچو افکار و عقایدی نداشته است.(۲)

بنابراین، هر کس در مسیر دوستی با خدا بود، رفیق خوبی است، در غیر این صورت، نه!

مهم آن است که رفیق بتواند از کج راهه، به راه راست و درست دعوت کند، به نماز و عبادت، به مسجد و هیئت، به زیارت و ....

شهید بابایی

یکی از دانشجوهای هم دوره شهید بابایی، پیشرفت معنوی و توجه خود به خدا را مدیون رفتار این بزرگوار می داند و می گوید: «درجه من در کلاس از همه بالاتر بود و طبعاً ارشد بودم. چند روزی که از تشکیل کلاس ها گذشت، دانشجوی تازه واردی آمد که نامش عباس بابایی بود و درجه اش از من بالاتر بود. پس او می بایست ارشد شود. از طرف مسئول دوره ها به من گفتند که چون بابایی درجه اش بالاتر است، باید ارشد باشد. روزی که نظافت، نوبت بابایی بود، پیش او رفتم و به او گفتم که باید ارشد باشی، اما او با خونسردی گفت: «مهم نیست! من هم مثل بقیه دارم کارم را انجام می دهم. » من هم رفتم و جریان را به مسئول گفتم. از سر میزش بلند شد و آمد

سر کلاس تا ارشدیت را به عباس تحویل بدهد؛ اما عباس زیر بار نرفت و گفت: «من ترجیح

۱- نهج البلاغه، ص ۱۱۶.

۲- حکمت ها و اندرزها، ص ۲۸۰.

میدهم ایشان ارشد باشد، نه من!» فردای آن روز، رفتم پیش عباس و برای چندمین بار از او خواستم که طبق مقررات، ارشدیت را از من تحویل بگیرد. او هم خیلی متواضع گفت: «آقای دربندسری! از اول این دوره شما ارشد بودی، تا آخر این دوره هم ارشد باش! به کسی هم حرفی نزن».

خیلی تحت تأثیر قرار گرفتم و همین شد که ارتباطم با عباس بیشتر شود. من نماز و راز و نیاز مرتبی نداشتم. قرآن هم نمی خواندم. همین دوستی، باعث شد هم نماز و نیازم رو به راه شود، هم با تشویق های عباس، شروع به حفظ بعضی آیات کردم». (۱)

یا مثل شهید جابری که برای دوری دوستان از گناه، طرح جالبی ریخته بود. در بالای یک صفحه کاغذ، این حدیث را نوشته بود: « حاسِبُوا قبلَ اَن تُحاسَبُوا » کمی پایین تر، انواع و اقسام گناهان را ردیف کرده و جلوی هر کدام را خالی گذاشته بود. این برگه را تکثیر کرد و به هر کدام از

مربیان، یک برگه داده بود و می گفت: «شب که رسید، بنشینید و همه کارهایتان را بررسی کنید، ببینید چندتا دروغ گفته اید؟ چقدر غیبت کرده اید؟ تهمت زده اید یا نزده اید؟ بدبینی داشته اید یا نه؟ چند تا کار خوب کردید؟ خلاصه همه اعمال را در نظر بیاورید! سر یک ماه، نگاهی به این برگه کنید و خود را محاسبه کنید!» این برنامه، تأثیر عمیقی روی مربیان گذاشت و خیلی چیزها را تغییر داد».(۲)

پیامهای کاربردی

وقتی انسان چنین شد، کم کم درجات معنوی او بیشتر می شود و لیاقت رفاقت با خوبان را پیدا می کند. بهترین رفیق چه کسی است؟

امام رضا (علیه السّلام) پاسخ ما را داده است. «اَلاِمامُ الاَنیسُ الرَّفیقُ ؛ امام دوست و رفیقی همدل

۱- صمدی، محمدعلی، علمدار آسمان، ص ۳۶، مشهد، پیام فاطمیون، چاپ اول، ۱۳۸۴.

۲- محمدزاده، فهیمه، بحر بی ساحل، ص ۹۶، مشهد، کنگره شهید مشهد و نشر رواق مهر، چاپ اول، ۱۳۸۱.

است».(۱)

یعنی انسان می توانـد چنان اوج بگیرد که در همین دنیا هم لیاقت دوستی و همنشـینی با امام عصـر عجل الله تعالی فرجه را پیدا کند و طعم شیرین مهربانی و رفاقت با امام عصر(عج) را بچشد. (۲)

مرحوم میرزای قمی، در خـاطرات خود آورده است: «با علامه سـید مهـدی بحرالعلوم به درس آقا باقر بهبهانی می رفتیم و با او درسـها را مبـاحثه می کردیم و غالبـاً من درسـها را برای سـید بحرالعلـوم تقریر می نمـودم، تـا اینکه من به ایران آمـدم. پس از مدتی، سید بحرالعلوم بین علما و

دانشـمندان شـیعه، بـه عظمـت معنـوی و بهره منـدی از علـوم سـرشار معروف شـد. من تعجب کردم و بـا خـود گفتم او که این اسـتعداد را نـداشت، پس چطور به این مرتبه رسـید؟ ! بالاخره توفیق زیارت عتبات عالیات نصـیبم شد و در نجف اشـرف سـید بحرالعلوم را ملاقات کردم. در طی جلسه

مسئله ای عنوان شد و دیدم جدا او دریای مواج علم است و باید حقیقتاً او را بحرالعلوم نامید.

روزی در خلوت از او سؤال کردم: آقا! ما که با هم بودیم و آن وقتها شـما این مرتبه از اسـتعداد و علم را نداشتیـد؛ بلکه از من در درسها استفاده می کردید و حالا بحمدالله می بینم در علم و دانش فوق العاده اید!

فرمود: میرزاابوالقاسم! جواب سؤال شـما، از اسرار است! ولی به تو می گویم، اما از تو تقاضا دارم تا من زنده ام این موضوع را به کسـی نگویی. من قبول کردم و ایشـان اول با اشاره گفت: چگونه این طور نباشـد و حال آنکه حضـرت ولی عصـر (ارواحنا فداه) مرا شبی در مسجد سهله به سینه

خود چسبانید. گفتم: چگونه به محضر آن حضرت رسیدید؟!

سیـد بحر العلوم فرمود: شبی به مسـجد سـهله رفته بودم. دیـدم آقـایم، حضـرت ولی عصـر(علیه السّـلام) مشـغول عبادت است. ایستادم و سلام کردم. امام سلام مرا پاسخ داد و فرمود:«مهدی بیا!» من

۱- غیبت نعمانی، ص۲۱۸.

۲- مبلغ گرامی به تناسب بحث می تواند از تشـرفات و حالات سـیدعبدالکریم محمودی معروف به سیدکریم کفاش(پینه دوز) نیز برای دانش آموزان نقل نماید.

مقداری جلو رفتم؛ ولی ادب را رعایت کرده، زیاد جلو نرفتم. فرمود: جلوتر بیا! پس چند قدمی دیگر نزدیکتر رفتم. باز هم فرمودند: جلوتر بیا! من نزد حضرت رفتم، تا آنجایی که دست آن جناب به من و دست من به آن حضرت می رسید. آنگاه آغوش مهر گشود و مرا در بغل گرفت و به

سینه مبارکش چسبانید. در اینجا آنچه خدا خواست به این قلب و سینه سرازیر شود، سرازیر شد. (۱)

منم که مهر علی و ولی پناه من است

دعای نائب حق ورد صبحگاه من

ز پادشاه و گدا فارغم بحمدالله

گدای خاک ره دوست پادشاه من

به حال من نظری می کنای امام

که التفات تو کفاره گناه من است

مرا ز دنیا و عقبا غرض وصال شماست

جز این خیال ندارم خدا گواه من است

دعا و نیایش

خدایا!

ما را لایق رفاقت با خوبان عالم بگردان!

به ما توفیق عبادت و بندگی عنایت کن!

ما را به سبک زندگی دینی آشنا و عامل بگردان!

ما در بهشت، همنشین خوبان خودت قرار بده!

آمین.

ص: ۱۲۷

۱- نجم الثاقب، ص۶۱۲.

متن مطالعاتی

رفاقت های بهشتی

بهترین رفاقت، رفاقت مانـدگار است؛ رفاقتی معنوی و بر مـدار بندگی خدا که تا آن دنیا هم کشـیده شود و دوسـتان واقعی در آنجا هم با هم باشـند و از رهگذر این دوستی های معنوی، انسان می تواند کاری کند که دوستان ناب و به تعبیر قرآن «رفقای خوب» نصیب او شود و با آنان

همنشین گردد. همانها که در دنیا، رفاقتشان بر اساس افزایش ایمان و پاکی بود.

مرحوم آقـا نجفی قوچانی، در گزارش ماجرای دوران طلبگی خود در اصـفهان درباره قرارهای معنوی با دوسـتان معنوی چنین می نویسد: در این حجره تازه که حجره هایمان وصل به هم بود، از میان طاقچه سوراخ نمودیم و ریسـمانی در آن کشیدیم که یک سر ریسمان در حجره رفیق بود و

یک سـر آن در حجره من. وقت خواب آن سر را رفیقم به پا یا دست خود می بست و این سر ریسمان را من به دست خود می بسـتم تا سـحر هر کـدام زودتر بیـدار شـدیم، دیگری را بـدون اینکه صدا بزنیم بیدار کنیم، که مبادا طلبه ای از صدای ما بیدار شود و راضی نباشد. (۱)

یا مانند دوستانی که با هم شهید شدند و در بهشت نیز کنار هم خواهند بود.

ص: ۱۲۸

۱- سید حسن قوچانی، سیاحت شرق، ص ۱۹۹-۱۹۸ به اهتمام ر.ع شاکری، اول، مشـهد، انتشارات طوس، ۱۳۵۱ش. و سیمای فرزانگان، ص ۲۲۸ .

شأن نزول آیه رفاقت

روزی «ثوبان» به خدمت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) رسید، در حالی که پریشان و مریض بود. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به او فرمودند: چه شده است؟

گفت: بیمار نیستم، ولی در این فکرم که فردای قیامت، اگر وارد جهنم شوم، هرگز شما را نمی بینم و اگر وارد بهشت شوم، مقام و منزلتی بسیار پایین تر از شما خواهم داشت که نمی توانم به حضورتان برسم، همین موضوع است که مرا اندوهناک کرده است.

در این هنگام بود که این آیه نازل شد: «وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ؛

و کسانی که از خدا و پیامبر اطاعت کنند، در زمره کسانی از پیامبران و صدیقان و شهیدان و شایستگان خواهند

بود که خدا به آنان نعمت داده و اینان نیکو رفیقانی هستند». (۱)

هشت عمل برای رفاقت با خوبان

در روایتی از پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به هشت خصلت که باعث همنشینی با انبیا، صدیقین، شهدا

وصالحین می شود، اشاره شده است که عبارتند از:

ثمان خصالٍ مَن عَمِلَ بِها مِن اَمّتی حَشَرهُ اللهُ مَعَ النَبیینَ و الصّدیقینَ و الشهداءَ و الصّالحینَ ،قیل ما هِیَ یا رسول الله؟ فَقالَ مِن زَوَّدَ حاجّاً وزوج اعزبا و اَغاثُ مَلهوفاً و رَبّی یَتیماً و هَدی ضالاً و اَطعَمَ جائِعاً و اَروی عَطشاناً و صامَ فِی یَومِ حرٍّ شَدید.؛ هشت عمل وجود دارد که اگر فردی آنها را انجام دهد، با پیامبران(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و صدیقان و شهداء محشور می گردد و آن اعمال عبارت است از:

پرداخت هزینه حج کسی،

زن دادن جوان عزب،

رسیدگی به فریاد دادخواه،

۱- مجمع البیان، طبرسی، ج۳، ص۱۲۵ .

سرپرستی یتیم و پروراندن او،

نشان دادن راه به کسی،

اطعام نمودن فرد گرسنه،

سیراب نمودن فرد تشنه،

و روزه گرفتن در روزهای سخت تابستان». (۱)

رفقای بد

مجموعه آموزه های دینی به روشنی بر این حقیقت تصریح دارند که وجود دوستان و همراهان ناباب و دور از معنویت، باعث سقوط معنوی انسان و ورود او به پرتگاههای هلاکت و رسوایی و خذلان در دنیا و آخرت می گردد و انسان یارای مصونیت از شرور این افراد ر ا نخواهد داشت و شرارت آنان همچون زبانه های آتش، دامنگیر انسان خواهد شد.

امام علی(علیه السّلام) بدی دوست ناباب را این چنین توصیف می فرماید: «اِحذَر مُجالَسَهَ قَرینِ السَّوءِ ؛ فَإِنَّهُ یُهلِکُ مُقارِنَهُ ، ویُردی مُصاحِبَهُ ؛ از نشست و برخاست کردن با همنشین بد بپرهیز؛ زیرا او همدم [و دوستش] را به هلاکت و همراهش را به پستی می کشاند». (۲)

در جای دیگر می فرماید: «وَاعْلَمُوا ... مُجَالَسَهَ أَهْلِ الْهَوَی مَنْسَاهٌ لِلْایمَانِ، وَ مَحْضَرَهٌ لِلشَّیْطَانِ. ؛ بدانید که ارتباط با اهل هوا و هوس، باعث فراموشی ایمان و حضور شیطان

می گردد». (۳)

همو فرمود: «بدترین همنشین کسی است که معصیت خدا را در نظرت زیبا جلوه دهد».(۴)

و فرمود: «جَلیسُ الْخَیْرِ نِعْمَهٌ، جَلیسُ الشَّرِّ نِقْمَهٌ؛ ؛ همنشین خوب نعمت و همنشین بد، بلا و

۱- مجموعه ورام، ج۲، ص ۱۱۱.

۲- میزان الحکمه، ج۲، ص ۱۵۸۳.

۳- نهج البلاغه، ص ۱۱۶.

۴- بحار الانوار، ج۷۱، ص ۱۹۰.

مصیبت است».(۱)

امام صادق(علیه السّلام) نیز می فرمود: «مَنْ یَصْحَبْ صَاحِبَ اَلسَّوْءِ لاَ یَسْلَمْ؛ هر کس با شخص بدی

همنشین شود، سالم نمی ماند». (۲)

بر این باور، باید دانست که برخی دوستان یارند و برخی بار و زحمت بر دوش انسان که گاه گناهان متعدد نیز بر او بار می کنند. برخی دیگر از دوستان با چرب زبانی و فتنه انگیزی، دیدگان حقیقت بین انسان را تیره و تار می کنند تا از دیدن حقایق محروم بمانند و با تشویق به خوشی ها و

لذتهای حرام، به سوی نار و آتش خشم و غضب الهی گرفتار گردند.

امام سجاد(علیه السّلام) در صحیفه سجادیه به پروردگار عرضه می دارد که ترس و واهمه از بندگان شرور و

بی ایمان را در دلم بیفکن تا با دوری از آنان، به محبت و عبادت تو و بندگان خوبت، نزدیک شوم.

با معیار امام سجاد(علیه السّلام)، هر کس انسان را به خدا و دین نزدیک می کند، باید با آنان رابطه برقرار

کرد و هر کس آدمی را از دیانت و باورهای دینی و اسلامی دور می سازند، باید اعلان انزجار و کناره گیری کرد. آن حضرت در فرازی از دعای بیستم صحیفه می فرماید:«وَ لَا بِالتّعَرّضِ لِخِلَافِ مَحَبّتِکَ،وَ لَا مُجَامَعَهِ مَنْ تَفَرّقَ عَنْکَ،وَ لَا مُفَارَقَهِ مَنِ اجْتَمَعَ إِلَیْکَ.؛خداوندا... به کارهای

خلاف محبت و دوستی ات، و همراهی با آنان که از تو بریده اند، و جدایی از کسانی که به تو پیوسته اند، مبتلایم مکن».

جدایی از رفیق بد

شهید مرتضی مطهری(رحمه الله) در معرفی یکی از رفقای بد می نویسد: شاید کسی گمان نمی برد که آن

دوستی بریده شود و آن دو رفیق که همیشه ملازم یک دیگر بودند، روزی از هم جدا شوند. مردم یکی از آنها را بیش از آن اندازه که به نام اصلی خودش بشناسند، به نام دوست و رفیقش می شناختند.

۱- غررالحکم ، ح ۴۷۱۹ و ۴۷۲۰.

۲- بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۶۱.

معمولاً وقتی که می خواستند از او یاد کنند، توجه به نام اصلی اش نداشتند و می گفتند: رفیق.

آری، او به نام رفیق امام صادق(علیه السّلام) معروف شده بود، ولی در آن روز که مثل همیشه با یک دیگر بودند، با هم داخل بازار کفش دوزها شدند. آیا کسی گمان می کرد پیش از آن که آنها از بازار بیرون بیایند، رشته دوستی شان برای همیشه بریده شود؟!

در آن روز او مانند همیشه همراه امام بود و با هم داخل بازار کفش دوزها شدند. غلام سیاه پوستش هم در آن روز با او بود و از پشت سرش حرکت می کرد. در وسط بازار، ناگهان به پشت سر نگاه کرد، غلام را ندید؛ بعد از چند قدم دیگر، دو مرتبه سر را به عقب برگرداند، باز هم غلام

را ندید. سومین بار به پشت سر نگاه کرد، هنوز هم از غلام که سرگرم تماشای اطراف شده و از ارباب خود دور افتاده بود، خبری نبود. برای مرتبه چهارم که سر خود را به عقب برگرداند، غلام را دید. با خشم به وی گفت: مادر فلان! کجا بودی؟

تا این جمله از دهانش خارج شد، امام صادق(علیه السّلام) به علامت تعجب، دست خود را بلند کرد و

محکم به پیشانی خویش زد و فرمود: «سبحان الله! به مادرش دشنام می دهی! به مادرش نسبت کار ناروا می دهی! من خیال می کردم تو مردی باتقوا و پرهیزکاری؛ معلوم شد در تو ورع و تقوایی وجود ندارد».

[آن مرد گفت:] یابن رسول الله! [اصلیت] این غلام (سِنْدی) است و مادرش هم از اهل (سِند) است، خودت می دانی که آنها مسلمان نیستند. مادر این غلام، یک زن مسلمان نبوده که من به او تهمت ناروا زده باشم.

[امام صادق (علیه السّلام)فرمود:] مادرش کافر بوده که بوده. هر قومی، سنتی و قانونی در امر ازدواج دارند. وقتی طبق همان سنت و قانون رفتار کنند، عملشان زنا نیست و فرزندانشان زنازاده محسوب نمی شوند. امام بعد از این بیان به او فرمود: «دیگر از من دور شو». بعد از آن دیگر

کسی ندید که امام صادق(علیه السّلام) با او راه برود تا مرگ بین آنها جدایی کامل انداخت.(۱)

۱- داستان راستان، ج۱، ص۱۵۸؛ به نقل از کافی، ج۲، باب النداء، ص۳۲۴ .

درس یازدهم:تست کیفیت

بهانه ارتباط

تـذکر: اسـتفاده از روش داسـتان گویی برای ایجـاد جـذابیت و ارتباط با مخاطبان در آغاز جلسه و ایجاد علقه برای تبیین بحث توسط مبلغ محترم انجام می گردد.

علّامه جعفری می گویـد: ما در نجف در مدرسـهٔ صـدر اقامت داشتیم. خیلی مقیـد بودیم که در جشـنها و ایام سـرور، مجالس جشن بگیریم و ایام سوگواری را نیز مجلس سوگواری می گرفتیم.

شبی بـا ولادت حضـرت فاطمـهٔ زهرا (علیهاالسّـلام) مصادف شـده بود. اوّل شب نماز مغرب و عشا می خوانـدیم و شـربتی می خوردیم. آنگـاه بـا فکاهیاتی مجلس جشن و سـرور ترتیب می دادیم. آن ایام مصادف شـده بود با ایام قلب الاسـد و خرماپزان (۱۰ تا ۲۱ مرداد) که در نجف هوا خیلی گرم می شد. گرما واقعاً کشنده بود. وقتی می خواستم بروم تا از حجره کتاب بردارم، مثل این بود که با دست نان را از داخل تنور برمی دارم. در اقل وقت و سریع!

ما بعد از شب نشـستیم، شـربت هم درست شد، مدیر مدرسه مان، به آقا شـیخ حیدر -که معدن ذوق بود -گفت: آقا شب نمی گـذره، حرفی داری، بگو! ایشـان یـک تکه کاغـذ روزنـامه در آورد. عکس یـک دختر بود که زیرش نوشـته بود «اجمل بنات عصرها؛ زیباترین دختر روزگار» .

ص: ۱۳۳

گفت: آقایان! من دربار این عکس از شما سؤالی می کنم. اگر شما را در این شرایط تجرّد طلبگی و غربت، مخیر کنند بین اینکه با این دختر به طور مشروع و قانونی ازدواج کنید (از همان اولین لحظه ملاقات عقد جاری شد و حتی یک لحظه هم خلاف شرع نباشد)، یا اینکه جمال

امام علی(علیه السّلام) را مستحباً زیارت و ملاقات کنید، کدام را انتخاب می کنید؟

سؤال، خیلی حساب شده بود. ازدواج با دختر حلال بود و زیارت امام علی(علیه السّلام) هم مستحبی.

گفت: آقایان! واقعیت را بگویید. جانماز آب نکشید. عجله نکنید. درست جواب دهید.

اوّل کاغذ را مدیر مدرسه گرفت و نگاه کرد و خطاب به پسرش که در کنارش نشسته بود، با لهجهٔ اصفهانی گفت: سید محمّد! ما یک چیزی بگوییم نری به مادرت بگویی ها؟ معلوم شد نظر آقا چیست. شاگرد اوّل ما نمره اش را گرفت! همه زدند زیر خنده. کاغذ را به دومی دادند.

نگاهی به عکس کرد و گفت: آقا شیخ حیدر! اختیار داری، وقتی مدیر مدرسه این طور فرمودند،

مگر ما قدرت داریم که خلافش را بگوییم؟ آقا فرمودند: دیگه! خوب در هر تکّه خنده راه می افتاد.

نفر سوم گفت: آقا این روایت از امام علی (علیه السّلام) معروف است که فرموده اند: «یَا حَارِث هَمْدَانَ مَنْ یَمُتْ یَرَنِی؛ (۱)

ای حارث همدانی! هر کی بمیرد، مرا ملاقات می کند. » پس ما انشاء الله در موقعش جمال امام علی(علیه السّلام) را ملاقات می کنیم! باز هم همه زدند زیر خنده.

خوب اهل ذوق بودند. واقعاً سؤال مشکلی بود. یکی از آقایان گفت: آقا شیخ حیدر! گفتی زیارت آقا مستحبی است؟ گفتی آن هم شرعی صد در صد؟ آقا شیخ حیدر گفت: بلی. گفت:

والله چه عرض کنم. (باز هم خند حضار).

نفر پنجم من بودم. این کاغذ را دادند دست من. دیدم که نمی توانم نگاه کنم، به خود لرزیدم و با خویشتن زمزمه کردم: چه آزمون حساس و بزرگی است! آیا به راستی سزاوار است لحظه ای دیدار با نخستین امام معصوم شیعیان را با آن حالت فناپذیر و آلوده مبادله کنیم؟!

۱- بحار الأنوار، ج۶، ص ۱۸۰، باب ۷.

بـدون نگـاه کردن به تصویر، از جـا برخاسـتم و جلسه را ترک کردم. مورد اعتراض آن جمع واقع شـدم؛ ولی اعتنایی نکردم و خود را با ناراحتی به حجره رساندم. به دلیل گرمای خشن و هوای خفه کننده، در حجره را گشودم؛ ولی داخل نشدم. روی پله نشسـتم، در حـالی که سـرم را به دیوار تکیه داده بودم، به خواب رفتم. ناگهـان در عالم رؤیا خود را در سالنی بزرگ یافتم که عدّه ای از علمای سـلف در آن حضور داشتند و در صدر جلسه، یک کرسی دیده می شد و حضرت علی(علیه السّلام)بر روی آن نشسته بودند و قنبر غلام آن حضرت، مالک اشتر و ... نیز همراه آن مولای پرهیزکاران بودند.

امام مرا مورد خطاب قرار داد و با نام به محضر خویش فرا خواند. دیدم آن حضرت مرا مورد لطف و محبت قرار دادند. من نیز امام را با همان ویژگی هایی که در روایات خوانـده بودم، دیـدم و محظوظ گشـتم. در همین حال بیـدار شدم و متوجه شدم از لحظـهٔ قرار گرفتن کنار درب حجره تا ملاقات و بیدار شدن حدود هشت دقیقه طول کشـیده است. با حالتی وصف ناپذیر خود را به جلسهٔ آقایان رساندم و دیدم هنوز سرگرم آن تصویرند. کاغذ رسیده دست نفر نهم یا دهم.

رنگم پریده بود. نمی خواستم ماجرا را بگویم. اصرار کردند و من بالاخره ماجرا را شرح دادم.

خیلی منقلب شدند. خدا رحمت کند آقا سـید اسـماعیل (مدیر) را! خطاب به آقا شـیخ حیدر گفت: آقا دیگر از این شوخی ها نکن. ما را بد آزمایش کردی. این از خاطرات بزرگ زندگی من است. (۱)

ایشان گفته است: بعد از جریان دیدار با امام علی(علیه السّلام) ، کتابها را که باز می کردم، فکر می کردم

اینها را قبلاً خوانده ام و همهٔ اینها به خاطر خلوص نیت و تهذیب نفس بوده است. (۲)

۱- ره توشه راهیان نور، (ویژه ماه مبارک رمضان، ۱۴۱۹ق)، گروهی از نویسندگان، جدوم، صص ۱۱۳ - ۱۱۵.
۲- نشریه مبلغان، ش ۱۷۳، مقاله علامه محمدتقی جعفری، مبلّغ اندیشمند(۲)، عبدالکریم پاک نیا.

تبیین متن و محتوا

اشاره

امروزه یکی از روش های رایج برای عرضه محصولات، تست کیفیت آن است. مثلاـ شرکتها و برندهای معتبر و بزرگ خودروسازی، قبل از آنکه ماشین را وارد بازار کنند، ابتدا مراحل فنی و تست های متفاوتی از قبیل سرعت و استحکام آن را انجام می دهند، تا با خیالی آسوده به تبلیغ و معرفی آن بپردازند و در اختیار مشتریان قرار دهند. البته این مقوله شاید چندان در ایران معنا و مفهومی نداشته باشد، زیرا کیفیت خودروها آن قدر بالا نیست که کار به این حرفها کشیده شود، به همین جهت برای این گونه محصولات (عموما وارداتی یا مونتاژی)، هر ساله رده بندی کیفی و مانند آن انجام می دهند.

در هر صورت، تست کیفیت محصول یکی از اتفاقهای رایج است. خداوند متعال نیز محصولی به نام «آدم» را وارد بازار دنیا کرده است و از او تستها و امتحانهای زیادی می گیرد، تا ظرفیت و کیفیت او را بسنجد و سپس به همان تناسب، مسئولیت و نعمت به او بدهد.

یکی از این تست های مهم که در همه دوران زندگی و به طور خاص در دوران نوجوانی و جوانی از آدمها گرفته می شود، تست «کنترل جنسی» است که هر کس از این آزمون موفق بیرون آمد و لیاقت خود را اثبات کرد، مورد توجه و عنایت ویژه خداوند قرار گرفته است.

مثل چه کسی؟ کسی که به زیبایی مشهور است و یک سوره از قرآن هم به نام اوست؟

آفرین! حضرت یوسف(علیه السّلام) که ماجرایش را همه می دانید و پس از آن ماجرای خاصی که برایش

اتفاق افتاد، خداوند علم تعبیر خواب و سپس مقامات دنیایی را به او عطا کرد.

یک سؤال:

شاید بگویید: او پیامبرزاده بود، ولی ما چی؟

جواب این است که درست است که او پیامبرزاده بود، ولی جوان که بود، شهوت و میل جنسی که داشت! البته چیزی در او وجود داشت که هر جوان دیگری هم داشته باشد، خداوند دست او را می گیرد؟ چه چیزی؟

تذکر: مبلغ گرامی پس از شنیدن نظرات دانش آموزان، حروف پراکنده زیر را روی تابلو نوشته و پس از همراهی و مشارکت مخاطبان در حدس جمله، بحث را ادامه می دهد.

احسنت! حضرت یوسف(علیه السّلام) پ ب ن ا ا ی ب ر ک ی

چون خود یوسف(علیه السّلام) «بنای بر پاکی» داشت، خدا هم او را یاری کرد؛ لذا وقتی زلیخا به او پیشنهاد بی عفتی داد، اولین جمله اش چه بود؟ اجازه بدهید از روی قرآن بخوانیم.

تذکر: مبلغ گرامی آیه ۲۳ سوره یوسف را از روی قرآن تلاوت می کند:«وَرَاوَدَتْهُ الَّتِی هُوَ فِی بَیْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَیْتَ لَکَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّی أَحْسَنَ مَثْوَایَ إِنَّهُ لَا یُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ».

یوسف گفت: « مَعَاذَ اللهِ ». پناه بر خدا!

یعنی او واقعاً دوست نداشت گناه کند و لذا وقتی موقعیت گناه برایش مهیا شد، به جای آنکه با شتاب و سرعت به سوی آن بدود، از خدا خواست که او را حفظ کند و از این آزمون سخت با موفقیت خارج سازد.

بنابراین، هر کس دیگری این چنین باشد و از خدا برای پاک ماندن کمک بخواهد، خدا هم او را یاری می کند، خواه یعقوب زاده و از نسل پیامبر باشد، یا از هر زاده و نسل دیگری!

این هم چند نمونه:

رجبعلی خیاط

مرحوم شیخ رجبعلی خیاط یکی از بزرگان و عارفان معاصر به شمار می رود. داستان های گوناگونی از معنویت و بزرگی او نقل شده است و خداوند به برکت ترک گناه، چشم برزخی او را نیز باز نمود. باز شدن چشم برزخی او حکایتی شنیدنی دارد که وی بر اثر مخالفت با هوای نفس

و رهیدن از دام شهوت، مورد عنایت خاص الهی قرار می گیرد و شاید همین نقطه ی آغاز حرکت او به سوی کمال مطلق باشد. از خود آن بزرگوار در این باره نقل شده است: در ایام جوانی دختری رعنا و زیبا از بستگان، دلباخته ی من شد و سرانجام در خانه ای خلوت مرا به دام انداخت. با خود

گفتم: رجبعلی! خدا می تواند تو را امتحان کند، بیا این بار تو خدا را امتحان کن!

سپس به خداوند عرض کردم: خدایا! این گناه را برای تو ترک می کنم، تو هم مرا برای خودت تربیت کن!

آن گـاه بـه سـرعت از دام گنـاه می گریزد و بی درنـگ دیـده ی برزخی او روشن می شـود و آنچه دیگران نمی بیننـد و نمی شنوند، می بیند و می شنود. (۱)

داستان نوجوان پاک

یـک نمونه ی واقعی از پسـری نوجوان که همه ی وسایـل گنـاه در اختیـارش بود، ولی هنر به خرج داد و پاک بودن و دوستی خدا را با گناه عوض نکرد و کیفیت بالای خود بروز داد.

متن نامه این نوجوان که امیر نام دارد، چنین است: «من پسری ۱۷ساله هستم و در خانواده ای مرفه و ثروتمند زندگی می کنم. پـدر و مـادر من هر دو پزشـک هسـتند و از صـبح زود تا پاسـی از شب را در خارج از منزل سپری می کننـد. وقتی به خانه می آینـد، از بس خسـته و کوفته هسـتند، زود می خوابند. اصـلاً در طول روز، یک از خود سؤال نمی کنند که پسـرمان کجاست؟ حالا چه کار

می کنـد؟ با چه کسـی رفت و آمـد می کنـد؟ اما خوش بختانه، به حول و قوه ی الهی، من پسـری نیسـتم که از این موقعیت ها سوء استفاده کنم و خودم را به منجلاب فساد بکشانم.

البته این مشـکل اصـلی من نیست، چون من دیگر به این بی توجهی ها عادت کرده ام. از این که اصـلاً به من کاری ندارند که کجا می روم و چه می پوشم و با که می گردم، تعجب نمی کنم، بلکه مشـکل اصـلی من از حـدود یک سال پیش شـروع شد. پدر و مادرم به دلیل اینکه من تنها بچه ی

خانواده هستم و وضع مادی شان هم خوب است، دخترخاله ام را که در خانواده ای متوسط زندگی

می کنـد، به فرزنـدی که چه عرض کنم، به سـرپرستی قبول کردنـد. (البته لازم به تذکر است که دخترخاله ام هم سن خود من است).

۱- تندیس اخلاص، ص ۸.

از آن تاریخ به بعد، مشکل من شروع شد و خانه ی آرام و ساکت ما، که در طول روز کسی جز من در آن زندگی نمی کرد، تبدیل به زندگی پسری شد که سعی در دور کردن هوای نفس دارد، با دختری که به مراتب از شیطان هم، پست تر و گنه کارتر و حرفه ای تر است. تنها کارهای

دخترخاله ام را در یک جمله خلاصه می کنم:

«درخواست از من برای انجام بزرگترین گناه کبیره». می دانم که حتماً منظور من را فهمیده اید و لازم به توضیحات اضافی نیست. همانطور که گفتم: پدر و مادرم حدود ۱۷ ساعت از روز را در بیرون از منزل به سر می برند، یعنی از ۶ صبح تا ۱۱ شب. من هم از ۷ صبح تا ۱ بعد از ظهر،

مشغول تحصیل هستم، یعنی حدود ۱۰ ساعت از روز را با دخترخاله ام در خانه تنها هستم.

همان طور که گفتم، دخترخاله ام مرا یک لحظه تنها نمی گذارد. دائماً در سرم فکر گناه می اندازد. بارها در طول روز از من درخواست گناه می کند. البته من پسری نیستم که تسلیم خواهش و حرف های او شوم، همیشه سعی می کنم خودم را از او دور کنم، ولی او مانند شیطانی

است که سر راه هر انسانی ظاهر می شود و او را در قعر جهنم پرتاب می کند. برای همین است که من از او احتراز می کنم، ولی او دست از سر من بر نمی دارد. تو را به خدا کمکم کنید. چه طور جواب این حرف های چرب و نرم او را بدهم.

من بعضی وقت ها فکر می کنم که او شیطانی است که از آسمان به زمین آمده است، تا تمام عبادات چندین ساله ی مرا دود و نابود کند... ...باور کنید که حتی بعضی وقت ها من را تهدید هم می کند... روزی هزار بار از خدا درخواست می کنم که مرا حفظ کند... »

البته فکر می کنم همه ی این بدبختی ها به خاطر این است که من یک مقدار زیبا هستم. فکر می کنم اگر این موهای طلایی و پوست روشن را نداشتم، حتماً این مشکل سرم نمی آمد. روزی هزار بار از خداوند درخواست می کنم که این زیبایی را از من بگیرد. دوست داشتم در خانواده ای فقیر زندگی می کردم و زشت ترین پسر روی زمین بودم، ولی گیر این دخترخاله ی شیطان صفت

نمی افتادم که نمی گذارد تا قبل از ازدواج پاک بمانم...

با تشکر برادرتان امیر...۳/ ۶۵/۹- ساعت ۵/۳ بعد از ظهر

ص: ۱۳۹

به راستی زندگی در چنین شرایطی، چه قدر ایمان نیاز دارد و انسان باید چه قدر از خودش هزینه کند، تا گرفتار نشود. اما امیر جوان، همانند یوسف پیامبر(علیه السّلام) خود را حفظ کرد و خداوند هم بهترین پاداش را برای او در نظر گرفت و شهادت را به او عنایت کرد.

نامه ی دوم امیر، در آستانه ی اعزام به جبهه، چهار روز قبل از شهادتش در عملیات کربلای چهار نوشته شد و مدتی نه چندان طولانی، به دست مسؤولان مجله ی «زن روز» رسید که در آن چنین نوشته بود:

بسم ربّ الشهداء و الصدیقین

سلام. سلامی به گرمی آفتاب خوزستان و به لطافت نسیم بهاری، از این راه دور برای شما می فرستم. مدت هاست که منتظر نامه ی شما هستم، ولی تا حالا که عازم دانشگاه اصلی هستم، جوابی از شما دریافت نکرده ام. البته مطمئن هستم که شما نامه ام را جواب خواهید داد، ولی وقتی شما جواب بدهید، من امیدوارم که دیگر در این دنیای فانی نباشم. حدود یک هفته بعد از

اینکه برای شما نامه ها نوشتم و گفتم خواهرخوانده ام من را ترغیب به گناه کبیره می کند، شبی در ، در خیابان مرا دید. به من گفت: «امیر! برو به دانشگاه خواب دیدم که

مردی با کت و شلوار سبز اصلی، وقتت را تلف نکن».

من این خواب را از روحانی مسجدمان سؤال کردم و ایشان گفتند که دانشگاه اصلی، یعنی جبهه.

من از اینکه خدا دست مرا گرفته و راهی به سوی من گشوده است، خوشحال شدم، حال عازم جبهه ی نور علیه تاریکی هستم... با توجه به خوابی که دیده بودم، تصمیم گرفتم که خودم را به صف عاشقان حقیقی خدا پیوند بزنم و از این دام شیطانی که جلوی پایم قرار دارد، خلاصی پیدا کنم.

من می روم، اما بگذار این دختر فاسد بماند. من فقط خوشحالم که عازم جبهه هستم. هیچ گناه کبیره ای ندارم. برای گناهان ریز و درشت دیگر هم از خداوند طلب مغفرت می کنم. من می روم، ولی بگذار پدر و مادرم که هر دو دکتر هستند و ادعای تمدن می کنند، بمانند و به افکار

غربزده ی خود ادامه دهند. اما امیدوارم که هر دو به زودی از خواب غفلت بیدار شوند.

من تا حالا به جبهه نرفته ام و نمی دانم حال و هوای آنجا چگونه است، ولی امیدوارم که خداوند، ما بندگان سراپا تقصیر را هم مورد لطفش قرار دهد و از شربت غرورانگیز و مست کننده ی شهادت به ما هم بنوشاند. این تنها آرزوی من است...

قلبم با شنیدن کلمه ی شهادت تندتر می زند و عطش پایان ناپذیری در رسیدن به این کمال، در وجودم شعله می کشد. همان طور که گفتم، اگر خداوند مرا پذیرفت و شهید شدم، این نامه را از طرف رییس دبیرستان برایتان می فرستم... امیدوارم برنگردم، چون آن وقت همان آش و همان کاسه است.

در پایان آرزو می کنم که انسان های خفته، مخصوصاً پدر و مادر و خواهرخوانده ام، از خواب غفلت بیدار شوند و رو به سوی اسلام بیاورند. عرض دیگری نیست. خداحافظ و التماس دعا

والسلام علی عبادالله الصالحین. برادرتان: امیر ۱/ ۱۰/ ۶۵(۱)

یادآوری: مبلغ گرامی می تواند برای جذابیت بیشتر و همراهی مخاطبان دانش آموز، متن نامه را برای آنان بخواند.

پیامهای کاربردی

بی شک، از این نوع امتحان کیفیت و ظرفیت برای همه اتفاق خواهد افتاد و انسان -به ویژه نوجوانان و جوانان- می توانند از این تست لیاقت و کیفیت، با سرافرازی و موفقیت خارج شوند.

یک نمونه از این کنترل ها، کنترل شهوت در فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی است که امروزه به وفور و آسانی در اختیار است و می تواند تست و البته فرصت خوبی برای همه باشد.

دوستی با جنس مخالف هم از زمینه هایی است که با دوری از آن می توان به این پاکی دست

۱- مرکز اسناد انقلاب اسلامی، با عنوان نامه نگاری های یک شهید ۱۷ ساله. البته برخی نام وی را امین ذکر کرده اند؛ رجوع کنید به: نشریه ی موعود جوان، اسفند ۱۳۸۰، شماره ۲۰، با اندکی تصرف.

یافت و کیفیت معنوی خود را به خدا اثبات کرد. در این صورت خدا چنین نوجوان و جوان پاک و بااراده ای را دوست خواهد داشت و به داشتن چنین بنده ای مباهات خواهد کرد.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود: «إنَّ اللّه یُحِبُّ الحَیِیَّ الحَلیمَ العَفیفَ المُتَعفِّفَ؛ خداوند، انسان با حیای صبوری را که عفت ورزی را پیشه ی خود گردانیده است، دوست دارد».(۱)

پاداش ویژه دیگری که خداوند برای این چنین افرادی در نظر گرفته است این است که در زمره اولین افراد، وارد بهشت خواهند شد؛ همانگونه که پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: «أوَّلُ مَن یَدخُلُ الجَنّهَ شَهیدٌ... وَ رَجُلٌ عَفِیفٌ مُتَعَفِفٌ ذُو عِبَادَهٍ ؛ اولین کسی که وارد بهشت

می شود شهید، ... و فرد پاکدامن و اهل عبادت است».(۲)

آری!

شهید و فرد پاکدامن؛ اولین وارد شوندگان به بهشت هستند؛ یعنی این دو با هم وارد بهشت می شوند؛ او از جان شیرین گذشته و این از شهوت و لذت شیطانی. طوبی لهم و حسن مآب.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را جزء پاکان قرار بده!

عزم و اراده ما را در مقابله با شهوات و ناپاکی ها، استوار و مستحکم بگردان!

ما در دل کندن از گناه و همنشینی و رفاقت با ناپاکان، یاری کن!

عاقبت ما را ختم به سعادت و شهادت بگردان.

آمین

۱- کافی، ج۲، ص۱۱۲.

۲- بحارالانوار، ج۶۶، ص۳۹۳.

متن مطالعاتی

یک: عظمت علامه جعفری

اشاره

ایشـان می گویـد: من از همان اوایل طلبگی، وقتی ایرانیهای غرب رفته را می دیـدم که چگونه خودباخته شـده و همـهٔ سـرمایه هـای علمی و معنوی و تمـدّن عظیم اسـلامی را نادیـده می گیرنـد، به فکر افتادم تا دانشـمندان غربی را بشـناسم و افکارشان را بـدانم و برتری معارف اسـلام و اهل بیت(علیهم السّـلام) را به آنان ثابت کنم که الحمـد لله این کار انجام شد.(۱) در طول ۲۵ سال که در تهران

هسـتم- با حدود صد نفر از دانشـمدان بزرگ دنیا مذاکره و مصاحبه داشـته ام.(۲) از جمله بحث و گفتگو بـا شخصـیتهای بین المللی دانشگاهی، همانند: برتراند راسل، روژه گارودی، پروفسور عبد السلام و پروفسور روزنتال.

متأثر شدن دکتر حسابی

در یکی از این جلسه هـا دکتر حسابی توضـیحاتی دربار نظریـهٔ خود و ملاقاتش با انیشتین داد و گفت: هر ذرّه ای که در نظر گرفته شود، مثـل الکترونهـا یـا پروتونها، دامنـهٔ موجودیتش تا کهکشانها نیز کشانـده شـده است و برای شـناسایی دقیق آن باید اجزای دیگر عالم را نیز در نظر

۱- کیهان فرهنگی، ش ۱۴۷، آبان ۱۳۷۷، ص۷.

۲- مجله حوزه، ش ۱۹، اردیبهشت ۱۳۶۶ ش.

گرفت. استاد جعفری گفت: «شیخ محمود شبستری» مطلبی گفته است که شبیه به نظریهٔ شماست:

جهان چون خطّ و خال و چشم و ابروست

که هر جزیی به جای خویش نیکوست

اگر یک ذرّه را برگیری از جای

خلل یابد همه عالم سراپای

استاد حسابی که بیشتر اهل سکوت بود و بسیار کم حرف می زد، با وجد و هیجان بلند شد و فریاد زد: شبستر کجاست؟ شبستری کیست؟ ! استاد جعفری با احترام پاسخ داد: شبستر یکی از شهرهای نزدیک تبریز و شیخ محمود شبستری از عرفای بزرگ قرن هشتم است. دکتر حسابی که شور و نشاط بیشتری یافته بود، خودکاری آورد و از استاد جعفری خواست که دوباره اشعار

شبستری را بگوید تا یادداشت کند و در اوّلین فرصت آن را در کتاب «گلشن راز» بیابد.(۱)

البته این نظریه شاخه ای از «برهان نظم» است که دلیل مهمی برای توحید ربوبی است، و در آیات متعدّدی به آن اشاره شده است. (۲)

عنایات اهل بیت(علیهم السّلام)

ایشان می گوید: «عدّه ای از جامعه شناسان برتر دنیا در دانمارک جمع شده بودند تا پیرامون موضوع مهمّی به بحث و تبادل نظر بپردازند. موضوع این بود: «ارزش واقعی انسان به چیست؟ »

برای سنجش ارزش خیلی از موجودات، معیار خاصی داریم. مثلاً معیار ارزش طلا به وزن و عیار آن است. معیار ارزش بنزین به مقدار و کیفیت آن است. معیار ارزش پول، پشتوانهٔ آن است؛

اما معیار ارزش انسانها در چیست؟ هر کدام از جامعه شناسان صحبتهایی داشتند و معیارهای

خاصی را ارایه دادند.

۱- فیلسوف شرق، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چ اول، ۱۳۷۸ ش، صص ۱۰۵ و ۱۰۶؛ آفاق مرزبانی، ص۴۹.

۲- نک: آیه ۱۶۴ سوره بقره: «إِنَّ فِی خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْکِ الَّتِی تَجْرِی فِی الْبَحْرِ....».

بعد وقتی نوبت به بنده رسید، گفتم: اگر می خواهید بدانید یک انسان چقدر ارزش دارد، ببینید به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می ورزد. کسی که عشقش یک ساختمان دو طبقه است، در واقع ارزشش به مقدار همان ساختمان است. کسی که عشقش ماشین است، ارزشش به همان میزان است؛ امّا کسی که عشقش خدای متعال است، ارزشش به انداز

معیارهای الهی است.

من این مطلب را گفتم و پایین آمدم. وقتی جامعه شناسان صحبتهای مرا شنیدند، برای چند دقیقه روی پای خود ایستادند و کف زدند. وقتی تشویق آنها تمام شد، من دوباره بلند شدم و گفتم: عزیزان! این کلام از من نبود؛ بلکه از شخصی به نام علی(علیه السّلام) است. آن حضرت در «نهج البلاغه» می فرماید: «قیمَهُ کُلِّ امرءٍ مَا یُحسِنُهُ؛(۱) ارزش هر انسانی به انداز چیزی است که آن را دوست می دارد.

وقتی این کلام را گفتم، دوباره ۀ احترام به وجود مقدّس امیر المؤمنین، علی(علیه السّلام) از جا بلند شدند و چند بار نام آن حضرت را بر زبان جاری کردند».

از رهگذر خاک سر کوی شما بود

هر نافه که در دست نسیم سحر

دو: داستانی از پاکان

داماد شاه عباس

نقل شده است: شبی در قصر شاه عباس کبیر نزاعی زنانه روی داد و بین یکی از زنان شاه و دخترش کدورتی پیدا شد؛ از این رو دختر شاه عباس قهر کرد و مخفیانه از حرم سرا بیرون رفت.

پشت حرم سرا مدرسه علمیه ای بود که طلبه ها در آن درس می خواندند. (۲)

وقتی دختر شاه از قصر خارج شد وارد آن مدرسه شد و به اتاق یکی از طلاب به نام محمد

۱- نهج البلاغه، حکمت ۸۱.

۲- نک: نشریه مبلغان، ش ۱۷۳، مقاله علامه محمدتقی جعفری، مبلّغ اندیشمند.

باقر (میر داماد) رفت.

محمد باقرطبق معمول شام مختصری تهیه کرده و رختخواب خود را روی حصیری گوشه اتاق پهن نموده بود و در برابر شمعی مشغول مطالعه بود.

همین که دختر وارد اتاق شد در را بست و با انگشت به محمد باقر اشاره کرد که ساکت باش!

طلبه جوان که بدون مقدمه چنان دختری با هیبت شاهزادگی وارد اتاقش شده بود در بهت و حیرت فرو رفت و نتوانست چیزی بگوید.

وقتی دختر شاه نشست، رو به آن طلبه جوان کرد و گفت: آیا چیزی برای خوردن داری؟

محمد باقر گفت: شام مختصری تهیه کرده ام و فوراً آن را جلوی دختر گذاشت و خود مشغول مطالعه شد. وقتی دختر شام را خورد به محمد باقر رو کرد و گفت: رختخوابت کجا است؟

محمد باقر گفت: آماده است و به همان جایی که رختخوابش بود اشاره کرد.

دختر گفت: ای جوان! نباید کسی را از آمدن من با خبر نمایی، بعد به سوی رختخواب رفت و در آنجا به استراحت پرداخت.

از آن طرف وقتی به شاه خبر دادند که شاهزاده خانم از حرم سرا خارج شده است، دستور داد

مأموران تمام شهر را بگردند و دختر را پیدا کنند، مبادا دختر جای نامناسبی برود و برای او حادثه ناگواری اتفاق بیفتد.

مأموران شاه هرچه جستجوکردند خبری ازشاهزاده خانم به دست نیاوردند و فکرش را هم نمی کردندکه شاید دختربه حجره طلبه ای رفته باشد.

هنگام صبح دختر از خواب برخاست و از اتاق بیرون آمد، در این هنگام مأموران، شاهزاده و آن طلبه جوان را به حضور شاه بردند و گزارش دادند که شاهزاده خانم دیشب تا صبح در اتاق این طلبه بوده است.

شاه از شنیدن این حرف بسیار خشمگین شد و خطاب به محمد باقر گفت: چرا شاهزاده خانم را دیشب در اتاق نگه داشتی و به ما خبر ندادی؟

محمدباقر گفت: قربان! او مرا تهدید کرده بود که نباید به کسی خبر دهم.

شاه دستور داد دختر را معاینه پزشکی کردند، وقتی متوجه شدند به او تجاوز نشده و سالم است، رو به طلبه جوان کرد و گفت: چطور توانستی از دختری که خود به اتاق تو آمده و در رختخوابت خوابیده چشم بپوشی؟ مگر تو شهوت نداری؟

در این هنگام محمد باقر ده انگشت خود را به شاه نشان داد، او دید که تمام انگشتانش سوخته است.

پرسید: چرا انگشتانت سوخته است؟

گفت: وقتی شاهزاده خانم در رختخوابم خوابید، شیطان و نفس اماره وسوسه ام کرد که چنین فرصتی کمتر به دست می آید!

اما هر دفعه که شیطان مرا وسوسه می کرد و شهوت من به جوش می آمد یکی از انگشتانم را روی شعله شمع می گرفتم تا طعم عذاب جهنم را بچشم و به بی عفتی دست نزنم.

شاه عباس که از پرهیزگاری این جوان خوشش آمده بود دستور داد تا همان دختر را به عقد او در آورند و به او لقب میر داماد داد و همیشه او را گرامی و محترم داشت.(۱)

۱- . نک: دانستنی های تاریخی، ص ۸، محمد جواد اهری.

درس دوازدهم:درجات و درکات

بهانه ارتباط

تذکر: ایجاد ارتباط اولیه با مخاطب و گریز به بحث اصلی در قالب داستان گویی توسط مبلغ محترم در ابتدای جلسه انجام می شود.

روزی حضرت موسی(علیه السّلام) در ضمن مناجات به پروردگار عرض کرد: خدایا می خواهم همنشینی را که در بهشت دارم، ببینم که چگونه شخصی است!

جبرئیل بر او نازل شد و گفت: یا موسی! قصابی که در فلان محل است، همنشین تو است.

حضرت موسی درب دکان قصاب آمد، دید جوانی معمولی است که مشغول قصابی و گوشت فروختن است. شب که شد جوان مقداری گوشت برداشت و به سوی منزل رفت، حضرت به دنبال او رفت تا به منزل رسید. به جوان گفت: مهمان نمی خواهی؟

گفت: بفرمایید، موسی را به درون خانه برد. حضرت دید جوان غذایی تهیه نمود، آنگاه زنبیلی از طبقه بالا آورد، پیرزنی کهنسال را از درون زنبیل بیرون آورد و او را شستشو داد، غذا را با دست خود به او خورانید.

موقعی که خواست زنبیل را به جای اول بیاویزد، پیرزن کلماتی را گفت که مفهوم نبود؛ بعد

ص: ۱۴۹

جوان برای حضرت موسی غذا آورد و خوردند.

آن حضرت سؤال کرد، حکایت تو با این پیرزن چگونه است؟ عرض کرد: این پیرزن مادر من است، چون وضع مادی ام خوب نیست کنیزی برایش بخرم، خودم او را خدمت می کنم، پرسید:

آن کلماتی که به زبان جاری کرد چه بود؟ گفت: هر وقت او را شستشو می دهم و غذا به او می خورانم می گوید: « غَفَرَ اللهُ لَکَ وَ جَعَلَکَ جَلیْس موُسی یَوْم الْقِیامَه فی قُبَّتِهِ وَ دَرَجَتِهِ ؛ خدا تو را ببخشد و همنشین و هم درجه حضرت موسی در بهشت گردی.

حضرت موسی فرمود: ای جوان بشارت می دهم به تو که خداوند دعای مادرت را مستجاب کرده، جبرئیل به من خبر داد در بهشت تو همنشین من هستی. (۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

شخصیت و درجه ایمان انسان وابسته به رفتارهای مثبت و منفی او تعیین می شود و قابل ارتقا یا تنزل است، تا حدی که می تواند همنشین و همراه پیامبران و امامان شود.

تذکر: مبلغ گرامی همزمان با توضیحات، شکل یک نردبان را روی تابلو ترسیم می کند.

مثل نردبان و آسانسوری در ده طبقه که می تواند شما را بالا بکشد یا به طبقات منفی برساند و حتی با سقوط آسانسور یا نردبان، جان معنوی خود را دچار آسیب جدی و حتی مرگ نماید.

این ازدیاد درجه اگر در ناحیه خوبی و کارهای مثبت باشد، می شود درجه و اگر در ناحیه گناه و ناپاکی باشد، می شود درکات . (۲)

۱- نک: پند تاریخ، ص ۶۹؛ صداقت، سید علی اکبر، یکصد موضوع پانصد داستان، ج۱، ص۱۳۸.
۲- به تعبیر قرآن کریم: «إِنَّ الْمُنَافِقِینَ فِی الدَّرْکِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِیرًا ؛ البته منافقان را در جهنم پست ترین جایگاه است و (در دو عالم) هرگز برای آنان یاوری نخواهی یافت» . سوره نساء، آیه ۱۴۵.

تصویر

درجات

درکات

به خاطر همین است که پدر یا مادر وقتی از دست بچه عصبانی و کلافه شوند و به آنها گفته شود ممکن است بچه بیفتد و سقوط کند، جواب می دهند: به درک!

ایمان هم مانند نردبان و آسانسوری است که می تواند انسان را بالا بکشد و پله های پیشرفت مادی و معنوی و درجات کمال را یکی پس از دیگری طی کرده و خود را به اوج و تعالی برساند. (۱)

امام صادق (علیه السّلام) می فرمودند: « إِنَّ اَلْإِیمَانَ عَشْرُ دَرَجَاتٍ بِمَنْزِلَهِ اَلسُّلَّمِ یُصْعَدُ مِنْهُ مِرْقَاهً بَعْدَ اَلْمِرْقَاهِ ...؛ ایمان همچون نردبانی است که ده پله دارد و پله ها یکی پس از دیگری پیموده می شود.» (۲)

درجات متفاوت مؤمنان

این سخن معنای دیگری هم دارد و آن اینکه اهل ایمان، در درجات مختلفی از ایمان قرار دارند که خداوند متعال به فراخور حال هر فرد و بنابر کردار و اخلاقش، به او درجه ای از درجات ایمان را عطا می کند و البته می تواند آن را افزایش دهد و به رتبه و درجه بالاتری برساند: «وَیَزِیدُ اللَّهُ الَّذِینَ اهْتَدَوْا هُدًی؛ و خداوند کسانی را که هدایت یافته اند، بر هدایتشان می افزاید». (۳)

۱- «وَمَنْ یَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِکَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَی ». سورهٔ طه، آیه ۷۵.

۲- کافی، ج۲، ص ۴۴.

۳- سوره مریم، آیه ۷۶.

پیامهای کاربردی

راههای ارتقای درجه

یادآوری: مبلغ محترم می تواند از طریق کارتها، تیترها را به تدریج و با همکاری دانش آموزان کشف و پس از آن توضیحات کوتاهی درباره موضوع ارائه نماید.

احسان به والدین

یکی از راههای ارتقای درجه معنوی، احترام و احسان به والدین است. برخورد مناسب و مهربانانه با والدین از چنان قدرت تأثیرگذاری برخوردار است که هم درجه معنوی انسان را بالا می برد و هم درجه دنیایی او را.

درجه مثبت

مقام معظم رهبری (حفظه الله) می فرمایند: بنده اگر در زندگی خود در هر زمینه ای توفیقاتی داشته ام، وقتی محاسبه می کنم به نظرم می رسد که این توفیقات، باید از یک کار نیکی که من نسبت به والدینم کرده ام، باشد.

پدرم در سنین پیری- تقریباً بیست و چند سال قبل از فوتش- که مردی هفتاد ساله بود، به بیماری آب چشم که چشم انسان نابینا می شود، دچار شد.

بنده آن وقت در قم بودم. تدریجا در نامه هایی که ایشان برای ما می نوشت، مشخص شد که ایشان چشمش درست نمی بیند. من به مشهد آمدم و دیدم که چشم ایشان محتاج دکتر است.

قدری به دکتر مراجعه کردم و بعد برای ادامه تحصیل به قم برگشتم.

دوباره ایام تعطیلی مدارس شد و من مجدداً به مشهد رفتم و کمی به ایشان رسیدگی کردم و دوباره برای ادامه تحصیلات به قم برگشتم.

چون معالجه در مشهد جواب نمی داد، مجبور شدم در سال ۴۳ ایشان را به تهران بیاورم.

امیدوار بودم که دکترهای تهران، چشم ایشان را خوب خواهند کرد، ولی پس از مراجعه به چند

دکتر، آنها نیز ما را مأیوس کردند و گفتند: هر دو چشم ایشان معیوب شده و قابل معالجه و اصلاح نیست. در آن زمان چشمشان مطلقاً نمی دید و باید دستشان را می گرفتیم و راه می بردیم.

لذا برای من غصه شده بود، اگر پدر را رها کنم و به قم می آمدم، ایشان مجبور بود گوشه ای در خانه بنشیند و قادر به مطالعه و معاشرت و هیچ کاری نبود و این برای من خیلی سخت بود.

از طرف دیگر اگر می خواستم ایشان را همراهی کنم و از قم دست بردارم، این هم برای من غیر قابل تحمل بود؛ زیرا با قم انس گرفته بودم و تصمیم گرفته بودم تا آخر عمر در قم بمانم و از قم خارج نشوم.

بر سر یک دو راهی گیر کرده بودم. یک روز خیلی ناراحت بودم و شدیداً در حال تردید و نگرانی و اضطراب به سر می بردم. البته تصمیم من بیشتر این بود که ایشان را به مشهد ببرم و درآنجا بگذارم و به قم برگردم. اما چون برایم خیلی سخت و ناگوار بود به سراغ یکی از دوستانم

رفتم. مرد اهل معنا و آدم بامعرفتی بود.

دیدم دلم خیلی تنگ شده، تلفن کردم و گفتم: شما وقت دارید که پیش شما بیایم؟ گفت: بله!

عصر تابستانی بود که به منزل ایشان رفتم و قضیه را گفتم. او یک تأمل مختصری کرد و گفت:

شما بیا یک کاری بکن و برای خدا از قم دست بکش و برو در مشهد بمان، خدا دنیا و آخرت تو را می تواند از قم به مشهد منتقل کند.

من یک تأملی کردم و دیدم عجب حرفی است. انسان می تواند با خدا معامله کند.

دیدم حرف خوبی است و برای خاطر خدا، پدر را به مشهد می برم و پهلوی ایشان می مانم.

خدای متعال هم اگر اراده کرد می تواند دنیا و آخرت مرا از قم به مشهد بیاورد.

به مشهد رفتم و خدای متعال توفیقات زیادی به ما داد. اگر بنده در زندگی خود توفیقی داشتم، اعتقادم این است که ناشی از همان نیکی به پدر و مادرم بوده است.(۱)

۱- مجله بشارت، ش ۴،ص ۹ . فصلنامه تاریخ و فرهنگ معاصر، ش ۱۱، ص ۸۵.

درجه منفی

در نقطه مقابل، بی اعتنایی و بی احترامی به والدین می تواند انسان را به درکات جهنم و بدبختی های بسیار در دنیا مبتلا سازد.

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «پیرمردی گریه کنان دست پسرش را گرفته، نزد پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مدینه آورد و به ایشان گفت: ای رسول خدا! این پسر من است که در کوچکی او را غذا داده ام و با عزّت و احترام بزرگ کرده ام و تمام خواسته هایش را برآورده ام و با مال و ثروتم به او کمک کرده ام تا اینکه قوی، ثروتمند و غنی گردیده و من در راه پرورش وی به ضعف و پیری رسیده ام که مشاهده می فرمایید!

در مقابل این همه زحمت، این پسر به من هیچ گونه کمک مالی نمی کند!

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) رو به جوان کرد و فرمود: چه می گویی؟

جوان گفت: من مالی بیشتر از خرج و مخارج خود و عیالم ندارم تا به او کمک کنم. پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به پیرمرد فرمود: چه می گویی؟

گفت: دروغ می گوید. انبارهایی پر از گندم، جو، خرما، کشمش و کیسه های زیادی پر از طلا و نقره دارد.

پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به پسر فرمود: جوابت چیست؟

پسر گفت: ذره ای از آن چیزهایی را که او ادعا کند، ندارم.

می

در اینجا پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اتَّقِ اللهَ یَا فَتَی! وَ أَحْسِنْ إِلَی وَالِدِکَ الْمُحْسِنِ إِلَیْکَ یُحْسِنِ اللهُ

إِلَیْکَ ؛ از خدا بترس ای جوان! و نسبت به پدر مهربانت که این همه به تو نیکی و احسان کرده، نیکی و احسان کن، تا خدا نیز به تو احسان کند!» (۱)

جوان گفت: من چیزی ندارم. رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: ما خرج این ماه پدرت را می دهیم؛ اما از ماه بعد خودت خرجش را بده. سپس به اسامه فرمود: به این پیرمرد صد درهم برای خرج یک

۱- بحار الأنوار، مؤسسه الطبع و النشر، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق، ج۱۷، ص۲۷۱، باب ۲ . تحریرالوسیله، سید روح الله موسوی خمینی، مؤسسه مطبوعات دار العلم، قم، اول، ج۲، ص۳۲۱.

ماه خود و خانواده اش عطا کن، اسامه نیز داد.

بعد از یک ماه، پیرمرد بار دیگر همراه پسرش خدمت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آمدند و باز پسر گفت: چیزی ندارم.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: تو ثروت زیادی داری؛ ولی امروز را به شب می رسانی، در حالی که فقیر و ذلیل شده ای، به طوری که از پدرت فقیرتر خواهی شد و چیزی در بساطت نخواهد ماند.

پسر برگشت و رفت. پس ناگهان دید همسایه های انبارهایش جمع شده اند و می گویند:

انبارهایت را هر چه زودتر خالی کن که از بوی گندش بسیار ناراحتیم. سپس به سراغ انبارهایش رفت و با کمال تعجب دید که تمام گندمها، جوها، خرماها و کشمشها گندیده اند و تباه گشته اند.

همسایه ها او را تحت فشار قرار دادند تا هر چه زودتر آنها را خالی کند.

جوان نیز کارگران بسیاری را با مزد زیاد اجیر کرد و تمام کالاهای فاسد شده را به منطقه ای دور از شهر منتقل کرد. به دنبال آن، جوان سراغ کیسه های طلا و نقره رفت تا مزد کارگران را بدهد؛ اما ناگهان دید تمام آنها مسخ شده و به سنگ بی ارزش تبدیل شده اند. وقتی کارگران چنین دیدند، دامنش را رها نکردند، تا اینکه مجبور شد تمام خانه و لوازمش را از قبیل فرش، لباس و...

فروخت و مزد کارگران را پرداخت و از آن همه دارایی، چیزی برایش باقی نماند و محتاج و فقیر گشت. پس از اندک زمانی بر اثر ناراحتی های روحی و فکری لاغر و مریض شد.

بعد از این حادثه، رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: ای کسانی که عاق پدر و مادرانتان هستید! از این

پیشامد عبرت بگیرید و بدانید همان طور که در دنیا اموالش تباه گشت، عوض آنچه از درجات، که در بهشت برایش فراهم بود، درکاتی در دوزخ برای او مقرر گردید». (۱)

خلوتهای معنوی

یکی دیگر از برترین راهکارهای ارتقای درجه، افزایش معنویت و انس و ارتباط بیشتر با خداوند است، از طریق:

خواندن نماز به ویژه به جماعت و در مسجد و بقاع متبرکه

۱- تفسیر منسوب به امام حسن عسکری(علیه السّلام)، نشر مدرسه امام مهدی(عج)، قم، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق، ص۴۲۲.

شرکت و حضور در مجالس و محافل معنوی مساجد و هیئتها توجه و اهمیت دادن به نقش و تأثیر ویژه خواندن نماز شب و خلوت با خدا در دل شب قرائت قرآن به صورت منظم و همراه با تدبر به فرموده امام صادق(علیه السّلام):

«فَإِنَّ دَرَجَاتِ اَلْجَنَّهِ عَلَی قَدْرِ آیَاتِ اَلْقُرْآنِ فَیُقَالُ لَقاری القرآنُ اِقْرَأْ وَارْقَ؛به درستی که درجات بهشت به اندازه آیات قرآن است، پس به قاری گفته می شود بخوان و بالا برو». (۱)

نسیم های معنوی

یکی از بهترین فرصتها برای ارتقای درجه معنوی، بهره مند شدن از فرصت طلایی ماه مبارک رمضان و دیگر ماهها، روزها و شبهای گرانقدری است که خداوند در اختیار ما قرار داده(۲) تا خودمان را بالا بکشیم و رتبه و درجه ایمان خود را افزایش دهیم.

رسول گرامی اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم) درخطبه شعبانیه، ماه مبارک رمضان را چنین توصیف می کند: «هُوَ شَهْرٌ دُعِیتُمْ فِیهِ إِلَی ضِیَافَهِ اللَّهِ وَ جُعِلْتُمْ فِیهِ مِنْ أَهْلِ کَرَامَهِ اللَّهِ أَنْفَاسُکُمْ فِیهِ تَسْبِیحٌ وَ نَوْمُکُمْ فِیهِ عِبَادَهٌ وَ عَمَلُکُمْ فِیهِ مَقْبُولٌ وَ دُعَاؤُکُمْ فِیهِ مُسْتَجَابٌ ؛ ماه رمضان ماهی است که شما به ضیافت الهی دعوت شده اید و در ردیف افرادی قرار گرفته اید که مورد تکریم خداوند هستند.

نفسهایتان در آن تسبیح و خواب شما در آن عبادت و اعمالتان در آن مورد پذیرش و دعایتان در آن مستجاب است». (۳)

تذکر: مبلغ محترم به تناسب زمان و ظرفیت مخاطبان، برخی موارد دیگر را در قالب کارت

۱- کافی، ج۲، ص۶۰۶.

۲- رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در مورد قدرشناسی فضاها و زمان های خاص چنین فرمود: «إنّ لِرَبِّکُم فی أیّامِ دَهرِکُم نَفَحاتٍ، فَتَعَرَّضُوا لَهُ لَعَلَّهُ أن یُصِیبَکُم نَفحَهٌ مِنها فلا تَشقَونَ بَعدَها أبدا .؛ همانا پروردگار شما را در طول عمرتان نسیم هایی است، پس خویشتن را در معرض آن قرار دهید، باشد که نسیمی از آن نفحات به شما برسد و زان پس هرگز گمراه نشده و به شقاوت نیفتید». میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۰۰۷.

۳- الامالی، صدوق، ص ۹۳.

اشاره می کند؛ مواردی مانند انجام واجبات الهی و ترک نبایدها و گناهان، عبادت و بندگی، انس و مداومت بر اذکار و ادعیه، حضور در بقاع متبرکه و حرمهای امامان و امامزادگان، انتخاب دوستان معنوی و اهل ایمان، دستگیری از نیازمندان، اقتدا به اهل بیت(علیهم السّلام) و ... .

پیام مناسبتی

شیعه بودن، خیلی شأن و شخصیت ویژه ای است. شیعه گرانقیمت و والامرتبه است؛ دارای درجات متعالی و امتیازات خاص است؛ شیعه، بهترین مردم است؛(۱) آن قدر خوب که بهشتشان

تضمینی است، فقط باید برای رسیدن به درجات بالاتر آن کمر همت ببندند. به فرموده خاتم رسولان(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، هر کس شیعه امیرالمؤمنین(علیه السّلام) باشد، جایگاهش بهشت است؛

تنها نکته قابل تأمل اینکه باید با استفاده از این فرصت ناب، برای رسیدن به درجات والای آن تلاش کند و سعی کند خود را به بالاترین مراتب بهشت برساند.

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در سفارش خود به شیعیان، امر کرده اند که آنان باید برای رسیدن به مقامات و درجات بالاتر بهشت تلاش کنند و مسابقه دهند:

«مَعَاشِرَ الشِّیعَهِ فَإِنَّ الْجَنَّهَ لَنْ تَفُوتَکُمْ وَ إِنْ أَبْطَأَتْ بِهَا عَنْکُمْ قَبَائِحُ أَعْمَالِکُمْ فَتَنَافَسُوا فِی دَرَجَاتِهَا؛ ای گروه شیعیان! از

خداوند پروا کنید، بهشت از دست شما نمی رود، اگر چه گناهان شما موجب شود که شما از ورود در آن تأخیر داشته باشید، پس برای به دست آوردن درجات بهشت با هم مسابقه دهید». (۲)

دعا و نیایش

خداوندا!

۱- بعد از نزول آیه ۷ سوره بینه: «إِنَّ الَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِکَ هُمْ خَیْرُ الْبَرِیَّهِ » پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) خطاب به علی(علیه السّلام)- کرده و فرمود: «مقصود از آیه، تو و شیعیان تو هستند که روز قیامت رستگار خواهید بود». الصواعق المحرقه، ص ۹۶؛ الدر المنثور، ج۶، ص ۵۸۹ و جامع البیان، ج ۳۰، ص ۲۶۴.

۲- بحارالانوار، ج۱، ص ۲۷۸.

ما را در درجات عالی بهشت ساکن کن!

ما را در بالاترین درجات با خوبان و برگزیدگان خودت همنشین کن!

ما را در راه کسب فضائل و ارتقای درجه ایمان و معنویت یاری کن!

ما را از گناهان و معاصی دور کن!

ما را قدردان زحمات پدر و مادر قرار بده.

آمین

ص: ۱۵۸

متن مطالعاتی

درجات بهشت و درکات جهنم

اگرچه در قرآن کریم و روایات اسلامی دربار اسامی طبقات و درجات بهشت تصریحی نشده است، ولی از آموزه های دینی به دست می آید که بهشت و جهنم مراتب و طبقاتی دارد و هر کس به اندازه درجه اش و به اندازه عملش در این دنیا، بهشتی یا جهنمی می شود.

حضرت علی(علیه السّلام) در خطبه ۸۵ نهج البلاغه درباره بهشت می فرماید: «دَرَجَاتٌ مُتَفَاضِلَاتٌ وَ مَنَازِلُ مُتَفَاوِتَاتٌ

لَا يَنْقَطِعُ نَعِيمُهَا وَ لَا يَظْعَنُ مُقِيمُهَا وَ لَا يَهْرَمُ خَالِدُهَا وَ لَا يَبْأَسُ سَاكِنُهَا؛ بهشت دارای درجات گوناگون و متفاوتی است که بر یکدیگر برتری دارد و دارای منزلهایی است که از

هم امتیاز دارد. آسایش و خوشی در آن زائل نمی گردد. مقیم در آن کوچ نمی کند و از آنجا بیرون نخواهد شد و جاوید در آن پیر نمی شود، و ساکن در آن فقیر نمی گردد».

امام صادق (علیه السّلام)فرمودند: «لا تَقُولُوا جَنَّةٌ وَاحِدَةٌ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ دَرَجَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْض؛ نگویید یک بهشت است، خدای تعالی فرموده، درجاتی هست بعضی از آن برتر از بعضی دیگر است. (بر روی هم درجاتی است)». (۱)

امام زین العابدین (علیه السّلام) نیز فرمودند: عَلَيْكَ بِالْقُرْآنِ فَإِنَّ اَللَّهَ خَلَقَ اَلْجَنَّةَ وَ جَعَلَ دَرَجَاتِهَا عَلَى قَدْرِ آيَاتِ اَلْقُرْآنِ فَمَنْ قَرَأَ اَلْقُرْآنَ قَالَ لَهُ: اِقْرَأْ وَ اِرْقَ وَ مَنْ دَخَلَ مِنْهُمُ اَلْجَنَّةَ لَمْ يَكُنْ فِي اَلْجَنَّةِ أَعْلَى

۱- بحارالانوار، ج۸، ص۱۹۸.

دَرَجَهً مِنْهُ مَا خَلاَ اَلنَّبِيِّينَ وَ اَلصِّدِّيقِينَ ؛ بر تو باد به قرآن (خواندن)، همانا خدای تعالی بهشت را خلق فرمود و درجاتش را به اندازه آیات قرآن قرار داد، پس کسی که قرآن را خواند به او گفته می شود: بخوان و بالا برو و کسانی هستند از آنهایی (مؤمنین قرآن خوان) که داخل بهشت می شوند. درجه ای بالاتر از آن نیست مگر برای انبیاء و صدیقان». (۱)

در برخی از روایات نیز آمده است: «فاصله هر درجه ای از درجه دیگر پانصد سال راه است».(۲) و در برخی دیگر، سخن از «فاصله بین زمین و آسمان است».(۳) پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) همچنین همچنین فرمودند: «إن أهل الجنه لیتراءون أهل الغرف فی الجنه کما تراءون الکواکب فی السّماء؛ اهل بهشت صاحبان غرفه های بالا را چنان می بینند که شما ستارگان آسمان را

می بینید». (۴)

دربار طبقات جهنم نیز حضرت علی(علیه السّلام) می فرماید: «جهنم طبقاتی دارد با نام های: ۱ . جهنم (از همه پایین تر) ۲ . لظی (طبقه بالای جهنم)

۳. حطمه (بالای لظی) ۴ . سقر (بالای حطمه) ۵.

جحیم (بالای سقر) ۶ . سعیر (فوق جحیم) ۷. هاویه (بالاترین طبقه و طبقه روی سعیر) ولی در برخی از روایات اسلامی پایین ترین طبقه «هاویه» و بالاترین طبقه آن «جهنم» بیان شده است. (۵)

درجات ایمان

امام صادق(علیه السّلام): «إنّ الإیمانَ عَشْرُ دَرَجاتٍ بِمَنزِلَهِ السُلَّمِ، یُصْعَدُ مِنهُ مِرْقاهً بَعدَ مِرْقاهٍ، فلا یَقُولَنَّ

۱- بحارالانوار، ج۸، ص۱۳۳.

۲- پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم): «الْجَنّهُ مِائَهُ دَرَجَهِ مَا بَینَ کُلِّ دَرَجَتَینِ مسیره خمسمأه عام». نهج الفصاحه، ص۱۴۷، چاپ پرهیزکار، قم، چ اول، ۱۳۸۵.

۳- پیامبر اعظم (صلّی الله علیه و آله وسلّم): «مِائَهَ دَرَجَهٍ فِی اَلْجَنَّهِ، مَا بَیْنَ کُلِّ دَرَجَتَیْنِ کَمَا بَیْنَ اَلسَّمَاءِ وَ اَلْأَرْضِ.». همان مدرک.

۴- نهج الفصاحه، پیشین، ص ۱۴۶.

۵- نک: کافی، ج۲، ص۶۰۶.

صاحبُ الاثنَینِ لِصاحِبِ الواحدِ : لَستَ علی شَیءٍ. حتّی یَنْتهیَ إلَی العاشِرِ. فلا تُسْقِطْ مَن هُو دُونَکَ فیُسْقِطَکَ مَن هُو فَوقَکَ. و إذا رأیتَ مَن هُو أسْفَلُ مِنکَ بدرجهٍ فارْفَعْهُ إلیکَ برِفْقٍ. و لا تَحْمِلَنَّ علَیهِ ما لا یُطیقُ فَتَکْسِرَهُ. فإنّ مَن کَسَرَ مؤمنا فعلَیهِ جَبْرُهُ.؛ایمان مانند نردبانی است که ده پله دارد و پله های آن یکی پس از دیگری پیموده می شود . پس کسی که در پله دوم است نباید به آن که در پله اول است بگوید تو چیزی نیستی تا برسد به آن که در پله دهم است (او هم نباید به پایین تر خود چنین سخنی بگوید).

آن را که در پله پایین تر از تو قرار دارد نیندازکه بالاتر از تو نیز تو را می اندازد. اگر دیدی کسی یک پله از تو پایین تر است با مهربانی و ملایمت او را به طرف خود بالاکشان و فراتر از توانش باری به دوش او مگذار که او را می شکنی. و هر کس مؤمنی را بشکند باید شکستگی او را درمان کند». (۱)

و فرمودند: «اَلْمُؤْمِنُونَ عَلَی سَبْعِ دَرَجَاتِ صَاحِبِ دَرَجَهٍ مِنْهُمْ فِی مَزِیدٍ مِنَ اَللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ؛ مؤمنان هفت درجه دارند، خداوند عزوجل به(درجه) صاحب درجه می افزاید».(۲)

برکات و درجات؛ در احسان به والدین

امام صادق(علیه السّلام) در تفسیر آیه ی « وَبِالْوَالِدَیْنِ إِحْسَانًا؛ و به پدر و مادر خود نیکی کنید، می فرماید: « احسان این است که با آنها نیکو معاشرت کنی و آنها مجبور نشوند چیزی را که نیاز دارند از تو بخواهند». (۳)

بوسیدن دست پدر و مادر

یکی از ویژگی های استاد مطهری(رحمه الله)، احترام شگفت انگیز ایشان به پدر و مادرشان بوده است

که همه آشنایان با آن فرزانه، به این ویژگی ارزشمند تصریح دارند.

۱- کافی، ج۲، ص۴۵.

۲- بحارالانوار، ج ۶۶، ص ۱۶۹.

۳- الاحسان ان تحسن صحبتهما و ان لا تکلفهما ان یسألاک شیئا مما یحتاجان و ان کانا مستغنین». کافی، ج۲، ص۱۵۷.

یکی از فرزندان استاد می گوید: «هرگاه به فریمان (زادگاه استاد) سفر می کردیم، پدرم تأکید خاصی داشتند که ابتدا به منزل پدرو مادرشان بروند. پس از آن، اقوامی را که برای دیدن ایشان و خانواده به منزل آقای حاج شیخ می آمدند، می پذیرفتند.

در موقع روبه رو شدن با پدر و مادر، دست آنان را می بوسیدند و به ما نیز توصیه می کردند که دست ایشان را ببوسیم.

خاطرم می آید که زمانی پدرم می گفتند: گه گاه که به اسرار وجودی خود و کارهایم می اندیشم، احساس می کنم یکی از مسائلی که باعث خیر و برکت در زندگی ام شده و همواره عنایت و لطف الهی را شامل حال من کرده، احترام و نیکی فراوانی بوده است که به والدین خود

کرده ام، به ویژه در دوران پیری و هنگام بیماری.

علاوه بر توجه معنوی و عاطفی (با وجود فقر مالی و مشکلات مادی در زندگی ام) تا آنجا که توانایی ام اجازه می داد، از نظر هزینه و مخارج زندگی به آنان کمک و مساعدت کرده ام». (۱)

شهاب الدین!

حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی(رحمه الله) می فرمود: زمانی که در نجف بودیم، روزی هنگام ظهر مادرم به من گفت: برو پدرت را صدا بزن تا برای صرف نهار بیاید.

من به طبقه بالا رفتم و دیدم پدرم در حال مطالعه خوابیده است. نمی دانستم چه کنم؟ از طرفی باید امر مادر را اطاعت می کردم و از طرفی می ترسیدم با بیدار کردن پدر، باعث رنجش خاطر او گردم.

خم شدم و لبهایم را کف پای پدر گذاشتم و چندین بوسه زدم، تا این که پدرم از خواب بیدار شد و دید من هستم.

وقتی این ادب و احترام را از من دید، گفت: شهاب الدین تو هستی؟

عرض کردم: بله آقا. پدرم دو دستش را به سوی آسمان بلند کرد و گفت: پسرم! خداوند عزتت

۱- ماهنامه گلبرگ، اردیبهشت ۱۳۸۳، شماره ۵۰.

را بالا ببرد و تو را از خادمین اهل بیت(علیهم السّلام) قرار بدهد.

و من هر چه دارم از برکت همان دعای پدرم است که در حق من نمود و به مرحله اجابت رسید. (۱)

تبسم سیدالشهدا(علیه السّلام)

شخصی به نام شیخ مشکور می گوید: در عالم رؤیا دیدم وارد حرم مطهر آقا امام حسین(علیه السّلام) شدم و حضرت در آنجا تشریف دارند، یک جوان روستائی عرب وارد حرم شد و با لبخند به آن حضرت سلام کرد و حضرت هم با لبخند جوابش را دادند.

فردای آن شب که شب جمعه بود، به حرم حضرت سید الشهداء(علیه السّلام) مشرف شدم.در گوشهٔ

حرم توقف کردم، ناگهان آن جوان عرب را که در خواب دیده بودم وارد حرم شد و چون مقابل ضریح مولا رسید، با لبخند به آن حضرت سلام کرد. مراقب آن جوان بودم تا از حرم خارج شد.

دنبالش رفتم و سبب لبخندش را با حضرت پرسیدم و جریان خواب خود را برایش نقل کردم و گفتم: چه کرده ای که امام با لبخند به تو جواب می دهند. جوان گفت: من پدر و مادر پیری دارم در چند فرسخی کربلا ساکنیم. شبهای جمعه که برای زیارت می آیم، یک هفته پدرم را سوار

نکه شب ای که نوبت پدرم چهار پا کرده و می آورم و یک هفته هم مادرم را می آورم، تا اینکه شب جمعه که نوبت پدرم بود، چون سوارش کردم، مادرم گریه کرد و گفت: مرا هم باید ببری، شاید هفته دیگر زنده نباشم.

گفتم: مادر جان باران می بارد، هوا سرد است، مشکل است، نپذیرفت. به ناچار پدر را سوار مرکب کردم و مادرم را به دوش کشیدم و با زحمت بسیار آنها را به حرم رساندم، با همان حالت با پدر و مادرم وارد حرم شدم، حضرت سید الشهداء(علیه السّلام) را دیدم و سلام کردم. آن بزرگوار به رویم لبخند زدند و جوابم را دادند و از آن وقت تا به حال، هر شب جمعه که مشرّف می شوم، آقا امام حسین (علیه السّلام) را می بینم و با تبسم جوابم را می دهند.(۲)

۱- رمز موفقیت بزرگان، ص ۱۱۶.

۲- کرامات الحسینیه، ج ۱، ص۹۷.

درس سیزدهم: تمدن خیالی

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ محترم اسامی زیر را روی تابلو می نویسد و فضای تبیین بحث را مهیا می کند.

جوجه اردک زشت، بینوایان، دخترک کبریت فروش، دختری به نام نل، الیورتوئیست...

سپس مبلغ گرامی از دانش آموزان می پرسد: آیا می دانید نویسنده این داستانهای معروف چه کسانی هستند؟

چارلز دیکنز: دختری به نام نل، الیورتوئیست

برادران گریم: سفید برفی و هفت کوتوله

ویکتور هوگو: بینوایان

هانس کریستین آندرسن: جوجه اردک زشت

بعد مبلغ محترم «هانس کریستین آندرسن» را روی تابلو می نویسد و از دانش آموزان می پرسد: آیا کسی او داستانهای او را می شناسد؟

پس از شنیدن نظرات، مربی توضیح می دهد که او یک نویسنده، شاعر و نمایشنامه نویس

ص: ۱۶۵

دانمارکی است.

دخترک کبریت فروش، جوجه اردک زشت، درخت کاج، داستان یک مادر و.... از جمله داستانهای معروف او است.

یکی دیگر از داستانهای معروف او، «لباس جدید پادشاه» است که احتمالاً کارتون آن را دیده اید یا داستانش را شنیده اید.

تذکر: مبلغ گرامی می تواند در صورت آمادگی دانش آموزان از یک نفر آنها دعوت کند تا داستان را برای دیگران نقل کند. این کار افزون بر پویایی کلاس، باعث جلب توجه و ایجاد فضای نقد و مزاح خواهد شد و بستر را برای انتقال مفاهیم اصلی مهیا می سازد. ان شاءالله

خلاصه داستان او این است که در زمان های بسیار دور پادشاهی زندگی می کرد که دوست داشت همیشه لباس های زیبا و جدید بپوشد. به همین جهت خیاط های او هر روز برایش لباس های تازه می دوختند، تا اینکه یک روز فرا رسید که دیگر خیاطها دوخت لباس جدیدی به

ذهنشان نرسید.

تمام خیاطها جمع شدند و تلاش کردند که لباس جدیدی بدوزند؛ اما هیچ کدام نتوانستند این کار را انجام دهند. از طرفی پادشاه هم که خیلی مغرور و خودخواه بود، نمی خواست باور کند که خیلی چاق است.

تا اینکه یک روز دو آدم حقه باز به قصر وارد شدند و ادعا کردند که می توانند پارچه هایی مخصوص را ببافند که آدمهای نادان نمی توانند آن را ببینند. پادشاه از سخن آنها استقبال زیادی کرد و گفت: پس خیلی خوب شد از این طریق می توانم آدمهای نادان را از هم تشخیص دهم.

پادشاه بعد از گفتن این حرف پول زیادی به آنها داد. بافتده ها پول را پنهان کردند و در ظاهر شروع به کار کردند.

پادشاه می خواست بفهمد که کار بافنده ها به کجا کشیده است. این بود که وزیر را به آنجا فرستاد ولی وزیر وقتی وضعیت را مشاهده کرد، بسیار متعجب شد ولی با خودش گفت: اگر این موضوع را به پادشاه بگویم مرا به چشم یک فرد احمق و نادان نگاه می کند، پس بهتر است به

جای اینکه به او بگویم که هیچ چیزی را مشاهده نکرده ام و بافنده ها پارچه ای در حال بافت نداشته اند، از آن تعریف کنم. این بود که نزد پادشاه رفت و شروع به تعریف و تمجید کرد.

چند روز بعد پادشاه رئیس نگهبانان را برای دیدن پارچه فرستاد. او هم به مانند وزیر از پارچه خیلی تعریف کرد. پادشاه که از گفتن این حرفها خیلی خوشحال شده بود، به قصد دیدن بافت پارچه قصر را ترک کرد. وقتی که آنجا رسید، ماشین پارچه بافی را نگاه کرد؛ ولی چیزی مشاهده نکرد. از ترس اینکه اطرافیان او را به عنوان فرد نادان نگاه نکنند، از بافنده ها تقدیر کرد و به آنها مقداری سکه داد.

بالاخره یک روز بافنده ها نزد پادشاه رفتند و به او گفتند که دوخت پارچه تمام شده است.

لباس را به پادشاه نشان دادند و به او گفتند اگر مردم شما را در این لباس ببینند، حتماً شما را تحسین می کنند.

بافنده ها به پادشاه کمک کردند تا لباس هایش را از تنش بیرون بیاورد، سپس پادشاه وانمود می کرد که در حال پوشیدن لباس جدید است.

بالاخره روزی فرا رسید که نمایشی در خیابان ترتیب دادند. پادشاه هم در آنجا شروع به رژه رفتن کرد و به همه گفت: که فقط افراد دانا می توانند لباس مرا ببینند. همه هم حرفهای او را تأیید می کردند، تا اینکه بچه ای از میان جمعیت با صدای بلند به پادشاه گفت: که او هیچ گونه لباسی بر تن ندارد.

پادشاه وقتی حقیقت را از زبان بچه شنید، بسیار متأثر شد و به قصر برگشت و دستور داد بچه را هم به آنجا ببرند. بعد از این ماجرا پادشاه به پدر و مادر او هدیه های فراوانی داد و بچه را مورد محبت خود قرار داد و گفت او تنها کسی بود که حقیقت را به من گفت. بعد از آن پادشاه به جای آنکه به فکر لباس جدید و زیبا باشد، به مشکلات مردم رسیدگی می کرد.

تبیین متن و محتوا

برداشت شما از این قصه چیست؟

پس از شنیدن نظرات....

این داستان شبیه داستان خیلی از جوانان امروزی است که به خاطر جذاب شدن، به روز

بودن و تنوع، سرشان کلاه گشادی رفته است. درست مثل کودکی که طلا می دهد و پفک و بستنی می گیرد و خیلی هم به آن دلخوش و از معامله ای که کرده، راضی و خوشحال است!

شیطان نیز چنین وانمود می کند که می خواهد برای انسان لباس بدوزد، اما در حقیقت به جای آنکه لباس بر تن او کند، او را برهنه ساخته است؛ برهنه از ایمان، برهنه از حیا و نجابت، برهنه از ایمان، برهنه از آرامش، برهنه از معنویت و خداخواهی، برهنه از احترام به بزرگترها با شکستن حریمها، برهنه از ....

جالب آنکه هیچ کس هم جرأت نمی کند فریاد برآورد که لباسی در کار نیست و نتیجه این کار شما، برهنگی است و ورود در ورطه حیوانیت!

در این تمدن، انسان از عرش به فرش می رسد؛ از اوج به حضیض؛ از آسمان به زمین و از آدمیت به حیوانیت؛(۱) چنین افرادی همه فکر و ذکرش می شود دنیا و خوردن و خوابیدن و لذت بردن و پول درآوردن.

مشابه سبک زندگی غربی و بسیاری از کشورهایی که از ایمان و بندگی خدا در آنها خبری نیست و در مرحله حیات حیوانی متوقف شده اند. خداوند متعال این گونه زندگی را چنین به تصویر می کشد:«ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ؛ [ای محمد!] بگذار آنها بخورند و بهره گیرند و آرزوها آنان را سرگرم وغافل سازد، ولی به زودی خواهند فهمید». (۲)

یعنی انسانی که دچار حیات حیوانی شود و از آموزه های دینی و سبک زندگی نبوی دور بماند، تمام همت او بر دو محور شکم و شهوت قرار می گیرد. قرآن این نوع حیات را، حیات حیوانی نام گذارده است.

تذکر: مبلغ محترم می تواند آیه را روی تابلو نوشته و بخش های آن را به صورت تدریجی و همراه با توضیح مختصر ارائه کند تا آیه در ذهن مخاطبان تثبیت شود.

۱- این موارد می تواند در قالب پاورپوینت یا نوشتن روی تابلو، گویاتر شود.

۲- سوره حجر، آیه ۳.

پیامهای کاربردی

یک سؤال: این نوع زندگی چه ایرادی دارد، آنها با همین نوع زندگی این همه پیشرفت کرده اند و لذت و خوشی هم دارند؟

یادآوری: حتماً نظرات مخاطبان شنیده شود و سپس پیام اصلی تبیین شود.

البته شکی نیست که در کنار این کارها برخی خط قرمزها و گزاره های اخلاقی را هم رعایت می کند، همانطور که در دنیای حیوانات هم محدودیتها و خط قرمزهایی وجود دارد...

نکته دیگر اینکه، این نوع زندگی، چه بسا از جهات مادی همراه با رفاه و موفقیت ظاهری نیز باشد، ولی به تعبیر مقام معظم رهبری حفظه الله: بحث در این است که وقتی فقط برای مادیات کار و تلاش شد، ثروت و قدرت به دست می آید، اما سعادت به دست نمی آید.

ایشان فرمودند: «هر جا تدبیر و کار و تلاش باشد، محصولی خواهد داد، این سنت الهی است. حتی کسانی هم که دنبال مادیات صرف بدون معنویت می روند، اگر مدیریت و تدبیر درستی داشته باشند و تلاش و مجاهدت هم بکنند، البته به آن خواهند رسید،«كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ ؛(۱) این صریح قرآن است، بحث در این نیست، بحث در این است که ،

وقتی فقط برای مادیات کار و تلاش شد، ثروت و قدرت به دست می آید، اما سعادت به دست نمی آید». (۲)

از این رو خداوند متعال در آیه ۱۲ از سوره مبارکه محمّد، به عاقبت زندگی کسانی اشاره کرده است که تنها به مسئله شکم اهمیت داده و برای مسائل دیگر هیچ گونه حسابی باز نکرده اند: «« وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ؛ و کافران همواره سرگرم بهره گیری از [کالا و لذتهای زودگذر] دنیایند و می خورند، همانگونه که چهارپایان می خورند و جایگاهشان آتش است». همچنین خطاب به پیامبر

(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماید: « قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ

۱- سوره اسراء، آیه ۲۰.

۲- ۷/ ۱۷/ ۱۳۸۱.

مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ؛ به او بگو از کفر و کفرانت کمی بهره گیر و چند روزی را به غفلت و غرور سپری کن، اما بدان که از اصحاب دوزخی!». (۱)

امروزه به وضوح مشاهده می کنیم که امروزه هر قدر به سبک زندگی غربی گرایش پیدا می کنند، قتل و غارت، دزدی و جنایت، بی عفتی و تجاوز، خودمحوری و خودگرایی، بی غیرتی، بی حجابی، بی تفاوتی به حلال یا حرام بودن مال و درآمد، شهوت پرستی، افزایش طلاق،

و....بیشتر می شود، ولی آیا سزاوار است یک فرد مسلمان با آن عزت و کرامت خدادادی، در حد یک حیوان زیبا یا چارپای وحشی و درنده تنزل پیدا کند؟ حضرت علی(علیه السّلام) چه زیبا می فرمایند: «إِنَّ الْبَهَائِمَ هَمُّهَا بُطُونُهَا وَ إِنَّ السِّبَاعَ هَمُّهَا الْعُدْوَانُ عَلَى غَيْرِهَا؛ همّت چهارپایان شکمشان، و اندیشه درندگان آزار و تجاوز به دیگران است». (۲)

بعد حضرت علی(علیه السّلام) خودشان را مثال می زنند و چنین نتیجه می گیرند: «آیا سزاوار است که چرندگان فراوان بخورند و راحت بخوابند و گله گوسفندان پس از چرا کردن به آغل برگردند و علی(علیه السّلام) نیز از زاد و توشه خود بخورد و استراحت کند؟ !! چشمش روشن که پس از سالیان دراز، چارپایی رها شده و گله های گوسفندان را الگو(ی خود) قرار دهد!». (۳)

یادآوری: در بسیاری از موارد بیان متن عربی هیچ ضرورتی ندارد.

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را با حقایق آفرینش آشنا کن!

ما را با مفاهیم عالی آموزه های دینی مأنوس بگردان!

۱- سوره زمر، آیه ۸.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۵۳.

۳- «اَتَمْتَلِئُ السّائِمَهُ مِنْ رَعْيِها فَتَبْرُكَ،وَ تَشْبَعُ الرَّبيضَهُ مِنْ عُشْبِها فَتَرْبِضَ، وَ يَأْكُلُ عَلِيٌّ مِنْ زادِهِ فَيَهْجَعَ؟! قَرَّتْ اِذاً عَيْنُهُ اِذَا اقْتَدى بَعْدَ السِّنينَ الْمُتَطاوِلَهِ بِالْبَهيمَهِ الْهامِلَهِ، وَ السّائِمَهِ الْمَرْعِيَّهِ ». نهج البلاغه، نامه ۴۵ .

به ما توفیق شناخت و معرفت صحیح عنایت کن!

ما را از جوزدگی و غربگرایی کورکورانه نجات بده!

آمین

ص: ۱۷۱

درس چهاردهم:مخلصین

بهانه ارتباط

تـذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه داسـتانی از ملاقات با حضـرت ولی عصـر(عج) را با حال و هوای معنوی و شورانگیز، نقل می کند.

«شـیخ علی حلاـوی»، مردی عابـد و زاهـد بـود که همـواره جزء منتظران راسـتین بـوده است. آن جنـاب در مناجـات هـایش به مولایمان می گفت: «مولا جان، دیگر دوران غیبت تو به سر آمده و هنگامه ظهور فرار رسیده است. یاوران مخلص تو به تعداد برگ درختان و قطره های باران در گوشه

و کنار جهان پراکنـده اند. اینک بیا و بنگر که در همین شـهر کوچک حله یاوران پا به رکاب تو بیش از هزار نفرند. آقا جان، پس چرا ظهور نمی کنی تا دنیا را لبریز از عدل و داد نمایی؟».

شیـخ علی حلاوی، عاقبت روزی از رنـج فراق سـر به بیابان می گذارد و ناله کنان به امام زمان(عج) می گوید: غیبت تو دیگر ضرورتی ندارد. همه آماده ظهورند. پس چرا نمی آیی؟

در این هنگام، مردی بیابانگرد را می بیند که از او می پرسد: جناب شیخ، روی عتاب و خطابت با کیست؟

او پاسخ می دهد: روی سخنم با امام زمان(عج)، حجت وقت است که با این همه یار و یاور

ص: ۱۷۳

که بیش از هزار نفر آنان در حله زندگی می کنند و با وجود این همه ظلم که عالم را فراگرفته است، ظهور نمی کند!

مرد می گوید: ای شیخ، منم صاحب الزمان(عج)! با من این همه عتاب مکن! حقیقت چنین نیست که تو می پنداری. اگر در جهان ۳۱۳ نفر از یاران مخلصمن (۱) من پا به عرصه گذارند، ظهور می کنم، اما در شهر حله که می پنداری بیش از هزار نفر از یاوران من حاضرند، جز تو و مرد قصاب، احدی در ادعای محبت و معرفت ما صادق نیست. اگر می خواهی حقیقت بر تو آشکار شود، به حله بازگرد و خالص ترین مردانی را که می شناسی، به همراه همان مرد قصاب، در شب جمعه به منزلت دعوت و برای ایشان در حیاط خانه خویش مجلسی آماده کن. پیش از ورود مهمانان، دو بزغاله به بالای بام خانه ات ببر و آن گاه منتظر ورود من باش تا حقیقت را دریابی»!

شیخ علی حلاوی، با شادی و سرور فراوان، بلافاصله به حله باز می گردد و یک راست به خانه مرد قصاب می رود و ماجرای تشرفش را می گوید. این دو نفر، پس از بحث و بررسی فراوان، از میان بیش از هزار نفر که همه از عاشقان و منتظران حقیقی مهدی موعود (عج) بودند، چهل نفر را انتخاب و برای شب جمعه به منزل شیخ دعوت می کنند تا به فیض دیدار مولایشان نایل شوند.

شب موعود فرا رسید و چهل مرد برگزیده پس از وضو و غسل زیارت، در صحن خانه شیخ جمع شدند و ذکر و صلوات فرستادند و دعا برای تعجیل فرج خواندند، چون شب از نیمه گذشت، به یک باره تمام حاضران نوری درخشان دیدند که بر پشت بام خانه شیخ فرود آمد.

قدری نگذشت که صدایی از پشت بام بلند شد. حضرت مرد قصاب را به بالا بام فرا خواند.

مرد قصاب بلافاصله به پشت بام رفت و به دیدار مولای خویش نایل گشت. پس از دقایقی امام زمان(عج) به مرد قصاب دستور داد که یکی از آن دو بزغاله روی بام را در نزدیکی ناودان سر ببرد، به گونه ای که خون آن در میان صحن جاری شود.

۱- مبلغ محترم کلمه مخلصین را روی تابلو یادداشت می کند.

وقتی آن چهل نفر خون جاری شده از ناودان را دیدند، گمان کردند حضرت سر قصاب را از بدن جدا کرده است. در همان هنگام، حضرت جناب شیخ را فرا خواند. جناب شیخ بلافاصله به سوی بام شتافت و ضمن دیدار مولایش، دریافت خونی که از ناودان سرازیر شده، خون بزغاله

بوده است، نه خون قصاب. امام زمان (عج) بار دیگر به مرد قصاب امر فرمود تا بزغاله دوم را در حضور شیخ ذبح کند.

قصاب نیز طبق دستور بزغاله دوم را نزدیک ناودان ذبح کرد. هنگامی که خون بزغاله دوم از ناودان به داخل حیاط خانه سرازیر شد، چهل نفری که در صحن حیاط حاضر بودند، دریافتند که حضرت گردن جناب شیخ علی را زده و قرار است گردن تک تک آنها را بزند .با این پندار، همه

از خانه شیخ بیرون آمدند و به سوی خانه هایشان شتافتند.

در آن حال، امام زمان(عج) به شیخ علی حلاوی گفت: «اینک به صحن خانه برو و به این جماعت بگو تا بالا بیایند و امام زمانشان را زیارت کنند».

جناب شیخ، غرق شادی و سرور، برای دعوت حاضران پایان آمد، ولی اثری از آن چهل نفر نبود. پس با ناامیدی و شرمندگی نزد امام بازگشت و فرار آن جماعت را به عرض آن حضرت رساند. امام زمان(عج) فرمود: «جناب شیخ، این شهر حله بود که می پنداشتی بیش از هزار نفر

از یاوران مخلص ما در آن هستند. چه شد که تنها تو و این مرد قصاب ماندند؟ پس شهرها و سرزمین های دیگر را نیز به همین سان قیاس کن».

حضرت این جمله را فرمود و ناپدید شد. اینک در خانه جناب شیخ علی حلاوی، بقعه ای موسوم به مقام صاحب الزمان(عج) ساخته شده که روی سر در ورودی آن، زیارت مختصری از امام زمان(عج) نگاشته شده است. (۱)

۱- نک: انتظار نوجوان، بهمن ۱۳۸۶، شماره ۳۱.

تبیین متن و محتوا

اشاره

می دانیم که شیطان از هر راهی در تلاش است تا انسان را وسوسه کرده و به گناه بیندازد و در نهایت، همانطور که خودش از چشم خدا افتاد، انسان را هم از چشم عنایت و محبت خدا بیندازد و آنان را در جهنم دوری از خدا، بسوزاند.

با وجود تمام تلاش ها، حیله ها، دامها و گامهای شیطان، او روی یک گروه هیچ راه نفوذ و تسلطی ندارد.

قرآن این گروه را چنین معرفی میکند: « فَبِعِزَّتِکَ لَأُغْوِیَنَّهُمْ أَجْمَعِینَ *إِلَّا عِبَادَکَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِینَ ؛ پس به عزت تو سوگند که بی تردید همه شان را گمراه خواهم کرد. مگر آن بندگان خالص تو از میان آنها». (۱)

مخلِص

این «مخلصیم» که ما در معاشرتها، خوش و بشها و تعارفات خودمان می گوییم، به معنای ارادت و اظهار فروتنی و محبت همراه با اخلاص است؛ گویا می گوییم ما واقعاً به شما ارادت داریم. همان «چاکریم» است و تفاوت چندانی ندارد. البته در زبان محاوره، اینها بیشتر تعارف

است، ولی بعضی وقتی گرفتار می شوند و نیاز به گره گشایی و پاچه خواری ببینند، این اخلاص و چاکر بودن را به زبان می آورند. مشابه روحیه این افراد را قرآن کریم به تصویر کشیده است: «فَإِذَا رَکِبُوا فِی الْفُلْکِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِینَ لَهُ الدِّینَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَی الْبَرِّ إِذَا هُمْ یُشْرِکُونَ ؛

هنگامی که بر سوار بر کشتی شوند، خدا را با اخلاص می خوانند (و غیر او را فراموش می کنند)؛

اما هنگامی که خدا آنان را به خشکی رساند و نجات داد، باز مشرک می شوند». (۲)

یعنی بعضی ها وقتی گره در کارشان می افتد و راه نجات را به روی خود بسته می بینند، به غلط

۱- سوره ص، آیه ۸۳ و ۸۲. نیز نک: سوره نساء، آیه ۸۳ و سوره حجر، آیات ۴۰۰ و ۳۹.

۲- سوره عنکبوت، آیه۶۵.

کردن و اظهار فروتنی می پردازنـد، ولی همین که خرشان از پل گـذشت و احساس بی نیازی کردنـد، به همان سـبک زندگی قبلی و روحیه تکبر و غفلت خود برمی گردند.

چه کشکی چه پشمی

چوپانی گله اش را به صـحرا می برد و در راه به درخت گردوی تنومندی رسـید. از آن بالا رفت و به چیدن گردو مشـغول شد که ناگهان گردباد سختی در گرفت، می خواست پایین بیاید که ترسید. دید نزدیک است که بیفتد، در حال مستاصل شد.

از دور بقعه امامزاده ای را دید و گفت: ای امامزاده گله ام نذر تو، از درخت سالم پایین بیایم.

قدری باد ساکت شد و چوپان به شاخه قوی تری دست زد و جای پایی پیدا کرده و خود را محکم گرفت.

دوباره گفت:

ای امامزاده خدا راضـی نمی شود که زن و بچه من از فقر بمیرند و تو همه گله را صاحب شوی نصف گله مال تو و نصفی هم برای خودم.

قدری پایین تر آمد. وقتی که نزدیک تنه درخت رسید گفت: ای امامزاده نصف گله را چطور نگهداری می کنی؟

آنهار ا خودم نگهداری می کنم در عوض کشک و پشم نصف گله را به تو می دهم.

نزدیک زمین که شد گفت: بالاخره چوپان هم که بی مزد نمی شود کشکش مال تو، پشمش مال من به عنوان دستمزد.

وقتی پایش به زمین رسید رو به امامزاده گفت: مرد حسابی چه کشکی چه پشمی؟ ما از هول خودمان یک غلطی کردیم...

مشابه این داسـتان، در قرآن کریم آمده است: «وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ؛ و هنگامی که (در سـفر دریا) موجی همچون ابرها آنان را بپوشاند (و بالا رود و بالای سرشان قرار گیرد)، خدا را

با اخلاص می خوانند؛ امّا وقتی آنها را به خشکی رساند و نجات داد، بعضی راه اعتدال را پیش می گیرند (و به ایمان خود وفادار می مانند، در حالی که بعضی دیگر فراموش کرده راه کفر پیش می گیرند)؛ ولی آیات ما را هیچ کس جز پیمان شکنان ناسپاس انکار نمی کنند!». (۱)

متاسفانه این روحیه خیلی رواج دارد. اینکه موقع گرفتاری دست به دامن خدا و خوبان می شویم و دهها نذر و قول و قرار می گذاریم، ولی همین که گره باز شد، همه چیز را فراموش می کنیم، غافل از اینکه این گونه اتفاق ها دوباره تکرار خواهند شد و ما می توانیم و قول و قرار دوباره ای که این بار اعتباری ندارد.

تذکر: یادآوری این نکته ضروری است که مخلص(با کسر لام)، یکی از مراحل والای تقوا و پاکی دل است، ولی در این بحث به جنبه عرفی آن اشاره شده است. (۲)

مخلَص

بهتر و برتر از مخلِص، مخلَصین هستند. مخلصین چه کسانی اند؟

مخلصین یعنی همان خالص شدگان از گناه.

برجسته ترین مقامی که قرآن کریم برای حضرت یوسف(علیه السّلام) اثبات می کند، همان مخلص

بودن اوست، آنجا که فرمود: او بنده ی مخلص ماست.

از این رو گناه در او راه ندارد و آن حضرت در پرشورترین حالت های جوانی و در شدیدترین

۱- سوره لقمان، آیه۳۲.

۲- « وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ؛ [هنگام عبادت و] در هر مسجدی به سوی او توجه کنید و او را بخوانید و دین [خود] را برای او خالص کنید» . سوره اعراف، آیه۲۹ . همچنین در آیات متعددی به عبادت خالصانه دستور داده شده است، از جمله می فرماید:[فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ؛ پس خدا را پرستش کن و دین خود را برای او خالص گردان.(سوره زمر، آیه ۲) و می فرماید: «وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ؛ و به آنها دستور داده نشده، جز اینکه خدا را بپرستند، در حالی که دین خود را برای او خالص گردانند. » (سوره بینه، آیه۵). وجود نورانی پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) در این باره می فرماید: « أخلص دينَكَ يَكفيكَ القليلُ من العملِ ؛ دینت را خالص کن [تا] عملی اندک تو را بسنده باشد.»کنز العمال، متقی هندی، بیروت، مؤسسه الرساله، ۱۴۰۹ ق، ح ۵۲۷۳.

خطرات مالی، به سنگین ترین آزمون های الهی مبتلا شد و پیروز به در آمد.(۱)

بنابراین، مخلَص یعنی خالص و پاک شده از گناه.

پیامهای کاربردی

پاکی، شاخصه مخلَصین

در داستان حضرت یوسف(علیه السّلام)، وقتی زلیخا او را به گناه دعوت می کند، یوسف جوان و زیبارو که نگاهش به بالا و قلبش مالامال از عشق به خدا است، به خود اجازه اندیشیدن به گناه هم نمی دهد و در پاسخ ، با قاطعیت جواب منفی می دهد و «نه» می گوید. او دلش را به خدا پیوند زده است و همین ارتباط و عشق به پروردگار، او را نجات می دهد و خداوند نیز او را از مهلکه گناه، رهایی می بخشد. خداوند در این باره می فرماید: « كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ؛ این چنین کردیم تا بدی و فحشا را از او دور سازیم؛ چرا که او از ِ

بندگان خالص شده ما بود». (۲)

این تعبیر نشان می دهد که هرکس «مخلص» باشد، به هنگامی که در کشاکش هیجان هوای نفس و وسوسه های شیطانی قرار می گیرد، با امدادهای الهی از آن رهایی می یابد.(۳)

یک پیام فراگیر و مهم

قصه حضرت یوسف(علیه السّلام)، به ما یاد می دهد که آنچه اهمیت دارد این است که انسان و به ویژه نوجوانان و جوانان، از همان ابتدای زندگی، بنای زندگی را بر ترک گناه بگذارند.

منظور از این جمله این نیست که هیچ وقت فرصت و موقعیت گناه برایش مهیا نمی شود،

۱- نک: تفسیر موضوعی، ج۷، ص۱۷۱.

۲- سوره یوسف، آیه ۲۴.

۳- نک: پیام قرآن، آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۶ ه. ش، ج۷، ص۹۶.

بلکه این تصمیم او باعث می شود از آلودگی ها دور شود و در پرتگاه های گناه، خداوند از او حمایت خواهد کرد.

همانطور که حضرت یوسف(علیه السّلام) نیز با آنکه مقام عصمت داشت، باز هم مورد امتحان الهی قرار گرفت، ولی چون تصمیم به پاکی و دوری از گناه داشت، فوراً به خدا پناه برد و از موقعیت گناه فرار کرد و از آن مکان خارج شد.

البته مشابه این موقعیت برای افراد عادی و دیگر جوانها هم پیش آمده است، ولی آنها چون تصمیم بر ترک گناه داشتند، به جای لذتهای حرام، لذت با خدا بودن را تجربه کردند و از آزمایشهای الهی سربلند بیرون آمدند. (۱)

دوست شهید عباس بابایی می گوید: در دوران تحصیل در آمریکا، یک روز برای درس خواندن رفتم به اتاق عباس. دیدم یک نخ وسط اتاق نصب کرده.

گفتم: این نخ دیگر چیست؟ چرا اتاق را نصف کردید؟

گفت: ولش کن بیا این طرف تا به درسمان برسیم.

بعداً متوجه شدم که هم اتاقی عباس مشروب می خورده و عکس زنان را به دیوار می زده و عباس هم چون نمی توانست اتاقش را عوض کند، آن را نصف کرده بود. با آن دانشجوی خارجی هم توافق کرده بود که هیچ کس طرف دیگری نرود. هرچند وقت که می رفتم به اتاقش، می دیدم نخ را برده بالاتر نصب کرده. (۲)

شرط سربازی

کسانی که بنای زندگی شان بر پاکی و دوری از گناه باشد، اینها کسانی هستند که لیاقت حضور در سپاه و لشکر امام زمان عجل الله تعالی فرجه را خواهند داشت؛ زیرا اینان هم مخلص

۱- در صورت نیاز می توان به داستان شیخ رجبعلی خیاط، علامه جعفری و مانند آن اشاره کرد.

۲- علمدار آسمان، صص ۳۰-۲۹.

هستند و هم مخلَص.

بنـابراین، برای قرار گرفتن در زمره ی یـاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف نیز ترک گناه، شـرط اول و گام نخسـت است. اگر می خواهیم توفیق حضور در زمره سپاه امـام عصـر(علیه السّـلام) را بیابیم و توجه و محبت حضـرت را به خود جلب نماییم، باید بنا را بر ترک گناه قرار دهیم.

آن حضـرت خود چنین می فرمایـد: فَما یَحْبِسُـنا عَنْهُمْ إلاّ ما یَتَّصِلُ بِنا مِمّا نَکْرَهُهُ وَلا نُؤْثِرُهُ مِنْهُمْ؛ تنها چیزی که ما را از شـیعیان پوشـیده می دارد، همانـا چیزهـای ناخوشایندی اسـت کـه از شـیعیان بـه مـا می رسـد و خوشایند مـا نیسـت و از آنـان انتظـار نداریم».(۱)

اگر قدر تو را دانسته بودیم

اگر عهد و وفا نشکسته بودیم

دل ما خانه غم ها نمی شد

غم هجران نصیب ما نمی شد

اگر شرط تولّا کرده بودیم

هرآنچه گفته مولا کرده بودیم

نمی شد روز ما شام سیاهی

نمی شد قسمت ما این جدایی

دعا و نیایش

خدایا!

ما را مخلِص و مخلَص درگاه خودت قرار بده!

ما را در زمره یاران صدیق و حقیقی امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

دوری از گناه و مدیریت نفس را به ما عنایت کن!

آمین

۱- بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۷.

متن مطالعاتی

اشاره

از قرآن مجید در مورد «اخلاص» نکته جالبی استفاده می شود و آن اینکه مخلِص بودن (به کسر لام) غیر از مخلَص بودن (به فتح لام) است. مخلِص بودن (به کسر لام) یعنی در عمل اخلاص ورزیدن، عمل را پاک و خالص برای خدا انجام دادن. اما مخلَص بودن (به فتح لام) یعنی پاک و خالص شده برای خدا. بدیهی است که پاک و خالص کردن عمل، چیزی است و پاک و خالص بودن به تمام وجود، چیز دیگر است. (۱)

مُخْلَص (بفتح لام): (هم الذین صفاهم الله عن الشرک و المعاصی) یعنی مُخْلَص (بفتح ِلام) کسانی هستند که خداوند آنها را اختیار کرده و آنها را از شرک و گناهان محفوظ داشته است.

مُخْلَص به آن مرحله عالی از مراتب اخلاص گفته می شود که پس از مدّتها جهاد با نفس، حاصل می شود همان مرحله ای که شیطان از نفوذ وسوسه اش در انسان مأیوس می شود. در حقیقت (بنده مُخْلَص) بیمه الهی می گردد و خدا در قرآن از زبان ابلیس می گوید: « فَبِعِزَّتِکَ لَأُغْوِیَنَّهُمْ أَجْمَعِینَ إِلَّا عِبَادَکَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِینَ ؛یعنی شیطان گفت: به عزتت سوگند که همه آنها را گمراه می کنم، مگر بندگان مُخلَصت را».(۲)

مُخْلِص (بکسر لام) (هم الذین اخلصوا العباده لله تعالی فلم یشرکوا به و لم یعصوه) یعنی

۱- شهید مطهری(رحمه الله)، جهان بینی توحیدی، ص ۸۰.

۲- نک: تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۹، ص ۳۷۸-۳۷۷.

مُخلِص کسی است که عبادت را خالص برای خدا انجام داده و به او شرک نورزیده و گناه نکرده است. مُخلِص (به کسر لام) بیشتر در مواردی به کار رفته است که انسان در مراحل نخستین تکامل، و در حال خودسازی بوده است. در قرآن می فرماید: «فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ؛ هنگامی که به کشتی سوار می شوند خدا را با اخلاص می خوانند».(۱)

اما مخلَص (به فتح لام) نتیجه ای است که انسان با خلوص از کارهای خویش حاصل می کند و به درجه و مقامی در این راه نائل می شود که تمامی افکار و اعمال و رفتارش، برای خدا و رضایت او خالص شده و هیچ گونه شائبه غیر خدایی در او نیست، به گونه ای که وسوسه های شیطانی و نفس برای او اصلاً معنا ندارد و نمی تواند به او نزدیک شود.

علامه طباطبایی نیز درباره مخلصین می فرماید: مخلصین آنهایند که پس از آنکه ایشان خود را برای خدا خالص کردند، خدا آنان را برای خود خالص گردانیده، یعنی غیر خدا کسی در آنها سهم و نصیبی ندارد، و در دلهایشان محلی که غیر خدا در آن منزل کند باقی نمانده است و آنان

جز به خدا به چیز دیگری اشتغال ندارند، هرچه هم که شیطان از کیدها و وسوسه های خود را در دل آنان بیفکند، همان وساوس سبب یاد خدا می شوند و همانها که دیگران را از خدا دور می سازد، ایشان را به خدا نزدیک می کند. (۲)

ویژگی های مخلَصین در قرآن کریم

الف: شیطان از گمراه کردن این گروه ناتوان است؛

شیطان و نفس اماره به این افراد دسترسی ندارد، از آنها کاملا مأیوس است و نمی تواند به اندازه سر سوزنی در دل آنها رخنه نموده و اثری بگذارد:« لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ». این چنین افرادی دائماً در حرم خدا از هر گناه فعلی و قولی و فکری و قلبی محفوظ

۱- سوره عنکبوت، آیه ۶۵.

۲- ترجمه المیزان، ج۱۲، ص۲۴۴.

هستند. فعل آنان فعل حقّ، زبان آنان زبان حق، چشم آنان چشم حق، گوش آنان گوش حق، و بالأخره تمام کانون وجودی آنان متعلق به حضرت حقّ است.

ب: این گروه ستایش خدارا آن طور که مناسب است، انجام می دهند؛

هر موجودی که بخواهد خدا را حمد کند به اندازه استعداد و ظرفیت و بقدر فکر خود و علم خود حضرت معبود را می ستاید. اما بندگان مخلَص خدا که هیچ جنبه مشغولیت به خود در آنها مشهود نیست، بلکه هستی آنان هستی حق شده است، و قلب آنان عرش و کرسی آن حضرت است، آنان می توانند خدا را چنانکه باید ستایش کنند.

«سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ إِلَّا عِبَادَكَ الْمُخْلَصِينَ ». (۱)

ج: این گروه از سؤال و حساب و حشر و میزان در قیامت معاف هستند؛

« فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ »(۲). تمام افراد انسپان باید در پیشگاه عدل خداحاضر شوند و مورد سؤال قرار گیرند، مگر بندگان مخلَص خدا. در حقیقت، موجودی که وجود خود را تسلیم نموده و چیزی برای او نمانده است، دیگر چگونه حضور یابد و مورد سؤال واقع شود؟

د: پاداش و جزای این گروه به مقدار عملشان نمی باشد، بلکه پاداش بی حد و حصر منتظرشان است؛

خداوند مهربان، برای بندگان مخلَص خود جزایی محدود و معین قرار نداده است، چون هر چه از بهشت و نعمتهای بهشتی به آنها بدهد، کمتر از مقام و منزلت آنهاست. بلکه جزای آنها

۱- سوره صافات، آیه ۱۶۰.

۲- سوره صافات، آیه۱۲۸.

خود ذات أحدیت و مشاهده انوار جمال اوست و بس .«وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ »(۱)

نکته مهم: هر کس می خواهـد بدانـد که جزو این گروه است یا خیر، بایـد بداند که این گروه، از هر گونه زشتی و منکری در حفظ و امان الهی هستند و گناه نمی کنند:

«كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ».(۲)

۱- سوره صافات، آیه ۴۰.

۲- نک: کتاب امام شناسی، آیهالله سید محمد حسین حسینی طهرانی،ج۱، ص۴۶.

درس پانزدهم: جوانمردان

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ محترم در ابتدای جلسه با روش داستان گویی، توجه مخاطبان را جلب و فضای تبیین محتوا را مهیا می کند.

یکی از خیرین اصفهان که به علامه مجلسی ارادت داشت، شبی بعد از نماز جماعت خدمت ایشان آمد و گفت: گرفتاری مهمی برایم پیش آمده است.

علامه مجلسی گفت: چه گرفتاری؟

آن مرد گفت: لوطی باشی محل، به من خبر داده است که امشب با دوستانش می خواهند به خانه من بیایند و شام میهمان من باشند و قهراً می دانم اسباب لهو و لعب را هم می آورند و موجبات ناراحتی ما را فراهم می کنند و ما را در حرام می اندازند.

علامه مجلسی گفت: خودم می آیم و به لطف خداوند، مسأله آن را آن طوری که خدا بخواهد حل و فصل می کنم.

جناب علامه از راه مسجد جلوتر از میهمان ها به خانه آن مرد رسید، وقتی بعد از مدتی لوطی باشی و رفقایش وارد شدند، ناگهان چشمشان به شیخ الاسلام اصفهان؛ مرحوم مجلسی افتاد،

ص: ۱۸۷

تنبک و تنبورهای خود را پنهان کردند و مؤدبانه در محضر او نشستند. اما لوطی باشی از میزبان سخت ناراحت و دلگیر شد که او علامه مجلسی را موی دماغ و مزاحم عیششان کرده بود.

لوطی باشی شروع به سخن گفتن کرد و گفت: جناب مجلسی! ما لوطی ها صفات خوبی هم داریم، کمتر از اهل علم هم نیستیم.

علامه مجلسی گفت: من که چیزی از خوبی های شما نمی دانم.

لوطی باشی گفت: جناب مجلسی! تو با ما معاشرت نداری که بدانی ما چه صفات خوبی داریم؛ ما در نمک شناسی بی نظیریم. لوطی کسی است که اگر نمک کسی را چشید، تا آخر عمر یادش نمی رود و به صاحب نمک خیانت نمی کند.

علامه گفت: ولی من این صفت را در شما نمی بینم.

لوطی گفت: در اصفهان، از هر کس می خواهید، بپرسید تا ببینید ما نمک چه کسی را خورده ایم که نمکدانش را شکسته باشیم و به او بد کرده باشیم.

مجلسی گفت: خودم گواهی می دهم که همگی شما نمک نشناس هستید. آیا شما نمک خداوند را نخورده و نمکدان او را نشکسته اید؟ خداوند که این همه نعمت به شما داده، نعمت سلامتی و چشم و گوش و دهان و دست و پا و ... به شما داده و هر روز شما را بر سفره خود نشانیده و روزی شما را رسانیده است، چرا نمک به حرامی می کنید. این همه از نعمتهای الهی استفاده می کنید و باز هم سرکشی و گناه و پیروی از هوا و هوس می نمایید.

سکوت سراسر مجلس را فرا گرفت، رنگ خجالت بر چهره شان نشست، زیر چشم به هم نگاهی کردند و بدون اینکه سخنی بگویند، خانه را ترک کردند.

صبح روز بعد درب خانه علامه به صدا در آمد، وقتی که در خانه را باز کرد، رییس آن گروه را دید که پشت در خانه ایستاده است. رئیس زودتر از علامه سلام کرد و گفت: دیشب سخن شما مرا به فکر وا داشت، اینک غسل کرده و توبه کرده ام و آمده ام تا شما مسائل دینی را به من بیاموزید، لبخند

رضایت بر لبان علامه نشست و با روی گشاده او را به خانه خود دعوت و از او پذیرایی کرد.(۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

در قدیم الایام افرادی وجود داشتند که حتی اگر اهل دین و ایمان هم نبودند، ولی اهل فتوت، مردانگی و لوطی گری بودند. غیرت و مرام آنها به گونه ای بود که خیلی چیزها را در شأن خود نمی دیدند و بر قول و قرارهای خود به شدت پایبند بودند و حتی از جان خود برای وعده ها و باورهای ذهنی خود مایه می گذاشتند. پرهیز از ضعیف کشی، رحم به زنان و ناموس پرستی، احترام به علماء و ... از جمله صفات خوب آنان بود و آنها را لایق لقب جوانمرد و لوطی می کرد.

جوانمرد کیست؟

می گویند یک روز زن و شوهر جوانی که هر دو زیست شناس بودند، برای تحقیق به جنگل رفتند. آنان وقتی به بالای تپّه رسیدند درجا میخکوب شدند. یک قلاده ببر بزرگ، جلوی زن و شوهر ایستاده و به آنان خیره شده بود. شوهر، تفنگ شکاری به همراه نداشت و دیگر راهی برای

فرار نبود. رنگ صورت زن و شوهر پریده بود و در مقابل ببر، جرأت کوچکترین حرکتی نداشتند.

ببر، آرام به طرف آنان حرکت کرد. همان لحظه، مرد زیست شناس فریاد زنان فرار کرد و همسرش را تنها گذاشت. بلافاصله ببر به سمت شوهر دوید و چند دقیقه بعد ضجه های مرد جوان به گوش زن رسید. ببر رفت و زن زنده ماند.

داستان به اینجا که رسید، دانش آموزان شروع کردند به محکوم کردن آن مرد. راوی پرسید:

آیا می دانید آن مرد در لحظه های آخر زندگی اش چه فریاد می زد؟

بچه ها حدس زدند حتماً از همسرش معذرت خواسته که او را تنها گذاشته است!

راوی جواب داد: نه، آخرین حرف مرد این بود که «عزیزم، تو بهترین مونسم بودی. از پسرمان

۱- علی محمد عبداللهی. عاقبت بخیران عالم، ج۱، ص۸۱. قم نشر روح ۱۳۷۳، با اندکی تغییر.

خوب مواظبت کن و به او بگو پدرت همیشه عاشقت بود».

قطره هـای بلورین اشک، صورت راوی را خیس کرده بود که ادامه داد: همه زیست شـناسان می داننـد ببر فقط به کسـی حمله می کنـد که حرکتی انجام می دهد و یا فرار می کند. پدر من در آن لحظه وحشـتناک، با فدا کردن جانش، پیش مرگ مادرم شد و او را نجات داد. این صادقانه ترین و بی ریاترین راه پدرم برای بیان عشق خود به مادرم و من بود.

جوانمردان قرآنی

قرآن کریم از چنـد شخصـیت ویژه به عنـوان جوانمرد یـاد کرده است: یکی حضـرت ابراهیم(علیه السّـلام)، آن گـاه که وقـتی اسـتدلال هایش را برای خداپرستی نپذیرفتند و او نیز بتها را یکی یکی شکست و تنها بت بزرگ را سالم نگه داشت و تبر را بر روی آن قرار داد.

وقتی مردم از جشن ویژه آن روز -که در خـارج شـهر برگزار می شـد- بازگشـتند، بـا دیـدن این صـحنه وحشـتناک، انگشـت اتهامشان به سوی یک نفر نشانه رفت؛ ابراهیم!

«قَالُوا سَـمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ؛ گفتند: ما شنیدیم جوانکی (سخن از بتها می گفت و) از آنها (به بدی) یاد می کرد که نامش ابراهیم است».(۱)

مورد دوم: حضـرت یوسف(علیه السّـلام) است که به پیشـنهاد ناپاک زلیخا پاسخ منفی داد و خود را به گناه آلوده نکرد:«وَقَالَ نِسْـوَةٌ فِي الْمَـدِينَهِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَـا عَـنْ نَفْسِهِ قَـدْ شَـغَفَهَا حُبًّا ؛ گروهی از زنـان شـهر گفتنـد: همسـر عزیز جـوانش [= غلامش] را به سوی خود دعوت می کند. عشق این جوان در اعماق قلبش نفوذ کرده است». (۲)

نمونه سوم این جوانمردان، اصحاب کهف هستند.

اصحاب کهف موحدان و خداپرستانی بودند که در زمان شرک و بت پرستی و حکومت

۱- سوره انبیا، آیه۶۶.

۲- سوره یوسف، آیه ۳۰.

طاغوت، زندگی می کردند و تصمیم گرفتند قیام کنند و اگر نتوانستند، از محیط شرک آلود مهاجرت کنند:«إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ؛ زمانی را به خاطر بیاور که آن جوانان به غار پناه بردند، و گفتند: پروردگارا ما را از سوی

خودت رحمتی عطا کن، و راه نجاتی برای ما فراهم ساز».(۱)

قرآن می گوید آنها سال های معدودی (سیصد و نُه سال) به خواب رفتند و سپس بیدارشان کردیم، بعد در ادامه می فرماید:« إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ ؛ آنها جوانانی بودند که به پروردگارشان ایمان آوردند و ما بر هدایتشان افزودیم و دلهایشان را محکم

ساختیم». (۲)

یادآوری: مبلغ محترم بهتر است آیات یا اسامی ابراهیم، یوسف و اصحاب کهف را در گوشه تابلو یادداشت کند، چرا که در پایان، به آنها نیاز خواهد داشت.

ارتباط مناسبتی

جوانمردان اسلام

در تاریخ اسلام نیز جوانمردان بسیاری وجود دارند که سرآمد آنها حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) هستند.

درباره حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) همین بس که قبل از بعثت، او را به خاطر راستگویی و امانتداری،

محمد امین لقب داده بودند. همچنین آن حضرت پیش از بعثت و در همان دوران جوانی، در پیمان حلف الفضول که برای دفاع از مظلومان مکه در برابر ستمگران بود، شرکت کرد. (۳)

۱- سوره کهف، آیه ۱۰.

۲- سوره کهف، آیه۱۳.

۳- علت پیدایش این پیمان آن بود که ۲۰ سال قبل از بعثت، مردی وارد مکه شد. در دستش متاعی بود که قصد فروش آن را را داشت. فرد زورگو و ستمگری به نام «عاص بن وائل» آن را خرید؛ ولی پولش را نپرداخت. مشاجره بین آن دو بالا گرفت و نالهٔ مرد مالباخته بلند شد. از همان لحظه، جمعی از جوانان غیرتمند شهر با دیدن این حادثه تلخ، پیمان بستند تا حقوق

مظلومـان را از سـتمگران بسـتانند. یکی از آن جوانـان غیرتمنـد، رسـول اکرم بـود. (فروغ ابـدیت، جعفر سـبحانی، نشـر دانش اسلامی، قم، ۱۳۶۳ ش،ج ۱، ص ۴۸۱؛ سـیره رسول خدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم)، رسول جعفریان، انتشارات دلیل ما، قم، بیتا، ج ۱، ص ۹۶۱ .)

پس از بعثت نیز با وجود تمام اذیت و آزارهایی که به ایشان شد، همواره برای مردم دعا می کرد و از خداوند، آمرزش و هدایت آنها را می طلبید و از هیچ کوششی برای رهایی و نجات آنان دریغ نمی کرد که این روحیه، اوج فتوت، مروت و مردانگی حضرت را نشان می دهد.

علی(علیه السّلام)؛ مولای جوانمردان

نمونه بارز و شاخص دیگر جوانمردی، حضرت علی(علیه السّلام) است که داستان های بسیار و مردانگی های بی شماری از ایشان نقل شده است. از جمله در جنگ اُحد، وقتی سپاهیان اسلام که روی کوه مستقر بودند تا مانع حمله دشمن از پشت به سپاه مسلمین شوند، هنگامی که مسلمانان پیروزی اولیه را در جنگ کسب کردند، این عده کار را تمام شده پنداشتند و از محلی که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، ایشان را بر آن مستقر کرده بود، برای جمع آوری غنائم پایین آمدند؛ این اشتباه کافی

بود تا سپاه مشرکین فرصت را غنیمت بشمارند و از پشت به سمت سپاه مسلمین حمله کنند.

وقتی این حمله صورت گرفت، مسلمانان مضطرب شدند و هر کدام به سمتی فرار کردند و رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را تنها گذاردند و به جز امیرمؤمنان(علیه السّلام) و یکی دو نفر دیگر،(۱) در کنار پیامبر باقی نماندند،

به گونه ای که جان مبارک رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) در معرض تهدید جدی قرار گرفت و حضرت

جراحت های سنگینی برداشت، سپر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بر سر ایشان شکست و صورت حضرت خون آلود شد و حتی یکی از دندان های پیشین حضرت نیز شکسته شد.

در چنین فضایی که دشمن قصد جان پیامبر را کرده بود، حضرت علی(علیه السّلام) که به دلاوری و رزمندگی شهره بود، چنان از رسول خدا حفاظت و حراست نمود که وقتی به نزد صدیقه کبری(علیهاالسّلام)

۱- تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص۳۱.

بازگشت، شمشیرش خمیده شده بود.(۱)

به پاس این دلاوریهای خالصانه حضرت، منادی حق مدال جوانمردی را به علی(علیه السّلام) اهدا نمود که: «لافتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار؛ جوانمردی چون علی و شمشیری چون ذوالفقار نیست». (۲)

همچنین خوابیدن در بستر پیامبر در لیله المبیت، همان شبی که رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به امر پرودگار عزم هجرت از سرزمین مکه را داشتند، نمونه ای دیگر از فتوت و مردانگی ایشان است. در آن شب، امیر المؤمنین(علیه السّلام) در جایگاه رسول خدا خوابید و خطر حملهٔ دشمن را به جان خرید و با این کار، ملائکه و عرشیان را به عجب واداشتند.

در این باره روایتی شنیدنی است که سنی و شیعه آن را نقل کرده اند: در آن شب، خداوند به جبرئیل و میکائیل خطاب کرد که اگر من برای یکی از شما مرگ و برای دیگری زندگی را مقدر سازم؛ کدام یک حاضرید، مرگ را بپذیرید و زندگی را به دیگری واگذار کنید؟ هیچ کدام تن به

این کار ندادند. در این هنگام فرمود: اکنون علی مرگ را برای خود خریده و جان خود را فدای زندگی پیامبر کرده است. سپس دستور داد که بر روی زمین فرود آیند و حراست و حفاظت علی را به عهده بگیرند. (۳)

در همین زمینه و به پاس قدردانی از جوانمردی حضرت، یکی دیگر از آیات پروردگار در شأن علی (علیه السّلام)

نازل شد: « «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ؛ ؛ بعضی از مردم با ایمان [همچون علی در «لیله المبیت» به هنگام خفتن در جایگاه

پیامبر] جان خود را برای کسب خشنودی خدا می فروشند و خداوند نسبت به بندگانش مهربان است».(۴)

۱- حاکم نیشابوری، مستدرک علی الصحیحین، ج ۳، ص ۲۶ .

۲- ابن هشام، سیره، ج ۲، ص ۸۸۱؛ بحارالانوار، ج ۲۰، ص ۱۰۵.

۳- بحار الانوار، ج ۱۹، ص ۳۹، نقل از إحیاء العلوم غزالی.

۴- مفسران اهل سنت نیز می گویند: این آیه دربارهٔ فداکاری بزرگ علی(علیه السّلام) در لیله المبیت نازل شده است؛ به عنوان نمونه نگاه کنید: الحاکم النیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، اعداد: عبدالرحمن المرعشی، چاپ اول، بیروت، دارالمعرفه، ۱۴۰۶ ه-. ق، ج ۳، ص ۴ . طبری، محمد بن جریر، تاریخ الأمم و الملوک، بیروت، دار القاموس الحدیث، (بی تا) ج ۲، ص ۲۴۴.

آن حضرت نه تنها در دفاع از جان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، بلکه در تمام صحنه ها و حتی در اوج معرکه و

کارزار جنگ نیز لحظه ای از مردانگی و جوانمردی غافل نمی شدند. به سبب همین جوانمردی ها بود که در جنگ خندق، وقتی با رقیبی شجاع، همچون «عمروبن عبدود » درافتاد و او را به هلاکت رساند، خواهر «عمرو» کنار کشته برادرش آمد و دید که زره قیمتی او بر تنش باقی است.

پرسید: قاتل او کیست؟ گفتند: علی ابن ابی طالب. گفت: او را هماوردی بزرگوار و جوانمرد کشته است.

او نمی دانست که آن حضرت حتی برای آنکه کشتن دشمن خدا فقط از روی خشم و عصبانیت نباشد، وقتی روی سینه عمروبن عبدود نشسته بود و آن ملعون نسبت به حضرت جسارت و بی ادبی کرد، حضرت با آنکه می توانست به راحتی او را بکشد، ولی از روی سینه او

برخاست و پس از فروکش کردن خشم، او را به درک واصل کرد. اگر این حقیقت را می دانست، قطعاً ارداتش بیش از گذشته می شد.

از دیگر نمونه های جوانمردی و فتوت امیر مؤمنان(علیه السّلام)، حمایت از مظلومان، یتیمان و کسانی

بود که راهی برای احقاق حق خود نداشتند و مصادیقی زیادی برای آن نقل شده است.

پیامهای کاربردی

دوری از گناه، نشانه جوانمردان

اینک ما نیز باید این روحیه فتوت و جوانمردی را در خود زنده و پویا نگه داریم. در تمام مراحل زندگی شخصی، خانوادگی و اجتماعی، باید از این خصلت ممتاز بهره مند باشیم و به عنوان یکی از اصول و پایه های زندگی، بدان معتقد و پایبند گردیم.

ص: ۱۹۴

دانستن این نکته بد نیست که واژه «فتی» در اصل به معنی جوان نوخاسته و شاداب است،

ولی گاهی به افراد صاحب سن و سالی که روحی جوان و شاداب دارند نیز گفته می شود، و معمولاـ این کلمه با یک نوع مدح و تمجید به خاطر صفات جوانمردی و مقاومت و شهامت و تسلیم در مقابل حق همراه است.

همانگونه که در داستان ابراهیم(علیه السّلام)، یوسف(علیه السّلام) و اصحاب کهف، آنان به سبب غیرت دینی، پاکی و دوری از گناه، از آنان به عنوان جوانمرد یاد شده است.

امام صادق(علیه السّلام) از یکی از یاران خود پرسید فتی به چه کسی می گویند؟ او در پاسخ عرض کرد: فتی را به جوان می گوییم.

امام (علیه السّلام)فرمود: «أما عَلِمتَ أنَّ أصحابَ الکَهفِ کانوا کُلُّهم کُهولاً فَسَمّاهُمُ اللّه ُفِتیَةً بِإیمانِهِم ؛

آیا تو نمی دانی که اصحاب کهف همگی کامل مرد بودند، اما خدا از آنها به عنوان فتیه نام برده چون ایمان به پروردگار داشتند».

یعنی اصحاب کهف هم به خاطر دوری از گناه و فرار از محیط آلوده به ها بود که ناپاکی مردانگی خود را ثابت کردند.

جالب اینکه حضرت، در ادامه حدیث، تفسیر فتوت و مردانگی واقعی را ذکر کردند و به همه آموختند که اگر دنبال مروت و مردانگی هستید، جوانمردی یعنی دوری از گناه و ناهنجاریها و ناپاکیها.

حضرت صادق(علیه السّلام) به صراحت فرمودند:«من آمَنَ بِاللّه ِوَاتَّقی فَهُوَ الفَتی؛ هر کس به خدا ایمان داشته باشد و تقوا پیشه کند، جوانمرد است». (۱)

تقوا چیست؟

حال باید تقوا و پاکی چیست که اگر آن را رعایت کنیم، لقب فتوت و جوانمردی برای ما

۱- نور الثقلین، ج۳، ص۲۴۴ و ۲۴۵.

بامسما و واقعی خواهد شد.

تـذکر: مبلغ محـترم این فراز روایت را روی تـابلو می نویسـد و سـپس بحث را ادامه می دهـد: لاَـ یرَاکَ اللَّهُ حَیثُ نَهَاکَ وَ لاَ یفْقِدَکَ اللَّهُ حَیثُ أَمَرَکَ

از امام ششم ِ(علیه السّلام)پرسیده شد؟ «وَ قِیلَ لَهُ مَا الْمُرُوَّهُ ؟ مروت و مردانگی چه معنایی دارد؟

فقال :ِلاَ یرَاکَ اللَّهُ حَیثُ نَهَاکَ وَ لاَ یفْقِدَکَ اللَّهُ حَیثُ أَمَرَکَ ؛ حضرت فرمودند: جوانمرد کسی ِاست خداوند تو راآن جایی که نهی کرده است، نبیند و تو را در جایی که امر کرده است، ببیند». (۱)

سفر آن نیست که از مصر به بغداد

از سر نفس گذشتن سفر مردان است

یعنی این خط کش و معیار دست شما باشد؛ کجاها نباید باشید و هستید؟ و کجا باید باشید و نیستید؟

شکی نیست که امروزه پاگذاشـتن روی هـوای نفس و دوری از فضاهـای آلوده و مهیـای گنـاه در فضاهـای مجـازی، کوچه و بازارهـا و جمع هـای خـانوادگی و ... نشـانه و علامـت بزرگ جوانمردی است که بـاعث می شود عنایت و رحمت الهی شامل انسان شود و از آنان دسـتگیری و حمایت نماید؛ زیرا خداوند وعده فرموده است: «وَالَّذِینَ جَاهَدُوا فِینَا لَنَهْدِیَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؛ کسانی که در راه ما کوشش و مجاهدت کردند، به راه های خودمان هدایت می کنیم.» (۲)

پیامبر خاتم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز از زبان خداوند این پیام را برای همه و به ویژه جوانان آورده است: کسی

که از گنـاه چشم چرانی بگـذرد، حلاوت ایمـان را در دلش قرار خواهم داد، حلاوت و لـذتی که بـا هیـچ چیز قابل مقایسه و تعویض نیست. رسول خـدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرماینـد: «مـا مِن مُسـلم یَنظُرُ إلی مَحَاسِنِ إمرَأهٍ ثُمَّ یَغُضُّ بَصَرَهُ إلّا أحـدَثَ اللهُ لَهُ عِبَادَهً یَجِد حَلاوَتَهُ فی ِقَلبِهِ ؛ هر مسـلمانی که نگاهش به زیبایی های زنی بیفتـد و چشـمان خود را از نگاه فرو بندد،

۱- تحف العقول، ص۳۵۹.

۲- سوره عنکبوت، آیه۶۹.

خداوند حلاوت و شیرینی عبادت را به او می چشاند».(۱)

و فرمود:«مَنْ أَعْرَضَ عَنْ مُحَرَّمٍ أَبْدَلَهُ اللّه ُبِهِ عِبادَةً تَسُرُّهُ؛ هر کس از حرام دوری کند، خداوند به جای آن عبادتی که او را شاد کند، نصیبش می گرداند». (۲)

مطمئنا به امتحان کردنش می ارزد و انسان از این استقامت و مردانگی خود لذت وافر خواهد برد.

فراموش نکنیم که: خداوند هوای جوانمردان باایمان را دارد، (۳)ضمن آنکه ما که دوستدار و محب امیرمؤمنان(علیه السّلام) هستیم، باید هرچه بیشتر خودمان را شبیه ایشان کنیم، وگرنه محبت ما، ادعایی پوچ و توخالی خواهد بود و در قیامت و هنگام مواجهه و دیدار با آن حضرت، شرمنده

خواهیم شد.

دعا و نیایش

خدایا! ما را از خوبان درگاه خودت قرار بده!

به ما توفیق و اراده دوری از گناه و معصیت عنایت بفرما!

ما را دوستدار و شیعه واقعی امیرمؤمنان(علیه السّلام) قرار بده.

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تسریع بفرما.

رهبر معظم انقلاب اسلامی را حفظ و حمایت بفرما.

آمین

ص: ۱۹۷

۱- میزان الحکمه، ج۴، ص۳۲۹۲؛ کنزالعمال ، ج۵، ص۳۲۷.

۲- میزان الحکمه، ج۲، ص۱۰۰۲؛ بحارالانوار، ج۶۶، ص۳۸۲.

۳- حضرت علی(علیه السّلام) : «أَقِيلُوا ذَوِي الْمُرُوءَاتِ عَثَرَاتِهِمْ، فَمَا يَعْثُرُ مِنْهُمْ عَاثِرٌ إِلَّا وَ[يَدُه بِيَدِالله] يَدُ اللهِ يَرْفَعُهُ. ؛ از لغزش جوانمردان در گذرید، زیرا که هیچ یک از آنان نلغزد، مگر این که دست خداوند دستش را بگیرد و او را بلند کند». نهج البلاغه(صبحی صالح)، حکمت ۲۰.

متن مطالعاتی

یک: چند روایت در باب فتوت و جوانمردی

امام علی(علیه السّلام): ««یُسْتَدَلُّ عَلَی مُرُوَّهِ الرَّجُلِ بِبَثِّ الْمَعْرُوفِ وَ بَذْلِ الْاِحْسَانِ وَ تَرْکِ الْاِمْتِنَانِ؛ نشانه مردانگی انسان، به همه نیکی کردن و احسان نمودن و منت نگذاشتن است». (۱)

حضرت علی (علیه السّلام): «اَلْفُتُوَّهُ عَلی أَرْبَعَهٌ اَلتَّوَاضُعُ مَعَ اَلدَّوْلَهِ وَ اَلْعَفْوُ مَعَ اَلْقُدْرَهِ وَ اَلنَّصِیحَهُ مَعَ اَلْعِدَاوَهِ وَ اَلْعَطِیَّهُ بِلاَ مِنَّهٍ. ؛ جوانمردی چهار گونه است: فروتنی، هنگام فرمانروایی و حکومت. گذشت، هنگام قدرت. خیرخواهی، هنگام دشمنی. و بخشش بدون منت گذاری». (۲)

حضرت علی (علیه السّلام): «مَیْزَهُ الرَّجُلِ عَقْلُهُ، وَ جَمالُهُ مُرُوَّتُهُ؛ امتیاز آدمی به عقل اوست و زیبایی او به مروّتش». (۳)

امام علی (علیه السّلام): «اَلمُروءَهُ اجتِنابُ الرَّجُلِ ما یَشینُهُ و اکتسابُهُ ما یُزَیِّنُهُ ؛ مردانگی، دوری کردن

انسان است از آنچه مایه ننگ اوست و به دست آوردن آنچه که باعث آراستگی اوست». (۴)

و فرمود:جِماعُ المُروءَهِ أَن لا تَعمَلَ فِی السِّر ما تَستَحیی مِنهُ فِی العَلانیَهِ ؛ اساس

ص: ۱۹۸

۱- تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ص۳۸۴، ح۸۷۳۵.

۲- ارشاد القلوب، ترجمه مسترحمی، ج۲، ص۲۷۴..

۳- میزان الحکمه، ج۹، ص۱۱۰.

۴- تصنیف غررالحکم و دررالکلم ص ۲۵۸ ، ح ۵۴۹۱.

مردانگی، این است که در پنهان، کاری را نکنی که در آشکار از انجام آن شرم داشته باشی».(۱)

امام حسین (علیه السّلام): «لا تَرْفَعْ حاجَتَکَ إلاّ إلی أحدِ ثَلاثهٍ : إلی ذِی دِینٍ ، أو مُروّهٍ ، أو حَسَبٍ ؛جز به یکی از سه نفر حاجت مبر: به دیندار، یا صاحب مروت، یا کسی که اصالت خانوادگی داشته باشد». (۲)

امام باقر(علیه السّلام): «أَلْمُرُوَّهُ أَنْ لاتَطْمَعَ فَتَذِلَّ، وَ تَسْأَلَ فَتَقِلَّ، وَلاتَبخَلَ فَتُشْتَمْ، وَ لَاتَجْهَلَ فَتُخْصَم؛مروّت آن است که طمع نکنی تا ذلیل و خوار نشوی و از دیگران چیزی نخواهی تا کوچک نشوی و بخل نورزی تا ناسزا نشنوی و نادانی نکنی تا برای خودت دشمن نتراشی». (۳)

دو: لذت ایمان، با چشم بستن بر گناه

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) به نقل از خداوند متعال در حدیثی قدسی می فرماید: «نگاه حرام، تیری

زهرآگین از طرف شیطان است، هر کس به خاطر خوف از من (و رعایت حریم کبریایی خدا) از نگاه حرام پرهیز نماید، در قلب او شیرینی و لذت ایمان را جایگزین می نمایم». (۴)

و فرمود: «کسی که از نگاه های ناروا بپرهیزد، حق تعالی ایمانی به او عطا خواهد کرد که حلاوت و شیرینی آن را در قلبش احساس خواهد کرد». (۵)

امام صادق(علیه السّلام) نیز فرمودند: «هرگاه فردی نگاهش به زن نامحرمی بیفتد، سپس چشم خود را

به سوی آسمان بدوزد، یا اینکه چشم خود را فرو ببندد و نگاه خود را کنترل نماید، قبل از روی هم قرار گرفتن پلک ها، خداوند حورالعینی را به او تزویج می نماید». (۶)

۱- تصنیف غررالحکم و دررالکلم ص ۲۵۹ ، ح ۵۵۰۹.

۲- تحف العقول ص ۲۴۷.

۳- بحارالانوار، ج۷۸، ص۱۷۲.

۴- میزان الحکمه، ج۴، ص۳۲۹۲.

۵- مستدرک الوسائل، ج۱۴، ص۳۶۸؛ بحارالانوار، ج۱۰۱، ص۲۸.

۶- من لایحضره الفقیه، ج۳، ص۴۷۳؛ وسائل الشیعه، ج۲۰، ص۱۹۳ .

سه: اصحاب کهف، از یاران خاص امام زمان(عج)

بر مبنای سخنان معصومین(علیهم السّلام) که در احادیث مختلف نقل شده است، بعضی از انبیاء، اولیاء، فرشته ها و... نظیر: حضرت عیسی(علیه السّلام)، موسی(علیه السّلام)، خضر(علیه السّلام)، الیاس(علیه السّلام)، و اصحاب کهف، در زمره یاران حضرت مهدی(علیه السّلام) قرار دارند.

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «فَبینا هُوَ کَذلِکَ اِذْهَبَطَ عیسَی بْنُ مَرْیمَ بِشَرْقِی دَمَشْقٍ عِنْدَ الْمَنارَهِ الْبَیضاءِ،بَینَ مَهْرُودَتَینِ واضِعاً یدَیهِ عَلی اَجنِحَهِ مَلَکَینِ... فَیطْلُبُ الدَّجّالَ فَیدْرِکُهُ بِبابِ لُدٍّ فَیقْتُلُهُ ؛ در چنین حالی (بعد از ظهور حضرت مهدی(علیه السّلام)) حضرت عیسی بن مریم(علیه السّلام) در شرق دمشق، در نزد مناره سفید، در میان دو ابر رنگین و در حالی که دو دست خود را روی بال های دو فرشته نهاده، فرود می آید... دجّال را دنبال می کنددر باب «لُدّ » به او می رسد و او را به هلاکت می رساند.» (۱)

امام صادق (علیه السّلام) فرمود:.« .. «فَیبْعَثُ اللَّهُ الْفِتْیهَ مِنْ کَهْفِهِمْ مَعَ کَلْبِهِمْ، مِنْهُمْ رَجُلٌ یقالُ لَهُ: مَیلِخاءُ وَآخَرَ حَمْلاها، و هُمَا الشَّاهِدانِ المُسَلِّمانِ لِلْقائِم. قالَ اللَّهُ تَعالی : «اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنا وَالَّذینَ آمَنُوا فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا، و یوْمَ یقُومُ الْاَشْهادُ» وَهؤُلاءِ هُمُ الْاَشْهادُ: ای اَلشُّهُودُ الَّذینَ یسَلِّمُونَ عَلَی الْقائِم بِاِسْمِهِ؛ خداوند اصحاب کهف را همراه با سگشان برمی انگیزد، یکی از آنها «میلخاء» نام دارد و یکی دیگر «حملاها»، این دو نفر شاهدی هستند که به حضرت مهدی(علیه السّلام) شهادت می دهند و سلام می گویند، چنانکه خدای تبارک و تعالی می فرماید: «ما پیامبران خود و کسانی را که ایمان آورده اند، در زندگی دنیا و در روزی که گواهان به پا می خیزند یاری می دهیم»، این ها همان گواهان هستند؛ یعنی، شاهدانی که به حضرت قائم(علیه السّلام) به اسم سلام می دهند.»(۲)

۱- الصواعق المحرقه، ص ۱۶۲؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۱۰۷؛ کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۷۹؛ منتخب الاثر، ص ۳۱۶.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۶۵ و ج ۵۳، ص ۸۵.

درس شانزدهم: از خاتم تا خاتم

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه مبلغ محترم پس از خوش و بش اولیه بـا مخاطبـان، تصـاویر زیر را به ترتیب برای مخاطبـان به نمـایش گذارده و نظر آنان را برای حدس تصویر جویا می شود.

تصویر اول:

ص: ۲۰۱

توضیح: کارگران در حال بار زدن اولین نسل هاردهای کامپیوتری که فقط ۵ مگابایت حجم داشتند، آمریکا-۱۹۵۶.

تصویری دیگر از هارد: قرار دادن یک هارد کامپیوتر ۵مگابایتی درون یک هواپیما در سال .۱۹۵۶

تصویر دوم:

توضیح : ضبط صوت در سال ۱۹۳۲

ص: ۲۰۲

تصویر سوم:

توضیح: اولین محصول لامبورگینی

یادآوری: سیر تغییر و تحول خودروهایی مانند بنز، فولکس، ژیان و... نیز به تناسب زمان و فضای کلاس قابل عرضه هستند.

تصویر چهارم:

توضیح: اولین کامپیوتر اپل؛ پردازشگر این کامپیوتر تنها ۱مگاهرتز قدرت داشت و حافظه آن

ص: ۲۰۳

نیز به ۴ کیلوبایت محدود میشد. اپل ساخت این محصول ۶۶۶ دلاری را تا سال ۱۹۷۷ ادامه داد.

تصویر پنجم:

توضیح: اولین محصول تولیدی شرکت هوندا

هوندا این وسیله را در سال ۱۹۴۷ ساخت. این موتور نتوانست نظرات را چندان به خود جلب کند، اما باعث شد که روح و شخصیت امروزی هوندا شکل بگیرد.

تصویر ششم:

توضیح: اولین لامپ اختراعی و موفق «ادیسون». روشن شدن این لامپ در دسامبر سال

ص: ۲۰۴

۱۸۷۹میلادی، در یک پارک و در معرض تماشای عموم مردم انجام گرفت.

تصویر هفتم:

توضیح: اولین کامپیوتر

حدود ۷۰ سال پیش اولین کامپیوتر الکترونیکی جهان ساخته شد. در سال ۱۹۴۳ میلادی فیزیکدانی بنام دکتر جان ماکلی با همکاری جی پرسپراکرت که مهندس برق بود شروع به ساختن اولین کامپیوتر الکترونیکی همه منظوره نمود.

این کامپیوتر که در ساختن آن علاوه بر اجزاء لکترومکانیکی از نوزده هزار لامپ خلاء استفاده شده بود و ۱۳۰۰۰۰ وات انرژی مصرف میکرد و ۱۵۰۰ فوت مربع جا اشغال می کرد بنام انیاک (به انگلیسی ENIAC) نامگذاری شد. انیاک در سال ۱۹۴۶ میلادی آماده نصب و راه اندازی گردید و در زمان خود پیچیده ترین دستگاه الکترونیکی جهان بود. این کامپیوتر قادر به انجام سیصد عمل ضرب در هر ثانیه بود و قادر بود کار دستی ۳۰۰ روزه را در یک روز انجام

دهد. کامپیوتر انیاک ۳۰ تن وزن داشت. انیاک در سال ۱۹۵۶ از دور خارج شد.

ص: ۲۰۵

تصویر هشتم:

حدود چهل و چهار سال پیش در روز سوم آوریل ۱۴) ۱۹۷۳ فروردین ۱۳۵۲)، مردی به نام مارتین کوپر در حالی که از خیابان رد می شد، دستگاه کوچکی را در دستش می فشرد که بعدها

ص: ۲۰۶

تاریخ بشریت را برای همیشه متحول کرد. این دستگاه نخستین تلفن دستی جهان بود و آقای کوپر گروهی خبرنگار را برای تماشای «اولین تماس عمومی با تلفن همراه» دعوت کرده بود. در آن زمان چنین ادعایی حتی برای نیویورکی ها هم عجیب و غریب می نمود. تلفن جدید نه فقط بی سیم، که کوچک و سبُک هم بود، ۱۰ اینچ (۴□۲۵ سانتی متر) طولش بود و ۵□۲ پوند (یک کیلو و ۱۳۴ گرم) وزنش.

این تغییر و تحول و پیشرفت ادامه پیدا کرده و امروزه برندهای مختلفی از تنوع، کیفیت و کارآیی و با قیمت های متفاوت تولید و عرضه شده است.

ص: ۲۰۷

تـذکر: مبلغ محترم با الهام از همین شـیوه می توانـد به نمونه های دیگری از تغییر و تحول در محصولات و تولیـدات گوناگون اشاره نماید و برای ایجاد پویایی بیشتر می تواند از اطلاعات خود مخاطبان نیز بهره بگیرد.

تبیین متن و محتوا

همانگونه که ماشـین، کامپیوتر، موبایل، تبلت، لبتاب و دیگر امکانات تحول و تغییر بافتنـد و به تدریج رو به تکامل رفتند، دین هم همین طور است و بر اساس زمان و درک بالاتر مردم، کیفیت و نسخه جدیدتری از آن ارائه شده است.

البته این مثـال هـایی که ذکر شـد، همه برای تقریب به ذهن و آسان کردن درک این واقعیت است، وگرنه حقیقت دین با هیچ چیزی قابل مقایسه و تشبیه نیست و این مثال ها، هرگز توانایی و قدرت انتقال مفاهیم دین را ندارند.

بر مبنـای آنچـه گفتـه شـد، ادیـان گذشـته یکی پس از دیگری آمدنـد و بـه تنـاسب درک مـوقعیت و فضـای فکری و ذهنی مخاطبان، نسـخه هایی از سـعادت را ترسـیم کردند. به مرور زمان این پیشـرفت ها و نسخه ها، کامل تر شد، از نوح و ابراهیم و موسـی و عیسی(علیه السّلام)، تا رسید به پیامبر خاتم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که کامل ترین و جامع ترین نسخه دینداری را ارائه کردند.

این دین، دین کامـل است و کامـل ترین و نهایی ترین نسـخه است و برخلاف مثال هایی که زده شـد، دیگر نسـخه کامل تری نـدارد؛ زیرا تکمیـل و ارائه نسـخه های جدیـدتر از ساخته های دست بشـر، به خاطر محـدودیت و نقص فکر و انـدیشه است و اینکه انسانها بر اساس پیشرفت ذهنی و

به کارگیری بیشتر فکر و خلاقیت، در گذر زمان، نسخه های جدیدتر و کامل تری ارائه می کنند، در حالی که خداوند متعال، آخرین نسخه سعادت جهانیان را توسط حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)، -آخرین

پیامبر خود- فرستاده است: «قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّی رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِی لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ».(۱)

یک سؤال: از کجا می گویید دیگر دین و پیامبر جدیدی نخواهد آمد؟

تذکر: می توان از نظرات مخاطبان بهره برد و سپس مربی آن را تکمیل و تبیین نماید.

جواب ۱ : چون خداوند فرموده است که این پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آخرین پیامبر است؛ چگونه ممکن است کسی مسلمان باشد، ولی حرف خدا در قرآن را باور نداشته باشد. خداوند می فرماید: «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ؛ محمد- پدر هیچ یک از شما نیست؛ بلکه او رسول خدا و آخرین پیامبران است و خداوند به هر چیزی داناست.»(۲)

جواب ۲: این حرف را کسی زده است که هرچه گفته بود، درست بود و خداوند هم این گفتار او را تصدیق کرده است و فرموده است که این پیامبر هیچ سخن بیهوده و ناروایی بر زبان نمیآورد و هرچه می گوید، از جانب خداست. «وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى ؛ پیامبر کسی است که هرگز سخنی از روی هوا و هوس نمی گوید و آنچه که می گوید به جز وحی که به وی می شود نمی باشد». (۳)

یادآوری: مبلغ محترم روی تابلو، آیه ی شریفه را می نویسد.

خداوند می فرماید که این محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرستاده من است و از طرف من سخن می گوید؛ او هیچ سخنی را تحریف نمی کند و از طرف خود سخن نمی گوید. سپس با لحنی هشدار آمیز چنین

می فرماید: «وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ *لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ؛اگر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چیزی بر ما می بست [و نکته ای می افزود] او را با قدرت تمام می گرفتیم، سپس رگ گردن او را

قطع می کردیم».(۴) بر اساس این اعتماد و احساس آرام بخش، وظیفه مؤمنان حقیقی را این گونه

۱- سوره اعراف، آیه ۱۵۸.

۲- سوره احزاب، آیه ۴۰.

۳- سوره نجم، آیه ۴و۳.

۴- سوره حاقه، آیات۴۴ تا ۴۶.

ترسیم کرده است: « وَمَا آتَاکُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاکُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا؛ آنچه پیامبر برایتان آورده برگیرید و از آنچه نهی کرده، باز ایستید». (۱)

و فرموده است:« أَطِیعُوا اللَّهَ وَأَطِیعُوا الرَّسُولَ وَأُولِی الْأَمْرِ مِنْکُمْ ؛ اطاعت کنید خدا را، و اطاعت کنید رسول (خدا) را».(۲)

جواب۳: انبیای گذشته هم به آمدن این آخرین پیامبر مژده داده بودند. یکی از خصوصیاتی که قرآن برای حضرت عیسی(علیه السّلام) ذکر می کند، این است که آن حضرت علاوه بر تصدیق تورات که شریعت توحیدی حضرت موسی(علیه السّلام) را بیان می کند و علاوه بر تبلیغ دین خود و انجام مأموریت آسمانی رسالت خویش، از ظهور دین مبین اسلام نیز به پیروان خود خبر داده است. در سوره صف می خوانیم:«وَإِذْ قَالَ عِیسَی ابْنُ مَرْیَمَ یَا بَنِی إِسْرَائِیلَ إِنِّی رَسُولُ اللَّهِ إِلَیْکُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَیْنَ یَدَیَّ مِنَ التَّوْرَاهِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ یَأْتِی مِنْ بَعْدِی اسْمُهُ أَحْمَدُ ؛

و به یاد آورید هنگامی را که عیسی بن مریم گفت: ای بنی اسرائیل! من فرستاده خدا به سوی شما هستم، در حالی که تصدیق کننده کتابی که قبل از من فرستاده شده (تورات) می باشم و بشارت دهنده به رسولی که بعد از من می آید و نام او احمد است.» (۳)

پیامهای کاربردی

بنابراین، اگر گفته شود که چرا دین تمام شد و نسخه جدید ندارد، پاسخ می دهیم: دین جدید نخواهیم داشت، ولی دینداری تمام نشده است، بلکه چارچوب کلی آن مشخص است وبه تناسب حوادث و رویدادهای جدید، نسخه جدیدتر آن هم ارائه می شود.

شاید بپرسید: پس تکنولوژی های جدید و پیشرفت ها را چگونه توجیه کنیم؟

۱- سوره حشر، آیه ۷.

۲- سوره نساء، آیه ۵۹.

۳- سوره صف، آیه ۶.

خیلی ساده و آسان!

تذکر: مبلغ محترم کلمه خاتم را دو بار روی تابلو می نویسد و ادامه می دهد:

خاتم الانبیاء - حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

خاتم الاوصیاء - حضرت مهدی(عج) (۱)

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) راه را باز گذشته است؛ افزون بر محتوای قرآن به عنوان قانون اساسی حکومت دینی و نیز سخنان و احادیث و سیره فراوان نقل شده از ایشان، راه ایشان توسط امامان ادامه یافته

است و اکنون نیز حجت خدا، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند و تا روزی که مصلحت باشد، ایشان با فراهم شدن زمینه ها، ظهور می کنند و علم واقعی و سعادت آفرین دین را عرضه می کنند.

به عبارت دیگر، امام زمان (عج)، ادامه دهنده راه پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و تحقق بخش اصول رسالت های الهی او است. آن حضرت، تعالیم پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را در بخش های گوناگون زندگی، عینیت بخشیده و جامه عمل می پوشاند؛ چرا که او عصاره نبوت و احیاگر سنت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) است. در دعای عهد می خوانیم: «وَ مُجَدِّداً لِما عُطِّلَ مِنْ أَحْکامِ کِتابِکَ، وَ سُنَنِ نَبِیِّکَ ...».

آخرین نکته اینکه: شیعه، پویاترین فقه را دارد؛ چون هنوز امامی دارد که به ناگفته ها پاسخ می دهد، در حالی که دیگر مذاهب و گروه ها، چنین توانانی و قدرتی ندارند و لذا مانند گروه منحرف و آدم کش وهابیت، دچار جمود و کج فهمی شده و فتواهای عجیب و غریب می دهند،

ولی شیعه به واسطه اهل بیت(علیهم السّلام) هیچ گاه دچار حیرت و پوچی نشده و نخواهد شد و هر کجا

هم شیعیان نیاز به کمک داشته باشند، امام زمان(علیه السّلام) (علاوه بر عنایات همیشگی و توجه و کمک

به همه شیعیان که همیشه انجام می دهند) به یاری آنان می شتابد و آنان را از مخمصه ها و گرفتاری ها نجات می دهند.

۱- خاتم الاوصیاء(عج): ««أَنَا خَاتِمُ الْأَوْصِیَاءِ وَ بِی یَدْفَعُ اللَّهُ الْبَلَاءَ عَنْ أَهْلِی وَ شِیعَتِی»؛ من وصیّ آخرین ام؛ به وسیله من بلا از خانواده و شیعیانم دفع می شود». الغیبه،ص ۲۴۶

علامه مجلسی نقل می کند که جماعتی از علماء از «سید میر علام. » برای من حکایت کرده اند که ایشان خود نقل کردند: در یکی از شبها در صحن مطهر امیرالمؤمنین(علیه السّلام) بودم، قسمت عمده ای از شب گذشته بود و من مشغول قدم زدن بودم، دیدم که شخصی از مقابل من به طرف حرم منور امیرالمؤمنین می رود، وقتی نزدیک رفتم دیدم استاد بزرگوارم مولانا احمد اردبیلی (۱۳) - قدس الله روحه - است. من خودم را از وی پنهان کردم تا اینکه به طرف درب حرم آمد، در

بسته بود، به مجرد رسیدن او درب باز شد و او داخل حرم گردید، شنیدم که سخن می گوید مثل اینکه با کسی در گوشی حرف می زند.

بعد از آن از حرم بیرون آمد و درب بسته شد، من هم از پشت سر به دنبال او رفتم تا از شهر نجف خارج شد و به سمت کوفه رفت، من دنبال او بودم ولی او مرا نمی دید تا اینکه داخل مسجد کوفه شد و به سمت محرابی که حضرت امیرالمؤمنین(علیه السّلام) در آنجا شهید شد رفت و مدتی در آنجا ایستاد، پس برگشت و از مسجد بیرون آمد و آهنگ نجف کرد.

من همچنان پشت سر او بودم تا اینکه نزدیک مسجد حنانه رسیدم، در آنجا سرفه ام گرفت به طوری که نتوانستم خودداری کنم، وقتی صدای سرفه مرا شنید برگشت، نگاهی به من کرد و پرسید تو میر علام هستی؟ گفتم: آری. گفت: اینجا چه می کنی؟ گفتم: از موقعی که شما وارد صحن مطهر شدید تاکنون همه جا با شما بودم، شما را به صاحب این قبر مطهر قسم می دهم

آنچه امشب بر شما گذشت از اول تا آخر به من اطلاع دهید. گفت: می گویم ولی به این شرط که

تا من زنده ام به کسی نگویی. وقتی به وی اطمینان دادم فرمود: در پاره ای از مسائل علمی فکر می کردم و حل آن برایم مشکل بود، به دلم افتاد که خدمت امیرالمؤمنین(علیه السّلام) بروم و حل مشکل را

از آن حضرت بخواهم. موقعی که به درب حرم رسیدم چنان که دیدی درب به رویم گشوده شد و داخل حرم رفتم و از خداوند مسئلت نمودم که مولایم جواب سؤالم را بدهد، ناگهان صدایی از قبر منور شنیدم که فرمود: برو به مسجد کوفه و از قائم ما سؤال کن؛ زیرا او امام زمان تو است.

من هم پهلوی محراب مسجد کوفه آمدم و آن حضرت را آنجا دیدم، مسئله خود را پرسیدم و

حضرت جواب آن را مرحمت فرمود و اینک به منزل بر می گردم.(۱)

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را پیرو واقعی پیامبر قرار بده.

ما را با امام زمانمان بیش از گذشته آشنا بفرما.

نائب امام زمان، رهبر معظم انقلاب، حفظ و حمایت بفرما.

ما را جزء یاران و دوستداران حقیقی امام زمان قرار بده.

آمین

ص: ۲۱۳

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۷۶.

متن مطالعاتی

خشت آخر از خانه ای زیبا

می دانیم که عمر هر انسانی- و از جمله پیامبران- محدود است و مقتضای حکمت آفرینش، این نبوده که نخستین پیامبر تا پایان جهان زنده بماند و همه انسانها را شخصاً راهنمایی کند.

ضمن اینکه شرایط و اوضاع و احوال زندگی انسان ها در زمان ها و مکان های مختلف، یکسان نیست و این اختلاف و تغییر شرایط و به ویژه پیچیده شدن تدریجی روابط اجتماعی می تواند در کیفیّت و کمیت احکام و قوانین و مقررات اجتماعی، مؤثر باشد و در پاره ای از موارد، تشریع

قوانین جدیدی را می طلبد و اگر این قوانین به وسیله پیامبری که هزاران سال قبل، مبعوث شده بیان می شد، کار لغو و بیهوده ای می بود، چنانکه حفظ و تطبیق آنها بر موارد خاص، کار بسیار سخت و دشواری می باشد.

ثالثاً : در بسیاری از زمان های گذشته امکانات تبلیغ و نشر دعوت انبیا(علیهم السّلام) به گونه ای نبوده که

یک پیامبر بتواند پیام های خود را به همهٔ جهانیان، ابلاغ نماید.

رابعاً : تعالیم یک پیامبر در میان همان مردمی که آنها را دریافت می داشتند، به مرور زمان و تحت تأثیر عوامل مختلفی دستخوش تحریف و تفسیرهای نادرست قرار می گرفت و پس از چندی تبدیل به یک آیین انحرافی می شد. با توجه به این نکات، حکمت تعدد انبیاء(علیهم السّلام) و اختلاف شرایع آسمانی در پاره ای از احکام عبادی یا قوانین اجتماعی، روشن می شود، اما هرگاه شرایط

زنـدگی بشـر به گونه ای باشـد که دعوت پیامبر به همه جهانیان برسـد و پیامهای او برای آینـدگان، محفوظ و مصون بمانـد و دگرگونی شـرایط اجتمـاعی، مسـتلزم تشـریفات اساسـی جدیـد و تغییر احکـام و قـوانین موجود نباشـد، ارسـال پیـامبر دیگری ضرورت نخواهد داشت؛(۱) بنابراین اگر دینی قادر به پاسـخگویی تمام نیازهای بشر تا ابد بود، گذشت زمان نمی تواند آن را از اعتبار ساقط کند و بشریت همیشه به آن محتاج خواهد بود و چون دین اسلام دارای چنین خصوصیتی می باشد،

هر چه زمان بگذرد، این دین طراوت و تازگی خود را از دست نخواهد داد. (۲)

در روایتی زیبا، پیامبر اعظم(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) خود را تکمیل کنند خانه نبوت دانسـته اند که با وجود ایشان، دیگر پیامبری ظهور نخواهد نمود. آن حضرت فرمودند: «انما مثلی فی الانبیاء کمثل رجل بنی

دارا فاکملها و حسنها الا موضع لبنه فکان من دخل فیها فنظر الیها قال ما احسنها الا موضع هذه اللبنه، فانا موضع هذاه اللبنه حتی ختم بی الانبیـاء؛ مثـل من در میان انبیاء ماننـد مردی است که خانه ای بسازد و کاملش کنـد، مگر جای یک خشت را. پس هر کس که وارد شود و به آن

نظر اندازد، بگوید چه زیباست مگر جای این خشت. من جای آن خشت هستم تا اینکه با من انبیاء خاتمه یافت.»(۳)

خاتم الانبیاء(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

حضـرت محمد(صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) به عنوان «خاتم النبیین» معرفی شده است، یعنی: «کسـی که پیامبران بدو پایان می گیرنـد» و در لغت عرب، «انگشتری» را نیز خاتم گفته انـد از آن رو که نامه ها را با آن مهر می زدنـد و به پایان می رساندنـد. (۴)

خود حضرت نیز بارها بر ختم نبوت توسط ایشان تأکید و نسبت به انحرافات و ادعاهای

۱- اصول کافی، ج ۱، ص۵۷.

۲- www.andisheqom.com.

۳- مجمع البیان، ذیل آیه ۴۰، سوره احزاب.

۴- مقاییس اللغه، ج ۲ ص ۲۴۵، چاپ قاهره.

دروغین، هشدار می دادند. «إنّهُ سیَکونُ فی امَّتی کَذّابونَ ثَلاثونَ کُلَّهُم یَزعُمُ أنّهُ نَبیٌّ، و أنا خاتَمُ النَّبیِّینَ لا نَبیَّ بَعدی؛ همانا در امت من، سی تن دروغگو خواهند بود که هر کدام می پندارد که پیامبر است با آن که من، خاتم پیامبرانم و پس از من هیچ پیامبری نیست». (۱)

و فرمود: «ان الرساله و النبوه قد انقطعت فلا رسول بعدی و لا نبی؛ همانا رسالت و پیامبری قطع شده و هیچ رسول و پیامبری پس از من نخواهد آمد».(۲) و فرمودند: «أرسلت الی الخلق

کافه و ختم بی النبیون؛ من به سوی همه ی خلق فرستاده شده ام و پیامبران به من، پایان پذیرفته

اند».(۳)

و فرمودند: «أنَا رَسُولُ مَنْ أدْرَکْتُ حَیّاً وَمَنْ یُولَدُ بَعْدِی؛ من پیامبر کسانی هستم که آنان را زنده درک کردم و کسانی که پس از من به دنیا می آیند.» (۴)

آیات پیرامون گسترهی تبلیغ و نبوت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

شریعت پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) جهانی و جاودانی است و آیین ایشان برای سعادتمندانه زیستن بشر در همهٔ زمین و در همهٔ زمانها بسنده است. قرآن مجید بر این حقیقت، پیوسته تصریح می کند:

«قُلْ یَا أَیُّهَا النَّاسُ إِنِّی رَسُولُ اللَّهِ إِلَیْکُمْ جَمِیعًا ؛(۵) (پیامبر) بگو: ای مردم، محققا من فرستاده خدا به سوی همهٔ شما هستم. »

در آیهٔ دیگر آمده است: « وَأَرْسَلْنَاکَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَکَفَی بِاللَّهِ شَهِیدًا ؛ و ما تو را رسول برای مردم فرستادیم و گواهی خداوند، در این باره، کافی است. » (۶)

باز آمده است:«وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا کَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِیرًا وَنَذِیرًا وَلَکِنَّ أَکْثَرَ النَّاسِ لَا یَعْلَمُونَ ؛ ما

۱- سنن ترمذی، ج ۴، ص ۴۹۹، چاپ استانبول و سنن أبی داود، ج ۴، ص ۹۸، چاپ بیروت.
۲- سنن ترمذی، ج ۴، ص ۵۳۳، چاپ استانبول.
۳- صحیح مسلم، ج ۱، ص ۳۷۱، چاپ استانبول.
۴- کنز العمال، ج۱۱، ص۴۰۴.
۵- سوره اعراف، آیه ۱۵۸.
۶- سوره نساء، آیه ۷۹.

تو را منحصراً برای همهٔ مردم فرستادیم تا به آنان (برای پاداشهای خدا) مژده دهی و (از عذاب او) بترسانی، ولی بیشتر مردم، آگاهی ندارند.» (۱)

«تَبارَکَ الَّذِی نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَی عَبْدِهِ لِیَکُونَ لِلْعَالَمِینَ نَذِیرًا ؛ میمنت انگیز است خدایی که ِقرآن را بر بنده اش فرو فرستاد تا جهانیان را بیم دهد.» (۲)

«وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِینَ ؛ ما تو را نفرستادیم مگر اینکه رحمت برای جهانیان باشی.» (۳)

« وَأُوحِیَ إِلَیَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَکُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ ؛ و این قرآن به من وحی شده است تا شما و هر کس که پیام قرآن به او می رسد را بیم دهم.» (۴)

خاتمُ الأوصیاء

تمام پیامبران و کتابهای آسمانی به دو نقطه اوج اشاره می کردند؛ ظهور پیامبر آخرالزمان و دیگری ظهور منجی. آنان از دو خاتم سخن می گفتند: خاتم انبیاء و خاتم اوصیاء

با مراجعه به سیره و سخن معصومین(علیهم السّلام) ، به وضوح مشاهده می شود که تمامی پیشوایان دین،

از فردی سخن گفته اند که روزی خواهد آمد و تمامی آمال و آرزوهای معنوی و مقدس دین را محقق خواهد کرد.

عجیب آنکه گویا در فرایند امامت و ولایت معصومین(علیهم السّلام) ، یکی از بایسته های زندگی ایشان

که به تبعیت از پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) آموخته بودند، زنده نگه داشتن یاد و خاطره قائم آل محمد عجل الله تعالی فرجه الشریف و توجه دادن مؤمنان به آینده روشن و منتظر ظهور منجی و تحقق دولت کریمه حضرت حجت(عج) بودن است.

۱- سوره سبأ، آیه ۲۸.

۲- سوره فرقان، آیه۱.

۳- سوره انبیاء، آیه ۱۰۷.

۴- سوره انعام، آیه ۱۹.

به عنوان مثال، پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در همه حال و همه جا به یاد فرزند و خاتم اوصیای خود

حضرت مهدی(علیه السّلام) بود و از همان اوایل بعثت، ذکر و یاد مهدی را در باورها می نشاند و به روزگاری سراسر نور و سعادتمندی نوید می داد و می فرمود: «لا تَذْهَبُ الدُّنْیا حَتّی یَلی اُمَّتی رَجُلٌ مِنْ اَهْلِ بَیْتی یُقالُ لَهُ الْمَهْدی؛

دنیا به پایان نرسد مگر اینکه امت مرا مردی از اهل بیت من سرپرستی (و رهبری) کند که به او مهدی گفته می شود.» (۱)

و در جایی دیگر می فرمود: «لَوْ لَمْ یَبْقَ مِنَ اَلدَّهْرِ إلاَّ یَوْمٌ لَبَعَثَ اَللَّهُ رجلاًمِنْ أَهْلِ بَیْتِی یَمْلَأُهُا عَدْلاً.کَمَا مُلِئَتْ جَوْراً ؛ اگر از عمر روزگار یک روز باقی نماند، خداوند [در آن روز [مردی از اهل بیت من را برانگیزد که عرصه زمین

را لبریز از عدل کند، پس از آنکه از ستم پر شده باشد.» (۲)

به مرور زمان، آن حضرت در خلال روایات گوناگون، تصریح کردند که مهدی(علیه السّلام) از نسل علی و فاطمه(علیهاالسّلام) و از فرزندان امام حسین(علیه السّلام) می باشد(۳) و دوران حکومتش پس از امامت حسن عسکری

خواهد بود:فَإذا مَضَی الْحَسنُ فَبَعْدَهُ ابْنُهُ الْحُجَّهُ بْنُ الْحَسنِ بْنِ عَلیِ(علیهم السّلام) و پس از حسن [عسکری عسکری(علیه السّلام)] فرزندش حجه بن الحسن بن علی(علیهم السّلام) می باشد.» (۴)

همچنین پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در بخش های پایانی آخرین سخنرانی رسمی که در غدیر خم و به عنوان خطبه غدیریه ایراد کردند، با تبیین آینده اسلام و تاریخ کلّ بشریت، امامت امامان دوازده گانه را مطرح کردند و فرمودند:مهدی (علیه السّلام) از ما خانواده نبوت و امامت است؛ «مَعَاشِرَ النَّاسِ اِنِّی نَبِی وَعَلِی وَصیی اَلا انَّ خَاتَمَ الْأئَمَّهِ مِنَّا ِ الْقَائِمُ الْمَهْدِی ؛ ای مردم! به درستی من نبی، و علی وصی من است. بدانید که آخرین امام از ما، مهدی قائم است». (۵)

۱- نک: خورشید مغرب، محمدرضا حکیمی، ص ۲۴۶؛ کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۵۲۴.

۲- سنن ابوداود، ج۲، ص۳۱۰؛ بحارالانوار، ج۵۱، ص ۱۰۲.

۳- کمال الدین، صص ۵۲۵ - ۴۹۱.

۴- نک: کمال الدین، صص ۴۸۶ - ۴۸۳؛ کفایه الاثر، صص ۱۳-۱۴؛ فرائد السمطین، جوینی، ج ۲، ص۱۳۳ .

۵- بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۴.

درس هفدهم: راهزنان ایمان

بهانه ارتباط

تذکر: مبلغ محترم در ابتدای جلسه با روش داستان گویی، توجه مخاطبان را جلب و فضای تبیین محتوا را مهیا می کند.

در زمانهای قدیم کسانی بودند که به راهزنی و دزدی اموال مردم مشغول بودند و با خشونت و قلدری، دارایی و ثروت مردم را تصاحب می کردند. آنها در مسیر کاروان های مسافران کمین می کردند و اموال و پولهای آنها را می دزدیدند. یکی از این راهزنان مشهور «فضیل» بود که نامش لرزه بر جان مسافران می انداخت و هر کاروانی که می خواست از محل استقرار آنها عبور کند، با

ترس و دلهره شدیدی مواجه می شد. فضیل و دار و دسته اش بر سر راه کاروان های تجارتی و مسافرتی قرار می گرفتند و با زور و تهدید، اموال کاروانیان را به غارت می بردند. خود فضیل، دزدی قهار و چیره دست بود و تمام مردم او را با همان صفاتش می شناختند.

روزی از روزها که کاروانی از نزدیکی محل فضیل و دیگر راهزنها رد می شد، باد و طوفان شدیدی همه جا را فرا گرفت و کاروانیان را زمین گیر کرد. آن هم کجا؟ در بدترین منطقه جغرافیایی ممکن؛ درست در منطقه راهزنان. آنها به ناچار توقف کردند، زانوهای شترها را بستند و قسمتی

ص: ۲۱۹

از کالاها را پایین آوردند و همه دور و بر کالاها و بار و بنه و شترها حلقه زدند.

کاروان سالار دو تا از نگهبانان را فرستاد تا در اطراف نگهبانی دهند، چرخی بزنند و اطلاعاتی برایش بیاورند. چرا که مشکوک شده بود شاید راهزنان در کمین آنها نشسته اند. نگهبانان حرکت کردند. هنوز چندان راهی نرفته بودند که سراسیمه و با عجله برگشتند و با فریاد بلند نعره زدند:

راهزنان در کمینند! فرار کنید! هر کس جان خود را نجات دهد. فرار کنید که وقت تنگ است.

هر کس به گوشه ای فرار کرد و بعضی ها هم مستاصل و درمانده که در تاریکی و در آن طوفان شن کجا پناه ببرند؟ هرکس اشیاء سبک و قیمتی خود را که در دسترس بود برمی داشت و فرار می کرد. یکی از مسافرهای کاروان که با خودش پول فراوانی آورده بود، وقتی از ماجرا باخبر شد و

فهمید که تا چند دقیقه دیگر راهزنان به کاروانشان حمله می کنند، با عجله نزدیک شترش رفت و خورجین خود را به سرعت وارونه کرد و چهارتا کیسه چرمی که سنگ های قیمتی و درهم و سکه هایش در آن بود را برداشت و با اکراه و سرعت، پا به فرار گذاشت و به سمت بیابان رفت.

بیچاره از ترس و وحشت و نیز طوفان و تاریکی، جهت را فراموش کرده و به جلو می دوید. از دور خیمه ای را دید و هراسان به سوی آن شتاب برداشت و سراسیمه خود را داخل خیمه انداخت.

مردی در حال نماز خواندن بود، نمی دانست چه کند! به ناچار منتظر ماند تا مرد نمازش را تمام کرد. آن مرد که هیبت جذاب و موجهی داشت، رو به او کرد و پرسید: چه می خواهی؟ با حالت تضرع و التماس گفت: امانتی دارم و از تو می خواهم که این کیسه هایم را به امانت نزد خود نگه داری، راهزنان حمله کرده و همه فراری شدند و من فقط از تمام اموالم همین چهار کیسه زر را توانستم با خود بردارم.

آن مرد به گوشه چادرش اشاره کرد و گفت: برو آن گوشه زیر آن نمد بگذار. آن مرد در حالی که با ترس، به اطراف سرک می کشید، کیسه ها را زیر فرش نمدی در گوشه چادر پنهان کرد و با عجله از خیمه بیرون آمد تا شاید بتواند بقیه اموالش را از دست راهزنان و غارتگران نجات دهد.

اما وقتی برگشت، همه جا غارت شده بود و چیزی باقی نمانده بود جز چند تا شتر و تعدادی زخمی و کشته! به تدریج، آنهایی هم که به اطراف فرار کرده بودند، برگشتند.

وقتی از شـدت طوفان کاسـته شد و فضا آرام شد، آن مرد که فکر سـکه ها او را راحت نمی گذاشت، برای گرفتن کیسه ها به سمت چـادر آن مرد حرکت کرد، بـا دیـدن چـادر، از تعجب دهـانش باز مانـد. تمام اموال کاروانیان در نزدیکی چادر همانند کوهی روی هم انباشته شده بود.

اسب هایشـان را شـناخت. چارهـای نبود، دل به دریـا زد و به سـمت چـادر حرکت کرد و به آرامی درون چـادر را نگـاه کرد. راهزن ها همه جمع بودند و سـکه ها و اموال غارت شده را با اجازه آن مرد تقسیم می کردند. آن مسافر بیچاره تازه فهمید که سکه ها را پیش فضیل بن عیاض، رئیس راهزنان

به امانت گذاشته است!

سرگردان و پشـیمان، همین که می خواست برگردد، یکی از راهزنان متوجه او شد و او را دستگیر کرد و نزد فضیل برد. فضیل او را شـناخت و به او اشاره کرد که به گوشه ی چادر برو و امانت خود راهمانجا که گذاشته ای، بردار و برو. او هم سراسیمه و با کمال ناباوری کیسه ها را برداشت و خود را به کاروانیان رساند.

راهزنان که از کار رئیس خود تعجب کرده بودند، با حالت بهت و حیرت به یکدیگر نگاه می کردند تا اینکه بالاخره یکی که از همه جسور تر بود، گفت: این همه کشـیک دادیم و در کمین بودیم، یـک شب تـا صـبح بیـدار مانـدیم و بـا هزار زحمت و مشـقت به کاروان حمله کردیم. چنـد تا زخمی هم دادیم. پول و سـکه چنـدانی گیرمان نیامد، بعد تو چطور کیسه های زر آن مرد را به او پس دادی؟

فضیل گفت: مال او امانت بود که پیش من گذاشته و من امانت را به خودش برگرداندم. او با دیدن من فکر کرد آدم با ایمانی هستم و سکه ها را به من سپرد، لذا نمی توانستم به او خیانت کنم.

تبیین متن و محتوا

حفظ آب باریکه با خدا

همه انسانها غفلتها و اشتباهاتی دارند و گناهانی زیادی مرتکب می شوند که به تدریج شیطان

به آنان این توهم نادرست را القا می کند که راه بازگشت برای او مسدود شده و جاده ای که در آن قدم گذاشته، راه بازگشت ندارد.

نماز، دعا، رفتن به زیارت، شرکت در هیئت و عزاداریها و ... این رابطه با خدا و اهل بیت(علیهم السّلام)

را در هیچ حالتی و به هیچ بهانه ای نباید قطع کرد، حتی اگر انسان گناه زیادی مرتکب شده باشد؛

زیرا همین ها بالاخره باعث نجات آدم خواهد شد و این آب باریکه معنوی و اتصال با خدا، او را به دریای رحمت و سعادت وصل خواهد کرد. مثل آن جوان نمازخوان و اهل گناه زمان پیامبر که با نماز رابطه اش با خدا را حفظ کرد و به صف خوبان و پرهیزگاران بازگشت.

به پیامبر می گفتند: فلان جوان اهل گناه است، ولی به مسجد می آید و همراه شما نماز می خواند، پیامبر مهربان، لبخند خدا را برای او پیش بینی کرد و فرمود: «نمازش، او را از گناهان باز خواهد داشت».(۱) و همین طور هم شد و آن جوان توبه کرد.

در نقلی دیگر، به رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) گفتند: «فلانی روز نماز می خواند و شب دزدی می کند!

حضرت فرمودند که نماز او روزی او را از این کار بازخواهد داشت. (۲)

عاقبت فضیل

فضیل هم همین طور بود، وقتی آن مرد داخل چادر شد، او در حال نماز بود؛ شاید بگویید مگر دزدی و نماز با هم جمع می شوند؟

قطعاً نه! ولی این نمونه ها، انسانهای گناهکار را امیدوار می کند که این رابطه را قطع نکنند تا اینکه خدا دست آنها را بگیرد و از منجلاب گناه و فساد نجات دهد. فضیل هم سالهای بعد

۱- أَنَّ فَتًی مِنَ اَلْأَنْصَارِ کَانَ یُصَلِّی اَلصَّلَاةَ مَعَ رَسُولِ اَللَّهِ صَلَّی اَللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ یَرْتَکِبُ اَلْفَوَاحِشَ فَوُصِفَ ذَلِکَ لِرَسُولِ اَللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ فَقَالَ إِنَّ صَلَاتَهُ تَنْهَاهُ یَوْماً مَا فَلَمْ یَلْبَثْ أَنْ تَابَ ». تفسیر صافی، ج۴، ص۱۱۸؛ تفسیر مجمع البیان، ج۸، ص۲۹؛ بحارالانوار، ج۷۹، ص۱۹۸.

۲- قیلَ لِرَسُولِ اللهِ (صلّی الله علیه و آله وسلّم) إنَّ فُلَاناً یُصَلِّی بِالنَّهارِ وَ یَسْرِقُ بِاللَّیلِ . فَقَالَ إنَ صَلَاتَهُ لَتَردَعُه» . بحارالانوار، ج۷۹، ص۱۹۸؛ تفسیر نورالثقلین، ج۴، ص۱۶۲.

خوب شد...

«فضیل بن عیاض» شبی برای دزدی به خانه ای وارد شد. صاحب منزل در حال قرائت قرآن بود که فضیل با طرح و نقشه قبلی روی دیوار منزل قرار گرفت، همین که خواست وارد خانه شود، قرائت قرآن صاحب منزل توجه اش را جلب نمود. صاحب خانه این آیه را تلاوت کرد که:

«أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ ؛ آیا وقت آن نرسیده است که قلب های کسانی که ایمان آورده اند بایاد خدا خاشع شود؟» (۱)

فضیل بن عیاض با شنیدن این آیه تمام وجودش شعله ور شد واز دیوار پائین آمد و مثل آنکه آیه بر او نازل شده باشد، تحت تأثیر قرار گرفت. ناگهان صدای «فضیل» بلند شد، و پیوسته می گفت:

بَلی وَ اللهِ قَدْ آنَ، بَلی وَ اللهِ قَدْ آنَ ؛ بله، به خدا سوگند وقت آن رسیده است».

او با یک تصمیم جدی از تمام گناهان خود توبه کرد و دست از قمار و شراب کشید و تا جایی که صاحبان اموال به دست آمده از راه دزدی را می شناخت، راضی کرد و اموال را بازگرداند. (۲)

یادآوری: مربی گرامی با توجه به ظرفیت جلسه و دانش آموزان، می تواند تعداد داستان و شیوه بیان آن را انتخاب نماید. مربی باید مراقبت نماید تا افزون بر استفاده از مهارت داستان گویی جذاب و پرداخت های مناسب، کلاس به سخنرانی و داستان گویی صرف تبدیل نگردد.

یک نمونه دیگر(راهزن نمازخوان)

یکی از علماء از کربلا و نجف برمی گشت ولی در راه برگشت در اطراف کرمانشاه و همدان گرفتار دزدان شده و هر چه او و رفقایش داشتند، همه را سارقین غارت نمودند.

آن عالم می گوید: من کتابی داشتم که سالها با زحمت و مشقت زیادی آن را نوشته بودم و چون خیلی مورد علاقه ام بود در سفر و حضر با من همراه بود، اتفاقاً کتاب یاد شده نیز به سرقت

۱- حدید/۱۶.

۲- نک: سفینه البحار، ج۲، ص۳۶۹؛ تفسیر قرطبی، ج۹، ص۶۴۲۱؛ تفسیر نمونه، ج ۲۳، ص۳۵۸؛ گفتارهای معنوی، شهید مطهری، ص۲۶۱.

رفت، به ناچار به یکی از سارقین گفتم من کتابی در میان اموالم داشتم که شما آن را به غارت برده اید و اگر ممکن است آن را به من برگردانید زیرا بدرد شما نمی خورد. آن شخص گفت: ما بدون اجازه رئیس نمی توانیم کتاب شما را پس بدهیم و اصلاً حق نداریم دست به اموال بزنیم؛ لذا من به همراهی آن دزد به نزد رئیس شان رفتیم، وقتی وارد شدیم دیدم که رئیس دزدها نماز می خواند.

موقعی که از نماز فارغ شد آن دزد به رئیس خود گفت: این عالم یک کتابی بین اموال دارد و آن را می خواهد و ما بدون اجازه ی شما نخواستیم بدهیم.

من به رئیس دزدها گفتم: اگر شما رئیس راهزنان هستید، پس این نماز خواندن چرا؟ نماز کجا؟ دزدی کجا؟ گفت: درست است که من رئیس راهزنان هستم، ولی چیزی که هست، انسان نباید رابطه ی خود را با خدا به کلی قطع کند و از خدا تماماً رویگردان شود، بلکه باید یک راه

آشتی را باقی گذارد. حالا ـ که شما عالمید به احترام شما اموال را برمی گردانیم و دستور داد همین کار را کردند و ما هم خوشحال با اموالمان به راهمان ادامه دادیم.

پس از مدّتی که به کربلا و نجف برگشتم، روزی در حرم امام حسین(علیه السّلام) همان مرد را دیدم که

با حال خضوع و خشوع گریه و دعا می کرد. وقتی که مرا دید شناخت و گفت: مرا می شناسی؟

گفتم: آری!

گفت: چون نماز را ترک نکردم و رابطه ام با خدا ادامه داشت، خدا هم توفیق توبه داده و از دزدی دست برداشتم و هرچه از اموال مردم نزد من بود، به صاحبانشان برگرداندم و هر که را نمی شناختم از طرف آنها صدقه دادم و اکنون توفیق توبه و زیارت پیدا کرده ام. (۱)

پیامهای کاربردی

یک: راهزن های ایمان

اشاره

راهزن چند نوع داریم:

۱- نک: کتاب پاداش ها و کیفرها.

۱ . راهزن و سارق مال و دارایی

۲ . راهزن آبرو و عزت

۳. راهزن ایمان

۴ . و....

راهزنان مدرن

شاید خیلی ها با شنیدن اسم راهزن به یاد فیلم های قدیمی و کارتونها می افتیم، ولی امروزه راهزنی های مدرن و باکلاس وشیکی وجود دارد که خیلی ها متوجه خطر آن نمی شوند.

راهزنی های مدرن در فضاهای مجازی اتفاق می افتد و ایمان و وقت نوجوانان و جوانان دزدیده می شود و دشمنان و بدخواهان، فکر و ذهن آنان را به چیزهای بیهوده مشغول و از خلاقیت و ابتکار و عمل بازمی دارند.

گوشی های موبایل، فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی و ارتباطی، امروزه نقش همان راهزنها را بازی می کنند با این تفاوت که اینها ایمان و آرامش و دارایی های معنوی انسان را می دزدند و آنها فقط مال و دارایی و ثروت دنیایی را غارت می کردند.

راهزنان ایمان و اعتقادات مردم با ایجاد شبهات یک طرفه و بدون پاسخ، عقیده جوانان و نوجوان را سست و آنان را دچار تردید می کنند. نسبت به باورهایی مانند حجاب و غیرت و نمازو عبادت، مردد می کنند، دین را نشانه عقب ماندگی و مربوط به گذشته یا مسئله ای شخصی قلمداد

می کنند و....

سنجش میزان سرقت

اگر می خواهیم بدانیم چقدر مورد سرقت قرار گرفته ایم، کافی است به سبک زندگی و حالات خودمان دقت کنیم. چه مقدار حال دعا و عبادت داریم؟ حس و حال ما نسبت به معنویات چگونه است؟ چقدر با امام زمان(عج) ارتباط داریم؟ چقدر ایشان را می شناسیم و نام و ذکر

ایشان در زندگی ما جاری است؟ در مورد عبادت هایی مانند نماز و قرائت قرآن و .... چطور؟؟؟

خود همین دوری ها، نشان دهنده سرقت رفتن ایمان و کمرنگ شدن معنویت در زندگی ما است.

دو: مراقب باشیم!

مراقب باشیم ما هم جزء راهزنان و سارقان قرار نگیریم. چطور؟

اینکه در فضاهای مجازی و شبکه های ارتباطی پیامهای باطل، محتوای سخیف و شهوت آلود، جوک های تمسخر دین و دینداران، شبهات و ... را ناخواسته و ندانسته برای دیگران فوروارد کنیم، خود این کار چه بسا باعث تضعیف ایمان دیگران و دور شدن آنها از خدا و اهل بیت(علیهم السّلام) شود و ما هم در این گناه شریک شویم.

نوع دیگر راهزنی و سرقت، سرقت از نماز است. اینکه بی حال و بی حوصله باشیم، ساعتها در فضای مجازی و بازیها و گفتگوها وقت تلف کنیم، ولی همین که به نماز می رسیم، از سر و ته آن بزنیم و دست و پا شکسته آن را اقامه کنیم، نوعی راهزنی و سرقت از نماز است. حضرت

محمد (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود:« أَسْرَقَ السُّرَّاقِ مَنْ سَرَقَ مِنْ صَلَاتِه یَعنی لایُتمُّ فرائِضَها؛ دزدترین دزدهاکسی است که از نمازش می دزدد؛ همان کسی که رکوع و سجود نمازش را صحیح و کامل انجام نمی دهد». (۱)

دعا و نیایش

خدایا! ما را از حمله راهزنان ایمان و معنویت حراست کن!

خداوندا! به ما خوش فکری و توفیق دیدن حقایق را عنایت کن!

خدایا! لذت عبادت و مناجات با خودت را در ما زنده و پویا کن!

خداوندا! ما را نسبت به امام زمانمان، آگاه و بصیر قرار بده.

۱- مستدرک الوسائل، ج۱۸، ص ۱۵۰؛ کنزالعمال، ج۷، ص۵۰۹، ح۲۰۰۰۳.

آمین!

ص: ۲۲۷

متن مطالعاتی

اهمیت و فضیلت امانتداری

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا ؛ خداوند به شما فرمان می دهد که امانتها را به صاحبان آنها بدهید».(۱)

و میفرماید: «فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِی اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ و؛ اگر کسی از شما به دیگری امانتی سپرد، شخص امین باید آن ودیعه را به صاحبش برگرداند و از خداوندی که پروردگار اوست، پروا کند!» (۲)

روایات نیز بر عظمت و جایگاه امانتداری تأکید دارند و از آن به عنوان معیار دینداری نام برده اند. امام صادق(علیه السّلام) نقل شده که فرمود: « لاَ تَنْظُرُوا إِلَى طُولِ رُكُوعِ اَلرَّجُلِ وَ سُجُودِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ شَيْءٌ اِعْتَادَهُ فَلَوْ تَرَكَهُ اِسْتَوْحَشَ لِذَلِكَ وَ لَكِنِ اُنْظُرُوا إِلَى صِدْقِ حَدِيثِهِ وَ أَدَاءِ أَمَانَتِهِ؛ (تنها) نگاه به رکوع و سجود طولانی افراد نکنید، زیرا ممکن است عادتی برای آنها شده باشد که از ترک آن ناراحت

شوند، ولی نگاه به راستگویی در سخن و اداء امانت آنها کنید». (۳)

این ویژگی و خصلت، در همه پیامبران الهی وجود داشته است، همانگونه که امام صادق(علیه السّلام)

۱- سوره نساء، آیه۵۸.

۲- سوره بقره، آیه ۲۸۳.

۳- کافی، ج۲، ص۱۰۴، ح۲.

فرمودند: «إِنَّ اللّه ـ عَزَّ وَ جَلَّ لَم یَبعَث نَبیّا إلاّ بِصِدقِ الحَدیثِ و أَداءِ المانَهِ إِلَی البَرِّ و الفاجِرِ؛ خداوند هیچ پیامبری را برنینگیخته، جز به راستگویی و ادای امانت به نیکوکار و بدکار». (۱)

امیرمومنان(علیه السّلام) فرمود: سوگند می خورم که لحظه ای قبل از وفات پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سه بار از او شنیدم که فرمود: «یا اَبَاالْحَسَنِ ادِّ الْامانَهَ الَی الْبَرِّوالْفاجِرِ فیما قَلَّ وَجَلَّ حَتَّی فِی الْخَیْطِ وَالْمَخیطِ ؛ ای ابالحسن! امانت را به نیکوکار و بدکار پس بده، کم باشد یا زیاد، حتی نخ و سوزن». (۲)

حضرت صادق (علیه السّلام) همچنین به یکی از دوستان خود چنین فرمود: «إنّ ضارِبَ علیٍّ بالسّیفِ و قاتِلَهُ لوِ ائْتَمَنَنی و اسْتَنْصَحَنی و اسْتَشارَنی ثُمّ قَبِلتُ ذلکَ مِنهُ لَأَدَّیتُ إلَیهِ الأمانهَ؛ اگر قاتل علی(علیه السّلام) امانتی پیش من می گذاشت و یا از من نصیحتی می خواست و یا با من مشورتی می کرد و من آمادگی خود را برای این امور اعلام می داشتم، قطعاً حق امانت را ادا می نمودم».(۳)

و امام باقر(علیه السّلام) می فرماید:«خداوند اجازه ترک سه چیز را به هیچ کس نداده: یکی رد امانت (به صاحبش) می باشد چه نیکوکار باشد چه بدکار...». (۴)

ترک گناه؛ نشانه نماز مقبول

نشانه ی اینکه ما بفهیم نماز ما تا چه حدی مقبول درگاه خداوند واقع شده، همین است که ببینیم چه مقدار روی رفتار و کردار ما تأثیرگذار بوده و جلوی گناهان و انحرافات ما را گرفته است.

لذا امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «مَنْ اَحَبَّ اَنْ یَعْلَمَ اَقُبِلَتْ صَلاتُهُ اَمْ لَمْ تُقْبَلْ، فَلْیَنْظُرْ هَلْ مَنَعَتْهُ صَلاتُهُ عَنِ الْفَحْشاءِ وَ الْمُنْکَرِ؟ فَبِقَدْرِ ما مَنَعَتْهُ قُبِلَتْ مِنْهُ؛ هرکس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی باز داشته یا نه؟ پس به هر قدر که نمازش

۱- الکافی، ج۲، ص۱۰۴، ح۱.

۲- بحارالانوار ، ج۷۷، ص۲۷۵.

۳- نک: تفسیر نمونه، ج۳، ص۵۴۹.

۴- مشکاه الانوار طبرسی، ج۳ ، ص۱۴۲.

او را از گناه بازداشته، به همان اندازه نمازش قبول شده است».(۱)

و رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم)فرمود:« لا صَلاهَ لِمَن لم یُطِعِ الصَّلاهَ، و طاعَهُ الصَّلاهِ أن تَنهی عنِ الفَحشاءِ و المُنکَرِ ؛(۲) کسی که از نماز اطاعت نکند، نمازش واقعی نیست. معنای فرمان بردن از نماز این ؛ است که از فحشا و منکر باز ایستی و خویشتن را از گناه حفظ کنی».

پس اگر کسی غیر از این بود، یعنی نماز خواند و از گناه دوری نکرد، باید در نماز خود شک نماید و به فکر اصلاح باشد. چون« إِنَّ الصَّلَاهَ تَنْهَی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْکَرِ ؛

(۳) نماز، جلوی بدی ها و گناهان را می گیرد.

حالا چرا بعضی ها نماز می خوانند و در آنها اثر نمی گذارد، باید عیب را در خودشان جست و جو کنند. مانند اینکه شما، شارژر موبایل را به برق وصل می کنید، برق هم قطع نیست، ولی با این همه، موبایل شارژ نمی شود.

به عبارت دیگر: قرآن که می فرماید نماز بازدارنده از گناه است، معنایش این نیست که آدم نمازخوان، دیگر نمی تواند گناه کند و قدرت ارتکاب گناه از او گفته می شود! خیر، منظور این است که طبیعت نماز باعث دوری از گناه می شود؛ زیرا انسانی که خود را در محضر الهی می بیند و برای بنده خوب خدا بودن تلاش می نماید، به خوبی می داند که انجام گناه و ارتکاب زشتی هایی مانند دروغ، غیبت، تهمت، فحاشی و بدزبانی، کینه توزی، بی حجابی، استفاده از مال حرام، فریب دیگران و هر آنچه مورد نهی خداوند است، باعث دوری او از خداوند و کم اثر شدن نماز

می گردد؛ از این رو تلاش می کند با ترک گناه و انجام واجبات الهی، رضایت خداوند را کسب نماید.

به گفته یکی از بزرگان، یاد خدا (نماز) و موانعی که از آن اثر جلوگیری می کنند، مانند دو کفه

۱- بحارالانوار، ج۱۶، ص۲۰۵.

۲- بحار الانوار، ج۷۹، ص ۱۹۸؛ میزان الحکمه، ج۲،ص ۱۶۲۸.

۳- سوره عنکبوت، آیه ۴۵.

ترازو هستند؛ هر وقت کفه یاد خدا سنگین شود، نمازگزار گناه نمی کند و هر جا کفه آن موانع سنگین شود، یاد خدا ضعیف شده، در نتیجه شخص مرتکب گناه می شود. (۱)

نماز و تقویت معنویت

از نظر قرآن، «معنویت» پایه تکامل است. این همه عبادات که در اسلام روی آن تکیه شده است، برای تقویت جنبه معنوی روح انسان است و نماز که فلسفه اصلی آن ارتباط با خداست - به ویژه نماز جماعت - در تقویت معنویت و آثار معنوی، بسیار کارساز است و می تواند معنویت را در فضای جامعه حاکم سازد.

و نیز در حدیث آمده است: نماز، وسیله شستشوی از گناهان و مغفرت و آمرزش الهی است؛ چرا که خواه و ناخواه نماز، انسان را به توبه و اصلاح گذشته دعوت می کند و در برابر گناهان آینده سدی ایجاد می کند؛ زیرا روح ایمان را در انسان تقویت می کند و نهال تقوا را در دل پرورش می دهد و می دانیم «ایمان» و «تقوا» نیرومندترین سدی در برابر گناه است و این همان چیزی است

که در آیه فوق به عنوان «نهی از فحشا و منکر» بیان شده است و همان است که در احادیث متعددی می خوانیم: افراد گناهکاری بودند که شرح حال آنها را برای پیشوایان اسلام بیان کردند، و آن پیشوایان در جواب فرمودند: «غم مخورید، نماز آنها را اصلاح می کند». و آنها عاقبت به

خیر شدند. (۲)

سه: تا آخرین لحظه

در تاریخ، عاقبت بخیری اهل گناه کم اتفاق نیفتاده است. در نقطه مقابل نیز کم نیستند افرادی که عاقبت به شر شدند و تمام داشته های خود را باطل کردند. بنابراین باید منتظر ماند و

۱- نک: طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۶، ص ۱۳۷ -۱۳۳.

۲- نک: تعلیم و تربیت در اسلام، شهید مطهری، ص۱۸۵؛ تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج۱۶، ص۳۰۷ و ۳۰۸.

درباره دیگران قضاوت نکرد، چه بسا گناهکارانی اهل سعادت شدند و چه بسیار به ظاهر خوبانی که عاقبت به شر گردیدند. پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

می فرمودند: «إنّ الرّجل منکم لیعمل بعمل أهل الجنّه

حتّی ما یکون بینه و بینها إلّا ذراع فیسبق علیه الکتاب فیعمل بعمل أهل النّار فیدخل النّار وإنّ الرّجل لیعمل بعمل أهل النّار حتّی ما یکون بینه و بینها إلّا ذراع فیسبق علیه الکتاب فیعمل بعمل أهل الجنّه فیدخل الجنّه؛ کسی از شما کار بهشتیان را انجام می دهد تا آنجا که میان

او و بهشت ذراعی بیش نماند ولی سرنوشت بر او چیره شود و کار جهنمیان کند و به جهنم رود و نیز کسی کار جهنمیان کند تا آنجا که میان او و جهنم ذراعی بیش نیست ولی سرنوشت بر او چیره شود و کار بهشتیان کند و به بهشت رود». (۱)

و به فرموده حضرت علی(علیه السّلام): «چه بسیار کسانی که اهل گناه بودند، ولی سرانجام زندگی

شان به خیر پایان یافت و چه بسیار افراد درست کاری که همواره اهل خیر بودند و پایان عمر، لغزیدند و اهل دوزخ شدند». (۲)

مرحوم «حاج رسول دادخواه تبریزی» یکی از مهاجران حقیقی بود که با توبه، از عالم حیوانی و نفسانی خود مهاجرت کرد و سرانجام در جمع مهاجران الی الله قرار گرفت.

وی مردی قوی هیکل و مشهور به فسق بود که از ارتکاب گناهان صغیره و کبیره ابایی نداشت.

او را به عنوان «رسول ترک» می شناختند. یک سال در ماه محرم الحرام که هیئت آذربایجانی های مقیم تهران مراسم عزاداری برپا کرده بودند، او نیز مانند دیگر شرکت کنندگان سر از پا نمی شناخت و برای عرض ادب به مقام شامخ سالار شهیدان درآن مجلس شرکت می نمود.

گروهی از محترمان هیئت که «رسول ترک» را خوب می شناختند، از حضور فعال و همکاریش در کارهای هیئت ناراحت شده، جوانی را به عنوان قاصد به سوی او روانه کردند تا به او بگوید دیگر به هیئت نیامده و در مجلس شرکت نکند.

۱- نهج الفصاحه، ح۵۸۲.

۲- بحار الانوار، ج ۳ ، ص ۲۰۰.

«رسول ترک» به شدت ناراحت می شود و هیئت را ترک می کند.

یکی از مسؤولان هیئت، شبی در عالم رؤیا خوابی می بیند و پس از بیدار شدن از خواب، سراسیمه به طرف منزل رسول ترک حرکت می کند. وقتی با رسول ترک روبرو می شود و او را به هیئت دعوت می کند؛ رسول می گوید: شما مرا بیرون کردید، حالا دعوت می کنید؟ باید بگویید

چه اتفاقی افتاده است.

وی ماجرای خواب خود را این گونه بیان می کند: شب در عالم خواب دیدم در صحرای کربلا هستم و خیمه های امام(علیه السّلام) برافراشته است. جلو راه ورودی به خیمه ها سگی هار و درنده ایستاده بود و به هر دشمنی که قصد حمله به خیمه ها را داشت حمله می کرد و مانع ورود دشمنان به محوطه خیام می شد. بدن آن حیوان بدن سگی بود؛ اما سر و صورتش، سر وصورت تو بود.

رسول ترک با شنیدن این ماجرا می گوید: راست می گویی؟ یعنی من سگ در خیمه های حسین(علیه السّلام) بودم؟

هنگامی که پاسخ مثبت می شنود، از خود بی خود می شود و توبه می کند و در جمع محبان حقیقی و مهاجران الی الله قرار می گیرد. کار رسول ترک به جایی رسید که در آخرین لحظات عمر چشمانش را باز کرد و صدا زد: آقام گلدی، آقام گلدی (آقایم آمده، آقایم آمده.)

این غلام آزاد شده امام حسین(علیه السّلام) سرانجام در سال ۱۳۳۹ هجری شمسی مطابق با شب ۱۵

رجب سال ۱۳۸۰ هجری قمری جان به جان آفرین تسلیم کرد و در قبرستان «نو» واقع در قم روبروی حرم مطهر حضرت معصومه (علیهاالسّلام)مدفون گردید.(۱)

تا دلم در حرم قرب تو یابد راهی

آتشی زن به وجودم که برآید آهی

سفر از خویش نکردم که رهم دور افتاد

ورنه تا کعبه وصل تو نباشد راهی

تو به یک کاه دو صد کوه گنه می بخشی

من بیچاره چه سازم که ندارم کاهی

۱- نک: «رسول ترک» آزاد شده امام حسین(علیه السّلام)، محمد حسین سیف اللهی.

به جز از تو که کشی ناز گنه کاران را

نشنیدم که کشد ناز گدا را شاهی (۱)

خوش عاقبتی فضیل

فُضَیل نیز از ظلم و ستم و گناه کاری و تجاوز به مال و جان مردم دست برداشت و تا توانست ضررهایی را که به دیگران زده بود، جبران کرد و پس از مدتی اقامت در کوفه، روانه حج گردید و در مکه اقامت گزید و به عبادت و خدمت به بندگان خدا پرداخت و براثر این انقلاب درونی و

اراده ای استوار، مسیر گمراهی زندگی را به هدایت تبدیل کرد؛ به حضور امام جعفر صادق رسید و از آن حضرت دانش و معارف اندوخت و از یاران وی محسوب گردید و به دیگران نیز دانش و درستی آموخت. او بیشتر عمر ۸۲ ساله خود را در کنار کعبه، به عبادت و تحصیل فضایل انسانی

پرداخت و در حالی که از پارسایان معروف و مورد اعتماد به شمار می رفت، روز عاشورای سال۱۸۷ هجری، مطابق با ۸۰۳ میلادی، در شهر مقدس مکه، چشم از جهان فرو بست و در همان سرزمین وحی، با سرفرازی و عاقبت به خیری در آغوش خاک آرمید.(۲)

۱- شعر از غلامرضا سازگار.

۲- نک: بحار الأنوار، ج۷۵، ص۲۵۵؛ تفسیر منهج الصادقین، ج۹، ص۱۶۹؛ لغتنامه دهخدا، ج۳۷، ص۲۷۷؛ فرهنگ فارسی معین، اعلام، ج۶، ص ۱۳۷۰.

درس هجدهم: بدتر از گناه

بهانه ارتباط

اشاره

تـذکر: در ابتـدای جلسه مبلغ محترم بـا بیـان یکی از احکـام مبتلابه، ضـمن فعال سازی دانش آموزان، توجه آنان را برای تبیین محتوای جلسه با خود همراه می کند.

دوستان من! انسانها در مقابل اتفاقات و مسائل، واکنشهای مختلفی از خود بروز می دهند.

مثلا کسی وقتی یک فلش پیدا می کند، یا هنگامی که فردی کیفی پر از پول و مدارک پیدا می کند.

شمـا باشـید چه خواهیـد کرد؟ (پس از شـنیدن نظرات مخاطبـان) حکم شـرعی: اصـلاً می دانیـد وظیفه شـرعی ما در این موارد چیست؟

مال بی ارزش یا کم ارزش

اگر مبلغ ریالی شیء یا کالا و یا پولی که پیدا می شود کمتر از یک درهم شرعی باشد، شخص یابنده امکان تملک آن را پیدا خواهـد کرد و نیـازی به اعلاـم هم نـدارد. هر چنـد باز بهتر است مبلغ همان را هم از طرف صاحبش صـدقه بدهـد .یک درهم شرعی معادل ۲/ ۴ گرم نقره (حدود ۵ هزار

تومان) است.

ص: ۲۳۵

پیدا کردیم چه کار کنیم؟

هنگامی که چیزی را روی زمین دیدیم، تا زمانی که آن را برنداریم، نسبت به آن مسئولیتی نداریم. اما شخصی که چیزی را پیدا می کند به لحاظ شرعی نسبت به آن مکلف خواهد بود.

شخص یابنده باید در چند مرحله نسبت به پیدا کردن مالک یک شیء گمشده اقدام کند.

چطوری اعلام کنیم؟

شخص یابنده باید خودش یا کسی از طرف خودش نسبت به اعلام پیداشدن شیء و کالا اقدام کند. او بایست در هفته اول به صورت روزانه و سپس یک نوبت در هفته در جمع مردم و نزدیکی مکانی که شیء را پیدا کرده موضوع را اعلام کند. پرس و جو کردن برای پیدا کردن مال

نیز جزو شرایط همان هفته اول به شمار می رود. شخص یابنده تا مدت یکسال موظف است که به این روند ادامه بدهد.

اگر صدقه دادیم و مالک پیدا شد!

یک وقت هایی هم این گونه میشود که مالک شیء گمشده باارزش پس از یک سال پیدا می شود و نشانه های درستی هم می دهد، در چنین شرایطی باید مالک شیء را راضی کنید و اگر آن را فروخته و مبلغش را صدقه داده اید، باید عین همان مبلغ را به صاحبش بازگردانید.

حالا یک سؤال دیگر:

اگر چیزی که پیدا کردیم خوراکی و فاسدشدنی است و قابل نگه داری نباشد، آن وقت تکلیف ما چیست؟

در چنین شرایطی می توانید تا پیش از فاسد شدن کالا آن را نزد خودتان نگه دارید و اگر مالکش پیدا نشد آن را مصرف کنید. نگران بعد از آن هم نباشید، چرا که اگر مالک مواد خوراکی

و فاسدشدنی پیدا شد، می توانید مبلغ همان کالا را به او بازگردانید. ضمن اینکه فراموش نکنید پس از مصرف موادغذایی و فاسدشدنی که پیدا می شوند، باید معادل مبلغ آن را از طرف صاحب آن در راه خدا صدقه بدهید.

شاید به خاطر همین زحمت ها و گرفتاری هاست که سفارش شده اگر چیزی دیدید، بی خیال شوید و آن را برندارید، زیرا اگر برندارید تکلیفی ندارید، ولی وقتی با اختیار خودتان برداشتید، آن وقت وظیفه شرعی هم گردن شما می افتد. بنابراین، بهترین کاری که انسان در برخورد با اشیای گمشده می تواند انجام دهد، همان است که امام صادق(علیه السّلام)توصیه فرموده است: «اأَفْضَلُ ما یَسْتَعْمِلُهُ الْاِنْسانُ فِی اللُّقَطَهِ اذا وَجَدَها الّا یَأْخُذَها وَلایَتَعَرَّضَ لَها، فَلَوْ انَّ النّاسَ تَرَکُوا ما یَجِدُونَهُ لَجاءَ صاحِبُهُ فَأَخَذَهُ؛ بهترین کار انسان درباره (لقطه)، که آن را می یابد، این است که از زمین برندارد و دست بدان نزند. اگر مردم آنچه را می یابند، برندارند، صاحبش می آید و آن را

برمی دارد». (۱)

مثال دوم:

یا وقتی کسی توهین یا حرف رکیکی به شما می گوید یا در فضاهای مجازی به شما فحاشی و بی ادبی کند، چه واکنشی نشان می دهید؟

پس از شنیدن نظرات مخاطبان....

این حالت های متفاوت انسان ها، درباره خطاها و اشتباهات خودشان هم جریان دارد. برخی به محض اشتباه عذرخواهی و جبران می کنند؛ برخی دیگر با پررویی و بی ادبی واکنش نشان می دهند و برخی دیگر بی تفاوت، انگار نه انگار که اشتباه کرده اند و برخی دیگر....

۱- من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج ۳، ص ۱۹۰ .

تبیین متن و محتوا

مثال سوم: واکنش های پس از گناه

تـذکر: مبلغ محترم در صورت امکان با پاورپوینت یا تصاویر جـذاب، مطلب را ارائه کند و یا اینکه روی تابلو و به تناوب بحث را ارائه کند تا جلسه شکل سخنرانی پیدا نکند و مخاطبان جوان نیز در بحث شرکت کنند.

انسانهایی که مرتکب گناه و معصیت می شوند نیز حالت های متفاوت و قابل توجهی دارند.

بی تفـاوت: برخی انگار نه انگار که حریم الهی را زیرپا گذاشـته انـد، با بی تفاوتی و بی خیالی با آن برخورد می کننـد و عین خیالشان نیست.

نـاراحت: برخی ناراحت و نگران می شونـد از اینکه به حرف خـدا بی اعتنایی کرده انـد و از مقام معنوی و ایمانی خود فاصـله گرفته اند، ناراحت می شوند. این گروه معمولاً خیلی زود به فکر اسـتغفار و جبران میافتند و با عزم و اراده قوی تلاش می کنند گناه را تکرار نکنند و خیلی زود آتش

گناه را خاموش سازند و از شعله ور شدن آن جلوگیری کنند. به فرموده امام معصوم(علیهم السّلام) ، استغفار

ماننـد آبی بر آتش گناه است عَنِ الْعَالِمِ (علیه السّـلام).طُوبَی لِلْعَبْـدِ یَسْـتَغْفِرُ اَللَّهَ مِنْ ذَنْبٍ لَمْ یَطَّلِعْ عَلَیْهِ غَیْرُهُ فَإِنَّمَا مَثَلُ اَلِاسْـتِغْفَارِ عَقِیبَ اَلذَّنْبِ مَثَلُ اَلْمَاءِ یُصَبُّ عَلَی اَلنَّارِ فَیُطْفِئُهَا ؛خوشا به حال بنده ای که از خدا طلب اسـتغفار می کند از گناهی که غیر او بر آن مطلع نیست. پس بدرستی که مثل اسـتغفار بعد از گناه مثل آبی است که بر آتش ریخته می شود و او را خاموش می کند». (۱)

این حـدیث هم خیلی زیبـاست: پیـامبر گرامی (صـلّی الله علیه و آله وسـلّم) فرمودنـد: «طُوبی لمَن وُجِدَ فی صَحیفَهِ عَمَلِهِ یَومَ القِیـامَهِ تَحتَ کُلِّ ذَنبٍ « أستَغفِرُ اللّه»؛ خوشـا به حـال آن کس که در نـامه عملش، در زیر هر گنـاه، یک اسـتغفار ثبت شـده باشد». (۲)

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۲۴.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۶۹

سیره ی شهدا و اهل ایمان

بیشتر انسانهای با ایمان این گونه هستند که با حساسیت و دقت نسبت به گناه واکنش نشان

می دهند. در این میان، شهدا نمونه های بارزی از این حقیقت هستند که به محض استشمام بوی

گناه از آن دوری می کردند و اگر هم به صورت اتفاقی معصیتی پیش می آمد، خیلی زود و فوری استغفار می کردند.

شاید این داستان را شنیده باشید. داستانی که برای فرورفتگان در منجلاب گناه، تعجب آور و شاید هم خنده دار باشد؛ ولی برای اهل ایمان و پاکی، معنای بلند و زیبایی دارد. نوجوانی ۱۶ساله که وقتی دفترچه ی یادداشت این شهید شانزده ساله در جریان تفحص پیکر شهدا پیدا

شد، دیدند که او گناهان هر روزش را در آن یادداشت کرده است.

فکر می کنید گناهان او چه بود؟

گناهان یک روز او عبارت بودند از:

سجده ی نماز ظهر طولانی نبود.

زیاد خندیدم.

هنگام فوتبال شوت خوبی زدم که از خودم خوشم آمد.(۱)

واقعاً او در چه فضایی زندگی می کرد و بعضی از جوانان امروز ما در چه فضایی!

خیلی از شهدا و مؤمنان برای خودشان محاسبه و حساب و کتاب داشتند و الان هم خیلی از خوبان و اهل دقت چنین محاسبه ای را دارند. درباره شهید جابری نوشته اند: طرح جالبی برای محاسبه نفس و دوری از گناه ریخته بود. در بالای یک صفحه کاغذ، این حدیث را نوشته بود:

«حاسِبُوا قبلَ اَن تُحاسَبُوا » کمی پایین تر، انواع و اقسام گناهان را ردیف کرده و جلوی هر کدام را خالی گذاشته بود. این برگه را تکثیر کرد و به هر کدام از مربیان، یک برگه داده بود و می گفت:

«شب که رسید، بنشینید و همه کارهایتان را بررسی کنید، ببینید چندتا دروغ گفته اید؟ چقدر

۱- پایگاه شمال نیوز، تاریخ ۳۱ مرداد ۱۳۹۰، کد خبر: ۴۹۴۳۲.

غیبت کرده اید؟ تهمت زده اید یا نزده اید؟ بدبینی داشته اید یا نه؟ چند تا کار خوب کردید؟

خلاصه همه اعمال را در نظر بیاورید! سر یک ماه، نگاهی به این برگه کنید و خود را محاسبه کنید!» این برنامه، تأثیر عمیقی روی مربیان گذاشت و خیلی چیزها را تغییر داد. (۱)

چون خیلی وقتها انسان گناهی که می کند را به حساب نمی آورد و کوچک فرض می کند، در حالی که همین ها انباشته شده، ظرف قلب را تاریک و واژگون میسازد؛ لذا امام موسی بن جعفر(علیه السّلام) می فرمودند: «لاتَستَقِلُّوا قلیلَ الذُّنوبِ، فإنّ قلیلَ الذُّنوبِ یَجتَمِعُ حتّی یکونَ کثیراً؛ گناهان کوچک را کم نشمارید که همان معصیت های به ظاهر کوچک وقتی جمع شود، خیلی خواهد شد».(۲) شبیه همان حکایت پیامبر و جمع کردن هیزم از بیابان.....

ترسان: واکنش برخی دیگر نسبت به ارتکاب گناه، ترس است. برخی بیش از آنکه از انجام گناه ناراحت باشند، از پیامدهای گناه و بروز خطرات احتمالی ناشی از آن ناراحت و ترسان می شوند؛ زیرا می دانند هر جسارتی نسب-ت به ساحت خداوند، به طور قهری و طبیعی، واکنش های متفاوتی برای انسان به همراه می آورد و انسان گناهکار را در معرض آسیب ها و آفات مختلف در دنیا و آخرت قرار می دهد. حضرت علی(علیه السّلام) در فرازهای اولیه دعای کمیل پیامدهای دنیایی برخی از گناهان را معرفی کرده است تا همگان بدانند که گناه، بی پاسخ نخواهد ماند و واکنش های منفی زیادی برای انسان به دنبال خواهد آورد.

حضرت می فرماید: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ»اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ النِّقَم»« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَیِّرُ النِّعَم»« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِیَ الذُّنُوبَ الَّتِی تَحْبِسُ الدُّعَاءَ ، و...

خوشحال: حالت دیگر برخی از افراد گناهکار، خوشحالی و اظهار افتخار نسبت به انجام آن گناه است. لذا با شادی، هیجان و لذت برای دیگران هم تعریف می کنند و...

۱- بحر بی ساحل، ص ۹۶.

۲- کافی، ج۲، ص۲۸۷، ح ۲ .

پیامهای کاربردی

بدتر از گناه

اشاره

زشتی و بدی گناه یک طرف، ولی بدتر از گناه هم وجود دارد. می دانید چه چیزهایی است که از خود گناه بدتر هستند؟

تذکر: پس از شنیدن نظرات مخاطبان؛ چهار کلمه استحقار، افتخار، استبشار و اصرار روی تابلو نوشته می شود.

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «(أَرْبَعَةٌ فِی الذَّنْبِ شَرٌّ مِنَ الذَّنْبِ: الِاسْتِحْقَارُ وَ الِافْتِخَارُ وَ الِاسْتِبْشَارُ وَ الْإِصْرَارُ؛(۱)

چهار چیز در گناه وجود دارد که از خود گناه بدتر است:

یک: استحقار

یعنی کوچک شمردن گناه

تمثیل به تله:

یکی از ترفندهای شیطان برای به دام انداختن انسان آن است که در مسیر زندگی معنوی او تله های به ظاهر کوچک و کم ارزش قرار می دهد تا با استفاده از غفلت و نادیده انگاری آن، به تدریج او را گرفتار و دربند نماید.

این تله های کوچک، همان گناهان صغیره و به ظاهر ناچیزی است که انسان آن را به حساب نمی آورد و چندان ارزشی برای آن قائل نمی گردد؛ غافل از آنکه بی تفاوتی نسبت به این گونه گفتارها و رفتارها و نادیده انگاری گناهان کوچک، باعث تنزّل معنوی و ایجاد قساوت و تاریکی

دل و بی تفاوتی تدریجی نسبت به گناه خواهد شد.

امام کاظم(علیه السّلام) به هشام بن حکم می فرماید: «یَا هِشَامَ بْنَ الْحَکَمِ ... إِنَّ صِغَارَ الذُّنُوبِ وَ

۱- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج۱۱، ص۳۴۹؛ خصال صدوق ، ج۱ ،ص ۱۱۵.

مُحَقَّرَاتِهَا مِنْ مَكَايِدِ إِبْلِيسَ» ؛ هشام! بدان که گناهان کوچک که چندان به چشم مردم نمی آیند، از ترفندهای شیطان است که با همین نوع از گناهان، مردم را فریب داده و آنها را در دام خود سخت می فشارد و اسیر خود می کند». (۱)

امیرالمؤمنین (علیه السّلام) نیز فرمودند: «لَا تَسْتَصْغِرُوا قَلِيلَ الآثَامِ فَإِنَّ الصَّغِيرَ يُحْصَى وَ يَرْجِعُ إِلَى الْكَبِيرِ ؛ گناه کم را کوچک نشمارید؛ زیرا گناهان کوچک به حساب شما نوشته می شوند و بر اثر تکرار به گناه بزرگ تبدیل می گردند». (۲)

به عنوان مثال، بی تفاوتی نسبت به ارتکاب گناه در فضای مجازی، بستری می شود برای تداوم این گناهان و افزایش آن. در واقع، گناه در فضای مجازی، دوره آموزشی و مقدماتی گناه در فضای حقیقی است که شیطان با همکاری دوستان انسی خود و با ترفندها و رنگ و لعاب های بسیار، آن را جذاب و گیرا قرار داده و بسیاری را به دام افکنده است. چه بسیار پیامک های به ظاهر ساده

یا تماس های بدنی کوچک که فساد و فتنه های بسیار به پا کرده و آتش در خرمن دین و دنیای افراد افکنده است.

دو: افتخار

افتخار کردن به گناه

اینکه انسان به جای شرمندگی و توبه از گناه، آن را با افتخار برای دیگران تعریف کند و بر هنرمندی شیطانی خود ببالد، گناهش بیشتر و بدتر از اصل گناه است. برخی افراد چنان به گناه عادت کرده اند که قبح و زشتی گناه برایشان مفهوم ندارد و نسبت به پروردگار رحمان و ستار، جسور و بیپروا شده اند.

رسول خدا(علیه السّلام) می فرمود: «اهل تجاهُر از بدترین مردماند». پرسیدند: «اهل تجاهر چه

۱- تحف العقول، ص ۳۹۲.

۲- بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۵۱.

کسانی اند؟ رسول خدا پاسخ داد: اهل تجاهر، کسی است که شب، گناه می کند و خداوند، آن را

می پوشاند؛ ولی او صبح هنگام، آن را برای مردم بازگو کرده، می گوید: «شب گذشته، فلان کار و فلان کار را انجام دادم» و در نتیجه، به دست خود، پرده پوشی خدا را از روی خود می درد.» (۱)

سه: شادمانی کردن به گناه

مورد بعدی، شادمانی و خرسندی از انجام گناه است که از روحیه سرکش و جسور انسان نسبت به خداوند متعال و نیز زمینه سازی برای گناهان بزرگتر پرده بر می دارد، از این رو او را مستحق عقوبت و عذاب الهی می نماید. رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود:

ضَاحِك باك

خندان گریان

«مَنْ أَذْنَبَ ذَنْباً وَ هُوَ ضَاحِكٌ دَخَلَ اَلنَّارَ وَ هُوَ بَاكٍ .؛ کسی که گناه کند و در آن حال خندان باشد وارد آتش دوزخ می شود در حالی که گریان است». (۲)

امام سجاد(علیه السّلام) نیز می فرماید: «بپرهیز از خرسند شدن به گناه؛ چرا که این کار، بزرگتر از انجام

دادن گناه است.» (۳)

یادآوری: مربی محترم می تواند برای ایجاد تنوع و جذابیت، روایت را در قالب جملات پراکنده و به به تدریج روی تابلو بنویسید و با کمک مخاطبان تکمیل نماید.

چهار: اصرار بر گناه

قرآن کریم درباره صفات پرهیزکاران می فرماید« وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ؛ آنان

۱- «كُلّ اُمَّتی مُعافیً اِلّا المُجاهِرینَ و إنَّ مِنَ الإجهار: اَن یَعمَلَ الرُجُلُ بِاللَّیل عملاً ، ثُمَّ یُصبِحُ وَ قَد سَتَرهُ اللهَ تَعالی فَیقُولُ: عَمِلتُ البارِحَه کذا و کذا وَ قَد باتَ یَستُرهُ رَبُّهُ وَ یُصبِحَ یَکشِفُ سِترَ الله عَنهُ»». حلیه الأولیاء، ج ۲، ص ۱۹۷.

۲- مشکاه الانوار، علامه طبرسی، ص۳۹۴؛ وسائل الشیعه، ج ۱۱ ص۱۶۸.

۳- بحارالأنوار، ج۷۸، ص ۱۶۱.

آگاهانه بر گناهانشان، اصرار نمی ورزند».(۱)

گاهی انسان مرتکب گناه صغیره می شود و خیلی زود با توبه و استغفار آن را جبران می کند، ولی برخی اوقات با ناچیز فرض کردن این گناه به ظاهر کوچک، بر آن اصرار می ورزد و بارها آن را تکرار می کند. در این صورت، این صغیره، حکم کبیره پیدا می کند.

گناه کوچک مثل آلودگی ها کوچکی است که به راحتی قابل شستشو و پاک کردن است، ولی اگر نسبت به آن بی تفاوتی صورت گیرد، روی هم انباشته شده، شستشو و طهارت آن سخت و چه بسا ناممکن خواهد شد. مثل ویروس های سرطانی که اگر زود تشخیص داده شوند و به

درمان آن اقدام کنند، امید به بهبودی هست، در غیر این صورت شاید کار از کار بگذرد وراه نجاتی باقی نماند.

امام باقر(علیه السّلام) در شرح آیه فوق فرمود: «اصرار، عبارت از این است که کسی گناهی کند و از خدا آمرزش نخواهد و در فکر توبه نباشد.» (۲)

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) نیز مفرمود: «ایّاکَ و الاِصرارَ فَاِنَّهُ مِن أکبرِ الکبائِرِ و أعظَمِ الجَرائِم ؛ از اصرار بر گناه بپرهیز، چرا که از بزرگترین جرایم است».(۳)

بنابراین باید مراقب باشیم که اگر خدای ناکرده کسی به گناهی آلوده شد، آن را به گناهی بزرگتر و بدتر تبدیل نکند و خیلی زود با توبه و استغفار با خدا آشتی کند و به مسیر بندگی برگردد.

دعا و نیایش

خدایا!

دل ما را مشتاق ذکر و نام خودت قرار بده!

به ما توفیق دوری از گناه عنایت کن!

۱- سوره آل عمران، آیه۱۳۵.

۲- کافی، ج۲، ص۲۸۸.

۳- مستدرک الوسائل، محدث نوری، قم، مؤسسه آل البیت(علیهم السّلام) ، ج۱۱، ص۳۶۸.

به من عزم و اراده ترک گناه عنایت کن!

ما را شرمنده امام زمان قرار نده!

ص: ۲۴۵

متن مطالعاتی

اشاره

در اثر تکرار، یک گناه صغیره حکم یک گناه کبیره را پیدا می کند. لهذا می گویند: «لا صغیره مع الاصرار؛ هر گناه صغیره هم اگر اصرار روی آن واقع شد و تأکید و تکرار گردید، دیگر نباید آن را صغیره بشمارید»، باید کبیره بشمارید. چرا؟ علتش روشن است: هر گناهی یک مقدار روی قلب انسان و روی روح انسان اثر می گذارد و روح انسان را قسی و فاسد می کند. گناه صغیره یک ذره اثر می گذارد نه زیاد، ولی یک ذره اگر تکرار شد می شود دو ذره و ده ذره و صد ذره، بعد اثرش برابر می شود با یک گناه کبیره. (۱)

امام حسن عسکری (علیه السّلام) فرمودند: «مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی لَا تُغْفَرُ: لَیْتَنِی لَا أُؤَاخَذُ إِلَّا بِهَذَا ؛ از گناهان نابخشودنی این است که گفته شود: ای کاش مرا به غیر از این گناه مؤاخذه نکنند(یعنی گناه را کوچک و سبک شمارد). (۲)

قرآن کریم نیز درباره صفات پرهیزکاران می فرماید: « وَلَمْ یُصِرُّوا عَلَی مَا فَعَلُوا وَهُمْ یَعْلَمُونَ ؛آنان آگاهانه بر گناهانشان، اصرار نمی ورزند».(۳) گویا گناه صغیره همچون نخ نازک و باریکی است که اگر تکرار شود، طناب و ریسمان ضخیم و کلفتی می گردد که پاره کردنش مشکل است؛ لذا در روایات اهل بیت(علیهم السّلام) به توبه و استغفار فوری سفارش شده است و اینکه انسان مؤمن نباید

۱- نک: مرتضی مطهری- انسان کامل- صفحه ۳۱-۳۰ .

۲- تحف العقول، ص۴۸۷.

۳- آل عمران/۱۳۵.

هیچ لغزش و گناهی را کوچک بشمارد و اگر مرتکب لغزش و گناهی شد، فوراً استغفار نماید و با عزم و اراده ای قوی، از مسیر گناه آلود جدا و به جاده دینداری و تقوا بازگردد. امام باقر(علیه السّلام) در شرح آیه فوق فرمود: «اصرار، عبارت از این است که کسی گناهی کند و از خدا آمرزش نخواهد و در فکر توبه نباشد.» (۱)

امیرمؤمنان علی (علیه السّلام) نیز می فرمود: «اإِیَّاکَ وَ اَلْإِصْرَارَ فَإِنَّهُ مِنْ أَکْبَرِ اَلْکَبَائِرِ وَ أَعْظَمِ اَلْجَرَائِمِ. ؛ از اصرار بر گناه بپرهیز، چرا که از بزرگترین جرایم است». (۲)

خطر گناهان کوچک

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «أَشَدُّ الذُّنُوبِ مَا اسْتَخَفَّ بِهَا صَاحِبُهُ؛ بدترین گناهان، آن است که صاحبش آن را کوچک بشمرد».(۳)

راوی می گوید: وقتی امام صادق(علیه السّلام) فرمود: از گناه حقیر و ریز، بپرهیز (سبک مشمار) که آمرزیده نشود»، عرض کردم: گناهان حقیر چی ؟ فرمود آن است که: «اَلرَّجُلُ یُذْنِبُ اَلذَّنْبَ فَیَقُولُ طُوبَی لِی لَوْ لَمْ یَکُنْ لِی غَیْرُ ذَلِکَ .؛ کسی گناه کند و بگوید خوشا به حال من اگر غیر از این گناه نداشتم». (۴)

سید ساجدان (علیه السّلام) نیز می فرماید:«اَللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ... اَلْإِصْرَارِ عَلَی اَلْمَأْثَمِ ، وَ اِسْتِصْغَارِ اَلْمَعْصِیَهِ؛

پروردگارا! به تو پناه می برم از اصرار بر گناهان، و کوچک شمردن گناه».(۵)

امام جعفرصادق (علیه السّلام): «لاکبیرهَ مَعَ الاِستغفارِ وَ لاصغیرهَ مَعَ الإصرار؛ کسی که استغفار از ِ گناه می کند دیگر گناه «کبیره» ندارد و (از طرفی) آن کس هم که از گناه کوچک دست برنمی دارد

۱- کافی، ج ۲ ص ۲۸۸.

۲- مستدرک الوسائل، ج۱۱، ص ۳۶۸.

۳- نهج البلاغه، حکمت ۳۴۸.

۴- کافی، ج ۲ ص ۲۸۷.

۵- صحیفه سجادیه، دعای هشتم.

دیگر گناهش «صغیره» نیست (بلکه گناه کبیره است).(۱)

امام رضا(علیه السّلام): «مَن أَصَرَّ علی المَعاصی و طَلب العَفوَ مِن رَبِّهِ وَ لَم یَتُبْ فَقَدِ اسْتَهزَأَ بِنَفسِهِ ؛ کسی که بر ارتکاب گناه پافشاری می کند و از آن دست بردار نیست و (در عین حال) از خدای خود طلب عفو و بخشش می کند در حقیقت خود را مسخره کرده است». (۲)

۱- جامع احادیث الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۴۴.

۲- مواعظ العددیه، ص ۲۰۰.

درس نوزدهم: سبک زندگی

بهانه ارتباط

مبلغ محترم می توانـد در ابتـدای جلسه پس از خوش و بش اولیه، از دانش آموزان بپرسد که آیا در این جمع کسـی هست که نقاشـی و طراحی او خوب باشـد؟ سـپس یک یا دو نفر را برای کشـیدن شـیپور و قیف فرامی خوانـد تا با ایجاد تنوع، بستر بیان محتوا فراهم گردد.

تصویر

ص: ۲۴۹

تبیین متن و محتوا

اشاره

بعد از ترسیم تصاویر، فرق میان آن دو از مخاطبان پرسیده می شود.

پس از شنیدن نظرات....

قیف دهانه اش پهن و گشاد است، ولی خروجی و انتهایش کوچک است، برخلاف شیپور که ابتدایش باریک است، ولی به تدریج پهن و وسیع می گردد.

به عبارت دیگر، چیزی که وارد قیف میشود، ابتدا در دهانه آن قرار می گیرد و دهانه قیف باز و پهن و گشاد است، اما آخرش تنگ، درست برعکس شیپور که اولش محدود و باریک و تنگ ولی آخرش باز و وسیع و پهن.

زندگی قیفی ها

زندگی در راه غیرمستقیم، بی اعتنایی به مسائل دینی و رفتارهای گناه آلود، همانند ورود به یک قیف است، یعنی اول آن آزادی، رهایی و راحتی و شادی است؛ از این رو انسانهای این گونه، هر جور که بخواهند زندگی می کنند و هر چه بخواهند می پوشند و هیچ قید و بندی برای خود

قائل نیستند و تمام مرزها را برای خود باز و آزاد می بینند؛ پوشش های آزاد و دلخواه، چشمان رها و حریص، تماسهای آلوده، رابطه های بی ضابطه و کثیف، زبانهای بی قید و بند و دراز به سمت گناه، رفتارهای ناروا، خوردنیهای ممنوع و حرام و ...

همه این رفتارها شاید در ابتدا برای آنها خوشایند و لذت بخش باشد، ولی به تدریج با مشکلات و مضیقه ها مواجه می شوند. مشابه سبک افراد ناباور به خدا و قیامت. به خیلی چیزها اعتقاد ندارند و زندگی آنها تنها بر اساس لذت و منافع شخصی آنها اداره می شود؛ ولی خود آنها

هم پس از مدتها به این نتیجه رسیده اند که این آزادی و خوشی اولیه، فرجام تلخ و بدی برای آنها خواهد داشت.

مثلاً در آزادی حمل سلاح، چه کشتارهایی که روزانه صورت نمی گیرد.... در رابطه های جنسی چه گرفتاریها و بیماریهایی که به آن مبتلا نشدند؛ مثل همین ایدز و ...نتیجه و پایان این گونه زندگی کردن آن است که زندگی انسان در زنده بودن خلاصه می شود و محور زندگی شان در شکم و شهوت خلاصه می شود؛ چیزی شبیه زندگی حیوانات. در حالی که خداوند انسان را متفاوت از دیگر آفریده هایش می خواهد و حساب ویژه ای روی او باز کرده است، به همین سبب پیامبر و کتاب الهی فرستاده تا دست او را بگیرند و یاری اش کنند. به شرطی که گوش کند و دل بسپارد.(۱) خداوند می فرماید: برای رسیدن به زندگی پاک و سعادتمندانه، از خدا و پیامبرش

اطاعت کنید:«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید! دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید هنگامی که شما را به سوی چیزی میخواند که شما را حیات می بخشد!». (۲)

حضرت علی (علیه السّلام) با اشاره به آثار منفی لذت های حرام می فرماید: «كَم مِن شَهوَهٍ ساعَهٍ اَورَثَت حُزناً طَويلاً؛ چه بسا خوشی های زودگذری که اندوهی طولانی بر جای می گذارند».(۳)

و می فرمایند:«حَلاوَهُ الشَّهوَهِ يُنَغِّصُها عارُ الفَضيحَهِ ؛ شیرینی شهوت را ننگ رسوایی از بین می برد و ناگوار می کند». (۴)عیون الحکم والمواعظ، ص ۵۳۴.

۱- «إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ؛ تنها کسانی [دعوت تو را] اجابت می کنند که گوش شنوا دارند». سوره انعام، آیه ۳۶.

۲- سوره أنفال، آیه ۲۴.

۳- کافی، ج۲، ص ۴۵۱؛ وسائل الشیعه، ج۱۵، ص ۲۱۰.

۴- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۴۷۷. § و فرمودند: «لا خَيْرَ فی لَذَّهٍ تُوجِبُ نَدَماً وَ شَهْوَهٍ تُعَقِّبُ أَلَماً ؛ خوشی و لذتی که پشیمانی به دنبال داشته باشد، و شهوتی که گرفتاری و درد به بار آورد، خیری در آن نیست».

مشابه داستان هایی که برخی جوانان غافل برای خوشی و لذت گذرا در جشنها و پارتی ها شرکت کرده اند و بر اثر مصرف قرصهای روانگردان یا رابطه های آلوده، به بیماریهایی مانند ایدز مبتلا شدند و یک عمر باید حسرت و تأسف بخورند و خود را سرزنش کنند.

زندگی شیپوری ها

نقطه مقابل این زندگی، زندگی در راه مستقیم است که چیزی شبیه همان شیپور است، آغازش ممکن است با دشواری ها و تنگناها و محدودیت ها و محرومیت همراه باشد، ولی پایان و عاقبتش وسعت و گشادگی و راحتی و خوشی است. گویا زندگی انسانهای با ایمان، همانند

دمیدن نفسی است که نی نواز در مجرای باریک و تنگ و محدود نی می دمد و عاقبتی خوش و آهنگی زیبا و ماندگار از آن می سازد.

قرآن هم می فرماید:«فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا *إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا »،(۱) این سختی ها و مشقت ها لازمه دنیای مادی است که باید با استقامت و بردباری پشت سر گذاشته شود. وقتی انسان آموزه های زیبای دین را پذیرفت، لازم است به بایدها و نبایدهای آن -که همگی برگرفته از حکمت و مصلحت الهی است- هم گردن نهد و اگر محدودیتی در مسیر زندگی ایجاد شد، با

آرامش و احترام به شرع، بپذیرد. اساساً فرق و مرز میان دینداری و بی دینی، مرز میان انسان و حیوان و .... همین محدودیتها و مرزهای مورد احترام است.

بنابراین، مسئله اساسی، آخر کار و سرانجام زندگی است، از این رو قرآن کریم برای مردان خدا که اهل تقوا و فضیلت هستند، پایان خرم را یادآور شده و می گوید: «و العاقبة للمتقین».

امام علی(علیه السّلام) در سخنی بسیار زیبا و دلنشین با اشاره به تفاوت اعمال خیری که مورد رضای خداست و لذات و هوسرانی های ناپایدار دنیا، می فرماید:«شَتَّانَ بَيْنَ عَمَلَيْنِ عَمَلٌ تَذْهَبُ لَذَّتُهُ وَ تَبْقَى تَبِعَتُهُ وَ عَمَلٌ تَذْهَبُ مَئُونَتُهُ وَ يَبْقَى أَجْرُهُ ؛ این دو عمل چقدر با هم متفاوتند:

۱- سوره شرح، آیات ۵ و ۶.

عملی که لذتش می رود و عواقب سوء آن باقی می ماند

و عملی که زحمتش می رود و اجر و پاداشش باقی است». (۱)

جالب آنکه اهل بیت(علیهم السّلام) به عنوان برگزیدگان الهی هم از این قاعده مستثنا نبودند و ایشان هم

با مشکلات و مصائب بسیاری مواجه شدند، تا روزی که دوران خرمی و شادابی اهل بیت(علیهم السّلام) که

همان دوران ظهور و حکومت امام زمان(علیه السّلام) است، تحقق پیدا کند.

انقلاب اسلامی ایران نیز در ابتدا با بدترین سختی ها و مشکلات دست و پنجه نرم کرد، ولی به تدریج پیشرفت ها و موفقیت ها به آن رو آورد و از آزمونهای بسیار دشوار، سربلند بیرون آمد تا روزی که این حکومت، به انقلاب حضرت مهدی(عج) وصل شود.

آنچه مهم است اینکه بدانیم که همیشه ابتدای راه سختیها و ناهمواریها وجود دارند، اما سرانجام خوشی در انتظار خوبان و مؤمنان است.

پیامهای کاربردی

اشاره

باید با اراده و عزم معنوی، راه راست و صراط مستقیم را انتخاب کرد؛ برای همین است که روزانه چندین باز از خداوند می خواهیم که: «اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ». این نماز خواندن به ما یادآوری می کند که از راه راست منحرف نشویم و همواره در خط مستقیم ایمان حرکت کنیم.

راه دیگری که به ما کمک می کند تا زندگی سالم و همراه با سعادت داشته باشیم، تمسک و توسل به هادیتگران به سوی صراط مستقیم است. در سوره حمد از خداوند می خواهیم که راه را نشان دهد، راه همان کسانی که به ایشان نعمت داده، یعنی نعمت فهم و آگاهی که توانسته اند به کمک آن زندگی شیپوری را گزینش و زندگی قیفی را رها کنند.

انبیاء، اولیاء و امامزادگان، راه های خدا هستند:«أَنْتُمْ السَّبِيلُ الْأَعْظَمُ وَ الصِّرَاطُ الْأَقْوَمُ؛ شما بزرگراه هدایت و استوارترین راه رسیدن به خدا هستید».

۱- نهج البلاغه، حکمت ۱۲۱.

آنان علامت ها و نشانه های سیر الی الله هستند که انسان را از گمگشتگی و حیرت نجات می دهند و به راه راست هدایت می کنند: «وَ أعْلامَا لِعِبادِهِ وَ مَنارا فی بِلادِهِ وَ أدِلّاء علی صِرَاطِهِ؛ و نشانه هایی برای هدایت بندگان در شهرها و راهنمایان رسیدن آنان به خدا».

هادیان راهنمایان به سوی حق می باشند: «الدُّعاهِ إلَی اللّهِ وَ الْأَدِلاءِ عَلَی مَرْضَاهِ اللَّهِ؛(۱) ؛ دعوت کنندگان به خدا و راهنمایان بندگان به سوی رضایت او». (۲)

خواندن دعای غریق

دوست-ان من! با توجه مهیا بودن گناهان رنگارنگ و متنوع و آلودگی محیط های مختلف مجازی و حقیقی، برای ثابت ماندن در دین و منحرف نشدن از مسیر امام زمان(علیه السّلام)، دعای غریق را زیاد بخوانید.

«عبدالله بن سنان» یکی از یاران امام صادق(علیه السّلام) نقل می کند که روزی آن حضرت خطاب به ما فرمود:

«سَتُصِیبُکُمْ شُبْهَهٌ فَتَبْقَوْنَ بِلَا عَلَمٍ یُرَی وَ لَا اِمَامٍ هُدًی وَ لَا یَنْجُو مِنْهَا اِلَّا مَنْ دَعَا بِدُعَاءِ الْغَرِیقِ؛ به زودی شبه های به شما روی خواهد آورد و شما نه پرچمی خواهید داشت که دیده شود و نه امامی که هدایت کند. تنها کسانی از این شبهه نجات خواهند یافت که «دعای غریق» را بخوانند.

گفتم: دعای غریق چگونه است؟

حضرت فرمود: می گویی:«یَا الله یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ !؛ ای خدا، ای بخشنده، ای بخشایشگر، ای کسی که قلبها را دگرگون می سازی! قلب مرا بر دینت پایدار فرما».(۳)

۱- فرازهایی از زیارت جامعه کبیره.

۲- نک: یادداشت های استاد مطهری، ج ۵، صص ۴۱۳ و ۴۱۴.

۳- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۹.

آخرین نکته اینکه، خواندن آیه «رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ؛

خدایا! دلهای ما را بعد از آنکه هدایت نمودی، منحرف مساز...». (۱)هم برای عاقبت به خیری و سلامت دینداری مفید است.

۱- سوره آل عمران، آیه ۸.

متن مطالعاتی

دستاورد اجابت به آموزه های دینی

بی تردید، اطاعت از خداوند و رسولش نفعی برای آنان نخواهد داشت و خداوند متعال از طریق انبیای الهی، درصدد معرفی جایگاه حقیقی انسان هستند تا با شناخت و معرفت صحیح، گام در مسیر سعادت گذارند و به جای اکتفا به زنده بودن، به حیات طیبه و زندگانی

حقیقی در دنیا و آخرت فائز شوند . از این رو قرآن کریم، دستاوردها و ثمرات مبارک پاسخ به دعوت الهی و اجابت رسولش را هدایت شدن در دنیا،(۱) نائل شدن به بهشت،(۲) همراهی با کسانی که خداوند به آنان إنعام کرده است،(۳)محبت،(۴) غفران و رحمت خداوند(۵) و نیز دستیابی

ص: ۲۵۶

۱- « وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا ؛ اگر از او اطاعت کنید، هدایت خواهید شد. » سوره نور، آیه ۵۴.

۲- «تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ؛ و هر کس خدا و پیامبرش را اطاعت کند، خداوند، او را در بهشت هایی وارد می کند که رودها پیوسته در فرودست آنها جاری است. آنان همیشه در آنجا می مانند و این دستیابی و پیروزی بزرگی است. » سوره نساء، آیه ۱۳.

۳- «وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ؛ و کسی که خدا و پیامبر را اطاعت کند (در روز رستاخیز) با کسانی خواهد بود که خداوند بر آنان نعمت عنایت کرده است، چونان: پیامبران، صدیقان، شهداء و صالحان. و آنان، همدم های نیکویی هستند. » سوره نساء، آیه ۶۹ . و نگاه کنید به: سوره نور، آیه ۵۲؛ سوره احزاب، آیه ۷۱ و سوره فتح، آیه ۱۷.

۴- «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ؛ بگو: اگر خدا را دوست می دارید، از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشد. خدا آمرزنده و مهربان است. » سوره آل عمران، آیه۳۱.

۵- « وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ؛ و خداوند و رسولش را اطاعت کنید. خداوند آنان را مورد رحمت خویش قرار می دهد. بی تردید، خداوند نستوه و حکیم است. » سوره توبه، آیه ۷۱.

دستیابی به فوز عظیم(۱) ذکر کرده است.

شاید اگر بخواهیم مجموع این دستاوردها را در یک جمله خلاصه کنیم، باید چنین عنوان کنیم که «حیات طیبه؛ دستاورد اجابت رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم)» خواهد بود؛ همانگونه که خداوند فرموده است:«مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ؛ هر کس کار شایسته ای انجام دهد، خواه مرد باشد یا زن، در حالی که

ایمان دارد، او را به حیاتی پاک زنده می داریم و پاداش آنها را به بهتر از اعمالی که انجام می دادند، خواهیم داد». (۲)

پیامدهای اجابت نکردن

اگر کسی دعوت خدا و رسول را اجابت ننماید، پیامدهای منفی و خطرات فراوانی در کمین او خواهد بود که برخی از آنها عبارتند از:

گمراهی: «وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ؛

و هر کس که به این دعوت کننده جواب نگوید، نمی تواند در روی زمین از خدای بگریزد و او را جز خدا هیچ یاوری نیست و در گمراهی آشکاری است».(۳)

پشیمانی بی فایده: «رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ؛ پروردگارا! عذاب را برای ما به تاخیر انداز و مهلت کوتاهی ده تا آنچه فوت شده جبران کنیم ما دعوت تو را اطا عت کنیم و پیغمبر تو را پیروی نماییم». (۴)

۱- « وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ؛ هر کس از خدا و رسولش اطاعت کند، به رستگاری و پیروزی بزرگی دست یافته است.» سوره احزاب، آیه ۷۱.

۲- سوره نحل، آیه ۹۷.

۳- سوره احقاف، آیه ۳۲.

۴- سوره ابراهیم، آیه ۴۴.

مسیر بدون بازگشت:«اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ؛پیش از آنکه روزی فرا رسد که آن را از جانب خدا برگشتی نباشد پروردگارتان را اجابت کنید آن روز نه برای شما پناهی و نه برایتان [مجال] انکاری هست». (۱)

آشفتگی و اضطراب دائمی: «لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ؛دعوت حق [و راستین] از آن اوست، و معبودهایی را که به جای خدا می خوانند هیچ جوابی به آنها نمی دهند،

مگر مانند کسی که دو دستش را به سوی آب باز کرده که آب به دهانش رسد، اما نمی رسد، و دعوت کافران جز در گمراهی نیست». (۲)

سرگردانی و گمراهی در دنیا: «وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ؛ و کیست گمراه تر از آن کس که به جای خدا کسی را می خواند که تا روز قیامت او را پاسخ نمی دهد و آنها از دعایشان بی خبرند». (۳)

جهنمی شدن:«لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ؛برای کسانی که پروردگارشان را اجابت کرده اند پاداش بس نیکوست و کسانی که وی را اجابت

نکرده اند اگر سراسر آنچه در زمین است و مانند آن را با آن داشته باشند قطعاً آن را برای بازخرید خود خواهند داد آنان به سختی بازخواست شوند و جایشان در دوزخ است و چه بد جایگاهی است». (۴)

بر این باور، اساسی ترین دستاورد اجابت دعوت خدا و رسول، رسیدن به حیات طیبه و زندگی پاک و سعادتمندانه است. در حالی که کسانی که خدا و رسول الله(صلّی الله علیه و آله وسلّم) را اجابت نکنند، تنها به

۱- سوره شورا، آیه ۴۷.

۲- سوره رعد، آیه ۱۴.

۳- سوره احقاف، آیه ۵.

۴- سوره رعد، آیه ۱۸.

زنـده بودن به جای زنـدگی کردن اکتفا می نمایند؛ مشابه سـبک زندگی غربی و بسـیاری از کشورهایی که از ایمان و بندگی خـدا در آنها خبری نیست و در مرحله حیات حیوانی متوقف شـده انـد. خداونـد متعال این گونه زندگی را چنین به تصویر می کشـد: «ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ؛ [ای محمـد!] بگـذار آنها بخورنـد و بهره گیرنـد و آرزوها آنان را سرگرم و غافل سازد، ولی به زودی خواهند فهمید». (۱)

یعنی انسـانی که دچـار حیات حیوانی شود و از آموزه های دینی و سـبک زنـدگی نبوی دور بمانـد، تمام همت او بر دو محور شکم و شهوت قرار می گیرد.

این نوع زنـدگی چه بسـا از جهـات مـادی همراه بـا رفاه و موفقیت ظاهری نیز باشـد، ولی به تعبیر مقام معظم رهبری حفظه الله: بحث در این است که وقتی فقـط برای مادیات کار و تلاش شـد، ثروت و قـدرت به دست می آیـد، اما سـعادت به دست نمی آید. (۲)

یعنی هرچه هست همین جا تمام می شود و برای دنیای پس از مرگ، هیچ برنامه ای متصور نیست؛ لذا این گونه زندگی پایان خوشی نداشته، بلکه محدودیت ها و تنگناها و سقوط های خطیر و خطرناکی در پی خواهد داشت.

پایان

ص: ۲۵۹

۱- سوره حجر، آیه ۳.

۲- ۷/ ۱۷/ ۱۳۸۱.

درس بیستم: هفت حرف حمد

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه، مبلغ محترم تعدادی حروف روی تابلو می نویسد و از مخاطبان می خواهد که با این حروف هر تعداد که می توانند، اسامی سوره های قرآن را استخراج کنند. این کار در واقع سنجش اطلاعات قرآنی مخاطبان است.

ا- ب- ت- ث- ک – و – د – ر – ح –ز- ی- م- ن – ط- ف- ق- ه - س

نکته: در صورت نبود تابلو، می تواننـد روی کاغـذ بنویسـند و پس از مدت زمان مشـخص مثلا چهار دقیقه، با نوشـتن نام و نام خانوادگی، به مربی تحویل دهند.

نکته بعدی اینکه تذکر داده شود که اسامی بدون ال و لام منظور است نه مثلا الکوثر.

یادآوری: به نفرات برتر جایزه و یادگاری اهدا می گردد.

سـوره هـای اسـتخراج شـده از این حروف عبارتنـد از: کـوثر، نـاس، محمـد، یوسف، یونس، توحیـد، بقره، توبه، هود، یوسف، ابراهیم، کهف، مریم، طه، نور، فرقان، روم، احزاب، یس، زمر، فتـح، قمر، حدید، ممتحنه، منافقون، تحریم، نوح، مدثر، قیامت، انسان، تکویر، تین، قدر، زلزله،

تکاثر، فیل، کافرون، مسد، حمد.

ص: ۲۶۱

تبیین متن و محتوا

اشاره

یکی از سوره هایی که ذکر شد، سوره ای است که همه مسلمانان در مناسبت های مختلف از آن استفاده می کنند. سوره ای پرتکرار و ممتاز که در شبانه روز بارها آن را تلاوت می کنند. بله!

سوره حمد که همه آن را حفظ هستیم و روزی چندبار در نمازهای واجب می خوانیم؟ آفرین! ۱۰ بار

یک سؤال:

چرا در رکعت اول و دوم نماز باید حتما سوره حمد بخوانیم و نمی توانیم جایگزینی برای آن انتخاب کنیم؟

پس از شنیدن نظرات مخاطبان دانش آموز...

جواب این سؤال را امام رضا(علیه السّلام) داده اند: «قرائت قرآن در نماز واجب شده تا کلام خدا فراموش نشود و از بین نرود و از میان سوره ها، خواندن سوره حمد واجب شده، زیرا هیچ سوره ای نیست که مانند سوره حمد، دربردارند تمام خیرات و حکمت ها باشد». (۱)

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هم فرمودند: «این سوره بهترین و بزرگترین سوره قرآن است و این سوره همان سبع مثانی است و قرآن عظیمی(۲) است که به من داده شده است».(۳)

همچنین می فرمایند:«لو أنّ فاتحه الکتاب وضعت فی کفه المیزان و وضع القرآن فی کفهٍ لرجحت فاتحه الکتاب سبع مرّات؛ اگر سوره فاتحه الکتاب را در کفه ای از ترازو قرار دهند و در کفه دیگر آن (باقی) قرآن را، وزن سوره فاتحه الکتاب هفت برابر سنگین تر خواهد بود». (۴)

۱- وسائل الشیعه، ج۶، ص۳۸، ح۷۲۸۲.

۲- «وَلَقَدْ آتَیْنَاکَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِی وَالْقُرْآنَ الْعَظِیمَ » سوره حجرآ آیه ۸۶.

۳- مجمع البیان، ج ۲، ص۲۲۳.

۴- بروجردی، حسین، جامع أحادیث الشیعه، ج۱۵، ص۸۹.

ویژگی ممتاز(از زبان بندگان)

شایـد بـارزترین ویژگی این سوره آن است که از زبـان بنـدگان است؛ یعنی بـا اینکه تمـام قرآن از طرف خـدا نازل شـده و به بندگان سبک زندگی و بایدها و نبایدها را آموزش می دهد، ولی در سوره حمد، بنده با خدا سخن می گوید، از نعمتها تشکر می کند و از او کمک می خواهد و برای هدایت

و سعادت به راه راست از او توفیق و یاری می طلبد.

به فرموده امام صادق(علیه السّلام): «این سوره سوره ای است که اولش ستایش، وسطش اخلاص(۱) و

آخرش نیایش است». (۲)

از حمد تا شفاء

این سوره اسامی زیادی دارد؛ چون قرآن با این سوره شـروع می شود و این سوره آغازگر قرآن است، فاتحه نامیده می شود، و به خاطر حمد و ستایشی که در این سوره از خدا به عمل آمده، نام دیگرش حمد است.

یکی از اسامی آن، شـفاء است؛ یعنی با خواندن این سوره بسـیاری از بیماریها و مشکلات رفع می شود. شاید همه شنیده باشید که در بسـیاری از مجالس می گوینـد: برای فلانی حمـد شـفا بخوانید. این مسـئله برگرفته از این گونه روایات است که فرموده اند: «سوره مبارکه حمد شفای هر

درد و بیماری است، جز مرگ». (۳)

دست بریده

شخصی از اصحاب حضرت علی(علیه السّلام) که دستش قطع شده بود، محضر مقدس آقا امیر

۱- و واگذاری امور به خدا با «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ».

۲- حرانی، هاشم بن اسماعیل، البرهان فی التفسیر القرآن، ج۱، ص۴۲.

۳- مجمع البیان، ج۱، ص۳۴.

المؤمنین(علیه السّلام) شرفیاب شد. حضرت دست بریده او را گرفته و به جای خودش گذاشتند و آهسته

چیزی خواندند، تا شفا یافت و دستش دوباره به حالت اولیه درآمد.

آن مرد خوشحال و خشنود شد و رفت. روز بعد آمد و گفت: یا علی چه چیزی به دستم خواندی که خوب شد؟

حضرت فرمود: سوره حمد را خواندم.

آن شخص از روی تحقیر گفت: سوره حمد را خواندی؟!

تا این حرف را زد، همان لحظه دستش آویزان شد و به سبب این بی احترامی و کوچک شمردن این سوره با عظمت، تا آخر عمر به همان حالت بی دستی باقی ماند.(۱)

پیامهای کاربردی

هفت آیه، بدون هفت حرف

قیصر روم در نامه ای به یکی از خلفای بنی عباس نوشت: ما در کتاب انجیل خوانده ایم: هر کس سوره ای بخواند که خالی از هفت حرف «ث، ج، خ، ز، ش، ظ، ف» باشد،(۲) خداوند روح و جسمش را بر آتش حرام می کند. ما تورات، زبور و انجیل را برای یافتن این سوره جستجو کردیم؛ ولی آن را نیافتیم. آیا چنین سوره ای در کتاب شما موجود است؟

خلیفهٔ عباسی علما را جمع کرد و این موضوع را از ایشان سئوال نمود؛ ولی آنها نتوانستند جوابی بدهند. خلیفه به حکم ضرورت و به ناچار موضوع را از امام هادی(علیه السّلام) سئوال کرد.

حضرت فرمود: تنها سورهٔ حمد است که هیچ یک از این حروف در آن نیست.

عرض کردند: حکمت اینکه این حروف در این سوره نیامده چیست؟

۱- نهاوندی، خزینه الجواهر، ص۵۶۷.

۲- مبلغ محترم هنگام نقل این داستان، حروف را به صورت عمودی روی تابلو می نویسد.

فرمود: «ث» عبارت است از «ثبور» که به معنای هلاکت و عذاب است «ج» جهنم، «خ» خباثت، «ز» زقّوم، «ش» شقاوت، «ظ» ظلمت و تاریکی و «ف» اشاره به «فرقت یعنی جدایی و فراق از رحمت اولیای الهی. (۱)

خلیفه ، این پاسخ را برای قیصر روم نوشت. قیصر پس از دریافت نامه، بسیار خوشحال شد و در حالی که مسلمان بود از دنیا رفت. (۲)

شرح کوتاه هفت حرف

حرف «ث» اشاره به «ثبور» (هلاکت و عذاب)

اشاره

روز قیامت نامه اعمال مؤمنان به دست راست و نامه تبهکاران از پشت سر یا به دست چپ داده می شود. قرآن کریم می فرماید:«فَأَمَّا مَنْ أُوتِیَ کِتَابَهُ بِیَمِینِهِ *فَسَوْفَ یُحَاسَبُ حِسَابًا یَسِیرًا * وَیَنْقَلِبُ إِلَی أَهْلِهِ مَسْرُورًا *وَأَمَّا مَنْ أُوتِیَ کِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ *فَسَوْفَ یَدْعُو ثُبُورًا *وَیَصْلَی سَعِیرًا ؛ اما کسی که کارنامه اش به دست راستش داده شود، او بزودی و بس آسان محاسبه شود و شادمان به سوی کسانش باز گردد و اما کسی که کارنامه اش از پشت سر به او داده شود، زود است که هلاک خویش خواهد و در آتش افروخته در آید». (۳)

فرار از ثبور

در بصره زنی ثروتمند بود که تمام دارایی او از راه حرام و خوانندگی و ساز و آواز تهیه شده بود. وی روزی با کنیزان و خدمتگزاران خود از کوچه های بصره می گذشت که صدای جمعیتی را از درون خانه ای شنید. یکی از کنیزان خود را به اندرون فرستاد تا از علت شور و غوغا و اجتماع

۱- ر.ک: شافیه، سید مرتضی علم الهدی. نقل از نشریه مبلغان، ش۱۶۳؛ سیره چهارده معصوم، ص۸۸۸.

۲- نک: منتخب التواریخ ، ص ۷۹۵، به نقل از مجله بشارت، بهمن و اسفند ۱۳۸۵، شماره ۵۷، ص۴۴.

۳- سوره انشقاق، آیات ۱۲-۷.

مردم، خبری آورد؛ ولی او رفت و نیامد. کنیز دیگری فرستاد. او هم نیامد.

از سومین خدمتگزارش، درخواست کرد که هرچه سریعتر، از اوضاع آن مجلس گزارش دهد. او رفت و برگشت و اظهار داشت: ای خاتون! اینجا مجلس موعظه است و صدای گریه، به سبب بیانات واعظی است که مردم را موعظه می کند و بدکاران را از عذاب خدا می ترساند.

آن زن گنه کار و عاصی که هرگز به چنین مجالسی پا نگذاشته بود، برای تماشا به آنجا رفت.

او وقتی وارد شد، جناب واعظ در اطراف این آیه صحبت می کرد: «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ،«إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا ،«وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ؛

بلکه آنان قیامت را تکذیب کرده اند و ما برای کسی که ِ

قیامت را تکذیب کند، آتشی شعله ور و سوزان فراهم کرده ایم! هنگامی که این آتش، آنان را از مکانی دور ببیند، صدای وحشتناک و خشم آلودش را - که با نفس زدن شدید، همراه است - می شنوند و هنگامی که در جای تنگ و محدودی از جهنم افکنده شوند، در حالی که در غل و زنجیرند، فریاد و واویلای آنان بلند می شود!» (۱)

این کلام خداوند که از زبان واعظ بیان می شد، آنچنان دلها را نرم و افکار را به وضع آتش و عذاب روز قیامت توجه داد که یکی از افرادی که منقلب شد، همین زن بود.

او آنچنان تحت تأثیر آیه شریفه قرار گرفته بود که از پس پرده صدا زد: «جناب واعظ! من یکی از روسیاهان درگاهم. اگر توبه کنم خداوند مرا می آمرزد؟

واعظ گفت: «آری، »

او گفت: «اگرچه غرق گناهم، ولی می خواهم با خدایم آشتی کنم و دیگر دنبال معصیت نروم. »

واعظ، او را به کرم و لطف و عنایات بیپایان خداوند متعال، امیدوار کرد. او هم توبه کرد و

۱- سوره فرقان، آیات۱۴-۱۱.

سپس بندگان و کنیزکان را آزاد ساخت و مشغول عبادت و جبران گذشته شد. (۱)

نیامد بدین در کسی عذر خواه

که سیل ندامت نشستش گناه

حرف «ج» اشاره به «جحیم» (یعنی دوزخ و جهنم/ جحیم نام یکی از درکات دوزخ)

دوستان در دنیا هر قدر هم که دوستی شان عمیق باشد، در روز قیامت راهشان از هم جدا می شود و بسیاری از دوستی ها هم تبدیل به دشمنی و بدخواهی می گردد، مگر دوستان اهل ایمان، باتقوا و پاک. قرآن کریم، احوال دوستان بد و خوب را در روز قیامت چنین توصیف

می کند:«الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ؛ دوستان در این روز دشمن همدیگرند، مگر پرهیزگاران.»(۲)

شاید یکی از تلخ ترین صحنه های روز قیامت هنگامی باشد که انسان دوست صمیمی و همیشگی خود را در آتش و عذاب ببیند.

قرآن کریم حکایتی عبرت آموز از اهل بهشت نقل می کند، بدین ترتیب که: در حالی که بهشتیان غرق در نعمت های بهشتی هستند، یکی از آنان به یاد یکی از دوستان بد خویش می افتد و احوال او را از دوستان بهشتی خود می پرسد و ناگهان او را در قعر جهنم می بیند و شروع به

سرزنش او می کند: «فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ *يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ *أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَدِينُونَ *قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ *وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ؛ بعضی [از بهشتیان] رو به بعضی دیگر کرده، می پرسند. یکی از آنها می گوید: من همنشینی داشتم که

۱- نک: معراج السعاده، ملّا احمد نراقی، ص۵۳۴؛ جلوه هایی از نور قرآن، عبدالکریم پاک نیا، قم، نشر مشهور، ۱۳۷۹ ش، ص ۸۹.

۲- سوره زخرف، آیه۶۷.

همیشه می گفت: آیا به راستی تو از تصدیق کنندگان هستی [و این سخن را باور کرده ای] که وقتی

ما مردیم و به خاک و استخوان تبدیل شدیم، [زنده شده و] جزا داده می شویم! سپس می پرسد: آیا [از او] اطلاعی دارید؟ ناگهان از احوال او آگاه می شود و او را در وسط جهنم می بیند. می گوید: به خدا سوگند! نزدیک بود مرا به هلاکت بکشانی و اگر نعمت پروردگارم نبود، من نیز از احضار شدگان [در دوزخ] بودم.» (۱)

بنابراین باید مراقب دوستی ها بود؛ چه بسا دوستی انسان را بهشتی و دوست دیگری که اهل گناه است، باعث جهنمی شدن انسان گردد.

حرف «خ» اشاره به «خبیث» (ناپاک)

این ناپاکی هرچیزی می تواند باشد، از شراب، قمار، شرط بندی و مال حرام و... گرفته، تا رابطه های آلوده و ناپاک با جنس مخالف در فضاهای حقیقی و مجازی.

حرف «ز» اشاره به «زقوم» (غذای بسیار تلخ دوزخ)

در حالی که اهل بهشت با بهترین غذاها و برترین و زیباترین فضاها لذت می برند و هرچه دلشان بخواهد، برایشان مهیا می شود: «مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ ».(۲)

حرف «ش» اشاره به «شقاوت» (بدبختی)

شقاوت و بدبختی، از نشانه های کفار و منافقین و گناهکارانی است که به دنیای پس از مرگ اعتقادی نداشتند و حاضر نشدند به خاطر خدا، از لذتها و شهوت های نفسانی بگذرند و در دنیا، تنها به فکر خوشگذرانی و لذت بردن بودند.

۱- صافات / ۵۰-۵۷.

۲- « مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ؛ و در آن (بهشت) آنچه دلها می خواهد و چشمها از آن لذت می برد موجود است و شما همیشه در آن خواهید ماند.» (سوره ی زخرف، آیه ی ۷۱)

حرف «ظ» اشاره به «ظلمت» (تاریکی)

در سوره حمد حرف «ظ» که اشاره به ظلمت و تاریکی وجود ندارد؛ زیرا این سوره باعث نورانیت و معنویت اهل ایمان می شود و آنان را از تاریکی های گناه و بیراهه های بی خدایی نجات می دهد.

حرف «ف» اشاره به «فراق» است

این فراق و جدایی، بزرگترین آفت و بلایی است که دورماندگان از معنویت و جداافتادگان از آموزه های دینی بدان مبتلا می شوند و لذت مناجات و عبادت از آنها گرفته می شود. (۱)

پیام نهایی

این هفت حرف، مخصوص کسانی که به سمت بدی ها، زشتی ها و گناهان می روند و خود را جهنمی می کنند، برخلاف کسی که با قرآن و نماز و سوره حمد انس دارد و به سبب نورانیت آنها، از مسیر جهنم و جهنمیان جدا می شود.

بر این باور، خواندن سوره حمد در نمازها و دیگر اوقات، در واقع درخواست پیوسته و تأکید دوباره بر همین نکته است که اهل نماز و دعا، از این موارد هفتگانه دور و جدا هستند و عاقبتی نیک و دلنشین در انتظار آنهاست.

دعا و نیایش

خدایا!

۱- امام صادق(علیه السّلام)می فرمایند: «إِنَّ أَدْنَى مَا أَصْنَعُ بِالْعَبْدِ إِذَا آثَرَ شَهْوَتَهُ عَلَى طَاعَتِي أَنْ أَحرِمُهُ لَذِيذَ مُنَاجَاتِي؛ هر بنده ای که خواهش نفس خود را بر طاعت من اختیار نمود، کمترین کاری که درباره ی او انجام دهم این است که او را از لذت مناجاتم محروم می سازم». ملا احمد نراقی، ص ۶۷۳؛ و ن. ک: کافی، ج ۱، ص ۴۶۱.

ما را عامل و مشتاق عبادت و مناجات قرار بده!

ما را از اهل بهشت قرار بده!

دوستان بهشتی و پاک را در مسیر زندگی ما قرار بده!

عاقبت ما را نورانی و زیبا مقرر کن.

آمین

ص: ۲۷۰

متن مطالعاتی

نکاتی درباره سوره حمد

۱- امام رضا(علیه السّلام) می فرمایند: «در قرآن آن مقدار که در سوره مبارکه حمد از جمیع خیرات و دانشها جمع است، در هیچ یک از سوره ها جمع نیست». (۱)

۲- از ابن عباس نقل شده است: در حالی که ما نزد رسول خدا بودیم، ناگاه فرشته ای آمد و گفت: «ای رسول خدا بشارت باد تو را به دو نوری که به تو داده شده و به انبیاء قبل از تو داده نشده است. آن دو نور «فاتحه الکتاب» و خواتیم سوره بقره است (از آیه ـآمَنَ الرَّسُولُ (۲) به بعد) و هرگز کسی قرائت نکند حرفی از آن را مگر آنکه حاجت او را می دهم».(۳)

۳. رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «ایمّا مسلم قرأ فاتحهالکتاب اعطی من الأجر کانّما قرأ ثلثی القرآن.. » « ... کانّما قرأالقرآن؛ هرکس سوره حمد را بخواند به او آن چنان پاداش می دهندکه گویی دو ثلث قرآن را خوانده و بر هر مومن و مومنه صدقه داده است» . و به همین مضمون از آن حضرت به سند دیگر نقل شده است، با این تفاوت که گویی تمام قرآن را خوانده است«.(۴)

۴. حضرت علی(علیه السّلام) از پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نقل می کنند که خداوند عز وجل به من فرمود: «وَ لَقَدْ

۱- عیون اخبار الرضا(علیه السّلام)، ج۲، ص ۳۲۰، باب ۳۴.

۲- بقره ، ۲۸۵.

۳- آداب الصلوه، ۳۰۱۰.

۴- مجمع البیان، ج ۱، ص ۳۴.

آتَیْنَاکَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِی وَالْقُرْآنَ الْعَظِیمَ » (۱)

خداوند منان سوره مبارکه حمد را در برابر همه قرآن

قرار داده و با نازل کردن آن به خصوص بر من منّت گذاشت سپس فرمودند: سوره مبارکه حمد شریف ترین چیزی است که در گنجینه های عرش الهی است».(۲)

۵- به فرموده امام صادق(علیه السّلام): «در دو مورد ابلیس به شدت ناراحت شد: هنگام بعثت پیامبر

اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و هنگام نزول سوره حمد».(۳)

چرا سوره حمد؟

در چرایی قرائت سوره حمد در نماز، علامه طباطبائی می فرمود: سوره مبارکه حمد کلام بنده خداست، به این معنی که خدا به بنده اش یاد می دهد که چگونه حمدش گوید، این سوره کلام خداوند است اما به نیابت از بنده اش و زبان حال بنده اش در مقام عبادت و اظهار عبویت...

بنابراین، این سوره شریفه اصلاً برای عبادت درست شده است و در قرآن هیچ سوره ای نظیر آن دیده نمی شود. (۴)

ضمن اینکه، سوره های دیگر همه از زبان خداوند است ولی این سوره از زبان بنده خداست، بنده احساس می کند که به خداوند نزدیک می شود، و با خداوند مناجات می کند و پیداس ت که اثر تربیتی آن چه اندازه است. (۵)

۱- سوره حجر، آیه ۸۶.

۲- مجمع البیان، ج ۱، ص ۳۴.

۳- تفسیر نمونه، ج۱، ص ۲.

۴- المیزان، ج۱، صص۳۱ و ۶۳.

۵- تفسیرنمونه، ج۱، ص۲.

درس بیست و یکم: شانس و توفیق

بهانه ارتباط

تـذکر: در این جلسه مبلغ گرامی به نقـد و بررسـی یکی از خرافـات غیردینی و رائـج می پردازد که به باورهـای دینی و سـبک زندگی جوانان لطمات زیادی وارد می کند.

دوستان من!

باورهـای یکی از کلماتی که در جامعه زیاد اسـتفاده می شود، کلمه «واردات» است. امروزه خیلی چیزها از کشورهای مختلف وارد کشور می شود. این واردات از خودرو و کیف و کفش و سـنجاق قفلی و سـنگ پا گرفته تا اقلام ریز و درشت خوراکی، پوشاکی، تزئینی و آرایشی دیگر را شامل می شود.

یکی از چیزهای وارداتی....

تذکر: مبلغ محترم همزمان با صحبت کردن، کلمه Chance را به صورت تدریجی و مرحله به مرحله برای همراهی مخاطبان در حدس کلمه، روی تابلو می نویسد.

ص: ۲۷۳

تبیین متن و محتوا

اشاره

«شانس»، کلمه ای وارداتی در فرهنگ ما به شمار می رود؛ بدین معنا که در ادبیات کشور ما و در سخن بزرگان ما، این واژه جایی نداشته است؛ لذا در اشعار و سخنان بزرگان و شاعران نامدار ایران زمین، حرفی از شانس دیده نمی شود.

شانس یعنی چی؟

اشاره

پس از شنیدن نظرات....

یعنی اتفاق بدون دلیل؛

یعنی انرژی مثبت؛

یعنی بخت و اقبال بلند؛

یعنی نگاه ویژه از طرف خدا؛

یعنی اتفاقی با عامل ناشناخته؛

یعنی همین جوری الکی الکی....

اما واقعا امکان دارد اتفاقهای مثبت و منفی همین طور الکی و بدون دلیل اتفاق بیفتند؟

جواب این است که خیر؛ کسی که معتقد و باورمند به خداوند و حکمت و مصلحت الهی باشد، به خوبی می داند که همه چیز تحت کنترل و مشیت الهی است و هیچ چیز به صورت تصادفی و بدون دلیل واقع نمی شود.

آموزه های دینی ما آن قدر دقیق و ظریف بیان شده اند که گفته اند حتی کوچکترین چیزها هم فراموش نمی شوند و ممکن است اثرات مثبت و منفی کارهای انسان، در کوتاه مدت یا دراز مدت، دستگیر یا دامنگیر او شود؛ اگر مثبت بود، آثار و نتایج مثبت و اگر منفی بود، پیامدها و

مشکلات متوجه انسان خواهد شد.

بر مبنای آیات قرآن کریم و روایات اهلبیت(علیهم السّلام) ، حتی کوچکترین خراش نیز بی حساب و

کتاب نیست.(۱)

امیر مؤمنان(علیه السّلام) می فرماید: «تَوقُّوا الذُّنُوبَ فَمَا مِنْ بَلیهٍ وَ لَا نَقْصِ رِزْقٍ اِلَّا بِذَنْبٍ حَتَّی الْخَدْشِ وَالْکَبوَهِ وَالْمُصیبَهِ ؛ از گناهان بپرهیزید که هیچ بلا و کم شدن روزیی نیست جز بواسطه گناه؛ حتی خراشها [و زخمهای بدن] و سقوط و افتادن و هر مصیبتی.»(۲)

بنابراین، کسانی که به شانس معتقد می شوند، یا ضعف ایمان دارند و یا اینکه فقط ظاهر قضایا را می بینند و چون از پشت پرده و واقعیت ماجرا خبر ندارند و پشتوانه این اتفاق خوب یا بد را درک نمی کنند، به همین سبب آن را به شانس و اقبال نسبت می دهند.

حال به نمونه هایی از حوادث و اتفاقات اشاره می کنیم، که دو نوع قضاوت درباره آن می توان کرد.

نمونه شماره یک

اشاره

جوان هیزم شکنی از ایران به قصد اقامت همیشگی، به نجف اشرف رفت و در آنجا ساکن شد. او در مضیقه شدید مالی بود و از شدت فقر درمانده شده بود. او هرچه دعا می کرد و از خدا گشایشی برای خود طلب می کرد، دعایش مستجاب نمی شد.

شبی بر اثر فقر و تنگدستی، به حرم امیر مؤمنان علی(علیه السّلام) آمد و تا صبح با خدا، به راز و نیاز

مش-غول شد. او مرتب دعا میکرد و میگفت: خدایا تو را به حق علی(علیه السّلام) قسم می دهم که قدری

قلم تقدیر را برای من کج کنی و مرا از این گرفتاری هیزم شکنی و فقر نجات دهی! در آخر دعا هم، به زبان ساده گفت: خدایا کجش کن!

خلاصه شب به پایان رسید و نماز صبح را در حرم به جا آورد و بیرون آمد. تبر بر دوش گذاشت و در نهایت خستگی به بازار نجف رفت و صدا زد: هیزم شکن! هیزم شکن!

۱- خداوند در سورهٔ نساء می فرماید: «مَا أَصَابَکَ مِنْ سَیِّئَهٍ فَمِنْ نَفْسِکَ ؛ هر بدی و ناراحتی که به تو می رسد از ناحیه خود توست. » سوره نساء، آیه ۱۷۹. نیز نک: سوره شورا، آیه ۳۰.

۲- خصال، شیخ صدوق، قم، جامعه مدرسین، ص ۶۱۶؛ وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۳۰۱.

یکی از تجّار سرشناس نجف، در مغازه اش نشسته بود که به او خبر دادندکه تاجر ایرانی و طرف حساب او که ده روز است برای زیارت در کربلا حضور دارد، امروز عصر، قصد آمدن به منزل وی را داشته و می خواهد ده روز مهمان او باشد.

تاجر، فوری مغازه اش را بست و به طرف خانه آمد که وسایل پذیرایی را فراهم کند. در این بین به فکرش رسید که در منزل هیزم شکسته نداریم، بهتر است این جوان هیزم شکن را به خانه ببرم تا هیزم ها را بشکند.

او جوان هیزم شکن را به خانه برده و هیزم ها را به او نشان داد و خودش به همراه همسر و دخترش، در آشپزخانه مشغول تهیه غذا شدند.

وقتی کارها مرتب شد، همسرش گفت: وقتی در ایران به منزل این بازرگان رفته بودیم، دیدم که خودش پیش تو نشسته بود و پسرش از ما پذیرایی می کرد. خوب نیست صاحبخانه خودش از مهمان پذیرایی کند. ما که پسر نداریم، باید این چند روز یک نفر را به عنوان داماد داشته باشیم،تا در این مدت از مهمان ها پذیرایی کند.

شوهر گفت: فکر خیلی خوبی است، اما چگونه؟ (من الان از کجا داماد پیدا کنم؟)

زن گفت: وقت نداریم، به نظر من همین هیزم شکن، جوان برازنده ای است، ما که در منزل حمام داریم، او را به حمام بفرست تا خود را بشوید، یک دست لباس تمیز هم به او می دهیم که بپوشد، تا در این چند روز، مشغول خدمتگزاری به مهمان ها باشد.تاجر گفت: مانعی ندارد.

تاجر، نزد جوان هیزم شکن آمد و برای مدت ده روز با او قرار گذاشت که در آنجا کار کند.

سپس او را به حمام فرستاد و لباس تمیزی به او داد.

وقتی مهمان ها سر رسیدند، جوان تمیز و آراسته، مشغول پذیرایی از مهمانها شد.

بازرگان ایرانی از میزبان پرسید: این جوان زیبا پسر شماست که در اینجا خدمت می کند؟

صاحبخانه شرم کرد که بگوید او هیزم شکن است، از این

رو گفت یر من پسر ندارم، این جوان داماد ما است!

پرسید: آیا عروسی کرده است؟ گفت: خیر تازه نامزد کرده اند!

مهمـان گفت: پس من از شـما خواهش می کنم در این ده روز که در اینجـا هستیم، بسـاط عروسـی را برپـا کنیـد، تا ما نیز در جشن شما شرکت کنیم. میزبان گفت: چشم! اطاعت می کنم.

میزبان از جا برخاست و نزد زنش آمد و گفت: تو مرا وادار کردی که دروغ بگویم، اکنون تاجر ایرانی اصـرار دارد که در این چند روز، برای این جوان جشن عروسـی راه بیندازیم. اگر به او بگویم که دروغ گفته ام، آبرویم می رود و روابط تجاریمان به هم می خورد. نمی دانم چه کنم؟

زن گفت: فعلاً ـ کـاری است که شـده و مـا هم که ثروت زیادی داریم و داماد پولـدار نمی خواهیم، چه بهتر که دخترمان را به همین جوان بـدهیم که در خانه ی خودمان زنـدگی کنـد و دخترمان را از ما جـدا نکنـد. تازه، این جوان هیـچ عیبی ندارد، جز اینکه فقیر است که آن هم چاره دارد، مقـداری از ثروت خود را به او می دهیم، تا به تجارت و کسب و کار بپردازد و با دختر ما زندگی کند.

مرد تاجر هم سخنان همسرش را پذیرفت و به نزد مهمان خود رفت. روز بعد تاجر ایرانی دوباره پرسید: قضیه عروسی چه شد؟

میزبان گفت: در این چند روز إن شاءالله، مراسم عروسی را برپا می کنیم.

تاجر میزبان، فوری نقاش و بنّا آورد و یکی از اتاق های منزل را مزین و مرتّب کرد و تمام لوازم عروسی را خریداری نمود.

سه شب بعد، مراسم باشکوهی ترتیب دادند و دختر تاجر را به عقد جوان درآوردند و او را به حجله ی عروسی فرستادند.

جوان هیزم شـکن وقتی خواست وارد حجله شود، رو به آسـمان کرد و گفت: خـدایا! کجش کردی، خوب هم کجش کردی! (۱)

پشت پرده حوادث

در داستان این جوان نیز شاید در نظر اول کسی که این داستان را می شنود، بگوید: خوش به

۱- هزار و یک حکایت اخلاقی، ص ۷۱۴.

حالش! عجب شانسی، خدا شانس بدهد، پدر زن پولدار و ...

ولی در نگاهی عمیق تر باید گفت: این ها همه از روی تصادف و اتفاق و شانس نبود. بدون شک در این جوان خصوصیات و ویژگی هایی بوده، که لیاقت این توجه خداوند را یافته است:

ویژگی هایی همچون توکل او بر خداوند، درخواست رفع مشکل از خداوند با توسل به ائمه اطهار(علیهم السّلام) ، اهل عبادت و نماز بودن، اهل کار و تلاش بودن و تنها منتظر فرصت های بادآورده نبودن، عار ندانستن کار و مشغول شدن به کارهای ساده و ...

اینها، همان چیزهایی است که خداوند به انسانها یاد داده و از آنان خواسته که انجام دهند، که در این صورت به موفقیت و کامیابی رسیده و لطف خداوند شامل حالشان خواهد شد.

«أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ؟!»؛ آیا خدا برای بنده اش کافی نیست؟

« وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»؛ آنکه بر خدا توکل کند، خدا برایش کفایت می کند.

«قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ »؛ اگر دعایتان نباشد، خدا به شما اعتنا نمی کند.

یکی از دلایل مهم اعتقاد به شانس این است که حقیقت و پشت پرده را نمی داند و به همین جهت چون به ظاهر علتی پیدا نمی کند، آن را به یک دلیل فرضی و موهوم به نام شانس نسبت می دهد. مثل موفقیت و پیروزی در لحظات پایانی مسابقه فوتبال یا گل شدن یا نشدن یک توپ و....

نمونه شماره دو

در مورد صاحب بن عُبّاد، که یکی از دانشمندان و خوبان بود، داستان زیبایی بدین مضمون نقل شده است.

وی از همان دوران کودکی که برای درس خواندن به مسجد می رفت، هر روز صبح مادرش یک دینار و یک درهم به وی می داد و سفارش می کرد که به اولین فقیری که رسید، صدقه بدهد.

این عمل برای صاحب عادت شده بود و حتی هنگامی که به مقام وزارت رسید، هیچگاه سفارش مادر را ترک نمی کرد. وی از ترس اینکه مبادا یک روز صدقه را فراموش کند، به خادم

متصدّ ی اتاق خوابش، دستور داده بود که هر شب یک دینار و یک درهم زیر تشک او بگذارد و صبح که بر می خاست پول ها را برداشته و به اولین فقیر صدقه می داد.

اتفاقاً شبی خادم فراموش کرد که این کار را بکند. صبح که صاحب، سر از خواب برداشت بعد از خواندن نماز، دست زیر تشک خود برد تا پول را بردارد، ولی متوجه شد خادم فراموش کرده است. او این فراموشی را به فال بد گرفت و با خود گفت: حتماً مرگ من فرا رسیده که خادم

از گذاشتن دینار و درهم غفلت کرده است؛ از این رو به غلام خود دستور داد که آنچه در اتاق خوابش از لحاف و تشک و بالش -که همگی از دیبا بود- وجود دارد را به کفاره ی فراموش کردن صدقه ی آن روز، به اولین فقیری که ملاقات کرد، بدهد.

غلام هم آنها را جمع کرد و از منزل خارج شد و با مردی از سادات که به دلیل نابینایی، زنش دست او را گرفته بود برخورد کرد. خادم پیش رفت و گفت: اینها را قبول می کنی؟

پرسید: چیست؟ جواب داد: لحاف، تشک و بالش دیبا است.

ناگهان مرد فقیر با شنیدن تفصیل وسائل، بیهوش شد و بر زمین افتاد.

جریان را به صاحب بن عبّاد اطلاع دادند. وقتی آمد، دستور داد تا آب بر سر و صورتش بپاشند تا به هوش بیاید. وقتی به هوش آمد، صاحب از او پرسید: چه شد که از حال رفتی؟

گفت: من مردی آبرومندم؛ ولی مدتی است تهی دست شده ام. از این زن دختری دارم که به حد رشد رسیده و مردی از او خواستگاری کرده است. ازدواج آن دو صورت گرفت و اکنون دو سال است که از خوراک و لباس خودمان ذخیره می کنیم و برای او اسباب و جهیزیه تهیه

می کنیم.

دیشب زنم گفت: باید برای دخترم لحافی با بالش دیبا تهیه کنی. هر چه خواستم او را منصرف کنم نپذیرفت. بالاخره بر سر همین خواسته بین ما اختلافی پیدا شد. عاقبت گفتم: فردا صبح دست مرا بگیر و از خانه بیرون ببر تا از میان شما بروم و شما را ترک کنم.

اکنون که خادم شما این سخن را گفت، جا داشت که من بیهوش شدم!

صاحب بن عبّاد که سخت تحت تأثیر قرار گرفته بود، گفت: لحاف و تشک دیبا باید با سایر

وسائل مناسب خودش آراسته شود. به من اجازه بدهید تمام وسائل زندگی دختر شما را مطابق این لحاف و تشک فراهم کنم.

سپس صاحب بن عباد شوهر دختر را خواست، به او سرمایه ی کافی داد که به شغلی آبرومند

مشغول شود و تمام جهیزیه ی دختر را به طوری که مناسب دختر وزیر بود، تهیه کرد و به آنان تقدیم کرد. (۱)

نمونه شماره سه

یکی از رؤسای قُلدر، مهمان شاهزاده ای شد و کنار سفره ی او نشست. از قضا کبک بریان شده ای را در میان سفره نهاده بودند. همین که چشم قلدر به آن کبک ها افتاد، خندید.

شاهزاده از علت خنده اش پرسید: او گفت: در آغاز جوانی، روزی سر راه تاجری را گرفتم و وقتی خواستم او را بکشم، رو کرد به دو کبکی که بر سر کوه نشسته بودند و گفت: ای کبک ها !

شاهد باشید که این مرد قاتل من است. اکنون این دو کبک را بریان شده در میان سفره دیدم، حماقت آن تاجر به خاطرم آمد.

شاهزاده که فردی غیور بود، به قاتل گفت: اتفاقاً کبک ها گواهی خود را دادند، سپس دستورداد گردن قاتل پدرش را زدند. (۲)

نمونه شماره چهار

شخصی به نام مفضّل بن بشیر، می گوید: همراه قافله ای به سفر حج می رفتیم. در راه به قبیله ای از اعراب چادرنشین رسیدیم.

ضمن بحث و گفتگو درباره ی آن قبیله، شخصی گفت: در این قبیله زنی است که در زیبایی و

۱- پند تاریخ، ج ۴، ص ۱۱۲.

۲- داستان دوستان، ص ۱۲۸.

جمال نظیر ندارد و در معالجه و درمان مارگزیدگی، مهارت عجیبی دارد.

به فکر افتادیم که برای دیدن آن زن زیبا، بهانه ای جز معالجه ی مارگزیدگی وجود ندارد.

جوانی از همراهان ما که از شنیدن اوصاف آن زن، فریفته ی وی شده بود، تکه چوبی از روی زمین برداشت و پای خود را با آن چوب به اندازه ای خراشید که خون آلود شد . بعد هم به بهانه ی درمان مارگزیدگی، به خانه ی آن زن رفتیم و او را از زیبایی، مانند خورشید، درخشان

دیدیم.

آن جوان خراش پای خود را نشان داد و گفت: این اثر نیش ماری است که ساعتی پیش مرا گزیده است و اکنون می خواهم که مرا مداوا کنی!

زن زیباروی، نگاهی به خراش پای جوان انداخت و پس از معاینه گفت: این زخم مار نیست،

ولی از چیزی که به ادرار مار آلوده بوده خراش برداشته و باعث مس-مومیت بدن شده است و علاجی هم ندارد.تشخیص من این است که تا چند ساعت دیگر خواهی مُرد.

جوان هوسران که مشغول هوسرانی خود بود و حرف های او را نمی فهمید، ناگهان به خود آمد و تازه متوجه شد که در راه یک فکر شیطانی، جان خود را در معرض خطر مرگ قرار داده است.

اما دیگر کار از کار گذشته بود و ظهر همان روز، بر اثر مسمومیتی که از ناحیه ی آن چوب آلوده پیدا کرده بود، قربانی نگاه هوس آلود و نیت ناپاک خود شد.(۱)

دست اندازهای زندگی

بنابراین، خدایی هست که امور را تنظیم می کند و انسان بر اساس رفتارهای خوب و بد خود، پاداش یا عقاب می بیند؛ گاهی یک دعا و نفرین پدر و مادر، یک ظلم و ستم، یک بدطینتی و ذهن و رفتار آلوده و... می تواند انسان را گرفتار و از رسیدن به هدف بازدارد؛

۱- هزار و یک حکایت اخلاقی، ص ۷۱۳.

همانگونه که دعای خیر پدر و مادر، انجام وظایف دینی و شرعی، کارهای نیک و دستگیری از نیازمندان و.... می تواند مسیر رسیدن به هدف را آسان و دست اندازهای مسیر موفقیت را برطرف نماید .

پیامهای کاربردی

رابطه شانس و موفقیت

یک سؤال: پس نقش تلاش و تدبیر انسان در زندگی چه می شود؟ این همه تفاوتها چگونه قابل توجیه است؟ این خوش شانسی ها و بدشانسی ها در ورزش، تحصیل، کسب و کار، ازدواج و دهها نمونه دیگر در زندگی را چگونه باید تحلیل و هضم کرد؟

پاسخ آن است که بی تردید، در اسلام چیزی به نام شانس وجود ندارد، اما واقعیت دیگری وجود دارد که شاید پاسخی قانع کننده و راه حلی مشکل گشا، برای برخی ابهامات پیرامون اعتقاد به شانس باشد، زیرا برخی مواقع فردی می خواهد مثلاً در طول چند روز کاری را انجام دهد، ولی در فاصلهٔ کوتاهی کارها به گونه ای با یکدیگر جور می شوند که هر کس آن را می بیند، ناخودآگاه به شانس ربط می دهد و می گوید: عجب آدم خوش شانسی است! یا در برخی مواقع، کارهای انسان به راحتی و به

صورت پشت سر هم و با کمترین مشکلی برطرف می شود و یا برعکس؛ مشکلات پیاپی و گره افتادن های متعدد در کارها و روند زندگی اتفاق می افتد که نامی جز شانس بر آن نمی گذارند.

واقعیتی به نام توفیق. در فرهنگ قرآن کریم، توفیق به معنای «آسان کردن» است؛ یعنی خدای سبحان، پیمودن راه را برای انسان آسان تر می کند.

جالب آنکه توفیق، هم خانواده موفقیت و از مادّه «وفق» و «وفاق» است که به انطباق، همراهی و هماهنگ شدن کارهای انسان معنا می شود. بنابراین، این گونه موارد که در زندگی بسیاری از افراد اتفاق می افتد، حکایت از واقعیتی به نام توفیق و عدم توفیق دارد؛ به این معنا که انسانی که به وظایف شرعی و تعهدات دینی خود پایبند باشد و بدانها عمل نماید و صد البته از رموز ظاهری موفقیت و کامیابی

نیز غفلت نورزد، توفیقاتش بیشتر می شود و در اصطلاح عرفی، کارهایش جور درمی آید و مشکلات به راحتی از سر راهش برداشته می شود. همان گونه که معصوم(علیهم السّلام) در روایت فرمودند: «بِالتَّوفیقِ تَکونُ

السَّعادَهُ ؛ با همراهی توفیق، موفقیت و سعادت به دست می آید».(۱)

راز موفقیت ابن سینا

ابن سینا دانشمند نابغه قرن چهارم هجری، به علم و دانش علاقه بسیار داشت. او مدتی بود که به دنبال یک کتاب- در مورد فلسفه و حکمت از علمای یونان قدیم- می گشت. وی در این مدّت مسافرتها کرده و به جستجوی وسیع پرداخت؛ اما هر چه تلاش نمود آن را پیدا نکرد. تا

اینکه روزی روانه مسجد شد، دو رکعت نماز خواند و پس از نماز از درگاه خدای بزرگ خواست تا آن کتاب را به وی برساند. از مسجد بیرون آمده و به سوی منزل حرکت کرد، ناگهان سر راه خود چشمش به پیرزنی افتاد که مقداری اشیاء کهنه و پوسیده قدیمی را در زمین گسترده و در

معرض فروش قرار داده بود، از جمله چند کتاب کهنه نیز در کنار بساط او دیده می شد.

بوعلی که عاشق بی قرار کتاب بود، بی اختیار به سوی آنها کشیده شد، از قضا همان کتابی را که سالها به دنبالش بود در میان آن اشیاء قدیمی مشاهده کرد، آن را برداشته و به پیرزن گفت: این کتاب را چند می فروشی؟ او نیز مبلغ ناچیزی را درخواست کرد. بوعلی با خوشحالی وصف ناپذیری وجه را پرداخت کرد و به گمشده دیرین خود رسید. آری او با نماز و حضور در خانه خدا توانست به مقصودش نائل شود. (۲)

حضرت آیت الله بهاء الدینی، یکی از بزرگان علم و عرفان نیز می گوید: شش ساعت از شب گذشته بود. چراغ ها همه خاموش و اهل خانه خواب بودند.

ناگهان صدای کوبیدن در، مر ا از خواب بیدار کرد. در را که باز کردم دیدم زنی جلوی در

۱- تحف العقول، ص۸۳.

۲- آموزه های کلام وحی در قصه های تربیتی، ص۱۴۶.

ایستاده است. وقتی مرا دید، گفت: حاج آقا! چراغ بقالی روشن است.

در را بستم و به اتاق رفتم. در این فکر بودم که این چه خبری بود، آن هم در این وقت شب.

چرا بعضی ها مزاحم دیگران می شوند.

چشم ها را روی هم گذاشتم که بخوابم، صدای خفیفی شنیدم. دقت کردم. حدس زدم حرکت سوسک باشد. چراغ را روشن کردم، دیدم دو عقرب سیاه و بزرگ نزدیک بچه ی کوچکمان در حال راه رفتن هستند. فوراً آنها را از بین بردم. چراغ را که خاموش کردم، ناگهان متوجه شدم که آن زن مأمور بیدار کردن ما و سبب نجات این طفل معصوم بوده است. (۱)

اگر تیغ عالم بجنبد ز جای

نبرد رگی تا نخواهد خدای

هیچ کس بی امر او در ملک او

در نیفزاید سر یک تار مو

بنابراین، تلاش و دعا مکمل موفقیت هستند، و از آن طرف گناه باعث کند شدن و ایجاد دست اندازهای زیاد در مسیر موفقیت می شوند و توفیق انسان را کم می کنند؛ چه توفیق تحصیل و عبادت خالصانه برای خدا و چه توفیق عبادت و میل به زیارت، نماز، دعا و قرائت قرآن.

مراقب باشید که فریب شیطان را نخورید و خود را معطل خرافاتی همچون خوش شانسی و بدشانسی نکنید، با توکل به خداوند و اتکا به نیروهای خدادادی، قدم در مسیر موفقیت و کامیابی بگذارید و حرکت به سوی سعادت و خوشبختی را آغاز کنید.

دعا و نیایش

خدایا!

ایمان ما را روز به روز محکم تر بگردان!

توفیق دوری از گناه و انجام عبادت به ما عنایت کن!

در مسیر زندگی، توفیق خودت را نصیب ما بگردان!

۱- آیت بصیرت،ص ۸۳. سید حسن شفیعی.

ما را از خوبان و مورد رضایت خودت قرار بده.

آمین

ص: ۲۸۵

متن مطالعاتی

یک: دیدگاه شهید مطهری در مورد شانس

ایشان پس از مردود دانستن بخت و اقبال و نیز علل گرایش به آن می نویسند: «ما دو منبع الهام دیگر بیشتر نداریم: یکی دین است که گاهی شعرا از آیات و کلمات رسول اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ائمه

اطهار(علیهم السّلام) الهام می گرفتند، و منبع دیگر عقل و علم و فلسفه است.

در تمام قرآن و روایات، نامی از بخت و شانس نمی بینیم. کتب فلسفه نیز از قدیم هر وقت از بخت و اتفاق بحث کرده اند، از آن به عنوان یک موهوم یاد کرده اند.» (۱)

ایشان در سخنی دیگر، شانس را اندیشه ای شیطانی دانسته و می گوید: «کسانی که در آنها هیچ گونه واقع بینی ای نیست و می خواهند با وهم و خیال، قضایا را حل کنند، خیال می کنند یگانه چیزی که باید به کمک و یاری آدمی بیاید و به او ظفر و موفقیت بدهد، بخت و تصادف است.

گمان می کنند هر کسی با بخت و شانسی مخصوص به دنیا آمده است؛ اگر خوشبخت به دنیا آمده باشد، هیچ چیز نمی تواند او را بدبخت کند؛ او برود راحت بخوابد که بخت و اقبالش بیدار است. و اما اگر بدبخت و بدشانس به دنیا آمده باشد، هیچ چیز قادر نخواهد بود او را خوشبخت

سازد، نه علم، نه ایمان، نه عمل و نه اخلاق و ملکات فاضله. به هر راه راست و صراط مستقیم

۱- بر گرفته از بیست گفتار، شهید مطهری، نشر صدرا، تهران، ص ۷۵.

که قدم بگذارد، آن بخت بد و سیاه مانند سایه همراه اوست و نمی گذارد به نتیجهٔ مطلوب خود برسد:

بدبخت اگر مسجد آدینه بسازد

یا سقف فرود آید و یا قبله کج آید

به گمان این اشخاص هیچ قدرتی در جهان قادر نیست که خوش بخت را بدبخت و بدبخت را خوشبخت نماید؛ زیرا:

گلیم کسی را که بافتند سیاه

به آب زمزم و کوثر سفید نتوان کرد

متأسفانه این طرز تفکر در میان بسیاری از مردم شیوع دارد. بدیهی است که اگر بشر اندکی واقع بین باشد و روابط علی و معلولی حوادث و قضایای عالم را درک کند، اگر اندکی در مسائل جهان، علمی فکر کند، اگر کمی عقل و اندیشهٔ خود را به کمک بخواهد، می فهمد که مسئله شانس و بخت، خیال و واهمه شیطانی بیش نیست؛ نه عقل، شانس و بخت را به رسمیت

می شناسد و نه دین.

خداوند احدی را خوشبخت و بدبخت بالذات نیافریده است. گلیم بخت هیچ کس نه آنچنان سفید بافته شده است که قابل سیاه شدن نباشد و نه آنچنان سیاه که قابل سفید شدن نباشد؛ بلکه گلیم بخت هر کس همان صفحه روح و آینهٔ قلب خود اوست. این صفحه هم قابل سفید شدن و صیقل یافتن است و هم قابل سیاه شدن و تکدّر یافتن.

علم و معرفت، ایمان و تقوا و مداومت بر عمل صالح این صفحه را سفید، صیقلی و نورانی می کند و جهل، خرافات، تعصبات، فسق و فجور آن را سیاه و تاریک می سازد. قرآن مجید در آیه دوم سوره دهر می فرماید: «ما بشر را از نطفه ای آفریدیم که ترکیبی از استعدادهای مختلف است. » بنابراین در آدمی همه گونه استعداد وجود دارد. و همه گونه راهی به روی او در این جهان باز است. او آزاد و مختار آفریده شده و این خود اوست که باید راه راست را تشخیص بدهد و درست عمل کند و سقوط نکند.» (۱)

۱- مجموعه آثار، ج ۲۲، صص ۱۷۱ – ۱۷۰.

دو: علل گرایش به شانس

اشاره

گرایش به شانس علل مختلفی همانند ناآگاهی از واقعیت ها و ناشناخته بودن دلیل اتفاقات، تکرار مداوم این کلمه در زبانها و... دارد، ولی در این باره، دو عامل نقش اساسی دارند.

الف: تبلیغات رسانه ها

مشهور است که رسانه های هر جامعه ای به نوعی نمایند واقعیت های آن جامعه هستند. نگاهی

به رسانه ها و برنامه های آنها نشان دهند افزایش شمار تبلیغاتی است که به نوعی با خوش شانسی

آدمها گره خورده اند. این تبلیغات مجموعه وسیعی از آگهی های تبلیغاتی بانکها، تلفنهای همراه

و دیگر شرکتها گرفته تا مصرف انواع لبنیات و حتّی خودروها و لوازم فنی و الکترونیکی لوکس را در بر می گیرد. آگهی هایی با وعده های عجیب و گاه آرزوهایی دست نیافتنی که همگی رواج اعتقاد به شانس را در پی خواهد داشت. آگهی هایی با وعد دستیابی ناگهانی به مقادیر زیادی

پول بدون «کار» و فقط بر اساس «شانس»، که فرهنگ مفت طلبی و توقع پول بی زحمت را تقویت می کند. امروزه حتی برای اینکه شانس و اقبال در ذهن کودکان تثبیت شود، اسباب بازیها و کارتونهای جذاب فراوانی تهیه و تولید می شود که اول و آخر آن چیزی جز القای واژه شانس بر فکر و ذهن کودک و نوجوان نیست. از آن سو نیز لپ لپ و سک سک و تخم مرغ شانسی، برنده

خوش شانس مسابقه، لوک خوش شانس و... .

ب: ضعف ایمان

کسی که به خدا اعتقاد داشته باشد و همه چیز را در کف اختیار او ببیند، هیچ گاه منتظر شانس و تصادف نمی نشیند؛ بلکه با توکل بر خدا به گذران زندگی خود پرداخته و با بهره گیری از خرد و توان خود به سوی آینده ای روشن در سایه توجه و توکل به قدرت پروردگار حرکت

می نماید. او می داند که هیچ چیزی در این عالم بدون دلیل و حکمت و خواست خدا صورت

نمی پذیرد. اگر در جایی چیزی نصیب او نشد – مثلاً در قرعه کشی بانک و مانند آن برنده نشد – حتماً خواست خدا نبوده یا خود او به انجام برخی اشتباهات همچون ارتکاب گناه باعث برخی محرومیتها برای خود شده است؛ پس او باید خود را اصلاح نماید تا توجه دوباره خدا را به سوی خود جلب نماید.

انسان با ایمان، به جای بکار گیری ادبیاتی که نشان دهند تسلیم شدن، ضعف فکر و اراد انسان و خوش بینی بیش از حد او و غوطه ور شدن در دنیای اوهام و تخیلات است، از واژه هایی همچون: به مصلحت نبودن، قسمت و روزی نبودن، یا خواست خدا نبودن و... به خود آرامش می بخشد و از زندگی ناامید نمی شود و با نصب العین قرار دادن تابلوی « لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى »

به حرکت و تلاش برای کسب موفقیتها و کامیابیها اقدام می نماید.

سه: شانس ایرانیان

گفتیم که در اسلام، بخت و شانس به معنای پیش آمد بدون علت، وجود ندارد و آنچه در میان مردم رواج دارد یا به معنای قضا و قدر و مقدرات الهی اطلاق می گردد که این اطلاق ناشی از رواج و شیوع این گونه کلمات بر سر زبان ها و نبود معادلی جامع و جایگزین گویا برای این واژ

فرانسوی است، در حالی که منظور و مقصود افراد متدین و مؤمن، همان خواست و اراد الهی است که با دیدن وقایع به ظاهر غیرمنتظره و غیر قابل پیش بینی، از واژ «شانس» استفاده می کنند.

و گاهی نیز شانس را به معنای فرصت می دانند، که در این معنا هم شانس منافاتی با آموزه های دینی ندارد و در فرهنگ لغت نیز، یکی از معانی شانس فرصت، امکان و مجال دانسته شده است؛ طبق این تعریف، واژ «شانس» به معنای استفاده از فرصت و موقعیت برای کسب

موفقیت است که در اسلام نیز بر استفاده از فرصت ها و موقعیت های مثبتی که در زندگی رخ می دهد، تأکید شده است.

درس بیست و دوم: حجاب

بهانه ارتباط

ربط کلمات به هم یا جمله سازی

تـذکر: در ابتـدای جلسه و پس از سـلام و احوالپرسـی با دانش آموزان، دو یا سه گروه انتخاب می شونـد و این چنـد کلمه در اختیـار آنهـا قرار می گیرد، تـا بـا آنهـا جمله بسازنـد و در مرحله بعـدی، ربـط بین این کلمـات و نیز پیـام و برداشت خود را از جملات ساخته شده بگویند.

گروه اول: سبزه، درخت، گل، باغ، شکوفه، غنچه، شاخه، کاج

گروه دوم: ستون فقرات، استخوان، جمجمه، چشم، مغز، رگ، قلب، مخچه

گروه سوم: کرگدن، پروانه، فیل، سنجاقک، اسب آبی، پشه، شتر، مورچه

تـذکر: هـدف از کلمات، ساختن جملات با معنا و مفهوم خاص نیست و چه بسا نتواننـد جملات زیبایی خلق کننـد، آنچه مهم است اینکه این کلمات، پایه های تبیین بحث موضوع این جلسه هستند.

پس از اتمام زمان مشـخص نوشـتن جمله ها، هر سه گروه بایـد جملات خود را برای دانش آموزان حاضـر در جلسه بخوانند و برداشت و فهم خود را از آن جمله، برای دیگران بیان کنند. در واقع، این مسابقه چیزی شبیه تریبون آزاد است که هم جمله ها را می نویسند و هم برای دیگران

ص: ۲۹۱

تبیین و تشریح می کنند.

در پایان با نظرخواهی از دانش آموزان، یکی از متنها -در صورت برخورداری از معنا و مفهوم مناسب -، به عناون متن برگزیده و شایسته دریافت جایزه معرفی می شود.

با انتخاب متن برگزیده، مبلغ محترم به تبیین محتوای جلسه می پردازد و مفاهیم مدنظر را برای دانش آموزان تبیین می کند.

تبیین متن و محتوا

اشاره

در متنی که در اختیار دوستان شما قرار گرفت، هم چیزهای ظریف، شکننده و آسیب پذیر وجود داشت و هم چیزهای محکم، مستحکم و دارای قدرت و قوت و ماندگاری بیشتر.

در متن اول:

شکوفه، گل و شاخه را در نظر بگیرید؛ شاخه جسمی نسبتاً خشن و ستبر دارد، ولی گل و شکوفه از ظرافت و نرمی ویژه ای برخوردار است. زیبائی، خودآرائی و خودنمائی گل، چشمگیر و استحکام و توانمندی شاخه، غیر قابل انکار است. اگر شاخه چنین نباشد، گل پشتوانه محکم و جایگاه مستحکمی برای خودنمائی نخواهد داشت و اگر گل چنان نمی بود، شاخه قادر به ابراز وجود و امید به آینده و میوه و ثمر نداشت. گل نشانگر زندگی و حیات درخت و شاخه است و شاخه و درخت، پشتیبان و نگهدارند گل.

در اینجا صحبت از تساوی یا تفاوت بی معنی است؛ اگر بکوشیم که شاخه و گل را مساوی معرفی کنیم غیرعاقلانه است؛ چون زیبائی شاخه و گل همین است که هستند و نظام خلقت به بهترین وجه آنها را تنظیم نموده است.

یعنی همیشه مساوات، مساوی با حق و عدل نیست و تفاوت نیز همواره ظلم و ستم نخواهد بود. در اینجا اگر شاخه و گل یکسان و مساوی بودند، خلاف عدالت بود و اگر تفاوت نداشتند، بی عدالتی بود. بنابراین، زیبائی و تکامل موجودات، وابسته به تفاوت ها و اختلافات طبیعی و

حکیمانه است.(۱)

در متن دوم:

در میان قسمت های مختلف بدن انسان، چشم انسان متفاوت از بقیه است؛ چشم عضوی است که اگر نباشد، زندگی تلخ و همه چیز رنگ سیاهی و تاریکی و تکرار می گیرد، زندگی بی مفهوم و لذت و خوشی و نشاط حقیقی رخت بر می بندد؛ بخش بزرگی از پیشرفت ها و موفقیت ها راکد و متوقف خواهد شد؛ با نبود چشم، چهره، نقصی جبران ناپذیر می گیرد و...

بنابراین، چشم به معنای واقعی، زیبا و کارآمد است، اما با تمام لطافت، زیبایی و کارآیی که چشم دارد، حساس، ظریف و در معرض خطر و آسیب پذیری است؛ لذا آفریدگار مهربان و حکیم انسان، از میان قسمت های مختلف صورت انسان، برای چشم حسابی ویژه باز کرده و

محافظان متعددی بر آن گماشته است؛ ابروها، مژه ها، پلک ها، آبی روان و دائمی به نام اشک برای شست و شو و تمیزی آن و زدودن غبارها و کثیفی ها و ....

آیا دست و پا، استخوان ها و اسکلت بدن انسان مستحکم و قوی ساخته شده اند، به خاطر برتری و مزیت آنان است یا به خاطر نوع کارکرد و هدفی که برای آن خلق شده اند؟ ! آیا سزاوار است که چشم اعتراض نماید که در میان این همه اعضای بدن، چرا مرا ظریف، حساس و شکننده آفریده و این همه پوشش و محافظ برای من قرار داده ای؟

به عبارت دیگر، در اینجا می توان دو جور نظر داد:

اول اینکه بگوییم: این مراقبت و محافظت از چشم، توهین به آن است، تبعیض و ناعدالتی است نسبت به دیگر بخش های صورت؟ ! حتماً شما هم موافقید که این حرف غیرمنطقی و نشان آن است؛ این تفسیر، همان حرفی که مدام در ماهواره ها و فضاهای کم خَردی دِهند گویندگان

مجازی و شبکه های اجتماعی تکرار می شود و سعی دارند این مطلب منطقی و عقلانی را،

۱- نک: شخصیت زن از دیدگاه قرآن، هادی دوست محمدی، نشر سازمان تبلیغات اسلامی.

غیرمنطقی و نشانهٔ اُمُّل بودن و عقب ماندگی زنان جلوه دهند.

دوم اینکه گفته شود: چشم به خاطر ظرافت خاص خود، دارای محافظ های بیشتری است و این در واقع، احترام به مقام و جایگاه آن است، نه تنزل شأن آن.

یا مثلاً مغز انسان در داخل استخوان جمجمه و نخاع در داخل ستون فقرات جای گرفته است و سه پرده که در مجموع مننژ(۱) نامیده می شوند، مغز و نخاع را از اطراف محافظت می کنند.

اگر جمجمه بخواهد آزاد باشد و تحت حفاظت و مراقبت نباشد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟ یا اگر قلب بخواهد از زندان استخوان های قفسه سینه و رگ های متعددی که به او وصل شده و رهایش نمی کنند، خلاص شود، چه اتفاقی خواهد افتاد؟

آیا عاقلانه و منطقی است که جمجمه اعتراض کند که من چرا باید از این محافظت کنم و سپر بلای او باشم؟!

در متن سوم:

اشاره

جثه و هیکل برخی حیوانات، پرقدرت، تنومند و قوی و برخی دیگر ظریف و زیبا آفریده شده است. هر کدام هم در جای خود لازم و ضروری است، وگرنه اگر همه مثل باشند و دارای قدرت و توانایی یکسان و با اندامی شبیه به هم، دیگر تنوع موجودات معنا نداشت و نیازمندی های

غذایی و دیگر مسائل موجود در طبیعت، برطرف نمی شد.

آفرینش متفاوت زن و مرد

خداوند متعال مرد و زن را متفاوت آفریده است؛ اکثر مردان از لحاظ ظاهری بزرگتر و دارای قدرت بدنی بیشتری هستند و از آن طرف، زنان و دختران دارای اندامی ظریف تر و کوچک تر

۱- شامه یا مننژ(به انگلیسی meninge) سامانه ای متشکل از چند لایه (غشاء) است که سیستم عصبی مرکزی را در بر می گیرد. این غشاها کار محافظت، تغذیه و کاهش ضربه مغزی را به عهده دارند.

هستند.

هر کدام نیز متناسب با وظایف و کارکردهایی که خداوند برای آنها در نظر گرفته، روحیات متفاوتی دارند؛ زنان دارای روحیه لطیف، صبور، مهربان، محتاط و ... و مردان دارای روحیه ای نسبتاً خشن، سخت گیر و همراه با صلابت و استواری هستند تا در برابر مهاجمان ایستادگی کنند

و از کشور، ناموس و خانواده مراقبت و حمایت کنند.

باید باور کنیم که خداوند حکیم در خلقت جهان، موجودات را حکیمانه آفریده است؛ یعنی هر موجودی را به تناسب موقعیت و مسئولیتی که باید عهده دار آن باشد، آفریده است، همانگونه که چشم را ظریف اما استخوان های اطراف آن را سخت و محکم آفریده است. در سیستم بدن

هر عضوی به تناسب با وظیفه اش آفریده شده است تا این مجموعه اعضا با تناسب و دقت حکیمانه بتوانند در کنار یکدیگر در سیستمی واحد، هر کدام وظیفهٔ خود را به انجام برسانند.

این مربوط به سیستم اندام واره ای چون بدن است، حال در سیستم اندام واره بزرگتری به نام اجتماع بشری نیز همین حکمت و ظرافت لحاظ شده است.

در نظام آفرینش برای هر یک از مردان و زنان وظایف و مسئولیت های تکوینی ویژه ای در نظر گرفته شده، خداوند حکیم با تناسب همان وظایف، ویژگی ها و قوت و ضعف هایی در خلقت هر یک لحاظ کرده است. به همین جهت است که خصوصیات روانی و جسمی زنان با مردان

متفاوت است. زن با توجه به زن بودنش وظایفی را برعهده دارد، خداوند خصوصیات روحی و عاطفی و توان جسمانی اش را در راستای آن آفریده است.

برای مرد با توجه به مرد بودنش وظایفی قرار داده و خصوصیات روانی و جسمی او متناسب با

همین وظایف آفریده شده است. به قول شاعر:

جهان چون چشم و خط و خال و

که هر چیزی به جای خویش نیکوست

با توجه به همین تفاوتها و ظرافتهای وجودی زن است که نیاز به مراقبت بیشتری دارد؛ همانند دیگر موجودات و آفریده های ظریف و شکننده. بر همین اساس حضرت امیرالمؤمنین(علیه السّلام) جملهٔ زیبایی دربارهٔ زنان و دختران فرموده اند که در آن چگونگی برخورد با دختران و زنان را مشخص

کرده است.

تذکر: مبلغ محترم هنگام توضیح مطالب، به تدریج روی تابلو جدول مربوطه را ترسیم می کند.

این جمله را شما می توانید از این جدول پیدا کنید.

ز س ی ه د

ن ت ف ر م

گ و ن م ی

ل ل ه ا ر

ا ط ق ن

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (ز) را نوشته و با رمز پنج به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ن) خواهد بود و همین طور ادامه دهید تا ۲۴ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت

مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

رمز جدول: «زن، گل است و لطیف، نه قهرمان دلیر». (۱)

پیام های کاربردی

اشاره

حال که دانستیم آفرینش دختران و زنان متفاوت و دارای ظرافت و حساسیت است، باید راههای مراقبت و حفاظت از آن را به خوبی بشناسیم و به کار ببندیم. چند مورد از این راهکارها به شرح زیر است:

۱- «إِنَّ الْمَرْأَهَ رَیْحَانَهٌ وَ لَیْسَتْ بِقَهْرَمَانَهٍ» . نهج البلاغه، نامه ۳۱.

راه اول: انتخاب پوشش مناسب

همـانطور که شـما از طلاـ و جواهر و دیگر وسائل قیمتی مواظبت می کنیـد یا از گل، چشم و حتی لباس های ظریف و حساس خودتان مراقبت می کنیـد، بیش از همـهٔ اینها بایـد از خودتان مراقبت نمایید. مگر می شود کسـی طلاها و جواهرات خودش را وسط خیابان بگذارد و انتظار داشته باشد هیچ کس در آن طمع نکند؟ !

یکی از مهم ترین راههـا این است که خودتـان را از معرض نگـاه نامحرمـان و افراد بیگانه دور نگه داریـد. برای این کار، یک محافظ برای شـما در نظر گرفته است. حفاظ خداونـد، پوشانـدن اعضای بـدن از نگاه دیگران و پوشـش لباس های مناسب در خـانه و بیرون از خـانه است که به وسـیلهٔ چـادر کامـل می شـود. امیرالمـؤمنین(علیه السّـلام) هم فرمـود: «پوشـیدگی زن، برای سلامتی اش مفیدتر است و زیبایی او را با دوام تر می کند». (۱)

راه دوم: حفظ نجابت و حیا

سعی کنیـد در کوچه و خیابـان یـا در جمع هـایی که افراد نـامحرم حضور دارنـد، از رفتارهایی که ارزش شـما را در حـد یک عروسـک بازی پایین می آورد، دوری کنیـد؛ مثل خنـده و شوخی بی جا، آرایش کردن، اسـتفاده از عطر و ادکلن پیش مردان نامحرم، پوشیدن لباس کوتاه یا نامناسب و...

حتماً داستان آن مرد نابینا را شنیده اید؟ !

یـک روز مرد نابینـایی وارد منزل حضـرت فاطمه زهرا (سـلام الله علیها) شـد. در این هنگام حضـرت برخاسـتند و به اتاق دیگر رفتند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: دخترم! این مرد نابیناست و تو را نمی بیند.

بچه ها! فکر می کنید حضرت زهرا(علیهاالسّلام) چه جوابی دادند؟

آفرین! حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: پدرجان، اگر چه او مرا نمی بیند، ولی

۱- «صِیانَهُ المَرأهِ أنعَمُ لِحالِها وَ أدوَمُ لِجَمالِها » . مستدرک وسایل الشیعه، ج۱۴ ص۲۵۵.

من که او را می بینم، در ضمن او بوی مرا استشمام می کند. (۱)

رعایت نجابت و حیا می تواند در فضای حقیقی و کوچه بازارها و جمع های خانوادگی یا فضای مجازی باشد که ظاهراً کور و نابیناست، ولی می تواند نجابت و حیا و نیز شأن و وقار دختران را پایین بیاورد.

راه سوم: رابطه با نامحرم، ممنوع؛

از هرگونه شوخی، خلوت و رابطهٔ غیر ضروری- مثل تماس بدنی(دست دادن)- با افراد نامحرم دوری کنید؛ داماد خانواده، شوهرخاله، شوهرعمه، پسرخاله، پسردایی و پسرعمو، در نامحرم بودن، هیچ فرقی با مردان کوچه و خیابان ندارند و آشنایی و رابطهٔ بیشتر، جزء یک خانواده

بودن، مثل بچهٔ خودشان بودن و بهانه هایی مانند آن، دلیلی بر محرم بودن و رعایت نکردن پوشش

نزد آنان نمی شود.

راه چهارم: افزودن انس و دوستی با خدا؛

برای حفظ دوستی با یک نفر همکلاسی یا هم مدرسه ای، سعی می کنید کارهای مورد علاقهٔ او را انجام دهید و چیزهایی که باعث ناراحتی او می شود را ترک کنید.

بهترین دوست همهٔ انسان ها، خدای مهربان و قدرتمندی است که همیشه خیر و صلاح بندگانش را در نظر می گیرد و آنها را از خطرها حفظ می کند. برای دوست شدن با خدا باید کارهایی را که خدا دوست دارد، انجام دهیم؛ مثل نماز خواندن، دوری از گناه، حفظ حجاب، دوری از موسیقی و فیلم های نامناسب و مانند آن. پس از امروز همین کار را با دوست جدید و مهربان خود یعنی خدای بزرگ انجام بدهیم و کارهایی را که دوست ندارد، ترک کنیم.

۱- منتهی الامال، ج ۱، ص ۱۳۴.

راه پنجم: یک تفاوت قاطعانه؛

از امروز متفاوت باشید؛ یعنی اگر تا امروز نسبت به حجاب و نوع پوشش خود سهل انگار یا بی تفاوت بودید، از امروز تصمیم قاطع و جدی بگیرید و متفاوت با گذشته باشید؛ از امروز به خودتان قول بدهید که رضایت خدا را بر هیچ چیز ترجیح ندهید تا خداوند هم لذت بندگی و دوستی با خودش را به شما بچشاند؛ زیرا خداوند افراد با اراده در دوستی با خود را دوست دارد،(۱) همانطور که پاکان و افراد با عفت و حیا را دوست دارد. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود: «خداوند، انسان با حیای صبوری را که عفت ورزی را پیشهٔ خود گردانیده است، دوست دارد». (۲)

دوستی با امام زمان و امام رضا و حضرت زهرا و دیگر معصومین(علیهم السّلام) هم می تواند شما را در این مسیر یاری کند.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را دوستدار حجاب و دوستدار پاکی و خوب بودن قرار بده!

ما را وفادار به حجاب حضرت فاطمه(علیهاالسّلام) و حضرت زینب(علیهاالسّلام) قرار بده!

ما را از وسوسه های شیطان حفظ کن!

روح امام و شهدا که زمینه پاکی و خوب بودن را برای ما مهیا کرده اند، شاد بفرما!

ما را شرمنده شهدا و به ویژه شهدای مدافع حرم نگردان.

آمین

۱- اشاره به آیه: «یُحِبُّهُمْ وَیُحِبُّونَهُ؛ هم خدا آنها را دوست دارد و هم آنها خدا را دوست دارند ». سورهٔ مائده، آیه۵۴.

۲- کافی، ج۲، ص۱۱۲.

متن مطالعاتی

نگاهی به تفاوت های زن و مرد در خلقت

برخی از فمینیست ها بر این باورند که هیچ تفاوتی میان زن و مرد نیست و تنها تفاوت های بیولوژیک بین آنها وجود دارد؛ یعنی تنها جسم آنها متفاوت است، ولی ذهنیت ها، اخلاق ها و رفتارهای متفاوتی که از آنها مشاهده می شود، همگی ناشی از تأثیرات محیطی و فرهنگی است و

هیچ ریشهٔ تکوینی ندارد. به همین خاطر تفاوت نقش هایی را که بین زن و مرد در خانواده و اجتماع وجود دارد –و دین هم بر آن تأکید می نماید–، نمی پذیرند و خواهان برابری زن و مرد در همهٔ مسایل حتی در محیط خانواده می باشند. این در حالی است که پس از گذشت نیم قرن از حضور جدی زنان در صحنه های اجتماعی، هیچ تغییری در روحیهٔ مردان و روحیهٔ زنان ایجاد نشده است.

به علاوه، روان شناسان جدید غربی اذعان دارند که اختلاف های موجود میان زن و شوهر از آن جایی برمی خیزد که هر یک از دو طرف به تفاوت های یکدیگر توجه ندارند. این سخن اعترافی است بر این مدعا که حقیقتاً بین زن و مرد تفاوت وجود دارد. تحلیل هایی هم که به مدد

دستگاه های جدید عکس برداری از مغز زن و مرد شده است، نشان دهند اختلاف های متعدد بین آن دوست. پس از آنکه معلوم شد تفاوت هایی میان زن و مرد وجود دارد، اشاره به چند نکته ضروری است:

ص: ۳۰۰

۱- جهان تکوین آکنده از تفاوت هاست، اما هیچ کس چنین اختلافاتی را به خودی خود نشانهٔ عیب و کمال نمی داند. قدرت بینایی انسان بسیار کمتر از کرکس است و نیز قدرت شنوایی انسان ضعیف تر از سگ است. آیا این تفاوت باعث عیب انسان است؟ استعدادهایی را که هر موجود

دارد، باید با توجه به هدفی که از آن موجود در نظر بوده و کارکرد خاصش ارزیابی کرد. بر همین قیاس، قدرت عاطفه و احساسات زن غالباً قوی تر و احساسات مرد ناقص تر است، چنانکه قدرت تدبیر و خطرپذیری مرد معمولاً کامل تر است و توان زن در این مورد، ناقص تر می باشد.

۲- در قرآن کریم گاه از این گونه نقص و کمال ها به «درجه» و «فضل» تعبیر شده است: « نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاهِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ »(۱) و «وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَهٌ »(۲)و«الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ»(۳)

از این گونه عبارت ها استفاده می شود که برتری مردان در پاره ای از ویژگی های تکوینی است و ربطی به جایگاه و ارزش حقیقی آنان ندارد. آنچه برای انسانیت و نیل به هدف غایی خلقت برای آنها لازم بوده است، در هر دو به یکسان وجود دارد. آنچه یکی بیش از دیگری دارد، فضل

است و این فضل با توجه به نقشی که از هر یک انتظار می رفته، به او داده شده است؛ لذا نباید با ملاحظه اختلاف در خلقت آنها، دستگاه حکیمانهٔ آفرینش را متهم به عیب و کاستی کنیم و نه به عنوان دفاع از عدالت خداوند، وجود تفاوت ها را انکار نماییم.

۳- با توجه به اختلاف های تکوینی در خلقت زن و مرد و اینکه این تفاوت ها ملاکی برای ارزش گذاری نیست، طبیعی است که در تشریع هم بین آن دو تفاوت باشد. نباید با وجود تفاوت های متعدد در زن و مرد، حقوق یکسانی به آنها داده شود و تکالیف واحدی از آن دو خواسته شود. آنچه مهم است، این است که حقوق و تکالیف هر کدام متناسب با استعدادها باشد. پس تشابه در حقوق نه تنها مطلوب نیست، بلکه نشان دهندهٔ عدم ژرف نگری قانون گذار است.

۱- سوره زخرف، آیه۳۲.

۲- سوره بقره، آیه۲۲۸.

۳- سوره نساء، آیه۳۴.

درس بیست و سوم:لذت بزرگ

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه بـا نقـل یک داسـتان تاریخی توسط مبلغ محترم، بستر تبیین بحث لـذت های معنوی و حقیقی مهیا می شود.

روزی حضـرت عیسـی(علیه السّـلام) با گروهی از حواریون به سوی شـهری در حرکت بودند. در نزدیکی آن شهر گنجی پیدا شد. حواریون به طمع افتادند و به قصد دست یابی به گنج، از ادامه ی همراهی با حضرت مسیح سرباز زدند.

عیسی(علیه السّلام) به آنان فرمود: «این گنج، جز رنج و مشقت ثمره ای ندارد، اما من در این شهر گنج

بی رنجی سراغ دارم که به سوی آن می روم» .

حضرت وقتی وارد شهر شد و گشتی در آن زد، خانه ای خرابه یافت، وارد شد، پیرزنی در خانه بود.

از او اجازه گرفت که شب را مهمان آنها باشد و استراحت کند. بعد پرسید: آیا جز تو کس دیگری هم در خانه هست؟

پیرزن گفت: آری، پسری دارم که وقتی کوچک بود پدرش از دنیا رفت و یتیم شد و خودم او را

ص: ۳۰۳

بزرگ کردم. اکنون روزها به صحرا می رود و خار و خاشاک جمع می کند و می فروشد و با پول آن امرار معاش می کنیم.

وقتی فرزند زن آمد، پیرزن به او گفت: خدا امشب مهمان صالحی برایمان فرستاده که انوار هدایت و صلاح از پیشانی او تابان است، خدمت و همراهی وی را غنیمت شمار!

پسر بر حضرت عیسی(علیه السّلام) وارد شد و ایشان را اکرام و احترام کرد. چون پاسی از شب گذشت،

حضرت عیسی(علیه السّلام) از حال و زندگی جوان پرس و جو کرد و با فراست، آثار عقل و استعداد ترقی در درجات کمال را در او مشاهده کرد، اما متوجه شد دلش به اندوه بزرگی گرفتار است.

فرمود: «ای جوان! دلت را گرفتار اندوه بزرگی می بینم، مرا از آن با خبر کن، شاید دوای دردت نزد من باشد».

وقتی حضرت عیسی(علیه السّلام) اصرار نمود جوان گفت: آری در قلب من اندوهی ست که جز خدای متعال کسی نمی تواند آنرا درمان کند.

حضرت عیسی(علیه السّلام) فرمود: «دردت را بگو! شاید خداوند به من راهی الهام کند که آنرا برطرف کنم».

جوان گفت: روزی پشته ای خار به شهر می بردم که گذرم به قصر دختر پادشاه افتاد، قصر را می نگریستم که چشمم به دختر پادشاه افتاد و عشق او دلم را گرفت و این عشق هر روز زیادتر می شود و دارویی جز مرگ برای آن سراغ ندارم.

حضرت عیسی(علیه السّلام) فرمود: «اگر او را می خواهی من چاره ای می اندیشم تا با او ازدواج کنی!»

جوان نزد مادرش آمد و او را از گفته ی حضرت عیسی(علیه السّلام) با خبر کرد.

مادرش گفت: پسرم! گمان نمی کنم این مرد وعده ای بدهد که نتواند به آن وفا نکند، پس به سخنانش گوش فرا ده و هر چه گوید از او اطاعت کن.

وقتی صبح فرا رسید، حضرت عیسی(علیه السّلام) به جوان فرمود: «به قصر پادشاه برو و چون نزدیکان

او آمدند تا نزد او بروند به آنها بگو: از قول من به پادشاه بگویید: برای خواستگاری از دختر شما آمده ام، سپس نزد من بیا و آنچه بین تو و پادشاه واقع شد را برایم بگو».

جوان به قصر رفت، وقتی سخنش را به خواص پادشاه گفت برایش خندیدند و از حرفش تعجب کردند و هنگامی که نزد پادشاه رفتند، قضیه را با ریشخند برای او گفتند.

پادشاه جوان را احضار کرد. جوان همین که پادشاه را دید، دخترش را خواستگاری کرد. پادشاه با ریشخند به او گفت: دخترم را به تو نمی دهم، مگر اینکه فلان مقدار مروارید و یاقوت و جواهرات آن چنانی برایم بیاوری.

پادشاه آنقدر جواهرات نام برد که در خزانه ی هیچ پادشاهی از پادشاهان دنیا یافت نمی شد.

جوان گفت: من می روم و جواب می آورم.

پس نزد حضرت عیسی(علیه السّلام) رفت و ماجرا را گفت.

حضرت عیسی(علیه السّلام) او را به خرابه ای برد که در آن سنگ ها و کلوخ های بزرگی بود.

دعا کرد، خدا آن سنگ ها را به جواهراتی که پادشاه خواسته بود و به بهتر از آن تبدیل کرد.

آنگاه فرمود: «ای جوان! هر چه می خواهی از این ها بردار و نزد پادشاه ببر».

وقتی جوان آن جواهرات را نزد پادشاه برد، پادشاه و اهل مجلسش همه در کار او فرو مانده و در حیرت شدند، گفتند: اینها کافی نیست!

جوان نزد حضرت عیسی(علیه السّلام) بازگشت و ماجرا را خبر داد.

حضرت فرمود: «به خرابه برو و هر چه خواستی بردار و نزد آنها ببر».

این بار، جوان با جواهراتی که چندین برابر دفعه ی پیش بود به قصر رفت، حیرت شاه و اطرافیانش افزوده شد.

پادشاه گفت: این امری خارق العاده است.

پس با آن جوان خلوت کرد و از او حقیقت ماجرا را جویا شد، جوان هم ماجرای دیدارش با حضرت عیسی(علیه السّلام) و عشق خود به دختر پادشاه را برای او بیان کرد.

پادشاه با شنیدن ماجرا، دریافت که آن مهمان عزیز، حضرت عیسی(علیه السّلام) است. پس به او گفت: از مهمانت بخواه تا اینجا بیاید و تو را به ازدواج دختر من در آورد.

حضرت عیسی(علیه السّلام) به قصر آمد و دختر پادشاه را به عقد جوان در آورد. پادشاه هم لباس

فاخری بر جوان پوشاند و همان شب برایش عروسی گرفت و صبح فردا وی را فراخواند و با او صحبت کرد.

او را جوان عاقل و فهمیده ای یافت. چون غیر از آن دختر، فرزند دیگری نداشت، آن جوان را ولیعهد و وارث پادشاهی خویش قرار داد و همه ی خواص و اهل مملکتش را فرمان داد تا با او بیعت و از او اطاعت کنند.

وقتی شب دوم رسید، پادشاه از دنیا رفت و جوان بر تخت سلطنت نشست و مردم همه ی مطیع او گشتند و خزانه ها را تقدیم وی کردند.

حضرت عیسی(علیه السّلام) روز سوم نزد جوان آمد تا با او وداع کند.

جوان گفت: ای حکیم! همانا شما را حقوق زیادی بر گردن من است که من از عهده ی سپاس یکی از آنها هم بر نمی آیم. ولی دیشب سؤالی به فکرم رسید که اگر پاسخش را به من نگویی از هیچ کدام از چیزهایی که برایم فراهم آوردی، سودی نخواهم برد!

فرمود: «سؤالت چیست؟»

گفت: شما که در عرض دو روز توانستید مرا از آن حالت پست به چنین مرتبه ی بلندی برسانی، پس چرا نسبت به خود چنین عملی انجام نمی دهی و در این حالت بسر می بری؟

حضرت ابتدا از پاسخ دادن امتناع کرد، ولی وقتی جوان پرسش خود را تکرار کرد، حضرت عیسی(علیه السّلام) فرمود: «کسی که دانا به خدا و خانه ی پاداش و کرامت او و بینا به نابودی و پستی دنیا باشد، به این فرمانروایی ناپایدار، رغبت نمی کند و همانا ما را در قرب خدای متعال و معرفت و محبت او، لذت های روحانی است که لذت های فانی دنیا در برابر آن هیچ است».

حضرت عیسی(علیه السّلام) در ادامه فرمود: «فرزندم این لذت های فانی دنیوی، در نظر کسی ارزش دارد که از لذت های جاودان اخروی بی خبر باشد. کسی پادشاهی ظاهری را اختیار می کند، که لذت پادشاهی معنوی را نچشیده باشد.

همان کسی که تو اکنون به جای او بر این تخت پادشاهی نشسته ای، اینک زیر خاک خفته است و کسی از او یاد نمی کند. پس همین یک مورد برای عبرت گرفتن کافی است. دولتی که به

مذلت و فراموش شدن می انجامد، به چه کار می آید؟»

هنگامی که سخنان حضرت عیسیکند. به پایان رسید، پادشاه جوان، دوباره دست به دامان ایشان شد و گفت: ای بزرگوار، آنچه را گفتی فهمیدم و شبهه ام زدوده شد، ولی پرسش و ابهام محکمتری برایم پیش آمد.

عیسی (علیه السّلام). فرمود: «چه پرسشی؟»

عرض کرد: با اطمینانی که نسبت به شما دارم، گمان ندارم که در آشنایی با کسی خیانت کنی و آنچه را حق نصیحت و نیکوخواهی او باشد، فرو گذاری.

شما که بر من و مادرم منت گذاشتی و به خانه ی ما آمدی، سزاوار نبود چیزی را که اصیل و باقی است، از من دریغ ورزی و مرا در رسیدن به امر فانی و ناچیز، یاری رسانی و از سلطنت جاوید و لذت حقیقی، محروم گردانی.

عیسی(علیه السّلام) فرمود: «می خواستم تو را بیازمایم و ببینم آیا شایسته ی آن مرتبه های عالی هستی یا

نه؟ و آیا پس از ادراک این همه لذت های فانی، برای ادراک لذت های باقی آنها را ترک می کنی یا نه؟

اکنون اگر این ها را ترک کنی، هم پاداش بزرگ نصیب تو خواهد شد و هم حجتی خواهد بود برای آنان که زیبایی های دنیا را، مانع سعادت کامل آخرت می دانند» .

جوان با شنیدن این سخنان، جامه های زیبا و زیورهای گران بها را به دور افکند، از تخت پادشاهی پایین آمد و در راه دست یابی به پادشاهی معنوی، گام نهاد.

عیسی بن مریم(علیه السّلام) او را نزد حواریون آورد و گفت: «آن گنجی که من در پی آن بودم، این یتیم

است که در عرض سه روز، او را از خوارکشی به پادشاهی رساندم، ولی او به همه ی آن مقام های

ظاهری پشت پا زد و در راه اطاعت از من گام نهاد.

ولی شما، پس از سال های دراز پیروی از من، به این گنج پر رنج، فریفته شدید و از من دست

برداشتید و مرا تنها گذاشتید».(۱)

تبیین متن و محتوا

اشاره

واقعیت این است که بیشتر انسانها و حتی مسلمانان و باورمندان به وجود خدا و قیامت، استفاده از لذتها و خوشی های دنیایی برای آنها اولویت اول است و به همین جهت بسیاری از تلاشها و زحماتی که متحمل می شوند، برای نیل به همین هدف است. البته اینها در جای خود

هیچ بدی و زشتی ندارد و اگر در کسب و کار و تلاش خود مقررات شرعی و خط قرمزهای الهی را رعایت نمایند، خوب و پسندیده و مورد تأیید آموزه های دینی است. ولی نباید فراموش کرد که همه چیز در خوردن و خوابیدن، پوشیدن و لذت بردن، تفریح و گردش، پول درآوردن، داشتن

خانه و ماشین مجلل و گرانقیمت، تبلت و گوشی آخرین مدل، رفتن به سینما و استخر و دیگر لذتها و خوشی ها خلاصه نمی شود.

کسی مخالف این لذتهای حلال نیست؛ تمام حرف در این است که چیزهایی دیگری هم هستند که حال آدم را خوب می کنند. چیزهایی هستند که اگر انسان از آنها باخبر باشد، نگاهش خیلی تغییر می کند. مثل کسی که سوار بر هواپیماست و هر قدر که بالاتر می رود، خانه ها، رودخانه ها ، ماشینها، آدمها و... کوچک وکوچک تر می شوند.

همه شما به بازیهای رایانه ای یا با موبایل خودتان که مشغول می شوید، تمام تلاش و همت شما این است که مراحل مسابقه را یکی پس از دیگری پشت سر بگذارید و تا آخرین مرحله پیش بروید و به نهایت برسید.

جالب اینکه انسان هر مرحله را که پشت سر می گذارد، با خنده و تمسخر به مراحل قبلی نگاه می کند و بعدها که نسخه های جدیدتر و با کیفیت تر آن بازیها به دستش می رسد، بر آن همه وقت و هیجانی که به پای آن بازیها گذاشته، افسوس می خورد و لبخند تلخی بر لب می نشاند!

۱- بحارالأنوار، ج۱۴، ص ۲۸۰.

دانش آموزی خوش ذهن و مستعد آن چنانی که زبانزد همه بود و می توانست دانشمندی برجسته و نخبه یا حداقل یک دکتر و مهندس مفید و خلاق باشد، وقتی متوجه شویم که در حد یک دستفروش یا معتاد تنزل کرده، خیلی جای افسوس و ناراحتی دارد.

انسان ثروتمند و دارا که می توانست با کارهای اقتصادی مفید، ارزش افزوده و دارایی خود را چندین برابر بیشتر کند، وقتی همه را خرج خوشی ها و لذتهای بیهوده و گذرا می کند نیز، جای تأسف و حسرت دارد.

فرمول فراگیر

در بحث های معنوی نیز همین قاعده و فرمول جریان دارد. وقتی انسان می تواند به اوج برسد و میلیاردها ثروت معنوی برای خود اندوخته کند، چرا باید به کم قناعت و بسنده نماید و از اوجی که خداوند برای او در نظر داشته، به پایین ترین درجه ها تنزل کند؟

انسانی که روح خدادادی او می تواند شگفتی ها بیافریند و در درجات معنوی آن قدر رشد کند که تمام دنیا برایش ناچیز و بی ارزش شوند، وقتی تمام هم و غمش می شود لذت بردن و پروار کردن جسم، جای تأسف و حسرت ندارد؟

تذکر: مبلغ محترم کلمات خیالی، عقلی، حسی و معنوی را روی تابلو نوشته و سپس کلمه لذت را اضافه می کند.

لذت چند نوع است:

لذت خیالی: لذتی که از طریق خیال نصیب انسان می شود؛ مانند لذت در خواب. لذت بردن از ناحیه خیال حضور در جایی زیبا، لذت بردن از یک خاطره خوش و...

لذت عقلی: لذت بردن از درک حقایق عقلی؛ مانند لذت بردن از کشف فرمول های ریاضی و فیزیک و لذت بردن از آگاهی یافتن بر امور علمی

لذت حسی: لذت هایی که از طریق اعضای بدن و حواس پنج گانه ظاهری نصیب انسان می شود.

ص: ۳۰۹

لذت معنوی و«روحی»: مانند لذتی که از امور معنوی و بندگی خدا نصیب بنده می شود.

از میان این لذتها، لذت حسی و جسمی پایین ترین رتبه را دارد؛ یعنی همان لذتی که اولویت و انتخاب اول بیشتر آدمهاست! «لذت»ی که با کمی تغییر حروف، «ذلت» به بار می آورد!

واقعیت این است که چون از لذتهای واقعی محروم بوده ایم و مزه شیرین و بی نظیر آن را نچشیده ایم، لذا لذت جسمانی برای ما برترین و عالی ترین نوع لذت است... رها بودن چشم و نگاه کردن به تصاویر مختلف لذتبخش است، ولی نگاه نکردن و به خدا خاطر از آن حرام گذشتن، لذت بخش تر است. (۱)

سه نمونه

کم نبوده اند کسانی که لذتهای برتر معنوی را چشیده اند و نمک معنویت آن چنان آنها را نمک گیر کرده است که به هیچ قیمتی حاضر به بازگشت به مرحله قبل نبوده اند. حضرت آیه الله بهجت که خود عارفی واصل و اهل لذت های سرشار معنوی بود، درباره لذت نماز می فرماید: اگر

سلاطین عالم می دانستند که انسان در حال نماز چه لذت هایی می برد، هیچ گاه دنبال این مسائل مادی نمی رفتند. (۲)

داستان حضرت یوسف علیه السلام و زلیخا را همه شنیده ایم که زلیخا با هر ترفندی بود تلاش کرد به یوسف(علیه السّلام) برسد، تا این که بالاخره پس از سالیان سال و ماجراهای بسیار زیاد، به این آرزوی خود رسید و پس از ایمان آوردن، حضرت یوسف با او ازدواج کرد، ولی با کمال

تعجب دیدند که زلیخا از یوسف فاصله می گیرد و دیگر علاقه ی چندانی نشان نمی دهد و به جای هم نشینی با یوسف(علیه السّلام)، بیشتر به عبادت مشغول می شود.

۱- رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمایند: «ما مِن مُسلِمٍ یَنظُرُ محاسن امرأهً ثُمّ یَغُضُّ بَصَرَهُ إلاّ أحدَثَ اللّه لَهُ عِبادَهً یَجِدُ حَلاوَتَها فی قَلبِهِ ؛ هر مسلمانی که نگاهش به زیبایی های زنی بیفتد و چشمان خود را از نگاه فرو بندد، خداوند حلاوت و شیرینی عبادت را به او می چشاند». میزان الحکمه، ج۴، ص۳۲۹۲.

۲- گلشن ابرار، ج ۶، ص ۳۷۸.

وقتی حضرت یوسف دلیل آن را جویا شد، زلیخا گفت: ای پیغمبر خدا! من تو را وقتی دوست داشتم که خدای تو را نشناخته بودم، اما چون او را شناختم همه ی محبت ها را از دل خود بیرون کردم. (۱)

یا در مورد عشق «لیلی و مجنون» نظامی گنجوی- شاعر معروف- می گوید: در پایان امر که لیلی مریض شد، به مادرش وصیت کرد و گفت: پیام مرا به مجنون برسان و به او بگو: اگر خواستی به کسی علاقه پیدا کنی، به موجودی که با یک تب از بین می رود دل نبند. (۲)

داستان گوهرشاد

در مورد مسجد گوهرشاد که نزدیک حرم امام رضا(علیه السّلام) است نیز داستان جالبی نقل شده است. «گوهرشاد» همسر «شاهرخ میرزا» بود که در منطقه ی وسیعی از ایران حکومت می کرد.

او به فکر ساختن مسجدی در کنار بارگاه ملکوتی امام رضا(علیه السّلام) افتاد. بدین منظور، تمام خانه ها و

زمین های اطراف حرم را خریداری کرد.

ساختن مسجد شروع شد و گوهرشاد هرچند روز یک بار جهت سرکشی به ساختمان، به محوطه ی کار می آمد و دستورات لازم را به معماران و استادکاران می داد. روزی برای سرکشی ساختمان آمده بود که باد مختصری وزید و گوشه ی چادر گوهرشادخانم کنار رفت. در این هنگام

یکی از کارگران چهره ی او را دید و دلباخته ی او شد.

ولی از آنجا که آن زن هم از جهت مقام معنوی و هم از جهت موقعیت اجتماعی در رتبه ی بالایی قرار داشت، او جرأت بیان این علاقه را نداشت، زیرا ممکن بود به محض چنین اظهارنظری، او را به جُرم اظهار عشق به ملکه ی مملکت اعدام کنند.

دو سه روزی نگذشت که کارگر بیچاره مریض شد و پرستاری جز مادر دردمندش نداشت.

۱- معراج السعاده، ص۵۸۴.

۲- اسرار عبادات، آیت الله جوادی آملی، ص۹۴.

دکتر از علاج او عاجز شده بود و مادر هم در کنار بستر تنها فرزندش گریه می کرد. فرزند چاره ای ندید جز اینکه دردش را به مادر اظهار کند. مادر ساده دل هم برای رفع این مشکل به گوهرشاد خانم مراجعه کرده و درد فرزندش را با او در میان گذاشت و گفت: اگر کاری نکنی، تنها پسرم از

دستم می رود.

گوهرشاد به آن مادر دلسوخته گفت: چرا این مطلب را زودتر با من در میان نگذاشتی.

آنگاه گفت: ای مادر به خانه برو و سلام مرا به فرزندت برسان و بگو من حاضرم با تو ازدواج کنم، ولی شرطی را باید من رعایت کنم و شرطی را باید تو رعایت کنی.

شرطی که من باید رعایت کنم جدایی از شاهرخ میرزا است، اما شرطی که تو باید مراعات کنی پرداختن مهریه به من است و آن مهریه این است که چهل شبانه روز در محراب زیر گنبد مسجد، نماز بخوانی.

مادر به خانه برگشت و تمام مسائل را با پسر خود در میان گذاشت. پسر از شدت تعجب خیره شد و از این خبر آن چنان شادمان شد که به زودی سرپا شد و با کمال اشتیاق قبول کرد که این مهریه را انجام دهد و پیش خود گفت: چهل روز که چیزی نیست، اگر چند سال هم به من

پیشنهاد می شد حاضر به اجرای آن بودم.

در هر صورت، او به محراب مسجد رفت و چهل شبانه روز در آنجا نماز خواند، به این امید که به وصال گوهرشاد برسد. ولی به تدریج علاقه اش به گوهرشاد از بین رفت و به عشق الهی تبدیل گردید، به گونه ای که وقتی پس از چهل شبانه روز، نماینده ی گوهرشاد به محراب آمد تا از

حال او باخبر شود، متوجه شد که حال او تغییر کرده و اثری از علاقه و عشق به گوهرشاد در او نیست و او به عشق و علاقه ای بهتر و برتر دست پیدا کرده است.

نماینده ی گوهرشاد به او گفت: من از طرف خانم آمده ام. گفت: به خانم بگو: من روز اول عاشق تو بودم، ولی الآن دیگر عاشق تو نیستم بلکه عاشق خدا شده ام. (۱)

۱- نماز، کلید بهشت، ص۱۰۱.

پیامهای کاربردی

چگونه به این لذت برسیم؟

هرکس می خواهد لذتهای واقعی را درک و احساس کند، راهی وجود ندارد جز اینکه باید از لذتهای مادی و گذرای خود کم کند.

همانند جوانان با غیرت وپاکی که از هر گناهی دوری می کردند و حتی فکر گناه هم به ذهن خود راه نمی دادند.

بی تردید، مهم ترین مراقبت، نیفتادن در منجلاب گناه است که باعث نزول برکات و توفیق الهی برای پذیرش حق و چشیدن حلاوت و شیرینی گفت و گوی با پروردگار مهربان و انس و هم صحبتی است. به قول شهید بزرگوار، علامه مطهری (رحمت الله علیه): اگر انسان بخواهد

لذت های معنوی و الهی را در این دنیا درک کند، چاره ای ندارد جز اینکه از لذت های مادی و جسمانی کسر بکند. (۱)

به همین جهت بود که بسیاری از جوانان و از جمله امثال شهید بابایی، با چشیدن لذتهای معنوی، حتی در آمریکا هم نماز و مناجات را ترک نمی کرد و برای شکست شیطان، شبها می دوید و پرده وسط اتاقش را با هم اتاقی گناهکارش نصف کرده بود تا چشمش به تصاویر آلوده

نصب شده بر دیوار نیفتد.

باید ای دل اندکی بهتر شویم

یا نه، اصلاً آدمی دیگر شویم

از همین امروز، هنگام نماز

با خدا قدری صمیمی تر شویم

مثل رؤیای درخت و روح گل

زیر احساسات باران، تر شویم (۲)

۱- نک: حق و باطل، صص ۱۷۱-۱۷۳.

۲- سید حسن ثابت محمودی.

دعا و نیایش

خدایا!

لذت انس و مناجات با خودت را به ما بچشان!

ما را از گناه و زشتی دور کن!

ما را پذیرای حقیقت عبادت بگردان!

آمین

ص: ۳۱۴

متن مطالعاتی

راه رسیدن به لذت برتر

مقام معظم رهبری، امام خامنه ای نیز در فرمایش خودشان، به زیبایی این فضا را به تصویر می کشند: اسلام می خواهد انسانها را آنچنان بالا ببرد، دلها را آنچنان نورانی کند، بدی ها را آن چنان از سینه ی من و شما بیرون بکند و دور بیندازد که ما آن حالت لذت معنوی را در همه ی آنات زندگیمان، نه فقط در محراب عبادت، بلکه حتّی در محیط کار، در حال درس، در میدان جنگ، در هنگام تعلیم و تعلم و در زمان سازندگی احساس کنیم. «خوشا آنان که دایم در نمازند»، یعنی این. در حال کسب و کار هم با خدا، در حال خوردن و آشامیدن هم باز به یاد

خدا. این گونه انسانی است که در محیط زندگی و در محیط عالم، از او نور پراکنده می شود. اگر دنیا بتواند این طور انسان هایی را تربیت کند، ریشه ی این جنگ ها و ظلم ها و نابرابری ها و پلیدی ها و رجس ها کنده خواهد شد.این ،حیات طیبه است. (۱)

علامه جوادی آملی در این زمینه می فرماید: آنها که عاقل، زاهد، عارف، عابد و بنده خدا هستند و طعم ریاست را به خوبی چشیده اند، قبل از این که در باره مسائل اجتماعی، سیاسی و... سخن بگویند، در محیط داخلی روح خود، تکلیف رئیس و مرئوس را مشخص می کنند و می گویند روح، باید فرمان بدهد و بدن باید اطاعت کند و این گونه ریاست، لذت بخش است؛

۱- سخنرانی در اجتماع بزرگ مردم مشهد و زایران حضرت رضا۷(علیه السّلام)۲۹/ ۱/ ۷۰ .

مثلاً روح دستور می دهد که شما روزه بگیرید، ولی بدن رنج می برد و اطاعت می کند و روح از این فرمانروایی بر بدن لذت می برد یا روح در حالت دفاع و جهاد و نبرد با بیگانه ها به بدن دستور می دهد و بدن اطاعت نموده و از جایی به جایی حرکت و جهاد را آغاز و رنج تیر و دشنه را تحمل می کند و زخمی می شود. اینجا روح، خدا را شکر می کند که من فرمان دادم و بدن اطاعت کرد .

نیز چنین است در نگاه نکردن به نامحرم یا گوش ندادن به آهنگ های حرام و یا نخوردن مال های حرام و صدها دستورهای دینی دیگر، ولی جاهل، بدن را بر روح، مسلط کرده و آن را امیر و رئیس می کند و بر کرسی ریاست می نشاند و روح الاهی را تحت اسارت بدن می گیرد. (۱)

هرچند انسان بر حسب طبع خود، طالب لذت های مادی است و زندگی دنیا را برمی گزیند، (۲)

اما قرآن کریم و آموزه های دینی ما را به لذت و شادیی پایدارتر و همیشگی فرا می خوانند (۳)که پس باید مراقب لذات و شادی های دنیوی در مقایسه با آن چیز با ارزشی به شمار نخواهند آمد.

بود تا فریب جلوه های ظاهری را نخورد و با توجیهات غیر شرعی، پا را از محدوده مشخص شرعی شادی و لذت فراتر ننهاد.

شهید مطهری می فرماید: ما یک سلسله لذت های معنوی داریم که معنویت ما را بالا می برد.

برای کسی که اهل تهجد و نماز شب باشد، جزو صادقین و صابرین و مستغفرین بالاسحار باشد، نماز شب لذت و بهجت دارد... ما چنین اشخاصی را دیده ایم، به لذت های مادی ای که ما دل بسته ایم، هیچ اعتنا ندارند... آدمی اگر بخواهد از چنین لذتی بهره مند شود، ناچار از لذّت های مادی تخفیف می دهد تا به آن لذت عمیق الهی معنوی برسد. (۴)

۱- جوادی آملی، عبدالله، مبادی اخلاق در قرآن، ص ۲۴۱.

۲- «بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا » (سوره اعلی، آیه ۱۶).

۳- «وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ؛ جهان دیگر بهتر و پایدارتر است». (سوره اعلی، آیه۱۷)

۴- حق و باطل، ص ۱۷۰.

درس بیست و چهارم:بیماری خطرناک

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی در ابتدای جلسه با تبیین کوتاهی از انواع بیماری، به تبیین موضوع اصلی جلسه و راهکارهای مطرح شده در این زمینه می پردازد.

بیماریهای جسمی علائم و نشانه هایی دارند که با آنها شناخته می شوند.

یادآوری: مبلغ محترم در گوشه جدول تیتر بیماری جسمی را نوشته و حفظ می کند تا در مرحله بعدی بیماری روحی و معنوی را نیز اضافه نماید.

یک: بیماری جسمی

بیماری قلبی با علائمی مانند:

تنگی نفس، درد در جلوی قفسه سینه، طپش قلب، تهوع، تعریق سرد، احساس خستگی زودرس، ضعف و سرگیجه و...

بیماری کلیه با علائمی مانند: ورم(به خاطر جمع شدن مایعات در بدن و در نقاطی مانند پاها، مچ دست، شکم و ...)، تغییرات ادرار(دفعات مکرر ادرار در شب، ادرار تیره رنگ، دفع

ص: ۳۱۷

ادرار به همراه خون و ...)، خستگی، احساس طعم فلز در دهان(حس کردن طعم آهن در دهان و یا نفسی آغشته به بوی آمونیاک)، سرگیجه و عدم تمرکز، احساس سرما، درد پهلو و پاها آنفولانزا با علائم: تب، تعریق، سردرد، درد عضلات و مفاصل، گلو درد و گرفتگی بینی دیگر بیماری های جسمی هم هر کدام علائم و نشانه هایی دارند که با تشخیص به نوع بیماری، می توان برای درمان مناسب آن اقدام کرد.

دو: بیماری روحی

اشاره

یک سری بیماریها هم داریم که روحی هستند، مثل حسادت، کینه توزی، دورویی، بدخواهی، افسردگی و.... این بیماریها هم نشانه هایی دارند که توجه به علائم آنها، نوع بیماری را مشخص می کند. پیامبر و ائمه(علیهم السّلام) به عنوان انسان شناسان و روانشناسان واقعی، علائم و نشانه های بیماریهای روحی انسان را آشکار و برای همگان بیان کرده اند که به چند نمونه آن اشاره

می کنیم.

حسادت:

امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: « ولِلحاسِدِ ثَلاثُ عَلاماتٍ: یَغتابُ إذا غابَ ، ویَتَمَلَّقُ إذا شَهِدَ، ویَشمَتُ بِالمُصیبَهِ.؛ حسود را سه نشانه است: پشت سر غیبت می کند، روبه رو تملق می گوید و از گرفتاری دیگران شاد می شود».(۱)

یادآوری: در متن مطالعاتی، داستانها و نکاتی پیرامون مصادیق بیماری روحی گردآوری شده است که مبلغ محترم در صورت نیاز و صلاحدید، می تواند به آنها مراجعه و استفاده نماید.

۱- خصال، ص ۱۲۱.

ریاکاری:

امام علی(علیه السّلام): «ثَلاثُ عَلاماتٍ لِلْمُرائی: یَنْشِطُ اِذا رَأیَ النّاسَ وَ یَکْسِلُ اِذا کانَ وَحْدَهُ وَ یُحِبُّ اَنْ یُحْمَدَ فِی جَمیعِ اُمُورِهِ؛ سه نشانه ریاکار: نشاط در هنگام دیدن دیگران، کسالت در تنهایی، و علاقه به ستایش شدن در هر کاری». (۱)

اسراف:

امام صادق(علیه السّلام): «لِلْمُسْرِفِ ثَلاثُ عَلاَمَاتٍ یَأْکُلُ مَا لَیْسَ لَهُ وَ یَلْبَسُ مَا لَیْسَ لَهُ وَ یَشْتَری مَا لَیْسَ لَهُ ؛ اسراف کننده سه نشانه دارد: آنچه در شأنش نیست خریداری می کند، آنچه در شأنش نیست می پوشد و آنچه در شأنش نیست می خورد». (۲)

ظلم:

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام) می فرماید: «ولِلظّالِمِ ثَلاثُ عَلاماتٍ: یَظلِمُ مَن فَوقَهُ بِالمَعصِیَهِ ، ومَن دونَهُ بِالغَلَبَهِ ، ویُعینُ الظَّلَمَهَ.؛ ستمگر سه نشانه دارد: به آنها که بالاتر از او هستند با مخالفت و نافرمانی ستم می کند، و نسبت به آنها که زیر دست او قرار دارند از طریق قهر و غلبه ستم می نماید، و با ستمگران همکاری دارد». (۳)

سه: بیماری معنوی

اشاره

نوع دیگر بیماری: بیماری معنوی

علائم این بیماری در این شعر ناصر خسرو بیان شده است:

۱- کافی، ج ۲، ص ۲۹۵.

۲- خصال ص ۱۲۱ ، ح ۱۱۳؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۱۲۹۶.

۳- قرب الاسناد ص ۲۸

تـذکر: مبلغ محترم برای جـذابیت بیشتر و نیز مشـارکت مخاطبـان در بحث، می توانـد کلمات را به صورت پراکنـده روی تابلو بنویسد و از دانش آموزان بخواهد که علائم نوشته شده در این نسخه را بخوانند.

گهی تیر نشانه گرانی روی بس خرابات به سوی همچو مسجد سوی

متن صحیح:

بس به گرانی روی گهی سوی مسجد

سوی خرابات همچو تیر نشانه

ناصـر خسرو در مورد اشتیاق مردم به لذتها و منافع مادی و حرکت کُند و باکسالتشان به سوی اعمال معنوی و آخرتی این شعر را گفته است که این گونه افراد بی علاـقه به عبـادت و معنویت هسـتند و خوشـحال و دوان به سـمت بازیهـا و سـرگرمی هـای بیهوده در موبایل، کامپیوتر، اینترنت،

فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی.

امام صادق(علیه السّـلام) نیز چند نشانه برای تشـخیص سستی در ایمان و ضعف باورهای اعتقادی معرفی کردند و درباره نشانه هـای بیمـاری معنوی فرمودنـد: «عَلاَـمَهُ اَلْوَقْفِ ثَلاَـثَهُ أَشْـیَاءَ زَوَالُ حَلاَـوَهِ اَلطَّاعَهِ وَ عَـدَمُ مَرَارَهِ اَلْمَعْصِـیَهِ وَ اِلْتِبَـاسُ عِلْمِ اَلْحَلاَلِ وَ اَلْحَرَامِ» .(۱)

تذکر: مبلغ محترم هر کدام از فرازهای روایت را روی تابلو نوشته و به تناسب فضا و نیاز مخاطب، توضیحات کوتاه و کاربردی درباره آن ارائه می کند که به نمونه هایی از آن در متن زیر اشاره شده است.

نشانه اول: «زَوَالُ حَلاَوَهِ اَلطَّاعَهِ ؛ از بین رفتن شیرینی عبادت»

سخت ترین بلاـیی که انسان بر اثر ارتکاب گناه، بـدان مبتلا می گردد، محرومیت از لـذت عبادت و محبت پروردگار و نیافتن توفیق عبادت است که در روایات از آن به عنوان بزرگترین بلا برای گنه کاران یاد شده است. امام صادق

می فرماید:إِنَّ أَدْنَی مَا أَصْنَعُ بِالْعَبْدِ إِذَا آثَرَ شَهْوَتَهُ

۱- مصباح الشریعه، منسوب به امام صادق(علیه السّلام)، ص۱۲۲.

عَلَی طَاعَتِی أَنْ أَحرِمُهُ لَذِیذَ مُنَاجَاتِی ؛ هر بنده ای که خواهش نفس خود را بر طاعت من اختیارنمود، کمترین کاری که درباره ی او انجام دهم این است که او را از لذّت مناجاتم محروم می سازم». (۱)

خیلی وقتها انسان برای انجام کارهای خیر متمایل و راغب است، ولی به سبب گناهان و رفتارهای ناشایست خود، توفیق انجام آن را پیدا نمی کند و اگر هم تصمیم به انجام آن بگیرد، اتفاقات و مسائلی بروز می کند که مانع تحقق آن هدف می شود.

گاهی در روندی تنزّلی، لذت عبادت هم از او سلب می شود؛ نمازهایش بدون توجه و حضور قلب است، توفیق شرکت در نماز جماعت و عزاداری ندارد و برای حضور در بقاع متبرکه و زیارت امامان و امامزادگان، دهها مشکل و معضل ناخواسته، پیش پایش می افتد و او نیز همین

بهانه های ظاهری را دلیل آن می پندارد، در حالی که باطن و حقیقت ماجرا، چیز دیگری است.

نشانه دوم: «وَ عَدَمُ مَرَارَهِ اَلْمَعْصِیَهِ ؛ تلخ نشدن معصیت»

اشاره

امروزه با توجه به گستردگی راههای گناه، عادی شدن معصیت و بی تفاوتی برخی افراد نسبت به شکستن حریم های الهی و نادیده انگاری واجبات و محرمات، چه بسا این نشانه فراگیری بیشتری دارد. به همین سبب است که بسیاری از استغفارها و توبه ها کارساز نبوده و مشکلات و معضلات همچنان باقی می مانند.

حلاوت گناه در دل

عارف بزرگ شیخ محمد بهاری(رحمه الله) می فرمود: «آیا نشنیده ای قضیهٔ پیامبری از بنی اسرائیل که سؤال نمود از حضرت باری جل شأنه قبول توبه بنده ای از بندگان را بعد از اینکه سالها آن بنده در عبادت خدا جدّ و جهد نموده بود که از سوی خدا جواب آمد: قسم به عزت خودم که

۱- نک: کافی، ج۱، ص۴۶۱.

اگر آسمانها و زمین در حق او شفاعت کند، توبهٔ او را نخواهم پذیرفت؛ زیرا حلاوت و شیرینی گناه هنوز در دل اوست.» (۱)

نشانه سوم: «وَ اِلْتِبَاسُ عِلْمِ اَلْحَلَالِ وَ اَلْحَرَامِ؛ فرق نگذاشتن در حلال و حرام».

یعنی افراد ضعیف الایمان، حلال و حرام برایشان معنا ندارد؛ حق الله و حق الناس نمی فهمند و آنچه برای آنان اولویت و اهمیت دارد، لذت بردن و خوش بودن است. این گونه افراد گرایش زیادی به گناه دارند و هر جا دعوت های آلوده به گناه و لذت های حرام است، با شتاب و بی درنگ

خود را مهیا کرده و حضور می یابند، ولی آن گاه که بحث از مسائل معنوی و انجام وظایف و تکالیف شرعی می شود، دچار رخوت و سستی می گردد و دست و پایشان قفل می شود.

امیرالمومنین امام علی (علیه السّلام) درباره گرایش این گونه انسان ها فرمودند: «القَلبُ المُحِبُّ للّه ِ یُحِبُّ کَثیرا النَّصَبَ للّه ِ، وَ القَلبُ اللاّهی عَنِ اللّه ِ یُحِبُّ الرّاحَهَ، فَلا تَظُنَّ یَابنَ آدَمَ أنَّکَ تُدرِکُ رِفعَهَ البِرِّ بِغَیرِ مَشَقَّهٍ؛ فَإنَّ الحَقَّ ثَقیلٌ مُرٌّ، وَ الباطِلَ خَفیفٌ حُلوٌ وَنِی ؛ قلب دوستدار خدا،رنج و

زحمت برای خدا را بسیار دوست دارد و قلب بی خبر از یاد خدا،آسایش و خوشی را دوست دارد. پس ای آدمیزاد!گمان مبر که مقام والای نیکی را بی سختی به دست می آوری؛ زیراحق، سنگین و تلخ است وباطل، سبک است، شیرین و سست». (۲)

پیامهای کاربردی

اشاره

نقل شده که مردی حضرت شعیب(علیه السّلام) را دید و گفت: به خدایت بگو من هیچ یک از دستوراتت را عمل نمی کنم و هر جور بخواهم رفتار می کنم، تو هم هرجور خواستی مرا عقوبت کن!

۱- تذکرة المتقین، شیخ محمد بهاری، قم، انتشارات نهاوندی، چاپ دوم، ۱۳۷۸ ه-. ش، ص۴۵.

۲- تنبیه الخواطر، ج۲، ص۸۷.

حضرت موسی(علیه السّلام) به مناجات رفت ولی سخنی از حرف آن جوان به زبان نیاورد. پس از مناجات خدا خطاب به او فرمود: ای موسی! ما شنیدیم آن جوان چه گفت، هرچند تو از گفتنش شرم داشتی!

به آن جوان بگو: من تو را به بدترین عذاب دچار کرده ام، ولی نفهمیدی!

حضرت موسی(علیه السّلام) عرض کرد: ولی او که حالش خوب بود و در سلامت بود!

خدا فرمود: من لذت و حلاوت مناجات و عبادت را از او گرفته ام؛ یعنی بیماری او جسمی نیست، او بیمار معنوی است و خود نمی داند. مولوی این داستان را به نظم درآورده است:

آن یکی می گفت در عهد شعیب

که خدا از من بسی دیدست عیب

چند دید از من گناه و جرم ها

وز کرم یزدان نمی گیرد مرا

حق تعالی گفت در گوش شعیب

در جواب او فصیح از راه غیب

که بگفتی چند کردم من گناه

وز کرم نگرفت در جرمم اله

عکس می گویی و مقلوب ای

ای رها کرده ره و بگرفته تیه

چند چندت گیرم و تو بی خبر

در سلاسل مانده ای پا تا به سر

زنگ تو بر توت ای دیگ سیاه

کرد سیمای درونت را تباه

بر دلت زنگار بر زنگارها

جمع شد تا کور شد ز اسرارها...

از نماز و از زکات و غیر آن

لیک یک ذره ندارد ذوق جان

می کند طاعات و افعال سنی

لیک یک ذره ندارد چاشنی

طاعتش نغز است و معنی نغز نی

جوزها بسیار و در وی مغز نی

ذوق باید تا دهد طاعت بر

مغز باید تا دهد دانه شجر

دانه بی مغز کی گردد نهال

صورت بی جان نباشد جز خیال

چون شعیب این نکته ها بر وی بخواند

از تفکر همچو خر در گل بماند(۱)

۱- جعفری، محمد تقی، شرح مثنوی، ج ۵، ص ۵۱۲.

یادآوری: در صورت امکان، مبلغ محترم متن شعر را همزمان با نقل داستان برای دانش آموزان بخواند.

واقعیت این است که انسانی که ویروس گناه در تمام بدنش سرایت و نفوذ کرده باشد و همه اعضا و جوارح او را فراگرفته باشد، همان بیمار معنوی است که نیاز فوری به درمان دارد در غیر این صورت چه بسا فرصت بگذرد و درمان غیرممکن گردد.

نسخه درمان

برای درمان این گونه افراد نسخه مختصری از حضرت علی(علیه السّلام) نقل شده است که در سه

مرحله می توان چنین بیماری را به زندگی و حیات معنوی برگرداند و به او امیدوار باقی ماند.

نکته مهم در بسیاری از بیماریها، امکان بازگشت دوباره آن بیماری است. حتی در بیماریهایی نظیر سرطان، تیروئید و .... امکان عود دوباره آن بیماری وجود دارد که این مسئله باعث می شود

پزشکان نتوانند نسخه قطعی برای درمان ارائه دهند، ولی برای بیمار معنوی این نکته نیز حل شده و با رعایت همین نسخه مولا امیرالمؤمنین(علیه السّلام)، درمان قطعی حاصل می شود. حضرت فرمودند:الذُّنُوبُ الدَّاءُ وَ الدَّوَاءُ الِاسْتِغْفَارُ وَ الشِّفَاءُ أَنْ لَا تَعُودَ ؛ گناهان درد است و دوای آن استغفار، و شفا و بهبودی کامل، عدم ارتکاب مجدد و تکرار نکردن آن است». (۱)

بنابراین، مشخصات، نوع و نام بیماری مدنظر و درمان آن به شرح زیر است:

نام بیماری: بیماری معنوی

نام بیمار: انسان گنه کار

پزشک معالج: امیرالمؤمنین(علیه السّلام)

دارو: استغفار

درمان قطعی: عدم بازگشت

۱- جامع احادیث الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۲۸ .

پیامبر اعظم(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نیز در این مورد می فرمایند: «آیا شما را از بیماری و درمان آن آگاه نکنم؟ آگاه باشید که همانا بیماری شما، انجام گناه و دارو و درمان و راه نجات از آن هم، استغفار است». (۱)

امیرمؤمنان علی(علیه السّلام)، در سخنی دیگر، توبه را چنین معنی می کنند:«التّوبَهُ نَدَمٌ بِالْقَلْبِ وَ اسْتِغْفارٌ بِاللِّسانِ وَ تَرْکٌ بِالْجَوارِحِ، وَ اِضمارٌ أنْ لایَعُودَ.؛ توبه عبارت است از پشیمانی قلبی، آمرزش خواهی زبانی، ترک [عملی] گناه با اندام و تصمیم بر عدم بازگشت [به گناه] است». (۲)

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را از بیماریهای جسمی، روحی و معنوی نجات بده!

ما را از ابتلا به بیماریهای معنوی رهایی عنایت کن!

به ما لذت مناجات و حلاوت ذکر و نماز را بچشان!

ما را در زمره خوبان و اهل عبادت و نیایش با خودت قرار بده!

عاقبت ما را ختم به خیر و سعادت بگردان!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

ص: ۳۲۵

۱- میزان الحکمه، ج۳، ص۲۲۷۵؛ کنز العمال، ج۱، ص۴۷۹.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۳۷.

متن مطالعاتی

یک: پیرامون استغفار

امام محمدباقر(علیه السّلام): «کُلَّمَا عَادَ اَلْمُؤْمِنُ بِالاِسْتِغْفَارِ وَ اَلتَّوْبَهِ عَادَ اَللَّهُ عَلَیْهِ بِالْمَغْفِرَهِ ؛ هر بار که مؤمن توبه و استغفار خود را تجدید کند خدا نیز مغفرت و آمرزش خود را برای وی تجدید می نماید». (۱)

امام جعفرصادق (علیه السّلام): «إنّ العَبدَ أذا أذنَبَ ذَنْباً اَجَّلَهُ اللهُ سَبْعَ سَاعاتٍ فَاِنِ استَغَفَرالله لَم یُکْتبْ عَلَیهِ شَیْءٌ وَ اِن مَضَتِ السّاعاتِ و لَم یَستَغفِرهُ کُتِبَ عَلَیهِ سَیئهٌ.؛

بنده هر گاه گناهی مرتکب شود خداوند تا هفت ساعت او را مهلت می دهد چنانچه توبه کرد چیزی برای او نوشته نمی شود والّا تنها یک گناه برایش ثبت می گردد». (۲)

همو فرمود:لِکُلِّ داءٍ دَواءٌ وَ دَواءُ الذَّنبِ اَلاِستِغفارُ؛ هر دردی دوا و درمانی دارد. داروی گناه، طلب آمرزش و استغفار کردن است».(۳)

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اَکْثِرُوا مِنَ الْاِسْتِغْفَارِ فِی بُیُوتِکُمْ وَفِی مَجَالِسِکُمْ وَعَلَی مَوَاعِدِکُمْ وَفی اَسوَاقِکُمْ وَفِی طُرُقِکُمْ وَاَیْنَمَا کُنْتُمْ فَاِنَّکُمْ لَا تَدْرُونَ مَتَی تَنْزِلُ الْمَغْفِرَهَ ؛ [از خداوند] زیاد طلب

۱- سفینه البحار، ج ۱، ص ۱۲۷.

۲- لئالی الاخبار، ج ۱، ص ۳۷۲.

۳- ثواب الاعمال، ص ۳۶۵.

بخشش کنید! در خانه، در مجالس، بر سر سفره ها، در بازارها و در راه هایتان و در هر جا که باشید، استغفار کنید؛ چرا که شما نمی دانید که کی خدا آمرزش خود را [بر شما] نازل می کند [که با استغفارتان مشمول آمرزش خدا گردید].» (۱)

آورده اند: در قوم بنی اسرائیل مردی بود که سالها عصیان کرده و دمی اطاعت خالق به جا نیاورده بود. روزی که حضرت موسی(علیه السّلام) به کوه طور می رفت، او را دید. او به طعنه به موسی(علیه السّلام)گفت:ای موسی! به خدایت بگو که خدایی تو مایهٔ ننگ من است و به روزیت هم نیازی ندارم.

موسی(علیه السّلام) به کوه طور رفت؛ ولی پیغام او را نرساند. خطاب آمد:ای موسی! چرا پیغام بندهٔ ما را

نیاوردی؟ موسی(علیه السّلام) عرض کرد: بار خدایا! تو بهتر می دانی که وی چه گفت. خطاب آمد:ای

موسی! به او بگو: اگر خدایی من برای تو ننگ است، بندگی تو برای من ننگ نیست. اگر تو روزی

مرا نمی خواهی، من بدون خواست تو هم تو را تکفل می کنم. موسی(علیه السّلام) پیام خدا را رسانید. مرد

شرمنده شد و سرش را پایین انداخت و گفت:ای موسی! چه خدای کریمی داری! اما حیف که عمر را ضایع کردم. آیینت را به من عرضه کن. موسی(علیه السّلام) او را هدایت کرد. او به سجده افتاد و مدام ذکر خدا می گفت که اجلش در رسید.(۲)

دو: نشانه های بیماران روحی

الف: ریاکاران

اشاره

پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «أَمَّا عَلَامَهُ الْمُرَائِی فَأَرْبَعَهٌ: یَحْرِصُ فِی الْعَمَلِ لِلَّهِ إِذَا کَانَ عِنْدَهُ أَحَدٌ وَ یَکْسِلُ إِذَا کَانَ وَحْدَهَ وَ یَحْرِصُ فِی کُلِّ أَمْرِهِ عَلَی الْمَحْمَدَهِ وَ یُحْسِنُ سَمْتَهُ بِجُهْدِهِ»؛ ریاکار چهار نشانه دارد: در حضور دیگری خود را بر طاعت خدا حریص نشان می دهد، در تنهایی سستی و تنبلی

۱- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، حسین نوری طبرسی، لاحیاء التراث، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۸ ه---. ق،ج ۴، ص۳۸۷.

۲- مصابیح القلوب، حسن بن الحسین السبزواری، قم، انتشارات برگزیده، ۱۳۷۹ ش، ص ۳۶.

می ورزد، در هر کاری شیفته ستایش است و در ظاهرسازی می کوشد».(۱)

امیرالمومنین امام علی: «لِلْمُرَائِی ثَلَاثُ عَلَامَاتٍ یَکْسَلُ إِذَا کَانَ وَحْدَهُ وَ یَنْشَطُ إِذَا کَانَ فِی اَلنَّاسِ وَ یَزِیدُ فِی اَلْعَمَلِ إِذَا أُثْنِیَ عَلَیْهِ وَ یَنْقُصُ إِذَا لَم یُثْنَ علَیهِ. ؛ ریاکار چهار نشانه دارد: در تنهایی تنبل است، در میان مردم کوشا، اگر در کاری از او ستایش کنند آن را بیشتر انجام می دهد، و اگر ستایشش نکنند از کار کم می گذارد».(۲)

امام علی ِ (علیه السّلام): « لِلْمُرائی ثَلاثُ عَلامات: یَکْسِلُ إذا کانَ وَحْدَهُ، وَ یَنْشطُ إذاکانَ فِی النّاسِ، وَ یَزیدُ فِی الْعَمَلِ إذا أُثْنِیَ عَلَیْهِ، وَ یَنْقُصُ إذا ذُمَّ. ؛ برای ریاکار سه نشانه است: در تنهایی کسل و بی حال، در بین مردم سرحال و بانشاط می باشد. هنگامی که او را تمجید و تعریف کنند خوب و زیاد کار می کند و اگر انتقاد شود، سستی و کم کاری می کند».(۳)

داستانی از ریا

می گویند: مردی بود که هر کار می کرد نمی توانست اخلاص خود را حفظ نماید و ریاکاری نکند، روزی فکر کرد و با خودش گفت: در گوشه ی شهر، مسجدی متروک هست که کسی به آن توجه ندارد و رفت و آمد نمی کند، خوبست شبانه به آن مسجد بروم تا کسی مرا ندیده، خالصانه خدا را عبادت کنم در نیمه های شب تاریک، مخفیانه به آن مسجد رفت، آن شب باران می آمد و

رعد و برق و بارش شدیدی بود. او در آن مسجد مشغول عبادت شد، در وسط های عبادت، ناگهان صدائی شنید با خود گفت: حتماً شخصی وارد مسجد شد، خوشحال گردید که آن شخص فردا می رود و به مردم می گوید: این آدم چقدر خداشناس وارسته ای است که در نیمه های شب به مسجد متروک آمده و مشغول نماز و عبادت است. او بر کیفیت وکمّیت عبادتش افزود و همچنان با کمال خوشحالی تا صبح به عبادت ادامه داد، وقتی که هوا روشن شد

۱- تحف العقول، ص ۱۷.

۲- شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۱۸۰.

۳- محجه البیضاء، ج ۵، ص ۱۴۴؛ تنبیه الخواطر، ص ۱۹۵.

و به آن کسی که وارد شده بود، زیر چشمی نگاه کرد دید آدم نیست بلکه سگ سیاهی است که بر اثر رعد و برق و بارندگی شدید، نتوانسته در بیرون بماند و به مسجد پناه آورده است. بسیار ناراحت شد و اظهار پشیمانی می کرد و پیش خود شرمنده بود که ساعت ها برای سگ عبادت

می کرده است.

به خودش گفت: من فرار کردم و به مسجد دور افتاده آمدم تا در عبادت خود، احدی را شریک خدا قرار ندهم، اینک می بینم سگ سیاهی را در عبادتم شریک خدا قرار داده ام. وای بر من! چقدر مایه ی تأسف است که این حالت را پیدا کرده ام. (۱)

ب: حسادت

امام صادق(علیه السّلام) به یکی از شاگردان خود به نام «سفیان ثوری»، چنین فرمود: «پدرم مرا از همنشینی با سه کس نهی کرد: نهی نمود مرا از مصاحبت و همنشینی با حسود نعمت (کسی که تحمل دیدن پیشرفت ها و نعمت های انسان را ندارد) و شماتت کننده به مصیبت (کسی که به جای دلداری در حوادث ناگوار، سرکوفت می زند) و سوم، همنشینی با سخن چین».(۲)

ما را چه از آنکه هر کسی بد بیند؟

یک عیب که در ما بود او صد بیند؟ (۳)

نقل شده که در ایام خلافت «معتصم عباسی» شخصی از ادبا وارد مجلس او شد. از صحبت های او، معتصم بسیار خوش وقت گردید و دستور داد هر چند روزی در مجلس او حاضر شود و عاقبت از جمله ی ندیمان خلیفه گردید.

یکی از ندیمان خلیفه در حق این ادیب حسد ورزید که مبادا جای او را بگیرد. به خیال افتاد او را به طریقی از بین ببرد. روزی وقت ظهر با ادیب از حضور خلیفه بیرون آمدند و از او خواهش

۱- منتخب قوامیس الدرر، ص۱۴۴.

۲- تحف العقول، ص ۳۷۶؛ بحارالانوار، ج۷۵، ص ۲۶۲.

۳- امیر شاهی سبزواری.

کرد به منزلش بیاید و کمی صحبت کنند و غذا بخورند. او هم قبول کرد.

او هنگام ناهار، سیر سر سفره گذاشته بود و ادیب از آن خوراک سیر زیاد خورد.

وقت عصر صاحب خانه به حضور خلیفه رفت و صحبت از ادیب کرد و گفت: «من نمک پرورده ی شما هستم؛ نمی توانستم این سرّ را پنهان کنم که این ادیب که ندیم شما شده [است]، در پنهانی به مردم می گوید: بوی دهان خلیفه دارد مرا از بین می برد، اما او پیوسته مرا نزد

خود احضار می کند».

خلیفه بی اندازه آشفته شد و او را احضار کرد. ادیب چون سیر خورده بود، کمی با فاصله نشست و با دستمال دهان خود را گرفته بود.

خلیفه یقین کرد که حرف وزیر درست است. نامه ای به یکی از کارگزارانش نوشت که حامل نامه را، گردن بزن.

ندیم حسود، خارج اتاق خلیفه منتظر بود. او دید ادیب خیلی زود از نزد خلیفه بیرون آمد مکتوبی دست دارد.

خیال کرد خلیفه در نامه نوشته مال زیادی به وی دهند. حسدش زیادتر در شد و گفت: «من تو را از این زحمت خلاص می کنم» و این نامه را دو هزار درهم از او خرید و

گفت: «چند روز خودت را به خلیفه نشان مده. او هم قبول کرد».

ندیم حسود، نامه را به عامل خلیفه داد و او گردنش را زد. مدتی بعد، خلیفه سؤال کرد:

«ادیب ما کجاست پیدا نمی شود؟ آیا به سفر رفته است؟»

گفتند: «چرا ما او را دیده ایم».

احضارش کرد و با تعجب گفت: «تو را نامه ای دادیم، چرا به عامل ندادی؟»

ادیب قضیه ی نامه و وزیر را نقل کرد.

خلیفه گفت: «سؤال می کنم، دروغ نگو».

بگو تو به ندیم ما گفتی: «بوی دهان خلیفه مرا اذیت می کند؟»

گفت: « نه».

خلیفه بیشتر تعجب کرد و گفت: « پس چرا وقتی نزد ما آمدی، دورتر نشستی و با دستمال

ص: ۳۳۰

دهان خود را گرفتی؟»

عرض کرد: «ندیم شما، مرا به خانه ی خود برد و سیر به من خورانید. چون به حضور شما آمدم، ترسیدم بوی دهانم خلیفه را آزار دهد».

خلیفه گفت: «الله اکبر» و قضیه ی حسادت ندیم و قتل حاسد و زنده بودن محسود را برای همه نقل کرد و همگان در حیرت شدند. (۱)

ج: تکبر و غرور

کبر و غرور به حالتی گفته می شود که فرد خود را از دیگران برتر می شمارد و از آنان انتظار احترام و اکرام دارد. از بلاهای مهمی که خود شیفتگی و غرور بر سر افراد متکبر وارد میسازد، انزوای اجتماعی و پراکندگی مردم از اطراف آنها است؛ چرا که شرف هیچ انسانی اجازه نمی دهد تسلیم برتری جویی های افراد متکبر و مغرور شود و عزت و کرامت خود را فدای حس خود برتر بینی آنان کند؛ از این رو خیلی زود نزدیک ترین دوستان و بستگان نیز از آنها فاصله می گیرند و اگر هم به حکم الزام های اجتماعی خانوادگی ، به برقراری ارتباط با آنان مجبور باشند، در باطن از آنها بیزارند.

علی (علیه السّلام) در این باره می فرماید: «مَنْ تَکَبَّرَ عَلَی اَلنَّاسِ ذَلَّ. »؛(۲) کسی که فخر فروشی کند، ذلیل

می شود.

امام صادق (علیه السّلام) می فرماید: «أمْقَتُ النَّاسِ اَلْمُتَکَبِّر»؛(۳) منفور ترین مردم، متکبر است.

در پیدایش کبر و غرور، عوامل پیدا و پنهان فراوانی نقش دارند که به فراخور بحث به دو علت آن اشاره می کنیم:

الف- احساس خود برتر بینی: انسان متکبر به دلایل مختلفی همانند مال و ثروت، جمال و

۱- یکصد موضوع، پانصد داستان، ص ۲۰۳.

۲- کافی، ج۸، ص ۱۹؛ تحف العقول، ص ۸۸.

۳- معانی الاخبار، ص ۱۹۸؛ بحار الانوار، ج ۷۰، ص۲۳۱۲.

زیبایی، علم و دانش، حسب و نسب و... خود را برتر از دیگران می پندارد و از آنان توقع احترام و تجلیل دارد. منشأ این حس فرد خودخواه، ضعف ایمان و عدم شناخت او نسبت به خود و خداوند متعال است؛ زیرا از منظر دین، ملاک قرب و ارجمندی، ایمان و تقوا و نیز دارا بودن

فضایل و مکارم اخلاقی است؛ وگرنه همه انسانها در اصل وجود و خلقت با هم برابر هستند و هیچ فضیلتی بر دیگری ندارند. در هر صورت، این نوع نگرش و رفتار فرد متکبر باعث فاصله گرفتن افراد و حتی نزدیکان از او می شود و تصویری منفی از او در ذهن ها برجای می گذارد.

ب- نوعی رفتار دفاعی: کسی که خود را حقیر و ناچیز می شمارد و از حقارت خود رنج می برد دنبال راهی برای جبران این کمبود است. فخر فروشی به دیگران، یکی از راههای جبران و سر پوش گذاری بر این نقص و کمبود است. چنین فردی گمان می کند که اگر در برابر دیگران

بزرگی کند، حقارت درونی او پوشیده خواهد ماند؛ در حالی که این عمل او باعث ناراحتی دیگران و جدا شدن و فاصله گرفتن بیش از پیش از او می شود. امام صادق(علیه السّلام) در تحلیل این نوع رفتار افراد متکبر می فرمایند:

« من رَجُلٍ تَکبّرَ أَو تَجبَّرَ الّا لـذلَّهٍ یَجدُها فی نَفسِهِ؛ ؛هیچ کس بزرگی نفروشد و زورگویی نکند مگر به سبب حقارتی که در خود احساس می کند». (۱)

نردبان خلق این ما و منی است

عاقبت زین نردبان افتادنی

لاجرم آن کس که بالاتر نشست

استخوانش سخت تر خواهد

ص: ۳۳۲

۱- کافی، ج ۲، ص ۳۱۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۳۸۰.

درس بیست و پنجم: رسم الخط مبارزه

بهانه ارتباط

نوشتن جملات بدون نقطه

در ابتدای جلسه مبلغ گرامی خطاب به دانش آموزان می گوید: «امروز می خواهم سرعت عمل و تمرکز شما را محک بزنم». برای این کار از چند نفر از دانش آموزان می خواهد که پای تابلو آمده و جملاتی را که مبلغ گرامی می خواند، با سرعت و بدون مکث روی تابلو بنویسند.

شرط اصلی پیروزی این است که باید متن را «بدون نقطه» بنویسد. هر کجا که اشتباه کند، نوبت نفر بعدی یا دانش آموزان دیگر فرا می رسد. در پایان به برندگان جوایزی اهدا می شود.

متن اول: خداوند جوان با حیای پاکدامن و اهل عبادت را دوست دارد و به او افتخار می کند.

متن دوم: افرادی که هیچ هنر و علمی ندارند برای نشان دادن خود مجبورند تیپ های آن چنانی بزنند تا جلب توجه کنند. از قدیم هم گفته اند: میمون هر چی زشت تر، بازیش بیشتر.

متن سوم: شکست و پیروزی فرمولها و قواعد خاص خودش را دارد؛ برخی شکستها پیروزی و برخی بردها بی فایده و پوچ است.

ص: ۳۳۳

تبیین متن و محتوا

اشاره

مفهوم متن سومی که دوست شما نوشت، چیست؟ چطور ممکن است گاهی برد و پیروزی، تلخ و گریه آور باشد و در نقطه مقابل، گاهی شکست، لذت پیروزی داشته باشد؟

پس از شنیدن تعدادی از نظرات....

برد تلخ و گریه آور

بله درست است؛ گاهی برد و پیروزی، تلخ و گریه آور است، مثل کجا؟

مثلاـ در مسابقهٔ فوتبال، گاه پیروزی با اختلاف چندین گل هم فایده ای ندارد؛ چرا که تیم پیش از این امتیازهای لازم را از دست داده ، یا در مسابقه رفت، با چندین گل شکست خورده و یک یا دو گلی که در بازی برگشت زده، بی فایده است و بردن مسابقه هم سودی به حالشان نخواهد داشت و همه از این برد، به عنوان یکی از تلخ ترین بردهای زندگی ورزشی خود یاد می کنند.

مشابه این قصه در مباحث دینی و در میدان دینداری نیز ممکن است اتفاق بیفتد؛ گاه از کارهای مثبت و خوب زیاد خود سرمست و خوشحالیم، از کمک به دیگران، درس خواندن، دوری از تنبلی و کسالت، کنترل نگاه و چشم و .... اما باید مواظب باشیم جمع آوری امتیاز اصلی را فراموش نکنیم و با ترک یا قضا شدن نماز، این خوشی ها و گلهای پیروزی، به شادی تلخ تبدیل نشود. مانند آن مردی که برای رفتن به سفر تجاری، خدمت امام صادق(علیه السّلام) آمد و درخواست استخاره کرد. استخاره بد آمد، ولی آن مرد نادیده گرفت و به سفر رفت. اتفاقاً به او

خوش گذشت و سود فراوانی هم برد. پس از مسافرت خدمت امام رسید و عرض کرد: ای پسر پیامبر خدا! یادتان هست چندی قبل خدمت شما رسیدم، برایم استخاره کردید و بد آمد.

استخاره ام برای سفر تجاری بود، به سفر رفتم و سود فراوانی هم کردم.

امام صادق(علیه السّلام) تبسمی کرد و به او فرمود: «در سفری که رفتی یادت هست در فلان منزل خسته بودی، نماز مغرب و عشایت را خواندی، شام خوردی و خوابیدی و زمانی بیدار شدی که

آفتاب طلوع کرد و نماز صبح تو قضا شده بود؟»

عرض کرد: آری. حضرت فرمود: «اگر خداوند متعال آنچه را که در دنیاست به تو داده بود، جبران آن دو رکعت نماز قضا شده تو نمی شود».(۱)

شکست افتخارآفرین

برخی شکستها و باختها شیرین هستند، چرا می گوییم با وجود اینکه شما در ظاهر شکست خورده و او نیز ظاهراً پیروز و غالب شده است، باز هم شیرین و گوارا است.

چون درست است که ظاهرا شکست خورده ایم، ولی همین شکست هم آنها را از رسیدن به هدفهایشان بازداشته است.

به عبارت دیگر، همین که نگذارید دشمن به اهداف خود برسد، در واقع پیروزی است؛ برد و موفقیتی شیرین و افتخارآفرین است.

نمونه این شکست ظاهری و پیروزی واقعی در کربلا و حادثه عاشورا اتفاق افتاده است. در ظاهر لشکر امام حسین(علیه السّلام) شکست خوردند و یزید هم پیروز شد، ولی در واقع سیدالشهدا(علیه السّلام)

برنده این نبرد بود. چرا؟

چون اجازه نداد آنها به اهداف پلیدشان که همان از بین بردن اسلام بود برسند. داستان مشهور تاریخی که «مغیره بن شعبه» برای فرزندش نقل کرده است، نمونه ای از تلاش و واهمه دشمنان است. وی که همنشین و همدم معاویه بود، می گوید: روزی در سنین پیری معاویه، به وی گفتم:

در واپسین روزهای زندگی ضرورت دارد به بنی هاشم عاطفه نشان دهی و از آنان دلجویی کنی و ذکر خیری از خود بر جای بگذاری.

معاویه گفت: به کدام ذکر خیر امیدوار باشم؟ از خلفای قبل از من -با وجود چندین سال خلافت- تنها نامی بر سر زبانها مانده است؛ اما نام محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) در هر شبانه روز پنج بار بلند است

۱- ر.ک: جهاد با نفس، ج۱، ص۶۶.

و مسلمانان در اذان با صدای رسا اعلام می کنند: «اشهد انّ محمد رسول الله». باید کاری کرد که نام وی از ذهن جامعه اسلامی محو گردد و از شهرت و رونق عالم گیر او کاسته شود. (۱)

خود یزید هم که وضعیتش معلوم بود؛ فردی شرابخوار، آموزش دیده با تعلیمات مسیحیت، مأنوس با حیوانات، اهل عیش و بزم و گناهان پیوسته که حالا اسمش هم شده حاکم مسلمانان و بناست احکام اسلام را اجرا کند و مسلمانان را به خدا نزدیک کند و رهبر آنان باشد!!!

اینجا بود که امام حسین(علیه السّلام) سکوت را روا ندیدند و با تمام وجود به میدان آمدند، اگرچه ظاهرا شکست خوردند و به شهادت رسیدند، ولی زنگ بیداری در دنیای اسلام به صدا درآمد و یزید رسوا و مفتضح گردید و قیامها و اعتراضات یکی پس از دیگری(مانند قیام مختار و....) به راه افتاد.

لذا پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) می فرمود: « حسین منی و انا من حسین؛ حسین از من است و من هم از حسین». جمله اول معنایش مشخص است، ولی من از حسینم یعنی چه؟

تذکر: مبلغ گرامی پس از شنیدن نظرات دانش آموزان، تبیین محتوا را با داستان زیر ادامه می دهد.

یعلی عامری می گوید: با پیامبر گرامی(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که برای صرف غذا دعوت شده بودیم به راه افتادیم.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) پیشاپیش ما حرکت می کرد. در مسیر به مکانی رسیدیم که حسین(علیه السّلام) با کودکان مشغول بازی بودند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) خواست حسین را بگیرد، حسین(علیه السّلام) این طرف و آن طرف می دوید و پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) هم او را می خندانـد و به دنبالش می دوید، تا این که او را گرفت، یک دست زیر چانه ی

او و دست دیگر پشت سرش نهاد، او را بلند کرد و دهان او را بوسید و فرمود: «حُسَیْنٌ مِنِّی وَأَنَا مِنْ حُسَیْنٍ، اَللّهُمَّ أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ حُسَیْناً؛ حسین از من است و من از حسینم، خدایا دوست بدار هر کس حسین را دوست می دارد». (۲)

۱- شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج۵، ص۱۳۲۵؛ مروج الذهب، مسعودی، ج۲، ص۳۴۱.
۲- انساب الاشراف، ج ۳، ص ۱۴۳؛ رجال کشی، ص ۴۹؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۵۱.

بنابراین، این شکستها، نقاب از چهره دروغ و تزویر حاکمان به ظاهر حق و مسلمان برمی دارد و ذات پلیدشان را آَشکار می سازد و ناحق بودن و نادرستی رفتارشان را برملاـ می سازد؛ همانگونه که پیش از این، حضرت زهرا سلام الله علیها و امام حسن(علیه السّلام) هم قیام کردند و در مقابل دشمن، سکوت نکردند.

پیروز جنگ عاشورا

بعد از حادثه عاشورا و آن همه گرفتاری و مصیبت، ابراهیم بن طلحه (از بلواگران جنگ جمل) خطاب به امام زین العابدین(علیه السّلام) گفت: «یا عَلِیَّ بْنَ الْحُسَینِ مَنْ غَلَبَ؟؛ ای علی بن الحسین! چه کسی (در این مبارزه) پیروز شد؟!»

امام(علیه السّلام)، فرمود: پیروز ماییم که نگذاشتیم اهداف پلید دشمنان اسلام و پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) محقق شود.

بعد فرمودند: می خواهی نشانه و دلیل این پیروزی را ببینی؟

تذکر: مبلغ محترم برای ایجاد جذابیت و پویایی کلاس، می تواند از خود دانش آموزان بخواهد که جمله امام را در قالب مسابقه جدول، در مدت زمان پنج دقیقه، پیدا کنند و سپس به نفرات برگزیده، جوایزی اهدا شود.

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (و) را نوشته و با رمز چهار به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ق) خواهد بود و همینطور ادامه دهید تا ۱۹ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

و ا و ش ق

ن ز ن ت پ

ص: ۳۳۷

ر ا ا ی ا

س ذ ر ب

جمله رمز: «وقت اذان پیروز را بشناس»

حضرت فرمود:«إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ مَنْ غَلَبَ وَ دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاهِ، فَأَذِّنْ ثُمَّ أَقِمْ؛ می خواهی بدانی چه کسی (یزید یا امام حسین(علیه السّلام)) پیروز شده است، هنگامی که وقت نماز فرا رسید، اذان و اقامه بگو (آنگاه متوجه می شوی که محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) جدّ ما ماندگار شده است).»(۱)

یعنی اینکه دشمن به هدف خود نرسد، بزرگترین پیروزی است؛ قیام امام حسین(علیه السّلام) بر علیه

کسانی بود که قصد هدم دین داشتند، ولی با قیام حضرت ناکام ماندند... آنها می خواستند نام و نشانی از اسلام و پیامبر باقی نماند؛ نامی از علی(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و فاطمه زهرا و فرزندانشان باقی نماند،

ولی به هدفشان نرسیدند و نام مبارکشان همیشه نورانی و درخشان باقی ماند و تمام اهداف و برنامه هایشان برای مقابله با دین و نابودی اسلام و تبدیل حکومت به حکومت پادشاهی، شکست خورد و رسوا گردیدند.

هر بساطی را که عمری شامیان گسترده بود

نیم روزی این حسین بن علی برچید و

پیامهای کاربردی

اشاره

کل یوم عاشورا

ص: ۳۳۸

۱- بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۱۷۷.

رسم الخط مبارزه

عاشورا، رسم الخط مبارزه است؛ مبارزه با دشمن و هر آنکه می خواهد دین و ایمان و اصالت و معنویت آدمی را نابود کند.

باید در مقابل آنها ایستاد و از جان خود هزینه کرد. دشمن امروز ما با تغییر تاکتیک وارد میدان شده است؛ همین موبایل، فضاهای مجازی، شبکه های اجتماعی، سایتها و کانالها و ....

میدان مبارزه امروز است.

آنها می خواهند با سرگرم کردن جوانان به امور بیهوده، آنان را غافل و بیهوده گرا بار بیاورند و با مشغول کردنشان به چیزهای بیهوده و سرگرمی های آلوده، از پیشرفت و معنویت باز دارند. (۱)

باید با جانفشانی فرهنگی و تقویت ایمان و باورها، با محکمتر کردن ارتباط با اهل بیت(علیهم السّلام) و

امامزادگان، با حضور مثبت و تأثیرگذار در سایتها و کانالها، در این میدان حضور پیدا کنیم و رسم الخط معنوی عاشورا و فرهنگ ناب آموزه های دینی را ترویج کنیم.

در این صورت است که دشمن ناکام می ماند و از رسیدن به اهدافشان که همان نابودی ایمان جوانان، ترویج بی حیایی و بی عفتی و در دراز مدت، نابودی انقلاب اسلامی است، دست یابد. باید مبارزه کرد.

البته نقشه های دشمنان برای ایران اسلامی از طریق شبیخون فرهنگی، تحریم اقتصادی و رواج بی بند و باری از طریق ماهواره، اینترنت، فضای مجازی و شبکه های اجتماعی و ارتباطی مختلف و.... تاکنون با فضل و عنایت الهی و نیز رهبری امام خامنه ای با شکست مواجه شده

است و آنان به هدف اصلی خود که ساقط کردن نظام اسلامی و دور کردن مردم از انقلاب بود نرسیدند.

آخرین نکته اینکه، این مبارزه بین حق و باطل، همیشه ادامه دارد. نمونه دیگر آن را امروزه

۱- در حدیث آمده است: «عَلامَه الغَافِلِ فَاَرْبَعَه اَلْعَمی وَ السَّهْو وَ اللَّهْو وَ النِّسْیانْ؛ ؛ علامت غافل چهار چیز است: کوردلی، اشتباه، سرگرمی و فراموش کاری» . بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۲۲.

می توان در نبردهای رزمندگان در عراق، سوریه، یمن، بحرین، لبنان و .... مشاهده کرد که دشمنان، با تجهیز همه امکانات و پشتیبانی همه جانبه از داعش، تاکنون به هدف اصلی خود نرسیدند و انشاءالله هم نخواهند رسید....

این خط و مکتب را حسین(علیه السّلام) و آموزه های ناب دینی و شیعی به ما آموخته است که در مقابل انحراف باید ایستاد و در صورت نیاز از جان خود هم گذشت تا اصول و پایه های دین الهی استوار و پابرجا باقی بماند.

دعا و نیایش

خداوندا!

اسلام و قرآن را در تمام دنیا پیروز بگردان!

دشمنان اسلام و حاکمان بی دین کشورهای عربی در کشورهای بحرین، عربستان و ...را نابود کن!

معنویت و انس با آموزه های دینی را در ما بیشتر بگردان!

ما در زمره مبارزان و حامیان دین خودت قرار بده!

به ما توفیق درک حقایق را عنایت کن!

ما را عاقبت به خیر بگردان!

ما را جزء یاران انقلاب اسلامی و امام زمان(علیه السّلام) قرار بده.

آمین

ص: ۳۴۰

متن مطالعاتی

محبت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به امام حسین(علیه السّلام)

الف: پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) امام حسن(علیه السّلام) و امام حسین(علیه السّلام) را می بوسید و به یاران خود می فرمود: «من از شدت علاقه ام به این دو، دوست دارم زندگی ام را میان آنها تقسیم کنم. این دو گلهای زیبای من از دنیا هستند». (۱)

ب: همسر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) می گوید: روزی رسول خدا در خانه ی من خوابیده بودند که حسین(علیه السّلام) آمد. من سعی کردم او را سرگرم کنم تا مبادا پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بیدار شوند. چند لحظه از او غفلت کردم و او داخل اتاق شد. دنبال او رفتم، دیدم روی شکم پیامبر خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) نشسته است. خواستم او را بگیرم

که پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «ای زینب! فرزندم را به حال خود واگذار».

سپس پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) برخاستند و پس از وضو گرفتن شروع به نماز کردند. هنگام سجده حسین(علیه السّلام)بر پشت پیامبر سوار شد، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) قدری درنگ کردند تا پایین آمد. وقتی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بلند شدند، حسین(علیه السّلام) برگشت و پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) او را در بغل گرفتند، تا اینکه نماز تمام شد.(۲)

ج: امام حسن(علیه السّلام) و امام حسین(علیه السّلام) کودک بودند. روزی رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) وقتی آنها را دید، هر دو را بلند کرد، یکی را بر شانه ی راست خود گذاشت و دیگری را بر شانه ی چپ خود. مردی به

۱- العمده، ابن بطریق، ص۴۰۵؛ بحارالانوار، ج۳۷، ص۷۳.

۲- بحارالانوار، ج۴۴، ص۲۲۹، حدیث۱۱.

آنها گفت: «بچه ها! خوب جایی نشسته اید (مرکب خوبی دارید)».

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «اینها خوب سوارهایی هستند. این دو کودک، ریحانه های من در دنیایند». (۱)

د: روزی پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) همراه عده ای از یاران خودشان از کوچه ای عبور می کردند. چند تا از

بچه ها مشغول بازی بودند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به طرف بچه ها رفت و یکی از آنها را در آغوش گرفت و میان دو چشمش را بوسید.

همراهان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که این کار حضرت برایشان سؤال برانگیز شده بود، از دلیل آن پرسیدند.

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «یک روز دیدم این کودک با حسین بازی می کند و خاک پای او را بر می دارد و به صورت و چشمان خود می کشد. من نیز او را به خاطر اینکه فرزندم، حسین(علیه السّلام) را دوست

دارد، دوست دارم. جبرئیل نیز به من خبر داده است که این کودک از یاوران حسین(علیه السّلام) در کربلا خواهد بود». (۲)

جلوه ای از مبارزه معصومین(علیهم السّلام)

وقتی مسیر جریان آب به دست برخی بدخواهان به گونه ای تغییر کند که از هدف خود باز بماند و به مسیری غیر از مسیر از پیش تعیین شده جاری شود؛ آن کسی که متوجه این خطا و ضررهای جبران ناپذیر آن باشد، خیلی زود جلوی این تغییر مسیر و انحراف را خواهد گرفت تا

پیامدهای منفی آن دائمی نشود. پس از رحلت پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و ماجرای سقیفه و غصب خلافت، عملا این تغییر مسیر آغاز شد و هر یک از معصومین(علیهم السّلام) به تناسب موقعیت و امکان خود، اعتراض و قیام بر ضد این انحراف را انجام دادند. حضرت زهرا سلام الله علیها اولین قیام کننده در این مسیر بود. ایشان به خوبی می دانست که باید از ابتدا جلوی انحراف را گرفت، وگرنه این

۱- همان، ج۳۷، ص۸۷، حدیث۵۴.

۲- همان، ج۴۴، ص۲۴۲، حدیث۳۶.

انحراف تا همیشه ادامه خواهد یافت؛ لذا اولین گام حضرت این بود که با صدایی رسا فریاد زد و همگان را متوجه نمود که این حکومتی را که الان برپا داشته اند، غیر واقعی و بر خلاف سفارش پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) است. رهبر واقعی علی(علیه السّلام) است که در غدیر خم و دهها مورد دیگر توسط پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

اعلان شده است.

امام علی(علیه السّلام) نیز بارها اعتراض خود را اعلام کردند، اگرچه به خاطر مصالح عالی اسلام و به سفارش پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سکوت اختیار کردند تا اصل اسلام باقی بماند. پس از ایشان امام حسن(علیه السّلام) به مبارزه برخاست، ولی با توجه به هجمه های تبلیغاتی سنگین، تهدیدها و قتل و کشتارها، انحراف

در باورها و دنیاگرایی مردم، جعل حدیث و ممنوعیت نشر فضائل اهل بیت(علیهم السّلام) و .... همه اینها

باعث شد مردم از اسلام واقعی فاصله بگیرند و با همه اعلام خطرها و هشدارها، خلفایی به عنوان رهبر جامعه ی اسلامی انتخاب شدند که در وجودشان از اسلام واقعی خبری نبود. شاید نمونه ی بارز آن را بتوان همان داستان معروفی دانست که «عمرو عاص» مشاور «معاویه» به وی می گفت: مردم از روی نادانی و جهالت و دنیاپرستی که دارند پیرو ما شده اند، وگرنه هیچ گاه

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و اهلبیت(علیهم السّلام) را رها نمی کردند.

این سخن به مذاق معاویه خوش نیامد و این مطلب را انکار کرد. عمرو بن عاص تصمیم گرفت ادعای خود را ثابت نماید؛ لذا دستور داد در شهر اعلام کنند که برای خلیفه - معاویه-

امر مهمی پیش آمده و مجبور است به سفر برود، از اینرو برای اینکه از ثواب نماز جمعه محروم نشویم، نماز جمعه این هفته، در روز چهارشنبه برگزار خواهد شد. (۱)

۱- «مسعودی» یکی از بزرگان اهل سنت می گوید: «و لقد بلغ من أمرهم له انه صلّی بهم عند مسیرهم إلی صفین الجمعه یوم الاربعاء؛ آنان چنان فرمانبردار و مطیع معاویه بودند که وقتی آنها را به صفین می برد، روز چهارشنبه با آنها نماز جمعه خواند! و کار سرسپردگی و اطاعتشان از معاویه بدانجا کشید که لعنت فرستادن بر علی را سنت و رویه ای مستمر ساختند و از کودکی به آن می پرداختند و تا پیری و مرگ ادامه می دادند». مروج الذهب، ج۲، ص۱۷۲؛ الغدیر، ج۱۰، ص۲۷۹.

نمونه ای از اعتراضها و مخالفتها

آن حضرت از اول و همان دوران کودکی هم با دشمنان و بدخواهان دین مبارزه می کرد. مثلاً وقتی «ابوبکر» با زور و دروغ و ناحقی خلیفه شد، روز جمعه ای برای سخنرانی روی منبر رفت.

امام حسن(علیه السّلام) و امام حسین(علیه السّلام) که در سنین کودکی بودند، برای شرکت در نماز جمعه رفته بودند.

امام حسین(علیه السّلام) که جلوتر بود پیش رفت تا به ابوبکر که بر فراز منبر قرار داشت رسید و به او

فرمود:

«هذا مِنْبَرُ اَبی لا مِنْبَرُ اَبیکَ ؛ این منبر [محل سخنرانی= کنایه از حقانیت] پدر من است نه منبر پدر تو!»(۱)

هم چنین نقل شده که در زمان خلیفه ی دوم، وقتی عُمر بر فراز منبر رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) مشغول سخنرانی بود و به دروغ ادعا می کرد: من از جان مردم به آنان نزدیکترم، امام حسین(علیه السّلام) از

گوشه ی مسجد صدا زد: «ای دروغگو! از منبر پدرم رسول الله پایین بیا، این منبر پدر تو نیست» .

خلیفه که دست و پای خودش را گم کرده بود و از ناراحتی و عصبانیت نمی دانست چه جوابی

بدهد، گفت: به جان خودم قسم! درست است، منبر پدر توست، نه منبر پدر من. بگو چه کسی این را به تو آموخت. پدرت علی بن ابی طالب؟

حضرت فرمود: «اگر دستور پدرم را اطاعت کنم، سوگند به جانم، او مرا به خوبی و درستی و راه راست هدایت می کند... وای بر کسانی که حق ما اهل بیت(علیهم السّلام) را نادیده می گیرند».(۲)

۱- مستدرک الوسایل، ج۱۵، ص۱۶۵.

۲- خود امام حسین(علیه السّلام) می فرماید: «بر منبر بالا رفتم در حالی که عمر بر منبر نشسته بود، به او گفتم: از منبر پدر من بیا پایین و برو بر منبر پدر خودت بنشین. عمر گفت: چه کسی این سخن را به تو یاد داده است؟ گفتم: کسی به من یاد نداده است؟ عمر گفت: منبر پدر تو است، سوگند به خدا که منبر پدر تو است، آیا جز شما کس دیگری به ما آبرو داده است». معرفه الثقات من رجال أهل العلم والحدیث ومن الضعفاء وذکر مذاهبهم وأخبارهم، العجلی، ج۱، ص۳۰۱.

در مقابل معاویه

امام حسین(علیه السّلام) در سفر حج بودند، تا این که در سرزمین « منی» فرصتی دست داد تا امام از یاران پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) و شیعیان و مردم را دعوت کند و حقایق را برای آنان بازگو نماید. بیش از هفتصد

نفر گرد امام اجتماع کردند که دویست نفر آنان از یاران پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) بودند.

حضرت بپاخاست و پس از حمد و ثنای الهی، فرمود: «این تجاوزگر(معاویه) بر ما و شیعیان ما سختی ها و ناملایماتی روا داشته که خود می دانید و دیده اید یا شنیده اید...

سخنم را بشنوید و گفتارم را بنویسید. بعد وقتی به شهرها و قبایل خویش برگشتید، حق را برای مردم بگویید و کارهای بد معاویه را برایشان بیان کنید». (۱)

وقتی معاویه می دید امام حسین(علیه السّلام) خلاف های او را برای مردم بیان می کند، از امام حسین(علیه السّلام) و نفوذ معنوی ایشان خیلی می ترسید و همیشه سعی می کرد امام حسین(علیه السّلام) را از چشم مردم بیندازد. مثلاً یک روز به معاویه گفتند: توجه و نگاه مردم به سوی حسین(علیه السّلام) است، کاری کن که او منبر برود و سخنرانی کند تا از چشم مردم بیفتد، زیرا توانایی خطابه و سخنرانی ندارد!

معاویه گفت: این را درباره ی برادرش حسن(علیه السّلام) تجربه کردم، به رسوایی ما منجر شد. سرانجام

اصرار زیاد مردم باعث شد معاویه از امام حسین(علیه السّلام) بخواهد به منبر برود و با مردم سخن بگوید.

حضرت سخنرانی خود را با حمد و ثنای الهی آغاز کرد و آن قدر شیرین و محکم سخنرانی کرد که معاویه چنان رسوا شد که مجبور شد از امام حسین(علیه السّلام) بخواهد سخنرانی را تمام کند.(۲)

اعتراض به ولایت عهدی یزید

یکی دیگر از جاهایی که امام حسین(علیه السّلام) اعتراض کرد و در مقابل ستم ایستاد و مردم را آگاه

کرد، زمانی بود که معاویه تصمیم داشت یزید را جانشین خود کند.

۱- الغدیر ، ج ۱۰، صص ۱۶۱- ۱۶۲.

۲- بحارالانوار، ج ۴۴، صص ۲۰۵- ۲۰۶.

معاویه راهی حج شد، به مدینه آمد و از مردم برای یزید بیعت گرفت. سپس منبر رفت و از یزید چنین تعریف کرد: یزید دانا به سنت پیامبر و قرآن شناس است و حلم و بردباری اش از سنگ های سخت بیش تر است.

وقتی امام حسین(علیه السّلام) این دروغ های شاخ دار را از معاویه شنید، بلند شد و پس از ستایش خدا

و درود بر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: «ای معاویه! دروغ می گویی و حقیقت را مخفی می کنی».

سپس امام حسین(علیه السّلام) به زشت کاری های یزید اشاره کرد و فرمود: «فکر می کنی انسانی ناشناس و دور از چشم مردم را تعریف می کنی [فکر می کنی مردم یزید را نمی شناسند؟] در رسوایی یزید همین بس که با سگ ها بازی می کند، [رفیق اش سگ ها هستند] با آنها گلاویز می شود (کشتی می گیرد) و کبوترباز است و با کنیزکان آوازه خوان مشغول گناه است». (۱)

خطبه امام سجاد(علیه السّلام)

این خطبه نیز جلوه ای از تداوم همین روش و نشانی از پیروزی حقیقی طرفداران حق است.

این خطبه معروف امام عارفان حضرت زین العابدین(علیه السّلام) در مسجد شام و مجلس یزید و در بزرگان و مردم صورت گرفت. در این مجلس یزید ملعون به یکی از خطیبان دربار دستور داد تا به مذمت علی(علیه السّلام) و اولادش و به توجیه و تمجید فجایع عاشورا اقدام نماید. سخنران پس از اینکه بر فراز منبر رفت و حمد و ثنای خداوند را به جا آورد، فوق العاده از حضرت علی(علیه السّلام) و امام

حسین(علیه السّلام) بدگویی کرد و نسبت به بزرگداشت معاویه و یزید سخنانی طولانی گفت و آنها را به هر عمل نیکویی نسبت داد.

در این حال امام سجاد(علیه السّلام) بر آن خطیب فریاد زد و فرمود: ای خطیب، وای بر تو! رضایت مخلوق را به وسیله غضب خالق خریدی. اینک جایگاه خود را در آتش شعله ور دوزخ آماده بنگر و خود را برای آنجا آماده ساز!

۱- الغدیر، ج ۱۰، صص ۱۶۲-۱۶۱و ترجمه ی الغدیر، ج ۱۹، صص ۲۵۱-۲۵۰ .

آن گاه حضرت از یزید خواست که او هم برای مردم سخن بگوید. یزید که از قدرت و نفوذ کلام امام می ترسید، اجازه نداد، سرانجام پس از پافشاری امام و درخواست مردم، اجازه داد.

امام سجاد(علیه السّلام) از پله منبر بالا رفت و خطبه ای را با نوای گرم توحیدی بیان کرد و در فرازهایی از خطبه خود فرمود: «انا بن مکه و منی، انا بن الزمزم و الصفا؛ انا بن محمد المصطفی؛ انا بن علی المرتضی؛ انا بن فاطمه الزهراء...؛ من فرزند مکه و منایم؛ من فرزند زمزم و صفایم؛ من فرزند محمد مصطفایم؛ من فرزند علی مرتضایم؛ من فرزند فاطمه زهرایم.....»

امام زین العابدین همچنان به معرفی خویش ادامه داد، تا آن جا که صدای مردم به گریه بلند شد و ارکان کاخ یزید به لرزه درآمد و یزید از تحت تاثیر قرار گرفتن مردم سخت بیمناک شد، از این رو برای قطع کردن سخنان امام(علیه السّلام) به مؤذن دستور اذان داد. مؤذن دربار برخاست و با صدایی که همه می شنیدند، اذان گفت.

وقتی مؤذن گفت : اللهُ أَکْبَرُ اللهُ أَکْبَرُ

حضرت سجاد فرمود: چیزی از خدا بزرگتر نیست.

هنگامی که مؤذن گفت: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

علی بن الحسین فرمود: مو، پوست، گوشت و خون من به یگانگی خدا شهادت می دهند.

موقعی که گفت : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ

در این حال امام سجاد(علیه السّلام) عمامه خویش را از سر برداشت و خطاب به مؤذن گفت: تو را به

حقّ محمد ساکت باش تا من سخنی بگویم. آن گاه از بالای منبر خطاب به یزید فرمودند: ای یزید! این پیغمبر، جد من است و یا جد تو؟ اگر گویی جد من است، همه می دانند که دروغ می گویی، و اگر جد من است پس چرا پدر مرا از روی ستم کشتی و مال او را تاراج کردی و اهل

بیت او را به اسارت گرفتی؟ ! حضرت این جملات را گفت و دست برد و گریبان چاک زد و گریست و گفت:

به خدا سوگند اگر در جهان کسی باشد که جدش رسول خداست، آن منم، پس چرا این مرد، پدرم را کشت و ما را مانند رومیان اسیر کرد؟ ! آنگاه فرمود: ای یزید ! این جنایت را مرتکب شدی

و بـاز می گـویی: محمـد رسول خـداست؟ ! و روی به قبله می ایستی؟ ! وای بر تو! در روز قیـامت جـد و پـدر من در آن روز دشمن تو هستند.

در این هنگام یزیـد فریاد زد که مؤذن اقامه بگویـد! و آنگاه در میان مردم هیاهویی برخاست، بعضـی نماز گزاردنـد و گروهی نماز نخوانده پراکنده شدند. (۱)

ص: ۳۴۸

۱- مقاتـل الطالبین، ج ۲، ص ۱۲۱؛ بحارالانوار، ج۴۵، ص۱۴۰؛ احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۳۱۰ و مقتـل خوارزمی، ج ۲ ،ص ۶۹ .

درس بیست و ششم: سکوی هشدار

بهانه ارتباط

تذکر: در ابتدای جلسه و پس از سلام و احوالپرسی با دانش آموزان، مبلغ گرامی شماره های زیر را به تدریج نوشته و از آنان می خواهد که برداشت و حدس خود درباره این اعداد و ارقام را بگویند.

۱۳۸۴- ۲۷۷۵۵

۱۳۸۵- ۲۷۵۶۷

۱۳۸۶- ۲۲۹۱۸

۱۳۸۷- ۲۳۳۶۲

۱۳۹۲- ۱۷۹۹۴

۱۳۹۳- ۱۶۸۷۲

۱۳۹۴ -۱۶۸۵۴

این اعداد و ارقام، آمار کشته های تصادفات است که هر ساله اتفاق می افتد و متأسفانه تعداد زیادی از کشته می شوند. در همین نوروز سال ۹۶، هر ۷۱ ساعت، یک نفر در جاده ها کشته شده

ص: ۳۴۹

است که جای تأسف دارد. به همین دلیل مسئولان دنبال راهکارهای متعددی رفتند تا این آمار کاهش یابد؛ افزایش مبلغ جریمه ها، تنبیه و توقف خودروهای متخلف، نمره منفی و... از جمله این راهکارها بود.

یکی یگر از راهکارها، فرهنگ سازی و نشان دادن عینی و ملموس نتیجه تخلف رانندگی بود؛

به همین سبب در برخی اتوبانها و جاده ها، ماشینی تصادفی و مچاله را در معرض دید دیگر رانندگان می گذارند تا حواسها را جمع کنند و بدانند که تندروی و سرعت و سبقت غیر مجاز و عبور از خطوط قرمزی که پلیس قرار داده، چنین پیامد و عاقبتی برای انسان به بار خواهد آورد.

تبیین متن و محتوا

اشاره

خ-داوند نیز در قرآن کریم، چند نمونه و هشدار گذاشته است که اگر در جاده زندگی بد رانندگی کنید و بدمستی و سرعت غیرمجاز و جوگرفتگی داشتید، انحراف از جاده و تصادف نموده و سقوط خواهید نمود.

به عبارت دیگر، خداوند خودش آمار داده و فرموده است که بسیار بوده اند کسانی که در زندگی بدمستی و غرورشان آنان را به هلاکت انداخته و مستحق دریافت جریمه و تنبیه الهی شده اند.

خداوند همچنین در سکوی هشدار خود، نمونه هایی از این افراد را قرار داده و عاقبت بد این افراد را شرح داده است؛ از قارون و فرعون وهامان و نمرود گرفته، تا مردم دوران انبیای گوناگون که با نادیده انگاری و نشنیدن پیامهای الهی، خطوط قرمز را زیر پا گذاردند و خود را در دره های عمیق بی خدایی و گرداب گناهان انداخته و غرق کرده اند.

چند هشدار اصلی خدا

اشاره

خدا سه سکوی هشدارگونه برای انسان قرار داده است؛ یعنی اگر قوانین و حدود الهی را رعایت نکردید، چنین عاقبتی در انتظار شماست و این چنین تنبیه و جریمه خواهید شد:

تـذکر: برای جـذابیت بهتر مبلغ محترم می توانـد ابتدا بخشـی از آیات را به نمایش گذارده یا روی تابلو بنویسد تا فضای ذهنی مخاطبان برای تبیین کوتاه هشدار مهیا گردد. از خود دانش آموزان هم برای قرائت آیات و بیان ترجمه می توان استفاده کرد.

یک: زندگی حیوانی

اشاره

«أُولَئِکَ کَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ »

اولین هشـدار جـدی خداونـد این است که اگر انسـان از خـدا و معنویـات دوری کرد و به تاختن خود در جاده گناه ادامه داد، زندگی اش شبیه حیوانات میشود. چون آنچه انسان را ارزشـمند و ممتاز از سایر موجودات می کند، همان ایمان و برخورداری از معنویـات است؛ وگرنه انسـان در برخورداری از حیـات مادی با سایر موجودات و به ویژه حیوانات، مشترک است؛ به طوری که اگر نگوییم حیوانات در این وجود از انسان برترند، حداقل با او مساوی هستند.

به همین دلیل، خدای متعال در قرآن کریم و اهل بیت(علیهم السّلام) در روایات خود ملاک برتری انسان

را حیـات معنـوی او بیـان کرده و فرمـوده انـد که اگرچه انی افراد به صورت عمودی راه می رونـد، ولی حقیقت وجودی شـان افقی است؛ زیرا کسـانی که از حیـات معنوی بهره ای ندارنـد، مردگـانی متحرک هسـتند و نه تنهـا فضـیلتی بر سـایر موجودات ندارند، بلکه از حیوانات نیز پست ترند.

به عنوان نمونه، در روایتی آمده است که از امیر مؤمنان(علیه السّلام) سؤال شد: آیا انسان برتر است یا

فرشـتگان؟ حضرت در پاسخ فرمود:إِنَّ اَللَّهَ رَکَّبَ فِی اَلْمَلاَئِکَهِ عَقْلًا بِلاَ شَهْوَهٍ وَ رَکَّبَ فِی اَلْبَهَائِمِ شَهْوَهً بِلاَ عَقْلٍ وَ رَکَّبَ فِی بَنِی آدَمَ کِلَیْهِمَا فَمَنْ غَلَبَ عَقْلُهُ شَهْوَتَهُ فَهُوَ خَیْرٌ مِنَ اَلْمَلاَئِکَهِ وَ مَنْ غَلَبَ شَهْوَتُهُ عَقْلَهُ فَهُوَ شَرٌّ مِنَ اَلْبَهَائِمِ ؛ همانا خـدای متعال در ملائکه عقل را بـدون شـهوت قرارداد (ترکیب کرد) و در حیوانات شـهوت را بـدون عقل قرار داد و در فرزنـدان آدم هر دو را ترکیب کرد. پس کسی که عقلش بر شهوتش پیروز شود، از ملائکه برتر است و کسی که شهوتش بر

عقلش غلبه کند، از حیوانات بدتر است.»(۱)

یعنی انسان در کشمکش غرایز حیوانی و تمایلات عالی انسانی است که اگر به منزلت و کرامت انسانی رو کند، اوج می گیرد و اگر به غرایز بها بدهد، مثل حیوانات می شود، بلکه بدتر از آنها.

خدای متعال نیز در قرآن از این حقیقت پرده برداشته و تصریح کرده است که حیات حقیقی انسان به داشتن اعضاء و جوارح ظاهری نیست؛ چرا که بسیاری از افراد از نظر جسمی دارای سلامت کاملی هستند، اما در حقیقت بهره ای از انسانیت ندارند: «وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ؛ به یقین گروه بسیاری از جن و انس را برای دوزخ آفریدیم، آنها دلهایی دارند که با آن درک نمیکنند (با عقلشان اندیشه نمی کنند) و چشمانی

که با آن نمی بینند و گوشهایی که با آن نمی شنوند. آنها همچون چهارپایان اند، بلکه گمراه تر. اینان همان غافلان اند.» (۲)

به قول شاعر:

آدمیزاد طرفه معجونی است

کز فرشته سرشته است و از حیوان

گر کند میل این شود به از این

ور کند میل آن شود به از آن

همچنین خدای متعال در سوره فرقان می فرماید: «أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ؛ آیا گمان می بری بیشتر آنان می شنوند یا می فهمند ! آنان فقط همچون چهارپایان اند، بلکه گمراه ترند.» (۳)

امیرمؤمنان در وصف افرادی که تنها لذت برای آنان مطرح است و ارزشها و فضایل و

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۰۹، ح ۲۰۲۹۸ .

۲- سوره اعراف، آیه۱۷۹.

۳- سوره فرقان، آیه ۴۴.

کمالات برایشان واژه بی معناست، می فرماید:کَالْبَهِیمَهِ الْمَرْبُوطَهِ هَمُّهَا عَلَفُهَا؛ همانند حیوانات پرواری که تنها به علف خود می اندیشند و بس.»(۱)

رفع یک شبهه

آقا چرا توهین می کنید؟ چرا انسان را شبیه حیوان بلکه بدتر از حیوان می دانید؟

بر اساس آنچه اشاره شد، تشبیه بعضی انسان ها به حیوان در قرآن، جسارت و ناسزاگویی به شأن و جایگاه انسان نیست؛ چرا که بسیاری از حیوانات با وجود غرایز صرف و نداشتن عقل و فکر، منافع بسیاری برای انسان دارند و وجودشان مایه منفعت و خیر است، در حالی که کم نیستند انسانهای به ظاهر عاقل و فرهیخته ای که وجودشان جز شرارت و زحمت برای دیگران ندارند و با نعمت عقل خدادادی، بدترین جنایتها را انجام می دهند؛ جنایتها و زشت کاریهایی که در دنیای حیوانات هم چه بسا نظیری ندارد.

ضمن اینکه برخی از همین به ظاهر آدمها، با دست و اختیار خودشان، خودشان را همسطح حیوان می دانند؛ مثل افرادی که با سگ، گاو، اسب، دلفین، خانه و... ازدواج می کنند و به این انتخاب کفو و همتا برای خودشان هم افتخار می کنند!!

دو: مثل چوب

«کَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَهٌ »

هشدار دوم خداوند این است که در صورت ادامه این روند، خشک و بی روح و بی تفاوت و قسی القلب می شوید، مثل چوب!. در قرآن کریم می خوانیم: «وَإِذَا رَأَیْتَهُمْ تُعْجِبُکَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ یَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ کَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَهٌ ؛

هنگامی که آنها (منافقان) را می بینی ظاهر آراسته

و قیافه های آنان تو را در شگفتی فرو می برد و جذاب سخن می گویند که وقتی حرف می زنند تو

۱- نهج البلاغه، نامه ۴۵.

نیز به حرفهایشان گوش فرا می دهی، اما از نظر باطن چنان بی محتوا هستند که گویی چوب های خشکی هستند که به دیوار تکیه داده شده اند». (۱)

یعنی برخی افراد منافق و دو رو هستند؛ این ویژگی، نشان از خباثت باطن و زشتی رفتارشان دارد. آنان شاید در ظاهر آراسته و زیبا باشند، ولی به دلیل عدم انعطاف در مقابل حق و نپذیرفتن آموزه های دینی، همانند چوب خشک هستند؛ شاید حتی ظاهر زیبایی داشته باشند، ولی بی ریشه و درون تهی هستند و دیر یا زود از بین می روند.

سه: دلهای سنگی

«فَهِیَ کَالْحِجَارَهِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَهً ؛

هشدار بعدی خداوند این است که با این روند، چنان سنگدل، بی عاطفه و بی محبت خواهید شد که دلهای سنگی پیدا کرده و عطوفت، ترحم و مهربانی از قلب شما خواهد رفت. در مقابل آه مظلومان و کمک خواهی نیازمندان بی تفاوت می شوید و تنها به فکر لذت و خوشی

خود خواهید بود.

«ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُکُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِکَ فَهِیَ کَالْحِجَارَهِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَهً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَهِ لَمَا یَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا یَشَّقَّقُ فَیَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا یَهْبِطُ مِنْ خَشْیَهِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ؛ سپس، دلهایتان سخت شد که چون سنگ یا سخت تر بود [چرا] که از بعضی

سنگها جویها بشکافد و بعضی آنها دو پاره شود و آب از آن بیرون آید و بعضی از آنها از ترس خدا فرود افتد، و خدا از آن چه می کنید غافل نیست». (۲)

۱- سوره منافقون، آیه ۴.

۲- سوره بقره، آیه۷۴.

پیامهای کاربردی

اشاره

شایـد شدیـدترین و بـدترین تنبیه خداوند برای این گونه افراد، این باشد که خدا آنها را آدم حساب نکند و به قول معروف، از خیرشان بگذرد!

مثل اینکه وقتی پدر یا مادر خانواده به خاطر رفتارهای اشـتباه و اذیت و آزارهای فراوان او، از او ناامید می شوند و از چشمشان می افتد. اگر هم از آنها درباره فرزندشان سؤال شود، انگار نه انگار، او را جزء خانواده آدمیان به حساب نمی آورند. واقعاً که این نوع تنبیه، سخت ترین و

دردناک ترین نوع تنبیه است.

خداونـد نیز درباره برخی بنـدگان که اشـتباه و خطا از حـد گذرانده و با هیچ اخطار و تنبیه ی متوجه نمی گردند نیز، جمله ای شبیه این دارد. این جمله را خودتان می توانید از این جدول کوچکی که برای شـما ترسـیم می کنم، بیابید. توجه داشـته باشـید که با کامل شدن یازده حرف، این

جمله عربی که بخشی از آیه قرآن کریم است، به دست می آید.

ص ع ل غ

ن ل ا د

ه ر ا .

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (صلّی الله علیه و آله وسلّم) را نوشته و با رمز سه به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به

عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (غ) خواهد بود و همی نطور ادامه دهید تا ۱۱ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازیـد. توجه داشـته باشـید که خانـهٔ آخر که با شـکل ساعت مشـخص شـده است، جزء شـمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

جمله رمز: «صغار عندالله»

یعنی چه؟

یعنی گـاهی وقتهـا کـار انسـان که قرار بود خلیفـهٔ الله باشـد و به مقامـات والا برسـد، به جایی می رسـد که خـدا دیگر روی او حساب نمی کند. به قول معروف، خدا او را ریز می بیند، خوار و بی ارزش می پندارد.

این انسانی با عظمتی که این همه ارزش داشت و زمین و زمان به خاطر او خلق شده بود، او که اشرف مخلوقات بود، کارش به جایی می رسـد که می شود مثل حیوانات، مثل سـنگ و چوب و بلکه بـدتر، «صـغارٌ عندالله»؛(۱) خـدا هم دیگر از خیرش می گذرد و روی او حساب نمی کند.

آخرین هشدار

وقتی خـدا یک فرد را ناچیز حساب کرد و به او اعتماد و اطمینان نکرد، طبعا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف هم روی او حسـاب نخواهـد کرد؛ زیرا یکی از مهم ترین شـاخصه هـای یـاران امـام زمان(علیه السّـلام) این است: اهل ایمان و دوری از گناهان.

امام علی (علیه السّلام) می فرمایند:رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ عَرَفُوا اَللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ وَ هُمْ أَنْصَارُ اَلْمَهْدِیِّ فِی آخِرِ اَلزَّمَانِ

؛ مردان باایمانی که خدا را آن چنان که شایسته است، شناخته اند و آنان یاوران مهدی(عج) در آخر الزمان اند». (۲)

بنابراین، اگر من و شما می خواهیم در لشکر امام زمان و جزء یاران حضرتش باشیم، باید این سخن امام صادق(علیه السّلام) را همواره مـدنظر داشـته باشـیم که دربـاره منتظران واقعی فرمود:«مَنْ سَرَّهُ أَنْ یَکُونَ مِنْ أَصْحَابِ اَلْقَائِمِ فَلْیَنْتَظِرْ وَ لْیَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ اَلْأَخْلاَقِ وَ هُوَ مُنْتَظِرٌ فَإِنْ مَاتَ وَ قَامَ اَلْقَائِمُ بَعْدَهُ کَانَ لَهُ مِنَ اَلْأَجْرِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ أَدْرَکَهُ فَجِدُّوا وَ اِنْتَظِرُوا ؛ هر کس که خوشـحال می شود که از یاران قائم(علیه السّـلام) باشـد، بایـد منتظر باشـد و با پرهیزگاری و اخلاق نیکو عمل نماید و با چنین حالی منتظر باشد که هرگاه بمیرد و پس از مردنش قائم(عج) به پا خیزد، پاداش

۱- سوره انعام، آیه ۱۲۴.

۲- بحار الانوار، ج ۵۷، ص ۲۲۹؛ منتخب الاثر، ص ۶۱۱ .

او هم چون کسی خواهد بود که دوران حکومت آن حضرت را درک کرده باشد، پس بکوشید و منتظر باشید». (۱)

دعا و نیایش

خداوندا!

مارا جزء بندگان خوب خودت قرار بده!

ما را شنوای هشدارها و تحذیرهای خودت بگردان!

ما را از بلاها و تنبیهات مادی و معنوی خودت مصون بدار!

ما را در زمره یاران واقعی و پاک امام زمان(علیه السّلام) قرار بده.

آمین

۱- غیبت نعمانی، ص ۲۰۰، ح ۱۶ .

درس بیست و هفتم:کارنامه درخشان

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتـدای جلسه، پس از رعـایت آداب اولیه جلسه، مبلغ محترم حروف زیر را روی تابلو نوشـته و از دانش آموزان می خواهد که بدون استفاده از قرآن، در زمان مشخص (مثلا ۵ دقیقه) نام پیامبران را از میان حروف زیر استخراج کنند. افرادی که بتوانند بیشترین نام را استخراج

کنند، برنده و مستحق دریافت جایزه خواهند بود.

ا ق ی س ب د ف ه و ن د ز ر ک م ح ز ت ع ش ل

برخی از اسامی انبیا: موسـی، عیسـی، نوح، آدم، ابراهیم، محمد، اسـماعیل، زکریا، الیسع، یونس، هود، صالح، اسحاق، سلیمان، الیاس، داوود، لوط، یوسف، ادریس، شعیب، یحیی، موسی و...

یـادآوری: در این مرحله مبلغ گرامی به دانش آموزانی که موفق شـده انـد اسـامی بیشـتری را اسـتخراج کننـد، ضـمن تشویق، جوایزی اهدا می کند.

مرحله دوم: در این مرحله خـود مبلغ محـترم یـا یکی از دانش آمـوزان که قرائت و روخوانی قرآن او منـاسب است، کنـار مبلغ حضور می یابد و آیات ۸۵، ۸۴ و ۸۶ سوره انعام را برای

دانش آموزان قرائت می کند.

ص: ۳۵۹

«وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ،«وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ *«وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ؛پس از این قرائت، مبلغ از دانش آموزان می پرسد: در این آیاتی که قرائت شد، نام چند نفر از انبیا ذکر شده بود؟

تذکر: طبعاً چون دانش آموزان با این نگاه به آیات گوش نداده اند، لذا بعید است بتوانند تعداد و اسامی را ذکر کنند، از این رو قاری قرآن یک بار دیگر و در صورت نیاز، برای بار سوم، آیات را با چاشنی اندکی سرعت، قرائت می کند و دانش آموزانی که بتوانند تعداد انبیا به همراه اسامی آنها را ذکر کنند، برنده این مرحله بوده و جوایزی دریافت خواهند کرد.

پاسخ صحیح: نام هفده نفر از انبیاء در این آیات ذکر شده است.

تبیین متن و محتوا

اشاره

مرسوم است که برای یک انتخاب مهم، ابتدا کارنامه و سابقه کاری او را مورد بررسی قرار داده و سپس او را جزء گزینه های اصلی قرار داده، از او برنامه می خواهند. مثلا برای انتخاب یک سرمربی تیم، پس از بررسی عملکرد گذشته او در تیمهای مختلف، اگر او را پسندیدند، به او

پیشنهاد می دهند. یا برای انتخاب یک مدیر، از میان گزینه های مختلف، کسی که بهترین سابقه،

کیفیت و شرایط را دارد، انتخاب خواهد شد.

خداوند متعال هم برای هدایت و مدیریت جامعه انسانی، برای آنان مدیران و مربیانی کاربلد، دلسوز و با کارنامه های درخشان فرستاده است تا انسان را در میدان مسابقه دنیا یاری دهند و با هدایت این پیامبران، انسان با سربلندی و سرافرازی از زمین خاکی دنیا خارج و کیفیت زندگی و

کسب مدارج عالی مادی و معنوی آنان، به بهترین نحو ممکن انجام شود. (۱)

۱- «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ ؛ و هیچ پیامبری را نفرستادیم جز اینکه با اذن خدا اطاعت شود» (نساء/ ۶۴)

کارنامه و برنامه

نگـاهی به سوابق و کارنـامه پیـامبران الهی که برای هـدایت و سـعادت بشـر انتخـاب شـده انـد، نشـان می دهـد که هم کارنامه درخشانی دارند و هم برنامه کامل و دقیقی که با عمل به آن، موفقیت تضمینی خواهد بود.

کارنامه پیامبران

اشاره

در آیاتی که در ابتـدای جلسه قرائت شد، خداوند متعال از تعبیری مهم و کلیدی برای آنها اسـتفاده کرده است که نشان دهنده مورد تأیید بودن و ویژگی ممتاز این پیامبران است: « کُلٌّ مِنَ الصَّالِحِینَ »-

یعنی در پرونـده زنـدگی اینان هیـچ عیب و نقصـی وجود نـدارد و هیـچ کس نمی توانـد بر آنان خـدشه ای وارد نمایـد؛ آنان همواره از گنـاه و زشتی هـا پرهیز می کرده انـد و به صـفات والای انسانی و اخلاقی آراسـته بوده، دیگران را نیز به خوبی ها و اعمال صالح فرامی خواندند.

در واقع، ویژگی هـایی این پیـامبران، رمز موفقیت و و به تعبیر قرآن: « وَکُلًّا فَضَّلْنَا عَلَی الْعَالَمِینَ »، باعث برتری و ارتقای درجه آنان شده، به انتخاب شدن آنان توسط خداوند برای هدایت مردم انجامیده است.

به عنوان مثال خداونـد درباره حضـرت ابراهیم(علیه السّـلام) می فرمایـد: او از نیکان،(۱) صالحان، (۲)قانتان، (۳)صدیقان،(۴) بردباران(۵) و وفاکنندگان به عهد(۶) بود وشجاعت (۷) بی نظیر داشت.

۱- سوره ص، آیه ۴۷.

۲- سوره نحل، آیه ۱۲۲.

۳- همان، آیه ۱۲۰.

۴- سوره مریم، آیه ۴۱.

۵- سوره توبه، آیه ۱۱۴.

۶- همان.

۷- شکستن بتها در نوجوانی و مقابله با شرک و کفر فراگیر در آن جامعه.

یادآوری: مبلغ محترم برای تنوع و جذابیت می تواند سه حرف آخر برخی از این صفات (کان، حان، تان، قان، ران) را روی تابلو بنویسد و سپس کلمات را تکمیل نماید.

دیگر انبیا نیز از یکسری ویژگی ها برخوردارند که به تعبیر قرآن عبارتند از:

تذکر: مبلغ گرامی این موارد را در قالب کارت یا نوشتن روی تابلو ارائه و برای همه یا تعدادی از آنها توضیح کوتاهی ارائه می کند و یا اینکه - با توجه به ظرفیت مخاطب و محدودیت زمان، به ذکر تیتروار آنها بسنده می کند.

تبلیغ دین خدا، (۱)

یادآوری نعمتهای الهی، (۲)

ترسیم سرنوشت عبرت انگیز گنهکاران، (۳)

دعوت به دین واحد،(۴)

توکل بر خداوند (۵)

۱- «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِی کُلِّ أُمَّهٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ؛ و ما برای هر امت و اجتماعی پیامبری ارسال کردیم که [همگی می گفتند:] خدا را بپرستید و از پرستش بت اجتناب ورزید. »(سوره نحل، آیه۳۶).

۲- هود(علیه السّلام): فَاذْکُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُونَ » ؛ نعمتهای خدا را به یاد آورید، شاید رستگار شوید!» (اعراف/۶۹) و باز می فرماید: «وَاتَّقُوا الَّذِی أَمَدَّکُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ *أَمَدَّکُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِینَ وَجَنَّاتٍ وَعُیُونٍ » ؛ از [مخالفت با] خدایی بپرهیزید که شما را به آنچه که می دانید مدد داده و شماها را به وسیله مال و فرزند و باغها و چشمه ها کمک کرده است. » (شعراء/۱۳۴ - ۱۳۲)

۳- «لَقَدْ کَانَ فِی قَصَصِهِمْ عِبْرَهٌ لِأُولِی الْأَلْبَابِ ؛ در بیان قصه ها و داستان های پیامبران و امت هایشان، عبرتی است برای اندیشمندان و صاحبان خرد». (سوره یوسف، آیه ۱۱۱). حضرت شعیب (علیه السّلام):«وَیَا قَوْمِ لَا یَجْرِمَنَّکُمْ شِقَاقِی أَنْ یُصِیبَکُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْکُمْ بِبَعِیدٍ ؛(هود / ۸۹) «ای قوم! مخالفت شما با من سبب نشود که به عذابی مانند عذاب قوم نوح و هود و صالح گرفتار شوید ! و سرگذشت قوم لوط از شما دور نیست.»حضرت محمد (صلّی الله علیه و آله وسلّم):«قُلْ سِیرُوا فِی الْأَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا کَیْفَ کَانَ عَاقِبَهُ الْمُکَذِّبِینَ » (انعام/۱۱).

۴- منطق پیامبرانی مانند: نوح، هود، صالح و شعیب (علیه السّلام) همگی این بود که: «یَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَکُمْ مِنْ إِلَهٍ غَیْرُهُ ؛ ای قوم قوم من! خدا را بپرستید که برای شما معبودی جز او نیست. » (اعراف/۵۹، ۶۵، ۷۳، ۸۵). و می فرماید:«إِنَّ الَّذِینَ عِنْدَ اللهِ الْإِسْلَامُ»؛ همانا دین در نزد خدا اسلام است. » (آل عمران/۱۹).

۵- نوح (علیه السّلام): « یَا قَوْمِ إِنْ کَانَ کَبُرَ عَلَیْکُمْ مَقَامِی وَتَذْکِیرِی بِآیَاتِ اللَّهِ فَعَلَی اللَّهِ تَوَکَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَکُمْ وَشُرَکَاءَکُمْ ».

(سوره یونس ، آیه ۷۱) سخن دیگر انبیا نیز در کنار تدبیر و تبلیغ هوشمندانه و همه جانبه، این بود: «وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ؛» «چرا ما بر خدا توکل نکنیم! در حالی که ما به راههای خودمان هدایت کرده و ما در برابر آزارهای شما استقامت می ورزیم و متوکلان باید بر خدا تکیه کنند. » (ابراهیم/ ۱۲). نیز نک: هود / ۵۶ و ۸۸؛ یوسف / ۶۷؛ اعراف / ۸۹ و... .

از میان این کارنامه زیبا و افتخارآمیز، به دو مورد آن اشاره می کنیم.

یک: خیرخواهی و دلسوزی

در زمان رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) به ایشان خبر دادند که فلان جوان تازه مسلمان، عادت زشت زمان

جاهلیت را ترک نکرده و همچنان با زنان ناپاک در خارج شهر مکه ارتباط دارد.

یکبار که جوان از خارج شهر می آمد، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) سر راهش قرار گرفت و به او فرمود: «جوان!

کجا بودی؟» عرض کرد: «ای رسول خدا! شترم گم شده بود، رفتم پیدا کنم». پیامبر فرمود:

«امیدوارم دیگر در بیابان شتر گم نکنی!»

مدتی از این ماجرا گذشت. بار دیگر به رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلّم) خبر دادند که فلان جوان را در همان

محله های بدنام دیده اند. باز پیامبر سر راه جوان قرار گرفت، ولی آن جوان تا از دور چشمش به پیامبر افتاد، با خود گفت: «این بار به رسول الله چه بگویم؟!» او چاره ای اندیشید و به نماز ایستاد، تا شاید پیامبر او را آزاد بگذارد، ولی هرچه نماز خواند، نتیجه ای نداد. وقتی پیامبر نزد او رسید، فرمود: «ای جوان! من مصمّم هستم که تو دیگر در بیابان شتر گم نکنی!» (۱)

همه پیامبران(۲) و از جمله حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) چنان دلسوز و مهربان بودند. آن حضرت چنان

برای هدایت مردم دلسوزی می کردند و نگران بودند که خداوند او را دلداری داد و سفارش کرد مراقب خود باشد؛ «چه بسا از شدت اندوه به خاطر اینکه این مردم ایمان نمی آورند، جان خود را از دست بدهی!»(۳) «گویا می خواهی بخاطر اعمال آنان، خود را از غم و اندوه هلاک کنی، اگر به

۱- نشریه طوبی، ش۱۷، اردیبهشت ۱۳۸۶ .

۲- « یَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُکُمْ رِسَالَهَ رَبِّی وَنَصَحْتُ لَکُمْ وَلَکِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِینَ » ؛ ای مردم! من رسالتی را که از جانب خدا بر عهده داشتم، ابلاغ کردم و شما را پند دادم، ولی شما ناصحان را دوست نمی دارید». سوره اعراف، آیه۷۹.

۳- سوره شعراء، آیه ۳.

این گفتار ایمان نیاورند!».(۱)

دو: صراحت و قاطعیت و کوتاه نیامدن از اصول

امروزه همه مربیان و مدیران مدعی هستند که یک سری اصول و باورهایی دارند که به هیچ عنوان از آن کوتاه نخواهند آمد. این مسئله به صورت واقعی و جدی در کارنامه پیامبران قرار دارد.

آنان از یک سو در نهایت مهربانی و عطوفت، ولی قاطعانه و با صراحت می گفتند: « اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ »؛ خداوند را بپرستید که معبودی جز او برای شما نیست.»(۲) و از سوی دیگر، حاضر نبودند از اصول کوتاه بیایند و به هر قیمتی برای خود پیرو و مسلمان و معتقد جمع کنند.

در زندگی پیامبر گرامی اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) این مسئله به خوبی روشن است. قریش از او دعوت کردند که پیامبر، خدایان آنان را عبادت کند تا آنان نیز خدای پیامبر را عبادت کنند. قبول چنین پیشنهادی، یک نوع عدول از اصول مکتب به شمار می رفت و به همین جهت، وحی الهی رسول گرامی را تعلیم داد که بفرماید:«لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ؛ آنچه را شما می پرستید، من نمی پرستم.» (۳)

همچنین نقل شده که گروهی از مردم طائف آمدند تا با پیامبر گرامی(صلّی الله علیه و آله وسلّم) از در صلح وارد

شوند، مشروط بر اینکه صلحنامه ای نوشته شود و دو طرف امضاء کنند و مواد صلحنامه این باشد

که مردم طائف پس از قبول اسلام در انجام این امور آزاد باشند:

۱ . نماز نگزارند؛

۲ . ربا بخورند؛

۱- سوره کهف، آیه ۶.

۲- قرآن این جمله را از پیامبرانی مانند: نوح، هود، صالح و شعیب(علیه السّلام) نقل می کند. (نک: سوره اعراف، آیات۷۳، ۶۶، ۵۹، ۸۵).

۳- سوره کافرون، آیه ۲.

۳. عمل جنسی مطلقاً مباح و آزاد باشد؛

۴ . بتکده آنان یکسال یا بیشتر برپا باشد تا زنان آنان، آنها را عبادت کنند.

یک چنین صلح و آشتی پذیری، عدول از اصولی بود که پیامبر برای تبلیغ و تحکیم آنها برانگیخته شده بود. از این جهت، پیامبر همه این شرائط را رد کرد و در رد برخی از این مواد آیه ای از قرآن را تلاوت فرمود تا به آنان بفهماند که این مواد، مخالف برنامه های قطعی مکتب و آرمانهای رسالت اوست و سازش در مورد آنها پذیرفته نیست.

در مورد ربا فرمود«یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِیَ مِنَ الرِّبَا ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید! از [مخالفت فرمان] خدا بپرهیزید و آنچه از [مطالبات] ربا باقی مانده، رها کنید!» (۱)

درباره زنا فرمود: «وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ کَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِیلًا ؛ و نزدیک زنا نشوید که کار بسیار زشت و بد راهی است.»(۲)

و درباره نماز فرمود: «لَا خَیرَ فِی دِینٍ لَا صلَاهَ مَعَهُ ؛ آیینی که به همراه آن نماز نباشد، سودی ندارد.» (۳)

پیام های کاربردی

کارنامه دینداری و برنامه های فرستادگان الهی مشخص است؛ از آدم و نوح و عیسی و موسی(علیه السّلام) گرفته، تا زمان حضرت محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم) که برنامه نهایی خداوند برای انسان تدوین و ارائه شد.

حال این خود انسان است که می تواند در تیم انبیا و برنامه های سعادت آفرین آن شرکت کند و با انتخاب مسیر درست، راه سرافرازی در دنیا و آخرت را برگزیند، یا اینکه همانند برخی از همان مردم زمان انبیا، تنها به لذت های دنیایی بپردازد و از آخرت و نعمت های بی نهایت آن محروم

و در عذاب الهی جاودان گردد.

۱- سوره بقره، آیه۲۷۸.

۲- سوره اسراء، آیه۳۲.

۳- سیره ابن هشام، ج ۲، صص ۵۴۴ - ۵۴۲.

در واقع ارسال انبیا و تبیین برنامه های آنان برای اتمام حجت است تا راه بهانه جویی را بر بهانه جویان مسدود کند و به تعبیر قرآن:«رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ؛ پیامبرانی که بشارت دهنده و بیم دهنده بودند، تا بعد از این پیامبران، حجتی برای مردم بر خدا باقی نماند، (و بر همه اتمام حجت شود) و خداوند، توانا و حکیم است».(۱)

و فرمود: « وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا ؛ و ما هرگز (قومی را) مجازات نخواهیم کرد، مگر آنکه پیامبری مبعوث کرده باشیم». (۲)

نکته دیگر آنکه، پیامبران همه برای مدت مشخص و محدودی زنده هستند، از این رو خداوند متعال برای تداوم راه انبیای الهی، مجریان حقیقی و دائمی برای اجرای این برنامه سعادت معین کرد که همان ائمه(علیهم السّلام) هستند و خداوند به برکت حضور ایشان، نقاط نامفهوم، فروعات و نکات نیازمند به بروزرسانی را به اطلاع مردم رسانده و سؤالها و شبهات ایشان را پاسخ گفته اند، تا إن

شاء الله آخرین موعود و منجی بیاید و این برنامه را به طور کامل و دقیق اجرا کند.

دعا و نیایش

خداوندا!

ما را با آموزه های نورانی قرآن آشناتر بگردان!

به ما توفیق حضور و عمل به برنامه های سعادت آفرین انبیا و اولیاء عنایت بفرما!

ما را جزء یاران امام زمان(علیه السّلام) قرار بده!

عاقبت همه ما را ختم به خیر و سعادت بگردان!

ما را در دنیا و آخرت سرافراز و سعادتمند بفرما.

آمین

ص: ۳۶۶

۱- سوره نساء، آیه ۱۶۵.

۲- سوره اسراء، آیه۱۵.

درس بیست و هشتم:بوسه شیطان

بهانه ارتباط

اشاره

تـذکر: مبلغ گرامی در ابتـدای جلسه با تبیین کوتاهی از بحث خالکوبی، به موضوع اصـلی جلسه و راهکارهای مطرح شـده در این زمینه می پردازد.

گرعاشقی و صادق با ما شوی موافق کوری هر منافق صلوات بر محمد(صلّی الله علیه و آله وسلّم)

امروزه بسیاری از جوانان اهل خالکوبی و نقاشـی های مانـدگار روی اعضای بـدن خودشان هسـتند. هر کس با توجه به علاقه هـا، ناکامی ها، شخصـیت و فرهنگ و یا مـد و کلاسـی که به آن باور دارد، این کار را انجام می دهـد. گاهی تصاویر است و گاهی نوشته های عاشقانه، اظهار

محبت یا درددل های گلایه آمیز و دردناک.

تـذکر: در صورت نیاز مبلغ گرامی می توانـد ضـمن نشان دادن تصاویری از خالکوبی های عجیب و غریب، حکم خالکوبی را هم بیان کند. (۱)

ص: ۳۶۷

۱- تتو کردن ابرو و سـایر اعضای بـدن چه حکمی دارد و وظیفه ی مکلف نسـبت به وضو و غسل چیست؟ تتو کردن اگر برای بـدن ضـرر قابـل توجهی داشـته باشـد یـا تصاویر مسـتهجن یا مطالب باطلی را بر بـدن تتو کننـد جایز نیست؛ اما اگر برای بـدن ضرری نداشـته باشـد و مطـالبی که نوشـته شـده، مطالب یا نماهای حرامی نباشـد و مفسـده ی دیگری بر این کار مترتب نشود، اصـلش اشـکالی ندارد؛ اگرچه مسـتحب و پسندیده هم نیست. تتو کردن همچنین نسبت به وضو و غسل -آن چیزی که امروزه متداول است در تتو کردن که جوهر زیر پوست می رود- مانع نیست و وضو و غسل فرد اشـکالی ندارد. اما حکم تتو کردن از جهت دیگر این است که اگر خانمی ابرو یا دسـتش را تتو کرده و آرایش محسوب شود ولو آرایش ثابت، باید از نگاه نامحرم بپوشاند. (به نقل از سایت مقام معظم رهبری).

یک خالکوبی متفاوت

جوانی روی سینه خودش نوشته بود: لعنت بر پدر و مادر کسی که اینجا آشغال بریزد.

شاید دیده باشید (مخصوصاً در شهرها) یک جایی که یک زمین بایر وجود دارد، بعضی همسایه ها آشغال های منزلشان را می برند و آنجا می گذارند. معمولا کسی که نزدیک به آن فضای خالی باشد، با رنگ یا چیز دیگری روی دیوار خانه اش می نویسد: لعنت بر پدر و مادر کسی که

اینجا آشغال بریزد.

حالا ببینیم منظورشان از این کار چیست؟

آن کسی که آشغال منزلش را می برد و کنار دیوار دیگری می گذارد، با این کارش در واقع این را می رساند که آشغال های خانه خودم را هر طور که باشد، باید از خودم دور کنم، هرچند دیگران را اذیت کند!

آن کسی هم که رو دیوار خانه اش آن شعار را می نویسد، حرفش این است که هر کسی مسئول عمل خود است؛ نباید با آشغال هایی که خودش تولید کرده، دیگران را اذیت کند. (این قضیه را داشته باشید، باهاش کار داریم).

تبیین متن و محتوا

اشاره

اگر یک روزی (فرضاً) اسلحه بگذارند روی سر ما و بگویند که مخیّری یکی از این دو را انتخاب کنی: یا تو را می کشیم و یا فلان ساختمان، فلان مرکز، فلان دفتر با هر جایی رو مثلا با خاک یکسان کن، انصافا کدام یکی را انتخاب می کنیم؟

پس از شنیدن نظرات تعدادی از دانش آموزان....

ص: ۳۶۸

بـدون شـک خیلی از مـا فوراً خواهیم گفت: چون پـای جـان در میان است، حتماً آن کار را انجام می دهیم!(۱) می گویید نه! آرام بگویم کسـی نشـنود، حتی برخی پایش که برسـد، پـدر و مادرشان را هم فدای خودش می کند. می گویند اسـکیموهای جوان، پـدر و مادرشان را زمانی که خیلی پیر شـده باشـند، با دست خودشان می کشـند. یعنی می گذارنـد در برف و سـرما تا بمیرد. کسی که از انجام این کار سر باز بزند، انگار وظیفهٔ فرزندی را انجام نداده است. (۲)

خوب بگـذریم. می دانم بـاورش خیلی سـخت است، چون مـا به برکت آموزه هـای دین زیبای خودمان، نه تنها به والـدین بی احترامی نمی کنیم، که حتی کمال ادب و متانت را در حقشان اجرا می کنیم.

یک سؤال: چرا در فرض پرسش بالا، ما باید بمانیم و فلان ساختمان، فلان مرکز و فلان دفتر از بین برود؟

جواب: احسنت! چون خود را دوست داریم؛ لذا خودمان را مهم تر از چند تا آجر و چند قطعه آهن و... می دانیم.

حالا! اگر روزی یک کاری در آن ساختمان، مرکز یا دفتر داشـته باشـیم، کسـی را بخواهیم ملاقات کنیم و... نمی توانیم همین طور سـرمان را بینـدازیم پـایین و وارد آنجـا شویم؛ چون مـدیر آنجا، حتماً یک شخصـی به نام نگهبان را جلوی در گذاشـته تا ورود و خروج ها را کنترل کند، لذا

به محض ورود، می پرسد: چه کار دارید؟ با چه کسی کار دارید؟

گاهی پس از تماس با فرد مورد نظر و هماهنگی، می توانیـد وارد آن ساختمان شوید. خلاصه اینکه به راحتی اجازه نمی دهند وارد شویـد. حالاـ هر چه آن مرکز از لحاظ امنیتی مهم تر باشـد، فیلترهایی که می گذارنـد بیشتر و دقیق تر است؛ دوربین های مداربسته، بررسی بدنی، وارسی کیف و وسائل همراه، خاموش کردن و تحویل موبایل و... .

۱- البته بحث شهید و شهادت مقوله اش جداست. آنجا قطعاً همه ما شهادت را انتخاب می کنیم.

۲- نشریه اخلاق پزشکی، ص ۳، سال اول، شماره ۳، آبان ۸۴ و تاریخ تمدن ویل دورانت.

فکر می کنید مدیر و رئیس آن مرکز، به چه دلیلی این کارها را انجام می دهد؟ بله، مثلاً:

کسی اشتباهی نیامده باشد؛

کسی قصد خرابکاری نداشته باشد؛

کسی نخواسته باشد چیزی را سرقت کند؛

پرونده یا اسنادی جابجا نشود؛

و...

آفرین! همه این احتمالات وجود دارد.

حالا از یک طرف ما گفتیم: اگر امر دائر باشد بین اینکه یا ما باید از بین برویم و یا آن ساختمان، مرکز و یا دفتر نابود شود، می گوییم: آن از بین برود، حالا ببینیم مایی که ادعا داریم اهمیت مان از آن مکان بیشتر است، چقدر مراقب خود هستیم؟

آن مرکز برای مسئول آنجا آن قدر مهّم بود که چندین مراقب و محافظ و فیلتر برایش گذاشته است، ما چقدر مراقب و محافظ برای کنترل خود داریم؟

آقا یعنی چی؟ ! مگر هر انسانی می تواند برای خودش نگهبان داشته باشد؟ اصلاً آدم چی دارد

که نیاز به مراقبت داشته باشد؟ !

ببینید: من چند چیز را می شمارم و نام می برم، اگر شما تأیید کردید، معلوم می شود که رها شده ایم و هیچ مراقبتی از خود نداریم و آن ادعایی که کردیم، صرفاً از روی خودخواهی محض بوده، ولی اگر گفتید که نه، چه کسی این طور گفته، نه این طور نیست، معلوم می شود که خیلی مراقب خودتان هستید و در ادعای خودتان صادقید.

چرا به هر موسیقی ای گوش می دهیم؟

چرا به هر تصویری نگاه می کنیم؟

چرا هر چیزی که سر زبانمان می آید، می گوییم؟

چرا با هر کسی رابطه دوستی برقرار می کنیم؟

چرا با نامحرم و جنس مخالف رابطه داریم؟

ص: ۳۷۰

چرا اجازه می دهیم هر کسی راه می افتد در خیابان، هر چی شبهه از دین و مذهب دارد، تو ذهن ما بکارد؟

چرا....

خطر عادت به گناه

می گویند شخصی بود که سالها کارش با کود و مدفوع حیوانات بود، (می دانید که مدفوع بعضی حیوانات را برای پُربار کردن بعضی محصولات کشاورزی استفاده می کنند)، به طوری که بویی بجز بوی کود حیوانی به مشامش نخورده بود و به آن عادت کرده بود. یک روز برای کاری

رفته بود شهر. در شهر مشغول قدم زدن بود که مسیرش خورد به مغازه عطر فروشی، زمانی که داشت از جلوی مغازه رد می شد، ناگهان بوی عطر به مشامش خورد و غش کرد، برای اینکه او را به هوش بیاورند، گلاب به صورتش پاشیدند، دیدند که حالش بدتر شد. یک نفر که از آنجا رد می شد، او را شناخت و گفت: چه کار می کنید، صبر کنید خودم درستش می کنم. آن وقت رفت و

کمی کود حیوانی آورد و جلوی بینی او گذاشت، طرف حالش خوب شد و رفت پی کارش.

دوستان عزیز! کسی که موسیقی غیر مجاز گوش می دهد، به نامحرم نگاه گناه آلود می اندازد، کسی که تصویر غیر مجاز می بیند، نه تنها راه ورود شیطان را در وجودش باز گذاشته، بلکه هیچ وقت از نماز، دعا، ارتباط با خدا و امام زمان و امام حسین(علیه السّلام) لذت نمی برد؛ چون رابطه گناه با قرآن و اهل بیت(علیهم السّلام) مثل رابطه عطر با مدفوع است.

آن وقت، نه تنها نظر امام زمان (عج) را به خودش جلب نکرده، بلکه کاری کرده که حضرت را خدای نکرده، از خودش رنجانده است.

گر لذت ترک لذت بدانی

باور کنید، خیلی از اینهایی که الان خلاف می کنند و اهل گناه و لاابالی گری هستند، از کارهایشان خسته شده اند، ولی بیچاره ها چون غیر گناه، مزه کار دیگری را نچشیده اند، نمی توانند

برگردند. به قول سعدی:

اگر لذت ترک لذت بدانی

دگر شهوت نفس، لذت نخوانی

هزاران در از خلق بر خود ببندی

گرت باز باشد دری آسمانی

سفرهای علوی کند مرغ جانت

گر از چنبر آز بازش پرانی

ولیکن تو را صبر عنقا نباشد

که در دام شهوت به گنجشک

ز صورت پرستیدنت می هراسم

که تا زنده ای ره به معنی ندانی

کافی است که چشم، گوش، زبان و... به گناه عادت کند، آن وقت ترک کردن این عادت، کار ساده ای نیست. آنهایی که سر از زندان درآوردند، از اول که خلافکار به دنیا نیامدند!

اینجاست که «قلب»، گرفتار فشار وسوسه های ابلیس می شود، اینجاست که اعصاب «خداترسی» از کار می افتد و حسّ خودش را از دست می دهد. «چهره روح»، در اثر تکرار گناهان، زشت می شود، اینها نشانه نوعی بیماری درونی است و باید به فکر «مداوای روح» افتاد

و غدّه های رذایل را جرّاحی کرد و «تب شهوات» را پایین آورد و «فشار غضب» را کنترل کرد.

تذکر: مبلغ محترم برای تأثیرگذاری بیشتر محتوا و پرهیز از یکنواختی، کلمات داخل مشخص شده را روی تابلو بنویسد.

ولی... کدام «دارو» یی است که تشنج روح و افسردگی روان را برطرف می کند؟ و کدام طبیب است که «نبض دل» ما را می گیرد و «ضربان هوای نفس» را می ِسنجد و نسخه مناسب برای درمان آن می نویسد؟

عزیزم! دشواری کار اینجاست که بیماری های روحی، به این زودی خودشان را نشان نمی دهندبا کتمان درد هم هرگز مشکلی حل نمی شود و انکار بیماری، خطر را برطرف نمی کند. .

چشم و گوش، دوتا پنجره باز به قلب اند و دیدنی ها و شنیدنی های ما هستند که به قلب ما حالت و شکل می دهند. از طریق چشم و گوش و از رهگذر دیدن و شنیدن، مفاهیم و مضامینی وارد این خانه میشود و به مرور زمان به «باور» تبدیل خواهد شد. فراموش نکنیم که روزی باید

ص: ۳۷۲

پاسخ گوی تمام کارهایی باشیم که با این اعضا و جوارح انجام می دهیم.

امام صادق(علیه السّلام) فرمودند: فِی قَوْلِ اللهِ «إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ کُلُّ أُولَئِکَ کَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا»،(۱) قال :« یُسأَلُ السَّمعُ عَمّا یَسمَعُ ، و البَصرُ عمّا یَطرِفُ ، و الفُؤادُ عَمّا عَقَدَ علَیهِ . ؛ اینکه ِ خداوند در قرآن می فرماید: «همانا گوش و چشم و قلب، از همه آنها سؤال خواهد شد»، یعنی سؤال می شود گوش چه چیزهایی را شنیده است و چشم چه چیزهایی را دیده است و قلب (دل) به چه چیزهایی گره خورده است؟ (دلبسته چه چیزهایی شده است؟)(۲)

چند مثال عینی و ملموس

کسی که این دو پنجره(چشم و گوش) را بی حفاظ و مراقب و بدون کنترل و دربان، به روی هر سخن و تصویر و صدا و فیلم و عکس و منظره و صحنه و نوشته و... باز بگذارد، چه تضمینی است که ویروس به درون خانه دل راه نیابد؟

سیلاب، از کمترین شکاف، نفوذ می کند و خانه ای را ویران می کند.

غبار و دود و هوای آلوده هم از منفذهای کوچک عبور می کنند و فضا و دیوار را تیره و آلوده می کنند.

بارانی که بر سقف خانه ای می بارد، وجود کمترین شکاف و ترک در پشت بام، موجب چکه کردن آب و گاهی فروریختن سقف می شود.

ورود آلودگی های فکری و روحی به دل هایی که عایق بندی نشدند، هویت انسان را تغییر می دهد. طبیعی است که در بستن منافذ و شکافها و رخنه هایی که از آنها انگیزه های گناه به خانه دل راه می یابد، هرچه دقت و محکم کاری شود، خوب است و جا دارد.

۱- سوره إسراء، آیه ۳۶.

۲- بحارالانوار، ج ۷، ص۲۶۷.

پیامهای کاربردی

روزی کسی خدمت امام حسین(علیه السّلام) رسید و عرض کرد: من بند گنهکاری هستم و نمی توانم

گناه نکنم، ای فرزند پیامبر خدا چه کار کنم؟

حضرت فرمودند: «اگر نمی توانی گناه را ترک کنی، پنج کار را انجام بده، بعد هر چه می خواهی گناه کن:

اول: روزی خدا را نخور؛

دوم: گناه را جایی انجام بده که خدا تو را نبیند؛

سوم: از سرزمین خدا دور شو و برو جایی که زیر سلطه و قدرت خداوند نباشی؛

چهارم: وقتی که فرشتهٔ مرگ خواست جانت را بگیرد، آن را از خودت دور کن؛

پنجم: هنگامی که مالک دوزخ خواست تو را داخل آتش بیندازد، با قدرت ایستادگی کن و داخل نشو. (۱)

این پنج عمل را انجام بده و آن وقت هر چه خواستی گناه کن».

یک تمثیل زیبا

ببینید:۱ ،۲ ،۳ ،۴ ،۵ .... فکر می کنید تا چند می خواهم بشمارم؟ درسته، معلوم نیست؛ چون عدد بی نهایت است. اما حالا ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰ ... فکر می کنید تا چند می خواهم بشمارم؟ باز هم درسته، تا یک؛ چون آخرین عدده. حالا چرا این را گفتم؟ !

بعضی از ماها به شکل قسم اول، عُمرمان را محاسبه می کنیم و نگاهمان به عمر این جوری

۱- رُوِیَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ اَلْحُسَیْنِ عَلَیْهِمَا السَّلاَمُ : أَنَّهُ جَاءَ رَجُلٌ وَ قَالَ أَنَا رَجُلٌ عَاصٍ وَ لاَ أَصْبِرُ عَنِ اَلْمَعْصِیَهِ فَعِظْنِی بِمَوْعِظَهٍ قَالَ عَلَیْهِ السَّلاَمُ اِفْعَلْ خَمْسَهَ أَشْیَاءَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ فَأَوَّلُ ذَلِکَ لاَ تَأْکُلْ رِزْقَ اَللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ وَ اَلثَّانِی اُخْرُجْ مِنْ وَلاَیَهِ اَللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ وَ اَلثَّالِثُ اُطْلُبْ مَوْضِعاً لاَ یَرَاکَ اَللَّهُ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ وَ اَلرَّابِعُ إِذَا جَاءَ مَلَکُ اَلْمَوْتِ لِیَقْبِضَ رُوحَکَ فَادْفَعْهُ عَنْ نَفْسِکَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ وَ اَلْخَامِسُ إِذَا أَدْخَلَکَ مَالِکٌ فِی اَلنَّارِ فَلاَ تَدْخُلْ فِی اَلنَّارِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ». بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۶، حدیث ۷.

است(البته این کار شیطان است که ذهن ما را سوق می دهد که این طور تصور کنیم). وقتی از پایین نگاه می کنیم، می گوییم خوب امسال یک سال به سن ما اضافه شد، ولی چون آخرش را نمی دانیم، کمی سهل انگاری می کنیم. ولی اگر از بالا نگاه کنیم، می گوییم: خوب یک سال از ظرف سن ما کم شد، داریم می رویم به طرف یک و کم شدن عمر را بیشتر حس می کنیم؛ چون اینکه یک روز به یک می رسیم، برای ما ملموس تر است.

این است که رهبر معظم انقلاب(حفظه الله) می فرماید: «قدر این جوانی را بدانید که صفا و نورانیّت و معرفت و سلوک و عروج و خدایی شدن و همه ی این چیزها، در دوران جوانی آسان به دست می آید». (۱)

امام راحل(رحمت الله علیه) نیز می فرمود: «تا جوان هستید خود را بسازید. انسان وقتی پیر می شود دیگر هیچ کاری از او بر نمی آید؛ حتی عبادت».(۲)

بوسه شیطان

جالب اینکه روایات هم می گویند که خداوند به عبادت جوان مباهات و افتخار می کند؛(۳) زیرا در سن پیری انسان خود به خود نیروهای جسمی و جنسی خود را از دست داده و دیگر توانایی

چندانی برای فساد و گناه ندارد. برای همین است که گفته اند:

در جوانی پاک بودن شیوه پیغمبری است

ورنه هر گبری به پیری می شود

۱- ۱۳۷۶/ ۶/ ۲۶، بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه.

۲- www.jamaran.ir

۳- رسول خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «إنَّ اللّه تَعالی یُباهی بِالشّابِّ العابِدِ المَلائِکَهکَ ، یَقولُ : اُنظُروا إلی عَبدی ! تَرَکَ شَهوَتَهُ مِن أجلی .؛ خداوند به جوان عابد بر فرشتگان مباهات می کند و می فرماید: بنده ی مرا بنگرید که به خاطر من، از تمایلات و شهوات خود چشم پوشیده است». میزان الحکمه، ج۲، ص۱۴۰۱ . و فرمود: «دوست داشتنی ترین مخلوقات نزد خداوند متعال، نوجوان زیبارویی است که نوجوانی و زیبایی خود را برای خدا و عبادت پروردگار خویش قرار می دهد. خداوند به چنین نوجوانی بر فرشتگان می بالد و می فرماید: این است بندهٔ راستین من». میزان الحکمه، ج۲، ص۱۴۰۱؛ کنزالعمال، ج۱۵، ص۷۸۵، ح۴۳۱۰۳.

به همین دلیل است که به فرموده پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم)(۱) انسان تا چهل سالگی وقت دارد، اگر خوب نشد، شیطان وسط پیشانی اش را می بوسد می گوید:

جمله شیطان را خودتان از میان حروف این جدول پیدا کنید.

ا ه و ی ا ن

ن د ی د م س

ی ب ت گ ش .

شیوه پیدا کردن رمز جدول:

ابتدا حرف اول (الف) را نوشته و با رمز سه به صورت افقی شروع به شمارش کنید، یعنی به عنوان مثال، دومین حرف به دست آمده (ی) خواهد بود و همی نطور ادامه دهید تا ۱۷ حرف که کامل شد، با آنها جملهٔ مورد نظر را بسازید. توجه داشته باشید که خانهٔ آخر که با شکل ساعت

مشخص شده است، جزء شمارش جدول نیست و نباید شمرده شود.

جمله رمز: «این دیگه آدم بشو نیست!»

بله! شیطان پیشانی افراد فاسد و گنه کار این چنینی را می بوسد و می گوید: این دیگه آدم بشو نیست، اگر قرار بود خوب شود، تا الان شده بود.

البته کار شیطان که در واقع نیروگیری برای خود اوست، با یک چراغ سبز و محبت و عنایت الهی از بین می رود و انسان با توبه واقعی و دوری از گناه، می تواند به آغوش پروردگار بازگردد.

روزهای زیاد بی عبادت چه کنم؟ طبعم به گناه کرده عادت چه کنم؟

گویند کریم است و گنه می بخشد

گیرم که ببخشد ز خجالت چه کنم؟

۱- پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم): «إِذَا بَلَغَ اَلرَّجُلُ أَرْبَعِینَ سَنَهً وَ لَمْ یَغْلِبْ خَیْرُهُ شَرَّهُ قَبَلَ اَلشَّیْطَانُ بَیْنَ عَیْنَیْهِ - وَ قَالَ هَذَا وَجْهٌ لاَ یُفْلِحُ.؛ هرگاه انسان چهل ساله شود و خوبیش بیشتر از بدیش نشود، شیطان بر پیشانی او بوسه می زند و می گوید: این

چهره ای است که روی رستگاری را نمی بیند». مشکاه الأنوار، ص۱۶۹.

برای همین است که می گوییم: خوب بودن را باید از نوجوانی و جوانی شروع کرد، وگرنه خیلی زود دیر می شود، آنهایی هم که خوب بودند، مثل شهدا و دیگران، از همین سن و سالها شروع کردند و راه نفوذ شیطان را به روی خود بستند. ولی نباید هم ناامید بود و از رحمت و

مغفرت پرودگار نباید مأیوس شد.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را جزء بندگان خوب خودت قرار بده!

قلب ما از غبار گناه پاک کن!

توفیق توبه خالص به همه ما عنایت کن!

ما را از ناامیدی شیطانی و امروز و فردا کردن برای توبه، رها کن!

ما را شرمنده امام زمان(علیه السّلام) مگردان.

آمین

ص: ۳۷۷

متن مطالعاتی

یک: فرصت جوانی در نگاه رهبری

اشاره

در دوران جوانی صفا و نورانیّتی وجود دارد که جلب رحمت الهی را برای انسان آسان می کند. (۱)

جوانان! قدر جوانی را بدانید و این دلهای پاک، این نورانیت و این صفا را که در شما وجود دارد، حفظ کنید. (۲)

تمتع از جوانی یعنی جوانی را در اطاعت خدا گذراندن

پیغمبر اکرم از جوانی از صحابه ی خودشان خوششان آمد و برای او دعایی کردند و فرمودند:«اللّهُمَّ أمتِعهُ بِشَبابِهِ »؛ یعنی پروردگارا! او را از جوانی خود متمتع کن، بهره مند کن.§أنه سقی النبی صلی الله علیه وسلم لبنا فقال: " اللّهُمَ أمتِعهُ بِشَبابِهِ ، فلقد أتت علیه ثمانون سنه لا یری شعره بیضاء؛ عمرو بن حَمِق به پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) شیر نوشاند. پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمودند: «بار خدایا! او را از جوانی اش برخوردار بدار». پس، هشتاد ساله شد و یک موی سپید در خود ندید» المصنف، ابن أبی شیبه، ج ۷، ص ۴۳۷؛ تهذیب الکمال، مزی، ج ۲۱، ص ۵۹۸؛ الخرائج و الجرائح، قطب الدین راوندی، ج۱، ص ۵۲؛ بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۱۸، ص۱۲، ح ۲۷.

۱- ۱۷/ ۰۷/ ۱۳۹۲، بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هفتمین همایش ملی نخبگان جوان.

۲- ۲۲/ ۰۲/ ۱۳۸۲ ، بیانات در دیدار دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی.

تمتع از جوانی، بهره منـدی از جوانی به چه معنـاست؟ خطـاست اگر خیـال کنیم بهره منـدی از جوانی به معنـای لـذت بردن از شهوات مادی جوانی است، سرگرمی های جوانی است، استفاده ی از لهویات در دوره ی جوانی است؛ این نیست بهره بردن از جوانی. در یک بیان دیگری پیغمبر اکرم فرمودنـد: «مَا مِنْ شَابٍّ یَدَعُ لَذَّهَ الدُنْیَا وَ لَهْوَهَا وَ أَهْرَمَ شَبَابَهُ فِی طَاعَهِ اللهِ إلَّا أَعْطَاهُ اللهُ أَجْرَ اثْنَیْنِ وَ سَبعِینَ صِدِّیقا. »؛ یعنی جوانی که دامن خودش را پاک نگه می دارد، از شهوات مادی دوری می گزیند، در پیش خدای متعال اجر هفتاد و دو صدیق را دارد».(۱) «در جوانی پاک بودن شیوه ی پیغمبری است».

مثالی هم که خدای متعال به عنوان الگو در مقابل جوانان گذاشته است، یوسف پیغمبر(علیه السّلام) است.

تمتع از جوانی به این نیست؛ تمتع از جوانی این است که انسان - همچنان که در این حدیث هست

- «اهرم ـ شبابه فی طاعه الله»؛ جوانی را در اطاعت خـدا بگذرانـد. اطاعت خـدا هم فقط نماز خوانـدن نیست. البته نماز خواندن خیلی با فضیلت و مهم است و سازنده است، اما فقط این نیست.

در عرصه ی وسیع زنـدگی، مصـداق هـای زیـادی برای اطاعت خـدا هست؛ که یکی از مهمترین آنها ترک گناه است، آلوده نکردن دامن است. درس هم که شـما می خوانید، اطاعت خداست؛ ابتکار هم که می ورزید، اطاعت خداست؛ همین کارهایی که این جوان های عزیز اینجا گفتند — در زمینه ی مسائل شـیمی، انرژی، علوم انسانی، پزشـکی و غیره — تلاش در این راه ها، همه اطاعت خداست. (۲)

دو: نگاهی به خالکوبی و تتو

تـاتو یا همان خالکوبی سـنتی دیرینه در کشورهای جهان است که افراد برای زیباتر شـدن نقوشـی را با مانـدگاری دائمی روی پوست خود ایجاد می کنند.

۱- الأمالی، شیخ طوسی، ص ۵۳۵؛ بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۷۴، ص ۸۴ ؛ کنز العمال، متقی هندی، ج ۱۵، ص . ۷۸۵

۲- ۲۴/ ۰۷/ ۱۳۹۰، بیانات در دیدار دانشجویان کرمانشاه.

تتو یـا خـالکوبی همـان نقش هایی با مانـدگاری طولانی هسـتند که روی پوست زده می شونـد، روزگاری این طرح ها نمادی برای تمایز قبیله ها با هم بود. خالکوبی از زمان های قـدیم در ایران رایج بوده، چنانچه مولوی در مثنوی معنوی از آن به عنوان کبودی زدن یاد می کند که بیشتر زنان، پهلوانان و اوباش جاهل، طالب انجام این کار بوده اند.

اما امروزه خالکوبی کردن در سراسـر جهان فراگیر شده و زنان بیشتر ابروان و خطوط مژه و لبهای خود را تاتو می کنند. مردان هم بیشتر به ایجاد نقش و نگارهایی روی بازو، ساعد و کتف های خود تمایل دارند.

امروزه جریان تا جایی ادامه پیـدا کرده که خالکوبی برای پسـرها و دخترها تنها یک «مد» به حساب می آید. خیلی از کسانیکه خودشان تتو می زنند، اینکار را هنر نقاشی می دانند؛

نقاشـی هایی با ظرافت و جزئیات بالا که هنگام کشـیدن آنها باید تمرکز زیادی داشته باشند و همه تلاششان را برای رسیدن به بهترین طرح در اولین اقدام داشته باشند.

روزگاری نگاه چندان مثبتی نسبت به خالکوبی وجود نداشت، اما ستاره های دنیای بازیگری و ورزش کاران کسانی بودند که این شوی بزرگ را در تمام جوامع به راه انداختند، روزهایی بود که اگر یک بازیکن فوتبال خالکوبی داشت، تلویزیون صحنه هـای مربوط به او را خیلی نشـان نمی داد یـا عکس هـایش را منتشـر نمی کرد، امـا حالاـ کار به جایی رسـیده که در رسانه ای داخلی و خارجی

اخبـاری می خوانیم مبنی بر اینکه «خـالکوبی های مسـی چه معنایی دارنـد؟ » و داخل خبر، عکس تک تک تتوهای رنگی این بازیکن آرژانتینی را به وضوح منتشـر می کننـد. یا جانی دپ بازیگر مشـهورهالیوودی روی تک تک انگشـتان دسـتش نوشـته هایی را خالکوبی کرده و روی بازو و

ساعدش هم همین طور. اصـلا چرا راه دور بویم؛ بعضـی بازیگران و ورزشکاران خودمان هم این روزها نمایش تتو راه انداخته اند! (۱)

۱- نک مجله مهر: . www.mehrnews.com :ش خ : ۳۷۵۳۸۳۴، ۸ شهریور ۱۳۹۵.

درس بیست و نهم: میلیاردر متحرک

بهانه ارتباط

اشاره

تذکر: مبلغ گرامی، با سلام و احوالپرسی گرم و صمیمی با دانش آموزان و معرفی خود شروع می کند. اگر تعداد بچه ها خیلی زیاد نیست، با پرسیدن نام بچه ها ادامه می دهد و به این بهانه، ارتباط ابتدایی را با دانش آموزان برقرار می کند.

نکته: مبلغ محترم، از قبل در یک مقوای بزرگ به صورت نوشته درشت با خطی زیبا یا توسط یونولیت و برش آن در یک رنگ یا چند رنگ زیبا و یا در صورت داشتن هنر خطاطی، با خطی بزرگ و زیبا بر روی تخته، عنوان بحث را که «میلیاردر متحرک» است می نویسد و می چسباند.

مبلغ گرامی از دانش آموزان راجع به عنوان بحث پرسش کند و نظرات آنها را بشنود. مثلاً به چه کسی میلیادر می گویند؟ متحرک یعنی چی؟ میلیادر متحرک به چه معناست؟ و...

مسابقه گروهی

اشاره

از بین دانش آموزان کسانی که مایل به شرکت در مسابقه هستند را دعوت می کند و آنها را به سه گروه تقسیم می کند.

ص: ۳۸۱

مرحله اول

می توان برای جذاب تر شدن مسابقه، از قبل سه تابلو تهیه کرد که نام سه گروه را به عدد، یا به نام سه عالم آن شهر و یا سه شهید آن منطقه درج کنند.

مرحله دوم

اشاره

قبل از هر اجرایی برای گروه ها و مخاطبان شیوه مسابقه را توضیح می دهد که اجرای یک تئاتر گروهی است و داور این مسابقه، دانش آموزان تماشاگر هستند.

مبلغ گرامی در سه قطعه کاغذ در ابعاد متوسط، به ترتیب می نویسد:

قطعه اول

دو نفر از اعضای گروه سه نفری آنان باید یکی نقش ثروتمند ودیگری نقش فقیری را بازی کند که تصمیم دارد از فرد ثروتمند درخواست پول کند و ثروتمند بعد از کمی تحقیق و سؤال و جواب از ایشان، به او پول را میدهد و از او می خواهد تا فلان مدت قرض را بازگرداند.

مربی، این قطعه کاغذ را به گروه اول تقدیم کند و یک فرصت چند دقیقه ای به آنها می دهد تا برای اجرای تئاتر خود برنامه ریزی و هماهنگی کنند.

در این بین برای همه گروه ها و داوران مسابقه که تماشاگران هستند، توضیح می دهد: در این مسابقه آن چه مهم است، نحوه اجرای گروه و طنز و خنده دار بودن اجرا و دیالوگ های آنان است.

بعد از اجرای گروه اول، قطعه کاغذ گروه دوم به آنها داده می شود و تا گروه دوم هماهنگ شوند، نظر دیگر دانش آموزان و تماشاگران را راجع به اجرای گروه اول مطلع شود.

قطعه دوم

هر سه نفر اعضای گروه دوم باید در نمایش شرکت کنند. یکی نقش ثروتمند، دیگری نقش

واسطه بین ثروتمند و فقیر و دیگری نقش فقیر را بازی کنند. شخص فقیر رفته است و درخواست و نیاز به قرض خود را محترمانه به واسطه ی موجه و آبرومند گفته است و آن فردی که واسطه بوده، پیش ثروتمند رفته و از او برای فقیر درخواست قرض می کند. ثروتمند بعد از کمی تحقیق و سؤال و جواب از فقیر، به واسطه پول را می دهد و از او می خواهد به فقیر بگوید تا مدتی دیگر قرض خود را بازگرداند.

مربی، در حین نظرخواهی از تماشاگران راجع به اجرای نمایش گروه دوم، قطعه کاغذ سوم را به گروه سوم می دهد.

قطعه سوم

دو نفر از اعضای گروه سوم باید در این بخش شرکت کنند. یکی نقش ثروتمندی را بازی می کند که خودش به دنبال کارهای خیر و نیکو است و جاهای مختلف را خودش رصد می کند تا به نیازمندان کمک کند و دیگری، نقش فقیری را بازی کند که اهل رو انداختن به کسی نیست

و فقط دست خود را در پیشگاه الهی دراز می کند و از خداوند متعال کمک و استمداد می طلبد.

مرد ثروتمند با کمی تحقیق متوجه می شود در همسایگی او این فرد فقیر وجود دارد و به ملاقات او می رود. بعد از کمی احوالپرسی، مبلغی را که مورد نیاز اوست به او تقدیم می کند.

مرد فقیر قبول نمی کند و بعد از اصرار مرد ثروتمند، پول را قبول می کند و این بار برخلاف دو گروه گذشته، شخص فقیر قول می دهد در نزدیک ترین زمانی که وضع مالی اش مساعد شد، قرضش را به ثروتمند برگرداند.

مبلغ گرامی بعد از اجرای این گروه نیز از دیگر دانش آموزان و تماشاگران نظرخواهی می کند.

در نهایت، برنده گروهی است که در اجرای این مفاهیم بهتر و زیباتر عمل کردند و از لحاظ طنز و خندهدار بودن، اجرای بهتری داشتند.

گروه برنده، در این مرحله امتیاز بیشتری خواهند گرفت.

ص: ۳۸۳

تبیین متن و محتوا

اشاره

دوستان عزیز! به نظر شما کدام یک از این روش هایی که دوستان شما درباره قرض دادن و قرض گرفتن اجرا کردند، از دیگر روش ها زیباتر و بهتر است؟

قطعا نتیجه ای که حاصل خواهد شد، این است که حالت سوم بهترین شکل قرض دادن و بهترین شکل قرض گرفتن است.

مرحله دوم مسابقه

جذابیتی دیگر در قالب سؤال جدید از گروه ها

مبلغ گرامی، عکس بدن انسان(۱) را به شکلی که اعضای بدن در آن مشخص باشند بر روی تخته بچسباند و یا در صورت امکان با استفاده از مولاژ(۲) بدن انسان که عموماً در مدارس وجود دارد، به گروهای شرکت کننده و تماشاگران نمایش دهد و از آنها بخواهد چند تا از اعضای بدن که دوتایی هستند را نام ببرند؛ مانند: گوش، چشم، کلیه، دست، پا و...

سپس از گروه ها بپرسد به نظر شما دیه(۳) یک انسان با قیمت بیمه فعلی و در جامعه فعلی ما چه اندازه است؟

هر گروهی زودتر پاسخ صحیح را دادند، امتیاز این بخش را دریافت خواهند کرد. مثلا

جواب: دویست و پنجاه و سه میلیون تومان است.

مربی، برای دانش آموزان توضیح دهد، در دین ما برای اعضایی که در بدن، جفت و دوتایی هستند. دیه کامل قرار گرفته است.(۴) مثلا اگر کسی خدایی نکرده یکی از چشم های دیگری را

۱- نسبتاً بزرگ باشد، تا برای همه دانش آموزان قابل دیدن باشد.

۲- به نیم تنه های بدن انسان یا دیگر موجودات گفته می شود که برای امر آموزش زیست شناسی و بدن شناسی از آن بهره می برند.

۳- دیه، مالی است که به سبب قتل و یا جنایت بر جان و یا عضو دیگری بر عهده انجام دهنده آن می باشد

۴- ماده ۵۸۷ قانون مجازات اسلامی بیان می دارد: در آوردن و یا از بین بردن دو چشم بینا دیه کامل و هریک از آنها نصف دیه دارد. چشم هایی که بینایی دارند در این حکم یکسانند، هر چند میزان بینایی آنها متفاوت باشد، یا از جهات دیگر مانند شب کوری و منحرف بودن با هم فرق داشته باشند.

نابینا کند، باید نیمی از دیه کامل را به او پرداخت کند و اگر هر دو چشم او را از بین ببرد، باید یک دیه کامل بدهد. علاوه بر این، اعضایی که در بدن تک می باشند، به تنهایی قیمت یک دیه کامل را دارد و در صورت خسارت وارد کردن به آنها و از بین رفتن آن، باید دیه کامل به شخص مصدوم پرداخت شود.

مرحله سوم

مربی به شکل کلی سؤال را مطرح می کند و هر گروهی سریع تر پاسخ دادند، امتیاز می گیرند.

سؤال: اگر فرزندم را در مدرسه دوستش هل داده باشد و باعث شکسته شدن ۲ تا از دندان های جلوی او شده است، لطفا بفرمایید چه مقدار دیه می توانیم بگیریم؟ (۱)

الف- ۱۰درصد دیه کامل

ب- ۲۰ درصد دیه کامل

ج- ۵۰ درصد نصف دیه

د- ۵ درصد دیه کامل

دوستان عزیز، اگر قرار باشد به انسان فقط و فقط یک نگاه مادی داشته باشیم و با او، با وجود همه ابعاد معنوی بی نظیری که دارد، کاری نداشته باشیم و تنها یک معامله مادی با جسم شما داشته باشیم نه بیشتر، ببینیم بر اساس نرخ دیه امروز کشورمان یک انسان چه قیمتی دارد و ارزش سرمایه او چقدر است؟

حال با هم حساب می کنیم:

تذکر: مبلغ گرامی روی تخته همه این موارد و مبالغ را بنویسد و از همه بخواهد جمع بزنند.

دوتا چشم داریم به قیمت...

۱- پاسخ صحیح گزینه الف می باشد.

دوتا گوش داریم به قیمت...

دوتا دست داریم به قیمت...

دوتا پا داریم به قیمت....

دوتا کلیه داریم به قیمت...

یک قلب داریم به قیمت ...

یک مغز داریم به قیمت ...

پیام محتوایی: حقیقت آن است که همه ما انسانها یک میلیاردر متحرک هستیم و در واقع ارزش و قیمت مادی ما نیز قابل شمارش و اندازه گیری نیست، چه برسد به این که بخواهیم نعمت های معنوی و یا همه نعمت های مادی را شمارش کنیم و قیمت گذاری کنیم. در این صورت خواهیم فهمید که امکان چنین چیزی از موجود محدودی مانند ما برنخواهد آمد.

دوستان خوب من! چه کسی این همه سرمایه را به ما عنایت کرده است؟ این همه سرمایه را چرا و چگونه در اختیار ما قرار داده است؟ آیا خودمان مستقیم از او که سرمایه دار کل عالم است، گرفته ایم؟ یا واسطه ای برای به دست آوردن این سرمایه قرار داده است؟ چرا آن سرمایه دار بی نظیر و آفریننده مهربان، بخشنده و عزیز، بدون هیچ منتی و با بی نهایت محبت و عشق،

چنین سرمایه هنگفتی را به همه ما ارزانی کرده است؟

واقعیت این است که خداوند متعال همه انسان ها را دوست دارد، به آنها عشق می ورزد و با نعمت های زیادی که به او ارزانی داشته، محبت خود را ابراز و آشکار کرده است: « إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ » ؛ خداوند نسبت به همه مردم رحیم و مهربان است». (۱)

عزیزان من! ما انسان ها هستیم که همیشه نیازمند و فقیر بوده و هستیم و او است که همیشه غنی و بی نیاز بوده و هست:«یَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ »؛ ای مردم شما (همگی) نیازمند به خدایید، تنها خداوند است که بی نیاز و شایسته هر گونه حمد و ستایش

۱- سوره بقره، آیه ۱۴۳.

است».(۱)

اما این خداوند غنی، یک ویژگی منحصر به فرد دیگری نیز دارد که تا به امروز هیچ کس به اندازه او و در عمق و وسعت آن صفت و ویژگی، به گرد پای او نرسیده است: «فَإِنَّ رَبِّی غَنِیٌّ کَرِیمٌ ؛ به تحقیق پروردگار من، غنی و کریم است». (۲)

تذکر: مبلغ محترم می تواند معانی آیات را از گروه ها و دانش آموزان دیگر پرسش کند، تا آنان نیز در بحث شرکت داشته باشند.

چه کسی میداند کریم به چه معناست؟

کریم یعنی خداوندی که ذاتا بزرگ منش و مهربان است و به خاطر این ویژگی، بدون این که انسان هیچ درخواستی از او بکند و یا واسطه ای را بفرستد تا نیازهای خود را به او اعلام کند، خدای کریم خودش فقط بر اساس توجه لحظه به لحظه ای که به محبوب و معشوق خود یعنی انسان داشته و دارد،(۳) تمام چیزهایی را که انسان قبل از وجود و بعد از وجود برای بهتر زندگی کردن به آن نیاز دارد، برای او مهیا کرد و بدون هیچ منتی به او عنایت کرد و بخشید. به تعبیر قرآن

؛ و از هر چیزی که از او کریم: «وَآتَاکُمْ مِنْ کُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا؛و از هر چیزی خواستید، به شما داد و اگر نعمت های خدا را بشمارید، هرگز آنها را شماره نتوانید کرد». (۴)

ا در بیان دیگر نعمتها می فرماید: «هُوَ الَّذِی خَلَقَ لَکُمْ مَا فِی الْأَرْضِ جَمِیعًا ثُمَّ اسْتَوَی إِلَی السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ ؛» او خدایی است که همه آنچه را در زمین وجود دارد، برای شما آفرید سپس به آسمان پرداخت و آنها را به صورت هفت آسمان مرتب نمود

۱- سوره فاطر، آیه ۱۵.

۲- سوره نمل، آیه ۴۰.

۳- « وَهُوَ مَعَکُمْ أَیْنَ مَا کُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِیرٌ» هر جا باشید او با شما است، و خداوند نسبت به آنچه انجام می دهید بیناست». سوره حدید، آیه ۴.

۴- سوره ابراهیم، آیه ۳۴.

و او به هر چیز آگاه است».(۱)

«وَهُوَ الَّذِی خَلَقَ اللَّیْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ کُلٌّ فِی فَلَکٍ یَسْبَحُونَ ؛ او کسی است که شب و روز و خورشید و ماه را آفرید، هر یک در مداری در حرکتند». (۲)

«هُوَ الَّذِی خَلَقَکُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَهٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَهٍ ثُمَّ یُخْرِجُکُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّکُمْ ثُمَّ لِتَکُونُوا شُیُوخًا وَمِنْکُمْ مَنْ یُتَوَفَّی مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّی وَلَعَلَّکُمْ تَعْقِلُونَ

؛ او کسی است که شما را از خاک و در واقع از هیچی آفرید، سپس از نطفه، سپس از علقه (خون بسته

شده)، سپس شما را به صورت طفلی (از شکم مادر) بیرون فرستاد، بعد به مرحله کمال قوت خود می رسید، و بعد از آن پیر می شوید و (در این میان) گروهی از شما پیش از رسیدن به این مرحله می میرند و در نهایت به سرآمد عمر خود می رسید و همه این توجه ها به امید آن است که شاید تعقّل کنید». (۳)

آیا این خداوند متعال نبود که به انسان دو چشم زیبا و یک زبان گویا و دو لب عنایت کرد: «أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَیْنَیْنِ وَلِسَانًا وَشَفَتَیْنِ». (۴)

یادآوری: مبلغ محترم به تناسب فضا و ظرفیت مخاطبان، آیات را قرائت و به مفاهیم آن اشاره می کند که این مهم می تواند به صورت نوشتن تیترهای اصلی روی تابلو باشد تا توجه و تنوع در انتقال پیام مراعات گردد.

پیامهای کاربردی

اشاره

باید قدر سرمایه های بی نظیری را که داریم بدانیم. باید به داشته های خود توجه کنیم و نسبت به نداشته ها حسرت و افسوس نخوریم.

۱- سوره بقره، آیه ۲۹.

۲- سوره انبیاء، آیه ۳۳.

۳- سوره غافر، آیه ۶۷.

۴- سوره بلد، آیات ۸-۹.

بایـد به بهترین دوست و تنها دوست همیشـگی خود افتخار کنیم که بدون ابراز کوچک ترین نیاز و درخواستی از جانب ما، ما را غرق در نعمتها و لطف و محبت خود کرده است. آن قدر به ما نعمت داده که قابل شمارش نمی باشد.

دوستی که با وجود تمام نامهربانی هایی که از ما می بیند،(۱) باز هم لطف و مهربانی اش را از ما دریغ نمی کند. (۲)

دوستان عزیز!

اگر فردی در شـرایط اقتصـادی جـامعه کنونی مبلغ نه چنـدان زیـادی به شـما قرض دهـد و به شـما بگویـد هر زمان که برایتان مقـدور بود آن را بازگردانیـد، شـما در برابر لطف و محبت او چگونه رفتار می کنیـد؟ میزان احترام و محبت شـما به چه اندازه است؟

حال در برابر خداوند منانی که چنین سـرمایه های بی مثل و مانندی را به ما عنایت کرده که قابل شـمارش نیستند، چگونه باید رفتار کرد؟ چه انـدازه بایـد او را دوست داشت؟ آیا واقعا چنین دوست با محبت و مهربانی که هر چه از خوبی های او بگوییم، هیچ نگفته ایم را، نباید دوست

داشت؟ آیا او دوست داشتنی نیست؟

آیا چیزی را که دوست داشـتنی است، همه اش عشق به مخلوق و بندگانش است، همه اش زیبایی بی مانند است، نباید دوست داشت؟

حالا یک سؤال خصوصی:

ما چه عکس العملی در برابر رفتار خداوند متعال داریم، چقدر او را تحویل می گیریم و...

یکی از قرض هـایی که خـدا به انسـان داده، اعضـای بـدن اوست که امانت دست او هسـتند، آیا امانت های خداونـد به خوبی مراقبت می کنیم؟!

۱- « إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ». سوره ابراهیم، آیه ۳۴.
۲- « إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ». سوره نحل، آیه ۱۸.

دعا و نیایش

خدایا!

ما را در شناخت هر چه بیشتر خودت توفیق مرحمت بفرما!

به ما توفیق قدرشناسی و درک کاملی از محبت و عشق خودت، عنایت بفرما!

ما را از دوستان واقعی خودت قرار بده!

ما را از گناهان و ناپاکی ها دور کن!

ما را در حفظ امانتهایی که به ما سپرده ای، موفق و سربلند بدار!

ظهور امام زمان(علیه السّلام) را زودتر مقرر بفرما.

آمین

ص: ۳۹۰

درس سی ام:عاشقان بند کیف

بهانه ارتباط

تـذکر: در ابتدای جلسه، مبلغ گرامی در صورت امکان، شـعر زیر را به شـکل آواز یا با صدایی مناسب و بلند بخواند و یا اینکه می توانـد برای خوانـدن آن از خود دانش آموزان کمک بگیرد و بدین صورت، جذابیت ابتدایی و ارتباط گرفتن با مخاطبان، انجام و بستر تبیین بحث فراهم می شود.

ای دوست قبولم کن و جانم بستان

مستم کن وز هر دو جهانم بستان

با هر چه دلم قرار گیرد بی تو

آتش به من اندر زن و آنم بستان

پس از این مرحله، مبلغ محـترم در حین اینکه ۵ پاره خط به شـکل زیر بر روی تابلو رسم می کنـد، از دانش آموزان می پرسد: کدام یک از شما دوستان عزیزم می دانید این شعر از چه کسی است؟

تذکر: مبلغ محترم از بچه ها بخواهد حروفی را بیان کنند. اگر حرفی درست بود در بالای

ص: ۳۹۱

خط بنویسد و اگر غلط بود، پایین خط. با توجه به سن دانش آموزان، قطعا آنان سریع به جواب که جناب «مولوی» است، خواهند رسید، سپس مبلغ گرامی بسیار کوتاه راجع به جناب مولوی و کتاب معروف ایشان، مطالب زیر را در عرض ۳ دقیقه بیان کنند:

جلال الدین محمد در قرن هفتم در شهر بلخ دیده به جهان گشود، ایشان اجدادش همه اهل خراسان بوده اند. او با لقب مولوی در میان فارس زبانان شهرت یافته است. مولوی در هجده سالگی با گوهر خاتون دختر خواجه لالای سمرقندی ازدواج نمود که حاصل این ازدواج سه پسر

و یک دختر بود.

مولوی یک لحظه از تربیت خود غافل نبود. می گویند یک روز شمس وارد مجلس مولانا می شود. در حالی که مولانا در کنارش چند کتاب وجود داشت. شمس از او می پرسد: اینها چیست؟ مولانا جواب می دهد: قیل و قال است. شمس می گوید: تو را با اینها چه کار است و

کتابها را برداشته، داخل حوضی که در آن نزدیکی قرار داشت می اندازد.

مولانا با ناراحتی می گوید: ای درویش چه کار کردی، برخی از اینها کتابها از پدرم رسیده بوده و نسخه منحصر بفرد می باشد و دیگر پیدا نمی شود! شمس تبریزی در این حالت دست به آب برده و کتابها را یک یک از آب بیرون می کشد بدون اینکه آثاری از آب در کتابها مانده باشد.

مولانا با تعجّب می پرسد این چه سری است؟ شمس جواب می دهد این ذوق و حال است که تو را از آن خبری نیست. از این ساعت است که حال مولانا تغییر یافته و در مسیر دیگری قرار می گیرد.

مولوی شصت و هشت سال زندگی کرد و یکی از مهم ترین آثار او، کتاب معروف مثنوی معنوی است که به زبان فارسی می باشد.

تبیین متن و محتوا

اشاره

مبلغ گرامی سه یا چهار نفر از دانش آموزان را که با هنر پانتومیم آشنایی دارند. برای شرکت در یک مسابقه دعوت می کند. بعد خود شروع می کند به بیان داستان زیر و از آنان می خواهد

کلمات و جملات او را به صورت پانتومیم برای دیگر دانش آموزان اجرا کنند. هر کدام که زیباتر، جذاب تر و خنده دارتر اجرا کردند، به عنوان برنده اعلام می شود. (۱)

مبلغ باید سعی کند جملات را با یک مکثی بخواند تا آنان بتوانند کلمات و جملات را نمایش دهند. بهتر است قبل از خواندن، با آنها هماهنگ کند که ابتدا اجازه دهند یک جمله

کامل بیان شود و بعد از شنیدن کامل، آن را اجرا کنند.

تذکر: هر زمان مبلغ در چهره دیگر دانش آموزان خستگی را احساس کرد، باید جملات را سریع تر بخواند و چند لحظه بعد باید خیلی آرام بخواند تا کسانی را که برای اجرا دعوت کرده است، تند و کند و عادی به حرکت درآورد تا برای دیگر دانش آموزان علاوه بر شنیدن داستان، جذابیت نیز داشته باشد.

متن داستان

آورده اند که در زمان های دور، مرد بسیار پولداری زندگی می کرد. او پسری به شدت خوشگذران و ولخرج داشت و همیشه در حال پند دادن به فرزندش بود و او را از همنشینی با دوستان بدکردار و سودجو منع می کرد. اما پسرش از او حرفشنوی نداشت و یکسره به دنبال

عیش و نوش بود و افرادی هم که با او دوست بودند فقط به دنبال پول و ثروتش بودند.

روزی پدر به شدت بیمار می شود و او بلافاصله طبیب را خبر می کند. طبیب بعد از معاینه به او می گوید که چند روز بیشتر زنده نمی مانی. اگر وصیتی داری بگو. مرد ثروتمند به یکی از نوکرانش می گوید پسرم را نزد من بیاورید. پسر وقتی حال و روز پدر را از طبیب جویا می شود، بسیارناراحت می شود. مرد ثروتمند به او می گوید: پسرم! من چند روز بیشتر از عمرم باقی نمانده است و در این لحظات آخر وصیتی دارم. از تو می خواهم هر زمان که احساس کردی به ته خط رسیدی و هیچکس در کنارت نماند، به سمت آشپزخانه برو و وقتی وارد آنجا شدی، طنابی

۱- اگرچه مبلغ گرامی باید از هر دو دانش آموز تقدیر کند و به هر کدام هدیه جداگانه بدهد.

از سقف آویزان است. آن را بر گردنت بینداز و خودت را خلاص کن و بدان این دنیا دیگر به تو احتیاجی ندارد!

پسر تمام سخنان پدرش را شنید و با چشمانی گریان به او گفت که صحبت های شما را به ذهنم می سپارم و عمل می کنم.

بعد از چند روز مرد ثروتمند از دنیا رفت و پسرش مانند قبل به خوشگذرانی و عشق و حال با دوستانش پرداخت. او روز به روز بر ولخرجی هایش می افزودتا جایی که تمام ثروتش را خرج عیش و نوشش کرد و دیگر پولی برایش باقی نماند. تمام دوستانش از او فاصله گرفتند و هنگامی

از آنها کمک خواست، هیچکدام دست او را نگرفتند و او را طرد کردند.

پسر جوان از رفتار و برخورد دوستانش متعجب شدو به یاد پدرش افتاد که چقدر او را نصیحت می کرد،ولی او توجهی به حرفهای پدر نمی کرد. یک روز پسر جوان که خیلی گرسنه بود، برای خودش تخم مرغی درست کرد و کمی نان هم برداشت وبه صحرا رفت. در بین راه رودی را دید و در کنار آن نشست. کفشهایش را از پا درآورد و داخل آب رفت تا سر و صورتش را بشوید. ناگهان کلاغی کنار رود خانه نشست ودستمالش را با خود برد.

پسر بیچاره دستش به کلاغ نرسید و خسته و گرسنه به راه افتاد. در بین راه دوستانش را دید که مشغول خوشگذرانی بودند. به آنها که رسید، سلام کرد و برایشان تعریف کرد که کلاغ دستمالش را برده است. آنها هم او را مسخره کردند و به او گفتند: اگر غذا می خواهی به تو می دهیم، دلیلی ندارد به ما دروغ بگویی!!

پسر جوان از حرف های دوستانش بسیار ناراحت شد و بلافاصله به خانه برگشت و یاد نصیحت پدرش افتاد، پس طبق گفته ی پدرش عمل کرد و وقتی که طناب را به گردنش انداخت، سقف آشپزخانه به لرزه درآمد و کیسه ای از آنجا به زمین افتاد. داخل کیسه را نگاه کرد، طلا و

جواهرات بسیاری در آن بود.

در همان لحظه خدا را شکر کردو زیر لب گفت: پدر! خدا تو را رحمت کند که به فکر من بودی و می دانستی روزی آن قدر فقیر می شوم که حتی پولی برای خریدن نان هم نخواهم داشت!

ص: ۳۹۴

پسر جوان فردای آن روز، مهمانی ترتیب داده و همه ی دوستانش و همچنین تعدادی از مردان قوی و نیرومند را هم به مهمانی دعوت کرد.

دوستانش که متوجه می شوند پسر جوان دوباره صاحب مال و ثروت شده است، دعوت او را پذیرفتندو هنگامی که وارد خانه ی او شدند با زبان چرب و نرم از او معذرت خواهی کردند.

مدتی از مهمانی گذشت و پسر جوان رو به دوستانش کرد و گفت: خاطره ی جالبی دارم و دوست دارم برای شما تعریف کنم. امروز هنگامی که برای خرید به بازار رفته بودم، در بین راه کلاغی را دیدم که با پاهای خود گوسفندی را گرفت و پرواز کرد. دوستانش بلافاصله حرف او را

تأیید کردند و گفتند که حرف شما کاملا درست است!

در همان لحظه پسر جوان گفت: یادتان می آید آن روز برایتان تعریف کردم که کلاغی دستمال مرا از کنار رودخانه برداشت و رفت، شما به من تهمت دروغ زدید و مرا به سخره گرفتید؟ اکنون چرا حرف های مرا تأیید می کنید؟

سپس به آن مردان قوی هیکل فرمان داد تا دوستانش را به شدت کتک بزنند و از خانه بیرونشان کنند. پسر جوان متوجه تمام اشتباهاتش شد و فهمید که دوستانش، به خاطر پول با او دوستی می کردند.

از آن دوران تا به امروز اگر بخواهند به کسی بگویند که با دوستان ناباب رفت و آمد نکن، این ضرب المثل را به کار می برند.

یادآوری: مبلغ گرامی از دانش آموزان می پرسد: آن ضرب المثل چیست؟

بله! جواب ضرب المثل: قربون بند کیفتم، تا پول داری رفیقتم است.

پیامهای کاربردی

اشاره

دوستان من!

خداوند متعال این چنین رفیقی نیست که بگوید: عاشق بند کیفتم تا پولداری رفیقتم، بلکه او رفیق سختی ها و گرفتاری های سخت ما انسانها بوده و هست. او دوستی است که انسان را فقط و

فقط برای خودش دوست دارد، نه منافع و یا فوایـدی که انسان دارد؛ زیرا خداوند متعال از انسان و هِر چیز دیگری در این عالم بی نیاز بی نیاز است.

تذکر: مبلغ گرامی، همزمان با این صـحبتها، یک جدول پانزده خانه ای مانند شکل زیر که از قبل تهیه کرده را روی روی تابلو نصب کند، یا اینکه جدول را روی تابلو کشیده و حروف را داخل آن بنویسد.

ا ل ل

ه و ل

ی ا ل

م و م

ن ی ن

شیوه پیدا کردن رمز جدول: از خانه اول به صورت افقی حروف را کنار هم قرار می دهند تا رمز جدول کشف شود.

رمز جدول، آیه شریفه «اللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ »(۱) می باشد.

به این معنا که خداوند متعال دوست همیشـگی کسانی است که او را به عنوان دوست خود باور و انتخاب کرده اند. بی گمان، خداوند متعال دوستی صادق، عاقل، خیرخواه، ستار و بخشنده و... است.

فرمول های انتخاب دوست

اشاره

دانستیم خداوند متعال بهترین دوست و رفیق قابل اعتمادی است که انسان باید او را برای دوستی و همنشینی انتخاب کند. پس در انتخاب دوستان دنیایی، به این نکته ها و فرمولها با دقت

۱- سوره آل عمران، آیه ۶۸.

توجه کنید تا در زندگی خود هم بتوانید دوستانی این چنین انتخاب کنید که رفاقتی نزدیک به فرمولهای خدایی دارند.

۱ – خداوند متعال، دوستی عاقل است؛

عقل و عاقل به کسی می گویند که افکار و اعمال خود را حکیمانه، عالمانه و کنترل شده، مدیریت شده، بجا و زیبا انجام می دهد. لذا اگر ما بخواهیم دوستان دیگری به عنوان دوست در زندگی خود انتخاب کنیم، باید فردی را انتخاب کنیم که دارای حداقل این ویژگی مهم و اساسی

باشد و نسبت به خودش و ما، کنترل شده و مدبرانه انتخاب و رفتار کند.

۲– خداوند متعال دوستی صادق است؛

به این معنا که ۶۲۳۶ نشانه و آیه برای من و شما فرستاد و همه چیز را در مورد همه عالم و حقایق این دنیا و آخرت بیان کرد، تا ما در توهمات و ظلمت و تاریکی خیالات خود غرق نباشیم؛ زیرا انسان تنها زمانی احساس آرامش خواهد کرد و از زندگی دنیا و آخرت خود لذت خواهد برد که با حقایق زندگی کند، لذا دوستان دیگر ما نیز باید با ما صداقت حکیمانه و مدبرانه داشته باشند و درغگو نباشند، زیرا دروغ انسان را از مسیر حقیقت و لذت واقعی دور خواهد کرد.

۳– خداوند متعال دوستی خیرخواه است؛

این دوست مهربان، همیشه به دنبال رساندن خیر و بهترین ها به ما می باشد. حتی بعضی وقت ها ما بر اثر خیالات و توهمات خود گمان می کنیم کاری به صلاح و خیر ماست و حواسمان به این نیست که حقیقتاً این گونه نیست و در آینده نه چندان دور، لطمه خواهیم خورد؛ لذا او

بدون زور و اکراه ما را به بهترین ها دعوت کرده است و از بدترین ها باز داشته است. بنابراین، دوستان دیگری که می خواهیم انتخاب کنیم باید در مقام خیر رساندن به ما باشند، نه عاشق بند کیف ما و تا ما برای آنها منفعت داریم با ما باشند و بعد از آن، کلا ما را فراموش کنند.

۴- خداوند متعال دوستی ستار و عیب پوش است؛

این بهترین دوست ما با اینکه همه چیز را می بیند و می شنود، اما این گونه نیست که تا عیب و گناه و خطایی از ما دید، بخواهد به همه بگوید و آبروی ما را به حراج بگذارد. خیر! او مدام در حال پوشاندن عیوب و حفظ آبروی ماست.

یک لحظه فکر کنید اگر او سیستم عالم را به گونه ای قرار می داد که هر خطا و اشتباهی از ما سر می زد، در سراسر عالم پخش می شد و آبروی ما می رفت، الان چه اوضاع و احوالی در جهان حاکم بود؟! دوستان دیگر ما نیز باید اهل پوشاندن خطاها و اشتباهات ما باشند، البته باید با نهایت محبت و رفاقت، اشتباهات ما را به ما می گویند و ما را از ادامه دادن مسیر خطا باز دارند.

۵- خداوند متعال دوستی بخشنده است؛

همانطور که در عمل و رفتار و افکار خود ثابت کرده ایم، بارها و بارها در حق او کوتاهی کرده ایم و هرچه او با کمال احترام و متانت با ما رفتار می کند، ما از او غافل هستیم و احترام لازم را برای او قائل نیستیم. همه محبت های بی نهایت او را وظیفه او می دانیم و طلبکارانه برخورد

می کنیم. اما او با این همه، این رفتارهای کودکانه ما را نادیده می گیرد و می بخشد.

دوستانی که برای دوستی انتخاب می کنیم نیز اگر این گونه باشند، دوست واقعی ما خواهند بود، و الّا فقط عاشق بند کیف شما خواهند بود.

آخرین نکته اینکه: باید از دوستی با کسانی که چه در دنیا و چه در آخرت باعث شوند ما از ارتباط و تحت تأثیر بودن آنان پشیمان شویم، خودداری کنیم. افرادی که بر اساس جهل و هواهای نفسانی خود رفتار می کنند؛ کسانی که درغگو، سخن چین، بدخواه و اهل کینه و حسد

هستند، باعث خواهند شد در آخرت، به این کلام سخن باز کنیم: «يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ؛ ای وای بر من، کاش فلان (شخص گمراه) را دوست خود انتخاب نکرده بودم»(۱)

۱- سوره فرقان، آیه ۲۸.

دعا و نیایش

خدایا!

دوستان خوب، دیندار و پاک نصیب ما بگردان!

ما را از زشتی ها و آلودگیه ا نجات و خلاصی عنایت کن!

ما را از دوستی های ناپاک با جنس مخالف، نجات بده!

محبت خوبان را در دل ما بینداز!

ما را مأنوس با مسجد، هیئت، زیارت، نماز و ذکر بگردان!

در ظهور امام زمان(علیه السّلام) تعجیل بفرما.

آمین

والحمدلله اولا و آخرا.

ص: ۳۹۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹